Jedno numero 6 fillére.

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki z obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia: Eperjes Rózsa-utca 6. Numero telefonu :: Redakcii 72 ::

Vidavatel'stvo u Kósch Árpád Fő-utca 59. Numero telefonu vidavatel'stva 16.

Cheque numero ch. kral. poštovej špar kassi 10.653

Predplatna cena na cáli rok: pre Uhorske krajiny 2 koruni. Pre druhe krajini 4 koruni. Do Ameriki 1 1/2 Dollara.

Vichadzaju každi tidzeň v ňedzel'u.

Rok 3. ★ Eperjes, dňa 19-ho decembra 1909. ★ Numero 51.

Visledek vibuchu jednej amerikanskej majni.

★★★

Martin Javor

O našich rodakoh v Ameriki

Správy o vysťahovalcoch z Uhorska v novinách Naša Zastava (1907 – 1918)

VYDAVATEĽSTVO PREŠOVSKEJ UNIVERZITY

Martin Javor

O našich rodakoh v Ameriki

Správy o vysťahovalcoch z Uhorska v novinách Naša Zastava (1907 – 1918)

VYDAVATEĽSTVO PREŠOVSKEJ UNIVERZITY

Prešov 2024

O NAŠICH RODAKOH V AMERIKI
Správy o vysťahovalcoch z Uhorska v novinách
Naša Zastava (1907 – 1918)

Autor: doc. PhDr. Martin Javor, PhD.

Recenzenti: prof. Michael J. Kopanic, PhD., University of Maryland
prof. Peter Šturák, PhD., Prešovská univerzita v Prešove

Na obálke: Naša Zastava. 1909, roč. 3, č. 51

Sadzba: Ing. Stanislav Kurimai

Vydalo: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove

Publikácia vznikla v rámci riešenia projektu KEGA 0001PU-4/2023 Pamiatky vysťahovalectva z územia Slovenska do Severnej Ameriky na Slovensku.

Všetky práva vyhradené. Akékoľvek reprodukovanie tohto diela je možné len so súhlasom majiteľa autorských práv.

© doc. PhDr. Martin Javor, PhD.
© Prešovská univerzita v Prešove

Prešov 2024

ISBN 978-80-555-3281-3

OBSAH

ÚVOD 5

NOVINY „NAŠA ZASTAVA“
A RUBRIKA „O NAŠICH RODAKOH V AMERIKI” 7

SPRÁVY O VYSŤAHOVALCOCH Z UHORSKA:

Rok 1907 20
Rok 1908 38
Rok 1909 126
Rok 1910 214
Rok 1911 260
Rok 1912 360
Rok 1913 438
Rok 1914 498
Rok 1915 552
Rok 1916 576
Rok 1917 590

NAŠA ZASTAVA

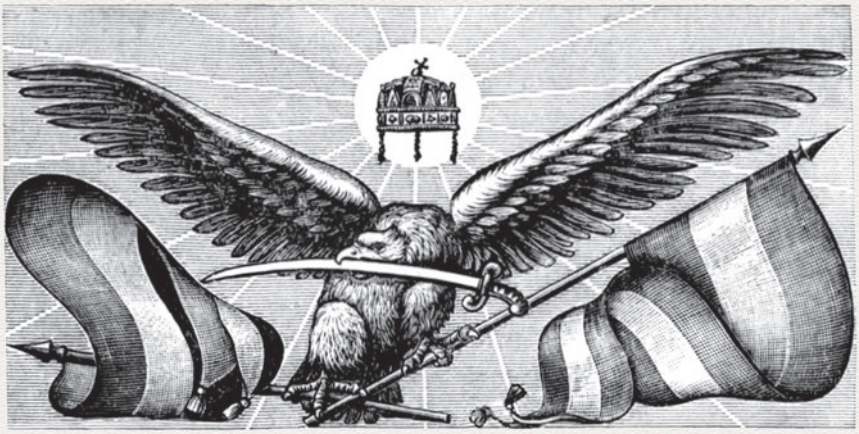

O naših rodakoh v Ameriki.

Hlava, abo pismo. Ku *Roosevelt* amerikanskemu prezidentovi dvomi senatore zos dolnej Rakoti prišli na poradu, menom *Kitredge* i *Gamble,* ňe mohli še ňijak z glajhac pri vimenovaňu beamteroh. Roosevelt doraz obačel že tu poradnim spusobom pravdu i glajh medzi ňima z robic češko. Vžal do ruki jeden doľar i do luftu ho rucel: hlava kitredge, pisano Gamble znači — povedal — i začala še zabava. Ked jednemu višlo mal pravo doraz vimenovac i pod hodzinu takim spusobom šicke pražne mesca zapuľňene buli, a dvomi senatore z mudrim sudom prezidenta barz kontetni buli.

Z Cincinnati pišu že tam v jednim veľikim skladu tovaroh oheň vibuhnul i sklad do prahu zhorel. Sklad tovaroh teraz pred švjatkami barz napulňeni bul z kupujicima, a jak to slovo učuli že oheň! — Veľiki panik i hurma še stala, v kterej veľo ľudzi a naj baržej ženske osobi buli pokaličene. Do teraz višlidzeli že dvanac ženske predavače umarli.

Kansas City do mesta Pueblo. Tota vizita v karčme, tojest v Kizslin Józsefovim salonu še odbavjala, dze Marcin z kamaratami *Gulyás* István, *Gajdos* András i *Postki* Janosom do pul noci popijali. Jak už jeden od druheho mudrejši hcel bic, še poštrajtali i povadzeli, naco jih Kizslin zoz salonu virucel. Oňi še ale i na ulici daľej vadzeli, ba ai pobili na telo, že Marcin na obšahnute rani do rana umar.

Duluth, Minn. Veľiki ohen pustošil tu v elevatoru, dze zarno prekladaju do šifoh. 30-ec milioni dolare urobi cena zhoreneho zarna.

Akron, O. *Bachmann* János naš krajan na vešeľu bul zoz svoju ženu. Jak še domu brali, podšpocel še na garadičoh a tak ňeščešlivo spadnul, že tam takoj vov vešelnim dome v žeňinih rukoh zemrel.

Homestead, Pa. Vov tutejšej ocilovej fabriki jeden češki železni lancuh še urval a spadnul na tam pracujicih robotňikoh, z kterih trojo z krajanoh naših češko še poraňeli. *Hirko* Mihályovi prava ruka še zlamala, *Damal* János na boku dostal češku ranu a *Serlak* Györgyovi hlavu potluklo.

Greensburg, Pa. Pri jednemu koksovemu pecu *Suminszki* István vjedno robel zoz sinom svojim. Jedneho dňa, jak kladli uhle do peca, jakoši z ňedobački, z ňepozorlivosci majneroh, jeden falat dinamitu še našol medzi uhlami, kteri eksplodiroval a Suminszkeho zoz sinom barz popaľenih, z češkima ranami obsipanih našli pri pecu. Obidvojo i zrak očoh utraceli.

ÚVOD

Vysťahovalectvo do Severnej Ameriky tvorí veľmi zaujímavý fenomén našich dejín. Napriek tomu, že sa do „Nového sveta" vysťahovali tisíce či státisíce obyvateľov strednej Európy, relevantných správ o ich živote, práci, problémoch, radostiach a strastiach máme len veľmi málo. Okrem niekoľkých správ v amerických novinách, neúplných archívoch slovenských spolkov či kusých správ v novinách doma nemáme ku každodennému životu našich rodákov iné relevantné primárne zdroje. Výnimku tvoria noviny „*Naša Zastava*", pre ktoré boli vysťahovalci, ako aj správy od nich a o nich dôležitým zdrojom informácií, ktoré uverejňovali doslova v každom čísle.

Záujem o vysťahovalcov je z pohľadu novín „*Naša Zastava*" pochopiteľným. Noviny vychádzali v Prešove, v Šarišskej stolici, ktorá bola zo všetkých stolíc v Uhorsku postihnutá vysťahovalectvom najviac. V prostredí vysťahovalcov v štátoch Pennsylvania, Ohio, Illinois, New Jersey a New York si noviny vytvorili vlastnú sieť dopisovateľov, ktorí v každom čísle podávali zaujímavý obraz o živote Slovákov, Maďarov, Rusínov či Nemcov v novej vlasti. Preto je publikovanie týchto správ dôležité pre pochopenie súvislostí fenoménu vysťahovalectva.

Správy o vysťahovalcoch som podrobil kritickej analýze, ktorej výsledkom je kritická pramenná edícia. Tá si kladie za cieľ prezentovať správy o vysťahovalcoch z Uhorska do Severnej Ameriky. Správy o vysťahovalcoch v novinách „*Naša Zastava*" sú značne personalizované, čo umožňuje rekonštrukciu rodinných dejín, či genealogických výskumov. Predstavenie konkrétnych životných príbehov konkrétnych ľudí bolo jedným z cieľov edície. Čiastkovým cieľom edície bolo predstaviť a ukázať bohatosť šarištiny, v ktorej boli noviny písané. Tu bolo zaujímavé sledovať rôzne amerikanizmy, ktoré si šariština prisvojila a ktoré boli predstavované čitateľom novín. Noviny „*Naša Zastava*" som mal k dispozícii v digitálnej podobe v Centre excelentnosti sociohistorického a kultúrnohistorického výskumu Prešovskej univerzity v Prešove.

Dôvodom vydania kritickej pramennej edície je absencia informácií o vysťahovalcoch z Uhorska v Severnej Amerike. Bez pramennej základne je ťažké pochopiť samotný fenomén vysťahovalectva, proces vysťahovania a takisto aj proces asimilácie našich krajanov v novej krajine.

O novinách „*Naša zastava*" prebehla široká diskusia už v štyridsiatych rokoch 20. storočia. Alojz Miškovič sa snažil vo svojich dvoch štúdiách z roku 1944 poukázať na „*rozbíjačské zámery Našej Zastavy*". Za celým podujatím stáli „*maďarské kruhy a renegáti*".[1] Po druhej svetovej vojne sa k analýze Našej Zastavy

1 MIŠKOVIČ, Alojz: Maďarské úmysly so Sloviakmi. Bratislava 1944; MIŠKOVIČ, Alojz: Nový spôsob maďarčenia Slovákov. In: Náš národ. Roč. II, s. 1944. 65 s.

ako aj k celému hnutiu okolo vyjadroval Ondrej Halaga.[2] Halaga mal k novinách reálnejší pohľad, tvrdil, že ich vydávanie nemalo priamy súvis s maďarizáciou, jej vydávanie súviselo s bojom kresťanstva proti liberalizmu. O „*Našej Zastave*“ sa diskutovalo aj na početných konferenciách v 50-tych a 60-tych rokoch. Rozsiahlu štúdiu novinám venoval Ladislav Tajták.[3] S novších prác je zaujímavá štúdia Veroniky Gayer.[4]

Správam o vysťahovalcoch v novinách, ich analýze a vplyvu na domáce i na nové prostredie sa však doteraz nikto nevenoval. „*Naša Zastava*“ má v novinách vychádzajúcich na území dnešného Slovenska v tomto určite prvenstvo. Správy o vysťahovalcoch tvorili v každom čísle cca 10 – 15% obsahu a rubrika „*O našich rodakoh v Ameriki*“ sa skutočne nachádzala v každom čísle novín do apríla 1917.

Pri prepise správ som riešil problém ich formátu. Uvažoval som o slovenskom preklade správ, nakoniec som však zvolil pôvodný, šarišský dialekt jednak kvôli autentickosti, rovnako aj pre krásu šarištiny ktorá sa v správach naplno prejavila. Text som teda zachoval v pôvodnom znení, nemenil som ani prípadné gramatické, či preklepové chyby.

Kritická pramenná edícia by nevznikla bez nezištnej pomoci kolegov a priateľov.. V prvom rade musím poďakovať vedeniu Centra excelentnosti sociohistorického a kultúrnohistorického výskumu Prešovskej univerzity v Prešove v osobe jeho riaditeľa prof. Petra Kónyu. Centrum poskytlo pre potreby edície kompletné ročníky a vydania „*Našej Zastavy*“. Za pomoc s publikovaním edície ďakujem Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity.

2 HALAGA, Ondrej: Quid verum? Poznámky k dejinám spisovnej slovenčiny. In: Svojina, Roč. 5. 1950, s. 45 - 46.

3 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 78 -107.

4 GAYER, Veronika: Slovjacké regionálne hnutie v rokoch 1907 - 1918. In: Mesto a dejiny. Roč. 3, č. 2, 2014, s. 68 - 83.

Noviny „Naša Zastava“ a rubrika „O našich rodakoh v Ameriki”

Noviny „*Naša zastava*“ s podtitulom „*Politicke a spoločenske novinki z obrazkami pre vichodnoslovenski ľud*“ boli vydávané v rokoch 1907 až 1918 v Prešove. Prvé číslo vyšlo 27. októbra 1907. Vychádzali pravidelne raz do týždňa, v nedeľu. Rozsah týždenníka bol priemerne 20 strán, pričom kulminoval v rozmedzí od 12 po 34 strán v období pred prvou svetovou vojnou. V čase prvej svetovej vojny z dôvodu zvýšenia ceny papiera mal aj menej ako 10 strán. Redakcia novín sídlila v Prešove na adrese Rózsa-utca (dnes Svätoplukova ulica) číslo 6 a tvorili ju zo začiatku štyria pracovníci. Pozíciu zodpovedného hlavného redaktora zastával Dr. István (Štefan) Dessewffy, ďalej Géza (Gejza) Zsebráczky ako redaktor, Lajos (Ľudovít) Liptai a Dr. Jenő (Ján) Repák ako hlavní spolupracovníci.[5] Po smrti Jána Repáka v roku 1910 nastúpil do redakcie Metód Gojdič[6], v roku 1916 Viktor Dvorčák. Noviny boli písané v šarišskom nárečí a ich produkciu malo na starosti známe vydavateľstvo Arpáda Kóscha v Prešove, ktoré vydávalo aj populárny Eperjesi Lapok (Prešovské listy), či Gazdasági értesítő (Hospodársky spravodaj).[7]

O dôvodoch vzniku novín „*Naša Zastava*“ ako aj o ich ideologickom ukotvení už prebehla diskusia v staršej i novšej slovenskej historiografii. Témou „*protislovenskosti*“ či „*promaďarskosti*“ novín sa preto nebudem v kritickej edícii prameňov venujúcej sa správam o vysťahovalcoch do Ameriky zaoberať. V tejto súvislosti však považujem za potrebné uviesť názor Ondreja Halagu ešte z roku 1950. Halaga nesúhlasil s názorom, že: „*uhrofilské alebo maďarské kruhy len z národných (protislovenských) dôvodov rozširovali napr. Našu Zastavu a práve len ju kvôli východoslovenčine. Tu šlo predovšetkým - a to si už raz treba uvedomiť - o svetonáhľadové a konzekventne i stavovsko-triedne zápolenie o široké masy ľudu: katolicizmu, resp. kresťanstva proti liberalizmu a socializmu*“.[8]

Ladislav Tajták tvrdil, že sústredený záujem o východné Slovensko vyšiel od vysťahovalcov východoslovenského pôvodu v USA a na Slovensku ho prevzali hlasisti. Americká slovenská tlač i krajanské spolky už v poslednom desaťročí 19. storočia upozorňovali na nepriaznivé politické a kultúrne pomery na východnom Slovensku a navrhovali konkrétne opatrenia a poskytovali i pomoc. Tak Amerikánsko-slovenské noviny v článku „*Dôkazy našej práce*“ vyčítajú

5 Naša Zastava. 1907, č. 1, s. 24.

6 Naša Zastava. 1911, č. 52, s. 15.

7 DERFIŃÁK, Patrik: Arpád Kósch, významný prešovský knihtlačiar a vydavateľ. In: Domenová Marcela, ed.: Z minulosti a súčasnosti knižnej kultúry Prešova. Prešov 2007, s. 54.

8 Citované podľa TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 78.

vodcom z Martina, že akoby zabudli na niektoré stolice. Poukazujú na to, že prebudené sú stolice stredného Slovenska, ale do Šariša, Zemplína a Abova nepreniklo slnko národnej osvety. Na východ sa zabudlo. Šarišský Slovák, keď chce dôkladne vedieť význam slova Slovák, musí prísť do Ameriky, to preto, lebo do týchto stolíc nezasiahla ruka slovenských agitátorov. Naproti tomu zdôrazňujú, že oni môžu postaviť do bojového šíku tisíce rodákov zo zaznávaných stolíc, ktorí budú schopní bojovať za slobodu ujarmeného Slovenska a budú tak apoštolmi medzi svojim ľudom.[9] Iný Hlas Slováka z Ameriky žiada ujať sa predovšetkým ľudu, lebo ako píše: „*bez masy prebudeného ľudu nemôžeme jestvovať.*" Vyčíta inteligencii, že sa málo prakticky stará o ľud. Vodcom z Martina podobne vytýka, že prebudené sú stolice stredného a západného Slovenska, ale že na východné Slovensko akoby sa zabudlo. Zazlieva slovenskej inteligencii nečinnosť a kladie jej otázky: „*Slováci, boli ste tam? Poznáte tamojší ľud? Kto sa stará oň? Kto tam zasieva semeno slovenskej osvety?*" A ďalej poznamenáva: „*To je najtemnejšia Afrika nášho milého Slovenska. Prichodí nám zaplakať nad duševnou porobou východných stolíc. Maďarizácia tu žije svoj zlatý vek. Nepriateľ, vidiac nestráženú túto stranu, temer ju už celkom zaujal a odtiaľ pôjde do stredu. To je naša achilovská päta… Východ je celkom opustený a vydaný napospas nepriateľom.*" Tento Hlas preto vyzýva: „*Bratia mladí a starí, obráťte svoj zrak na východ, odkiaľ hrozí skaza celému národu.*" Navrhuje pre ľud na východe vydávať ľudový časopis a organizovať agitáciu. Najprv mal tento článok ohlas v Amerike a tu vzniká i úsilie o organizovanie pomoci východnému Slovensku. Tak v Clevelande sa konala schôdza, na ktorej sa prejednali opatrenia na mobilizovanie národnej obrany a vzbudenie záujmu „*za tú našu slovenčinu*" na východnom Slovensku. Na ďalších schôdzach sa rozhodlo, aby Slovenská liga poskytla ročne 500 dolárov na predplácanie slovenských novín pre východné Slovensko. Tak sa s finančnou podporou slovenských vysťahovalcov začali rozposielavať slovenské noviny na východ.

Posielanie slovenských novín na východné Slovensko zaznamenalo čiastkové úspechy. Ukazuje to porovnanie s rokom 1903, kedy minister vnútra sa obrátil na hlavného župana v Šariši a žiadal od neho správu o tom, koľko slovenských novín ktoré ľud číta sem chodí, akého sú zamerania a do akej miery udržujú alebo pestujú v čitateľoch národné povedomie. Hlavný župan na základe toho si potom vyžiadal od slúžnych a policajných kapitánov príslušné podklady. Tieto správy nám dávajú obraz o stave odoberania slovenskej tlače v tomto období. Sekčovský slúžny hlásil, že obyvateľstvo odoberá Posla sv. Antona, Kráľovnú sv. Ruženca, Vlasť a svet a Kresťana, ale len ojedinele, lebo ľud si noviny neobjednáva ani nečíta. Bardejovský policajný kapitán hlásil, že tu čítajú Katolícke noviny, Slovenské noviny, Národný hlásnik, Ľudové no-

9 Amerikánsko-slovenské noviny. 13.8.1896. Citované podľa TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 82..

viny, Vlasť a svet a už spomínané náboženské časopisy. Prešovský policajný kapitán však hlásil, že do Prešova prichádzajú slovenské časopisy z Ameriky, ktoré vzhľadom na to, že sú zakázané, dáva zhabať a posiela ich na zničenie do Košíc. Také sú Amerikánsko-slovenské noviny, Slovák v Amerike, Jednota. Prichádzajú sem i noviny z Budapešti i z Martina. Správy ďalších slúžnych udávali podobné tituly, ale ako to širocký slúžny charakterizoval, tieto noviny šíria viac náboženské cítenie ako politické. V tomto duchu podal potom hlavný župan správu ministrovi vnútra.[10]

Vplyv vysťahovalcov z východného Slovenska na domáce pomery bol rozsiahly. Domov sa vracali politicky a občiansky sebavedomí a národne uvedomelí. Ilustruje to dopisovateľ z Giraltoviec, keď píše: „*Vietor, najviac spoza mora zasial do každej dedinky iskierky národného života a vysťahovalec navrátivší sa z cudziny domov, doniesol vo svojej hrudi povedomie toho, čo je človek a že je Slovák*“. Preto mohol i A. S. Ambrose, rodák zo Šariša, napísať: „*že čokoľvek slovenského bolo v Šarišskej župe pred prevratom, väčšina toho došla z Ameriky, neskôr z Pešti od Slovenského týždenníka*“.

Veľký vplyv vysťahovalcov na domáce pomery priznávali maďarské kruhy. Šarišský župný gazdovský spolok adresoval pamätný spis parlamentu, v ktorom sa sťažoval na úpadol morálky a vlasteneckého citu vysťahovalcov, ktorí nepočúvajú kňazov, nectia si úrady a tajne ohovárajú domáce pomery. Nadchýňať sa vedia len pre panslavistické myšlienky a za všetky strasti vinia pánov. Odpor a náladu ľudu v Šariši pod vplyvom vysťahovalectva vystihuje pamflet napísaný kňazmi Sabinovského okresu, v ktorom sa sťažovali, že ľud v minulosti bez reptania konal svoju prácu, miloval svojho pána a kňaza, ale teraz, najmä tí, čo sa vrátili spoza oceánu, sa stavajú na odpor. Mladšia generácia miesto práce politizuje a je hrdá na to, že bola členom slovenských organizácií v Amerike. Títo nedávajú ani kňazom patričnú úctu, školu nepodporujú, lebo maďarizuje a cirkevnej i svetskej autorite vypovedali boj. Autori priznávajú, že národné povedomie ľudu je čoraz zjavnejšie, že v ich volebnom okrese niet obce, kde by ľud nezastával slovenské záujmy. Nájdu sa aj takí ako jeden roľník, ktorý svojmu kňazovi povedal, že slovenský ľud nebude dotiaľ šťastný, dokiaľ sa nevyslobodí z pazúrov maďarskej nadvlády. Iní z Ameriky píšu svojim kňazom vyčítavé listy proti maďarizovaniu v školách a v kostoloch. Autori pamfletu s ľútosťou konštatujú, že to sa deje práve v takej stolici, „*kde ľud ešte pred niekoľkými rokmi nemal predstavu, čo je slovenský národ*“.[11] Zmeny si všimla aj „*Naša Zastava*“, keď napísala: „*Predtim naš narod ňečital, hibaľ modľacu kňižku, život svatih a sv. pismo, pritim posluhal vnedzeľu sv. kazeň a podľa slova sv. pisma spravoval život svoj. Teraz narod z jednej stranki po cudzich krajoch - v Amerike - vista-*

10 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 82 - 83.

11 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 84.

veni rozličnim pokušeňam a pokušiteľom, ktore ho buria proci vire, proci ustanoveňoch krajinskih občanskih, proci panoh a kňazoh, ňečudo, že ktori pridze nazad do kraja, ta co tam čul to opakuje. Z druhej stranki i v našim kraju su ľudze, ktore maju v tim radosc, kedz narod buntatuju."[12] Vplyv vysťahovalcov na „*starý kraj*" bol teda zásadný.

Noviny „*Naša Zastava*" mali byť podľa Tajtáka odpoveďou uhorskej vlády a Šarišskej stolice na tento vzrast slovenského národného života vo východoslovenských stoliciach. Podľa Halagu noviny dokonca získali názov od Zastavy vydávanej v Amerike.

Hlavným iniciátorom vydávania novín bol István Dessewffy. Spolu so Žebráckym vypracovali návrh na vydávanie „*Našej Zastavi*" a predložili ho hlavnému šarišskému županovi Boldizsárovi Semseyovi. Vo svojom elaboráte navrhovali vydávať časopis, ktorý by bol pre ľud príťažlivý a získal jeho dôveru, aby ľud potom už nezatúžil za národnými novinami. To bude možné dosiahnuť, keď tento časopis svojim rozsahom prevýši iné slovenské časopisy a zaberie všetok čas, ktorý ľud venuje čítaniu. Keď sa získa dôvera ľudu, bude možné využiť časopis proti vysťahovalectvu. V otázke jazyka navrhovali, aby sa užívalo šarišské nárečie s pravopisom Dénesovho časopisu Šlebodni Orel, vydávanom v USA. Časopis chceli vydávať v 4000 exemplároch a žiadali na to 20 000 K ročnej subvencie. Pol roka sa mala „*Naša Zastava*" rozosielať zdarma. Na základe tohto elaborátu šarišský hlavný župan podal návrh ministerskému predsedovi Sándorovi Wekerlemu na vydávanie Našej Zastavy ako týždenníka. Finančnú pomoc vlády zdôvodnil tým, že „Naša Zastava" bude doručovaná zdarma a že bez takej pomoci je celá akcia neuskutočniteľná. Ministerský predseda súhlasil s celým projektom.

Po súhlase ministerského predsedu bol potom v Prešove založený spolok Sárosmegyei Magyar Közművelődési Egyesület (SMKE). Spolok zriadil na území stolice, podľa okresov, 6 výborov, ktorých členmi boli miestni statkári, úradníci a inteligencia.[13]

Tajták publikuje údaje o pracovnom programe redakcie novín „*Naša Zastava*". Redakcia svoje znalosti o východoslovenskom nárečí čerpala z Czambelovej Slovenskej reči. Autori programu konštatovali, že šarišské nárečie nemá literatúru „*a prečo nemá?*" „*Preto, lebo niet šarišskej slovenskej liteligencie. Vlastnú literatúru môže mať len ten ľud, ktorý má vlastnú inteligenciu.*" V otázkach gramatických vyhlasovali, že sa budú pridržiavať Urbánovej gramatiky šarišského nárečia. V programe sa poukazuje i na to, že existujú dokumenty písané v šarišskom nárečí, ako svedectvá, posudky, zápisnice, nariadenia z rokov 1600 – 1820, ktoré sa nachádzajú v hojnom počte v rodinnom archíve grófa Horvátha Palochayho. Z tlačených nárečových pamiatok spomínajú kal-

12 Naša Zastava. 1907, č. 3., s. 2.

13 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 92 - 93.

vínske náboženské knihy, Tajemný list, Hlas spod Vihorlata, školské učebnice a kalendáre. Je zaujímavé, že v Šariši dobre známu a vlastne jedinú významnú nárečovú literárnu pamiatku, Andraščíkov Šenk Paľenčeny, autori programu nespomínajú. Ďalej však zdôrazňuju, že ak sa budú chcieť dostať k rozumu a srdcu ľudu, bude to možné len v reči ľudu, a preto sa ďalej budú k nemu prihovárať a písať v jeho dialekte. Autori vyzdvihujú, že oni už 17 rokov upozorňovali kompetentných činiteľov na potrebu vydávania takéhoto časopisu, ale bezvýsledne. Keďže toto upozornenie neviedlo doma k výsledkom, začali v New Yorku r. 1901 vydávať časopis Šlebodni Orel a žiadali preň podporu. Ale Šlebodni Orel po 4-ročnom boji proti „*panslavizmu*" vykrvácal. Ďalej upozorňujú na nebezpečie, ktoré hrozí z Ameriky, kde predstavitelia národného hnutia cez svoje noviny za jeden-dva roky pozbierali medzi Slovákmi skoro 1 milón dolárov a ľud zo Šariša, Zemplína, Užu a Abova prispel už mnoho tisíc dolármi na podporu hnutia „*za tú našu slovenčinu*". V Amerike nemožno zahájiť boj proti takej finančnej moci, preto treba čím skôr začať boj doma a pomocou tohto časopisu písaného v nárečí liečiť ľud z národnostného poblúznenia.

V nasledujúcom roku, po dosiahnutí určitého úspechu, sa už vydavatelia „*Našej Zastavy*" neuspokojovali s jej rozširovaním len na východnom Slovensku, ale navrhovali vydávanie „*Našej Zastavy*" aj v Amerike, aby tam čelila vplyvu národných časopisov a spolkov. Pre takúto akciu považovali dobu za priaznivú, lebo v tom čase v Amerike prepukla Rovniankova aféra. Americkým slovenským novinám a spolkom totiž pripisovali šírenie národného hnutia a uvedomenia na východnom Slovensku. To, že hnutie nedosiahlo väčšie úspechy, vysvetľovali tým, že dosiaľ v Amerike ani doma sa nevydávali noviny vo východoslovenskom nárečí. Teraz však „*Naša Zastava*" i pre túto okolnosť získala v Amerike tak veľkú popularitu. Autori elaborátu preto žiadali župana, aby predostrel vláde návrh na vydávania „*Našej Zastavy*" aj v Amerike. Pripomínajú, že nedávno začal tu vychádzať Krajan v šarišskom nárečí, ale ten žije z „*Našej Zastavy*". V návrhu sa okrem iného zdôrazňovalo, že zdrojom národnostného hnutia sú sčasti noviny vychádzajúce v západoslovenských župách, ktoré sú však pod dozorom cenzúry, a sčasti, avšak nebezpečnejšie, americká slovenská tlač. Nebezpečnejšie preto, lebo je hmotne aj duchovne viac vpredu, ako aj preto, že tamojšia tlač nepociťuje trestnú ruku zákona, ale beztrestne a neobmedzene vypudzuje maďarské cítenie z vysťahovalcov. Preto redakcia „*Našej Zastavy*" dochádza k názoru, že je skoro dôležitejšie vydávať „*Našu Zastavu*" v Amerike ako doma. Lebo to, čo možno pozorovať ako výsledky národného hnutia, ako silu a energiu, toho hmotným a morálnym zdrojom je Amerika. Ďalej sa v elaboráte uvádza, koľko je v Amerike slovenských kňazov, aké spolky tam majú vysťahovalci, ako vydávaním známok a odznakov získavajú veľa peňazí. A všetkých týchto akcií sa zúčastňujú vysťahovalci z východného Slovenska, ktorí, keď prídu domov, vyzdobení odznakmi svojich spolkov, prinášajú so sebou aj tam získané národné povedomie. Pittsburg je hlavným strediskom vysťahovalcov, tam vychádza najviac slovenských časopisov, preto

tam by bolo treba začať s protiakciou. Predstavitelia „*Našej Zastavy*“ spoznali v americkej slovenskej tlači, ktorá od začiatku odhaľovala činnosť „*Našej Zastavy*“ zdroj sily a národného uvedomenia. Písanie a postoj americkej tlače ilustrujú Amerikánsko-slovenské noviny, ktoré napísali, že ľud doma začal čítať, že sa stáva sebavedomým a preto maďarská vláda začala vydávať na jeho ohlupovanie „*Našu zastavu*“.[14]

Americká slovenská tlač bola dobre informovaná o tom, čo sa dialo na východnom Slovensku. Slovenský Hlásnik prináša správu dopisovateľa zo starej vlasti, v ktorej si kladie otázku, prečo „*na našom slovenskom východe*“ tak ťažko sa budí do boja proti bezpráviu a maďarskému šovinizmu“. „*Či je to ľud menej nadaný, menej cenný a hrdý?*“ „*Nie je tomu tak. Ten ľud náš z východných stolíc ukázal tam u vás v Amerike, aká veľká, mohutná sila duševná v ňom leží. Veľkolepé národné organizácie americkej Slovače sú svetlým dôkazom tejto pravdy.*“. „*Krívd je tu viacej!*“ Ďalej poukazuje na to, že na východe nebolo možné založiť ani jeden potravinový spolok, ani žiadne úverové alebo hospodárske družstvo, ani jeden ľudový kruh, ani jediný peňažný ústav. Ľud bez roduvernej inteligencie je ponechaný na seba, ale v dôsledku vysťahovalectva prichádza už k národnému povedomiu a hrdosti. Slovák v Amerike ešte pred vydaním „*Našej Zastavy*“ priniesol správu dopisovateľa z Prešova, v ktorej upozorňuje, že šarišskí šviháci „*pustili sa do našej slovenčiny*“ a chcú založiť „*šarišskú reč*“, lebo „*šarišská reč je tak ďaleko od slovenskej ako nemecká od latinskej a že Šarišania nie sú Slováci, ale miešanina Maďarov, Nemcov a Rusínov.*“ Obviňuje Dvorčáka a jeho pánskych spoločníkov, že chcú ľud na východe odtrhnúť od Slovákov, aby ho potom ľahšie mohli pohltiť. Preto žiada rodákov v Amerike, aby čím svornejšie držali spolu a dvíhali boj „*za tú našu slovenčinu*“. A tých, ktorí sa vrátia domov vyzýva: „*hlásajte dňom i nocou, že nás Slovákov chcú roztrhnúť, ale že sa nedáme… Slovákmi ostaneme.*“[15]

Hlavný župan predostreté memorandum zaslal ministerskému predsedovi a prihováral sa za realizovanie navrhovanej akcie. Ale napriek všeobecnej podpore župných kruhov ministerský predseda návrh na vydávanie „*Našej Zastavy*“ v Amerike neschválil. Preto Dessewffy žiadal neskôr aspoň to, aby mohol získať splnomocnenca, ktorý by prijal zastupiteľstvo odpredaja „*Našej Zastavy*“ v Amerike. Zdôvodňoval to tým, že úrady doma sa síce vysporiadajú s národnostným hnutím, ale Ameriku nemožno nechať bez povšimnutia, lebo tam je hniezdo panslavizmu, tam vštepujú do vysťahovalcov národné povedomie.

Ciele a výsledky „*Našej Zastavy*“ zhrnul István Dessewffy v brožúre Nemzeti kultúrfeladatok az északkeleti hegyvidéken, vydanej v Prešove r. 1918. Nebola určená pre verejnosť a je významným dokumentom odhaľujúcim skutočné

---

14 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 94 - 95.

15 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 96.

zámery hnutia. V brožúre Dessewffy okrem iného konštatuje: „*to bol náš cieľ, aby sme slovenský ľud priviedli bližšie k maďarstvu, preto v literárnej rubrike nikdy sme iné neprinášali ako preklady maďarských spisovateľov a básnikov.*" Východoslovenské nárečie, podľa neho, rado prijíma cudzie slová, preto „*Naša Zastava*" používala v texte maďarské slová, ktoré ľud už prijal. „*Takto dúfajme, že sa nám podarí čoraz lepšie oddeliť východoslovenský jazyk od západoslovenského, obzvlášť, keď G. Zsebráczky vydá slovník východoslovenského jazyka a gramatiku*". Literatúru v šarišskom nárečí chceli „napĺňať maďarskými vzťahmi, maďarskými myšlienkami a cítením do takej miery, aby to viacej nebolo možné z nej vyvážiť. Úspechy, ktoré dosiahla „*Naša Zastava*" zhodnotil Dessewffy konštatovaním, že „*nateraz niet východoslovenskej národnostnej otázky*".[16]

Redakciu, a teda aj hlavných prispievateľov „*Našej zastavy*" tvorili príslušníci miestnej honorácie. Hlavným redaktorom bol stoličný notár Dr. István Dessewffy. V roku 1906 napísal životopisný román v maďarskom jazyku o Františkovi II. Rákocim pri príležitosti prenesenia jeho pozostatkov do Košíc. Do šarištiny ju preložil Ján Dobránszky.[17] Dessewffy bol v „*Našej Zastave*" autorom úvodníkov a niektorých pasáží. V roku 1918 sa ako predstaviteľ slovjakizmu stal členom Maďarskej národnej rady spolu s Gejzom Žebráckym a Viktorom Dvorčákom, ktorá neskôr stála za vytvorením *Vichodoslovenskej Radi* sídliacej v Prešove.[18] Po roku 1918 svoju činnosť rozvíjal na pôde Maďarského ministerstva vnútra.[19]

Gejza Žebrácky (alebo Zsebráczky) sa narodil 7. januára 1869 v Prešove a zomrel 7. marca 1951 v Bardejove. Žebrácky bol rímskokatolícky farár, ktorý publikoval články predovšetkým o šarišskom jazyku. Bol redaktorom „*Našej Zastavy*" počas celého obdobia jej vychádzania. Bol znalcom a propagátorom šarišského nárečia, čo využil pri preklade viacerých maďarských literárnych diel. Preložil diela Kálmána Mikszátha alebo Gézu Gárdonyiho. Gejza Žebrácky bol zberateľom šarišských ľudových prísloví, zvykov a piesní. V šarištine vydával aj vlastné diela, napríklad práce zaoberajúce sa včelárstvom alebo hospodársky orientované práce. Niektoré z nich boli uverejňované aj v „*Našej zastave*" v rubrike „*Visvetľeňe otazkoch pre každodzeňni život potrebnich a užitečnich*". Gejza Žebrácky rozvíjal svoju činnosť aj na cirkevnej pôde. Po vyštudovaní teológie na bohosloveckej akadémii v Košiciach v rokoch 1886 až 1890, pôsobil v pozícii rímskokatolíckeho kňaza v Solivare, v Plavči, či v Ražňanoch a nakoniec od roku 1913 ako správca rímskokatolíckej farnosti sv. Egídia v Bardejove, kde zotrval do konca svojho života. Ako kňaz rozvíjal vzdelanostnú,

---

16 TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 104.

17 GAYER, Veronika: Slovjacké regionálne hnutie v rokoch 1907 - 1918. In: Mesto a dejiny. Roč. 3, č. 2, s. 78.

18 GAYER, Veronika: Slovjacké regionálne hnutie v rokoch 1907 - 1918. In: Mesto a dejiny. Roč. 3, č. 2, s. 78.

19 Slovenský biografický slovník. VI. zväzok. T-Ž. Martin 1994, s. 491.

kultúrnu aj sociálnu prácu medzi ľudom prostredníctvom mnohých prednášok. Po vzniku Československej republiky upustil od myšlienok slovjackeho hnutia a podieľal sa na rozvoji slovenskej kultúry, osvety a náboženského života na východnom Slovensku v úlohe kňaza, ale aj mestského archivára a dokonca aj z pozície starostu mesta Bardejov.[20]

Ľudovít Liptai pôsobil v novinách Naša zastava v pozícii hlavného spolupracovníka. Na jej stránkach publikoval hlavne ľudovýchovné aj nábožensky orientované články a prekladal z maďarskej literatúry. Na začiatku 20. storočia pôsobil ako profesor na teologickej akadémii na evanjelickom kolégiu. Bol evanjelickým kňazom a v rokoch 1910 až 1916 zastával post konseniora v Prešove. Ďalšími členmi redakcie novín boli príslušníci gréckokatolíckej cirkvi, ako boli Pál Pettrásevich, Metód Gojdics a Ján Repák.

Dr. Ján Repák pôsobil v týždenníku ako hlavný spolupracovník v redakcii od jej začiatkov v roku 1907 až do jeho smrti 8. novembra 1910. Zomrel vo veku 38 rokov. Mimo jeho pôsobenia v týždenníku pracoval ako kanonik prešovskej biskupskej stolice a zastával pozíciu gréckokatolíckeho profesora teológie. Taktiež bol školným dozorcom diecézy a zástupcom riaditeľa gréckokatolíckeho seminára. Na jeho poste v časopise ho potom nahradil Metód Gojdič.

Medzi najdôležitejších prispievateľov patril nesporne Viktor Dvorčák. Narodil sa 21. apríla 1878 vo Svidníku a zomrel 8. augusta 1943 v Budapešti. Ako novinár prispieval okrem „*Našej zastavy*“ do ďalších periodík, v rokoch 1910 až 1917 bol redaktorom „*Eperjesi Lapok*“ a v rokoch 1917 až 1918 majiteľom a redaktorom „*Eperjesi Ujság*“. V novinách „*Naša zastava*“ pôsobil už od roku 1907 ako prispievateľ a od roku 1916 ako člen redakcie. Do časopisu prispieval hlavne vlastnou veršovanou tvorbou písanou v šarišskom nárečí. Svoje básne vydal v knižnej podobe zbierok s názvom „*Vlasc a šerco*“ v roku 1909 a „*Sáros földje*“ v roku 1916. Okrem novinárskej činnosti pôsobil od roku 1904 ako župný archivár v Prešove. Jeho meno sa dostalo do povedomia širšej verejnosti, keď sa pod jeho vedením 2. novembra 1918 vytvorila tzv. „*Vichodoslovenska Rada*”, potom 11. decembra 1918 vyhlásil Slovenskú ľudovú republiku v Košiciach. Vtedy už sám vykonával funkciu hlavného redaktora „*Našej Zastavy*“. S podporou Károlyiho vlády sa vytvoril štátny útvar, ktorý popri Maďarskom kráľovstve existoval 20 dní, a to do 29. decembra 1918, kým nevstúpili do Košíc československé vojská. Po vydaní čísla „*Našej Zastavy*“ z 29. decembra 1918 zase hlavný župan Pavel Fábry v mene československej vlády tento týždenník zakázal.[21] Pred príchodom československej armády utiekol do Budapešti, kde

20 JURČIŠINOVÁ, Nadežda: Prešovský rodák pôsobiaci v Bardejove Gejza Žebrácky (1869 - 1951). In: Dejiny - internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove. 2019, Roč. 14, č. 2, s. 169 - 170.

21 GAYER, Veronika: Slovjacké regionálne hnutie v rokoch 1907 - 1918. In: Mesto a dejiny. Roč. 3, č. 2, s. 80.

potom zastával pozíciu ideológa na pôde slovenského oddelenia maďarského ministerstva pre národnostné menšiny.

Okrem týchto hlavných prispievateľov, týždenník uverejňoval články rôznych dopisovateľov. Medzi takých patrili napríklad hlavný stoličný lekár Dr. Márk Ferbstein, biskup Dr. István Novák, vicišpán Jozsef Táhy, barón a neskorší minister orby Imre Ghilányi, prešovský učiteľ Károly Petz prispievajúci hlavne v období prvej svetovej vojny s článkami s vojenskou tematikou. Okrem nich v novinách figurovali aj prispievatelia píšuci pod pseudonymom či prezývkou, ako napríklad Stari Gazda, Mižo z Vranova alebo L. z Ľipjan.

Štruktúra novín „*Naša Zastava*" sa v priebehu ich existencie menila. Každé číslo začínal úvodník. Jeho náplň tvorili rôzne články a informácie venujúce sa aktuálnym spoločenským a hospodárskym problémom. Niekoľko úvodníkov sa venuje boju proti alkoholizmu, výchove mládeže a kvalite vzdelávania. Svoje miesto mali aj nábožensky orientované články k príležitosti najväčších kresťanských sviatkov, Veľká noc, Vianoce, sviatok Všetkých svätých a ďalšie. Každoročne bol priestor venovaný významným uhorským sviatkom, hlavne sviatku sv. Štefana, kde bola publikovaná aj rozsiahla obrazová príloha. Úvodný článok prinášal poväčšine aj všeobecný súhrn udalostí z týždňa, uverejňoval listy od dopisovateľov zverejňujúcich svoj názor a postoj k rozličným témam v krajine, prinášal správy z rôznych významných kongresov, či iných stretnutí. Úvodník prezentoval činnosť Széchenyiho kruhu a Šarišského gazdovského spolku, pričom podporoval ich zbierky a iné aktivity etnografického charakteru.

Hlavnou rubrikou bol „*Politicki rozhľed*" prinášajúci týždenný politický súhrn z Uhorska. Príležitostne boli vysvetlené nové zákony či nariadenia. Okrem politických správ z „*Našeho kraja*" noviny predstavovali relatívne obsiahly materiál o politických udalostiach v ostatných stoliciach Uhorska a aj základný prehľad o dianí za jeho hranicami. Časté boli informácie o zdravotnom stave členov uhorskej vlády a ich pobytoch v kúpeľoch. Rubriku doplňali fotografie ministrov s krátkym profilom. Správy z východoslovenských stolíc, ale aj ostatných častí Uhorska a celého sveta ponúkala rubrika „*Novini*". Rozdelená bola na správy zo Šarišskej, Spišskej, Zemplínskej, Abovskej, Užskej stolice, „*Krajinski chirňik*" a „*Z caleho šveta*". Ponuka správ bola bohatá. Obsahovala oznamy o tragických úmrtiach občanov, rôznych jubileách, dedinských bitkách, krádežiach, prírodných nešťastiach, dopravných nehodách, činnosti fabrík, výstavbe ciest a pod. Nechýbali ani krátke správy z oblasti cirkvi obsahujúce stručný súhrn informácii z konania odpustových slávnosti, birmovania, vymenovania kňazov alebo biskupov. Súčasťou „*Novin*" boli aj správy z oblasti miestneho školstva, ako oznamy o zatvorení škôl z dôvodu šírenia chorôb, vymenovanie alebo preloženie učiteľov, o činnostiach na školách a konaní učiteľských schôdzi. Ďalej boli publikované štatistiky obyvateľstva so zaujímavými informáciami o demografických pohyboch v jednotlivých stoliciach či mestách. Patričná pozornosť bola venovaná miestnym vládnucim kruhom a „*smotánke*". Časté boli správy o oficiálnych návštevách z uhorských minis-

terstiev, či významných návštevníkov stolice či mesta. Praktický význam malo uverejňovanie miesta a času jarmokov, výstav, majálesov, či miesta konania rôznych kurzov.

Dôležité miesto v novinách mali miestne spolky. Išlo predovšetkým o náboženské, kultúrne, gazdovské ale aj úverové spolky. Najväčší priestor dostával Rákócziho katolícky kruh a Széchenyiho kruh. V rámci prezentácie významných bojísk Uhorska súvisiacich s revolúciou 1848 až 1849 to bola činnosť Uhorského karpatského spolku pri príležitosti zatraktívnenia výletov na horu Branisko.

Po „*Politickom rozhľede*" alebo rubrike „*Novini*" nasledoval „*Kaľendar tižňovi*". Ten tvorila tabuľka obsahujúca prehľad sviatočných dní štyroch náboženstiev, a to rímskokatolíckeho, gréckokatolíckeho, evanjelického a židovského vyznania. Ďalej čas východu a západu slnka v konkrétnych dňoch a ďalšie meteorologické správy, ako krátka predpoveď počasia na nadchádzajúci týždeň.

Predposlednou stálou súčasťou týždenníka bola rubrika s názvom „*Visvetľeňe otazkoch pre každodzeňni život potrebnich a užitečnich*". Táto osvetová rubrika bola veľmi populárna a obsahovala rôzne rady pre gazdov, roľníkov či obyvateľov miest. Pojednávala o chove domácich zvierat, včelárstve, sadení stromčekov, využívaní liečivých rastlín. V rubrike sa často odpovedalo na otázky čitateľov a dôležitá bola aj informácia o aktuálnych cenách poľnohospodárskych komodít. Rubrika slúžila na oznamovanie o pripravovaných výstavách, či iných osvetových podujatiach. V časti „*Pravo a zakon*" prezentovala a vysvetľovala zákony, predpisy a nariadenia. Okrem tohto v neskorších číslach ponúkali čitateľom súhrn občianskych povinností pre konkrétny mesiac.

V rubrike sa redakcia venovala aj problematike zdravia, opisom nových chorôb a spôsobom ich liečby a prevencie. Uverejňované boli tiež preklady článkov venujúcich sa zdraviu z maďarsky písaných časopisov. Príležitostne boli publikované aj odporúčania hlavného lekára Šarišskej stolice pri výskyte rozsiahlejších epidémii.

Poslednou rubrikou bol „*Žart a pravda na ňedzeľu poobodze*". Slúžiť mala na pobavenie čitateľa, prezentáciu histórie a uverejňovanie rôznych literárnych diel, rozprávok a vtipných príbehov. Literárne diela tvorili predovšetkým do šarištiny preložené diela maďarských autorov. K takým patrili historické rozprávky Kálmána Mikszátha, „*Rákóczi Ferenc donaciu dava*" alebo „*Husar v korice*". Ďalej to boli diela Móra Jókaia, Sándora Petöfiho, Győzőa Dalmádyho a iných. Okrem nich tu mala svoje miesto aj v šarišskom nárečí písaná veršovaná tvorba z pera Károlyho Petza alebo Viktora Dvortsáka. Za literárnou čiastkou ešte nasledovala stať „*Ku obrazkom*" opisujúca uverejnené obrázky a fotografie.

V časoch prvej svetovej vojny pribudla nová rubrika „*Vojna*". Tá mala za úlohu čitateľov oboznámiť s najdôležitejšími vojnovými udalosťami a bitkami, ktoré sa udiali v priebehu daného týždňa.

V závere boli v niektorých číslach uverejňované listy čitateľov venované redakcii. Posledné dve až tri strany boli určené na inzerciu, reklamy miest-

nych firiem, či oznamy od dopisovateľov. Noviny vydávali každý rok aj „*Veľki obrazkovi Kaľendar*“, ktorý celoroční predplatitelia dostávali na začiatku každého roku zdarma ako darček.

Pri príležitosti veľkých kresťanských sviatkov, ako boli Veľká noc a Vianoce, noviny obsahovali zvláštnu prílohu. V období Vianoc to bola „*Hodna priloha Našej zastavi*“ a obsahovala predovšetkým preklady maďarskej literatúry, tematickú obrazovú prílohu a po šarišsky písané básne. Podobne to bolo aj pri príležitosti Veľkej noci. Ako prílohy figurovali preklady známych maďarských autorov, napríklad román Kálmána Mikszátha „*Ambrela svateho Petra*“.

Ideologické zdôvodnenie vzniku a existencie novín „Naša Zastava“ prezentované Ladislavom Tajtákom má logickú súvislosť, podľa môjho názoru je však jednostranné a nezasahuje všetky aspekty vydávania týchto novín. Z pohľadu správ o vysťahovalcoch bolo potláčanie „*slovenského*“ ducha druhoradé. Je jasné, že hlavným cieľom publikovania správ o „*našich rodakoh*“ v Amerike bolo zastavenie procesu vysťahovalectva, čo je pochopiteľné z pohľadu každej rozumne uvažujúcej vlády. Pozitívnych správ o živote vysťahovalcov bolo len veľmi málo, avšak aj také sa vyskytovali. Veľmi často boli pozitívne hodnotené správy o výstavbe kostolov, či spolkov vysťahovalcov. Naša Zastava publikovala aj pozitívne informácie o darovaní finančných prostriedkov z Ameriky na obnovu chrámov, zvonov či kaplniek.

Predmetom analýzy a pramennej edície bola rubrika „*O našich rodakoh v Amerike*“, ktorá bola predposlednou časťou novín. Rubrika bola v každom čísle novín až do vstupu USA do prvej svetovej vojny v apríli 1917. Informácie v rubrike boli podané geograficky. Po uvedení miesta udalosti nasledoval jej opis. Takmer v každej správe sa uverejňovalo meno dotknutého emigranta. Už od prvých čísel boli v správach z „*Ellis Island*“ uverejňované mená osôb, ktoré neprešli cez kontrolu imigračných úradov USA a boli poslaní naspäť do Uhorska. Počas existencie novín išlo o stovky mien, ktorých uverejnenie je veľmi dôležité pre sledovanie životných osudov vysťahovalcov.

Kritická pramenná edícia obsahuje 3255 správ o emigrantoch do Severnej Ameriky pochádzajúcich prevažne z územia dnešného Slovenska. Ide o všetky správy, ktoré „*Naša Zastava*“ o vysťahovalcoch v Amerike publikovala. Najviac správ bolo publikovaných v rokoch 1907 – 1912, potom ich počet klesal až do roku 1917, kedy skončila aj pravidelná rubrika „*O našich rodakoh v Ameriki*“. Geograficky správy kopírujú štáty s najväčšou mierou obyvateľstva zo strednej Európy. Až 752 správ pochádza zo štátu Pennsylvánia, predovšetkým z miest Hazleton, New Kensington, Wilkes-Barre, Lyndora, Greensburg, Scranton, Homestead, Braddock a ďalších. 651 správ je zo štátu Ohio, predovšetkým z miest Cleveland, Lorain, Youngstown, Columbus, Toledo a ďalších. Značnými podielmi sú ešte zastúpené štáty Illinois, New Jersey a New York. Čo sa týka územia Uhorska, najviac súvisiacich správ je zo Šarišskej a Zemplínskej stolice, nasledujú Abov, Spiš a Užská stolica.

Jednoznačne najviac správ v rubrike „*O našich rodakoh v Ameriki*“ sa týka nešťastí a tragédií. Len správ o banských nešťastiach, zavaleniach v bani a podobne je viac ako štyristo. Ďalšiu veľkú skupinu tvoria správy o nešťastiach na železniciach a v železiarňach. Vzácnymi sú zoznamy obetí banských, či železničných nešťastí, v ktorých sa podarilo už počas kritiky správ odhaliť niekoľko mien, o osude ktorých ich potomkovia ešte v súčasnosti nemali vedomosť.

Z pohľadu pochopenia samotného vysťahovania sú zaujímavé správy o činnosti agentov lodných spoločností či samotných amerických firiem v samotnom Uhorsku. Takýchto správ sú desiatky a opisujú neuveriteľné príbehy o lanárení ľudí na vysťahovanie do Ameriky. Tieto správy sú opäť personalizované.

Redakcia „*Našej Zastavy*“ publikovala aj správy, ktoré sa snažili vysťahovalcom pomôcť. Išlo o rôzne informácie z uhorských konzulárnych úradov, vysvetľovanie nových amerických zákonov či na koho sa obrátiť v prípade problémov pri príchode do Ameriky už v Ellis Island.

Azda najzaujímavejším typom správ boli kriminálne správy. Tieto nám pripomínajú skutočne veľmi nebezpečný život našich krajanov v Severnej Amerike. Tak sa dozvedáme o stovkách prípadov podvodov jednak medzi samotnými krajanmi, jednak z prostredia starších obyvateľov. Naša Zastava si nenechala ujsť možnosť predstaviť kriminálne pozadie slovenských spolkov, novín, či rôznych projektov. Veľký ohlas si získala aféra zakladateľa Národného Slovenského Spolku Petra V. Rovnianka. Časť správ sa venuje aj kriminalite páchanej na amerikánoch v Uhorsku, ako aj páchanej samými amerikánmi.

Noviny „*Naša Zastava*“ predstavujú teda bohatý zdroj informácií o živote emigrantov z Uhorska v Severnej Amerike. Publikovanie správ „O naših rodakoch v Ameriki“ otvára nové obzory pre pochopenie procesu vysťahovalectva, jeho sociálnych, ekonomických a spoločenských dopadov. Z pohľadu správ o vysťahovalcoch sa celý proces javí ako masívny, nekontrolovaný a pre Uhorsko tragický.

Literatúra:

DERFIŃÁK, Patrik: Arpád Kósch, významný prešovský knihtlačiar a vydavateľ. In: Domenová Marcela, ed.: Z minulosti a súčasnosti knižnej kultúry Prešova. Prešov 2007, s. 46 - 61.

GAYER, Veronika: Slovjacké regionálne hnutie v rokoch 1907 - 1918. In: Mesto a dejiny. Roč. 3, č. 2, 2014, s. 68 - 83.

JURČIŠINOVÁ, Nadežda: Prešovský rodák pôsobiaci v Bardejove Gejza Žebrácky (1869 – 1951). In: Dejiny - internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove. 2019, Roč. 14, č. 2, s. 169 - 170.

TAJTÁK, Ladislav: Naša Zastava - Nástroj politiky maďarských vládnúcich tried. In: Nové Obzory, 1966, roč. 8. s. 78 -107.

Slovenský biografický slovník. VI. zväzok. T-Ž. Martin 1994

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki z obrazkami pre vihodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes
Rózsa-utca 6.
Numero telefonu
:: Redakcii 72 ::

≡ Vihadzaju
každi tidzeň:
v ňedzel'u.

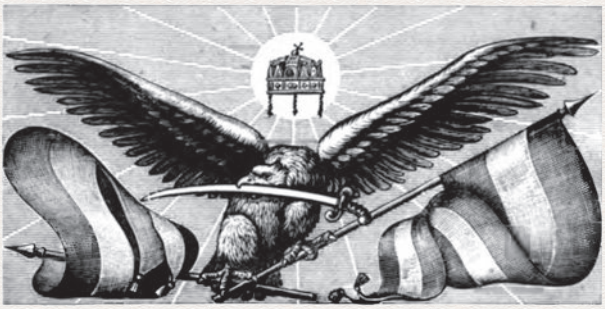

Vidavatel'stvo
u Kósch Árpáda
Fö-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.
Cheque-numero
uh. kral. poštovej špar
kassi 10,653

Predplatna cena:
na cali rok
2 koruni.

Rok 1 ★ Eperjes, dňa 8-ho Decembra 1907. ★ Numero 7.

1907

Prešovski rim. kath. koscel.

Dňešne numero naših novinkoh 20 strani, 5 obrazki.

„Oznamovac budzeme co noveho doma, v sušednich stoľicoch a v krajine. Obzvlaštnu starosc obracime i na Ameriku, žebisce znaľi, jak še tam vedze našim milim rodakom v tej daľekej krajini. [1]

Karčma, fľaška i paľenka. Tote tri veci dovjedna prisluhaju : ľebo v karčmi fľaska, a vov fľaski paľenka; a vjedno dospolu už veľo ľudzi ňeščesťivih učiňiľi. Jednemu zdrave odebraľi, druheho o majetek a hudobu priňešľi, aľebo do inakšej psoti, a ňe zritka i života zbaviľi. Toho smutni priklad ňedavno sme vidzeľi v Lužanoh. Polyák Poľski Štefan, možni gazda, kteri ňedavno z paňskeho majetku šumne gazdovstvo sebe kupil, a od nova še krasňe zbudoval, pred dvoma tižňami šol do Prešova na tarh žita kupic na šace. Ku večaru domu iduce v Kojecicoh (Kajáta) zašol do karčmi. Ňe bul opiti, aňi tu ňič ňepil, aľe jak hvara, bul kus nadrušeni a nadšarpnuti, i zarval jedneho, menom Piga Janoša, do reči kteri z Abaujskej Šaci pohadza, z Kojecicoh še oženil a ľem ňedavno z Ameriki prišol. Ztim še začal došpitovac, a do cudzežemcoch mu kladol. Ten rozhňevani, napric durknul daskeľo pohariki, a jak taki potuženi a podkuraženi, vivolal z karčmi jedneho tiž rabiatneho kamarata Gressak Karoľa, a vjedno porozumene, ňedaľeko karčmi z plotu vilamaľi dľanki, a Poľakovi – ňedaľeko roľi jeho, zkadzi ku domu običajňe zviknul isc – zastaľi mu drahu. Ňeščesňik, jak jih zbačil, začal ucekac, aľe ho zlapaľi a zdrankami zahmaliľi ho, ukrutňe a po hovedski rozparančovaľi a rozdruzgaľi hlavu a cale celo jeho, a jak doktor konštatiroval, už i po šmerci z kameňom ho zraňiľi. Možno, že ľem ho mocno obic hceľi, aľe v jednej dranki kľiňec bul, ta ozdaj pri perših tlukoh už ho ušmerciľi, a ozdaj i preto išľi na druhi dzeň skoro rano opatric toto mesco, dze ho biľi, že co že še zňim stalo, povedlo? Hle, kebi tote mordare ňe buľi bivaľi v karčme, a kebi jim paľenka rozum ňe bula odebrala; kebi ten ubohi prosto bul šol domu, a ňebul zašol do karčmi : ňebul bi ešče čarnu žem hrizol. Tehda znovu ľem stara nota : karčma, fľaška a paľenka všeckemu ňeščescu je pričina![2]

Notariuš z Marhaňi. Ten tidzeň prišikovaľi Pelczer Kálmána, notariuša z Marhaňi (Margonya) nazad z Ameriki. Pokrad paru tišic zlati, a v Ameriki hľedal pokoj. Teraz vov prešovskim harešce šedzi. [3]

Nove amerikanske prava a zakoni o vivandrovaňu. Ten rok nove zakoni ustanoveľi vov Ameriki, ktere še emigracii dotikaju. Zaznačme sebe dobre tote nove prava, to jest, ten novi amerikanski zakon ňižej vipisani, htori ai skerze našu stoľicu už bul vipubľikovani. Čujme ho aľe za radom. –

1. Od 13-eho februara teho roku, za každu jednu osobu co do Ameriki idze, vedľa amerikanskeho zakona noveho ňe jak doteraz dva, aľe štiri doľare še bere jak hlavna porcija. To jest, každi jeden, jak zo šifa zejdze 20 korun muši placic.

---

1 Naša Zástava. 1907, č. 1, s. 2.
2 Naša Zástava. 1907, č. 1, s. 5.
3 Naša Zastava. 1907, č. ١, s. ٨.

2. Kto hori na perši, abo ňe dosc virozumnosci zna preukazac, abo dajaku češšu horotu ma, z jednim slovom každi jeden, ktori vedľa vizitacii dohtorskej ňe je calkom zdravim vipovedzeni, ňe može stupic na amerikansku žem.
3. Kto vov kriminalu bul odsudzeni, aľebo tu život ňestatečni provadzil, a to še na ňeho došveči, tiž ňemože na žem amerikansku stupic.
4. Tiž ňemože stupic na amerikansku žem, kto ešče ňedopulňil 16-ti rok svojeho veku.
5. Každi jeden robotňik, ktori z domu jak jednani robotňik do Ameriki še opovažuje, skerze amerikanskih uradoh mocno budze štrofani.
6. Každi cudzi, ktori proci teho zakona do Ameriki še dostal, ked še to na ňeho preukaže, medzi troma rokami zos Ameriki vihnati budze. – Každemu v jeho interesu zanaľeži, žebi toten zakon sebe dobre prečital, a ked do Ameriki chce isc, ňej zrobi zos sebu rahunek, či ňenajdze dajaku prekašku vov sebe. Ten tehda aňi ňej ňe zadava prosbu za pas, bo stoľica mu pas ňevida, a tak daremne keľčiki sebe narobi.

Amerikanski novi zakon o privadrovaňu do Ameriki z obzvlaštnu piľnoscu a ostroscu biva ten čas vikonani najme zato, bo vov Moskaľskej kolera vibuhla, od ktorej še i Američani bars obavaju, na teľo, že ked na dahtorim šife skadzikoľvek pridze jeden človek nathu dostaňe, abo pokašľuje, za tižňe a tižňe ho zavarteho trimaju či tiž ňenapadňe do koleri. Z moskaľskih šifoh jak do New-Yorku pridu, za cali mešac ňešľebodno ňikemu vistupic. Počet takih z našej uherskej krajini privandrovanih, a pre dajaku horosc ňeprepuščenih krajanoh našich ustavične vecej sto obnaša. Tu z našej okoľici jest medzi ňima Suly János zemplinčan z obci Voise. Teho pre oči zotrimaľi vov Ellis Island, a žena jeho tiž tam muši čekac, ňiž še muž ňevizdraveje. Tak išňe aretovani Czibul János i jeho žena Maria zos Zemplén-Szerelmesu (Lyubiše). Na tim pľucovu suhu horosc našľi doktore, ta ho daľi do špitaľa St. Marys, a žena v Ellis Islandu zostala, a stamac še tiž aj zato rušic ňezna, bo atresu muž vžal zos sebu. – Na šife „Carpathia" vov 14-tim septembru 1748 dospele ľudze, 132 dzeci vekše, 27 male pricestovaľi do New-Yorku, z tih ľudzi 412 osobi po vizitirki v Ellis Islandu ňeprijaľi, a na tim istim šife nazad do Uherskeho kraju poslaľi. Trojo še z ňih na draže nazad ku domu ošaľeľi, Weinberger Eszter 26 ročna z Debreczen, Somogyi József 45 ročni z Baranya a Adám Anna 27 ročna z Temesváru. Trojo z cestovateľoh na šife umarľi, pričina jejih šmerci češka robota amerikanska, a v ňej nadobudnuta suha horosc. Ľem jeden z ňih bul uher Todor Simon z Martonosu. Takih ňeborakoh pohreb jak ozname tak obstava, že jejih mertve celo z veľikim kameňom vjedno do meha zašiju, a po otrimanim na šife pohrebe cirkevnim do mora ruca.[4]

Allegheny, Pa. Stredkom teho mešaca zemrela Hleba Pálova žena rodzena Koscs Cecilia zos Szepesváralja (Podhradz) pri češkim porodze ju operovaľi, aľe spomosc jej ňemohľi. Štiri dzivčata zohabela na ogdoveneho muža z ktorih najstarše 11 ročne, najmladše 3 ročne.

4 Naša Zastava. 1907, č. 1, s. 11.

Tacoma, Wash. Minuleho mešaca zemrel po dluhej a trapnej horosci Mudrák János z Varannó-Csemerne-ho. Smutnu ženu z dvoma malima dzecmi zohabel po sebe.

Allegheny, Pa. Pohl János krajan naš, svojo peňeži vložel do jednej banki akcionaroh jednej baňi uhľovej, ktera bankrotovala. Pre zarmutek nad utratu svojej hudobi, zarezal še z britvu, a potom, žebi pevňejši bul, že šmerci ňemiňe, skočel zos pjateho štoku na uľicu, dze še na ňivoč potlukol.

Martinsferry, O. Vov jednej kamenej baňi Crescent spadnul jeden kameň na krajana Sándor Lajosa, v čas ňeščesca ňihto ňebul bľizko, ta až o vecej hodzini našľi ňeboraka na šmerc pripučeneho. Šesc široti ostaľi po ňim.

Newport. Počatku oktobra pricestoval na šife Kaiser Wilhelm do Newportu grof Széchenyi László 28 ročni mladi magnaš uherski, kteri še zrukoval zos dceru Vanderbilt Corneliusa amerikanskeho miľionara menom Gladys. Dzešec miľioni doľaroh dostaňe z braltu svoju, kteru ešči teho mešaca na povesc ku oltaru na šľub.

Chicago, Ill. V 13-tim oktobru veľka slavnosc bula v Uhersko-slovenskim kosceľe katoľickim, na pamjatku Bl. Pannej Marii, patronki Uherskej. Sam Mooldon biskup trimal omšu, pod kteru chicagovska Rákóczi banda hrala a špev pobožnih vericich provadzela. Reč tamejši pľeban Farkas László mal. Po obedze po slavnosti vov Shumbrich-Hall veľki bal otrimovaľi, a večar diater falatka divadelneho: »Prišľi ku nam husare!“

Homestead, Pa. Uherske reformatuše v 6-tim oktobru krasnu koscelnu pobožnosc a slavnosc maľi na pamjatku 13 martiroh uherskih z Aradu.

V Cleveland na 9-teho novembra, jakožto 700-vej ročnej pamjatki narodzeňa uherskej svatej Elizabetki, veľke katoľicke shromaždzeňe budze.

West Middleton, (Ohio). Ňedaľeko mesta zabiteho našľi v roku 1903-eho septembra 2-eho jedneho unternemera John Ferguson. Jakeška švedkove angľicke švečeľi na dvoh do podozreňa v tej vraždi upadnutih ľudzi z našeho kraju. Pri angľickih amerikanskih sudoh, v reči ňezbehle ňeznaľi še vihvaric, i odsudzeľi obidvoh Kokovics Mihálya na šmerc (takoj i vikonaľi nadňim orteľ), a Patrovics Milována na 20 roki arešt. Teraz po štiroh rokoh še preukazalo, že tote dvojmi ňespravedľive buľi odsudzene, bo aňi tam ňebuľi, aľe calkom indzej, daľeko od mesta. Tak čuc, že Patrovicsa odsudzeneho na primluvjaňe uherskeho konzula v Pittsburgu vipuščeľi. Cože z teho! Ked Kokovicsa ňevinneho ňeboščika višľebodzic už ňemožno![5]

Novini z širockeho pohodu. Stofanyák István dobromožni obivateľ z Nagy-vitézu, v 15-tim oktobru navracil še z Ameriki ku svojej fameľii po dluhih 13 rokoh, ktere na jeden zavod v Ameriki strovil. Pejc odrostle dzeci, skterih to najmladše

5 Naša Zastava. 1907, č. 1, s. 12.

ešči na švece ňebolo, ked odhodzel, ai jeho manželka zavitaľi ho. Z ňim prišol do kraju i Ulicsni András, tiž obivateľ tutejši.[6]

Nicaragua. V novinkoh New - York Times v najvekših a najvažňejših v calej Ameriki, to stoji napisano, že vov uherskej krajini v Budapestu povstal jakiši spolek «sindikat vivandrovaňa», kteri z jednim v New-York, 66 Beaver Street prebivajucim agentom James Deitrick kontrakt zrobel nato, že dzešec tišic ľudzi z Uherskej ku vivandrovaňu do Nicaragua privedze. Jeden druhi agent amerikanski z kraju Maryland Trappe F. August – vedľa ohlasu uradneho – tiž še vžal na cestu do našeho kraju, dze všeľico ciganstvo prečitovac hce, a huri ľesi obecovac budze tim krajanom, ktore do južnej (dolskej) Ameriki vivandrovac bi še odsanovaľi. Tojest ňe «budze», ľem «hce»; ľemže tota diabolska vuľa jeho še ňevipelňi, poňevač zakon naš krajinski z najostrejšu pokutu a z veľkima trestami štrofe každeho, kto tutejšeho krajana jakimkoľvek spusobom ku vivandrovaňu do Ameriki vivabic še ušiluje. V tim padze osobitni ostri štof zasluži taki ňesumeňitni agent, kteri do tehoto kraju južnej Ameriki do Nicaragua a Maryland vabi ľudzi, poňevač tote kraje z ňezmirnima češkoscami še obrabjac davaju, a poňevač su už od druhih cudzožemcoh calkom viharovane, ňe nahadzaju še na calim švece ľudzi, ktere bi še tam vivandrovac odsanovaľi, a tak v tim daľekim ňezdravim kraju do pevnej zahubi upadľi.

Gaylord Ohio. Viszlai János z Mucsonyu pohadzajuci krajan naš v tamejših baňoh uhľovih život utracel. Ten smutni šmertni pad tim žalostňejši, poňevač ňeboščik jedinu podporu bul svojeho mladšeho brata Mihálya, ktereho pred paru mešacami zaš v jednej kamenej baňi ňeščesce doscihlo a obidva nohi i jednu ruku mu odervalo. Zbiraju teraz miloserdne ľudze, kterih vera v Ameriki ňeveľo jest, bo tam každi sam o sebe še muši starac ku podpore ňeščesľiveho opuščeneho brata.

Rock Spring. Papp György i Sinko József krajaňi, ktere vov ňeščescu majnoh češko pokaľičene buľi, tak čuc, že še predca vizdraveju. Okrem tih dvoh, viššej pejdzešat ľudzi doscihlo toto ňeščesce.

Dayton. Pred dvoma tižňami z veľiku slavnoscu pošvicaľi tutejsi novovibudovani uhersko-slovenski koscel.[7]

.....Narod naš Uherski ňej doma pracuje. Amerika to ňe je žim naša. Cudzo a smutno tam od teho, co je tu mile – pod žemu kopac. Šak Šariščan bars šumňe to vislovi, ked sebe zašpiva: Bože naš, Bože naš, požehnaj že ti nas, i te našo volki, co nam budu vožic, žitko do stodolki. Do uvidzeňa! Lesskó István, z Lipjan.[8]

---

6 Naša Zastava. 1907, č. 2, s. 7.
7 Naša Zastava. 1907, č. 2, s. 10.
8 Naša Zastava. 1907, č. 2, s. 20.

ZAROBKI V UHERSKEJ I V AMERIKI.

Krajinski remešeľňicki spolek v Budapestu vecejraz v roku spisuje po calej krajiňe to, že keľo zarabjaju našo ľudze tu v Uherskej pri všeľiakih remesloh a fabrickih robotoh. A pri temu podava ai zoz cudzih krajoh, obzvlaštňe z Ameriki od verhnoscoh potverdzeni opravdzivi spis tamejših zarobkoh. Zdeľujeme toten interesantni spis z ktereho vidno, že tam v tim daľekim kraju v Ameriki tiž ňe šicko zlato co še bľišči, i tam ňit v tajtopku až do dna šmetanki, prave tak ľem pri verhu jak ai unas.
Oznamujeme spolu na tim mescu najnovšu novinu tu v Uherskej, že majiteľe uhľovih baňoh (majnoh) sessiu trimaľi a uzavreľi, že robotňikom tak isňe, teľo budu placic, jak keľo v Ameriki vov majnoh placa.
Ked tote tu vikazane place robotňikoh porovname jedno z druhim, a porovname tutejši a tamejši život, drahotu, cestu sem a tam, ňebezpečenstva, ktere ľudzom tak na duši jak na ceľe tam hroža ňeščesca, ktere še tam tak često stavaju, ten ňeprijemni život cudzi, kteri tam človeka od svojih milih odlučeneho trapi, totu škodu, kteru doma bez gazdi zohabene gazdovstvo cerpi, vera-vera ku temu prešvečeňu dojdzeme, že dobre je v Ameriki, dobre je všadzi – aľe doma najľepši.
Šicke dolu naznačene ceni su primerne, jedno na druhe (na druhšnit) rahovane. Ročna summa zarobku je vedľa tej skutečnej pravdi virahovana, že v Ameriki robota ňeidze dzeň pri dňu tak jak u nas, tam še robota barz veľoraz pretarhuje, tam robotňik dostava vecej na dzeň ľemže v tiždňu dakedi ľem 2 3 dňi robi, to všeobecňe opisuju i našo rodaci, že v Ameriki „fabriki štapuju". Slovom na vlas je vikazano, že v Ameriki jeden robotňik 200 dňi robi v roku, u nas v Uherskej aľe 250 dňi.

Puritan, Pa. Šarišska krajanka Bobulski Anna 27 ročna z dvoma dzecmi ku mužovi še brala. Jak do Elis-Islandu prišla, jednemu dzecku še coška stalo a matku z horim dzeckom cofľi do kraju.

Lorain, O. Obľubeni pop tutejšej grecko katoľickej cirkvi, kteri prez ľeto v uherskim kraju rodzinu svoju naščivoval, teho mešaca še nazad vracel a spravovaňe fari svojej zaš na znovo odebral.

Scott Harren, Pa. Demeter Péter, Bisztranszki János i Mihalócsik János zempľinčani v tamejšej kamenej baňi od jednej spadnutej skali ušmercene ostaľi. Tak pišu oňih krajaňi našo, že tote trojmi v najuprimňejšim kamaratstve a praceľstve žiľi jedno zdruhim. Ľem po šmerci jih porozlučovaľi na tri strani, bo každi z ňih druhu viru mal a preto každeho druhi kňaž, na osobnim cintiru hoval.

Homestead. Mescicki urad ustanovil predpis z platnoscu zakona, že každi kto na tretuaru, dze ľudze pešo hodza, še vipľuc opovaži, z pokutu od 5 do 50 doľaroz štrofani budze. [9]

---

9 Naša Zastava. 1907, č. 3, s. 14.

Z cudzim pasom hcela do Ameriki isc. Lyelyák Dorottya rodačka šovarska z hamišnim pasom hcela isc do Ameriki, ale ešče na prešovskim štacioňe ju zastaviľi a ku mescickemu kapitanovi ju odvedľi, ktori ju na 20 koruni poštrofal.

V minulim tižňu zoz obci Široka tri mlade dzivečki: Dutko Agnes, Fencsa Paulin, Sztraka Anna i jeden šedlacki sin: Timkó Károly odešľi do Ameriki. Z ňima išla ai Dutko Jánošova zos Kisvitézu, a to sice z dvoma dobrima dzecmi nazad ku mužovi. Po odbavenej spovedzi a prijimaňu svato oltarneho pokermu z barz rozzožaľenim šerdcom rozproščivaľi še pri odhodze z svojima domakami a stimi, ktere i naddomašnimi buľi jim milše. Prave v tim tiždňu dvojo širocke krajaňi: Kubuvcsek a Smolko nazad še prinavraceľi ku svojim.[10]

Smutna novina z Felső-Kánya (Jesztreb). Dňa 8-ho novembra jedna mlada ňevesta, menom Kupcsik Petrova, rodz. Gibárti Anna, htora muža v Ameriki ma, višla na koňec valala do «Hotarneho», abi tam sebe ku okrašľeňu hiži svojej hľini nakopala. Zňu išľi i dvojo jej praceľe z Pusztamező, a sice Kupcsik György i zos sinom svojim. Jak prišľi pod breh, dze hľinu maľi kopac, ňevesta zos žartom ešči to povedzela: «co bi bulo znami, kebi še ta hľina na nas zvaľila?» I teľo co začňu kopac, breh še urval, a veľiki falat hľini na ňih spadnul. Mladu 24 ročnu ňevestu na šmerc zabilo, a dvoh pomahajucih – osobitňe Kupcsik Györgya – češko poraňilo. Ňevesta mladа prave na 12-ho novembra roku 1907 do Ameriki mala ku mužovi cestovac, a mesto tej cesti odcestovala na cintir, dze ju 10-ho novembra tojest v ňedzeľu zos žaľom jej praceľoh pohovaľi.

Pittsburg. Oravetz János krajan 32 ročni z Krompahu (Korompa) minuleho mešaca dvaraz streľil na sebe. Češko poraňeneho odvežľi ho do spitaľa sv. Frančiska. Pričinu tej samovraždi ňihto ňezna.

New-York – Ellis-Island. Majerňik István 49 ročni šariščan z Komlóskeresztes (Chmeľov), jak na žem amerikansku stupil, skerz tamejših doktoroh vizitirovani bul. A poňevač jim ňeznal na jih angľicke otazki dobre odpovedac, vihlašeľi ho za glupeho a ho poslaľi nazad do kraju. Tak isňe bi bula pohodzila krajanka z Mattyasovcoh (Špiš) Bennik Zsófia, ktera ľem tak še viratovala, že jeden z jej poznatih, kteri jej na procifko prišol, pismo dal zoz sebe, že ju za ženu vežme, a okrem teho takoj tam 20 dollare stupne zaplacel zaňu.

Philadelphia, Pa. Kis János, rodak z Abaujskej, oženil še zos Zielinski Rozaliu.

Lyndora, Pa. Vov žeľeznej fabriki Steel Cer Company jeden pec vibuhnul a veľike ňeščesce zapričiňel. Trinac z robotňikoh umarľi a 57 češko poraňene, medzi ňimi z našich krajanoh Kulik András, Guncsák György, Novorta Mihály, Glasik György i Semko György.

---

10 Naša Zastava. 1907, č. 4, s. 7.

Greensburg, Pa. Kurda János krajan viskočil na express žeľezňicu, a už ľem jak naňej bul, obačel, že ňe na dobru stranu idze, preto skočel dolu z ňej, aľe ňeščesľivo, bo ho žeľezňica češko pokaľičela, a tak ho odvežľi do špitaľa Westmoreland.[11]

...Predtim naš narod ňečital, hibaľ modľacu kňižku, život svatih a Sv. Pismo, pritim posluhal v ňedzeľu sv. kazeň, a podľa slovah sv. Pisma spravoval život svoj; v občanskih vecah vidzel dobri priklad žemjanoh, stima dovjedna trimal. Teraz narod z jednej stranki po cudzih krajoh – v Amerike – vistaveni rozličnim pokušeňam a pokušiteľom, ktore ho burja proci vire, proci ustanoveňah krajinskih, občanskih – proci kňažoh a panoh, - ňečudo, že ktori pridze nazad do kraju, co tam čul, to opakuje.... Parobek z Kapušan.[12]

Lapos (Lopuhov). Jeden dvacec ročni drični parobek, Hudák János, kteri skerz štiri ročnu češku, mozolnu pracu v ňezdravich majnoch americkih zdrave utracil, predešleho tižňa domu prišol vidzec ešči raz rodičoh svojih i rodni kraj svuj, a po jednej tižňovej trapnej horosci z tim sladkim povedomim zavar na veki oči svojo, že hodzľem vov svojim kraju, vov svojej milej matki žemi budze odpočivac po šmerci svojej. Z veľikim žaľom calej obci pohovaľi uboheho.[13]

Zčaznul. Vov jednej obci Šarišskej stoľici dňa 15-eho mešaca bežiceho jeden parobek ukrad od otca svojeho tri falatki 100 korunove banknoti a zmiznul. Ňihto ňezna že dze še podzel, može do Ameriki furknul abo dakdzej še dobre mulatuje zakľa peňeži tervaju. Ňeborak otcec može že ňedarmo občekuje sina.

Chester, W. Va. Apatikara McCutcheon obžalovaľi dvojo z naših krajanoh na vinahradu dzešectišic doľaroh, preto, že predaval špiritus z dreva paľeni, co zakon ňedovoľuje. Skerz uživaňe teho dreveneho špiritusu jeden 14 ročni hlapec umar.

Bridgeport, Conn. Našo uprimne krajaňi ňestraca duvernosc ku staremu kraju, ku drahej vlasci uherskej, ku ojčizni svojej aňi tam v daľekim kraju, za morem. Obzvlaštnu pohvalu zasluža dobroťive krajaňi z obci Palocsa v tim ohľedze. Jejih obetovavosc, a dobre pobožne šerdco vijevuje plavecki koscel krašňe obnoveni, na kteri vecej jak tišic koruni obetovaľi, a do ktereho ňedavno jednu prekrasnu križovu cestu zoz kamenih figuroh kupic daľi z keľčikom viššej dva tišic korunoh. A okrem teho ňit roka, žebi hram boži v starim kraju ňeokrašovaľi z dajakim milim, drahim darom. Najnovši, jednu prekrasnu zoz zlatim višivanu oltarnu plahtu poslaľi do plaveckeho koscela, ktera kolo 500 koruni stala v americkih peňežoh. Plavecke verice jeden calkom osobitni spolek maju, pod titulom : «Plavecki rim. kath. v ňemoci podporujici spolek sv. Trojici» bľizko 500 udoh ma ten spolek čisto samo plavecki narod. Spravcove riditeľe teho spolku su tote ktere i v dobrodzeňu ku plaveckemu koscelu viňikaju: Galia Pál, Galia József, Figula Pál, Bednár János, Duch János a druhe vecej. Toten isti

11 Naša Zastava. 1907, č. 5, s. 12.
12 Naša Zastava. 1907, č. 4, s. 22.
13 Naša Zastava. 1907, č. 5, s. 5.

spolek plavecki minuleho tižňa svojo dobre šerco preukazal i v podporovaňu jedneho druheho koscela, totižto olšavskeho hramu božeho, na kteri koscel z plaveckih ľudzi 39 poskladaľi darunek bľizko 100 korunoh. Nej Boh živi, a požehna tih laskavih dobrodincoh.

Hazleton, Pa. Tutejše novinki pod menom «Slovenské Noviny» (The Sloviak News) kterih redaktor je horľivi vlasteňec Tóth Ferencz, a ktere novinki tiž «po našemu» v šarišskim a vihodnoslovenskim smačnim dialekce su pisane v ostatňim numeru i o «Našej Zastave» še rozpominaju a sice z uprimnima milima slovami. Mi z našej stranki tiž odporučujeme našim milim krajanom tote amerikanske «Slovenské Noviny», a na keľo varujeme krajanoh, žebi inakše zburiteľske novinki, denňiki ňečitaľi, tak tim vrelejši radzime, žebi tote vov vlasteňeckim duhu redigovane «Slovenské Noviny» čim horľivejši podporovaľi.

Chicago, Ill. Tanga István 16 ročneho krajana našeho poľicia na rohu uľici 12-teho Str. Whabas avenue zomgľeteho našla. Jak še ho povipitovaľi vijevil, že z jednej fabriki, ktoru teraz zavarľi, robotňikoh porozpuščaľi. Un od tedi robotu najsc ňemohol. Požobraňu hodzic ňeznal, kradnuc ňehcel, a od pejc dňoh falatka pokermu v ustoh ňemal, od hladu bi bul zhinul, ked še nadňim poľicia ňezmiluje.

Belleville, Ont. Mitró Mihály krajan zarobek svuj ugazdovani ňesol na poštu, žebi tam peňeži poslal svojej žeňe. Ľemže draha na poštu kolo jednej karčmi vedla, do kterej vešol, a tam tak še zabalamucel, že zoz 400 doľaroh ugazdovanih peňežoh ňezostalo mu do rana ľem jeden doľar i 15 centi, ostatek prepil, i plane ľudze, kamaraci mu ukradľi. Koňec jeho draheho mulatovaňu vov harešce še stanul, dze ho poľicia calkom spiteho odvľekla a rano jak še vitrižbel vipuščela. Štiri ročni zarobek premarnil.

Indiana, Pa. V uhľovih majnoh Lucern jeden mocni vibuh še stal a Privila Antal i Tamas József krajaňi našo na šmerc še zpaľeľi.

Ithaka, N. J. Német Sándor zempľinčan svojeho kamarata, ktereho na burdze trimal z revolverom zastreľic hcel zato, že ňehcel zaplacic co mu dlužen, naskoro privolana poľicia ho ulapela, a pre ňebezpečne vihražaňe do sudu ho dala. Ňiž sud virekňu nadňim puščeľi ho na šľebodu, aľe mušel perše zložic 200 doľare kaucii.[14]

Domu še vracaju našo krajaňi. Totu novinu oznamuje nam jeden ňedzeľňejši osobni telegram, vedľa ktereho behom teho tižna vecej šifi napulňene z našima krajanami dojsc maju do Fiume domu. A z Ameriki taki ohlas mame, že na tote šifi, ktere v mešacu decembru z Ameriki odhadzac maju, aňi jeden tiket na predaj ňemuž dostac, šicke su už popredane z vekšej častki našim krajanom, ktere calima rajami ku domu beru. Akcionarna společnosc Bullers Machine and Tool dala svojim 2500 robotňikom na vedomosc, že dzeňnu placu o po-

14 Naša Zastava. 1907, č. 5 s. 10.

lovicu zmenšuje. Fakrika Sommars 2000 robotňikoh rozpuščela, společnosc akcionaroh American Gramophone vov svojih fabrikoh calkom prestala robic, nasledkom teho 3960 robotňici utraceľi robotu svoju. Vov štatoh Indiana, Montana, Pennsilvania tak baňe, majni, jak ai fabriki z vekšej častki zastaveľi robotu. Tišicami vidno naših krajanoh še blukac, tirac za robotu, kteru teraz dostac ňemož. V starim kraju «společnosc uherskih fabrikantoh» dňa 2-eho decembra veľke shromaždžeňe budze trimac, na kterim še radzic budu, abi tim našim z Ameriki prihadzajicim krajanom hňedka frišna robota a zarobek še udzeľic mohol. Totu sessiu fabrikantoh i krajinske ministerium z veľiku pozornoscu sprovadzuje, a jejih dobri umišel tak zoz krajinskima prostredkami jak ai zoz pomocu společenstva najohotňejši podporovac budze. Tak mišlime a sudzime z tih amerikanskih udaloscoh, že tak tote krajaňi, ktere še nazad vracuju, a ešči baržej tote, ktere še za moro do teho daľekeho kraju zbiraju ušilovac še budu svoju buducnosc tu v našim kraju ubezpečic. Šak v naših uherskih fabrikoh, v naših baňoh, majnoh vekša polovica cudzožemcoh robi, zarabja; a cudzožemci najdu tu unas, v Uherskej svoju Ameriku. A mi hotovu pečinku na stoľe zohabjame, a vrabľoh postrehoh lapame, a pri tim turnovaňu ňebezpečnim velom še kark zlame. Ked dakedi, ta teraz placi tim ktere do Ameriki odhadzaju pravda teho prislovka že: „žive zohabi a umarte hľeda".

Zoz Zsolna (Žilina) došol ku nam telegram, že v 19-im novembru na jednej ekstra žeľezňici 700 ľudze došľi od moru z Ameriki. Nasledujiceho dňa 20-eho novembra 575 ľudzi prišlo tiž z Ameriki.

Hazteton, Pa. Vov tutejšim rim. kath. kosceľe Sv. Jozefa svoju peršu Sv. Omšu Rev. Jan Gašperčik novo pošvečeni kat. kňež otrimoval. Koscel bul napulňeni zosvericima. Pri sv. omši vecej kňežove mu pomahaľi. Na korušu tutejša slovenska banda ucešeňe hrala sv. pišňički. Novo pošvečeni každeho pritomneho zoz krasnim obrazkom obdaroval. Naj mu da Všemohuci dluhe živobice a ňej dluhe roki pracuje v prospeh kat. narodu.[15]

... Každa vec ma svoju pričinu pane muj ľubi – odpovedal mi duhovni – i tota vec tiž ma. V peršim valaľe same statečne, bohabojne, poslušne obivateľe bivaju, ktore vše sluhaľi na dobre slovo a na napominaňe. V sušednim druhim valaľe aľe amerikaňi, narod calkom pobureni, a hodz jaku radu da jim človek ta ju ňeprijmu, oni še za najmudrejših trimju. Jak som še doznal od doktora pohodneho (járásorvos), že v sušednim valaľe šarlah vibuhnul zavolal som rihtaroh z obidvoh mojih obcoh a poekšpľikoval som jim, že pričina tej horosci su male hrobački, jak daktore jih nazivaju – bacili – kterih aňi vidzec ňehodzen, a ktore z jedneho cela na druhe priľipňu, a zato ked dakdze vibuhňe tota horosc, ta ňej daju na to pozor, žebi z jedneho mesca na druhe, z jednej hiži do druhej totu horosc ňepreňešľi. Rihtare šicko priobecaľi, a potom domu pošľi. Obivateľe poslušnej obci šicko tak robeľi jak jim prikazano bulo a barz davaľi

15 Naša Zastava. 1907, č. 6, s. 11.

pozor, žebi totu horosc dajak ňerozňeľi. V druhej obci aľe ňič ňedaľi na to, co som jim skrze rihtara odkazal. Da o paru dňi pridze ku mne rihtar a hvari mi: Ňemožem ja paň pľeban poradzic z mojima občanami bo amerikaňi jih calkom pobureľi. To hutoru, že pan pľeban to ľem zato vinašľi, žebi nam prekaški a občižnosc robeľi, a žebi doktore zarobki maľi. Poekšpľikoval som rihtarovi, že ja ňijake ňeprijemnosce, ňijake prekaški ňehcem robic, a doktore tiž ňijake zarobki ňemaju pri temu, bo jaki to zarobek, ked daz 4 – 5 hodzini ho treše vuz dirgajuci a potom 2 koruni dostane, ked dostane. A potom ked bi zarobki hceľi mac doktore, ta bi sme vas ňenapominovaľi jak še mace hranic od horoscoh. To šicko ňič ňe hasnovalo. Ked jedno dzecko umarlo, ta cali valal išol ho opatrec ai tote, ktere dzeci maľi, a po dvoh-troh tižňoh už do jih domu prišľi valalčaňi opatrac mertvih. Na kerscini, na vešeľe calkom šmelo hodzeľi take rodiče, ktere doma hore dzeci maľi, tak, že šicke valalske dzeci še pohoreľi. Uprimne braca! Ňehcem vipisac meno otca duhovneho a totim dvom obcom, hodzbi ai ňeposlušna obca to zaslužela, žebi jej meno do novinkoh prišlo. Povinosc naših novinkoh je to, žebi narod naš z mudrim slovom, z hasnovitima poradami vinaučovaľi na to, co je jim potrebno vov živoce a ku jih zdravju. Dzeci našo su dar Božski, hraňme tehda jih od šickih horoscoh. Šak ked dzeci ňemame život naš je taki pusti, jak tota zahrada, v kterej kvitki ňe kvitnu, a ovoc še ňe rodzi. Hraňce ňe ľem dušu jih, aľe i celo jih od šickeho zleho, žebi sce potom ked vas raz naš večni rihtar pred sebe postavi na ostatňi rahunek, zoz slovami svateho pisma mohľi mu odpovedzec: «Paňe muj, ňikeho som ňeutracil z tih, kterih ši mi zveril! Dr. D. [16]

Ratovaňe na moru. Zos Fiume nam pišu že naftovi šif menom Etelka, kteri včera tam došol pri brehoh neufundlandskih na 7 miľe še stretol zos barku Kolombo, ktera vov veľikej burki na ňivoč bula priňešena. Barka už za štiri dňi še ľem tak bľukala po moru, viter a bora hnala ju dze hcela. 12 matrozoh od pevnej šmerci ľem z veľikim trudom mohol šif Etelka viratovac i do Filadelfii jih vžal. Amerikanske novinki barz hvaľa ucťive pokračovaňe i šmelosc ľudzoh šifa uherskeho.

Ku napisu tehoto článku ňeodluha pripisac budze treba i tote slova : nato rodaci prihadzajice z Ameriki, bo teraz barz veľo prihadzaju domu, a tote novini, ktere nam oňi stamadzi donašaju ňe su barz pocešiteľne. Uznac mušime, že ňezmirna je tota summa peňežoh, ktere stamadz do kraju prišľi, ľemže ked položime toto bohatstvo z Ameriki pohadzajice na jednu misečku važkoh, a tote ňeščesca, škodi celesne, duhovne na druhu misečku važkoh, ňeznam vera ktora z tih dvoh bi jedna-druhu prevažila. Tote ňeščesca, ňehodi aňi teraz ňeprestavaju, jak to tu ňižej tiž čitac možeme, aľe doľare v menših summoh še harňu do kraju, a ked ešči dlukši tak tervac budze, ta ňeodluha ľem kapkac budu. Financialne, peňežne českosce v Ameriki veľo obeti vižaduju. Tišice a tišice robotňikoh

16 Naša Zastava. 1907, č. 7, s. 3.

prihadzaju teraz o zarobek, a stoja na prahu najvekšeho ňedostatku, nudzi a bidi. Predstavme sebe zufanľivosc takeho ňeočekavaňe, nahľe vipuščeneho robotňika, jak ten še čuje, (ked ňema veľo nagazdovanih peňežoh) medzi ňim cudzim narodom, daľeko od ojčižni svojej opuščeni, bez pomoci, bez ufnosci bez nadeji. Kto zna či ňe taka zufanľivosc abo i inakše ňeščesce je pričinu teho smutneho hiru, kteri zrne dostaľi zoz Oderbergu z hraňici, dze našo rodaci z daľekej cesti ku našemu kraju dohadzaju. Jeden amerikanski poľicman z Chicago privedol jednu dzivku šaľenu, žebi tu z pomocu našej poľicii viskumaľi, vijaveľi skadzi je, co je? Kto zna jake strašne ňeščesce mohlu totu ubohu dzivku o rozum priňesc. Tu na hraňici ju začaľi vipitovac, i jakoška v jednim jasňejšim okamžeňu vidostaľi zňej teľo, že še vola: Bednár Katarina, a že pohadza z Orlova, tu z našej stoľici. Jak telegraf prišol, začaľi tu hľedac po meňe jej rodzinu, aľe ňenašľi. Z Orlova verhnosc obecna to telegrafovala nazad, že toto meno Bednar Katarini je v Orlove ňezname.

New York. Vov bivaňu jedneho našeho krajana Ouitman, na uľici Atlantic Avenue 1424. služela jedna tiž tutejša rodička Boldizar Borka. Jak uhľe hcela klasc do šparhetu, plameň vibuhnul, šati še jej lapeľi, a z češkima ranami zpaľenu odvežľi ňebohu do St. John špitaľu. Aľe češko jej život oratuju.

Connelsville, Pa. Z Americkih Bankoh jak teraz tote ňebezpečne bankroti panuju, každi še ušiloval peňeži uskladane povibirac, a domu abo indzej poslac. I naš krajan tutejši, Matyó János vibral svojo peňeži, zohabel jih vov svojim bivaňu Susening Str. 3. a odešol do roboti. Žena jeho na posceľi hora ľežela. Ku večaru vtrepaľi še do bivaňa pejcmi lotrove, ženu Matyovu teľo že do šmerci ňe zadušeľi, a posbiraľi zoz burdu Matyovo 280 doľare, a druhih burdošoh 50 doľare, do teraz ňeprišol ešči ňihto na šľid tih dobrih ptačkoh.

Cleveland, O. Ked bi še našľi tu v kraju take pijaci a korhele, kterim tu dahto braňi pic, lokac, lumpovac, a ked take še posbiraju do «kraju šľebodi» do Ameriki z tim umišľom, že tam teľo budu mosc pic keľo še jim pači, ta v tim še kus oklamju. I Buzinski Vince, krajan naš še oklamal, kteri v Clevelandze, Franklin Hill biva, a ktereho jeho 13 ročni hlapec Ferencz, a 12 ročna hovaňica Stonszki Anna oskaržela pred sudom, že otcec jih marňi hudobu, veľo pije, a jih tluče-bije, odsudzeľi vera na sudu Budzinszki Vinceho na 6 roki do hareštu, kdze za peňeži sice, aľe pod ostru opaternoscu, a raz v tižňu ľem na vodze a pri falatku hľeba češko robic muši. Pravda, že tam za 6 roki paľenku ňepopaha. Vera isce, že to mudri zakon. Trebalo bi ho tu presadzic do našeho kraju.

Pittsburg, V dome 103 Elm Str. veľiki vibuh (eksplozia) horaceho gazu še stal, pri ktorim 25 ľudze ľehko poraňene, a dvojo na šmerc. Medzi ňima našo krajaňi poraňene 17, a ušmercene obidvojo tutejše rodaci Bergerman Jakub a Vankir János.

Warren, O. H. C. Farnham, tutejši agent lotov, vonehdi kupel pakľik dohan na prežuvaňe. Otvorel pakľik a hcel sebe zašmakovac z tej sladkosci, aľe na jeho

veľke prekvapeňe jeden človeči paľec zos pakľika vicahnul. I tak še mu zbridol „ču“, že hvarel, že ňigda vecej tej „dobroti“ ňebudze uživac.[17]

Mudre slova. O jeho jasnosci o kraľovskeho hercega Józsefa M. H. časopis to ten ňižej vipisani hir piše, kteri každi sebe možeme zaznačic. Ked jeho jasnosc kr. herceg József Kisjenó na poľuvku išol, na štacioňe vov Kétegyháza, obačel jedneho 5 ročneho maleho hlapca, kteri barz ošarpano bul obľečeni. Posanoval od žimi calkom zbelaveneho hlapca a oslovil ho: – Jak še volaš? – Drekup János – do Ameriki idzem z otcom. Na to ku sebe dal zavolac otca a tak mu hvarel. – Oňi zdravi človek, a ňe možu vižic v našim kraju? Drekup še odvoloval na to, že je barz vo veľkej psoce, ta idze indzej ščesce hľedac. A od napoju ľedvo na nohoh stal. Na to kr. herceg mu jednu 20 korunovu banknotu dal a tak mu odpovedzel: – Kto vov svojim kraju ňe može dac poradne šati svojemu hlapcu ten, na darmo pujdze indzej ščesce probovac.

Vimscil še na žeňe svojej. Bíró Lajos tricec ročni šedlak, obivateľ obci Sáregres, minuleho roku v mešacu februara vivandroval do Ameriki, z kadzi pod kratkim časom 1000 koruni poslal fameľii svojej, ktera doma zostala. Zakľa muž v Ameriki češko pracoval, žena doma za jednim parobkom, menom Boczor István, še začala šarpac. Teho ľeta vecej vivandrovaľi z tej istej obci do Ameriki, a skerze tih doznal še Biró že, žena ňe barz otrimuje manželsku vernosc. Biró pozbiral še a ňe nadaľe teho mešaca 24-teho doma prišol. Ňe barz trebalo mužovi še doznavac za skutkami manželki, bo už jedno novo narodzene dzecko našol. Nadtim tak še rozhňeval že ľehkomišelnu ženu z jednu britvu calkom poraňel, tak že i paru tižňe budze ľezec. Jeho žandare ulapeľi. – Ňihto ňe može svojim rihtarom bic![18]

Veľke ňeščesce v majnoh. Z New Yorku pišu, že vov Monongahela (Pennsylvania) vov majnoh ňesmirne ňeščesce še stalo. Sešdzešac robotňici vov majnoh ostaľi, bo vihodi še calkom zavaľiľi. Od teho še mož bac, že veľo z ňih už živeňe uvidzu ten bili švet. Poňevač veľo z naših rodakoh tiš tam pracovaľi, može i zňih daskeľo ňeščesľivo obstaľi. Pitajme zaňih Pana Boha miloserdneho, ozdaj jih ohraňi.

Pueblo, Coloredo. Marcin István abaujski rodak z Nagyidi naščivic išol svojich kamaratoh, z kterima predtim vjedno robel, zoz Kansas City do mesta Pueblo. Tota vizita v karčme, tojest v Kizslin Józsefovim salonu še odbavjala, dze Marcin z kamaratami Gulyás István, Gajdos András i Postki Jánosom do pul noci popijaľi. Jak už jeden od druheho mudrejši hcel bic, še poštrajtaľi i povadzeľi, naco jih Kizslin zoz salonu virucel. Oňi še aľe i na uľici daľej vadzeľi, ba ai pobiľi na teľo, že Marcin na obšahnute rani do rana umar.

17 Naša Zastava. 1907, č. 7, s. 8.
18 Naša Zastava. 1907, č. 8, s. 9.

Akron, O. Bachmann János naš krajan na vešeľu bul zoz svoju ženu. Jak še domu braľi, podšpocel še na garadičoh a tak ňeščesľivo spadnul, že tam takoj vov vešelnim dome v žeňinih rukoh zemrel.

Homestead, Pa. Vov tutejšej ociľovej fabriki jeden češki žeľezni lancuh še urval a spadnul na tam pracujicih robotňikoh, z kterih trojo z krajanoh naših češko še poraňeľi. Hirko Mihályovi prava ruka še zlamala, Damal János na boku dostal češku ranu a Serlak Györgyovi hlavu potluklo.

Greensburg, Pa. Pri jednemu koksovemu pecu Suminszki István vjedno robel zoz sinom svojim. Jedneho dňa, jak kladľi uhľe do peca, jakoši z ňedobački, z ňepozorľivosci majneroh, jeden falat dinamitu še našol medzi uhľami, kteri eksplodiroval a Suminszkeho zoz sinom barz popaľenih, z češkima ranami obsipanih našľi pri pecu. Obidvojo i zrak očoh utraceľi.

Cleveland, O. Minuleho mešaca jeden maľar Alics Ferencz pohorel še pre otroveňe z jednu jedovatu farbu. Horosc jeho co raz do ňebezpečňejšeho stavu ho priňesla, tak, že dal ku sebe privolac svojih dvoh kamaratoh Szeman Vincze a Hepke Ferencza krajanoh, povedzel jim, že ma 500 dollare v jednej banki naskladane, pital jih, že kedbi un umar, ňej viberu tote peňeži a ňej jih pošľu jeho rodičom do stareho kraju. Pozňejši privolal ku sebe i krajinskeho rihtara a pred ňim vimenoval tih kamaratoh za vikonajucih ekzekutoroh svojeho testamentu. Mladi človek (26 ročni) umar. Po šmerci prišol jeden pohrebňik Zakrajček Ferencz, a bez šickeho dovoľeňa vžal do svojej šmertňici mertve celo Alicsovo. Kamaraci še o tim doznaľi a z troma poľicmanami išľi ku pohrebňikovi, žebi mertveho nazad dal. Zakrajček jih dnu puščic ňehcel a jak poľicmaňi rozbiľi dzvere, i un, i žena, i druhe z tima poľicmanami a kamaratami Alicsovima do bitki še daľi, tak, že tam pri truňe až še pokervaveľi, ňiž koňečňe poľicmaňi zvicežiľi, a tak ňeboheho mertveho viňešľi do druhej šmertňici.[19]

... Pri pojednavaňu ministerstva agrikulturi minister Darányi važne oznami ohlašoval. Vijevil, že jakkoľvek un barz visoko važi znameňitosc kupecstva, preči aľe na to še mame ušilovac, žebi zbitne prostredkovaňe medzi producentom (kteri žem obrabja), a konzumentom (kteri zhasnuje to co žem rodzi) na keľo može prestalo, abo še zmeňšelo, žebi tak tovar ňe dražel bez miri. Oznamil, že šicku ušilovnosc vinaloži ku temu, žebi krajaňi američaňi, ktere še do našeho kraju domu vracaju, tu čim skorej robotu našľi, a ku zarobku došľi. Z tej pričini už vov Fiume, jak prihadzaju cestovateľe, a v Zsolni, jak na žeľezňici dojdu, hotovo jih očekavaju krajinske komissare, a v ministerii osobna kancelaria vistavena tiž ku temu ciľu.[20]

Nazad do domu. Z Oderbergu pišu, že v predešli pondzelek 500 osobi prišli tam z Ňemeckej, ktere še z Ameriki domu ušiluju. Na druhi dzeň, vov ftorek, zaš

19 Naša Zastava. 1907, č. 8, s. 12.
20 Naša Zastava. 1907, č. 9, s. 5.

1000 cestovňikoh oznameľi direkcii žeľezňičnej, žebi pre ňih osobľive cugi nahotoveľi. A to z najvekšej častki šicke naše rodaci. – Z Fiumu tiš take hiri doňešuje telegraf. Jedna šifa, menom Caronia, višej 1000 cestovňikoh priňesla do domu. – Plane čaši hodzu teraz v Ameriki, barz plane. Tišice a tišice narodu prez roboti, prez falatek hľeba.[21]

Robotňikoh hľedaju. Z Kaposváru pišu, že stoľični budovni amt 1000 robotňikoh može potrebovac. Tote tehda, ktere z Ameriki še nazad vraceľi, abo cofľi, možu mac i doma robotu, ked ľem še jim robic hce.

Osobitňe utle, laskave, uprimne citi napelňuju šerdca ľudske – tak kolo i udoh. Obzvlaštňe aľe kdiž vov ščedri večar udi fameľii ku svatej večeri pošidaju z jakimši švetečnim pohľedom stritaju še oči jedneho každeho; zrak starostľiveho otca, uprimnej matki hľeda tam pri tej svatej večeri tih, ktere su ňepritomne, ktere abo na večnosc odputovaľi, abo za morom v tej daľekej cudzej krajini ňeborakom tiž coška šerdco sciska o taki čas, a vzdihuju sebe: hej kebi me teraz na skridloh domu poľecic mohľi! Tim uprimnim bratom, šestrom našim v daľekim kraju v tih dňoh slavnosci «Laski a Milovaňa» serdečne pozdraveňe, radostne hodi, a ščesľivi novi rok vinčujeme!

V Ameriki teraz jakeška čudne časi panuju. Pravda že to i v prirodze ňe jednaki čas. (Bože varuj žebi vše jednaki bul.) Raz jasno, raz zahmureno. I z Ameriki prihadzaju ľisti všeľiake i radostne i smutne; ľemže tih smutnih teraz vecej. Ňeľem hlavi kruca nad tima ľistami tu zostale rodiče rodzina, aľe vera jak teho tižňa som triraz jedno za druhim skušel i zos solzami obľivaju tote cifrovane, kvitkaste americke ľiste, ktere druhiraz tak rozkošňe, tak vešelo pozdravuju «stari kraj» z tima slovami «Vel gud baj»! V Ameriki to še stava – tak mišľim ľem počina še – že Pan Boh ňeda rosnuc stromom až do ňeba; i Babylonska tureň visoka bula, a ňedošahla do ňeba. Amerika tiž rosla už do ňeba, ozdaj ju proci naturi trajbovalo daco do huri. Behom – beškom še ponahľala, veľike skoki robela na poľu všeobecneho pokračovaňa kulturi celesnej, duhovnej. Duhovne vikvitnuce rihle, spore je ňe tak ňebezpečne jak materialne. Pravda že duhovne pokračovaňe, vikvitnuce, ľem vtedi može bic pevne, stale, bezpečne ked Pana Boha, a jeho prikazi, ma za fundament. Materialni vivin, vikvitnuce, muši zaš tiž pomali, poradkom ukladani fundament mac, kteri primerani muši bic ku temu, co naňho vibudovac hceme, bo inakši fundament ňe utrime budovisko, a ono še zvaľi. V Ameriki vecej budovaľi na ten materialni fundament, jak keľo un uňesol. Vecej fabrikoh še nastavjalo, jak na keľo tovar z tih fabrikoh še rozkeľtovac mohol, a tak ňebulo z čim vidavki na ten produkovani tovar vinaloženi zaplacic. Akcionare takih fabrikoh utraceľi duvernosc ku akciom, počaľi jih nukac na predaj, druhe miľioni akcionaroh to iste robeľi, akcie 100 dollarovo spadľi v ceňe na 10 – 15 dolare, a ai tote ňemal hto viplacic, ľudze povibiraľi peňeži z bankoh, tote požičac ňemaju co a tak jedna psota

21 Naša Zastava. 1907, č. 9, s. 10.

druhu dohaňa; tak rozpravjaju učene kapitalisti, ktere amerikanske okoličnosce tiž poznaju, že tota peňezna preložka ľem še teraz začňe, a potrime vera i paru roki, ňiž šicko znovu na mesco pridze. Množstvo fabrikoh zavartih za sebu donaša rozpuščeňe tišicoh robotňikoh, ktere jak to čitame domu še vracaju, dahtore z peňežmi, dahtore holo. Aňi tam še ňedari sčesce každemu jednak. Ta ľem nej še vraci kto ma dzeku. Tu doma ňezahiňe, tu ňetreba ňikemu zufac. Ktere straňiva vojenskeho stavu še baľi nazad prisc, i tote še možu vracic bezpečňe, trest napredek opuščeni maju, ba ai tam v Ameriki stroveni čas še ňekterim do službi vojenskej zarahuje. Robotňici jakehokoľvek stavu tiž najdu takoj doraz dobre placenej roboti. Cale ministerium v společnosci uridzeľi na predek poradki, žebi každi z Ameriki še navracujuci robotňik robotu dostal. Už pri more vov Fiume, Bréma, Hamburgu može še každi doznac dze dostaňe tu v našim kraju robotu a jaku placu. Tu v kraju teľo roboti jest, že hoc še šicke rodaci vraca z Ameriki každemu še ujdze dostatečneho zarobku. – Pravda je to, že Pan Boh dakedi i z planeho vikvitnuc da dobremu. Možna vec že tote ňespokojne, ňepevne amerikanske financialne okoličnosce, našej drahej uherskej vlasti, a zňu všeckim vernim krajanom ľepše, radostňejše čaši priňešu.

Robotňici ktere še domu vracaju a robotu hľedaju, abo uherske fabriki, ustavi ktere jakichkoľvek robotňikoh hľedaju možu še oznamic pri osobitňe ku temu viznačenemu oddzeľeňu ministerstva orbi, ktoreho adresa je to ta: Földmivelésügyi ministerium munkásügyi osztálya II. 78. Budapest. Tam každi za darmo dostaňe poradu.

Homestead Pa. Vov hutoh fabriki Carnegie Steel Co. placa robotňikoh ňe v hotovich peňežoh aľe ľem v papirovih čekoh biva placena; v 14-im novembru jeden jedini dzeň jak še robotňici viplacaľi z tej fabriki tristo ošem tišic dollare urobela cena totih čekoh papirovih. V našej krajini tiž buľi raz take čeki za ňemcoh, po uherski «Kutyanyelv» po našemu «štrupľe» jih volaľi.

Johnstown Pa. Cambria Steel Co. fabrika ociľova pracu zastavila, a tri tišic robotňikoh zostalo bez praci.

Lucy Furnace Allegheny Valley. V tutejšej fabriki United Steel Corporation jeden uhľovi pec eksplodiroval, dzevec ľudzi še pri temu ňeščescu okrutňe popaľeľi. Medzi ňima Herczeg János 22 ročni, a Buranyovszki Márton 24 ročni obidvojo ženate šariščaňi, a jeden špišak zoz Slatvini Petrovčik Mihály.

Donora Pa. Vančo János krajan do čižmi odkladal peňeži a tote na «gerece» trimal. Stalo še aľe že vminule dňi jeden burdingoš išol do kraju a Vančovo čižmi zos peňežmi vžal zo sebu. Krajan Vančo teraz narika za peňežmi, aľe ňeskoro.

New York, N. Y. Tutejši znami millionar W. R. Hearst, htori je i majiteľom vecej angľickih dzeňnikoh, viššej spomenuteho dňa hcel reč trimac v Českej Narodnej Budove. Reč še mu ňepodarila. Dajaki človek z procivnej politickej strani, visipal dva kila tabaki po saľe od čeho šicke pritomne i sam Hearst, tak začaľi

kihac, že ňebulo možno mu aňi slova prehvaric, a tak obecenstvo še rozešlo bez teho, žebi Hearsta ľem jedno slovičko buľi čuľi.

Bridgeport, Conn. Tutejše tri veľke fabriki American Graphophone Co., Bullard Machine & Tool Co a Birdseye, Somers & Co zastaveľi robotu, viššej 2000 krajaňi našo zostaľi bez roboti a zarobku.

Nevada. V tutejših zlatih baňoh robotňici ňehceľi prijac assignacie papirovo, mesto hotovih peňežoh a z tej pričini kervave zbureňe še stalo medzi robotňikami a baňsku poľiciu. Postaňe še rozširuje na teľo že prezident Roosevelt krajinske vojsko poslal na proci robotňikoh ktere tim ňebezpečňejše ňepraceľe v tej «vojňe» bo preveľo dinamitovo patroni ktere v baňi bulo tiž na svojej stranki do vojni hotovo trimaju. [22]

Historia o jednim čarnim dzecku. Šmišni hir pišu zoz Fiumu. V tih dňoh prišol jeden šif z Ameriki. Jedna ženska, žena jedneho szegedinszkeho ribara, prave ľem že zoz šifa zešla, porodzela jedno čarne dzecko (mulatt). Možeme sebe dumac, jak patrel muž na «totu čarnu potvoru», ozdaj bi bul obil horu ženu, ked ju druhe cestovňici ňe ohraňu. Ňeodluha prišol ai jeden doktor vidzel že tu še ňe dobre povodzi, zavolal tehda hňevaceho muža a poekšpľikoval mu, že žena zato porodzela čarne dzecko, bo un v majnoh robil, a žena jak včeži bula, ta še na ňeho zapatrela. Muž ai uverel šicko doktorovi, a jak jeden pan hcel male dzecko za svojo vžac, otcec ňe dozvoľel nej budze i v Szegediňe jeden čarni parobek – bo hlapec bul – odpovedal, a z tim bistro išľi šicke trojo ku žeľezňici.[23]

Pittsburg, Pa. Po minule dňi krajanka Maria Kiss svojemu 15 ročnemu hlapcovi Emilovi 35 dollare dala do ruki, žebi z tih peňežoh viplacel dlužstva. Mladi šubraňec naňho zbizovane peňeži prelumpoval. Matka jak še o tim doznala, dala svojeho sina zavrec. Je to americka vihova.

New York, N. Y. Charles M. Swab, miľionar, po tote dňi 61 akre žeme na Staten Islande podaroval mňiškom Sv. Franciška. Mňiški daju na požemkoh vibudovac dom pre hudobne matki a dzeci.

Cleveland, O. György Gubala krajan, vecej roki jak tu v žeľeznej fabrike robel. Po minule poslal šifkartu po ženu i pejc dzeci, ktore na sobotu maju tu dojsc, ľem že ubohe svojeho otca už ňeuvidza. Gubala vonekdi z fabriki domu išol, žebi drahu sebe skracel, prez žeľezňicnu štreku išol, i tak še stalo, že prave v tedi jeden rihlovlak nabehnul a ňeščesľiveho Gubalu prešol. Na šmerc ho pokaličelo.

Fermont Virginia. Vov majnoh na kamenne uhľe ňesmirne ňeščesce še povodzelo. Prah uhľovi še lapel, a pre eksplodirovaňe pejc-šesc sto ľudzi utraceľi život. Take v tej mire – veľ ke ňeščesce še ešči aňi v americkih majnoh ňestalo.

---

22 Naša Zastava. 1907, č. 9, s. 14.
23 Naša Zastava. 1907, č. 10, s. 7.

Dayton, O. Veľo jest našo krajaňi tu v Ameriki, ktoré zoz radoscu bi še navraceľi do starej našej milej vlasci, aľe poňevač prez totu veľku mlaku na šife treba isc, a na šip zadarmo ňevežňu, peňeži ňet, tak prinucene su daľej tu v cudzine trapic. Tak to še povodzilo i z našim krajanom Štefan Vivalom. Spomenuti 28 roki mal. Dva roki v Ameriki bul, aľe za ten čas tak mu plano išlo, že zunoval zlatu krajinu a hcel isc domu. Peňeži na drahu ňemohol zarobic, i obracel še na svojeho brata, žebi ten mu požičel. Zadosc jeho odepreta bula. Ivala od žaľu zastreľel še.

Pittsburg, Pa. Najvišši sud amerikanskih štatoh uridzil, že dva mesta Allegheny a Pittsburg od 9-teho dec. ňebudu osobne oddzeľene aľe jedno mesto. Pittsburg ma ešče i vecej take predmesta, ktere calkom bľizko su ku Pittsburgu ku prikladu Homestead, Braddock, Rankin, Duquesne, McKeesport, Wilmerding, East Pittsburg, McKeesRocks, Carnegie, tote šicke vjedno spojene budu tiž ňeodluha.

Fayette City, Pa. V totim veľikim majnovim ňeščescu, v ktorim bľizko 70 robotňici o život prišľi, 24 buľi take, ktere z okoľičnih stoľicoh Abaúj, Ung, Zemplén pohadzaľi. Tih 24 naraz hovaľi vov 5-im decembru.

Freeland, Pa. Tutejša nabožensk a obca evangeľikoh zoz stoľicoh Sáros, Szepes, Zemplén pohadzajicih z ušilovaňom svojeho duhovneho, našeho krajana, a šarišskeho rodaka Dianiska Alberta, veľikima peňežňima obetami jeden osobni novi cintir sebe usporadala. Krasni murovani plot, a vhod portal do cintira Reichmann Tivadar architekt budoval. Z tej priľežitosci na 28-eho novembra v evang. kosceľe Rev. Dianiska zoz sušednima evang. duhovnima Scholtz ai Kunz službu božsku trimaľi, potom slavnosc še pokračovala vov novim cintiru, kteri slavnostňe otvoreľi a svojemu uridzeňu oddaľi. Večar veľiki bal trimaľi.

Pittsburg. Ohromna katastrofa, preveľike ňeščesce še stalo vov majnoh Pittsburg Coal Company, v Dare šahti. Po eksplozii vibuhu strašnim, kteri na 18 miľe stresol žem, oheň povstal vov šahtoh kdze še šicko zavaľelo a pejcsto (500) ľudzi ušmercelo. Na živoce ľem tote zostaľi, kterih ten vibuh virucel do luftu na paru sto metre. Zoz ušmercenih 500 robotňikoh 100 buľi amerikaňi, a bohužal štiristo naših krajanoh. Medzi zabitima je ai sam šef, prezeš majnoh. Toto ňezmirne ňeščesce je novi znak hrišnej ľehkomišelnosci amerikanskih majnovih kompaňioh. Šak ešči ňeminulo dva tižňe, jak vov Fairmont-skih majnoh še podobne veľke ňeščesce stalo, kdze viššej 500 taľianskih robotňikoh zahinulo. Amerikanski štatni sekretar Garfield prave teraz oznamil visledok jeho viskumovaňa, vedľa ktereho ustanoveno je, že od 17 rokoh 22840 tehdi bľizko triidvacec tišic ľudzi utraceľi život v amerikanskih majnoh. A jediňe v jednim roku 1906-tim 2061 prišľi o život a okrem tih 4800 ňeščesľivo obstaľi, rani obšahľi, kaľiki ostaľi.[24]

24 Naša Zastava. 1907, č. 10, s. 9.

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki z obrazkami pre vihodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes
Rózsa-utca 6.
Numero telefonu
:: Redakcii 72 ::

Vidavatel'stvo
u Kósch Árpáda
Fő-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.
Cheque-numero
uh. kral. poštovej špar-
kassi 10,653.

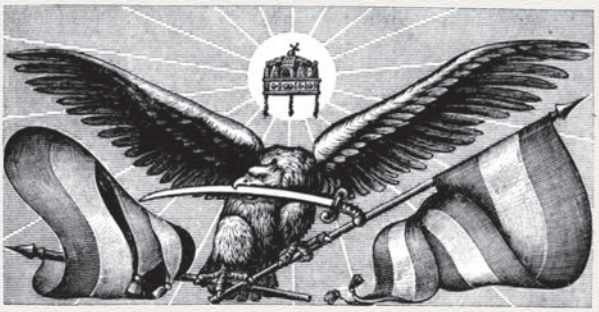

Predplatna cena
na cali rok:
pre stol'icu Sáros
2 koruni.
Pre druhe stol'ice
4 koruni.
Do Ameriki
1 1/2 Dollara.

≡ Vihadzaju
každi tidzeň:
v ňedzel'u.

Rok 2. ★ Eperjes, dňa 12-ho Januara 1908. ★ Numero 2.

1908

Lőcse (Ľevoča).

Dňešne numero naših novinkoh 20 strani, 7 obrazki.

... Lebo laska – drahe krajaňi – taka, jak toto švetlo, ktere v noci v mraživej dujavici z daľeka še zašvicic obačime, ktere nam drahu ukazuje ku temu rodičovskemu domku, ku temu drahemu, ceplemu pribitku, kdze nas našo mile z uprimnim oblapenom očekavaju. Totu mišľenku obačujem v šickih obšahnutih novoročnih ľistoh, čitam ju aľe obzvlaštňe z tih jednoduhih aľe premiľeňe vdzečnih slovoh, ktere nam z daľekeho kraju Ameriki jeden mili krajan piše, na dvanac husto zapisanih stranoh, z krasnima štirouhľastima amerikanskima literami, aľe z pocľivim, ku vlasti, ku krajine duvernim šerdcom. A tim slovom še aňi ňit co čudovac. Šak ten dobri krajan naš tam še narodzel, tam rostnul v tim milim mestečku, kdze naš veľiki Rákóczy Ferencz pestoval ňekedi krasne bile kveti laski a vernosci ku uherskej vlasti, z tih krasnih kvitečkoh rozšalo še jaderko do zahradki hudobnih, slamu prikritih domkoh a spolu i do šerdcoh jejih obivateľoh. To piše naš krajan, že oňi, ktere už davňejši bivaju v Ameriki najlepši znaju, jaki užitek možu donašac, dobre novinki medzi našim slovenskim ľudom. Bo veľo, preveľo jest takih vecoh, ktere še ňemože človek naučic vov škoľe, ba i život nas až v tedi nauči na jedno-druhe, jak škoda nas doscihňe, a na tej škodze še učime.

Na diece v 24-im decembru bula ostatňa sessia a potemu do 10-eho januaru parlamentarne sessie ňebudu. Na poľu politickeho života še pritim šickim pokračuje v daľšej ušilovnej praci z jednej strani vov ministeriumoh še ponahľaju z robotu, žebi čim skorej še zhotovil programm o tim, že co še budze pojednavac v buducnim mešacu, z druhej strani veľo važne rozkazi su teraz vidane z ministeriumoh. V jednim ministerskim rozkazu, kteri gróf Andrássy Gyula vidal to stoji, že Uherske ministerium svojim konzulom a šickim uredňikom amerikanskeho konzulatu vidalo, abi široti a gdovi pozustale tih robotňikoh, ktere v Ameriki v Pittsburgu o život prišľi do obzvlaštnej opaternosci vžaľi. Osobne napominaňe poslal minister Andrássy i ku uherskim uradom abi upozorňovaľi gdovi, široti, rodzinu tih v Pittsburgu ušmercenih krajanoh, ňej še ňedaju zvesc cudzožemskim agentom, ktere od ňih pelnomocenstva budu pitac, ku odebraňu totej peňežnej summi, kteru kompaňie a spolki placa pozuztalim. Lebo tote cudzožemske agenci drahe, malo co daju zoz prijatih peňežoh. Nej še našo ľudze obraca z duvernoscu ku svojim tutejšim uherskim uradom, verhnoscam, tu v krajiňe, a každa verhnosc povinovata poučeňe a višvetľeňe udzeľic tim, ktere pritemu ňeščescu dajake peňeži maju dostac z Ameriki.

Psota na agentoh. Z dňa na dzeň vše vecej a vecej tak hceju vihľedac jih viživnosc, že narod do Ameriki vabju. Tote agenci potom od majiteľoh šifoh za každu jednu osobu, ktera skerze ňih do Ameriki vivandruje, su placene. Vov Zempľinskej stoľici barz veľo agentoh pracuju. Teraz z Budapestu dvojmi tajemne poľicmaňi prišľi do pohodu gálszécsskeho i do nagymihályskeho, kterim še udarelo vecej takih agentoh vihľedac a oznamic.[25]

25 Naša Zastava. 1908, č. 1, s. 10.

Fayette City, Pa. O ňešcescu majnovim, ktere še tu stalo nasledujice nove hiri zme še doznaľi: Vov tak zvanej «Naoma» majni prisluhajucej jednej pittsburgskej společnosci dňa 5 ho decembra večar o 8-mej hodziňe strašni vibuh še stal. Višśej štiracec osobi ušmercene ostaľi, medzi ňima 24 našo krajaňi še nahadzaju, ktorih mena ňižžej podavame- Jak še stanul vibuh, doteraz ňedalo še istotňe višetric. Rozpravja še, že dahtori z majneroh mušel zoz zapaľenu lampu vejsc, odčeho nashromaždzeni gasovi plin še lapel a spusobel vibuh. Ňet pirko, ktore totu smutnu udalosc mohlo bi spisac. Plač širot a gdovoh je ňevipovedziteľni. Jak tote šori pišeme ešči šickih ňeščestnih naverh ňevicahľi, poňevač pre veľke skali a pre plani vzduh češko še dostac do mestnoscah, kdze ubohe robotňici svoj hrob našľi. Medzi mertvima dahtore tak su popaľene, že ňe mož jih poznac. Společnosc robi šicko, ľem abi mertvoli z majni čim skor vidostac mohla. Tak samo společnosc na svojim keľčiku dava mertvoli pohovavac.
Mena ušmercenih naših krajanoh tu podavame: Zoz stoľici Abaujskej: Varga József Csány, Mur János Ósva. Zoz stoľici Zemplén: Nagyjános Luka, Radi István Kisgéres, Radi Sándor Kisgéres, Kiss János Vajdácska, Jager Mihály Nátafalu, Bajzat János, Zoz stoľici Bereg Demeter Károly, Bodo. János, Menyhért Antal, Országos László, Trompar László. Zoz stoľici Szabolcs : Zambo János, Nagy Ferencz, Komjati Károly. Zoz stoľici Gömör : Hegedűs József, Bocsor Ferencz,Tomko János,Tomko György. Zoz stoľici Ung : Muha Simon, Kaszits Mihály, Sabik Mihály, Danko János, Kleba Simon, Bihari György starši, Danko Mihály, Ignát János, Globa Ferencz, Bihari György mladši, Rebres István, Béla Mihály, Csicsvák Pál, Homokos Mihály, Dankocsik György mladši, Dankocsik György starši, Rebics János, Stih András mladši i starši. Dojimavi je smutek, kteri pri timto ňešščescu fameľiu Bihari Györgya mladšeho ai jeho otca doscihlo. Starši Bihari 10 roki bul v Ameriki, počatku teho roku vracel še domu naščivic svoju ženu ai krasne dva dzivčata. Aľe ňemal pomešceňa, ňemal i pokoja, po troh mešacoh še vracel do Ameriki, i sina zoz sebu vžal teraz obidvoje ňeboraci tam zahinuľi.

Monongah, W. V. Najnovši hir o ňeščescu v tutejših majnoh v nasledujicih šorikoh zdzeľujeme: Vibuh tej majni stal še dňa 7-ho decembra doobedu o 10. hodziňe. V spomenutej majni 400 robotňici še nahadzaľi, z ktorih ľem štirmi še visľebodzeľi i to še zblazňeľi. Tarnte šicke strašnu šmerc našľi pod cmavu žemu. Medzi ušmercenima do teraz 125 našo krajaňi su, z ktorih viššej 20 do N. S. Spolku prisluha, viššej 30 do 1. Kath. Jednoti a veľo do Evang. Jednoti a vecej ušmercene do rozličnih maďarskih spolkoh. Do teraz poščescelo še nam nasledovnih mertvih krajanoh mena doznac : Egri Mihály, Foltin József, Marion András, Sári Mihály, Bengala József (Ujhely) Sári György, Sári István, Sári János, Zupko Mihály, Osvai Mihály, Porhoncsek György, Bangaczki Mihály, Kovács József, Varga Pál, Jók Ferencz, Kereszti Mihály, Pálinkás János (Borsod). Zos stoľici Ung: Cziczvak Pál, Durkota Mihály, Stik András, Tomko János, Tomko György, Bila Mihály, Pankovics György, Kaszics Mihály, Taha Mihály, Danko Mihály, Danko János, Rebics János. Okrem tih 16 mertve su a ešči do-

teraz z majni ňevicahnute z jedneho valala z Czékei, Zemp. st. Dalšim ubohim ušmercenim krajanom mena v buducim čišľe doňešeme. V spomenutej majni vibuh tiž skerz zapaľeňa plinu še stal. Vicahnute mertvoli su mocno popaľene, tak, že jih pribužne ľem vedľa šatoh znaju poznac svojih živiteľoh. Společnosc 400 truni telegrafičňe dala došikovac. Zarmutek, ktori panuje medzi slovenskima rodzinami ňeda še spisac. Ňet jedneho slovenskeho domu, z ktoreho bi dahto ňehibel. Šercolomne narikaňe, ktore kolo ňeščesľivej majni dzeň a noc čuc, do zufalstva privadza i tih ľudzi, ktore žadneho ňemaju medzi ňeščesľivima. Veľo ženi, ktore jak svojih živiteľoh merivih vidzeľi zblazňeľi še od žaľu. Plač, rojčeňa po calim mestečku še ohlašuje. Ňet jednej živej duši na okoľici, ktora bi ňebula zhružena nad udaloscu totu. Společnosc šicko možne robi, žebi čim skor mertvoli na verh vidostac mohľi. Praca tota z veľku češkoscu idze. Ked jednu mertvolu na verh viňešu obstupi ho hromada ľudzi, htore poznavaju svojih milih, ked potem poznaju v dajednim svojeho živiteľa, udavaju še take sceni, že človeku krev stidňe. Od dajednej mertvoli z poľicmanami treba odstraňic gdovu a široti, ktore ňemožu še rozlučic od svojeho draheho otca a muža. Po ňeščesľivih viššej 300 gdovi a 800 širot narika. Pohrebi každi dzeň 20 – 30 še odbivaju, za trunami zarmučene gdovi a plačuce široti odprovadzaju na večni odpočinek svojih milih. Vlada Spoj. Štatoh vislala svojih zastupiteľoh, žebi ostro višetrovaľi jak še ňeščesce stalo, čija je zodpovednosc. Tak samo našo konzuli tiž vislaľi zastupiteľoh, abi tote do podrobno o udalosci tejto še doznaľi, a abi pozostalim našim krajanom, gdovom a širotom na pomoci buľi.

Cleveland, O. Hrušanik János krajan, minule dňi večar o 8-mej hodziňe v dome p. A. Štefuraka zastreľel še. Bul 25 ročni, dluho bul bez roboti, dlužen bul za kvartiľ i za kost, a na isce preto še zastreľel. Zohabel po sebe v kraju mladu ženu i jedno dzecko.

Fiume. Na šife Karónia teho tižňa 986 krajaňi došľi do kraju. – Ministerium orbi (Földmivelésügyi ministérium) oznamuje, že domu še vracujucim robotňikom robota viprostredkuje. 5300 robotňikoh hľeda še ku ľesnej roboti, 700 ku gazdovstvom, 2000 ku žemskej, dražnej roboti. 1000 robotňikoh hľeda še do fabrikoh, 1200 do baňoh, do majnoh. Oznamic še može jakimkoľvek spusobom či slovom, či pišemňe.[26]

.....Našo robotňici maju sice na ten čas ai v našej milej Uherskej krajini amerikanski zarobek, aľe v šak bez amerikanskej tuňej viživnosci. Tak mišľime, že tej ohavnej drahoti pričinu hľedac mame v Amerike, kdze ohavne namahaňe ku zbohaceňu spusobilo uskosc peňežnu a takto ai drahotu co ai ku nam prišlo.

26 Naša Zastava. 1908, č.1, s. 13.

ČARNA ŠMERC. (O ňeščescoh v majnoh amerikanskih.)

Vov ostatňim čislu naših novinkoh predešleho roku, šumňe opisal šmerc čarnu (peštiš) vov beňedňici jeden naš spolupracovňik. Ten ňezmirni trest božski, proci ktereho ňebulo ľika, ňebulo pomoci, prave v tedi spustošel naš kraj, a obracel na je den cintir preveľiki, jak narod jeho pod zastavami II. Rákóczi Ferencza vojoval za šľebodu, vojoval za buducnosc a ščesce. A v tedi hvala Bohu cale človečenstvo veľo na predek prišlo v šickim a od peštišu še už tiž ňemame co bac. Prišla aľe mesto ňeho jedna ešče o veľo vekša, zlejša čarna šmerc, ktera z jej ňemiloserdnu ruku najme tih naših rodakoh marňi, pustoši, ktere vivandrovaľi do daľekej, cmavej Ameriki, žebi tam zoz svojima pracovitima rukami vihľedaľi svoju viživnosc, peňeži i ščesce. Tri okrutne katastrofi še stanuľi, pod dvoma tižňami vov amerikanskih majnoh. A vov šickih troh ňeščescoh zmarňenih, pokaľičenih robotňikoh najvekša čase je z naših rodakoh, ktere v našim krasnim, milim kraju uvidzeľi perširaz dobrotľive slunko, kterih naše bidne matki tak češko vihovaľi, ktera tak ščesľivo prežiľi jih dzecinski vek ľitajuc a bavajuc še po kvitkovih lukoh, po pahnucih ubočoh, pod krasnim uherskim ňebom, žebi v jednej cmavej majni, oddaľene od svojih rodičoh, od svojih manželkoh, od svojih dzecoh, a od svojih milih, zbahla jih tota čarna šmerc ňemiloserdna. Jak New-York-ske novinki pišu pod statňima 17 rokami 22,840 ľudze buľi ušmercene vov majnoh. Ľem vov jednim jedinim roku 1906, 204 robotňici umarľi skerze tej našilnej šmerci a 4800 ostaľi večne kaľiki. Dobrotľivi Pane Bože, keľe numera! Šak v jednej veľkej vojni, skerze jednu z!u horosc ňeupadňu vecej. A co je ešče najhorše vov tim ňeščescu, tote pozabijane, pokaľičene ľudze z najvekšej častki su krev z našej kervi, naše vojaci, naše hlapi, ktere še zverbovaľi do cudzeho, daľekeho cmaveho kraju, žebi svojima čakanami v rukoh vojovaľi proci totu, toteho čarneho ňepraceľa, žebi ňedbajuc o svuj život, zoz češku pracu vidzvihľi bohatstvo, obhod jedneho cudzeho kraju Ameriki. A za totu jih češku, veľku pracu co dostanu? Ozdaj vekšu placu, jak kebi tu vov starim kraju pracovaľi, aľe o keľo češši pracuju za ňu. Novinki amerikanske strašne veci rozpravjaju o tej ňedbalosci, o tej ľehkomišelnosci, o tim ňezadbalim kontrolu, ktere vov majnoh amerikanskih panuju. To pišu, že amerikanske zakoni ňe dosc ostre, ňe dosc opaterne na to, žebi dajak tote ňeščesca še umeňšic mohľi, bo všelijaku ňebezpečnu materiu možu hasnovac na rozstriľovaňe uhľoh a ňerahuju z tim, že vov majnoh všeľijake gazi možu bic nazbirane prave pre planu ventilaciu. Uradne štatistične vikazi nam najlepši preukazuju, že o keľo vecej ňeščesca še staňu vov majnoh amerikanskih, jak v europejskih. V Europe z roka na rok vše menej a meňej ňeščesca še stavaju, a v Americe vše vecej a vecej. Tak, že v percentoh virahovano v Ameriki bezmala štiriraz teľo pohiňu v majnoh jak v Europe. Ňebul bi som spravedľivi, a ňepovedzel bi som čistu pravdu, kebi som ňeuznal tote veľke čnosci, skutki angľickej fajti, skerze ktere cale človečenstvo tak daľeko prišlo, a kedbi som ňepatrel z naviscu mišanim čudovaňom, na totu jih mocnu, ušilovnu pracu, na tote jih inštitucie, zoz kterima amerikanski narod še hvaľic može. Taki jeden kraj, v kterim z jedneho cow-boya, z jedneho

bojtara, z jedneho kolportera miľionar, abo ešče i prezeš može bic, ked robi a ked še uči, na každi spusob čudovac možeme. Pravda aľe i to, že tota veľkosc je z ňezmirnima hrihami spojena. Ňichto na švece ňedba tak malo o svojih bľižnih jak najvekša čase amerikanoh. (Hvala Bohu i tu jest viminka), kdze tak bez sumeňa, bez bohabojnosci vihasnuju svojih bľižnih jak v Ameriki, kdze ľem o tim še staraju, poňevač «to make money», že jak bi mohľi čim vecej peňežoh nazbirac a dovjedna zhromaždzic, bo «business is business» obhod, a dohodek a peňeži to je same perše na švece. Mi tu ľem smutno mušime še pripatrac, že jak vihasnuju, jak zňišču naših, jak stupaju po ňih vov tej ňezmirnej prehaňački za peňežami mudrejše a bezsumeňitňejše amerikaňi, na pomoc aľe jim ňemožeme isc. Naš ministerium pevňe šicko zrobi, žebi fameľie – tih kterih vov majnoh trafela nahla čarna šmerc – vedľa možnosci vinahradzene buľi, život jejih aľe už jim ňihto ňevraci, ňemože jih ňihto nazad privesc, pod toto krasne belave ňebo našej milej vlasci, kteru zdravo, pri dobrej moci ohabeľi, hrob jih tam našľi vov čarnih majnoh, abo dakdze vov daľekih smutnih cintiroh mestoh fabrikanskih, kdze jim ňihto ňezasadzi kviteček na hrobi, kdze jim ňihto ňezapaľi švički na šveto dušičkoh. Dr. D.[27]

Zastreľel še pre ženu. Jaczik Mihály, obivateľ mesta Szobráncz, od kedi z Ameriki še domu vracel, barz ňedobre žil zoz ženu svoju. Dňa 31-ho decembra še tiž mocno povadzeľi. Muž naraz porve revolver do ruki, viľeci von na dvur a sebe dvaraz streľel do v peršoh. Ňe umar doraz, aľe barz malo ufnosci jest ku životu jeho.

Z New -Yorku zaš smutek oznamuju telegrafe take smutne hodi, a žalostni kračun ešči ňikda ňemaľi našo ušilovne rodaci, jak teho roku veľike majnovo ňeščesce na 5-eho decembra v Naonia, vov 7-im decembru v Monongah aňi z častki še ňezapomlo, a na 23-ho decembra novi žalostni hir nasstresuje. Vov Jacobs Creek majni, Pittsburgskej Coal Kompani preveľiki vibuh še stal, pri kterim bľizko pulštvarta sto ľudske životi zahinuľi. Tota majna jedna z najňebezpečňejših bula vše pred robotňikami. Ňeščescu pričina je kompaňia majnoh, ktera zameškala tote ujiscujuce prostredki zaprovadzic, z kterima take ňeščesca še odstraňic daju. Už davňejši napominaľi robotňici verhnosc, že v tih majnoh Jacobs-Creek-skih ňebezpečni vzduh panuje, i ten isni dzeň, jak še ňeščesce stalo, skušeňejše robotňici oznameľi toto podezreňe svojo verhnosci, aľe tota ňič ňezrobela. Možeme sebe predstavic veľkosc ňeščesca, ked sebe pomišľime, že zoz šickih robotňikoh, ktere z vekšeho našo krajaňi buľi, ňezostaľi na živoce ľem dvojmi, jeden zoz Vizsolyu Javorszky, a druhi zoz Somodi Erős. Do teraz 76 mena znaju naših rodakoh zoz stoľicoh Abaúj, Ung, Borsod, Gömör, Heves; okrem tih 105 druhe rodaci našo tiž život utraceľi pri tim ňeščescu, ľemteľo znac, že z tih 105-oh 30 zoz stoľici Vas ňemci, 25 slovjaci a 50 ruteni še nahadzaju. Do teraz ešči ľem 15 mertvih viňešľi z majnoh, aľe

27 Naša Zastava. 1908, č. 2, s. 3.

ňepoznac aňi jedneho, tak ohavňe su popaľene. Kdze ľem oko zapatri, všadzi plač a smutek vidzi. Pohrebi ustavične jedno za druhim še konca. V človeku šerdco plače, ked sebe rozmišľi ten češki život majneroh. Za mizerni groš ňe ľem, že robic muši, jak hovedo pod žemu, aľe ustavičňe vistaveni je ňebezpečenstvu, že še pokaľiči aľebo o život pridze, a to šicko ľem pre ňedbanľivosc kapitalistoh, ktore o ľudski život ňič ňedbaju, ľem ked oňi miľioni naharňu. I teraz jak še doznavame, kompania pozostalim rodzinom ľem po sto doľare da. Tak teda jeden ľudski život v Ameriki ľem 100 doľare stoji u bohačoh. Po calej Ameriki v prospeh širotoh a gdovoh robja zbirki, do teraz už viššej štiracec tišic še zozbiralo. Peňeži tote budu jednako rozdzeľene medzi pozostalih, ľem že hoc jaku peňežnu podporu dostaňu pozostale, jih živiteľoh ňigda jim ňihto ňenavraci. Veľo zabitih, ktore tu ňemaľi žadnih pribužnih, kompaňija jednoduho ľem medzi štiri deski v robotňih šatoh zamurcanih, jak jih vicahľi hcela pohovac. Vislanci naših konzuloh to ňedozvoľeľi a zakročiľi ostro oproci teho brutalneho činu. v žaľ a smutek, ktori tu medzi pozostalima panuje, ňič je ešči proci temu, jaki budu mac smutek pozostale gdovi a široti v starim kraju, ktore čekaju na hodi ľist, peňeži od svojih, a mesto teho dostanu smutnu zpravu, že jih najsladši, najdrahši vihovateľ, živiteľ už ňežije. Naj miloscivi Pan Boh poceši zarmucene rodzini, široti, a zabitim naj da ľehke odpočinuce. Mena daľših naših zabitih krajanoh su nasledovne: Diflak Antal, Darkota Mihály, Dorsa Antal, Bela Mihály, Perük György, Kokovski János, Ignat János, Kresko János, Kovalski Vladimir i János, Dankó Mihály i János, Regulski János, Kovács Jakab, Csari István i György, Kitovski József, Višnyovszki Tamás, Lóra Ferencz, Simko György, Maruka Mihály Csari, Metel János, Sebik Mihály, Mustra Mihály, Majerski András i János, Tóth József, Vaszily Mihály, Bonicki M., Stalkovski József, Bányász János, Sobrik János, Adovik András, Bisi György, Biluska Mihály, Kosik M., Durec János, Janko József, Prospeh Antal, Martin András, Moleceski Péter, Molokina M.

Monongah, W. Va. 14. dec. V minulim čišľe naših novinkoh zme pisaľi o hroznej katastrofi, ktora še udala v Monongah, W. Va. Podavame ňižej daľše mena naših krajanoh, ktore svuj život utraceľi pri vibuhu. Spomľi zme, že pri vibuhu štiristo ľudze zahinuľi, jak še to teraz dokazalo, ušmercene su ľem tristopejdzešatošem. Šicke mertvoli ešči i doteraz su ňevicahnute. Majni zaľala voda, a povetre, ktore od mertvih celoh še nahadza, ňeda ňikemu pristupic do majni. Veľo pomocnici mocno ohoreľi od okrutneho pahu. Verhnosc dava po calim mestečku surove vapno posipovac, žebi dajaka plana horosc medzi obivateľmi ňevipukla. Pohrebňici ňestarča hovac mertvoli. Veľo mertvoli su ku ňepoznaňu spaľene, a preto jih aňi ňeukazuju ľem zrovna hovaju. Gdovi a široti každi dzeň hodza ku ňeščesľivim majnom, že ozdaj jih živiteľoh vicahňu, aľe tote už davno su pohovane. Z dahtoreho domu 7 – 8 hlopi hibuju. Smutek esči vše taki panuje, jak pred paru dňami bul. Ubohe gdovi a široti ňihto ňemože pocešic. Z jedneho domu 9 slovjaci, ktore sami bez gazdiňi bivaľi, utraciľi život. Pri mertvoloh 4367 12 doľare peňeži našľi, ktore koroner do banki uložel a pozňejši tote

peňeži rozdzeľene budu medzi gdovami a širotami. Jeden taľian mal pri sebe 2500 doľare, teho ešči do teraz ňevicahľi. Poľicia ulapela tu paru angľikoh, ktore umartim zubi kradľi. Zavarľi jih. Do teraz ziscelo še, že pri ňeščescu zahrnulo 71 amerikanoh, 11 nigroh, 164 taľianoh, 74 slovjakoh, 54 poľakoh, 5 litvinoh a 8 maďaroh. Dovjedna 358. Vislata komiššia z domu do domu hodzela, a tak še podarelo do ista doznac, keľo osobi hibuju. Gdovi a široti vdahtorih domoh tak su hudobne, že ňemaju co jesc, ňemaju šati. Komiššia zrobela poradki, abi bidnim bulo čim skorej odpomoženo. Z okoľitih mestečkoh bohate paňe dohodza od Monongah a gdovom a širotom pozostalih peňeži, šati a jedzeňe rozdavaju.

Hazleton, Pa. Tutejši amerikanski školski inšpektor «Truant ofücer» Hunsinger upozorňel pred paru tižňami dvoh Hazletonskih gr. kat. duhovnih Rev. Ladomérszky i Rev. Novaka, že ked o kratki čas ňebudu zamestnavac vov svojih gr. kat. školoh ai angľickeho učiteľa, v tim padze še tote školi zavru. Pri osadi Sv. Jana Kr. na Nr. 3, co skoro zamestnavaľi ai angľickeho učiteľa, zaňedbaľi aľe to urobic pri osadi Pannej Marii na Nr. 6., nasledkom čeho hore spomenuti školdozorca dal zavrec totu školu, ktora zavarta budze doteľ, ňiž ňebudu zamestnavac ai angľickeho učiteľa. Teraz gr. kat. dzeci hodza aľebo do publičnej školi, aľebo do ajrišskej. Školski zakon v Amerikanskim štace totiž ľem take parochialne školi cerpi, v ktorih šicke povinovate predmeti po angľicki uča. Tak čujeme, že hazletonske gr. kat. krajaňi pristaľi už na ten predpis zakona amerikaňskeho, bo oňi jak virozumne ľudze uznaju, že každemu človekovi je osožno, ked okrem macerinskej reči i inakšu reč, najme aľe štatnu reč dobre zna.

New York. Jeden bohati kassirer kompaňii Lions Building menom Steadmann Ernő vov 27. decembru skočel pod koľesa žeľezňicovo zato bo pri terajših amerikanskih peňežnih češkoscoh utracel pultreca miľiona doľaroh. Pri temu aľe ešči vše mu zostala hudoba daz jeden miľion doľaroh.[28]

Otcec, matka i žena. Tote bi maľi stac najbližšej ku každemu, že aľe ňe tak je, ukaže nasledni pad. Benčilla Peter gazda z Livozsénu šumne peňeži zgazdoval v Ameriki a prišol do kraju ku žeňe. Teraz ňedavno meldovala žena žandaroh, že muž umarti, abo zabiti ľeži, a jeho kasa rozbita, i pitala v tej veci žandaroh na pomoc. – Menovane pošľi isce do jej domu, tam muža zabiteho našľi, kasa aľe rozbita ňebula, 2000 koruni aľe hibovaľi, tak, že vidno bulo, že kasa ľem z kľučom mušela bic otvorena, a kľuč ľem dahtori domašni mohol mac, i tak pomali prišľi na to, že teho ňeščesľiveho človeka jeho žena, jeho otcec i jeho matka zmarňiľi zo šveta, a na peňežoh še podzeľeľi, teraz už šedzu na dobrim mescu, a čekaju češku pokutu, kteru akuratňe i zašlužiľi.

Pre ňepozornosc matki zhorene dzecko. Dňa 6 ho januara veľke ňeščesce podkalo Popik Péterovu ženu, Gajdos Máriu, obivateľku obci Bányavölgy, ktorej muž ňedavno do Ameriki odešol, pre jej ňepozornosc; v ten dzeň poňevač ruska viľia bula; mesto teho, žebi bula sebe doma svojo veci sporadala, i tak ku

28 Naša Zastava. 1908, č. 2, s. 13.

svatej večeri še pririhtovala, odešla do Sztropkoh, a stamadzi še ľem predvečarom vracila večerkom, jak domu prišla, zunuta, i može že kuščičko od sladkej paľenki cukraša Sztropkovskeho durknuta s dzecmi svojima povečerala, i po večeri duškem spac ľehla, dzeci aľe ohabila vov hiži še bavic ktore jak vidzeľi, že matka jih špi, zapaľiľi švičku, aľe tak ňepozorno, že še 2 ročnemu dzivčatku šatki lapiľi, matka aľe tak tvardo spala, že krik maleho dzivčata ňečula, tak, že dzecko še na teľo popeklo, že ešči v ten večar umarlo. Matka bi tiž bula ozdaj zoz šickim zhorela, aľe sušedzi ju zbudziľi. Proci ňepozornu matku zaprovadza uradne pokračovaňe.[29]

Pugiľar v žaludku jednej kravi. Jeden kanadajski gazda (Kanada v Ameriki je) už od davňejši obačel, že krava jeho, hodz ju jak dobre karmi z dňa na dzeň še psuje. Volal i doktoroh, oni aľe tiž ňemohľi trafic medicinu. Na ostatku ju dal zarezac. Ľem vtedi vidzel gazda, že co je pričina horosci jeho kravi, jak jej čereva vibraľi, v žaludku našľi jeden pugiľar, v kterim 65 doľare buľi. Ta ešče dobre obstal, bo za 325 korun – 65 doľare teľo – barz dobru kravu mohol sebe kupic a ešče še mu i daco zvišelo. Z ščireho šerca vinčujeme našim čitateľom, žebi čim vecej takih kravoh še jim udarelo kupic.

Pri Jacobs Creek majni medzi zabitima krajanami naj vecej nahadzaju še zoz stoľici Abaujskej, Gemerskej, Zempľinskej a Boršodskej. Veľo z ušmercenih prisluhalo do spolkoh. Najvecej robotňici buľi ženate, a daktore 4 – 5 široti ohabeľi po sebe. Veľo z ňeščesľivih maju ženi a dzeci v starina kraju, ktore naisce na švjatki radostni ľist čekaľi a dostaňe še jim smutna zprava. Pri tim ostatňim ňeščescu viššej 400 gdovi a 1200 široti ostaňu. Tutejše americke dobročinne spolki, jak še o tim novšim ňeščescu doznaľi, na skutku vislaľi vibor, žebi ten ubohim gdovom a širotom na pomoci bul. Z daktorih domoh 10 – 11 hlopi hibuju, i preto tak še mišľi, že vecej jak stotricec krajaňi našľi svoju šmerc pri tim ostatňim vibuhu. Narodni Slov. Spolek 33 udoh utracil, Kat. jednota tiž daz teľo. Najvecej aľe utracila ruska organizacia, viššej 60 udoh. Bula bi do dvasto udoh utracila, poňevač aľe v ten sami dzeň bul švjatek Sv. Mikolaja, veľo rusnaci ňeišľi do roboti, i tak še ohraňeľi od istej šmerci. Pre veľki smutek, žaľ a zufaňa pozostalih češko še doznac šickih mena, i preto ľem paru podavame ňižej: Árva J., Mihal András i jeho dvojo braca, Bires István, Simko József, Sladik J., Pisák I., Zöldi S., Majko J., Regöcz G., Krajnyak A., Bodnár S., Töszer J., Berak D., Lakatos P., Veber A., Koreny J., Varkony F., Bergi András, Tóth J., Varga A., Balog A., Balaton M., Eperjesi S., Simko R., Koleszar J., Banyi J., Pásztor J., VargaJ., Kovács S., Fajdus G., Váradi N., Hlaba J., Lenart F., Torna B., Homolya J. i jeho šidzem burdoše, Bartók J. i jeho tri burdoše, Takacs István i jeho ošem burdoše.

Hazleton, Pa. Novi grecko kat. biskup, ktoreho Sv. Stoľica ňedavno poslala pre amerikanskih grecko katoľikoh, ošv. pan Ortynski 22-eho decembra v ňedzeľu vov našim mesce trimal sv. omšu v Cirkvi Pannej Marii na Nr. 6. Z tej priľeži-

29 Naša Zastava. 1908, č. 3, s. 9

tosci verice vov takim veľkim počtu išľi do koscela, že šicke še aňi ňezmesciľi do ňeho. Pri Cirkvi Pannej Marii za duhovneho je Rev. Novak.

Washington. Behom minuleho ľeta amerikanska vlada viposlala do Europi jednu z vecej senatorskih udoh pozostavajicu kommišiu, ktera otazki vivandrovaňa Europejčanoh do Ameriki viskumovac, poznac za povinosc dostala. Nasledkom teho viskumovaňa vov Amerikanskim senatu jeden ud menovanej kommišii Latimer senator teraz v decembru jeden novi zakon predložel ku pojednavaňu, kteri ked potverdzeni budze, vov vecej ohľedoh občeži vivandrovaňe do Ameriki. V timto novim zakone medzi inšima podminkami i to stoji, že do Ameriki ňebudu puščac napozatim takeho, kteri pisaččitac ňezna. Všeľiake, najobširňejše višvečeňe budu mušec cestujuce zoz sebu priňesc, v kterih to muši stac, že cestujuci vov svojim kraju pre žaden prestupek štrofani, abo odsudzeni ňebul. Ňebudze šľebodno ňikemu z rodzinu daľšu cestovac do Ameriki, ľem muž zoz ženu abo z maloľetnima dzecmi, žadnu druhu rodzinu ňepripušča do Ameriki. Že či ten zakón Latimer senatora skutečňe a calkom potverdzeni budze, či ňe, to z pojednavaňa daľseho uvidzime. Na každi spusob barz važne budze toto pojednavaňe pre naših krajanoh, a preto mi ho z pozornoscu budzeme sprovadzac a čitateľom našim daľše nasledki tiž zdzeľovac budzeme.

Pittsburg. V tutejšim mesce barz še rozmnožeľi všeľiake taľianske pisma drukovane, ktere ňemravnosc, bezbožnosc, ňeposlušnosc, ňepokojnosc rozširuju medzi ľudzmi a jih okrem teho proci šickih verhnoscoh buntuju. Poľicia skerz tlumačoh preložene tote časopisi i kňižečki teraz konfiškovac dala, a teraz še doznava, žebi i pisateľa tih časopisoh ulapic a poštrofac mohla. Zaisce poučitelni priklad je pre Európu, kdze teľo ňebezpečnih, ňedobrih pismoh na švetlo vindze, že v Ameriki, v tej krajine najvekšej šľebodi i na taku vec pozor davaju, a take pisma ňedozvoľa uverejňovac, ktere pokoj ľudzi skažuje.

Boyertown, Pa. Na januara 14-eho jako telegrafuju z New-Yorku v tutejšim diatru, vov operi Boyertownskej jedna parova mašina vibuhla a cali diater, opera še lapel a zhorel. Pri ohňu ai pri temu cisku, kteri povstal jak še ľudze od strahu von z diatru harľi, daz 50 ľudze, naj vecej ženske a dzeci o život prišľi.

Washington. Americke novinki pišu, že ministerium justicii z Washingtonu inkviziciu vedze proci dazkeľo takih kancellarioh z New-Yorku, v ktorih naše krajaňi robotu hľedaľi, zato, bo še doznaľi, že tote kancellarie sto a sto ľudze z naših rodakoh, ktore robotu podejmaľi a še zňima pojednaľi, poslaľi do krajoh Louisianna, Missisipi a Florida kdze jih do najvekšeho ňeščesca vephaľi. Na take mesca jih odšikovaľi, kdze robotňici na mlačnih mescoh ľesi rubac, ortovac, aľebo močare spusčac mušeľi, a kdze jih životu v každim okamžeňu tišic všeľiake ňebezpečenstva hroželo. Medzi tima ňeščesňikami ozdaj naj vecej tote naše krajaňi cerpja, ktore jedna kancellaria, co še Mc llhenny Co. vola, pojednala a do Avery Island (Lousianna kraj) poslala. Inkvizicia vinašla, že tote ňeščesľive ľudze jak ľesi spusčaľi a ortovaľi, až po bruh vov močarnih vodoh stac, a tak robic mušeľi. Po nocoh vov hľivkoh na calkom zhnite slami spali;

veľo hladuju, bo tota akcionarna společnosc, pri kterej tote ľudze robja na viživnosc robotňikom malo co da, ai to je take plane, že to človek užívac ňemože. Z taku viživnoscu, z jaku naših krajanoh akcionarna společnosc tam vitrimuje, u nas jeden dobri gazda, ktori svoju hudobu piľnuje, aňi svojim šviňom ňeruci. Drahu robotňikom společnosc zaplaci, aľe tote keľčiki zoz zarobku še scahňu. Akcionarna společnosc za robotu tak plano placi, že hoc tote ňeščesňici od vihodu slunka až do tvardej noci jak koňe robja, teľo sebe zagazdovac ňemožu, žebi hodzlem tote peňeži v stave buľi společnosci vracic, ktore oni na drahu sebe od ňih viborgovaľi. Ai to čitame vov inkvizicionalnih protokoloh, že pri robotňikoh tota společnosc varti z gverami trimala, a človeka, ked pri tej českej roboti na kratko oddihnuc hcel, zoz korbačom biľi; ešči vekše ňeščesce potkalo teho robotňika, htori odňih še višľebodzic, aľebo stamac uceknuc hcel. Jak še už preukazalo, takih co ucekľi, zoz psom a daľi torovac, slidzic, a ked jih ulapeľi, povjazaľi jih z lancuhami, nazad odvedľi a potom z najvekšima mukami jih na robotu šiľeľi. To su vera strašne veci. Až mi šerdco plakalo, jak som to čital. A keľo z naših pokervňikoh možu v takej psoce žic, o ktorih mi aňi ňezname, aňi ňe čujeme ňič! Aňi o tote veci co še na Averi Island vodza ňebuľi biz me znaľi ňič, ked bi jednej uhrinki, co še vola Platthy Hedvig ňebulo poščescilo uceknuc. Dajak viblukala še zoz tih močaroh, a prišla do New -Orleans. Tam sheriffovi porozpravjala o naših krajanoh ňeščesľivih skutkoh. Skaržela še i našemu konzulovi ktori tote skarhi dorazučka ku ministeriumu predložel. Ministerium viposlalo inkvizitoroh, a ešči v ňešejšim čaše, o totih vecoh co še tam vodzeľi inkviziciu vibiraju. Že na ostatku co budze, či vinnih pokutuju to na predek znac ňe možeme. Vov Ameriki zme, kdze hudobni človek, a to co vecej ten ňeščesľivi «foreigner» malo kedi svoju pravdu vibojuje. Z ritka kedi, to možem povedzic, že ňigda. Asice možeme mi to veric, že pre te veci vinih pokutovac budu, ked tu vov Ameriki každi jeden človek zna, že v tej akcionarnej společnosci (Mcllhenny Co.) ktora naših krajanoh do takeho ňeščesca navedla, najmocnejši akcioner, a perši pan je John Mclllhenny, kto vov kraju Louisiana krajinsku službu ma pri «Sivil Service Comission», a zoz prezesom United States of A merica, Roosevelt Tivadarom vov najlepšim společenstvu žije. Naš konzulat vov New -Orleans teľo vinahradzel, že 16 uhroh zoz Avery Islandu už višľebodzeľi. Konzul jih s karhi visluhal, a do protokolu vžal, poňevac od verhnosci americkej požaduje, žebi šickih naših krajanoh zoz Avery Islandu višľebodzeľi, a akcionarnu společnosc i totih agentoh, ktore naših krajanoh do ňeščesca vruceľi mocno pokutovaľi, robotňici za jih robotu, a za jih horke trapeňe vinahradu dostaľi. Daj to paňe Bože, že bi jim ščesce kvadrovalo, a žebi tote naše krajaňi, co še zoz stareho kraju do Ameriki harňu z tej smutnej veci daco naučeľi, žebi tam kdze každi človek «foreigner» ľehko prevesc še ňedaľi.[30]

30 Naša Zastava. 1908, č. 3, s. 12.

NOVI ŠVET, NOVE ZVIČAJE.

V tih dňoh me naščivil jeden z naših rodakoh, na kim už zdaľeka hodzen bul poznac človek, že už pohodzel po novim švece, po Ameriki. Jak običajno i un še obľekol do domašneho nošeňa, mesto čeških čižmoh aľe už amerikanske shoes-i zoz širokima talpami nošil na nohoh, na hlavu tiž amerikanski kalap vžal zoz širokima krisami. Opital som še ho, že jak mu išlo vov novim švece? Tak mi odpovedal, že dosc dobre. Vovjednim veľkim shopu mal službu, teraz aľe jak fabriki «stoppuju» a vidzel, že veľo še beru do domu z naših krajanoh, i jemu še začalo cnuc za krajom; pošol ku jednemu «agentovi», kupel sebe «ticket» a šednul sebe na «steamer» a teraz tu je v Europe. Jakaška ňeprijemnosc stanula še zňim, baggage-ija mu dzeška v Hamburgu ostala, teraz bi ju hcel reklamovac. Aňi mi v mišľi ňebulo z tim opisom še višmjac z našeho krajana pre jeho čudnu reč, abo pre jeho spravovaňe. Naturalna vec, že tote, ktore vecej času ztrovju vov novim švece, nove zvičaje vežňu na sebe, veľo skušu, veľo še nauču, a skerze teho vecej veci calkom inakši vidzu, z inakšima očami patru do šveta, a inakše mišľenki maju. To je aľe tiž isna pravda, že čim dlukši čas še otrimuju daľeko od kraju tote našo krajaňi, čim vecej vidzu, skušu, tim ľepši privikňu ku amerikanskim zvičajom, tim vecej utracu z tih starih zvičajoh, z tih svojskoscoh, ktere tu v starim kraju ešče z macerinskim mľikom do sebe nacahaľi. V tim krasnim, od Pana Boha zoz šickim hojno obdarovanim kraju, kteri jih otcove češko obrabjaľi už od sto a sto rokoh, ktera žem i vtedi je jih ojčizna, i vtedi je jih vlasc, hodz bi jim ňe nukala take ľehke viživeňe, taki biľi hľib jak – Amerika. Barz šumňe še vislovi jeden poeta, jak tak hutori, že hto «vlasc čera, ten šerdco čera». Čim dlukši čas je daľeko od kraju svojeho, od vlasci, od ojčizni svojej, tim vecej očkoh urve še z teho lanca, z kterim je jeho šerdco ku kraju privjazane, a vše ľepši a ľepši obľedňu, oslabňu, ňiž potom calkom vimru tote pamjatki, tota ľubosc, ktere ho ku matki svojej ľubej privjazaľi, zapomňe pripovidki, zapomňe pisňe, ktere ho tak veľoraz ucešiľi doma, a duša jeho taka prazna ostaňe, jak jeden ohabeni, zpustošeni dum, v kterim ľem burjan a pokriva rošňe a sovi huča. Naše novinki sebe ten ciľ zaujaľi, žebi zjednej častki to šicko priňešľi svojim čitateľom, co mudre ľudze vihadaľi, abi los človečenstvu poľepšic mohľi; z druhej častki ňedopuščeľi zapomnuc tote svojskosce, zvičaje, ktere nas ku predešlim časom bľižej priňešu. Naš slovenski narod vše drični, svoju vlasc milujuci bul vov šickih časoh. Vše z jednaku šmeloscu, z jednakim oduševňeňom vojoval z narodom uherskeho jazika, zna našu vlasc. Tam bul vov šickih vojnoh, vov šickih bitkoh, ktere sme za šľebodu našej ojčizmi zňešľi. Veľke znaki dal oduševňenňa svojeho vov šickih časoh. Tišice a tišice z ňeho poľivaľi zo svoju vlasnu krev poľa, z kterih vikvitnul pre nas šickih krasni kvitek šľebodi. Pamjatka tih krasnih časoh, tih tvardih vojnoh do teraz ostala vov pisňoh, vov veršoh, a vov pripovitkoh. Ai do teraz žiju v jaziku narodu našeho veľo pisňe, verše, pripovitki, ktere še tak sami od sebe otvoreľi medzi narodom a žiju. Tote krasne pamjatki dojedna pozbirac je jedna z naših najkrajših povinoscoh. Prave zato pitame každeho našeho čitateľa,

ked zna otih starodavne čaši ošpivajucih pamjatkoh, a ked zna hodzľem jednu piseň, verš abo pripovitku, ňej budze taki laskavi a ňej ju nam zašle. Kebi dahtoremu z naših čitateľoh na čežobu padlo samemu spisac, ňej idze ku panu duhovnemu abo ku panu učiteľovi a ňej ho popita, žebi mu spisal a ňej ju tak pošle ku nam. Mi tote pamjatki dovjedna pozbirame a ked nam Všemohuci Pan Boh dopomože, ta dame jih vidrukovac. Krajše a ňepoznatejše i vov naših novinkoh doňešeme z podpisom zaslanca. Na veľku pracu še podňimame, ale za naš obľubeni narod sme i na to hotove. Pitame tehda každeho ňeh še ponahľa nam na pomoc. Dr. D.[31]

Robota pre tih, ktere z Ameriki domu pridu. Na hraňičnih žeľezňičnih štacioh Fiume, Zsolna, Királyhida od ministeriumu osobňe ku temu ustanovene uradi viprostredkuju v krajiňe každemu z Ameriki še navracujucemu cestovateľovi krajanovi robotu. V tih uradoh na hraňici vedľa najnovšeho vikazu možu dostac robotu a zarobek dobri tu u nas v Uherskej krajini 3000 robotňici do majnoh, baňoh, 14,000 ku ľesnej roboti, 6000 na žemsku robotu (drahi), 1700 robotňici še hľedaju do fabrikoh, 4000 ľudzi treba do gazdovstvoh za robotňikoh a do službi. Každi, tam na hranici dostane vikaz a atres, dze še ma obracic. Tak ai tu už v kraju višvetľeňe v tej reči obšahňe calkom zadarmo každi, hto abo robotu nuka, abo robotu hľeda ked še oznami, abo ľem ai napiše na totu atrasu.

McKeesport, Pa. Počatku mešaca januara po kratkej horosci odebral še na večni odpočinek tunajši gr. kat. duhovni Medveczky Gyula. Spomenuti duhovni 45 ročni bul. Bul dobrim a horľivim kňežom. Svuj narod a svoju vlast miloval i preto obľubeni bul medzi vericima. Ňeboščik zohabel po sebe gdovu i 4 drobne dzeci. Naj mu je žem ľehka, gdovu a široti naj Všemohuci poceši.

Cleveland, O. Frank Krag, 50 ročni mašinista išol na treňe do Buffalo. Jak pohnul tren ňebul mu ňič a čul še calkom zdravim. Ľedvo ale paru miľe išol ňezdobrelo še mu a počul, že umre. Žebi na treňe ňeumrel, a žebi tren na draže ňeostal, puščel z calu šilu tren, tak že ščesľivo do mesta Collinwood došol. Frank Krag skočel z trena a vešol na štaciu, dze o paru minuti zomrel. Podarelo še mu prebehnuc šmerc.

Wilkes-Barre, Pa. Vipukol tu oheň v tak menovanim «Globe» štoru. Oheň širel še tak mocno, že behom pul hodzini pul štoru zhorelo. Štor ten bul z jednih najvekših v mesce. Tuzoltovi ňemohľi ňič oratovac, hibaľ sušedne domi. Majiteľe domu maju dvastotišic škodi. V spomenutim štore robelo dvasto ľudze, ktore teraz utraceľi robotu, medzi tima nahadzaju še i našo krajiňi.

Lilly, Pa. Tote dňi zomrel tu nahlu šmercu krajan Novotni Jakab. Rano calkom zdravi stanul, na obed ale už bul vistreti. Spomenuti mal tu krasni hotel a bul obľubeni tak medzi angľickim, jak i slovenskim obecenstvom.

---

31 Naša Zastava. 1908, č. 4, s. 2.

Allagheny, Pa. V tutejših novinkoh amerikanskih kurentuju manželku krajana Béres Mihalya, ktera svojeho muža ohabela. Tote novinki angľicke ju opisuju, že je 5 i pul šuha visoka, barnaste vlasi, ma male usta, okruhlu tvar, a belave oči, zubi zlate, zaušňički opalovo, rodička je zoz mesta Kisszeben rodzena Csuipák Mária.

Jacobs Creek, Pa. Vinašaňe mertvih z tih majnoh, dze še spomnute veľike ňeščesce povodzelo už ku koncu dohadza. 20 koňe tiž zahinuľi v majnoh od jejih zdehľini taki smrud bul v majnoh, že ratovaňe češko išlo. Teraz už i toto vičisceľi.

Deegan, Pa. Jeden krajan rodak stoľici Boršodskej z obci Tiszakeszi menom Balog József na burdze pri šparhetu dinamit zohrival, žebi še mu rozpuščel, a žebi tak v kamenej baňi ľehčejši mohol rozstriľovac skali. Jak už dinamit zohrati bul, odstavel ho z tepšu od šparhetu, aľe še podšpocel, dinamit z tepšu na žem spadnul a eksplodiroval. Zoz štiroh ľudzi, ktere v ten čas na burdze v kuhňi še pretrimovaľi trojo tak češko poraňene ostaľi, že hodz naživoce budu – co ešči ňe pevno – i tak na veki kaľiki ostaňu.

Chicago. Veľiki strah zapričiňuje v mesce tota okoličnosc, že robotu ňemajice robotňici ňesmirňe veľikim početom še harňu do mesta a na najvekših uľicoh medzi troma dňami viššej pejcsto kradeži, vlamaňe, rabovaňe učiňiľi. Dvoh ľudzi do šmerci a veľoh ľekčejši poraňiľi a zbiľi. Obzvlaštňe do skľepoh vhadzaľi a tam skľeparoh rabovaľi. Teraz tam v mesce Chicago take ňebespečne časi, že ňihto še ňeopovaži bez revolvera hodzic. Obivateľe še shvareľi, že poňevač poľicia mescicka ňema vladi toto rabovaňe blukacih še robotňikoh zastavic a hudobu obivateľoh zabraňic, preto oňi medzi sebu jednu osobnu, všeobecnu civiľnu poľiciu sebe zrobja.[32]

Nit cestovňika do Ameriki. Z Fiume v tih dňoh calkom pražno še rušel jeden šif do Ameriki, kteri v minulim tižňu 800 cestovňikoh priňesol zoz Ameriki do domu.

Robota pre robotňikoh. Z tih robotňikoh, ktere z Ameriki domu prišľi, ked še jim i doma hce robic, robotu i doma najdu. A sice 2500 robotňikoh hľedaju do majnoh, 12,527 robotňikoh do ľesoh, 6832 robotňikoh ku obrabjaňu žemi, 6345 do fabrikoh. Ta jak vidzime, doma hľedame robotňikoh a robotňici zaš v cudzih krajoh hľedaju robotu. Ministerium še staral o tim, žebi tim, ktere zoz šifi pozhadzaju, še porozdzeľovaľi tote vikazi, ktere vikazuju, že dze, jake robotňici možu dostac robotu.

New -York. Naš bivali krajan a šarišski rodak Bánó Jenő budapeščanski hlavni konzul štatu Mexiko, počatku teho mešaca cestoval prez New-York do Mexiko zoz jednim uherskim hirešnim arhitektom Maróti, kteri v Mexikove preveľiku palotu krajinskej operi – ktera veľke miľioni stac budze – ma budovac.

---

32 Naša Zastava. 1908, č. 4, s. 10.

Pittsburg Pa. Vov Edgar Thomson fabriki žeľeznej v Braddocku počatku teho mešaca jedno za druhim dva ohavne vibuhi še staľi, pri ktorih dvojmi z naših krajanoh menovite Kurisik Pál i Dovalik István život utraceľi a viššej 50 druhe robotňici češko poraňene ostaľi, šicke z vekšeho zemplinske rodaci.

Greensburg, Pa. Trojmi tutejše robotňici krajaňi, dobre kamaraca Jobagy, Kislák i Csidas z jedneho salónu dobre podkuražene domu cahaľi. Draha jih na teľo ňebula prosta aľe kriva, že ešči jim ňebulo dosc, čuľi z jedneho bivaňa vešelosc še ozivac vešľi tam, a začaľi medzi domašnima rozgardiju robic. Jobagy koncom tancovac hcel z domašnu gazdiňu, ktera aľe še vislovila, že zoz spitim človekom ňehce mac do roboti. Jobagy še pohňeval a grobian bul, naco ho domašne hlopi počaľi popihac, ktori do boku, ktori do zadku, ktori po hlave, kamaraca Jobagyovo še tiž stavjaľi naraz na taku vojnu mala jim zostala hiža, višľi na uľicu, a doteľ tlukľi, klaľi, biľi jedno druhe, že Jobágy z Kislákom umarte ostaľi na uľici a tamte šescero češkima ranami svojima aňi za rok še ňevizdraveju.

Van Meter, Pa. V novi rok, kteri druhiraz tu vešelši odbival, smutno, pocihi še dohvaraľi paru robotňici, kterih pri tim ňezmirnim majnovim ňeščescu šmertka ňeskošila. Každi znal daco povedac o spusobe, o okoličnoscoh medzi kterima še od pevnej šmerci višlebodzel. Osobitne ščesce maľi burdoše vov burdze Benko Valenta, ktere jakuška ňeobičajnu zabavu sebe predešlu noc zrobeľi. Dvojmi z tih burdošoh našo krajaňi z Beregu tak še opiľi, že gazdiňi v dome ňeporadek robeľi, tak, že ona primušena bula poľicmanoh zavolac a tih dvoh zbitľivcoh Szircsak Józsefa i Pallas Sándora poľicmaňi vžaľi do hareštu. Tamte kamaráci na burdze zaš tak na teľo še opiľi, že spokojne spaľi a na ráno aňi do majnoh do roboti ňeišľi. Jak še zobudzeľi, a ku majni na cestu še puščeľi, už po ňeščescu bulo, už vtedi štiristo jih spolurobotňikoh na druhim švece buľi. Ten jedenraz tih šickih paľenka oratovala, a osobitna vec je, že tote šescmi burdoše Benkő Valentovej tu istu hodzinu ňeščesca zašlubeľi, že z vdzečnosci ku Bohu za svojo viratovaňe z ňeščesca ňigda v živoce paľenku a napoj žaden pic ňebudu.

Atlanta, Ga. Od peršeho januara bežiceho roku 1908-eho vov Štatu Georgia višol potverdzeni zakon, že tam v calim štatu v žadnim mesce ňikdze aňi kropki žadneho opojľiveho napoju aňi varic, aňi robic, aňi predavac ňešľebodno. Prestupiteľoh teho ostreho zakonu veľika pokuta čeka okrem teho Georgia štatu amerikanskeho, v Ameriki taka podobne mirnosc, a strižľivosc zahovajice štati su Kansas, Oklahoma i Maine. Počet narodu v tihto štatoh veľke tišice obnaša, a oni preci šicke žic a dobre še mac budu i bez paľenki, žadnemu ňepridze do mišľi stamadz vivandrovac. Priklad amerikanoh nasledovac, amerikanski život oslavovac, tamejšu veľiku šľebodu vihvaľovac našo ľudze bars radzi. Ľemže čudna vec, že každi ľem to hvaľi co še jemu pači, a toto ňenasleduje co še jeho naturi procivi, abo v čim svoju naturu premahac muši. Nam bi še ušilovac trebalo z Ameriki ňe ľem plane, aľe ai dobre hvaľitebne prikladi nasledovac. Amerikansku pracovitosc, svedomitosc, šikovnosc, ušilovnosc, bohabojnosc,

mirnosc, poradek v utrimaňu zakonoh a všeľiake krasne običaje amerikanske, z tih bi nam trebalo tu daco zaščepovac, rozširovac.

Pittsburg, Pa. V Ameriki medzi slovenskim narodom v najnovših časoh, na vešeloh, na kerscinoh, na zabavoh, na shadzkoh všeľiake peňežne sbirki še provadza, dobre i ňedobre, hvaľitebne i škodne. Dňeš na zakladze jedneho ľista, kteri nam naš krajan, praceľ, Semsey Arpád šarišski rodak, horľivi spolupracovnik naših novinkoh poslal tiž o takejto sbirki zrobime spominku, ktera aľe v každim ohľedze je dobra a hvaľitebna. Menovani naš praceľ, zoz svoju paňu rodzenu Ghillány Ili barónku familiarnej radosci še dožiľi tam v novim kraju, do krasneho venca manželstva jeden novi kviteček zaviľi, vpľetľi, kdiž jim Pan Boh krasneho hlapčika požehnal, kteri pri kersce meno Géza obšahnul. Kdiž tuto radosc nam naš praceľ zdzeľuje, pošila nam pozdraveň, a krasnu pohvalu za našo novinki, ktere še jak un o tim piše, našim rodakom v Ameriki bars pača. Spolu nam na znamosc dava, žebi sme na jeho odpovednosc každi tidzeň sto (100) numera z «Našej Zastavi» na udane adresi pošilaľi. Serdečňe gratulujeme našemu praceľovi ku jeho familiarnej radosci, dzekujeme za totu dobru hvaľitebnu a vlastencku sbirku, a za jeho horľivosc, z kteru našo novinki tam v Ameriki medzi krajanami rozširuje.

Cleveland. Predešleho tižňa na tutejšej veľikej piľe, dze deski režu, fabriki FisherWilson Lumber Co. veľiki oheň pustošil a drevska budovneho, deskoh a podobnih vceňe viššej 50,000 dolaroh zňivočel. Veľiku robotu stalo fajermanoh ňiž ten ňebezpečni oheň zadušic mohľi na teľo, žebi še daľej na druhe fabriki okolične ňebul rucel.

New York. Jeden dobri, šikovni novinkar, redaktor tu vidavanih uherskih novinkoh «Magyar Napilap» menom Sanders Károly spadnul z jedneho liftu a še zabil. Smutna gdova i dva širotizostaľi poňim.

New York. Jeho veličenstvo naš kraľ I Ferencz József tunejšeho hlavneho konzula Hoening O´Carroll Otto baróna z veľikim viznačeňom zaslužneho ritirskeho Leopold-križa obdarovac račil. Viznačeni pan konzul medzi krajanami našima Uherskej už i doteraz veľike zasluhi ma, ľebo každeho krajana podporuje, zastava, ohraňuje, co tam v Ameriki v tej cudzej žemi, zajisce važna a ňeoceňitelna vec je.

Vešeľe. Z obci Hrabócz nam pišu, že vov tihto dňoh radostne vešeľe bulo u gazdi Martonyik Jozsefa, kteri svoju krasnu dceru Marču za mladzenca Soltész Györgya vidaval. Brajthin ľem ňedavno prišol z Ameriki. Cali valal bul na vešeľu, bo v tej obci zridka kedi vešeľe biva, bo parobci všicke po Americe su rozejdzene. Ňeh Pan Boh žehna mladu paru.[33]

Šmerc. Barna Mihály, manžel Anderko Marii z obci Tapolymogyorósu tiž jak druhe pošol do Ameriki pred paru rokami. Pošilal peňeži, kupoval žeme, a dal

33 Naša Zastava. 1908, č. 6, s. 7.

sebe novi murovani dum vistavic. Ale čože mu už z teho teraz. Už ňigda ňevidzi aňi ženu, aňi domu, aňi žeme, pre ktere še tak trapil a pracoval, ľebo ho pred pejc tižňami zabilo vov čarnih amerikanskih majnoh. Gdova a široti plaču v novim dome a ňič jih ňeceši.

Duquesne, Pa. Simko István 32 ročni krajan z Csicsarovec (Csicser, Ung megye) v tutejšej fabriki robel (prave vov veľke šveto), jak raz jednej dzvihacej mašini lancuh še urval, mašina spadla a jeho na šmerc privaľila.

Cleveland. Sv. Otcec vimenoval za pomocneho r. k. biskupa Kondelka Jozefa, rodaka z Čehoh, kteri pred 42 rokami, jak 14 ročni hlapec prišol z rodičami do Ameriki a tu še za kňaža viučel. Jeden čas redaktorom bul českeho časopisu «Hlas». Kondelka biskup je teraz 55 ročni.

Hannastown, Pa. Sitna János, špišak z Jaklovec (Jekelfalu) v jednej tutejšej fabriki pohaňal koňa pred vagonom. V tej praci tak ňeščesľivo spadnul na šini, že kara mu nohu calkom rozdruzgala. Vecej dňi ho kurirovaľi doktore, koňečňe ale vipovedzeľi, že noha muši bic odrezana. 22 ročni mladzeňec z pervotku ňijak ňehcel na to pristac, koňečňe ale dal še nahvaric, ľem že už pozno. Nohu mu odrezaľi, ale brand už bul na teľo rozšireni, že o paru hodzini po amputacii umar.

New York, NY. Sullivan, mescicki senator (alderman) predložil na mescickej sessii zakon, vedľa ktoreho ženom zakazano budze dohan fajčic v kavehauzoh, restauracioh a inih verejnih mescoh. Taki karčmar, abo kavejar, kteri to vov svojim saloňe dozvoľi, 25 doľare peňežni štrof a 10 dňi harešt dostaňe.

New York. Vešeľe Széchenyi László grófa zoz amerikansku miľionarku Vanderbilt Gladys vov 27-im januaru bulo z preveľiku pompu otrimane. Papež Pius X. telegrafičňe svojo požehnaňe poslal mladej pare, ktera mjadovo tižňe v Ameriki strovi, a na 15-eho februara na šife Kaiser Wilhelm do Europi pricestuje. Cera amerikanskeho miľionara tehdi už uherska ňevesta, tim baržej ju budzeme mosc za svoju trimac, poňevač tu na našim kraju v Zempľinskej stoľici v grofskim kaštiľu Őrmező (Stražske) budze zoz svojim manželom prebivac.

Cleveland, O. Adamcsik György, krajana našeho, rodaka košickeho veľke ňeščesce podkalo. Jeho manželka, rodzena Lechner Borbála 49 ročna, dlukši čas horľela a v tej horosci od veľikeho boľu v rozume pohibnuta zapaľela na sebe šati, a jakkoľvek domašne hňed obačeľi, a ju ratovac hceľi, horace šati naňej zahašeľi, preči tak še popaľela, že ňiž ju do špitaľa vežľi, na draže umarla. Okrem zarmuceneho muža mala i jednu za Fedor Istvána vidatu ceru.

Leavenworth, Ks. V tutejšej fabriki Kansas Natural Gas Co. dzevec robotňici na jednim čolnaku jednu ruru ukladaľi do vodi Missouri. Jak robotu dokončeľi, domu še vracaľi, i tak ňeščesľivo še prehibnul z ňima čolnak, že šicke do hľibokej, mraživej vodi spadľi. Jeden krajan, Schweilzer Ernő jim na pomoc išol, dvoh viratoval a tamte šidzem še zatopeľi, aňi jih mertve cela ňenašľi do teraz.

Washington. Štatna obhodna komiššia vidala ročni rahunek z teho, že behom roku 1907-eho na amerikanskih žeľezňicoh ušmercene buľi 647 cestujuce a 4353 žeľezňičare. Poraňene buľi 13,597 cestujuce a 62,689 žeľezňičare.

New York, N. Y. V tutejših troh cigarovih fabrikoh firmi Kerbs and Co., firmi Harburger, a firmi Mack and Co., ženske cigaroški, medzi kterima bars veľo naših krajanoh, do veľkeho štrajku še daľi, zato, že jim od noveho roku placu zmeňšeľi. A ľem to hcu, žebi i teraz taku placu dostavaľi, jak do noveho roku jim placeľi.

South Bend, Ind. Fabrika kompaňii Singer, v kterej z vekšej častki našo krajaňi pracuju od stred januara zmenšela robotu, tak, že mesto 10 hodzinoh ľem ošem hodzini robja, ai v sobotu poobedze, jak robotňici zastavuju robotu predtim i za toto pul dňa dostaľi placu, teraz aľe jih už toto pul dňa poscahovaľi.

Hazleton, Pa. Ňeodluha odbivac še budu jarne voľbi v mesce Hazleton na rozlične uradi. Medzi kandidatami še nahodza ai dvomi našo krajaňi. Jeden je Havrilla Albert, a druhi je Matuskiewich József, ktori pred 17 rokami v majnoh za dvacec dňi bul zaľati v Jeanesville, a ktoreho každi pozna i pod menom «Big Joe». Havrilla je kandidatom za konštablera, a Matuskiewich za školskeho direktora vov Hazle Township.

Braddock, Pa. Do tehoto mesta priňesol novi rok veľke ňeščesce. Pri jednim kotle, v ktorim še roztopuje žeľezo, povstal strašni vibuh, pričim dvojo robotňici buľi na mesce zabite a trinac robotňici mocno pokaľičene. Mena zabitih su : Kurics Pavel 30 ročni, a Dovah Štefan 35 ročni. Z češko raňenih su šesc Amerikaňi a šidzem našo krajaňi. Pokaľičene buľi odvežene do tamejšeho špitaľa a doktore hutora, že šicke ostaňu pri živoce. jak še vibuh udal, spodek z kotla vipadnul a vipuščel petnac toni roztopeneho žeľeza do dziri, v ktorej robelo trinac robotňikoh. Vibuh bul tak veľki, že virucel do povetra dah fabriki, vivaľel dva muri, okrem teho povibijal oblaki na šickih okoľitih budoviskoh.

St. Johns, N. B. Šifa Mount Royal prisluhajuci Kanadskej Pacificskej linii, ktori višol z Londina do St. Johna prez Antverpi, straceni je dakdze na moru a ňeznac o ňim. Mal dojsc pred 25 dňami. Na šife nahodzi še štiristo ľudzi a su obavi, že šif še zatopel z ľudzami. Kapitan šifi Lake Chaplain, ktori prišol včera do St. Johna, vidzel na moru jeden šif vov daľki 15 miľ, aľe ňezna povedac, že jake meno na šife bulo.

Oklahoma City. Z tutejših pivovarňoh bulo viľato do uľičnih kanaloh 2300 bečki piva v summe 17,700 doľare. Sto a sto ľudze z vedrami čerpaľi pivo z kanaloh, veľo buľi take, co na bruh ľehľi a tak piľi pivo. Novi zakon v Oklahomi, ktori tote dňi prišol do platnosci, zabraňuje predavač opojni napoj. Pivo toto bulo varene ešči skorej jakbi zakon novi bul višol, štat aľe ňedozvoľel ho vipredac, aľe dal rozkaz, žebi ho do kanalu viľaľi. Pijaci maľi za jeden dzeň opravdzivi «raj».

Midletown, NY. V Mount Hope umrela po minule dňi Vann Maria, šternasta žena Vann Jamesa, a tak Vann teraz už šternasti raz ostal gdovcom. Hutori aľe, že gdovcom dluho ňebudze, a že še ožeňi hoc je už kolo 80 roki stari. Vann je niger a najkrajše je vo veci, že šicke jeho ženi bile buľi. Zomrele ženi jedna pri druhej su pohovane na cintiru Mount Hope, dze Vann je majiteľom veľkih požemkoh. Šicke šternac ženi v tej najlepšej laski zňim žiľi.

Shamokin, Pa. V Scoft šahce udal še vibuh gazu a zabite buľi vibuhom dvojo krajaňi. Tobiaš Mihály a Csarnovszky József. Redwing Villiam, treci majner bul porańeni. Majna prisluha Susquehanna Coal kompańii.

Pittsburg, Pa. Biskup Canevin pittsburgskej diecessii, vidal pastirski ľist, v ktorim stoji, že zakazuje rodičom a tutorom pod pokutu šmertelneho hrihu pošilac dzeci do ňekatoľickej školi, a spovedelňikom zakazuje dac rozhrešeňe tim, ktore ten rozkaz ňezatrimu.[34]

Už i v Ameriki...

Už i v Ameriki, dze še narod sipal,
A kteru hudobni, tak serdečňe vital,
Plane čaši hodza. Calkom ňit roboti...
Doľare zhinuľi... bohače vov psoti.

Bo hodz i ostalo ešče kuščik maslo,
Priňeš ho do domu gróf Széchenу László,
Kteri še ožeňel z Vanderbilt Gladysu,
A z jej doľarami bi š' zahacel Tisu.
Hej Amerikaňi! Vi prebidne ľudze!
Smutni los vas čeka. Co že z vami budze

Ked sebe pomošľim, až še mi žaľ uda,
A mrački obšedňu šicke mojo uda.

Mi še radujeme, bo naš narod doma.
Doľare priňešľi zoz harscami dvoma.
Najme mi kontentne, bo nam še tak zdava,
Že zoz tim ľem vihra ta «Naša Zastava».

Bo peňažstva na dosc maju čitateľe,
Ta še k nam zverbuju jak predplatiteľe.
Ta ľem het za šorom! Žebi som pravdu mal,
Žebi me Redaktor potom ňeodehnal.

Bo ja mu Sľuboval na šicke hvizdečki,
Že jak počitače te mojo veršečki,
Ta predplatiteľe še tak harnuc budu,
Že v calim Prešove budze pulno ľudu.

---

34 Naša Zastava. 1908, č. 6, s. 12.

A ked še ňesklamem v vašej duvernosci,
Ta vam priobecam, že vov buducnosci,
Jak do teraz, krajše budzem pisac verše,
Jejih klapancie budu same perše.[35]

Nahla šmerc v cudzožemi. Schlosser Gusztáv, z obci Szepeslaka pohadzajici remešeľňik pred pejc rokami višol do Ameriki, žebi sebe robotu hľedal. Stupel do tej istej fabriki, dze ai otcec pred rokami svoju šmerc zcihnul. Dňa 18-ho decembra jak običajňe do roboti stanul, a o pul šestej večar už vistarti bul na dvore. Jedno koľeso ho porvalo a ho na kusi polamalo. Šescidvacec roki žil ľem, prave pred 3 mešacami še ožeňel. Doma jednu staru matku ohabel prez podpori.

Plano obstane užerňici. Dvojmi Schermera Salamon a Pál su najbaržej vinne v tim, že z okoľici mezólaborcskej bidni narod do Ameriki je prišileni vivandrovac. Tote bezsumeňitne užerňici calkom vicicaľi do ostatňej kervi bidni ľud. Všicko aľe vindze na verh, ňijaki hrih ňeostaňe ňezakriti. Višlo i toto od rokoh a rokoh zatajene užerňictvo. Obidvoh pred sud staveľi, a obidvomi su na harešt i na peňežnu pokutu, a ňe na malu, odsudzene a ešče ku temu prihodzi i to, že kraľovske fiškaľstvo na kriminalne keľčiki 4000 koruni žada. A poňevač maju co do mľika drobic, ujdze še. Tak, že hodzľem i krajini še ujdze dakus z tih i tak ňe jih tikajicih peňežoh.

Beštialne matki. V tih dňoh ktoška oznamel žandarom szántovskim, že tam tri dzeci zmarňeľi. Oznameňe pravdu povedzelo, bo žandarom še udarelo vinajsc te bezbožne matki, ktere svojo vlasne dzeci zmarňic še ňebaľi. Te matki ňesumeňitne su Takács Jánosova, gdova Hutik Józsefova, i gdova Müller Jánosova, obivateľki obci Abaújszántó. Šicke tri nabic še zhvareľi, bo jak zabiľi dzeci, ta každa dzecko pod posceľ svoju zakopaľi. Teraz pred sudom še tak vihvaraju, že poňevač su hudobne gdovi ta ňebuľi bi mohľi vihovac svojo dzeci Takács Jánosovej muž vov Ameriki. Teraz šicke trojo už pod klatku su, a čekaju spravodlivi ostri sud, kteri jih ňemiňe a hodz jaki ostri budze, pevňe ňebudze ňezasluženi a dosc ostri. Bo co zasluži jedna taka matka, ktera svojo vlasne dzecko, svojo ňeviňatko tak bezbožňe zmarňi a zakľa ono v žemi hiňe, ona nadtim isnim mescom sebe spokojňe špi a ešče ozdaj i sladke sni ma.

Newark. Jedneho 40 ročneho krajana Juhasz Ferencza našľi tu na jednej uľici zomgľeteho. Z mesta Columbus pešo prišol od psoti vihnati, a od hladu už ňevladal daľej. O paru tižňe še vizdravel a hceľi ho puščic zoz špitaľu, v kterim hori ľežel, ľem že doktore obačeľi, že pohibnul v rozume. Hceľi ho dac do krajinskeho špitaľa, aľe tam ho ňeprijaľi, poňevač je ešči ľem od dvoh rokoh v Ameriki, ta je ešči ňe amerikanski burger. Za jeden čas ho tehdi do Countroveho hareštu zavarľi. Vec še oznamela na konzulat do Clevelandu, kteri uboheho šaľeneho na krajinski keľčik pošle teraz domu do kraju, dze ženu z dvoma dzecmi zohabel.

35 Naša Zastava. 1908, č. 6, s. 20.

Buffalo, NY. Ňedavno prišol tu do hotelu jeden mladi 25 – 26 ročni človek z jednu krasnu 17 – 18 ročnu dzivku. Do hoscovskej kňižški daľi še zapisac jak muž i žena. Na druhi dzeň rano služňica hcela vejsc do hiži, že tam poprata, ľem že dzvere buľi znuka zavrete. Kolo pul jedenastej služňica oznamila majiteľovu, že do hiži ňemože še ňijak dostac, a že na klopkaňe ňihto ňeodpoveda. Majiteľ poslal po poľicmanoh ktore dzvere rozbiľi a vešľi dnu. Na posceľi z podrezanim hardlom našľi mladu paru umartu. Na stole jeden ľist bul, v ktorim obidvojo pišu, že poňevač rodiče jim braňeľi še pobrac ta sebe šmerc zrobiľi. Mladi človek z bohatej fameľii pohadza. Otcec mu ma veľke fabriki, dzivka hudobnih rodičoh bula a jak tajprajterka v jednim office robila.

Ellis-lsland. Štatistika privandrovanih ľudzi z predešleho roku už je skončena. Vedľa tej behom 1907-eho roku privandroval'i do Ameriki z rozličnih krajoh jeden miľion i petnac tišic ľudzi. Z tih 7000 ľudzi nazad cofľi. Vedľa mešacoh najvecej (120 – 140 tišic) prišľi v mešacoh marec, apriľ, maj, juni. Najmenej (33 tišic) v januaru. Znamenita vec je, že v mešacu decembru, kdiž v Ameriki už barz plano robota išla, z Uherskeho kraju preči blizko 8000 ľudzi privandrovalo do Ameriki. Ľem v tim jednim mešacu. Ľem že od januaru počavše z Uherskeho kraju ľudze už barz malo idu do Ameriki.

Chicago. Tutejši uhersko-austriacki konzul Nuber Sándor, prešovski rodak teraz započina svuj štiri mešačni urlaub, kteri v Budapesce ai tu v našim mesce Eperjes žada strovic. Ňiž un doma ňebudze na jeho mescu Silvestri Hugo, podkonzul z Clevelandu budze jeho urad provadzic

Shamokin, Pa. Vov tutejšej Scott majni, ktera Susquehanna Coal kompaňii prisluha v stred mešaca januara še veľki gazovi vibuh stanul, pri kteremu dvomi krajaňi Tobias Mihály i Karmoszky József život svoj utraceľi, a vecej češko poraňene ostaľi.

Argentina. Jeden bez sumeňitni agent firmi Misslerovej z Bremi viludzil z obci Ostoros (Borsod) ošem krajanoh do Argentini, a obecal jim zlate baňe. Ubohe ľudze uveriľi plaňikovi, kteri jih britko oklamal, ľebo tam jim od hladu zahinuc prihodzi. Teraz zadaľi prosbu ku uherskemu ministeriumu, žebi še smilovaľi nad ňima, a žebi jih stadzi dajak višlebodziľi, žebi do kraju nazad prisc mohľi.

Alburquerque, NM. Dzevec majnere buľi zabite, trojo mocno pokaľičene a vecej ľehko raňene buľi pri vibuhu, ktori še udal v Novim Mexiku v majni prisluhajucej Carthage Fuel Co. Dzevec mertvih vicahľi hňed po vibuhu, a tak mišľa, že v majni nahadza še vecej mertvoli, ľem že pre plani gazovi luft ňemož še do majni dostac. Mertvoli tak su popaľene, že ňemož jih poznac. Uradňici majni ľem z veľku češkoscu mohľi zabraňic dahtorim ženom a dzecom od skočeňa do majni. V spomenutej majni ten dzeň robelo pejdzešat ľudze, okrem zabitih a pokaľičenih šicke odešľi na obed a tak še ošľebodzeľi od istej šmerci.

Washington. Cullom senator na cudzožemskim kongressu predložel zakon, vedľa ktoreho, ked ten zakon še prijme, Amerika šescidvacec nove konzulstva bi mala vistavic v cudzih krajinoh. Z tih konzulstvoh jedno i v mesce Fiume budze.

Johnstown, Pa. Mike Chančik, majner v Loganstown odrucel horacu cigaretľu do bečki napulňenu z puškovim prahom, ktori vibuhnul a Chančika na marne falatki roztarhalo.

Shamokin, Pa. Čudni novoročni darunek dostala tu ista paňi menom Galen Hanleyova na poštce. Poštar oddal jej jeden paklik na ňu adressovani; ktori jak otvorela našla v ňim diamantovu drahu brošku, jej vlasnu, ktoru jej ukradľi ešči pred tricec rokami. V pakľiku ňebul ňijaki ľist aňi žaden podpis od keho pakľik pohadza. [36]

Bezsumeňitna matka. Z Fiumu pišu, že Szlorasics Mária, jedna robotňička zoz šesc ročnim sinom svojim hcela do Ameriki vivandrovac na šifi Carmania. Dzecko aľe, poňevač ňezdrave bulo na oči, kapitan šifi ňehcel na šif prijac. Bezsumeňitna matka ňe veľo rozdumovala, že co ma zrobic. Hlapčika ohabela na uľici a ona sama šedla na šif a prešla do Ameriki. Hlapec za tri dňi še blukal hore-dolu po mesce, jak na štvarti dzeň ho poľicia našla a pod opaternosc vžala. Bezsumeňitna matka mocno budze karana.

Pittsburg. Hirešni amerikanski miľionar Carnegie na keľčiki jedneho noveho organu do tutejšeho uherskeho-kaľvinskeho koscela jeden tišic dollare podaroval.

Cheswick, Pa. Jeden zoz Sárospataku pohadzajici robotňik Bók Imre, zunul život a trapeňe amerikanske, prerezal sebe hardlo a umar.

Hannastown, Pa. Kuska Antalova žena do spolkoveho sklepu iduca, dva male dzeci svojo jedno tri ročne, druhe tri mesačne doma zohabela. Za ten čas, dzeci jakoška še ku ohňu dostaľi, a ňiž matka domu prišla obidvojo na uheľ še spaľeľi.

New York, NY. Tutejše robotňici zvolaľi veľku shudzu, na ktoru i sameho birgermajstra McClellana povolaľi. Od troh mešacoh časi tak še splaňeľi, že viššej 150,000 robotňici bez roboti ostaľi. O hladze, o smedze po uľicoh še prehadzaju. Organizacie robotňicke, ktore ňe su vstave teľi narod podporovac zvolaľi shudzu a predložeľi birgermajstrovi jih plane položeňe, abi patrel tim pomerom odpomosc, poňevač ked to daľej tak potrime, hudobni narod hladom zahiňe. Amerika zlata žem, ľem že malo zlato v ňej.

Cleveland. Jeden 48 ročni krajan abaujski rodak z obci Ruszka, menom Riczu József, kteri už 22 roki v Ameriki žil a pri žeľezňici Union Depot robel, medzi dvoma vagonami jednu reparaciu končel, jak lokomotiv naraz na ten vagon – pre ňedopaternosc vahtara – zabehnul, a hlavu uboheho robotňika medzi dva taňire, puffere še dostala a še rozdruzgala.

---

36 Naša Zastava. 1908, č. 7, s. 12.

Scranton, O. Vov fabriki Imperial Undervear Factory, dze z vekšej strani dzivčata robja, oheň vibuhnul. Robotňički o ohňu, kteri vov pivňici povstal už pozno še doznaľi, tak, že zoz tri štokoveho domu na drabinoh hceľi jih ľudze viratovac. Medzi tima veľikeho početu dzivčatami aľe taki strah panoval, že vov veľikim cisku dvacec še poraňeľi, a dvojo na šmerc še zabiľi, medzi ňima jedna krajanka menom Menyoczky Katarina.

New York, NY. Od dvoh-troh rokoh v New-Yorku majiteľe domoh tak visoko vidzvihľi rent za kvartiľe, že hudobne ľudze ňebirovaľi placic. Dze predtim za dva hiže 8 – 10 dolare trebalo placic, ňeška pitaju 14 - 16 dolare. Obivateľe šicko možno probovaľi proci temu robic, aľe daremno. Teraz ňedavno še uzňešľi, že za štrajkuju, to jest že ňebudu placic rent, tak ai zrobeľi. Na 11-tej uľici, na ktorej najmeňej 4000 ľudzi biva zastaveľi placeňe renti, a tak majiteľe domoh mušeľi popuščic z visokih cenoh.

New York. Februara 15-eho jeden telegram zaš o veľikim ňeščescu doňesol hir, že pre gazovi vibuh vov majnoh 61 ľudze život utraceľi a medzi tima bohužaľ 40 je počet tih, ktere z našeho kraju uherskeho pohadzaju.

Tyler T. Na tutejšej okoľici, prez mesta Hattiesburg Mosville taka strašna burka a vihrica «tornado» menovana še zhurkla, že cali ten kraj spustošila a pri tim ňeščescu i vecej ľudzi o život prišľi. [37]

Ľist k redakcii „Naša Zastava“

Ctena Redakcia!

Mile a uprimne pozdraveňe samoperše od mileho Pana Boha a tak odemňe ňižej podpisaneho rodaka z Topľi, obivateľa z Kurimi, ten čas v Ameriki Allegheny, Pa. Vinčujem jim dobre zdrave, jakeho i ja mam, hvala budiš Bohu Jih prekrasni časopis «Našu Zastavu» tu v Ameriki i ja čital. Už som starši človek, rad čitam od maľučka, novinki mi hodzeľi i v starim kraju, i tu som už veľo čitaľ, aľe taki šikovni časopis som ešči ňemal v rukoh ňikda. Čitam v jih novinkoh i tote ľisti co jim čitatele dopisuju, medzi ňima obzvlaštnu pozornosc moju obracel ľist jedneho mojeho spolu-krajana z Kurimi, kteri piše, že tam mojim milim kraju kolo Kurimi i na Topľi jakeška nove muderci ňe «od vihodu» aľe «od zapadu» hodzeľi medzi ľudzmi, a hcu jih učic po slovenski na jakuška novu slovenčinu, pri ktorej šariščanovi jazik treba lamac. Ta to jakaška čudna vec, ktera mi hlavu prebija. Ňemožem še stervac, žebi i ja jim daco ňenapisal o tim, co ja tu v Ameriki už od 18 rokoh skušujem. Cala hutka še vodzi i v starokrajovih, aľe najbaržej v tutejših amerikanskih novinkoh, že slovjakoh prenasleduju, a že jim v našej uherskej krajine ňešlebodno po slovenski hutoric. Ta to vera taka ňepravda, že už vekša ňemože bic. Ja še ustarel, a veľo som skušel, aľe to som ňikda ňehiral, žebi mňe ňebulo šlebodno po slovenski hutoric. Jak som maľi bul učeľi sme še čitacpisac i po magyarski, aľe zato co sme ňerozumeľi to nam

37 Naša Zastava. 1908, č. 8, s. 12.

po slovenski po našemu pan učiteľ porozpravjal. Jak parobek som hodzel na katekizmus, pan pľeban nas po slovenski učel. Jak som za vojaka honveda išol, v Prešove komando uherski sme še učeľi, aľe zato officir ked nas daco učel ta vera slovjakovi po slovenski, uhrovi po magyarski, ňemcovi po ňemecki ekšpľikoval. Jak som še ožeňic mal, hodzel som na katekizmus do pľebana, učel me po našemu, ženu som vžal ľuteranku, prišahaľi sme v ľuteranskim kosceľe v Giraltovcoh, tam luteranski farar tiž po slovenski po našemu zemnu hutorel. Spovedal som še po slovenski, kazeň som čul po slovenski, notarius hutorel zemnu po slovenski, orsacki tiž po slovenski, kraľovski rihtar pred sudom co še pital, pital še tiž po slovenski z jednim slovom mňe pre moju slovensku reč ňikda ňihto ňevišmjal, ňikda ňihto ňe prenasledoval. A jak dakedi bulo, tak je i teraz, bo jak som bul v loňi v kraju rodičoh opatric, a za 2 mešace som doma bul, pohodzel som sem i tam, ta ľem to iste som skušel, co i predtim bulo. Aľe ja jim povim Ctena Redakcia, že dze nas slovjakoh prenasleduju, hto nas višmiva, hto nas macerinski jazik spotupuje... Hto?... Ta ňe inši jak «slovaci». Tak vera, tote slovaci, ktere tu v Ameriki medzi nami sbiraju: «za tu našu slovenčinu», ktere nas zdziruju o našo, horečňe zarobene centi, zhaňaju nas do jakihška ligoh, spolkoh, a kažu nam v ňih našu milu vlast, ktera nas zrodzela, našu milu krajinu, na kterej peršoh sme še odhovaľi zapredac, spotupic, hanobic, a kažu nam «našu slovenčinu» ratovac, bo ju htoška prenasleduje. Aľe hto nas prenasleduje?.. Idzem do koscela tu v Ameriki, čujem kazeň slovensku, ňerozumim ju, bo ľem še tak kruci temu pľebanovi Slovakovi jazik jak vrecinko, veď si, veď vraj, hrst, prst, každe druhe slovo, a ja slovjak ňerozumim ňič, aňi pri kazňi, aňi pri spovedzi, bo tote «slovaci» jakoška po talianski hutora. Idzem na miting, ta tam až čuc coška krasneho; nas šariščanoh, zemplinčanoh, špišakoh, košičanoh, ungvarčanoh višmivaju, že ňezname po slovenski, a «borovňicar»-oh nas volaju. Ta sto strel do vašej duši, ta ja še od vas mam učic po slovenski, ja 56 ročni slovjak. Ta mňe v mojim kraju ňihto ňevišmival pre moju reč slovensku, aňi uherske panove, bo i oňi «po našemu» hutora, a radzi maju slovensku reč, ta teraz vi mi ju budzece haňic? Ta naco vi sbirace od nas «na tu našu slovenčinu» ked nas vihodno-slovenskih ľudzi višmivace, že borovňičarsku reč mame, že šarišska reč borovňica, saľeňina, muhotravka, gebuľina, atd. Ta to za našo slovenske grajcare nas višmivace? Ta to daľej ňebudze tak. Čital som, co zrobeľi hazletonske slovjaci, našo ľudze šicke zoz naših vihodnih stoľicoh, čital som co zrobeľi našo krajaňi, z vekšeho šariščaňi v Bridgeportce, tote nam, ukazaľi cestu, ta teho še budzeme trimac a veď vraj Slovakom, ktere še z nas šarišskih slovjakoh višmivaju, še za nos vodzic ňedame. Mi sebe jazik lamac ňedame, nam to ňepotrebno. Mi z našu reču sme kontentne, mi še rozumime. Mame svojo novinki, co «po našemu» pisane i tu v Ameriki Hazletonske «Slovenske Novini» i v starim kraju nove krasne novinki «Naša Zastava», tote čitajme šicke krajaňi. A pozdravujem Danyo Jánosa, krajana z Kurimi i šickih kurimčanoh, ňej ňečitaju take novinki, co še jim jazik od ňih lame, aľe naj čitaju novinki «po našemu» «Našu Zastavu.» Z tim zaviram muj ľist, i druhiraz

jim odpišem daco, a ostavam jih verni praceľ a stari krajan Allegheny, Pa. Dňa 27. januara 1908. Sariščan z Kurimi.[38]

Uctiva Redakcia! Teraz ňedavno som dostal do ruki novoročni numer v Prešove vihadzajicih slovenskih novinkoh «Naša Zastava». Z najvekšu radoscu vitam uctivu Redakciu v tim novim podejmaňu. Ňetreba mi aňi prorokom bic, žebim predpovedzec mohol, že tote novinki, pre nas slovjakoh vihodnih stoľicoh, ktere po šarišski hutorime, počatkom budu jedneho noveho, užitečneho života slovenskeho. Hazletonske «Slovenske Novini» už od davna na tim istim zakladze pracuju tu v Ameriki ku dobremu vihodno-slovenskeho narodu, jak ai «Naša Zastava». Teraz tote krajovo novinki «Naša Zastava», ktere su perši časopis krajovi v reči vihodno-slovenskej, ulohu maju krajanoh tak tu v Ameriki, jak ai v starim kraju prebivajicih v ňekterih ohľedoh poučovac, višvetľovac. Tak samoperše oslovujem uctivu Redakciu ňej upozorňuju krajanoh, žebi še varovaľi od totih slovakoh, ktere medzi ňima sbirki provadza «za tu našu slovenčinu». Jest veľo krajanoh, ktere dumaju, že davaju na dobri ciľ, kdzežto idze o zňičeňu našej ľubej vlasti, Uherskej krajini, a podrezaňe naših harloh. Ktere bezsumeňitne slovaci žeňu ľud nas slovenski do otroctva moskaľskeho. Nej jih napominaju, žebi ňečitaľi take novini, kterih reč ňerozumja, aľe maju už teraz svojske novini po našemu, v tej reči pisane, kteru še od matki svojej milej naučeľi, v kterej reči še dohvaraju, totu reč ňej ňedozvoľa haňic a ňej še ľem teho trimaju co še jim vov tej reči v naših novinkoh piše. Antonia, Conn., v januaru 1908.

Ku vistrahe lupežnikom.
Co še stalo nove v ňeznamej stoľici,
Dal še rihtar zašic, do koňskej plahtici.
Rohi si pripravil, jak to ďabol mava,
A tak hcel ukradnuc to, co žena mala.
Te štiristo zlati, ktore v potu tvari,
Jej manžel zarobil, v tim zamorskim kraji.

Kolo jedenastej, v noci ku ňej stupil,
Abi ju jak d'abol z peňežoh olupil.
Ona sve dzecatko pri peršoh kojila,
Jak ďabla spatrela, velmi še zdišila.
To ďeťa ci berem, ja som ďabol z pekla,
Abo te peňeži, gdze ši jih odvľekla?
Co muž z Ameriki poslal ci vonegdi,
Ked to ňeučiňiš, dostaňeš hňed vredi.

Žena še už treše, dzecko rada mala,
A radši peňeži ďablovi oddava.
Ic poňih si na pujd, ta si v hustke leža,
Keď ja dzecko stracim, co mi po peňežah.

38 Naša Zastava. 1908, č. 8, s. 18.

Ďabol švetlo here, na pujd šmelo idze,
A prave žandare idu po pri hiže.
Na oblak durkaju, – na pujdze še švici!
Co še to tam dzeje, už je hňed pul noci.

Panove, tam ďabol peňeži si bere.
Ďabol či ňe ďabol, ľem ti otvor dzvere.
Vov veľikim strahu dzvere jim otvira,
Oňi še pitaju, a gdze je drabina?

Šmeľe si stupaju hore obidvomi,
A naraz tam spatra ďabla v koňskej skuri.
Co ti tu porabjaš? dolu še pobiraj!
Ja ďabol, ňe iďzem, no še jim požiraj!
Ďabľe! še pobiraj, mi ci rozkažeme,
Zoz skuri zaisce ce ňevibereme.
Hcejuc či ňehcejuc, ďabol dolu stupe,
Ale budze horko i jemu v holupe.

Ďabla do rihtara žandare šikuju,
A še šicke ľudze na čudo shadzaju.
Co še ukazalo v tim rihtarskim dome?
Že sam naš pan rihtar bul v tej koňskej skure.

Žandare ho beru, do mesta šikuju,
A teraz ho ľudzom zavše ukazuju.
Teraz sebe berme priklad z ňeho všeci,
A tak ňerušajme mi tiž cudze veci.
Od takih mišlenkoh ňeh nas hraňi plameň,
Calej tej rozpravke už je koňec, Amen.
K.. l-ho februara 1908. M[39]

Pohvaleni Ježiš Kristus! Z radostnim šerdcom jih pozdravujem naš mili otče duhovni, a pitam jih, ňej mi rača odpisac, že hto to mi poslal tote novinki «Naša Zastava», na kterih ja jih mile a uctive meno čitam. Ta ja tu v tim daľekim a smutnim kraju, od mojih drahih rodičoh odlučeni už davno ňemal tak veľiku radosc, jak pri čitaňu tih krasnih novinkoh, tak še mi popačeľi, že jak som jih prečital, to som mišľel, že som ňe v Ameriki, aľe že som doma, a od tedi som o polovicu zdravši i vešelši. Ta ľem jih pitam, ňej mi jih pošilaju na moju atresu. Peňeži jim kus pozňejši pošľem, bo teraz tu barz plano idze v Ameriki, ja už tri mešace ňerobim. Tak jih ešči raz pozdravujem a uctive pozdraveňe pošilam ai doktor Dessewffy Istvanovi, odpovednemu hlavnemu redaktorovi a ostavam jih až do šmerci verni duhovni sin a farňik Streich Bencsik Mihály Erie, Pa. Amerika.

39 Naša Zastava. 1908, č. 8, s. 18.

Zakľa muž v Ameriki robi. V Košicoh sud v minulim štvartku na pul druha roka odsudzel jednu ženu, ktera zakľa muž v Ameriki češko pracoval, doma frajira trimala, od ktereho jedno dzecko porodzela. Žebi svoju hanbu pred švetom, pred mužom zatajela ňeviňatko ňemiloserdňe zadušela.[40]

New York. Gróf Széchenyi László z manželku Vanderbilt Gladysu odcestovaľi už na šife Kaiserin Augusta Viktoria do Europi. Mlada parečka vecej dňi strovi v Parižu a potemu do Budapestu pridu. Toto manželstvo preukazuje pravdu teho stareho prislovia, že ľubosc opentana taka je horosc, kterej še ľehko obrac može. Amerikanske miľionarki tiž še obraľi tej horosci a pentaju še za uherskima švarnima, dričnima magnašami. Tak čuc, že sama mamuša Vanderbilt Gladysi gdova Vanderbilt Korneliusa, majiteľka hudobi viššej dzešec miľion dollaroh še vidac ma za grofa Hadik Barkoczeho. Teraz najnovši hir nam to oznamuje, že šesterňica Vanderbilt Gladysi (od dvoh vlastnih) Miss Wittney še zrukovala z Esterházy Pál grofom huszárhadnagyom, kteri tiž tam bul v Ameriki na vešeľu. Bralta buducna Esterházy grofa tiž ňeveľičku hudobku ma: polovica akcioh Central Railroadu jej majetnosc, a to ňevecej, ňemenej jak jeden sto miľion dollaroh. Budze z čeho drobic do mľička... Ňikdze ňestoji tak bľizko ňesmirna hojnosc a bohatstvo ku ňesmirnej bidze a ňedostatku, jak v Ameriki, v kraju naremnih rozlukoh krajnoscoh. Tam še stritame z krajom najbohatšeho oplivaňa, a z druhim krajom najmizerňejšej psoti, z kterej ce ňihto ňeviratuje. Tote minule dňi dvacec fameľie še vraceľi z Ameriki nazad do kraju do mesta Arad. Hrozne veci rozpravjaju o svojih krajanoh z Aradskej stoľici, ktere tam v Ameriki zostaľi. Bľizko 500 fameľie tiraju še bez praci, bez službi a ňeznaju domu prisc, bo aňi každodzeňneho hľeba ňemaju, ňe žebi na drahu jim vistalo. Newyorkska poľicia – tak rozpravjaju tote, ktere domu prišľi – dozvoľeňe jim dala na žobraňe, žebi medzi ľudzmi džadovac mohľi. Hufami stoja pred NewYorkskim konzulatom, dze pitaju na drahu. Konzul šickih vikontetovac ňevlada. NewYorkski spolek uherski jim tiž sbirku robi.

Newark, N. J. Oncay Pál 37 ročni klenotnicki robotňik, bivajuci v č. 406 na Petnastej Ave. v Newarku, nasledkom ňedostatku prace, spahal samovraždu v dome šesterňici svojej manželki pani Arpád Nyitrayovej. Veľkima nožňicami pihnul sebe štiri raži do peršoh, pri štvartim raze špica nožňičkoh vnikla mu do šerdca. Pred troma mešacami Oncay mal zamestnaňe, poňevač obhod ustaval, prepuščeni bul z praci na ňeurčiti čas. Hľedal robotu všadzi, a koňečne dostal jak predavač piva u jednej firmi. Z tehoto ňevladal veľo zarobic a 22. jan. manželka badala na ňim, že je malomišelni. Cali dzeň hodzel po dome zamišľeni. Da o 6-tej hodziňe večar poboškal manželku a dzeci, povedal žeňe, že idze ku šesterňici po maďarske novini a vraci še hňed, aľe vera še ňevracel živi, bo tam pri šesterňici svojej sebe život vžal.

40 Naša Zastava. 1908, č. 9, s. 9.

San-Francisco. Veľka banka tutejša Market Street Banc bankrotovala. Ľudze, ktere doňej svojo češko zarobene centi skladaľi calu hudobu svoju utraca. Utrata banki viššej jeden miľion dollaroh urobi.

V Ohio štatu, jak jeden kratki telegram oznamuje, veľike žeľezňične ňeščesce še stalo, dva osobne cugi še zdereľi, viššej sto cestovateľoh umarlo, a petnac češko poraňene ostaľi. Meno mesta v telegramu ňestoji vipisane.

Pleasant City, O. Medzi tutejšima majnerami ustavične ňepokoje panuju, ktere teraz ňedavno na teľo še viostreľi, že všeľiakej narodnosci ľudze do bitki še lapeľi z palicami, z kameňami jeden na druheho išľi a calu vojnu medzi sebu zrobiľi. Daz 25 zraňenih jest po tej bitki a dvojmi umarľi, obidvojo z našeho kraju, jeden Forgács György, druhi Kristun Mihály.

Cleveland, O. Jedna krasna veľka palota tutejših znameňitih už v 61-im ročňiku žijucih novinkoh Plain Deater zhorela. Škoda z vekšeho z asekuracii še prinavraci.

New Castle on Tine. Vov majni Glebe v 20-im februaru veľki vibuh še stal, pri kteremu 14 ľudze umarľi. Pejc mertvih už viňešľi.

Berkeley. Vov fabriki puškoveho prahu dzešec tonnoh dinamitu eksplodirovalo 24 kinezere a 4 z naših ľudzi tam život utraceľi.

Matuzalemski vek. Klein József, kteri še v 1800-tim roku 17-ho marca narodzel v Uhroh, v tih dňoh umar vov New-Yorku. Ňeboščik jak honvéd v 1848 – 49-tim roku šmelo bojoval za šľebodu, a jak vojna udušena bula do Ameriki vivandroval, jak ai vecej vlastenci v tim čaše, Klein až do šmerci barz dobre na šicko še rozpametal, pamec jeho taka ostra bula, jak jedneho mladeho človeka. Vov mirnosci žil, a temu može dzekovac jeho dluhi, predluhi vek.

New York. V tunajšim uherskim obivateľstve veľki rozbroj a ňepokoj zapričiňila jedna udalosc. Kotzka Lórrincz uherski krajan, z magazinu žeľezňici «Lake Shore» ukradnul paru falatki kamenneho uhľa, a preto ho jeden poľicman tak zbil, že ho mušeľi odvezc do špitaľa, dze o dva dňi zomrel. Amerikanske doktore kompaňii švedčiľi, že ňeščesňik ňe od bitki, aľe pre druhu vňiternu horotu umar a preto poľicmana pre totu bitku zahareštovaneho vipuščeľi. Aľe uherske obivateľstvo ňeuspokojelo še z timto virokom, aľe skerz hlavneho konzula Hengeimüllera žadalo nove inkvirovaňe, pri kteremu potom še preukazalo, že Kotzka skutečňe nasledkom ranoh pri bitki obšahnutih zomrel. Rodzina Kotzkova teraz od žeľezňičnej společnosci pravotnim spusobom budze požadovac vinahradu pre šmerc Kotzkovu zapričiňenu.

Connensville. Pri tutejšim veľikim ňeščescu majnovim ušmercenih, viššej 300 uherskih krajanoh rodzina a pozustale praceľe po pohrebe z prosbu še obracela ku Budapesčanskemu mestu, abi toto daskeľa harsce uherskej žemi na pošti poslalo, ktera žem še nad hrobami tih v daľekim kraju, v cudzej žemi odpočivajucih ubohih krajanoh rozrucic ma. Tota prosba krajanoh še vipelňila,

mesto Budapest duškem poslalo totej žemi, ktera už ai došla a tak nam pišu, že na 15-eho marca z veľikima nacionalnima slavnoscami ju porozširuju nad hrobami tih ňeščestnih krajanoh.

New York. Z New-Yorku do Hoboken jednu novu podžemsku žeľezňicu budovaľi, ktera še už dokončela, a kteru predešleho tižňa z veľiku slavnoscu otvoreľi. Vov Washingtonu na telegrafe zabrinkal prezident Roosewelt a na jeho rozkaz telegrafični perši lokomotiv zoz vagonami krajinskima delegatami pulnima še rušel.

Fianona. Na šife «Dráva», ktera predešleho tižňa do Ameriki še puščela, hňed na počatku cesti, ňeščesce še stalo. Jeden do Ameriki še sbirajuci robotňik Kiricsics János z ňedobački viľecel, vipadnul zoz šifi do mora a jakkoľvek kapitan doraz obačel ňeščesce, a šifu duškom zastavel, i matrozoh na moro puščel, tote aňi po dluhej puldruha hodzini tervajicej praci ňemohľi najsc ňeščesľiveho cestovateľa.

New York. Jeden z najhirešňejših ľudzi šveta terajšeho Edison, kteri fonograf, telefon a veľo druhe švetohirne veci vimišľel, še pohorel. Tak pišu novinki, že Edisonova horosc ňe je až nadto ňebezpečna, abo smerteľna, aľe preči i to povedaju, že horosc a rani, ktere pri ňebezpečnih eksperimentoh a probovaňoh svojih vimišľenih nastrojoh na calim ceľe, aľe obzvlaštňe na ušoh sebe nadobudnul, že vera od tih ranoh Edison calkom vizdraveni ňigda vecej ňebudze. Edisonovi na 10-eho februara minulo 61 roki. Pri takim veku, od takej ňeobičajňe mudrej hlavi človečenstvo ešči barz veľo bi dobreho obšahnuc mohlo.

Fiume. Dezső János, obivateľ zoz Szolnoku zoz svoju ženu Mariu i z dzecami pred dvoma rokami vivandroval do Argentini, dze v mesce Las Palmas robotu našol. Teraz aľe v mešacu januaru zomrela žena z dzecami v najvekšej bidze bez podpori zostala. Uherski konzulat še smiloval nad ňu a ju na krajinski keľčik odvesc dal perše do Liverpoolu, a z tamadzi včera došla tota bidna matka z pejc drobnima dzecami na šife «Pannonia» do Fiumu, dze cale mesto še shadzalo ku tim ňesmirňe otarhanim bidňatom, ňiž jih potom Fiumanska poľicia tiž na krajinski keľčik do Szolnoku na žeľezňici domu poslala.

Ellis - Island. Ňedavno še puščel do Ameriki zoz obci Tarcza Stircz Péter, 24 ročni parobek ku svojemu otcovi, kteri vov mesce Bridgeport, Conn. biva, na uľici Willard pod numerom 189. I ščesľivo došol na šife «Kaiser Wilhelm der Zweite» do Ellis-Islandu. Tu aľe, dze každeho cestovňika doktore povizitiruju, ho zastaveľi, žebi ustanoveľi, že či dosc virozumnosci ma. A prave zato dlukšim časom mušeni je ostac pod doktorsku opaternoscu a od doktorskej vizitacii zanaľeži, že či ho pušču na žem Amerikansku či ňe. Otcovi urad dal znač, žebi sina daremno ňečekal.

....Kossuth Ferencz, minister obhodu dozvoľel, žebi šicke z Ameriki domu privandrujuce uherske krajaňi, z ktoreho koľvek štacionu od hranici na žeľezňicoh uherskeho štatu (Máv.) zadarmo domu cestovac mohľi....[41]

---

41 Naša Zastava. 1908, č. 11, s. 4.

Cleveland. Hrozna katastrofa še stala v tim mesce na 4-ho marca. Predpoladňom o pol 12-tej zhorela jedna ľudova škola, v ktorej kolo 350 8 – 12 ročne dzeci, a medzi tima ozdaj polovica naših krajanoh. Budovisko školi je tri štoki visoke. Oheň na peršim štoku povstal skerz mocno napaľeneho peca. Jak dzvon na alarm zadzvoňel, šicke dzeci v najvekšim poradku do redu postavaľi a išľi dolu shujdami, poňevač to običaj bul vecejraz jih sprobovac, žebi v čas ňebespečenstva hlavu ňestraceľi. Jak aľe došľi ku ohňu a zbačeľi hrozni plameň a dim, zoz strahom še rozbehľi, a šicke ku mrežovej kapure – ktera na ňeščesce zavarta bula a do dnuka še otvirala – še scišľi. Tam už medzi ňima poradek ňemohol ňihto zrobic, jedno na druhe ľezlo; ktore še ňezabiľi pri cisku, totih dim zadušel, tak, že 162 dzeci a 9 učiteľe a učiteľki, dovjedna 171 ľudskih životoh zahinulo. Zoz viratovanih das 47 jest tak češko poraňenih, že z ňih najmenej polovica ňedožije. Vecej otcove, matki, ktere tam pri tej mrežovej kapuri svojo dzeci zahinuc vidzeľi, ošaľeľi še. Jeden otcec svojemu dzivčatku, ktere z ňeščesca vicahnuc hcel, vov zufaňu ruku vidrel. V mesce pozaviraľi šicke skľepi, obhodi, vov kosceloh rekviemovo službi božske trimane bivaju a mertve ňeviňatka dzeci šicke na mescicki keľčik pohovaľi. Hlavna pričina veľikeho ňeščesca bula plani a ľehkomišelni spusob budovaňa školi, po druhe, že jedna kapura zoz dvoh vihodoh školi do dnuka še otvirala. Roosewelt prezident uridzel, že na tim mescu dze škola stala, krajina jeden dum pre široti vistavi. Na calim švece najvekša spolnuterpnosc sprovadzuje ňeščesnu šmerc tih ubohih ňevinih dzecoh, obzvlaštnim smutkom še dotika aľe toto ňeščesce našu krajinu, lebo v ňim – ešči ňeznac keľo – aľe tak mišľa, že barz veľo dzeci naših krajanoh zahinulo.

Hazleton, Pa. Tutejše farňici osadi Sv. Trojica dňa 2-ho marca krasni bal otrimovaľi vov Maennechor Halle. Na baľe newyorska ciganska banda hrala.

New York, NY. Ňe ľem hudobne, robotne ľudze sklamju še tu v tej zlatej krajini, aľe najdu še i veľo take, ktore v starim našim kraju vov bohatstve a hojnosci žiľi, pre dajake špekulacie, aľebo dajake inakše zaľežitosci naňivoč, na žobracku paľicu zešľi. Prišľi tu do Ameriki, v tej ufnosci, že ozdaj tu naharňu zlata a navraca še do sladkej našej domovini, a tam dze jih koliska bula, dze perširaz švetlo Bože uvidzeľi, tam strovja svuj život a tam hcu svojo kosci uložic do tej ňigda ňezapomnutej sladkej žemi. Tak še stalo i, z Uherskim grofom: gróf Csáky Györgyöm. Pre dajaku špekulaciu utracel svuj cali majetek. V ufnosci tej, že v Ameriki še mu poščesci utracene peňeži nadobudnuc, vivandroval do Ameriki. Tu dal sebe druhe meno, abi ho ňihto ňepoznal. Od včas rana do pozno večara hodzel od kancellarijoh do kancellarijoh, od fabrikoh ku fabrikom, abi dajake zamestnaňe dostal. No jak veľo našim druhim krajanom ščesce še ňeposkitlo, tak še ňeposkitlo i temu našemu človeku. Teraz v mešacu februaru od zufalosci, že robotu ňigdze ňemože dostac, vov hiži otvorel gazove pajpi, a tak hcel svuj život v tej cudziňe zbavic. Jak ho našľi, vžaľi ho doktore do špitaľa, aľe tam na druhi dzeň umar. Jest i take novinki, ktere oznamuju, že gróf ňebul samovrahom, aľe že ňespozornosci zapomnul gazovo pajpi zavrec. I to pišu, že vecej sto dollare poňim zostaľi. Bože, keľo už v tej cudziňe še tak

sklamaľi a o život prišľi, keľo tu privandrujuce krajaňi ešči veľo roki spokojňe v zdravju mohľi v starej našej domoviňe žic, ked ňe tota zbabelosc a mamuna, ktoru peňeži naživame.

West Leisenring, Pa. Luci János krajan zoz Bezsenyódi (Sabolčska stoľ.) jak druhe krajaňi, tak i on prišol do Ameriki na vekši zarobek. Dostal v majni robotu, tak ušilovňe tam pracoval, že o kratki čas dal došikovac ženu i dva dzeci. Spokojňe a blažeňe žiľi. Pan Boh jih požehnal i tu, z jednim dzeckom a tak radosc bula upelna, teraz už nadtim ľem rozmišľaľi, že ešči paru dollare zašporuju a navraca še do kraju. No ňe tak še stalo. Spomenuti krajan v Monogah majni pracoval, v ktorej ľem pred paru tižňami še udal vibuh a pri ktorej višśej 200 naših krajinoh utraciľi život. Luci János ščesľivo še ošľebodzel pri temu hroznemu ňeščescu. Po vibuhu zobral še zoz svoju fameliu a prešol bivac do West Leisenring, Pa., dze tiž v majni dostal robotu. Ňedluho aľe tam pracoval. Dňa 21-ho januara zdravi jak buk išol do roboti, o paru hodzini aľe mertveho viňešľi ho na verh. Jeden veľki kameň naňho spadnul, ktori vihašel mu život. Tak šmerc ho pri kopaňu čarneho diamantu ňeminula. Ňeboščik ohabel po sebe gdovu i tri dzeci, ktore naisce ňigda ňezapomňu Ameriku, totu zlatu žem, v ktorej jih mili otcec utracil život.

McAdoo, Pa. Naš krajan Busak János a jeho manželka prišľi tu do Audenried navščivic svojih znamih. Večar jak už maľi isc do domu, pošľi na dipo. Poňevač tu še doznaľi, že tren tak skoro ešci ňepridze, Busak rozhodnul, že pujdze za ten čas pešo do McAdoo na žeľezňičnih koľejoh. I tak še stalo. Busak pošol pešo, a žena zostala na dipe. Ňeodluho potom prišol i tren, Busakova šedla sebe na tren a išľi daľej. Ked už ňedaľeko buľi od McAdooskeho štaciona, Busak, ktori opiti bul kuščik, ňezbačel že vlak je mu za petami, a tak v tej minuce odbil ho vlak a podruzgal ho na marne falati. Indžinir zastavil vlak dorazučka, mertvolu vibraľi z pod koľesoh a Busakova z hrozu zbačela, že je to jej muž. Ňeveľo jej hibelo, že ňeutracila svoj rozum od smutneho prekvapeňa. Mertvolu potom položeľi na tren a tak išľi daľej do Park Place, dze ňeščesľivi Busak i jeho žena bivaľi.

Lorain, O. Doznavame še, že v slovenskej kat. osade v Lorain stala še zmena duhovneho. Rev. Adamek, doterajši duhovni lorainskej kat. osadi presadzeni je do Newburgu, O. a na jeho mesto vimenovani Rev. Kőzetek z Chicago, Illinois.

Oneida, Pa. Pri tunajšej No. 2. brehi tri boylere eksplodovaľi odrazu nasledkom čeho cali «boylerhouse» zňičeni bul. Pri vibuhu pokaličene zostaľi dvojo robotňici: Hoffmann, topič i Numerik János, murar. Hoffmana odvežľi do svojeho domu do Sheppton, a Numerika do Hazletonu do štatneho špitaľa. Su mocno poparene, možno že smertelňe.[42]

Cteni Pan Redaktor! Pitam jih, abi vdzečňe prijaľi do «Našej Zastavi» ten muj ľist, v kterim na kratko opisac hcem krasnu koscelnu slavnosc, ktera še dňa

42 Naša Zastava. 1908, č. 11, s. 11.

17-eho februara v našej vobci Zsebefalva (Zupčani) odbavela. Ňektere dobre duše našej farnosci, našemu koscelu ku ozdobe darovaľi ku službe božej potrebne veci, ktere veľkomožni prešovski prepost Zaborovszky Béla pri veľkej paradze, z veľiku assistenciu okoľičnih kňažoh pošvecil. Hoc ai robotni dzeň bul, cali valal vov švetečnim rubu, dzivčata z krasnima vencami ozdobene buľi pritomne pri tej slavnosci, ktera še nasledujicim poradkom stala: Sameperše bul ten drahi kaľih ukazani už pošveceni, na kteri tak našo občaňi, jak ai te, ktere vov Ameriki skerze Szakala Józsefa naskladaľi. Potemu pošviceľi dzvon, na ktori ňeboščika ošviceneho pana Pulszky Gézova gdova rodzena Hodossy Anna dala lOO koruni, ai podobňe jedne barz krasne baršoňovo čarne šati ku requiem, štiri zahlavočki na oltare ai plahti na oltar, na kterih zoz hadbabom višite jest dvanac apoštolove jak šedza pri ostatňej večeri Pana. Tota krasna obeta sama še hvaľi, mi šicke pitame Pana Boha, ňej odplaca paňej ošvicenej jej dobre šerdco, abi mala radosc vov svojih dvoh milih sinkoh. Zatim še pošvicala jedna krasna zastava, na kteru naš rodak Babuscsak Marton 130 koruni poslal zoz Ameriki. Naj ho Pan Bob zabraňuje a pomaha, abi čim skorej vidzel svojeho a svojej manželki patrona na svojej zastave. Pošvicela še štatua serdečnej Panej Marii, kteru kupela Germuska Gyurova, potom ešči vecej veci, ktore verice do hramu priňešľi. Po pošvicanki pan prepost prešovski barz krasnu kazeň trimaľi ku nam vericim, dze nas napominal na tento hlas dzvona, kteri budze nas upametovac na Pana Boha, zbudzovaľi ešči nas pod tu zastavu, abi sme silňe bojovaľi vše za našu sv. viru a krajinu. Reč pana abasa medzi našim narodom visoko ucteneho a milovaneho hliboki dojem urobela na šickih pritomnih. Po skončenej slavnosci a po službi Božej naš milovani pan pľeban povolaľi hoscoh na faru, dze bul škveli obed. Ešči raz dzekujeme šickim dobrodincom, ktere ten naš hudobni hram Boži zoz svojima darmi obohaceľi. Ňeh Pan Boh da, abi mohľi i na daľej ku cti a slavi Božej obetovac. Frits István.[43]

Pošvicanka križovih štacioh. Dňa 5-eho marca v obcoh Darócz a Polony krasne štacie križovej cesti buľi vistavene, ktere na veľku radosc nabožnih občanoh americke verňici daróczske a polonyske offerovaľi. Pernyik Endre, esperes z assistenciu sušednih duhovnih pošvecil štacie a v krasnej reči povzbudzoval verice ku užitečnej modľidbi križovej cesti. – Na štacie polonyske offerovaľi: Hriczisin András, Bujnyacsek Károly, Bujnyacsek Pál, Bujnyacsek István, Hovanyecz István, Hovanyecz Antal, Hovanyecz Vincze, Hovanyecz Pál Józsefuv, Hovanyecz János, Filip András, Filip Bujnyacsek Vincze, Dzurusz József, Hajzus Tamás, Macsó György, Macsó Antal, Dzurik Tamás, Dzurik Imre, Dzurik József, Dzurik Károly, Gensur Péter, Misencsik Imre, Pollák András, Palyusek Jakab, Majernyicsek Károly, Klenoticz Bálint. – Na daróczske: Misencsik István, Janics István, Goliás Ferencz, Knuth Károly, Kozsár Bálint, Janics Imre, Goliás Antal, Misenko Mihály, Kohán Károly, Svecz Mátyás, Janics Károly, Kohán Viktor, Janics Pál, Bujnyák Mihály, Bujnyák Vincze, Bednárcsik Mihá-

43 Naša Zastava. 1908, č. 11., s. 15.

ly, Bednárcsik Bálint, Goliás Tamás, Goliás Vendel, Goliás László, Hovanyecz János, Hovanyecz Károly, Hancsák György. Hovancsik András dva bile zastavi dal. Nej jim Pan Boh zaplaci!

Šumne skutki... Toporske katoľici, hodz su barz hudobne, ňesanuju žadne obeti ku čim skoršemu obnoveňu svojeho koscela. V tih dňoh Kozslak József 155 korun oddal na ten ciľ, ktoru sumu mu jeho v Ameriki bivajuce dzeci a braca na koscel poslaľi. Boh jim to vinahradzi!

Ščesľivi primaš. Amerikanske novini pišu. Vov štatu Bolivia pri mesce Sucre biva jeden bohati, prebohati farmer, rodzeni špaňol menom Gorandez Alforno. Ten jedinu, jednu dceru, Amaliu ma, o kterej jeden uherski cigan – primaš – menom Jávor Jóska še zaľubel, to jest společňe. Un tiž drični, šumni hlapak, ona aľe prekrasna a ešče ku krasi 500,000 korun dostaňe. Jávor Jóska už viššej 10 rokoh vov Ameriki.

Bezbožna matka. Z Hamburgu pišu: Jeden šif v pondzelek prišol z Ameriki pulno z cestovňikami, ktere pre terajše plane okoľičnosce še ponahľaju ohabic Ameriku. Medzi tima cestovňikami bula jedna matka, ktera v cesce svojo vlasne dva ročne dzecko do mora rucela. Ňebožatko še i utopelo. Ona še tak vihvara, že dzecko z ňezdobački spadlo do mora. Cestovňici aľe tak hvaru a jednohlašňe, že matka ho na rokom rucela do moru. Matka zoz Horvatskej pohadza a še Würth Anna piše. Žandare ju ulapeľi.

Mahanoy City, Pa. Repovics Péter bul zabiti a Jargis András a Buhalacs Mihály buľi barz ňebezpečne poraňene nasledkom predčasneho vistreľu naboja v uhľovej majni v Park Place. Jargisovi eksplozia odtarhla ruku a obidva oči mu vipaľelo. Zostaňe kaľiku do šmerci.

Wilkes-Barre, Pa. Vov ňedaľeko ľežacim mestečku Plains, z ňeznamej pričini vipuknul oheň v dome Sokolovsky Bros. a o kratki čas cala budova zhorela až do grundu. V dome tim bul ai jeden grocery štor a tak cala škoda urobi das 6000 dollare.

Hazteton, Pa. Našeho krajana Sztasko Jánosa, areštoval minuli pondzelek konštabler Woodring preto, že udajňe kradnul mošaz (brass) pri Crambery brehi. Poňevač pri visluhu še dokazalo, že on sice bul v jednej šandze pri brehi, dze nahodza še male falati mošazu, on aľe jih ňevžal, tak bul po visluhu prepuščeni.

New-Kensington, Pa. Poľicii v New Kensingtoňe podarelo še ulapic dvoh šikovnih falšovateľoh peňeži, o ktorih dokazalo še, že z Uherskej pohadzaju, a sice Susan Imre a Susan János. Falšovaľi jedno a pejc dollarovki. Falšovane peňeži buľi dosc dobre napodobňene, vzdor temu, kto ľem kus rozumi še peňežom, ľehko jih poznal od pravih. Už raz pred ňejakim časom cvičeľi še vo falšovaňu na čekoh a pre falšovaňe odšedzeľi sebe šestnac mešacoh vov cemňici. Falšovateľoh ulapeľi. Mr. Thompson načelňik newkonsingtonskej a Spisak Valent. Slovjak a člen poľicii v tomže mestečku. Poľicia konfiškovala šicke stroje, ktore použivaľi ku falšovaňu peňežoh. Ulapene krajaňi odvedzene buľi do Pittsburgu

pred federalneho kommissara Lindseyho a po predbežnom visluhu v uradovňi kommisara potrimane buľi pred veľkoporotu Spoj. Štatoh. Kommissar Lindsey vislovel še, že už davno poľicia ňehicela takih šikovnih falšovateľoh. Obžalovanih veľki trest isce ňemiňe.

Cleveland, O. Tóth József, pohadzajuci zo Zsujta (Abaúj st.) hcel isc z Bedford do Cleveland. Stanul sebe ku šinom a čekal karu, ktora bi ho do mesta dovezla. Z mocnu rihloscu približovala še jedna kara, ktoru Tóth hcel zastavic. Motorman ho ňezbačel, i tak še stalo, že ubohi krajan pod koľesa še dostal, ktore ho na šmerc podruzgaľi.

Greensburg, Pa. Tu zahajene bulo sudne pojednavaňe z Sakovskim Jánosom, obviňenim zo zavraždzeňa Sedulskeho Jánosa. Verejni žalobca C. C. Crowell predložel revolver, ktori našol u Sakovskeho a o timto revolveru mišľel, že stim Sakovski zastreľel Sedulskeho. Lekar, ktori mertvolu seksiroval, švedčel, že Sedulski zastreleni bul z 30 kalibroveho revolvera, kdzežto revolver najdzeni u Sakovskeho je 32 kalibrovi. Fiškaľe obžalovaneho všemožňe ušilovaľi še, žebi revolver prijati bul do evidencie, verejni žalobca, ked vidzel, že revolver Sakovskeho ňe je ten, ktorim bul Sedulski ušmerceni, žadal sudcu, žebi žadosc fiškaľoh odrucil a sudca žadosc vipelňil.

Erie, Pa. V ostatňih paru tižňoh doraz každi tidzeň dohodza nam zpravi, že tu, abo tam z ňespozornosci a ľehkomišelnosci zaobhadzaňa gazu krajaňi še podušeľi. Taka smutna zprava dohadza nam z viššej menovaneho mestečka. U Petercsika pod No. 1120 Cascade Str. na burdze buľi trojo našo krajaňi, menem Hatala István 20 ročni, Tresza József 17 ročni, Kovács János 20 ročni. Ešči ľem teho roku prisľi do tej novej vlasci, dze v jednej žeľeznej fabriki robeľi. Teraz Ňedavno prišľi po roboce domu, vešelo sebe poľihaľi spac, rano gazdiňa našla jih podušenih. Mlade krajaňi otvoreno ohabiľi gazovu pajpu, z ktorej calu noc še vaľel gaz a ušmercil jih.

Allegheny, Pa. Grecko katoľicka cirkev uniatska na Šterling uľici v Allegheny, na Woods Run, poškodzena bula včera večar ohňom a škoda odhaduje še na tišic dollaroh. Oheň povstal nasledkom veľkeho ohňa v za calih dvacec rokoh bula poražena, ňepeci v pivňici koscela. Od žiraveho peca lapiľi še prepažne dreva pivňici pivňičnej podlahi a oheň predral še až do koscela, dze hlavni oltar zničil skoro calkom. Veľo cirkevnih šatoh a vecej obrazoh zňičeno bulo ohňom. Koscel postaveni bul pred paru rokami nakladom 25 tišic dollaroh.[44]

Uctivi pan Redaktor!
Ked budu mac mesca v Našej Zastave, a za dobri uznaju muj článek «Kto ma pravdu» naj ho daju do verejnosci, naj vidza ct. čitatele, kto ma pravdu, či tote, co buntuju naš pokoj a milovani narod, či tote, ktore ňemožu cerpic toto, žebi našu milu vlast, dzejake agitatore ňespravodlive zpotupovaľi. Jak je to všeobec-

44 Naša Zastava. 1908, č. 12, s. 11.

ne znamo každemu, že šifi z Ameriki do Europi v tih časoh velo ľudzi privažaju, medzi ktorima i našo krajaňi hodne prihodza. Pričinu temu teraz ňeopisujem, lebo už i prislovko hvari, «všadzi dobre, doma najľepši» ; «ľepši doma čarni hlebik z kvasom, jak v cudziňe kolač z maslom»; tu ľem toto hcem spomnuc ct. čitatelom «Našej Zastavi», že kto temu pričina, ked našo krajaňi ba i našo pracele, ktorih sme pred tri-štiri rokami viprovadziľi do tej Ameriki, ktore še teraz zaš navracaju do svojej vlasti, jakoška calkom su premeňete, jih ruka je dajaka žimna, ked še z ňima vitame, oko ňit tak jasne jak predtim, totu duvernu lasku, z ktoru predtim tak uzko zvjazane buľi ku svojej drahej matki, milej vlasti, že totu lasku ľebo utraciľi, ľebo jim ju dahto ukrad. Inakši bic aňi ňemože, lebo vidzime ked pridu našo krajaňi z tej Ameriki, dajak lem tak žimno z počatku še utuľuje ku tej matki, ktora jih vihovala, ktora jih i teraz tak vdzečňe prituluje ku sebe, (naša mila vlast Uherska) tej dobrej matki ňeverne ostaľi, teraz tak naňu popatraju, jak na macohu. Že kto temu pričina? I na totu otazku šmelo možem povedzic, že ňe tak našo krajaňi a praceľe, z ktorima še teraz vitame, jak tote co jih v tej Ameriki na totu planu drahu privedľi, to na kratko uvidza ct. čitatele, kto ma pravdu, kedbi buntoše ňebuľi jih poburiľi, zaisce bi sme sebe buľi už vedno zašpivaľi našu starodavnu: Uherska krajina, ti ši prebohata, Maš veľo pokladoh, hleba, stribra, zlata. Ten kto ce miluje, ňej žije, ňej žije, Kto tebe opušča, na veki zahiňe. Ti ši nas vihovala, v rozume čvičila, Veľo nam dobreho v živoce spravila: Uherska krajina, naša mila matko, V tebe žic i umrec, odpočivac sladko! Kto ma pravdu? V tih dňoh dostal še mi do ruki kaľendar I. K. S. J. (Jednota) z Ameriki, mišlim sebe prečitam ho, hodzlem budzem znac, keľo v predešlim roku z naših krajanoh v Americkih majnoh a vo fabrikoh život utraciľi, keľo gdovi a široti poňih ostaľi, keľo bulo pokaličenih, ktere ostaľi žobrakmi do šmerci – darmo som v ňim take daco hľedal, teho tam ňebulo. Zastavim še na 154-tej straňe, lndignantične shodze. Ked som to šicko prečital, krev mi bila v žiloh; co to su shodze naših krajanoh v Ameriki? To ňemožu bic shodze uherskih slovjakoh, to je jedno bureňe a buntovaňe naših krajanoh, oproci našej milej vlasti Uherskej. Žebi ct čitatele «Našej Zastavi» vidzeľi, kto ma pravdu, ľem daktore punkta hcem jim predňesc. Roku predešlim na 10-ho februara tote, co še vidavaju za vodcoh uherskim slovjakom v Amerike, zvolaľi naših krajanoh do mesta Clevelandu, žebi jih mohľi tim lepši poburic oproci tej vlasti, dze še narodzeľi, a pri tim, žebi Amerikanom ľebši še mohľi zaľubic, na sami pric zašpivaľi Americku himnu «Star Spangled Banner», za tim predseda otvoril totu shodzu z reču Angľicku; ktora v sebe obšahovala to, že «vlada Uherska» utlačuje uherskih slovjakoh, že zato sme tu prišľi, žebi sme predložeľi amerikanom tote veci. Že v uherskej krajiňe ľem 5 (pejc) mame slovenske novinki, a že vlada še ušiluje slovenske novinki calkom zňivočic, že i teraz «Slovensky Tyždenik» ma 25 procesi, daľej z tim buntovaľi na tej shodzi, že slovenskih študentoh a klerikoh virucuju zo škol, ľem preto, že su slovjaci. Kedbi veci isce tak buľi, to bi sme aňi za bureňe ňemohľi považovac, aľe veci calkom maju še inakši u nas, uvidzime, «kto ma pravdu». Teraz už ľehko možu ct. čitatele uhadnuc, že prečo našo krajaňi, ked pridu z Ameriki, tak bokom popatraju,

jak dzeci na macohu na svoju, predtim tak milovanu vlast, ked ešče i toto jim cigaňiľi na tej shodzi v Cleveland 10-ho fertuara 1907. trimanej, že v Uherskej krajiňe, ked bi še tak zešľi, ta že aňi rečovac bi jim ňebulo šlebodno po slovenski. Ct čitateľe! ta či u nas v Uherskej krajiňe už dakeho pokutovaľi ľem prave preto, že zna po slovenski, a z ľudzami po slovenski rečuje, ta či u nas na tih stranoh, dze slovjaci bivaju ňe višvetľa každemu co potrebno pri sudoh i po slovenski, či ňe po slovenski kažu kňežove v kosceloh pre ľud slovenski? «kto ma pravdu?» Tote, ktore to hcu, žebi uherske slovjaci okrem macerinskej reči druhe še ňeučiľi, a ňeznaľi, tote v Ameriki ked zvolaľi slovjakoh, «že vraj, zatu našu slovenčinu» v Cleveland februara 10-ho 1907. špivaľi himnus po angľicki, shromaždžeňe otvoril pan predseda tiž po angľicki, no a povedaju, že un je tiž slovjak. Ta ked je slovjak, ta prečo po angľicki, ňe po slovenski trimal reč, šak slovjaci i tak ňerozumeľi toto co un rozpravja. Hej ct. čitateľu ja ci povim, prečo bula himna i reč po angľicki: preto, že je tam tota reč štatna, žebi še z tim i amerikanom ľepši mohľi zaľubic, a najskorej i preto, jak prislovko hutori, «čij hľib jim, teho notu špivam». Buriteľe našeho ľudu v Ameriki radzi, ked znaju jak-tak po angľicki, že je tota tam reč štatna, toto u ňih ňet utlačovaňe slovjakoh, ked v Ameriki slovjaci špivaju himnus po angľicki, i predseda na shromaždžeňu, ked ku ňim vistupi z reču angľicku, u ňih ľem toto je utlačovaňe, ked slovjaci v Uherskej krajiňe špivaju himnus po uherski a še uča jih dzeci reč štatnu uhersku. Ked v Angľickej angľicka, v Ňemeckej ňemecka, vov Francuzskej francuzska je štatna, tak i v Uherskej ňemože bic česka, ľem uherska. Ked ňe haňba učic še reč takeho štatu, v ktorim sme vše ľem cudze, vtedi ňit haňba naučic še reč teho štatu, v ktorim sme še narodziľi. Ja vinčujem každemu uherskemu slovjakovi, ktori hce mac tu na žemi ľekčejši život, či je gazda, či remešeľňik, ňej še uči, i jeho dzeci i našu reč štatnu uhersku, to ňebudze mac steho hanbu, aľe skorej hasen. A či i toto ňebulo bureňe našich krajanoh, a ňespravodlive ohvaraňe našej vladi, že utlačuje uherskih slovjakoh. Či mi uherske slovjaci ňepoživame totu istu šlebodu, jak i druhe uherske občaňi, jak i magyare?! Či slovenski roľňik ňema to iste pravo na svojej roľi a vov svojim dome jak i magyar, či magyar ňeplaci tak porciju jak i slovjak, a či slovenskeho otca sin ňestoji v tim šore pri vojsku, dze i magyarskeho, ked uherske občaňi medzi sebu a sušednima krajinami žiju v pokoju, ňema z teho radosc a hasen, tak slovjak jak i magyar, tak i v takim čaše, ked zuri dajake ňebespečenstvo pre krajinu, i vtedi može škodzic tak slovjakovi, jak i magyarovi daľej buntuju, že v Uherskej krajiňe ňe ľem pejc mame slovenske novinki, a že vlada hce jih calkom zňivočic. Že vlada hce slovenske novinki zňivočic, to pravda bic ňemože, mi sme temu žive svedkove, že i v predešlim roku višľi u nas jedne slovenske novinki, «Naša Zastava», co doteraz ešče žaden slovjak take ňečital, to došvečuju tote, co jih čitaju, že take novinki v rukoh ešče ňemaľi, jak «Naša Zastava» ; okrem tih mame ňe pejc, aľe i štirirazi po pejc. Daľej narika, že «Slovenski Týždenik» ma 25 procesi, to znak, že muša bic bľizske bratranci, ked še tak dobre poznaju, mi jim teho ňezavidzime. Ja ľem teľo povim : dobri gazda ňebudze cerpic vov svojim sipancu, lebo v pivňici take ňeužitečne veci, od ktorih

i dobre zbože bi še mu mohľi ľehko pokažic, tak to idze i z novinami. Kto ma pravdu? Kto vinni, ňej cerpi, mi sebe zašpivajme: Uherska krajina rada maš každeho, Občana bez vinni ňesudziš žadneho. Ta či i v tim maju pravdu buriteľe naših krajanoh, že v Uherskej krajiňe slovenskih študentoh a klerikoh virucuju zoz školoh, a ľem preto, že su slovjaci? I tu uvidza ct čitatele «kto ma pravdu». Z tim ňepotrebno mi daľeko hodzic, idzem ľem do najbľižših mojih sušedoh, naj tote tiž povedza, kto ma v tim pravdu? Jeden muj sušed D. ma trojo dzeci v štredňih a višših školoh, podľa macerinskej reči su slovjaci (anyanyelv tót), a preto aňi jedno zoz školi ňevirucilʼi, že su slovjaci, ba i višvečeňe (bizonyítvány) dobre dostaňu na koncu roka. Druhi muj sušed Sz. v Lemešanoh ma dvoh sinoh, podľa macerinskej reči su slovjaci. A či to ňebul z tih dvoh jeden ten mladi kňaž, ktori na 12. februara teho roku mal v Lemešanoh peršu sv. Omšu, na ktorej veľiki zastup bul pritomni, tak v huňi gazdove z valaloh, jak i v gerokoh uradňici a panstvo? A či ten klerik, ktori teraz na egyetemu v Budapestu še uči, či ten ňe druhi sin tih istih rodičoh, co i ten mladi kňaž? Vera, že to su obidvomi sinove rodičoh slovenskih. Či to vtedi ňeveľke ciganstvo, ked dahto povi, že v Uherskej krajiňe slovjakoh utlačuju, či to ňe bureňe našeho naroda oproci vlasti? I z tim še možu prešvečic našo krajaňi i tu, i v Ameriki. Kto ma pravdu? Ked prečitaju ten článek, každi kto ma zdravi rozum ľem toto može povedzic, že v našej Uherskej krajiňe každi uher ma jednake pravo, tak rumun jak slovjak, tak magyar jak horvat. Abos, 24-ho februara 1908. Z uct : Dzuropál János.[45]

Domu... Humenyik János obivateľ obci Rákócz vivandroval do Ameriki pred paru rokami. Jak už kuščik zašporoval puščel še domu. Teraz tih dňoh došol do domu. V Ujhelyu zešol a vešol kus do mesta še prorozpatrac. Jak už vidzel, že ňič še ňepremeňelo zakľa un daľeko bul od radosci, že zaš je doma zešol na jedno dobre mesco, dze fajne samorodne a ňe v pivnici rodne vino predavaju a durknul sebe paru pohariki. Ňe velo, aňi ňe malo, ľem teľo, že na legenyskim štacioňe calkom z ľehka mohol mu jeden šuhanc ukradnuc z kešeňi 400 koruni. Humenyik oznamel ňepoznateho živana, ktereho žandare pevňe dorvju.

Avery Island. Voľoraz sme už pisaľi o tim, jak smutne nasledki donaša za sebu to, ked naš do Ameriki vivandrujuci narod do rukoh ňesumeňitnih agentoh padne. Cala kompaňia takih agentoh vivabiľi paru fameľie z našeho kraju do tutejšej konzervovej fabriki firmi Mcllhenny. Popodpisovac jim daľi take kontrakti, ktere ňerozumeľi, a kterim kontraktovim podminkom žadosc učiňic ňevladaľi. Robotňici, krajaňi uceknuc hceľi, aľe jih ulapeľi a nazad do roboti šiľeľi. Koňečňe newyorkski konzulat jih viratovac mušel, Temže šicke veci, ktere zoz sebu priňešľi, utraceľi, a tak po veľkim trapeňu v New Orleansu šicke tote krajaňi na prostredkovaňe podkonzula Feitschera robotu dostaľi.
Winnipeg, Kanada. Najčešši a najňebezpečňejši osud čeka naših do Ameriki vivandrujucih krajanoh vov štatu Kanada, dze štat osobitnih agentoh porozpo-

45 Naša Zastava. 1908, č. 12, s. 23.

šilal po švece, žebi vabiľi ľudzi do Kanadi, a obecaľi jim huri-ľesi, šicko dobre, ľem to zakriju predňima, co planeho jih tam čeka. Upozorňujeme krajanoh, žebi obzvlaštňe takim agentom, ktere jih do Kanada štatu vabja, viri ňedaľi, bo agenci dostavaju veľike premije za každeho človeka, ktereho tam za otroka viprovadzic še jim poščesci.

Allentown. Tamteho roku v 18-im septembru v obci Tót-Gura (stoľica Pozsony) v panskim zahajenim ľeše poľoval Jendek Márton hirešni raubšic, kteri na ňedozvoľenim poľovaňu zastrelenu dzivinu predaval a z tim še hoval. Prave jedneho krasneho rohaľa spiknul, jak ho ľesni hajtol Sticza István doparel. Jak Jendek vidzel, že je v klepcu, ňeveľo mišľaci dzvihnul pušku, zadupľoval na hajtola, ten še prevracel mertvi a Jendek zmiznul, poščescelo še mu do Ameriki uceknuc. Aľe v tim padze še prerahoval, bo ruka spravedeľnosci a prava došahňe hrišňika, hodz jak je daľeko. Poľicia uherska ho kurentovala, jakiška hňevňik kamarat ho mušel zradzic, a teraz ho tu v mesce Allentown ulapeľi a do hareštu Philadelphia vprovadzeľi. Tam še priznal o šickim, konzul zadal prosbu ku amerikanskemu prezidentovi do mesta Washington, žebi ho vidaľi, a kadzi dozvoľeňe dojdze, priprovadza Jendeka domu, to jest tu do berecinca, žebi za hrih svuj hroznu pokutu odšedzel.

Monongah, V. W. Po veľkim ľitaňu a namahaňu tutejšeho konzulata podarelo še kompaňiu prinucic, že pozostale gdovi a široti jaku-taku podporu dostaňu. Kompaňia každej gdovi viplaci 150 dollare, každa širota 75 dollare, okrem teho calu drahu zaplacenu do kraju, a kvartiľ do peršeho apriľa. Ňe je to sice veľka podpora, ked aľe vežňeme do povahi, že kompaňia z pervotku žadnu peňežitu podporu ňehcela dac gdovom, ľem šifkartu jim zaplacic, tak preči to daco znamena. A šicko toto našim Austro-Uherskim konzulom mož dzekovac, ktore šicko možno porušaľi, žebi gdovi a široti čim vekšu podporu od kompaňijoh dostaľi.

Allegheny, Pa. Vov veľkim strahu nahadzaľi še teraz ňedavno tutejše obivateľe. Od veľo diždžu a topeňa šňihu reka Monongahela tak še napulňela, že cale uľice zaľala. Vecej domi buľi mocno poškodzene. Ľudze ľem na čolnakoh znaľi še vimentovac od utopeňa. Voda až do mesta Pittsburg viľala, a tote robotňici, ktore v mesce Pittsburgu robeľi, prinucene buľi za tri dňi v hoteloh nocovac. Voda teraz už spadla, aľe veľke obavi su, že zaš viľeje.

Pottsville, Pa. Povodeň, ktora od veľkeho diždžu nastala, veľke ňeščesce spusobila po calih Spoj. Štatoh. V tak menovanej Midvalley majni ňedaľeko Pottsvillu jedna majna še zasipala, v ktorej 28 našo krajaňi pracovaľi. Rihlej pomoci poščescelo še 27 majneroh višľebodzic, jedneho aľe zasipalo a ešči doteraz še ňepoščescelo jeho mertvolu vicahnuc.

Paterson, N. J. Z teho mestečka nam oznamuju, že tutejšu jednu najvekšu žeľeznu fabriku, ktora prisluha Rogers Locomotiv Works Co. dňa 16-ho februara zavarľi, nasledkom čeho 1200 ľudze bez roboti ostaľi Podobne zpravi dohadzaju i z druhih veľkih mestoh. Vov Philadelphii tiž jednu žeľeznu fabriku zavarľi,

v ktorej vecej tišic robotňici robeľi. Tak samo i v Harrisburg zavarľi še dzvere jednej ohromnej fabriki na virabjaňe žeľeznih ruroh. Dvatišic i na tim mescu utraciľi robotu. V calih v Spoj. Štatoh začinaju še fabriki zavirac pre malo objednavki.

Cleveland, O. Tutejše uherske sadzače dňa 1-ho marca krasnu zabavu usporadaľi. Čisti dohodek venovani na podporu gdovoh a širotoh, ktore pri Jacobs Creek majni utraciľi svojih živiteľoh.

Youngstown, O. Bajer Tamás pred štiroma rokami prišol do Ameriki do viššej spomnuteho mestečka. Ňeodluha dostal v jednej žeľeznej fabriki robotu. Každi ho za ušilovneho a poradneho človeka poznal. Calkom bul bi spokojni v tej cudziňe, ľem žena jeho, ktora ľubežni pomer trimala z kvartiľňikami, vecejraz ho zarmucila. Teraz ňedavno z jednim naňičhodnim platnikom ucekla od domu. Bajer od teho času ostal ňespokojni, i na teľo sebe vžal ňevernosc manželki do hlavi, že triraz streľel do sebe. Zakeľ ho do špitaľa zavežľi, na draže umar.

Washington, D. C. Taft, štatni sekretar vojenstva vidal rozkaz, že pri kanalu Panama od teho času každi, kto v roboce stoji, v ňej zohabeni bic može, ked aľe dahto z robotňikoh odejdze, na jeho upražňene mesco na pozatim ňešľebodno cudzih, aľe ľem rodzenih amerikanoh do praci najimac.

New York. Kiss Lajos z našeho kraju pohadzajici 37 ročni robotňik utracel robotu, a nad tim tak zufal, že še v jednej maštaľni, dze spac hodzel, na 807. E. 6-th. Str. obešel.

Toledo. Z tej istej pričini, pre utraceni zarobek odebral sebe život v mesce Toledo, jeden z naših krajanoh Bartko András, 35 ročni abaujčan, rodak z Halmaju. Pre ňepozorľivosc utraceľi život tiž v Toledo prebivajice dvojmi krajaňi, rodaci z Gömörskej, Miszlai János i Vajda János. Kolo iducej žeľezňici išľi, a ňeznac z jakej pričini pod koľesa še dostaľi a obidvoh na marne falatki potarhanih zbiraľi na šinoh.

North Sidney, C. B. Dvojmi robotňici, kterih mena ňezname, ľem telo, že su našo krajaňi v tutejšej majni Nova Scotia Steel and Coal Co. na elevatoru še daľi vidzvihnuc hore. Jak na verh došľi, na ňeščesce elevator še urval a z tima dvoma ľudzami do 760 šuhi hľibokej prepasci spadnul. Obidvomi v tim okamžeňu zemreľi.

Whittsett, Pa. Komarik Mihály, naš krajan, rodak z Ungskej stoľici (Sárosmező) v uhľovej majni z dinamitom narabjal. Jak dinamit vistreľel, uhľe kamenne v tak veľikej hromadze še zvaľeľi naňho, že ňiž kamaraca ku ňemu došľi ho ratovac, už ho ľem mertveho z uhľoh vicahľi.[46]

Assentirka. V mesce Szepesolaszi po medzi 63 povolanih ľem 24 še zjaveľi. Assentirovaľi z ňih 11. Štvermi z dozvoľeňom ňedoma a vecej su v Ameriki

46 Naša Zastava. 1908, č. 13, s. 12.

Hazleton, Pa. Počatku mešaca marca krasne diatralne predstavjaňe bulo v kat. škole sv. Jozefa. Predstavjaľi našo krajaňi hru: «Marnotratni sin». Obzvlaštnu pohvalu obšahľi od veľikeho shromaždzeňa obecenstva Skurka János i Mikula Zsuzsi. Verice koscela sv. Trojici krasni bal trimaľi na prospeh z nova budovac še majuceho koscela. Obecenstvo ňe ľem z Hazletonu, aľe i z daľekih plejzoh poprihadzalo. Čisti dohodek balu bul 300 dollare. Obzvlaštnu pohvalu sebe zaslužeľi pri usporadaňu teho dobre vidareneho balu Hadzima Mária, Cimala János, Kollar, Demko, Jurcs, Jager, Kozak a druhe krajaňi našo.

Wilkes Barre, Pa. Jako znamo je, teho roku budze voľba na prezidenta Spojenih Štatoh Americkih. Prezidenta vivoľuju nacionalne delegaci na veľkej narodnej konvencii. Slovenske krajaňi našo na tej okoľici za nacionalneho delegata Louis N. Hammerlinga budu voľic. Za senatora stranku lapaju pri Penroseovi, kteri i do teraz veľke zasluhi ma medzi robotňickim narodom a našima krajanami.

So. Bend, Ind. Pred dvoma rokami krajan Török Lajos ožeňel še z istu Biró Zsófiu. Török rim. katoľik bul, žena jeho ľuteranka. Žena tiž dala še prekerscic na katoľicku viru i preto jej matka še na ňu pohňevala a vše medzi mladima rozbroj robela. Dňa 9-ho marca mlada žena dala život jednemu dzecku, ktore po porodze umrelo. Matka dzivki, ktora na ten čas še v dome Töröka strimovala, dala dzivku do svojeho domu odvesc. Török jak prišol domu a ňenašol ženu doma, ľem mertve dzecko, išol ženu hľedac, ktoru u matki našol. Jak stupel do hiži a na posceľi vidzel ženu ľežic, dvaraz streľel na ňu. Jak to žeňin brat vidzel, vicahnul revolver a streľel na Töröka, ktori na skutku umar. Či v skutku še tak stala vražda, to ňihto ňezna. Ľudze šeptaju inšak, tak hutora, že Török ňemal revolver, a že aňi ňestreľel. Zkadzi kuľe prišľi, to poľicia budze mac robotu višetric.

Easton, Pa. Németh József, pohadzajuci z Asszonyfa (Vas st.) pred pejc mešacami prišol do viššej spomnuteho mestečka. Paru dňi robel v jednej žeľeznej fabriki, pozňejši aľe fabrika zastavela robotu, i tak naš krajan bez roboti ostal. Proboval všadzi dostac robotu, aľe daremňe. Ku temu ešči zascihla ho tužba za domovima, i to tak sebe na šerdco vžal, že še pohorel a dňa 2-ho marca umar. V ufnosci, že tu nazbira bohatstvo, prišol, a našol svoj hrob v cudziňe – daľeko od svojej sladkej vlasci, od ľubih rodičoh a od znamih.

Hazleton, Pa. Pazvik, jeden slovenski študent, ktori še učel za kňeža v «St. Mary's College», ktori aľe v poslednim čaše vo White Haven sanatoriumu še otrimoval, bo mal suhu horosc, v minuli pondzelek umar. Mertvolu jeho priňesľi do Hazletonskeho slov. koscela a pohreb jeho tu še odbival. Ňeboščik, ktori tutak v Ameriki ňema žadnu rodzinu, už teho roku v juni mal bic višveceni za kňeža.

Rankin, Pa. Rodiče Rusznak Marii z viššej spomnuteho mestečka od dzevec rokoh hľedaju svoju stracenu dzivku a do teraz ešči ju ňenašľi. Dzivka jak bi še bula prepadla, ňet o ňej aňi slihu. Teraz rodiče Rusznak Marii na znovo popi-

taľi poľiciu, žebi jim pomahala hľedac stracenu dzivku, ktera bi teraz mala kolo 27 rokoh. Dzivka pred dzevec rokami višla z domu, že pujdze do McKeesportu vibrac lajsnis na vidaj, i od tedi še nazad ňevracila.

Hazleton, Pa. Tutejši slov. spolek P. Marii č. I. P. K. Ž. Jednoti, na teraz še budujuci koscel Sv. Trojici 300 dollare daroval, za kteri darunek v meňe osadi farara a kuratoroh krasne podzekovaňe dostaľi.

Newark, N. Y. Simon Julianna 17 ročne dzivče z revolverom streľela na svojeho gazdu Litványi Andrása (35 ročni) karčmara, ľebo ten jej obecal, že ju za ženu vežme, ju zvedol a teraz ju ohabic hcel.

Sharon, Pa. Molnár Gábor z Kajaru pohadzajici krajan zastreľel Chotek Károlya, svojeho spolurobotňika. Jakožto viššej vipisane smutne hiri švedca, naših ubohih krajanoh ňe ľem fabriki, žeľezňice a majni pustoša, aľe i jedno-druhe morduju. Tote padi, ktere sme v dňešejših novinkoh uvedľi, v jedinim jednim tižňu še staľi.

Holden, W. Va. Puskás István, krajan zoz Samosszeg (Satmarskej st.) pred paru rokami prišol tu do Ameriki a usadzel še vov viššej spomenutim mestečku. Robel v majni, i jak poradni a ušilovni človek co skoro sebe paru dollare zašporoval, za ktore dal došikovac svoju ženu. Tu v Ameriki Pan Boh jih požehnal z jednim hlapčikom, ktori teraz už tri roki mal. Viššej spomenutemu krajanovi še tu dobre vedlo. robel vše i tak ňečudo, že paru dollare mal zašporovano. No, jak to je u naših krajanoh vov zviku, že peňeži ňe žebi do dajakeho bezpečneho banku uložiľi, aľe pri sebe trimaju. Takto bulo i z našim krajanom. Mal 700 dollare zošporovane, do banku jih ňeodnes, aľe žena jih pri sebe nošila. Dňa 9-ho marca muž išol do roboti a ženu, ktora v požehnanim stave bula i zoz tri ročnim hlapcom doma zohabel. Poobedze dajake lotriska, ktore už davňejši doznaľi še, že Puskás doma trime peňeži, vtrepaľi še do domu a ženu i tri ročneho hlapca z jednim mlatkom zabiľi, a peňeži odebraľi. Sušedzi až hodzinu po vraždi še doznaľi o ňeščescu, ľem že už vtedi po zbujňikoh aňi stopi ňebulo.

Granville, NY. Hajas Mihály, krajan pohadzajici z Jestrebu (stol. Sáros) minuleho mešaca rano vešeli išol do roboti, a poobedze priňešľi ho mertveho do domu, dze ho zoz žalostnim šerdcom vitala jeho manželka, Maria i z troma dzecmi, ktere takim spusobom svojeho vihovateľa pozbavene ostaľi.

New York. Kneipe János, krajan v podezreňu trimal svojeho švogra Veszko Istvána, že jeho ženu ľubi. Prišol do domu Veszko Istvána a tam še perše spokojňe dohvaraľi, potom aľe hlopi še povadzeľi a Veszko vihnal švogra z domu. Ten še ai puščel von z hiži aľe v dzveroh še obracel a švogra Veszko Istvána z revolverom zastreľel na šmerc. Poľicia ho do hareštu zavarla.[47]

---

47 Naša Zastava. 1908, č. 14, s. 12.

Odsudzeni agent. Minister vnuternih vecoh Csuli Mihálya, obivateľa mesta Nagymihály, tamejšeho šustra na dva mešace do hareštu a na 600 koruni peňežni štrof odsudzel, bo narod do Ameriki vabel.

Kokomo, Ind. V tutejšej fabriki Pitts Plate Glas Co. veľo krajanoh naših robja. Medzi tima je ai Majnai György, kteri dvanac burdošoh ma. Jeden z ňih Peter Mihály v noci napiti prišol domu a od Majnaieho jesc pital, a že mu ňehcel dac, začal še z ňim vadzic, ba ai bic. Gazda do zlosci upadnuti, zhicel nuž a Peterovi odcal uho. Na to aľe i tamte burdoše še pozobudzovaľi a taka vojna povstala, že stoli, stolki, fľaški, harčki ľem tak ľitaľi v ľufce a do rana potrepano bulo na burdze šicko, co še ľem roztrepac dalo, medzi inšim i daskeľo hlavi. Na rano šickih dovjedna na poľiciu vžaľi a do hareštu zavarľi.

Leechburg, Pa. Minule dňi najdzena bula mertvola na žeľezňičnej štreki 23 ročneho krajana Korinka Andrása. Z pervodku mišľelo še, že ho tren zabil, koroner aľe ziscel, že Korinka bul zabiti. Nasledkom teho na podozreňe zavrete buľi trojo krajaňi. Ľudze vidzeľi Korinku v dzeň vraždi z troma ľudzmi a pravdze podobňe tote ho zabiľi.

Martins Creek. Pa. Minuleho roku v juli prišol do Ameriki 46 ročni Tebeli Ágoston. Skoro dostal vov viššej spomenutim mestečku v majni robotu. Ušilovňe robel, tak, že o kratki čas dal i svoju ženu došikovac. Žena minuli rok v novembru ai ščeslivo došla tu žebi čim skorej ku dačemu prišľi, žena trimala kvartiľňikoh. Za jeden čas išlo jim dobre, kim do ženi ňestupel čert, ktora vzdor jej stareho veku, zaľubila še do jedneho burderoša, menom Czimbera. Tak šikovňe svuj ľubezni pomer provadzeľi, že muž ňič ňezbačel. Aľe jak Tebeli bul v roboce, ňeverna žena zoz frajirom ucekla a zobrala 600 dollare zošporovane peňeži. Tebeli od teho času robotu ohabel a po uľicoh še plantal bez ciľu. Dňa 8-ho marca dal sebe doňesc baksu piva a doma popijal. Kolo 12-tej v noci poľal domašne veci z petrolejom a zapaľel. Jak sušedzi na oheň še zbehľi, Tebeli tak mal popaľene nohi, že zakeľ ho do špitaľa odvežľi, umar.

Palmertown, Pa. Gulyás Ferencz, krajan predtim v Clevelandze robel, na burdze dlužen zostal 7 dollare a uceknul. Gazdiňa ho oznamila, a od poľicii pravo aretirovaňa vidostala naproci ňeho. Teraz ňedavno prišol Gulyás na clevelandsku poštu po peňeži, ktere na jeho adresu prišľi, oznamila to poľicia i gazdiňi, ktera z poľicmanami strehla za Gulyásom. Na pošce pošcescilo še mu peňeži vidostac, poľicman ho ňepoznal. Prosto išol z pošti ku kamaratovi jednemu, poľicmaňi mu v peti. Gulyás obačel ňebezpečenstvo, a ňiž poľicmaňi ho na spodku domu hľedaľi, un zoz štoku prez oblak viskočel na uľicu, a na žeľezňici zmiznul.

Zanesville, O. Bolha Sándor, z vecej svojima krajanami na žeľezňici do viššej spomenuteho mestečka išľi. Na žeľezňicu šedľi už každi dobre napiti, to aľe jim ňedosc bulo a ešči paru fľaški tej bešňici i zo sebu vžaľi tak še dobre potužeľi, daľi še do žartovaňa. Jeden-druhemu z kešeňi hustečki a ine veci vicahovaľi. Naraz Bolha zo zloscu skoči a skriči, že mu dahto bugiľar z peňežmi vžal. Ňetrebalo vecej. Popite krajaňi daľi še do bitki. Potrepaľi oblaki na žeľezňici,

šedziska z nožami porezaľi a Bolhu tak nabiľi a z nožom poštuhaľi, že ten česko vizdraveje. Jak tren v mestečku Connelville zostal stac, poľicmaňi krajanoh pobraľi do lakopi. Bolhu odvezľi do špitaľa. Žeľezňične sluhove pozňejši našľi bugilar z peňežmi pod šedziskom dze Bolha šedzel.

Livingston, Ill.. Na ostatňe fašengi tutejše mladzenci maľi bal. Po baľe tri mlade dzivčata zo svojima frajirami zobraľi še do jedneho reštaurantu na ojsters. Pri vipražanih šlimakoh a pive čas skoro še minul. 16 ročna dzivka menom Drug Lizzie jak zbačela, že hodzinka už na jednu ukazuje, volala kamaratki domu, bo že už je post, a že na jutre ona hce isc do koscela na popeľec. Kamaratki a mladzenci začaľi še z ňej višmivac, a jeden z mladzikoh zavolal jih do kuhňi a stamadz hcel vibrac popel, že on jim sam na robi križiki na čolo, ňemuša aňi na jutre do koscela isc. Cala společnosc zo šmihom ku pecu stanula a čekala na popeľec. V tim okamžeňu doteraz z ňeznamej pričini na jednej dzivki lapeľi še šati, a jak živa fakla začala horec. Pribehľi jej tamte na pomoc, aľe i tote še tak mocno popaľeľi, že šickih šesc mušeľi odvesc do špitaľa.[48]

Penn sta., Pa. Belescsák Ádám krajan v tutejšej majni prenašal sebe «tulce», medzi tim dotknul še živeho električneho drutu a elektrika ho ušmercila. Ňedosc že vibuhi, ohňe pustoša naših ubohih krajanoh, ešči i take ňeščesca olupuju jih o život, ktere z dakus vekšu pozornoscu majnovih kompaňioh bi še calkom ľehko odstraňic daľi.

Scranton, Pa. V tutejših uhľovih majnoh teraz vidaľi vikaz predešleho roku. Vedľa teho vikazu každe sto tonni uhľa vikopaneho jeden ľudski život stalo. V minulim 1907. roku ľem vov scrantonskej majni vikopaľi 24 tišic tonni uhľa, a pritim zahinulo 236 majneroh. Predešleho 1906-ho roku v scrantonskih majnoh zahinulo 156 majneroh.

Lowell, Mass. V tutejših fabrikoh tkačskih, v kterih viššej 25 tišic robotňikoh pracuje, vivešene bulo teraz oznameňe, že placa o dvacec percenta še znižuje.

Barenfork, Ky. Vov šickih majnoh na okoľici robota je zastavena. Majnere z dihtivoscu čekaju na ľepše čaši. Podobne hiri oznamuju nam dopisovateľe z Pittsburgu, dze vov fabriki Glass Co. placu o 35 percenta zňižiľi; taktiž pišu o žeľeznih fabrikoh v Homesteadu, Pa., dze ešči vše ňet roboti; vov mesce Des Molnes, Ja. na 31-ho marca zavarľi šicke majni, nasledkom teho dvacectišic majnovo robotňici utraceľi zarobek; v Goldfield, Nev. okrem rodzenih amerikanoh šickih cudzožemcoh, medzi ňima barz veľo z naših krajanoh, vipuščeľi z roboti; v Ludlow, Colo. robotňikom ňedaju vecej robic, jak dva dňi v tižňu.

Bridgeport, Conn. Jednu šikovnu zoz našej hornouherskej okoľici pohadzajicu švindlerku menom Novák Annu ulapela britgeportska poľicia jak na Willard Street-ce jednej paňej pugiľar ukradla, v kterim 100 dollare buľi. Duškom ju zavarľi, a medzi kratkim visluhaňu šidzem kradeže še došvedčeľi naňu.

---

48 Naša Zastava. 1908, č. 15, s. 10.

New York, Ellis Island. Gondás Mihály zoz Zempľinskej pohadzajuci 30 ročni krajan, kteri už predtim 7 roki še v Ameriki pretrimoval, teraz na znovo še vracel z kraju do Ameriki. Jak ho pred New-Yorkom v Ellis Islandu komiššia visluhala priznal še, že raz pre bitku za šesc mešace zavarti bul v kraju. Komiššia vedľa amerikanskih zakonoh ňedozvoľela mu, žebi do Ameriki stupel, a z najbľižšim šifom ho nazad do kraju vracela.

Little Falls, Min. Hlad János, jeden zoz Sókút (Zemplén) pohadzajici krajan naš, utracil manželku svoju, ktera nasledkom otroveňa kervi umarla a zarmucenemu gdovcovi šidzem drobne široti zohabela.

Cleveland, O. Krasni jubileum trimalo obecenstvo uherskih krajanoh ku cti redaktora novinkoh «Magyar Hírmondó» i «Magyar Napilap», kteremu meno Fecsó Imre, krajan rodak z Abaujskej, a kteri v 18-im marcu slavil 25 ročnu pamjatku teho, že do Ameriki prišol, a tam v zaujme svojih krajanoh najkrajše a najhvaľitebňejše učinkovaňe vedol. Uctiveho jubilanta zoz šerdca pozdravujeme!

Trenton. Z uherskej pohadzajuci Váradi Lajos obviňovani bul z tim, že dva ženi mal. Amerikanski sud, kteri v tim ohľedze ňepozna žart, proces zaprovadzel proci ňeho, kteri še dluho vedol, a teraz še dokončel. Váradeho na šesc mešace zavarľi a z peňežnu pokutu 500 dollaroh štrofaľi, a jeho spoľečňikoh, ktere v tim proceše krivo švedčeľi Kiss Mihály a na 6 mešace a Vastag Lajosa na jeden cali rok odsudzeľi.

New York. NY. Vov jednim reštaurantce na Broadway, bul za kuhara japan Frank Kito. V tim istim rešteurantce služela i jedna naša krajanka menom: Holz Elza. Ňebeskej risi sin do našej krajanki še zaľubel a zoz svoju lasku na teľo ju znepokojoval, že tota mušela mesco ohabic. Zaľubeni japan aľe aňi vtedi še ňeuspokojel a zateľ hľedal a šukal, kim še mu poščescelo vinajsc dze Holzka biva. Minule dňi dostavil še na kvartiľ Holzki, ktoru prave pri frištiku z mužom našol. Bez slova vicahnul revolver a triraz do ňej streľel. Sam aľe jednu fľašku karbolu vipil. Dokeľ ambulance prišol, japan zomrel. Holtzka, ktorej rani su ňe ňebezpečne o paru dňi še vizdravi.[49]

New York. Dopisovateľ new-yorski nam oznamuje, že « Uherski Podporujuci Spolek» dzešec ročnu pamjatku svojeho založeňa slavil na 28-ho marca. Ten spolek veľike zasluhi ma v tim, že do Ameriki prihadzajicih krajanoh podporuje ňe ľem z dobrima poradami, aľe i z tim, že ňiž robotu sebe najdu, jih tam v New-Yorku za daskeľa dňi i pretrimovac vstave je. Teraz ten spolek i osobni uherski špitaľ budze budovac.

Smutna assentirka. V Somogyskej stoľici v okresoh Kaposvár, Igal, Marczal a Csurgó z pomedzi 4000 vojnopovinnih viššej 1000 ňedostavilo še na assentirku. Minister honvedstva inkviziciu rozkazal v tej veci a tak še višlo, že šicke, ktore še ňepostaviľi vov Ameriki su.

---

49 Naša Zastava. 1908, č. 16, s. 11.

Glastonburg, Conn. Jedneho dričneho z Csércsu (stoľici Šarišskej) pohadzajiceho krajana, menom Kovaly Józsefa, doscihla ňeuprositeľna šmerc v kvece života, veku 43 roku. Dlukši čas mocoval še z horoscu, kteru od češkej roboti dostal, ňiž koňečne še jej preči podac mušel.

Imperial, Pa. Bašista János, zoz stoľici Spišskej pohadzajici krajan, do teraz ňeznamim spusobom kolo šinoh tutejšej žeľezňici še blukal, a tak ňeščesľivo spadnul, že na hitro stanuc ňevladal, a tak na štreki prave iduci žeľezňični cug prešol prez ňeho a ho na marne falatki potarhal. Smutnu gdovu i jednu širotu zohabel.

Hazleton, Pa. Školdozorca John Hunsinger minuli tidzeň zaš navščivel šicke cudze, tak zvane parohialne školi v mesce a hutori, že v tih školoh pomeri su take, že prinuceni budze zakonnitu cestu zakročic oproci tih, ktore jeho naridzeňom ňeučiňiľi žadosc ešči aňi teraz, na vzdor temu, že patričnih už vecejrazi upozorňel na to, že v tih školoh dzeci muša še učic po angľicki, aľebo budu zavarte. V gr. kat. škole sv. Jana na priklad ľem jeden učiteľ uči dzeci. Ten običajňe ľem po russki aľebo po slovenski jih uči, bo po angľicki sam ňezna, a ked pan Hunsinger hutorel z ňim, mušeľi perše priňesc tolmača. Skerz tolmača na znamosc daľi panu učiteľovi, že osada aľebo muši zamestnavac ai angľickeho učiteľa, aľebo školu muša zavrec. V tim istim čaše dal Hunsinger ai jednu kňižečku učiteľovi, ktora školske zakoni amerikanskeho štatu obšahuje. Potom navščivel Hunsinger poľsku školu na Carson-Street. Školu totu vitrimuje osada sv. Stanislava. V tej škole mňiški uča. Jedna mňiška hutorela Hunsingerovi, že poňevač do tej školi ľem same poľske dzeci hodza, pre tu pričinu oňi aňi ňemišľa na to, žebi tam ai po angľicki učeľi. Pan Hunsinger aľe zaš inakši mišľi, to jest po amerikanski, a hutorel mňiški, že je to ňemožnosc, žebi poľaci sebe tutak v Ameriki inakši zakon maľi, jak amerikanski. Tej mňiški tiž dal školski zakon do ruki a upozorňel ju, že ked temu zakonu v najbľižšim čaše zadosc ňeučiňa, budu zaskaržene a pokutovane. Taľiansku školu na Seibert-Street už zavarľi a dzeci hodza do publičnih školoh. Narodne «veľikaše» možu vidzic ai z teho, že každa krajina žada to, abi v peršim radze krajinska, štatna reč bula viučovana, a ľem tak pridu rozlične cudze reče.

Hazleton, Pa. Rim. Kat. Spolek Sv. Štefana v Hazleton tote dňi daroval 380 dollare na teraz še budujuci r. kat. slov. koscel Svatej Trojici. Šľahetne udove teho spolku zaisce veľku pohvalu zasluža za totu jejih obetovavosc.

Terre Hante, Ind. Vov fabriki Higland Iron and Steel Co. jednemu krajanovi, Kovács Gáborovi mašina pravu ruku odcala. Do špitaľu st. Antony ho vžaľi, dze še mu rana hoji, a jakkoľvek z jednu ruku, aľe ňeodluha zaš robic budze mohol.

Bridgeport, Conn. Krajana Kovács Istvána manželka od davňejšeho času ňeobičajne, čudne spravovaňe vijevovala v domašnim živoce, teraz na ňebohej šaľenosc v calej mire vibuhla, tak, že ju do domu šaľenih zavrec mušeľi. Štiri drobne dzeci zostaňu Kovácsovi bez macerinskej opaternosci.

Passaic, NJ. V tutejšim mesce, z košickej diecezi pohadzajici rim. kath. pľeban Messerschmiedt Géza jeden novi uherski časopis vidava pod titulom «Hajnal», kteri každi tidzeň raz, vov štvartek vihadza. Z doterajših, ku nam poslanih numeroh vidno, že redaktor veľku šikovnosc zradzuje vov pisaňu tih v kathoľickim duhu redigovanih novinkoh.[50]

...Žeňina povinnosc je muža svojeho i od ňeščesľivej Ameriki zderžovac. Ňedac še zašľepic, že jak veľki zarobek čeka tam muža v Ameriki, jak veľo peňazstva un ztamadz pošľe abo priňeše. Bo vera veľoraz še sklame človek z Ameriku, a mesto veľkej hudobi priňeše z Ameriki domu do kraju zdruzgane celo, pokaľičene udi, horosce, a barz veľoraz poraňene, zakažene šerdco....

New York. Uhersko-Austriacki hlavni konzul baro Hoenning Otto, dlukši urlaub nastupujuce do kraju odcestoval, a pravdipodobňe aňi še ňenavraci vecej ku svojej službe. Krajaňi našo veľo utraca skerz odhadzaňe teho viborneho muža, kteri jim v jakihkoľvek zaľežitoscoh vše na pomoci bul.

Steubenville, O. Tu, a na calej okoľici štatu Ohio už od veľo mešacoh sto a sto naših krajanoh bez roboti še tiraju. Jedina fabrika, v kterej še robota puščela La Belie Iron Works ľem jednej trecini svojih robotňikoh prijala do roboti. Zufanľivosc a smutni stav robotňikoh še aňi opisac ňeda. V Mingo Junctionu, dze Kompaňia Carnegie Steel ma svoj o fabriki robota calkom prestala, a fabriki pozavirane. Ľem v Martinsferry robja vov fabriki Langhlin Tin Plate a v Bridgeportu tiž robja, vov fabriki Etna Standard, aľe na obidvoh mescoh ľem častka roboti še konči. Obivateľstvo robotňikoh ľem z hotovih peňežoh žije, a jak Messiasa občekuje, žebi še už voľba na prezidenta odbavila, bo po totej každi ufa poľepšeňe smutnih okoličnoscoh.

Linden, NJ. Jest tu jedna fabrika Standard oil Company, v kterej i z naših krajanoh veľo robja. Aľe najvecej poľaci i taľiaňi, a medzi tima taka vojna povstala tote dňi, že od puškoh a nožoh dvacec umarľi a kolo 200 češko poraňene ostaľi.[51]

Šmerc. Spolkar v obci Terjékfalu, Hovanecz György Mihály, dňa 1-ho maja po kratkej horosci umar. Dluhe roki vov Ameriki še pretrimoval, a jak sto druhe i un tiž zoz zdravjom svojim zaplacel tote paru koruni co z ľedvu bidu zašporoval.

I horo domu. Rák Mihály, obivateľ obci Zavadka z Ameriki usiloval še do domu. V Prešove aľe už tak še pohorel, že ňemohol dojsc do domu, aľe ho odňešľi do špitaľa mescickeho. Visluhac ho už ňemohľi, poňevač už barz oslabnuti bul.

Van Meter. Pisaľi sme už vecejraz o tim hroznim ňeščescu, ktere še za morom vov Jakobs Crek-a-skih majnoh povodzelo, dze kolo 400 ľudske životi a medzi tima viššej sto z naših krajanoh zahinuľi, a tam v Ameriki dze pokladi hľedac išľi, najvekši poklad na švece t. j. život svuj utraceľi. Gdovi, široti zostaľi bez

50 Naša Zastava. 1908, č. 17, s. 14.
51 Naša Zastava. 1908, č. 18, s. 10.

podpori, veľo z ňih tam v Ameriki, od každeho opuščene, druhe tu v kraju občekovaľi navraceňe otca, muža, gazdi domu. Medzi krajanami našima v Ameriki hňed počaľi pre tih ňeščesľivih sbirac; tak medzi druhima predek provadzeľi novinki uherske skerz našeho šarišskeho krajana Kohányi Tihaméra redigovane, ktere 6000 dollara nasbiraľi, z tih polovica tam v Ameriki pozostalim gdovom a širotom še ušla, druhu polovicu peňežoh 13,687 koruni poslane su do kraju gróf Andrássy Gyula ministrovi, žebi un jih porozdzeľoval medzi pozostalima tiz ňeščesľivo pohodzenih krajanoh naših.

Triest. (Austria). Na 28 apriľa došla tu šifa, ktera z New-Yorku 1600 z Ameriki še navracujucih ľudzi privezla menom Kárpátia, medzi tima 700 naših krajanoh. Druha šifa Francesca 1023 cestovateľoh privezla ten isti dzeň, z kterih 599 z našej krajini pohadzajuce ľudze. Na draže vecej cestovateľe še pohoreľi, a dvojo še z ňih ošaľeľi, tak, že jih z Triestu aňi vipuščic ňemohľi, aľe do tamejšeho domu šaľenih zavarľi.

Cleveland, O. Zunuti večar bul po minule dňi Horvath Štefanovi, i žebi mu čas skorej zešol, vešol do jednej saloni a tam do teraz z jednim ňeznamim krajanom začal billiard bavic. Pri baveň še pre daco povadziľi, naco ňeznami krajan vicahnul nož a tak z ňim poštikal Horvatha, že ten zaisce vecej ňebudze še bavic billiard. Ňeznameho vraha poľicia hľeda.

McAdoo, Pa. Dvojmi paľaci Janalovicz a Sokol areštovane buľi tu minuli vtorek preto, že Subac Adamovi ukradľi paru kuri. Horespomenute poľaci u Beleničik Jana buľi na burdze. Polisman Horvath prepatrel Belenčikov dom, dze na samim verhu našľi Subacovo najkrajše kuri. Vinňikoh skvajer Payer položel pod 500 dollarovu zaruku, poňevač aľe ňemohľi dostac určitu zaruku, poslaľi ih do berecinca do Pottsville. [52]

Hazleton, Pa. Našim krajanom pomali otviraju še oči z ohľedu teho ňesumeňitneho bureňa, z kterim panslavisticke narodňare jih do teraz zňeuspokojovaľi. Zretedelnim znakom teho je ai tota okoličnosc, ktera še v mesce Hazleton medzi našima rodakami stava, že kdiž predtim pri svojih shadzkoh, zabavoh, zašlepene od panslavoh sbiraľi «na tu našu slovenčinu» teraz od kedi viditeľne je, jak zneuživaju narodnare tote obeti narodne, teraz prestaľi svojo centi panslavom davac, aľe obracaju jih na druhe hvaľitebne, dobre cile. V Hazletoňe buduje še teraz novi rim. kat. koscel sv. Trojici, krajaňi tehdi z veľku oduševňenoscu obetuju na ten svati ciľ. Ňedavno buľi vešele kerscini u krajana Benyo Andrása, dze shromaždžene hosce, šicke našo rodaci 10 dollare i 50 centi nasbiraľi, ku podpore budovaňa noveho koscela Hazletenskeho.

Hazleton, Pa. Tutejši ženski spolek Sv. Trojici veľki baľ usporadal dňa 27-ho apriľa 1908. v Maennerchor Halle, Hazleton, Pa. Čisti vinos obracil še na rim. kat. slov. koscel Sv. Trojici.

---

52 Naša Zastava. 1908, č. 19, s. 12.

Cleveland, O. Krajan Szabó György tiž už od davňejšeho času bez roboti bul a ľedvo ženu a tri dzeci bidňe mohol vihovac. Jak še mu prešľi peňeži, tiž še zobral po žeľezňičňej štreki za robotu. Ňedaľeko išol, bo ľem paru miľe od mesta jeden nakladni tren ho zavral a mu obidva nohi odrezalo. Zakeľ ho do špitaľa odvežľi umar. Zohabel po sebe ženu i tri dzeci.

Bridgeport. Conn. Pred troma rokami prišol do Ameriki krajan Takacs János. V Bridgeportce dostal robotu. Jak ušilovni a poradni človek dosc dobre mu tu išlo, aľe jakoši vše smutni bul a malo rečoval. Minuleho roku v decembru še ožeňel z Mosaczki Máriu. Paru tižne po svadzbi na krajanovi začala še ukazovac šaľka tak, že žena mušela ho dac do blazňici. Paru mešace tam šedzel, aľe jeho stav še ňepoľepšel. I preto jeho žena vibrala ho ztamadz a znim vjedno do kraju išla v tej ufnosci, že ozdaj doma navraci še mu rozum.

Scranton, Pa. Urban József htori bival i ňedavno še ožeňel v Cleveland, O., pre ňedosc roboti odešol stadzi a usadzel še v Olyphant, Pa. Svoju mladu ženu zohabel v Clevelandze, že nahľe dostaňe robotu doraz po ňu pošle. Urban József jak poradni človek svoje slovo i zatrimal. Pred tižňom pisal ženi ľist, že dostal robotu, ta žebi doraz popakovala a prišla zaňim do Olyphant. On dostal od ňej odpovedz dze mu pisala, že še ruši z Clevelandu tak, žebi v ňedzeľu rano prišla do Olyphant, žebi ju tam na štacioňe čekal. Urban prišol na štaciu ľemže pozno. Ženu už tam ňenašol. Tota na čas prišla, aľe jak vidzela, že ju muž ňečeka, zobrala še pešo po žeľezňičnej štreki, dze jej muž bul pisal že biva. Urban, mišľel, že žena tren zapozňela, tak čekal od ňej ľist, jak aľe paru dňi ľist, aňi žena ňeprihodzela, zobral še a išol do Nay Aug, dze čul, že jednu žensku na žeľezňičnej koľaji našľi zabitu. Prišol do pohrebňika, dze zabita žena ľežela a tam poznal v zabitej svoju ženu, ktora v ruki trimala jih fotografiu. Ubohi krajan od žaľu mocno še pohorel. Že jak še stalo, že žena zabita na koľaji zostala do teraz ňihto ňezna. Naisce v mišľenkoh zadumana kračala po koľaji, ked dobehnul tren, ktori ona ňepočula a ktori ju na šmerc zabil.

St. Paul, Minn. Z roztrepanu hlavu umirajuceho našľi medzi šinami krajana Török Miklósa. Dovedľi ho do špitaľa, dze na paru minut ku sebe prišol a povedal, že je 36 ročni, ňeženati, že od davna ňerobi ta za robotu bul. Vecej še ňemohľi doznac od ňeho.

Washington, DC. Mitchell John, bivali prezident majnerskej unii v kritičnim stave ľeži tutak v hotele «Hebbitt House» Mitchella John prezident Roosevelt zavolal ku sebe z tim ciľom, že ho vimenuje za komissionera pri Panama kanalu, Mitchell aľe, ktori v poslednih paru rokoh vše je horľavi, ňemohol toto vimenovaňe prijac. Minuli pjatek Mittchell zaš nazad spadnul do horosci a teraz stav jeho je barz považľivi, jak to doktore hutorja. Hammerling Louis, naš krajan, ktoreho prezident Roosevelt tiž vimenoval za komissionera pri pracoh na Panama kanalu, vimenovaňe prijal. Ten novi «job» Hammerlingovi priňeše ročne 12,000 dollare.

Cleveland, O. Gelh Elemér, krajan, jak murar robel pri jednemu veľkemu budovisku. Vonegdi hcel založic do mura jeden kameň, noha še mu pošľiskla a on tak ňeščesľivo spadnul, že doktore malo ufnosci maju ku jeho vizdraveňu.

Placa za robotu. Marcin György a jeho žena, obivataľe Alsósebes, davňejši robeľi u Kohut Marii, ktorej muž už dlukši čas v Ameriki še pretrimuje. Kohut Maria aľe za robotu jih ňeviplacela. A jak v minuli pjatek Marczinova po peňeži išla do ňej, začala še zňu vadzic, na zvadbu viľecel Puzder János, kteri od kedi muž Kohut Marii v Ameriki, u ňej kočiši a z jedneho pištoľa streľel na Marczinovu. Kuľa ňebohu na šiji poraňela. Na huk dobehnul Marczin György, a jak vidzel, že co še stanulo zoz jeho ženu, na pomoc jej hcel isc. Na to aľe Puzder i do ňeho streľel, vistreľ mu ruku pokaľičel. Teraz obidvojo obeti hore ľeža pod opaternoscu lekarsku. Ufnosc jest, že še vizdravja. Marcinova aľe na každi spusob dlukši čas muši ciskac posceľ. Puzdera žandare zotrimaľi. Sud aľe – poňevač Kohut Maria za ňeho dobre stala – ho na šľebodnu nohu puščel.

Proci vivandrovaňa. Gróf Somsich Gyula v stoľici Somogyskej z barz zaujimavim spusobom ušiluje še zamedzic vivandrovaňe do Ameriki. Hodzi z obci do obci a trime prednaški o americkih ňeblahih pomeroh, ktore un sam barz dobre pozna, poňevač dva roki strovel v novim švece. Grof o svojih skušenoscoh rozpravja ľudu, ktori po višvetľenoh grofa ňebarz budze mac dzeki isc za moro.

Privľečeňe trachomi. Administrativni vibor Satmarskej stoľici v tih dňoh trimal svojo shromaždžeňe, na ktorim hlavni stolični doktor oznamel, že v stoľici še egyptska očna horosc, znama trachom a ňebezpečňe širi. Totu horosc privlačaju z Ameriki se vracajuce ľudze. Főispán vec oznamel ministerstvu vnuternih vecoh a pital, žebi vov Fiume šickih, ktere nazad privandruju z Ameriki, vizitiroval'i, či ňemaju trachomu.

Pittsburg, Pa. Choma Miklós 30 ročneho krajana zastreľel jeho praceľ Slovenski János. Ľudze ktore buľi švedkami ulapeľi vraha a oddaľi ho poľicii. Choma a Slovenski popijaľi v jednim saloňe a tu še pre daco povadzeľi. Slovenski vistreľel dva raži na Chomu a jedna kula trafela Chomu do šerdca. Raňeni behom paru minut skonal. Choma i Slovenski su majnere a robiľi u Pittsburg Coal Co. Slovenski odsudzeni budze pre vraždu na šibenicu.

Shamokin, Pa. Slovjaci v Northumberland okreše pri ostatňih voľboch šumňe še zatrimaľi a do jedneho hlasovaľi na svojeho človeka, slovjaka, p. Durovčik Pavla, ktori pri kandidačnih voľboh za štatneho delegata dostal vekšinu hlasoh a je iste, že pri radnih voľboh budze zvoľeni, bo v ten čas i demokrati budu na ňeho hlasovac. Pan Ďurovčik je i mestskim uradze v Mt. Carmel.

Cleveland, O. Novak József, tutejši obivateľ, hcel dakdze odcestovac i preto prišol na staňicu Nickel Plate. Poňevač ešči včas bulo, tiket vimeňic ňemohol. Špaciroval kolo stanici. Naraz aľe pristupi ku ňemu jeden fajne obľečeni človek a dal še zňim do bešedi. Ľedvo paru slova prehutoreľi, jak na skoro pribehnul ešče jeden druhi mladi človek a zavolal obidvoh na stranu, ukazujuc jim jeden

bugiľar, že našol, a že tak mišľi, že je to Novakov. Ten pravda še ňeodtajoval, že je to ňe jeho, jak zbačel, že vecej sto dollaroše su v bugiľaru. Ňeznami človek ponuknul mu, odda mu najdzeni bugiľar v tim padze, kec ho dobre obdaruje. Novak še zradoval, že ľehko pridze ku paru stovkom vicahnul zoz skešeňi pejdzešat dollare a oddal ňeznamemu, ktori z ohotnoscu mu najdzeni bugiľar dal. No veľke aľe prekvapeňe bulo Novaka, jak stovki hcel premeňic a tu še vinašlo, že su to ňedobre. Doraz ľecel na poľiciu a vec oznamil, ľem že do teraz šikovnih mladikoh še ňepoščescilo ulapic.

Scheppton, Pa. Zo Sheppton, Pa. oznamuju nam totu smutnu zpravu, že veľ. pan Jaskovits Jan Ignac tamejši r. kat. slov. pľeban je hori. Rev. Jaskovits pred paru tiždňami še prehladzel, a z teho povstala terajša jeho dosc važna horosc. Rev. Jaskovits je ten, ktori jak perši slovenski missionar založel pred das 25 – 27 rokami peršu slovensku rim. kat. osadu a vibudoval perši slov. r. kat. koscel v Ameriki, a to v našim mesce v Hazletonu. Od teho času, na vzdor všeliakim intrigam zo strani jeho ňepraceľoh, ktorim on še klaňac ňigda ňehcel, a ňigda ňebudze, blahodarňe učinkuje voviňici Pana Najviššeho medzi našim rim. kat. slovenskim narodom. Na vzdor temu, že veľebni pan Jaskovits dožil už ai teraz takeho visokeho veku, jakim še pohvaľic ňe veľo ľudze možu, ufame, že Všemohuci prinavraci mu zaš jeho zdrave a ešči za veľo roki budze medzi nami učinkovac.

Hazleton, Pa. Smutne zpravi nam dohodza co dzeň. Ked ňe na žeľezňičnej draže zabije tren krajanoh, ktore za falatek hľeba hodza od mesta do mesta, tak zabije jih v majni, dze kervopotňe robja, abi zarobeľi každodzeňni svoj falatek hľeba. V mestečku Bellaire, O. v tak zvanej Belmont majni pracoval krajan Maklary Franc jak uhľe z čakanom kopal, ta še naňeho zvaľeľi a ho na šmerc potluklo. Druhe take ňeščesce potkalo našeho krajana menom Kiss a Gergelya v Highland Coal majni. Jeden veľki kameň spadnul na ňeho a na skutku ho zabil. Trece take ňeščesce zascihlo vo W. Virginii krajana Farkai Boldižara. Vov tak zvane Sun majni robel, jak jeden veľki kameň naňho spadnul a mu calkom hlavu od karku odrezal.

Pittsburg, Pa. Od kedi nastaľi plane čaši v Spojenih Štatoh, ňit jedneho dňa, žebi sme ňečitaľi v angľickih novinkoh, aľebo, žebi nam našo dopisovateľe ňe zdeľeľi, že tu abo tam tren zabil krajana, ktori robotu išol hľedac. Ten tidzeň trojo našo krajaňi mesto roboti šmerc našľi v Pittsburgu, od davnejseho času bez roboti bul 19 ročni krajan Képes Géza. Zašporovane peňeži co skoro šemu prešľi, ľem prave teľo mu ostalo, že vimeňel tiket do Johnstowa, dze robotu ufal dostac. Ščesľivo ai došol do mesta. Aľe daremňe hodzel z fabriki ku fabriki, robotu dostac ňemohol. Rozpoznal še z krajanom Ronya-im i uzňesľi še, že po žeľezňičnih štrekoh na pešo pujdu do druheho mesta robotu hľedac. Jedno rano še zobraľi, a pomali kračaľi po štreki, jak naraz jeden nakladni tren proci ňih zbačeľi isc. Odstupeľi še na druhu Streku v tim aľe zo zadku jeden

ekspresni tren dobehnul. Ronay ešči zavčasu odskočel, Képeša aľe na marne falatki tren potarhal.[53]

Pri piatiki. z obci Tárczalő (Toriska) nam pišu. Dňa 25-ho maja gazdove a parobci barz še roskošovaľi. Jeden parobek jak už za gagorom mal, menom Csipkala János, kteri ľem ňedavno prišol z Ameriki, do žandara – ktere ho karčmar poradek robic volal – jednu spivom pulnu fľašku rucel. Žandar še zatačal Jak aľe ku sebe prišol, ta šicke še na ňeho ruceľi. Žandar na svoju ohranu vicahnul šabľu, a tak zňu začal do hlavi Csipkala Jánosovi, že ten o pul hodzini zomrel. Hto co hľeda, ľeko sebe najdze.

Hazleton, Pa. Zoz budovaňom noveho rimskeho kat. slov. koscela Sv. Trojici robotňici krašňe napreduju. Šicke štiri muri su vibudovane už tak visoko, jak oblaki budu stač. Ked tak krašňe budu pokračovac i na daľej, tak novi koscel ňeodluho budze hotovi. Koscel ten buduju zoz fajneho švetlo-belaveho marmora a ked budze hotovi, budze to najkrajši a možno najdrakši koscel v calej diecesii, ba na calej okolici. Jak čujeme, pan pľeban Rev. J. C. Szuchy zoz porozumeňom farňikoh z Uherskej krajini da prišikovac prekrasni oltar jak ai organ, ktore vecej tišic koruni budu stac. Ked do povahi vežňeme, že robotňicke pomeri teraz ňe su te najľepše, ľem čudovac še možeme nad obetavoscu dričnih farňikoh osadi sv. Trojici. No aľe dze laska a svornosc panuje, tam je i Božske požehnaňe.

Sheppton, Pa. Tunajše obivateľe z totu otazku še zaobiraju teraz, že či Manikora Mihala, zamordoval tu dahto v ňedzeľu, aľebo sam še zabil. Skutočnu pravdu možno, že aňi Coronerovo višetrovaňe ňebudze mosc ustaľic. Mertvolu Manikora naš krajan Olansky András, našol vo svojej pivnici. Olanski je «bottler». Pivo predava na fľaški. Jak v pondzelek rano išol Olanski do svojeho obhodu, z hruzu zbačel pri pivňicovih dzveroh mertvolu jedneho človeka. Olanski dorazučka začinal mertvolu opatrac a poznal v ňej Manikora. Olanski potom doraz zavolal dr. Jenkinsa, ktori mertvolu povišitiroval a konštatoval, že kark, jak ai obidva ruki mal zlamane. Inše na ňim ňebulo možno vidzec, aňi ho ňihto ňeviraboval, bo v kešeňi mal Manikora 2406 dollare. Ňeščesľivi ten človek prave teraz v ponzelek mal še oženic z jednu ženu, ktoru dal zo starej vlasci prišikovac a dahtore mišľa, že od radosci še opil a tak ňeščesľivo spadnul na pivňicovo garadiče, že še zabil. Su aľe ai take, ktore mišľa, že Manikora dahto zamordoval.

Trescow, Pa. Tunajše slovenske rim. katoľici rozhodľi medzi sebu, že daju sebe vibudovac koscel. Loti maju kupic od L. & W. B. Coal Co. Hutori še, že jest tu i na Park View das 60 fameľie a tak že možu sebe koscel vibudovac. Trescowčaňi kňeža ňebudu mac, aľe z Hazletonu budze tam hodzic pľeban sv. omšu služic.

Cleveland, O. V jednej saloni tri mlade našo krajaňi še zabavjaľi, menom: Konder, Kostura, a Mraz. Z pervotku zabava išla v poradku, jak aľe še kus už ponapijaľi, daľi še do zvadi. Potem nastala medzi ňima pračka, a nože maľi robotu.

---

53 Naša Zastava. 1908, č. 21, s. 13.

Mraz na hribce ošem rani ma, Konder na tvari tak je poštuhani, že ho jeho pribužne aňi poznac ňemohľi. Kostura zaš na rukoh ma take rani, že prejdze paru mešace, kim budze mosc robic. Po takej zabavi, ňemožeme povedzic na amerikanoh, že ňespravňe naših krajanoh nazivaju hunk. [54]

Washington. Medzi Ameriku a AustroUhersku krajinu ešči pred 40 rokami ustanoveni bul jeden zakon, vedľa ktoreho amerikanske verhnosce v každim štace, v každim okreše (County) maju oznamic Austro-uherskemu konzulatu, ked v jih jurisdikcii jeden austriacki aľebo uherski poddani zomre. Prave tak maju učiňic austriacke a uherske verhnosce to jest oznamic amerikanskeho konzula v každim padze, ked na priklad v Austrii aľebo v Uherskej krajini umre jeden občan. Ten zakon vedľa Austro-uherskeho veľvislanca ňebul tutak zotrimani už od dlukšeho času, a prave preto veľvislaňec vo Washingtone, D. C. upozorňel nato federalnu vladu amerikansku. Federalna vlada nato rozposlala naridzeňe ku každemu guvernerovi. Governeri zaš vizivaju každeho sudcu Sirotskeho sudu (Orphans Court), v každim štace a v každim okreše, abi od teraz ten zakon prisne zotrimani bul, a abi od teraz v každim padze oznamiľi austriacko-uherskih konzuloh aľebo konzularnih agentoh o šmeri jedneho, aľebo druheho uherskeho aľebo austriackeho občana. Vzcahuje še ten zakon (article 16 of the Consular Convention of July 11, 1870. between the United States and AustriaHungary) najbaržej na tih uherskih aľebo austriackih občanoh, ktore umru tutak a svojih dedičoh v starim kraju maju. Jak viššej sme pisaľi, toto dorozumeňe medzi Spoj. Štatami a Austro-Uhersku krajinu je barz na mescu, bo od teraz konzulske uradi budu mac znamosc o každim takim šmertnim padze, a umarteho rodzina aľebo dediče budu mosc dostac od patričneho konzulatu potrebne višvetľeňe o šmerci aľebo finančneho stavu teho aľebo tamteho, a to ľehkim spusobom, bo vedľa teho zakona každi šmertni pad uherskih poddanih muši bic oznameni konzulskim uradom.

Bridgeport, Conn. 14 ročni hlapec Takacs Károly, bavel še zoz svojim praceľom 13 ročnim Dezső Lajosom. Takács mal nabitu pušku v ruki i medzi baveňom vistreľel ju na Dezső Lajosa, ktoremu kula do ľeveho rebra vešla. Doktore malo ufnosci maju ku jeho vizdraveňu.

Wilkes Barre, Pa. Veľki vibuh še stal tu v tak zvanej Temple Coal and Iron Co. prisluhajucej majni. Večar jak majnere robotu ohabeľi, jeden majner horacu lampu v majni zapomnul, od čeho zosbirani plin lapel še. Vecej majnere zešľi dolu, žebi oheň udušeľi. Jak už na dolu buľi v majni, stanul še vibuh, na ščesce aňi jedneho majnera ňezabilo. Tim še pozňejši posčescelo oheň zahašic a prave jak už von hceľi z majni vihadzac, stanul še druhi vibuh, ktori šidzem majneroh na šmerc zabil a 15 mocno pokaľičene ostaľi. Medzi ňeščesľivima i našo krajaňi še nahadzaju.

54 Naša Zastava. 1908, č. 23, s. 14.

Columbus, O. Krajan Moldovan György, z Kraľovcoh z oblaka pripatral še jak na uľici dvojo bulgare še biľi. Jendnemu bulgarovi to še ňepačelo, vidzvihnul revolver a streľel na Moldovana, kteri bez slova mertvi spadnul na žem. Ňeščesľivi ľem ešči 18 roki mal, a poňevač pre plane terajše čaši ňerobel, tak ľem z posbiranih milodaroh usporadľi mu krajaňi pohreb.

McAdoo, Pa. Krajaňi Tecek János, a Kovács József, vraceľi še nazad večer zoz McAdoo na Beaver Brook, na draže napadnul jih jeden mocni «tramp» a žadal od ňih peňeži. Kovacsovi še poščescilo uceknuc. Teceka aľe, ktori je starši človek, ten plaňik povizitiroval aľe ňenašol ňič, ta puščel ho daľej.

Appalachia, Va. Barabás József, krajan, pred 2 rokami prišol tu do Ameriki a usadzel še vov viš spomenutim mestečku, dze skoro i v jednej majni robotu dostal. Ušilovňe pracoval, tak, že poslal i po svoju ženu. V laski a pokoju žiľi, aľe jeden dzeň stalo še v majni ňeščesce a Barabás tak mocno ostal popaľeni, že mešace trebalo ku jeho vizdraveňu. Jeho žena verňe ho opatrovala a šicko možno robela, žebi mužovi na pomoci bula. Po tote dňi višla do maštaľňi kravu podojic, jak še vracela do hiži jeden lofer, menom Dan, ňedal jej pokoja. Žena vešla dnu i povedala svojemu mužovi, že na dvore jeden lofer je, ktori jej ňeda pokuj. Muž ňemohol z posceľi stanuc, abi lofra odehnal i tak mišľel, že ten še pozňejši straci. Ledvo aľe žena vistupela znovu na dvor, Dan triraz streľel na ňu a trafene kuľe na skutku ju ušmerciľi. Vraha zlapaľi a oddaľi sudu. A ubohi muž, pre horosc pracovac ňevladajici z miloserdenstva ľudzi žije, kdiž ženu svoju jedinu podporu utracel.

Trescow, Pa. Naš krajan Konicsky Antal tunajši obivateľ ztracel še minuli vtorek. Konicsky po obedze pošol dagdze špacirovac, a do teraz še ňevracel nazad. Vo vtorek večar vecej ľudze hľedaľi ho na okoľici, či ozdaj ňespadnul do majnoh aľebo či ho ňenajdu dagdze umarteho, ňenašľi aľe ho. Konicsky je už starši človek. Tu biva už das 20 roki a ma veľo peňeži. Dahtore ľudze mišľa, že ozdaj ho zamordovaľi dagdze v ľeše. Jeho manželka pred paru mešacami umarla v starim kraju, a tak še vidzi, jak kedbi Konicsky od teho času pohibeni bul v rozume.

Lorain, O. Nyivati Sándor, krajan pohadzajici z Misla z Tolnanskej stol., tak ňeščesľivo spadnul medzi horuce žeľezo vov fabriki dze robel, že vzdor veľkej doktorskej opateri na treci dzeň umar. Zohabel po sebe ženu i jednu širotu.

So. Bend, Ind. Pontos Balint, krajan od radosci, že veľku «pejdu» dostal, tak še spil, že do skuri še ňemohol zmescic. Ňe dosc mu bulo, že sebe v tej dobrej dzeki i zašpival, aľe višol na uľicu a tam iducim ženskim ňedal pokoj. Jeden poľicman potom smiloval še nad ňim a vžal ho do «hladku», žebi še mu «viťuzna» krev kus ucišila. Ľem že ľedvo ho zavrel do jednej hižki, jak naraz počul ztamadz veľke stukaňe, priskočil tam i vidzel, že Pontos zoz jednim remeňom hce še zadušic. Poľicman odebral mu remeň a višol von mišľac, že už krajan še uspokoji. No jemu paľenka ňedala pokoja a o kratki čas zaš zos košuľu hcel še udušič, a tak do pjateho razu proboval samovrahom buc. Poľicman na ostatku zunoval ho vartovac i do hola ho zobľek a tak do jednej cmavej hiži ho zavrel, dze še uci-

šel. Na druhi dzeň jak mu povedzeľi, že pejc raz hcel bic samovrahom ňehcel veric a plačuci priobecal pred rihtarom, že vecej paľenki pic ňebudze. Rihtar še doznal, že Pontos je poradni a ušilovni človek na jeden dollar ho pokutoval.

Hannibal, Mo. Sikos Dénes, naš krajan na noc robel vov tutejšej Portland Cement Co. Amerikaňi radzi ho maľi, poňevač najporadňejši a najušilovňejši človek bul v calej fabriki. Sikos, poňevač na noc robel, tak cali dzeň mal čas a ten čas tak strovel, že na poľovačku hodzel. Tote dňi tiž še zbiral na poľovačku, a preto zejmal z mura pušku, že ju očisci. Puška nabita bula i jak Sikos ju čiscel, kohucik dajak še spuščel a puška vistreľila. Kuľka do žaludka mu vešla a na skutku ho ušmercila. Ňeščesľivi ľem ešče 21 ročni bul.[55]

Nasledku paľenki. V jednej obci medzi Nagymihály a Homonna bul jeden barz veľmi mocni gazda, poradňe sebe žil, aľe jak pred paru rokami do Ameriki pošol a nazad prišol, od vtedi koscel jeho karčma bula, tam pracoval, a ňe vov gazdovstvu svojim, ňeodluha dzeci jeho mušeľi še haňbic za ňeho, do každeho še lapal, aľe už male dzeci ho pobiľi, už teraz oslabnul calkom, a teraz už vecej mešace vov posceľi ľeži, hodzic ňemože, bo tote nohi ktore ľem do karčmi išľi z radoscu, tam bežeľi a virgaľi vov tancu, teraz poražene su, a rušac še ňemožu. Žaludek zapsuti, nohi ňevladne a gazda mešace a mešace tak ľeži. Aľe uzna, že ten trest zaslužel už tu na žemi, bo radosc ľem vov karčmi a paľenki nahadzal, a že zoz uspokojenim šerdcom cerpi. V ruki božskej sme šicke, aľe ňeščesce svojo ňej ňihto ňej ňehľeda sam, nasledki pijatiki su vše smutne tak na ceľe, jak na duši. Hraňce še od pijatiki!

New York, NY. Dňa 24-ho maja tutejše robotňici, ktore su bez praci, a medzi ktorih i našo krajaňi prisluhaju, veľku shodzu usporadaľi vov Manhattan Lyceum Halle. Na tejto shodzi uzňešľi še, že zvoľa jeden vibor, ktori ma isc ku Rockefellerovi z tu prosbu, abi daco zrobel v prospeh naroda, ktore su bez praci, to jest abi vekšu summu oferoval na obmedzeňe bidi. Na tej shodzi oznamel Law Alex, ošem hodzinovej Ligi predseda, že on vo Washingtonu bul skerz robotňikoh u Roosevelta, dze pital, abi kongres 150.000 dollare odhlasoval pre robotňikoh bez praci.

Cleveland, O. 18 ročni Dorno Gyula, pohadzajuci z Gemerskej stoľici vonekdi zoz svojima troma kamaratami išľi za robotu. Navracajuc še domu, draha jih po Nickel Plate žeľezňici vedla. I tak še stalo, že na žeľezničňih šinoh nahdzajucima sneperami začaľi še bavic a vidzvihovac, ktori je mocňejši. Dorno tiž jeden šneper ulapel a ho vidzvihnul, ľem že v tim mu z ruki vipadnul a na hlavu spad. Tak mocno zostal potlučeni, že o paru minuti skonal.

Pottsville. Pa. Minuli vtorek obešiľi tu Radzius Felixa na dvore tunajšeho «Court House». Radzius pred paru mešacami z brutalnim spusobom zamordoval jednu ženu, Cserkoszkis Máriu a jej 4 ročneho hlapca. Podrezal jim hardlo. Radzius pohadza z Russkej. Bul on Moskaľom aľebo Litvinom. Ten isti dzeň

55 Naša Zastava. 1908, č. 23, s. 13.

rano, predtim, ňiž bi ho buľi obešeľi, viznal še, že pred troma rokami ai v Russku zamordoval jedneho človeka a preto prišol do Amiriki.

Harrisburg, Pa. Tiž minuli vtorek tojest dňa 26-ho maja obešiľi tu z Austrii pohadzajuceho človeka menom Celop Péter. Celop zastreľel svojeho krajana Kosia Štefana dňa 9-ho decembra minulim roku. Koslo vžal sebe za manželku totu dzivku, ktoru ai Celop miloval, a preto ho zaštreľel na dzešati dzeň po svadbe. Celop ňemal tu ňikeho, o jeho pohreb postaraľi še aľe jeho krajaňi.

Hazleton, Pa. Dvojo naše krajaňi staľi pred majorom minuli pondzelek rano preto, že še ,«fightovaľi» (biľi) na pouličnej kare, a pri tim ňeslušne slova hasnovaľi, jak to običajňe še stava pri takih priľežitoscoh. Jeden še vola Stulak András a druhi Sveda Péter. Stulak hutorel, že jemu ľem z figľoh še priľepeľi ruki Švedovi na kark, co ten posledňejši rozhodňe tajil, bo že on až barz mocno čul Stulakove paľce na svojim karku. Stulak za «figľe» mušel zaplacic 10 dollare pokutu. Sveda še z tim hcel vihvarac, že on ľem še braňil od Stulakovih paľcoh, co aľe meščanosca ňehcel uveric a nameral na Svedu 5 dollare pokutu. Šveda ňemajuc pjatku pri sebe, mušel zostac v lakope. Tiž jeden poľak menom Kuzolski P. bul poslani do lakopi preto, že barz hľiboko popatrel do fľaški.

Cleveland, O. Boros Ferencz, krajan pred šesc rokami prišol tu do Ameriki do viššej spomenuteho mesta, co skoro dostal robotu a jak poradni a ušilovni človek, každi ho rad mal. Boros ňikda ňehodzel po salonoh, aľe svojo zarobene peňeži jedno ku druhemu klad, žebi čim skorej mohol teľo našporovac, abi svoju frajirku, htoru doma ohabel, tu ku sebe došikoval. Poslal jej šifkartu i peňeži. Už ai domik vibral a ho zaradzel, že ked pridze, ta už do svojeho ju privita. Ľemže ňe tak še stalo. Po tote dňi mesto frajirki prišol ľist, v ktorim mu na znamosc dava, že ona še vidala za druheho, žebi ju do Ameriki ňečekal. Mladi krajan tak sebe vžal to do šerca, že ešči ten isti večar višol ku vodze a z jedneho visokeho mosta do vodi skočel, dze svuj hrob našol.

Ambridge, Pa. Orbán János, tutejši obivateľ naš krajan, po minule dňi barz plano pohodzel. Do viššej spomenuteho Orbana pred pejc mešacami prišol jeden otarhani, vihladzeni mladi krajan, menom Kazmer Lajos, a pital, žebi še nadňim zmiloval a dal mu nocľik i jedzeňe, poňevač už je 6 tižňe bez roboti a od tedi ľem tak še bluka. Orbán dobreho šerdca človek, vžal mladeho človeka ku sebe a priobecal mu, že še postara mu i o robotu. Pre terajše plane čaši darmo hodzel od fabriki ku fabriki mlademu človekovi robotu pitac, ňigdze mu ňemohol dostac. Tak prešľi šesc mešace, že mladi človek ňerobel ňič, ľem jed, pil a po špacirki hodzel. Teraz, jak nastala jar, ceple časi, mladi krajan še rozmišľel a jak Orbán ňebul doma, rozbil kufer a ukrad z ňeho 40 dollare hotove peňeži i jednu bankovu kňižečku na 600 dollare a z tim še ztracel. Tak še odslužel svojemu dobrodincovi za jeho dobre.[56]

---

56 Naša Zastava. 1908, č. 25, s. 10.

Statečne kamaraca. Kánya Bálint, obivateľ obci Tiszabecse v tih dňoh prišol nazad prez Oderberg do Košicoh z Ameriki. Z ňim vjedno prišľi Kóta Pál a Szuperák István. Na moru z ňima cestoval Lakó Gáspár, obivateľ obci Ujszentiván, kteremu ktoška na šife 450 dollare ukradnul. Višetrovaňe ešče na šife bulo zaprovadzene, ľemže ňijak ňenašľi peňeži. Teraz v Košicoh Kóta i Szuperák vešľi do jedneho bankhauzu, žebi peňeži amerikanske sebe premeňeľi. Tu še stretľi z Kánya Bálintom o tim barz dobre znaľi, že ľem 4 dollare šickih hotovih peňežoh mal pri sebe. Poňevač aľe tu vidzeľi, že Kánya Bálint, tu 450 dollare premeňel, a znaľi, že pri Lakó Gáspárovi spal na šife, kemu prave 450 dollare skapaľi, oznameľi vec poľicii, ktera Kánya Bálinta zotrimala. Lakó Gáspár ňeborak za dňi prez jedneho grajcara še blukol v Oderbergu, bo ňemajuc peňeži, ňemohol odejsc.

New -York, NY. Ešči pred 6 mešacami višol z domu krajan Schaffer Sándor za robotu i od teho času ňič oňim ňečuc. Fameľiu v tej najvekšej bidze ohabel.

Gallantine, Pa. Sevak Márton, 27 ročňi krajan bivajuci v Gallantine, Pa., zomrel dňa 1-ho junia v Memorial ňemocňici v Monongahela, dze odveženi bul ňebezpečňe streľeni. Šmerteľnu ranu vipaľil na ňeho 29 ročni Obek János, dobre znami slovjak na tej okoľici. Stalo še to na svadbe. Obek ucekol, aľe poľicia je mu za petami.

Trescow, Pa. Kritnovski András, ušilovňe pracoval v majnoh na Coleraine v pondzelek, ked odrazu z verhu ohromni kameň spadnul na ňeho a ho calkom pohoval. Z pod kameňa už ľem jeho mertvolu vicahľi.

Berwick, Pa. Vov tutejšej zľevarňi prisluhajucej American Foundry Co. robotňici višľi na štrajk. Medzi štrajkujucima i našo krajaňi še nahadzaju, ktore vzdor planim a hudobnim časom dovjedna trimaju z Amerikanami a ňeidu za škeboh. Kompaňia, jak vidzela, že i našo krajaňi še trimaju, dala došikovac z druhih mestoh škeboh, ktore pri dozore poľicmanoh hodzeľi do roboti. Jak to aľe našo krajanki vidzeľi, jedno rano zos metlami ozbrojene virukovaľi ku fabriki, že škeboh odplaša. Škebi šmelo kračaľi a ľem še ušmihovaľi na ženski regiment, tak samo i poľicmaňi to ňa šmih vžaľi. Našo krajanki aľe še potrimaľi, bo jak škebi še bľizko fabričnej kapuri pribľiželi naraz, zos metlami na ňih še verhľi, a ňepatreľi aňi hlavu aňi oči, ľem po ňih, tak jih na tlukľi, že škebi daľi še do uceku, dahtore aľe tak pobite buľi, že mušeľi jih odvesc do špitaľa. Pozňejši poľicia še zamišala do veci a krajanki odehnala domu.

Yorktown, Pa. Vasnak János, ľem po tote dňi prišol nazad už druhiraz zos kraju. V stredu rano perši raz išol do roboti aľe ai ostatňiraz, bo o 11-ej hodziňe verh majni, dze pracoval, spadnul na ňeho a ho calkom pohoval. Vžalo to paru hodzini, ňiž robotňici mertvolu jeho mohľi vibrac z pod uhľa. Vasnak v kraju ma ženu i dzeci, ktore ho už ňigda ňeuvidza.

Cleveland, O. Ešči v maju 7-mim ukradľi našemu krajanovi Molnár Miklósovi 77 dollare hotove peňeži. Krajan doraz oznamel kradež u poľicii, aľe tota da-

romne patrela po zbujňikovi, teho zlapac ňemohla. Po minule dňi Molnarovi še prišňilo, že na fundušu isteho krajana Kerekeša jeho ukradzene peňeži su zakopane. Oznamel zaš vec poľicii, ktora poslala z Molnárom jedneho poľicmana, žebi funduš Kerekeša prepatreľi. No veľke prekvapeňe bulo pre ňih, ked jak kopac začaľi, ukradzene peňeži našľi.

Mainfield, O. Po tote dňi vipukol tu oheň v jednej fabriki prisluhajucej Frod & Co. Spomenuta fabrika do popela zhorela. Daľej i kolo fabriki nahadzajuce domi tiž do gruntu zhoreľi. Vov fabriki vecej sto ľudze pracovaľi, medzi ňima i našo krajaňi, ktore teraz bez roboti ostaľi.[57]

Uherski vnuterni minister, grof Andrássy Gyula v jednim ňedavňo vidanim uradnim pišme oznamuje, že z najpevňejših, najistejših stranoh mu na znamosc prišlo, že robotňicke položeňe v Ameriki v žadnim ohľedze še ňepoľepšeľi doteraz, a ani ňit vihľed nato, žebi robota v Ameriki še naskoro puščela. Rozkaz vidal minister abi verhnosce čim piľňejši napominaľi narod na totu okoličnosc, žebi ožnameľi ľudzom, že tote hiri, ktere z Ameriki prihadzaju, že robota še už poľepšuje, že tote hiri su ňepravda, a ňe z inadzi pohadzaju, jak od ňesumeňitnih agentoh, ktere z vivandrovaňa hudobneho narodu žiju a še zbohacuju. Oznamuje minister, že ňit aňi jedneho dňa, žebi z Ameriki ňedostaval ľisti a prosto od uherskih krajanoh, v kterih pre Boha pitaju, žebi jih na krajinski keľčik z Ameriki domu privesc dozvoľil. Samo od sebe še rozumi, že takim krajanom, ktere už davňejši su v Ameriki, ked tam robotu utraceľi a domu hcu prisc, krajina – na keľo ľem možno je – na pomoc pridze; znac treba aľe i to, že ked dahto ňeda ňič na napominaňe, že v Ameriki robota ňeidze, a žebi ľudze ňevivandrovaľi teraz do pevnej zahubi, a ked taki ňeusluhmani človek teraz v tih planih časoh preči vivandruje do Ameriki, a ztamadzi potom na krajinski keľčik bi domu prisc hcel, teho prosba na žaden spusob od krajini, a od ministra vipulňena ňebudze.

New York. V poslednim čaše vecej našo krajaňi še skaržeľi ľistovňe, že ked maju dajake zaľežitosci do poradku priňesc, pričim ked potrebuju ai konzulske potverdzeňe, ta že dahtore verejne notari, aľebo takzvane bankare až barz veľo jim rahuju zato. Žebi našo krajaňi ňebuľi okradzene pri takih zaľežitoscoh, pitaľi sme skerz tej veci višvetľeňe od jedneho austro-uherskeho konzulata. Konzulski urad odpovedal nam vdzečňe a višvetľel totu vec nasledovne: «Poňevač takzvane verejne notari (Notary Public) v smišľe zakona šicke su amerikanske občaňi, jih podpisi potverdzene budu skerz konzulatu za dva dollare. Takih dokumentoh aľe, ktorih vistavi a podpise dahtori kňaž, ňe amerikanski občan, konzulske uradi potverdza za jeden dollar i 37 centi. Na dokumentoh, ktorih už dahtori konzulski urad potverdzel, cena potverdzeňa v korunoh je naznačena: aľebo 9 koruni a 88 fillére, aľebo 6 koruni a 75 fillére. Dahtore ňesvedomite agenci potem ukažu ten dokument patričnemu krajanovi, ktori ľem malo zna

57 Naša Zastava. 1908, č. 26, s. 12.

čitac aľebo pisac, že teľo dollare placeľi za potverdzeňe, co aľe ňe je pravda. Hto tehdi hce mac dajaki dokument s konzulskim potverdzeňom zaopatreni, ten za konzulske potverdzeňe ľem 2 dollare aľebo 1 dollar i 37 centi ma placic a ňevecej, vedľa teho, hto mu dokument vistavel. Prave tak, ked dahtori vojopovinni uherski aľebo austriacki občan hce še dac povizitirovac u dahtoreho konzulatu, zato doktorovi ľem tri dollare treba placic a aňi centa vecej.

Hazleton, Pa. Minuli štvartek dňa 11-ho junia obešel še Hudák János, rodak z Polyakócz (Šarišskej stoľici). Ku temu skutku ho to privedlo, že dňa 9-ho junia vidaval dceru za M. Andrása. Otcec to pobanoval, že dceru za ňeho vidal, co na teľo merželo brajthina, že še spil na vešeľu. Otca to barz zarmucelo, ktori poradni, akuratni a nabožni človek a na šerdco vžal ňeščesce svojej dceri, a vše ľem to hutorel: «Moja ľuba dcero za živa som ce pohoval», co som zrobel ja ňeščesľivi. To še v stredu nadranom stalo a v štvartek poobedze o 4-tej hodziňe už na pujdze na drutu višel. Ňebožčik tu ma dva dzeci a v kraju manželku a šesc dzeci, 51 roki ma, a tri roki še už v Ameriki pretrimuje, do žadneho spolku ňeprisluhal. Najvekša žadosc jeho bula, žebi domu mohol pujsc, ľem bi tu ňespočivalo jeho celo. Ňeščesňika z biskupskim dozvoľeňom v Lattimer, Pa. pohovaľi na cintir Sv. Jozefa menovani.

Cleveland, O. Horváth Gyula, 38 ročni krajan, v pondzelek dňa 25-ho maja do hlavi sebe streľel. Kim po ambulans poslaľi, ňeščesľivi človek bez teho, žebi bul povedzel pričinu samovraždi umar. Spomenuteho každi jak poradneho a dobreho človeka poznal a prave zato ňepohopiteľňe čom spahal samovraždu. Ňebožčik prisluhal do dvoh spolkoh, ženati ňebul, a 18 roki bul vov Spoj. Štatoh.

Kingston, Pa. Isti mladi človek, menom Sebestyén, zastreľel jednu šumnu mladu ňevestu menom Keres Anna, a potom puščel i sebe jednu kuľku do hlavi. Keres Anna mlada ňevesta bula, ktoru aľe muž zohabel pred paru mešacami, a tak ona pri matki bivala. Pred paru tiždňami Sebestyén do ňih išol na bord, a poňevač i on šumni šuhaj bul, co skoro še zaľubeľi jedno do druheho. Ňedavno še dopitovaľi u jedneho fiškaľa, že či bi ňemohľi bic zakonňite zosobašene? Fiškaľ jim odpovedal, že vedľa zakona teho štatu muša čekac dva roki a ked do teho času perši muž ňepridze nazad, tak potom možu še pobrac. Pozňejši še doznaľi, že poňevač su katoľici, zakonňite oňi doteľ ňemožu bic zosobašene, ňiz jej perši muž žije, bo to zaš katoľicka cirkev ňedozvoľi. Zaľubene ňecerpežľive ľudze ňeznaľi dočkac termin i odebraľi sebe život.

McAdoo, Pa. Tunajši magyarski pľeban Rev. Pavel Csizmadia, kolo 4-ho julia zohabi tunajših svojih veracih a pujdze do Throop, Pa., za pľebana. Na jeho mesco pridze pravdipodobňe Rev. Cserniczky. Rev. Csizmadia už za vecej roki učinkoval tutak jak pľeban tunajšej jak ai hazletonskej magyarskej osadi a jeho verace ho barz radzi maľi.

McAdoo, Pa. Tunajši novi grecko kat. koscel je už skoro hotovi a dňa 4 julia budu ho pošvicac. Koscel je budovani zos cehli a teraz je najkrajši na McAdooskej okoľici.

Zanesville, O. Ňet jedneho dňa, jednej hodzini, abi sme ňedostaľi zpravu o dajakim ňeščescu naših krajanoh. Ňižej podavame tri take ňeščesca, ktore še v jednim mesce jedno za druhim stalo. Kolesar János, krajan, v jednej fabriki jak vipomocni mašiňista robel. Tote dňi jednej mašini komin mal napravjac i jak višol hore, noha še mu pošľiskla a on tak ňeščeslivo spadnul, že sebe nohu vilamal, ktoru muša teraz odrezac. Podobne ňeščesce stalo še na druhi dzen v tej istej fabriki. Zagyva János, tiž krajan, horuce žeľezo na vožiku vezol i dajak še mu hlava zakrucila a on z hlavu do horuceho žeľeza spad. Odvezľi ho do špitaľa, aľe doktore malo ufnosci maju ku jeho vizdraveňu. Trece take ňeščesce tiž vov spomenutim mestečku še stalo. Smidt József, tiž naš krajan, jak mašiňista v jednej fabriki tu robel. Vonehdi hcel mašinu pooľejovac i veľki remeň dajak mu šati zahicel a uboheho človeka na marne falatki roztarhalo. Jeho žena jak še o ňeščescu doznala, šerdco jej puklo a na skutku umarla. Po ňeščesľivih zostaľi dva male široti. Tak v tej zlatej krajiňe koši šmerc co dzen naših krajanoh.[58]

Trescow, Pa. Tutejše rimske kat. krajaňi kupeľi sebe tri loti na ktorih lotoh koscel daju sebe vibudovac. Na planu teraz še pracuje a jaknahľe plan budze hotovi, še lapi do budovaňa koscela. Koscel stavjac še budze na šumnim mescu ňedaľeko od stareho Trescowskeho štoru. Ku temu koscelu budu prisluhac ai Park-Viewske krajaňi. Osadňici dňa 4-ho julia veľki pic-nic usporadaľi z ktoreho čisti dohadek še obraci na novi koscel. Zos Trescovčanoh do teraz dahtore do McAdoo, dahtore do Hazletonu hodzeľi do koscela.

White-Haven, Pa. Krajaňi Lucskos Ádám i Gunski János, vjedno cestovaľi na jednim nakladnim vlaku. I jeden i druhi na verh jednej kari cestovaľi zadarmo. Kolo WhiteHaven Lucskos viraboval svojeho kamarata Gunskeho a potom driľel ho dolu, nasledkom čeho Gunskemu koľesa odtarhľi obidva nohi. Lucskos zešol zos trenu vo White Haven, mocno dodruzganeho Gunskeho aľe odvežľi do špitaľa do Pittston, dze predtim, ňiž bi umar rozpravjal, že ho isti Lucskos (Licskos) perše viraboval, potom driľel dolu z kari. Poľicia Lucskosa co skoro ulapila vo White-Haven a teraz še nahodzi v okresnim žalaru vo Wilkes-Barre.

Passaic, NJ. Jedna mlada gdova, menom Kiselica Anna, ktora, – odkedi jej muž umar, tak še vidzi pomucena je v rozume. Pred tiždňom začala rozpravjac každemu, že še jej zjaveľi anďeľi a hutoreľi jej, žebi še rihtovala na poslednu cestu, bo že v buducu ňedzeľu o 6-tej hodziňe večar istotne umre. Ona od teho času hodzela z hausu do hausu povolovac ľudze na svoj pohreb. Objednala sebe už ai pohrebňika. Jak še o tim doznala mescicka verhnosc, odvežľi ubohu ženu do špitaľa, dze ľekari konštatovaľi, že ňema čisti rozum. Vov špitaľu

58 Naša Zastava. 1908, č. 27, s. 13.

ustavične še modľila a čekala pošľednu hodzinu. Ňedzeľa prišla, odbila i šesta hodzina večar, Kiselica Anna aľe ešči vše žije, pevňe veri, že ona muši umrec a to ňeodluho, a prave preto teraz ona ňehce do usta vžac ňič, doktore ľem zo šilu-mocu ju karmja. Ľudze tutak z veľku zvedavoscu čekaju, co še staňe s totu ubohu ženu. Ked ňebudze hcec jesc, tak predči muši umrec ňeodluha a tak jej vuľa budze vipelňena.

Fairport, O. Vig János, zos stoľici Ung pohadzajici krajan z vecej praceľami kupac še išol do Riveru Kamaraca jeho skorej odešľi, a jak vidzeľi, že Vig dluho meška, a ňeidze za ňima išľi ho hľedac a našľi ho v calkom v plitkej vodi zaľateho. Ňebožčikovi mušelo še vov vodze na šerdcu ňezdobric a tak z ňenadalu šmercu zemrel. Tu doma v kraju zohabel ženu z troma dzecmi.

Ellis Island. Pod prezešstvom amerikanskeho obhodneho a robotňickeho ministra Strauss Oskara šickih amerikanskih pristavnih mestoh (dze privandrujice ľudze do Ameriki vstupuju) deligaci shadzku trimaľi a uridzeľi zaš nove a ostrejše zakoni, vedľa ktorih doktore amerikanske každeho do Ameriki prihadzajiceho človeka vizitirovac maju, a ustanovaľi žebi na šickih mescoh jednaki zakon platni bul, ňe tak jak do teraz, že ňe jeden a ten isti spusob vizitirovaňa užívaľi doktore. Priňešeni zakon ešči od washingtonskej vladi ma bic potverdzeni, a až tak dostaňe platnosc.[59]

Fernne, B. C. Vov majnoh, ktere še ňedaľeko teho mesta nahadzaju lapel še plin a veľka eksplozia še stala, nasledkom čeho vecej ľudze, medzi tima Randolf György a Kői István krajaňi, život utraceľi.

Cleveland, O. Dvojo jedenac ročne dzeci naših krajanoh Dutka Józsefa z Parádu, a Vadai Béli z Košicoh pahadzajicih še kolo žeľezňici pennsilvanskej baveľi, jak jeden lokomotiv pribehnul ňezdobački a obidvoh hlapcoh na šinoh še dohaňajucih zarval a na smescu ušmercil.

Cleveland, O. Tutejše gr. katoľicke verice, na russke rusadľe slavnostnu pošvicanku svojeho novo vibudovaneho koscela trimaľi, pri veľikim shromaždzeňu krajanoh všeľiakej narodnosci, a rozličneho naboženstva. Cirkevne obradi pošvicanki z veľiku assistenciu Kondelka József, ňedavno vimenovani clevelandski biskup končel. Jak važnu osobitnu znameňitosc spomňeme to, že Kundelka biskup, kteri je rodom čeh, tak ai konzul clevelandski Silvestry Hugó na tej slavnosci reče trimaľi ku uherskim krajanom a sice obidvojo vov uherskim jaziku. Pri vibudovaňu teho noveho gr. kat. koscela pre uherskih vericih, tak ai zňim spojenej uherskej školi veľku zasluhu ma Lukács János, gr. kat. duhovni clevelandski, tak ai gr. kat. verice krajaňi, ktere vdzečňe z radoscu a z oduševňenoscu obetovaľi na hram Boži, a z ohotnoscu znašaju prijate ku temu svatemu ciľu terhi.

59 Naša Zastava. 1908, č. 28, s. 11.

Martins-Ferry. Zos Hernádpetri (Abauj) pohadzajici krajan Tóth András, podobne veľo druhim v Ameriki teraz barz ucisnutim ľudzom, robotu hodzel hľedac sebe po Ameriki. Jak ňedaľeko od Martins-Ferry, na koľeji pešo išol, žeľezňica ho iduceho porvala a na marne falatki potarhala.

McAdoo, Pa. Krajaňi Stahura János a Paumer László, minuli tidzeň odkupel i bučerski obhod od pana Kearnsa, a teraz oňi budu ho daľej provadzic.[60]

Cleveland. O. Vov bivaňu jedneho našeho, zos Špišu pohadzajiceho krajana Klimák Vilmosa, kteri na West-uľici bival a dobre iduci sklep na mľiko mal, veľki oheň povstal Klimák ai jeho manželka Anna od ohňa češko poraňene, bez utnosci ku životu vov špitaľu ľeža, a jih krasne tri dzeci 8 ročni Arthur, 4 ročni Walter, a 2 ročna Ida na uheľ zhoreľi. Šicke tri ňebožata do jedneho hrobu pohovaľi.

Hazleton, Pa. Oznameľi sme našim ctenim čitateľom, že tunajša «Lehigh Traction Co.,» objednala na pul dňa hirečnu cigansku bandu Rákóczi Lajoseho z NewYorku, abi tutak v «Hazle-Parku» koncert usporadala pre Hazletonske a na okolici bivajuce veľke obecenstvo, kolo 7000 ľudzi, dobre že še ňeošaľelo tak še jim pačeľi tak angľicke, jak našo prekrasne magyarske noti, tote stare najľepše, jakih sme i mi špivaľi už pred 20 – 25 rokami v starim kraju. Anglik, Ajriš, Ňemec, Slovjak a Magyar vjedno klapkal fanatičňe z rukami po každim falatku, co banda zahrala. Radujeme še temu, že jedna uherska ciganska banda pricahla ku sebe teľo ľudzi, keľo sme ešči vo veľkim «Hazle-Parku» odrazu ňigda ňevidzeľi.

Toledo, O. Veľki oheň pustošel tu v magyarskej štverci, ktori zňivočel calkom magyarski kat. koscel i školu. Pri kosceľe bula jedna šanda, mala budova drevena, dze drevo, uhľe, stari meble atd., trimaľi. Z ňeznamej pričini v tej šandze vipuknul oheň, od šandi še lapel koscel, potim i škola, ktore o kratki čas zhoreľi až do gruntu. Poňevač ohňohašiče ňemaľi dosc vodi, je ešči ščesce, že ňezhoreľi i paru sušedne domi. Toledovske teraz zos cehli budu novi koscel i školu budovac. Doterajši koscel ľem dreveni bul. Škoda obnaša kolo 10,000 dollare.

Pohreb na moru. O tragickim pohrebe jedneho uherskeho navracujuceho viscahovalca prinaša hir jeden telegramm. Na osobnim šife «Deutschland» dňa 1-ho teho mešaca zomrel Lehoczky Ferencz, ktori še do svojej krajini navracel. Na šifi cestoval Madár János, pleban v Bridgeporce, rodak z Ungvarskej-stoľici a ten pohoval Lehoczkeho. Pohreb na širokim moru bul trimani. Mertveho medzi deski položeľi, a zakľa kňaž še modľel nadňim, prikriľi ho s uhersku zastavu. Potom puščeľi pomali do mora. Počas pohrebu na šife čarna žalobna zastava višela. Smutni, presmutni pohreb bul to. Aňi jedno oko ňeostalo suho.

Pittsburg. Jeden ušilovni, dobreho spravovaňa krajan, menom Tomasko, kteri predtim svoju fameľiu zos 6 udoh pozostavajucu s najuprimňejšu starostľivoscu

60 Naša Zastava. 1908, č. 29, s. 9.

zaopatroval počal ku žeňe i ku dzecom grobianom bic. Uboha žena ňeznala totu premenu zrozumic a to mišľela, že teho pričina je napoj, zato muža z vekšu piľnoscu od napoju hraňela. Raz jak zaš rebeľiu robel Tomasko doma, na veľiku ľarmu vešľi dvojmi poľicmaňi do bivaňa, Tomaska aretirovaľi, a sherif ho odsudzel na 90 dňi do hareštu. Až jak ho zos hareštu vipuščeľi vtedi višlo na verh, že ubohi Tomasko v rozume pohibel, tehdi ňe do hareštu, aľe do šaleneho domu ho trebalo odvesc, dze ho teraz na veľki žal svojej fameľii odvedľi.

Connelsville. Jeden veľiki bankovi obhod Rutsek Petra zbankrotoval, a banker Rutsek kolo 50 tišic dollaroh dlužstva zohabice uceknul. Najsmutňejše je vov veci, že tota pokradzena, utracena hudoba blizko calkom našim ubohim krajanom prisluhala, ktere takim spusobom ňe ľem terhu čeških časoh terajših v Ameriki znašac muša, aľe i zpatrovac muša, že jejik z kervačnu pracu naskladane peňeži ňikda vecej ňeuvidza. Krajaňi, ktere v tej banki svojo peňeži položene maľi v nasledujicih mestoh Ameriki bivaju. Whick Haven, Adelaide, West Leiscuring, Leiscuring No. III., Connelsville, Star Junction. 35 mena zname doteraz s tih ňeščesľivo pohodzenih krajanoh.

Z Hazletonu zdzeľuju, že tamejša verhnosc grecko katoľickih pľebanoh; Novaka a Ladomérszkeho upovedomela, že od teraz v slovenskih školoh, ktore oňi otrimuju každi predpisani predmet muši bic viučovani v angľickim jaziku, ľebo inakši verhnosc jim školi pozavira. Obidvomi kňaže na skutku porobiľi prihodne poradki. Ladomérszky už aj prijal jedneho angľickeho učiteľa ku doterajšemu slovenskemu učiteľovi. Darmo pišu tehda narodnostne slovenske časopisi, že slovjaci še preto vicahuju, poňevač štatnu reč na ňih ciskaju. V Ameriki ešče s vekšu silu, žadaju od ňih znalosc angľickej reči, aku nas znalosc štatnej uherskej reči.

Oneida, Pa. Krajaňi Marczinko Károly, a Kuscsik Mihály, pred paru tižďňami mocno pobiľi isteho Magnet Demetra. Pre totu bitku teraz okresni sud nameral na Marczinku 10 dollare pokuti a jeden mešačni žalar, Kuscsik aľe muši šedzic kuščik, to jest štiri mešace.[61]

McAdoo, Pa. Peknu slavnosc maľi tunajše gr. katoľici. Pošvical totiž novu, krasnu gr. kat. cerkev biskup Ortynski zos assistenciu vecej kňažoh. Slavnosc pošvicaňe koscela še začalo o 9-tej hodziňe rano, v pritomnosci vecej tišic ľudzi, najbaržej spolkaroh. Po krasnim obradu pošvicaňa cerkvi, biskup Ortynski trimal slavnostnu sv. Omšu a po omši kazeň, v ktorim kazaňu vihvaľel pobožnosc, obetovavosc tunajših gr. katoľikoh. Novi koscel je krasni, veľki a zos cehli budovani. Možno povedzic, že je najkrajši na McAdoo medzi šickima. Zos priľežitosci pošvicaňa noveho koscela tunajše i okoľitne spolki ai veľku paradu usporadaľi, na ktorej učasc braľi spolki zos McAdoo, St. Clair, New-Philadelphia, Tuscarora, Maryd, Hazleton, Freeland, Upper Lehigh a z inih plejzoh. Biskupa

61 Naša Zastava. 1908, č. 30, s. 12.

Ortynskeho tak slavnostňe privitaľi, jak to zvikľi biskupoh privitac v našim kraju. Slavnosc ta bula veľkoľepa v každim ohľedze, zaco McAdoočaňi zasluža pohvalu, obvzlaštňe aľe zasluži pohvalu usporadajuci vibor, ktereho členami buľi: Rev. Prestia Alex., Kapitula Mitro a Pecuh Mihály.

Washington, Pa. Smith István, slovenski majner, zastreľeni bul na kerscinoh v Manifold, Pa Mertvolu zavraždzeneho krajana odvežľi hňed ku pohrebňikovi Reubotovi a poľicia hľeda teraz vraha, ktoreho meno do teraz ňepodarelo še ziscic. Smith s troma druhima krajanami okolo pulnoci višol z domu, v ktorim odbivane buľi kerscini, a jeden s tih troh vistreľel dvarazi na Smitha. Jedna kuľka zašahla Smitha do šerdca. Smith šmertelňe poraneni prešol prez uľicu, spadnul a v paru okamžeňoh dokonal.

Trescow, Pa. Minuli tidzeň oznameľi sme našim čitateľom, že tunajše rim. katoľicke slovjaci kupeľi sebe loti na koscel. Teraz oznamuju nam, že zos budovaňom noveho koscela še započňe ňeodluho. «Basement», pivnicu budovac budze naš znami krajan Miranda József z McAdoo.

Pittsburg, Pa. Ku pošvicanki ucešeneho noveho hramu sv. Alžbeti na Penn Ave., ktora je na 2. augusta uridzena, stavaju še veľke pripravi. Na keľo je nam znamo, na tejto slavnosci budu pritomne veľo slovenske duhovne, višše cirkevne hodnostare, a pošvetni akt prevedze sam ošv. biskup pittsburgski, Canevin. Spolki ku tejto slavnosci prihlašelo še veľo.

Pittsburg, Pa. Zos Boršodskej pohadzajica krajanka, 17 ročna Beresnyak Borbála, na 4-ho julia večar do sušedi še ponahľala. Na žeľezňičnej štreki kompaňii «Baltimore et Ohio» še pošpocela, spadla a prave v tim okamžeňu dohadzajica žeľezňica ju prešla a mertve celo na mame falatki roztarhala.[62]

Amerika. Namestňik amerikanskeho poštoveho ministra Lawshe, na poradu uherskeho uradneho oznamovateľa kupecstva, Zerkowitz Emila, ňeodluha poštovo assignacie, anveizungi (postautalvány) na peňeži i vov magyarskej reči tlačene budu vidzeľene pre pošti. Ňe malej važnosci je zaisce tota okoličnosc, ked považime, že od teraz našo v Ameriki prebivajice krajaňi doraz na poštovih utalványoh budu mosc poslac zarobene peňeži svojo do kraju, a ňebudu primušene od pošilaňa svojih peňežoh tak ňeprimerano veľke taksi placic agentom, medzi kterima okrem teho ai take še veľoraz nahadzaju, ktere hudobni narod o svojo kervačňe a s češku pracu zarobene centi okradňe. Prave tote ostatňe tižňe vecej take defraudacie še postavaľi, v kterih našo krajaňi veľke peňežne utrati cerpeľi. Hľe tehdi už i v Ameriki še prida na užitek padac budze každemu krajanovi našemu, ked uhersku reč znac budze.

New Haven, Pa. Mega András z Lipjan pohadzajici krajan 1-eho julia b. r. po kratkej horosci umar. Zohabel po sebe manželku a 4 široti.

---

62 Naša Zastava. 1908, č. 31, s. 9.

McAdoo, Pa. Dobre znami a všeobecne milovani magyarski pľeban Rev. Paul Csizmadia, minuli pondzelek preňesol še do Throop, Pa., v Lackawanna okressu, abi zaujal tamejšu magyarsku farnosc. Na jeho mesco prišol Rev. Csernicz-ky István.

Hazleton, Pa. Veľku bitku usporadaľi medzi sebu paru taľiaňi a tiž daskeľo krajaňi. Bitka še stala ňedaľeko od mesta na draže, ktore do Old Sugarloaf vedze. Tak hutora, že paru šuhaje talianske višmjaľi naših ľudzi preto, že zos mesta keksi, kolače ňešľi sebe v papirovih miškoh. Jak jih taľiaňi višmjaľi, našo krajaňi tiž jim odpovedaľi a co skoro začinaľi jeden na druheho s kameňami rucac. Teraz aľe taľiaňi išľi bľizko ku Slovjakom a «Fight» hotovi bul. Zos slovjakoh mocno, ba fatalňe poraňene buľi tromi, menom Danko János, Lenga János, Janovics János. Šickih tih odvežľi do špitaťa mescickeho, dze Danko v ňedzeľu večar umar. Doktore mišľa, že aňi tamte dvomi ňezostaňu pri živoce. Našo krajaňi ňeznaju mena tih, ktore jih pokaľičeľi, a tak češko budze vinajsc vinňikoh aľebo vrahoh, ktore po bitki poucekaľi. Taliani hoc znaju, že ktore buľi, ňeprezradza jih.

Pittsburg, Pa. Biskup pittsburgski Canevid a jeho radcove učiňeľi rožne zmeni na vecej slovenskih faroh v diecezii a sice: Rev. F. C. Scher, slovenski duhovni v Monessen premeni sebe faru z Rev. F. C. Dénesom, teraz duhovnim vo Ford City, Pa. Rev. A. L. Kovalski, minuleho junia višveceni kňaž, zaujme spravovane fari v Leckrone a doterajši tamejši duhovni, Rev. D. Poľivka, preloženi je na faru do Ambridge, Pa. dze nasledkom šmerci Rev. L. Lania, mesco vipražňelo še. Rev. Charles Keane, poslati je za duhovneho ku osadze sv. Mihala do Homestead, Pa. Rev. J. Janda, duhovni homesteadskej osadi išol na dlukše vakacie, abi napravel svoj porušeni zdravotni stav. Slovenskej osadi Najsv. Mena Ježiš v Duquesne ošv. biskup dozvoľel zakupeňe cintira.

Hazleton, Pa. Tote dňi veľka horučosc panovala na našej okoľici i pravdi podobne preto posol še kupac ai krajan Ribit György, do reservoiru na Laurel Hill. Ribit aľe ňeznal pľivac, dostal še do hľibokej vodi a še zatopel. Zos brehu vecej hlapci patreľi na ňeho, tote aľe ňemohľi ho viratovac. Mertvolu jeho vicahľi a odvezol ju pohrebňik Bonin do svojeho domu, skadzi na druhi dzeň bul pohovani. Ribit mal 23 roki, ešči ľem ňedavno prišol do Ameriki a ňemal tu žadnu rodzinu.

Bayonne City, N. Y. Tutejše krajaňi krasni novi rim. katoľicki koscel buduju z keľčikom 60 tišic dollaroh; na 4-eho julia pošvical biskup Kelly rohovi kameň v pritomnosci veľoh duhovnih našeho narodu. Pľeban tej farnosci je rev. Sykora.

Hazleton, Pa. Naš krajan Revinko Mihály, zos Latimer stal še občanom našeho mesta minule tižňe ked zavarľi ho do lakopi preto, že bul opiti. Mayor nameral na ňeho pokutu 3 dollare 50 centi, poňevač aľe ňemal peňeži, mušel šedzic dva dňi. Revinko teraz ňeveri, žebi tu bula vekša šľeboda jak v starim kraju. V kraju totiž hoc ma kuščik pod kalapom, može sebe i zašpivac na uľici, ňeru-

ši ho ňihto, tu aľe aňi špivac ňešľebodno, bo takeho poľicmaňi doraz ulapja za gaľir a odvežu ho od lakopi.

Pittsburg, Pa. Pri oslave 4. julia, pri ktorej poradňe piľi, dostaľi še krajaňi Aseszko a Kaler do hadki, z ktorej še vivinula bitka. Kaler poklal Aseszku na hlave z nožom, tak, že poraňeni mušel bic odveženi do South Side ňemocňici. Kaler bul areštovani a odvedzeni do poľicajnej staňici na južnej 13. uľici, dze muši čekac, jaki visledek budze mac poraňeňe Aseszki, zaco budze postaveni pred sud.

Butler, Pa. Krajan Dubik János hcel slavic vopred 4. julia. Bul vešeli a majuc v rukoh americku zastavu, robel veľki krik. Koňečňe dostal še do «trublu», a nasledkom teho pred predstaveneho mesta, Bella. Pred prisnu tvaru sudca Dubik ošvedčil še, že un robel krik, jak to robja amerikaňi, ked slavja dzeň ňeodvislosci. Burgess Bell bul dojati a prepuščel Dubika s timato slovam i: «Ja ňigda ňedam zavrec dobreho vlastenca, sce prepuščeni.»

Hazleton, Pa. Ňe ľem v Hazletoňe, aľe na calej okoľici dobre znami krajan Willner János, po dlukši tervajucej horosci umar minuli mešac. Bul s tih starših amerikanoh. Ešči ľem 19 roki mal vtedi, ked prišol do Ameriki, a to rovno do Hazletona. Teraz mal 47 roki, tak pred 28 rokami zohabel svoju krajinu, to jest vtedi, ked v Hazletoňe a na okoľici ňebivaľi tak bars veľo slovjaci. Vov zakladaňu peršeho slovenskeho koscela v Ameriki, vov zakladaňu koscela sv. Jozefa v našim mesce už ai un učasc bral. Taktiž udom bul možno povedzic najstaršeho spolku sv. Jozefa, v našim mesce, v ktorim spolku ňiž zdravši bul, vše zastaval dajaki urad. Bul un šikovni človek ai dosc viučeni, ňemal aľe ščesce a tak svuj každodzeňni hľeb vihľedaval, jak tišice a tišice našo ľudze, zos češku pracu. Pred paru rokami od tej češkej roboti dostal suhu horosc, ktera mu teraz vihašela jeho život. Willner pohadzal z Bardiova. Zohabel po sebe manželku a jednu, už virostnutu dceru.[63]

Šmerc. Vov Ľevockim špitaľu zomrel Domenko István 50 ročni obivateľ zos Szepesolaszi, ten isti co mu pred paru dňami ňehcaci do hlavi štreľil ten, ktori zos Ameriki prijduc ho naščivel.

Vivandrovaňe. Poňevač ešče vše plane čaši hodza v Ameriki zos Špišu už tiž o veľo meňej vandruju do Ameriki. V stoľičnim uradze minuli mešac ľem 59 passi še vistaveľi. Predešli rok v mešacu juli 208 passi buľi vistavene.

Passaic, N. J. Jedna ňeveľka aľe vzacňe, preucešeneho obšahu uherske novinki „Hajnal“ prišľi nam na ukaz z Passaic, NJ o kterih tim baržej še nam šveči spominku čiňic, poňevač redaktor teho časopisu je naš krajan, drični kňaž našej košickej diecezi Messerschmiedt Géza. Medzi veľkim početom spolupracovňikoh čitame najšikovňejših spisovateľoh mena: Rev. Dénes Ferencz (Monessen Pa.), Rev. Böhm (Cleveland), Rev. Csernitzky István (St. Paul), Rev. Csizmadia Pál (McAdoo), Rev. Eller (Toledo), Rev. Gorzó (McKeesport), Rév. Grósz (So.

63 Naša Zastava. 1908, č. 32 s. 11.

Nonvalk), Rév. Hoch (Pocahontas), Rév. Kubek (Mahanoy city), Rév. Kubinyi (So. River), Rev. Madár János (Bridgeport), Rev. Policsek (Alpha), Rev. Radóczy (Trenton), Rév. Rückert (St. Paul), Rev. Schimko (Tairport), Rév. Szabó (Yonkers), Rév. Szilágyi (East Chicago), Rév. Zrínyi (Throop), dr. Helvey Lajos (ud redakcii) peršeho rangu katoľicki spisovateľ, Hortobágyi József, kaplan zos Szakcsu, dr. Krügler Aladár, a druhe vecej. Už ľem ai same mena tej krasnej gardi čitac je važna vec, je garancia šickeho dobreho; hto aľe prečita obšah novinkoh „Hajnal" ten še prešvedči, že spojena praca tih menovanih spisovateľoh preucešene ovoce katoľickeho spisovatelstva rodzi. Najvrelejši poručame našim krajanom Amerikanskim, ktere uhersku reč znaju ten krasni časopis.

Hazleton, Pa. Passaicka poľicia našla mertvolu jedneho človeka vov vodze, ňedaleko od Passaicu. Od teho času še už doznalo, že meno teho človeka je Fialkovszky Mihály a pohadza z Hazletonu. Tutak v našim mesce še vinašlo, že Fialkovsky skutečňe tu bival v Hazletoňe, a baľbirstvo trimal na zapadnej Wyoming uľici. Tote, ktore ho s blizka poznaju, hutorja, že jeho opravdzive meno je ňe Fialkovszky aľe Stanko, a že pred rokom zos New Haven, Conn. prišol tutak bivac. Fialkovszky aľebo Stanko, teraz mal še ženic s istu dzivku menom Kozlovszky Ludvika, ktora mala zošporovane kolo 15,000 dollare. Perše aľe ňiž bi buľi prišahľi, Fialkovszky žadal svoju milenku, žebi tote peňeži dala prepisac na ňeho. Dzivka to ai dozvoľela. Okrem teho jeden z jeho praceľoh z Brooklyn N. Y. bul tu minuli tidzeň a v pritomnosci švedkoh vičital mu 600 dollare. Slovom Fialkovszky mal dosc peňeži. Da pred tiždňom pošol do Passaicu, ňihto ňezna, že preco, naco, a teraz poľicia našla jeho mertvolu. V kešeňi jeho okrem všeľijakih papiroh našľi jednu bankovu knižku, vedľa ktorej kňižki Fialkovszky ai teraz ma v tutejšim Markle Banku 600 dollare. Žebi ho dahto bul zamordoval, viraboval to češko možno veric, skorej možeme veric temu, že ozdaj Fialkovszky pošol še kupac, a poňevač ňeznal dobre pľivac, tak še zatopel. V poslednim čaše ňebul calkom zdravi, a doktore mu radzeľi, žebi pošol še kupac do slanej vodi. Možno, že on hcel zadosc učiňic doktorskemu naridzeňu. Teraz Miss Kozlovszky ňe ľem jeho, aľe ai svojo peňeži oplakuje. Fialkovszky aľebo Stanko mal das 34 roki.

Hamilton, Canada. Zos stoľici Zala pohadzajici krajan Somodi György, 25 ročni parobek vov vodze Clappison še kupal, jakožka do mulu še dostal, vše hľibši vjaznul, koňečňe v muľisku še zatopel.

McKeesport. Do turňi gr. kat. koscela sv. Mikolaja uderel na 8-eho julia perun. Koscel še na ščesce ňelapel aľe preči veľka škoda, bo muri i na kosceľe i na turňi bars su porušane od peruna.[64]

Nasledovaňe prikladu Svateho Štefana Kraľa. (Milodar z Ameriki pre Dzecinsku Ligu).

---

64 Naša Zastava. 1908, č. 34, s. 11.

„Ctena Redakcia «Našej Zastavi» Vedľa krasneho článku naših milih novin «Naša Zastava» porozumeľi sme, že jak veľku zasluhu sebe vidobila «Krajinska dzecinska liga» s totu hvaľiťebnu vecu, s ktoru veľo bidne širotki, ktorih rodiče vov žemi ľeža pomarte, aľebo su od ňih opuščene še višľebodza ňe ľem od celesneho, aľe častokrat i od duševneho zahinuca. Dobri bul umišeľ tih zakladateľoh, ktore založeľi «Dzecinsku ligu», abi te bidne, hudobne dzeci zos potrebnima vecmi zaopatrene buľi. Ceši nas to bars i nas povzbudzuje, že temu dobre zmišľajucemu spolku bi trebalo bic na pomoci. S tej pričini sme tu medzi našima poznatima zrobeľi sbirku, na ktorej sbirki še nam podarelo posbirac 10 dollare i 40 centi, co urobi na krajovo peňeži 50 koruni. Ku totej sbirki prispeľi nasledujuce: po 1 dollaru daľi: Lapitka József, Dorohovits János, Dorohovits Anna, Makara Mária, Lizanyecz Anna; po 50 centi: Csépő Kálmán, Borovics József, Resetar József, Bálint J.; po 25 centi: Liba János, Czirel A., Foriss Gyula, Shell F., Hunya Lukács, Lajkun A., Doras J., Betekanics J., Mandics A.; 6 osobi po 10 centi. S uctu na šickih ctenih čitateľoh Lapitka József, Dorohovits János." 50 korunova summa, od jedinej maľučkej společnosci, kterej udi zajisce ňe su možne bohače, už i sama v sebe šumna vec, a hodni znak teho, že v tih šerdcoh, ktere totu summu poskladaľi žije laska ku bľižnemu. Aľe z ohľedu našej milej vlasti stonasobňe vidzvihuje visoku cenu tej summi okoličnosc, že toten darunek peňežni s takej krajini, s takeho mesca pohadza, dze procivlastenecke bureňe najmocňejši panuje, a dze «Amerikanska Slovenska Liga» z ňepočetnima druhima procivlasteneckima spolkami, zos zatajic še ňedajucu šikovnoscu nadtim pracuje, žebi šerdca naših, slovensku reč uživajucih spoluobčanoh, naproci jih rodnu žem, milu ojčiznu, drahu vlast, a naproci jej štatnu reč, to jest uhersku reč pobuntatovaľi, pobureľi. Našo premile ščedre dobrodiňci a darovateľe pan Lapitka ai společňici pevňe vidzeľi belave štempľe, marki (po trenčanski «kolki»), na kterih ten, vihodnim slovjakom češko zrozumiteľni, napis stoji: «Slovenský brat, objim si mať» (po našemu: slovenski bratku, oblap tvoju matku). Našo mile krajaňi utrafeľi viznam teho napisu a ho i nasledovaľi, tak aľe, že toto nasledovaňe češko budze služic vudcom Slov. ligi ku veľkej radosci. Našo mile krajaňi z daľekeho zamorskeho kraju jedno uprimne oblapeňe, jedno laskave poboškaňe poslaľi «svojej milej, drahej matki», tej matki, kterej meno ňe je prazni pohop, kterej milujucim dzeckom je každi človek, kteri tu biva či na tej širokej-daľekej uherskej rovňi, či na tih žeľenih horňastih uherskih Karpatoh, či hutori po uherski, či po slovenski, či po ňemecki, či po rutenski, kterej krajiňe šickih-šickih občanoh tišicročna společna minulosc, společne radosce, žalosce, společna oduševňenosc a laska, statečnosc a šmelosc, praca a šľeboda dovjedna spojeľi jak ohňivka draheho zlateho lancuhu dovjedna zvareľi, krajiňe tej žemi, dze jih koliska stala, a dze – ked je to Božska vuľa – ai jih kosci ňekedi prahnuc budu ---------oblapeňe, poboškaňe poslali: milej, sladkej uherskej vlasti. Možno, že tota mila matka ňevihovala v rozkošu a v bohatstve tih naših pisateľoh ľistu. V malim domku, vov skromnej hižki jih koľisala, ňekteri z ňih ai ňedostatek cerpel ozdaj. Aľe oňi to znaju, šerdco jim zatluklo a pošeplo to, že milu matku ňe ľem vtedi treba milovac, ked ona bohatstva, hojnosc po-

dava, ałe ai vtedi, ked inšeho ňedala, jak teho naj potrebňejšeho po všedneho hľeba. A oňi, tote dzeci, ten skromni povšedni hľebik i stamadz s tej daľekej krajini vinahradzuju a odplacaju tim, ktere nato scisnute: hudobnim, opuščenim dzecom. Tak čujem všerdcu, jak kebi jeden, statečnej tvari, dluhovlasati, stari vojak Rákóczeho, jeden s tih najverňejših, jake buľi zaisce predkove stare pana Lapitka a jeho společňikoh, jak kebi un tam išol ku ňim, do teho daľekeho z visokima fabrikovima kominami okopceneho amerikanskeho mesta, a zos solzavima očami bi jim podaval svoju vov vojnoh skušenu ruku a to bi jim povedal: „Dobre, statečňe sce zrobeľi mile potomci mojo, zaslužice, žebi som vam ruku poddal. Však i vi take, jak ja bul a jak každi s predkoh vaših bul od Svateho Štefana kraľa počavše, drične, udatne dzeci drahej uherskej vlasti. Bo žem rozpuknuc može, hviždi a kameňe z oblohi padac možu, ałe slovenske kuruce Rákóczeho, labanczami ňigda ňezostaňu!“

McAdoo, Pa. Tutejši uherksi v Ňem. Podp. Robotňicki Spolek dňa 25-ho augusta budze pošvicac svoju krasnu, novu Amerikansku zastavu. Slavnosc pošvicaňa amerikanskej zastavi odbivac še budze v tutejšim rim. kath. magyarskim kosceľe. Pošvicac ju budze Rev. Csermczby, pľeban. Za kresnih otcoh a kresne matki krasnej zastavi amerikanskej budu : pan Payer, tutejši dobreznami obhodňik a jeho manželka, daľej pan Tóth, majiteľ a redaktor «Slovenskih Novin» a jeho manželka s Hazletonu.

Pottsville, Pa. V Knickerbocker majňe, patracej Pilila a Reading Coal & Iron Co., udal še vibuh a ušmercelo dvoh majneroh, troh ałe bars poraňelo. Vibuh udal še nasledkom otvoreňa gazoveho prameňa Buck Montain zvanej žiľi počas striľaňa uhľa. Zabite buľi: Dumbinszki Péter, Kolyik Jakab a Kuza János. Wilhelm Saso a Chas. Cowly buľi mocno poraňene. Mertvoli Dumbinszkeho a Kolyika nahodza še ešče v baňi zasipane skalami. Šicke tote majnere bivaľi v Shenandoah.

McAdoo, Pa. V tutejšim rim kath. slovenskim kosceľe Pannej Marii minulu ňedzeľu z veľkima slavnoscami bul pošvicani novi organ jak ai jedna krasna soha Pannej Marii. Veľku sv. Omšu jak ai pošvicaňe skončel Hermann, tutejši pľeban. Na pošvicaňe verice vov bars veľkim počtu braľi učasc. Soha Pannej Marii je veľka, krasna, umelecka, a novi organ je tiž fajni, z mocnim dobrim hlasom.

Uniontown, Pa. Na ňedaľeko ľežacim plejzu Gates, nasledkom davnej ňenavisci vipukol kervavi boj v sobotu medzi slovjakami a taľianami. Počas bitki cala osada bula na nohoh a visledek bitki je ten, že jeden talian menom Antillo Ronco je mertvi. Vecej druhe poraňene. S pomedzi slovjakoh poraňene Szebolszki János, Molanski Sándor, Szokolszki János. Okrem tu spomenutih jest ešči veľo raňenih, mena tih su ałe ňezname. Štatna poľicia zavarla dvacec ľudzi.

Winnipeg, Man, Kanada. Pri mestečku Fernie povstal v ňizkih ľesoh oheň, ktori še tak rihlo rozširil, že mesto Fernie bulo upelne zničene, a 3000 ľudze muša bivac pod širim ňebom. Cala krajina pri Crow Nest kanadskej žeľezňici

je morom plameňoh, ktore širi šmerc a zkazu. Mesto Homer, ľežace na kanadskej Pacific žeľezňici zmizlo s poverhu žeme. Mesto Michel tiž v plameňoh stoji a tišice obivateľoh opuščuje mesto a okoľice, a patri še doštac do otvorenej krajini. V mestoh Fernie a Michel bivaju veľo Slovjaci. Vo Fernie je odbor 367 Narodneho Spolku a vov Michel odbor 423. Daj Bože, abi obetami plameňoh ňebuľi našo krajaňi. Oheň še rozširel už na 40 miľe a doteraz zhorelo kolo 400 osob, z ktorih ľem na Fernie pripada 74. Škoda plameňom učiňena vivišuju še na vecej miľioni.[65]

Port Artur, B. C. Canada. Jeden tutejši krajan, menom Kozak András, ešči pred 8 rokami ukradnul od svojeho kamarata Márton Jánosa, jednu 500 dollarovu šparkassovu kňižečku, peňeži dzvihnul, z Ameriki uceknul a do kraju prišol. Tu bars panski život provadzel s ukradnutih peňežoh, jak še mu aľe rozkuľaľi, vracel še do Ameriki. Tu še verhnosc doznala o ňim, ulapeľi ho, a teraz pred portarturskim sudom za ten davni, už 8 ročni hrih, na pejc ročni harešt ho odsudzeľi.

Cleveland. Nagy Alberta, krajana žena svojo 5 ročne dzivčatko, zato, že jej jeden 25 centovi biľaček stracela, tak ňemiloserdňe ostro pokutovala, že ju sušedzi oskarželi a sud na ňu 3 mešačni harešt i 50 dollare pokutu vimeral. Vtim istim mesce jeden uradňik bankara Szepeseho, menom Andreánszky Gyula, ňemravni utok zrobel na jedno dzivče, Makkay Eszteru. Tota ho zadala do prava a sud ho s hareštom ai zos 25 dollarovim štrofom pokutoval.

Connelsville, Pa. Tutejše krajaňi na 7-ho septembra budu pošvicac novi cintir, v kterim vov majnoh ušmercene krajaňi odpočivaju. Pri tej priľežitosci veľke slavnosce budu trimane a po calim cintiru s Uherskej krajini priňešena žem budze rozsipana po hroboh tih ňebohih rodakoh našej krajini, kterih tam daľeko ňemiloserdna šmerc zascihla.

Lorain, O. Jedno 11 ročne dzivčatko krajana Majka Jánosa menem Mariska, ohňa skladala, a žebi še jej drevo skorej lapilo, poľala ho zos gasom, vtim okamžeňu gas še lapel vov kanve, vibuhnul a dzivče še tak popaľelo od vibuhnuteho plameňa, že medzi paru hodzinami, pri okrutnih mukoh umarlo.

Chicago, Ill. Tutejši Uhersko-Amerikanski «Polgári-kör» zos společnoscu «Improvement Association» jednu deputaciu poslal ku žeľezňicovemu spolku «Illinois Central», žebi bez praci še trimajucemu uherskemu narodu zarobek virobeľi. Žeľezňica na toto veľke pitaňe oznamela, že na keľo možno budze, zadosc učiňi tej prosbi. Na tento hir viššej dvatišic krajanoh – roboti ňemajucih – še oznamelo pri direkcii žeľezňici, kompaňia aľe ľem 150 ľudzi prijala. Ku temu obecunku pripojela žeľezňica, že napozatim ňeprijme do roboti ľem takih, ktere najmeňej od 10 rokoh v Ameriki bivaju a zos «first papirom» preukažu, že amerikanske občaňi hceju bic.

---

65 Naša Zastava. 1908, č. 36, s. 11.

Lisbon, O. Kiss József i Erdősi János krajaňi, žeľezňične robotňici zameškaľi še vistupic jednej hitrim behom iducej kari, ktera Kissovi ruku, Erdósemu aľe nohu odervala.

Vancouver, Britisch Columbia. Ňesmirni oheň, kteri cali kraj zpustošil, už še zmeňšuje, aľe ešči vše calkom ňeprestal. Škoda s ohňom zapričiňena ešči še oceňic ňeda. S pervotku tak mišľeľi, že obeti životoh ľudskih vecej sto urobi, teraz oznamuju, že mertvih ňebudze vecej jak 50. Calkom je zňivočene mesto Fernie, stamadzi 25 duše zahinuľi, škoda 4 miľioni dollaroh urobi. Najvecej z naših krajanoh bivaľi vov mesce Michel, v kterim oheň ešči vše pustoši, a poňevač šicke telegrafi zhorene, ňemuž še doznac, že keľo tam z naših krajanoh zahinulo.

Pittsburg, Pa. Tutejše kraiaňi vov West Homesteadu veľki bal usporadaľi, na kterim aľe še, ňeznac z jakej pričini, poštrajtaľi. Jak poľicia poradek hcela medzi ňima zrobic, tote še šicke na poľicmanoh ruceľi a bal še po temu i z kervu poškverňil. Ošem ľudze ai šerif poľicmanoh vov bitki bars češko pokaľičene ostaľi.

Yongstown, O. Tutak prebivajiceho krajana 15 ročni sin, Galajda Lajos, še poštrajtal zos jednim kamaratom svojim, Adams Alfrédom, vov zlosci poľecel do hiži, viňesol revolver a kamarata na šmerc zastreľel.[66]

McAdoo, Pa. Do tutejšeho rim. kat. koscela novi organ daľi vistavic pobožne krajaňi. Stari organ vilosovaľi, a pri losovaňu vihral ho naš vov Trescow prebivajici krajan Bodnár János. Vov McAdoo-skej r. k. gmini novi špivuci spolek utvoreľi, v kterim už i do teraz veľo udoh jest. Galatha Štefanova manželka prestala zos evangeľickej na katoľicku viru v tutejšim uherskim kosceľe sv. Štefana.

Japan, (pri Jeddo), Pa. Pred dvoma tižňami naš krajan Repecz János prišol zos majnoh, odrazu z ňedobački eksplodoval dualin, co mal pri sebe, nasledkom čeho Repecz tak ňebezpečňe zostal poraňeni, že o paru hodzini pozňejši umar. Pohreb jeho še odbival vov Freelandskim slov. kat. koceľe. Pozostatki jeho uložene buľi do cintira sv. Jana.

Tarentum, Pa. Doznavame še, že Rev. E. Kitz duhovni na slovenskih rim. kat. osadoh v Tarentum i Natrone, Pa. odcestovac mal koncu augusta na navščivu do stareho kraju. Rev. Kitz pohadza z Verbova stoľici Špišskej a v perše roki svojeho prihodu do Ameriki učinkoval jak duhovni pri slovenskej osadze sv. Dominika v Donora, Pa., dze vistavel ucešeni novi koscel a veľki farski budinek. V posledni rok preloženi bul ku osadom Tarentum a Natrona, Pa. Cirkevňici spomenutih osadoh, ktore sebe duhovneho obľubeľi, žaluju, že po tak kratkim učinkovaňu medzi ňima, odhodzi do kraju. Zdravotni stav Rev. E. Kitza vižaduje zmenu povetra, a preto hce najsc poľekčeňe v starim kraju.

Masillon, O. V tutejšej majni So. Massilon Coal Co. da na 20 utra zaľala voda šahti. Ošem mašini pompuju jednostajňe vodu, aľe jakkolvek na ten ciľ obraceni

66 Naša Zastava. 1908, č. 36, s. 10.

keľčik každi dzeň dzešec tišic dollare obnaša, doteraz še ňepoščescilo majnu od vodi ratovac. Pri tej roboce i vecej ľudske životi zahinuľi.

Edwardsville, Pa. Šicke okoľičnosce nato poukazuju, že vov dome krajana Kuznan Mártona mordarstvo še stalo. V minuli pondzelek pred obedom manželki Kuzmanovej mertvolu našľi v dome, v ktorim bivaľi, pri garadičoh. Kuzmanova veľku ranu mala na čoľe, poľicia mišľi, že mertvola ľem preto bula položena ku garadičom, abi še mišľelo, že ona spadla a tak še zabila. Jak poľicia še doznala, že Kuzmanovu našľi v takim stave, hlavni poľicman Long, zos Kingston doraz arreštoval isteho Kazinskeho, ktori u Kuzmana bul na burdze. Maľi hlapec Kuzmanuv poľicii tak rozpravjal o totu vec: «Moja matka stanula rano o 6-tej, abi zhotovela frištik otcovi. Jak otcec pošol do roboti, dostaľi sme mi – dzeci – frištik, potem išľi sme še bavic. Na obed, ked sme prišľi nazad, za darmo som kričel na matku, ňeozvala še. Pošľi sme ju hľedac a našľi sme jej mertvolu pri garadičoh, jak še idze na verh.» Dr. Schiefly, ktori povizitiroval mertvolu, hutorel, že Kuzmanova mušela umrec už pred paru hodzinami predtim. Poľicia arreštovala ai Kuzmana, ktori prave vov majnoh pracoval, ňemišľi aľe ňihto, žebi un mal častku vov mordarstve, bo un bul perši rano, ktori pošol do roboti. Kuzmanovu okrem muža oplakuju šesc dzeci.

Philadelphia. Tutejši spolek uherskih špivakoh od uhersko-austriackeho konzula dr. Thodorovicha jednu krasnu uhersku nacionalnu zastavu podaroval, kteru na 20-eho septembra zos veľkima slavnoscami pošvicac maju.

Syracuse, NY. V jednej šahce tutejših uhľovih majnoh robotňici z dinamitom striľaľi uhľe, dinamit aľe pred časom vibuhnul a zos robotňikoh pejcero zabilo, vecejoh aľe bars češko poraňenih vicahľi z majnoh.

Monongahela, Pa. Veres János, zos Szendrődu (Borsod) pohadzajici krajan, 27 ročni, ženati, zos uhľami pulne kari phal pred sebu, jak naraz spadnul a medzi dva vozi še dostal, ktere ho calkom podruzgaľi. Po ňevipovitedeľnim 24 hodzinovim boľestnim trapeňu umar.

Cleveland, O. Horváth Vincze, 25 ročni krajan, ten isti dzeň jak vešeľe svojo mal slavic zos svoju braltu Kovacsis Tereziu, povadzil še zo sušedom Haberle Mátyásom, kteri ho z jednim nožom poklal. V najvekšim ňebezpečenstve života ľeži poraňeni vov špitaľu St. Clair.

Brownsville. Jeden 39 ročni zos Szilas (Abauj) pohadzajici krajan, Darnai András išol na šinoh jednej žeľezňicovej štreki. Zadumani zos češku staroscu občeženu hlavu dal še na cestu za robotu. Naproci ňeho dohadzala žeľezňica, kterej še vistupic hcel, jak aľe odskočel na druhe šini, vtim istim okamženu po zadku druhi lokomotiv prešol, kteri ho zahvacel, a tak češko pokaľičel, že ňiž ho do špitaľa odvežľi na draže vidal duha.[67]

---

67 Naša Zastava. 1908, č. 38, s. 10.

Šmerc v hutňickim pecu. Vidiom Miklós a Miletics Iván pred troma rokami vivandrovaľi s Horvatskej do Ameriki. Dobre praceľe buľi a v Chicago v jednej fabriki hľedaľi i našľi sebe robotu. Pred pul rokom pre jedno dzivče še povadzeľi, a ňedavno na verhu jedneho hutňickeho peca, v kterih še žeľezo topi, dze spolu robeľi, do bitki še lapeľi. Vidiom naraz še rucel na Mileticsa a hcel ho do peca šmaric. Miletics aľe duškom obačel co un hce, a pasovac še začal zňim. Medzi tim spadľi obidvojmi do stopeneho žeľeza, dze calkom až na prah zhoreľi.

West Pullmann, Ill. Jeden 17 ročni mladi, zos stoľici Udvarhely pohadzajici krajan Sándor István, z druhima robotňikami višol zos fabriki a ku domu še bral, jak še zňima jeden pijani poľicman stretnul a calkom bez pričini vadzic še počal. Robotňici še mu vistupic hceľi, žebi zos pijakom do dajakeho prikladu ňeprišľi, aľe to še jim ňepodarilo, bo ten vov šaľenim opilstve počal striľac zos revolvera a z jednu kuľku viššej menovaneho krajana, Sándor Istvána na šmerc zastreľel.

Franklin, Pa. Augusta 19-ho višaľi na šibeňicu na dvore tutejšeho hareštu slovaka Holka Mihálya, kteri pred rokami jedneho poľicmanskeho uradňika zamordoval.

Easton, Pa. Vov tutejšim žalaru vipukla nakažľiva ňemoc zvana horučka (Typhus) a do teraz 15 ľudze cerpja v tej horosci. Medzi pacientami je ai jeden slovjak menom Liska Pál, ktori v januaru odsudzeni bul na jeden ročni žalar preto, že revolver nošel zo sebu. Zos pacientoh do teraz ňeumar aňi jeden, a doktore ufaju, že šicke še vizdravja.

McAdoo, Pa. V minule dňi na veľku zburu še rihtovaľi tutejše grecko katoľici jak ai tutejše poľaci, a to pri kosceľe. Doznal še aľe o tim burgess McGeehan, ktori zavolal konštableroh jak ai štatnu poľiciu a tak jim še podarelo zburu udušic. Jak čujeme, tak pri gr. kat. cirkvi, jak pri poľskej osadi su dva ňepraceľske strani a hceľi bi jestvujuce ňedorozumeňe dajak virovnac medzi sebu. Ňemaľi bi aľe to robic v ňedzeľu aňi ňe s takim spusobom, aľe zakoňňitu cestu.

Cleveland, O. Hornyak Mária, 16 ročne dzivče zľe pohodzila, ked posluhala svoju matku a išla sbirac uhľe na koľaje B. a O. žeľezňici, bo ulapena bula poľicajtom Carrollom a detektivom Hardym a predvedzena pred sud. Sudca McCannon dzivče, ktore ospravedelňovalo še tim, že rodiče ňemaju za co sebe uhľe kupic, pokutoval ju na 10 dollare a na 60 dňi do robotarňi.

Washington, Pa. Sdzeľuje še, že v Halze Krick majňe udal še ňeočekavani vibuh plinoh a banňik Sivinszky János, bul považlive pokaľičeni.

Bridgeport, Conn. Crescent-ske majnovo robotňici vjedno bivaľi na burdze a jednu ňedzeľu še kratohviľiľi. Dva bečki piva vipiľi už, jak še štrajtac počaľi a vtim Róka András z nožom napadnul kamarata Bartos Andrása, a ho preklal. Bartosuv kamarat Szily József, hcel jih rozbic, ta tiž ňebezpečne rani dostal. Bartos od čeških ranoh pokaľičeni aňi doktora ňevladal vičekac, skerz utratu kervi zomrel.

Freeland, Pa. Našo mesto šveto ma teraz cali tidzeň. Oslavujeme takzvani «Old home week». Šicke domi a uľice su krašňe dekorovane. Ľudze pridu znami še radovac zos blizkej a daľekej okoľici, tak, že našo mesto ma teraz každi dzeň paru tišic cudzincoh, hoscoh. Minuli pondzelek maľi sme veľku paradu, na ktorej učasc braľi šicke tutejše spolki, medzi ňima das 6 slovenske spolki. Pravda, že ňebula to taka veľka, jake možeme vidzic v sušedstve v Hazletoňe, aľe zato i Hazletončaňi nas pohvaľeľi. Slovom mame teraz «good time» a «plenty fun».

Hazleton, Pa. Kurko György, krajan zos Eckley, minule dňi prišol do Hazletonu, dze dajaku zaľežitosc hcel do poradku priňesc. Pred obedom šednul na jednu električnu karu a išol hore na Alter str. Tutak medzi 11-tu a 12-tu uľicu hcel zejsc zos kari, ňečekal aľe ňiž kara staňe, aľe skočel dolu a to tak ňeščesľivo, že potom za paru hodzini ňemohol ku sebe prisc. Ľudze, ktore ho vidzeľi ľežic, mišľeľi že vilamal sebe kark a že umar. Odvežľi ho do jedneho bľizkeho domu, dze slovjaci bivaju a pozňejši tutak prišol ku sebe, aľe češko hori ľeži. Ľehkomišelnosc krajana može mac fatalne nasledki.

Pittsburg, Pa. Sztanko János, 38 ročni krajan, uvežňeni v okresnim vežeňu, umar v žalaru na poražku šerdca. Sztanko poslati bul na pejc dňi do vežeňa skvajerom John B. Wattonom z W. Homestead pre ňeporadne hovaňe. Počas vežňeňa Sztanko oňemocňel a dani bul do ňemocňici. Ked prešol jeho trest stav jeho bul tak považľivi, ľekar žalara ňehcel ho prepuščic. Daskeľo minuti pred šmercu hutorel zo Sztankom spravca žalaru Lewis, a Sztanko ešči ubezpečoval spravcu, že ufa zdravi bic v kratkim čaše. O 10 minut po rozhovore umar.

Wilkes-Barre, Pa. Vo Warior Run majňe patracej Lehigh Valley Coal kompaňii udala še včera popoladňu veľka ňehoda, ktoru pejc majnere zaplaceľi zo svojima životami a šescmi buľi poraňene tak, že jeden zňih češko budze žic. Warior Run majna ľeži vo vzdaľenosci šesc miľe od mesta Wilkes-Barre. Ňehoda stala še vtedi, ked vicahovane buľi ľudze z majni. Z dvacec mejneroh hibaľ šescmi uňikľi poraňeňu. Zabite buľi: Osztrovszki Ferencz 40 ročni, ženati majner, zohabel ošem dzeci. Buskovics Simon 16 ročni mladzeňec. Tokarcsik János, 40 ročni ženati a dvojmi Amerikaňi: James Gallagher a Julius Mortz. Medzi poraňenima su dvojmi poľaci: Felix Woskoski a Ignác Govloski. Ňehoda stala še nasledkom odsvičovaňa še jedneho vožika, ktori z veľku rihloscu puščil še dolu svahom do majni a vražel do vožikoh, na ktorih buľi dvacec majnere. Vožiki z majnerami staľi pri trecim lifce, dze ešči vecej druhe maľi višednuc, ked majnere počuľi hermoceňe dolu iduceho vožika, veľo poskakaľi dolu a tak zahraňeľi sebe životi. Zražka bula taka mocna, že pretarhľi še spojiva, s ktorima vožiki spojene buľi s lancom a šicko pošlo dolu, dze vožiki roztrepaľi še na falatki a majneroh pomešareľi do ňepoznaňa.[68]

68 Naša Zastava. 1908, č. 39, s. 13.

Hto ňeposluha mundre slovo – ten plano pohodzi. V 16-ho 5 fameľije, 22 duše vraceľi v Popradu nazad határrendőre, ktere do Ameriki hceľi isc, aľe ňe prez Fiume, prez ktoru cestu i karti maľi, aľe prez Oderberg. Pričina teda su oňi sami sebe, ľebo na agentoh sluhaľi, ktere im šľubeľi, že ih tunši i skorši prevedu do Ameriki, co je ňe pravda. Aľe takto, kteri ňesluha na mudre zakoni krajinske, aľe odozda še špekulantom, agentom.

Rankin, Pa. Rankinske krajaňi rim. kat. koňečňe dožiľi še tej radosci, že dozvoľeno bulo im pittsburgskim biskupom. Rt. Rev. Canevinom postavic sebe koscel i školu. Sotva povoľeňe dostaľi, začalo še pracovac na tim, žebi škola a hram čim skorej buľi postavene. Škola budze v spodňej mestnosci koscela a nad školu koscel. Na budovu určeno je vidac ošemtišic dollare. V padze ozdaj ňeskorši potrebno bi bulo koscel zvekšic, rankinske krajaňi učiňa tak. Doteraz ešči ňeznac, že ktori zo slovenskih duhovnih poslati budze do Rankinu. Nahle budze koscel dohotoveni, hlašic še budu o kňaža. Postaveňom koscela v Rankiňe braddocka cirkev sv. Mihala straci značni počet osadňikoh, ktore doteraz nucene buľi prisluhac ku spomenutej osadi.

Stockton, Pa. Našo krajaňi jakoši bars často še biju medzi sebu v tim čaše. Ozdaj preto, že ňepracuju každi dzeň, tak mišľa, že ozdaj s takim spusobom treba svojo udi viproscic. Nasledkom jednej bitki i teraz jeden krajan, menom Szedlak Štefan vov špitaľu ľeži, a hto zna, či ňepujdze tam, «dze už ňeboľi ňič». V sobotu večar štiri krajaňi, menom Szedlak Štefan, Szidó Vasil, Varga György a Lesko Jozef prišľi do Hazletonu zos Stockton, zaisce še počestovac kuščik. Ked už maľi dosc pod kalapom, aľebo vecej jak dosc, pošľi do domu. Ňeišľi ešči daľeko, jak še začinaľi perše ľem spričac a potom šicke tromi verhľi še na Szedlaka a tak mocno ho pobiľi, že ten aňi rušic še ňemohol. Zavolani bul doraz štatni konštabler Ammons, ktori vjedno i zos skvajer McKelveym skoro ulapeľi šickih a privedľi ih nazad do Hazletonu – ňe do karčmi, aľe do lakopi, ňiž Szedlaka odvežľi do špitaľa. Bitkare su pod «bailom».

Hazleton, Pa. Doteraz najbaržej taľijaňi zaobiraľi še z dinamitom v našim okreše, členove tak zvanej «Black Hand» spoľečnosci, teraz aľe v posledňim čaše už aňi slovjaci a poľaci še ňeboja zňim zaobirac. Minuli pjatek, doteraz ňeznami darebak tiž dinamitom hcel vipustošic calu fameľiju krajana Celyuh János. Na falatek dinamitu zavjazal jednu špargu, dinamit potom položel do kuhiňskeho komina, ktori ňe je bars visoki, a tak puščel ho dolu až do peca, či do ruri. Mohol to un zrobic dakedi vnoci. Celyuhova hutori, že vnoci čula dakeho kolo domu hodzic. Rano, ked Celyuhova stanula a zložela v kuhinskim pecu oheň nastal ohromni vibuh, ktori ňe ľem vov dome, ňe ľem v domašnih gratoh narobel veľku škodu, aľe považlive poraňene zostaľi ai členove famelii. Celyuhova dostala veľku ranu na hlave, na peršoh, a na ruki 16 ročni sin Silákov tiž ma veľku dziru na hlave, a jedno uho mu odtarhlo. Celyuh Zuzanna, 14 ročne dzivče je pokaličene na tvare, na šiji, a na rukoh. Tak samo John Celyuh, 50 roki stari veľke rani dostal.

Clevelend, O. Isti Venduscsik Márton hcel oklamac poštu Spojenih Štatoh, ale zle še mu to vidarelo, bo muši teraz zato šedzic pejc roki v žalaru. Venduscsik dostal od svojej ženi ľist zos kraju, v ktorim ona poslala mu ten štempľik už hasnovani, žebi ho z novu prilepil na ľist, ked jej zaš budze pisac. Venduscsik tak zrobel, ale poštovo inšpektore to zbačeľi. Venduscsik bul arreštovani a sudca odsudzil ho na pejc roki. To šicko za 5 centi.

Audenried, Pa. Tutejši Maďarski robotňicki v ňemoci podporujuci spolek Sv. Ladislava, minuli pondzelek na «Labor Day» slavil 20 ročne jubileum jestvovaňa svojeho. Na slavnosci učasc bral i veľo okoľitne spolki. Spolek Sv. Ladislava rano o 9-tej hodzini še rušel z Audenried do McAdoo, dze še stretľi už tam na ňih čekajucima spolkami. Perše bula slavnostna omša v McAdooskim r. k. maďarskim kosceľe, potom bula veľka parada, a na ostatku taňečna zabava v Columbia Halle.

Cleveland, O. Frank Vacha rodom Čeh a Stecsko András Slovjak, zamilovaľi še do jedneho dzivčeca a nasledkom teho postal medzi obidvoma ňepraceľski pomer. Koňečňe Vacha a Stecsko ushodľi še, že dzivku vidobja sebe subojom na nože. Umišel svuj i prevedľi na jednim prazdnim loce na Literary Road dňa 30. minuleho mešaca, za švitu mešačka. Ku suboju dostavel še i predmet jih laski a Vacha i Stecsko privjazaľi sebe ľeve ruki dovjedna, abi aňi jeden prez špicu noža ňeušol. Zapas še započal, a Vacha pihnuti pod šerdco pľesol ku žemi. Prave išol stadzi poľicajt, a vidzel co še robi. Stecsku ulapel a raňeneho Vachu dal dovesc do ňemocňici, dze še nahodzi medzi životom a šmercu.

McAdoo, Pa. Tutejše osadnici greckokat. cerkvi ňe vov najľepšim praceľstvu žiju medzi sebu Osadnici pozostavaju zos galicianskih a uherskih gr. katoľikoh a obidva stranki hceľi bi mac prednosc. A poňevač v tim aňi jedna aňi druha stranka ňepopuščela, s uherskej krajini pohadzajuce gr. kat. rozhodľi še, že daju sebe vibudovac novu cerkev sami pre sebe. Na novu cirkev už započaľi kolektovac medzi sebu, a jak nam oznamuju, už maju dosc šumnu summu na ten ciľ. Mi sice ňehvaľime to, ked jedna osada še rozdvoji, v tim padze ale uherske gr. katoľici predci dobre urobja, ked ňehcu gaľicianom bic za podnošku, tim baržej, bo počet gaľicianoh ľem v poslednih paru rokoh rostnul, ňiž uherske gr. katoľici vo veľkim počtu bivaju tu už od davna. Gr. katoľici, ktore pohadzaju s Uherskej krajini, a hceju še odtarhnuc od terajšej cirkvi, poslaľi jeden vibor do Hazletonu ku biskupovi Ortynskemu s tim ciľom, abi ho popitaľi, žebi jim dozvolel na McAdoo novu cerkev budovac. Biskup Ortynski ňedal nato dozvoľeňe, ale pita osadňikoh, žebi žiľi v laske a svornosci i na daľej. Členove viboru hutoreľi biskupovi, že oňi su hodňi ľehko vibudovac novu cirkev, ku ktorej bi prisluhaľi das 150 famelije, a že oňi pokračovac budu v tim smeru. Dzešec famelije už do teraž poskladali- na ten ciľ kolo 1500 dollar.

Park View, Pa. Oznameľi sme už našim ct. čitateľom, že slovenske rimsko katoľici na Trescow a Park View daju sebe tiž koscel vibudovac. Zos budovaňom už na teľo napredovaľi, že pošvicani bul ai rohovi kameň. Zos assistenciu vecej

kňažoh, rohovi kameň pošvical biskup Pendergrast zos Philadelphii. S tej priležitosci tutejše a okoľitne spolki usporadaľi ai veľku paradu, a pozňejši maľi pik-nik, s ktoreho čisti dohodek obraceni budze na koscel.[69]

Ňeščesne cestovaňe do Ameriki. Trojo cestovateľe z Kravjan hceľi odejsc do Ameriki. Poňevač aľe ňemaľi pasi, žebi jih tehda žandare ňepolapaľi, ta sebe najaľi jedneho furmana z Kubach, abi jih do Rutkoh odvezol. Jak aľe do Liptova prišľi, orež jeden ľes trebalo jim prejsc. V ľeše jak na vože išľi, napadľi jih jakeši šescmi hlopi z valaškami. Cestovateľe pod minutu poskakaľi zos voza a zmizľi v ľeše. Furmana sameho ohabeľi. Zbujňici virabovaľi voz. Šicko pokradľi co tam bulo, ľem koňe a voz ohabeľi. Furmanovi ňič ňezrobeľi. Brezina István, to je meno furmana, aľe zos zbujňika jedneho rozpoznal, tak, že pod kratkim časom šicke vov žandarskih rukoh budu.

McKeesport, Pa. Oznamuju nam, že na viľece, ktori usporadaľi rusini v McKeesporce dňa 1. septembra v Highland Grove Parku, sterhla še okolo osmej hodzini bitka, ktorej visledek bul ten, že dvoh ľudzi odňešľi poraňenih s pikniku. Isti Hajnač rozbil Leverovi tvar a Rudzik zaš rozbil Dzuganovi nos. Rudzik bul zavarti a Hamača poľicia hľeda. Piknik usporadani bul v prospeh mestnej cirkvi.

Hazleton, Pa. Počet členoh gr. kat. osadi Sv. Jana Kr. v poslednih rokoh virostnul na teľo, že doterajša cirkev – hoc dosc veľka bula – za malu še dokazala bic. Pre totu pričinu starostľive kuratore tej cirkvi rozhodľi, že zvekša jih hram Boži. Zos budovaňom, to jest zos vekšeňom su už hotove a teraz gr. kat. koscel Sv. Jana Kr. v našim mesce na Nr. 3. je jeden zos najvekših a najkrajših. Novu cirkev pošvecel biskup S. Ortynski zos assistenciu das 15 kňažoh. S tej priležitosci okrem das 25 okoľitnih spolkoh zešľi še veľo sto verice rimsko a grecko katoľici, abi pritomne buľi na tej krasnej slavnosci. Pred slavnoscu pošvicaňa cirkvi spolki trimaľi veľku paradu. Po slavnostnej Bohoslužbi osadnici jak ai spolki prišľi do «Pilsner Parku», dze dobre podareni piknik bul trimani, ktoreho čisti osoh še obraci na cirkev.

Cleveland, O. Mali hlapec Kohanyik Jožko bars ščesľivi bul pri predavaňu časopisu «The Press», bo našol na uľici bugiľar, obšahujuci summu 3,895 dollare v peňežoh a «check»-oh. Bugiľar oddani bul poľicajtom Wamanom redakcii Pressu a časopis ten majiteľa hľeda.[70]

Cleveland, O. Zos Spišskej pohadzajuci krajan, Vilcsek József, zos od ňemirneho uživaňa napoju pomučenim rozumom z mosta Nickel Plate do vodi skočel. Vicahľi ho z vodi a zavarľi do šaľeneho domu.

Grindstone, Pa. Naslepkom ňeščesca v tutejšej majni utracel život svuj jeden zos Gömörskej stoľici pohadzajuci krajan, menom Bugar András.

---

69 Naša Zastava. 1908, č. 40, s. 12.
70 Naša Zastava. 1908, č. 41, s. 11.

Scranton, Pa. Vov majnoh kompaňii Erie prisluhajicih štrajk panuje. Společnosc najala sebe z druhih krajoh robotňikoh – skeboh – a totih jak išľi do praci, strajkere napadľi, poľicia jih – skeboh – hraňila, medzi tim započalo še i striľaňe z revolveroh a vecej ľudze poraňene ostaľi. Bľizko šicke poucekaľi, ľem dva ženi, ktere še tam s dzecmi pripatraľi, zostaľi na šmerc poraňene ležic na žem i: Kovalko Mária i Kordlács Anna.

Wilkes-Barre, Pa. Nasledkom vibuhu plinu vov majnoh Lehig & Co. společnosci prisluhajicih krajan, Csajko József, na calim ceľe strašňe še popaľel, tak, že ľedvo obstoji na živoce. Odvežľi ho do Mercy špitaľu, dze prave toto iste okamžeňe priňešľi zo Swoyers krajana Betilla Jánoša, na ktereho še uhľe zvaľeľi a ho mocno pokaľičeľi.

Rawhide, Nev. Toto kvitnuce mesto, dze veľo z naših krajanoh bivaju, stred minuleho mešaca jeden veľki oheň bľizko na polovicu spustošil. Kolo 5000 ľudze zostaľi bez hospodi. Daskeľo životi ľudske zahinuľi, veľo še poraňeľi, a škoda, ktera skerz oheň povstala, obnaša bľizko jeden miľion dollaroh. Ňeščesce še zvekšilo ai pre totu okoľičnosc, že na jednim mescu dva tonni dinamitu eksplodirovalo.

Wilkes -Barre, Pa. Jedno vešeľe dokončovalo še tu medzi našima krajanami teho tiždňa, aľe ňevešelo, smutno. Jak Tincsák András zos svoju ženu domu išol, napadľi ho poľaci, ktere už davňejši še strojeľi na naših krajanoh, s nožami jih obidvojih porezaľi, ai tih, ktere jim na pomoc prišľi tiž pokaľičeľi. Poraňene ľedvo obstoja na živoce.

Roseton, N. Y. Jedneho krajana, Horvát Istvána, zabiteho našľi na uľici. Podezreňe teho mordarstva na jeho kamarata a spolurobotňika, Kis Ferencza še vaľi, ktereho poľicia ulapela a do hareštu zavarla, un aľe taji, žebi o mordarstve daco znal.[71]

Olyphant, Pa. Tutejša farnosc rim. kat. dostala noveho kňaža v osobe Rev. Martinček Jozefa, kteri predtim v New-Yorku bul pľebanom pri cirkvi sv. Jana. Na newyorksku faru poslal pan biskup Rev. Berhela Antala za pľebana.

New York. Jeden zos Szeszta (Abaúj) pohadzajici krajan, Tamás András, ktereho každi za ušilovneho, trižbeho človeka poznal, z druhima 30 kamaratami še zjednal do žeľezňičnej roboti. Kompania jim dala osobni vagon, na kterim še zos Detroit do drahi puščeľi. V draže popite ľudze še do zvadi daľi, a cihej i trižbej naturi človek Tamás jih cišel a smeric jih žadal, aľe žľe pohodzel; pijane kamaraca ho napadľi, dzešec rani z nožami mu vbiľi do cela, a zos žeľezňici rihlo iducej ho zruceľi, tak, že v okamžeňu mertvi ostal.

St. Louis, Mo. Jeden s krajanoh naših piše s tehoto mesta smutni ľist, že jak še tu našo krajaňi trapja bez roboti, tak že jim už zufac prihodzi. Dopisovateľ ľistu spomina, že za 6 roki robel vov South Sharon Pa. kolo bľahi, tam aľe fabriki calkom prestaľi a položeňe robotňikoh na teľo še pohoršelo, že un jak 6 ročni

71 Naša Zastava. 1908, č. 42, s. 10.

poznati robotňik z hotoveho mušel žic za cali rok, jak už mu šicke peňeži višľi, dal še privabic do mesta St. Louis, dze mu robotu obecaľi jeho rodzina a poznate. Dokeľ tam došol vibuhnul štrajk, fabriki National Enameling a Stamping Co. dze jeho rodzina robela, pozaviraľi. Zjednal še do roboti do Helmbacherovej žeľeznej fabriki, tota aľe medzi jednim tiždňom z bankrotovala, a že či še robota pušči, to ešči znac ňemože.

Cleveland, O. Dzevetnac ročne dzivče z našeho kraju pohadzajice, menom Jankacs Katarinu zohabel jej frajir, a odcestoval do Sacramento, Cal., opuščene dzivče na teľo vžalo sebe ku šerdcu ňevernosc mileho, že še v pivnici reštaurantu Felvirth obešela.

Baltimore, O. Bacskorek József, rodak zos Tótkomlošu (Békés), robotňik žeľezňičnej ľeňii Baltimore – Ohio, pri šibovaňu vagonoh spadnul, a žeľezňica mu odcala ruku. Pravda, že dostal zato 500 dollare, aľe to vera slaba vinahrada za ruku, s kteru človek každodzeňni hľib svuj vihľedavac ma. Bože! Kedbi tote poodcinane ruki, nohi, hlavi, mertve cela naših ubohih krajanoh dovjedna posbiral dahto, ozdajbi moro zahacel zňima!

Bridgeport, Conn. Do obci Palocsa teho tiždňa jedno za druhim smutne novini dohadzaju s teho mesta, dze ozdaj bľizko tišic plavčanoh še nahadza. Dva mlade ženi i z dzecmi utraceľi svojih manželoh, videržovateľoh svojih drobnih dzecoh. Jedna Kolár Plavnicki Krisztina, kterej muž pre pomuceňe v rozumu od češkej roboti sebe život odebral, z nožom še zarezal. Druhi ňeščesľive pohodzeni krajan, Hojdics Pál, kteri jak jedneho rana na bicikľoh do roboti išol, na rohu jednej uľici še zderil z jednim vozom ambulanci, a kone ho na teľo potlukľi, že nasledkom ranoh zomrel.

South Bethlehem, Pa. Rev. Pánoch, česki kňež na slovenskej fari vov South Bethlehem, Pa., zomrel 22-eho septembra. Ňebožčik narodzel še v Radeticah u Pisku v Čehoh v roku 1868. Jak 12-ročni hlapec prišol do Ameriki a vstupel do kollegiumu sv. Vincenta v Pennsylvanii, dze dokončel svojo študie. Učinkoval na rozličnih osadoh vov Virginii. Ľem ňedavno prišol tutak do South Bethlehem, da pred dvoma rokami. Cerpel už od dlukšeho času v suhej horosci.

Philadelphia, Pa. Vibuhom dinamitu, ktori zapomľi zlodzeje v zlatňickim obhodze Jozefa H. Deschampsa, do ktoreho še poledňu noc vlamaľi, buľi pejcmi poľicmaňi, ktore dinamit našľi, považľive poraňene. Zlodzeje buľi v svojej praci zplašene okolo pulnoci a sice dzvonkom, ktori začal dzvoňic prave v okamžeňu, ked hceľi rozbic dzvere. Poľicmaňi pribehľi hňed ku obhodu, aľe zlodzejoh ňenašľi. Zlodzeje ucekľi jak nahľe počuľi alarmni dzvonek a zapomľi v rihlosci dinamit a šicke nastroje. Poľicman jeden vžal zo zvedavosci falatek dinamitu, dotknul še ho zos švabľikom a hňed na to nastal vibuh, ktori mu vitarhnul oko, dvojo druhe buľi tiž považľive poraňene a ostatne ucerpeľi pokaľičeňe ľekčejše.[72]

72 Naša Zastava. 1908, č. 43, s. 13.

Passaic, N. J. Tutejše rim. kat. krajaňi početnu shadzku trimaľi s priľežitosci pametneho dňa 6-eho oktobra, kdiž tak vov kosceloh, jak ai vov spolkoh svojih zašveceľi pamjatku uherskih martiroh, ktere za šľebodu vlasti svojej skerz kervožižňivih katoh austriackih, života zbavene buľi v roku 1849-im. V katoľickim kosceľe Rev. Messerschmidt Géza pľeban passaiicki, vov kaľvinskim kosceľe Kuthy Elemér, duhovni trimaľi službi božske. O podobnih vlasteneckih slavnoscoh sme dostaľi od naših dopisovateľoh hiri zos McAdooy Pa. dze Rev. Csernyitzky, pľeban še viznačel vov usporadaňu pametnej a krašňe vidarenej slavnosti; tak ai z druhih mescoh jakožto: New-York, Scranton, Yorkville, Freeland, Pittsburg všadzi še rozpametaľi krajaňi na svoju milu staru vlast, kterej sinami vernima ňeprestavaju bic aňi v tim daľekim kraju noveho šveta, ba oddzeľene z daľekoscu tim baržej tuža za svojim rodnim krajom, kteri na čas ohabic mušeľi.

Wick-Haven, Pa. V tutejšej majni počatku teho mešaca, jedneho dričneho, ušilovneho 46 ročneho krajana Nagy Sándora, z Martonyu (Borsod) pohadzajiceho zascihlo šmertelne ňeščesce, kdiž še naňho ňespodzivanim spusobom zvaľela preveľka hromada kameňoh. Ňiž ho z ňebespečneho položeňa kamaraci višľebodzeľi, už ľem mertve celo vicahľi s pod rumoh. Smutna gdova zos pejc širotami oplakuje svojeho vihovateľa, za ktereho ňihto, ňikda jim pelnu vinahradu dac ňemože. Z veľku spolnuterpnoscu šickih krajanoh hovaľi ňeščesľive pohodzeneho do Jacobs-Creekskeho cintira, dze i tote vecej sto – tamtehoročne – mučedelňici praci odpočivaju.

Cleveland, O. Na nakladnim vlaku z Chicago pricestoval do Clevelandu krajan Parkaniczky János. Cesta tota stala še mu osudnu. Ked vlak došol na štacion B. & O. žeľezňici, Parkaniczkeho našľi na platforme vlaku calkom bez sebe. Jednu ruku mal rozmľaždženu pri zapesci, a ľevu nohu zlamanu. Mušel ucerpec i vnuterne poraňeňe a odveženi bul hňed do mescickej ňemocňici, dze prebraľi ho z mrakot a ňeščastňik ľem teľo bul v stave povedzic, že še menuje Parkaniczky János a že je z Uherskej Na druhi dzeň skonal.

Cleveland, O. Vov Washington-parku ulapeni bul parkovim poľicmanom krajan Rubecs József. Hcel spahac samovraždu, na ščesce vidzel ho parkovi poľicajt, že Rubecs caha s kešeňi revolver a preto priskočel ku ňemu a revolver virval mu z ruki. Rubecs odvedzeni bul na poľicajnu staňicu, dze konštatovaľi že je na rozume pobalamuceni. Šaľeneho Rubicsa odvežľi do Warren Sanatoriumu. Rubecs je 22 ročni.[73]

Milodare. Na obnovene gr. katoľickeho koscela v obci Kormos nasledujice milodare buľi poslane. Z Ameriki od tamejših vericih 872 kor., ktere Plavnyiczky János a Majeher Adám nazbiraľi. Ošv. p. Péchy Zsigmond 100 koruni daroval. Ošv p. Mankovics Kornél ešpereš 100 koruni Tamejše verice 1488 koruni

73 Naša Zastava. 1908, č. 44, s. 12.

nasbiraľi medzi sebu, za každu ošminu 13 koruni sbiraľi. Cala robota stala 5800 koruni. Ňezaplaceno ešče 3290 koruni. Dňa 31-eho oktobra požehnal obnoveni koscel dr. Rusznák Miklós, prešovskej teológii professor. Krasnu kazeň trimal Dragoner Béla plavňicki pľeban.

New-Britain, Ct. Ranša ňedzeľňejša Bohoslužba v grecko katoľickim kosceľe sv. Trojici v New-Britain skončela še s hroznu kervavu bitku a z arestovaňom pejcoh cirkevňikoh. Ked prišla zavolana poľicia robic poradek, bitka bula v pelnim prudze a tervalo dluhi čas, ňiž zavedzeni bul poradek. Verice použiľi každi predmet v koscele pri bitke, ešči ai mošadzne švičňiki pobraľi z oltara a s tima še mladli po hlavoh. V menovanej osadze su dva stranki. Su Galiciaňi, prezivane Vikrajincami a uherske Rusini. Medzi tima strankami od davňejšeho času panoval veľki ňepokoj. Ňepraceľstvo medzi Uhro-Russami a Galicianami čestejši mala už spusobic kervi preľace, aľe doteraz znaľi še opanovac važňejše cirkevňici. Ked aľe jedna banka z Middletownu, ktora požičala na cirkev peňeži, oznamila, že peňeži muši mac viplacene, medzi strankami začalo to vrec ešči horši, a koňečne pri ňedzeľňejših ranših služboh Božih došlo ku všeobecnej prački. Pričinu bitki bulo, že uherske Rusini ňeradzi počuľi špiv gaľicianskeho «dzijaka», a s tej pričini dopraviľi sebe sami svojeho dzijaka s kraju. Ked ten v ňedzeľu začal špivac, gaľicianski špivak išol medzi stolki dze šedzeľi jeho krajaňi a začal špivac tiž. Nastal ňeporadek, bitka taka, jakej v New-Britain ešči ňevidzeľi. Verice polamaľi stolki, pobraľi švičňiki s oltara a začaľi še bic. Raňenih bulo bars veľo a lavki i sceni hramu buľi s kervu obľate. Poľicia ľem s pomocu češku bula vstave poradek zavesc a pejcoh veracih areštovac. Su obavi, že ňepokoj v osadze zapričiňi ešči vecej kervavih bitkoh.

New -York. Na West 25. uľici prebivajicu krajanku Kadlecz Máriu dvojmi zbujňici večar o 6-ej vov svojim bivaňu napadľi, usta jej zaphaľi, ju povjazaľi a co ľem našľi šicko posbirajuce, ju na pul mertvu zľeknutu zohabeľi.

New -York. Vov tutejšej fabriki Washburn Wire Company, mašina ruku jedneho robotňika, krajana Pisák Géza porvala, a na teľo ju potlukla, polamala, že ňeboraka na poli mertveho odňešľi do Harlem-špitaľu, dze še v bars ňebezpečnim položeňu nahadza.[74]

McAdoo, Pa. Pri tutejšim r. k. poľskim kosceľe, ked mertvolu ňeboščika Diskavaga odňešľi do koscela, obecenstvo čekalo za bars dluhi čas, duhovni aľe jakoši ňeprišol. Ňespokojne dahtore farňici pošľi na faru, žebi pľebana zavolaľi, pľeban aľe ňebul doma, aľebo ňehcel dzvere otvoric. Ňepokojnih paru farňikoh tota okoľičnosc do takeho hňivu priňešľa, že počaľi dzvere a oblaki rozbijac. Na ščesce aľe prišľi vecej poľicmaňi, ktorim še podarelo ňespokojnih ľudzi ucišic. Za ten čas už ai duhovni v kosceľe bul a odbavel pohreb. Pre porušaňe pokoja areštovane buľi nasledovne: Simski Tamás i András, Glezman Gyula,

74 Naša Zastava. 1908, č. 45, s. 11.

Harnovszky János, Barlovszki Martin, Billiy, Sabosky a Pólyák József. Šicke placeľi po 2 dollare pokutu.

Chicago, Ill. Na nakladni tren šednul krajan Parkanicky János, a hcel še za darmo dostac do Clevelandu, dze mišľel robotu dostac. Aľe ňeščesľivo pohodzel. Ňedaľeko Clevelandu hcel skočic dolu, i tak ňeščesľivo skočel, že medzi dva kari prišol, ktore ho tak mocno pokaľičeľi, že pokeľ ho do špitaľa odvedľi umar.

Bernardsville, N. Y. Jednemu ušilovnemu krajanovi Császár Józsefovi zhorela cala hudoba, kteru v tutejšej farmi sebe od dlukših rokoh naskladal. Ščesce, že vov noci vibuhnutim ohňu život svuj ai svojih domakoh oratoval, tak započňe od predku kervačnu češku pracu, ktera mu teraz pod paru okamžeňami zahinula.

Ellis-lsland. Zos obci Opálhegy (Zemplén) pohadzajuca 38 ročna Bokros Anna, zos 13 ročnim sinom prišla do Ameriki, aľe amerikanska verhnosc vov Castle Garden jih zotrimala, bo konštatovali,že žena, slabeho rozumu, a že sin je ňezakoňiti. Naproci uradnemu zotrimaňu apellovala, aľe apellaciu ňeprijaľi, a ju i zos sinom nazad do kraju Uherskeho poslaľi.

Homestead, Pa. 18 ročni krajan Tomcso András, minule dňi ňeščesľivo pohodzel. Bul hamovačom v tutejšej jednej oceľarni i z nahodu dajak noha prišla mu pod karu a ju mu ňiže čelenka odervalo. Bul doraz poslani do špitaľa, dze mu nohu amputovaľi.

Cleveland, O. Javorszki Károly, 38 ročni krajan, už od davňejšeho času bul bez roboti. Hodzel, dopitoval še všadzi, aľe ňikdze zamestnaňa ňemohol dostac. Tak sebe to vžal na šerdco, že z revolverom triraz streľel do sebe. Šicke tri kulki vešľi mu do mozgu a zapričiňeľi mu šmerc.

Cleveland, O. Na štreki Lake Shore žeľezňici domu še ponahľal krajan Davnicsik János, ňe počul, že zaňim idze rihlovlak, ktori s calu mocu vitnul do ňeho a na skutku ho ušmercil.[75]

San Francisko. Jeden s uherskej pohadzajuci krajan Borsos Mihály zastreľel tu jednu majiteľku hotelu Mrs. Towle Augustu zato, že mu ženu jeho zos službi virucela. Poľicia ho ulapela a do špitaľa ho odvedla, poňevač po spahanej vraždi i sam še zastreľic hcel, aľe rani ňe šu ňebezpečne.

Hazleton, Pa. Od zdravotneho uradu bula tu podana prosba ku mescickemu majorovi, abi ten zakazal na uľicoh tak samo i na verejnih mescoh pľuvaňe. Major prosbu podpisal a tak od teraz ktori koľvek, ked na uľici abo dakdze na inim verejnim mesce pľuvac budze, pokutovane budu na dva dollare.

Cleveland, O Krajan Walvoda József, robel u firmi Everhardt Co Vonekdi kazaľi mu umic oblaki obhodu spomnutej firmi, pri čim še dajak posmiknul a spadol dolu na uľicu. Tak še mocno poraňel, že o paru minuti zomrel.

---

75 Naša Zastava. 1908, č. 46, s. 13.

Imperial, Pa. Teraz ňedavno krajaňi še zabavjaľi pri pive, i zabava z pervotku išla v tim najlepšim poradku, ked naraz zvada povstala medzi krajanom Marflak Lajosom a Krajnyak Györgyöm. Zo zvadi co skoro bitka nastala. Marflaka krajaňi perši raz mocno pobiľi a potom Krajnyak dvaraz doňho streľel a na šmerc ho zabil. Krajnyak po vraždi ucik a doteraz še ňepoščescilo ho vinajsc.[76]

Čital som vihvaľeňe druhih obcoh, kelo oni na hram, na školu obetovaľi. Mi torišaňi tiž še ušilujeme vedľa možnosci okrašlic, ozdobic to, co ku šerdcu nam najbľižej stoji, pohvalu, zasluhu hľedajuc jediňe u Boha. A že preči to teraz do «Našej Zastavi» vipisujem, čiňim to jedine preto, abi naš priklad i druhim švicil. Uprimni čitaču tih šorikoh, ked ce draha cez našu obcu provadzic budze, ňiž bi ši še do Sárosdarócz (Zdravec) obracil, popater na pravo a uvidziš tam v jednej zahradze v stredku jednu krasnu faru, jakih v šarišskej stoľici malo jest, popater viššej na brižek a uvidziš jeden nadherni hram, aľe ňeobejdzi ho! Vejdzi dnu a ňepobanuješ! (Zato hoc i do fari vejdzeš, ňepobanuješ). Bo hto v tim hrame bul, ešči každi oduševňeni višol zňeho. V predešlim roku bul ho opatrec s Kalocsi Tóth Mike, s uradu Jezuitoh kňaz, a ňesanoval veľiki keľčik a drahu, ba hvalu dal Bohu, že mal priľežitosc vidzec ten prekrasni a viborni oltar veľki ku ucti B. Šerdca Ježiša pred troma rokami vistaveni. Ai s fotografoval ho sebe, bi ho i doma hodz ľem na obrazku vše vidzec mohol. Okrem teho preucešeneho oltara najdzeš tu miľi pracelu krasnu križovu cestu, ktoru verice s Ameriki a tutejše za 1400 koruni skerz duhovneho došikovac daľi. Uvidziš tu velki, na 14 mutacie s pedalom pekni organ za 4000 koruni, dva bočne oltare za 1800 koruni, velo krasnih šatoh, ktore kolo 2000 korun staľi, novu lampu, luster, a to šicko medzi 14 rokami mi sami torišaňi z laski a ucti našeho mileho Boha, bez šickej pomoci druhih, okrem naših americkih krajanoh, sebe prihistaľi. Zebi som tu ľem daskeľa spomnul: gdova Hudi Mihalova sama na jednu kazulu 100 koruni, Hudi Bertalan na luster 100 kor., Kuhar Antal a jeho brat Károly na lampu pred oltar 160 kor., ňebožčik Stronczer Viktor na oltar 350 kor., jeho otcec, Stronczer János na vskrišeneho Ježiška 70 kor., Zontek Bašista István na šati 60 kor., Hudi János 40 koruni daľi atd. Hudimács Ignácz po Ameriki pisal a tak shromaždžoval i sam oferoval a dal veľo ku ucti božej. S Ameriki najvecej nakolektoval Szekerák József 543 kor., potim Szaksza Bertalan 253 kor., Kokorugya Ferencz 130 kor. Nasbiraľi atd. Naj Boh každemu za najmenši dar hojňe odplaci. Ufam od Boha, že z Jeho pomocu a s podporovaňom horľivih vericih ňeodluha i koscel budzeme mosc dac vimaľovac a s tim doveršime ozdobu našeho Božskeho hramu. Ľem s taku horľivoscu, ľem s taku dobročinnoscu mohľi sme položic korunu na pracu a ušilovnosc našu vtedi, ked pred troma rokami sme ten viborni veľiki oltar z Budapeštu od Schmidt Jánosa za 3200 koruni došikovac daľi. A ňe ľem grajcare, aľe i našo šerdca sme offeroval'i b. šerdcu Ježiša, stupeľi sme do Jeho spolku, a teraz viššej 250 udi hvaľa, velebja a uctca Serdco Jeho Božske. Šveto b. šerdca v juniu z veľkim odpustom

76 Naša Zastava. 1908, č. 47, s. 14.

biva trimane. Kermeš teho tiždňa, na dzeň Svatej Katarini, 25-eho novembra tiž slavja občaňi. Ten hram, o ktorim pišem, gróf Szirmay Tamás dal vistavic v 1846-im roku a v ňim i sam v odpočiva. Že dze bul pred tim koscel torisski, co še z ňimstalo, a jak nas mili Boh v predešlim roku pocešil, o tim budzem druhiraz pisac, ked budze dakeho interessovalo. Torisski.[77]

Pan doktor. Zos Košicoh oznamuju. K. János, gazda zos obci Rásony do Ameriki hcel isc poprobovac ščesce. Zatľa sbiral tehda peňeži, zakľa nasbiral keľčik na drahu. Zos Fiume aľe ho nazad vraceľi, bo ňezdravi bul na oči. Od teho času ľem na tim špekuluje, že jak bi mohol svojo oči čim skorej viľičic. Vov minulih dňoh jakiši cudzi panašek zaklopkal ku ňemu, ktori še vidal za doktora a tak hutorel, že un vizdravi jeho oči za darmo. Poňevač už še zvečarelo a do Szikszóvá ňehceľi isc po medicinu do apatiki, zotrimaľi pana doktora na večeru i na uveľik. Pan doktor bars smačňe jedol i dobre še vispal vov ceplej hiži. Druhe rano zos ženu še do Szikszóvá puščeľi do apatiki po medicinu. Pan doktor na medicinu 4 koruni vžal od ženi, a kazal žeňe, žebi ho čekala na pred valalom. Žena čeka, čeka svojeho doktora, ľemže doktor ňijak še ňehcel vracic zos medicinu. Pošol zos štiroma korunami. Od teho času János gazda čeka doktora zos medicinu, aľe i jednu kuľbaku sebe nahotovel, žebi viplacel teho švindlera.

Bridgeport, Conn. Schink János, s uherskej pohadzajuci robotňik stal še obetu zaisce planeho «žartu», ktori jeho «praceľoh» isce privedze do kriminalu. Ked Schink prišol z roboti, ulapeľi ho jeho praceľe, povjazaľi ho a začaľi ho pumpovac. Surovci ňeprestaľi kim Schink ňekričel od boľesci, a pokeľ ňeklesol bez vedoma na žim. Schink mušel bic odveženi do špitaľa, dze skoro nato umar. Poľicia areštovala teraz Wilson Petra, Wieker Adama a Poltu Lajoša, od ktorih še hce doznac, že hto totu vraždu aľebo z gluposci, aľebo zo surovosci spahal.

Muskegon, Mich. Jeden zos Dunapentele pohadzajici krajan Nyuli János, počatku teho mešaca na tutejšim žeľezňičnim štacioňe sbiral še do roboti. Vžal na pľeco ladičku zo sersanom a puščel še ku vagonu jednemu, kteri mal reperovac. Naraz z veľku hitroscu prišol jeden druhi vagon spuščeni a Nyuli Jánoša scisnul. Ľem ladički na pľecu ňešenej može dzekovac, že ho vagoni zderene calkom ňerozpučeľi, aľe i tak bars češko poraňeni a pevňe jednu ruku – ktera calkom podušena – mu odrežu.

Colombus, O. Tutejša poľicia polapala a do hareštu zavarla tu dvoh krajanoh Standel Istvana a Pál Antala, bo v jih bivaňu ku falšovaňu peňežoh valušne nastroje našľi. Oňi sice taja, že jim do teho remesla ňič, a že tote konfiškovane veci su vlastnoscu jedneho robotňika, kteri od davna odešol z mesta Colombus. Poľicia aľe jih vov vežeňu trime, ňiž še inkvizicia ňedokonči.

77 Naša Zastava. 1908, č. 47, s. 24.

Cleveland, O. Jeden 28 ročni krajan Láng S. v ostatňim dňu mešacu oktobra še z revolverom zastreľel. Pričina samovraždi je, že v jednej fabriki tak ňeščesľivo pohodzel, že jednu ruku utracel, a teraz pre pohoršene okoličnosce robotňicke jak kaľika ňevladal teľo zarobic, žebi vižic bul mohol.

Elis Island. Zos obci Bábafalu (Sáros) do Ameriki prišol 24 ročni krajan, Havrila János, aľe komiššia ho prijac ňehcela, bo ma krivu nohu. I švoger jeho Iván András zos Freeland Pa., dal zaňho «bond» preči mu prosbu ňevipelňeľi, tak, že mušel appellovac, a ešči vše rozluku ňema, či ho ňevraca do kraju. Tak išňe pohodzeľi zos Nyirjesu (Sáros) pohadzajice 18 ročna Jager Zsuzsanna, a jej 16 ročni brat András, kterih zato vraceľi, že su maloľetne. Ľemže tiž appellovaľi a na brata vov Toluca, Ill. prebivajiceho še odvolaľi, kteri zaňih «affidavit» dal, aľe verhnosc tiž ešči ňeodkoňčela jejih vec.

Woods Rune, Allegheny. V častki takzvanej Slovaktown vipuklo medzi krajanami epidemicke zapaľeňe privešku šľepeho čereva – appendecitis – a doteraz das tucet ňemocnih krajanoh nahodzi še v ňemocňici sv. Jana na McClure Ave., šickih ňemocnih kuriruju na totu ňemoc. Jedna krajanka na tu ňemoc už i umarla a vecej nahodza še v považľivim stave. Matuna Jozefina, 25 ročna, bivajuca na Tower uľici, ktoru pred paru dňami privežľi ňemocnu na horespomenutu horosc do ňemocňici, po operacii umarla. Lekare ňemocňici ňeznaju sebe višveťlic, že z jakej pričini vipukla tota ňemoc medzi krajanami.[78]

Bestialna matka. Vov Szepesszentlórincz (Brutovce) našľi jedno dzecatko vov ľeše zakopane. Žandare začaľi vec višetrovac a višlo, že jedna ňevesta Marcinova, ktorej muž už 3 roki vov Amerike robi, je matka temu dzecku, ktore ona na vših svatih porodzila, a žebi vec zatajena ostala, dzecko zadušila a vov ľeše pohovala. Na tigroveho šerdca matku teraz ostri trest čeka.

Ellis Island. Zos Zempľinskej obci Nátafalu pohadzajica 19 ročna Haluska Maria prišla do Ameriki, aľe verhnosc ju prepuščic ňehcela, bo že je na oči hora. Dluhi čas tervalo, ňiž jej appellacia ku bratovi, kteri v McAdoo biva došla, ten potom mušel zaňu dobre stac, a tak ju višľebodzel.

New York. Tutejši brooklinski diater, kteri vov roku 1877-im už raz zhorel, a pri tim ohňu 400 ľudze o život prišľi, pred dvoma tiždňami zaš zhorel. Ščesce, že diater prazni bul, prave pred fertaľom višľi zňeho ľudze. Pri hašeňu ohňu vecej ľudze še poraňeľi. Planši obstala zos Torontalskej stoľici pohadzajica 42 ročna Traum Anna, ktera zos 5 dzecmi prišla do Ameriki ku mužovi vov St. Louis prebivajucemu. Amerikanska verhnosc vizitirovala dzeci, a tak vinašla, že jedno z dzecoh 11 ročna Maria je slabeho rozumu. Tak to odsudzeľi, že otcec može odebrac štiri dzeci ku sebe do Ameriki, aľe matka muši še vracic s totim jednim dzeckom nazad do kraju.

---

78 Naša Zastava. 1908, č. 48, s. 16.

Ellis Island. Naproci hirešneho poetu Rudnyánszky Gyulu zadana bula od jeho ňepraceľoh skarha, že jednu cudzu ženskuo dal registrovac jak svoju ženu. Rudnyánszkeho nasledkom zadatej skarhi zahareštovaľi a teraz čeka, ňiž ho sud washingtonski, ku kteremu appelloval, višľebodzi.

New York. Pri ostatňih voľboh na jeden z najvažňejših uradoh je vivišeni jeden zos mesta Eger pohadzajici krajan Koenig S., ktereho meščaňi new-yorske na urad «secretary of state» vivoľeľi a vivišeľi. Koenigova pani je amerikanka, ale dobre zna po uherski, štiri dzeci maju, kterim rodiče tiž uherskih učiteľoh trimaju popri angľickej amerikanskej škoľe. Zajisce bečeľovac može takeho človeka, kteri i v daľekej krajine na vlast svoju ňezapomňe, ale pri tim i cudzu reč še nauči a to na teľo, že i na najvišši stupeň uradu cudzej krajini zasluži vivišenim bic.

Bernardsville, N. J. Jeden zos obci Tényő (Győr) pohadzajici 24 ročni mladi robotňik, na 21-eho oktobra še zastreľel, a sice pre «opentanu ľubosc». Zarmucene rodiče, kterih podporovac mal, oplakuju tragičnu šmerc svojeho sina.[79]

Butler, Pa. Na plejže Lynders jedneho krajana odrodilca Krajnyák Jánoša z nožom pokaľičel jeden kamarat Kondák Péter z Donora zato, bo Krajnyák jakoška bars vihvaľoval russkeho čara a to še Kondákovi ňepačelo. Ale bitka še poľicii ňepačela, a obidvoh politikeroh zavarľi.

Hazleton, Pa. Minuli tidzeň, dňa 12-eho novembra arreštovala poľicia krajana Czabi Vasila bivajuceho na Black Ridge, pre udajne falšovaňe peňežoh poľicia privedla Czabeho do Hazletonu, a tu pred komisionerom federalnim, Hill. otrimovani bul visluh. Na vzdor temu, že Czabi tajel šicko a hutorel, že un zos falšovaňom ňema ňič do roboti, preči poslani bul do Scranton Pa., do žalara.

Pittsburg, Pa. Vov tutejšej majni Ellsworth Coal spoľečnosci prisluhajicej, veľke ňeščesce še stalo. Tromi indžiňire dokoňčeľi vimerovaňe ku priprave započac novi vhod do baňi. Na vicahovadľe buľi veľke dreva, ktere še dotikaľi bľizko sceni šahti. Jak še spuščil i indžiňire zos druhima šidzem robotňikami da na 75 šuhi od verhu, vtedi še konce drevoh zopreľi na žeľezoh zos sceni visterčujucih, dreva še prevraceľi i z ľudzmi, ktere na ňih šedzeľi a šicke spadľi do pultrecasto šuhoh hľibokej šahti. Tromi indžiňire a tromi robotňici na šmerc še zabiľi, jeden z naših krajanoh še poraňil, a trojim druhim krajanom okrem veľkeho strahu, čudnim spusobom ňič še ňestalo.

Shamokin, Pa. Oheň, kteri vibuhnul vov majnoh Susquehanna Coal Co., a nasledkom, ktereho puldruhatišic robotňikoh, najvecej našo krajaňi bez roboti zostaľi, zos veľku šilu preči prevladaľi. Obavac še trebalo, že majnu budze treba zaľac z vodu, a vtedi robotňici bi na dluhi čas buľi utraceľi robotu, teraz ale pišu, že ňeodluha še započňe v majnoh robota.

---

79 Naša Zastava. 1908, č. 49, s. 13.

Hazleton, Pa. Kusucki Anna, tote dňi mala še vidac za jedneho poľskeho šuhaja. Maľi už ai dozvoľeňe na prišahu, a brajthin nakupel jej šumne šati. Bralta aľe premeňila svuj umišeľ a ucekla. Brajthin teraz natim lame hlavu, jak bi mohol od ňej peňeži nazad dostac, co do teraz keľtoval na ňu na braltovske šati.[80]

New-York. Senator-radca uherskoaustriackeho konzulatu washingtonskeho baron Ambrózy Lajos pritomni bul na tim baľe, koncertu a prednaškoh, vjedno zos new-yorskim konzulom baron Floenning O'Cárról Ottóm, ktere skerz spolek koscela svateho Štefana v New-Yorku trimaľi našo krajaňi. Ku cti visokih hoscoh Kovács Lajos new-yorkski r. k. pľeban veľku hoscinu daval.

Hazleton, Pa. Krajan Demcsik Mihálya, zos Jeanesville, tote dňi zavarla poľicia preto, že bars hľiboko popatrel do fľaški. Demcsik še vihvaral s tim, že ňe un, aľe jeho doktor je vinovati temu, že je kuščik spiti, bo že doktor mu hutorel, že tri-štiri pohare paľenki ľem dobre mu budu proci «planemu vetru.» Inačej še vihvarel s tim, že je un hudobni človek a hori, žebi ho prepuščeľi na šľebodu. Meščanosca mu hutorel, že pred ňim šicke ľudze su jednake, či hudobne, či bohate. Rajil Demcsikovi, že druhiraz, kedše hce kurirovac zos whisku, abi to zrobel doma na Jeanesville, a žebi ňeprišol še spic do Hazletonu. S tim ho prepuščel.[81]

Šariščan, kteri murinom ostal. Zos Hamburgu nam pišu: Jeden šariščan s obci N....., kteri už vecej roki vov Ameriki žije, teho roku domu hcel prisc na Hodi. Do Hamburgu ščesľivo došol. Tu še hcel prenocovac. Vešol večar do jedneho hotelu a pital nocľik. Smutnu aľe odpovedz dostal. Ňebulo vov calim veľkim hoteľe aňi jednej praznej hiži. Už še smutno nazad hcel vracic, jak hižni vpadla zdarela mišľenka do rozumu. Vov jednej hiži, dze dva posceľe buľi, ľem jeden samotni murin bul zakvartiľovani, kteri už sladko spal. Ponukla ho s totim nocľikom. Naš krajan ňe veľo rozdumoval, aľe prijal nocľik. Poňevač aľe lačni bul, ňeľehnul sebe doraz, aľe zešol do trak tirňi, dze povečerac hcel. Tu še stretnul zos vecej krajanami, ktere še tiž domu ušilovaľi. Na radosc, že še stretľi tak z ňezdobački, vedľa stareho a planeho običaju začaľi sebe popijac. Naš šariščan, kteri i tak strapeni bul od dluhej drahi, čoskoro zmoknul. Nato praceľe odprovadzeľi ho do svojej hiži, dze zňim dobri figeľ vitreľiľi. Zamazaľi ho zos kindrusom calkom na čarno. Tak vipatral jak jeden rodzeni murin. Potom rozkazaľi hižnej, žebi ho pozno zbudzela, ľem prave s paru minutami pred odhodzeňom cugu. Tak še stalo. Naš šariščan preľeknuti, že zapožňe cug, aňi še ňepoumival, ľem ucekal ku cugu. Tu na štacioňe každi na ňeho patrel. Un ňerozumel pričinu, ľem jak še opatrel v jednim džviradlu. Jak še obačel, preľeknuti skriknul: – Bože moj! Šak hižna mesto mňe murina prebudzela a mňe dala usnuc! A s tim ľecel nazad do hotela prebudzic sam sebe.

---

80 Naša Zastava. 1908, č. 50, s. 15.
81 Naša Zastava. 1908, č. 51, s. 14.

Šuster jak agent. Miskovics Gyulovi, šustrovi a obivateľovi Zemplénszuha, mabic ňedobre išlo remeslo, bo vov praznim čaše vivandrovaňe do Ameriki pomahal. Pred paru dňami z 9 hlapami še rušel do Ameriki, s kterih aňi jeden ňemal pas. Žandare aľe jih ulapeľi a šickih domu vraceľi. Miskovics od každeho viscahovalca 300 koruni dostal a s tima peňežami zmiznul.

Veľkodušne obetovaňe. Martoncsik Mária, pohadzajuca zos Hóka, teraz vov Amerike še pretrimajuca poslala 100 koruni na ten ciľ, abi do kapľici jej rodneho mesca soha Božskeho Šerdca Ježiša kupena bula. Krasna soha už i ozdobuje kapľičku vov Hóka.

Pittsburg. Pri temu ňeščescu, ktere še tu ňedavno vov majnoh stalo jeden robotňik čudnim spusobom še viratoval a pri živoce zostal, ľemže tak veľki strah ho opanoval, jak toto ohromne ňeščesce, a šmerc vecej svojih kamaratoh vidzel, že – jakožto teraz zos New-Yorku telegrafuju – rozum utracel. Medzi mertvima, kterih zos majni vicahľi, nahadza še ai vnuk Jonesa, teho hirešneho majnerskeho miľionera. Ze keľo obeti ľudskih životoh požadovalo toto ňeščesce ešči vše dopevna ňeznac. Ňeščesce še stalo v sobotu na večar, viplacaľi robotňikoh, ta 142 robotňikoh ňeprišlo po placu. Dľa teraz dostaneho telegrafu s Pittsburgu oznamujeme, že pri temu ňeščescu, ktere še teraz ňedavno vov majnoh stalo, najvecej talianske a amerikanske robotňici pohodzeľi ňeščesľivo. Pri temu šickemu aľe zname su už zaš ošem mena životnih obetoh naših ubohih krajanoh, ktere tiž život utraceľi, a sice nasledujice: Verbanecz Antal, Verbanecz János, Kosnoczki Miklós, Bajusz János, Bajusz András, Dunont Silvester, Ronoricz János, Ronoricz Miklós, šicke ňeboraci zos Zempľinskej Dubróki pohadzaju.

Perth Amboy. Vov tutejšej fabriki veľkej «National Trieproofing Company» viššej jak tišic robotňikoh pracuje, ľem daskeľa jest medzi ňima cudze, tamte šicko s Uherskej pohadzajice krajaňi. Robotňikom už davňejši čas obecaľi podvišeňe placi, a poňevač fabrika totu obecunku vipelňic ňehcela, robotňici šicke na 23-ho novembra do štrajku vstupeľi. Na 24-ho novembra približoval še mescicki rihtar Bollschmeiler ku fabriki. Jak ho robotňici obačeľi začaľi do ňeho kameňe rucac. Un aľe vracel še na mescicki dum, a poslal poľicmanoh ku robotňikom, ktere še vov veľkej hromadze ku mestu cahaľi. Šerif jih hcel zastavic a vracic, oňi aľe ňehceľi sluhac, nato poľicmaňi vicahľi revolvere a počaľi striľac medzi ľudzi, ktere tiž z revolverami davaľi odpovedz. Vecej robotňici poraňene ostaľi pri tej vojňe. S pomedzi krajanoh ľem štirom mena zname: Lakatos József, Galla András, Szófián János, Kopaszovics György. Jak robotňici obačeľi viľatu krev ešči baržej še rozežreľi a napadľi kancellarie fabriki, tam šicko potrepaľi, a direktor fabriki ľem tak vihnul pevnej šmerci, že še skril. Poľicia ňemohla prevladac zbureni narod, zato po vojsko telegrafovaľi. Naraz 500 pešoha vojska, a jedna kompaňia kanoňiroh postavelo še pred fabriku. A jeden kanon na stred dvore fabriki še postavel. Nato robotňici s telefonom zavolaľi ku sebe newyorkskeho pľebana Kovács Lajoša, ktori na tim pľejže pred dvoma rokami jih pľebanom bul, a robotňici bars sebe ho zamilovaľi. I sami majiteľe fabriki

z radoscu čekaľi prihod Kovács Lajoša v tej ufnosci, že zbureni narod ucišic še mu podari. Kovács hňed še lapel do praci, pošol ku fabrikantom a tam predložel jim šicke skarhi robotňikoh, že ten narod okrutňe klamani, vihasnovani, viharovani biva, a že poradnej placi jim ňehcu placic. Predložel žadosc robotňikoh, ktere na hodzinu 15 centi, a mašiňistom ai odbornim robotňikom davňejšu ľepšu placu pitaľi. Fabrikanci popuščeľi, v ňekterih ohľedoh, tak, že doterajšu 13 centovu placu na hodzinu podvišeľi na 14 centi, a mašiňistom i odbornim robotňikom priobecaľi staru placu. Totu virobenu placu pošol oznamic Kovács pľeban robotňikom, tote aľe na zlahodu pristac ňehceľi, a zos žadanej 15 centovej placi spuščic ňehceľi. Teraz ku robotňikom perth-amboyskim pripojeľi še i druhe fabriki, a tiž uridzeľi, že doteľ strajkovac budu, ňiž perthamboyske robotňici svoju žadosc vipelňenu mac ňebudu. Kovács pľeban napominal narod na spokojnosc, potim aľe bez visledku odešol od ňih. Na calej okoľici ošem fabriki cehelňe, a dzevec fabriki na hľinu vstupeľi do štrajku.

Hochalla, Pa. Jedneho zos Szabolcsskej stoľici pohadzajiceho 45 ročneho krajana Nagy Jánoša, v tutejšej majni šmerteľne ňeščesce zascihlo, jedna veľka hromada kameňoh ho privaľela a na šmerc popučela. Fameľiu ňemal, aľe svojih starih rodičoh v starim kraju podporoval, ktere teraz na svojo stare dňi jedinej pomoci zbavene ostaľi.[82]

82 Naša Zastava. 1908, č. 52, s. 13.

Jedno numero 6 fillére.

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki z obrazkami pre vihodnoslovenski l'ud.

Redakcia: Eperjes Rózsa-utca 6. Numero telefonu :: Redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo u Kósch Árpáda Fő-utca 59. Numero telefonu vidavatel'stva 16.

Cheque-numero uh. kral. poštovej špar kassi 10,653.

Predplatna cena na cali rok: pre Uhersku krajinu 2 koruni. Pre druhe krajini 4 koruni. Do Ameriki 1 1/2 Dollara.

Vihadzaju každi tidzeň: v ňedzel'u.

Rok 8. ★ Eperjes, dňa 30-ho Maja 1909. ★ Numero 22.

1909

Majovo zabavi.

Najkrajše dzivče vivoľa dzivčata za kraľovnu a potem tancuju kolo ňej. Kraľovna maja jeden žeľeni konar trime vov rukoh, «strom maja». Za braltu je obľečena.

Dňešne numero našib novinkoh 28 strani, 8 obrazki.

Jaki hasen ňeše Amerika? Kocsis Pál, obivateľ vov Zsigra paru roki vov Ameriki bul, dze češko robil, a mozoľinu žeňe domu pošilal. Ženka aľe zos peňežoh doma ľehko žila, ba i na vernosc manželsku zapomla. Muž domu prišol, poňevač še o šickim doznal, ňe do vlasneho aľe do matkineho pribitku prišol. Žena prišla ho privitac, aľe jak muž ženu v inakšim položeňu vidzel stac pred sebu, objal ho hňev a nastala taka udalosc, ktoru aňi opisac ňehceme. Žena teraz pri svojej matke, a muž doma nadtim rozmišľuje, že tej smutnej udalosci i on pričina, ľebo ked do Ameriki bi bul ňeodešol to bi ho šicko ňebulo podkalo.

Odsudzeni agent. Zo Sátoraljaújhelyu oznamuju, že hlavni orsacki z mesta Gálszécs Jégercsik Istvána, obivateľa v obci Kivazar odsudzel na 60 dňi do hareštu a na 400 koruni peňežnej pokuti preto, poňevač zvadzal ľudzi do Ameriki.

Fairport, O. Tutejša rim. kat. farnosc po dluhim dva mešačnim čekaňu noveho pľebana dostala v osobe Rev. Kutka Sándora, kteri z Gömörskeho Harkácsu prišol teraz do Ameriki.

Le Sueur-Center, Minnesotta. Zridkavi jubileum bul teho mešaca 8-ho decembra, tu v tej farnosci amerikanskej, ten dzeň šveceľi verice dzešati viročiti dzeň pošvicaňa svojeho koscela. Medzi tim časom veľo še premeňelo v tej obci, veľo gazdoh, veľo pľebanoh mal koscel, aľe koscelňika od počatku až doteraz vše jedneho a teho isteho stareho Bodó Sándora. Pred dvacec rokami prišol do Ameriki na toten pľejz, a jak še novi centerski koscel pošvecel od tedi un koscelňikom, a jakkoľvek 80 roki ma už na pľecoh, preči zos mladu rezkoscu konči svuj urad.[83]

Steubenville, O. Zos Csögle (Veszprém) pohadzajice krajaňi, dvojmi braca Osvárd Benedek 26, a János 22 ročni, jedno poobedze sobotne višľi na poľo, a tam na draže našľi jednu bľašenu ladičku. Starši brat hcel znac, že co v ňej buľkota, otvorel ju z nožikom, nato jakoška šmerdzaca oliva še viľala znej, ešči še aľe ňeviľala šicka oliva na žem, jak Osvard ladičku odrucel. Jak ladička še o žem rucela strašni vibuh še udal, kteri staršeho brata na marne falatki potarhal, mladšemu Jánošovi jednu nohu oderval, ai po peršoh i po hlave ho strašne poraňel, tak, že i ku jeho životu malo ufnosci jest. A ked ai ožije, večnu kaľiku ostaňe. Vov bľašanki, jak še vijavelo, ňebezpečni fluid-gazolin bul.

Trenton. Tota z veľku placu odmeňovana aľe preči bars kervačna amerikanska robota ňe ľem šili naših krajanoh viuživa, a jejih cela do najčešših ňeviľičitelnih horoscoh vrucuje, aľe i duha človeka občežuje. Tak strašne, tragične učinkovaňe mala prečeška amerikanska praca na krajana zos Abaujskej Pálháza pohadzajuceho Metányi Józsefa, kteri še ňedavno pohorel, a skerz doktoroh vov rozume pohibenim še konštatoval. Teraz vov 19-im novembru zohabela ho žena na jedno okamžeňe sameho, uceknul z domu, a vov hoteľe «Trenton Hous» še zastreľel. Gdova manželka zos pejc drobnima dzecmi oplakuje dobreho a ušilovneho vihovateľa svojeho.

---

83 Naša Zastava. 1909, č. 1, s. 12.

Adrian, Michigan. Jeden starši robotňik krajan Tamás, kteri za «bas»-a bul, v septembru cestoval na žeľezňici zos robotňikami svojima do mesta Britton. Robotňici vov vagoňe še povadzeľi ai pobiľi. Tamás jih hcel uspokojic, a jih od bitki rozrival. Vagonovo dzvere še otvoreľi, a Tamás zos bežicej žeľezňici vipadnul, a pod koľesa spadnul. Poľicia inkviziciu trimala a še vijevilo, že ňeščescu Tamášovemu pričina buľi Német József a Horváth János robotňici, ktere ho vov pasovaňu ku dzverom pricišľi. Pred sudom ňemohlo še sice prešvedčic to, že tote dvojmi robotňici Német i Horvát, že oňi bi Tamáša narokom zmarňic buľi hceľi, aľe poňevač to še došvedčilo na ňih, že obidvojmi hňevňici buľi s Tamášom, zato jih odsudzeľi obidvoh na doživotni harešt, a jakkoľvek obidvojo ohlašuju, že su ňevinne, preči jih takoj vžaľi do jacksonskeho hareštu, skadzi ňikda vecej v živoce še ňevišľebodza. A žena, a dzeci a fameľia ňej zahiňe teraz bez otca, bez gazdi!

South-Norwalk. Jeden zos Tarcalu pohadzajici krajan menom Pap Dániel, vov pijanstve ženu zaklac hcel, a potom sam sebe na šiji i na peršoh poraňel. Rani pijakovo aľe ňe su češke, a ufnosc je, že i žena še vizdraveje, tak tehdi rozlučeňe od muža pijaka, ktere už davno pitala, po timto padze ozdaj ľekčejši a skorej še jej podari.

Cleveland. Na East Side bivajucemu a krasni stor majucemu krajanovi Apáti Ferencovi, jakeška vecej lotrove vibiľi veľke oblaki auzlagu skľepoveho. Oznamel to poľicii, ktera počala vihľedovac spahateľoh teho zločinu, a jedneho zňih ai ulapela v osobe Némethi Istvána, ktereho ai zahareštovaľi, a teraz inkviruju od ňeho, že jakih kamaratoh mal, žebi i tote zňim vjedno obšahľi zasluženi trest svojej rozpuščenosci.

McAdoo, Pa. Tutejši rim. kat. pľeban, rodom zempľinčan, kňaž košickej diecezi Rev. Csernyiczky István, preloženi je do Hardfordskej diecezi do Norwich, Conn., za uherskeho pľebana.[84]

Obetovaňe. Gdova Bacsa Zsuzsánna, zos Kristályfalva valušna, poslala zos Ameriki dvasto koruni na koscel levočskej pannej Marii.

Kračun viscahovalcoh. Z Ellis-Islandu nam pišu, že na tej inzuľe v kračun perširaz uherska svata odprava še odbula. Praviteľstvo še o tim ostaralo. Das 5000 viscahovalcoh bulo pritomnih, z vekšej stranki magyare. Slavnosc z angľicku bešedu otvorel sam praviteľ, Watshorn Róbert, potim po ňemecki a po talianski kazaľi missionare, na koncu Kovács Lajos, newyorski uherski pľeban a Ellis-Islandu vimenovani missionar po uherski kazal i službu božu odpravjal. Medzi inšim jih napominal, žebi viri svojej še trimaľi, ľubeľi svoju novu krajinu, aľe medzi tim še ňezapomľi o svojim starim kraju, dze še narodzeľi. S trižboscu, bohabojnoscu, zaderžaňom zakonoh i s pocľivu robotľivoscu naj preukažu amerikancom, že horľivej, herdinskej nacii su potomci. Po odprave šickih sfotografiroval'i. A praviteľ na koncu viscahovalcoh zos všeľiakima darunkami obdaroval.

84 Naša Zastava. 1909, č. 2, s. 14.

Laurytown. Krajan Havelik János, kteri pred paru rokami v jednej fabriki sebe križe zlamal, a potemu vov tutejšim hudobnim dome žil, tote dňi umar.

Scranton, Pa. Schmiedt János teraz ňedavno poslal peňeži ai šifkartu svojej žeňe, žebi z dzecmi vjedno do Ameriki prišla. Muž šumňe pririhtoval bivaňe, žebi žena čim prijemňejši še čula v novim kraju. Žena ai prišla z dzecmi, ľemže muž ju už ňedočekal. A žena tiž už ňeuvidzela še zos svojim mužom. Tidzeň pred jej prihodom ňeboraka Smiedta zabilo v majnoh tutejših.

New York. V jednim tutejšim hirešnim velkim kavehauže Cafe Cairo oheň pustošel. Veľka škoda, ktera še pri tim ohňu stala akcionarskej kompaňii pevňe ňebars budze znameňita. Ľem ubohi uherski ciganski primaš Csillag Miklós obstal najhorši, bo jeho hirešne hušľe, ai remesla hudobne muzikantoh tiž tam v kavehauže zhoreľi, a to pevňe ňebudze mac hto vinahradzic.

McAdoo, Pa. Od kedi naš krajan kat. pľeban Rev. Csernyiczky odešol s tej fari, tutejše katoľici uherskeho jazika meňej su, jak žebi svoju farnosc vitrimac mohľi, preto uridzeľi, že koscel na jeden čaš do arendi daju gr. katoľikom, z našeho kraju pohadzajucim, ktere še hceju odlučic od galicianoh.

Crescent, O. Áldor Ádám, krajan hirešni bul o tim, že je ňebars spokojnej naturi človek, tehdi še ho na keľo možno každi človek hraňel. Teraz ňedavno šviňu zabijal, povolal hoscoh, a lapel še zňima do zvadi. Hosce poucekaľi, poňevač tehdi Áldor ňemal še s kim nacahovac, uboha manželka mušela scerpec totu bitku, ktera «naturisteho» Áldora uspokojic mala. Ľemže hosce za ten čas, ňiž rebeliant žeňe svojej vimlat daval, pobehľi po poľicmanoh, ktere Áldorovi naskoro radi daľi, zavarľi ho do hareštu, dze sebe dosc dluho budze šedzic, bo i pred poľiciu še vislovel, že ked vindze ta ženu zabije.

Rankin, Pa. Kronika kervavih ňeščescoh ňehce še dokončic našim, vov daľekih amerikanskih krajoh medzi tišic ňebezpečenstvami pracujucim ubohim krajanom. Kňiha trapeňa a žalosci ňehce še zapulňic. Raz cmava baňa uhľova, druhiraz mašini, treciraz ňedostatek sbira obeti s pomedzi rodakoh naših. Hto bi znal počitac, zrahovac keľo ufnosci pelnim životom naših bidnih ľudzi vihasla fakla, ňe sama od sebe, aľe na šilu, strašnu ňeščestnu šmercu tam v tim daľekim kraju, dze tak veľo krajanoh hľedaju svojo ščesce, a ňenajdu inše, jak cmavi, ňeznami hrob. Keľo otcove, keľo matki oplakuju smutne zahinuce svojeho dzecka, ktere oňi tak češko vihovaľi, keľo gdovi, keľo široti viľivaju soldzi, a jedza svuj od soldzoh horki, gdovecki a širotski hľeb – pre Ameriku. Teho mešaca zaš zahvacila ňemiloserdna šmerc jedneho zos Kápolna (Abaúj) pohadzajiceho 29 ročneho krajana, menom Józsefa. Vov tutejšej rankinskej fabriki spadlo naňho jedno češke žeľezo, a tak ho podruzgalo, že medzi najokrutňejšima boľescami o pejc dňi šmerc še smilovala nad jeho mukami. Prave šesti rok prešol, jak do Ameriki prišol, a teraz še sbiral navščivic svojih starih rodičoh, ktere darmo budu občekovac podporu svojej opuščenej starobi.

Morristown, Pa. Zos boršodskej obci Diószeg pohadzajici krajan Szabó István, kteri doma ženu i dzeci zohabel, tu še blažňel za ženu jedneho kamarata svojeho Boldis Mihálya, na nahvaraňe planej, ňevernej ženi ďabol ho opental, a žebi jeho ľubosc ku tej cudzej žeňe ňemala žadnej prekažki zos porozumeňom ženi zamordoval Boldis Mihálya. Mordara Szabó Istvána, odsudzeľi na šmerc, a krajaňi teraz sbirku robja medzi sebu, žebi ho od šibeňici oratovaľi, a žebi trest jeho štatna sudna stoľica Board of Pardon premeňila na doživotni harešt.

Wilmington, Del. Ľem tak bez menoh pišu nam s teho mesta, že dvojmi krajaňi vjedno bivaľi na jednim burdze bars še spraceľiľi, ňemal jeden pred druhim žadneho tajemstva. Ľemže prave tota okoľičnosc jedneho zňih veľo peňeži stala. Mal totižto ten isti 800 dollare zašporovane. S tih 300 osobne pre matku trimal, a 500 sebe zohabel, bo še rihtoval domu. Jedneho dňa kamarat jeho prepadnul, ščaznul ňeznac dze. Kamarat bars še zaňim zarmucoval. No šak ai mal zaco. Bo jak da o mešac po kamaratovim ščaznucu hcel poslac matki škrite 300 dollare ňenašoľ aňi 300 aňi 500, slovom cala jeho za dluhe roki ušporovana, naskladana hudoba prepadla, vjedno zos ňevernim kamaratom. Ktereho poľicia hľeda aľe na darmo.

Wallingford, Conn. Zos Nyirbakta pohadzajici krajan Szilágyi Károly zaľubel še do jedneho eórskeho dzivčeca Szenáki Anni. Dzivče aľe pozňejši rozpoznalo še z jednim druhim mladzencom, kteri še jej ľepši pačel. Szilágyi svoju davnu frajirku nazad hcel privabic, a jak še ňedala, triraz streľel naňu z revolvera. Sam uceknul, poľicia ho ulapela a do hareštu zavarla, dzivče odvežľi zos ňebezpečnima ranami do špitaľa.

New-York. Na Clinton-street bivajice dva šestri Kaplan Ida 17 ročna a Molly 19 ročna pred troma rokami prišľi do Ameriki a krajčirstvo provadzeľi. Pri veľkej ušilovnosci svojej i rajbaňe sami sebe končeľi. Jedneho večara dokončeľi praňe, a mokre šati povišaľi do hiži na šnur, ktereho jeden koňec na gazovu lampu zavešeľi, a obidvojo ľehľi spac. Na rano jih mertvih našľi. Šnurka še totižto zemkla, a otvorela gazovu lampu, s kterej vihadzajici gaz obidva krasne mlade dzivčata zadušel.[85]

Upovedomeňe ku uctenim amerikanskim čitateľom!
Poňevač v Ameriki spelnomocňeneho abo agenta ňemame, a kdiž na našo novinki predplacic hcu, nej budu take laskave a nej predplatnu summu ku nam pošľu, bo doteľ, kim predplatnu cenu sme ku rukom ňedostaľi, novinki ľem na ukaz možeme poslac, aľe stale pošilac ňe.

85 Naša Zastava. 1909, č. 3, s. 17.

Odkaz krajanom – do Ameriki! Pozor dajce pri pošilaňu peňežoh. Skušenosc ukazuje, že našo krajaňi običaj maju svojo peňeži skerz amerikanske privatne banki pošilac domu, a tak še staňe, že veľo kervačňe zarobenih peňežoh zahiňe, prepadňe, ňedojdze do rukoh a na hasen temu, kteremu su poslane a uridzene. V najnovšim čaše vecej takih amerikanskih bankaroh porobeľi škodi našim rodakom. Banka «Zoltti & Co.» zbankrotovala, a šicke do ňej vložene peňeži zahinuľi. Bankar «Rutsek Peter» uceknul s peňežmi, bankara Majerchak I C. teraz zavarľi do hareštu, bo tiž pokradnul hudobne grajcare, češko pracujucih krajanoh. Teraz po teľo smutnih padoh uherske ministerium popitalo amerikansku poštu, žebi našim krajanom, pri pošilaňu peňežoh na pošce na pomoci buľi, bo pevňe zato ňepošilaju krajaňi prosto s poštu svojo peňeži, bo ňeznaju spusob temu. Tak teraz už ai amerikanske pošti maju povinnosc viučic naših krajanoh, že jak še ma amerikanski poštovi utalvány, anveizung, application for international Order vistavic, žebi še čim bezpečňejši peňeži, skerz amerikansku poštu do kraju poslac mohľi. Už ai na totih order kartkoh okrem angľickej reči i vov uherskej reči budze vipisani spusob pošilaňa peňežoh. Uherske vnuterne ministerium vidalo rozkaz šickim uradom, žebi na totu okoličnosc pozornosc krajanoh čim v širšim kruhu vzivaľi, a toten novi najbezpečňejši spusob pošilaňa peňežoh z Ameriki do kraju medzi ľudzmi rozhlašic daľi.

Holden, W. Va. Vov tutejšej blizkej majni Monitor mal robotu jeden zos Szilasbalhás (Veszprém) pohadzajici 37 ročni krajan Bocsa József. Jak z majni po češko konanej praci domu išol, jeden češki žeľezňični vagon bežel zos šinoh viskočeni kolo ňeho, zahvacel mu šati i prešol mu prez cale celo, tak, že ho v skutku prerezal. Žena zos troma drobnima dzecmi oplakuju ho, tu vov starim kraju.

Cleveland. Do hodziňarskeho skľepu Kiss Györgya, vešol tote dňi jeden poľski robotňik Sidlo Sándor, a priňesol hodzinku do popravjaňa. Jak hodzinka hotova bula Sidlo prišol po ňu; 35 centi,prišlo od reparaturi, un aľe ňehcel dac ľem 25. Nadtim še počaľi štrajtac, zo slova do slova už ai do bitki še bral Sidlo, jak Kiss vicahnul revolver a jedno za druhim dvaraz vistreľel na Sidlova. Obidva kuľki trafeľi, a bars češke rani zrobeľi spričnemu Sidlovi. Kiss-a aľe poľicia vžala pod opaternosc pre ľehkomišelne striľaňe.

Lorain, O. Na jednim vešeľu vov tancu podošpitovaľi še parobci na dzivčatoh, tak, že vov zvadzbe i nožiki povicahovaľi, a klaľi jeden druheho jak vov vojňe. Szakács Józsefovi pľuca preklaľi, a Oláh Istvánovi hlavu prebiľi, obidvojih stav bars ňebezpečni bul, jak jih do špitaľu odvežľi.

Fairfield, Conn. Czakó Márton, krajan vov Bridgeportu mal roboti, jak še stamadz na električnej žeľezňici nazad vracel, a zos vagona zostupil, jeden automobil ho prešol a bars češko ho poraňel.

Bearez Brock, Pa. Vov tutejšej majni jedneho krajana menom Varga Lajoša, jeden z uhľami pulni vožik prešol a bars češko poraňel, druhi 19 ročni Kecskés Miklós, kteri jak kocsis (driver) vov majnoh kari cahajicih koňoh pohaňal, tak

ňeopaterni bul, že jakkoľvek ostro zakazano v majnoh na pulnih vozoh še vožic, un preci ňeišol pešo ale na uhľoh šedzaci išol, tak že na jednim mescu dze prehod uzki bul, a Kecskés še ňepremescel pod povalu, a vuz mu križe polamal ai inakši mocno še stlukol.

Treveskyn. Nagy György krajan, majnerski robotňik jak z roboti prišol kupeľ sebe rihtoval. Poňevač voda vov bodvaňe horuca bula, Nagy vibehnul von a priňis žimnej vodi. Medzi tim jeho dvaročne dzivčatko Rozalia še prehiľelo do bod vani, a spadlo do horucej vodi, ňiž otcec še vracel, dzecko še mu zaľalo.

Fiume. Kompaňia Hamburg-Amerika Linie na šicke šifi od noveho roku po 30 marki (36 koruni) vidzvihla cenu šifkartoh. Od každeho privandrovaneho pre krajinu Amerika placenu doterajšu porciu tiž vidzvihľi na 17 marki (20 ½ koruni) Taka ufnosc bula, že robotňicke položeňe, a zarobki po voľbe prezidenta še poľepša, toto še ňestalo, a z New-Yorku i s Fiume uradňe oznamuju, že privandrovaňe krajanoh z Ameriki zaš bars znameňite še dzviha. Pravda ale, že ľudze jakoška ňič ňedbaju nato, že v Ameriki ešči vše plano idze robota, zato še tim baržej harňu do noveho kraju, do ňebezpečnej ňepevnosci.

Clearfield. Ešči vov oktobru še stalo, že vov tutejšim mesce krajaňi jednu zabavu maľi, dze še medzi ňih taľiaňi vtrepaľi, a tak napasňe še spravovaľi, že jih našo krajaňi vibiľi. Vov totej bitke zos stoľici Tolna (Szakcs) pohadzajici Bálint József, jedneho taliana zastreľel. Už-už ho maľi na šmerc odsudzic zato, kdiž jeden amerikanski fiškaľ Howard stranku lapel pri ňemu, a nasledkom jeho obrani Bálinta na 10 roki hareštu odsudzeľi.

Newburgh. Predešleho septembra povadzeľi še dvojmi krajaňi, davne hňevňici jeden z druhim. Kiss Ferenc ai Horváth István. Pri jednej takej zvadzbe Kiss zastreľel Horvátha na šmerc. Teraz bul trimani nadňim porotni sud, kteri Kissa na 10 ročni harešt odsudzel. Stara, na podporu ucisnuta matka, zos ženu a z decmi darmo budu tehdi čekac z Ameriki žadanu pomoc, od svojeho vihovateľa.

Dayton, O. Vov saloňe krajana Leopold Gyűli v noci zos 14 eho decembra na 15-eho živaňi še vkradľi, a hotove peňeži das 100 dollare i vecej napoju pokradľi. Podezreňe obraca poľicia na dazkeľo nigrohmurinoh, ktere ten dzeň vov saloňe piľi.

Austin, Pa. Dzivim indianom ostro zakazano paľenki pic, bo «fire water», (ohňova voda) jim bars škodzi, a tak jih odzivi, že zňima ňemuž poradzic. Ňeškodzelo bi vera kedbi toten zakaz ňe ľem indianom placel ale ai ňekterim krajanom, ktere od prekľatej paľenki odurňeju. Zos Borsod Szentistvánu pohadzajici 23 ročni krajan Aranyos József preklal vov pijanstve svojeho kamarata zos Mezőkövesdu pohadzajiceho Bozák Istvána, a sice tak ňebezpečňe, že ňit ufnosci ku otrimaňu života preklateho Bozáka. Aranyosi paru roki v amerikanskim harešce budze mušel rozjimac «o paľenki» o škodlivej «ohňovej vodze».

Toledo, O. Vov tutejšej žeľezarňi Toledo Furnac Co., dze vecej sto robotňikoh krajanoh, je na 9 eho decembra v jednim pecu ociľovim vibuh še stal pri kterim vecej ľudze o život prišľi, a bars veľo jest ai češko poraňenih. S poraňenih krajanoh jeden zos abaujskej Szinpentri pohadzajici krajan, 26 ročni, ženati Doszpoly János nasledkom čeških ranoh vov špitaľu umar. Zos Hevešskej stoľici, s obci Recsk pohadzajice trojmi krajaňi Borsos József 24 ročni, Kovács János 22 ročni a Borsos Mihály 29 ročni ženač ai zos abaujskej Kápolna pohadzajici Szőr Samu ženati bars češko poraňene ľeža.

Podzekovaňe do Freeland. Mile a uprimne podzekovaňe pošilam tim v Ameriki prebivajucim praceľom, dobrodincom, ktere skerz kollektovaňe Pruszak Andraša, Bartos Józsefa, a Kusnyirik Jánoša zos Freeland a Uporlehich dvasto koruni poslaľi na novi organ do koscela v Kurime. Mihájla Endre, pľeban.[86]

Co čeka tih ľudzi, ktere do Ameriki še beru?

Počet tih ľudzi, ktere s Europi do Ameriki vivandrovaľi na tak veľke miľioni višol, že jest v Ameriki kraje, dze ľudze žadnej roboti dostac ňemožu. A poňevač ľudze zos stareho kraju vše dohadzaju, a pred dzverami amerikanskih fabrikoh ustavičňe še blukaju robotu ňemajuce ľudze, fabrikanci calkom malu placu davaju robotňikom, bo dobre znaju, že jaka-taka mala placa, preci ľepša, jak od hladu umrec, zahinuc.

S Europi do Ameriki vivandrovane ľudze z vekšeho rolňickeho stavu su, ktere o fabrickej roboce aňi pohopu ňemaju. Jak potom pozňejši otvora še jim oči, už vtedi pozno banovac, tak tehdi kervačňe cahaju češke jarmo mordarskej podžemskej abo fabrickej roboti, a hoc jak jim češko padňe, boja še robotu zohabic, a za inšim zarobkom še ohľadac, bo znaju, že ked svojo mesco ohabja, hňed sto druhe strežu za robotu. Skutečna pravda, že Amerika, tota najbohatša krajina calej žemi ľem drobne okrušinki porucuje tim cudzožemcom, ktere še do Ameriki naharľi, a ňevipovitedelňe češko pracovac muša, a ktere, ked už - raz kraj svuj zohabeľi i za tima drobnima okrušinami z dvoma rukami šahac muša. A vera tu v krajiňe kto ušilovňe robi, tiž vižic može, a takemu ňetrebalo bi indzej po cudzih krajoh za robotu žobrac a blukac še medzi ňemiloserdnima cudzima ľudzmi. Zos calkom spoľahľivej pevnej strani nam pišu z Ameriki, že teraz ešči planše časi budu panovac v Ameriki, jak tote ostatne dva roki. Už viššej jak dva roki, že v Ameriki vibuhla tota veľka gazdovska kriza. Tota ufnosc, že po voľbe na prezidenta robotňicke, peňežne, zarobkovo položeňe še poľepši, calkom daremna. Ľem jedno je pevne, jedna je pravda. Že totižto šifovo kompaňie, ktere stotišicom ľudzom ňemcom zarobku a viživnosc davaju, kterih dohodek zos ňeščesľivih vivandrovanih na miľioni še vivišuje, že tote agenci a šifovo kompaňie dobre znaju, že jaku ufnosc vjažu krajaňi našo ku voľbe na amerikanskeho prezidenta.

86 Naša Zastava. 1909, č. 4, s. 13.

Agenci dobre znaju o naših krajanoh, že rozpravjaju: to pred každu voľbu na prezidenta plano idze vov Ameriki, a jak še voľba dokonči, ta zaš še popravi šicko. Tak tehdi teraz rozbehľi še agenci šifovih kompaňioh po calej Europi, ešči i v Ameriki najimaju ľudzi za peňeži, žebi ľem dobre pisaľi do kraju, a tak vabja ubohi narod do pevneho ňebezpečenstva. Teraz zaš už počinaju še krajaňi po jednim domu nazad vracac. I tote povedaju, že v Ameriki teraz plano idze, i veľo druhe ľisti dohadzaju a napominaju: «ňedajce še zvesc agentom», aľe darmo, tote dobrovoľňe napominane ľudze ňehcu sluhac i teraz v ostatňih dňoh nasledujici ľist prišol do krajini zos Ameriki, Cincinnati, Ohio. „S pevnej strani čujem, že amerikanske šifovo kompaňie rozposlaľi svojih agentoh po calej Europi, ňej medzi narodom rozhlašuju, že po dokončeňu voľbi Taft-a za prezidenta robota še pušči v Ameriki, ňej tehdi nahvaraju ľudzi na vivandrovaňe. Naproci teho ciganstva bars krašňe pitam šicke statečne novinki, žebi rozhlašovaľi jak ľem možno najlepši, že oznamovaňe agentoh šifovih je ňepravda. Nej napominaju robotňikoh, žebi teraz ňehodzeľi do Ameriki, bo tu stotišice robotňickeho narodu ľita za robotu daremňe. Ja to pišem v meňe hladujuceho robotňickeho narodu, kteri tu bľizko ku zahinucu, a aňi najmenšej ufnosci ňit do teho času, žebi še robota puščela, a žebi stotišice narodu ľem na hlib sebe zarobic mohol. Nicholas Klein, Notary Public.

Roanoke, Va. Ešči ňeznac že skadzi, s ktereho mesta aľe pevňe s Uherskej pohadzajuci krajan Krajczar Károly, zos ženu i zos dvanac dzecmi zos pľejzu Eszterházy (Kanada) na žeľezňici cestoval do Bluefieldu. Jak žeľezňica tam došla Krajczar zešol do mesta daco pokupic pre ženu i pre dzeci, mal pri sebu veľo peňeži, ktere už ai na žeľezňici vecejom ukazoval. Žena i z dzecmi čekaľi ho na bluefieldskim štacioňe, aľe jak dluho meškal šedľi na žeľezňicu, a odkazaľi mu z jednim znamim, žebi zaňima prišol. Žena na štacioňe Roanoke, najbližšim ku Eszterházu čekala za mužom, aľe še ho dočekac ňemohla. Na druhi dzeň našľi Krajczara na draže obešeneho. Poľicia trime inkviziciu, že co za pričina bula jeho nasilnej šmerci, bo možna vec, že virabovaľi, a tak ho potom obešeľi.

Pittsburg. Krajan Martinyak István pracoval vov fabriki žeľeznej Jones a Langhliu. Pred 11 mešecami vipovedzeľi mu, a poňevač do Ameriki ešči ľem ňedavno prišol a ňemal ňič zgazdovano, a novej druhej roboti najsc ňemohol, ňesmirna bida še uhoscila v jeho dome. V tim ňeščescu i žena mu ohorela, sam ju ňevladal odňesc vov češkej ňemoci do špitaľa, a od ambulancneho vozu zaplacic ňemal jak tak uboha žena bez poratunku zemrela. Martinyak ma šidzem dzeci, ktere už od troh dňoh ňič ňemaľi v ustoh jedzeňa, hibaľ vodi. Poľicia sama vinašla teho ňeščesľiveho vov jeho bidnim bivaňu, obracela pozornosc sušedoh na veľki ňedostatek jeho a jeho dzecoh, a tak zos miloserdenstva sušedoh zrobel še pohreb zomrelej ženi, ai dzeci zaopatruju miloserdne ľudze.

Homestead, Pa. Vov tutejšej rimsko katoľickej farnosci veľki ňepokoj panuje medzi vericima a jejih duhovneho na teľo, že teraz ňedavno še až nato rozhoršeľi, a das tišic ľudze ozbrojene do koscela vešľi, tam tak, jak ai na fare, šicko

potrepaľi, porozbijaľi, a pľebana Rev. Janda na šmerc hľedaľi, ľemže ho najsc ňemohľi. Nasledkom tih smutnih vecoh, zos keľčikom 40 tišic dollaroh vibudovana fara teraz prazna, a pevňe dluhi čas prejdze ňiž zaš zapulňena budze.

Youngstown, O. Vov tutejšej Sheet and Tube Plate fabriki ociľovej pracujuceho 40 ročneho krajana Trubics Tamáša jedna ociľ rezajuca mašina v roboce porvala a na marne falatki ho doslovňe pošekala.

Throop. Zos šopronskeho Sarodu pohadzajici 30 ročni krajan Fencz Sándor, už davňejši prenasledoval Horváth Istvánovu ženu zos ľubostnim nahvaraňom. A poňevač tota na jeho vabeňe pristac ňehcela, ňiž jej muž vov majnoh robel prišol ku ňej a ju zastreľel. Potemu i do sebe streľel, aľe ľem še poraňil. Pred sudom budze tehdi odpovedac za svuj hrozni zločin.[87]

Šmerc. Minuli tidzeň vov Szepesváralja behom tiždňa dvoh hlapčikoh utracela Kurta Jánošova, ktere na šarlah jej zemreľi. Gyuri mal 3 i pul, Jaňičko 7 roki. Otcec jih tam vov daľekim švece, vov Ameriki robi češko, a vera ešči še mu ňešňiva, že jeho hlapčikove už pred Bohom oroduju za ňeho.

Ulapeni agent viscahovalcoh. Gelb Ignaca, obivateľa a agenta humeňanskeho vov minulih dňoh bardiovske hraňične poľicajti na hraňici ulapeľi. Poľicajti pred samu hraňicu zbačeľi jeden vuz, na kterim slama bula nakladzena. Čudno jim bulo, že čom še tak ponahľa ten vuz ku hraňici. Zastaveľi ho a vipitovaľi še ho. Poňevač aľe Gelb še legitimoval puščeľi ho daľej. Už prave še daľej rušel zos slamu, jak ktoška dobre kihnul. Poľicajti nato pozrucovaľi slamu a 16 parobkoh našľi na vože, ktere še do Ameriki ušilovaľi, poňevač aľe passi ňemohľi dostac, assentirku ešče ňevihodzeľi, ta tak probovaľi ščesce, ktere še jim aľe ňepodarelo. Gelba poľicia zaprovadzela do Prešova ku sudu, dze ho zamkľi. Tak čuc, že to už ňe jeho perše manipulovaňe zos mladima parobkami.

Ennis, W. Va. Vov majnoh Liek Branch ňedaľeko hotaru Kentucky še nahadzajucih strašne ňeščesce še povodzelo. Majnovi plin vibuhnul a zos tam pracujucih robotňikoh viššej 60 ušmercil. Z vekšeho černoši ai amerikaňi padľi v obetu teho ňeščesca aľe nahadzaju še ai našo krajaňi medzi ušmercenima. Mena jih ešči do pevna ňezname, ľem teľo čuc, že 9 umarte z našej krajini pohadzaju. Jeden zňih Markovics Béla, 19 ročni rodak z Borsod-Rakacza.

Cleveland, O. Jeden 19 ročni rostopašni parobek Kassai István, pri pijatiki povadzel še zos kamaratami a jedneho zňih Nagy Lajosa zos nožom preklal. Poňevač i pľuca su poraňene, otazka je, či život Nagya budze še mosc oratovac.

Clinton, Ind. Seres Jánoša v dzeň jeho vešeľa, prave jak zos svoju frišnu braltu i zos vešelňikami s koscela višol, von na uľici napadnul jeden davni jeho ňepraceľ Vince Gyula, a zos revolvera naňho vistreľel. Kuľka trafela, aľe ufnosc jest, že Seres še zos svojej rani vizdraveje.

---

87 Naša Zastava. 1909, č. 5, s. 13.

Perth Amboy, N. J. Tutejšeho r. kat. pľebana Grosz Ferenca, jeho verice zos krasnim darunkom, jednim predrahim massivnim zlatim kaľihom obdarovaľi.

Chicago, Ill. Jedna zazraku podobna udalosc še stala tu tote dňi. Dzešec ročne dzivče krajana Fleischer Józsefa, Karolina zos treceho štoku prez oblak vipadla na uľicu. Jak aľe v lufce ľecela, zavadzeľi še jej šati do jednej skľepovej firmi, tak še zotrimala kus a spadla sice na asfalt, aľe okrem zlamanej ruki inše rani čudnim spusobom ňeucerpela. Medzi tiždňom še vizdraveje.

Steubenville, O. Solkics István, bars še zarmucoval nadtim, že ňemohol dostac roboti, a v jednim okamžeňu malomišelnosci odebral sebe život, zastreľel še ňedaľeko mesta Bergholtz.

Huron, Pa. Jeden bars drični, ušilovni, trižbeho života kajan, Megyést István, zos svojim sinom Miklósom z roboti domu išol. Cesta jih prez jeden žeľezňični most provadzila, prez kteri už storaz prehadzaľi. Tamteho mešaca jeden dzeň preci jeden rihlovlak zarval uboheho otca, a na šmerc ho polamal. Sinovi še ňic ňestalo.

Mansfiled. Dvacec ročňeho krajana László Andráša, kteri z ňezdobački jedneho 12 ročneho hlapca zastreľel, tutejši sud na dzešec ročne vežeňe odsudzel do tutejšeho hareštu.

Joungstown, O. Kolics Iván, zos druhima dvoma kamaratami na jednej frajirki še povadzeľi. Koňec zvadi bul, že tamte dvojmi povicahovaľi nože, a Kolies Ivana tak poklaľi, že vecej mešace poterva, ňiž še vizdraveje a zarabjac može.

Wilkesbarre, Pa. Jeden zos Szabolcsskej Kótáj-u pohadzajici mladi človek, Taffula Miklós, ktereho z jednej fabriki z roboti vipuščeľi, a druheho zarobku najsc ňemohol, zastreľel še.[88]

Striberne vešeľe. V obci Hámbor (Hamborg) uctivi občan: Kovaly József mladši, z radoscu zašvecil 4-ho februara striberne vešeľe v cihoti, medzi svojima najbľižšima kervnima a praceľami, tak v hrame, jak v dome svojim. Pred 25 rokami v ten dzeň stupil do stavu manželskeho zo svoju ženu, Novák Zsófiu. Po dluhim, ušilovnim pracovaňu americkim ľem pred paru mešacami še navracil do hňizda svojeho, abi tu doma daľej pracoval, jak spokojni, statečni občan ku podpori starobe svojih rodičoh, ktore pred 2 rokami tiž už 50 ročni jubileum šveciľi svojeho stavu manželskeho. Ňej i jemu dovoľi Pan Boh to iste še dožič!

Obeti majnoh amerikanskih. Isti uherski robotňik, baňik z americkeho mesta Maybenky piše: Dňa 29-eho decembra minuleho roka vibuh še stanul v tutejšej baňi Szickbrauche a dňa 12-eho zaš eksplodovala tota ista baňa. Pri peršim vibuhu zahinulo 53 baňikoh, ktere vov baňi v ten čas pracovaľi a ľem baňskemu majstrovi še podalo uceknuc. Ňeščesce zapričiňel vibuh plinu a uheľneho prahu. Medzi mertvima buľi trojmi z naših krajanoh. Druhi vibuh aľe, kteri še

88 Naša Zastava. 1909, č. 6, s. 12.

12-eho januara udal, rozprestrel še na calu baňu. Ohranci še ľem 15-eho januara prez novi ventillator mohľi dostac na mesco katastrofi. Našľi 65 mertvih, medzi ňima su ai Rabinsky György ai jeho sin Mihály zo Zempľinskej stoľici z obci Nagykázmér.

Ella Mine, Pa. Zos ungvarskej obci Záhor pohadzajuci krajan Sisak Mihály, navšcivic bul švogra vov Webster Pa. Jak še domu vracel prešla ho žeľezňica, odrubala mu obidva nohi, tak, že tam na mescu mertvi ostal. Zohabel v kraju žeňu, dvojo dzeci i staru matku.

Desloge, Mo. Jeden mali hlapec našeho rodaka Renik Mihálya, bavel še zdruhima hlapcami. Jakoška še jim i švabľiki do ruki dostaľi. Zrobeľi oheň, a pri temu ňebezpečnemu zabavisku lapeľi še šatki hlapcu, tak, že nasledkom popaleňa zomrel.

McKeesport, Pa. Zos obci Csongor, stol. Bereg, pohadzajici krajan Győri István, robotu utracel, dluho hodzel, žebi še mu dajaki druhi zarobek trafel, koňečňe jak še mu už ľem paru centoh zvišelo, posbiral še ešči raz do mesta Pittsburg, aľe na draže ho živaňi napadľi, zabiľi, a mu tote ostatne paru centi virabovaľi. Manželka zos štiroma drobnima dzecmi ho oplakuje vov starim kraju.

Worden, Ill. Kozma György, 32 ročni krajan zos Pápócz (stol. Vas) vov kamennej baňi kameňe lamal, i jedna skala ho na šmerc pripučela.

Troop. Pa. Vov tutejših uhľovih majnoh jeden 40 ročni krajan Adorján László utracel život. Uhľe še naňho zvaľeľi. Vecej dňi tervalo, ňiž jeho mertve celo vikopac mohľi.

Steubenville, O. Zos obci Nagybajcs, Stoľici Győr pohadzajici 27 ročni krajan Forgó Béla, 7-eho januara večar skerz šesc s kameňami pulne vagoni bul prejdzeti a na marne falatki potarhani. Mileho a ušilovneho krajana šicke kamaraci nad miru radzi vidzeľi, a preto tragični pad jeho bars sanovaľi.[89]

Leckrone, Pa. Kula Imre, zo Stépán (Nyitra) pohadzajici krajan pri Frick-ovih koksovih pecoh robel, kdiž mu v praci takzvana «cacula» na nohu prišla, a mu ju calkom potlukla, tak, že mu vov uniontownskim špitaľu nohu odrezaľi, tak ňeborak na cali život svuj kaľika ostal.

Sheppton, Pa. Rev. J. J. Jaskovics, kteri za 26 roki učinkoval na vecej faroh jak rim. kat. kňaž, v poslednih rokoh vov Sheppton, Pa., poňevač pre svuj visoki vek 71 rokoh daľej služic ňemohol, dal še do zasluženeho odpočinku, a zo šifu «Vaderland» odcestoval do stareho kraju, dze vov mesce Eger v kľaštore minoritoh prebivac budze.

Cincinnati, O. Vov tutejšim mesce viššej 600 krajanoh uherskih še zešlo, ktere zos pomocu Rev. Böhm Károlya pľebana jeden uherski rim kat. koscel sebe hcu vibudovac.

---

89 Naša Zastava. 1909, č. 7, s. 12.

Passaic, N. J. Ňedavno coška planeho dokazal tu jeden krajan Boben Ignác, tak, že i poľicia še zamišala do veci, a prišol po ňeho poľicman, žebi ho pred sud priprovadzel. Boben aľe ňehcel sluhac poľicmana, a jak ten ho na šilu brac hcel, počal še zňim pasovac, a vov tim nacahovaňu odkušel poľicmanovi falatek zos palca. Teraz ho za ten skutek prociveňa odsudzeľi na pejc ročni harešt.

Irwin, Pa. Dvojmi tu pracujuce krajaňi Kardos József i Balia Antal dzeška ku Pittsburgu cestovaľi na žeľezňici. Konduktore zbačeľi, že dinamit ňešu pevne do majnoh, ku striľaňu uhľoh abo kameňoh. Ľemže tak veľo dinamitu ňesc na žeľezňici ňešľebodno. Žeľezňica jih oskaržila na poľicii, a obidvoh zavarľi. Sud jim ešči ňevišol, aľe zakon v tim ohľedze taki ostri, že v takim padze najmenej dva tišic dollaroh štrofu, a okrem teho puldruha ročni harešt jih čeka obidvoh.

Ralphton, Pa. Vov tutejših majnoh z veľku ľehkomišelnoscu zaobhodzeľi robotňici zos puškovim prahom, kteri jim ku roboce potrebni. Jednemu viľecela iskra zos pipki do jednej bečki zos puškovim prahom pulnej, prah še lapel, vistreľel a troh z naših ľudzi strašňe popaľel a poraňel: Jenilek Ferenc, Berti József i Paplik Gyula su mena ňeščesľivo pohodzenih krajanoh.

Dobre dakedi žeľezňicu zapozňic. Heha János rihtar solymoski pred štiroma rokami poslal svojeho 20 ročneho sina do Ameriki. Sin tam bars ušilovni bul i viššej 4000 koruni domu poslal otcovi. Das 6 mešace aľe o sebe calkom ňijaki hir ňeposlal. Otcec še začal obavac či dajake ňeščesce ňedoscihlo jeho sina i zos ženu tak uzavreľi, že najmladšeho sina Jurka pošľu do Ameriki, abi tam Mihálya šledzil. Teho roku 26-eho januara višikovaľi Jurka a na žeľezňicu do Mihaľovec ešče obidvojo ho viprovadzeľi. Aľe zapozňeľi žeľezňicu, i tak cale do obeda v Mihaľovcoh mušel meškac. Rodiče do času zňim ešče pobuľi, tak aľe kolo 9-ej hodziňe še od ňeho odebraľi. Jurkovi zunovano bulo na štacioňe i pošol do karčmi Stronpla. Da o hodzinu kolo 10-ej vejdze do karčmi Hreha Mihály, kteri s cugom ľedvo co prišol z Ameriki – to jest zos Košic. Jurko ňeodluha poznal svojeho brata i ňehcel veric, žebi un to bul. Pošidaľi sebe na vuz, i cestovaľi do domu, dze jih rodiče horko plakaľi, jak obačeľi obidvoh sinoh ňeznaľi ku slovu dojsc, Mihály potim rozpovedzel, že hcel jim čim vekšu radosc zrobic.

Šmerc jedneho viscahovalca. Zos Alsókubinu oznamuju: Misslerova kancellaria z Bremi dala na znamosc pľebanovi jablonskemu, že Bebinszky János, jeden 17 ročni parobek, kteri do Ameriki hcel vivandrovac, na štacioňe Magdeburg tak ňeščesľivo spadnul pod žeľezňicu, že žeľezňica na šmerc ho roztriskala.

Bluefield, W. Va. Vov switehbackskih Lick Branch majnoh medzi jednim mešacom dva strašne ňeščesca še staľi. Perša 28-eho decembra, pri tej zomreľi 50 ľudze. Pri druhej, ktera še 12-eho januara stala počet obetoh dopevna ešči vše ňeznac, doteraz 65 mertvih vicahľi. Medzi tima, kterih rozpoznac znaľi trojmi su s Uherskej pohadzajice krajiňi: Robinszki József 58 ročni i jeho sin Mihály ai jeden robotňik, kteri u tih na burdze bul 22 ročni Piskóta Mihály.

Ellis Island. Zos stoľici Zemplén pohadzajica Csabala Anna, 23 ročna dzivka prišla do Ameriki, tu aľe jak ju doktore poopatraľi, a še jej vipitovaľi tak našľi, že je glupa, ta ju vraceľi nazad.

Scranton. Novák József, 24 ročni robotňik vov pine-brookskim hoteľe še povadzel z jednim kamaratom Tolan Mihályom, kteri ho vov bitki z jednim kameňom zahmaľel, a na hlave mu taku veľku ranu zrobel, že nasledkom tej zomrel. Tolana poľicia do hareštu vžala.

Creighton, Pa. Babják Mihály, 34 ročni krajan, robotňik v jednej tutejšej fabriki išol po pedu, a jak še nazad vracel, zo sebu ňešol paru falatki dreva, a išol ku domu kolo šinoh žeľezňici, naraz pribehnul jeden rihlovlak zo zadku, zarval Babjáka a v jednim okamžeňu ho ušmercil.

Trenton, N. J. Rev. Tomcsányi, naš drični rodak prešovčan, tutejši r. k. pľeban farnosci sv. Petra a Pavla, virucel zo službi orgoňistu Dudás Mihálya, kteri dzeci i narod burel na proci uhroh. Dudas teraz do prava dal Tomcsányi-ho a o pejc tišic dollare vinahradu ho pravoci. Ľemže to čujeme, že aňi žalobu mu sud ňehce prijac.

Federal, Pa. Na jednim tutejšim plejže Kaine Mines jedneho krajana, 36 ročneho Hoza Andráša jeden pijani kamarat na kerscinoh tak češko poraňil, že nasledkom rani zomrel.

Johnstown, Pa. Vov tutejšej majni Merchants Coal Kompaňii prisluhajicej stal še vibuh, kteri ušmercil pejc ľudzi, medzi ňima ai dvoh naših rodakoh Spulak Andráša a jeho 21 ročneho sina Spulak Józsefa.

New-York. Amerikanske češke časi zaš vruceľi jednu obetu do ňeščesca, do večnej zahubi. Volko János krajan už pred jednim rokom utracel robotu, ňijak ňemohol najsc novi zarobek. Už ai hlad ho mučel. Vov starim kraju ženu zohabel z dzecmi, ktere bez podpori jeho tiž už hinuc počaľi. Prave jeden taki zarmuceni ľist dostal od ňih v kterim pre Boha pitaju od ňeho hľeba. Ten ľist na teľo vzal na šerdco, že še obešel. Jak ho obačeľi už mertvi bul.

M... L..., Pittsburg, Amerika. Davame jim na znamosc, že aňi vov mesce Pittsburg aňi vov calej Pennsylvanii ňemame takeho agenta, kteri bi pelnomocenstvo mal na odbiraňe predplatnej ceni na novinki «Naša Zastava».

O vihove našich dzivčatoh.... Totim co ňedaľeko mestoh žiju, mescicki život še pači. Tuža za mescicku službu. Paradne nošeňe, ľehka robota, dobra placa a šľebodni život. Žebi otcec, matka ňebuľi vše dzivčecu za herbetom : rob to, hraň še teho atd. Temu šľebodnemu životu koňec je vera veľoraz bars smutni, veľo s tih valalskih dzivčatoh vraca še domu, jak zlamane kvitki... A ked ňepriňeše domu inšeho zleho, ta teľo pevňe, že zos mescickima običajami napelňene, prestaňu bic dobre gazdiňe, jejih žadoscom vihovic muž ňevlada, uceka do Ameriki... Druha častka dzivčatoh, ktere daľši bivaju od mestoh, ňemaju pred sebu teľo «prikladoh», tote še zaš za Ameriku šaľa. Ešči školski prah ňestrešľi

z nohoh, už muča, morduju rodičoh za peňežmi na drahu do Ameriki. A pričina teho tužeňa za Ameriku je tiž ňe inše, jak : paradne nošeňe, ľehka služba, dobra placa a šľebodni život. A koňec je tiž ten, že jedna častka zňih zlamane kvitki zostaňu, druha častka, ked še vida tam, abo pridze domu, ta ňikda zňej vecej dobra, valalska gazdiňa ňebudze. Sama ku poľnemu gazdovstvu ňerozumi, mužovi v gazdovstve pomahac ňezna, ten tehdi sam na sebe zohabeni, terhi gazdovstva uňesc ňevlada, abo sam ucekňe do Ameriki, abo obidvojo še posbiraju do noveho kraju, bo stari kraj, rodna krajina, otcovska žem jim cudze zostaľi. Dobra žena, do redu suca žena, ked je od dzivčeca tak vihovana, privjaže svojeho muža ku hrudi, ku žemi, ku domu, ku ojčizni, zňim robi, zňim vjedno gazduje, zňim ufa, zňim znaša starosce, zňim rozdzeľuje radosce, ktere rodni dum, fameľia, domacnosc rodziňe podava, – bo všadzi dobre, aľe doma najľepši. Jest utle šerdca, ktere domašne ščesce, spokojnosc, radosc ňeprečeraju za šicke pokladi calej Ameriki.[90]

Pošvicaňe oltara a dzvona. Kravecz Péter hanušovski ešpereš-pľeban pošvical vov Lehnic 3 nove oltare, vov Hóka 1 dzvun, 1 sohu šerdca Ježišoveho, dva zastavi, 1 dreveni križ, pri ktorej priľežitosci i krasne kazaňe trimal. Na dzvun Merczák András, hókanski gazda vov Ameriki 420 koruni nasbiral.

I to pričina na vivandrovaňe do Ameriki. Guba Palkova z Enyicke od Számán Jánošovej pomali teľo nakradla, že s teho bars krasni kapital še nasbiral. V tih dňoh Guba Palkova na žeľezňicu sebe šedla, že pujdze za mužom do Ameriki, kteri od davna už je tam. Urad obecni zaňu telegrafoval do Fiume, a stamadz ju nazad prišikovaľi do Košic ku kraľovskemu sudu. Poňevač zos Széman Jánošovu še viglajhala, z novu nazad še navracela do Fiume, ľem bars hrešela, že jednu drahu dvaraz jej treba postupic do Ameriki.

Steubenville, O. Prekľata paľenka keho raz do pazduroh zahvaci, ňevipušči ho, hoc ai do Ameriki ucekňe. Ba jak kebi še stavjala tam o to, že ňe ľem majni a fabriki znaju ňivočic životi ľudske, aľe aňi paľenka še jim ňevistupi. Minule tiždňe do Steubenville prišol Bozics József krajan, prepic svuj kervačni zarobek. A prepil ho až do ostatňeho centa, tak, že aňi na žeľezňicu sebe ňezohabel, aľe bez ticketu šednul naftu. Pravda, že ho visadzeľi. Na rano ho našľi na poli zamarznuteho, ľem teľo, že života v ňim bulo ešči iskerka. Nohi mu aľe na teľo odmaržľi, že mu jih obidva odrezac mušeľi doktore.

Sheelton, Pa. Horečňe banuje krajan Dravec József, že tam v tim novim švece zobľesc hcel krajanstvo svojo, a že vedľa novej modi po amerikanski vstupel do manželstva z jednu amerikanku. Ňežiľi ľem dva tiždňe, jak raz Dravec domu prišol ženu svoju ňenašol. To bi ňebula veľka škoda, ľemže ona ňepošla sama, aľe vžala zo sebu 800 dollare Dravecovo kervačňe nagazdovane, a pošla zňima ľem Boh zna že dze. A Dravec plače, že ňe po staro-krajovim običaju, aľe tak bars na amerikansku modu še hcel žeňic.

---

90 Naša Zastava. 1909, č. 10, s. 2.

Fiume. Na šife Pannonia, uherskoamerikanskej ľeňii Cunard jeden do Ameriki vandrujuci krajan Abonyi Antal, ňeznac pre jaku pričinu, napudnul svojeho tiž do Ameriki iduceho kamarata Reich József a, a ho bars češko poraňel. Na volaň Reichovo matrozi še zbehľi a Abonyeho ulapic hceľi, un aľe še prerucel prez gelendre šifovo, a skočel do mora. Ratujuce čolnoki hňed spuščeľi matrozi, a hľedaľi Abonyeho, aľe ho ňenašľi, prelklo ho moro.

Perth Amboy, N. J. Tutejši od 17 rokoh jestvujuci uherski spolek katoľikoh, ku cti svojeho patrona krasnu štatuu sv. Jozefa vistavic dal vov tutejšim kosceľe. Minuleho tiždňa bula pošvicanka skerz horľiveho pľebana Rev. Grosz Ferenca konana, ku kterej z daľekeho kraju še zešľi krajaňi našo.

Dayton, O. Jeden na oko dobre vipatrujuci mladi človek takzvani «Doktor» Fekete László, za doktora še vidaval, a ľudzi kuriroval. Ňiž ľem pri temu remeslu zostal, ňič zleho ňeskušel, ba poščescilo še mu i ožeňic, a jedno z dobreho domu pohadzajice angľicke dzivče dostal za ženu. Ľemže pan Fekete ňe ľem medecinom doktor bul aľe ai doktor švindlerstva. Sem a tam požičal, ňevracal, švindľoval, tak, že i s poľiciu do poznanstva vstupel, a tota poľicia še interessovala o jeho diplomu doktorsku, tak potom na verh višlo, že pan doktor Fekete ešči aňi ňižňe klasi gimnazialnih školoh ňeskončel, bo ho viruceľi, a otcec jeho, žebi še od vagabunda ošľebodzel poslal ho do Ameriki. Tak teraz naraz za vecej hrihi budze pokutovani.

Washington, Pa. Jeden ubohi krajan, menom Bakody Károly vov fabriki skerz ňeščesce zrak utracel, a jak šľepi žobrak zos verkľikom hodzel medzi ľudzmi. Kervačne 500 dollare, ktere mal odložene, ňiž spal, mu jakeši lotrove ukradľi.

Harbor, Ind. Boronkai Bálint zos Borsodújvárošu pohadzajici 22 ročni krajan v tutejšej žeľeznej fabriki tak ňeščesľivo spadnul pri roboce, že ho mašina zarvala a mu ruku odtarhla. Mal ešči teľo vladi ňeborak, že sam ľecel s totu strašnu ranu ku fabrickemu doktorovi, ľemže už na cesce teľo kervi stracel prez otvorene, roztarhane žiľi, že v rukoh doktorovih medzi paru minutami vidal duha.

Albany, Ga. V jednej menažerii, dze prave veľo narodu pripatralo še na produkcie majiteľa Capt. Cardo, višľebodzel še jeden ľev, a počal Cardova obrabjac. Šicek narod dal še do dziveho ucekaňa, ľem jeden šmeli še našol, naš krajan Farkas Sámuel, kteri z jednim drukom napadnul dzivu beštiu, a poščescilu še mu život majiteľa menažerii oratovac. Pomali nazad še vracujuce ľudze veľku ovaciu robeľi šmelemu krajanovi.

So. Bethlehem, Pa. Vov tutejšej fabriki ociľovej Bethlehem Steel Work Rozel Rudolfa jedna mašina na šmerc zabila. Kozu György krajana zaš žeľezňica prešla, jak domu išol po štreki a na falatki ho potarhalo.[91]

91 Naša Zastava. 1909, č. 10, s. 16.

Prebudzene sumeňe. Ešče pred 20 rokami še stalo, že B. H. poštar s Palonci 2800 koruni ukrad a do Ameriki ucik. Teraz B. H. ľist pisai z Ameriki dr. Müller Bertalan fiškaľiušovi v Eperjes, a polovicu viššej značenej summi vracic sľubuje. «Sumeňe me hriže a muči, ňeznam še uspokojic pre moju ňestatečnosc. Šicko hcem vinahradzic.» Ministerium financii totu zlahodu prijalo, a B. H. muši už teraz pokoj mac.

Odsudzene agenti vivandrovaňa. Z Vranova nam dopisuju, že v tih dňoh ulapeľi dvoh agentoh, ktere ľudzi zvodzeľi na vivandrovaňe do Ameriki. Meno tih Zbojnyak Mihály a Radusovszki z Ujszomotora pohadzaju. Orsacki pohodu vranovskeho na 600 koruni i na dva mešace harešt odsudzel jih za prestupek. Tote ľudze take buľi jak pijavki, po 60 – 80 koruni viludzeľi od jedneho vandrovňika zadarmo.

Harleigh, Pa. Uhrik Ferenc, krajan v tutejših majnoh pracujuci, jak vibiral pilar pri uhľoh, ktere vikopoval, uhľe ho privaľiľi, a na šmerc zabiľi.

Cleveland, O. Jedna zos Šarišskej stoľici pohadzajica ňeznameho mena dzivka, ktera u krajana Fischgrund-a služela, večar jak spac ľehla zapomla gazovu pajpu zavrec. Prez calu noc vihadzajici gaz ubohe mlade dzivče zadušel. Mertvu ju našľi na rano.

McAdoo, Pa. Uherske gr. katoľici pred paru mešacami še odlučeľi od galicianoh, a calkom osobnu farnosc budu zakladac, bo oňi jak hvara ukrajňaci ostac ňehcu. Biskup Ortynszki še sbira prisc do teho mesta, abi rozdvojene gr. kat. narodu prekažil, poňevač aľe un sam tiž verejňe ukrajinsku politiku nasleduje, a uherskim gr. katoľikom aňi sproscic še ňeda, s tej pričini ňit vihľedu na to, žebi medzi takima okoľičnoscami pokoj a zjednoceňe medzi ľudzmi gr. katoľickima zaprovadzeni bic mohol.

Baltimore, Md. Kocsar József, krajan zrukoval še z jednu istu Hanc Tereziu, a takoj o paru dňi malo bic už vešeľe. Predkem še pobraľi obidvojo do mesta jednodruhe pokupic do novej domacnosci, jak še domu vraceľi stretľi še zos kamaratom Koh Miklósom, kteri še začal kolo Terči zakrucovac. Tota vec na teľo pomeržela Kocsara, že vicalmul nuž a s taku šilu vephnul ho Kohovi do boku, že ten o paru minuti umar. Kocsara poľicia zavarla.

Keizer, Pa. Bucser Márton, 24 ročni mladzeňec jeden nabiti revolver trimal v ruki, jak ku ňemu jeden poznati krajan Bálint József prišol, a pital od ňeho ukazac revolver. Bucser mu ho ňehcel dac, počaľi še pasovac, nabiti revolver pritim vistreľel, Bálint na pravim boku prestreľeni še vivracel, a medzi paru minutami zomrel.

Clarksvill, Pa. Jedna tutejša žena Lobis Mária vecej hlopoh trimala na burdze, jeden zňih Verbis Mihály raz dudral pri obedze na gazdiňu, že plano vari, na to tota vžala šekeru do ruki, a tak pokľičela Verbisa, že doktore ňemaju ufnosci ku jeho vizdraveňu.

Bridgeport, Conn. Tutejše krajaňi už od vecej rokoh sbiraju na jeden osobni špitaľ. Teho roku sbirka vov vekšej mire še provadzi, i vecej bali usporadaľi ku temu ciľu, tak, že jest ufnosc, že davna žadosc krajanoh čim skorej vipelňena budze.

Muskigon Heights, Mich. Vov tutejšej žeľeznej fabriki pracujuci krajan Majoros Péter roztopene žeľezo vezol nu furiku, pri tim še podšpocel a tak ňeščesľivo spadnul, že tota žiraca ľacina na ňeho še viľala a obidva nohi mu calkom spaľila.

Pittsburg, Pa. Jedno 13 ročne mlade dzivčatko, menom Nagy Máriu ulapela tutejša poľicia prave v tim okamžeňu, jak jednej angličanki zos kešeňi 20 dollare obšahujuci pugilar vikradnuc hcela. Hrišne dzivče na poľicii še plačuci priznalo o kradež, a povedalo, že otcec jej už vecej roki kaľika, zarobku ňema, vecej dzeci su, a starše braca ju jak najmenšu poslaľi po žobraňu. Aľe poňevač ňič ňeznala dostac, zato še dala na kradež.

Irwin, Pa. Vov majnoh Pittsburg et Baltimore Coal Co. Privaľeľi uhľe dvoh krajanoh Troknics Lajoša ai 16 ročneho Németh Petra. Troknicsa mertveho vicahľi zpopod uhľoh, Némethovi polamaľi uhľe nohi a ruki, tak, že ňit ufnosci, žebi še mu život oratovac mohol.

Braddock, Pa. Už davňejši še stalo, že tutejšej braddockej National banki uradňik Bernolák István vecej tišic dollaroh pokradnul a uceknul. Poľicia ho ulapela a na 5 ročni harešt ho odsudzeľi. Žena jeho rodzena Felföldi Iréna teraz še rozlučic hce od muža, a zadala proces na to.

Pittsburg, Pa. Jeden miľionar Park. G. Vilmos v testamence svojim 15 tišic dollare poručel bivalej guvernantki svojej fameľii Szmrecsányi Jozefini, ktera za 12 roki u ňeho dzeci učela, a pred troma rokami na ňezname mesco pošla, tak, že ju kurentuju, žebi dedičstvo odebrac prišla.

Lorain, O. Németh József, robotňik vov fabriki na ruri pri jednej čigi stal blizko, ktera ho zahvacela a pravu nohu mu po koleno odervala. Ňeboraka 26 ročneho krajana v tutejšim špitaľu St. Jozefa piľnuju.

Lebanon, Pa. Vov blizkej wilingtonskej majni 19-eho januara privaľeľi uhľe jedneho zos Somogy-Andocsu pohadzajiceho krajana, 25 ročneho Horvát Józsefa. Vecej hodzini tervalo ňiž strašňe pokaľičene mertve celo jeho z popoduhľoh višľebodzeľi.

Toledo, O. Vov tutejšej fabriki Amerikan Tubulär Axle Co. dze vecej naših krajanoh robi, veľki oheň povstal, a pod kratkim časom calu fabriku zňivočel. Škoda urobi viššej puldruha stotišic dollaroh.[92]

Obešil še. Szemanik József zato, že do Ameriki hcel isc, a otcec mu ku temu peňeži ňehcel dac, obešil še. Škoda za mladi život, aľe otcec pravdu mal. Ked doma roboti, čom sebe v cudziňe hľedac klopoti.

---

92 Naša Zastava. 1909, č. 11, s. 14.

Smutni telegraf. Vivandrujuce krajaňi v Ameriki češko muša robic. Malo tam radosci a tim vecej psoti, aľe pritim šickim ufnosc a vitervalosc trime človeka, že našo ľudze i tam zarabjaju. Taki bul i Sizili Márton gazda z Abaujskej zato vivandroval, že serzuje daskeľa dollare a pricituje svoju ženu z dzecmi vjedno, bo bars še mu clo. Žadosc jeho še vipelňila, bo pomali teľo nasbiral, že dosc bulo na drahu pre ženu a dzeci. Z Bohom puščeľi še do Ameriki ku mužovi a otcovi. Ľemže mesto šifa prišol smutni telegraf, že na draže žena z dzeckom zomrela. Ten smutni hir Sizili Mártona na teľo rušel, že ked ňe krajaňi, ta bi sebe ozdaj duškom koňec bul zrobel.

New-York, N. Y. Jednu z Uherskej pohadzajicu mladu ženskú menom Klein Emiliu postavila poľicia pred sud zato, že v jednim skľepe ju na kradeži ulapeľi. Jak ju rihtar visluhal, plačuci še priznala, že muž jej robotu utracel, pošol za zarobkom patric aľe už pul roka minulo a ňič o sebe znac ňeda, ona roboti v tim češkim čaše najsc ňemože, a drobne dzeci i cemna matka svoju živic ňema s čeho. Pre Boha pitala rihtara ňej ju pušča zos hareštu, bo jej bidna cemna matka muši zahinuc bez jej pomoci. Rihtar jedneho poľicmana poslal viskumac či to pravda, a jak poľicman oznamil, že v skutku šicko pravda co tota žena rozpravjala, poňevač i skľepar odstupel od skarhi, rihtar ju s hareštu vipuščel. A pošla domu daľej še trapic a sužovac.

Boswell, St. V tutejšej majni jedno za druhim dva vibuhi še staľi. Pri peršim jeden robotňik život utracil, jak superintendent majni Logan z vecej robotňikami zešol dolu opatric, že co še povodzelo, v tim okamžeňu, na druhi zavod stala še eksplozia plinu, Logana i z druhima troma robotňikami zabilo, medzi ňima dvojmi krajaňi Sutok András i jeho sin.

Youngstown, O. Krajan Lebnyak György plano pohodzel. Do bučera išol meso kupovac. Na draže še stretnul zos troma krajanami, s kterih jeden še do zvadi dal zos Lebnyakom. Peširaz zvada išla po cihi, aľe čim daľej, tim ostrejši išla bešeda, tak na teľo, že isti Hajdu mocno uderel po hlave Lebnyaka. Lebnyak na to ulapel Hajduka zavedol ho do butčera a hcel ho dac zavrec. Jak to Hajdu zbačel, vicahnul revolver a triraz vistreľel na Lebnyaka, ktoreho šicke tri kuľe trafeľi. Hajdú ucek, aľe na druhi dzeň ho poľicia ulapela. Pri visluhu še priznal, že un streľel na Lebnyaka aľe ľem tak zos špasu. Sudca ho tiž ľem tak zos špasu zotrimal a zavrec dal do hareštu.[93]

Šaľeni muž zabil svoju ženu. V obci Sztára dňa 14-eho marca jeden šaľeni muž tak uderel svoju ženu z jednim drevom po hlave, že ju takoj i zabil. Ten ňeščesľivi gazda za veľo roki bul vov Ameriki, i bars miloval tam napoj; pred vecej jak rokom pohibel vov rozume. Sin jeho, kteri tam zňim vjedno bul, dal ho do špitaľa v Ameriki, poňevač aľe sami doktore mu rajeľi, abi ho do domu odvedol, bo ňebudze mosc teľo zarobic, keľo za ňeho placic treba, – bo sin šicke keľčiki

93 Naša Zastava. 1909, č. 12, s. 14.

znašal – privedol ho do kraju, do domu. Za jeden čas doma bul, pozatim do stoličneho špitaľa ho daľi, dze zaisce obstarano bulo o ňeho. Ľemže ľudze vše sebe dumaju, že to je potupa pre gazdu vov špitaľu bic, a že ozdaj doma spokojňejši budze; zato nahvaraľi ženu, abi ho viňala. Vidaľi ňeščesneho, ked žena i rodzina pišemňe še zavjažu, že pozor na ňeho budu davac. Doma časom cihi bul, časom vojoval; vše še mu vedlo, že jemu kažu ženu svoju zabic. Tota ňeščesľiva 14-eho, v ňedzeľu šickih poslala do koscela, ľem z malim hlapčikom zostala v hiži; jak to muž obačel, zešol zos posceľi, vžal drevo, a tak uderel ženu po hlave, že už ňemohla viskočic zos hiži, spadla, a tam ju zabil. Veľoraz mušel naňu uderic, bo calkom sčarňetu a poraňenu mala hlavu, hoc prave veľo ňepotrebovala ku šmerci, vše mala horľavu hlavu; ľem pred paru rokami še jej zahojela rana na ňej. Teraz už odpočiva, muž aľe pri peciku šedzi a patri na ženu. Každi ju žaluje, bo bars ciha a poradňa bula; slaba, ňezdrava, aľe opaterna. Ľem dzeci še maju teraz obavac, kedbi ho nazad do špitaľa ňevžaľi; to zaisce je potrebno, bo ňebezpečnosc, rabiatnosc už okrutňe preukazal. Nasledek smutni paľenki.

Fiume. Jeden šif je na cesce z Ameriki do kraju ešči ňedošla aňi na polovicu drahi, prave kolo portugalskeho mesta Cappo San Vincenso išla, jak znej jeden zos Šarišskej stoľici pohadzajici krajan Szedlák József viskočel do mora, a jakkoľvek matrozi še ušilovaľi ho ratovac, preči vov vodze zahinul. Že z jakej pričini, a s ktorej obci pohadza Szedlák to ňezname, bo ľem telegraf prišol, a šif až o paru dňi dojdze.

Jeanesville, Pa. Lindik József vov tutejših majnoh pracujici krajan pri roboce z uhľami še bars mocno pokaľičel.

McAdoo, Pa. Brezna József krajan obskaržel kamarata svojeho Fedorovicsa pred skvajerom, že ho zbil. Fedorovics sice tajil šicko, poňevač aľe švedkove inakši švedčiľi, skvajer vipovedzel naňho bailu, to jest postavil Fedorovicsa pod 300 dollarovo porukovňictvo, ňiž še pravo skonči.

Yonkers, N. Y. Jeden vibiti švindler Schwarcz Miksa britko ošudzel tutejšeho r. kat. pľebana našeho Rev. Szabó Gyulu. Prišol na faru a nukal mu jednej hirešnej najvekšej New-Yorkskej bankovej firmi cenne papire na predaj. Rev. Szabó poznajuc bohatu firmu, ňič planeho ňemišlajuc kupel od spomenuteho za 250 dollare cenne papire. Šescdzešat dollare dal na ňih zadavek a ostatňe peňeži vtedi mal dac, jak cenne papire do ruki dostaňe. Schwarcz peňeži odebral a obecal, že na sobotu cenne papire priňeše, ľemže prešľi paru dňi, aľe agent še ňeukazoval. Duhovnemu to kuriozno prišlo i začal še v banku dozvedavac o Schwarcza, skadzi dostal odpovedz, že tam žadneho takeho človeka ňepoznaju, aňi žadne cenne papire oňi ňepredavaju. Rev. Szabó oznamel vec poľicii, ktora ai skoro ulapela švindlera.

Scranton, Pa. Vov fabriki žeľezňičnej kompaňii Erie jeden krajan 35ročni Szilágyi Arpád reparoval jeden stari vagon, mašiňista ho ňevidzel i zahnal naňho druhe vagoni, tak, že koľesa Szilágyemu pravu nohu odrezaľi.

Cleveland, O. Tutejša gr. kat. farnosc sv. Jana, na mesco do Bridgeportu preloženeho Rev. Lukács noša, noveho duhovneho dostala v osobe Rev. Csornyák Oreszta, kňaža prešovskej gr. kat. diecezi. V jednej clevelandskej fabriki oľejovej Standard Oil Co. veľki oheň vibuhnul, kteri početne fajermaňi ľedvo znaľi udušic. Vecej rezervaroh zos petróleumom eksplodirovaľi, a šidzem ľudzi pri hašeňu bars češke rani obšahľi.

Duquesne, Pa. Zos Ungskih Vaján-oh pohadzajici krajan Varga Gyula, kteri všeobecňe obľubeni bul, skerz eksplodirovaňe cindera život utracel.

Washington, Pa. Na jednej tutejšej zabave dvojmi rozkošne parobci Párnái i Káros vecej vipiľi jak jim trebalo, počaľi še tehdi do skuri ňezmescic a po uľici pataľiu robic. Jeden angľik Wilson jih na mores napominal, to Parnói-ho tak rozzloscelo, že vicahnul revolver a streľel na Wilsona, kteri tri mešace ľežel nasledkom rani medzi životom a šmercu. Teraz stal sud nad tima dvoma šuhajami, Károsa vipuščeľi a Parnói-ho na dva ročni harešt odsudzeľi.

Lorain, O. Vov tutejšej tak zvanej American Shipbuilding Co. hrozne ňeščesce še udalo. Vecej robotňici robeľi na roštovaňu pri dokončeňu jednej šifi, jak naraz mocni viter prišol a cale roštovaňe zrucil. V ten čas 4 robotňici robeľi, s ktorih trojnasob krajaňi buľi a jeden angľik. Šicke štirmi tak ňebezpečňe buľi pokaľičene, že o paru hodzini dokonaľi. Mena naših krajanoh su : Tóth János, Kovács István i Dics Mihály.

So. Bend, Ind. Zos Zempľinskej pohadzajici krajan Barkó András, 21 ročni mladzeňec vov tutejšej fabriki še pohorel, i medzi paru hodzinami umar vov špitaľu Epworth, dze ho kamaraci odňešľi. Stara matka gdova, kteru podporoval, utracuje v ňebožčikovi jedinu pomoc svoju.

Lorain, O. Stez István vov tutejšej šifovej fabriki pri roboce zos roštovaňa spadnul. Bars ňebezpečňe poraňeňeho do špitaľa Sv. Jozefa odňešľi.

New Brunswick, N. J. Marold Gyula krajan, jedneho revolvera vipaľel sebe kuľu do hlavi a o paru minuti umar. Pričina samovraždi familiarne ňepokoje. Zohabel po sebe pejc dzeci i ženu.

Roanoke, Va. Slusacz András krajan, na treňe cestoval i z ňepozornosci vipadnul s trenu, ktori mu obidva nohi odtarhnul i hlavu. Spomenuti dva roki jak prišol s kraju. Ostatňiraz v Cleveland, O. bival.

New-York. Spomľi sme už davňejši, že jeden banker Rutsek Péter veľke tišice bidnih gdovoh a širotoh pokradnul a uceknul do kraju, tu ho poľicia v Budapeštu ulapela. Jak to okradnute krajaňi v Ameriki počuľi, zadaľi skarhu ku peščanskemu kraľovskemu fiškaľovi, a pomenovaľi šickih, ktere skerz teho bezsumeňitneho okradnute ostaľi, viššej 250 tišic dollaroh urobi tota zňiverena hudoba naših češko pracujicih bidnih krajanoh.[94]

---

94 Naša Zastava. 1909, č. 13, s. 11.

Ku čitateľom. V meňe Kapušanskeho Miža.
Piše: D-k.

Poňevač, že už som še vam raz predstavel,
A cale občanstvo s figľami zabavel.
Šmeli som zaš znova še pred vami zjavic,
A co ja vam povim, to zavše tak ma bic.
Že ja Amerikan, to pomňe vidzice,
A s peršeho redu, to sebe mišľice.
Už bim' še ňečeral s jenkim opravdzivim,
Ňe ľem zos murinom jakim-takim dzivim.

Prave zat! ľem vi vše namňe sluhajce,
A co tu vam pišem, za pravdu trimajce.
Plane čaši hodza! Plana Amerika,
Narod bez roboti plače a narika.

I trustom na ociľ už še plano vedze,
Svojih robotňikoh ňemaju v ohľedze;
Ľem prave co trecu častku placu teraz,
Zaviju še i mňe v očoh solzi ňeraz.

Novinkarom už tiž plano še podava,
Bo šickih vipiha s všadzi ta «Zastava».
I ja zato pošol už tiž od «Krajana»,
Bo ňit čitateľa, a tak placa plana.

No a potom dze že? Šak «Naša Zastava»,
Je na švece perša, najľepša zabava.
Bo v ňej najdze človek, šicko co ľem žada,
Ani ňebars verim, že počitac vlada.

A ku temu cena je ľem ňičeňito,
Ňemože še skaržic, že je draha ňihto.
Ta ľem hore braca! Kolo tej «Zastavi»,
Bo ňe verni krajan, kto še ňepostavi.[95]

Neščesce. V tih dňoh Grancsai János valcňovi minar s Felsó-Szalóku (Špišskej stoľici) do Ameriki odešol, ženu zbizoval, abi povinnosce jeho v mľiňe končila. Na štvarti dzeň po odejdzeňu jej muža išla do miľňici, a kdiž tam daco popravic hcela, z valcňi remeň jej vlasi porval, a tak z hlavi skuru ai jedno uho zlupil. Teraz ju v Lőcse špitaľu piľnuju.

Hrišna ovoc. Vov obci Palóc našľi mertvolu jedneho novonarodzeneho dzecka, to jest už ľem hlavu a pravu ruku, druhe častki zožarľi už psi a mački. Žandare

95 Naša Zastava. 1909, č. 13, s. 19.

zavedľi inkviziciu vov tej veci a ustanoveľi, že matka je teho dzecka Bugris Andrašova, tamejša obivateľka, kterej muž teraz vov Ameriki už od paru rokoh. Žena v strahu bula, že jak muž pridze co še zňu budze vodzic, zato zmarňela dzecatko. Žandare hrišnu a beštialnu matku zapreľi a odvedľi ju do hareštu kraľovskeho fiškaľa.

New-York, N. Y. Naš rodak, prešovčan Nuber Sandor, kteri hlavnim konzulom bul v mesce Chicago, teraz je preloženi do New-Yorku, dze zaisce tim vekše poľo budze čekac jeho pracovitosc, s kteru še vov podporovaňu naših krajanoh už ai doteraz viznačel. S tim vjedno preložela verhnosc ai vicekonzula Bornemisza Sándora zos Clevelandu do New-Yorku.

Oneida, Pa. Tote dňi umar tu krajan Horváth Ferenc, pohadzajuci zo Zaharovec, stoľici Spišskej a dožil še veku 52 rokoh. Do Ameriki prišol pred šidzem rokami. Ňebožčik ňeprisluhal do žadneho spolku, bo vedľa stanov ňemoh še stac udom žadnej organizacii. Zaňehal po sebe manželku a tri dceri. Ňebožčik žil v dosc bidnih pomeroh a preto abi mohol bic pohovani, tutejše krajaňi zavedľi sbirku na zaokrice pohrebnih vidavkoh.

Hazleton, Pa. Naš hazletonski dopisovateľ v najnovšim čaše piše nam nasledujici list: «Na tutejšej okoľici praca ňebars dobre idze od dlukšeho času. V okoľitnih majnoh ňepracuju ľem 2 - 3 dňi prez tidzeň a preto našo krajaňi vo veľkim počtu zohabjaju našu okoľicu. Minuli tidzeň z jednim a tim istim vlakom kolo 200 robotňikoh pošlo stadzi het. Mi z našej stranki ňebars rajime našim krajanom, žebi veľo cestovaľi sem a tam. Cestovaňe peňeži stoji, a dobru, stalu pracu i tak ňenajdu teraz ňikdze. Ľepši budze počekac, ňiž pomeri še poľepša. Ten isti tidzeň ľem stadzi z našeho mesta das 50 krajanoh šidalo na šifu, ktera do kraju išla.»

Dupuesne, Pa. Ribár András z Ungskej Nagy-Berezna pohadzajici krajan tamteho mešaca z vecej svojima praceľami še zabavjal, jak domu išľi, v noci poľicman jih napadnul, žebi ňerobeľi ľarmu, podkuražene hlopi aľe še mu prociveľi, naco poľicman vicahnul revolver a začal striľac. Ribar Andráša dva kuľki trafeľi v peršoh na tak ňebezpečnim mescu, že medzi paru minutami umar.

Ardmore, Oklahama. Na jednej tutejšej bľizkej farmi Sullivan robel jeden zos Uherskej pohadzajuci krajan Kun Dániel. Jak raz teraz dreva sbiral, jeden jedovati had, vipera – kterih tu ňesmirňe veľo jest – ho ukušel za ruku. Kun ňeznal spusob, že jak treba ľičic taku jedovatu ranu, preto aňi ňeveľo dbal o ňu, zaľepel sebe ranu zos blatom. O paru minuti počala ho aľe rana boľic, vše baržej, tak, že zohabel robotu a puščel še domu, aľe aňi do hiži ňedošol, spadnul na draže. Teľo moci mal ešči, že kričel o pomoc. Ludze pribehľi, zavolaľi na hitro doktora, aľe Kun už ho ňedočekal, medzi strašnima boľescami vidal duha. Zohabel po sebe ženu zo štiroma širotami.

Washington, D.C. Austriacka pošta novi kontrakt hcela zavjazac zos amerikansku vladu, žebi porto običajnich ľistoh, tak jak to už z Angľiu i Ňemecku zrobe-

no, i z Austrii ľem 2 centi bulo. Amerikanska vlada aľe teraz na toto osloveňe, odpisala, že porto zňižic ňemože, ľem pre take krajini, ktere bezprostredňe možu svojo ľisti pošilac, to jest ňe prez druhe krajini. Skerz to straceľi sme ufnosc na to, žebi žadosc Uherskej v tim istim ohľedze tiž vipelňena bula.[96]

Bez pasu hcel isc do Ameriki. Hranična poľicia z Lubotény Galmis Istvána, 21 ročneho murara, na 8 dňi zavrela a na 50 koruni odsudzela zato, že bez pasu hcel do Ameriki vivandrovac, ňehcel vojenstvo vislužic. Jeho kerstneho otca, kteri mu v tim na pomoci bul, tiž na 50 koruni odsudzeľi.

Hazleton, Pa. Rev. Szuchy József C. pľeban pri r. k. slov. osadze Sv. Trojici še podzekoval a po tote dňi ma odcestovac do Perth-Amboy N. J. dze prevežňe tamejšu slovensku faru. Rev. Szuchy das pred dvoma rokami prišol tutak zos stareho kraju, a jeho osadňici za tak kratki čas vibudovaľi jeden prekrasni koscel, ktori stal viššej 47,000 dollare, dlužstva aľe už ňemaju ľem paru tišic dollare, co možno ufac že še viplaci tiž ňeodluha. Že kto budze pľebanom pri osadi Sv. Trojici, to ešči ňezname.

Cleveland, O. Na mesco v Bohu zosnuleho biskupa Horstmanna, rimski papež vimenoval za biskupa stoľici clevelandskej Msgr. Farélly -ho viborneho, apoštolskeho duha kňaža.

Duquesne, Pa. Vov tutejšej ocilovej fabriki jeden krajan Leskó Mihály, jak nočni robotňik robel pri žeľeznim kameňu. Jedna veľika hromada kameňoh ho privaľela a zabila. Kamaraci zňim pracujice ľem rano obačeľi, že Leska ňit. Počaľi ho hľedac, a naskoro ho i našľi, aľe už ľem umarteho.

Columbus, O. Strašne mordarstvo stalo še tutak vov jednim saloňe krajana Németh. Zsibó Ferenc bartender salonu vistreľel dvaraz z revolvera na bratoh Szabó Jánoša a Györgya. Perši duškom umar, druheho češko poraňeneho do špitaľa odvežľi.

Barberton, O. Dvojo dzeci tutejšeho krajana 4 ročni Szabó Lajos a 6 ročni János še labdi baveľi pri vodze Wolf-Ereek. Menši hlapčik vov šetečnosci spadnul do vodi, vekši ho ratovac hcel, tak obidvojo zahinuľi, zaľaľi še. Paru hodzini tervalo, ňiž jih mertve cela – dnuka na spodku vodi jedno zdruhim oblapene našľi, a hľiboko zarmucenim rodičom odevzdaľi.

New-York, N. Y. Terkovics Jakab, 38 ročni robotňik do domu, do kraju še rihtoval, prišol už do New-Yorku na svojej cesce, a vžal sebe kvartiľ na jednu noc vov hotele Nurget. Jak ľehnul na skoro usnul. Aľe pajpu gazovej lampi plano zakrucel, ta še gaz viľival zos ruri. Nahodu še stalo, že Terkovicsovi še šňilo, že vov majnoh robi, a že tam gazovi vibuh še stanul, pred kterim un ucekac hcel. Tak še začal rucac vov ňespokojnim šňe na posceľi, že až na žem spadnul, sušedzi učuľi, že coška češkeho gruhlo, vešľi do hiži a vidzeľi, že Terkovics už

96 Naša Zastava. 1909, č. 14, s. 14.

na šmerc pracuje, gaz ho duši. Skoro ho viňešľi s hiži, a poščescilo še jim jeho život oratovac.

Chicago. Zos Polomi pohadzajuci krajan Hajzsus Pál, pri tutejšim elevatoru še zabil.

Potsville, Pa. Vov uhľovih majnoh kompaňii Reading Coal & Iron lapel še uhľovi plin, plameň zašahnul daľeko pod žemu, nasledkom teho štvero robotňici, šicke štvero z Uherskej pohadzajice tak češke paľene rani obšahľi, že medzi paru minutami umarľi.

New-York, N. Y. Pennsylvanske majiteľe majnoh vjedno uzavreľi, že na žadane podvišeňe placi robotňikoh ňepristaňu. Kontrakt zos robotňikami zavjazani na 31-eho marca platnosc straci, a poňevač robotňici tiž jednohlašňe uridzeľi, že za doterajšu placu robic ňebudu, a stari kontrakt na žaden spusob ňepodpišu, na 1-eho apriľa pravdipodobňe veľki štrajk povstaňe medzi majnerami.

Nova fabrika na brindzu. Roth a Groszwirth novu fabriku ustanoveľi v obci Héthárs. S caleho pohodu pokupuju ovči sir, a robja brindzu ňe ľem pre Európu, aľe i pre Ameriku. I teraz 90 veľke bečki poslaľi do Ameriki. Naše amerikanske krajaňi krajansku brindzu budu jesc, medzi tim bizovňe tak budu premišľovac: všadzi dobre, aľe doma najľepši.

Beštialna ženska. V obci Galbető jedna žena svojo vlastne dzecko ušmercila. Do Ameriki hcela uceknuc, aľe na hraňici ju ulapeľi a do berecinca odšikovaľi do Bártfa. Tam čeka sud.

Šmerc jedneho klerika. Vov Szepesváralja po dlukšej horosci umrel Szalöky István, 24 ročni špišski klerik. Na pohrebe pritomne buľi kanoňici, jeho bivale professore a klerici. Pri hrobe krasnu a dojimavu reč vov meňe spolu-klerikoh trimal Jendruscsik Ferenc štvartoročni klerik, a tak dojimavo še od ňebožčika odproščal, že suhe oko ňeostalo ňikemu. Pohrebne obradi a omšu trimal veľkom, pan Zemancsik István, pľeban a papežski komorňik zos pomocu pana kaplana Oravetz Józsefa a veľo klerikoh. Ňebohe rodiče pod paru mešacami uš druheho sina utraciľi, najmladši 5 ročni hlapčik pred hodami a najstarši sin, klerik teraz jim zomrel. Otcec je už 3 roki vov Ameriki, a tak matku vov jej veľkim zarmutku aňi kto cešic ňema.

Assentirka. Vov Szepesváralja minuli tidzeň še skončila assentirka. Mescickih regrutoh bulo 70. Dostaveľi še 40 a prijate buľi zňih 16. Zos pohodu Szepesváralja bulo 427 ; postaveľi še ľem 114 a zos tih prijaľi 42-oh. Vov pohodze Gölnicbánya bulo 519 regrutoh, dostaveľi še 276 a prijate buľi 118. Vov mesce Szepesolaszi povolaľi 56 regrutoh, dostaveľi še 23 a prijaľi 11. Tu spomňeme, že z pomedzi 33 regrutoh, ktore še ňe dostaveľi 31 v Amerike še pretrimuje.

New - York. Redaktor amerikanskih novinkoh «Slovák v Amerike» rev. C. L. Orbach vov svojih novinkoh opisoval a ošvetľoval šafareňe zos peňežmi gdovoh a širotoh vov Narodnim Slovenskim Spolku, ktereho spolku verhnosc je hirešni

Rovnianek a jeho společňici. Orbach medzi inšim zretedelňe vipisal ai to, že Ambrose, prezeš teho spomnuteho spolku, gdovi a široti obkrada. Ambrose pre toto obžaloval Orbacha ešči na 3-eho decemcra loňskeho roku. Termin sudneho pojednavaňa žalobi uridzeni bul na 15-eho marca. Ambrose vše oddaľoval sud, koňečňe na 15-eho marca še ňepostavel pred sud. Krajinski sud uridzel novi termin na 16-eho marca, aľe Ambrose ňeprišol aňi na ten termin, preto krajinski sud vipovedzel, že pokračovaňe Ambroseho je kriminalna zlomišelnosc, nasledkom teho, Ambroseho žalobu proci Orbachovi odruceľi a ňeprijaľi. Ambrose s pervotku bars nervozni a ňespokojni bul na tote žalobi, s kterima ho obviňovaľi, a všadzi rozhlašoval, že Orbacha da do hareštu zavrec a ostro potrestac. Teraz, ked mal priľežitosc preukazac svoju ňevinnosc, ňeustanovil še pred sud, tehdi preči ľem pravda muši bic toto obžalovaňe, že tote mozolne peňeži, ktere slovenske krajaňi našej krajini tim narodnoscarom placa, ňe sebe skladaju aľe druhim, ktere narodnostnu otazku kumštovnim spusobom rozduvaju, rozpaľuju, a ju za dobri gšeft považuju.

Cleveland, O. V Ameriki plano idu običajne zarobki, tak tehdi ľudze še počinaju oddavac na cestu za calkom ňeobičajnima zarobkami. Jakaška švindlerska, živaňska banda ukradla jednemu bohačovi amerikanskemu 8 ročneho hlapčika, a otcovi odpisaľi, že ked dzecko svojo nazad hce dostac, ňej položi na viznačene mesco 10 tišic dollare, tak ho dostaňe, inakši šmerci sin budze. Starostlivi otcec ňerozmišľal dluho, vipelňil žadosc živanoh, tote vžaľi dzešec tišic dollare a otcec dzecko svojo na jednej električnej kare privežene nazad dostal. Medzi pejc dňoma 10 tišic dollare zarobku vera ňe malo. Ľemže poľicia mocno streže za tima dobrima vibitima ptačkami, ta ked jih dorve, pevňe jim prejdze dzeka od ľehkeho zarobku.

New-York. Jeden z Uherskej pohadzajici krajan, Sander Károly, tamteho roku v jednim dome zos liftu spadnul a še zabil. Fameľia jeho zapravocila majiteľa domu o vinahradu. Dluhi proces še cahal až do terajšeho času, kdiž sud prisudzel fameľii Sanderovej 25 tišic dollaroh vinahradi.

Cleveland. Na tutejšej 96-tej uľici prebivajici krajan, Tokos József i zos svoju ženu večar jak ľehľi, zohabeľi lampu horic prez noc. Naraz v noci zobudza jih sušedzi z veľiku ľarmu, bo od lampi lapeľi še papirovo karpeti na sceňe a počaľi s takim dimom a plameňom horic, že ľem zos veľku zmužiloscu a šmeloscu poščescilo še sušedom Tokosa i jeho ženu zos dimu vicahnuc, a jih už-už zadušenih ku životu priňesc.

Hazelwood, Pa. Veľke ňeščesce še stalo z jednim tutejšim krajanom menom Jurog Jánošom vov majni. Pri striľaňu uhľoh jeden dinamitovi patron z ňepozornosci vistreľel skorej, ňiž bi še od teho mesca striľaňa oddaľic bul mohol, a ňeščesľiveho čľoveka takrečeno na marne falatki roztarhal.

Ambridge, Pa. Zos Léva pohadzajici Lovas János a zos Szepesbéla pohadzajici Gans József v tih dňoh vov washingtonskim krajinskim patentovim uradu

patent dostaľi na jednu pripravu, s kteru na električnih karoh ňeščesce, ňehodi še odstraňic možu.

Cleveland. Pri počatku jari vše vecej ľudzi najima mesto ku zamitaňu a čisceňu mesta. I teho roku oznamovalo še, žebi še ľudze do roboti zamitaňa hlašeľi. Na ten oznam pred mescickim domem zjevelo še množstvo praci ňemajucih robotňikoh das tišic. A jak Hanna superintendent s pomedzi ňih vibirac počinal, taki cisk še stanul, že jedneho z naših krajanoh, menom Simák Ferenca na šmerc postupaľi. Zos tišic oznamenih ľudzi ľem 175 prijaľi.

Steelton, Pa. Jednemu zos Uherskej pohadzajucemu skľeparovi, menom Wolf, ňezname zlodzeje v noci vilamaľi dzvere do skľepu a šicko co tam mal virabovaľi zňeho. Škoda jeho urobi kolo tišic dollaroh.

Athens, O. Vov jednim veľkim burdovim dome, dze bars veľo burdoše bivaju, jedneho kollektora domovej placi, jak zos poplatkami hotovi bul a s peňežmi ku večaru domu še sbiral, napadľi živaňi, ňebohemu kollektorovi život odebraľi, peňeži nasbirane mu tiž vžaľi. Poľicii še poščescilo jedneho s tih živanoh ulapic, a sice v osobe jedneho krajana, kteri še ešči taji, aľe dokazi šicke proci ňemu švedča. Teraz ľem za jeho kamaratami špehunuju, a jest ufnosc, a že čim skorej jih dolapja.[97]

Nazad privandrovaľi. Zos Fiume dopisuju, že na šife kompaňii austro-amerikanskej pod menom Maria-Washington medzi Triest i Patresom Sipos Borbála, 22 ročna dzivka zomrela. Umartu do mora puščeľi. Na šife okolo 409 uherskih vandrovňikoh bulo, ktere prez Fiume do domu še beru.

Terre-Haute, Ind. Našo ľudze tu v kraju ešči vše tih mišľenkoh su, že ľem Amerika je opravdziva vlast robotnih ľudzi, a že pracoviti čľovek ľem v Ameriki – a ňikdze indzej ňenajdze takeho zarobku, s kterim bi kontentni bic mohol. Že jak ňevdzečňe vidza cudzih robotňikoh amerikaňi, na keľo jih prenasleduju, na keľo jim prekažki robja ku viživnosci, o tim švedči toten hir, kteri teraz v najnovšim čaše došol z New-Yorku. Vov Bogle-majnoh na pľejže Terre-Haute, Indiana z našeho kraju pohadzajice robotňici robeľi. Na 28-eho marca veľka hromada amerikanskih majneroh še zjavelo tam a osloveľi naših krajanoh, žebi išľi het s tih majnoh. Krajaňi na toto bezočľive osloveňe na teľo rozhňevane ostaľi, že počaľi na amerikanoh striľac, naco tote poucekaľi. Ňeodluha aľe z druhima vecejoma spojene a mocno ozbrojene zaš poprihodzeľi. Krajaňi na to obačeľi, že su teraz slabše, ta še pokriľi do jedneho domu, kteri amerikaňi z veľku mocu napadľi; cala vojna povstala ňeodluha, striľaľi z obidvoh stranoh, tak, že ten dum, v kterim krajaňi buľi, a kteri z dreva bul vibudovani, calkom predziraveti ostal. Z amerikanoh dvojmi umarľi a jedenac češko poraňene ostaľi. Ňeodluha zaš nova hromada ozbrojenih amerikanoh še pridruželo ku predešlim, ktere tiž osloveľi uhroh, žebi še vipataľi šicke zos pľejzu, a krajaňi jak vidzeľi, že amerikanoh ňepremožu,

97 Naša Zastava. 1909, č. 16, s. 13.

radši še vipakovaľi, jak žebi jih tam šickih dobiľi buľi. Pozňejši verhnosc še doznala o timto padze a pomahala krajanom, žebi še vracic a zaš do roboti stanuc mohľi, aľe ku každemu krajanovi ozbrojeneho poľicmana trebalo postavic, ktere krajanoh naših pred napadujicima amerikanami obraňic mušeľi. A tak teraz na calim pľejže ustavični strah panuje medzi krajanami, bo ňeznaju, v kterim okamžeňu ušmercene bic možu, a jih život, kteri doma zostalim udom fameľii tak bars potrebni je, kedi vpadňe na obetu zlosci ňemiloserdnih amerikanoh.

Rochester, N. Y. Jeden telegramm oznamuje, že tamten tidzeň v mesce ňesmirni oheň pustošil. Vecej uľice ai paru kosceli calkom su od ohňa zňivočene.

Hazleton, Pa. Obivateľe na okoľici tvardeho uhľa už od paru tiždňoh ľem na tim lamaju hlavu, či našo majnere budu strajkovac od 1-eho apriľa, aľebo ňe. Zname je totižto, že termin tej smluvi, ktoru podpisaľi majnere a majiteľe majnoh pred troma rokami, prestal teraz na 1-eho apriľa. Das pred troma tiždňami maľi společnu shodzu zastupcove majnovih robotňikoh z operatorami vo Philadelphii, Pa. Na tej společnej shodzi majnovo robotňici žadaľi sebe daľše koncessie od operatoroh, tote aľe rovno jim povedzeľi, že terajše pomeri ňedozvoľa to, abi operatori svojim robotňikom mohľi bi dac dajake koncessie. Rozumi še, že společna shodza co skoro še dokončela bez teho, žebi tam buľi daco vikončeľi. Minuli tidzeň zastupcove majnovih robotňikoh zaš zešľi še na konferenciu vov Scranton, Pa. že na čim še aľe tam rozhodľi, to ňemožno znac. Zastupcove majnovih robotňikoh teraz zos novim planom pujdu zaš do Philadelphii, abi še tam vijednavaľi z operatormi. Zaujimave je vo veci to, že na vzdor temu, že termin starej mluvi na 1-eho apriľa už prestal, novi kontrakt ňe je ešči vipisani, na vzdor temu našo majnere ňepujdu na štrajk, aľe bez kontraktu budu pracovac daľej.

Scranton, Pa. Stadzi nam oznamuju, že Rev. Pajdjisak Károly teraz še nahodzi v tutejšim špitaľu. Pred dvoma tiždňami dostal otraveňe kervi a od teho času stav jeho z dňa na dzeň bul horši, ňebezpečňejši, tak, že mušel bic odveženi do špitaľa. Doktore ľen malo ufnosci maju ku temu, žebi še dakedi vizdravel. Rev. Pajdusek predtim za paru roki vo Freeland bul za pľebana.

Shenandoah, Pa. Jeden robotňik, menom Tankevicz, povadzel še zo svoju ženu, pri čim jeho manželka vžala valek, vibila muža na uľicu. Tankevicz potom vešol do jedneho sušeda, dostal tam revolver a s tim začal striľac na svoju manželku prez oblak. Vipaľel na ňu revolver trirazi, aľe ľem jedna kuľka trafela ju a kuščik pokaľičela. Tankevicz mišľel, že zabil svoju manželku, uceknul do lesa, konštablere ulapeľi ho aľe na «Dun's Hill» a položeľi ho do hladku.

Freeland, Pa. Tutejše popredňejše slovjaci ňedavno založeľi tu novu organizaciu, do ktorej doraz na peršej shodzi pristupeľi viššej sto udove. Nova organizacia še vola: «I. Freeland a Okolična R. a Gr. Kat. Jednota.» Našo krajaňi s tej okoľici vo veľkim počtu pristupuju do novej organizacii.

Hazleton, Pa. Našo krajaňi pametaju na to, že pred 12 rokami rakusko-uherska vlada otvorila v našim mesce konzularske agenstvo. Za konzularskeho

agenta v tim čaše vimenovani bul naš dobreznami krajan, Németh, ktori aľe po dvoh abo troh rokoh zo svojeho uradu še podzekoval. Na jeho mesco ňebul vimenovani doteraz ňihto, teraz aľe jak z dobreho prameňa nam oznamuju, v Hazletoňe zaš budze konzularske agenstvo. Za konzularskeho agenta totiž – jak nam oznamuju – vimenovani je Neuman, terajši tajemňik Pittsburgskeho rakuskouherskeho konzulata. Tota uradovňa v Hazletoňe už ňeodluha budze otvorena a prisluhac budze ku Philadelphickemu konzulatu.

Ľist pohadza od Feczko Lajoša z Ameriki, rodaka zo Sóvára. Pan Redaktor! Budu take laskave a ňej mi rača pošilac «Našu Zastavu». Ja som ľem teraz z kraju prišol tu do Ameriki. Ja «Zastavu», tote obzvlaštne novinki doma vše čital, pravda, že som ňepredplacal na ňih, bo zavše som sebe jih mohol kupic, aľe teraz ňe tak. A prez ňih ňemožem še aňi dobre čuc. Vov Prešove som vše od teho veľkeho predavača kupoval jih, kteri okuľare noši na očoh, a tam dzeška pod kalvariu biva. Teraz aľe som daľeko od ňeho, ta ňej mi rača jih pošilac, ja predplatnu cenu duškom zaplacim. Teraz jim pošilam jednu pišňičku:

Kedbi ja som bula,
Jak te morske ribki;
Prepľivla bim‘ moro,
Až do Ameriki.

Stavela ja bi še
Pri newyorskim mosce,
Stamadz bim vidzela
Te šicke marnosce.

Jak oňi tam piju,
Na taľare hraju,
Doma žena, dzeci,
Z hladu umiraju.

Ked ona mu piše
O tej svojej psoti,
On jej odpisuje,
Ze ňema roboti.

Že roboti ňema,
Bars češko haruje,
Bo angľicke paňi,
Každu noc miluje.

Te angľicke paňi
Vov hadbabe hodza,
A dze ľem muzika
Ta našo jih vodza.
Po muzikoh vodza,

Uča jih tancovac,
Že jih naučeľi
Najľepši šmajhľovac.

S pozdraveňom Feczko Lajos, rodak zo Sóvára.[98]
Feczko Lajos, McKees-Rocks. North-Amerika. St.-Helen Nr. 383. Nej teraz predplaca, ta na cali rok budu mac novinki. Predplatnu cenu ľem na cali rok prijmeme. Ked duškom predplaca, ta od 1 -ho maja až do maja buduceho budu mac novinki. Jedno numero jim pošleme na ukaz. S pozdraveňom.

O NAŠIH RODAKOH V AMERIKI.
Tak poveda prislovko, že dobri hir daľeko idze, aľe zli ešči daľši. Poňevač každe prislovko po dluhe stoľeta tervajucej skušenosci biva na jaziki narodoh brate, a dokazanu pravdu vislovuje, i toto višše prislovko bi na pravdze še malo zakladac. A ja preči tak skušujem, jak kebi všeobecnosc tej pravdi na Ameriku ňeplatna bula. Ked totižto z Ameriki dajaki plani hir, plana novina idze tote še ňevladaju na hitro, a na daľeko rozširic; darmo mi pišeme, že v Ameriki teraz plano idze, naš ľud to ňehce uveric, a ľem še jednak harňe do teho Eldorada, do teho čaročudneho kraju, dze i ploti z kolbasami ohradzene, dze ňit mľika, ľem šicko čiročista šmetanka... A to šicko ňepravda, bo jest tam vera dosc ai servatki. Veľoraz čuc od naših ľudzi vihvaľovac veľki zarobek: jeden dollar napszám najmenej pejc koruni na dzeň, aľe o tim jakoška malo hutora, že co odejdze z tih pejc korunoh na drahu viživnosc, na obľečeňe, na spolki atd. V jednej ňedavno vidanej kňižki skušeneho krajana, kteri dluhe roki strovel v Ameriki to stoji, že kedbi še z Ameriki prihadzajice peňeži jednak na každeho vivandrovaneho krajana rozruceľi ta tota summa ňeurobela bi teľo, jak to, co peňežoh vivandrovanima še jednak rozdzeľeľi ňeušlo bi še vecej na jedneho jak 3 – 4 koruni. Jest ľudze – bohužaľ i medzi krajanami še najdu – ktere z teho žiju, že «dobre» ľisti pišu do kraju, a za každeho do Ameriki vivabeneho dostanu peňeži, placu od hlavi. Hej!! Keľo prekľinaňa dzviha še ku ňebu z ustoh krajanoh tam v daľekim kraju Kanada še pretrimajucih! Zvlaštna vec je čitac uradne vikazi krajinoh Ňemeckej a Francuzskej o vivandrovanih do Ameriki ňemcoh a francuzoh, ktere ukazuju, že ten počet še z roka na rok znameňito zmenšuje. Naopak s tima krajanami, kterih obivateľe menej učene, meňej virozumne, a ktere na ľehko uvera sladkim slovom s kterima jih tote ňesvedomite « kandľare duloh» zvabja, do ňeznameho aľe pevneho ňebezpečenstva. Šicke tote tu vipisane mišľenki dodava nam do pirka ľist jedneho z Ameriki do kraju prišleho krajana, kteri pre jeho poučni obsah od slova do slova sdzeľujeme našim uctivim čitateľom, ňej še uča z ňeho: Nagymihály, Zemplén m. dňa 23-ho apriľa 1909. Pohvaľeni Pan Ježiš Kristus!

Uctena Redakcia „Našej Zastavi“. Rózsa-utca, 6, Eperjes, S.m.

98 Naša Zastava. 1909, č. 17, s. 18.

Visoko Važeni Pan Redaktor!
Dolu podpisani po tote dňi som še prinavracel zos teho noveho šveta, dze som s pomocu Božsku veľke roki ščesľivo prežil. Teraz aľe v peršim radze milemu Panu Bohu serdečňe podzekovaňe vzdavam, že me račil ščesľivo a pri dobrim zdravju ku svojej milej famelii doprovadzic. Bars som še pocešil ked še mi dostalo, numero jih novinkoh pod menem Naša Zastava, a osobňe me na najviš pocešelo to, že su pisane v našej otcovskej a macerinskej čisto slovenskej reči. A preto majuc teraz dakus času zaumeňil som sebe, že napišem daco do tihto novinkoh, ked uctena Redakcia budu to tak dobre a laskave poddac do verejnosci našim milim čitateľom a čitateľkom.
Drahe mojo spolu braca a šestri v Kristu i narodze! Ja dolu podpisani dosc dluhe časi som prežil v timto novim švece, to jest vov Spojenih Štatoh Severnej Ameriki, a sice viššej 10 roki, medzi tim časom prežil som dobre, aľe preveľo i zle časi. Takih aľe časoh ešči ňikda, jak nastaľi od 1-ho oktobra r. 1907., a ktore časi tervaju až po dňešejši dzeň. Pohvarkalo še, že časi še poľepša po prezidentskih voľboh, aľe horke že poľepšeňe! Že co je temu hlavna pričina to še doznac bars češka vec ešči i tim najhirešňejšim mudercom Americkim, ľebo jedne hvarja, že pričina je ňedostatek peňežoh, druhe zaš, že vo fabrikoh tovaru jest preveľo narobeno, atd... Aľe hvarim, jak som viššej spomnul bars to češko odhadnuc a tak možno povedzec, že žaden doteraz ňezna, že preco take plane časi nastaľi teraz vov Ameriki. Dňa 31-eho marca višol čas majnerom uhľokopačom «prezident», tihže spojenih «havjaroh» povolal viššej 380 «delegatoh», žebi tak še poradzeľi, že co a jak maju zrobic. 2 tiždňe še radzeľi, na ostatku pristaľi na totu istu placu co maľi predtim, to jest za tote minule 3 roki co prešľi. No pravda «Companye» podpisaľi kontrakt, aľe doraz po ukončenej calej tej debati vihlašeľi, že za 3 mešace vov uheľnih majnoh robota isc ňemože, poňevač budu šicke «Tracky Propi» a druhe veci dnuka vov majnoh rihtovac, tak samo i na verhu žemi budu rihtovac šicke «Brechy» a tiž i druhe všeliake veci. Dobre tehda o mešace ňebudze še robic. Teraz aľe Pan Boh zna co budze po troh mešacoh, ľebo som počul od starih a mudrih, učenih ľudzi, že ľem Pan Boh zna či še už dakedi prinavraca take časi pre robotni ľud, jak buľi za tote 10 minule roki. Pravda, že ňe jeden povi: Ej! Co on zna ľem kedbi Pan Boh pomohol tam pojsc ščeslivo ta ja še už tam ňestaram. Aľe prave drahe mojo braca a miľene rodaci stava še to na opak. Až tam nastaňe hrozna a preveľika starosc. Bo teraz už v Ameriki je kost bars predrahi, tak že za 16, 18 dollare dosc hudobni a mizerni kost človek dostane na mešac. Teraz ľem ňej dva-tri mešace ňerobiš bratku už ši vov dlužstve až po uši, a teraz okrem teho, dze je obuv? dze su šati? atd .... Ja ňeidzem ňikeho tu strašic, aňi odhvarac od Ameriki, ňej každi robi jak še mu pači. Aľe ľem teľo tu poznamku davam tim, ktore še teraz beru do Ameriki, že naj sebe daju v terajšim čaše zos Ameriku sv. pokuj. Ľebo verce mi drahe mojo braca a šestri, že v terajšim čaše su take ľudze, tak osobne, jak fameľie, že Panu Bohu dzekuju, ked ľem maju zos dňa na dzeň suheho falatka hľeba a čarneho kaveju, a to už bľizo dva roki co totu tak veľiku psotu, nudzu

a ňedostatek naš ubohi drahi narod cerpi, a tre v timto daľekim a cudzim švece, dze ňe jeden ňema žadnej pomoci okrem Pana Boha na visokim ňebe. Na predek znam, že še mi ozdaj dostaňe od poňektorih i nadavkoh, a uražkoh, že ja ňič ňeznam, budze dosc všeliakih nametkoh, aľe co ja tu pišem, to pišem zos svojej skušenosci, co som na svojo vlastne oči vidzel, a na uši slišel. Čital som vov Ameriki ňe ľem rozmaňite slovenske, aľe i Angľicke časopisi, ktore vihadzaju i štirirazi vov dňu, menovac jih tu ňeidzem, aľe už ľem mušice uznac, že v takihto novinkoh še človek preveľo tih najnovših hiroh dozna.
Dňa 15-ho marca b. r. bulo ľem v New-Yorku viššej pul miľiona ľudzi bez roboti, takže z bečkoh hľeb vibiraľi a jedľi, ľem ked mohľi najsc. V tim mesce dze som bul ja, cale mesto počita do 26,000 obivateľoh, a s tih som isti, že v terajšim čaše su bez roboti bľizo polovička, a to vov každim mesce samo tak. Po jedne su, ktote už upadľi do zufaňa a rozmaňitu šmerc sebe pripravja: do vodi skakaju, striľaju še, obeši še dahtori, z nožom sebe odbere život, otruje še, a ľem Pan Boh zna, že jaku šmercu ňe jeden teraz zejdze z teho šveta, od veľkeho ňedostatku, biedi, psoti, hladu a tim podobnim križom a trapeňom. Dňa 24 ho marca vov New-Yorku v jednim house, ktori otvoreľi poľicmaňi našľi 8 dzeci, muža a ženu umarte, ľem jedno male pišemko našľi, na ktorim stalo napisano: už šidzmi mešac robotu ňemožem dostac, do teraz som še ešči jakoška živel, teraz mi Boss vipovedzel kvartiľ zos housu abi som še pratal, ňemam dze še vipratac, a preto radši pomreme šicke.
Pravda, su i teraz ľudze, ktore maju hocľem jaku-taku robotu, aľe tih je bars malo, i to ňerobja ľem dva-tri dňi do tižďňa za malu placu, takže ľem bidnim spusobom možu svoju fameľiu utrimac, viživic. Ňe jeden mi povi na moj dopis toto : A preco ňeidu ľudze do kraju? Odpovedz: preto bo ňemaju očim. Ňe jeden bi rad, aľe to moj drahi bratku zos Ameriki za dva dutki ňepridzeš, tam treba hromadu peňeži, a preto teraz ľudze, ktori ma ešči hocľem jaku-taku robotu, tak robi i daľej a čeka, že nastaňu ľepše časi, a kto bi rad prisc do svojeho kraju ňema očim. A preto muši tam biedu a psotu trec, ľebo inakši to ňeidze. Pravda teraz vov jarnim čaše už še robota otvira i na farmoh, aľe co, že to teľo roboti pre veľke stotišice hudobneho robotneho ľudu? A ku temu i «farmeri» vera bars hudobňe placa, za 10 – 12 dollare na mešac, hlop jak dub robi od švitu do noci češku robotu, ai to ľem ked može dostac, bo robotňikoh jest dosc, a tak farmere sebe teraz vibiraju, a ľem temu daju robotu, kto zna reč hocľem jak-tak, a ku temu i gazdovsku roľňicku pracu konac.
Ja ufam drahe mojo braca, šestri, že sce dobre porozumeľi tim mojim paru redzikom, ktore som poddal vam ňe jak nauku, ľebo ja som ľem tiž bidni hrobak tej žemi, a natrapil som še i ja dosc v tim daľekim a cudzim švece, aľe podavam tu tote paru slova jak „vistrahu“ prevas, ktore sce už buľi aľebo ňebuľi ešči v Ameriki, žebi sce sebe v terajšim čaše daľi pokoj a ňetraceľi svoju hudobu, a svojo prečeško zapracovane a predtim zošporovane grajcare po žeľezňicoh, po šifoh, a pri tim še ešči i preveľo nabidujece a bidi, psoti nacerpice. Ja i to uznam, že každi jeden znas ňeidzeme do teho daľekeho a cudzeho šveta zos

rozkošu, aľe abi sme stav života svojeho poľepšic a ku dačemu prisc mohľi, aľe v terajšim čaše ňerobce to, počekajce ozdaj Pan Boh da a še smiluje, že še časi obraca, poľepša, dze potom bidni robotňik skorej dostaňe potrebnu pracu, a ňebudze še tuľac semtam pomedzi cudzi a ňeznami narod. Co ked dokončujem tote paru slova serdečňe a uprimňe vas pozdravujem a ufam, že hlas muj ku vam ňebudze hlasom volajuceho na pušťi, aľe že sebe to pozorňe každi jeden čitateľ a čitateľka tihto novinkoh prečitace, a oznamice to i druhim svojim rodakom a pribužnim. Ostavam vaš oddani praceľ a spolu ai verni, a calim šerdcom uprimni brat v Kristu. Zapoticykz Mihály, Nagymihály, Deák -tér 31. sz.[99]

Muž v Ameriki. Romanyák Józsefova, zakľa muž v Ameriki kervačňe peňeži zarabja, vešelo žila sebe doma v obci Galbato. Aňi od zatajenej ľubosci še ňeodcahovala, pravda že ňe, šak i dzecko porodzela. Takej žeňe aľe co tam jednu dušu zmarňic, ušmercila dzecko svojo. Žandare ju do Prešova prišikovaľi. Tu v harešce sebe bizovňe tak premišľuje: a to šicko pre toto glupe vivandrovaňe do Ameriki. I mužove možu sebe z teho totu nauku brac: ňedobre mlade ženi doma zohabic.

Obkrad vlastneho otca. Vazul še vola ten prekrasni sin Dziak Jánošuv, kteri v noci, ked otcec spal s kešeňi teho 290 koruni ukradnul a do Ameriki še zňima rihtoval. Pri hraňici aľe ho žandare ulapeľi, a nazad prišikovaľi.

Dokľa otcec v Ameriki še pretrimoval. Kacsák Onder, újhelyski obivateľ v tih dňoh z Ameriki domu še navracel. Dom svuj v smutnim položeňu našol. Ňeščesni človek poľicii svojo smutne položeňe tak rozkladal: „Ňiž v Ameriki bul, žena mu zomrela, dzivka co doma bulo šicko rozmarňela. Jak o ňej še dovedoval, o tim še prešvedčel, že z dvoma do panskih šatoh obľečenima gavaľirami ucekla. Ňepoznate panove v jednim fiakru vtedi ju vžaľi, jak ňihto ňebul doma, do jedneho planeho domu ju predaľi, skadzi ju jak horu do špitaľa Balassagyarmatskeho odvežľi. Na prosbu otca poľicia zaprovadzela v tej tajemnej veci inkviziciu, razom i dzivče domu da privesc. Na tih dvoh agentoh, co dzivče predaľi a vov zdravju ho na teľo skažeľi, ked jih uda še višľedzic, veľika kara a pokuta čeka na ňih vedľa zakonu.

Assentirka. V mesce Eperjes do peršej klassi buľi 110 parobci povolane. Ustanoveľi še 72, v Ameriki su 24, odebraľi 21 parobkoh. Z druhej klassi zos 54-oh 37 še predstaveľi, v Ameriki su 12, assentiroval'i 3- oh. Z trecej klassi povolaľi 56-oh predstaveľi še 30 v Ameriki su 26, odebraľi 4- oh. Zos 67 cudzih odebraľi 21 hlapoh.

McAdoo, Pa. Tutejše grecko katoľici pohadzajuce z Uherskej, ktore ňedavno še rozlučeľi od terajšej cirkvi, dze Galiciani začinaľi panovac a rozkazovac vov šickim, už započaľi budovac novi hram Boži Novi koscel grecko katoľicki budze vedľa planu bars krasni a veľki. Pošvicaňe rohoveho kameňa odbivac še budze

99 Naša Zastava. 1909, č. 18, s. 4.

dňa 31-eho maja, to jest na «Decoration Day». Tak čujeme, že na tej slavnosci učasc beru veľo rimsko a grecko kat. spolki z okoľici. Duhovnim tej osadi je Rev. Kaminsky Ákos.

New-York, N. Y. Dňa 5-eho apriľa zomrela tu paňi Friedmanova v dome svojej dceri Burgerovej Berti pod No. 244. E. 85 uľici. Zosnula mala 112 roki. Zostava po ňej pejc dzeci, 54 vnuki a vnučki, a ošemnac prevnučat. Skoro až do svojej šmerci cešila še čujnosci celesnej a duševnej a hlavnim jej pocešeňom bulo pracovac v zahradze na dvore še nahadzajucej. Narodzela še v Nagyida, Abaujskej stoľici v roku 1797. Vidala še, ked mala 21 roki a mala 13 dzeci, z ktorih pejc ešči žiju. Pred 28 rokami zomrel jej manžel, tak še odebrala do New-Yorku ku svojej dceri, Burgerovej, dze žila až doteraz.

Eckley, Pa. Z tutejšeho plejzu dohadzajuce novini oznamuju, že našim krajanom bars plano idze. Vov majnoh ňerobja ľem pul čas, kedi dva, kedi tri dňi prez tidzeň, tak, že ten zarobek ňe je dosc aňi na skromnu viživnosc. Podobne plane robotne spravi došľi zos Drifton, Pa.

Trescow. Pa. Veľka ňehoda trafila krajana Kasarda Jánosa, kteri v tutejših majnoh v roboce še mocno pokaľičel na hlave. Vov hazletonskim špitaľu ľeži, aľe doktore ufaju, že medzi paru tiždňami še vizdraveje.

New-Brunswick, N. Y. Vov tutejšej fabriki Bryeel Hermanovej počatku predešleho mešaca veľki oheň bul, kteri ošem budoviska fabrične zpustošil, a viššej stotišic dollaroh škodi zapričiňel. Ľudski život – hvala Bohu – ňepadnul v obetu pri tim ňeščescu.

Cleveland, O. Kňazstvo tutejšej katoľickej diecezi veľku poradu trimalo o spusobe prijimaňa novovimenovaneho biskupa Rt. Rev. John Farrellyho. Noveho biskupa počatku mešaca maja budu pošvicac v Rime, potemu kolo stret mešaca dojdze do Ameriki.

Youngstown. Duhovni tutejšej uherskej r. k. farnosci po dluhej horosci na veľku radosc svojih vericih, tote dňi na teľo še už vizdravel, že ai službu konac mohol.

Pocahontas, Va. Zos Abaujskej, Hernádvécse pohadzajici krajan, 56 ročni Szalko János vov tutejših Elkorn-majnoh skerz zavaľeňe kameňoh na teľo še potlukol, že o paru minuti jak ho viňešľi zomrel.

Bedford, O. Jeden zos Abaujskeho Bodoló-va pohadzajici krajan, 26 ročni Lesskó János, kteri zos svoju ženu rodz. Lukács Katalinu už štiri roki v laski a svornosci žil, pre češku robotu na udoh i na mozgu zakaženi pobalamucel v rozume, a jedneho dňa še obešel. S veľkim posanovaňom a vov veľkim množstve sprovadzaľi krajaňi ňeščesľivo pohodzeneho krajana na jeho pohrebe.[100]

100 Naša Zastava. 1909, č. 19, s. 14.

Čul som i sam zos Ameriki nazad priducih ľudzi, že v Ameriki, dze najvecej kukurica še rodzi, ohribaňe ňepoznaju.

Obešel še. Valigurszky András 39 ročni obivateľ zos Alsózúgó (Ružbah) 24-eho apriľa rano o 5 hodziňe obešeneho našľi. Ňeščesľivi za vecej roki vov Ameriki robel, jak še domu navracel vidzel, že jeho šicku kervačinu co domu poslal, žena jeho ľehkomišelňe premarhala, a tak od žaľu sebe tak smutni koňec života urobel.

Vlastne dzecko zamordovala. V obci Újlubló biva tota bestialna matka. Stara piseň: i jej muž v Americe. Jak čula, že še on domu rihtuje, vžala špargu, a dzecko s totu zadušela. Teraz je v berecincu a čeka sud.

Freeland, Pa. Tutejše našo drične krajaňi ňedavno založeľi novu organizaciu pod menom «I. Freeland okolična R. a Gr. Kat. Slov. Jednota». Ciľe tej Jednoti su te iste, jak čiľe inih slovenskih organizacioh, to jest podporovac uda v padze ňemoci, a v padze šmerci zosnuleho člena podporovac jeho pozostalu rodzinu. Vedľa stanovoh tejto organizacii, ona ma mac ai svuj vlastni uradni organ, svuj vlastni časopis. Perše čislo noveho časopisu už višlo v takej furme, jak «Slovenske Noviny», ľem že ľem na štiroh stranoh. Meno noveho časopisu ai organu novej jednoti je «Slovenske Slunko».

Drifton, Pa. Naš krajan Cebula György zomrel tutak dňa 14-eho apriľa vov 40-im roku veku svojim. Pohreb jeho odbival še pri pritomnosci veľkeho obecenstva, ktere ho viprovadzelo do tutejšeho ľuteranskeho cintira.

Jeddo, Pa. Ošem krajanoh vžaľi minule dňi do Wilkes-Barre, Pa., do «jailu» preto, že mocno pobiľi jedneho krajana a zaruku ňemohľi dac za sebe. Mena tih krajanoh nam ňe su zname.

McAdoo, Pa. Naš krajan Labuda János, ktori na Jeanesville pracuje vov majnoh, minule dňi podčas praci spadnul, a tak mocno uderel sebe hlavu, že nasledkom teho češko hori ľeži.

Philadelphia, Pa. Majiteľe majnoh i zastupcove majnovih robotňikoh konferenciu trimaľi, na kterej maľi podpisac novu smluvu tak operatore, jak zastupcove majnovih robotňikoh, poňevač aľe uhľovo baroňi ňehceľi dac aňi tu najmenšu koncessiu svojim robotňikom, konferencia še rozešla bez visledku. Pozňejši operatore zaš shodzu trimaľi medzi sebu v New-Yorku, na ktorej shodzi rozhodľi, že dňa 22-eho apriľa zaš budu mac konferenciu zos zastupcami majnovih robotňikoh. Teraz každi zos zvedavoscu čeka na buducu – a možno ostatňu – konferenciu. Operatore su hotove obnovic, to jest podpisac stari kontrakt, ňehcu aľe dac žadne koncessie svojim robotňikom.

Hazleton, Pa. Doterajši pľeban r. k. slovenskej farnosci Sv. Trojici Rev. Szuchy, minulu sobotu odcestoval do Perth Amboy, N. J., dze prevžal tamejšu farnosc. Na jeho mesco poslal ošv. pan kiskup Scrantonszky velp. Zemann Jánoša rodom Prešovčana, kteri za posledňe 11 – 12 roki v Zempľinskej stoľici učinkoval jak pľeban.

Scranton, Pa. V tutejšim rim. kat. slovenskim kosceľe štiracec hodzinova pobožnosc bula trimana tote dňi. Na tej pobožnosci z Hazletonu učasc braľi Rev. Gaspercsik János i Rev. Széman János pľebanom Scrantonskej r. k. slov. osadi je Rev. Komorovszky József. Podčas pobožnosci verice vo veľkim počtu naščivovaľi koscel.

Braddock, Pa. Na našej okoľici, dze biva tišice slovjakoh, už davno še hutorelo o založeňu Slovenskej organizacii, ktora bi v čas ňemoci abo šmerci uda, pozostalim podporu poskitovala. Teraz našo krajaňi lapiľi še praci. Dňa 21-eho marca bula v Braddocku perša porada a dňa 4-eho apriľa druha, na ktorej bulo prtomno skoro 250 rimsko a grecko katoľikoh. Buľi tu veľo krajaňi ai z okoľitih mestoh a prisľubiľi, že budu pracovac a nove spolki pre organizaciu zakladac. Dňa 18-eho apriľa bula zaš veľka shodza, na ktorej še založelo «Slovenske Rim. a Gr. Kat. Bratstvo» pod ohranu sv. Juraja. Na tej shodzi bul zvoľeni ai vibor na vipracovaňe stanov. Dočasne uradňici su. Palcsak József predseda, M. G. Pivovarnyik zapisňik, M. I. Ondrej pokladňik. Buduca shodza odbivala še dňa 2-eho maja. Nova organizacia už doteraz počita hodni počet udoh.

Hazleton, Pa. Jeden tutejši krajan Denko Ferenc, po tote dňi horacu lampu zohabel vov hiži prez noc. V lampe še gaz lapel, vibuhnul, tak, že šicko v hiži počalo horec, pevňe šicke udove špjacej fameľii bi buľi pri tim ohňu o život prišľi, aľe maľi v hiži jedneho pšika, kteri v tim ňeščescu počal brehac, a jak vidzel, že fameľia še ňezobudzuje skočel až na posceľ a tak tarhal gazdu za šati. Jak še fameľia zobudzela viskočeľi šicke z bivaňa, a to sice prave na ostatňi čas, bo ľedvo, že vikročeľi z hiži, v tim okamžeňu zaveľel še ai verh horacej hiži. Ked ňe pes vov hiži ta bi šicke buľi shoreľi.

New-York. Krebs János vjedno bival na burdze zos svojima krajanami Holländer Jánošom a Ferencz Jánošom, tote ho vecejraz napastovaľi s tim, že uceknul z kraju pred assentirku. Krebs pre ten žart grobiaňel s kamaratami, ktere ho z burdu viruceľi, un aľe o paru minuti po viruceňu vracel še, a sice s revolverom a vecejraz vistreľel. Hollandéra kuľka na šmerc zabila, druheho kamarata aľe ňetrafela.[101]

ĽIST DO AMERIKI.

Dostal som ľist z Ameriki,
Kamarat mi piše,
Že jak mu tam vov daľekim
Cudzim kraju idze:
„Peňeži mam, dobre žijem,
Ľem to šicko malo,
Ňenajľepši še čujem bo
Bars hibi mi daco.

101 Naša Zastava. 1909, č. 20, s. 14.

Ňevidzim tu, tvar poznatu!
Tak šicko tu cudze,
Poc ku mňe, Mili kamarat
Ľekčejši mi budze."

– „Ked češko ci, a ce trapi
Žaľ za vlascu tvoju;
Ňe trap tam še, – aľe vrac še
Skoro nazad domu.

– I ja jim tiž zos horkoscu
Hľib zos cudzej žemi,
Hoc ňe tak daľeko jak Ti
– Tiž som zarmuceni."

Češko čekam, že še vracim
Do draheho kraju,
A tak ufam, že me nazad
Tiž češko čekaju.

Jak ja še prinavracim do
Otcovskeho domu,
– Zostaňem ja tam na veki
Ňepujdzem za vodu!!

Potim pric, že i ti nazad
Bo čekac ce budze:
„Vždicki tvuj verni kamarat
I poznate ľudze!"
Levendovszky Gyula József[102]

Peňeži vivandrujucih. Hraňični poľicajni kapitan z Bártfa telegrafoval mescickemu poľicajnemu kapitanovi do Eperjes, že dahtore ľudze z mesta Bártfa bez passu hceľi še do Ameriki puščic a svojo peňeži totim vivandrujucim daľi do ruki, ktere su už na cesce do Eperjes a s poradnim passom su zaopatrene. Poľiciaše z Eperjes na štacioňe od Tancsin Anni 350 kor., od Tancsin Julii 320 kor. a od Kriskó Anni 20 koruni odebraľi.

Ňepuščeľi ho. Kanyuch Polya János, gazda zos Soósfalu bez passu hcel do Ameriki vivandrovac. Ňepodarilo še mu.

Freeland, Pa. Zaš vižadala Amerika jeden život v obetu Zelahusky Károlya, ktoreho minuli pondzelek zabilo v majnoh. Pohreb odbival še v poľskim kosceľe Sv. Kažimira. Pohovani bul do ajrišskeho cintira Sv. Anni.

102 Naša Zastava. 1909, č. 20, s. 16.

Hazteton, Pa. Našo drične mladzenci zos bľizkeho plejzu Ebervale taňečnu zabavu trimaľi dňa 12-eho apriľa v Maennerchor Hale v Hazleton. Jak nam oznamuju, veľka sala bula napulňena s obecenstvom a našo mladzenci zarobeľi peknu summu ku dobrotivemu ciľu.

McAdoo, Pa. Tutejše grecko katoľici, prisluhajuce ku cirkvi Sv. Mihala ňedavno kupeľi sebe cintir. Teraz ked praca pomali idze, rozhodľi, že ohradza svuj novi majetek sami. Každi dzeň, ked v majnoh ňepracuju, pracuju kolo cintira, ktori budze ňeodluho šumňe vičisceni a ohradzeni.

Youngstown, O. Vov fabriki Brown & Bounell jednemu robotňikovi menom Fáy Vendel pri rozvožeňu ľacini jedno češke žeľezo na nohi spadlo, a tak ju potluklo, že mu nohu mušeľi odrezac.

So. Bend, Jud. Kocsis Lajos zos Kovácsháza (Csanád) pohadzajici krajan jak henteš rozvožoval bešteľovane meso. Jak zos vožikom svojim, pri Olive-uľici došol na to mesco, dze križuje uľicu žeľezňica Lake Shore, prave v tej minuce došla ekspress žeľezňica ku Chicago iduca, Kocsisovo koňe zahvacila, jeden dluhi falatek ho zo sebu vľekla, a ho i s vozom, i s koňmi na marne falatki potarhala.

Youngstown, O. Ňedavno došol tu jeden ušilovni krajan, 19 ročni Tóth Ferenc, kteri vov fabriki Ohio Steel Works dostal roboti. Kolo fabričnej furnace care končel svoju pracu a ňeobačel na šinoh ku ňemu še pribľižujuci fabrični lokomotiv, kteri ho prešol. Ňeščesce duškom obačeľi mašinistove, aľe ňiž mašinu zastaveľi a ňeščesľiveho Tótha s pod koľešoh vicahľi už ňebulo v ňim života. O tidzeň pozňejši v tej istej fabriki puknul jeden veľki kocel zos roztopenim žeľezom. Vecej robotňici češke paľene rani obšahľi, medzi druhima trojmi z naših krajanoh menom: Vaskó Mihály, Szalay József ai Szűcs József.

Cleveland, O. Vov saloňe jedneho krajana Péntek Miklóša v tote dňi oheň povstal. Ohňohašiče naskoro še postaveľi abi oheň zahašeľi, aľe Péntek pri tim ohňu preči bars veľkej škodi ucerpel.

New-York. Joskovszky András, 32 ročni krajan na električnej žeľezňici še vezol prez mesto jak mu viter kalap s hlavi zerval. Ľehkomišelňe skočel dolu za kalapom svojim, aľe tak ňeščesľivo, že še mu mozog ztresol, a ňiž ho zos potlučenu hlavu do špitaľa vežľi, na draže umar.

Bronswille, Pa. Ňemiloserdna šmerc do veľkeho zarmutku privedla jedneho zos Kenyhec (Abaúj) pohadzajiceho krajana Krupár Jánoša, kdiž mu jeho starostľivu gazdiňu, manželku, rodzenu Fecsó Rozáliu vov 32-im roku veku svojeho zahvacila, a matku pejc drobnih dzecoh oširotňela. V ostatňih hodzinoh žadosc mala, žebi ju do Clevelandu odňešľi ked umre, tak tehdi ju ai stamadzi, z domu jej šestri, pri sprovadzaňu veľo krajanoh pohovaľi do clevelandskeho cintira.[103]

---

103 Naša Zastava. 1909, č. 21, s. 11.

Throop, Pa. Pred paru mešacami še stalo, že jeden zos Šopronskej pohadzajici parobek Fencz Sándor zaľubel še do Horváth lstvánovej ženi, ktera aľe svoju manželsku vernosc zrušic ňehcela, a Fencza odehnala. Fencz zos žaľu a zlosci zastreľel Horváthku, ai na sebe streľel, aľe še ľem poraňel. Jak višol zos špitaľa postaveľi ho pred sud amerikanski, kteri ho predešleho tiždňa za vinneho vislovel, a na šmerc odsudzel.

Cleveland, O. Koncu predešleho mešaca jedna strašna povitrica prešla nad mestom, ktera sice ľem za 5 minuti tervala, aľe preči bľizko cale mesto ošarpala, mosti, turňe, komini, telegrafi, telefoni povivracala, povitarhovala, pred strašnu mocu tej povoci veľo domi, obzvlaštňe fabriki jak dajake kartovo halupki še zgruhotaľi. Ludskih životoh pri temu ňeščescu šidzem zahinulo, a viššej 80 ľudzi češko poraňene ostaľi. Skutečna škoda mocno previššuje jeden miľion dollaroh.

Hazleton, Pa. Zos Toronyu (Somogy) pohadzajici krajan 22 ročni Jugola Imre v tutejših majnoh takzvane červene kameňe ladoval do karoh, jak naraz do visoka nashromaždžena kopa kameňoh še naňho zvaľela, a ňiž kamaraci a spolurobotňici jeho ku ňemu dobehľi, ľem strašňe pokaľičene mertve celo vicahľi spopod hromadi.

Easton, Pa. Monok János, jak robotňik pri portlandskim mosce Delaware Lackawanna & Western Railroad Co pracoval. Jedna vešela společnosc kratohviľila še na vodze v jednim čolnaku, voda jih medzi skali zarvala, čolnak puknul a už ai topel še, jak Monok to vidzel, skoro bežel ku ňim, žebi ten porvaz, na kterim čolnak ku brehu privadzeni bul, odrezal. To še mu ai podarelo, čolnok še višľebodzel, aľe Monoka do vodi scahnul. Bidak volal o pomoc, žebi ho ratovaľi, aľe ňetrufal še ňihto do bistrej vodi skočic, tak, že ubohi Monok pre svoju dobroserdečnosc vov vodze zahinul, aňi mertvolu jeho ňevladaľi najsc.

Desmoines, Ja. U jedneho farmera amerikanskeho robel 26 ročňi parobek, magyaróvárski (Moson) krajan Sámson Péter. Zaľubel še do dzivčeca svojeho gazdi, ktera aľe Sámsona ňehcela. Teraz ňedavno vohľedňik prišol do domu, a takoj ai spital dceru farmerovu, i rukovini maľi bic v jednu ňedzeľu. Sámson aľe vov svojej oklamanej ľubosci vkradnul še v ňedzeľu jak rukovini maľi bic v čas rano do hiži, dze dzivče spalo, a tam i ju i sebe zastreľel. Jak domašne pribehľi do hiži, obidvojih mertvih našľi.

So. Bethlehem, Pa. V tutejšej Schwabovej ociľovej fabriki jeden zos Pápa (Veszprém) pohadzajici krajan Csutorás József pri jednej mašiňe robel. V praci z ňezdobački zahvacilo koľeso ľevu ruku jeho, a mu ju takrečeno z koreňa vitarhlo, tak, že pre veľku utratu kervi medzi paru minutami umar.

Scranton, Pa. Koncu predešleho roku zos obci Csap (Zala) pohadzajiceho krajana 20 ročneho Kovács Józsefa zos fabriki vipuščeľi, prez cale 5 mešace hľedal roboti, aľe ňemohol najsc, zos veľkej zufanľivosci zastreľel še.

Allentown, Pa. V tutejših majnoh pracujuce krajaňi Kövecses Mihály i Darvas János pri poludňajšim odpočivaňu poobedze zakureľi sebe na pipku. Jeden zňih odrucel horaci švabľik ku bečki zos puškovim prahom pulnej, prah vibuhnul a obidvoh robotňikoh strašňe pokaľičel. Darvas ozdaj še vizdraveje, aľe ku životu Kövecsesa ňit žadnej ufnosci.

Cleveland, O. V tutejšej luteranskej cirkvi novi koscel budovaľi evangeľici, minuleho mešaca s veľku obetovavoscu krasni veľki dzvon kupeľi pre koscel, a pri veľkej slavnosci ho pokersceľi na meno «Kossuth».

Youngstown, O. Lukács István krajan proboval zarobek ziskac bez roboti. Dostal jeden cheque na 12 dollare za mešačnu placu, bars še mu malo vidzelo na jeden mešac, zrobel tehdi zos jedinki štvartku, a tak na 42 dollare vikorigovani cheque hcel premeňic v jednej banki na West Rayen streetce. Oklamstvo aľe obačeľi a Lukácsa odevzdaľi na poľiciu, dze ho na hitro odsudzeľi na tri roki harešt.

Cleveland, O. Medzi obeti v Ameriki panujucih planih časoh spadnul zaš jeden z naših rodakoh menom Béres István, kteri medzi veľkima staroscam i v rozume pobalamuceni ženu zabic hcel. Jak ho poľicia do hareštu vžala ukrucel porvaz zos svojej košuľi a tam vov celli hareštu še obešel. Ňiž ho obačeľi mertvi bul. Gdova zos šesc sirotami ostaľi po ňim.

Yongstown, O. Vov fabriki Republican Steel Works ňedavno zos dzešec procentami zňižeľi placu robotňikoh, medzi ktorima bars veľo, vekša polovica, z naših krajanoh su, ktere tim meňej maju šmelosci proci temu ňespravedľivemu pokračovaňu protestovac, poňevač ľem v tim jedinim mesce štiritišic je počet tih krajanoh, ktere tu bez roboti, bez zarobku v najvekšim ňedostatku še nahadzaju.

Dayton, O. Koncu minuleho mešaca tutejši v ňemoci podporujici spolek naših krajanoh slavnosc pošvicaňa svojej novej krasnej zastavi švecil. Kresni otcec pri tim obradze bul Kender István, kresna matka Liszák Jánošova manželka. Pošvicanku Rev. Blicsz Adám pľeban končel zos assistenciu druhih dvoh duhovnih Rev. Strelcsáka a Rev. Širaka.

McKees Rocks, Pa. V tejšej Pressed Steel Car fabriki na jedneho zos Fehérgyarmatu (Szatmár) pohadzajiceho krajana, 25 ročneho Adorján Imreho jedna veľka hreda spadla, ktera ho v okamžeňu na šmerc pritlukla.

McAdoo, Pa. Na tutejšu faru katoľicku, v kterej doteraz naš krajan, zempľinski rodak Rev. Csernyiczki učinkoval vimenovani je zos Wakarva (Canada) preloženi duhovni Rev. Erdújhelyi Menyhért.

Stowe, Pa. Kárászt István, z druhima dvojima kamaratami še mulatoval v jednim saloňe. Jak v noci domu išol spadnul na koľeji električnej žeľezňici Pottstown & Reading, ktera prez ňeho prešla a ho na šmerc zabila.

Troy, N. Y. Ňedaľeko mestečka Granville žem kopaľi robotňici, medzi druhima i z naših krajanoh veľo To te dňi zavaľela še žem nad robotňikami, a pejcoh

naših krajanoh na šmerc pridušelo. Mena jejih su: Soltész István, Tofka Simon, Foski Mihály, Kármán György i Duk Tivadar.[104]

Hlas sumeňa. Od dvoh rokoh ňedalo pokoj slovo sumeňa Troppantó Ferencovi, kteri zos Ameriki ľist pisal poľicii do mesta Makó, vov kterim da na znamosc poľicii, že pred dvoma rokami zos Szeleki Pálom, svojim praceľom zabiľi roľňika Petróczi Jánoša, ktereho mertvolu pozňejši na krajinskej draže zamarznutu našľi. To mišľeľi o ňeho, že zamarznul. Rozpovi vov ľisce, že vedno še mulatovaľi s Petróczi Jánošom na jednim baľe, z ktereho kus napite išľi vedno domu. Na baľe še pre coška povadzeľi, a prave zato ho napadľi, a zatľa ho dušeľi, zakľa ho ňe zadušeľi. V ten čas každi to hutorel, že Petróczi zamarznul. Pozňejši aľe i take hiri še roznošovaľi, že Petróczi ňe s naturalnu šmercu zomrel. Kraľovski fiškaľ na to dal vibrac mertvolu z hrobu, a vtedi še ustanovelo, že ho zadušeľi. Hrišňikoh aľe ňijakim spusobom ňemohľi najsc. Jak ľist Toppantuv poľicia dostala, duškom zavolaľi Szelekiho, kteri zo svojim vijaveňom v šickim potverdzel co jeho kamarat z Ameriki pisal.

Cleveland, O. V počatku mešaca maja pustošujuca hrozna burka a vihar, o tidzeň zaš še obnovil a tu v mesce z nova bars veľo škodi narobel. Jedneho z naših krajanoh Tóth Jánoša, na Woodland-uľici viter zrucel zos električnej kari, pri tim spadnucu tak še potlukol, že doktore ňemaju ufnosc pri živoce ho obtrimac. Jeden druhi robotňik pri tim istim povetru od peruna trafeni, tiž do špitaľa mušel bic odveženi, dze bars ňebezpečno hori ľeži. Okrem tih spomnutih veľo jest ai druhih poraňenih.

New-York. Na uľici Madison-Square jedna 34 štoki visoka palota stoji, z kterej jeden klamfnerski robotňik, jak na samim verhu tej turňi coška popravjal spadnul, a na uľici pred očami okolo iducih na miazgu še potlukol. Na 42-hej uľici Medison-Ave teraz jeden novi hotel začinaju budovac, kteri 37 štoki visoki budze. Kto zna, že ňiž ho vibuduju, keľo ľudskih životoh budze v obetpožadovac?

Wilkes Barre, Pa. Rt. Rev. Alexis Tóth, tutejši protojerej po dlukšej ňemoci zomrel na 7-eho maja. Pohreb jeho še odbival v ňedzeľu. Alexis Tóth das pred 19 – 20 rokami prišol do Ameriki jak grecko kat. kňaž zos Prešova. Ked še ňemiľime, on bul peršim grecko kat. duhovnim v Ameriki, aľebo hocľem jeden ztih, ktore najskorej prišľi do Ameriki. Rev. Tóth, ked še rozpoznal zos moskaľskima agentami, v Pittsburgu prestal na schismaticku viru a sameperše založel schismaticku cirkev vov Wilkes Barre. Potom pokročoval v agitovaňu a za paru roki založel das 12 abo 14 schismaticke cirkvi. Poščescilo še mu nahvaric ai inih paru grecko kat. kňazoh, žebi prestaľi na schismu, tote aľe pozňejši zaš vraceľi še nazad do cirkvi svojej.

104 Naša Zastava. 1909, č. 22, s. 14.

Freeland, Pa. Majnere, ktore pracuju pri kompaňii Lehigh Vallej, teraz isce že maju dosc času robic vov zahradze, bo v majnoh ňepracuju ľem tri dňi prez tidzeň.

Toledo, O. V tutejšej Furnace Co. fabriki Pusztai Andrášovi zos Heves pohadzajicemu krajanovi podčas roboti jedno češke žeľezo spadlo na ruku, a tak mu ju stluklo, že mu ruku odrezac mušeľi.

Lorain, O. Jedneho tu prebivajiceho krajana Duvics Antala, jakeška ňezname plaňici jednu ňedzeľu večar napadľi, a tak ho strašňe s nožami poklaľi, že do špitaľa odveženi medzi paru hodzinami umar.

Akron, O. jedna zos Uherskej pohadzajica dzivka Skubenik Katarina, novonarodzene dzicatko svojo zmarňela. Poľicia še o tim doznala, ju do hareštu zavarla, dze ju sud na 10 ročni harešt odsudzel.

Wilkes Barre. Pa. Dzevec hlopi, zdrave, drične še zatopeľi tutak vov reki Susquehanna. V minulu ňedzeľu poobedze virentovaľi sebe jeden čolnok, a poňevač šicke buľi praceľe i bratove, šedľi šicke do teho jedneho čolnoka. Vaha tih, ktore vov čolnoku šedzeľi už bula taka češka, že od verh čolnoka voda už ľem na paru paľce bula. Ked tak pošľi daľej s dobru dzeku, – bo bula to ľem zabava, – a ked jeden zňih hcel svojo mesco prečerac s druhim svojim krajanom, čolnok še vivracel a šicke vipadľi do dosc hľibokej vodi, a poňevač pľivac ňeznaľi, zahinuľi šicke. Mena ňeščesľivih su nasledovne: Androkewicz Tamás zos Providence, 20 ročni mladzeňec. Androkewicz Villiam, 27 ročni zos Porth Griffith, zohabel po sebe manželku i štiri dzeci. Androkewicz Theodor zos Providence, 34 ročni, zohabel po sebe okrem manželki 5 dzeci. Strugum Adam zos Providence, 34 ročni mladzeňec. Basternum Vladimir, zohabel ženu i dva dzeci. Marionski Franc zos Providence. Mena ostatňih troh ňe su nam zname. Doteraz sme ešči ňečuľi či mertvoli tih ňeščesľivih ľudzi už našľi abo ňe.

Newark, O. Tutejše angľicke novinki veľo pišu teraz o jednim z naših krajanoh, zos Szigetszentmiklósu pohadzajiceho Bányai Benedeka, kteri jednu ku skapčovaňu električnih karoh sucu mašina vinašol, ktera bez ľudskej pomoci, bez teho, žebi život ľudski ňebezpečenstvu viložela električne koče sama skapčuje. Jedna fabrika še už takoj tarhuje s tim virozumnim krajanom našim, abi jeho mašinu odkupela.

Indian Riwer, Mich. Zos Makláru pohadzajici mladi krajan Novák Ferenc, kolo vodi prehadzal. Jak naraz še kraj nad vodu višici zňim zavaľel, a on do bars hľibokej a bistro bežicej vodi spadnul a še zatopel. Aňi mertve celo jeho ňenašľi ešči doteraz.[105]

New-York. Tutejši uherskih krajanoh podporujuci spolek uzavrel vibudovaňe jedneho noveho spolkoveho domu, v kterim privandrovane krajaňi pritulek

105 Naša Zastava. 1909, č. 23, s. 11.

a ku daľšemu životu dobrej radi, a pomoc obšahňu. Budovisko še teraz počina stavjac na rohu uľicoh Pearl i Moore.

Dayton, O. Krasne šveto slavila na 9-eho maja tutejša uherska katoľicka cirkev najsv. Mena Ježiš, kdiž novo vibudovani koscel s veľku paradu pri pritomnosci 5000 udoh všeľiakih uherskih spolkoh, 18 kňažoh, ai sameho clevelandskeho uherskeho konzula pošvical arcibiskup zos Cincinnati. Katoľicki pľeban Rev. Blicsz Adám zaisce veľke zasluhi sebe ziskal s tim, že ňepokoje, ktere v tej farnosci panovaľi tak na skoro ucišil, a naproci čeških robotňickih pomeroh obetovavosc vericih ku vistaveňu tak krasneho a monumentalneho koscela ziskac vstave bul.

Trenton, N. J. Na jednej ňedavno trimanej tanečnej zabave uherskih krajanoh 22 ročni Lukács János, kteri v kraju ženu i dzeci ma jedno 18 ročne, tiž z našeho kraju pohadzajice dzivče menom Paszky zos svojim ľubostnim nahvaraňom prenasledoval. Dzivče še procivelo, a jak Lukács vše vekšu šmelosc dostaval, ona ucekla zos zabavi domu. Lukács aľe i domu pošol za ňu, ona aľe prenasledovana vžala nož, a Lukácsa s ňim preklala, tak, že duškom zomrel.

Pittsburg, Pa. Vov tutejših Carnegieovej ociľovej fabriki zos Venczellő (Szabolcs) pohadzajicemu krajanovi Sugár Andrášovi jedna ociľova hreda na nohu spadla, a tak ňebezpečno ju mu podruzgala, že nasledkom veľkih ranoh mušeľi mu doktore ľevu nohu viššej koľena odrezac.

McKeesrocks. Vov tutejšej Pressed Steel Car Co. fabriki pracujice robotňici na 11-eho maja po roboce, jak običaj je vše na jednim motorovim čolnoku davaľi še prevožovac prez Ohio vodu. Poňevač aľe vov čolnoku ňit mesco ľem na dvacec ľudzi, a oňi še tricec vcišľi do ňeho, čolnok še prehibnul a robotňici šicke pospadaľi do vodi. Dzeveccero še z ňih skerz pľivaňe viratovaľi, a tamte 21 še vov vodze zatopeľi. Jakkoľvek v tej fabriki veľo z naših krajanoh robi, medzi tima zatopenima, kterih mena zname su, krajanoh ňenahadzame. O štiroh ešči ňeznac, že jak še volaľi.

Syracuse, N. Y. V katedrale Ňepoškverňeneho Početu bul slavnostnim spusobom konsekrovani na titularneho biskupa Mgr. Grimes John, ktori budze Koadjutorem tutejšej diecezi. Konsekraciu prevedol ndp. arcibiskup Farley z New-Yorku zos assistenciu biskupoh zo Syracuse a z Albany. Duhovenstvo diecezii poskladalo novemu biskupovi das 7000 dollar, a oddaľi mu jak darunek.

McAdoo, Pa. Naš krajan Funda József, pracujuci na Honey Brook, mocno pokaľičel sebe jednu ruku, tak, že teraz ňebudze mosc pracovac za dlukši čas.

Middletown, Conn. V tutejšej fabriki na deski jedna veľka ociľova pila pukla a jednemu zos gömörskeho Pelsócu pohadzajucemu krajanovi Kozsarek Mártonovi na hlavu spadla, tak mocno, že mu hlavu na poli rozrezala. V tim istim okamžeňu zomrel ubohi. Zarmucena gdova zos štveroma sirotami zostala po ňim.

Arona, Pa. V tutejšej majni Keyston Coal Co. veľo puškoveho prahu ai dinamitu vibuhlo, a nasledkom teho dvojmi zos šarišskej stoľici pohadzajice robotňici zomreľi. Mena jih ešči ňezname.

So. Bend, Ind. Zos Sopron-Ujkertu pohadzajici krajan Bősze János, od češkej roboti, kteru bez prestaňa vedňe, v noci konal v majnoh pohorel še, tak, že i na rozume pohibnul. Zaprovadzeľi ho do šaľeneho domu, aľe doktore ňemaju žadnej ufnosci na to, žebi še vizdravel.

Trenton, N. Y. Jeden vov tutejšej Roebling fabriki pracujici krajan ňeznac z jakej pričini tote dňi s revolverom še zastreľel. Doktore ufaju, že še vizdraveje, aľe zato v češkej horosci budze ľežic dluho, a v starim kraju žena i z dzecmi darmo budu čekac za podporu od otca pohadzajicu.[106]

Za davne hrihi budze trestana. Nagy József, gazda z Mezózombor pred 5 rokami vivandroval do Ameriki, ženu aľe doma zohabel, ktera pod tim časom jednemu dzecku dala život, i jak ho porodzela zaraz ho zadušela a v zahradze zakopala. Potom jak kedbi še ňič ňebulo stalo šedla na šif i krašňe do Ameriki vipľivala ku mužovi. Vtedi ju sud trestac ňemohol, aľe teraz po troh rokoh jak s mužom še nazad vracela do Mezózomboru, doraz še zjaveľi žandare a ju zaprovadzeľi do hareštu. Žena peširaz tajela, potim še priznala a jih odvedla na to mesco, dze dzecko bulo zakopane, a našľi tam kosci dzecka. Teraz už v hladku može rozmišľac o starodavnih hrihoh. V tej veci prišažne až na ješeň budu zvolane.

Zlodzeje na žeľezňici. Obivateľ z obci Szentmiklós, Hegedűs István, cestujuc do Ameriki na miškolcskim štacioňe prešednul na vlak, na ktorim še vezol do Budapeštu. Do teho isteho oddzeľeňa šedľi za ňim ai trojo ňezname ľudze. Ľem prave ešče vlak še rušel, jeden z troh vicahnul karti a osloveľi Hegedűsa, žebi še zňima hral. Hegedűs povolaňe ňeprijal, naco mu jeden z troh nukal jeden cigarov. Hegedűs aľe aňi to ňeprijal. Vtedi šicke trojmi sebe zafajčeľi na cigare a oddzeľeňe vagona o paru minuti pulne bulo s omamujucim dimom, od kterehо Hegedűs zaspal. Cigare totižto buľi obľate s kloroformom. Hegedűs še ľem vtedi zbudzel, jak mu ktoška cahal pugiľar z kešeňi. Naraz skočil, ulapel zlodzeja za ruku, ten aľe revolver vicahnul na ňeho, od čeho Hegedűs še tak zľeknul, že puščel zlodzeja, kteri v druhim okamžeňu z iducej žeľezňici skočel za kamaratami. Od Hegedűsa ukradľi 300 koruni papirovo peňeži a 72 koruni stribernih peňežoh. Okradnuti gazda duškom oznamel vec v Miskolcu poľicii, ktera co skoro šickih troh polapala. Tajiľi, aľe peňeži ešče pri ňih našľi. Teraz šicke trojmi už vov harešce šedza.

New-York, N. Y. V Clevelandze jedneho našeho krajana 6 ročne dzecko zos 4-eho štoku prez oblak vipadlo na uľicu, a okrem strahu ňestalo še mu ňič. Teraz naš dopisovateľ z New-Yorku oznamuje, že minule dňi krajana Grabovcsika

106 Naša Zastava. 1909, č. 24, s. 11.

hlapčik 6 ročni Viktor bavel še na uľici i zňepozornosci dajak pod električnu karu še dostal. Hrozni krik še stanul na uľici, ktori aľe co skoro še obracel na radosc, poňevač jak strojveduci karu zastavel, mali hlapčik ľem kus na nohu bul pokaľičeni a sam zo žemi stanul i ucekal domu.

Girard, O. Hroznu šmercu zešol zos šveta krajan Bán József. Vov tutejšej jednej žeľeznej fabriki pri pecu, dze horuce žeľezo topia pracoval, pec vibuhnul, a na ňeščesľiveho krajana horuce žeľezo še viľalo. Tak mocno popaľeni ostal, že na druhi dzeň vov veľkih boľescoh umar.

Manitoba, Ca. Somogyi Imre krajan, pri tutejšej žeľezňičnej koľaji pracoval i jak jednu veľku skalu hceľi s dinamitom roztrepac, ten skorej vibuhnul a spomenuteho krajana na marne falatki roztarhal.

Clarksburg, V. Wa. V tutejšim dobre znamim bankovim obhodze C. F. Zaruba, zamestnane buľi Pletenik Gyula a Klacsko Albert. Za dobre obcovaňe a pracu, s tim še odslužeľi panu Zarubovi, že zos obhodu všeľiake-veci kradľi a tote predaľi. Zaruba na kradež prišol a dvoh ňesvedomitih krajanoh dal areštovac. Obidvojo buľi položene pod 500 dollarovu zaruku.

New Brunswick, N. J. Vov tutejšej jednej majni dvojo našo krajaňi pracovaľi Fehér János a Korrath Sándor. Vešelo išľi do roboti, o kratki čas aľe mertvih jih priňešľi domu. Žem, pod ktoru kopaľi od veľkeho diždžu še zavaľela a ubohih krajanoh pod sebu pohovala.

McKeesport, Pa. Od teho mesta na ňedaľekim plejzu stalo še hrozne ňeščesce. Vipukol v jednim dome oheň, ktori co skoro spustošel kolo 10 domi. Domi tote prisluhaľi našim krajanom. Assekurovano ňemal žaden, a tak veľku škodu ucerpeľi. V mestečku timto ňit ohňohašiče a preto oheň še mocno širel i co skoro vecej fameľie o šicko prišľi. Stanul še i jeden britki haňebni pad pri ohňu. Bľizko bivajuce horvati a serbi, v čas ohňa povišedovaľi na uľicu zos napulňenima fľaškami a začaľi huľukac, kričic; a prazne fľaški do ohňa rucac, mesto, žebi buľi pomahaľi daco ratovac. Pozdňejši še dostavel direktor tamejšej fabriki zos poľicmanami, ktori dzivih serboh a horvatoh ucišel a zapratal jih do hašeňa.

Aveila, Pa. Smutnu spravu dostavame stadzi, ktora še udala dňa 6-eho maja. Suska Ignác krajan, a Tomajko János robeľi tu v jednej majni. Spomenuti dzeň pri praci spadnul na ňih jeden kameň, a Suskovi obidva nohi tak rozdruzgalo, že mu mušeľi jih odrezac. Tomajkovi jednu nohu pokaľičelo a tiž muša mu ju odrezac. Ten ostatňi ma ženu v blazincu a 7 drobne dzeci.[107]

Ňeščesťľivi los. Mihály Pála, obivateľa obci Benkófalva od jedneho času bars ňemiloserdni los prenasleduje. V minulim roku nahľe mu umarla 19 ročna dcera pred vešeľom, o paru tiždňe pozňejši žeca mu zabilo v jednej majni vov Ameriki. Minuli tidzeň pisek vožel zos jednim 18 ročnim sinom 16 ročnu dce-

107 Naša Zastava. 1909, č. 25, s. 12.

ru ai zo ženu. Jeden vuz naklad zo sinom a druhi matka s ceru nakladala. On už naklad svoj vuz a odprovadzel sina na prostu drahu, zakľa še nazad vracel, ženu a dceru mu pisek prisipal. Ľem po troh hodzinoh buľi v stave jih vicahnuc aľe už v mertvim stave.

Na krajinskim keľčiku domu. Minister vnuternih zaľežitoscoh na znamosc dal stoľičnej verhnosci, že poňevač vov Ameriki ňijakej roboti ňemožu dostac a už z hladu jim prihadza zomrec, 17 do Abaujskej stoľici prisluhajicih mužoh na krajinskim keľčiku privežu domu. Ten pripad nam najľepši hutori, že vera vov Ameriki už ňit vecej co hľedac. To vera aňi ňe samoperši pad, že dahto z Ameriki na krajinskim keľčiku je prinudceni domu še dostac.

Centreville, Pa. Male tri ročne dzecko našeho krajana Leszkovszky Pála zo švabľikami še bavelo, jak odrazu lapeľi še jej šati. Na volaňe a plač malej Paulini otcec pribehnul ku ňej a vedľa možnosci ušiloval še oheň zadušic co še mu aľe ňepodarelo skorej, ľem ked tak dzecko, jak ai on ucerpeľi boľestne rani. Otcec dorazučka odvezol malu dzivečku do špitaľa do Pottsville tam aľe už doktore ňemohľi jej pomosc. O paru hodzini pozňejši umarla. Otcec je mocno popaľeni tiž, predči mohol prisc do domu z malu mertvolu.

Charleston, W. Wa. Viššej šesctišic baňikoh v Kanawha zvanim uheľnim distrikce višlo na štrajk, poňevač operatore požadovaľi od robotňikoh veľku tonu, mesto doterajšej malej toni a za totu samu placu, jak predtim. Viňimajuc baňe v okoli Paint Creeku a Cabin Creeku, šicke ostatne stoja. Hlavni predseda unii T. L. Lewis ňeodobruje totu stavku.

Fiume. Jedna z najvekših šifoh společnosci Cunard-Linie «Slavonia», ktera prevožuje vivandrujucih z Uherskej do Ameriki a nazad pri ostrovoh Azori na skalu natrafela a še počala topic. Cestovateľoh – z vekšeho naših krajanoh – kterih počet 610, druhe dva ňemecke šifi viratovaľi, a tak život ľudski ňepadnul v obetu, ľem šifa prepadla. Na 30-eho maja še rušela z NewYorku do Fiume, a na 14-eho junia mala bic v Gibraltare. Na šifi «Kárpátia», ktera še teraz vracela zos 400 krajanami z Ameriki do kraju, zomrela jedna žena, ktera zo štiroma dzecmi svojima cestovala. Ten isti dzeň zomrel ai jeden 9 ročni hlapec. Obidvoh zomrelih vedľa običaju zašiľi do meha, jeden tam cestujuci krajan pomodľel še nad ňima, a tak jih spuščeľi do mora.

Knox City. Minuleho mešaca na tutejšim kraju ňedaľeko od viššej menovaneho mesta jeden preveľiki viter zrucel, zdul calu žeľezňicu, na kterej 74 cestovateľoh bulo, ktere bľizko šicke vecej-meňej poraňene ostaľi.

Milwaukee, Wiss. Ňedavno sme pisaľi, že Gerecze Istvána krajana jeden rihlovlak zahvacel a ušmercel. Spomenuteho krajana ostatňa žadosc bula, abi jeho celo v starim kraju do matki žeme položene bulo. Ostatňej žadosci teraz je vihoveno, totižto jeho žena dala celo vikopac a po tote dňi na iducim šife «Pannonia» odvežene budze do starej vlasci.

McAdoo, Pa. Zos budovaňom novej gr. kat. cirkvi šumňe pokračuju. Pošvicaňe rohoveho kameňa slavnostňe odbivalo še na «Memorial Day» to jest na 31-eho maja. Na tej slavnosci učasc braľi veľo tutejše a okoľične spolki rimsko a gr. katoľickih krajanoh.

Pricedale, Pa. Tutejšeho Verhovay Spolku, učtovňik Tar Mihály, ešči v mešacu marcu zobral spolkovo peňeži a ucik. Ženu a svojo dzeci v tej najvekšej bidze ohabel. Spomenuteho spolku uradňici v ten čas spelnomocňeľi našeho krajana a štatneho detektiva Kövér Sándora, abi ten ho vihľedal. Kövér, jak šikovni detektiv šicke možne pokroki urobel, abi ňesvedomiteho uradňika ulapel. Dluhi čas to trimalo až koňečňe po veľkim namahaňu poščescelo še po minule dňi Tara v Newarku ulapic. Spomenuti za ten čas pohodzel cale Spojene Štati i v Mexico bul, a tak šikovňe znal še maskirovac, že vzdor šickej šikovnosci detektivoh vše še mu poščescelo višmiknuc pod jih rukoh. V každim mesce ine meno potreboval. Raz jak talian, druhiraz zaš inak bul obľečeni, tak, že ňikda ňemohľi ho poznac, šikovnemu detektivovi preci še ho poščescelo ulapic a oddac patričnemu sudu.

Alegheny, Pa. Minule dňi vipukol tu oheň v štore krajana Dusa Boldizsára. Vzdor temu, že ohňohašiče skoro še dostaveľi, cali štor v ňim nahadzajucima člankami do popela zhorel.[108]

NOVI ZAKONNI MINSTERSKI ROZKAZ O VIVANDROVAŇU

Otazka vivandrovaňa je jedna z našich najčeššich štatnopolitickich otazkoch. Skutečna pravda, že skerz vivandrovaňe, obzvlastňe z Ameriki, najme predtim, jak tamejše pomeri gazdovske v Ameriki ešči ľepše buľi, bars veľo peňežoch prišlo do kraju, aľe pravda je i to, že v Uherskej krajiňe ňit ešči tak bars husto obivateľoch, žebi vivandrovaňe z krajinskeho ohľedu pre krajinu užitečnim bulo. Veľka utrata je to pre krajinu každi taki vivandrujuci čľovek, chtori tu virostnul, tu strovel svoj dzecinski vek, jak ešči pracovac ňeznal, a potom jak už dospelim, mocnim, do roboti schopnim ostal idze do cudzej žemi pracovac, tam strovuje svoj najkrajši vek, totu utratu ňevinahradza tote peňeži, chtore on z cudzej žemi do kraju pošle, bo však zos najznameňitejšu častku svojeho zarobku preci ľem cudzi kraj obohacoval, a odcahnul, odebral pracovite ruki svojej rodnej vlasti, chtorej obce, valali potom prazdno stoja, a roľe uhorom ľežu, ňebivaju tak virobene, jak to gazdovske interessi krajini bi požadovaľi. Naturalna vec je tehdi, že zakonodarcove krajinoch ňebars še raduju vivandrovaňu, preči aľe blizko vo všickich europejskich krajinoch, tehdi ai v našej ten principium je prijati, že takemu, chto svojim občanskim povinnoscom zadosc učiňil zabraňic ňemože, žebi on skerz vivandrovaňe sebe spomochol. Štat tehdi z ohľedu vivandrovaňa dva hlavne ulohi može mac. Samoperše na to še ušilovac, žebi še skerz vivandrovaňe interessom štatu, fameľii, a sameho

108 Naša Zastava. 1909, č. 26, s. 11.

vivandrovaneho ňeuškodzilo, kontrolirovac, dopatrac, dirigovac společnosce zos vivandrovaňom še zaobirajuce, žebi tote vivandrujuci narod ňeoklamaľi, a za možnu vec učiňic to, žebi každi, chto v cudzim kraju, kdze vivandroval, vižic ňemože, vracic še mohol do svojeho kraju.
Uherske zakonodarstvo otazku vivandrovaňa vov II. článku zakona 1909. ročneho naznovo regulovalo, usporadalo. Ku temu zakonu vnuterni minister ekzekucionalni rozkaz vidal, chtoreho predpisi prave pre naš narod tak veľkej važnosci su, že pevňe ňebudze škodzic všickim nam še s ňima v kratkosci rozpoznac. Uloha štatu je, jak sme potverdzovaľi, ponajperv to, žebi vivandrovaňe, samemu vivandrujucemu človeku škodne ňebulo. Naturalna vec, že ňe je tu reč o interessoch každecho vivandrujuceho, však o jednim dospelim, zdraveho rozumu čľovekovi predpokladac možeme, že medzi običajnima okoličnoscami ai sam zna svojo interessi braňic. Reč je tu o maloľetnich, a obzvlaštňe o maloľetnich dzivčatoch, chtorich bezsumeňitne, ňešlehetne ľudze bars često viludza do cudzecho kraju, že jim tam službu daju, a potom do ňepocľivich domoch jich predavaju. Zakon vipoveda, že maloľetne, pod rodičovsku opaternosc prisluhajice ľem vtedi možu bez rodiča vivandrovac, ked jejich otcec to pred verchnoscu dozvoľel. Široti potrebuju dovoľeňe tutora abo Sirotskeho sudu. Okrem teho švedčic treba ai to, že ten čľovek, ku chtoremu maloľetne dzecko pošilame statečneho spravovaňa, v jeho dome mravom mladeho dzivčeca ňebezpečenstvo ňehroži, a dosc možni je, že zos svojej chudobi abo zarobku jemu sverene maloľetne dzecko, jeho stavu primerano viživovac, vitrimovac vlada. Okrem teho ten čľovek, v chtoreho dome maloľetni bivac budze, povinnovati je jedno pisemne vijeveňe vistavic, že jemu sverene maloľetne dzecko pod svoju ustavičnu opaternosc vežme, a v tim padze, ked maloľetni bi ňemohol dojsc ku takemu zarobku, chtori jemu patri, a prišvedči, on ho jak svojeho vitrime abo na svoj keľčik ho domu pošle, a ten keľčik od maloľetneho nazad požadovac ňebudze. Toto Svedectvo hodnoverňe muši bic vistavene, to jest tak, žebi krajinskej platnosci bulo, a skerz patričnecho konzula potverdzene bulo. Ked aľe maloľetni ku svojim vlastnim rodičom vivandruje, v ten čas na toto švedectvo ňit potreba. Chlapci ňižej 16 rokoch, a maloľetne dzivčata v každim padze ľem tak možu vivandrovac, ked verchnosc višvedčeňe da o tim, že jich až ku temu samemu mescu, do chtorecho še sbiraju jeden calkom spoľachlivi dospeli človek odprovadzi. To še skerz verchnosc do cestovnecho ľistu - do passu - zapiše, tak ai to, ked dajaka preminka še staňe v provaditeľovi maloľetneho. Ten chtori maloľetneho provadzi tiž muši pass mac.
Ňešľebodno vivandrovac človeku mužskeho pochlavja v tim roku, v chtorim do 17-eho roku veku svojeho vstupi, až doteľ, ňiž assentirku ňevichodzi, abo ňiž pri vojsku služi. Vnuterni minister ai s ministrom krajinskej obrani v porozumeňu možu dac dovoľeňe i v tim padze ku vivandrovaňu. Prosbu v tej veci zadac treba ku totej verchnosci, chtora passi vistavuje. Pripojic treba aľe ku prosbi Svedectvo majetkovo, vicah assentirskeho registru, abo vojensku kňižku, ai Svedectvo vojenskeho uradu. Ked vnuterni minister dovoľeňe ku vivandrovaňu udzeľi,

spolu uridzi povinnosc zložeňa peňežnej kaucii od 100 – do 1000 korunoch, chtore vivandrovac žadajici človek na poštovim čekku, zos pisemnim dovoľeňom spojenim, na chtorejkoľvek pošti zaplacic može. Summa tak na dovoľeňu, jak običajňe ai na čekku už takoj vipisana budze. Poštovi urad častku čekka oddzeľi, poštempľuje a odevzda nadavateľovi peňežoch, chtori zadac može prosbu na vidaňe passu cestovneho, a ku prosbi priloži ministerske dovoľeňe, ai viplaceni čekk. Ked vivandrujuci človek ňeoznami še do teho času, ňiž cestovni pass platni je pri tutejšej verchnosci, kaucia jeho položena budze do kassi «krajinskeho fondu vivandrovaňa». A tote peňeži ľem vtedi može dostac nazad viplacene, ked preukaže, že okrem jeho vlastnej chibi ňemohol prisc do teho času domu. Ňemožu vivandrovac aňi take, proci chtorim taki sud stoji, že nasledkom jeho s hareštom pokutovane bic možu, daľej take odsudzene, chtore harešt ešči ňeodšedzeľi, abo naňich vimerani strof ňezaplaceľi. Ked cestovni pass vistavujuca verchnosc zos pismoch ku prosbi pripojenich ňevidzi dokazano to, že o takim dajakim pokutihodnim prestupku tu ňit reči, požadovac može, žebi od kraľovskeho fiškaľa, abo od járásbíróságu priňeslo še Svedectvo z teho mesca, kdze še ten isti medzi jednim rokom pretrimoval. Ňemožu vivandrovac tote rodiče, chtore svojo dzeci ňižej 16-eho ročneho veku tu chcu zochabic, bez teho, žebi še o jejich vitrimaňu buľi postaraľi.
Preukazano bic muši, že dosc chudobi zostalo doma, z chtorej dzecko vitrimane, abo do dajakeho krajinskeho inštitutu pod opaternosc položene bic može, abo že dosc zarobku ma z dajakej skerz zakon dovoľenej roboti, abo ked rodzina abo praceľe podjimaju še na to, že še o vitrimaňe dzecka staľe starac budu. Všicko to z hodnovernim višvedčeňom, abo zos protokollom pred verchnoscu napisanim a potverdzenim muši bic preukazano. Ňemožu vivandrovac take, chtore še o viživnosci doma zochabenich starich, ňemocnich, ku zarobku ňeschopnich rodičoch, abo starich rodičoch, dzecoh, vnučkoch ňepostaraľi. Ňemožu vivandrovac take, chtore od dajakej kolonialnej kompaňii, abo od cudzej krajini drahu za darmo, abo dajake peňeži napredek dostaľi. To zato je, bo tote krajini, abo kolonialne kompaňie ľudzi sbiraju, a skušenosc švedči, že viludzene krajaňi našo takim spusobom do najvekšeho ňedostatku upadľi, abo jich do takich češkich pracoch hnaľi, chtora ňe pre ľudzi, aľe pre statek suca. Ňemožu vivandrovac take, chtore z cudzej krajini, na krajinski keľčik domu poslane buľi, ked peňeži za drahu krajiňe ešči ňevraceľi. Koňečňe ňemožu vivandrovac take, chtorim pre dajaki druhi zakon, abo ministerski rozkaz vivandrovac ňešľebodno. Vov službe postavene maloľetne, ked zo svojima vlastnima rodičami chcu vivandrovac, v tim jim gazda prekažku robic ňemože. Ked aľe v službe postaveni čeľedňik vivandrovac chce skorej, jak mu služba vichadza, cestovni pass ľem vov zridkavich padoch od dvoch ministroch – ministerium vnuterne a orbi – skerz osobitnu prosbu, ku verchnosci zadanu obšahnuc može, inakši ňe, hibaľ ked gazda čeľedňika dobrovolňe vipušči a vipustni ľist mu odevzda. Každi vivandrujuci muši mac cestovni pass do tej krajini, do chtorej vivandrovac chce. Vnuterni minister vov vivandrovaňu pravo ma prekažki stavjac,

to jest ľem do takich krajoch a na takich šifoch dovoľic vivandrovaňe, na chtore on pozor davac a interessi vivandrujucich ochraňic može. Každi vivandrujuci povinnovati je pred odchodom svojim z kraju pred patričnu poľicajnu verchnoscu preukazac, že ľem na takej dovoľenej šifi a cesti che isc. Ked šifova kompaňia dovoľeňe ma na to, že i v cudzim kraju ma pravo šifkarti predavac našim krajanom, dosc je ai ľem sam recepiss ukazac od šifkarti. Cudzožemski cestovni podjimateľ povinnovati je tu v krajiňe namestňikoch trimac, chtore s pelnim pravom a odpovednoscu jeho vov všickim zastavaju. Podjimateľ na zaokrice pokutoch, chtore bi še pridac mohľi, povinnovati stotišic koruni, a ked namestňika ma, ešči osobno pejdzešattišic koruni kaucii zložic do rukoch vnuterneho ministra. Vivandrujuci zos podjimateľom šifovej kompaňii, abo z jeho namestňikom kontrakt zavjaže. Že co treba znac o tim kontraktce, o tim vnuterni minister osobne upozorňeňe vidal pre obecenstvo, z chtorecho nasledujice punkta zdzeľujeme:
Povinnosce podjimateľa šifovej společnosci, chtori še vivandrujuceho viprovadzic podejmal, su nasledujice : Podjimateľ povinnovati vivandrujuceho a jeho vov kontrakce spomnutich udoch famiľiarnich i jejich bagažiu na mesco vov kontrakce vipovedzene, a za cenu tiž tam vipovedzanu odvezc. Bagažia vedľa vahi še ma vipisac a uridzic; chto ľem teľo bagažii bere zo sebu, keľo žeľezňične predpisi dovoľuju, temu ňetreba osobno placic, chto vecej, abo vekše veci bere zo sebu, ten uridzenu taksu muši placic za ňich. Ked podjimateľ peňeži vivandrujuceho na odložeňe odbere, da mu od peňežoch kvitujuci recepis, a odebranu summu, vov peňežoch na tim mescu, kdze še dochadza platnich, vedľa kursu, to jest vedľa uradnej bežnej ceni, v calej summe viplacic muši vivandrujucemu. Na šife postarac še muši podjimateľ, žebi vivandrujuci mesca mal, tak ai o jeho viživnosc, chtora už vov cene šifkarti je vrachovana. Tota povinnosc podjimateľa terva od teho času jak vivandrujuci šedňe na šifu, až do teho času, ňiž z ňej vistupi. Že jaki ma bic kost a mesco, to v osobnich predpisoch, skerz ministroch obchodu, orbi a vnuternoscoch potverdzenich je uridzeno Ked podjimateľ i na preprovadzeňe suchožemskeho žeľezňičneho prevozu še podejmal, i v ten čas povinnovati je vivandrujucemu kost i kvartiľ davac, hibaľ ked o to sam vivandrujuci chce še postarac. Že keľo še ma v takim padza za kost a za kvartiľ placic, to tiž v osobnej taksi uridzeno. Ked vivandrujuci v draže še pochoreje, povinnosc podjimateľa je jemu doktora dac, ai z potrebnu medecinu ho zaopatric, a kedbi zomrel zadarmo ho pochovac dac. Povinnosc podjimateľa je tak vivandrujuceho naproci ňehodi, jak ai jeho bagažiu od škodi abo od zahinuca assekurovac dac vedľa možnosci pri jednej krajinskej společnosci. Tota assekuracia na keľčik vivandrujuceho še stava, preto tota taksa assekuracii še mu osobne rachuje. Podjimateľ povinnovati je poľicu assekurovanej bagažii oddac vivandrujucemu, poľica druha pri ňemu zostane, a ľem kedbi s vivandrujucim dajaka ňehoda še stala, vtedi mu ju odevzdac. Podjimateľ povinnovati vivandrujuceho v pevnim čaše, vov kontrakce ustanovenim na drahu puščic. Ked odchod – krem hibi vivandrujuceho – pozdňejši še stal, abo ked ňit mesca pre

vivandrujuceho, podjimateľ povinnovati vivandrujuceho za cali čas ňiž zos najbľižšu šifu odejdze, tak s kostom, jak s kvartiľom calkom a zadarmo zaopatric. Žebi aľe na take zaopatreňe vivandrujuci prava mal, povinnovati je už najmeňej 36 hodzini pred odchodom šifi še oznamic. Tote iste povinnosce vjažu podjimateľa i vtedi, ked še cesta pretarhňe, a abo s totu istu šifu, abo s druhu, s taku istu odpovednoscu še pokračuje. Na druhu šifu prekladac vivandrujucich ňešľebodno, ľem v čas dajakeho ňebezpečenstva (vis major). Ňešľebodno podjimateľovi taki kontrakt zavjazac, že vivandrujuci cenu prevozu na draže odrobi, abo až pozdňejši, jak na uridzene mesco dojdze zaplaci. Ňešľebodno podjimateľovi, aňi žadnemu jeho uradňikovi okrem v kontrakce uridzenich taksoch dajake inakše peňeži abo visluhu požadovac abo prijimac, abo vivandrujucemu peňeži na predek davac, abo jemu prekažku čiňic v tim, žebi sebe mesco svojeho buducneho pretrimovaňa, abo čas, abo pracu šľebodňe vivoľic mohol. Zakvartiľovaňe vivandrujucich v mesce Fiume abo vov uradnim dome vivandrujucich, abo v totich hoteloch še stanuc ma, chtore na to dozveľeňe maju. V tich čisti kvartiľ, tak ai zdravi užitečni kost za dva dňi podjimateľ muši davac vivandrujucim. Viššej dvoch dňoch tervajice zaopatreňe za lacnu cenu skerz uradnu verchnosc sebe možno zabezpečic. Každi vivandrujuci pred odchodom od pokoch zaščepeni a bagažia desinficirovana ma bic, a sice zadarmo. Každi vivandrujuci povinnovati pred odchodom še okupac, vov dome uradnim; kupeľ zadarmo. Vivandrujuce povinnovate rozkazom šifoveho kapitana še všickim poddac, a na šifi ňikdze indzej, ľem na viznačenim mescu še pretrimovac. V pristave, kdze cestovateľe višidaju, chto dajake višvetľeňe, abo vinaučeňe žada, to dostac može pri austriacko-uherskim konzulatu, abo pri poslancovi ňektereho uherskeho spolku tam poradu dostane každi, či straniva tuňeho kvartiľu, či kostu, či roboti, abo v jakejkoľvek druhej veci. V mesce Fiume v každim ohľedze dostanu vivandrujuce potrebne višvetľeňe pri kraľovskim riditeľstvu (kir. kormányzóság), na poľicii, tak ai v dome vivandrujucich. Ked vivandrujuce dajaku skarhu maju, totu poddac možu tam pri tej poľicii, abo pri orsackemu, kdze še s ňima oskaržena vec udala; vov Fiume tiž pri poľicii abo pri kraľovskim riditeľstvu; v cudzej žemi pri austriacko-uherskemu konzulatu. Skarha abo ustňe, abo pišemňe še može zadac. Okrem teho jest vov hoteloch, domoch, a šifoch vivandrujucich žalobne kňihi, do chtorich skarha tiž zapisana bic može. 14. §. ministerskeho rozkazu jedna o kancellarioch vivandrujucich. Vnuterni minister dozvoľeňe dac može ku temu, žebi podjimateľ, okrem budapeščanskej kancellarii, v druhich krajinskich pristavoch a žeľezňičnu štaciu majucich mestoch abo obcoch tiž kancellariu vistavic mohol. Provaditeľe tich kancellarioch ľem staľe placu majuce uradňici bic možu. Ňemožu bic vudcove tej kancellarii krajinske, obecne, poštovo, telegrafovo uradňici, aňi kňažove, fiškaľe, doktore, statkovo ľekare, učiteľe, karčmare, napoj predavajice. S tim sme dokončeľi višvetľeňe zakona a važňejšich predpisoch ministerskeho rozkazu o vivandrujucich. Zakon a zakonodarcove na to še ušiluju, žebi vedľa tich predpisoch interessi vivandrujucich zachraňene buľi. Naturalna vec je aľe, že ked chceme,

žebi tote predpisi ňe ľem na papiru napisane, aľe ai v skutku preprovadzene buľi, a žebi podjimateľe svojo povinnosce tiž skutečňe vipelňiľi, vivandrujuce každi prestupek zakona oznamic muša. Bo prestupki ľem tak može odstraňic, ked patrične ľudze ňe ľem možu, aľe ai chcu svojo interessi zachraňic. Ked aľe či z komoditašu, či z ňedbalosci, či preto že mišľa, žebi z teho ňeprijemnosce maľi, ňeoznamuju vistupki, v ten čas možu bic tote zakoni ai najľepše, oňi preči osožic ňebudu, bo jak už i stare rimaňi povedali: volenti non fit injuria, chto ňedba o to, ked še s ňim ňespravedeľnosc staňe, s tim še aňi ňestava ňespravedeľnosc.

Okradľi ho na štacioňe. Z Košicoch pišu: Po štiroch rokoch v minulich dňoch vracel še nazad z Ameriki Kolman László, sedlak z obci Orosztelke. V noci o 1-nej hodziňe prišol do Košicoch a o 5-tej daľej chcel odcestovac do Sátoraljaújhelyu. Predčim bi do žeľezňici bul vstupel, kupel sebe jeden žemľik. Pugiľar, chtori v geroku z dnuka nošel, po placeňu hitro do nohavicovej kešeňi všturel. Vo vagoňe aľe duškom obačel, že pugiľar, vov chtorim 1062 koruni mal, ktoška mu vicahnul. Duškom oznamel vec, ľemže zlodzeja, zakľa žeľezňica odešla, ňepodarelo še ulapic.

New-York, N. Y. Amerikanski zakon predpisuje, že taki privandrovani cudzožemec, chtori na harešt odsudzeni pre dajaki zločin, ked ňe je triročnim obivateľom Ameriki, može bic z Ameriki vikazani, a do svojecho rodnecho kraju višupovani, t. j. deportovani. Vov New-York štatce, medzi dzevecsto odsudzenima 319 jest na deportaciu odsudzenich a z tich 9 su z Uherskej pochadzajice hareštanci.

Freeland, Pa. Naš krajan Sedlak József, bas pre Anderson and Co., pri tich novich kanaloch, co G. B. Markle & Co. dava kopac od Pound Creek ku Upper Lehigh, mocno še pokaľičel. Jak šiftovaľi zos veľku «steam» šufľu, v ten čas oderval še boket a spadnul Sedlakovi na nohi. Doraz zavolani bul dr. Fruckenmiller a porozcinane nohi mu zošil.

Westwille, Ill.. Zos obci Deregnyő (Zemplén) pochadzajuci krajan Kristóff János, chtori už od 24 rokoch v Ameriki bul v nočnej hodzini zos Danville pešo domu še bral. Ňezbačel žeľezňicu, chtora mu v streti bežela a ňeboraka na falatki potarhala.

Toledo, O. Tutejši ženski spolek sv. Elizabeti jednu krasnu štatuu svojej sv. patronki kupel do koscela. Simkó János, pľeban zos veľkima slavnoscami a v pritomnosci veľkecho množstva krajanoch 10-ho junia odbavoval pošvicanku. Z tej priľežitosci tutejše krajaňi veľki bal usporadaľi, chtori še bars vidarel a spolku krasni dochodek priňesol.

Lackawanna City, N. Y. Vov majnoch Lackawanna Steel Co. ociľovu rudu kopal jeden zos Gyutta (Somogy) pochadzajici krajan Papp György, jak še na ňeho v roboce jeden cali breh žemi zvaľel a ňeščesľiveho na šmerc zadušel. Mlada žena zostala po ňim vov starim kraju.

Duquesne, Pa. Vov žeľeznej fabriki Carnegie pracujici krajan, 42 ročni Nagy Béni, žeľeza rozvožoval vov fabriki. V jednim ňeščestnim okamžeňu vistavel hlavu prave vtedi, jak druhi vagon zos žeľezom pulni kolo ňeho prešol, tak, že mu hlavu oderval. Žena zos 6 drobnima dzecmi zostala po ňim, ňebožčik do žadneho spolku ňeprisluhal, tak tehdi gdova a širota žadnej podpori ňedostaňu.

South Bethlehem, Pa. Tutejše krajaňi novi koscel chcu budovac, v tej zaľežitosci v rusadľe veľke shromaždžeňe trimaľi, vimeraľi dlužku koscela, že o 25 šuhi dlukši ma bic jak stari koscel, ai rozrucku potverdzeľi. Pľeban tutejšej farnosci je drični kňaž košickej diecezii Várlaky Sándor.

Philadelphia. Vov tutejšej Atlantic Refining Co. fabriki Duner Mihály, 55 ročni krajan zos jedneho visokeho oľejovecho rezervovaru spadnul a tak češke rani ucerpel, že ňiž ho do bľizkeho špitaľa odňešľi, umar na draže.

Coatesville, Pa. Tutejši polgármester Mr. Shaleross ostro pokračuje proci totim karčmom v chtorich pijanim ľudzom napoj davaju. Teraz pospisovac dal všickich pijakoch mesta, a ten spis v každej karčme je vivešeni. Takemu, čijo meno na tim spisu še nahadza, žadneho napoju v karčme dac ňe šľebodno. O tim novim poradku jeden z našich čitateľoch nas upovedomuje, a priklada, že z pomedzi tricec menoch ošem jest napisane mena našich krajanoch na tej haňebnej table. Na každi spusob je chvaľitebni ten rozkaz pana birgermajstra, trebalo bi ho i v Uherskej zaprovadzic.

Scranton, Pa. Vov jednej tutejšej majni pracujici krajan, chtori zos Csatka (Veszprém) je rodakom život utracel. Klujber Ferenc mu meno. Uhľe kopal, a ho privaľeľi.

Triest. Z New-Yorku do kraju še ušilovala jedna krajanka, zos Szendro pochadzajica Czipő Borbála na šife še pochorela a zomrela. Zpuščeľi ju do mora. [109]

Columbus, O. Bolan, hlavni uradňik poľicii, z priľežitosci jednej poľicajnej inkvizicii vinašol na jednim od uhroch bivanim burdze jednu mašinu – tlačarňu – na peňeži uherskich stokorunňikoch. Mašina je mocno hasnovana, tehdi veľo še sňu robelo hamišnich peňežoch, chtore oklamňici rozdavaľi a prečerovaľi za dollare do Uherskej odchadzajucim krajanom. Poľicia teraz inkvizicie provadzi, žebi klamňikoch vinajsc mohla.

Cleveland, O. Panslavske buriteľe proci uherskej reči a narodnosci obzvlaštňe v Ameriki maju šľebodne poľo ku vikonaňa svojej ňešlechetnej praci. Prave preto tim vekšu pochvalu zasluža take krajaňi, chtore i v Ameriki vernima sinami ostanu svojej uherskej vlasti, a ňešedňu na ľep hamišnim narodnostnim apoštolom. Tutejša gr. kat. škola na 13-eho junia trimala egzament, na chtorim drični učiteľ, Szirkó Mihály preukazal caloročni visledek svojej a svojich dziakoch ušilovnosci. Že jak viborni mušel bic ten visledek, to mišľic možeme ai

109 Naša Zastava. 1909, č. 28, s. 11.

z tej okoľičnosci, že tutejši konzul, barón Förster Pál, tiž pritomni bul na egzamentce, a dričnemu učiteľovi osobitnu pochvalu vislovel zato, že dziakoch ňe ľem vov angľickej, aľe ai vov uherskej reči z bars krasnim visledkom viučoval, tak, že jeho školňici jakožto dzeci našich rodakoch ai tam v daľekej, cudzej krajiňe na uherske meno pišne vlastenci bic možu.

South Norwalk, Conn. Vibornej pracovitosci tutejšeho r. k. pľebana, Rev. Csernitzky Ištvána. Svedkom je to, že farnosc – jakkoľvek Rev. Csernitzkeho ľem jeden rok za pľebana maju – kupela za 10 tišic dollare mesco na koscel, a vedľa furmi koscela Kőbánya takoj ai začaľi už budovaňe prekrasneho veľkeho uherskeho štilu koscela.

Cleveland, O. Na jednim pikniku še zabavjaľi našo ľudze tutejše. Jeden z ňich, Benics János, od napoja podkuraženi višol na jednim čolnoku do vodi, čolnok še s ňim prehibnul a on še vo vodze zatopel. Tidzeň tervalo ňiž ho vo vodze našľi. 24-eho junia ho pochovaľi. Jeden druhi, 38 ročni, zos Gyula pochadzajici krajan, Toldi János, z roboti domu iduc uvešic še chcel na jednu bežicu žeľezňicu. Tak ňeščestľivo spadnul zo žeľezňici, že hlava še mu rozbila, až mozg mu višol, a tam na mescu mertvi ostal.

Homestead, Pa. Chvalitebni običaj vžaľi do užitku tutejše krajaňi, chtore ňiž školi angľicke tervaju, prez 10 mešace do tich muša pošilac dzeci svojo, potom aľe na 2 mešace otviraju še uherske školi, a v tutejšim mesce viššej 60 dzeci daľi še do ňej zapisac, a ušilovňe še uča po uherski, žebi takim spusobom, ked še raz do kraju vraca, tiž napredovac mohľi.[110]

Striberne vešeľe. Zos Ameriki veľoraz smutne chire dohadzaju do nas, teraz aľe tamejše novini daco prijemňejše nam donašaju, chir o jednej šumnej famiľiarnej slavnosci. Jeden rodak ungvarskej stoľici, menom Lengyel István, 25 roki žije zos svoju manželku. Teraz minuli mešac trimaľi svojo striberne vešeľe. Už od dluhich časoch žiju vov Ameriki, vov mesce Homestead Pa. Z tej priľežitosci tamejše novinki s krasnima slovami pišu o tej slavnosci našeho rodaka.

Buffalo, N. J. Z našeho kraju pochadzajici robotňik, Laczó József, z Vest-Seneca už davňejši pri jednej pijatiki povadzel še z jednim horvatom, Mapinec, a po zvadi jak še do bitki daľi, tak mocno ho poklal, že Majunec zomrel. Proces še dluho cahal, ňiž koňečňe Laczó Józsefa teraz na 16 mešačni harešt odsudzeľi.

Toledo, O. Ňeščestľiva paľenka na teľo pobalamucela Szoboleczki Mihálya, z Uherskej pochadzajiceho robotňika, že jedneho kamarata vov pijanstve zabil. Teraz vipovedzeľi nad ňim sud, vedľa chtoreho šmerc zasluži, aľe pre okoľičnosce obľekčujuce pravdipodobňe premena pokutu šmertnu na doživotni harešt.

Martins Ferry, O. Vov tutejšej fabriki Wheeling Steel Iron Co. še jeden strašňe ňeščestľivi mocni vibuch stal, pri chtorim Butser István z Petrovjan (Tar-

110 Naša Zastava. 1909, č. 29, s. 11.

caszentpéter, Sáros m.) pochadzajici 20 ročni mladzeňec tak češko pokaľičeni ostal, že doktore ňeufaju ho viratovac ku životu. Druhi, tiž zos stoľici Sáros pochadzajici robotňik, chtoreho Andralom volaľi, takoj hňed umar, treci zo Šidzmohradskeho kraju, tiž bars češko poraňeni ľeži vov špitaľu.

Z Cleveland, O. nam oznamaju, že v tamejšej Broadway Rd. fabriki, kdze su zamestnane zvekša našo krajaňi, udalo še dňa 20. junia v ňedzeľu hrozne ňeščesce. I v ňedzeľu na mesto sučastňeňa še na služboch Božih do praci zaprahnute ňebožata, abi ňeprišľi o chľeb, daľi še jak običajňe do roboti a poobedze da o druhej hodziňe vibuch še stal nasledkom čeho pejc ľudze prišľi o život. Medzi obetami, chtore padľi v obet svojemu zamestnaňu, su trojo z našich krajanoch a dvojo horvaci. Chir, chtori še rozňesol po mesce z richloscu blesku vzbudzil ňeobičajni ruch, na keľo v okamžeňu ňebulo možne ziscic mena ňeščesňikoch, a baržej ženi buľi naľekane, z chtorich každa še obavala, že prišla o svojeho manžela.

New-York, N. Y., Pred paru dňoma strašľivim spusobom išol tutak zo šveta naš krajan Kocsik Antal. Rano višol z paru kamaratami za Bronx do huri, ňemisľajuc, že mu ten viľet staňe osudnim. Pozdňejši višla za ňim ai jeho manželka, chtora še aľe popoladňu vracila nazad a on tam zostal zo svojima štiroma dzecmi a praceľami daľej Medzi tim sporozovaľi veľki čerešňovi strom, chtori z dožrivajucu ovocu obsipani bul. Kocsik viľezol na strom, abi sebe natarhal čerešňe. Ked bul na verchu odrazu še mu pod nohu zlamal konar a ňeščesľivi čľovek spadnul dolu. Prave pod stromom še nahodzila veľka skala a on na totu spadol. Ucerpel take strašne poraňeňe, že zostal ľežic v bezvedomim stave, z chtoreho še vecej aňi ňepredral. Bul privolani lekar, a ked tento prišol tam z ambulancom, ňeščesľivi krajan eščľ žil, aľe na draže do ňemocňici zomrel. Ňebožčik pohadzal z mesta Kassa a dožil še veku 35 rokoh. Zohabel po sebe manželku a štiri drobne dzeci.

Freeland, Pa. Dvorcsák István, vov tutejšej hadbabnej fabriki tak mocno pokaľičel sebe dva paľce, že nasledkom teho doktor mušel mu te pokaľičene paľce amputovac.[111]

Kajuci zbujňik. Sz. J. jeden bohati amerikanski burger už paru tiždňe v Eperjes še pretrimuje pre navščiveňe svojej rodzini. Ňedavno še v jednim kavehauže zos praceľami zabavjal. Na druhi dzeň, jak už še dobre vispal s veľikim zarmutkom zbačel, že mu jeden briliantovi persceň i draha zlata hodzinka chibi. Ohlašel vec na poľicii. Poľicajti dozaista dobre šledzeľi, bo zlodzej še zľik, a ukradnute veci zapakovane do jedneho papira, jeden dzeň rano prez oblak do pribitku obkradnuteho pana rucel.

Freeland, Pa. Nasledkom ľehkomišeľnosci svojeho otca, mocno še pokaľičel minule dňi mladi Sturcsik János, chtori biva na North Ridge Street. Otcec jeho chcel še zabavic sňim a chcel mu ukazac, jak treba streľic s dinamitom.

---

111 Naša Zastava. 1909, č. 30, s. 11.

Položel falatek dinamitu pod jednu kannu, zapaľel šnurku, a ňiž bi chlapec bul mal času še skric, dinamit vistreľel, a falatki zos rozbitej kanni trafeľi maleho chlapca na tvari. Chlapec še pokaľičel na teľo, že možno še obavac, že nasledkom obderžanej rani umre.

Winnipeg, Can. V tutejšim mesce jeden krajan Keszthelyi Sándor na remešeľňickej vistave, osobne oddzeľeňe vistavel zos umelecki maľovanich obrazoch. Keszthelyi školu maľarsku provadzi a na vistave všicke jeho učedelňici še sučastňiľi. Vistava tak krašňe sporadana bula, že ju komiššia s najviššim uznaňom viznačela.

Dillonvalle, O. Zos Abaújcsány pochadzajici krajan Szilágyi András vov tutejšej kamennej baňi pracoval, po roboce z vecejoma robotňikami domu še ponahľal, a žebi skorej došľi, šedľi do jednej majnerskej kari. Naraz ňeznac s jakej pričini spadnul na ňich električni drut a Szilágyeho v jednim okamžeňu ušmercil. Gdova zos pejc drobnima sirotami ho oplakuju.

Rankin, Pa. Vov tutejšej fabriki Steel & Wire Co. jeden veszprémski krajan Sipos Sándor drut ňesol do jednej mašini. Mašina koňec drutu zahvacela a Siposovi kolo šiji zakrucela tak ňeščesťlivo, že medzi paru minutami še zadušel.

Federal, Pa. Zos Kisráth pochadzajici krajan Bogáti János jednu ňedzeľu vov mesce Carnegie strovel, jak v noci domu še ušiloval, jedna pri Wodwille prechadzajuca žeľezňica ho porvala. Žeľezňične robotňici ho na druhi dzeň bez sebe ľežiceho našľi, odvežľi ho do špitaľa, a tam ho okrišeľi. Tak še nazdava, že život mu oratovani budze, aľe takoj mu na druhi dzeň obidva pokaľičene nohi doktore odrezaľi.

East Pittsburg, Pa. V tutejšim mesce richtara vivoľovaľi, a co še v Ameriki bars zridka stava, zos znameňitu vekšinu votoch jedneho zos zempľinskeho Ujhelyu pochadzajiceho krajana Windt-a vivoľeľi.

New-York, City. Jeden v kraju robic ňechcejuci krajan Somogyi Károly cestoval na šife Kaiserin Augusta Viktoria. Pevňe už v kraju karti miloval, a od teho običaju ňechcel odviknuc, dal še do kartoch i na šife a všicke peňeži prehral. Poňevač znal, že vedľa najnovšeho zakona bez preukazaňa jednej summi peňežoch v Ameriki aňi zos šifa vistupic mu ňedozvoľa, vov zufaňu skočel do mora, a jakkoľvek matrozi ušilovaľi še ho viratovac, preči ho ňeznaľi najsc a tak še zatopel.

Sharon, Pa. Gulyás József tu pracujuci krajan už ai doteraz dosc početnu fameľiu mal, aľe ho zato bocan protegovac ňeprestava, tote dňi mu Pan Boh požehnal dvojňata, a sice naraz dva, to jest petnaste, i šesnaste dzecko.

Lorain, O. Na East Avenue bivajici krajan Czeigman Károly v tutejšej fabriki Blast Furnace od gazu zadušeni ostal. Jak ho kamaraci v ňeščescu obačeľi, hňed ho vicahľi, aľe na draže ku špitaľu zomrel.

Aurora, Ill. Na jednej farmi bľizko teho mesta Gecsey Péter pripatral še zo svojim 15 ročnim sinom na jedno stado pašucich še rohatich statkoch. Sin Gecseyho jakuši červenu hustečku trimal v rukoch, co bujaka na teľo rozdražňelo, že mladeho Gecseyho napadnul, a proci všickeho braňeňa a ratovaňa doteľ ho bod z rohami, ňiž ľem života bulo v ňim.[112]

Duverna žena. Tóth István, Szerencsski obivatel od paru rokoch vov Ameriki še pretrimoval. Žena rodzena Korody Verőn duverňe čekala, aľe ňe na muža, ľem na dollare, chtore ušilovni muž dosc često pošilal do kraju. Tóth István ňedavno do domu še vracel zos šumnu summu peňežoch. Duverna žena vov jednim ňeobčekavanim okamžeňu ku sebe vžala češko usbirane a zarobene peňeži a ucekla z domu, a žebi še jej samotnej bidňici ňecnulo so sebu vžala ai jedneho šuhaja, chtori bi jej pomahal peňeži rozfľaric. Prez peňežoch a ženi ostaľi muž pital verchnosc, žebi kurrentovala ňe tak na planej draže chodzacu ženu, jak do planich rukoch spadnute peňeži. Kurrentovaňe už še rozposlalo, tak, že vera ňedluhi čas še budu radovac jedno-druhemu aľebo peňežom.

Budovaňe kapľici. Gr. kat. verice obci Sarbó uridzeľi medzi sebu vibudovaňe jednej kapľički, poňevač aľe všicke ku temu potrebne peňeži ňemaju, s dovoľeňom verchnosci tak tu v kraju, jak ai v Ameriki milodari budu na ten ciľ sbirac.

Freedom, Pa. Kuzmak Mihály vezol furu uhľoch na uľici Sixt-avenue a jak prechadzal kolo domu taľiana Frazzan i jeden za plotom skriti ňeznami človek streľel na ňeho. Trojo angľičaňi, chtore bľizko staľi, na vistreľeňe bežeľi ku mescu, a vidzeľi mordara vistreľic ešči raz, tak, že še Kuzmak mertvi ňevracel. Puščeľi še za ucekajucim mordarom, aľe ho dohoňic ňemohľi, zmiznul jim pred očami. Poľicia tiž trimala inkviziciu, aľe bez visledku. Poňevač Frazzani od času teho mordarstva ňe je doma, tak mišľa, že on sam bul mordarom krajana Kuzmaka, aľe ňeznac preco.

Bridgeport, Conn. Vov tutejšim baľbirskim skľepe krajana Lengyel Gyula na 316-im numeru Hancsek-uľici Lengyeluv mladši brat na horacim gazu chcel žeľezo zohrac, jak gaz naraz vibuchnul, a chlapca bars mocno popaľel, jest aľe ufnosc, že na živoce obstoji.

Newark, N. Tutejše krajaňi založeľi jeden veľki početni spolek špivaci, v chtorim teraz pošvicanka novej zastavi trimana bula, pri bars veľkich slavnoscoch. Za kerstnich rodičoch ku pošvicanki popitaľi kultusministra uherskeho gróf Apponyi Alberta i jeho manželku, chtore ten urad prijaľi, a na svojo mesco zastupcoch menovaľi, pritim obidvojo bars krasni ľist pisaľi krajanom, v chtorim s uprimnima slovami dzekuju za viznačeňe.

Lorain, O. V tutejšej bľahovej fabriki jeden krajan Mikó György zvjazki bľahovo ukladal, jak jedna vecej centi češka zvjazka spadla na ňeho a ho na šmerc zabila.

---

112 Naša Zastava. 1909, č. 32, s. 12.

Philadelphia, Pa. Kovács Gábor na žeľezňičnej štreki išol ku temu mestu, jak ho jeden lokomotiv dohoňel a obidva nohi mu odšekal. Žeľezňica duškom stanula a šmertelňe poraňeneho do spitaľa odvezla, tu aľe o paru minuti zomrel.

New-York, City. Zos Ujpestu pochadzajici krajan Aufenszam István v jednim stoľarskim varštace robel. V roboce cirkularpila ho zachvacela, a tak češko ho poraňela, že jakkoľvek doktore duškom pri ruki buľi, preči medzi paru hodzinami zomrel.

Dover, N. J. Vov tutejšej fabriki Sparta Turupik pracujici krajan, jak z roboti domu išol, skerz jedneho automobila porvati a češko poraňeni ostal, že ňiž ho do špitaľa vežľi na draže umar.

Chicago, Ill. Vov tutejšej piľe jeden zo stoľici Heves pochadzajici krajan Csutka István pilu šlajfoval, mašina ho za šati porvala a na marne falatki roztarhala.

Detroit, Mich. Zos Tiszasarudu pochadzajici farmer krajan Palicz András svoju ženu na ňevernosci zdibal, jak ho s jednim parobkom Mészáros Jánošom klamala. Palicz zastreľel parobka, a ten vistreľel na muža, chtori duškom umar. Mészáros tiž češko obstoji na živoce.

Washington, Pa. Terganics Mihálya krajana na draže iduceho napadľi trojmi muriňi, dobre ho ňezabiľi, a na poli mertveho olupeľi o šicko co pri sebe mal, viššej 120 dollaroch.

Mauch-Chunk, Pa. Z Uherskej pochadzajici Leskovszki Márton, chtori je odsudzeni na šmerc uceknul už druhiraz zos tutejšeho žalara. Leskovszki das pred dvoma rokami zamordoval svoju gazdiňu, u chtorej na burdze bul. Potom uceknul, poľicii aľe še poščescilo ho ulapic. Jak už odsudzeni bul na šmerc, jeden dzeň uceknul. Teraz na jar ulapeľi ho dakdze vov zapadnih štatoh, Sheriff sam pošol po ňeho a priňesol ho nazad. Jedneho rana štražca jeho cellu prazdnu našol, na dzveroh jeho celli virezana bula dzira, prez chtoru mohol uceknuc vonka na gang. Tutak zaš rozpiloval na jednim oblaku dosc mocne žeľezne druki a takto pošol na dvor a ztamadzi už mu ľekčejši bulo vinsc. Teraz detektivi a štatne konštablere hľedaju ho po bľizkich lesoch a huroch. Sheriff vipisal 300 dollarovu odmenu temu, chto ho ulapi, a okresne kommissionere tiž teľo.

Edendorn, Pa. Vov tutejšej baňi Frick Coal privaľelo jedneho 38 ročneho, zos Abaújskej pochadzajiceho krajana Szabó Pavla. Manželka s troma dzecmi zostala poňim.

Uniontown, Pa. Na 19-eho julia stal še v tutejšej Revere baňi veľki vibuch, pri chtorim pejcero z našich krajanoch bars češko poraňene, a sice Valida Mihály, Robi György, Kolovics Mihály i Karafa György.[113]

113 Naša Zastava. 1909, č. 34, s. 16.

Chraňični poľicajt a putovňici. Na štacioňe obci Mezólaborc še stanulo. Sztaskó János, Bányik János, Terek Mihály, Bajczura Mihály, Dudás János, Dudás Mihály, Demkó János, András Anna a Halanisz Mária újszomotorske obivateľe svate pišnički špivajuci zešľi sos žeľezňici, jak kedbi na odpust buľi išľi. Bodó Imre hraňični poľicajt aľe tak vidzel, že ten zastup daco inše krije, zastavel jich a vipitoval še jich, že kdze idu. Oňi to odpovedaľi, že do Galicii na odpust. Poľicajt aľe ňeverel jim a zoprel jich a vtedi višvitlo, že do Ameriki še povibiraľi.

Samoušmerceňe s dinamitom. Z mesta Rozsnyó oznamuju, že še obivateľ obci Preszter, Bonczó András, ňedavno vracel z Ameriki, aľe vov ňeviľičiteľnej chorosci cerpel. Bonczó na svojej chorosci še na teľo rozhorčel, že sebe predvečarom položel do ustoch dinamit a knot zapaľel. Jeho manželka aľe ešče na čas obačela a dinamit mu z ustoch virvala, dinamit v lufce vibuchnul a pravu ruku manželki odtarhnul. Žena zomgľela a spadla na žem. Muž žil s totu priľežitoscu a vľecel do svojej chiži, dzvere zavrel a položel sebe do ustoch jeden druhi dinamitovi patron. Zakľa ešče s peršim vibuchom upozorňene sušedzi dzvere vilamaľi, dinamit vibuchnul, hlavu Bonczovu roztarhal na kusi a celo mu pokaľičel. Jeho manželku v ňepovedomim stave zavežľi do špitaľa do mesta Rozsnyó, kdze še teraz so šmercu pasuje.

Titul teho článku mohol bi premeňic na "**Cintir Uherskej krajini**". Spojene štati Ameriki každi rok vidavaju uradne oznameňe o tich ňeščescoch, chtore še medzi robotňikami Ameriki stavaju. Vedľa teho najnovšeho uradneho vikazu minuleho roku 58,000 to jest pejdzešatošemtišic robotňikoch nasledkom ňehodoch vov majnoch, fabrikoch še stavajucich zomrelo a 240,000 to jest dvastoštiracectišic robotňikoch poraňenich ostalo. Sami amerikanske uradňici, politikere a štatne mužove višvedčuju, že americke majni a fabriki vov ostatňich štiroch rokoch vecej obetoch požadovaľi z ľudskich životoch jak za pejc roki tervajice amerikanske občanske vojni. Dr. Tolman, veľkeho auktoritašu chirešni doktor ustavu Social Service virachoval, že ľem vov samich majnoch Pensilvanii vecej ľudze bivaju ušmercene prez jeden rok, jak keľo umarľi vov najvekšej amerikanskej vojne bullrunskej, a amerikanske žeľezňice vecej ľudzi pozabijaju behom jedneho roka, jak keľo ľudze spadľi vov calej, za tri roki tervajicej angľickej vojňe s burami. A žebi še ňemohlo povedac to, že pri žeľezňicoch ňe ľem v Ameriki aľe všadzi še stavaju ňeščesca, ta na to odpovidz dava sam amerikanski uradni vikaz, vedľa chtoreho v Ameriki pejcraz teľo ľudzi zamorduju žeľezňice jak v Ňemeckej, a dzešecraz teľo pokaľiča jak v Ňemeckej. Už ai jedna važna častka amerikanskich kruhoch s calu energiu požaduje, žebi vlada vecej še starala o robotňikoch, a žebi majiteľoch fabrikoch i majnoch ciskala na to, žebi na život a bezpečnosc robotňikoch vekši pozor davaľi. Zaisce i nas uhroch to interessuje, že či še tim amerikanskim kruhom podari svoju vladu primušic ku vekšej opaternosci, a ku temu, žebi toto strašne mešareňe ubohich robotňikoch v Ameriki raz už koňec vžalo.

Kolo dva miľioni našich rodakoch žiju v Ameriki, tam caha češke jarmo, utracuje šilu a krev svoju vov majnoch, vov kamenich baňoch, fabrikoch, žeľezňicoch s druhima paru miľion cudzožemcami, – jich moc, šila, pracovitosc, ušilovnosc utvoruje štat Ameriki tak veľkim a mocnim, jakim ho švet obdivuje. Jakakoľvek češka, ňebezpečna, celo-dušu ňivočujuca robota jest v Ameriki, to všicko tote na teľo spotupene, spoňevažene cudzožemci, foreignere, konaju, a to je pričina, že miľionare majiteľe amerikanskich majnoch a fabrikoch s hola ňič še ňestaraju o to, hoc tišicami, stotišicami hinuc budu tote foreignere: však ked tišice s ňich še zamorduju, hňed triraz teľo pridze na jich mesco, keľo ľem treba. Tak vera, jedna dosc veľka, dosc znameňita častka obetoch amerikanskich majnoch, fabrikoch, žeľezňicoch z Uherskej krajini še dopelňuje. Ňit takeho dňa, žebi jeden-dvojo krajanoch ňeutraciľi život tam v amerikanskej mordarskej praci, a i ňe ľem jeden dva, aľe i vecej, a ľem Boh zna, že keľi je počet v Ameriki pokaľičen ich krajanoch. Žebi uct. čitatele pochop maľi o tim strašnim žňive šmerci našich rodakoch podavame počet tich, chtore v Ameriki vov majnoch a fabrikoch medzi ostatňim a ošem tiždňami život utraceľi, a kteri počet vedľa uradneho vikazu 182 tojest jedenstoošemdzesatdva obnaša. Mame jich mena všickich v registru. Ten register je ňe pelni, aľe tak mišľime dosc je ku temu vidzic, a prešvedčenim bic, že kdze za 8 tiždňe teľo zahiňu, keľo tam možu zahinuc, abo kaľikami ostac pod jednim rokom! O ňeščesťlive gdovi a široti ľem sam Pan Boh ma starosc. Amerikanske mocne Štati aľe ňemaju moci na to, žebi miľionarskich majiteľoch majnoch a fabrikoch primušic znaľi ku pozornosci, a starosťlivosci a život foreigneroch, cudzožemcoch, a foreigneroch hoc ai napominame, žebi še hraňeľi teho cintiru Uherskej, oňi to ňečuju, abo čuc ňechceju. Ľem brinkaňe zlatich, šuščeňe papirovich dollaroch čuju, aľe to ňevidza keľo kervi ku ňim priľepeno... [114]

Chicago, Ill. V tutejšim benediktinskim koscel sv. Prokopa 6 mladzenci z vichodnoslovenskeho kraju pochadzajice krajaňi vistupeľi do radu benediktinoch a zložeľi šľubi pred opatom Jaeger. Peskó Pál, Kandzer (Šzinye, Sáros), Kolodzej Vendel (Pető, Szepes), Kein Tamás (Kisszeben, Sáros). Pri tej priležitosci šesc klerici, chtore už dokončeľi svojo študia obšachľi ňižše cirkevne radi, medzi tima ai jeden rodak z Lemešan Vaniscsák Gergely, chtori svojo školi končel v českim seminariume Bedediktinoch vov Lisle, Ill.

Canonsburg, Pa. V tutejšej baňi Hazel, chtora prislucha kompaňii Pittsburg – Buffalo tamteho mešaca jedini dzeň vecej ňehodoch še stalo jedno za druhim. Bendik János od kameňoch privaľeni zlamal sebe cherbet, a z nuka še proraňel. Tak isňe ňeščesťlivo obstal Rudi János, chtori okrem teho ľevu nohu zlamal viššej koľena. Brusics György krajan spadnul z uhelňeho vožika a poraňel tiž nohu.

Trenton, N. J. Z Uherskej pochadzajiceho Vas Györgya, chtori svoju ženu zamordoval na 3: eho augusta maľi vedľa vipovedzeneho sudu obešic, aľe spo-

114 Naša Zastava. 1909, č. 35, s. 10.

lukrajaňi apellovaľi v jeho intereše, tak tehdi na ješeň novi sud budze priňešeni, abo možna vec, že ai stari sud potverdzeni budze.

Árpádhon, La. Na timto od samich uherskich krajanoch obivanim plejže rimsko i grecko katoľici jeden společni koscel budovac budu, a poňevač už teľo peňežoch nasbiraľi, že zo sbirki vekša polovica keľčikoch priokrita bic može, budovaňe takoj teho tiždňa započaľi.

Detroit, Mich. Jeden tutejši krajan Fallián István, v dobrim chiru stojici baľbir, jak večar zo skľepu domu išol na bicikľu, dohoňela ho jedna žeľezňica i na šmerc ho prešla.

Braddock, Pa. Na Washington-uľici, dze najbaržej našo krajaňi bivaju, veľki oheň pustošel, chtori narobel škodi viššej stotišic dollaroch. Oheň povstal vov budovisku krajana Rozsa Józsefa, v jednej kreheľňi, a širil še s taku richloscu, že hašiče ňebuľi v stave oheň lokalizovac. Budovisko Varga Györgyovo, potom jeden dom Gira Józsefa, a dva domi Boroski György a calkom zhoreľi. Pri ohňu poraňeni bul Markovics Mihály, jeden kufer sos druheho štoku zruceni spadnul naňho, Zartics Ferencovi vibil falatek skla prave oko, a Burgas Józsefa ucekajuce ľudze bľizko na šmerc postupaľi.

New Kennsington, Pa. Dvojmi horvaci napadľi jednu krajanku Szlavicsek Annu, jak jej muž ňebul doma perše so šumnim ju vabeľi, a jak jich odbila, ulapeľi ju, a našilu nahaľi naňej skutki ňešľechetne. Poľicia jich ulapela, a obidvoch zavarla do hareštu, dze bars češka pokuta naňich čeka.[115]

Dobre šerdco plaveckich rodakoch.
Krajaňi obci Palocsa v americkim mesce Bridgeport svoj vlastni podporujuci spolek maju, v chtorim v každim ohľedze pekni a chvaľitebni život prekvita. Malo prejdze rok, v chtorim bi še plavecke občaňi na svoj mili rodni kraj s dajakim darunkom ňerozpomnuľi. V Bridgeportu tak muž povedzic sami budovaľi prekrasni koscel katoľicki, chtori piľňe ozdobuju, utrimuju, a co je hlavna vec v ňim verňe služa Panu Bohu. Pri tim i toten chram Boži, v chtorim še narodzeľi, tu v starim kraju priozdobuju. V najnovšim čaše zaš novi, mili, dobri skutek zradzuje jich zlate šerdco, plaveckemu pľebanovi poslaľi 300, t. j. tristo koruni pre plaveckich pohorencoch, chtore pri ohňu na 9-eho maja teho roku pustošacim veľku škodu ucerpeľi. Odplac Bože tim dobrodincom jejich šľechetnu ščedrosc, a žehnaj jich na každim krok!

Pittsburg, Pa. Vedľa noveho banskeho štatneho zakona vov baňoch pracujuce robotňici muša použivac pri striľaňu uhľa od štatneho baňskeho uradu predpisani material. Majnerske společnosce majiteľoch chceľi temu zakonu zadosc učiňic, aľe robotňici protestuju, tak, že takoj calu pracu zastaveľi, a ľem na pittsburgskej okoľici samej viššej pejctišic robotňikoch štrajkuje. V jedinej fabriki Pittsburg Coal Co. štrajkuje viššej tritišic robotňikoch. Hlavni predseda orga-

115 Naša Zastava. 1909, č. 36, s. 12.

nizacii baňikoch povolani bul na okoľicu pittsburgsku, žebi v tej veci inkviziciu zaprovadzel, a žebi robotňikoch nahvarel vracic še ku praci.

Johnetta, Pa. Mentus András krajan pracoval v tutejšej fabriki pri elektrickej veriacej mašini, a pri tej roboce ľeva ruka jeho dostala še medzi dva koľesa, a tote mu paľce odtarhľi. Mentusa odvežľi do špitaľa v Kittaning, Pa.

Monongahela, Pa. 25 ročni krajan Pele Albert z Catsburgu domu išol mocno pijani, jak bul už bľizko domu prejsc mu trebalo prez žeľezňične šini, na chtorich prave jeden vlak dobehnul a Pelca ušmercil.[116]

Vražda, či samoušmerceňe? Lelák György, rodak z Aranybánya, 59 ročni jalč pred 3 mešacami prišol z Ameriki do domu, svojich navščivic. Jeho život aľe prez toten čas bars smutni bul, i predtim, teraz aľe tim baržej še vše vadzeľi sos sinom. Imre, 18 ročni jeho sin vše mu ubľižoval a na koncu ho aňi do jeho vlastneho pribitku ňechcel puščic. Zato še stari Lelák, bo už cerpezľivosc calkom stracel, tak pohňeval, že s revolverom na sina streľel. Či trafel, či ňe, o tim še Lelák ňemohol prešvedčic, bo tak še zľeknul, že ucek z domu a po poľu še kril. Na 16-eho septembra priňešľi do špitaľa stareho Leláka bars pokaľičeneho. Tu to povedzel, že ešče na 14-eho septembra v noci, jak pri jednej šenovej kopi ľežel, jeden ňeznami človek ho napadnul a mu s jeho vlastnim revolverom do šerdca streľel. Totej bešedi češko bulo uveric, bizovňejši še to tak stalo, že stari od strachu, že sina ozdaj zastreľil, sam še chcel ušmercic. Lelák še ozdraveje, bo jeho rana je ňe taka ňebezpečna. Žandare v totej veci višetruju.

Connelsville, Pa. Mulacs Rozália, 21 ročna služňica obžalovana bula pre kradež. Sud tak še jej nazdaval vichadzac, že zavarta budze, okrem haňbi obavala še i od svojeho otca, že ju zato osobňe pokutovac budze, i ňeščestľiva še s revolverom zastreľela.

Ellis Island. Plano obstal pre chibňe spisanu adressu Sztrázsa János, chtori od švogra vov Ameriki prebivajuceho dostal pismo, žebi ku ňemu prišol, i adressu dostal nasledujicu: Kornya János Forszid, Pa. Box 475. Szent plisz. Totu adressu amerikaňi prečitac ňeznaľi, i ňeboraka Sztrázsa Jánoša, jakkoľvek drični, 24 ročni človek je, hoc ai 24 dollare peňeži mal so sebu poslaľi nazad do kraju. Podobňe obstal 42 ročni Tóth Sándor, chtori už predtim za dva roki bul v Ameriki, aľe teraz ho doktore ľepši ostrejši poopatraľi, našľi, že pukeľ ma, i že je hudi, maľi, slabi človek, i odsudzeľi ho na deportaciu, nazad do kraju.

Port Clinton, O. Z Uherskej pochadzajici Kiss Mihály ňe mal inšej roboti, ta vžal do ruki revolver a bavel še s ňim, ukazoval ho, opatral ho, jak raz pridze ku ňemu jeho brat István, a zo žartu še pita Mihályа, či striľa ten revolver. Mihályovi mesto odpovedzi z ňezdobački vistreľel revolver v ruki, a kuľka prosto do Istvána brata vešla, i ho ušmercila. Kiss Mihály na poľicii zavarti čeka trest.

116 Naša Zastava. 1909, č. 39, s. 12.

Kansas City, Mo. Kozák Vince, 22 ročni krajan už dlukši čas pracoval vov Cudahy Packing Plant fabriki. Ňedavno spadnul jeden remeň z mašini, Kozák ho popravic chcel, a pri tej roboce mašina ho za ruku porvala i cale celo mu polamala. Medzi paru hodzinami v najstrašňejšich boľescoch zomrel.

Lorain, O. Mészáros Lauru, jedno 10 ročne male dzivčatko pred paru dňoma jeden ňeznami ňešlechetňik napadnul a uceknul. Poľicii še poščescilo teho plaňika ulapic v osobe Rose Artura, jedneho amerikanskeho robotňika, chtori už pre podobni vistupek raz v harešce šedzel. Teraz zaisce dlukši čas pošedzi.

Harrisburg, Pa. Ňedavno še stalo, že tutejše štvero krajaňi vov Franklin Avenue kaviarňi še zabavjaľi a sebe krajanske noti špivaľi. I vešľi do chiži vecej serbi, chtorim še toto špivaňe ňepačelo, a povstaľi proci krajanoch, a počaľi pohare rucac do spokojnich krajanoch. Tote aľe še obrušeľi, i serboch vihnaľi a sice prave prosto do rukoch poľiciašoch, chtore na uľici buľi a serboch polapajice pozaviraľi.[117]

Potrestani agent. Z Csáca oznamuju, že tamejša hraňična poľicia minuli tižďzeň obivateľa v obci Szin, Izsó Mihálya, odsudzela na dvamešačni harešt a na zaplaceňe 600 korunovu peňežnu pokutu, preto, že menovani človek trenčinskich roľňikoch liferoval do Ameriki, zaco od každeho dostal 10 koruni. Izsó Mihály še sam priznal, že doteraz už 1000 ľudze poslal do Ameriki, a teraz prave šidzem osobi chcel prez hraňicu prevesc. Od dzešec rokoch bul spojeni s hamburgskima agentami, a on sam ošemraz bul vov Ameriki.

Hazleton, Pa. V tutejšej gr. kat. cirkvi Pannej Marii ňedavno oheň vipuknul, a ňiž to obačeľi a zavolaľi ohňohašičoch za ten čas už všicko zhorelo dnuka v kosceľe. Ked potom ohňohašiče prišľi, tervalo vecej hodzini ňiž oheň mohľi zahašic. Ňe ľem že oltar zhorel, lafki i šicko v kosceľe, aľe zhorela ai cala vichodna častka koscela. S ohňom zapričiňena škoda obnaša viššej dzešečtišic dollaroch.

Chicago, Ill. V 9-im septembru popoladňu na elektrickej žeľezňici Elgin-Belvidere zražeľi dva cugi tak mocno, že še všicko polamalo na marne falatki, štvero ľudze mertve a kolo 40 češko poraňene ostaľi. Dvojmi medzi tima našo krajaňi, aľe mena jich ňezname.

Granville, N. Y. Kaszáss Bálint krajan so ženu vjedno dzeška višol z domu, a tri ročneho chlapčika doma zochabeľi. Chlapec še dostal ku švabľikom, zapaľel jich z teho povstal oheň, chtori calu chižu spaľel, pri temu še i dzecko tak mocno popaľelo, že češko obstoji na živoce.

Granite City. Ľem pulroka temu, že Holló Mihály krajan tu do teho amerikanskeho mesta prišol, kdze v jednej fabriki na olovo dostal robotu. Pri praci do takeho češkeho dzvihaňa ho zapratаľi, že še v ňim žila urvala, a nasľedkom teho zomrel. V starim kraju mlada žena sos dvoma dzecmi zostala.

---

117 Naša Zastava. 1909, č. 40, s. 13.

Yonkers, N. Y. Zo zempľinskeho Nagymihályu pochadzajici krajan, 25 ročni Bucsinszky Ferenc jak nadzenňik pracoval na jednim dome. Jak jedno žeľezo na verchu zakladal hlava še mu zakrucela i spadnul zvisokosci dvoch stokoch na kameňe. Tak strašňe še potlukol, že medzi paru hodzinami zomrel.

Cincinnati, O. Z našeho kraju pochadzajici, 33 ročni krajan, Janovics József robotňik v jednim skľepe na trecim štoku oblaki čiscel, zavrat dostal do hlavi i spadnul na uľicu. Tak mocno še potlukol, že vov špitaľu City Hospital, kdze ho odňešľi o paru hodzini zomrel.

Columbus, O. V tutejšej fabriki kompaňii Buckeye Steel Casting jeden krajan menom Hege Péter tak ňeščestľivo kladol na koľeso jednej mašini remeň, že ho koľeso hore porvalo, a potom z verchu na žem spadnul hlavu mocno prevaľel ai ľevu ruku zlamal.

Ellis Island. Jeden z Martonfalu pochadzajici, 38 ročni krajan Schenker Márton prišol do Ameriki so svoju 60 ročnu matku, ai s dvoma dzecmi. Na jeden zavod už buľi v Ameriki. Teraz jich doktore amerikanske, vedľa novich zakonoch ostrejši poopatraľi a Schenker Mártona zato, že nabergnute žili ma na rukoch, jeho matku aľe zato, že je bars stara ňeprijaľi, a odsudzeľi jich na deportovaňe, to jest nazad do kraju. Druhi krajan, 43 ročni Krempotics György ku svojemu švogrovi prišol do mesta St. Louis. Švogra ňenašol, medzi tim še pochorel, tak, že do špitaľa ho vžaľi. Konštatovaľi na ňim že češku žaludkovu chorosc ma, i vedľa novich zakonoch ho vikazaľi z Ameriki, takoj ho na šifu visadzeľi i nazad do kraju poslaľi. Z mesta Eperjes prišla tu na šife, 37 ročna Rottmann Fáni ku svojemu mužovi, chtori v Clevelandze biva, aľe v Ellis Islandze doktore ju zastaveľi zato, že 9 ročni mali jej sinaček, chtoreho so sebu priňesla vedľa doktoroch še zahakuje v reči. Ona aľe vžala fiškaľa, ten privedol muža, chtori poľital po všeľiakich protekcioch, i tak s češkim trudom po dva tiždňovim hareštu jich prepuščeľi do Ameriki.

Homestead, Pa. V tutejšej gr. katoľickej farnosci krajaňi svojo dzeci vedľa zakonu do angľickej školi muša pošilac. Rodiče aľe, žebi dzeci i pre stari kraj užitečnima občanami ostac mohľi, davaju dzeci svojo prez dva vakaciovo mešace v uherskej reči viučovac. Dostaľi sme ľist od jedneho tamejšeho krajana, že tehoročni ekzament še obzvlaštňe dobre vidarel, a medzi dzecmi ňebulo aňi jedneho, chtore bi calkom dobre po uherski ňebulo čitalo, pisalo, rachovalo, ai inše predmeti učeňa znalo. Najbaržej še viznačeľi Nahaj Mariska, Varga János, Kohút Juliska i Kalvin Mihály. Horľivi g. k. pľeban tej farnosci je Roskovics Szilárd.

Detroit, Mich. Tutejši 45 ročni robotňik Darabos István, už pred paru rokami še vislovel, že še mu šňilo, že on na šležinkovu chorosc umre. Veľo času uplinulo od tedi, jak še naraz pochorel, a jak doktor ku ňemu zavolani ustanovil, že chorosc jeho vov šležinki še nachadza, to ho ešči češši choreho učiňilo, tak,

že jak ho vežľi do St. Mary špitaľa ňeborak na draže zomrel od strachu. Žena sos štiroma dzecmi zostaľi po ňim.[118]

SKUŠENOSCE O AMERIKI.

Chto ňečul o tej častki šveta? Male dzeci, ktere še do školi lapaju chodzic, tak bešeduju o Ameriki, jak o sušednim valaľe. Už je temu vecej jak 30 roki, že našo ľudze še počaľi interessovac o Ameriku. Perše 10 – 15 roki ňebars rozkošne chire mož bulo počuvac, veľo našich ľudzoch tam na ňivoč višlo, zdrave, život utraceľi, bo ľudze okoľicu, tamejše okoličnosce tak ňepoznaľi jak dňeš. Tak veľo ešče jich ňebulo, žebi svoje prava zahovac, zavarovac mohľi tak pred cudzožemcami, jak amerikanami, ktere jich v češkich robotoch vihasnovaľi a za trud jim ňezaplaceľi, aľe veľo raz jich okradľi abo i zabiľi. Ňe tak še ma vec aľe dňeš! Ľudze tak idu tam, jak do svojeho kraju, tam su cale fameľie, otcec, matka, dzeci, bratca. Možeme povedac, že z každeho valala vecej jest v Ameriki, jak doma, i ked to tak daľej budze tervac, ta obraz našich vichodnoslovenskich stoľicoch še calkom premeňi. Doma ľem stare zostavaju a dzeci, jednim slovom take, co robic ňevladaju. Od 14 rokoch do 60 to šicko v Ameriki, ženi, mužove, dzivki, parobci. Dzecoch vekša častka dňeš už v Ameriki še rodzi, mlade pari do šľubu v Ameriki stupuju, domu ľem rodzinu opatric pridu ai zomrec. Dňeš-jutre u nas budze druha Amerika, bo robotňika, čeľedňika ňit, a co jest ta plane ; robic ňechce, a zaplacic ho treba draho. Gruntovne panove virobek žemi poohabjaľi, bo pre drahu robotu še ňeoplaci, chtore veľike massi maľi, do arendi podavaľi a druhe popredaľi. Na viarendovanich roľoch z dolneho kraju ľudze robja, ktere predcaj su tunše i ľepše robotňici jak našo. Co žeme popredaľi s tim su vinahradzene, že za triraz, štiriraz tak drahu cenu predaľi utro, jak pred 10 – 15 rokami. Chto to šicko zretedelňe rozjima i považuje, ten s boľescu šerdca skušuje, že to ňe je v poradku. Su, i ľehko možem najsc pričini, pre ktere narod do Ameriki idze, aľe su ešče vecej i važňejše pričini, ktere jedneho a každeho dobreho občana na to šila, žebi bez pričini tu milu matku, svoju krajinu ňeohabjal.

Co je obecna pričina vivandrovaňa? To, že ľudze s vekšej častki ňe su kontentne s tim co maju! Každi vecej chce mac, jak jeho predkove, ľepši a ľekčejši chce žic, a pri tim meňej robic a meňej še trapic. Peňeži a bohatstva su ta zlata mamuna, kterej do pazduroch, chto še raz oddal, zridka še ztamadzi vimentuje. S druhej stranki to pravda, že chudobnich ľudzoch dňeš vecej jest, jak dakedi bulo. Ľudzoch vecej jak predtim, žem teľo chľeba ňeda, keľo jednemu-každemu treba. Potrebi jedneho občana su vekše jak dakedi buľi. Jeden gazda, ked ma 8 – 10 dzeci, ta na dvoch ošminoch jich vichovac ňemože, bo z tich ošminoch v našich ňeplodnich višnich stoľicoch hasen a urodzaj je bars maľi. Ked z takich jeden-druhi pujdze do Ameriki, to pokračovaňe jich haňic calkom ňemož. Nudza a veľka psota zakon lame. Aľe že každi ľem do Ameriki še bere,

118 Naša Zastava. 1909, č. 41, s. 13.

to za dobre uznac ňemožeme. Zarobku i u nas jest, i najdze každi ľehko, kemu še robic chce. Ked placa je dakus menša, ale i robota ňe je tak češka a ňebezpečna jak v Ameriki. I v Ameriki ňe vše jest roboti. Od kedi amerikanski krach potresol financialne a gazdovske položeňe Spojenich Štatoch Ameriki, i tam už tak robota ňeidze, ai takeho dohodku ňit jak predtim bulo. Ľem pred paru tiždňami ešče mal som priľežitosc ňe s jednim z našich rodakoch bešedovac, ktere še skaržeľi, že už mešace a mešace ňijakej roboti ňemaju, a ňijakeho dohodku ňevidzeľi. Z tich vekša častka abo po žobraňu chodzi, abo s požičanich peňežoch svojich rodakoch žije, ktere ešče dajaku robotu maju. Veľo še skaržeľi, že veľo peňežoch popožičanich maju medzi ľudzmi, a ked še robota ňepopravi, ta ňikda jich nazad ňeuvidza. Čul som i take, že ňe jeden dlužni kontrakt dal zos sebe svojemu burdošovi, že mu mešačňe 50 dollare budze placic za kost, ľem žebi ho vitrimal. To na jeden rok 600 dollaroch urobi. Na to dlužstvo dvatri roki treba mu robic, ked ho statečňe chce viplacic.

Druhe cale krajini schodza to na žeľezňicoch, to na pešo za robotu, ňe jeden vo veľikej draže od hladu zomre, bo miloserdenstvo v Ameriki ňebars poznaju ľudze, a to aňi ňečudo, bo take po žobraňu chodzace najvecejraz zvikľi bic najvekše zlodzeje, ktere zabijaju, paľa a okradaju ľudzi. Dňi i dňi, tiždňe a mešace chodza ku fabrikom to rano, to poobedze, žebi jich bas do roboti prijal. A ked še najdze potreba na jedneho chlopa, ta 10 – 100 dollare treba štuchnuc basovi do rukoch, žebi medzi sto občekavajucima na robotu on dostal povolaňe do fabriki. Co še najdze zarobek, to ňe tak veľiki, jak mi tu sebe doma predstavjame. To pravda, že vedľa roboti, či dachto na verchu po žeľezňicoch, abo v majnoch pod žemu, abo vo fabrikoch robi – i placa še meňi – fajňejšu, abo sprostu robotu konči. Placa od 1-ho do 6 dollaroch še meňi na dzeň. To v kraju nam še bars veľo vidzi, bo jeden amerikanski dollar doma 5 koruni stoji, ale ňe tak v Ameriki; tam vera, hoc chto co budze povedac, dollar teľo ceni ma, jak u nas zlatuvka. Pre teho, chto v Amerike tak zna žic, že na dzeň malo co skeľtuje, ňe ji, ňe pije, ňe chodzi po zabavoch, na koscel, špitaľ, spolek, doktoroch, ňič ňeplaci, ta amerikanske dollare veľiku cenu maju, bo jich v kraju može premeňic. Chto ale v Ameriki poradňe žije, temu malo co še zviši, pri tim šickim ai veľo takich vidatkoch ňema, kterich v kraju znašac muši. Porcii krajinskej naš robotňik ňeplaci, ale o veľo vekša porcia je, kteru samovolňe placi na duchovneho, na koscel, na všeľiake assekuracie, do všeľiakich spolkoch, na doktora, na špitaľ, ktere keľčiki vo veľo majnoch a fabrikoch pri tiždňovej placi, počas pedi mu scahňu, tak, že ked šicko sebe porahuje, ta malo co mu ostaňe. Chto skušel a vidzel, že jak kervačňe, za jake veľke trapeňe zarabjaju našo rodaci tote centi, ten Ameriku chvaľic ňebudze.

Co najčešša a najňebezpečňejša robota, to naš človek konči. V tej češkej a ňebezpečnej roboce veľo ľudzoch ziskalo svojej šmerci a zdrave takoj každeho je nakažene. Chto prez vecej roki v Ameriki v tej češkej roboce bul zaujati, temu doma malo hasnu može vžac, ten ľem odpočivac a zomrec pridze domu. Keľo ľudzi, teľo všeľiake bešedi o Ameriki, jeden chvaľi, druhi haňi, pravdu čistu vera

zridka chto skaže. Ňe haňim, ňe chvalim calu Ameriku, to aľe do šmerci budzem hlašic, že malo dobreho jest v Ameriki pre europejskeho človeka, okrem tich mamunovich dollaroch. Ňedobra tam voda, ňezdrave povetre, ňesmačni je chľeb, meso, slovom strava, napoje take paskudne, že s ňima še ľehko človek može otruc. Paľenka, takzvana viska zos dreva praveneho alkoholu še robi, z ktereho i u nas počaľi napoje robic i v Uherskej krajiňe, a nasledkom teho 59 ľudze otrovene buľi a veľo češko chorich po špitaľoch ľeža. Mož dumac, že keľo potruju v Ameriki, ľemže tam o to vlada ňestoji, bo ľudze dosc napominane su s všeľiakima antialkoholističnima spolkami i v najvecej krajoch zakonami, žebiše pijanstva, alkoholu varovaľi. Co v Ameriki vecej zarobku je jak doma. to aňi ňečudo, šak u nas v dvoch troch krajinoch v Ňemeckej, v Belgiume a Hollandii vecej narodu jest, jak v calich Spojenich Štatoch severnej Ameriki. Treba znac, že žem Spojenich Štatoch urobi 9.383,029 kvadrat kilometre, a višśej spomnute tri europejske krajini dovjedna ľem 603,199 kvadrat kilometre žemi maju, tehda petnacrazi vekša je Amerika, jak s Ňemecku spojene krajini. Daľej zname, že v Ameriki uhľa, žeľeznej rudi, petroľej, gasu, zlata, stribla teľo jest, jak ňikdze na calim švece, preto fabriki a všeľiakich tovaroch handeľ tak še rozvil, že v tim ohľedu prikladom je calemu švetu i provadzi. Kdze narodu tak malo, a bohatstva veľo, ktere skerze handeľ, fabriki a majni serzuju, tam samo še rozumi, že robotňikoch bars – ňe ľem hľedaju, aľe i usca, placa hojna – je potrebno. Ľemže tak češka robota, jak v Ameriki še nachadza, ňe pre naš narod je valušni, ktere še tam dobre čuc ňikda ňebudu a ňemožu, bo doma ku ľepšemu buľi priviknute. Hoc na keľo dachto prišvedčuje, že on še tam dobre čuje, to ňe je spravedľive, čiste vijeveňe jeho sumeňa. Každeho šerdco cišňe, ked mu jeho mili kraj do mišľi pridze, i každi še caha do domu svoje trudi vispočivac, ščestľivi, spokojňejši je, ked ubezpečil še, že v svojej občanskej, macerinskej žemi budu jeho kosci odpočivac. To je zakon od Boha do šerdca našeho zaščepeni, žebi sme še ku svojej milej matki krajini priľipjaľi i tam žiľi i hlavu položiľi, kdze sme še rodzeľi. Dr. Répák Jenő.[119]

Zlodzej, chtori še sam ohlašel. Šidzemidvacecročni kupecki pomocňik Klein Bernát Salamon pred paru rokami uceknul pred assentirku do Ameriki. Teraz še vracel do Uherskej, navščivel svojich na videku bivajucich pokrevnich a každeho s ňich prekvapil s dajakim cennim darom. Rozpravjal všadzi, že še mu vov Ameriki dobre vodzelo, a že veľo zarobel. Medzi tim aľe budapeščanska poľicia dostala telegramm vedľa chtoreho Klein od jedneho londonskeho poznateho ukradnul 12,000 korun a potom uceknul pevne do Budapeštu. Klein še doznal, že ho hľedaju, a minuli tidzeň sam še oznamel na poľicii, kdze ho hňedka visluchaľi a zamkľi. Londonskej poľicii telegrafičňe daľi na znamosc, že hľedaneho zlodzeja zotrimaľi.

119 Naša Zastava. 1909, č. 42, s. 4.

Cleveland, O. Zos Sátoraljaújhelyu pochadzajici krajan Szidor Mihály vov fabriki Erie Railroad jedno češke žeľezne koľeso kuľal dzeška na višše mesco, naraz še mu koľeso z ruki vismiklo a 17 ročneho Szidora na šmerc pridušelo.

New Brunswick, N. J. Doteraz ľem medzi taľianami bula v modze společnosc «maffia», kterej udove zavjazaľi še s mordovaňom še zbohacic. Teraz v tim mesce vinašľi jednu udajňe sos 60 udoch pozustavajicu bandu podobnu, chtora ľisti rozpošilovala všeľiakim ľudzom, v chtorich od ňich peňeži viludzovala s tim hrožeňom, že ked tote peňeži na patrične mesco, do teho a teho času zložene ňebudu, život temu istemu odberu. Poľicia pristrehla, že chto pridze po viludzene peňeži, i ulapela ptačka v osobe Juriga Petra, chtori še priznal, že tote ľisti on pisal v meňe calej společnosci. Jurigu zavarľi do hareštu, a teraz sbira poľicia jeho kamaratoch. Vedľa amerikanskeho prava petnac roki budze každen z tich plaňikoch v harešce šedzic.

New Castle, Pa. Vo fabriki Amerikan Sheet Tin & Plate Co. medzi štrajkujucima robotňikami a fabrickima uradňikami bitka povstala, v chtorej krajana Ottó Tivadara na šmerc zastreľeľi, a vecej krajanoch češko poraňiľi.

Racine, Wis. Z Biharskej pochadzajici krajan Antorislán Vazul pri budovaňu jedneho domu cehli nošel, pri roboce še mu hlava zakrucela a on ňeborak zos treceho štoku spadnul a na kameňoch strašňe potlučani mertvi ostal.

Alpha, N. J. Jednemu krajanovi Luksa Jenovi žeľezňica nohu odrezala, od teho času v ňesmirnich boľescoch še nachadzal, a okrem teho poňevač do spolku ňeprisluchal ai vo veľkim ňedostatku a trapeňu bul, spolukrajaňi jeho teraz jeden bal usporadaľi, chtoreho balu čisti dochodek Luksovi ku podpore daľi.

South Bend, Ind. Jedneho tutejšeho salonistu Tomasits Jánoša, krajana ňezname zbujňici nočnej hodzini virabovaľi, a zo skľepu okrem všickich hotovich peňežoch i veľo druhe veci pobraľi, a co ňevladaľi zabrac to poviľivaľi, tak, že bidni Tomasits na vecej tišic dollare škodi ma.

Bridgeport, Conn. Jeden zos abaujskeho Göncu pochadzajici krajan Kopcsó János, chtori všeobecňe ucteni a medzi krajanami obľubeni bul, tote dňi nahlu šmercu zomrel. Tak nam pišu, že na jeho pohrebe 12 tišic krajanoch še shromažďželo.

Cleveland, O. Jeden zos Beregskej stoľici pochadzajici gazda Kohnan László dluhe roki s prečešku pracu zarobel sebe dvatišic dollare a s ňima domu še posbiral. Prešol prez moro, došol až bľizko Munkácsu, kdze s vecej židami v jednim vagoňe šedzel, i od dluhej cesti dotrapeni usnul. Jak še zobudzel, pugiľar s peňezmi ňenašol, ukradnul mu ho chtoška. Že chto, a kdze, to ňeznac. I teraz chori ľeži od žaľa nad utraceňom svojej kervačnej praci.

Ellis Island. Jedno z Eperjes pochadzajice dzivče, 18 ročna Fábián Mária, chtora pre zle nasledki svojej ľubosci do Ameriki isc chcela, tote dňi došla tutak, aľe jak ju doktore poopatraľi, a zbačeľi, že je včeži, vedľa novich zakonoch vivan-

drovaňa odsudzeľi ju na deportovaňe, to jest šupom nazad ju poslaľi do kraju. Zo šarišskej obci Remenye pochadzajici 16 ročni Csőrej György ku svojemu bratovi do Plimouthu še sbiral, poňevač aľe doktore ho ku svojemu veku za bars slabeho, maleho našľi, tiž ho ňechceľi prepuščic do Ameriki, ňiž brat jeho še ňepodpisal, že krajiňe na terchu ňebudze. Štiri tiždňe tervalo ňiž še dočekal, že ho vipuščeľi.

New-York. Šesc ročneho chlapčika Hunt Petra, sina jedneho s našich krajanoch na Secon Ave-uľici iduca električna žeľezňica tak ňeščesťlive zachvacila za šatki, že ľem mertve celo dzecka posbiraľi zo šinoch.

Aurora, Ill. Na tutejšej jednej uľici jedneho zvjazaneho a strašne pokaľičeneho človeka našľi, chtoreho visluhac ňemohľi bo prehvaric ňevladal, ľem teľo konštatovano, že z uherskej pochadza, a že ho jakeška amerikanske zlodzeje napadľi a všicko co pri sebe mal, mu virabovaľi.

Bay City, Mich. V tutejšej Hecla Cement fabriki pracujici krajan Ürge András tak ňeščesťlivo spadnul s jednej drabini, že sebe nohu zlamal, a na teľo še mu zdruzgala, že mu ju doktore takoj odrezaľi.

Cadillak, Mich. V tutejšej Mitchell Diggins Iron fabriki pracujiceho krajana – chtoreho meno ňezname v praci jedno koľeso porvalo a tak mocno ho polamalo, že medzi paru minutami umar.

Ward, W. Va. V tutejšej majni pracujice krajaňi Droban Kántor Vazul (Drág) i Ugor György (Petegd) vjedno robeľi v majni pri vivožovaňu vikopanej žemi. Teraz ňedavno jak phaľi pred sebu žem, zavaľela še nadňima povala, i ňiž, kamaraci pribehľi ku ňim, žebi jich z popod žemi višľebodzeľi, obidvojo pridušene buľi.[120]

Veľke klamstvo. Vinkler Emil notariuš bul v obci Kelen, pochodu Szina, jeho žena tiž tam poštarka. Das 30,000 koruni ukradľi; a jakim spusobom? Vinkler jak notariuš na mena menších gazdoch falšoval dlužebne kontrakti, ktere potom zadal do bankoch a pital peňeži na intabullaciu. Peňeži na totich podpisanich gazdoch banki viplaceľi a summi do grundbuchoch intabullovac daľi. A sice pisma prez ruku notariuša išľi, ta pravda, že še aňi jeden gazda ňedoznal, že jeho grundbuch je občeženi. Banki i peňeži na mena podpisanich gazdoch poslaľi, čože aľe, ked na pošce Vinklerova žena šedzela, ktera o manipulacii svojeho muža znala, a tak peňeži sebe zotrimala. Uceknuc chceľi do Ameriki, aľe v Hamburgu jich ulapeľi, a teraz už v Sátoraljaújhelyű su zavrete. Škodovac ľem šparkassi budu, bo ľudze, ktere su na kontraktoch podpisane, o ňičim ňič ňeznaľi, žadne kontrakti ňepodpisaľi, a tim meňej peňeži vidzeľi.

120 Naša Zastava. 1909, č. 42, s. 12.

Hoboken. N. J. Rev. Kossalko József od davnich rokoch v Ameriki učinkujuci kňaž košickej diecezi tote dňi odcestoval do stareho kraju.

Hazleton Pa. Novi koscel slovenskej rim. kat. farnosci, Sv. Trojici, chtora še ešči, pred dvoma rokami odstraňela od slovenskeho koscela Sv. Jozefa, koncu septembra bul slavnostňe otvoreni. Peršu sv. omšu v tim novim kosceľe mal pleban tejto farnosci naš mili praceľ a rodak Rev. Szémann János. Visluhovaľi a pomahaľi mu Rev. Luchy a Rev. Jurica. Oduševňenosc a radosc protimnich vericich bars dzvihal a rozmnožoval prekrasni štvorhlasovi špev, chtori Ondek Freelandski orgaňista vedol. V tim štvorhlasovim lacinskim špeve učasc braľi kat. krajaňi farnosci. S veľku radoscu špivaľi pritomne «te deum» to jest: «tebe Boha chvaľime», zato, že jim Pan Boh pomohol do svojeho vlastneho koscela vejsc, na chtori už dva roki čekaľi, za chtori čas veľke a ňeočekavane prekažki mušeľi cerpic. Za tim nasledovala kazeň, v chtorej Rev. Szémann predložel pričinu jich radosci a svatosc teho mesca, v chtorim od dneška Kristus Pan budze panovac v Oltarnej Svatosci. Napominal jich na lasku a obetovavosc, abi za prikladom peršich krescanoch žiľi v jednoce, svornosci, laski a pokoju, a abi na tento novi koscel a jeho ozdobu ňezapominaľi. Radosc farňikoch pri tej slavnostnej priležitosci ňe ľem šerdca napulňela, aľe i jich ščedru ruku ku hojnim darom pohla. Lebo hoc jak češke robotne časi su, predčik nasbirana ofera 509 dollare urobila.

Vivian W. Va. Zos Šarišskej pochadzajici krajan Murczko János, chtori v tutejšej fabriki Lynchburg Coal Co. robel, vjedno s bratom svojim kopal uhľe. Jedna veľka hruda uhľa še odvaľela a Murczka zabila.

Vancover. V jednej baňi ňedaľeko teho mesta veľki vibuch še stanul. V čas ňeščesca 60 robotňikoch bulo v majni, 20 mocno poraňene ucekľi, pred tamtima 40 aľe zasipal še vichod. Všicke majni veľkim plameňom hora, a vecej šachti še už zavaľeľi. Tote robotňici, chtore ucekľi to hutora, že tricec spolupracovňici takoj hňed umarľi, a o zostalich dzešec ňit ufnosci žebi še viratovac mohľi. Medzi umartima vekša častka našich krajanoch.

Detroit, Mich. Jeden tutejši krajan ňeznameho mena zo zvadi češko poraňel svoju ženu. Jak poľicia po ňeho prišla, začal še stavjac naco ho poľicman napadnul, a tak mocno ho zbil, že češko obstoji na živoce.

Princeton. Z Uherskej pochadzajice dvojmi krajaňi Nagy János i Kaszás József v najuprimňejšim praceľstve žiľi vjedno, a ai robotu v jednej fabriki maľi. Jedneho dňa dvojmi kamaraci na poľuvku višľi, na chtorej Nagyova puška z ňezdobački vistreľela a Kaszása na šmerc zabila. Nagy nad tim ňeščescom na teľo še zarmucel, že až rozum utracel.

Barnesboro, Pa. Zos Zempľinskej obci Bekecs pochadzajici krajan Csordás András v tutejšej uhľovej majni pri kopaňu uhľoch še zabil. Mladu manželku sos dvoma dzecmi zohabel.

Castle Sharon, Pa. Császár Antal i Horváth Otto z Jászova pochadzajice krajaňi robotu chodzeľi hľedac. Na draže so sebu ňešľi jednu pušku, chtora vistreľela a Czászár Antala mocno poraňela.

Colombus, O. Z Uherskej pochadzajici krajan, 17 ročni Hadadi Endre v tutejšej majni robel, a pri pracovaňu tak češko še pokaľičel, že nasledkom ranoch medzi dvoma dňami zomrel.[121]

Zatopene dzecko. Tóth Györgyova, obivateľkiňa z obci Bölzse dva šumne dzivčata mala. Muž je v Ameriki, a ona s tima dzecmi doma žije. 7 ročna Mariška a 3 ročna Haška še pri potoku, kteri prez valal idze, baveľi. Večar malu Hašku na brehu potoka umartu našľi. Jak še to ňeščesce mohlo stac, ňichto povedac ňezna.

Ellis Island. Zos Aradskej stoľici (Ujpanát) pochadzajici krajan 27 ročni Kögel János so ženu i s dvaročnim dzeckom do Ameriki prišol. Už ai v kraju ňebars zdravi bul, jak tu došol doktore ho poopatraľi a pre chorosc jeho sud mu ňedovoľel vistupic do Ameriki aľe nazad ho vraceľi do kraju. Podobne ňeprijemnosce maľi a dlukši tervajice arretovaňe precerpeľi teraz ai krajaňi Kracsun Mihály i so ženu Anna (Kissszeben), Haupt Sándor (Temesvár), Imre Gábor (Nógrádpatak), Jevcsuk János (Berezna), Román Mihály (Csemernye), Szemán József (Boldogkóujfalu).

Connelsville. Pa. Vov baňi Frick Coal Co. udala še ňehoda, chtorej obetu staľi še štvero robotňici. Šedzeľi na vožikoch do baňi iducich, a stalo še, že vožiki viskočeľi zo šinoch a tak mocno še vražiľi do jedneho slupa, že jedna častka povali še zrucila. Pri temu ňeščescu Kokocsik Ferenc krajan bars češko poraňeni zostal.

Ford City Pa. Mali chlapec rodaka Stefek Ferenca hral še s druhima chlapcami pri ohňu na uľici. Lapeľi še chlapcu šati, a jak zľeknuti bežel, tim baržej rozduchoval oheň, tak, že ňiž domu doľecel ku rodičom pulmertvi spadnul pred ňima. Bars češko obstoji na živoce.

Chicago, Ill.. Manželka jedneho krajana z Gromoša (Kormos, Sárosm.) Csanda Jánosova predešleho mešaca po dlukšej chorosci zomrela.

Allegheny, Pa. Kulamer János, rodak zo Szepesváralja tote dňi zložel pred tutejšu štatnu komiššiu fiškaľski, pravotarski ekzament, a sice s najľepšim visledkom a pochvaľeňom.

Homestead, Pa. Jeden zo Šarišskej stoľici pochadzajici krajan Kosczelnik József pri nočnej praci ňeščesľivo pochodzel. Spadlo mu na hlavu žeľezo, a hlavu mu precalo, poňevač aľe rana ho ňeboľela skončel svoju pracu, a až rano išol ku doktorovi. Jak domu prišol ľehnul na posceľ, a jak ho žena zobudzic chcela, našla ho umarteho. Štiri široti zochabel.

121 Naša Zastava. 1909, č. 43, s. 15.

Columbus, O. Ešči i teraz jest veľo krajanoch, chtore robotu hľedaju a pritemu druhim krajanom su na terhu. Ňedavno dvojmi z Tolcsvi pochadzajice robotňici Waller József i Molnár István prišľi na jeden burd, kdze vecej krajanoch bivalo, a tam burdoša Király Sándora opitaľi, žebi jich prenocoval daskeľo noce, ňiž roboti najdu. Király to urobil, aľe zle pochodzel pri temu, bo hosce v noci vikradľi z burdu šicko co jim ľem do ruki padlo. Jak še tamte robotňici zo spaňa prebudzeľi, ňemaľi šatoch, do čeho še obľesc, daskeľo z ňich aľe preči še posbiraľi hľedac tich ňevdzečnich hoscoch, a podarelo še jim jich ulapic a poľicii oddac.

Allegheny, Pa. Ňedavno že še skončel veľki štrajk vov fabrikoch Pressed Steel Car Co. znova vipuknul ňeodluha druhi štrajk, a teraz zaš treci medzi robotňikami tutejšej fabriki Standard Mfg. Co. Počet štrajkujucich urobi viššej 600, a z tich vekša polovica našich krajanoch.

Columbus, O. Piggler János krajan, chtori pred štiroma rokami prišol do Ameriki v tich dňoch z jednej zabavi domu išol. Vov ponahľaňu ňeobačel žeľezňicu, chtora pri jednim rohu, kdze še draha kruci Pigglera prešla a tak češko ho poraňela, že ľedvo zostaňe pri živoce.

Washington, D. C. – Doteraz za registrovane ľisti placilo še 8 centi, od teraz aľe, vedľa naridzeňa poštoveho ministra o 2 centi vecej, to je st 10 centi budze treba placic. Doteraz, ked še registrovani ľist stracel, pošta placela zato uškodne 25 dollare, od teraz aľe v takim padze budze placic jak vinahradu 50 dollare. Ten novi zakon do života stupi na 1. decembra 1909.

Amerikanskim vojopovinnim krajanom do pozornosci!
Šicke vov Ameriki dočašne pretrimujuce še austriacke i uherske vojopovinne, jak ai šicke tote, chtore dostaľi povolaňe na čvičeňe, svojim povinoscam zadosc ňeučiňiľi, uradňe vizvane a upozorňene bivaju, že vov visokej amnestii (omilostňene) z roku 1907 ľem v tim padze možu bic učastne, ked do 1-eho decembra 1909. personalňe še prihlaša u patričnich obecnich uradoch. Kedbi dachtori austriacki aľebo uherski poddani vojopovinni chcel mac daľše višvetľeňe skerz tej veci, s tim ohotňe služi Philadelphicki konsulat aľebo konsularska agentura v Hazletone. Poštova adressa: Imperial and Royal Austro-Hungarian Consulate Philadelphia, Pa.[122]

Dom pod 24 hodzinami. Co človek ňikda ňemišľel, ba aňi ufac ňešmel, dňeš už pod 24 hodzinami vistavju jeden dom. Jeden americki indžiňir Carl W. C. vov mesce St. Louis stavja take domi pod 24 hodzinami. Na našich dvoch obrazkoch bars dobre možeme vidzec chitre budovaňe tich domoch. Ľem ku žemej roboce treba kus času, bo dom 25 robotňici pod 4 hodzinami dovedna zložu. Naturalna vec je, že cale budovisko, to jest jeho častki vov fabrikoch zrobene a robotňici už ľem jich poskladaju.

---

122 Naša Zastava. 1909, č. 44, s. 13.

Pan Antal i jeho kompania. Antal Lipóta, penzionatneho krajinskeho sluchu (amtsdiner) poľicia na újhelyskim štacioňe prave vtedi dohicela, jak chcel štiroch parobkoch abaranskich do Ameriki vislac. Kapitan mescicki Antal Lipóta, kteri už pre taki prestupek dvarazi štrofani bul, na dva mešace harešt i 600 koruni peňežoch poštrofal. Parobkoch : Szalai Ferenca, Tamok Andráša, staršeho Tamók Mihálya i mladšeho Tamók Mihálya na 8 – 8 dňi harešt i 50 – 50 kor. štrof odsudzel. Odsudzene ňeappelovaľi.

Poza mora. Smutne pismo došlo tote dňi ku stoľičnemu vicišpanovi. O tim ho upovedomuju, že Farkas Mózes, obivateľ zos Abaujskej stoľici v Ameriki zomrel bez šickeho majetku. O tej šmerci vicišpan upovedomel jeho ženu sos štiroma dzecmi, ktere doma zostaľi a na taku smutnu novinu ňebars buľi prihotovene.

Odsudzene agenci. Z Alsókubina pišu, že pohraňična poľicia oravskej stoľici Pomalu Jánoša, obivateľa v obci Pekelnik odsudzela pre tajne sprostredkovaňe vivandrovaňa na jeden mešac do hareštu, a na 300 koruni peňežnej pokuti. Jurkulak Józsefa s Lipici tiž pre vabeňa ľudzoch do Ameriki odsudzela na 15 dňi a na 50 korunovu peňežnu pokutu.

Perth Amboy, N. J. Jednej ňeobičajnej udalosci svedkom bul tutejši uherski rim. katoľicki koscel. Mikami Majoro, 32 ročni japonski mladzeňec za ženu vžal sebe jednu zos Vencsellő (Szabolcs m.) pochadzajicu krajanku Jaskó Magdolnu. Grosz Ferenc pľeban jich zdaval, kdiž perše pred šľubom japonca pokerscil, a tu meno Ferenca dostal.

Orville, O. Z Uherskej pochadzajici Oláh János už davňejši čas robel na žeľezňičnej leňii Baltimore – Ohio. Každi ho za trižbeho, ušilovneho človeka poznal. Minule dňi – ňeznac z jakej pričini – prešla ho žeľezňica, tak, že mertvi zostal na šinoch.

Albány, N. Y. V tutejšim kraju pred paru tiždňami strašňe mocna, za 24 hodzini tervajica povichrica dulovala. Ňemož počitač, jak veľo domoch, budinkoch povivracala. Medzi škodňikami nachadzaju še ai dvojmi krajaňi, Cseh Jánošovi calu strechu zerval viter z domu, Resetár Jánošovi jeden novovibudovani dom calkom še prevracel, a v ňim še nachadzajice veci tiž še mu potrepaľi. Božske čudo, že so životom še viratovac znal.

Homestead, Pa. Horľivi duchovni tutejšeho gr. kat. koscela Roskovits Szilárd do koscela jeden novi hlavni oltal daroval. Verice jeho tiž častku chceľi mac vov zasluhi okrašľeňa koscela, a ponad oltar prekrasni veľki obraz Bl. Pannej Mani, Patronki Uherskej vimaľovac daľi. Tote minule dňi bula slavnostna pošvicanka tich vecoch, chtore chvaľitebnu obetovavosc dričneho farara, a dobroserdečnich farňikoch oznamovac budu.

Cleveland, O. Rozgonyi György i Majoros András krajaňi do jednej tutejšej fabriki še ponahľaľi do roboti. Chceľi sebe drahu skradzic, i precaľi prez žeľezňične šini. Ňezbačeľi pri tim prichadzajici lokomotiv, chtori jich obidvojich so

sebu porval, a tak češko poraňil, že jak jich do St. Lucas špitaľu odvežľi, doktore vipovedzeľi, že češko obstoju pri živoce.

Ellis Island. Zos Rokitova (Sáros) pochadzajici 18 ročni Lázár Adám ku svojemu bratovi Jánošovi še sbiral z kraju do Star Junction. Jak zo šifa vikročel ellisislandske doktore ho povizitirovaľi, s ňim še dohvaraľi a tak našľi, že je ňe calkom zdraveho rozumu. Všeobecňe znama vec je, že tote amerikanske doktore, chtore po angľicki hutora, ňeznaju še shvaric s našima ľudzmi. Ked še s prostredkom dajakeho tlumača kedi-ňekedi dorozumja, to še običajňe s takim šmišňe-čudnim dialektom stava, že naš človek še rozešmjac muši nad totu slovensku reču, a kadzi še rozešmeje, hňed zpovedza o ňim, že je šaľeni. Take padi še už vecejraz postavaľi s našima rodakami, to iste še stalo pevňe ai s rokitovskim Lázár Adámom, a takoj ten isti dzeň ai sos jednim druhim človekom, zos Sárospataku pochadzajicim Heimlich Hermanom, chtoreho doktore ellis-islanske na deportoveňe do stareho kraju odsudzeľi.

Zo Spišskeho Podolinu pochadzajici Fábis József svojo dzeci dal privesc do Ameriki do mesta Oliphant, poňevač ňemaľi dosc peňeži, a ňeznaľi preukazac, že še v Ameriki narodzeľi, komiššia krajinska jich vov Ellis Islandu zotrimala doteľ, ňiž peňeži ai rodne ľisti svojo priňesc daju.

Rotterdam. Jedna z najvekšich šifoch «Holland – Amerika» ľeňii menom «Rotterdam», ktera na 2-eho oktobra vecej jak tišic cestovateľoch, medzi ňima paru sto krajanoch našich vinašala do Ameriki na more, bľizko suchej žemi vo veľkej molhi na skalu trafela, a ľem malo še chibelo, že cestovateľe jej ňeprepadľi. Vecej hodzini v najvekšim ňebezpečenstve še nachadzala, jak nahľe daskeľa menše čolnoki pribehľi a šifu z češkeho položeňa višľebodzeľi.

Roslyn, Wa. Vov majnoch Northwestern Improvent kompaňii veľki vibuch še stal, chtori častku majni ai budinkoch okoľičnich zapaľel. V čas ňeščesca pejdzešat robotňici robeľi v baňi, z tich osmero na prach zhoreľi, medzi tima jeden zempľinčan, dvojmi šariščaňi, mena jich doteraz ňezname. Ostatňim še poščescilo z ňebezpečenstva uceknuc.

Hazleton, Pa. Ked slovenski koscel sv. Trojici bul otvoreni, o tim še dohadovaľi, že chto budze sameperše v ňim kersceni, chto budze šľub brac, a keho priňešu tam umarteho v truňe. Ked prišľi nove dzvoni, o tim špasovaľi, že kemu budu perširaz z ňima dzvoňic? Medzi tima bul i Danaj Péter, chtori vše to povedal: «No kedbi som mohol v tim kosceľe hocľem raz bic na svatej omši, ňedbam potim, hoc ai umrem». Co sebe žadal to še ai vipelňilo. Lebo ňebožčika dňa 30. sept. večar o 8-mej hodziňe v Lattimerskich majnoch zabilo. Mal krasni pohreb, chtori odbavel Rev. Szémann Ján duchovni, zo žaľom odproščajuc teho dobreho a horľiveho farňika od zarmucenej gdovi, od pozostalich maloľetnich širotoch a od pribuznich. Tak on bul perši, nad chtoreho mertvim celom špivaľi v novim kosceľe «Libera me», jeho sprevadzaľi sameperše so smutnim hlasom nove dzvoni. Ňeostalo suche oko na tim pohrebe, ľebo ňebožčik dobri človek bul,

a od každeho milovani. Žil 42 roki. Pri založeňu novej farnosci veľo zasluhi ma. On horľel ňe slovom, aľe skutkom. Jeho meno oznamuje osadňicka dochodkova kňiha, jeho meno chvaľi v kosceľe oblak skerz ňeho darovani. Perši bul všadzi, kdze trebalo novej osadze, novemu koscelu daco spomosc. Preto veľo ľudzi ho odprovadzeľi na ostatňu cestu. Spolek g. k. «Sojedinenija», chtorim udom bul, vo veľkim počtu še dostavel, a na pešo ho provadzel z Lattimer do koscela a na cintir. Taktiž i zo spolufarňikoch veľo mu preukazaľi posledňu uctu.

Bridgeport, Conn. Krasna a Bohu mila pobožnosc, to jest štiracec hodzinova poklona odbivala še vov 26., 27., 28-im septembru vov tutejšim rim. kat. kosceľe sv. Jana Ňepomuckeho, a na chtorej veľke množstvo vericich bulo pritomne sos duchovnima, chtore su všicke našo krajaňi: Rev. Major Dezsó Bridgeport, Neuwirth László Brooklyn, Csernyiczky István South Norwalk, Szabó Gyula Yonkers, Szuchy J. Porth Amboy, Vetszer Károly Newark, Hajtinger Imre Passaic, Tomcsányi Károly Trenton, Várlaky Sándor South Bethlehem r. kat. kňažove a Rev. Komorovszky Kovács, Sztaurovszky gr. katoľicke. Pocešitelna okoľičnosc je, že tak veľki počet horľivich duchovnich še zešlo na tej priľežitosci, chtora ňe ľem z duchovnich aľe i z vlasteneckich ohľedoch ľem dobri vpľiv mac mohla na vericich.

Lorain, O. V jednim tutejšim saloňe Szászi József i Papik János krajaňi mocno še opiľi a pritim še ai bic počaľi. Treci kamarat jich rozlučovac chcel, aľe na jeho ňeščesce, bo Szászi ho tak ňeščesťivo pokaľičel s nožom, že pulmertveho ho odvežľi do špitaľa.

Cleveland, O. Zos Abaujskej obci Kassaújfálu pochadzajiceho krajana, 26 ročneho Koszta Jánoša jedneho dňa na uľici bez sebe ľežiceho našľi. Z pervotku mišľeľi, že je opiti, jak ho aľe ľepši opatreľi obačeľi, že je po kervaveni. Hňed ho vžaľi do špitaľa, na jednu chviľku ku pameci prišol, aľe, ľem teľo znal vipovedzic, že ho chtoška postriľal. O jednu hodzinu zomrel. Že chto jeho mordarom bul, poľicia doteraz še ešči doznac ňemohla.

McKees Rocks, Pa. Vov fabriki Pressed Steel Car Co. panujuci dluhi štrajk ňedavno prestal a už zaš novi ňepokoj nastal. Tritišic robotňikoch, pevňe pre ňemiloserdne zaobchadzaňe verchnosci zaš zastaveľi pracu, a žadaju žebi bosi a formaňi fabriki všicke prepuščene buľi.[123]

AMERICKI ĽIST KU REDAKCII. Bridgeport, Conn. 15. okt. 1909
Ctena Redakcia "Našej Zastavi".
Uctive pitam, ňej budu laskave na moj adress poslac jich mili časopis, chtori som ňedavno u jedneho mojeho sušeda poznac ščesce mal. Predplatnu cenu takoj pošilam. A okrem teho ešči druhe tri adressi jim pošilam od našich krajanoch, prešovskich rodakoch, chtore tiž vstupuju za radnich predplatiteľoch.

123 Naša Zastava. 1909, č. 45, s. 14.

Tu do našeho mesta vecej eksemplare chodza z «Našej Zastavi», bo mi všicke krajaňi, chtore slovensku reč uživame, v šarišskim dialektce «po našemu» hutorime. Dobre nam padňe, že v «Našej Zastave» doznavame še o všickim, co še doma vodzi, a sice ňe v takej slovenskej reči, v chtorej dobre, že jazik ňepolameme, ale vov smačnej reči «po našemu». Škoda, že vov kosceľe ňešmeje še na nas toto iste ščesce, bo vera priznac še mušim, že tamteho tiždňa od našeho pana duchovneho z kazatelňici taku kazeň sme čuľi, že «veď vraj višľi jedne novini v Prešove ktere su maďaronske, a ktere čitavac je hriech ...» A mi krajaňi vichodno-slovenskich stoľicoch po tej kazňi še dohvaraľi jedno s druhim, a tak sme rozmišľaľi: ľepši bi bulo, kedbi ai naš pan duchovni... čital «Našu Zastavu», hocľem bi še naučel «po našemu», ale on še ňechce učic, ta žada, žebi mi še naučeľi veď vravic, a žebi sme čitaľi slovacke novini, hoc jich ňerozumime, ľem zato, bo na Uherski kraj šimfuju, a nas vlastivernich krajanoch «maďaronami» preživaju, a co jest planeho na nas zpichaju.
Ta vera nam še to ňepači, že jeden intelligent človek, co vecej kňaž, šimfuje na našu milu vlast, a mi prave preto tim verňejši budzeme čitac «Našu Zastavu», a budzeme ju ai rozširovac, a na keľo ľem možno hraňic še budzeme od takich «veď vraj» novinoch, chtore ňerozumime, a chtorich spisovateľe svoju rodnu žem, a milu vlast zradzuju. A zaco? preco? Bez pričini, bez zakladu, bez prava. Spovedzeľi, že v našej vlasti narodnosce utlačuju. Ta vera to ňepravda, bo každi zna – chto ľem kus dobrej vuľi – že u nas každa narodnosc jednake prava uživa, každeho jednaki zakon hraňi, pravda, že agitatorom ňedovoľa ľud buntatovac tak, jak to jim tu voľno, kdze pod heslom «za tu našu slovenčinu» všeľiake krive prostredki používac možu. Tak hutora tote slovenske Messiaše, že tu v Ameriki maju svojo slovenske školi, však ale to ňe prezradza, že v ňich še ľem po angľicki učic muša dzeci. Ta ked su take šmele, ňej vistupja tu v Ameriki s tim, že oňi ňechcu angľicku reč vov školoch, ale že chcu slovensku, ta znam, žebi jim ukazaľi dzvere američaňi. Ale dosc o tim. Ľem jim ešče teľo oznamujem uct. Pan Redaktor, že mi tu vov našim mesce pred rokom založiľi jeden Club: Perši Uhersko Slovenski Remešeľňicki Zabavni Club. Teraz na 24-eho oktobra budzeme trimac veľku slavnosc, to jest pošvicanku dvojnasobnej zastavi, chtora z jednej strani amerikanskej z druhej strani uhersko-nacionalnej farbi budze. Ta od tej zastavi veďkarske slovaci še tak poľikaľi, že cale americke slovactvo buntuju proci temu, žebi nam verchnosc pošvicanku tej zastavi ňedovoľela, a nam vov svojich slovackich novinoch všeľiak nadavaju, že sme slovenskej narodnosci zradcovia. No ale hoc jak ľitaľi, kričeľi, predcaj ňič ňedošahľi, bo amerikaňi vidza, že ked mi uctime našu nacionalnu uhersku zastavu, pod chtoru sme še narodzeľi, a ňekedi za šľebodu tak udatňe bojovaľi, ta budzeme znac i tu zastavu važic a uctic, pod chtoru teraz v Ameriki dočastňe žijeme, ale moskaľsku zastavu, ku ktorej jich vlastizradne šerdca cahaju uctic na žaden pad ňebudzeme. O slavnosci jim zaš odpišem. Ostavam s uctu Šariščan.

Odpovedz Redakcii.
Uctivi Paňe!
Kdiž jich mili ľist na predňim mescu «Našej Zastavi» uverejňujeme, už i s tim preukazac chceme, jak vdzečňe sme ho prijaľi, jak visoko ho važime, jak bars še nam popačel. Pri čitaňu teho ľistu tak sme še čuľi, jak ked dachto jeden do hustej mlhi zahulani kraj zpatruje,.z chtoreho molha še dzviha a slunko zviceži. Vidzime s radoscu še trižbeho a šlechetneho smišľaňa krajaňi našo už prepatraju, previdzuju toto hamišstvo, chtore s ňima narodnostne «slovacke» vudcove spachac chceju a cešime še temu, že še jim našo krajaňi prevesc ňedaju. Calkom za dobru uzname jich argumentaciu so školami amerikanskima. Mi už o tim vecejraz pisaľi, že v našej krajiňe ňe ľem, že narodnosce ňeutlačuju, aľe šmelo potverdzujeme, že ňit na švece krajini aňi jednej, chtora bi narodnoscom tak veľke prava davala, jak Uherska. Ľem zostaňme pri amerikanskemu prikladu, a porovnajme ho sos našima uherskima pomerami. Tu v Uherskej od tišic rokoch bivaju slovjaci, a zato i dňeška po slovenski hutora, ňichto jim ňebraňi, ňichto jich ňeprenasleduje, ňezakazuje, aňi medzi tišic rokami ňeobraceľi še na uhroch, – a v Ameriki, ked jeden krajan za dzešec roki tam bul, a vraci še domu, ta zapomňe po slovenski. Dzecko jeho aňi hnuc ňezna po slovenski, a druha generacia už cala amerikanska, angľicka. Hľe v Uherskej sto generacie ňepremagyarizovaľi slovjakoch, a v Ameriki jedna generacia z ňich angľičanoch zrobi. A Ameriku «krajom šľebodi» nazivaju narodnostne vudcove, v Uherskej aľe ščežuju, že narodnosce utlačovane budu. Chto chľeb tejto Uherskej vlasti ji, chto v pravoch tejto Uherskej vlasti častku ma, chto tu žije s nami – ten uherskim občanom je, ten ľem Uherskeho štatu udom bic može – ňe moskaľskeho. Bars nas ceši, že z jich ľista toto horľeňe za jednotu krajini Uherskej čitame.
Daj Bože, žebi še čim krajši vidarela slavnosc pošvicanki zastavoch Uhersko-slovenskeho Clubu. Ňej verne zostaňu ku timto zastavom i na daľej; ňej še rozvijaju vicežňe tote zastavi, ňej budu dokazom našeho pevneho a pocešiteľneho prešvedčeňa, že šariščan i vov cudzej krajini vernim sinom ostaňe svojej rodnej žemi, svojej drahej vlasti Uherskej! S uprimnim pozdraveňom! Redakcia Našej Zastavi.

Vivandrovaňe i hraňična poľicia. Z Ungskej stoľici jak nam dopisuju veľike vivandrovaňe še počalo do Ameriki. Hraňična poľicia merkuje bars na to, žebi bez passa, dozvoľeňa ňichto ňevišol, no poňevač jich malo jest, a od hraňici daľeko v Nagyberezna su zamestovane šicke prestupki višľedzic še jim ňe vše udari, poňevač i žandare ňebars su jim na pomoc. Zos uboči Turja menše je vivandrovaňe, bo žandare zos Poroskő mocno pozoruju. V mešacu oktobra hraňična poľicia z Ungvár i Nagyberezna 13 vandrovňikoch ulapela, ktere bez passa chceľi viisc do Ameriki, pri tim Ackermann Majlech z Bező i Schnovski Menyhért z Nagyberezni zamestnich obivateľoch dochiceľi co na vivandrovaňe ľudzi vabeľi. Pre viššejspomnuti prestupek oznameľi poľicii Schönberger Léba, Kafely Mihálya obivateľoch zos Kiesvölgy i Kurek Vasiľa obivateľa z Határhegy.

Oneida, Pa. 17-eho oktobra 1909. „Ctena Redakcia « Naša Zastava»! Ňech budu take dobre uverejňic tich paru radzikoch, co še tiče našej organizacii N. S. Spolku, chtoremu som tiž udom 385. Odboru. Znam, že mi tu P. V. Rovnianekova redakcia ňe uverejňi, bo ja som ňe ňitran, aňi trenčan aľe špišak a tu slovaci nas špišakoch a šariščanoch ľem madžarami nazivaju. Zname je nam to prislovko, že: «stari muši a mladi može umrec», a kdze že vecej mladich ľudzi zahiňe, jak prave vov Ameriki, vov majnoch abo vo fabrikoch? Stari už ľem bezpečnejšu robotu hľeda, kdze ho ľem zridka smerteľna, abo češko raňajuca prihoda spodka, a tak višspomenuti Spolek skerz ňeho žadnu utratu ňema, ačprave 16 abo 18 roki už placil svojo doplatki. Vedľa novej organisacii nova priplatna tarifa je zostavena, podľa chtorej vedľa veku priplatki zradzene, tak, že na mladeho uda mala, na staršeho aľe, chtori už i doteraz veľku summu dal do teho isteho spolku, vekše priplatki padňu. To uridzeňe ňe uznavam za spravodľive. Starši da 2, abo 3 dollare, mladi da 1 dollar; a ked mladeho už o tidzeň šmerc doscihňe, fameľia doraz viplaceno dostaňe 1000 dollare. Stare udi maľi vedľa predešlima kondiciami placic, a ľem znovu vstupujucich ma primušic nova organisacia, bo je to ňešpravedľiva vec, na starich nove terchi skladac. Jest tu jeden uherski spolek vov Sheppton Pa. Tam jednak placi stari jak i mladi mešačňe po 1.25 dollare. Rodzina po zomrelim dostaňe 800 dollare. Či to je ňe ľepše ustanoveňe? Spolek počas chorosci placi udom na tidzeň po 5 dollare, hoc jak dluho chori je, vše jednak. Naš spolek da na 3 mešace 5 dollare, po 3-och mešacoch 2.50 a po 6 mešacoch aňi centa, to je vera ňe spravedľivosc. Uradňici bi maľi každe 2 roki volene bic, žebi na našej kervačiňe še ňezmocňeľi N. S. Spolek ma viššej dvastotišic dollaroch; kdze še te peňeži teraz podzeju? U nas robota už viššej 2 roki bars plano idze. So slušnu uctu ostavam jich verni odbirateľ. P. T.

Trenton, N. J. Zos Péchújfalu (Sáros) pochadzajiceho krajana Hanusovszky Györgya tu vov Trentonu pri zdereňu še dvoch žeľezňicoch zabiteho, a na falatki potarhaneho našľi. Zostala po ňim zarmucena manželka a ošem dzeci.

Vražda. Hlavács Jakabova, zos Szepesalmás (Jablonov) valušna žena šicko popredala a sos dvatišic korunami do Ameriki chcela isc. Na hraňici, poňevač pas vov poradku ňemala poľicajti ju vraceľi a do domu na šup poslaľi. Ňeščesťiva ženska od žaľu pic začala. Koňečňe 3-eho novembra, ju ňedaľeko valalu vov jarku našľi, chlavu mala prestreľenu a peňeži jej chibeľi. Ňeznac ešči, chto bi ju bul zamordoval.

Conemaugh, Pa. 28-eho oktobra zastihlo važne ňeščesce našeho rodaka, Lupák Jánoša, majiteľa jedneho obchodu na meso. Spomnuti dzeň vibral še do okoľici kupovac statek. Na cesce pri jednim žeľezňičnim mosce koň še mu zľeknul, vivracel voz. Lupák pravu nohu sebe zlamal. Češko raňeni Lupák vov jednim špitaľu ľeži.

Detroit, Mich. 29-eho oktobra zomrel tutejši Pólyák József vo veku 118 rokoch. Pólyák učastni bul vov napoleonskich vojnoch.

Cleveland, O. Jeden zos Prešova pochadzajici krajan Gašpar János povadzel še raz v ľeca v karčme so svojim kamaratom, na teľo, že i ku bitke prišlo. Poľicia ho za ten prestupek na jeden mešačni harešt odsudzela. Jakkoľvek mešac višedzel direktor hareštu ho preči vipuščic ňechcel. Dlukši čas prešol, ňiž jeho protestovaňe še dostalo do rukoch verchnosci, ktera ho pre zmiľku o jeden cali mešac dlukši v harešce zohabela, a až po dvoch mešacoch na šľebodu puščela.

Rankin, Pa. Zathureczky Károly, krajan v tutejšej fabriki McClintic and Marshal robel, a pritomni bul pri praci jak vecej žeľeza na jednej čigi dzvihaľi. Porvaz aľe še urval a žeľezo Zathureczkemu na nohu spadlo. Češko poraňeneho do braddockskeho špitaľa odvežľi, kdze mu nohu odrezac mušeľi.

Pittsburg, Pa. Z beregskeho Somu pochadzajici krajan, Palinszky János, pred 6 rokami prišol do teho mesta, a vše mal robotu až do loňskeho roku, kdiž še amerikanske robotne pomeri popsuľi a jeho tiž z fabriki vipuščeľi. Jeden čas žil z teho, co za 6 roki zgazdoval, mož povedzic, že v tich drahich časoch vekšu častku zgazdovaneho prekeľtoval, teraz jak še kus robota puščela i on vstupel do praci, aľe ňedluho robel, bo še pochorel. Toto nove ňeščesce tak ho zarmucelo, že še mu rozum pobalamucel, jedneho dňa zohabel ženu i male dzecko svojo a odešol dzeška, tak, že ňit po ňim šľidu. Pevňe še ňeborak zmarňel.

Cambridge, O. V tutejšej Murray Hill baňi pracujici krajan, Lörincz István, popravjal povalu jedneho tunelu do majni veduceho. Pri tim spadla naňho jedna skala a tak ho poraňela, že ňiž kamaraci ku ňemu pribehľi, ľem mertveho vicahľi ho z pod kameňoch. Gdova a vecej široti oplakuju v ňim svojeho vichovateľa.[124]

Co je v basoch? Z mesta Gálszécs nam pišu, že v dňešnich psotnich časoh i na ciganoch plano. Drapák Jóški, šečovskeho cigana banda zunovala už psotu, dumaľi daco veľke i pošľi na okoľicu, ňe hrac, aľe ľudzi vabic do Ameriki, bo tak ozdaj ľekčejši vižiju. I udarelo še jim ľudzi na ľep polapac, s kterima na hraňicu še ušilovaľi, aľe na ňeščesce do uč jim staľi rendőre hraňične. Darmo prišahaľi še, že oňi ľem na vešeľe idu do Galicii, poľicia to jim ňechcela uveric, bo dobre znaju, že poľak pri hušľoch ciganskich ňezna še zavešeľic. Polapaľi jich a počaľi vizitirovac basi, kdze hromada peňežoch bula skrita, potim opatreľi cimbali, i tam peňeži našľi. Takim spusobom zradzenich ciganoch do hareštu zaprovadzeľi. Sud každeho z ňich na 5 dňi harešt odsudzel za vabeňe na vivandrovaňe do Ameriki.

Strašne katastrofi v baňoch. Medzi kratkim časom na dvoch mescoch veľke ňeščesca še povodzeľi v amerikanskich majnoch. Vov uhľovej baňi společnosci Cambria Steel Co., chtora je das dva miľe daľeko od mesta Johnstown, 1-eho novembra udal še strašni vibuch. Pri tejto katastrofe zahinulo 12 majneroch, jak čujeme obeti tehoto ňeščesca su cudzožemske robotňici. V čaše vibuchu ľem petnac ľudze buľi v baňi, trojmi še viratovaľi. Vibuch bul tak mocni, že v bľiz-

124 Naša Zastava. 1909, č. 47, s. 15.

kosci majni še nachadzajuce domi še strešľi a oblaki naňich še šicke potrepaľi. Po vibuchu pri vchodze do baňi schromaždželo še vecej sto robotňikoch, ktere hňed započaľi ratovac, ľemže to tervalo vecej hodzini ňiž še dostac mohľi ku ňeščestnim spolurobotňikom, chtorich všickich dvanac zadušenich našľi. Mena ňeščestľivich obetoch ňe su všicke zname, daskeľom ľem numera robotňicke su poznate; doteraz nasledujicich mena nam prišľi na vedomosc: Aleksa-Mitro Sándor, Todoruv Miklós a Galovszky Mihály. Podobni strašni chir došol ku nam o katastrofe, chtora še v bľizkosci mesta Cherry vov baňi společnosci St. Paul. Coal Company udala. Tak še nazdava, že majnere, chtore počas vibuchu v baňi buľi všicke zahinuľi. Ochranne prace mušeľi zastavic, a vchod do baňi zapchaľi, žebi še ľuftu ňedostalo do baňi, a žebi oheň zahasnul. V baňi dvastopejdzešat robotňikoch zhorelo. Katastrofu zapričiňil vibuch prachu uhľa, od chtoreho še cala baňa lapela plameňom. Hňed po vibuchu vicahľi z baňi 24 robotňikoch, chtorim še ňič ňestalo. Tote še takoj doraz lapeľi ku zahraňeňu svojich ostatňich kamaratoch. Dvanac z ňich še spuščeľi do baňi, abi svojich spolupracovňikoch zahraňiľi od istej šmerci. Aľe ľedvo še dostaľi na dno majni, už daľi znak pri vchodze stojacim ľudzom, žebi koš vicahľi. A ked koš vicahľi našľi v ňim všickich dvanacoch na uheľ zhoretich. Vov šachti bul taki mocni oheň, že še ňeboraci dostaľi do plameňoch, a zhoreľi. Ledvo že še rozširel chir o hroznej katastrofe všicke pribuzne ňeščestnich robotňikoch ucekaľi ku baňi. Veľo ženoch chcelo skočic do šachti, a ľem na šilu jich bulo možno od teho zufaleho umišľu ztrimac.
O paru dňi spuščeľi še štvero robotňici na 300 metre hľiboko do šachti, aľe tam ňe našľi ňikeho, ľebo pred rozširujucim še ohňom pravdipodobňe všicke ubohe robotňici mušeľi do hľibšich šachtoch baňi poucekac. Nato verchnosc vchod do šachti pozapihac dala, žebi še oheň zadušel. Pri tejto praci ženi i dzeci ňeščestnich robotňikoch šerdco lamajuce počaľi plakac a vikladac. Jak totich mertvich, chtorich z baňi vicahľi chovaľi na cintiru take strašne sceni, take vijavi bulo vidno, chtore še opisac ňedaju. Vecej ženi takoj tam na cintiru še ošaľeľi. O dva dňi zaš otvoreľi baňu a na tri zavodi še spuščeľi dolu robotňici, aľe aňi teraz še jim ňepodarelo ňikeho viratovac, ľebo baňa zaš začala horic plameňom, a vchod do baňi naznovo zavrec mušeľi, a teraz ňit už vecej ufnosci, žebi ňeščestľive robotňici viratovane bic mohľi. Najnovši to oznamuju, že medzi obetami katastrofi 83-mi buľi z Uherskej pochadzajice krajaňi.

Pittsburg, Pa. Jeden z našich krajoch pochadzajici rodak Kovács György v podnapitim stave coška dokazal, zaco ho konštabler do hareštu provadzic chcel. Kovács aľe dal še do ucekaňa, a konštabler jak ho dohoňic ňemohol streľel zaňim s revolverom. Kuľka ho tak ňeščestľivo trafela, že Kovács tote dňi zomrel.

Rosthem, Sask. Koncu oktobra na tej okoľici veľki preri oheň pustošel, pri kteremu veľo farmere, medzi ňima dvojmi krajaňi všicku chudobu svoju utraceľi.

Diles Bottom, O. Zos Cejkova (Zemplén) pochadzajici krajan Kocsis Pál v jednej tutejšej baňi nasledkom pokaľičeňa zomrel. Mlada gdova s jednu dvaročnu širotu zostaľi poňim.

Cleveland, O. Dom na Eastside Holtonavenu bivajiceho krajana Lukács Ferenca, v chtorim ai jeden druhi krajan Fábián István šusterski skľep mal zhorel. Obidvojom krajanom znamenitu škodu zapričinil pustošaci oheň. V tim istim mesce z Merkovcoch pochadzajici krajan Erdei István, chtori v jednej šrubovej fabriki robel spadnul do jednej kadzici, v chtorej otrova bula, take daco jak vitriol, a tak mocno še popaľel že medzi paru minutumi zomrel.

Kamenni uheľ, po dlukšej cichosci, v minulich tiždňoch zaš zebral svojo obeti z tich pracovňikoch, ktere ho v jeho tišic a tišicročnim pokoju turbuju. To aňi hvaric ňetreba, že medzi obetami najvekši počet obnašaju našo slovjaci. Aňi dva tiždňe ňit temu, že v Lansford, Pa. nasledkom jedneho menšeho vibuchu v baňi zadušilo pejcoch majneroch, medzi kterima bul ai naš dobre poznati a uctivi krajan, Soltész József zos Tavarni (Zempľinska stoľica), kteri rano ešče vešelo a zdravo išol do roboti, a aňi še mu ňešňilo, že poobedze už ho budu oplakovac krajaňi. O paru dňi tiž v Lansford, Pa. z brechu (tam kdze uhľe tluču) odvaľel še cali bok, a tiž zahoval pod sebu pejcoch robotňikoch, medzi ňima troch krajanoch. Krajcsirovics Štefana z Bikszádu (Prežburska stoľica) elektrika calkom popaľila v Lansford, Pa. duškom umar; 10-ho novembra ho chovaľi.
Dňešejše novini donašaju, že v Cherry, Ills. tiranski vibuch še stal v baňoch, nasledkom ktereho viššej 400 ľudzi utraciľi svoj život, aľebo tak poraňene zostaľi, že malo nadeji je ku jich životu. Pri tim vibuchu svoj život utraciľi ai 12 zamestnanci uhľovej kompaniji, ktere na viratovaňe v majni zostalich še podejmaľi. Jak znamo, v Cherry, Ills. tiž jest našich krajanoch, tak že mala je ufnosc, žebi dachtori sňich ňebul medzi obetami. Dňeška zaš v Highland, Pa (bľizko Freeland, Pa.) hruda uhľa spadla na nohu viššej koľena Zoscsák Gyurovi zos Tapolyhermány, a sice tak ňeščestňe, že mu bľizko ňeodecala; nasledkom veľikej utrati kervi češko zostaňe pri živoce. Široko poznateho, a všadzi milovaneho krajana, Ondek Michala zos Bisztri (Šarišska stoľica) obivateľa v Freeland, Pa., pred paru mešacami doteraz ňevinajdzeni zločineč nočnu hodzinu tak postriľal na hlave, že Ondek po dluhšim kervaceňu 13-ho novembra v Hazletonskim špitaľu umar. – Gdova a ošem dzeci žaluju zaňim.

Hartshorne, Okla. V jednej z tutejšich uheľnich majnoch ňedavno pre ňedopaternosc vibuch še stal, a nasledkom teho dzevec ľudze zabite, a veľo druhe češko poraňene ostaľi.

Johnstown, Pa. Vinajdzeňe ľitaceho stroju je otazka, s chtoru še mudre hlavi terajšeho šveta všeobecňe zaobiraju. Naturalna vec je, že virozumnosc naroda uherskeko v tej Svetovej otazki tiž hodne mesco zaujima. Ňiž vov Budapeštce Kutassy robi z dňa na dzeň vekše pokroki vov ľitaňu v ľufce, tu v mesce Johnstown jeden zos našeho kraju, z mesta Igló (Szepes) pochadzajici krajan Jamnitzky Pál vinašol taku ľitacu mašinu, chtora calkom taku konštrukciu

ma jak ľitaci ptak, a chtora vedľa doterajšich proboch straňiva dokonalosci na žaden spusob ňebudze na zadku popri druhich, doteraz vinajdzenich ľitacich strojoch.

Federal, Pa. V timto mestu davňejši čas tifus panuje, chtoremu obetu še stal jeden z Leleszu (Zemplén) pochadzajici 19 ročni krajan, Hehneczi Sándor.

Bridgeport, Conn. Na Wordiu-Ave še nachadzajica fabrika, chtora Foye kompaňii prislucha v minulich dňoch zhorela. Pri veľikim ohňu vecej ľudze še poraňiľi medzi ňima ai jeden z našich krajanoch menom Timkó István.

Chicago. Jeden zos Hárskút (Gömör) pochadzajici, 35 ročni krajan Barczi Imre, pri električnej žeľezňici mal službu. Jeden vagon s najvekšu richloscu išol prave na tich šinoch, chtore on popravjal, tak, že Barczi ho ňeobačel a pod koľesa še dostal. Češko poraňeneho do spitaľa kompaňii Illinois Steel odvežľi, tam aľe o paru hodzini umar.

Colombus, O. Zos csanádskej pochadzajici krajan Purda István s dvoma kamaratami v karčme še opil, jak domu išľi, kamaraci ho na jednim mosce napadľi, ukradľi od ňeho hodzinku i 19 dollare a jeho mocno opiteho z mosta do vodi ruceľi. Purda še češko poraňel, a dluho bez pameci ľežel vov špitaľu, teraz aľe še prebudzel, a na teľo ku sebe prišol, že pribeh, chtori še s ňim stal zretedelňe vipovedzic znal poľicii. Tota nasledkom teho Purdovich kamaratoch ulapela, a poňevač hodzinka i 19 dollare, že pri ňich našľi, obidvojich do hareštu zavarľi.

Chicago. Karaszki Ferenc, 28 ročni anštreicher na Homan-Ave uľici anštreichoval, zakrucela še mu hlava a z druheho štoku von na uľicu spadnul. Tak mocno še potlukol, že malo ufnosci jest ku oratovaňu jeho života.

Ellis Island. Z pomedzi krajanoch, chtore v ostatňich dňoch z kraju do Ameriki došľi vecejoch pre všeľiake pričini ňechcela amerikanska komiššia prepuščic: Matrejak Mihály zo Spišskeho Szulninu, Kacsmarik János, Uzata Rozália (Zubra, Árva), Kozkár György(Podhrágy), Tropják Erzsébet (Nagyfrankvágás), Verhál Miklós (Kishárs Sáros), Hlipala Mihály, Pútnik Mihály. Zo šopronskej stoľici pochadzajica Breiner Gizella ňechcela na šife trefne jedla jesc, i od teho hladovaňa še tak pochorela, že v tutejšim ellis-islandskim špitaľu umarla.

New-York. Kaveczki Ferenc maľar chtori pri tutejšim robotňickim spolku socialistoch kassirer bul, tote dňi s peňezmi 1200 dollaroch do spolku išol na sessiu, kdze rachunki spolkovo mal oddac. Na draže vov električnej žeľezňici chtoška mu te peňeži vikradnul, a nad tim Kaveczki tak dešperatnim ostal, že še zastreľel.

New-York. Jeden 26 ročni mladzeňec, Oravetz Béla, chtori z Trajtler Zsófiu zrukovani bul, z ňeznamej pričini še zastreľel.

Bridgeport, Conn. O slavnosci pošvicanki novej zastavi našich krajanoch teraz sme dostaľi opisovaňe. Na slavnosci okrem horľiveho pľebana Major Dezsóva, chtori bars krasnu kezeň trimal, pritomni bul ai hlavni konzul uherski, naš mili krajan Nuber Sándor, a ku krajanom o važnim viznamu tej novej nacio-

nalnej uherskej, a druhej amerikanskej zastavi rečoval a sice po slovenski, tak krašňe, že po jeho reči oduševňenosc krajanoch ňemala konca kraju. «Ščestľivim še čuje – tak hutorel Nuber – že drične krajaňi, a jeho mile rodaci, chtore z vekšeho slovensku reč uživaju ai tu v Ameriki pametaju na vernosc, chtoru su svojej rodnej žemi, milej vlasci Uherskej podlužne». Po Nuberovej reči Wilson bürgermajster mesta Bridgeport hutorel ku krajanom, chtorich tiž oduševňoval ku vernosci naproci svojej vlasti, ľebo ľem teho človeka považuje za užitečneho ai pre Ameriku, chtori cit vdzečnosci ma v sebe, a totu dvzečnosc v peršim radze svojej rodnej vlasci zachova. Chto je ňevdzečnim – o tim už ai stare rimaňi to trimaľi – že je ku všickemu planemu hotovi.

Milwaukee, Wis. Z Uherskej pochadzajici robotňik, 46 ročni Rantosa Ferenc pri jednim novim budovaňu mal robotu. Tote dňi spadla mu na hlavu jedna deska z visokosci das 50 šuchoch, a tak ho poraňela, že duškom na mescu umarti ostal.[125]

Chicago. Ondrejka István plano a ňezľudňe obcoval s manželku svoju, a teraz ňedavno tak ju obil, že ju do špitaľa mušeľi vžac, jeho aľe pred sud postaveľi a na 100 dollarovu pokutu odsudzeľi. Poňevač totu viplacic ňevladal, vžaľi ho do robotarňi, kdze pokutu za 6 mešace muši odrobic.

Bridgeport, Conn. Tutejši krajan, Szlovák András vov podnapitim stave chcel vinsc do svojeho bivaňa na peršim štoku, zatočil še a spadnul. Domašne ľem rano ho obačeľi, a mišľeľi o ňim, že opiti ľeži, ľem pozdňejši vidzeľi, že je s kervu zaľati. Češko zraňeneho do St. Vincent-špitaľa odvežľi, kdze ešči vše vov bezvedomim stave ľeži, a ňit ufnosci, žebi še vizdravic mohol.

Ellis Island. V minulich tiždňoch tutejša verchnosc z privandrovanich krajanoch nasledujicich kratši, abo dlukši čas zotrimala: Pilát János (Apatin), Schisler Márton (Bocsár), Fischer József (Tevel), Rankó György (Kistorák), Kovács József (Bágyog), Sedő József (Pribilina), Román János (Aranypatak), Stegános Mihály (Livóhutta), Brasdovácz Bertalan (Szomorod), Veszlóczky László (Szepes). Na deportaciu odsudzeľi 39 ročneho Lukács Antala s dzecmi ai so ženu, zato, že še pochorel, a vov špitaľu amerikanskemu štatu na terchu padnul; 56 ročneho Ehrmann Jánoša tiž ňeprepuščeľi zato, bo je už stari; 30 ročneho Kovalcsik Andráša vraceľi zato, bo ňedovidzi; 35 ročneho Jakubecz Jánoša cofľi, bo je rozpukľi; tich šickich s najbližšim šifom pošľu nazad do kraju.

Fairport. Na tutejšu rim. kat. faru v osobe Rev. Erdujhelyi Menyhérta novi pľeban je vimenovani, chtori doteraz v newyorkskej farnosci Sv. Štefana uradoval.

Chicago. Lángos Ede, 31 ročni robotňik, v tutejšej Rogers Andersu fabriki žeľezo pressoval v mašine, chtora mu ruku porvala a šicke paľce mu odšekala.

125 Naša Zastava. 1909, č. 49, s. 16.

Barberton, O. 20 ročni krajan, Sziszler János v noci prez šini žeľezňične prejsc chcel, pritim ňezbačel, že idze žeľezňica, chtora ho na marne falatki potarchala; a ňedosc že jedna, aľe až dva, jedna do Akron iduca, a druha, chtora duškom ztamadzi prichadza.

Wilkes Barre, Pa. Vov Auchincloss šachce v Nanticoke stal še na 9-eho novembra vibuch gasu, a od ohňa zapaľela še majna. V baňi ostalo 7 mertvich: Pokrotos Antal 25 ročni, Aduk Károly 20 ročni, Giligant János, Poski Gusztáv, Lupka Stanislav, Koscsinszki Antal i Bazerszki Károly.

Youngstown, O. Bakos János robotňik fabriki Sheet & Tube Plant žeľezne kameňe vožel, a z ňedopaternosci do ňedavno virucenej žiracej troski vkročel, kdze še tak mocno popaľel, že pulmertveho ho do špitaľa odvežľi.

Siskó Miklós dva kravi trimal, a sos mľikom handľoval, jedna z kravoch še pochorela, a o paru dňi zdechla. Siskó še nad tim tak bars zarmucel, že še mu až rozum zabalamucel, a vov šaľenim stave še obešel. Jak ho našľi už umarti bul.

Duquesne, Pa. Pri tutejšim uhľovim doku pracujici krajan Bervenik András uhľe vicahoval na vozi, chtore potom s porvazom vicahnute buľi. Jeden druhi ňepozorni robotňik puščel porvaz, voz spadnul na Bervenika a ho na šmerc zabil. Jak ho vicahľi a pod voza už ňebulo v ňim život.[126]

Novi spusob vabeňa ľudzoch na vivandrovaňe. Na višnej okoľici – doteraz ešče ňeznami človek pisar – robotne kňižki predaval obivateľom po okoľici, ktere s takima kňižkami ľehko prešľi prez hraňicu a ztamadzi potim do Ameriki. Ten vibijaňec kdzeška še dostal ku kňižkom pre robotňikoch a do tich potim meno richtara a valalsku pečatku falšoval, a tak priozdobene kňižki po dosc drahej ceňe predaval. Žandare na dobrej draže su už, a dňeš jutre v hladku budze šedzic ten dobri ptaček.

Cherry, Ill. O strašnim ňeščescu, chtore sme vov 48-im numeru «Naša Zastava» opišaľi tote dňi dostaľi sme tri ľisti. V jednim z 18-eho nov. dopisovateľ to piše: 18. nov. zahuba v tutejšich uheľnich majnoch společnosci St. Paul Coal Co. je upelna a teraz še už može s calu istotu tverdzic, že majnere, chtore še v čas katastrofi v majnoch nahodzeľi, skoro šicke zahinuľi. Ňet nadeji, že še dachtoreho z robotňikoch podari zahraňic živeho. Chtori v majnoch ňebul prelknuti plameňami, ten še zaisce zadušel dimom aľebo plinami, chtorima je majna prepulňena. Okrem teho požar, chtori še zdal bic vihašenim, vibuchol ešči zvekšu šilu, tak, že otvori do majni mušeľi bic zaš paru dňi zavarte. Teraz muši še zaš čekac paru dňi, ňiž požar budze vihašeni, a ľem tak možno pokračovac v zahraňovacich pracoch, totiž ked ešči možno na to mišľec. Že osud ňeščestňikoch je zapečaceni, višvita z teho, že společnosc objednala 300 trunoch. Ai potravne članki pošilaju rodzinom ňeščestňikoch a všadzi zavedľi sbirki na podporu gdovoch a širot. V baňi bulo počas ňeščestca 484 ľudzi,

126 Naša Zastava. 1909, č. 50, s. 13.

a s tich chibja ešči 300. V druhim ľisce z 21-eho novembra dopisovatel piše 21. nov. ku veľkemu prekvapeňu a radosci dňeška našľi v zastavenej šachti das dvacec ešči živich majneroch, z chtorich velo buľi tak višiľene, že doktore za dobre uznaľi jich ňeviňesc doraz na frišni luft, aľe podac jim peršu pomoc v majnoch. Da o dva hodzini pozdňejši buľi potom viňešene na verh a odvežene do ňemocňici, medzi tima su tiž i vecej Slovjaci krajaňi našo. Mišľi še, že zahinulo v tej majni viššej 30 udoch I. Kat. Jednoti a das 10 udoch Narodneho Slov. Spolku. Okrem tich su veľo take, chtore ňeprisluhaľi do žadnej organizacii. Mena šickich ňeščestlivich slovenskich majneroch ešči ňe su zname. Jedna uboha žena Timko Anna utracela svojeho muža a troch sinoch, z chtorich jeden je už ženati a ma pejc dzeci. V trecim ľisce vipisuje nam dopisovateľ mena totich v majnoch zabitich krajanoch, o ktorich doteraz še doznac mohol. Bohužaľ najvecej z našeho šarišskeho, spišskeho kraju pochadzaju ubohe obeti teho strašneho ňešňestca:

Czibulka János Girált, (Sáros) zostala žena i 1 dzecko;
Stofan János Kecerkosztolán, (Sáros) zostala žena i 1 dzecko;
Majersky János Hertnek, (Sáros) zostala žena i 6 široti;
Mitaly János Girált, (Sáros) zostala žena i 3 široti;
Maczina János Okruhle, (Sáros);
Duda András Eperjes, (Sáros);
Seiszlák János Okruhle, (Sáros) zostala žena i 3 široti;
Lukacskó András Okruhle, (Sáros) zostala žena i 3 široti;
Sima János Okruhle, (Sáros) zostala žena i 6 široti;
Paczkó András Girált, (Sáros) zostala žena i 2 široti;
Gdovin András Lászka, (Sáros) zostala žena i 10 široti;
Gdovin György sin, Lászka;
Kmecz János Kálnás, (Sáros) zostala žena i 4 široti;
Mazák János Somos, (Sáros) zostala žena i 3 dzeci;
Bakalyár György, Sáros;
Durdan András, Sáros;
Pavlik György Girált, (Sáros) zostala žena i 1 dzecko
Pavlik Tamáš Komlós, (Sáros);
Timkó József, Timkó András, Timkó István Merény, (Szepes) zostala matka i 5 dzeci;
Onderkó Mátyás Teplicska, (Szepes) zostala žena i 4 široti;
Szopkó Szaniszló Merény, (Szepes) zostala žena i 3 široti;
Lipták János Hnilec, (Szepes) zostala žena i 1 dzecko;
Krehovszky András Hnilec (Szepes) zostala žena i 6 široti;
Hadovszky István z Bindoch, (Szepes) zostala žena i 3 široti;
Grehovszky András Merény, (Szepes) zostala žena i 8 dzeci;
Ilkó György Zemplén;
Dankó János Zemplén, zostala žena i 3 dzeci;
Szuhi Mihály Zemplén, zostala žena i 5 dzeci;

Szuhi János sin, Zemplén;
Halkó Mihály Zemplén, zostala žena i 3 široti;
Zeman András Kisida, (Abauj) zostala žena i vecej dzeci;
Hudák János Rebrin, (Ung) zostala žena i 6 široti;
Psak János Felsolakos, (Ung) zostala žena i 5 široti;
Jurcsik András Hrboltó, (Liptó) zostala žena i 2 široti;
Mokos József Hrboltó, (Liptó) zostala žena i 1 dzecko;
Czibuhar József Vrata, (Horvát) zostala žena i 4 dzeci.

I obrazek sme dostaľi, na chtorim jedna častka teho presmutneho, prežalostneho pohrebu viobrazovana. Ňetreba ho opisovac, ňetreba oňim kazac, kaže sam : že tote tišice dollare z Ameriki do našeho kraju poslane su drahe, predrahe. Tu ňit veľo požehnanich visledkoch zaňima, aňi materialnich, tim meňej mravnich. A tam, – --------tam veľo preveľo kervi, životi ľudske treba zaplacic za tote dollare!

Washington, Pa. Jeden tutejši žeľezni tokar, z našeho kraju pochadzajici Ondika János na uľici kričic začal, že Cook cigan i Peary cigan, aňi jeden z ňich ňebul na severnej točňi... (ňiž ľem teľo kričel, každi mu dal kričic), bo že on sam je «severna točňa». Na toto šmele potverdzovaňe poľicia ho ulapela, a poňevač mišľeľi, že je opiti, daľi ho do chladku (do severnej točňi), žebi še vispal. Až na druhi dzeň obačeľi, že ňebohi Ondika še ošaľel, vžaľi ho tehdi do šaľeneho domu.

Chicago. Schmidt János, pekar po 8 ročnej češkej praci 3500 dollare sebe nagazdoval. Ňedavno vibral te peňeži s tim umišľom, že s ňima dajaki kšeft počňe. Jedneho dňa rano še vibral do mesta vikončic svojo kšefti, a peňeži doma zochabel pri žeňe. Jak še večar domu vracel aňi ženi – aňi peňežoch; ľem jedna kartečka na stoľe : «zochabela som ci 15 dollare zrob s ňima co chceš. S Bohom : Anna.» Schmidt še ponahľal na poľiciu oznamic ten pad, aľe poľicia ešče ňenašla doteraz šľidu ňevernej manželki.[127]

Ľist ku Redakcii. Cherry, Ill. 25. nov.
Dňeš je po calej Ameriki veľke šveto Nacionalna slavnosc Thanksgiving day : dzeň podzekovaňa, chtori še každoročňe v ostatňim štvartkovim dňu mešaca novembra zašvecuje, abi še v ňim chvala vzdavala Panu Bohu, za všicke, behom caleho roka obšahnute dobrodzeňe. Fabriki stoja, robota še ňekona, každi amerikan doma vo fameľiarnim kruhu, cicho panuje po calej krajiňe. I u nas vov Cherry cicho, – aľe tak cicho, taki pokoj, chtori je podobni temu na cintiroch panujucemu pokoju, chtori pokoj ňekedi, ňektere hodzini prerivani biva s plačom a narikaňom, abo brinkaňom ociľoveho riľa a krampača, čakana, s chtorim vše nove a nove hrobi še kopaju obetom tutejšej katastrofi, chtoru dluho-dluho spominac budu i tu v Ameriki, a ešči baržej tam v našej milej vlasti, doma na našich krajoch vichodnoslovenskich, kolo Topľi, Torisi,

127 Naša Zastava. 1909, č. 51, s. 14.

Sekčova, Laborcu, Hernadu, na chtore premile haje ňenavraca še už ňikda vecej tote krajaňi, chtorich sme tu tote dňi so žalostnim šerdcom pochovaľi. Ešči ľem dva roki temu ňedaľeko ztadzi (5-eho decembra 1907. v Narma, 7-eho decembra v Monongah a 22-eho decembra v Pittsburgu), že čarne šerdco žemi še streslo, a kolo jedentišic ľudskich životoch, vekša častka našo slovenske rodaci zahinuľi. Mesto Cherry je nova štacia šmerci, kdze zaš das 400 ľudzi skošela ňemiloserdna kosa.
Kolo s dimom obkľučenej majni šerdco lamajice narikaňe gdovoch, širotoch,------- hej a jak to ku šerdcu idze, ked tak veľo hlasoch še oziva «po našemu» ... Ňemože to vinsc ňikda z pameci žadneho živeho človeka, chtori bul švedkom tich hroznich, žalostnich vijavoch, udaloscoch, chtore še tu pri ňeščestnej St. Paul baňi postavaľi. V predešlim ľisce som už sdzeľil ňektere mena ňeščestľivo pochodzenich krajanoch, – aľe to ešče ňe všicke, i z tich vipisanich možno, že jest dajaka chiba v meňe prezviska, abo pri vipisaňu obci, z ktorej ubohe obeti pochadzaju. Calkom dokladňe až vtedi jich vipišem, ked uradne vikazi pozostavene budu. Kompaňia majnoch štiri akre žemi darovala na cintir, kdze obeti ňeščestca pochovane budu. V majnoch ešči vše oheň, tam hora plameňom ešči 150 mertvoli robotňikoch, chtorich viňesc ňebulo možno. Každu minutu očekavaju še nove ohromne vibuchi, nasledkom chtorich cala baňa še zavaľi, tak, že ju chasnovac ňebudze možno. Strašňe smutni prežalostni obraz! ... a amerikaňi dňeš šveca, vešeľa še, nacionalnu slavnosc maju «Thanksgiving day», každen z ňich chvalu dava Panu Bohu za všicko dobre, za boje predkoch, chtore totu veľku žem Ameriki vinašľi, za pokladi bohatstva, chtore jim tota žem podava, za rodiče, za manželki, za milu vlast, za drahu domacnosc... a mi «foreignere» tiž invitovane ku tej slavnosci, sučastňujeme še na ňej, aľe predči ňevladame, ňemožeme švecic duverňe, s radoscu, s uprimnoscu. S celom sme tu v Ameriki, aľe duša naša daľeko, celo našo priľihuju amerikanske dollare, a dichtivosc za zbohaceňom, a duša naša predči še ľem tam žadzi, do našeho chudobneho Uherskeho kraju. Tak še čujeme jak toto dzecko, chtore na Hodi, na ščedri večar daľeko od domu, od rodičoch; dobre ľudze ho zavolaju ku sebe, pod stromik Jezulanka, že ked ono samo bidne ňema Jezulanka, hocľem ňej še pripatra na ščestce a blaženosc druhich. So soldzavima očami stoji dňeš každi uherski krajan tu v Ameriki pod tim cudzim stromikom Jezulanka, a rad-ňerad šveci, slavi «Thanksgiving-day» dzeň podzekovaňa, podzekovaňe zato, že ked už mi ňemame tu stromik jezulanka, hocľem nam cudze ľudze daju mesca pod svojim stromikom. Mile krajaňi, otcove, matki, rodiče, bratca, šestri, praceľe, pametajce vi na nas na ščedri večar, tam pod svojim domašnim stromikom Jezulanka! Ach ked bi sce znaľi jak to dobre tu... všadzi dobre, aľe predči doma najlepši! Volajce nas domu, pricahňice nas ku sebe, a ked nas už raz tam budzece mac, ňepuščce nas ňikdi vecej od sebe! Daj Vam Bože všickim radostni ščedri večar, ščestľive Hodi, ščestľivi Novi Rok! Zarmuceni Giraltovčan

Fiume. Šifa «Caronia» na 15-eho decembra 500 krajanoch privezla z New Yorku. Naňej še privezol jeden krajan menom Barta János, chtoremu morske cestovaňe tak poškodzilo, že še na draže ošaľel. Ellis-Islandska komiššia vandrovnikoch hňed ho nazad poslala, a s ňim i vecej na deportaciu odsudzenich, chtore ňe su užitečne pre Ameriku. Privezla šifa «Caronia» i jedneho mertveho, ňebožčika Lukács Antala krajana, chtori vo Philadelphii žil, tam mu dobre išlo, veľke bohatstvo nashromaždžil, a teraz počatku ješeňi zomrel. V testamentce vijevil svoju poslednu žadosc, žebi ho po šmerci «domu» odvežľi, že ked še za života po cudzich kutoch natrapel, hocľem po šmerci ňej odpočinku ma doma v rodnej žemi. Bo všadzi dobre aľe doma najľepši, – ešči ai mertvemu.[128]

128 Naša Zastava. 1909, č. 52, s. 14.

Jedno numero 6 fillére.

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki z obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia: Eperjes Rózsa-utca 6. Numero telefonu :: Redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo u Kósch Árpáda Fő-utca 59. Numero telefonu vidavatel'stva 16.

Cheque-numero: uh. kral. poštovej sparkassi 10,553.

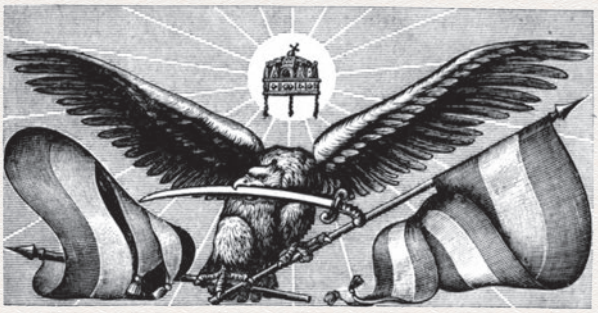

Predplatna cena na cali rok: pre Uhersku krajinu 2 koruni. Pre druhe krajini 4 koruni. Do Ameriki 1 1/2 Dollara

Vichadzaju každi tidzeň: v ňedzel'u.

Rok 4. ★ Eperjes, dňa 19-ho junia 1910. ★ Numero 25

Na pohreb VII. Edvarda iduci V. György.

Dňešejše numero našich novinkoch 20 strani, 6 obrazki.

Vivandrovaňe. Košicki rendőrkapitan vov mešacu novembra 15 pasi do Ameriki suce vidal.

Potrestani vabec do Ameriki. Minister vnuternich zaľežitoscoch Weiszberger Lipóta karčmara, obivateľa mesta Szobránc, chtori predtim ženskim krajčirom bul v Ungváru, pre ňedovolene prostredkovaňe vivandrovaňa do Ameriki vov trecej inštancii odsudzel na dva mešačni harešt, a na 600 korunovi štrof.

Jessup, Pa. Manželka tutejšeho krajana Zoričsák Jakuba chcela zahašic lampu. Jak zadula do cilindra z verchu naraz, lampa eksplodirovala a šati Zoricsakovej lapeľi še hňed plameňom. Na krik matki prebudzene dzeci bežeľi hňed ku sušedom, chtore aľe jak došľi, našľi ubohu ženu bars mocno popaľenu. Odvežľi ju do State-špitaľu v Scrantone, kdze še nachadza vov bars češkim stave.

Newburg. Z našeho kraju pochadzajici 28 ročni Lesko Mihály v tutejšej fabriki American Steel and Wire Co. robel pri uhľoch, chtore še prez jednu rinvu sipaľi do vozoch. Ňeznac z jakej pričini spadnul pod rinev, a uhľe ho prisipaľi. Ostatňe robotňici ňevidzeľi ho pri praci, počaľi ho hľedac, a po dlukšej roboce skerz prerucaňe uhľoch našľi ho prisipaneho, mertveho.

Elyria, O. Vov Elyria Iron and Steel Co. fabriki pracujici 40 ročni robotňik Kosuth András chodzel prez dvur, nad chtorim na mocnich žeľeznich drutoch smikaju še male žeľezne vožiki, sos roztopenim žeľezom napulňene. Kosuth jak prechadzal prez dvur, dotknul še jedneho slupa, a obracel piro, nasledkom teho cali vožik a v ňim roztopene žeľezo spadlo a viľalo še na ňeho. Ňeščesľiveho hňed odvežľi do špitaľa, aľe tam o paru minuti zomrel.

Daver, N. J. Rosnyik Mihály, Krajna Ferenc, Bediner András vov monthopegskej baňi robeľi, kdiž še nad ňima zavaľela povala, a menovane trojmi robotňici na šmerc zabite, vecej druhe češko poraňene ostaľi.

South Fayette, Pa. Kiss József i Gaj Tamás krajaňi utraceľi majnersku robotu, a teraz zaobiraľi še s tim, že prevažaľi, kvartiľ premiňajucich ľudzi. Ňedavno vov Homesteadu maľi roboti, po chtorej še navraceľi domu, jak už ňedaľeko buľi od ciľu, spadľi s koňmi i s vozom do jednej hľibokej jaruchi, pri čemu 27 ročneho Kissa vuz na šmerc pripučel, a Gaja s češkima ranami do špitaľa odvežľi.

Wheeling, W. Va. Vov baňi Ohio Coal Co. Florence jeden z robotňikoch s horacu lampu vešol do majni, nasledkom teho nasbirani gaz še lapel, a vibuch mocni še stal, pri chtoremu dvojmi krajaňi, Demeter András i Meskó Mihály daľeko virucene, češke rani obderžeľi, ostatňim robotňikom aľe poščescilo še uceknuc a život svoj oratovac.

Pricedale, Pa. Da pred dvoma mešacami Nagy István postriľal kamarata Juhász Józsefa, chtori dluhi čas v bars ňebezpečnim stave še nachadzal. Teraz bul v tej veci sud trimani, a Nagya – s ohľedom na to, že Juhász še vizdravel z ranoch svojich – ľem na dvaročni harešt odsudzeľi.

Chicago. Szikora János i Zarivszki János krajaňi vjedno robeľi vov Maywood fabriki. Ňedavno na lifce jakoška češke veci prevažaľi, tak, že žeľezne porvazi terchu ňevitrimaľi, pretarhľi še a lift s robotňikami z veľkej visokosci dolu spadnul. Obidvojich bars češko poraňenich odvežľi do Countyšpitaľa, kdze Szikora o paru dňi zomrel, Zarivszkeho doktore životu otrimaľi, aľe dluhi čas tervac budze, ňiž še zos svojich češkich ranoch calkom vizdraveje.

Harbor-lndiana. Kovan Jánošova, manželka tu prebivajiceho krajana, višla z domu do skľepu coška nakupic. Jednoročne dzivčatko svojo i sos triročnim chlapcom doma zochabela. Dzeci ňeznac jakim spusobom zavarľi šuber od peca, mocna para jedovita napulňela chižu, a ňiž matka domu prišla obidvoje dzeci zadušene našla.

Clinton. Katoľici tutejšej farnosci našo krajaňi s čechami vjedno s keľčikom 50 tišic korunoch jeden společni katoľicki koscel vibudovaľi, v chtorim ňedavno gasovi vibuch še stanul, a cali koscel še zavaľel. Tak hutora, že ten zločin je visledkom ňesvornosci a zvadi, chtora je medzi čechami a našima ľudzmi na dzeňnim poradku.

Uniontown, Pa. Tutejšeho krajana Dzubay Emila vimenovaľi do Feyette County na službu Deputy Sheriffa.[129]

Zabil ho. Szamkó János a Juhász János csákányovske obivateľe vedno išľi na vože zos mesta Kassa. Na draže diškurujuci išľi spolu od napoju naražene chlapi. Ľemže to už tak, že dva opite še ľem vtedi dorozumic možu, ked bi jeden z ňich hluhoňemi bul, poňevač aľe obidvojo dobre čuľi ta še povadzeľi. Szamko János vibral svoj amerikanski bokser a Juhásza – vlastneho ujka – tak poradňe oboksoval, že o ňedluha zomrel. Szamka do cemňici zavreľi.

Cleveland, O. Ňedavno sme pisaľi o tim, že jeden z Iglova pochadzajici krajan Jamniczky Pál vinašol tiž jeden ľitaci stroj, s kterim probi še dosc dobre dara. Vov slave vinajdzeňa tej najmoderňejšej mašini noveho veku zaš pita mesco jeden druhi krajan Englert Antal, chtori tiž vinašol ľitaci stroj novej sistemi. Obrazek teho stroju ľitaceho prinašaju ai amerikanske novinki, a to pišu o ňim, že ked zdokonaľi še mašina, vtedi ciľu ľitaňa v luftce tiž calkom dobre zodpovedna budze.

Youngstown, O. Monus Balázs na burdze trimal vecej svojich spolukrajanoch, z chtorich dvojmi Galla Mihály, i Holló Lajos še mu teraz plano odplaceľi za jeho praceľstvo. ňiž Monušova žena na pľac višla jedno-druhe pokupovac, posbiraľi šicko co vladaľi v ceňe viššej 150 dollaroch a ucekľi. Poľicia jich doteraz ešči ulapic ňeznala.

Cleveland, O. Z Abaujskej obci Jánok pochadzajica Józsa Jánošova rodz. Bodnár Mária jedneho rana ohňa skladala, žebi še jej skorej lapelo drevo, poľala ho

129 Naša Zastava. 1910, č. 1, s. 15.

s petroleumom, chtori v tim okamžeňu vibuchnul a ňeščestľivu ženu eksplozia o žem rucela a na šmerc popaľela. Mladi muž gdovec so štiroma sirotami oplakuje nahľe zomrelu manželku.

Chicago. Balavak Marii pred paru tižďňami umar muž, po chtorim od spolku podporu mala dostac. Jeden naňičhodni vagabund še doznal o tim, i jedneho dňa v noci vtrepal še do bivaňa skerz vivažeňe dzveroch, a prosto oslovel gdovu, že: «peňeži daj abo život!» Bidna žena darmo hutorela, že peňeži ešči ňedostala, plani človek ju povjazal, zaphal jej usta, a počal hľedac peňeži, jak jich aľe ňenašol na šmerc prestrašenu ženu ňemiloserdňe zbil, tak, že i teraz poraňena ľeži a sam uceknul. Poľicia doteraz ešči ňeulapela teho planeho človeka. V tim istim mesce vo fabriki cementovej pracujici krajan 24 ročni Rolbauer Antal jak oľivu ľal na koľesa mašinovo, spadnul medzi koľesa. Na jeho strašne volaňe na rati, zastaveľi chitro mašinu, a ňeščestľiveho s ňesmirnima ranami pokaľičeneho odvežľi do špitaľa, Temže malo ufnosci jest, ku jeho vizdraveňu. Na Carrol Avenu bivajici krajan Paulus György na svojim vlastnim vože vezol tovar do svojeho skľepu, jak coška na iducim vože popravic chcel spadnul z voza, a koľeso mu prez hlavu prešlo. Ňezomrel hňedka, aľe doktore vipovedzeľi, že ňemože obstac na živoce.

Duquesne, Pa. Tutejše grecko-katoľici jakuška pravotnu cirkevnu vec maľi, v chtorej jim biskup Ortinszky ňechcel spravodľivo sudzic tak, že ku civilnej verchnosci še obracic mušeľi, kdze ai vihraľi. Preto jich aľe Ortinszky počal prenasledovac, na teľo, že zos 300 fameľioch pozustavajica farnosc še rozdvojila, 30 fameľie zostaľi v starej farnosci, poddaľi še Ortinszkemu, chtori na ňich takoj hňed 32 tišic dollarovo dlužstvo vtrepal, tamte 270 fameľie še odlučeľi a založeľi sebe osobnu farnosc, v chtorej vedľa svojich uherskich, vlasteneckich citoch žic možu, a ňetreba jim ukrainskim modlom klaňac. Počatku decembra bula pošvicanka noveho koscela i dzvonoch tej novej gr. kat. farnosci, chtorej duchovnim je Szabó János. Na slavnosci priomne buľi viššej 15 spolki a nasledujice vlasteneckeho ducha gr. kat. duchovne : Seregélyi Emil (Charlero), Holosnyay Elek (Homestead), Roskovics Szilárd (Homestead), Polyánszky István (Monessen), Gulovich István (Bradenville), dr. Vaszóchik Tivadar (Pittsburg) Dudinszky Sándor (Windber), Parsenta János (Rankin), Danilovich János (Pattor).

So. Bend, Ind. Koleszár József krajan, krajčir robotu ňesol na uľici do kundšaftoch, i tak ňeščestľivo spadnul, že sebe nohu zlamal.[130]

Vivandroval. H. U. novinki pišu, že Markovics Károly, cukrar z Mihaľovec ucik do Ameriki bez teho, žebi dakemu ľem najmenše slovo bul zradzel, že idze. Bars mal i pričinu na to, žebi v takej cichosci zmiznul, bo vecej tišic koruni dlužstva zochabel za sebu.

130 Naša Zastava. 1910, č. 2, s. 13.

Okradnuti Amerikan. Ňedavno prišol zos Ameriki Brek János, kdze za vecej roki še pretrimoval. Na radosc temu, už jak še to sluši, pošol do karčmi a tam še vešelo zabavjal. V karčme mu jedna dzivka zos kešeňi 100 koruni vicahla. A po čos tam vľuz... hvari poľak!

Derby, Conn. Vo fabriki Rad cliffe kotel parovej mašini vibuchnul, cale budovisko roztriskal, i na okoľici daskeľa domom škodu zapričiňil vibuch, a peckara kotla, chtori z našeho kraju pochadzajici Deptula József bul, na šmerc zabil. Škoda bľizko pul miľiona dollaroch obnaša. Nasledkom zňivočeňa fabriki veľo krajanoch utraceľi robotu.

Chicago. 27 ročni krajan Pritza Mihály, chtori ľem jeden rok jak do Ameriki prišol vo fabriki Vioconain Steel Co. pracoval, kdiž mu jedna drevena hreda na hlavu spadla a ho mocno pokaľičela. Ňeščestľiveho robotňika hňed odvežľi do špitaľa, tam aľe medzi okrutnima boľescami, o paru minuti zomrel.

Hudson, N. Y. Zo zempľinskeho Kiskövesdu pochadzajica Tóth Józsefova manželka rodzena Vaszil Borbála zochabela svojo štiri ročne dzivčatko Borišku doma, ňiž ona do mesta išla nakupovac. Dzivčatko na stoľe našlo revolver, počalo s ňim babrac, revolver vistreľel a dzecku paľce odtarhnul, a sice tak ňeščestľivo, že ňe ľem paľce aľe i calu ruku, ešči i z druhej ruki veľki paľec jej amputovac mušeľi.

Newark, N. J. Takáts József krajan jak večar z roboti domu prišol, napadľi ho pri dome dvojmi lagaňi, jeden mu zlatu hodzinku s lancuškom virval, druhi ho s koľikom zachmaľic chcel, aľe ho ňetrafel, dal še tehdi do ucekaňa. Takáts ho ulapel i počal še s ňim nacahovac. Prišol na to poľicman a Takátsa s revolverom postriľal, odvedol ho do hareštu, kdze ho potom sherif na 20 dollare poštrofal. Zlodzej – poňevač angľik bul – uceknul jemu še ňič ňestalo, a ňeborak Takáts poňevač «foreiniger» bul i chodzinku utracel a bitki dostal, i ho postriľaľi i v harešce šedzel i 20 dollare štrofu placel. To už potom vichvaľena amerikanska šľeboda!

New-York. z Göncu pochadzajici 30 ročni krajan Vojtek Bertalan pred paru tiždňami s najvekšu ufnoscu še rušel z domu do noveho kraju, zlata, dollaroch sbirac. Jak na šifu vkročel podšpocel še na čimška i tak ňeščestľivo spadnul, že sebe hlavu uražel, a nasledkom teho v rozume pobalamuceni už viššej štiri tiždňe ľeži v tutejšim špitaľu bez teho, žebi še mu stav chorosci popravic chcel. Pravdipodobňe odvežu ho nazad do stareho kraju.

Freeland, Pa. Zurco András krajan v tutejšej fabriki za bassa bul postaveni. Nasledkom ňepozornosci še podšpocel a spadnul pod koľesa, chtore ho tak češko poraňeľi, že ten isti dzeň umar v hazletonskim špitaľu. Podobni osud trafel ai druheho krajana Zovra Istvána, chtori v majnoch tiž mocno pokaľičeni bul, doktore aľe ufnosc maju, že obstaňe na životce.

Ellis Island. Toto mesco bi zasluželo bic prekerscenim na «peklo vivandrujucich». Jedna krajanka Kálmán Erzsébet, chtora ku svojemu mužovi prišla, priňesla so sebu jedneho poznateho chlapca, chtoreho ku svojemu otcovi priprovadzela. Chlapec aľe na jedno ucho ňedočuje, zato komiššia tutejša ho do Ameriki prepuščic ňechce, a nasledkom teho i Kálmán Elizabethu s chlapcom vjedno zavartu trimaju, a ked še apellacia v tej veci ňespomože, i ju s chlapcom nazad pošľu do kraju. Ňej pridze ešči raz, – sama.

Gulhk Elek už bul v Ameriki. Teraz bul rodzinu navščivic. Na draže tak ho začaľi zubi boľic, že mušel dac tri zubi vitarhnuc. Nasledkom tejto operacii varchi zapadnute mal, a komiššia Islandska vipovedzela, že je ňezdravi, ňesuci do Ameriki, nazad sňim!
Podobňe arretovala komiššia nasledujicich krajanoch: Szabó Jánoša (Zemplén Szalók), Lesko András Szadalmás (Abauj), Lipták Béla, Szcsovik István Robcsica (Szepes), Kocsis János Borsi, Zavcsin József Ujbeszterce (Trencsén), Hegedűs Károly Léh (Abauj).

Chicago. Blumberg Ede mašinista v jednim dome lift popravjal. Jak robotu skončel, chcel še sam prešvedčic či lift dobre chodzi, vicahnul še na pjati štok, ked naraz žeľezni porvaz liftu z ňeznamej pričini še pretarhnul a lift i s Blumbergom s ňevislovnu rihloscu spadnul na žem. Mocno potlučeneho mašiňistu pulmertveho odvežľi do špitaľa.

Chicago. Herz Jánoša krajana jeden zlodzej na uľici napadnul, ukradnul od ňeho zlatu hodzinku s lancuškom i uceknul. Na druhi dzeň dostal Herz jeden ľist a v ňim kartka od zaloghauzu, od svojej hodzinki, chtoru zlodzej za 25 dollare zastavel, a ešči sebe došľebodzel ten špas statečni, že hocľem kartku zaloghauzovu poslal škodňikovi na vinahradu.

Cleveland, O. Szabó János, 34 ročneho krajana tutejšeho robotňika, jak večar z roboti domu išol napadľi dvojmi zlodzeje, jeden ho prez hlavu uderel, a druhi mu s jednim nožom vecej rani uderel, tak ňeščestľivo, že jak Szabó Jánoša poľicmaňi do špitaľa odvežľi, tam ho visluchaľi, povedzel jim co še s ňim stalo, potemu aľe še skľagal a umar. Poľicia vedľa opisu zomreleho ulapela dvoch krajanoch, 16 ročnich parobkoch, na chtorich podezreňe je, že oňi buľi mordare Szabó Jánošovo, oňi aľe še priznac ňechcu.

Duquesne, Pa. Z Bodrogolaszi pochadzajiceho krajana Veréb Jánoša v jednej tutejšej fabriki mašina tak mocno pokaľičela, že malo ufnosci jest ku životu jeho.[131]

Zbitľivi Amerikan. Stefkó Béla, 20 ročni parobčak ňedavno prišol zos Ameriki a vov Major uľici domašneho stareho pana ľem sos svavoľnosci tak obil, že ho do špitaľa vžac mušeľi. Svavoľneho Amerikanskeho bojsa zavarľi.

---

131 Naša Zastava. 1910, č. 3, s. 14.

Mulatujuci še Amerikan. Zamba András, obivatel zos Kiskázmér prišol do Kassa, abi ztadzi daľej do Ameriki cestoval. Vimeňil sebe kartku po Igló, aľe jakoš še sos vojakami rozpoznal a začal s ňima mulatovac. Jak už Zamba dobre čul Maťaška pod čapku, vojaci mu 60 koruni ukradľi zos čeho nastala pataľija, a mojeho cestovateľa rendőre do hladku zavreľi.

Pittsburg, Pa. Z našeho kraju pochadzajici krajan, Budos József pri Smithfield-uľici z mosta skočel do vodi Monongahela, a še zatopel. Pričina tej samovraždi pevňe pobalamuceni rozum.

Philadelphia. Tutejšeho gr. kat. biskupa Ortinszkeho rezidenciu jakiška plani človek takoj jeden zos gr. kat. farnikoch, meno mu aľe ňeznac, viraboval. Peňeži zlodzej ňenašol, aľe co biskupovi najbaržej ňeprijemňe padlo ukradnul pisma, ai daskeľa pošvecene zlate veci. Poľicia prave vtedi ho ulapela jak jeden ukradnuti biskupski drahi persceň vov Pittsburgu za jeden dollar kemuška predac chcel. Živan še takoj priznal o kradeži, a povedzel, že pisma poručal do vodi Delavare.

Ellis Island. V tim hroznim očiscu našich krajanoch do Ameriki privandrovanich v najnovšim čaše zastaveľi nasledujicich: Német József so ženu, Őrfalva, Chepka Mihály z Lubej, teho nazad vraceľi preto, že je stari, z podobnej pričini cofľi z Abaujskej z Pálháza pochadzajicu 56 ročnu ženu Péter Máriu, a zos Őrmező pochadzajiceho 57 ročneho chlopa Kokoscsák Mihálya. Zastaveľi ai z Ungskej Remeti pochadzajicu 16 ročnu Kepics Annu, preto že sama prišla.

Newark, N. J. Krasnu koscelnu pobožnosc maľi tutejše katoľici na 5-eho decembra, takzvanu 40 hodzinovu pobožnosc, pri chtorej verice cali koscel prepulňeľi prez cale tri dňi, a veľkim početom še spovedaľi i prijimaľi. Pri tej slavnosci pritomne buľi, jak nam dopisovateľ oznamuje, nasledovne duchovne otcove: Rev. Tomcsányi z Trenton, Rev. B. Sommer z McAdoo, Rev. J. C. Szuchy z Perth-Amboy, N. J., Rev. J. Hajtinger z Passaic, Rev. J. Szémann z Hazleton, Rev. Tamásy z New-York, Rev. Biskorományi z Passaic, Rev. Sikora z Bayonne, N. J., Rev. D. Major z Bridgeport a newarski mestni duchovni Rev. Weisser.[132]

Vivandrovaňe – arretovaňe. Vedľa oznameňa amtu šifoch v Fiume, predešleho 1909-eho roku z Uherskej krajini 12,000 osoboch vecej vivandrovalo do Ameriki, jak v 1908-mim roku. To u nas už cala choroba, kterej pričiňa ňe ľem žadosc nahle še zbohacic, aľe i tote ľudze, ktere z gšeftu ľudze na vivandrovaňe vabja. I v tich dňoch jeden košicki detektiv ulapel takeho človeka, menom Soltész János robotňika z Olaszliszka, kteri zos Zempľinskej stoľici prez Galiciu šikoval ľudzi bez šickeho passa i šľebodi do Ameriki. Agent vedľa noveho zakona bars ostro a čežko budze štrofani.

Ellis Island. Komiššia tutejša nasledujicich do Ameriki privandrovanich krajanoch zotrimala: 39 ročneho Chachula Jánoša z Oscsadnici (Trencsén) zotrimaľi preto, že je chromi; daľej zotrimane su 42 ročni Jancsik György i 16 ročna

132 Naša Zastava. 1910, č. 4, s. 13.

Drabik Mária (Kassa) ; 17 ročna Tomascsik Mária (Zboró); 50 ročni Krempucz János (Kelnek) zotrimani je preto, že je stari; 16 ročná Mendovics Róza (Homonna); 60 ročná Szirko Mária s 19 ročnu dceru svoju Majercsikovu (Márkusfalu); 30 ročni Hricsko József (Felsó hricsó), teho takoj nazad vraceľi; 60 ročna Holub Anna (Nágymihály); Vanyhó János (Sáros, Gyertyánpatak); 16 ročnu Kuhar Máriu tiž vraceľi nazad, že je pukľata a ňezdrava.

Slatington, Pa. V tutejšej kamennej baňi pracujici krajan z Koritňan (Ung) pochadzajici Csernyanszky Péter ňeščesťivo pochodzel. Spadnul naňho jeden kameň a hlavu mu odcal. Smutna gdova a vecej široti oplakuju v ňim svojeho uderžiteľa starostliveho.

Wankigan. V tutejšej fabriki pracujici krajan Kovács János jak z roboti domu išol, prejsc mu trebalo prez šini jednej žeľezňici, chtora v tim okamžeňu dobehla a ňeščesťiveho Kovácsa na šmerc zabila. Poňevač aňi do spolku ňeprisluchal ľem z miloserdenstva druhich ľudzi ho pochovaľi.

South Bend. Ňespodzivani darunek obšahnul tutejši r. k. duchovni koscela sv. Hedvigi. O samej pulnoci ho zobudzeľi sos mocnim brinkaňom. Ňiž še obľekol a višol pred dzvere opatric, že chto ho budzi, pri otvoreňu dzveroch ňezbačel ňikeho, ľem jak ľepši otvori dzvere zastavia še mu, a takoj udera do jedneho tlumka pred dzvermi položeneho, kteri še – rozplače, bo to živi tlumek bul, jedno opuščene 6 – 7 mešačne šumne dzivčatko. Na druhe rano še zešľi sušedzi, a jedno pred druhim chceľi dzecko za svojo vžac, tak potom pľeban jednej statečnej ženi dal dzecko, chtora ho s radoscu za svojo prijala.

Washington. Jeden ňesumeňitni agent vivabel 28 krajanoch do Ameriki, obecal jim pevne mesca a veľo zarobku. Viludzel od ňich peňeži a na draže jich zochabel, uceknul. Jak prišľi do Ellis Islandu komiššia jich ňechcela prepuščic bez peňežoch. Apellovaľi skerz fiškaľa, aľe nadarmo, bo najvišša verchnosc washingtonska apellaciu ňeprijala, od 15. oktobra až teraz prišla nazad apellacia, a sud, v chtorim vipovedzeno, že tich 28 robotňikoch do Ameriki ňepušča, aľe jich višupuju nazad do kraju.

Chicago, v tutejšej fabriki na hadbab mašiňistom bul krajan Schiller János. Pri otviraňu jedneho paroveho ventilu para vibuchla a Schullera oparela i zvaľela tak ňeščesťivo, že sebe hlavu rozčipel. Odvežľi ho živeho do špitaľa, aľe o paru dňi zomrel.

New-York. Proci privandrovanim cudzožemcom zaš nove a ostrejše predpisi zrobel hlavni direktor komiššii Wiliam. Ked še totižto teraz na šife dachto pochorel prinešľi ho do ellis islandskeho špitaľa. Od teraz doktore na šifu pujdu vizitirovac, a ľem zdravich vipušča do Ellis Islandu, ňemocne zostaňu na šife. Ked še doteho času ňevizdravja, ňiž šifa še nazad vracic ma, ňemocneho človeka šifa muši nazad vžac so sebu do kraju.

Bridgeport, Conn. Zo zempľinskeho Trebišova pochadzajici Majoros Lajos, chtori pri tutejšej električnej žeľezňici pracoval, pri šibovaňu spadnul pod koľesa, chtore mu nohu na troch mescoch polamaľi. Odvežľi ho do špitaľa a tam mu nohu odrezac mušeľi. Godó Ferenc krajan vo fabriki zos garadičoch spadnul, a tak še mocno potlukol, že malo ufnosci ku jeho vizdraveňu.[133]

Ľubosc a peňeži. Alexa Helén, 19 ročna dzivka z obci Vernár zos 360 korunami še pohla z domu do Ameriki. Na žeľezňici medzi Abos a Poprád skamaracela še sos Toperczer Sándorom, kteri ju do mesta Eperjes priňesol. Tu paru dňi vjedno žiľi a še mulatovaľi a potom do mesta Kassa išľi, kdze v jednej traktirňi bivaľi. Tak bulo medzi ňima, že oňedluha pujdu do Ameriki. Toperczer odebral od ňej 200 koruni a povedzel jej, žebi ľem išla na veľku štaciu, on na malej štacii šedňe na žeľezňicu. Helenka jak poslušna dzivečka išla na veľku štaciu, jak aľe tu še doznala, že v mesce Kassa mala štacia ňit, duškom išla na poľiciu, kdze svojeho frajira meldovala. Rendőre Toperczera ešče v mesce ulapeľi, aľe z peňežoch už ľem 100 koruni našľi pri ňemu. Helenka bars dobre šerdco mala a Toperczerovi prebačela, vjedno v lasce z poľicii odešľi.

Mladi zlodzej. Lucskai Andrašova žena kisbirova zos Kassaujfalu stretla jedneho 11 ročneho chlapčika, Kuhár Andraša, chtori jej splačom še skaržel, že matka mu na tifus zomrela a včera ju pochovaľi. Otca pred 5 rokami mašina vov fabrike zabila. Chlapca jeden tajemni rendőr, chtoremu še zveril, že kdze bivaľi ku domu odprovadzel, kdze še preukazalo, že matka mu je zdrava jak riba a žije, otcec vov Amerike robi. Zos domu ukrad 40 fillére a od trestu še bal, zato vimišľel tu strašnu historiu. Mladeho zlodzeja matki oddaľi.

Columbus, O. Z Uherskej pochadzajici krajan Szapan Mihály, v tutejšej Raleston Steel Car Co. fabriki pracoval. Na jednej čigi žeľezo vicahoval s lancuchami. Jak už češke žeľezo na uridzene mesco, na sami verch došlo lancuch še uzval a žeľezo Szapanovi na nohu spadlo. Tak mu ju pokaľičelo, že doktore nohu odrezac mušeľi.

Shelburn, Ind. Kristóf János krajan zos Zempľinskej, jak po dokoňčeňu praci v noci z fabriki domu išol prez žeľezňične šini prechadzal. Lokomotiv v tim okamžeňu dobehnul Krištofa porval a na marne falatki ho potarchal.

Richwood, W. Va. V tutejšej skurenej fabriki pracujici krajan Dobó Antal pri robotce skerz mašinu tak češko pokaľičeni ostal na pravej ruki, že mu ju doktore odrezac mušeľi.

Scranton, Pa. Nad jednu baňu vibudovani trištokovi dreveni dom še zapadnul do žemi, na 50 šuchi hliboko. I jedna z Uherskej pochadzajica stara žena Horan Katarina o život prišla pri tim ňeščescu.

---

133 Naša Zastava. 1910, č. 5, s. 12.

Wheeling, W. Va. Jeden taľian Vartello v mesce Moundsville zavarti hareštant sumeňom hriženi priznal še, že v roku 1903 im on bul ten, chtori budovneho majstra Fergussona zamordoval, a za chtore mordarstvo Kovovics z Horvatskej pochadzajici robotňik na šmerc odsudzeni, i takoj obešeni ostal, druhi človek Petrovics na doživotni žalar bul odsudzeni. Ňeščesce tich dvoch robotňikoch to bulo, že raz i oňi obidvojmi s tim budovnim majstrom Fergussonom vjedno robeľi, a prave hňed po temu, jak Fergussona zamordovaneho našľi, nahle odešľi obidvojmi z Ameriki, a prišľi robic do Uherskej. Amerikanske verchnosce šľedzeľi za ňima, a jak še doznaľi, že kdze su, daľi jich skerz uhersku poľiciu ulapic, a do Ameriki priňesc. Oňi sice šicko tajeľi, aľe okoľičnosce, medzi inšim jejich ucekaňe do Uherskej proci ňich švedčiľi i tak jich ňevinňe odsudzeľi. Teraz okrutna zmiľka na javo višla, Petrovicsa zo žaľara duškom vipuščeľi, aľe ňeboraka obešeneho, ušmerceneho Korovicsa ku životu vzkrišic ňemožu.

Prince Albert, Sask. Canada. Predešlemu padu Wheelingskemu podobni še stal minuleho roku v novembru kdiž jedneho farmera v Canade zamordovaľi a podezreňe padlo na jeho sluhu Mécséi Jánoša, zos abaujskej Telkibánya pochadzajiceho krajana. Ten tiž pred sudom taji še teho zložinstva, aľe na peršej i druhej inštancii odsudzeľi ho predči na šmerc, teraz na 10-eho marca 1910. ma bic šmertna pokuta na ňim vikonana, – a on jednak taji, že on mordarstvo ňespachal, že on ňevinni. I ľist piše teraz v amerikanskich novinkoch ku šickim krajanom, žebi ho ratovaľi, bo on ňevinni.

Philadelphia, Pa. Vo fabriki Penra Cold Storage veľki vibuch še stanul, a po ňim oheň spustošil fabriku, aľe podarilo še oheň zahašic, ňiž bi vekšej škodi bul narobel. Nasledkom eksplozii šesc robotňici, šicke z našich krajanoch češko poraňene ostaľi.

Youngstown, O. Na jednim tutejšim burdze zabavu trimaľi krajaňi. Jeden z ňich 55 ročni Elias András v podnapitim stave višol von, a zos garadičoch domu tak ňeščesťivo spadnul že sebe hlavu rozščipel. Jak ho do špitaľa vežľi na draže zomrel.

South Bend. Tutejše šesc spolki krajanoch še poskladaľi, trimaľi sehadzku, a uzavreľi, že s keľčikom 15 tišic dollaroch jeden spolkovi dom vibuduju, v chtorim i bivaňe pre kvartiľ ňemajucich krajanoch budu, i špitaľ, i sala na schadzki.

Coraopolis, Pa. Vo fabriki Duquesne Steel pracujici krajan Fodor Ferenc, pri ľavini mal robotu, kdze s jednu mašinu žeľeza dzvihal. Mašina aľe ňepozorľiveho robotňika jakoška ku slupu pricisla, a ňeborak take češke rani ucerpel, že o paru chodini vov špitaľu zomrel.[134]

Do Ameriki chceľi isc. Lakács János a Takács Imre obivateľe z obci Regeteruszka do Ameriki chceľi isc. Ňemaľi pasi, ta jich rendőre na štacioňe v mesce Eperjes ulapeľi a do domu odšikovaľi.

---

134 Naša Zastava. 1910, č. 6, s. 15.

Od radosci zostala v rozume pobalamucena. Pred vecej rokami išla do Ameriki Dragotin Szavéta, obivateľkiňa z mesta Arad i sos svojim mužom. Svojo 7 dzeci doma zochabeľi. V Ameriki še jim dobre vedlo veľo peňeži zarobeľi. Dragotin Szavéta teraz domu prišla, že i dzeci sos sebu bere nazad do Ameriki. Ale od radosci, že svojo dzeci po dluhich rokoch zaš vidzi, v rozume še pobalamucela. Ňeščesľivu matku do mescickeho špitaľa odšikovaľi.

Ellis Island. V ostatňich dňoch tutejša komiššia vivandrujucich, nasledujicich do Ameriki pricestovanich krajanoch zastavela: Oszlanecz István (Zsarnóca), Simkó János (Tapolymegyer, Sáros), Zsíros Péter (Abaújbakta), Fúrják József (Kriva), Közel Etel (Tapolybisztra), Kudlics András (Ördögvágás), Held István (Lodnó), Jezsik György (Viszoka), Pavlovics József (Bilét). Vecej z tich takoj nazad šupovaľi do kraju, ňektere apellovaľi proci vikazaňu, ale sud jim ešči ňevišol.

Wilkes-Barre, Pa. Jeden ud Narodneho Slovenskeho Spolku Zsaludek János vov svojim testamentce zochabel 500 dollare na wilkes-barreski katoľicki koscel, Spolek ale totu summu ňechce viplacic, tak, že biskup Hoban do prava zadal spolek skerz svojich amerikanskich fiškaľoch. Fiškaľom spolku z obci Palocsa pochadzajici krajan, amerikanski advokat Menyovszky János.

Berwick, Pa. V tutejšej fabriki U. S. Steel Car Co. pracuje das 500 grecko katoľickich krajanoch, fabrika jim šickim vipovedzela robotu, ľebo že pre naboženske gr. kat šveta veľo meškaju, a ňechcu trimac šveta s rim. katoľikami. Fabrika teraz vo veľkich angľickich časopisoch ohlašuje, že hľeda pejcsto robotňikoch, že še možu hlašic jakehokoľvek nabožensta ľudze, ľem grecko katoľicke ňe, bo takich ňeprijme fabrika tota podminka je sice najviš ňespravedľiva, ľebo však každi statečni človek šveta svojeho nabožensta trimac povinnovati je. Teľo ale pravda, že kedbi grecko katoľici na toten od davna žadani jednotľivi kat. kaľendar pristaľi, a vjedno s katoľikami bi svojo šveta šveciľi, to tak pre ňich, jak pre všeobecne dobre bi osožnu vecu bulo.

Holden, W. Va. Zo szatmárskej pochadzajici 24 ročni krajan Kovács József v tutejšich majnoch od jedneho uhľoveho voza pripučeni take češke rani obšahnul, že nasledkom teho o pul hodzini zomrel.

Allegheny, Pa. Lang János gomorčan, krajan šviňu zabijal. Pravda, že pri takej priľežitsci paľenka potokami še ľeje. Jak potom dvojmi mocno zamoknute majstrove kotel horucej vodi ňešľi, vivraceľi ho na okoloiduceho Miller Ferenca i tak mocno ho opareľi, že nasledkom ucerpenich ranoch zomrel.

Pittsburg, Pa. Zo zempľinskeho Tóketerebešu pochadzajici krajan, publični notar Lanko Mihály obžalovani bul skerz amerikanskich konkurentoch z jakehoši prestupka peňežneho, o chtorim ale obžalovani ňič ňeznal. Sudne pokračovňe dosc dluho tervalo v tej veci, ňiž koňečňe preukazalo še, že Danko ňevinni, i tak ho sud z pod žalobi ošľebodzel.[135]

---

135 Naša Zastava. 1910, č. 7, s. 12.

Novi americki biskup. Spomnuľi sme v našich novinkoch, že slovo bulo o tim, že krajinski vislanca makovickeho okresu za grecko katoľickeho biskupa budze vimenovani do Ameriki. Na to vecej novinki to pisaľi, že vov Ameriki tutejše russiňi bars ňeprijemňe prijaľi ten chir. Teraz čitame vov jednich russinskich americkich novinkoch "Ďilo" že calkom inakši stoji vec.
"Ďilo" tak piše: Vedľa tich važnich spravoch, sdeľenich vov starokrajovich novinoch, jak tiž z privatnich upovedomeňoch, že dr. Artim Mihály, krajinski vislanca je vimenovani našim biskupom, mi ľem to možeme doložic, že mi amerikanske russiňi, ba i galicijske russiňi bars še radujeme a jak najvreľejši žadame sebe, žebi tote radostne proroctsva staľi še skutkom, vipelňiľi še, žebi sme še koňečne strešľi ukrajinskej napasci, ktera nas uherskich russinoch v postupu rucila s 3 - 4 rokami nazad, a narobila i sporadovala veľo škandaloch, balamuti, hrizoti, ňeporadku, veľke škodi v dušoch i majetku, ohavnu demoralizaciu, ponižeňe a potupovaňe duchovneho stavu, zvadi ba i kervipreľivaňa.

Barberton, O. Do ňeprijemneho poznaňstva prišol tutejši krajan Varga Mihály s poľicmanami, chtore ho mocno podkuraženeho povjazaľi a do hareštu odvľekľi bo ženu bil a ju s jednim nožom dohaňal.

Elyria, O. Jedneho krajana manželka, 45 ročna Pakócz Anna v rozume na teľo še pobalamucela, že muž poľiciu na pomoc volac mušel, žebi ju do špitaľa odvedľi. I tote veľku robotu maľi s ňu, bo jak vidzela, že poľicmaňi idu do domu, zavrela dzvere a ku dzverom pozkladala všeľiake veci, tak, že ľem prez oblak še ku ňej dostaľi a tak s veľkim trapeňom ju do špitaľa odvežľi.

Cincinnati, O. Stofán Ádám krajan novu karčmu otvorel teraz ňedavno Jedneho dňa lapel še s hoscami do kartoch, pri tim še povadzeľi, tak, že na pasi išľi jeden z kartošňikoch Hauzer jednu veľku flašku rucel Stofanovi do hlavi, ten vicahnul revolveri začal striľac, pri tim kuľka trafela Hintberger Ferenca. Ku tej vojni pribehla i poľicia, bitku zastavela, obidvoch bars češko a ňebezpečňe poraňenich do špitaľa a tamtich ostatňich do hareštu zaprovadzela.

Henderson, Ky. Pete György robotňik s jednim zardzavetim pištoľom narabjal, o kterim ňeznal, že je nabiti. Pištoľ vištreľel a kuľaneščesťivemu krajanovi do pravej ruki vešla a taku češku ranu v kosci mu zrobela, že doktore ruku mu odrezac mušeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch zastavela: na deportaciu su odsudzene Matakovics Karolina, Mirczák János, Hornung Petrova, chtora s mužom prišla, muža prepuščeľi, a ju pre ňezdrave oči nazad cofľi, Adamov István, Mekker Tamáš, Kasik János (Venecia, Sáros), Ferencsik Mihály (Vécse, Zemplén) Timár Imre, Juris György, Muller Mihály, Karch János (Újszomotor, Zemplén), Berkovics Sprinca (Máramarossziget), Nagy István, Jarmiansky András (Markóca, Zemplén). Na čas su zotrimane Ticht József, Baier József, Maszlay Anna (Nagysáros), Kálmán Károly, Rosta Mihály (Hetés, Zala), Nagy János (Nagytornya, Zemplén), Psár

János (Utcás, Zemplén), Katrinák Mihály (Rábóc, Zemplén), Varga Zsuzsanna (Márk, Zemplén), Zsuzsa Katalin (Zemplén), Arendás Anna (Parnó, Zemplén), Gyug Mária (Ungvár), Stefan Árpád (Kassa).[136]

Primero, Col. V tutejšej baňi Colorado Fuel and Iron Co. jak sme už o tim v predostatňim numeru spominku činiľi, veľki vibuch še stanul, pri chtorim 75 ľudzi zahinulo. Z tich 50 mertvich viňešľi z majni ku tamtim ostatňim ešči še vše ňemožno dostac Nasledkom teho ňeščesca 35 ženi ogdoveľi a 65 širotoch zostalo. Mertvich v mesce Trinidad společnim pohrebom chovaľi, ľebo na teľo su popaľene, že aňi jedneho ňemož rozpoznac. Zos ňeščesťivich obetoch z Uhorskej pochadzajucich mena nasledujice su oznamene: Tóth Albert (Abaúj), Simon D. (Nógrad), Valent Imre (Borsod), Lukács Sándor (Bars), Berecz István. Dvojmi druhe krajaňi Válent Lajos a Béres István pejc minuti pred ňeščescom višľi z majni.

Pittsburg, Pa. Z našich stoľicoch pochadzajice dvojmi krajaňi, Hreha József i Bolejcsák Pál vjedno pracovaľi v Edgar Tompsonovich fabrikoch. Povadzeľi še, a v tim Hreha uderel Bolejcsáka po hlave s jednim žeľeznim drukom tak mocno, že nasledkom ucerpenej rani o štiri dňi zomrel. Teraz porotni sud bul trimani nad Hrehom, a visloveľi ho za vinneho. Hreha zadal sice apellaciu, aľe tak še nazdava, že ho ňemiňe za jeho zločin uridzena pokuta 12 ročneho hareštu.

McKeesport, Pa. V tutejšej fabriki Carnegie Co. vibuchnul jeden kocel a vecej robotňikoch poraňel, medzi chtorima trojmi su z Uhorskej pochadzajuce krajaňi. Jeden z ňich Kis Károly, tamtim dvojim mena ňezname.

Cleveland, O.: Vo fabriki Tropical Oil Co. pracujuceho krajana, Veres Jánoša, jak pri mašiňe robel, jedno koľeso za šati porvalo a na šmerc pripučelo. Duškom umar. Ženu s pejc dzecmi zochabel po sebe.

Ňeščesce na žeľezňičnim štacioňe. Z mesta Homonna pišu: Pri štacioňe ňedaľeko od koľajňicoch, pred paru dňami ňeščesce še stanulo. Robotňici šlippere vežľi zo štaciona do Ormezó. Jeden robotňik še posmiknul v robotce a tak ňeščesľivo, že jedna noha mu pod koľesa prišla, chtore mu ju calkom podruzgaľi. Ňeščesľivi robotňik vov ranoch umar. ľem pred paru dňami prišol z Ameriki. Gdova a 2 dzeci ho oplakuju.

Indiana, Pa. Ku smutnej kroniki amerikanskich ňeščescoch, chtore sme predešleho tiždňa registrovaľi dňeš zaš jedno pridac mušime. Na 5-eho februara vov baňi Jefferson & Clearfield Coal kompaňii prisluchajicej veľki vibuch še stanul. Včas katastrofi 12 robotňikoch bulo v majnoch, z chtorich jedneho Kraczer Andráša ľem zahlušeneho pri vchodu majni ľežic našľi, ňeodluha ku sebe prišol, ostatňe jedenac na uheľ spaľene ostaľi, aňi jich dobre rozpoznac ňemohľi. Mena ušmercenich doteraz ľem nasledujice su uverejňene: Szaniszló János, Sponták György, Salak György, Slinsky Pál, Matusz Vaszil všicke zos

136 Naša Zastava. 1910, č. 8, s. 12.

ungskej stoľici z obci Ungtölgyes pochadzajice krajaňi. Kompaňia Jefferson & CI. vov mesce Ernest šidzem baňe ma, v chtorich dvatišic robotňici pracuju. Ernestske majni su daľeko zname v tim, že ustavičňe su napuľňene s gazom, tak tehdi robotňici tich majnoch v stalim ňebezpečenstve su so životom.

Philadelphia. Tutejše žeľezňične robotňici, a s tim spojene i solidarne robotňici druhich fabrikoch kolo stodvaceckrattišic ľudze do štrajku še daľi. Pri tim tak ňebezpečni ňepokoj panuje, že viššej dzešectišic vojakoch koncentrovaľi ku udušeňu štrajkujucich, chtore calu vojnu provadza proci fabrikom a proci poľicii i vojsku. Das tišic z predňejšich štrajkujucich do hareštu zavarľi, a poňevač i z jednej i z druhej strani ustavična striľba stoji bars veľo ľudzi na šmerc zabite, a ešči vecej češko poraňene ostaľi. Obavac še može, že štrajk prejdze i na druhe mesta.

New-York. Gróf Széchenyi László so svoju manželku Vanderbilt Gladys i s malim dzecatkom do New Yorku prišol ku navščiveňu Vanderbilt Kornélovej gdovej ai druhej rodzini. Minule dňi opatreľi amerikanski dom uherskich krajanoch a ku budovnej fundacii jedneho uherskeho špitaľa spolku 500 dollare na darunek daľi.

Tomsburg, W. Va. V tutejšej uhľovej baňi žeľezne vožiki, v chtorich še uhľe vicahuju z ňeznamej pričini z visokosci dolu spadľi do šachti kdze vecej robotňici staľi. Benko Jánošovi pri temu ňeščescu ruka še zlamala, Margita József a Masay József krajaňi na nohoch češke rani ucerpeľi.

Ellis Island. Zos krajanoch, chtore v ostatňim čaše z kraju do Ameriki prišľi, komissia vivandrujucich nasledujucich zastavela, a z častki ai na deportaciu odsudzela: Szedlák Róza (Ináncs), Vécsei János (Martonyi), Bahleda András (Sáros), Koren Julia (Abaúj), Maczik Mária (Kórösfalu), Kovács András (Szkáros), Bartika József (Kapca), Jurenik János (Nyitra), Pajer János (Szentgyörgy).

Maynard, O. Medzi tutejšima krajanami, chtore v baňoch Lorain Coal & Dock kompaňii robja z jakejši pričini zvada povstala. Dvojmi až i s nožami jeden na druheho išľi. Tóth József napadnul Szemko Józsefa a ho s nožom preklac chcel, naco Szemko vicahnul revolver a Tótha zastreľel, takoj umarti zostal, a Szemko tiž tak češko poraneni, že ňebars obstoji naživoce. Ostatňe kamaratci tiž na dva stranki še rozdzeľeľi, a jedno na druhe striľac počaľi. Ščesce, že aňi jedna kuľka z tich ňetrafela.

South Betlehem, Pa. Vo veľkej ociľovej fabriki Schwabovej, kdze kolo 8 tišic robotňikoch pracuje, od jedneho času direkcia fabrična s robotňikami plano obcovac počala, nasledkom teho robotňici das dvatišic strajkovac počaľi, a pevňe i ostatňe tiž še pripoja ku štrajkujucim.

Wallingford, Conn. Zo Szatmárskej stoľici pochadzajici tutejši krajan Oláh Mihály, od jedneho času pijatiki še oddal, nateľo, že až v rozume še pobalamucel a každemu še ňebezpečňe vihražal, tak že ho poľicia do hareštu vžac mušela.

Ľem na pul hodzini ho sameho zochabeľi v harešce, i ňiž vartaš hareštantoch ku ňemu še vracel, ňeščesťliveho obešeneho našol.

Cleveland, O. Do bivaňa krajana Hermanovszkeho kdiž gazdi ňebulo doma vešol jeden murin a Hermanovszkeho ženu napadnul za peňežmi. Na jej krik zešľi še sušedzi, murin še zľeknul i ucekac počal aľe ho poľicmanami ulapeľi i do hareštu zavreľi. Preľeknuta žena še pochorela, a vov pasovaňu i ruku sebe vikrucela.[137]

Dvoch mužoch mala. Vov obci Aranyida še stalo, že žandare Varga Istvána možného gazdi ženu zaprovadzeľi. Vec tak še ma, že ta ista ženska vov Mezőkeresztes jak dzivka vidala še za Szüli Jánoša, chtori vov roku 1905-tim do Ameriki vivandroval. Tam mu tak plano išlo, že doma šicko na buben pošlo. Jeho žena sebe potim pod dzivčarskim menom robotnu kňižku vistavela, a vov Aranyida u Varga Jánoša do službi stanula, kdze ju Varga János o kradki čas za ženu vžal, a ona tak už druhemu vernosc prišahla. Calkom ščesľivo žiľi, aľe s počatku teho roku začal Szüli svoju ženu vov kraju hľedac, koňečňe ju vov Aranyida našol u Varga Istvána, jak jeho ženu. Oklamani muž ženu obskaržel, chtoru teraz pre jej slabu lasku a vernosc ostro štrofac budu.

McKeesport, Pa. Vov fabriki National Tube Works jedneho krajana menom Budai Istvána jedna mašina za šati porvala a ku muru pricisla, tak sos rozčipenu hlavu na skutku mertvi ostal. Ľem 26 ročni bul, pred paru mešacami stanul do roboti.

Syndertown, Pa. V Grecko katoľickim kosceľe, chtoreho Rev. Gulovits István krajan je duchovnim, tamteho mešaca oheň povstal, nasledkom teho koscel calkom zhorel, tak, že aňi s koscelnich vecoch ňič, aňi jeden falatek še ňedal viratovac. Škoda kolo 20 tišic dollaroch obnaša.

Cleveland, O. V jednim tutejšim dome na Riverbed Ave zamordovanich našla poľicia z Uherskej pochadzajiceho Kovács Janovszki Jánoša ai jeho manželku. Podezreňe mordarstva na jedneho z jich burdošoch padlo na Baszardo Györgya, chtori še ai priznal zločmstva. Dal totižto tim ľudzom 60 dollare peňežoch odložic, a jak jich nazad pital, tote otajeľi vec a o peňežoch ňič znac ňechceľi, Baszardo na teľo še pohňeval na tim, že s jednim žeľeznim dručkom obidvojich zabil.

Bridgeport, Conn. Tutejše uherske kaľviňi veľku žalobu maju, zomrel jim visoko ucteni a všeobecňe milovani duchovni Rev. Harsányi P. István. Dlukša a trapna chorosc ho priňesla do hrobu. Od 12 rokoch bul v Ameriki a vov organizovaňu kaľvinskich uherskich vericich veľike zasluhi sebe nadobudnul.

137 Naša Zastava. 1910, č. 11, s. 14.

Stearus, Ky. V tutejšej baňi lampa jedneho robotňika še zapaľela, nasledkom teho oheň ai vibuch povstal v baňi, pri chtorim šescmi majnere život utraceľi.

New -York. Nyiscsák József krajan, gr. kat. mladi človek na žeľezňičnim štacioňe na cug čekal, v ňepozorľivosci ňezbačel jeden na ňeho iduci lokomotiv, chtori ho zvaľel, ušmercil a mertveho da na 200 kroki odvľekol.

Ellis Island. Na tim mescu, kdze privandrovane krajaňi opatrene, a pre Ameriku assentirovane bivaju, minule dňi veľki strach povstal, poňevač zos udzarňi ňesmirni dim še počal vaľic a chtoška skričel, že dom privandrovanich hori. Na ten čas das 400 ľudze buľi v dome, počaľi ucekac, a taki cisk povstal medzi ňima, že das 20 ľudze čežko poraňene a do tutejšeho špitaľa odvežene ostaľi. Pozdňejši višvitlo, že na strach ňit pričini, a že oheň zahašeľi.[138]

Trenton, N. J. Jeden z Uherskej pochadzajici krajan Klein Rudolf pri žeľezňici Pennsylvania ňeščestľivo obstal, poňevač ho žeľezňica prešla a mu jednu nohu odervala. Vtedi doraz zapravocel žeľezňičnu kompaňiu, aľe vidzel, že pravo še na dluho oddaľuje, pristal na zlahodu, vedľa chtorej kompaňia mu dvatišic dollare viplacela a on tote dňi s tima peňežmi obohaceni, aľe o jednu nohu chudobňejši šednul na šifu, a dal še na cestu do stareho kraju.

New-York. Zridkave uznaňe stalo še častku vibornemu maľarovi uherskemu Márk Lajošovi, chtori teraz v New Yorku jednu vistavu usporadal zo svojich obrazoch. Vistava slavnostnim spusobom bula otvorena, sučastňeľi še naňej veľposlaňec barón Hengelmuler tak ai hlavni konzul naš krajan Uber Sándor. Vistavu bez prestaňa veľki narod navščivuje, a prekrasne obrazi cale obecenstvo s obdivovaňom opatruje.

South-Bethlehem, Pa. jak sme už pisaľi z priľežitosci veľkeho štrajku v tutejších ociľovich fabrikoch cala vojna povstala medzi strajkerami i poľicmanami. V tej vojňe zastreľeľi jedneho krajana Zámbó Józsefa, chtoreho teraz pri veľkej slavnosti a pri shromaždžeňu jedneho množstva narodu, ozdaj dzevectišic ľudzi počitujuceho pochovaľi. Pohrebne ceremonie s veľku assistenciu Rev. Várlaky Sándor končel. Reče pohrebne ňebuľi trimane, žebi narod i tak, rozhorčeni, na dajake nasilne pokračovaňe še ňeodvažel. Štrajk ešči vše trime. Kňažove tutejše tak našich krajanoch, jak ai cudzožemske chceľi v deputacii isc ku majiteľovi ociľarňoch Schwab-ovi, chtori aľe deputaciu prijac ňechcel. Osud robotňikoch je bars smutni, ľebo kassa štrajkujucich še už vipraždňela, a oňi teraz najvekšemu ňedostatku su viložene.

Oxford Furnace, N. J. Zos Abaújskej pochadzajice krajan Csomó Pál, 20 ročni mladzeňec v tutejšej žeľezarňi Empire Steel & Iren Co. pri čisceňu mašini z veľkej visokosci spadnul a še na šmerc zabil.

---

138 Naša Zastava. 1910, č. 12, s. 12.

Cherry, Ill. Mertve cela pri tutejšej obrovskej katastrofe ušmercenich banňikoch, vibiraju z majni. Doteraz 120 mertvich viňešľi a ešči das 40 treba z uhľoch vikopac. Veľki počet poľicmanoch ustavičnu službu konaju pri tej smutnej roboce, bo še kompaňia majnova obavala, že dajaki rozbroj povstaňe medzi ľudzmi. Predči aľe žaden ňepokoj ňepovstal, ľudze calkom bezcitne, po timto ňeščescu.

Ellis Island. Komiššia na privandrovanich cudzožemcoch v najnovšim čaše z častki zotrimala ňekterich, poňevač zakonom amerikanskim ňezodpovedaľi. Menovite: Matisz Mátyás (Eperjes), Kulifai István (Pudmeritz), Krajnár Mihály (Nezsider), Kravics Simon (Sáros), Péter Mari (Ung-Vinna), Kalai István (Parasznya), Zagiba György (Gömör), Iván Mária (Zemplén), Gros János (Ozora) a druhe vecej z daľšich krajoch, v zaľežitosci jich sud ešči ňevišol.[139]

Bridgeport, Conn. Tutejše verice kaľvinskeho nabožensta cirkevne shromaždžeňe trimaľi a na mesco zomreleho farara Harsányi Istvána jednohlašňe vivoľeľi za farara Ludmann Sándora, chtori doteraz vov Lorain bul.

Scranton, Pa. V tutejšim hareštce ňeodluha švedkami smutnej udalosci budu ľudze. Nad jednim zos Sarudu (Sopron) pochadzajicim krajanom Fencz Sándorom budze sud šmerci vikonani. Menovani Fencz pred jednim rokom zamordoval Horváth Istvánovu manželku, pre ľubosc, chtoru ona jak statečna manželka a svojemu mužovi verna žena chovac ňechcela, a napadovaňu Fenczovemu odporovala. Nad Fenczovu zaľežitoscu ešči v apriľu bul porotni sud trimani, kdze Fencz še vihvaral s tim, že opiti bul, ňeznal co robel. Sudcove aľe prave jeho pijani stav považovaľi za taki, že preto ešči ostrejši ma bic pokutovani, a jeho na šmerc odsudzeľi. Potemu apelloval a chcel še šaľenim zrobic, aľe doktore po dluhim dopatrovaňu spozorovaľi, že ňič mu ňechibi, že je zdraveho rozumu, tak tehdi apellaciu ňeprijaľi sud šmerci potverdzeni ňeodluha vikonani budze nad ňim.

Whiting, Ind. Zo Spišskej stoľici pochadzajici krajan, Ferenczko András, pre dluho tervajice opilstvo veľki ňepokoj robel vo fameľii. Tak daľeko šahal ten ňeščesťivi pomer, že v ostatňim čaše, pevňe zo zufalosci zunul svoj hrišni život a še zastreľel.

Ellis Island. Komiššia krajinska na sledujucich privandrovanich krajanoch z všeľiakich pričinoch zotrimala, a jim vistupeňe do Ameriki ňedovoľila: Szabó Mihály Dobóruszka (Ung), Protisics Julia Nagytopány (Bereg), Zajácz Anna Fellsószernye, Olajos Teréz Csóka, Németh Erzsi Vámoscsalád, Andrics Katalin Szemlak, Németh Borbála Vönöck.

Franklin Furnace, N. Y. Mnule dňi spadlo v tutejšich rudovich doľinoch vicahovadlo na dvoch krajanoch, chtore v baňi pracovaľi. Hovanczujak Bálint je jeden a Zingo János druhi. Obidvojmi o život prišľi a zochabeľi po sebe gdovi ženi i vecej dzeci.

---

139 Naša Zastava. 1910, č. 15, s. 13.

Butte, Mont. Robotňici tutejše še z jakejška pričini povadziľi, a rozdvojeľi še i vov spolkoch nasledkom teho jedno proci druhemu žuriľi, tak, že kompaňia ňekterich z roboti vipuščela. Na to ostatňe robotňici stranku lapeľi vipuščenim, a kdiž kompaňia jich žadosc vipelňic ňechcela zastaveľi robotu. Doteraz dvacectišic robotňikoch štrajkuje na tej okoľici. Obavac še može, že na dachtorich mescoch veľke bitki povstaňu medzi robotňikami.[140]

Dar. Vov obci Tárcalő kupeľi grecko katoľici na koscel jednu hodzinu, na chtoru vov Ameriki še pretrimujice verice 1550 koruni poslaľi. Šparkassa mesta Gölnicbánya ročite 80 koruni daruje na dobročinne ciľe. Zos tej summi teho roku okrašľujuci spolek mesta Gölnicbánya, mescicka chudobna kassa, špišski spolek vov Budapeštce a invalidni spolek po 20 koruni dostaňu.

Ellis Island. Skerz komiššiu, chtora nad privandrovanima cudzožemčami sudzi v ostatňim čaše nasledujice krajaňi buľi zotrimane, abo vov svojej cesti zastavene, abo calkom na deportaciu odsudzene: Rácz József (Abaúj), Borics Mihály (Sirok), Dubovszky Lajos (Páld), Nyitray János (Aszaló), Gregiska István (Dubová), Medvedzik Fülöp (Trencsén-Hosszúmező), Bocsisin András (Alsószabados, Sáros), Antonyik György (Homonna), Tolopa János (Ung, Rostok), Fukna Anna (Nyitra, Jablonc), Kopacz Pál (Nyitra), Gyurcsik György (Zólyom).

Indiana Harbor, Ind. Vov buffingtonskej cementovej fabriki zos Dunaföldváru pochadzajiceho krajana Horváth Jánoša jedna z brehu odvaľena skala pripučela, a tak čežko ho poraňela, že po paru dňovim čežkim trapeňu zomrel. Horváth 43 ročni bul, v kraju zochabel ženu i dvojo dzeci. Poňevač ňebul udom žadneho spolku, s miloserdenstva pozdavaľi mu kamaraci na pohreb, a tak ho pochovaľi.

Alliance, O. Tutejše verice kaľvinskeho nabožensta veľku slavnosc šveciľi na 6 eho marca. Ten dzeň otvorel še jich novovibudovani koscel, chtori skerz ušilovnosc tutejšeho duchovneho Rev. Pazár Miklósa verice sebe vibudovac daľi.

Cleveland, O. Tutejši krajan Vince János jak jedneho večara z roboti domu išol, napadľi ho dvojmi lotrove a ňebezpečňe ho poraňeľi. Tajna poľicia počala inkviziciu trimac za zlodzejami i tak višľedziľi Rusa József a i Horváth Jánoša, vov chtorich poraňeni Vince János ai zpoznal svojich utočňikoch. Oňi sice taja, aľe poľicia jich zavartich trime.

Prince Albert, Sask. Na 10 eho marca vikonavaľi šmertni sud nad Mécséi Jánošom, chtori minulej ješeňi svojeho gazdu farmera i s fameľiu zabil. Ňepokojna žadosc jeho za šľebodnim amerikanskim životom tehdi na šibeňici še dokončila, ku vistrahe všickim za Ameriku bežicim ľehkomišeľňikom.

Barberton, O. Tutejše burdi krajanoch od dlukšeho času zňeuspokojuje jakaši lotrovska banda. Teraz ňedavno v bilim dňu virabovaľi Dozmati Petrovo

140 Naša Zastava. 1910, č. 13, s. 12.

bivaňe, vžaľi z ňeho vecej kufre krajanoch, chtore ňedaľeko bivaňa na poľu rozbite našla poľicia.[141]

M. Imre, New- York. Serdečňe dzekujeme za uznanlive šoriki, taktiž za rozširovaňe našich novinkoch, a za doposlane chiri amerikanske. Take vše vdzečňe uverejňime, placic ňetreba zaňich, aľe naspak mi vdzečňe vinachradzime keľčik poštovi, ked nam jich radňe pošilac budu. Mi našo novinki jednak, pod ukladom punktovňe nadavame na poštu, že kedi jich pošta v Ameriki na adressu do ruki odda, zato už dobre stac ňemožeme, bo to ňe je v našej moci.

Šmerc uherskich robotňikoch v Ameriki. Z Ameriki zaš smutna novina došla ku nam. V jednej amerikanskej fabriki zrucel še jeden veľiki mur na robotňikoch a 17 z ňich na šmerc zabil. Medzi obetami su ai pejcmi zo špišskej obci Nedec pochadzajice krajaňi.

Cincinnati, O. Spolek Amerikanskouherska Jednota po calej Ameriki še rozširuje medzi krajanami. V najnovšim čase v tutejšim mesce založeľi filialne oddzeľeňe spolku, do chtoreho za čestneho prezeša «ad honores» s veľku jednohlasnu oduševňenoscu vivoľeľi krajana Dessewffy Sándora, majiteľa ňemeckich novinkoch «Deutsch-Ungarischer Bote» a viborneho vudca našich ňemeckeho jazika rodakoch zos Uherskej pochadzajicich.

Chicago, Ill. V tutejšej McKormick fabriki stalo še ňeščesce, pri chtorim jeden krajan 39 ročni Jakab Pál o život prišol. Ňeščesťlivi mal robotu pri mašiňe damfoveho mlatku, chtori žeľezne platňe rozkľapkuje. Taka jedna platňa še jakoši vismikla na stranu a on ju chcel dac na mesco. V tim okamžeňu damfovi mlatek zos visokosci spadnul a zachvacil uboheho Jakuba na hlave a na pľecoch, tak, že zos rozpľaskanu hlavu v tim okamžeňu mertvi na žem spadnul.

Ellis Island. Skerz amerikansku komiššiu privandrovanich cudožemcoch v najnovšim čaše nasledujice krajaňi buľi zotrimane: Kopruczák O. (Mélykút, Ung), Nevelics Ferenc (Jászó, Abaúj), Jabunik György (Hont), Czéholnay Mihály (Ungvár), Kalas-Bodán Miklós (Radno, Gömör), Gula Mária (Jászómindszent, Abaúj), Petruska József (Végardó, Zemplén) Gogolya István (Tornagörgó), Spiesz Magdolna (Nagygáj), Palicz István (Nyíregyháza), Béres Margit (Szendró), Hurok János (Szólják), Varga József (Garamújfalu).

Washington. Tote dňi bul prijati zakon na kongrešše tikajici še poštovich šparkassoch. Vedľa tehoto zakona poštovo uradi budu prijimac vkladi od jedneho až do pejcsto dollaroch na taki spusob, že do jedneho mešaca ľem naj vecej sto dollare možu še uložic do banki, a ked dachto už pejcsto dollaroch v banki uloženo ma, vecej ňemože uložic. Tota šporitelňa budze placic uroki dva od sto, a ona uloži jej sverene summi do bezpečnich bankoch na dva i pul od sto, tak, že s pul percentom zaplaci še manipulacia tichto peňežoch. Jednim slovom tote šporitelňe vedľa tej zasadi zridzene budu, jako i našo poštove šporitelňe. Ufa

141 Naša Zastava. 1910, č. 16, s. 13.

še, že hocľem 500 miľioni dollaroch na taki spusob, chtore doteraz v štrinfľoch a stružľakoch skrite buľi, obchod a premišel napomahac budu.

New-York. Uhersko-slovenski robotňicki spolek sv. Antona na dzeň mena spolkoveho Patrona veľku sessiu, zabavu i hoscinu budze trimac. V tim spolku 50 udove najbaržej zo Šarišskej stoľici a obzvlastňe zos Hétharšu pochadzajice krajaňi od 19-eho do 26-eho roku. Zos Plavča pochadzajici krajan Knapik Mihály, chtori za manželku ma Maitner Annu z Hétharšu v tutejšej drutovej fabriki robel a ňeščesťlivo pochodzel, bo mu mašinami zos pravej ruki všicke pejc paľce odervala. Tutejše krajaňi ungvarčaňi usporadaľi sebe zabavu aľe še naňej pre coška povadzeľi, tak, že zo zvadi ai do bitki prišlo a jak poľicia zakročela už vecej z ňich čežko poraňene ležeľi.

New-York. Vov Spojenich Štatoch koncom marca počalo strajkovac 300,000 majnovich robotňikoch. Majiteľe majnoch z ohľedom na totu okoličnosc, že cena kamenneho uhľa spadňe a to tervac budze až do septembra, ňechcu placu robotňikom podviššic. Štrajk panuje prave v tich štatoch, v chtorich pracuju našo krajaňi, chtore tehdi za ten cali čas veľkemu ňedostatku vistavene budu.[142]

Šmerc. Wenczel István, bivali skľepar, kteri pred dvoma rokami z mesta Eperjes do Ameriki išol, – jak čujeme – teraz v Ameriki umar.

Cleveland, O. Szabó József stoľar, 35 ročni zos Gömörskej János pochadzajici krajan od jedneho času ňespokojni život provadzel so svoju manželku, kteri ňepokoj ňezmenšil še aňi s totu okoličnoscu, že mladim manželom dvojo dzeci še narodzeľi. Žena ochabela muža, a odešla ku jednemu poznatemu do Lisbon Road. Muž pošol za ženu a chcel ju nachvaric, žebi še vracila a kdiž ona na to pristac ňechcela, vicahnul revolver a streľel na ženu, chtora smertelňe trafena na mescu zomrela.

Bridgeport, Conn. Počet tutejšich gr. katoľikoch na teľo še rozširuje a zvekšuje, že doterajša cerkev jim už cesna zostala, preto pod prezešstvom duchovneho Lukács Jánoša uzavreľi prebudovaňe starej cerkvi, chtora teraz o jednu trecinu dlukša ostala tak ai novu tureň daľi vibudovac. Obnoveňe koscela še už ai dokončelo, pošvicanka na 24-eho apriľa vo veľkim tiždňu russkich švetoch bulo otrimana. Na 1-eho maja vov Rákóczi-hallu bal bul trimani ku zaokricu keľčikoch budovaňa.

Homestead, Pa. Smutnu veľkunoc mal z Abaujskej Bereti pochadzajici krajan Molnár Bálint, pulštvarta ročne dzivčatko mu jeden omnibus prešol, v sami Veľki pjatek, tak, že dzecko takoj pod vozom mertve ostalo.

Yongstown, O. Vo fabriki Ohio Steel Plant pracujici robotňik Kassai Lajos, tiszatarjánski krajan pri robotce poraňeni zostal, tak, že mu doktore nohu odrezac mušeľi. Zos Abaujskeho Encsu pochadzajici krajan Mátyás József tiž na nože poraňeni bul, tak, že mu vov špitaľu koňec nohi odrezaľi.

---

142 Naša Zastava. 1910, č. 17, s. 14.

Bridgeport, Conn. Zos Nagyida (Abaúj) pochadzajici krajan, 53 ročni Varga Pál, chtori od 26 rokoch bul v Ameriki a vov ostatňich dvoch rokoch pre choromišelnosc vov middletownskim dome šaľenich zavreti bul teraz po kratkej chorosci zomrel.

Ellis Island. V ostatňim čaše skerz amerikansku komiššiu nad privandrovanima cudzožemcami nasledujice krajaňi buľi zotrimane: Tremko György, Vajkfalu (Szepes), Gosi János, Antonovác (Nyitra), Paczola István, Parisóc (Zemplén), Dufalai István, Szepesjakabfalu, Jurkovszky József, Kassa, Hunnak István, Olaszka (Ung), Zsegnyán Ferenc, Tarnóc (Ung), Szidák Mitro, Ungvár, Román Teréz, Ungdaróc, Gavrics László, Zemplénlaborc, Kovács Ferenc, Nagyrozvágy, Tamaskó Jakab, Kislomnic (Szepes), Czibak György, Gazdicsfalu (Zemplén), Deranin László, Zubló (Zemplén), Salamon György, Mogyorós (Ung), Cupa János, Volosinka (Ung).

Cleveland, O. Vov dome Takács Péter krajana obivateľe še povadzeľi ai do bitki še daľi, v chtorej Varga Károly take čežke rani obšahnul, že do špitaľu mušel bic odveženi, kdze paru mešace ľežic budze ňiž še vizdraveje.[143]

Ellis Island. Skerz komiššiu nad privandrovanima cudzožemcami nasledujice krajaňi buľi zotrimane : Palinko István Battonya, Krajcsovics Ferenc Majtény Szlanina Anna Szepesmindszent, Vaszek Cecilia Nyizsna, Palkovics Mihály Udvarnok, Turcsányi Gergely Blatnyica, Puskás János Gömörpolány, Czelka István Beszterce, Fedor Ferenc Nagytepla, Kramer Katalin Beled, Zemkó Gáspár Nyitrapodola, Siniczka János Ungdaróc, Urbán István Szepesszenterzsébet, Szabó József Ungcsászlóc, Jaczó Pál Mezótarkány, Ragorin Zsuzsana Nyárád, Kozma Vilma Csikránd, Borbély Julianna Kemecze.

Amsterdam, O. V majnoch Yonghiogheny kompaňii tiž veľka katastrofa še stanula. Plin vibuchnul v majni, a zapaľel ju. Z 25 robotňikoch trinac viratovaľi. Z tich šidzem na životce ostaľi, šescoch už ľem mertvich viňešľi. Ostatňich viratovac ňevladaju, bo do majni pre okrutni oheň vejsc ňichto ňemože.

New-York, N. Y. V timto mesce je na tišice všeliakich živanoch, chtore še živja ľem z teho, že patra okradac našich ubohich ňeskušeňich krajanoch. Robja to na všeľiaki spusob, aľe najobičajňejši spusob je ten, še jim prerežu kešeň, abo inakši ňespozorovaňe jim vicahňu peňeži. Podobnej planej zkušenosci še dožila krajanka Petrenko Anna, chtora do starej vlasti cestovac chcela zos Braznell, Pa. Ňesla sebe do kraju viššej 600 dollaroch. Z tich aľe ňepriňeše domu aňi centa, bo jeden zlodzej jej jich vikradnul z kešeňi, tak tehdi prišla o calu chudobu, na chtoru mušela za veľke roki tak mozolňe še s mužom trapic.

Scranton, Pa. V Ameriki ňe ľem majnerska, aľe ai «uradna» šmerc ridzi počet našich krajanoch. Pred paru mešacami ušmerceľi Mécséi Jánoša i Vass György

143 Naša Zastava. 1910, č. 21, s. 13.

a teraz nad Fencz Sándorom vikonaľi orteľ šmerci, chtori naňho pre zastreleňe Horváth Istvánovej ženi skerz sudcoch scrantonskich vipovedzeni bul.

Shinston, W. Va. Veľku škodu zapričiňil tutak pred paru dňoma oheň, chtori v jednim murinskim dome skerz vivraceňe petroleumovej lampi povstal, a prave na tim mescu, kdze vecej našo krajaňi bivaju dzevec domi spustošil. I jeden život ľudski padnul v obet pri temu ňeščescu. Pri hašeňu ohňa na šmerc poraňene ostaľi krajaňi Ádám József i Bárdosi Sándor.

Woodbridge, N. J. Dancsecs Károly krajan už dzešec roki pracoval v jednej tutejšej hrachovej fabriki, chtoru kompaňia predala, a nove majiteľe Dancsecs Károlya z roboti vipuščeľi. Tota okoličnosc bars zarmucila menovaneho krajana, poňevač už tri mešace prešľi, a ňeznal najsc noveho zarobku. Od veľkeho chodzeňa strapeni, a od starosci do zufaňa upadnuti zastreľel še. Ňiž doktor pribehnul ku ňemu už mertvi bul.

Birmingham, Ala. Vov Mulga majni tote dňi z ňeznamich pričinoch vibuch še stanul, chtori rozrucel vchod do majni veduci, a zatim oheň počal pustošic v majni, v chtorej v tim čaše das štiracec robotňikoch bulo. Z tich petnac še viratovaľi, aľe ostatňe – medzi ňima vekša polovica našo krajaňi – tam v ohňu zahinuľi.[144]

Veľo jest vivandrujucich. Šifova společnosc «Adria» sdzeluje, že teho roku od 1-ho januara do 31-eho maja z Uherskej krajini 18,023 virostnute ľudze, 2087 dzeci a 299 ňemluvňatka išľi prez Fiume do Ameriki. Pre všeľiake pričini ňeprepuščeľi 1593 virostnutich, 209 dzeci a 11 ňemluvňatka.

McKeesport, Pa. V tutejšim kosceľe sv. Štefana horľive verice jeden novi hlavni oltar daľi vistavic, chtori še v pritomnosci tutejšich i okoličnich krajanoch s veľku slavnoscu tote dňi pošvical. Obradi pošvicanki končel Rev. McDormick mckeesportski ešpereš, a sprovadzaľi ho jak pomocňici Rev. Szepessy Gyula clevelandski a Rev. Kovács Kálmán mckeesportske pľebaňi. Po cirkevnej slavnosci kuratore koscelne veľki obed usporadaľi, na chtorim barón Förster Pál pittsburgski konzul so svojim attassém Haydin Bélom tak ai udove deputacioch sušednich spolkoch pritomne buľi.

Cleveland, O. Ludvig Ernő uherskoaustriacki konzul o položeňu robotňikoch krajanoch štatu Ohio nasledujicu uradnu spravu vidal: V tutejšich fabrikoch jedno na druhe každi mešac 300 – 500 uherskich i austriackich robotňikoch zahiňe, 1500 aľe kaľiki ostaňu. O jednej fabrike piše, že tam 500 – 600 robotňikoch, z našich krajanoch pracuju, a tu behom dzevec rokoch 1200 krajanoch zahinulo. Vidzel som jednu mašinu, chtora pre bezsumeňitnu planu konštrukciu v jedinim tiždňu trom krajinom jedno za druhim život odebrala. Pozam jednu fabriku, v chtorej od dzešec rokoch každoročňe 380 robotňikoch zomre, tehdi každi dzeň jeden. Ňechcem povedac, že to všadzi tak, ľebo jest fabriki ku

144 Naša Zastava. 1910, č. 22, s. 10.

prikladu clevelandse fabriki, tak ai Republic Iron & Steel Co., National Tube & Sheet Co., v kterich s robotňikami bars dobre zaobchadzaju, aľe v ostatňich fabrikoch panuje ňesmirna ňedbalosc o ľudske životi.

Barnesboro. Z teho mesta sme ľist dostaľi od jedneho krajana, v chtorim piše, že tu teraz bars plano idze robota, že majnersku uniu ňeberu do povahi, že jaknahľe najmenšu vinu zrobi jeden robotňik hňed ho pušča z roboti a vežňu na jeho mesco skeboch, chtore ňeprisluhaju do unii. Vov clearfieldskim dištrikce robotňici tiž še vov veľkim ňedostatku nachadzaju.

Cleveland, O. Milen János tutejšemu krajanovi zomrelo male dzešecročne dzivčatko, chtore jak do truni kladľi matka še tak rozžaľila nad jej šmercu, že jej od žaľu puklo šerdco, a mertva spadla na diľe. V tim istim mesce še stalo ňeščesce ai zos šidzemročnim dzivčatkom krajana Pamula József a, chtora pri jednim novo še budujucim dome bavela a v tim do pivňici spadla a sebe ruku zlamala, tak, že jej ju odrezac mušeľi.

Ellis Island. Kommiššia na privandrovanima cudzožemcami postavena, v ostatňim čaše nasledujich krajanoch zotrimala abo cofla z Ameriki do stareho kraju: Vanyő Julia Abaújcsércs, Mikula Gábor Pocsaj, Kiss Piroska Abaúj, Kurucz János Hankóc, Gajdos György Turzófalu, Bella János, Varinszky Anna Tarnóc, Debnár András Liszkófalu, Bili József Frivald, Fülöp Ferenc Dicse (Zemplén), Hricz István Balpatak (Sáros), Blau Anna Abaújszántó, Bokái Márton Kapronca, Porada József Szépfalu (Szepes), Horváth Anna Gellért (Sáros), Ratkovszky István Szemere (Abaúj), Varga György Szalók (Zemplén), Janosik János Holics, Hospodár György Sztranya (Ung), Hirják József Helmecka (Zemplén), Dollák Mária Szepesszombat.

Woodbridge, N. J. Cseh József krajan jednemu kamaratovi svojemu pomahal pri prenašaňu še na druhi kvartiľ. Pri tej robotce mocno napakovani voz še prevracel na Cseh Józsefa a pravu nohu mu na dvoch mescoch zlamal.

Montana Mines, W. Va. Z našeho kraju pochadzajici rodak Galko János v tutejšich majnoch pracoval sos bratom svojim Józsefom pri uhľoch. Uhľe še zvaľeľi naňich, a obidvomi prisipane zostaľi. József menše rani obderžel, János aľe nasledkom ranoch ešči teho isteho dňa zomrel.[145]

Proci alkoholu. Sušedna Abaujska stoľica na stoličnej sessii uridzela, že v ňedzeľu a šveto karčmi zavarte budu prez cali dzeň, jak v Ameriki. Uzavreňe ku potverdzeňu je ministeriumu vnuternich zaľežitoscoch predložene. Ten krasni priklad maľi bi nanasledovac i druhe stoľice.

Oliver, Pa. Filep János krajan na burdze trimal vecej krajanoch: Varga Adráša, Szabó Alberta. Deme Imre, Motkó János a Csűrök Lajoša, chtore všicke do nočnej roboti odešľi, kdiž jakeši zlodzeje vivažeľi oblak a všicko co našľi, ai

145 Naša Zastava. 1910, č. 25, s. 12.

vecej hotovich peňežoch, chtore maľi gazdovľive krajaňi naskladano pokradľi. Inkvizicia poľicii žadneho visledku ňemala.

Akson, O. Diamond Rubber Co. jednu veľku fabriku buduje, pri chtorej veľo robotňikoch pracuje, jeden z ňich z Uherskej pochadzajici Mansa Ferenc spadnul zos treceho štoku a še na šmerc zabil.

Canton, O. Vo fabriki Amerikan Sheet & Tin Plate Co. šidzem jedno ku druhemu pribudovane obrovske kotli vibuchľi a zos pracujucich robotňikoch 30 život utraceľi, a das 100 čežke rani obšahľi, ľem dvanac jest takich, chtore še bez vekšeho poraňeňa viratovac znaľi. Že jak strašňe mocni bul ten vibuch, to sebe predstavic možeme z teho, že mertve celo jedneho robotňika prez muri sušedneho veľkeho domu na 700 šuchi daľeko rucelo. Jedneho-druheho robotňika mertvolu našľi v zahradze, chtora 500 šuchi daľeko od vibuchnuteho kotla. Medzi obetami vecej su našo krajaňi, doteraz ešči ľem trojim mena su zname Suhajda József, Taba Mihály i János. Pričinu vibuchu kotloch ňeznaju, bo mašiňistove a všicke robotňici pri kotloch pracujice tiž su zabite.

Ľehki zarobek. Gdova Hizsnaj Pálova rodzena Kupcsik Anna z Polony na ľehki spusob chcela paru korunki zarobic, a preto še na toto odvažlive remeslo oddala, že do Ameriki vivandrujicich krajanoch na hraňicu vodzela, ľemže ostatňiraz še jej podejmaňe ňepodarelo, bo ju dolapeľi, a na tri tiždňe do hareštu odsudzeľi.

Zatopel še. Juhász József školňik medzi kupaňom do Hernádu še zaľal. Sipos József kočiš zo Szerencsa jak koňe kupal z koňa spad a še zaľal. Sipos bars statečni a ušilovni človek bul, chtori vecej roki vov Ameriki čežko pracoval, a nasbirane peňeži svojej žeňe poslal domu, chtora aľe zakľa on domu prišol peňeži čežko zarobene sosjednim frajirom prefľarela a ucekla, tak, že on kočišic mušel. Jeho smutni los každeho čujneho človeka rušel.

Vimenovaňe. Firczák Gyula munkáčski biskup Dudinszky Sándora, bivaleho amerikanskeho duchovňika vimenoval na uprazdňenu faru do Tiszaújhely.

Union City, Pa. Sos abaujskej obci Basko pochadzajici krajan Abrankó János, od čežkej roboti v udoch svojich prešiľenii v rozume še pobalamucel a sebe život odebral. Gdova so štiroma drobnima, širotami zostala po ňim.

Homestead, Pa. Jeden z Uherskej pochadzajici krajan, Egyed Ferenc navščivic prišol kamarata svojeho, Béres Pála. Jak do domu vešol, ňeznami z mestnima okoličnoscami na garadičoch pivňici še podšpocel, a tak ňeščestľivo spadnul, že zomreteho ho našľi.

Cleveland, O. Jedna společnosc krajanoch majales usporadala vov bľizkim ľeše Behmes, kdze vera ai kus vecej napoju še užívalo jak treba. Tak še potom stalo, že še krajaňi štrajtac počaľi, a jeden z ňich pivovu fľašku rucel Berczeny Józsefovi do hlavi. Ňeščestlivi taku čežku ranu dostal, že perše ho doma ratovaľi, potom aľe potrebna bula operacia, chtoru pravdipodobňe so životom budze mušec zaplacic.

Youngstown, O. Manželka jedneho jalča, Timár Jánoša, od 25 rokoch žila so svojim mužom, chtori veľki pijak a bars ňespokojni človek bul, ženu veľorazi obražoval, mučel, ona aľe s ohľedom na veľki počet dzecoch – bo 17 jich bulo – cerpežľivo znašala mučedelňicstvo. Teraz koncu maja zaš mocno opiti prišol muž domu, a ženu svoju, chtora od každodzennej veľkej praci zmorena bula, naznovo katovac začal. Jak ju za hardlo ulapel a ju dušic začal, tak, že malo co dichac znala, v zufanlivosci a vov obraňe života ulapela revolver nad posceľu višaci, a vistreľela na muža, chtoreho poraňila. Poľicia pri visluchaňu ženi utrapenej prešvedčela še o jej čežkim položeňu, i ju ošľebodzela, aľe proci rabiatneho muža process zaprovadzela.

New-York. Vov brooklinskej «Galvanizing Co.» fabriki vibuchnul jeden kocel so žiracim olovom, a tam pracujiceho robotňika, Boroski János krajana calkom popaľelo. Doraz ho odvežľi do williamsburgskeho špitaľa, kdze čežko chori ľeži, a doktore malo ufnosci maju ku temu, že ho na životce zotrimaju.

Ellis Island. V ostatňim čaše od komiššii nad privandrovanima cudzožemcami nasledujice krajaňi buľi zotrimane: Mancz József Szatmár, Risko Ilona Máramaros, Bacsuk Márton Gömörmelléte, Drobka József Lickó, Gaján Anna Szepesvéghely, Lengyel Mihály Abaújfony, Gulyás Erzsi Vajszló, Cservenyák József Tolcsva, Mihalik István Popradnó, Durga Tamás Kijó (Sáros), Berta Siska Mária Boroszló (Sáros), Kropuch István Kissáros, Kijovszky János Abaújvajnóc, Miskovics Zsuzsanna Zempléntavarna, Skubanics Katalin Abaújbaska, Tamaskovics András Kassabéla.

Trenton, N. J. Csebrenyák János vo fabriki Roeblingovej ňeščesťlivo pochodzel, drut mu nohu prerezal a mocno pokaľičel. Doktore mu kazaľi nohu odrezac dac, aľe on sebe daval ranu začitovac u jakehoši vražca, chtori dotľik vražel a začitoval, ňiž caleho bidneho človeka ňezačital, bo Csebrenyák medzi strašnima boľescami zomrel. Okrem gdovi, pejc male dzeci zostaľi po ňim.

Buffalo. Pri fabriki Union Carbide v jednim ňedaľekim ľeše obešeneho našľi jedneho z Miskolca pochadzajiceho krajana, Füsti Imreho. V kešeňi mu našľi ľist, v chtorim piše, že robotu utracel, novi zarobek najsc ňemože, a poňevač veľki ňedostatek a trapeňe prevladac ňezna, šmerci še oddal. Ľist svoj s tim dokončuje: «pošlice tote šoriki mojo do rodneho kraju valalčanom našim, žebi še od Ameriki baržej hraňeľi jak od ohňa, bo oheň ľem celo paľi, aľe Amerika zpaľela ai dušu moju...»

Chicago, Ill. Robotňici majnerskich šikavkoch, chtore še o bezpečnosc uhľovich baňoch maju starac, pripojeľi še spolu so všickima hajcerami a montorami ku štrajku majneroch v štace Illinois.[146]

Vov macerinskej žemi. Kara Mihály, občan obci Gorögínye po dluhich rokoch, chtore vov Ameriki strovel v minulich dňoch domu prišol. Ľem prave co

146 Naša Zastava. 1910, č. 27, s. 13.

vov Homonna na žem stupel zo žeľezňici, še mu ňezdobrelo, i takoj tam umar o paru minuti. Vov macerinskej žemi odpočiva.

Scranton, Pa. Amerikanska ľehkomišelna ňepozornosc zaš jednu obetu života našeho krajana požadala. Zos Abaújszántó pochadzajici, 27 ročni Snehaj András pri žeľezňici robel, chtora na jednim prikrim brehu je vibudovana. Tam taku ňebezpečnu robotu konal, že s jednu ruku še trimac mušel a s druhu pracoval. Prave na najňebezpečňejšim mescu vismikla še mu ruka a spadnul do veľkej hľibokej prepasci. Na druhi dzeň ho na šmerc zabiteho našľi.

Philadelphia, Pa. V tutejšej fabriki Midvale Steel Company vibuchnul parovi kocel. Dvojmi robotňici zomreľi, čežko poraňene ostaľi šescmi, dvojo z ňich aľe ľedvo obstoja na životce. Ňeščestlivo pochodzene robotňici všicke su z našeho kraju pochadzajice krajaňi.

Homestead, Pa. Tutejši gr. kat. v ňemoci podporujuci spolek sv. Antona pri veľkich slavnoscoch trimal pošvicanku spolkovej zastavi. Cirkevne obradi končeľi Holosnyai Elek, dr. Vasocsik Tivadar i Roskovics Szilárd duchovne. Druhe spolki z okolici še tiž veľkim počtom sučastňiľi na slavnosci.

Depew, N. J. Vo fabriki Gould Coulper Co. jeden od nas pochadzajici krajan Petrus Sándor ňeščesľivo pochodzel. Jedna žeľezna hreda spadla mu na nohu a bars čežko ho pokaľičela na nohoch, tak, že mu jednu odrezaľi. Život mu oratovaľi, aľe na veki kaľiku ostaňe. Žena i s dzecmi vov starim kraju žiju.

Perth Amboy, N. J. Pusztai István zochabel v kraju ženu s troma dzecmi a uceknul do Ameriki. Tu še za ňeženateho mladzenca vidal a naznovo še ožeňil. Doznala še aľe o tim žena v kraju i odpisala do Ameriki. Druha žena Pusztajeho na to oskaržela ho pred verchnoscu, chtora duškom poľicmanoch vislala po ňeho. Pusztai jak še doznal, že ho poľicia hľeda, uceknul do ľesa a tam do jedneho jezera skočel a še zatopel. Mertvolu najdzetu bez všickich cirkevnich obradoch pochovaľi.

Youngstown, O. Dvojmi ušilovne mladzenci novi dobri chir nadobudľi sebe ai uherskemu menu. Zos Girincsu pochadzajici Lázár István i zempľinčan Kelemen András vinašľi jednej novej konštrukcii most, chtori pri šifoch ai pri druchich dvaceccerojakich padoch chasnovac može.

California, Pa. Záró Mihály krajanovi dobru a milu novinu doňešla pošta. Ľist dostal od manželki, v chtorim mu piše, že na dluhe volaňe posluchňe a zos pejc dzecami svojima takoj šida na šifu ku mužovi. S radostnim šerdcom še chvalil Záró každemu, že pridze mu žena. Jedneho dňa po temu vov majni kdze pracoval dotknul še jedneho električneho drutu a v tim okamžeňu zabiti mertvi na žem spadnul. Tragična šmerc mileho krajana všeobecňe hliboko dojala každeho na okoľici.

Moon Run, Pa. V tutejšej Pittsburg Coal Co. majni pracujiceho krajana Bányász Andráša jeden zos uhľami pulni vuz pod sebe zarval a roztarhane celo da na kilometer daľeko odvlekol.

Cleveland, O. Ošem ročni chlapčik krajana Pesta Jánoša ňiž mu matka na dvore šati višala, oheň rozduval, medzi tim poľal z gasom horace drevo, gas eksplodiroval, a chlapčikovo šati zapaľel. Ňiž ňeščesce matka zbačela a na dzecko jednu mokru plachtu vrucela, do vtedi už calkom bul spaľeni. Jak ho do špitaľa vežľi umar na draže.

Tom Screck, Va. Zo Szatmárskej pochadzajiceho krajana Iváncsó Mihálya v tutejšej majni uhľe prisipaľi, tak ňeščesťivo, že jak kamaratci pribehľi ku jeho ratovaňu, už ľem mertve celo jeho vicahľi z pod uhľoch. Poňevač ku spolki ňeprisluchal v najvekšim ňedostatku zochabel vov starim kraju gdovu zos dvoma drobnima dzecmi.

Dower, N. J. V jednej od teho mesta ňedaľekej baňi robotňici po dokončenej praci na liftoch vichadzaľi na verch. Ostri rozkaz bul vidani, žebi do jedneho liftu ňešidaľo vecej robotňikoch jak štiri. Poňevač aľe šedlo jich naraz dzešec, preto drut liftu, jak už calkom pri verchu buľi še odtarchnul, a oňi všicke spadľi do hlibokosci. Pejcmi z ňich hňed zomreľi a jeden še poraňel. Štvero z ňich od nas pochadzajice krajaňi Szedankó Pál, Sós József, Palonkai János mertve a jeden Garai Lajos poraňeni. Najsmutňejše vo veci, že poňevač predpis prestupiľi pozustale gdovi ňijakej podpori ňemožu požadovac od kompaňii.

Canton. Tutejše a na okoľici Stark, Caroll i Tuscarawas pracujice majnere podviššeňe placi požadovaľi od majnovich kompaňioch, tote aľe o podviššeňu aňi čuc ňechcu, tak tehdi robotňici počtom das tritišic daľi še do štrajku.

Youngstown, O. Visokeho hosca mala tutejša rim. kat. farnosc. Clevelandski kat. biskup prišol revidovac farske rachunki, opatrel budovaňe koscela, veľku pochvalu vislovel za prikladni poradek farski katoľickemu duchovneho Rev. Bojtan Jánošovi a priobecal znamňitu podporu ku dokončeňu budoviska koscelu, tak ai prišľubil, že pošvicaňe koscela sam budze konac.

Middletown, O. Vov žeľeznej fabriki Rolling Mill Co. pracujicemu robotňikovi Varga Jánošovi jeden vagon zo žeľezom pulni nohu potlukol. Zomgľeteho odvežľi ho do Sv. Elizabeth špitaľu, kdze za dluhi čas bez sebe ľežel. Tak ufaju doktore, že na životce zostaňe, aľe nohu mu odrezac muša.[147]

Glastonbury, Conn. Na tutejšej viššej školi (High School Graduation) minule dňi odbavovaľi še ekzamenta a promocia na doktorat. Interessantna vec, že medzi dziakami trojo dzivčata buľi, a z tich jedna je z našeho kraju pochadzajica rodačka Martinyák Berta.

---

147 Naša Zastava. 1910, č. 30, s. 13.

Schickshinny, Pa. Zos Zempľinskej pochadzajici Csacskó János z dvoma kamaratami svojima višol še čolnokovac na vodu Lackawanna. Coška mu spadlo a on skočel za tim do vodi, ałe preci mocnemu prudu vodi pľivac ňeznal, i tak še zaľal. Kamaraci ho ratovac ňevladaľi, bo i jich voda brala, a ľem z trapeňom višľi na suchu žem.

Elwood City, Pa. V tutejšej fabriki pracoval zos Szatmáru pochadzajici krajan Nyerucz János. Ňesmirňe čežku robotu končel, bo v kraju veľo dlužstva zohabel, a ženu zos šesc dzecmi tiž vitrimovac mušel. Preplužel udi v roboce i v rozume še pobalamucel, tak, že jedneho dňa v tim šaľenim stave sebe život odebral.

Newark, N. J. Jeden 35 ročni krajan, Osztranszky György, popri šinoch Lackawanskej žeľezňici cestoval, kdiž pribehnul jeden cug a uboheho človeka prešol i zamordoval.

Stefford, W. Va. Na tutejšim pľejže krajaňi ňedzelňejšu zabavu maľi. Každen vecej pil jak mu trebalo, tak, že v pijatiki še povadzeľi i poštrajtaľi. Perše ľem pľaskaňe bulo, potom ałe višľi ai nože z poza saroh, a povstala vojna, v chtorej vecej poraňene, a jeden, 38 ročni Nagy Sándor na šmerc prekľati ostal.

Uniontown, Pa. Zakhar Lajos krajan zos baňi vichadzal, i tak ňeščestľivo vistupil, že s hlavu še dotknul do električneho drutu, chtori ho v okamžeňu ušmercil.

Bruceton. Jeden drični ušilovni krajan zos Nagy-Bárca pochadzajici Fodor Tóth Benjamin stal še obetu svoje robotňickeho povolaňa. Vov majni pracoval, kdiž mu jedna skala na hlavu spadla a ho na šmerc zabila.

Buffalo. Pri budovaňu mostoch pracujice robotňici vipovedzeľi štrajk, bo direktore budovaňa ňechcu jim žadane podviššeňe placi vipelňic. Doteraz 50 centi maľi na hodzinu, žadaju ałe o dzešec centi vecej.

Lausing, O. Ľehko so životom bul mohol zaplacic ňepozornosc svoju krajan Tuti Sándor. Proci predpisu končel robotu svoju pri uhľoch, jak jedna veľka kopa ho privaľela. Sčesce, že spolurobotňici na skoro ho vikopaľi, tak tehdi čežke rani obšahnul sice, ałe život sebe viratoval.

Ramsey, O. Z obci Vanyola pochadzajiceho krajana, Tóth Vendela dzivčatko do sušedoch beželo ku zabaveňu. Ňezbačelo s veľku richloscu še približujucu žeľezňicu, dzivčatko spadlo pod koľesa, chtore mu pravu ruku odcaľi.[148]

Ľehki zarobok. Bobot János hétháršski šusterski tovariš očivišňe pojil i karmil ľudzi v karčme, žandarom to do uč uderilo, že zkadzi jeden chudobni chlapec teľo peňeži bere a preto ho pod inkviziciu vžaľi, kdze še priznal, že do Ameriki vivandrujucich ľudzoch na hraňicu vodzel a stamac ma peňeži. Našľi pri ňemu 136 koruni. Hraňična poľicia z Lubotény na 31 dňi do hareštu ho odsudzela, okrem teho i štrof budze placic.

---

148 Naša Zastava. 1910, č. 31, s. 12.

Nova fabrika. Trebišov dostaňe fabriku na cuker. Kolo teho veľkeho valala dookola ľežace grófske majetki, na veľkej, krasnej rovini šicke teraz repu budu sadzic, co narodu robotu i dochodek da z roka na rok. jak čuc, fabrika 5 miľioni koruni budze stac a v spolku budu 5 – 6 grofove. Tej ješeňi už začňu budovac, a na druhi rok v ješeňi hotova budze. I toto veľo amerikanoch pricahňe do domu.

Nazareth, Pa. Zo Szatmáru pochadzajici krajan Villand János v tutejšej Drexlerovej cementfabriki robel kdiž ho mašina za ruku porvala, a tak mocno ho pokaličela, že mu doktore vov špitaľu ruku odrezac mušeľi.

Hammond, Ind. Vov tutejšej Standard Steel Car fabriki pracoval Sós András krajan. Po nočnej robotce strapeni domu še ponahľal na žeľezňičnich šinoch, kdiž naraz jedna mašina priľecela, a ňeboraka za šati zachvacila. Spadnul pod koľesa, chtore ho tak strašňe pokaličeľi, že jak ho do špitaľa St. Margareta odvežľi o paru hodzini umar.

Akron, O. Šmertelne ňeščesce zascihlo krajana Weiler Györgya, chtori vo fabriki Goodyear Company pracoval. Tam teraz jedno nove, šesc štoki visoke budovisko stavjaľi, chtore še zavaľelo. Zos padajicich cehloch zabila. Ňeboščik ženu zos šesc dzecmi zohabel doma v kraju.

Ellis Island. Skerz komiššiu nad privandrovanima cudzima v ostatňim čaše nasledujice krajaňi buľi zastavene: Kanyuch Anna, Zsámboki Mária Piskolt, Zsifkovits Mátyás Zombor, Paul János Komját, Szakács András Szatmár, Stefko Ferenc Szabolcs, Piacsér Anna Vinkovce, Kühl Anna Sopron, Vanczula Anna Nyitra, Kleinstock Miklós Németság, Kovács Etel Somogyvár, Grubics Mila, Glumácz Mária, Cserey Zsuzsanna, Balog Erzsi Mándok.

Duquesne, Pa. Zos Nagytárkányu (Zemplén) pochadzajici krajan Pólyák András vo fabriki Carnegie Steel Co, bars češku pracu konal, v ňesmirnej horučosci napil še vodi i potemu tak še mu ňezdobrila, že ho do špitaľa mušeľi odvezc, a tam medzi paru hodzinami umar.
Na tim istim mescu pracoval zo Zemplén Abara pochadzajici krajan Franczko Péter. Tiž prečešku nočnu robotu mal. Nad ranom, už malo co še vladal, jak zos mašinu dzvihal jedno horuce, frišno uľate žeľezo mu na nohi spadlo, a obidva nohi mu polamalo. Rani tak češke buľi že o paru hodzini umar.

Fallo View, Ontario. V jednim dvaštokovim dome, v chtorim robotňici bivaľi v noci oheň vibuchnul, a s taku richloscu še rozširoval, že ľudze še ratovac ňemaľi času. Dvanac z ňich na uheľ zhoreľi. Všicke z Uherskej pochadzajice krajaňi buľi.

Lorain, O. Vagner István 28 ročni robotňik s koňmi pisek vožel. Jakoška spadnul z voza, koľesa prešľi prez ňeho, a ho na šmerc zabiľi. V tim istim mesce utracel život Piros Pál krajan. Pri parovim kotľe čiscel coška, ňezbačel vagon, v chtorim popel vivožuju, ten mu podbil nohi, a tak ňeščesťivo spadnul, že tam na mescu mertvi ostal.

Bridgeport, Conn. Zos Zempľinskej pochadzajiceho krajana Parpet Jánoša zamordovaneho našľi na uľici. Dzevec rani z veľkim nožom ubite mal na ceľe. Poľicia tak mišľi, že taki dajaki čľovek ho zabil, chtori mu peňeži dlužen bul, bo Parpet običaj mal peňeži na požički vidavac.[149]

Chrystal, W. Va. Zos Ungvarskej stoľici pochadzajici 33 ročni krajan, Farkas Lajos vov tutejšej kamennej baňi pracoval. Pri roboce spadla naňho jedna veľka skala a uboheho robotňika na šmerc zabila.

Buffalo. Gábor Imre krajan robotňikom bul na štacioňe tutejšej žeľezňici. Pri prevožovaňu tovaru jeden vagon ho za šati zarval, spadnul a koľesa ho tak mocno poraňeľi, že ňit ufnosci ku jeho životu. Zos obci Bolonák (Heves) pochadza, kdze ženu i dzeci zohabel.

Elkhardt, Ind. Bubics Sándor krajan jeden dinamitovi patron našol na uľici. Ňeznal, že co to, i roztviral s nožikom, žebi opatrel co tam dnuka. Patron eksplodiroval a ňeščestľivemu človekovi cali pravi bok i tvar bars mocno poraňil. Pulmertveho odvežľi ho do špitaľa.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch ustanovena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila na cesce: Ravasz János Felsőfalu (Gömör), Barakovics Károly Csonoplya, Fodor Etel, Beck Mária, Schneider Elza, Schmidt János, Szitás Gábor, Onga Mária, Petro Erzsébet Agárd (Zemplén), Koszturko Mária, Koszturko Teréz, Scserbák Teréz Palocsa (Sáros), Bősze István, Valent József, Vers Julia Szatmár, Tárnok György Borsod, Szikora András Lapispatak (Sáros), Pekarik Erzsébet Holics, Hangó Zsuzsanna, Rakó]józsef, Németh Anna, Wesnyák József Ungbrezova.

Buffalo. Bur Józszef 45 ročni krajan bars še rad stavjal, obzvlaštňe ked napiti bul. Teraz še tiž stavel, že 15 metre široki kanal fabriki, v chtorim hľiboka voda ceče, prepľiva. Už ľem mu dva-tri metre hibelo ku brehu vodi, jak naraz še zamuril pod vodu a aňi vecej ňevišol na verch. Utracel stavku, aľe utracel i život. Poľicmaňi vicahľi na druhi dzeň jeho mertve celo.

Toronto, Ont. Canada. V najnovšim čaše z dvoma duchovnima še rozmnožel počet gr. kat. kňažstva. Berecz László do mesta Patton Pa, a Ruttkay Pál do Monessen Pa dostal povolaňe, a ňedavno ai odebraľi svojo nove štacie.

Chicago. Kertész Károly, jeden tutejši 70 ročni stari človek jakuška zaľežitosc mal odkončic. Cestu svoju zkradzic chcel, prechadzal prez šini, jak prave jedna žeľezňica ho zarvala, a ňeboraka stareho na šmerc zabila.[150]

Verne rodaci. Vov americkim Klevelandze še zotrimujuce krajaňi obci Pány, ku ozdobeňu vnutrajšeho koscela pányskeho 263 koruni 75 fillére poslaľi.

---

149 Naša Zastava. 1910, č. 32, s. 11.
150 Naša Zastava. 1910, č. 33, s. 10.

Holister, O. Zos obci Deregnyó (st. Zemplén) pochadzajici krajan Molnár András vov čežkej fabričnej roboti še preplužel a upadnul do pľucovej chorosci. Viššej roka še trapel, ňiž koňečňe tote dňi zomrel. Žena rodz. Gyüre Borbála i jeden 9 ročni chlapčik oplakuje v ňim svojeho starostliveho dopatrovateľa.

Buffalo. Vov fabriki Tonawanda Iron & Steel Co. tote dňi parovi kocel vibuchnul. Strašnu mocu rozrucel cali budinek i častki mašinoch. Jedno čežke žeľezo prebilo še prez strechu, a tam pracujuceho krajana Barnovszky Jozsefa tak čežko poraňila, ai z veľkej visokosci z verchu dolu zrucela, že uboheho do špitaľa odvežľi, tam ho operovaľi aľe doktore malo ufnosci maju, žebi na živoce obstal.

Niagara Falls, Canada. Vov tutejšim Queen Viktoria Parku pracujice robotňici z vekšeho horvatske ľudze, aľe veľo medzi ňima ai uherske krajaňi v jednim budinku bivaľi. Zos ľehkomišelnosci jedneho obivateľa v noci oheň povstal v budinku, tak, že veľo ľudze ňevladaľi še zos plameňa viratovac a tam zahinuľi.

New-York. 33 ročni krajan, Gyurácska István už od troch rokoch prebival v Ameriki, povadzel še na čimška zos svojim švekrom, chtori ho z pomsti obžaloval pred verchnoscu, že vov starim kraju jedneho človeka s kameňom mocno uražel, a zato na 6 mešačni harešt bul pokutovani. Ked še taki prestupek na dakeho vijavi, amerikanska verchnosc pravo ma ho ulapic dac, a z Ameriki von višupovac. Gyurácska Istvána tiž ulapeľi, odvedľi ho do Ellis Islandu, kdze sud budze trimani nad ňim, a pevňe ho ai deportuju za prestupek pred 16 rokami spachani.

Dayton, O. U Szova Istvánovej prebivajica krajanka, Illés Istvánovu rozlučenu manželku za ženu pital 28 ročni Domokos János. Ona mu aľe košik dala, a to ho tak rozzloscelo, že ženu s revolverom zastreľil, takoj duškom umarla. Potom i do sebe streľel, aľe ňe na šmerc, ľem še čežko poraňil.

Chicago. Zos Tasnádu pochadzajici krajan, 30 ročni Délczeg Zsigmond višol še kupac. Vo vodze kurč dostal, spadnul, a še zaľal. Poňevač do žadneho spolku ňeprisluchal, miloserdne ľudze poskladaľi še mu na pohreb, ai na keľčiki s chtorima manželka gdova a dvojo drobne dzeci do stareho kraju še vracic možu.

Ellis-lsland. Skerz komiššiu nad privandrovanich cudzožemcoch postavenu v ostatňim čaše nasledujice krajaňi zostaľi v draže zastavene a z častki ai na deportaciu odsudzene: Fábián József, Simon Mária, Klees Mihály (Kosztolna), Lukács Anna i Emma, Bravsam József (Plosic), Pichler Ferenc (Nagydorog), Vizi Ágnes (Árpás), Schneider Józsefné (Hercegfalva), Horn János (Nagyvejke).

Boilldez, Montana. V tutejšej baňi strašni vibuch še stanul, chtori ňe ľem veľku materiálnu škodu narobel, aľe i šesc ľudzom – medzi tima dvom z našich krajanoch – život vihašel. Vibuch tak mocni bul, že vecej domi na okoľici še tiž prevraceľi, abo muri jim popukaľi.

New-York. Ellis-Islandski komissar privandrovanich cudzožemcoch Williams teraz odevzdal uradni vikaz, vedľa chtoreho behom minuleho roku 895 tišic

cudzich ľudzi došlo do Ameriki a z tich 14,500 cudzožemcoch na deportaciu odsudzeľi a do stareho kraju odlupovaľi.

Harrisburg, Pa. Pri tutejšej žeľezňici Ly Rens Valley Coal Co. zos mašinovim baranom cahaľi na jeden prikri breh jeden čežki vagon. Jak vagon už calkom na verchu bul, pretarchnul še lancuch a vagon z ňesmirnu richloscu spadnul do hlibokosci. Vov vagoňe štirmi robotňici – všicke z našeho kraju pochadzajice – šedzeľi, tote všicke život utraciľi.

Newarck, N. J. Jelley Gyulovo 4 ročne dzivčatko Irenka z oblaka zos Stokoveho domu na žem na uľicu spadlo a še zabilo. Ubohi otcec pred kratkim časom utracel manželku.[151]

Elizabethport, N. J. Jenny Istvánova, 17 ročna dcera zrukovana bula z jednim poštarskim uradňikom Wagner Bernátom. Už ňeodluha malo bic vešele, jak naraz do mišľi prišlo bralti dozvedovac še o tim, že jakeho nabožensta je tiž ten jej brajthin. A jak še doznala, že je žid, to ju na teľo konfundovalo, že še otrula a ňiž doktorska pomoc prišla takoj ai zomrela.

Lorain, O. Tutejše horľive katoľicke krajaňi jeden ucešeňe krasni novi koscel Sv. Ladislava kraľa vibudovaľi, chtori s nadhernima slavnoscami na 3-eho julia bul skerz clevelandskeho biskupa pošveceni. Po cirkevnich obradoch bul odpust, hoscina, kdiž verice lorainske všickich ku slavnosci pochadzanich hoscoch zadarmo, hojno pohosceľi.

Bridgeport, Conn. Zos zempľinskej obci Tusa pochadzajicich krajanoch Latzkó Jánoša i jeho manželku veľke ňeščesce zascihlo. Jeden 8 ročni mali chlapčik jich, jak na uľici išol spadnul pod jeden automobil a take čežke rani obšahnul, že takoj tam zomrel.

Barberton, O. Vov Szémán Jánošovej karčmi vecej krajaňi spokojňe vjedno šedzeľi a sebe popijaľi. Prišol ku ňim jeden napiti človek Papp Ferenc, chtori ai inakši, jak ňepokojni rabiat je znami i počal še s ňima vadzic. Zos zvadi ai bitka povstala, v chtorej Szalay István ai sin jeho take čežke rani obšahľi, že ľedvo na životce obstoja.

Cleveland, O. Retteghy Gézuv 6 ročni mali chlapčik šarkaňa puščal do ľuftu, jeden mľičarski voz ňepozorľivo hnal na tim mescu, chlapčik spadnul na draže a voz ho prešol tak ňeščesťivo, že o paru hodzini zomrel.

Dilonvalle, O. Na 4-eho julia bula viročna pametna slavnosc amerikanskej šľebodi. Ten dzeň po calim kraju veľke paradi bivaju trimane a v tich ai našo krajaňi še sučastňuju. Tutak na paradu zos puškoch striľaľi, ľemže bars ňepozorľivo bo jedna kuľka preľecela prez oblak do jedneho bivaňa a Tirko Józsefa, zos Boršodu pochadzajiceho krajana, tak ňeščesťivo trafela, že zos prestreľenim šerdcom mertvi na žem spadnul. Obetu tej ňepozornosci je ňe ľem umarti ňebohi človek, aľe tim baržej manželka, chtora zos pejc drobnima dzecmi gdovu zostala.

---

151 Naša Zastava. 1910, č. 34, s. 17.

Ellis Island. V timto očiscu do Amerki privandrovanich cudzožemcoch doteraz vše maľi našo krajaňi jedneho mileho poznateho šarišskeho rodaka pana Semsey Károlya, chtori svojich krajanoch veľorazi zastaval a ai v najčežšich zaľežitoscoch jejich, jim ku pomoci bul. V najnovšim čaše, obzvlaštňe od kedi Williams je za komissara take komisstva a ňespravedľivosce stavaju še s našima krajanami, že to Semsey daľej zpatrovac ňemohol, ňedavno tehdi podzekoval zo svojej službi. S tim vera položeňe našich krajanoch ľem ešči smutňejše budze vov Ellis Islandu. Jak kebi to už ai zpatrovac mohol čľovek. V ostatnich časoch coraz vecej mena rodakoch čitame zos stoľicoch Abaúj, Sáros, Szepes, Zemplén, Ung Predtim sme to ňe tak često čitaľi. V poslednich dňoch nasledujicich krajanoch zotrimala tutejša komiššia : Banyik József S. A.-Ujhely, Bendik Zsófia Pelsóc, Gál András Sárosszentmihályfalva, Truczkai György Genes, Strasser Veron Pápatesze, Gál Mária Nyoma, Piszarov Lázár Ovsenica, Kollár Imre Becske, Michlik Helén Nováty, Barancsik László Kispolona, Dobos Zsuzsanna Zempléntárkány, Letanovszky Lajos Szirák, Cserepes János Zemplén-Pacin, Grega György Sáros-Ressó, Koleszár János Harkács, Juhász Margit Krasznahorka, Hajducsák Zsuszanna Felsókánya (Jesztreb), Neubier Mária Olaszliszka, Káposztás Zsuzsanna Gyöngyös, Hajdúk Anna Zemplénszacsur, Szabosics Mária Abaúj, Mihalcsik Mária Sarosizsép, Hennel Margit Kassa.[152]

Vivandrovaňe. Behom peršej polovici teho roka 615 še zos Ameriki prinavraceľi. Oproci teho 475 sebe vimeňiľi pas, ľemže došvečeno je, že bars veľo jest i takich, chtore bez passu vivandrovaľi.

Poškverňeni richtar. V Csendespataku vivoleľi za mladšeho richtara Ilascsik Istvána, o kterim še Szemancsik Illés doznal to, že jak agent do pomoci bul ľudu ku vivandrovaňu do Ameriki a preto už pokutovani bul. Szemancsik v «Našej Zastava» čital, že pokutovani človek ňe šmi bic predstavenim, a preto totu vec verchnosci oznamel, a skerz tej skarhi mušel Ilascsik István zo službi podzekovac.

Duquesne, Pa. Zos Boršodskej pochadzajici krajan Kiss Vince vov svojim vlastnim štokovim bivaňu na oblaku šedzel. Jakoška ňepozoroval, stracel rovnovahu a spadnul von na uľicu. Tak mocno še potlukol, že malo ufnosci jest ku jeho životu. Vov starim kraju ženu ma zos 5 drobnima dzecmi.

Buffalo, N. Y. V tutejšej službe stojica krajanka Kovács Mária oblaki čiscela na štvartim štoku u svojeho panstva. Vipadla prez oblak, aľe poňevač ľudze na spodku še prechadzajuce ju s veľku šmeloscu ulapeľi jak padala, ňezabila še, aľe čežko še poraňela.

Vov Ameriki ten chir še rozširoval, jak kedbi Taft a Roosevelt še buľi pohňevaľi jeden na druheho. Dotične kruhi vijaveľi, že ten chir reakcionare rozširuju na rokom.

---

152 Naša Zastava. 1910, č. 35, s. 10.

Springfield, Ill.. Mrazek József krajan s vecej kamaratami še vibral ku blizkej vodi ribi lapac. Jak viruceľi sak, ten jim voda porvala. Mrazek še puščel zaňim, i dostal še do jakehoši zakrutu, v chtorim še zatopel. Dluho tervalo, ňiž ho mertveho vicahľi z vodi.

So. Norwalk. Tutejše katoľicke krajaňi, na povzbudzeňe horľiveho duchovneho Rev. Csernitzky Istvána jeden bars krasni veľki koscel budovaľi, chtori minule dňi pošveceni a svojemu uridzeňu slavnostňe oddani bul.

Barberton, O. V tutejšim Kantanitzovim saloňe jedna společnosc krajanoch še zabavjala. Jak še ponapijaľi, počaľi še vadzic a zo zvadi i do bitki še daľi. Balázs József vicahnul revolver a streľel do svojeho kamarata Resov Miklóša, chtori na mescu mertvi ostal. Potom chcel uceknuc, aľe poľicman ho ulapel. Balázs še mu stavjal a poľicman ho tak uderel s palicu žeľeznu, že calkom bez pameci ľežaceho odvežľi do špitaľa. Jak še vizdraveje cahac ho budu na zodpovednosc za mordarstvo, nad Resov Miklóšom spachane.

Ellis Island. Kommišša nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavela : Bak János, Pása György, Kádár Mihály, Petkó Miksa, Bálint István, Lóba Miklós, Sipos István, Farkas Péter, Sinka János, Russu Illés, Krokovecz Mária tote takoj deportovane su nazad do kraju s totu istu šifu, chtora jich do New-Yorku privezla.

Throop, Pa. Kállay Miklós krajan pred 12 rokami prišol zos Beregskej do teho mesta. Vonekdi z ňeznamej pričini veľka hromada uhľoch še zvaľela naňho a ho na šmerc pripučela. Gdova zostala po ňim zo štiroma drobnima dzecmi.

McKeespert, Pa. V tutejšim špitaľu ňit dňa, žebi še ňeozival stukajuci hlas ňeščestľivo pochodzenich krajanoch. Medzi takima smutnima pokaľičenima krajanami vidal ducha zos zempľinskej Toronyi pochadzajici krajan, Szekeres József, chtori vov baňi robel, tam kameňe ho privaľeľi a tak čežko poraňeľi, te o pul hodziny vov špitaľu zomrel.[153]

Ošaľel še. Pavlinszki János z Tarkő še ňespodzivano ošaľel. Jak sam še zveril, že še v Ameriki jednej sekti bez všickej viri podpisal, to jest svoju dušu za daskeľa dollare odpredal. To sebe na teľo do hlavi vžal, že v rozume pobalamucel. Odvežľi ho do prešovskeho špitaľa.

Cleveland, O. Csűri Ferenc zos Beregskej stoľici pochadzajici 22 ročni robotňik z ňeznamej pričini život sebe odebral. Tak še nazdava, že v čežkej roboti še preplužel a v rozume pobalamuceni spachal samoušmerceňe.

Greensburg, Pa. Zos Királyháza pochadzajici krajan Csutora Mihály, chtori vov Fimison Coal baňi pracoval. Jednu veľku skalu kamenneho uhľa chcel s dinamitom rozbic, aľe dinamit pred časom vibuchnul a ňeščestľivemu človekovi obidva oči vipaľel.

---

153 Naša Zastava. 1910, č. 36, s. 15.

West Norwalk, Conn. Zos Abaujskej stoľici pochadzajici krajan Kardos János kupac še pošol, aľe vov vodze še mu ňezdobrelo, ľem ho priňešľi domu. Ľehnul do posceľi a vecej z ňej živi ňestanul, medzi 5 dňami pri všickej piľnosci zomrel.

Toledo, O. V tutejšej fabriki Ford Plate Glass pracujiceho krajana Bäcker Andraša ňedaľeko fabriki s nožom poštuchaneho a na hlave mocno pokaľičeneho našľi. Odvežľi ho do špitaľa, aľe tam ešči vše še ňemohľi doznac o pričinu jeho ňeščesca, bo ešči vše ňeprišol ku pameci.

Buffalo, N. J. Zos obci Galánta pochadzajici Balogh Patkó János pekarski robotňik už od troch mešacoch ňemal roboti. Najvekšemu ňedostatku bula vistavena cala fameľia. Teraz ňedavno poproboval ešči jeden prostredek, žebi ku zarobku dojsc mohol. Dal jeden oznam do novinkoch a nukal še za tovariša pekarskeho. Hňed na druhi dzeň navščivel ho jeden majster, a najal ho do roboti za tižďňovo 18 dollare. Tota radostna udalosc tak hľiboko učinkovala na zufaleho človeka, že ho od radosci na šerdco poraželo.

Buffalo, N. J. Heizer Anna, 19 ročne dzivče pred vecej rokami prišlo do teho mesta zos stoľici Tolna. Tu v jednim skľepe bars dobru službu dostalo a sebe i veľo peňeži nagazdovalo. Jeden amerikanski mladzeňec še zakrucal kolo dzivčeca a ju ai zpital. O jeden čas aľe prestal chodzic, a to dzivče na teľo na šerdco vžalo, že sebe šmerc zrobila.

Dayton, O. Beke Gáborovo male dzivčatko, ňiž mu matka na dvor višla, dostalo še ku švabľikom, s chtorima še bavic počalo a jich zapaľovalo. Naraz jej šatki plameňom horic počaľi, a ňiž matka pribehla, na uheľ zhorelo. I chiža še lapela a ľem s veľku pracu še podarelo oheň zadušic.[154]

Ucekla za frajirom. Z obci Mezolaborc jedna 17 ročna dzivka ucekla z domu rodzičovskeho. Šedla na žeľezňicu a do obci Szerencs še ušilovala, mišľela, že tam še stretňe zos svojim frajirom, s kterim potim do Ameriki pujdze. Rodziče vec zbačeľi a telegrafovaľi duškom poľicii mesta Sátoraljaújhely. Rendőre še ustanoveľi na štacii a dzivečku daľej ňepuščeľi. Zarmuceni otcec svoju dzivku do domu odšikoval. Z totich 360 korunoch, ktere od otca na drahu sebe privlastňela, ešče ňič ňeskeľtovala.

Ignác spetoval. Krundel Ignác chirešni človek bul vov Nagykemence, chtori obvzlaštňe še s tim živil, a to ňe calkom chudobňe, že do Ameriki bez pasu vivandrovac chcejucich prez chotar prevedol, a to tak šikovňe znal skončic, že ho hraňične rendőre aňi raz ulapic ňemohľi. Minule dňi Ignác tiž troch gazdoch prez chotar potajomňe prevedol, od chtorich 1600 koruni ukradnul a uceknul. Troch gazdoch zos Galicii domu prišikovaľi a Ignaca zos peňežmi hľedaju. [155]

154 Naša Zastava. 1910, č. 37, s. 12.
155 Naša Zastava. 1910, č. 38, s. 8.

East St. Louis, Ill. Zos veszprémskej pochadzajiceho 25 ročneho krajana Csőre Mihálya, vov Szabó Istvánovej karčme od jednej revolverovej kuľki trafeneho mertveho našľi. Szabó to povedal, že mu ukazoval revolver, chtori z ňedobački vistreľel. Druhe aľe to hutoreľi, že še obidvojmi na karti hraľi. Szabó prehraval a preto rozzlosceni zastreľel kamarata.

Canton, Májer Mihály v tutejšej papirovej fabriki Massilon Paper Co. do jedneho z horucu vodu pulneho kotla spadnul, tak, že ho ztadzi ľem mertveho vicahľi. Poňevač toto ňeščesce še preto stanulo, že mreže kolo kotla zpracňete buľi, dediče Majerovo fiškaľa vžaľi a fabriku na 12 tišic dollaroch odškodne zapravoceľi.

Bufallo, N. Y. Dobozi Mihálya krajana na uľici bez pameci pulmertveho našľi. Odvežľi ho do špitaľa a tam doktore vipovedzeľi, že poňevač paľenka mu čereva calkom popaľela ňebars jest ufnosci, žebi še vizdravel.

New-York, Zos abaujskej obci Hollóháza pochadzajici krajan Csizmár András žeľezňičnim robotňikom bul. Prave končeľi už dňovu robotu jak pribehnul jeden cug, chtoremu še všicke robotňici zavčasu vistupeľi, ľem prave Csizmár še pri vistupeňu podšpocel a pritim še dotknul električnej šini, chtora ho v tim okamžeňu calkom popaľela, tak, že jak kamaratci do gumovich rukavicoch obľečene na pomoc mu prišľi už zabiti bul. Csizmár v starim kraju ženu i tri dzeci i stareho otca zochabel, chtore všicke z boľestnim šerdcom budu prijimac smutni chir šmerci svojeho manžela, otca, sina, za každodzeňni chleb pracujiceho charovňika.

Ellis Island, N. Y. 18 ročne dzivče, Németh Róza, z našeho kraju prišlo do Ameriki, a tu ju tak jak druhich pred uradnu komiššiu predstaveľi, žebi skerz doktoroch povizitirovana bula. Ona aľe še opatric ňechcela dac, a skerze to ešči baržej do podezreňa prišla pred doktorami, chtore jej oznameľi, že ked še ňeda šumnim spusobom povizitirovac, vtedi na šilu ju opatrac muša. Németh Róza še od teho tak zľekla, že zos štokoveho domu von viskočela.

Hood Hollow, Pa. Zos Szabolcsu pochadzajici krajan Bécsi Sándor v tutejšej baňi pracoval. Jak robotu končel, jedna hromada kameňoch še zosmikla a ňeščesťliveho Bécsi Sándora tak mocno privaľela, že jak ho z pod kameňoch višľebodzeľi, na vtedi už mertvi bul. V tej istej baňi jedneho tiždňa to už štvarti šmerteľni pad. Štiroch robotňikoch zabilo, a dvojmi ňebezpečňe še poraňeľi.

Johnstown, Pa. Zos zempľinskej obci Végardó pochadzajiceho krajana Gyökeri Andráša veľke ňeščesce zpotkalo. Male dzivčatko jeho Margitka na uľici še bavelo, a skerz jednu električnu žeľezňicu zahvacene bulo tak ňeščesťivo, že mu koľesa jednu nohu odcaľi.

Buffalo, N. Y. Na žeľezňičnej štreki medzi mestami Tonawanda a Niagara Falls robotňici jedneho mocno poraňeneho človeka našľi, chtoreho kdiž do najbľižšeho špitaľa odvežľi, visluchala poľicia. Teľo vipovedzel, že meno jeho je Kardos, a že zos stoľici Pozsony pochadza. Po temu hňed še mu ňezdobrilo, ku pameci

vecej ňeprišol a o paru hodzini zomrel. V zaležitosci teho tajemneho šmerteľneho padu poľicia inkviziciu zaprovadzela.

Windber, Pa. Pred paru tiždňami utraceľi život v tutejšej baňi dvojmi krajaňi, Spisák József i Lechner József. Jeden z uhľami pulni vagon jich prešol a na falati jich roztarhal. Teraz znovu dochadza chir o ňeščescu jedneho krajana zos zempľinskej obci Olaszliszka pochadzajiceho Tóth Mihálya, 20 ročneho mladzenca, chtoreho vov baňi jedna z ňezdobački odpadnuta veľka skala privaľela a na šmerc zabila.

Newark, N. J. Szeil krajanovo šescročne dzivčatko bavilo še s druhima dzecmi na uľici, kdiž jeden čežki s pivovima bečkami napulňeni vuz ho prešol a jakkoľvek ho na šmerc ňezabil, predči malo ufnosci jest, žebi na životce obstalo.[156]

Ucekaju parobci. V Galicii v mesce Rimanov v septembru biva odpust, na kteri i z Uherskej krajini veľo ľudze chodza, aľe ňe ľem z pobožnosci aľebo z uprimneho pokaňa, aľe s tim spusobom chcu ňektere parobci do Ameriki uceknuc, a tak še od vojenstva ošľebodzic. I teraz 33 parobkoch navraceľi hraňične rendőre mesta Mezólaborc, poňevač všicke do Ameriki chceľi uceknuc. I jedneho na vivandrovaňe vabiceho huncuta še udarelo ulapic. Vola še Jaczij Vazul a biva v obci Juhro. Zavreľi ho.

Galeton, Pa. Zos Abújskej pochadzajici krajan Cseh András v jednej tutejšej garbarňi robel, jedna mašina ho za sati porvala a ľevu ruku mu calkom vitarhla.

Cleveland, O. Kovács Imre, zos Szabolcsu pochadzajici krajan prave v tim čaše došol ku žeľezňičnej rampe, ked jeden lastcug šiboval. Veľo mu trebalo čekac, i jak stanula žeľezňica, prešol pod vozami na druhu stranu, ľemže v tim istim okamžeňu pribehla jedna druha žeľezňica, chtorej še Kovács ňeznal vistupic, tak ho pod koľesa strepala a na falatki roztarhala.

Trenton, N. J. Na Federal Streetce bivajica Lehovics Anna mocno še povadzela zo svoju sušedu, chtora zos jednu drapačku ju poradňe mlacela, kdiž jeden amerikan kolo ňich iduci jich napomnul, žebi še ňebiľi, aľe žebi še rozešľi. Oňi aľe ňe ľem že ho ňeposluchľi, aľe Lehovics Anna s metlu ho ai uderela. Amerikan ju obžaloval, a sud naňu 200 dollare štrofu vimeral.

Columbus, O. Ittles József krajan u jedneho na sušednej farme bivajuceho kamarata bul jakuška peňežnu zaľežitosc vikončic. Jak še večar domu vracel, napadľi ho ňezname štirmi zlodzeje, virabovaľi ho zo všickich peňežoch, a ku temu ho tak zbiľi, že ho okolo iduce ľudze na rano pulmertveho našľi.[157]

Dokľi muž v Ameriki. Vov mesce Hajdudorog veľo slamenich gdovoch jest, chtorim mužove v Amerike robja, a chtore tak veľo cudzoložstva a dzecinske vraždi spachaju. Holló Józsefova od puldruha roka slamena gdova je. Muž ju

156 Naša Zastava. 1910, č. 38, s. 13.
157 Naša Zastava. 1910, č. 39, s. 11.

vecejrazi za sebu volal, poňevač ałe ňevesta še tu s druhim ľubovala z počatku mu priobecovala, že še už sbira, pozdňejši už vihvarki pisala, že preto a zato ešči prisc ňemože, koňečňe včeži ostala. Pred dvoma tiždňami porodzila dzecko, chtore po ošem dňoch jak mertve oznamila. Šmertnemu opaterňikovi do podezreňa vpadľi čarne špľahi na dzecku, preto vec doktorovi oznamil, chtori došvetčil, že dzecko skerz otrovu luch – zmarňila. Bezcitnu matku zavreľi, chtora svoj ňemiloserdni skutek uznala.

Canton, O. Domonkos György vov tutejšej Metropolitan Brick Co. fabriki robel, kdze veľo robotňici jakuška hľiboku, preveľiku jamu kopaľi. Domonkos ňepozorľive še krucel kolo ňej, tak še podšpocel, spadnul do ňej, a nohu ai križe sebe polamal. Odvežľi ho do Aultmann-špitaľa, kdze teraz medzi najvekšim ňebezpečenstvom života a šmerci ľeži.

South Bend, Ind. Tutejšeho krajana Németh Györgya veľke ňeščesce zascihlo. Poslal svojeho chlapca do skľepu i ňespokojňe čekal, že kedi še navraci z mesta. Ňeznal še dočekac, preto višol mu vstreti na uľicu. Ľem paru domi prešol, jak naraz vidzi jakiši hark, a ňeodluha ňešu ľudze jedneho umarteho, v chtorim Németh György svojeho mileho sina poznal. Jeden automobil ho prešol tak ňeščesťivo, že mu hlavu odcal.

Tipton-City, Ind. Dva vagoni pouličnej električnej žeľezňici še zderiľi. Šescero doraz zomreľi a šescmi su čežko raňene. Take ňeščesca še v Ameriki vše stavaju.

Louisville, Ky. Zos Beregskej pochadzajici krajan Göndör Balázs, 22 ročni mladzeňec, na sušednim plejže bul na fraju. V noci še vracel domu. Draha jeho kolo žeľezňičnich šinoch vedla, prez chtore prave v tim okamžeňu prejzc chcel, kdiž dva lokomotivi naraz zdvoch siranoch na tim istim mescu še stritaľi. Ňeznal vov prekvapeňu, a vov nočnej cmoti, že jak, kdze še ma vistupic tak tehdi pod koľesa spadnul, chtore ho na šmerc pokaľičeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňich časoch nasledujicich krajanoch zastavila na draže, a z častki ňekterich ai nazad do kraju poslala: Németh Róza Répás, Fleiszig Mihályné Mezótarpa, Peck Paula Hodnóc, Erős Anna Marcali, Ferenczi Julia Szatmár, Lengyel Etel Mátészálka, Beidinger Margit Mándok, Risar Erzsébet Jámos, Káty Mária, Halkovics Mária Abaúj. Fort-Wagne, Ind. Telegraf prišol z teho mesta, že dva žeľezňice še tu zdereľi, a pri temu ňeščescu 30 ľudze o život prišľi.

Buffalo, N. Y. Zos Gömörskeho Rimaszécsu pochadzajici krajan 25 ročni Farkas Mátyás, pri tutejšej žeľezňičnej štrecki robel a zapsute šini napravjal, ňedaľeko štacionu Tonavanda. Teraz ňedavno še stalo, že pri tej robotce jeden lokomotiv išol po šinoch, ostatňe robotňici še vistupeľi, Farkas tiž še chcel vistupic, ałe medzi tim mu prišlo na mišel, že svoj mlatek zochabel na šinoch, chitro poľecel poňho, ałe na ňeščesce, bo koľeso mašini ho zarvalo a bars čežko ho pokaľičelo. Odvežľi ho do špitaľa, kdze ho operovaľi doktore, ałe pri všickej pilnosci malo jest ufnosci ku jeho životu.

Cokeburg, Pa. Zos Ungvarskej pochadzajici krajan 41 ročni Holyda György v tutejšej baňi pracoval. Po robotce za každim razom zpočituju robotňikoch, i vtedi jich zapisovaľi, jak obačeľi, že Holyda chibuje. Pošľi ho hľedac, i našľi ho pod kamerami privaľeneho. Calkom osobňe robel, daľši od druhich robotňikoch, tak ňichto ňezbačel, že kedi še toto ňeščesce stanuc mohlo. Kedbi mu aľe na pomoc buľi mohľi prisc, pevňe bi mu život oratovaľi buľi, bo ľem perši mal prisipane ai ruki.

Genoa, Ill. Zos uherskich roboňikoch, chtore pri budovaňu tutejšeho noveho žeľezňičneho mostu pracuju, pejcmi po robotce dzeku dostaľi ribi lapac, i ulapeľi 35 funti. Ľemže tam tiž jest financie, ulapeľi jich a všickich pejcoch zaprovadzeľi do hareštu, kdze jich do druheho rana trimaľi a potom pred sud jich postaveľi a jednemu každemu z ňich 25 dollare pokuti vimeraľi a vičitano maľi, že ňiž štrof ňezaplaca, doteľ z hareštu ňevindu. Ňezbivalo inše jak pisac ostatňim kamaratom tak tote posbiraľi 125 dollare a vimeňeľi ribaroch, chtore sebe dosc hlavu lamaľi, že za tote 625 koruni teľo riboch bi buľi nakupeľi v Uherskej, že aňi za cali život bi jich ňebuľi pojedľi.

Leechburg, Pa. Zo Zempľinskej pochadzajici krajan, Demeter János, od čežkej roboti preplužil udi, tak, že še v rozume pobalamucel. Stav jeho še pri všickej doktorskej pilnosci poľepšic ňechcel, ňiž koňečňe o jeden tidzeň šmerc jeho životu koňec zrobela. Smutna gdova s dvoma dzecmi ostala po ňim.

Windber, Pa. Zo Zempľinskej stoľici obci Liszka pochadzajici 21 ročni krajan Tóth Mihály v tutejšej baňi pracoval, kdiž ho jedna hromada kamennich uhľoch prisipala. Jak mu kamaratci na pomoc pribehľi, a ho z pod uhľoch vikopaľi už mertvi bul.

Kradeže. Na prosbu torňanskich žandaroch košicke rendőre zaprovadzeľi Osváth József kočiša, chtori svojeho gazdu okradnul a do mesta Kassa uceknul, zkadzi do Ameriki spetovac chcel. – Staub Sámuela košického skľepara manželka skaržela Reiszoveho kočiša, chtori oddani tovar sebe duplom zaplacic dal, a sice skerz Staub Sámuela a znovu skerz jeho manželku. Rendőre obskarženeho kočiša, Fazekas Istvána zavreľi. – Madarász Bélova paňi obačela, že dokľi i vov kupeli še pretrimovala, chtoška jej komoru rozbil a veľo biľizni pokradol. Rendőre vlamača vov osobe Danklesz Anna pratački vinašľi a zaprovadzeľi.

Philadelphia, Pa. Tutejši austriacko-uherski konzul dr. Theodorovich na 23-ho septembra nahľe zomrel vov 60-tim roku veku svojeho. Rodom horvatom bul, z počatku pri vojsku služil jako i jeho otcec, chtori bul generaľ a komandant zagrabskeho garnizonu. Pozdňejši vistupil od vojska, a po dokončeňu pravnich študioch pri krajiňe mal uradi, medzi inšim aj vicišpanom bul stoľici Likava-Krbava. Pred dvanac rokami bul poslani na konzula do Philadelphii. Vše bul praceľom našich krajanoch, a obzvlaštňe prava a zaľežitosce robotňikoch bars zastaval. On provadzil vše inkvizicie z priľežitosci strajkoch, a na jeho zakročeňe majiteľe majnoch a fabrikoch ňeraz primušene buľi skerz ňeho spravodľive zaobchodzic s robotňikami.

Puritan, Pa. Béres István krajan še ožeňel, aľe do pribitku mladej parki ňechcel jakoška anďel pokoja še uhoscic, ustavična zvada panovala medzi ňima. Koňec teho ňepokoja, že Béres še zarezal, aľe ľem kus. Sviker Bérešuv na to všicko ešči ho do prava dal, že zos ženu plano zaobchadzal, sud naňho ai čežku pokutu vimeral.

Fort Wayne, Ind. V bľizkosci mestečka Kingsland, chtore je ztadzi na paru miľe, udalo še pred paru tižďňami veľke ňeščesce na žeľezňičnej ľeňii. Zderiľi še totižto dva žeľezňice pri čemu štiracec cestovateľoch bulo na mescu ušmerceno a okrem tich bars veľo bulo poraňenich. Ušmercenich i poraňenich z okoľici pribehnute pomocne cugi odvežľi do najbližšeho špitaľa.

Tottenville, N. Y. Dvojmi krajaňi tutejše še staviľi na čimška. Jeden stavku prehral, aľe placic ňechcel ta mu tamten bajusi ostrihal. Vec ku viššemu sudu prišla, a doterajše keľčiki processu už viššej tišic dollaroch obnašaju. Tehdi dosc drahe budu tote ostrihane bajusi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňich dňoch nasledujicich krajanoch zastavila na cesce, a z častki jich ai nazad do kraju cofla: Konik József (Abaúj), Dzupina András (Zemplén), Loja Erzsébet (Zemplén), Harovics Helén Alsómirossó (Sáros), Hornyák András Abaújszinna, Hrusovszky Mihály, Kotis János (Zemplén), Pravda Antal, Bradmo Anna.

Cleveland, O. Tutejši krajan Szanyi András do hareštu prišol, bo dzeň pri dňu bil a katoval ženu, sud vimeral naňho pokutu 50 dollaroch i dvamešačni harešt. Jak še sud vihlašel, Szanyi še obracel ku žeňe a s hrožacima rukami kričel: "Čekaj, ľem vindzem z hareštu, zastreľim ce!" Tota mila obecunka, tak hľiboko učinkovala na kajinskeho richtara, že priložel ešči kuščik ku pokuti, totižto odsudzel Szanyiho na štiriraz teľo, na 200 dollare štrof a na ošemmešačni harešt, aľe ostri.

Newark, N.J. Počatku mešaca dvojo tutejše krajaňi Ochotnyiczki Márton a Kubis István še pre coši poštrajtaľi. Zvada co raz do hrubšeho išla, na teľo, že Kubis ai nuž vicahnul a do kamarata vštuchnul, chtori bez sebe ostal a na žem spadnul. Odvežľi ho do špitaľa, kdze vedľa doktoroch v bars veľkim ňebezpečenstve ľeži, a okrem druhich ranoch utraci ai oko, do chtoreho mu Kubiš nuž vštuchnul. Kubis po spachanim skutku chcel uceknuc, aľe dvojmi detektivi ho ulapeľi. Sud tišic dollare kaucii pital od ňeho a poňevač totu zložic ňevladal v hareštce šedzi.[158]

LUČEŇE. Pisal: Amerikan
Ešče raz, ešče raz
Chcel som ce oblapic,
Ľebo už na veki
Mušim ce ochabic.

158 Naša Zastava. 1910, č. 43, s. 14.

Žalostni muj život
Dušo moja draha!
Bo me het od tebe
Vedze moja draha.

Už še ňezejdzeme
Ňikda v tim životce...
Hodzime žalostňe
V čežkej, čarnej cmoce.

Ňeplač zato dušo,
Hoc še už lučime...
Ja ce ľubic budzem,
Ňiž mi život trime.

Pittsburg, Pa. Po ňeščesťivim vibuchu vov Marianna baňi dňa 18-eho novembra 1908. fameľia a rodzina ňeščesťivich obetoch odešľi na druhe kraje. Hňed po ňeščescu utvoreni bul ku podpore pozustalich širotoch a gdovoch osobitni vibor, chtori vinahadzal pribužnich po ušmercenich robotňikoch, a viplacil jim peňeži zos tej summi, chtora temu viboru bula oddana. Veľo aľe z tich ušmercenich robotňikoch buľi samotne, tak, že jak zomreľi, ňebulo ňikeho, chto bi o ňich bul mohol dac dajake višvetľeňe temu viboru. Mena jich su sice zname, ľemže skerz angľickich pisaroch tak su prevracene, že jich aňi poznac ňemuž. Vibor teraz osloveňe uverejňil, že ked dachto zna prave meno, pod chtorim vov baňi Marianna ušmerceni krajan v starej vlasti znami bul, abo chto zna otca, matku, manželku abo dzecko ňektereho zo zabitich, ňej to oznami sekretarovi viboru pod adressu : Mr. Osborne Mitchel, Secretary Marianna Mine Relief Committee 54. South Main Str. Washington, Pa.

Johnstown, Pa. Vov tutejšim gr. katoľickim kosceľe predešleho mešaca krasna slavnosc bulo otrimana, kdiž zos ščedrosci farňikoch vistaveni prekrasni novi oltar spolku Ružanca slavnostnim spusobom pošveceni bul. Utvoreňe spolku, tak ai zasluha vistaveňa teho noveho oltara patri tutejšemu gr. kat. duchovnemu Szabados Miklóšovi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňich tiždňoch nasledujicich krajanoch vov cesce zastavila, abo ňekterich ai na deportaciu odsudzila: Kuberka József Antalóc, Boka Tivadar Alsógyékényes, Rosenbaum Rozália Ungvár, Szalay Róza, Lázár Anna, Puricz Anna Alsóárpás, Beck Mátyás i Franciska Temes, Albrecht Mária Csurgó, Vajda Mária Sáros.

Marion, O. Lukács István i Dene György parobci na Smith-Streetce še prechadzal i, kdiž še s ňima stretnul jeden poľicman, chtori obačil, že každen z ňich revolver ma v kešeňi. Poňevač to v Ameriki zakazano je, odvedol jich na poľiciu, kdze viššej jedneho dňa zavarte buľi ňiž jich visluchaľi a potim každi po 25 dollaroch štrofu dostal.

Braddock, Pa. Jeden z Uherskej pochadzajici robotňik zo žartu dzvihnul na svojeho kamarata Medakovics Mihálya revolver, chtori z ňezdobački vistreľil a Medakovicsa na hlave trafil. Čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa a ľehkomišelneho striľača do hareštu.

Windber, Pa. Vov tutejšej baňi pracujici krajan Varga Kálmán (Thöt, stoľica Győr) spadnul na šini, po chtorich zos uhľami pulne vozi cahane bivaju. Jeden vuz ho zahvacil a ho na šmerc pokaľičil. Rodziče 18 ročneho mladzenca vov sušednim mesce Ferisen, Pa. bivaju. Jak jim mertveho sina priňešľi, tak še zľekľi, že obidvojo še pochoreľi.

Shiriey Hill, Ind. Tote dňi Borsos József krajan vov tutejšej majni pracoval, kdiž naraz jedna veľka hromada kameňoch naňho še zvaľila. Ku jeho viratovaňu pribehnute kamaratci odvežľi ho doraz do špitaľa Terre Hante, tam aľe medzi paru hodzinami zomrel.[159]

Oksford, N. J. V dome tutejšeho krajana Varga Józsefa, jednu ňedzeľu minuleho mešaca dvojmi kvartiľnici še povadzeľi, a ňe ľem pri zvadi zostaľi, aľe i na pasi še daľi. Székely János vicahnul nuž a Barat Petra tak ňebezpečňe poraňil, že na druhi dzeň medzi strašnima mukami zomrel. Székely Jánoša poľicia ulapela a pred sud postavila, kdze pevňe na električni stolek ho posadza.

Fairmont, W. Va. Na baňskim pľejže Annabelle jedneho z Uherskej pochadzajiceho robotňika Muller Györgya ňezname mordare zastreľeľi a ucekľi. Poľicmaňi nahuckaľi svojich vidressirovanich psoch za zločincami, chtore še ai uvadzeľi na krajanoch Varga Andráša a Markovics Andráša, chtore na tej draže, kdze poľicmaňi špehunovaľi spokojňe išľi. Zaprovadzeľi jich obidvojich do hareštu, oňi aľe staľe taja tak, že i poľicia počina jim za viru davac, že su ňevinne.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v najnovšim čaše nasledujicich krajanoch zastavila na cesce: Huberka József, Hudák János, Verdekel Pál Antalóc, Boka Tódor, Zankó István Alsógyékényes, Szalay Róza, Lázár Anna Alsóárpás, Vajda Mária Sáros, Szivák József Szécskeresztur, Vjenik János Gomor, Korosi Imre Detk, Migász Antal Jászómindszent, Saláta Mária Zemplén, Mitovics Mihály, Rimszky János Ung.

Birmingham, Ala. Paradne vešeľe trimala tu tote dňi jedna uherska parka. Vešelosc hoscoch aľe ňeočekavano pretarhnul jedno ňemile prekvapeňe, to jest dva kuľki z revolvera vistreľene, chtore obidva trafeľi. Jedna Preszky Petra poraňila na cherbece, druha Major Illéša trafila na pľeca. Poraňenich odvežľi do špitaľa, a poľicia zaprovadzela inkviziciu na toto podezreňe, že či ňebul dachto zos hoscoch vihabeni, chtori še potom zato vimscic chcel.

South Bend, Ind. Solymos József, farmer dceru vidaval. Na vešeľe pivo vezol zos mesta na farmu. V tej praci pomahal mu ai Paidli József, chtori z voza spadnul a nohu zlamal tak ňeščestľivo, že mu ju doktore odrezac mušeľi.

---

159 Naša Zastava. 1910, č. 44, s. 13.

Pittsburg, Pa. Mazarik János krajan utracil robotu, upadnul do chorosci, zo zufanľivosci še zastreľil. Žena na dvore drevo rubala, jak obačela samovraždu, bars še zľekla, tak ai ju ňesmirňe sužovalo, že jej muža jakožto samovraha katoľicki kňaz ňebudze šmec pochovac. Vibrala tehdi mužovi revolver z ruki skrila ho, a jak poľicia prišla na inkviziciu vimišľela priznaňe, že jej muža druhi dachto mušil zastreľic. Na zakladze teho vipovedzeňa poľicia i Mazarikovu zavarla do hareštu, a poňevač na druheho zločin mordarstvo še ňijak prišvedčic ňedal pevňe bi ju buľi už odsudzeľi na šmerc, jakkoľvek ona ai z prišahu potverdzovala že je ňevinna. Koňečňe na sudnim pojednavaňu visluchaľi ai Kazinczy Bélu tamejšeho r. k. pľebana, chtori povedzel, že jak ho ku umirajucemu Mazarikovi zavolaľi, hňed jak vešol do chiži, perv ňiž bi bul začal ňeščesťliveho samovraha spovedac, pital še ho, že co še mu stalo. I Mazarik odpovedzel, že zos zufaňa sam še zastreľil. Na toto švedectvo pľebanovo, Mazarikovu sud ošľebodzil a ju z hareštu duškom vipuščil.

Omaha, Nebr. Koncu septembra ňesmirna povoc pustošila na tim kraju, a voda prave na totej uľici, kdze čisto našo krajaňi bivaľi veľku škodu porobila. László Gyula, krajan na svojej farme bars veľku škodu ucerpel, ai fameľiu svoju ľem s čežku bidu znal viratovac od ňeščesca, bo už bi še buľi zaľaľi.

Dante, Va. Valasek József, krajan v tutejšej kamenej baňi pracoval. Jedna hromada kameňoch še zvaľila naňho a na šmerc ho pripučila. Valasek 42 ročni bul, vov kraju zochabil ženu s troma dzecmi.[160]

Duquesne, Pa. Leskó Mihály v meňe Rendes Márii process zadal proci jednemu hincľikovi a 5000 dollare pita zato, že ten hincľik mesto jedneho psa tak poraňil Rendes Mariku, že teraz ňemože robic. Dinkney - tak še vola hincľik - vov meste Cuquesne jedneho psa - bez gazdi - chcel zastreľic, kuľa aľe ňe psa, aľe Rendes Máriu trafila pod koľenom. Sud v tich dňoch budze trimani.

Elyria. V jednej žeľeznej fabriki šmerteľne ňeščesce zascihlo jedneho mladeho krajana. Jednu veľku žeľeznu ruru trebalo otvoric. Už všicko prihotoveno bulo, druhe robotňici už poucekaľi, žebi še jim daco ňestalo, ľem Tinta Mihály, 28 ročni krajan še ňebal, a ešče raz ku mašini skoknul, žebi na veľkim lancuchu daco porichtoval. V tim okamžeňu mašina še rušila, a jedna veľka olovena platňa tak pricisla Tinta Mihályа ku ruri, že calkom ho rozpučila.

Roseton, Pa. Géczi Sámuel, rodak zos Nagydobrony (st. Bereg) vov jednej ceheľňi robil. Bars cichi, ušilovni robotňik bul, ňemal ňijaku prekažku s ňikim, ľem jeden murin mu ňedal vše pokoj zato, že uher bul. Povadzel še sňim a s jednu cehlu ho tak po hlave uderel, še zaraz zostal bez sebe. Doktore vžaľi ho do špitaľa, operovaľi ho, aľe už ňemohľi mu spomosc, tak, že umar. Murin aľe uceknul, a doteraz ho ešče ňenašľi. Ňeščesťlivi krajan barz šumni pohreb mal, vecej jak sto krajaňi buľi pritomne. Pohreb Ruthy Zoltán ref. ešpereš trimal z New-yor-

160 Naša Zastava. 1910, č. 46, s. 11.

ku, rosetonske uhrove bars krašňe špivaľi pri dome, pri pohrebe i vov cintiru. Ňebožčik ľem 23 roki mal.

Elyria. Tragični koňec skušil jeden drični krajan, Uveges György. Uveges na jednej šife robel zos Chicago, chtori v tich dňoch še v Elyrii pretrimoval, naraz še posmiknul a spadnul do vodi. Pľivac ňeznal, a ňiž pomoc dostal už še zatopel tak, že matrozi už ľem mertvolu mohľi vicahnuc. Uveges ľem 23 roki mal a bars ho šumňe pochovaľi. Otcec mu vov Trenton umar, matku už tiž ňe mal, ľem vov starim kraju dva šestri.[161]

Od mora. Pisal: Amerikan
Pozdraveňe ci pošilam,
Draha ženo moja,
Ňech ci mojo te šoriki,
Serdečko vihoja!

Čežko som še s tebu lučil,
Jak som še odbiral;
Šak še spravdi ce ochabim,
Ňichto ňedoviral.

Teraz už tu v cudzim šedzim,
Patrim moro puste,
Hľedam, že co zakrivaju,
Premňe chmari huste?

Hľedam smutňe, či to najdzem,
Naco ja putujem…
"Navrac še ku žeňe tvojej!..."
hlas umeňa čujem.

…Šifa še už ruša ztadzi,
Bars veľo nas žeňu…
"Šerdco mojo ucichňi už,
Ňemišľi na ženu!"
Hoc jak smutno idzem daľej,
Verim Boha v ňebe,
Že pomože mi čim skorej,
Vracic še ku tebe.

Pozdraveňe ci pošilam,
Draha ženo moja,
Ňech ci mojo te šoriki,
Serdečko vihoja!

161 Naša Zastava. 1910, č. 47 s. 16.

Ňitranski kraľovski sud uradne osloveňe poslal budapeščanskej poľicii, žebi plakati a reklamovo papire šifovej kompaňii Red Star konfiškovane buľi. Preukazalo še totižto, že agentci tej šifovej kompaňii po calej krajiňe robja oklamstva. Tamteho tiždňa hraňična poľicia vov mesce Pozsony 34 tišic koruni konfiškovala u dvoch agentoch kompaňii Red Star. Keľo ňeščestľivich do Ameriki še sbirajucich bidnich ľudzi mohľi tote bezsumeňitne klamňici ošudzic? Ešči ľem tu v kraju je ten, chtori vivandrovac chce a už ho dru a jak ho calkom olupiľi tu ho zochabju doma. Ked vivandrujuci ňema ku ňim duvernosci a malo peňežoch da panu agentovi, vtedi ho vežmu sice do Ameriki, aľe tam ho predaju za otroka, tak že še ňikda vecej višľebodzic ňemože. Z totich vivandrovanich, chtorich šifova kompaňia Red Star prevezla do Ameriki vekšu polovicu cofľi z Ameriki nazad do kraju.

Docktown, O. Vov majni Minehaha, National Coal kompaňii prisluchajicej pracoval Szilágyi György krajan, kdiž jeden vagon ošľebodzeni s veľku chitroscu pribehnul na šini, kdze on stal, tak, že ňemal aňi času še vistupic i v jednim okamžeňu pod koľesa še dostal a duškom umarti zostal. Žena s dvoma širotami ho oplakuju doma v kraju.

Northamptston, Pa. Tutejše krajaňi Százfoldi, Pankovics i Asványi vecej chlopoch trimaľi na burdze. Jedneho rana obačiľi, že ňevolane hosce chodziľi na kvartiľu, dvanac krajanom kufre rozbiľi i vikradľi všicko, co ľem v ňich bulo. Opovažlive zbujňici mušeľi s dajaku otrovu zahlušic tich okradnutich krajanoch, ľebo inakši še aňi mišľic ňeda, žebi buľi mohľi v takej chiži, kdze vecej špiju dvanac kufre rozbic i vikradnuc.

Ellis Island. V ostatňim čaše komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena nasledujicich krajanoch zotrimala, a z časti na deportaciu odsudzila: Béres Mária Abaúj, Bognár János, žena i sin József, Fecso Jager Mihály Zemplén, Miskovics Mária zos 5 dzecmi Szepes, Gacskó János, Szeszkó Anna Zemplén, Bindász János Salamon Irma i 13 ročne dzivče Salamon Mária Sóvár (Sáros), Gábona János Gomor, Lukács István, žena i 3 dzeci, Molnár József Munkács, Rodák János Zemplén, Molitorisz Mária i 5 dzeci Tapolyhanusfalva (Sáros), Szmolkó Mária i s dzeckom Singlér (Sáros), Bodi Erszébet, Vojcsek Rozália.

Cleveland, O. Do Fugedi Pál krajanovej karčmi vešol vonekdi jeden parobek a pital napoj. Fugediho žena - poňevač muž jej ňebul doma - ho obsluhovala a ňiž jednemu napoj davala, druhi kamarat zbujňik vtrepal še do chiži a viraboval 200 dollare z kasňi. Žena to obačila i počala še zo zbujňikom pasovac, aľe jej uceknul. Na to ona ľarmu zrobila puščiľi še vecej ľudze za zbujňikom i poščescilo še jim ho ulapic, na veľku radosc poľicii, chtora v ňim jedneho davno hľedaneho živana dorvala.

Johnstown, Pa. V Austriacko-Uherskej společnej rozrucki na 1911-ti rok vžati jest do rachunku vidavek na vistaveňe dvoch novich uradoch konzulskich, z chtorich jeden vov St. Paul (Minn.), druhi vov meste Johnstown (Pa.) ma bic

vistaveni. Taktiž vekša summa je vžata do rozrucki na zvekšeňe konzulskich uradoch vov New-Yorku a vov Chicago. Vlada ministerska zamišľuje ai to, že gdovi a široti v Ameriki ušmercenich krajanoch pri amerikanskich pravoch zastavac budze. Sameperše vov Pittsburgu budze pri konzulatu vistavena taka pravotna agentura, a pozdňejši ai pri ostatnich konzulatoch.

Buffalo. Hengel József, 16 ročni parobek mľiko rozvožel na vože zos farmi svojeho otca. Coška še mu popsulo na vože, zešol z ňeho a ňezbačel, že koňe na šini električnej žeľezňici pocahľi vožik. Žeľezňica medzi tim prišla, vuz Hengeluv prevracila a jedno sklo tak ňeščesťivo še zarezalo Hengel Józsefovi do šiji, že mu všicka krev vicekla. Ňiž ho do špitaľa odvežľi už mertvi bul.[162]

Z DAĽEKA. Pisal: Amerikan.
Smutňe šedzim v cudzim kraju,
Rozmišľam o tebe…
Rozmišľam o našim raju,
O stracenim ňebe…

Šerdco, duša bars me boľi,
Že som ce ochabel…
Že tu žijem proci vuľi,
Kdze me zli duch vabel.

Dobre mi tam doma bulo,
Žadal som isc hetka…
Jak mi všicko už minulo,
Plačem tu bez švedka.

Chcel bim še už teraz vracic,
Aľe už ňeskoro…
Mušim še tu v cudzim trapic,
Ňepušči me moro.

162 Naša Zastava. 1910, č. 49, s. 13.

Jedno numero 6 fillére.

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia: Eperjes Rózsa-utca 6.
Numero telefonu :: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo u Kósch Árpáda Fő-utca 59.
Numero telefonu vidavatel'stva 16.
Cheque-numero: ch. kr. poštovej šparkassi 10,653.

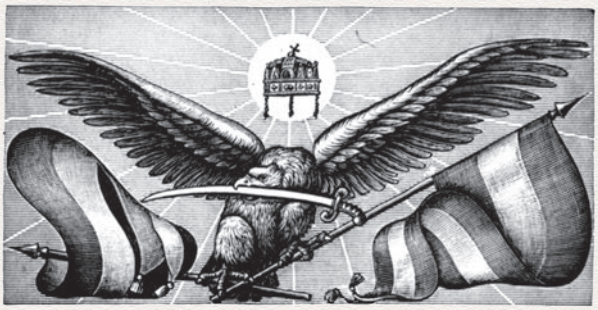

Predplatna cena na 1911. rok:
pre Uhersku krajinu 3 koruni;
pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu 5 koruni;
do drahich krajoch 8 kor. 75 fill.;
do Ameriki 1 dollar 75 centi.

Vichadzaju každi tidzeň v ňedzel'u.

Rok 5. ★ Eperjes, dňa 2-ho april'a 1911. ★ Numero 14.

Zivot vov amerikanskich ľesoch.

Dňešejše numero našich novinkoch 20 strani, 5 obrazki.

Kossalko Károly. Pevňe s počudovaňom budze ňe jeden čitac toto meno tu v novinkoch. S čim zaslužel ten muž, chtori z vov Nagysáros dobre poznatej fameľii občanskej pochadza, žebi sme še zos jeho osobu tak osobľivo zaujimaľi vov našich novinkoch. Povime. Kossalko Károly pred 23 rokami jak 17 ročni chlapak, viučeni šľosarski tovariš do Ameriki višol. Tu do školoch chodzel, naučel še po angľicki vcalkom akuratňe čitac a pisac, a teraz je vov mesce Johnstown, Pa. za uradňika pri společnosci Cabria Eiron Works Comp. Teraz meno jeho vov calej širej Ameriki všadzi znate a uctene, poňevač jeden novi ľitaci nastroj vinašol. Po dvoch ročnich proboch ľitaci nastroj teraz vcalkom akuratni a tak podareni, že už s dvoma společňikami fabriku trebalo postavic, vov chtorej teraz ľitace nastroje fabrikuju. Na každi spusob z tej pochvaľi, z teho dobreho chiru, chtori teraz Kossalko Károlya obkľučuje, i na nas padňe kus slavnosci, na jeho bližšich rodakoch, šariščanoch. Nadobudľi sme jeho obraz, a tu donašame ho na verch ňeho zos jeho ľitacim nastrojom, chtori mu taki chir a okrem teho ufajme veľki majetek doňeše.

Bridgeport, Conn. Kasper Jánoša, 42 ročneho krajana, stoľarskeho remešeľňika pre jeho ňezňešiteľne planstvo a opilstvo ohabila žena v kraju a sama prišla zo sinom do Ameriki, kdze s ušilovnu pracu dosc dobre jej išlo. Doznal še o tim muž i jedneho dňa postavil še pri žeňe v Ameriki. Žena še z pervotku zradovala mužovi, bo ufnosc mala, že še tu v novim kraju poľepši. Sin započal stoľarske remeslo, a otca prijal za kompaňistu. O chviľku aľe Kasper znovu počal pic a škandali robic, tak, že ho na jeden mešac ai do hareštu zavarľi. Jak ztamadz višol, ešči horšim ostal, koňečňe od paľenki v rozume pobalamuceni život chcel sebe odebrac, aľe jak ho do špitaľa vžaľi, rani, chtore sebe narobil, jak sebe žiľi poprerezoval, še mu zahojiľi. Medzi tim poľicia inkviziciu zaprovadzila, že či v poradku ma pisma svojo, i tak višol na verch spusob, s chtorim on še do Ameriki dostal. Peňeži totižto ňemal, ta stanul za robotňika na šifu, tak še prevezol z Fiume do New Yorku. Na šifi pricestovanim matrózom a robotňikom tiž ňešľebodno vinsc zo šifi ked pisma ňemaju. Kasper aľe ňepravim spusobom še predči vidostal zo šifi, a tak vimknul z rukoch komiššii Ellis-Islandskej. Ľemže ked še take daco došvedči na jedneho, hoc ai o vecej roki, ten z Ameriki na veki vikazani budze. Tak še stalo i zos Kasperom, chtoreho teraz sud na deportaciu odsudzil, a ženu od planeho opilca ošľebodzil.

New-York, N. Y. Tóth Mihályova, chtora pred dvoma rokami prišla do Ameriki, mala jedno ročne dzivčatko, chtore jej vov robotce, kdiž ona do fabriki po zarobkoch chodzila, bars na zavadze bulo. Popitala tehdi Gerbicz Györgyovu ženu, chtora do kraju išla, žebi vžala dzecko ku jej rodzičom do kraju. Gerbiczova še na to ai podejmala za tri dollare, aľe dzecko na žeľezňici už tu v uherskim kraju zomrelo, tehdi ho verchnosc odebrala, a poňevač doktore pri otviraňu mertveho dzecka došvedčiľi, že dzecko od hladu zomrelo, proci Gerbiczovej še sud dzvihnul.

Salt Lake City, Utah. Do bivaňa jedneho možneho skľepara zlodzej vešol. Tom, 14 ročni chlapec skleparuv čul, že tam chtoška chodzi, vešol dnuka, a živana prave v najvekšej robotce našol. Ňeveľo mišľaci rucel še na ňeho, ale ten viňal revolver, Toma zastreľil a zos ukradnutima vecmi uceknul. Mordarstvo v ten čas bars veľki ruch vzbudzilo na tim calim kraju, a poľicia veľku inkviziciu zaprovadzila, žebi mordara vinašla. Ale za tri dňi to še jej ňepodarilo. Až na treci dzeň doznala še poľicia, že jeden mladi človek menom Szirmai Gyula na burdze Kropf Frigyešovim še zastreľil. Ale ňe umar, ľem še poraňil. Odvežľi ho do špitaľa, a tam medzi jeho vecami našľi skľeparovu zlatu hodzinku. Po dluhim vipitovaňu Szirmai še priznal, že on zastreľel Toma.

Cleveland, O. Hován András krajan, chtori spolu zo ženu svoju ľem teraz došol do Ameriki hňed perši krok svoj v Clevelandze blizko zo životom zaplacil. Vibral še na cestu, že svojo napredek poslane veci zo žeľezňici vimeňi. Jak šidal na električnu žeľezňicu, tota še skorej rušila, jak on ešči ľem s jednu nohu vstupil na schujdi, druhu nohu mu žeľezňica podervala spadnul na žem a tak mocno še uderil po hlave, že bez pameci ľežaceho ho odvežľi do špitaľa, kdze aňi doteraz ku sebe ňeprišol a ufnosci ňit ku jeho životu.

Buffalo, N. J. Nagy Mihály odkupil tote dňi od Markovits Istvána karčmu salon, chtori ňeodluha s veľku slavnoscu pri vešelej zabave zos cigansku bandu otvoril. Medzi tancujucima naraz chtoška zviščel a na žem spadnul, ženska bula Nagy Mihályova manželka. Na chitro privolane doktore jej už ňespomohľi, bo ju na šerdco poražilo, v tim okamžeňu zomrela.

Trenton, N. Y. V timto mesce zomrel 4 ročni chlapec, Bugos András, chtori še v ňepritomnosci rodzičoch dostal ku paľenki a pul fľaški z ňej vipil. Na to upadnul do bezvedomeho stavu, z chtoreho še už vecej aňi ňeprebudzil. Verchnosc zakročila proci rodzičom pre ňeopaternosc.

Niagara Falls, N. Y. Vo fabriki firmi Petteborne Catara & Paper Co. jeden z Uherskej pochadzajici krajan, Palkovics István, pri mocnej robotce pevňe od veľkej a čežkej praci zunuti, z ňepozorľivosci še oprel na mur a zadrimnul, pritim spadnul a koľeso mašinovo ho tak ňeščesťivo zahvacilo za šati, že v jednim okamžeňu s calkom polamanim celom mertveho ho vicahľi ku ňeščescu pribehnute kamaratci.

Ellis-lsland. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila na cesce, a ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest, nazad do kraju cofla: Kovács Margit Sámogy (Zemplén), Hudik István Ungvár, Szubin Zsuzsanna, Topoly Erzsébet Domaháza (Szepes), Vámos Johanna Szalánc (Abaúj), Cserna Anna Vinna (Ung), Lőjek Mária Szepes, Verőcz Julia i Mária Mármarossziget, Szekeres Mária Szikszó (Abaúj), Hámos Mihály Tárná (Ung), Slezák Erzsébet, Kuliv Mária Kassa, Kuna István (Gömör).

Pleasant, Pa. Na pľejže Judl, chtori je na puldruhej mili daľeko ztadzi, zamordoval jeden poľak, Skoloda Jakub, jedneho z ňitranskej pochadzajiceho krajana, Bartos Istvána.

Providence, Ky. V uhľovej baňi Providence Mining Co. veľki vibuch še udal, pri temu jedenac robotňikoch uhľe a skali zasipaľi a tak mišľa, že ňeščestňici ai život utraciľi. Vibuch tak okrutňe mocni bul, že cala okoľica še stresla. Z baňi virucene buľi nasledkom vibuchu hredi, dreva, a všeľiake druhe veci, a s tima ai jedna muľica z uhľami napulňenim vožikom, chtoru da na 150 šuchi od vichodu z majni našľi, a čudnim spusobom ňič še jej ňestalo. Takoj na nohi spadla i daľej bežela.[163]

Gary, Ind. Galambos János krajan navščivic prišol svojeho tutejšeho davneho kamarata Viczay Palka. Ten še mu bars zradoval a v svojej radosci ai viditeľni znak dac chcejice vžal žbanek a bežel po pivo. Hoc jak še ponahľal, Galambošovi to predči ňebulo dosc skoro, tak, že s pivom prichadzajiceho Viczaiho ňechcel aňi dočekac, aľe še bral het a na dvore še už stretľi. Nad tim še povadzeľi, zo slovoch až i do bitki prišlo a Galambos tak ňeščestľivo vical Viczaiho po hlave s jednim poriskom, že na druhi dzeň, nasledkom ucerpenej rani zomrel. Ženu i štvero dzeci zochabil po sebe.

Westfield, Mass. Zos Honig (Sáros) pochadzajici krajan Baratis János vov veľkej praci še prešilil a nasledkom teho medzi kratkim časom zomrel. Vibral še do roboti jak každi dzeň, aľe domu ho už na vože privežľi. Hňed povolani doktor tiž mu už ňemohol spomosc. Zochabil po sebe manželku i trojo dzeci.

Greensburg, Pa. Robotňici tutejšich uhľovich baňoch už 8 mešace že štrajkuju. Majiteľe baňoch jich daľi virucac z bivaňoch, vudcoch strajkerskich poľicia pozavirala a do majnoch verbuju druhich robotňikoch, chtore aľe ňezodpovedaju, tak, že stare robotňici ufnosc maju na to, že žadosce jejich majiteľe baňoch vipulňa.

So. Bend, Ind. Prez tutejše mesto prechadzajica Lake Shore žeľezňica, ňedaľeko mašinovej fabriki Singer prešla jedneho robotňika Vámosi Antala a tak mocno ho pokaľičila, že v tim okamžeňu zomrel. Rampa otvorena bula a Vámosi s vecej spolurobotňikami calkom bezpečňe išol po šinoch ku domu, od chtoreho ľem na paru zascihlo ho toto šmerteľne ňeščesce.

Parlett, O. Gadi Márton krajan v tutejšej uhľovej baňi pracoval, pri totej mašiňe, chtora uhľe šeka. V robotce še podšpocel a spadnul pod mašiňu tak ňeščestľivo, že nože mašinovo mu obidva nohi odšekaľi. Na treci dzeň, po veľkim trapeňu vidal dušu.

Chicago, Ill. Kovács József, krajan zaľubel še do kmotrovej manželki, a ju ai odvabil od muža Marosi Istvána. Žena ucekla od muža, ukradla od ňeho 200 dol-

163 Naša Zastava. 1911, č. 1, s. 14.

lare, a vžala zos sebu ai jich male dzivčatko. Muž Marosi István še na teľo rozžaľil, nad ňevernoscu svojej manželki, že sebe odebral život.

New-York, N. Y. Z našeho kraju pochadzajici rodak Bresztovanszky József, pri cinkovej fabriki pracoval, a v robotce sebe nohu poraňil. Společnosc fabriki ňechcela mu placic odškodne, jakkoľvek ňeporadek fabrični bul pričinu jeho poraňeňa. Bresztovanszky še obracil ku konzulatu zo svoju skarchu, a v tich dňoch bul vipovedzeni v tej zaľežitosci sud, vedľa chtoreho fabrika povinnovata placic Bresztovanszky Józsefovi puldruhatišic dollaroch.

Hostetter, Pa. Tutejši dopisovateľ naš piše, že na tej okoľici robota bars plano idze. Ňerobja ľem štiri dňi do tiždňa a tak čuc, že od noveho roku zaš dzešec pece koksovo zahaša.

Ellis Island. Tote dňi pricestoval tu Kubik István, 63 ročni krajan z mesta Kassa (Abaúj) i zo svoju manželku a dvoma dzecmi. Kubik ma tu 6 dzeci, z chtorich štiri dzeci su vidate, a chtore su tu už dluhe roki. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena odsudzila calu fameľiu Kubikovu na deportovaňe, ľebo že su už bars stare. Apellovaľi do podprezidenta, aľe apellacia nazad prišla, ňeprijaľi ju.[164]

Peňeži stracil. Gáspár József, obivatel obci Mezőkövesd, chtori za 8 roki v Amerike robil, ku domu cestoval. Peršu štaciu vov mesce Kassa trimal, kdze še poradňe zamulatoval. Zos opitu hlavu aľe meldoval rendőröm, že peňeži dzeška stracel. Na prosbu jeho potom telegrafičňe peňeži pitaľi mu z domu, žebi daľej cestovac mohol.

Okradzeni. Marczinkó József, pred paru tiždňami z Ameriki priduc skaržel, že mu chtoška 5 falatki 100 korunovo bankovki ukradol. Rendőre višetrovaľi, že kradež ňe v Košicoch še stanulo, aľe jakisce medzi Ruttka abo Zsolna, kdze privandrujucich kešenkovo zlodzeje okradaju.

Pittsburg, Pa. O interessantnim a znameňitim pohibe dostavame chir z Ameriki. Oduševňene krajaňi, obzvlaštňe tote, chtore še na farmoch z gazdovaňom zaobiraju, utvoreľi pred paru mešacami v Pittsburgu Uherski Gazdovski Spolek, chtoreho ulohu a ciľom budze tutejšich krajanoch, čim vekšim početom zos uhľovich majnoch viratovac, a jich ku zdravemu životu gazdovskemu, ku chtoremu ai doma priviknute buľi, privodzovac. Krajaňi našo tišicami še davaju zapisovac do teho noveho spolku, chtori zaisce tiž budze jeden z tich novich faktoroch, ku zastavaňu interessoch našich rodakoch.

Sebewaing, Mich. Strašne ňeščesce scihlo jedneho krajana Iglár Jánoša, chtori jeden samotni farm mal pri Michiganu v Sebewaingu. Ozdaj od mocneho topeňa peca vibuchnul oheň, ňeščesťlive ľudze ňe ľemže okrem svojeho života ňič ňeznaľi viratovac, aľe ešče 5 ročne dzecko jich tiž zhorelo. Tri dzeci ľem zos

164 Naša Zastava. 1911, č. 2, s. 11.

veľkim trapeňom znaľi z horaceho farmu viňesc a jak už po štvarte išol a drabinu priložil ku strechi cali dom še zvaľil a na ostatňe bidne dzecko cali horaci dom še zavalil. Ušilovnim krajanom ňe ľem šati a všicke domašne veci zhoreľi, aľe i peňeži, chtore sebe prave pred tiždňom požičiľi, žebi druhe dlužstva zaplaciľi, tak, že teraz ľem z miloserdenstva dobrich sušedoch žiju.

Cleveland, O. V jednim tutejšim dome, v chtorim vecej robotňikoch na kvartiľu bulo, pukla gazova rura. Jeden z kvartilňikoch, Breier Pál krajan vešol v noci do chiži a zapaľel švabľik, naco gaz s okrutnu detonaciu vibuchnul, v chiži všicko zhorelo, a Breier nasledkom ucerpenich ranoch od spaľeňa, o paru hodzini umar.

Columbus, O. Spominku sme čiňiľi o tim planstve, chtoreho še jeden krajan, Varga József dopuščil, kdiž arcibiskupovi z mesta Kalocsa v ľisce še vihrožoval, že ked ňepošľe dzešec tišic dollare na jedno uridzene mesco, s dinamitom ho zabije ai koscel jeho zňivoči. Poľicia ulapela Varga Józsefa, a s ohľedom na to, že še priznal, a že ňemal vuľu vipelňic to s čim strašel, ňeodsudzeľi ho ľem na dzešec mešačni harešt.

New-York, N. Y. V tiždnu pred Hodami na tutejšim žeľezňičnim štacioňe Grand Central strašna katastrofa še stanula. Gaz vibuchnul, a nasledkom teho vecej jak 14 ľudze zomreľi, a puldruha sto čežko poraňenich jest. Moc vibuchu tak veľki bul, že v domoch na puldruha miľe daľeko ľežacich tiž čuc bulo jak še žem od vibuchu ztresla. Cala okoľica štadionu bars veľku škodu ucerpela. Domi še povivracaľi, a s tim zvaľene muri veľo ľudzi prisipaľi. Tak čuc, že i dvojo krajaňi pri temu ňeščescu zahinuľi, a jedneho čežko poraňeneho do špitaľa odvežľi.[165]

Zastavene vivandrujuce. Rendőre na stacioňe újhelyskim zastaviľi jedneho chlopa, jednu ženu a dva dzeci. Pri visluchaňu tajeľi, že do Ameriki vivandrovac chceju, poňevač aľe mihalyanski orsacki jich zastaveňe a priprovadzeňe žadal, všickich do Nagymihályu odšikovaľi. Ženu v podezreňu maju, že vivandrovaňe prostredkuje.

Ellis-Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila v draže, z častki jich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bereng Antal i žena Maria s dzeckom, Górta István i žena Zsuzsanna s dzeckom, Luderer Mária, Mucs György i žena Anna s dzeckom, Kovács Amalia s dzeckom (Zemplén), Zseleznik János (Ung), Gerber István i žena Róza s dvoma dzecmi.

Diamond, O. Lovas Lajos krajan už od davna je v Ameriki. Vov špaňolskej vojňe za vojaka bul, vecejraz bul v ohňu, ňič še mu ňestalo. Po vojňe do Pittsburgu prišol, a predešleho roku v Diamond, O. kupil sebe farmu Jerome, kdze ušilovňe gazdoval. Jedneho dňa koňe karmil dodňa, pritemu ho jeden kuň tak ňeščesťivo kopnul, že i nohu mu zlamal, i s hlavu do mura uderil, tak,

165 Naša Zastava. 1911, č. 3, s. 10.

že zomgľeti ľežel. Medzi tim povstal zos ňeznamej pričini oheň v budinkoch, a jeho zomgľeteho našľi vov maštalňi. Ňiž oheň čežku bidu zahašiľi, zhorela maštaleň, šopi, vozi, potrava, tri koňe, dva kravi, slovom bars veľka chudoba; dobre, že život Lovasovi viratovaľi, i tak bars čežko chori ľeži.

Bridgeport, Conn. lzsép Anna, 16 ročne dzivče zos Zempľinskej prišlo do Ameriki, a doraz službu dostalo. V peršu šľebodnu ňedzeľu chcelo navščivic svoju rodzinu, šedlo na električnu žeľezňicu, z chtorej tak ňeščestlivo zešla, kdiž vagon ešči ňestal, že spadla, a hlavu sebe rozščipila. Ešči totu istu noc zomrela.

Harvey, Ill. Jedneho mladeho krajana, 26 ročneho Kuczaj Ferenca doscihlo ňeščesce, prešla ho žeľezňica, jak z roboti do domu išol. 2 šini vedľi prez totu cestu, kdze jeho draha vedla; jak ku rampe prišol prave jeden dluhi terhovlak še kutal. Počekal, ňiž prešol, a potim skoro prebehnuc chcel, v tim okamžeňu aľe na druhej šini jeden druhi lokomotiv preľecel, chtori ho pod koľesa zhvacil a na marne falatki polamal. Mašiňista ho obačel zaraz, aľe už ňevladal dosc skoro mašinu zastavic a tak še stalo, že po falatkoch trebalo ňeščestliveho človeka z pod koľesoch povibirac.

Forbes Road, Pa. Zos Abaújskej pochadzajici krajan, Hizsnyik János, robotňik v tutejšich majnoch vjedno bival zos jednim rodakom svojim, tiž abaújčanom, Veliczki Andrášom. Jedneho dňa Veliczki ňeišol do roboti. Jak Hizsnyik z majnoch domu prišol, ňenašol doma ňikeho. Zmiznul ňe ľem Veliczki, aľe zmizla s ňim ai mala nagazdovana chudobka Hizsnyikova, kolo 400 dollaroch, ku chtorim paru dollare doložic chcel, žebi jich domu žeňe poslac mohol. Poľicia ňeverneho kamarata pilňe hľeda.

Ohio, Pa. Ňedosc, že majni, fabriki, žeľezňice beru život našich krajanoch, aľe ešče aňi sami ňesanuju život svojich bratoch, krajanoch. Na jednej fľaški paľenki še povadzeľi Omingar Ferenc zemplinski rodak i Bényi József, aľe tak mocno, že Bényeho to život stalo. Tak še stala vec, že te dvojo kamaratci vjedno popijaľi v jednej karčme a jak še už domu sbiraľi, vžaľi sebe ešči jednu fľašku na drahu. Ňeznac jak, tota fľaška paľenka na draže skapala, načim Omingar tak do zlosci prišol, že jak prave ku svojemu kvartiľu došľi vbehnul Omingar do chiži svojej, viňesol revolver a Bényeho bez slova zastreľil a potim ucik. Poľicia začala ho zaraz hľedac a vov sušednim mesce v Lorrain ho ulapiľi ai ho zavreľi. Pri poľicii odebraľi všicko od ňeho, aľe zato Omingar predči povjazal sebe štrimfľe a na tich chcel še obešic. Hajduk aľe ho obačil a ešči dosc skoro ho odrezal, tak, že v životce ostal. Omingara potim odvedľi do Port Clinton, kdze ňeodluha sud budze nad ňim trimani.[166]

166 Naša Zastava. 1911, č. 4, s. 15.

UTRATA BANKI "TATRA"

Jedne zos najvažňejšich, a pozoru najhodňejšich novinkoch hlavneho mesta "Budapesti Hirlap" vov jednim najbľižšim numeru uverejňiľi nasledujici interessatni článek, chtori od slova do slova, bez všickeho prikladaňa, sdzeľujeme ct. čitateľom našim.

Novinki "Frankfurter Zeitung" dostaľi ten chir zos Ameriki, že bankova firma Rovnianek z peňežnich ohľedoch vov kritičnim položeňu še nachadza. Z privatnej strani sme še tiž doznaľi o pravdze tejto novini, chtora obzvlaštňe na hornich krajoch budze veľki ňepokoj zapričinovac, ľebo Tatra-banka je na puldruha miľion koruni interessovana pri firmi Rovnianek. Tota firma pošilala peňeži slovenskich krajanoch skerz Tatra-banku do Uherskej, a teraz v ňebezpečenstve zahinuca je dvaraz taka veľka summa peňežoch, jak keľi zakladni kapital Tatra-banki. Ked totemu bankrotovaňu ňebudu mosc vihnuc, najvecej utraca tote bidne slovenske robotňici, chtore kervačňe zarobene, naskladane peňeži svojo totim dvom firmom podavaľi. Tak čuc, že cudzožemske panslavske banki vonkoncom še ušiluju nad tim, žebi upadnuce tej firmi bankrotovanej prekažeľi, a ju od zahinuca viratovaľi. Z druhej strani nam nasledujice veci oznamuju: Rovnianek bankar v Pittsburgu zos utratu pejc miľion korunoch bankrotoval. Pittsburgske verchnosce totu vec už ai na vedomosc vžaľi, a s tim spojene zakonňite kroki zrobiľi. Žebi interessi kreditoroch dajakim spusobom zabezpečene buľi na calu chudobu Rovnianek bankara vipovedzeľi sekvester.

Bankrotovaňe Rovnianekoveho banku už od davňejši še očekavalo, ľebo už od puldruha roka ľem s čežkim trapeňom še znal na verchu trimac. To znaľi ai tutejše klienti v Uherskej, a obzvlaštňe Tatra-banka vov Turócszentmártonu, chtora pri bankrotovaňu Rovnianekovim kolo jeden miľion korunoch utracuje. Akcionere Tatra-banki, chtore už z davňejšeho ľehkomišelneho gazdovaňa maľi poučeňe, už na predešloročnej sessii do reči priňešľi toto gšeftovaňe s Rovnianekom, a otazku robiľi direkcii, že či toto dlužstvo, chtore Rovnianek dlužen Tatra-banki, je zapevňene, či akcionerom, a tim, chtore do Tatrabanki odkladaju peňeži, zabezpečeni je ten kapital? Direkcia v ten čas taku odpovedz dala, chtora tich, chtore do veci ňeveľo znaju, uspokojic mohla sice, aľe takich, chtore su vov financialnich manipulacioch zbehle, na žaden spusob ňeuspokojila. Ai sama direkcia utracila duvernosc ku tej Rovnianekovej banki, chtoru ňekdi za všehmohucu deržala, co ai z teho vidno, že v ľece dvojich panoch z direkcii viposlala do Ameriki, do Pittsburgu, žebi še tam z bľizka doznavaľi o tim, že jak stoji banka. Že jake informacie dostaľi poslove, to ňezname, aľe že ňebars mohľi dobre bic, to nasledki najbaržej ukazuju. Zos bankrotovaňom Rovnianekovim pravdipodobňe ai Tatra-banka došla ku koncu svojeho života. Bo ňemožnu vecu še vidzi, že kdiž ešči aňi od okrutnich utratoch ostatňich rokoch še ňevihojila, kdiž vov ročnich rachunkoch ešči vše vidno znaki predešleho ľehkomišelneho gazdovaňa, žebi teraz zos teho ňeščesca, do chtoreho ju duvernosc ku chirešnemu narodnostnemu vudcovi, Rovnianekovi vrucila, viľezc mohla.

Akcionere, tak ai všicke financialne kruhi to hutora, že utrata Tatra-banki ňe jeden miľion, aľe puldruha miľioni korunoch urobi, a na totu preveľiku summu peňežoch, chtora dvaraz teľa jak cali akcionarni kapital Tatra-banki, a poňevač banka ňema dostatečnej summi na zaokrice utratoch, tak tehdi likvidovaňe banki vedľa zakonu na každi spusob nasledovac muši. Možna vec, že direkcia Tatra-banki še ňesveri, a ňepredstavi calkom duverňe veľkosc ňebezpečenstva, chtore hroži akcionerom a tim, co do banki skladaju zošporovane peňeži, aľe že ušilovac še budze všicko prikrivac v tej ufnosci, že jak predtim, tak ai teraz vidari še jej na rovaš akcioneroch, z ňebezpečenstva, do chtoreho skerz bankrotovaňe Rovnianekovo upadla, vichrapac. Totu zakartavenu sistemu aľe v interešše naroda, a ku obraňe interessoch tich, chtore svojo vkladi maju v banki, ňešľebodno, hibaľ ked všicko utracic chceme. Vedľa našej vedomosci krajinske kommissare su postavene ku kontrolovaňu banki, tich povinnoscu je teraz zakročic, žebi ai krajina še zamišala do revidovaňa zaležitoscoch bankovich, a žebi do čista priňešľi totu vec, pre chtoru ňepočetne chudobne ľudze, menše ekzistencie calu chudobu svoju utracic možu. Bankrotovaňe banki Rovnianekovej naturalnim spusobom do bars veľkeho zarmutku vrucila ai vudcoch narodnostnich, bo narodnostna agitacia skerz prepadnuce banki utraci najmocňejšu podporu svoju.[167]

Buchnuce amerikanskeho slovenskeho narodnostneho bankara.
Zos novinkoch «Pesti Hírlap» bereme nasledujici chir. Rovnianek Péter americki bankar, chtori zavše hojni podporovateľ bul narodnostnich nahiľnoscoch, zos svoju banku buchnul. Buchnuce jeho same novinki Rovnianka: «Slovenski Dennik» oznamuje vov ostatňim svojim čišľe, vov chtorim na vedomosc všeobecnu prinaša, že cala banka pod tutorstvo štatne pridze. Najvekši ňepraceľ Uherskej «Slovenski Dennik» tehda tiž prestaňe. Proci Rovnianka už davňejši započal mocnu akciu jeho bivali uradňik Ambrózy, chtori hoc vov proceše kriminalnim, chtori proci ňeho Rovnianek zavedol ňe znal všicko preukazac, a preto ho i odsudzeľi, aľe jak teraz vidno nasledki jemu daľi pravdu. Pri buchnutemu bankarovi i Tatra Banka liš interessovana bula zos jeden miľion 375 tišic korunami. Zos buchnucom bankara aľe, najvekša utrata še zvaľuje na uherskich slovenskich rodakoch, chtore v Ameriki žiju a chtore čezko jich zarobene peňeži kolo dva miľioni dollaroch do ostatňeho grajcara utraceľi u ňeho.

Napravene zmiľki. Na timto mescu predstaveľi sme ct. čitateľom pred paru tiždňami jeden obrazek, na chtorim trojmi duchovne su viobrazovane. Rev. Adzima, Tilitzky ai Scholtz. To stalo o ňich napisano, že jeden z ňich (Adzima) je už kňažom. To ľem zos zmiľki še napisalo, ľebo jak sme še od samich tich panoch doznaľi, oňi všicke trojmi klerici, Tilitzky na peršim roku filozofii a tamte dvojmi su na theologii. Žadame zos šerdca, žebi jim ten čas ňiž za kňažoch višvecene budu čim skorši a čim prijemňejši zešol!

---

167 Naša Zastava. 1911, č. 4, s. 7.

Sharron, Pa. Vov tutejšej Bethel Coal kompaňii prisluchajicej majni veľki oheň pustošil. Vov mašinovim oddzeľeňu povstal oheň a bars skoro še rozširel ai ku vchodu majnovim, kdze veľka hromada dreva zložena bula. Ľudski život ňepadnul v obet, aľe cala baňa z dnuka zňivočena, tak, že ju zavrec mušeľi, a s tim paru sto robotňici utraceľi pracu a zarobek.

Akron, O. Nagy Mihály krajana v tutejšej gumovej fabriki mašina pripučela, tak, že hňed umar. Ženu s dzecmi doma v starim kraju zochabel. V tej istej fabriki pracoval Faj János krajan, chtoreho jak domu išol žeľezňica na šmerc prešla. I po tim krajanovi zostala gdova zos štiroma dzecmi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, a z častki jich ai nazad do stareho kraju pocofala: Kondrat László, Kondrat Simon, Kondrat János (Rozalya), Sztasko Anna (Sáros), Katona Ignác (Ókér), Haklár József i žena Anna (Kisfalu), Vukalics Julia (Lika), Helmeczi József (Zemplén), Sarkadi Mihály (Máriapócs).

Toms Creek, Va. Zos abaújskeho Nagyszaláncu pochadzajici krajan Andor Imre už dlukši čas pracoval v tutejšej uhľovej baňi. Minule dňi zavaľela še naňho jedna hromada kameňoch. Kamaratci hňed pribehľi ku ňemu, žebi ho viratovaľi, aľe už ľem umarteho ho vibraľi z pod kameňoch. Ňebožčik 36 roki mal, zohabil doma matku gdovu ai ženu s jednim dzeckom.

Morton, Va. Amerikanske majni bez prestaňa daju čuc o sebe. Majnovi luft zaš do šmerci uverhnul 13 chlopoch, chtore bi tiž ňebuľi mišľeľi, že ten šumni švet vecej ňeuvidza. Ňedaľeko od Morton v jednej majni vibuchnul jedovi luft, plin, chtori calkom ňezdobački prišol a tak še stalo, že 13 ľudze, medzi tima jeden superintendenš, menom James Berrowmann, chtori prave totu majnu opatral, zo životom zaplaceľi jich trud, jich ušilovnosc. Katastrofa še poobedze o jednej stanula, o pul hodzini už začaľi jich ratovac, aľe ľem štiroch mertvich znaľi hore viňesc. Večar o šestej zaš 6 mertvich viňešľi, pozdňejši ešče dvoch živich, chtore aľe o paru hodzini tiž skončeľi svoj život. Jak nam z Ameriki pišu, v tej istej majni veľo našich krajanoch robilo, aľe ešči ňezname do pevna, či še dachtoremu pri temu ňeščescu ňestalo daco.[168]

MISTER ROVNIANEK

Vov článkoch z Ameriki dochadzajucich novinkoch potverdzeni biva toten chir, chtori sme za druhima novinkami uherskima, vov ostatňim ai predostatňim numeru našeho časopisu tiž uverejňili: Banka Mister Rovnianekova prepadla, amerikanske sudi bankrot zaprovadziľi proci ňej, a s tim bankrotovaňom pravdipodobňe škodu ucerpja tišice a tišice našeho slovenskeho ľudu, chtori skerz špekulacie banki Mr Rovnianekovej utraci tote peňeži, co jich prez dluhe roki zos horečnu celo preplužujucu, ducha vimorujucu pracu zarobil. Tota vec

168 Naša Zastava. 1911, č. 5, s. 12.

už od davna še caha. Amerikanske verchnosce už pred vecej rokami vidzeľi, že Mr Rovnianek jemu sverene peňeži do ňebars bezpečnich gšeftoch uložil, a v ňich veľo utracil. Ai pravo zaprovadziľi proci ňemu; vtedi podarilo še mu vichrapac, teraz aľe prišiľene buľi verchnosce bankrot vipovedzic. Hoc jak bars boľi ai nas utrata našich bidnich krajanoch, vov bankrotu Mr Rovnianekovim ľem trest spravodlivej ruki vidzime.

Naš slovenski narod predtim chirešni bul o svojim vlasteňectve, o svojej vernosci a laski ku našej společnej milej vlasti Uherskej, chtoru v šerdcu choval ňe ľem vtedi, ked spokojne, ciche časi panovaľi, aľe i vtedi, ked zos sebeobetovavoscu, a zos viľivaňom kervi trebalo interessi Uherskej krajini obraňovac, a za ňich bojovac. Však až po dňeš, zos pohnutim šerdcom možeme čitac tote ucešene verše, pišňički, vov chtorich opisano je, s jaku oduševňenu, ňezlomnu bratersku vernoscu sučastňiľi še našo uherske slovjaci vov bojoch za šľebodu uhersku. S tima citami v šerdcu išľi našo slovjaci ai do Ameriki, hľedac roboti, zarobku, ľepšej viživnosci, žebi potom s majetkom, s peňežmi zaopatrene prišľi domu, a vov dobrobicu, vov spokojnosci strovic mohľi dňi dalšeho života svojeho. V totej peršej dobe vivandrovaňa krajanoch našich prišol do Ameriki ai Rovnianek, do svojich rukoch zahvacil do teho času vlasteneckim duchom pisane novinki «Amerikansko Slovenske Noviny», i počal žuric i podpaľovac naš slovenski ľud proci svojej vlasti, proci svojich uherskich spoluobčanoch. Otrovil v jich šerdcu šľechetne, krescanske čnosce vernosci a laski, a zaščepil do ňich ňenavisc. Poukazoval na vivinuti, bohati štat amerikanski, ai na tamejše společenstvo zos tima slovami: «hle, u vas doma tiž bi vam tak išlo, kedbi tam ňebuľi uhri, tota z Ázii privandrovana tatarska horda, chtora vas utlačuje!» Jak kedbi vera v životce všicko naraz, zos jednim skoknucom še stanuc mohlo, jak keď bi prave uhri ňebuľi še ušilovaľi, baržej jak jich šili vistarčeľi ku temu, žebi našu krajinu ku rozkvetu vidzvihľi jak kedbi vera do totej – za dluhe stoľeta od cudzich viharovanej, vipustošenej – krajini ľem tak naraz, na ľehko, jednim duchom tišice fabrikoch povistavjac mohol, jak kedbi mohol dachto – bez dostatečnich peňežoch – naraz stvoric všicko, co dobreho, krasneho jedna spokojňe vivinuta, od prirodi s ňesmirnim bohatstvom priopatrena krajina prez dluhi čas utvoric v stave bula.

Visledek Mr Rovnianekovich manipulacioch bul ten, že bez pričini bars veľorazi ňepraceľskeho ducha vľival do šerdca našich slovenskich krajanoch proci svojej rodnej krajini. Proci tej krajini, v chtorej jich predkove prez dluhe stoľeta žiľi, vov svornosci, vov pokojnim porozumeňu s uhrami, kdze tak vov kosceloch, jak ai vov verejnim životce bez prekažki uživaju ai dňeš svoju reč macerinsku, kdze uherski štat z ohľedu učenosci a gazdovskeho pokračovaňa na slovjakoch primerano o veľo vecej obetuje, jak na uherski narod – a Rovnianek zos svojima společňikami ten štat, totu krajinu učiňil za krajinu najstrašňejšeho tiranismu a utlačovaňa. Rovnianek a jeho společňici buľi tote, chtore še ušilovaľi diskreditovac Uhersku krajinu a o ňej plani chir rozširovac po calej Ameriki a vipliv

teho škodneho učinkovaňa Rovnianekoveho, mušeľi potom našo krajaňi znašac ňe ľem uhri, aľe ai slovjaci, v tim všeľiakim odpichaňu, v tej ňeduvernosci, v chtorej v Ameriki vov všickich okoličnoscoch života še stritac a pasovac mušeľi. Zos učinkovaňa Mr Rovnianekoveho prave tak, jak z jeho prepadnuca a bankrotovaňa jedno veľke mravne poučeňe pochadza. Že co ňe spravedlive, co še pravdi procivi to dluho ňe terva, to še do konca ňevidari. Proci pravdi može bojovac, aľe ju premože ňemože ňichto, ona skorej-pozdňejši zvicežic muši. A pravda je to, že našo spoluobčaňi slovenskeho jazika možu mac na dachtorich mescoch, od dasparu osoboch ňeprijemnosce, aľe ked všicko dovjedna vežňeme, tota čujnosc, chtoru od nas Uherska jak od svojich vlastnich sinoch žada a zasluži ňemože bic inša jak uznaloscu pulna dzecinska radosc.
Co bi sme povedzeľi na toto dzecko, chtore bi zato ňenavidzelo rodzičoch svojich, bo tote ňe su v stave ho obľikac do hadbabnich šatoch? A toten tatarom nazvani, do Ázii žadani narod je naš vlastni brat, s nami vjedno zos pomocu našu jak najmocnejši naš brat nadobudnul toto pravo, žebi tu vov Europe ňe ľem žic mohol, aľe zos bistro hore dzvihnutu hlavu i žil. Bo ňeobičaj vihnac zo zamku teho, chtori zamek najmocňejši chraňel tak možno povedzec sam, aľe hej ho učastňic vov najvekšej ucti. Že uherska je zato ňe taka bohata teraz, jak druhe kraje, to zato je, bo ked krescanstvo, abo co je všicko-jedno calu Europu chraňic, ochraňovac trebalo, tej remeslo, tej gazgazdovstvo, to prave uhri sami vikonaľi zos pomocu druhich spoluobčanoch krajini druheho jazika. Ňenadobudnuľi sebe majetek, zlato, striblo, aľe taki majetek, chtori jak naš Pan Kristus hutorel: «Hardza a moľ ňezožre, aňi zlodzeje ňeukradňu». Pravdipodobno je, že ked vtedi uhri bi ňebuľi bivaľi zos duši opravdzive krescaňi, turecki pulmešac ňe na turňi budzinskeho koscela Pannej Marii, aľe na Hradziňe v Prahi puldruhastoľeta, a čehi bi ňebuľi v tim stave, žebi našich spoluobčanoch jedneho proci druheho huckaľi.
Totu pravdu ozdaj hodzen na jeden čas zakric, aľe zvaľic ňe. Však ešče pametame na krasne slova Mr Roosevelta, chtore vov uherskim parlamentce vipovedzel. A teraz gróf Apponyi Alberta povolal do Ameriki jeden americki najviborňejši spolek, kdze pri veľkej praci švetskeho pokoja na každi spusob budze mac priľežitosc rozpovedzec i to, že co može dzekovac Uherskej krescanstvo. Apponyi Albert gróf, chtori hosc budze Roosevelta, Tafta prezeša, Mr Carnegie, Mrs Wanderbilt a Gibbons kardinala na každi spusob najdze priľežitosc zastupovac interessi svojich spolurodakoch a jich auktoritaš vidzvihovac. A teho dobrotľivi vliv počuju ňe ľem uhri, aľe i slovjaci, hoc ai prave Mr Rovnianek a praceľe jeho každu priľežitosc vichasnuju na to, žebi proci uhroch demonštrovaľi. A o keľo ľepši bi buľi počuľi, kedbi Mr Rovnianek a jeho praceľe ňebuľi demonštrovaľi. Kedbi gróf Apponyi Albert, chtori i sam šumňe hutori po slovenski, priľežitosc bul mal pujsc medzi svojich vernich spoluobčanoch slovenskeho jazika, a zos svojima vlastnima slovami, zos svoju elokvenciu, chtora na calim švetce ňema bars pari, prešvedčic jich o tim, že našo spoluobčaňi slovenskeho jazika

su ňeudušene, aľe uctene a verne občaňi našej vlasti. Od amerikanoch, pred chtorima čnosc a povinnosc ľubic vlast svoju, vernosc našich slovjakoch oproci Uherskej pevňe ňichto bi ľepši ňebul važel. Dr. D.[169]

Americke peňeži. Ačprave vov Ameriki robota z dňa na dzeň planši idze, minuli rok do obci Pazdics zos Ameriki 53 tišic 220 koruni prišlo od krajanoch. Taktiž i do obci Málca zos Ameriki 103 tišic 425 koruni na poštu došľi. Hoc pravda je, že preveľo rodaci zahiňu tam v tim daľekim kraju, chtorich tu gdovi a široti opuščene oplakuju, predči ešči dosc veľke peňeži prichadzaju do kraju, chtora okoľičnosc vabi naš narod ku vivandrovaňu.

Elisabethport. Pisaľi sme o tim ohňu, chtori teraz ňedavno veľki «Hotel Hungária» zňivočel, a pri chtoremu bľizko 40 obetoch ľudskich životoch zahinulo, medzi ňima vecej krajaňi. Teraz še doznavame, že z našeho kraju pochadzajici Bertóthy Bálint tiž zahinul pri temu ňeščescu. Skočil zos treceho štoku, aľe vov spadnucu uvadzel še do jedneho vonvistavajuceho balkonu, a tak mocno še polamal, že pri všickej pilnosci doktorskej život mu oratovac ňemohľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v najnovšim čaše jedneho jedineho dňa 160 privandrovanich cofla z Ameriki, ňekterich ľem v draže zastavila. Medzi tima Sokol Erzsébet zos dzivčecom, Rostival Erzsébet i s dvoma dzecmi (Zemplén), Krúpa Katalin i s dvoma dzecmi (Abaújszina), Kovács Mihály (Abaújhomrogd), Muscsák Mária zo svoju šestru. Že co tu na tim mescu privandrovane krajaňi cerpic muša, to sebe predstavic možeme i z teho, že tu ňit mesca ľem pre 1500 ľudzi, a v ten čas trimaju tu zavartich 2336 ľudzi. Z tich 868 odsudziľi na deportovaňe.

Ellis Island. Jeden tragični pad še udal v tote dňi s jednu krajanku Szekeres Józsefovu, chtora do Ameriki prišla s dzeckom svojim. Verchnosc ju zastavila bo dzecko še pochorelo na osipki. Dzecko vžaľi do špitaľa a matka tam čekala osobňe odlučena dzecko, ňiž še vizdraveje. O tri tiždňe oddaľi jej dzecko, aľe ona povedala, že to ňe jej chlapec. Ešči ju dobre vikrikaľi, že še otajic chce od dzecka. Jak aľe ona i daľej na tim stala, že to ňe jej dzecko, počaľi vec piľňejši prepatrac a tak višlo na verch, že Szekeres Józsefovej dzecko vov špitaľu umarlo. Šatki umarteho dzecka zos prepatreňa obľekľi druhemu dzecku, chtoremu Mikó János bulo meno. A poňevač na tich šatkoch vipisane bulo meno Szekeres József tak mišľeľi, že to je dzecko Szekerešcino. I tak uboha matka utracila dzecko a aňi ňeznala kedi.

Hamilton, Ca. Tutejše zakoni dosc ostre su na takich cudzožemcoch, chtore ňevibuľi ešči tri roki, a medzi tim dajaki zločin spachaľi. To skušil ai Vékony Péter krajan, chtori vov svojim ňeporadnim životce, pijatiki oddani bars mordoval svoju ženu. Jedneho dňa ju ai s britvu zarezac chcel. Dosc mocno ju pokaľičel, aľe doktore ju vihojiľi. Potemu še aľe zamišala ai verchnosc do teho, a poňevač

169 Naša Zastava. 1911, č. 6, s. 3.

višlo na verch, že Vékony zabic chcel svoju ženu, ňezavarľi ho do hareštu, bo tam bi jich peňeži stal, ale odprovadziľi ho ku najbližšej šifi, a odšupovaľi ho – kratkim processom – domu do stareho kraju.

Monongah, W. Va. V tutejšej bľizkej Majni Middletonskej, v chtorej bars veľo z našich krajanoch robja, v minulich dňoch veľki vibuch še stal rano o šidzmej. V čas ňeščesca vibuch troch taľianoch na šmerc zabil, dvoch amerikanoch moc eksplozii virucila von ale še jim ňič ňestalo, ľem vlasi še jim osmudziľi, ľebo tote jak oheň še už ku ňim približoval ľehľi na bruch a tak na bruchu še smikaľi das pul miľi i t. j. 800 metre a podarilo še jim von vinsc z ohňa. Z našich krajanoch aňi jednemu še ňič ňestalo.

Philadelphia, Pa. V minulich dňoch veľika pejc štoki visoka skurena fabrika, chtora bula vlastnoscu zos Uherskej pochadzajiceho Friedländera zhorela. Oheň tak nahľe še rozširil, že robotňici ňevladaľi poucekac, blizko 40 z ňich zahinuľi pri temu ňeščescu, medzi ňima jest vecej krajanoch.

Cleveland, O. Izsó Józsefova gdova prez šini Monroe žeľezňici prebehnuc chcela, ale tak ňeščesťivo, že ju jeden lokomotiv prešol a bars čežko poraňil. Poľicmaňi ju hňed odvežľi do špitaľa, ale tam o paru hodzini zomrela. Jedna dcera ai dvojmi sinove zostaľi poňej. [170]

Novi ministerski rozkaz o vivandrovaňu. Prezeš ellis islandskej komiššii nad privandrovanich cudzožemcoch postavenej – jak to sme už vecejraz spomľi – v najnovšim čaše zaš nove a ostrejše poradki zaprovadzel, s chtorima nad privandrovanima sudzi, a ked tote zakonňitim podminkom i najmeňej ňezodpovedaju, ňemiloserdňe jich deportovac, to jest z Ameriki višupovac da. Poňevač počet tich višupovanich z dňa na dzeň še vekši jest dňi v chtorich naraz dvatišic privandrovanich je zavarto vov ellisislandskich hareštoch, dakedi v jedinim dňu viššej sto ľudze bivaju višupovane. Z tej pričini vnuterni minister v minulich dňoch oslovuje verchnosce, žebi ľudzi čim obširňejši višvetrovaľi, že ked do Ameriki idu, hňed vtedi jak na pass prosbu zadavaju, ňej pozor daju, žebi terajšim novim amerikanskim predpisom zadosc učiňiľi, bo inakši daremňe skeltuju peňeži, a skerz nazadcofnuce i inakši veľo budu mušec cerpic. Vipočitovane su v totim ministerskim rozkazu tote dvanac-cerojake chorosce, chtore, ked človek na sebe ma, a s ňima do Ameriki pridze, pevňe vraceni budze. Tote chorosce zos slovami sameho ministerskeho rozkazu vispominame, že kedbi dachto pevni chcel bic, či jednu abo druhu chorosc na sebe ňema, ňej še da na predek skerz doktora opatric, či jeho chorosc tota ista, pre chtoru z Ameriki cofaju.

1. Különböző Ízületek merevsége (ankylosis articulationum diversarum). Chto na rukoch abo na nohoch taku chibu ma, že s ňima rušac ňezna.
2. A verőerek elmeszesedése (Arteriotelerosis). Skaza na šerdcu, abo na žiloch.

170 Naša Zastava. 1911, č. 6, s. 13.

3. A végtagok (kar, láb) elsorvadása gyermekkori gerincvelőgyulladás következtében (Atrophia extremitatum subsequente polyomyelitide). Zakartaveňe nohoch abo rukoch.
4. A központi idegrendszer idült és haladó természetű betegségei (Morbi chronici progressivi cerebri et medullae spinalis). Chorosc na mozgu.
5. A nyaknyirok mirigyeinek idült gyulladása (Inflammatio chronica glandularum lymphaticarum colli). Spuchnutá šija.
6. Medenceficamodás a láb megrövidülésével (Luxatio coxae cum abbreviatione et paresi femoris). Vitchnuta kradša noha.
7. Kétoldali sérv (Hernia bilateralis). Narušeňe.
8. Golyva (Struma). Voľo na šiji.
9. Gerincvelősorvadás, népiesen: hátgerincsorvadás (Tabes dorsualis vagy Ataxia locomotrix). Vischnuce špiku.
10. Pikkelyes sömör és bőrfarkas (Psoriasis et lupus vulgaris). Lišaj.
11. A szívbillentyűk betegségei (Morbi valvularum cordis). Slabe šerdco.
12. Feltűnő vivőértágulatok (Varicositates majoris gradus). Spuchnute, nabergnute žili.

Okrem teho každi privandrovani 25 dollare (125 koruni) vlastnich (ňe agentovich!) peňežoch muši mac jak zos šifi vindze. Maloľetne, ňižej 16 rokoch tiž cofnute bivaju.[171]

Zamarznute cigani. Vov chotaru obci Rokitó vov minulich dňoch ciganoch našľi vov šňihu zamarznutich. Jeden už umarti bul, druheho aľe ešče še podarelo po dluhim trapeňu ku životu priňesc. Tote dvojmi cigaňi ukazovaľi na chotaru drahu tim, chtore do Ameriki chceľi uceknuc. I teraz dvoch parobkoch bez passu chceľi prevesc prez chotar, žebi do Galicii še mohľi dostac. Hraňična poľicia teraz to hľeda, že kdze še podzeľi tote dvojmi parobci, poňevač vov životce obstaľi cigan ešče chori a ňehodňi ho visluchac, tak, že ňič ňehodzen znac, že kdze še podzeľi tote parobci, chtore kraj svoj ochabic chceľi.

Počet ľudu mesta Kassa. Vedľa najnovšeho popisu mesto Kassa 45 tišic 887 ľudzi obšahuje, tehda o 4330 personi vecej, jak pred 10 rokami. V obci Nagyida pri tehoročnim popisovaňuľudu 2035 personi popisaľi. Prez minule 10 roki ľem o 5 percenta narodu pribudlo, čemu pričina vivandrovaňe do Ameriki je, ľebo i teraz 200 ľudze su vov Amerike.

Fremont, O. Robotňici kahľovej fabriki Lincoln Stove Co. do štrajku še daľi. Fabrika aľe jich všickich z roboti virucila a na jich mesco druhich robotňikoch zjednala. Stare robotňici novich pripuščic ňechceľi tak povstala bitka medzi ňima. Jedna zvedava žena Iván Mihályova s dzeckom na rukoch višla von pripatrac še na vojnu, i zos ľitajucich revolverovich kuľkoch i jej še ušlo, streľil jej chtoška do nohi.

171 Naša Zastava. 1911, č. 6, s. 14.

Ellis Island. Počet skerz komiššiu nad privandrovanich cudzožemcoch postavena zotrimanich doteraz jedno na druhe kolo 10% procentoch urobil, teraz už viskočil naraz na 20% v dachtore dňi ai na 50%. V najnovšim čaše nasledujicich krajanoch zotrimľi a z častki jich ai nazad do kraju cofľi: Mittinger Lajos Máriapócs, Szita Pál Palotás, Demeter Zsuzsanna, Adam Béla, Legeza Anna, Csiba Sándor, Hadari Ferenc Csarnahó (Zemplén), Szopkő Mária Laborc (Zemplén) Kenyö Zsófia, Voiczán Róza, Saskő Elemér Budapest, Kovács Mihály Homoród (Abaúj), Cziczka Pál, Szlatanics József, Kiss Julia Téglá (Ung), Czende Antal Jánosfa, Muscsák Mária, Smaller György, Király Erzsébet.

Whitsett, Pa. Zos Ungvarskej stoľici pochadzajici krajan Erdélyi István v tutejšej baňi robil, kdiž jedna veľka hromada kameňoch ho privaľila a tak mocno ho polamala, že po ošem tižďňovim trapeňu zomrel vov pittsburgskim špitaľu, kdze ho po ňeščescu odvežľi. Ňebožčik ľem 22 ročni mladzeňec bul.

Sandusky, O. Galló János zos obci Ardó (Gömör) pochadzajici krajan už 9 roki pracoval v tutejšej kamennej baňi. Teraz v ostatňich dňoch kameňe rozstriľoval s dinamitom, jeden patron pred časom vibuchnul i Galló Jánoša na falatki potarhal.

Lakewood, O. Fédor Pál krajan už od davňejšeho času ňesmirnemu pijanstvu oddani pobil še zos svoju ženu a s jednim dručkom tak ňeščesťlivo ju uderil, že umarla. Po timto strašnim skutku, ženu uložil do posceľi poumival ju od kervi, i vov chiži všicko počiscel od kervi a dal zavolac doktora ku ňej, že spadla a še uderila. Doktor hňed vidzel, že tu še mordarstvo stalo, oznamil vec poľicii, chtora Fedora do hareštu zaprovadzila.

Maybury, W. Va. Zos obci Szendrolád pochadzajuci krajan Béres Károly vov «Shamokin» majni pracoval. V robotce še jedna skala zvaľila naňho a ľevu nohu mu zlamala.

Jersey City, N. J. Spravca tutejšej agenturi slovenskich novinkoch Lakata József, 31 ročni krajan, rodak zos obci Bártfaújfalu (Sáros) nahlu šmercu zomrel. Už davňejši čas bival v Ameriki, mal šumneho zarobku, aľe v čežkej roboti še preplužil, urvala še mu žila, a umarteho ho priňešľi domu. Zostala po ňim gdova a tri drobne dzeci.

Elizabethport, N. J. Vov uherskej častki tutejšeho mesta stoji vibudovani veľki hotel Hungária, chtori je vlastnoscu krajana Pankuch Józsefa. V minulich dňoch z ňeznamej pričini vibuchnul oheň v budovisku, a medzi kratkim časom vcalkom zhorel. Krajaňi, chtore podčas ohňa v hotelu bivaľi, ľem tak še znaľi viratovac, že zos treceho štoku poviskakovaľi do vistartej poňvi, chtoru ohňohašiče vicahnutu trimaľi. I tak še vecej z ňich bars čežko poraňeľi. Pankuch Józsefovi v ostatňim okamžeňu prišlo do mišli, že zochabel pod zahlavkom 126 dollare, jeden šmeli ohňohašič pobehnul po ňich, a jich ai ščestlivo viňesol. Teľo všickeho zostalo Pankuch Józsefovi z jeho chudobi. Hoc ai assekuracia vraci mu daco, i tak viššej 5000 dollaroch škodi ma.

Trenton, N. J. V tutejšim hareštce tote dňi vikonaľi šmertni sud nad 23 ročnim Tóth Gyűlöm, zos Zempľinskej pochadzajicim krajanom, chtori minuleho roku v septembru vov mesce Bernardsville zastreľil svoju ženu, tiž zos Zempľinskej pochadzajicu rodz. Tengila Rozáliu. Ľem daco viššej roka žil zo ženu, aľe bars surovo s ňu zaobchadzal, tak, že ho ochabila, a vstupila do službi. Tóth minuleho septembra prišol zaňu, a kdiž še ňechcela ku ňemu vracic, zastreľil ju. Sud ho odsudzil na šmerc, a teraz tote dňi na električnim stolku zaplacil svoju planosc zos životom.

Eccles, W. Va. Vov majni, chtora prislucha New River Collieries Kompaňii udalo še ňeščesce, pri chtorim štvero robotňikoch zahinulo. Ňeščesce zapričiňene bulo s tim, že še vicahovadlo prevracilo, a štiri robotňici, chtore še v ňim nachadzaľi, spadľi do hlibokosci 500 šuchoch, a na mescu še zabiľi. Ušmercene obeti všicke štvero z našeho kraju pochadzaju; mena jich tote: Antonyik János, Danyo Mihály, Kokula Miklós i Sosko János.

Washington, Pa. Pred paru tiždňami udala še tu veľka katastrofa. Na West Chestnut-uľici nachadza še jedna opuščena baňa, chtora še zavalila. Nad staru majnu stala veľka huta, v chtorej žeľezo ľeju, tota še zavaľila, a spadla do hľibokosci 150 šuchoch. Pri tejto katastrofe bulo dvanac robotňikoch ňebezpečňe poraňeno, medzi tima ai od nas pochadzajice krajaňi. Škoda še odhaduje na sto tišic dollaroch.

Wilkes Barre, Pa. Vov uhľovej baňi společnosci Susquehanna Coal Co. na Nanticoke jeden robotňik, z našeho kraju pochadzajici čľovek, meno mu ňezname, spadnul do hľibokosci tišic šuchoch, a v okamžeňu še zabil, všicke kosci sebe ňeborak polamal.[172]

Opiti privandrujuci. Krajaňi našo, chtore po dlukšim oddaľeňu z Ameriki ked še do kraju nazad dostaňu, perša jich vec je še poradňe opic. Tak še stalo i s Votlák Mihályom, chtori z Ameriki ku domu iduc še tak poradňe orezal, že bez sebe ľežel na diľoch sali žeľezňičnej v mesce Kassa. Poňevač u takich običajňe i peňeži jest, najdu še iste vagabundzi, chtore take smutne udalosce použiju a opitich okradňu. I Votlaka už dvojmi pod pazuhu provadzeľi, žebi ho dakdze v mesce ošukac mohľi. Na ščesce rendőre še s ňima stretľi a Votlaka od ňich odebraľi, chtoreho ňiž še vitrižbel, do mescickeho hareštu odprovadzeľi. Votlak vtedi pri sebe 300 koruni mal.

Grand Rapids, Mich. Major Mihály, 19 ročni mladzeňec zos sinom svojeho domašneho gazdi, Dallos Albertom vibral še na poľuvku. Zbačiľi jedneho zajaca, aľe bars daľeko, začaľi zaňim ucekac. Dallos medzi tim spadnul, puška mu vistreľila, a cali nabitek do peršoch Major Mihálya vľecel. Poraňeneho odvežľi do špitaľa, a ufnosc jest, že še vizdraveje.

---

172 Naša Zastava. 1911, č. 7, s. 13.

Lackavanna, N. Y. Z abaújskej obci Nagyida pochadzajici krajan v tutejšej ociľovej fabriki končil jalčovsku robotu, dah fabriki popravjal. Medzi tim še pošľisknul a z visokosci spadnul na žem, kdze žeľezne šini ľežeľi. Mocno potlučeneho človeka predpoladňom o 11-tej odvežľi do špitaľa, kdze v sami obed zomrel, bez teho, žebi ku sebe bul prišol.

Stineswille, Ind. Amerikanske domorodne robotňici novi znak zradziľi svojej zavištlivej ňenavisci, s chtoru su proci našich krajanoch napulňene. Tutejša společnosc kamennich baňoch, pri chtorej doteraz z vekšeho čiste amerikaňi robiľi v najnovšim čaše najala vekši počet našich uherskich krajanoch do roboti, amerikanskim robotňikom še to ňepačilo i počaľi vižadovac, žebi uherske «Hunkey» z roboti vipuščene buľi, napadľi tote domi, v chtorich našo krajaňi bivaľi, a počaľi na našich ľudzi striľac. Aľe tote še ňezľekľi, tiž na amerikanoch štriľaľi, tak, že formalna vojna še shurkla, chtoru ľem poľicia ucišela. Aľe od vtedi našo krajaňi ľem pri ustavičnej ochrani štatnej poľicii konaju svoju dosc plano placenu, a všeľiak ňebezpečnu pracu.

New-York, N. Y. Na baňasskej kolonii elkhoruskej pred troma rokami jeden rabiatni človek, Kállai János vešol do jedneho privatneho kvartiľu, kdze še vecej krajaňi spokojňe zabavjaľi, a oslovil jich žebi ucichľi, bo jich všickich postriľa. Společnosc z teho hrožeňa sebe ňič ňerobila, aľe Kállai ňe ľem pri hrožeňu ostal, aľe takoj vicahnul revolver a dvoch zos společnosci na šmerc zastreľil, jedneho čežko poraňil, potom še dal do ucekaňa, i podarilo še mu uceknuc. Poľicia ho hľedala, aľe zmiznul bez šľitu. Až teraz po troch rokoch dohvaceľi ho v New-Yorku, a hňed ho do hareštu zavarľi, kdze še ai o všickim priznal.

Lorain, O. Vov pivňici pod mešarskim skľepom Lipóczki István krajana veľki vibuch gazu še stanul, pri chtoremu všicke na ten čas še nachadzajice ľudze, ai sam gazda skľepu, i jeho kassirerka, dovjedno ošem osobi dosc čežko poraňene ostaľi. Po vibuchu ai oheň povstal, ten aľe pribehnute ohňohašiče udušiľi, škoda aľe zato tak u Lipóczkeho jak ai u sušedoch dosc veľka.

Chicago, Ill. Z Uherskej pochadzajici krajan, Varga István zos fabriki domu še ponahľal, a žebi sebe drahu skradzil, popri žeľezňičnich šinoch išol. Rampa ňebula spuščena, tehdi ňemišľel na žadne ňebezpečenstvo, chtore ho vera doschilo, bo jeden žeľezňični lokomotiv ho zarval, mocno ho pokaľičel a mertveho ešči da na dva kilometre za sebu cahal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila v draže, a z častki jich ai na deportovaňe odsudzila, a nazad do kraju višupovala: Pulyer Jakab Kisősz, Szokoly Erzsébet Alsószuhaj, Harsányi József Kósfalva, Kostivál Erzsébet Szacsúr (Zemplén), Balázs Mária Kisbaboly, Krupa Katalin Abaújszina, Gyulavics József, Jankovics Zsuzsanna, Huber Erzsébet, Kiss István, Schvartzl János, Kiru Mihály, Iván Mihály Csörgő (Zemplén), Dudás János Kistoronya (Zemplén), Bódi János, Büchler Péter.

Bucyrus, O. Z Uherskej pochadzajici krajan, 36 ročni Tratt András v tutejšej žeľeznej fabriki pracoval pri bruše, v praci še naraz odlamal zos krucaceho kameňa jeden veľki falatek a ňeboraka robotňika tak ňeščestľivo trafil po čoľe, že hňed umar.

Leetsdale, Pa. Leskó János krajan v tutejšej Ritter Conley fabriki žeľeznej pracoval, jedno čežke žeľezo spadlo naňho a ho na šmerc zabilo. Ženu zos troma dzecmi zochabil po sebe.

Conorville, O. Lorincz András krajan na svojim kvartiľu jedneho štokoveho domu popravjal coška na oblaku. Kuščik mocňejši še prehiľel na uľicu, ulapil še za oblak, aľe ho virval, a vjedno z oblakom spadnul na uľicu, v tim okamžeňu še na šmerc zabil. Ženu i s dzecami dvoma vov starim kraju ochabil.[173]

Zo Zempľinskej. Do Ameriki vivandrovaľi 213 personi, najvecej zos nagymihályskeho pochodu, 48 personi.Nazad privandrovaľi 190.

Fairpont, O. Na tim mescu vecej černogorcoch, montenegrovčanoch pracuje s našima krajanami. Jedneho dňa spodobala še jim jedna pekna, bilo vlasata krajanka Pavlik Mihályova žena. Ňeveľo mišľaci shvariľi še a ukradľi ju na šilu od muža. Pavlik jak vidzel, že to ňe žart, zrobil veľku ľarmu medzi krajanami, chtore mocno ozbrojene napadľi černogorcoch. Cala vojna, veľke striľaňe povstalo, chtoremu ľem sheriff zrobil koňec, jak zos vecej poľicmanami pribehnul Pavlikovu z rukoch černogorcoch višľebodzil, jich aľe do hareštu odprovadzil.

Ellis Island. Komiššiu nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch zotrimala na draže a z častki jich ai na deportaciu odsudzila: Polacsek János, Kim Antal, Kleitz Mária, Uhl Katalin, Wilvert Éva, Milotos József, Pazar Julianna, Bus Mihály, Schreiner Magdolna, Tomin Mihály, Jaskir János (Sáros), Patalovszky Mihály, Kropor Ferenc, Szecskó Lujza, Kiss Erzsébet, Kosa Erzsébet, Morony Anna Jeszenó (Zemplén), Kihó Mihály, Jarniczky Mária (Zemplén), Almási György, Alexay Zsuzsanna Szepesvéghely, Boldizsár Imre Szikszó, (Abaúj), Kuzma József Lasztomér (Zemplén), Conják Mihály Kecskóc (Zemplén), Krivka Julia (Sáros), Bolya Mihály Kisszeretva (Ung), Skrenyák András Hanusfalu (Sáros).

Lackawanna, N. Y. Hornótz András krajan v tutejšej ociľovej fabriki robil a sice najbaržej v nočnej praci. Jednej noci ňeznac z jakej pričini roztopeni ociľ viľal še naňho a v tim okamžeňu še spaľil. Žena s veľku fameliu zostaľi poňim vov starim kraju.

Bridgeport, Conn. Józsa József na jednim bars ňebezpečnim mescu kopal uhľe. Kamaratci ho vecejrazi napominaľi, žebi pozor daval a radňej na druhe mesco prešol, on aľe vecej chcel zarobic a ňedal še odhvaric. Minule dňi zavaľila še

173 Naša Zastava. 1911, č. 8, s. 13.

nadňim jedna 2 – 3 šuchi hruba uhľova povala ai ho na šmerc pripučila. Jak kamaratci ku ňemu pribehľi a ho z pod uhľoch vibraľi už umarti bul.

Bucyrus, O. V tutejšej žeľeznej fabriki pracoval Sztrezsa Vilmos, 26 ročni krajan. Pred paru dňoma koľeso mašini ho zahvacilo a ľevu ruku mu odšekalo.

Gypsum, O. Zos abaújskeho Kenyhecu pochadzajici krajan Hudacsek János kameňe lamal v tutejšej baňi jedneho dňa pri praci dinamit skorej vibuchnul jak mišľel a ňeboraka krajana zabiteho vicahľi z pod hromadi rozstriľanich kameňoch.

Letford, Ill. Bacsó József krajan povadzil še zos jednim amerikanskim trajberom, kočišom Smithom, chtori na uhľe suce male vožiki rozdava robotňikom, že mu ňedal dosc vožikoch. Smith po grobianski še oboril na Bacsó Józsefa a odpovedzel, že aňi teľo mu ňeda, jak doteraz mal. Bacsó ho oznamil pri superintendentovi, chtori Smithovi rozkaz vidal Bacsóvi vislužic. Preto Smitha še bars rozežrel na Bacsóva pristrehnul naňeho jak zos majni vichadzal a ho s jednim kolikom zahmaľil, tak, že o paru minuti zomrel. Mordar jakkoľvek vedľa vipovedzeňa tamejšich ľudzi už štiroch krajanoch zabil, predči šľebodňe chodzi, bo ma brata sheriffa, chtori ho proci všickim zločinstvom obraňuje.

Puxsutawney, Pa. Darmo pada strašňe čežka trestajuca ruka na tutejšich roztopašnich ľudzi, oňi še ňeboja moci zakona, bo paľenka je ešči mocňejša. Zos abaújskej obci Torna pochadzajici 26 ročni krajan, Görcsös István, a boršodski Bálint Ignác calu noc vjedno ľaľi do sebe rozum omamujucu paľenku, potom še načimška poštrajtaľi ai pobiľi. Bálint vov bitki vicahnul revolver a Görcsös Istvánovi do peršoch streľil. Poraňeneho odvežľi do špitaľa, kdze o paru hodzini umar, a mordara zavarľi do hareštu.

South Bend, Ind. Simon Ferenc saloonistuv kočiš Koleszár István zakrucal še kolo Šimonovej ženi. Naturalna vec, že to še gazdovi ňebars pačilo, hľedal priľežitosc, jak bi še mohol ňeprijemneho čeledňika stresc. Jedneho dňa oslovil Koleszára, žebi mu vracil požičene peňeži, a žebi sebe hľedal druhu službu. Nad tim še Koleszár bars zarmucil a zarmutek svoj do paľenki utopic chcel. Vov opitim stave vešol do Šimonovej karčmi a pital sebe napoju. Kdiž mu Simon ňechcel dac, vicahnul revolver a streľil na Šimona, ten tiž vžal revolver a vecejraz streľil na Koleszára. Obidvojich čežko poraňenich vžaľi do špitaľa, kdze Koleszár hňed zomrel, Simon Ferenc aľe tiž bez ufnosci života je chori.

Bridgeport, Conn. Zos obci Szántó (Abaúj) pochadzajici krajan Takács Pál už od 9 rokoch še pretrimoval vov Ameriki i zo svoju ženu. Tamteho roku, jak tak plano išla robota v Ameriki ai Takács utracil robotu a starosc o viživnosc tak ho ciskala, že ňeraz až v rozume balamucic počal. Nasledkom teho už ho aňi do fabrikoch prijac ňechceľi a to ešči horši učinkovalo na jeho nervi, tak, že i žeňe še vihrožoval, že ju zabije i sam vecejraz še chcel zamordovac. Poľicia parurazi ho do hareštu zavarla, aľe naskoro ho ai vipuščiľi, bo še dobre spravo-

val. Teraz ňedavno ku poštovej direkcii skarha prišla od vecej amerikanskich miľionaroch, v chtorej obžaluju Takács Pála, že jim vihražajice ľisti piše a zos zamordovaňom jim hroži, ked mu ňepošlu na uridzene mesco 10 – 20 tišic dollare. Na to poľicia Takács Pála naznovo zavarla a sud priňešľi, žebi do domu šaľenich zavarti bul. Aľe žena to ňepripuščila, pitala verchnosc, žebi jich všickich radňej nazad do stareho kraju višupovac daľi. A tak še ai stalo, obidvojo i s dzeckom še deportovac daľi zos najbľizšu šifa. [174]

New York, N. Y. Ctena Redakcia! Ňej budu tak dobre uverejňic mojo paru šoriki, chtore jim pošilam z teho mesta, kdze nas bars veľo krajanoch, a obzvlaštňe šariščanoch, a obivateľoch zos mesta Héthárs jest. Tu sme založiľi pred dzešec rokami jeden spolek, chtoreho udove podčas ňeščesca a chorosci jedno o druhe še zaobstaraju a podporuju. Teraz na 28-eho januara bula otrimana dzešecročna viročita slavnosc založeňa spolku, z chtorej priľežitosci sebe spolek jednu krasnu uhersku zastavu nadobudnul, a ju s veľku slavnoscu v pritomnosci veľo druhich krajanskich spolkoch pošvecil. Po pošvicanki trimala še zabava s bohatim programmom. Slavnostne rečňici bars krašňe vijevovaľi vov svojich rečoch viznamnosc jubilarneho šveta, chtore še aňi ňemože prihodňejši a slušňejši oslavic, jak zos vijeveňom duvernich vlasteňeckich citoch ku rodnej matki. Uherskej krajini, chtorej vernima sinami zostavame ai tu v novim kraju. Novopošvicana uherska zastava budze nas uspominac na našo vlastenecke povinnosce, chtore aňi za morom ňetraca svoju platnosc. ai na naš terajši šľub, chtori sme obnoviľi, že povinnoscom vlasteneckim s uprimnim šerdcom zadosc učiňime. Ostavam zos serdečnim pozdraveňom Reisletter József, New-York City.

Lorain, O. Délczeg Gáspár i Szakács Péter krajaňi od davna še hňevaľi jedno z druhim. Jednu ňedzeľu vjedno piľi v jednej karčme, zkadzi vov mocno pijanim stave i z druhima ku domu išľi. Na draže Délczeg vicahnul revolver z kešeňi, a bez najmenšeho slova streľil na Szakácsa, chtori v tim okamžeňu mertvi na žem spadnul. Szakács zos obci Nagyszelmenc (Ungvarska stol.) pochadzal a 26 ročni bul. Mordara, chtori uceknul, poľicia hľeda.

Bellaire, O. Plano še započal rok jednemu tutejšemu krajanovi, Molnár Ištvánovi, chtori v sami novi rok kameňe lamac mušel v baňi, kdze mu jedna skala na nohu spadla, a mu ju calkom rozdruzgala. Ňeščesťliveho v špitaľu liča.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanima cudzožemcami postavena v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla: Marks Erzsébet zo sinom, Kerekes Katalin, Merga Erzsébet Zemplénszinna zos pejc dzecmi, Penkala Anna Zemplén, Szarka Sándor i Gyula, Zsupank Sándor zo ženu, Bolinger József, Rehák Katalin, Bernáth Julia zo sinom Jászó (Abaúj), Tóth Márton, Bozsim Szilárd, Fodor István, Nagy József, Kocsis Rozália, Pazdraveczky Mária Kéked (Abaúj),

174 Naša Zastava. 1911, č. 9, s. 14.

Éva József, Csákai Bálint, Szadóczky Veron, Mudrik Franciska, Tóth Miklós Zemplén, Húzó János, Balzán József, Wetzl Mihály, Szminszky Mária, Korinak János (Sáros), Dolgos György (Ung), Gerendái Imre Göncruszka (Abaúj).

Los Angelos, Cal. Jeden kovaľ, Molnár István s calu fameľiu vivandroval zo stareho kraju do Ameriki, aľe na calej draže ho prenasledovalo ňeščesce. Hňed na šifi umarlo jim jedno dzecko, chtore do mora pochovaľi. Jaknahle došľi do Ameriki, pochoril še Molnár na tifus a dluhe tiždňe vo veľkim ňebezpečenstve života ľežel chori. Kadzi on višol zo špitaľa, ochorila jeho žena ai najstarše dzivče. Molnarku dvaraz mušeľi operovac. Z Molnarovima naraz prišol do Ameriki ai Molnárkin brat, Szeles Viktor, chtoreho jeden špiritista zvabil i doteľ s ňim hipnotizoval, ňiž še ošaľil, tak, že poľicia mušela Szelesa do domu šaľenich zaprovadzic.[175]

Mordarstvo. Monyita János čemerňanski obivateľ v Ameriki bul za vecej roki, peňeži domu pošilal žeňe, aľe ona ňedobre gazdovala s peňežmi, a preto jak chlop domu prišol, veľo sprički bulo preto. Teraz na ostatňe fašengi, jak chlop z karčmi domu prišol, pital jesc, žena aľe mu ňedala, vtedi on vžal chľib, a chcel sebe odrezac, žena aľe skočila ku ňemu, a chľib vitarhla mu z rukoch, vtedi chlop s tim nožom, co v ruki trimal uderil jej do šiji tak ňeščestlivo, že doraz tam ostala umarta.

Cadillac, Mich. V tutejšej žeľeznej fabriki Walschling Petrovi skapal jakiši sersam. Lakatos Mátyás krajana obviňoval s tim, že on ho ukradnul. Ten aľe še ňevinnim čul a bars ostro povstal proci obvinovateľovi, chtori vov hňeve porval jednu lopatu a s ňu Lakatošovi hlavu prevaľil. Lakatoša pulmertveho do špitaľa odvežľi a tam mu povedzeľi, že dluho muši zostac ľežic a možno, že ho i operovac muša. Naco Lakatos še vislovil, že on vera ňe na to nagazdoval peňeži, žebi jich na špitaľ skeltoval, bo jemu jich treba pre ženu i pre dzeci. I jedneho dňa rano hľedaju doktore mojeho na šmerc zraňeneho Lakatoša, že ho operovac budu, aľe ho ňebulo. Posbiral še rano na nohi, a v nohi! Uceknul doktorom. Tak čuc, že mu už ňič. Walschling Petra zavarľi do hareštu.

Terre Hante, Ind. Robotňici tutejšej žeľeznej fabriki Malleable Iron Company v sobotu dostavaju placu. Perša draha zos peňežmi – dosc smutna vec – do karčmi. I teraz še tak stalo. Hankó József v taki pedovi večar mocno napiti išol s druhima kamaratami ku domu. Jak ku žeľezňičnim šinom došľi prave jedna mašina preľecela. Počekaľi ju ňiž prešla a potom duškom prebehľi na druhu stranu. Chtore chitrejše buľi tim še ňič ňestalo, aľe Hankó József pijani ňevladal ucekac, spadnul a u tim okamžeňu druha žeľezňica pribehla z druhej strani a Hankó Józsefa vov samim driku calkom na dvojo prerezala. Duškom umarti bul. Doma v starim kraju gdova zos dvoma širotami zostaľi po ňim.

175 Naša Zastava. 1911, č. 10, s. 15.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila v draže do Ameriki, z častki jich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Platko Pál Hrabóc (Zemplén), Blázi Katalin, Berger Johanna, Veszelovszky Ignác Kelecsény, Matuska József Breznóbánya, Hripkó János Hernádfalu (Szepes), Szlovák Tamás, Katz Ignác, Kovaly András Eperjes (Sáros), Kelemen János, Sztolárik Mária, Sztaskó Mária (Bereg), Tilger Jakab Sárospatak (Zemplén), Fancsali Lidia, Fodor István, Klein Adolf, Tomajoga László, Maris László, Ples Gábor, Barta Borbála Csernye, Keppel Mária.

Cleveland, O. Na šinoch žeľezňici Lake Shore vonekdi mertve celo jedneho človeka našľi, o chtorim pozdňejši še doznaľi, že je z Uherskej pochazajici Andrulás József, chtori z jedneho vešeľa v noci v opitim stave domu išol, jakoška na šini še dostal i tak ho žeľezňica prešla.

Peekskill, N. Y. Zos zempľinskeho mesta Homonna pochadzajici krajan Vojtovics János pred pejc mešacami prišol do Ameriki, aľe še mu tu bars plano vedlo. Z pervotku ňemohol najsc roboti, potom jak už zarobku mal pochoril še. Stav cnorosci še poľepšic ňechcel, vžaľi ho do špitaľa, kdze po šesc tiždňovim veľkim trapeňu zomrel. Ňeprisluchal ešči do žadneho spolku, tehdi ľem z miloserdenstva svojeho švogra Vág Andráša mu zrobiľi pohreb.

Kenosha, Wis. Záhon Mária krajanka, 24 ročne dzivče vedlo domacnosc svojeho otca gdovca, aľe v tim i ona dostala žadosc za maželskim stavom. Mala veľo pitačoch aľe jej še aňi jeden ňepačil, zaľubila še do takeho, chtori ju ňechcel, ba o ňej ozdaj aňi ňeznal. 8-eho januara stracila še z domu i ňeznac z jakej pričini, jak tam prišla našľi ju zamarznutu ňedaľeko farmi Jakobsonowej. Už davňejši pobačoval doktor naňej znaki choromišeľnosci, možno že v rozume pobalamucila a v tim stave še blukala po vonka, ňiž o život ňeprišla.

Harrisburg, Ill. Na tutejšej baňskej kolonii v dome Kivés Károlyovim vecej krajaňi buľi vjedno, jak običajňe bez paľenki še kratochviľic aňi ňeznaju, tak ai teraz už podnapijane buľi, jak Kivés Jánoša pre ňeporadne spravovaňe zos společnosci viruciľi. Ten po viruceňu poľecel domu po pušku a na peršeho, chtori z teho domu, kdze tamte buľi vikročil Novák Mihálya, rodaka zos Sárospatak vistreľil. Novák, chtoremu všicke broki z patrona do brucha vešľi odvežľi ho do špitaľa, aľe ňit ufnosci, žebi še vizdravil. Kivés János uceknul, poľicia ho hľedala, i našla ho až vov mesce Toledo. Tu je teraz v hareštce.

Sterling, Ill. Jeden mladi človek, Iván János revolver čiscil, z ňezdobački mu vistreľil i tak ňeščestlivo ho trafila kuľa na hlave, že o paru minuti zomrel.

Ebensburg, Pa. Cséplő József na jednej zabave prekľal na šmerc kamarata Derján Alberta. Mordara pre ten zločin perše vov Cambria City odsudziľi na šmerc; pri tim sudu aľe jakaška chiba še udala, tak, že fiškáľovi podarilo še nove sudne pojednavaňe virobic, chtore še v Ebensburgu končilo a sice tiž zos šmerteľnim orteľom. Teraz tak pišu, že O' Conner richtar zaš vinašol vov vipovedzeňu sudu

jakuška ňezakonňitosc, pre chtoru cali process znova pridze ku pojednavaňu a možno, že porodni sud ho ošľebodzi.

Sour Lake, Texas. Jeden od nas pochadzajici robotňik Hubert Vilmos zos fabriki ku domu išol, jak ho na draže dvojmi nigri, černochi staviľi a s revolverom mu hrožaci primušiľi ho, žebi jim peňeži dal. Poňevač aľe Hubert peňežoch ňemal, odebraľi mu hodzinku i nožik, už ai bic ho počaľi, aľe v tim okamžeňu jeden človek še pribľižoval, chtoreho jak muriňi obačiľi ucekľi.[176]

Windber, Pa. Németh József krajan v tutejšej baňi robil, jak še z ňezdobački dorušil električneho drutu, nasledkom čeho električni prud ho v jednim okamžeňu ušmercil. Ňeprisluchal do spolku, ľem mu sbiraľi na pohreb. Gdova zos troma širotami zostala poňim.

So. Bend, Ind. Zos tutejšej fabriki na pluhi v ostatňich dňoch viššej tristo robotňikoch vipuščeľi, tak ai zos fabriki, kdze žeľezo ľeju, tiž tristo. Z najvekšej častki našo krajaňi su všicke tote z praci vipuščene robotňici.

Bridgeport, Conn. Vov tutejšej žeľeznej fabriki robel Bozsik Sámuel krajan, kdiž še jedno roštovaňe, na chtorim Bozsik stal, prevracilo, a on še bars mocno potlukol, tak, že vecej mešace ľežec mušel. Pre totu ňehodu Bozsik do prava dal fabriku, chtoru sud v minulich dňoch ku zaplaceňu 900 dollaroch odškodneho odsudzil.

Circleville, O. Pisaľi sme o tim ňedavno, že štvermi muriňi zastreľiľi v tutejšim mesce dvoch krajanoch, Orosz Károlya i Hegyi Pála. Po dluhim hľedaňu podarilo še poľicii ulapic všickich štiroch mordaroch, a teraz trimal še sud nad ňima. Jedneho z ňich odsudzeľi na šmerc, a tamtich troch na doživotni harešt.

Pittston, Pa. V tutejšej baňi tote dňi veľki vibuch še stal, nasledkom teho šesc robotňici šmertelňe, a pejcmi ľekčejši poraňene ostaľi. Veľka častka baňi pod mocu vibuchu še zavaľila. Poraňenich naskoro viňešľi z baňi a jich ratovaľi, aľe šescmi ňeodluha zomreľi. Ušmercene robotňici su našo slovenske krajaňi ai daskeľa poľaci.

Steubenvilie, O. Csaplár Mihály krajan dal sebe priňesc starodavnu frajirečku svoju Boda Máriu zos stareho kraju. Odpisal jej ľist, že ju vežme za ženu a ona na ružovim papiru dala odpovidz, že ňedba. Jaknahľe prišla od Csaplára šifkarta posbirala še do Ameriki, prišla ku Csaplár Mihályovi zos pozdraveňom a bars še dobre čula v novim kraju, všicko še jej pačilo, medzi inšim obzvlaštňe še jej popačil jeden davni poznati Kanovics Imre Csaplaruv kamarat, chtori na amerikansku modu ohoľene bajusi mal. Ňiž Csaplár sebe totu chlopsku paradu furt vikrucoval a to še Mariški ňepačilo na teľo. To ai Csaplár obačil a hňed še vžal v rozum, že čim skorej, tim ľepši budze, ked svojo hňizdečko manželstva pod dašek priňeše. Zaumeňil sebe, že takoj na druhi dzeň pujdu ku matrikarovi

176 Naša Zastava. 1911, č. 11, s. 15.

a viberu sebe šľubne dovoľeňe. Takoj popital ai Kanovics Imreho jako svojeho najverňejšeho kamarata, žebi on vžal na sebe slavni urad družbovski. I tak še stalo. Druheho dňa mladi s mladu i zos družbom išľi na court. Ščestlivi brajthin na calej draže vikrucoval sebe bajusi. Na to Mariška obracila še ku ňemu a to mu povedzela: «Čuješ Mišku, ja ňebudzem tvoju ženu doteľ, ňiž sebe bajusi po amerikanski ňeostrihaš, tak jak Imre, bo mňe še tak ľepši pači.» «No ta už take glupstvo ňezrobim» odpovedzel Csaplár. «Ňe – ta vtedi podzme nazad domu». «Aľe cobi sce teraz domu chodziľi – zamišal še do reči Kanovics Imre družba – ja vam daco poradzim. Ti Mariško budz moju ženu a ti Mišku budzeš za družbu, a šifkartu ci vracim.» Csaplár Mihály vidzel, že jeho bralta aňi ňezomgľiva, aňi še ňesmuci, ba ešči s radoscu privoľuje, co mal robic bidni, pristal na handel i prikril Csaplárovi, i tak še stal zos brajthina družba a zos družbi brajthin. Po vešeľu ohoľil ai Csaplár svojo bajusi a počal še zakrucac kolo jednej angľičanki, chtora mu aľe košik dala, bo ona ľem takeho muža chce, chtori ňehoľi bajusi. – Ta či ňe zle ňeščesce s tima bajusami?! Ňezname co še stalo daľej zos bajusami bidneho Csaplár Mihálya, ľem teľo zname, že koňske fanti su veľke, aňi ňe do virachovaňa, aľe ženske fanti ešči vekše, ešči češe a čudňejše...

Oseka, Va. Laky Zsigmond krajan s vecej kamaratami išol z roboti ku domu, vedľa planeho običaju po žeľezňičnich šinoch. Prišla žeľezňica, vo veľkim vetru pozdno ju začuľi, tamte zavčasu še vistupiľi, ľem Laky še pozdno zdohadal, žeľezňica ho zabila na šmerc.

Pittsburg, Pa. Z Uherskej pochadzajici Ruszics István vov mesce McKees Rocks bul na kvartiľu u jedneho krajana, Dombay Jánoša, do chtoreho manželki še zaľubil. Poňevač tota aľe ňič o ňim znac ňechcela, a jeho ľubestne slova aňi sluchac ňechcela, to Ruszicsa bars merželo, a zaumeňil, že še vimsci. Jedneho dňa včas rano vžal revolver a vešol do chiži, kdze Dombay zo ženu i s dzecmi spal, a bez slova zastreľil Dombayku. Mordara ulapiľi a teraz ňedavno bul sud nad ňim trimani, chtori ho na šmerc odsudzil. Apellacie ňeprijaľi, tak tehdi na 21 eho marca obešeni budze.

Middletown, O. Kőris György, robotňik z Uherskej pochadzajici krajan nad vodu pracoval. Zatočila še mu hlava i spadnul do vodi, kdze še zaľal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest nazad do stareho kraju cofla: Spaczek Károly, Galambos Károly, Iván Apollonia, Vér Ferenc, Vér Mária, Szakáll János, Flucht János, Bánó János, Bálint Julia, Schanek József, Járos Mária, Link Márkus Sztropkó (Zemplén), Hrubovcsák Ilona s dzeckom Zemplén, Platko Pál Hrabóc (Zemplén), Veszelovszky Ignác, Matuska József, Hripko János Szepes, Szlovák Tamás.[177]

177 Naša Zastava. 1911, č. 12, s. 13.

Abaújska stoľica. Vivandrovaňe. Minuli mešac februar vimeňiľi na stoľici 138 pasi, z chtorima 213 personi vivandrovaľi, najvecej do Ameriki. Uradne viukazaňe svedči, že vivandrujucich počet je oveľo vekši, chtore bez pasu prez hotar umkľi.

Brownsville, Pa. Zo zempľinskej obci Deregnyő pochadzajici krajan, Nagy István už dvanac roki kope uhľe vov pensylvanskich Whitsett-baňoch. ňikda ňebul bars trižbim človekom, aľe teraz v ostatňich mešacoch ňichto mu už ňeznal dac radi. Obzvlaštňe ženu a dzeci mordoval vov pijanim stave, tak, že žena primušena bula ho zochabic. Na to ešči baržej počal pic i robotu zaňechal, tak, že ho aňi ňechceľi vecej prijac do roboti. Od teho potom prišol ku rozumu, a zaumeňil sebe, že še popravi. Posbiral še na drahu, že sebe pujdze hľedac robotu, i pošol na baňaski pľejz Naoma, aľe ňemal ščesca, bo tam prave teraz prestala robota. Jak še ku domu vracal, vešol s jednim kamaratom do karčmi, tam še opil, a jak išol kolo žeľezňičnich šinoch, jeden prazdni vagon podčas šibovaňa na jednim uskim mescu ho zarval a do blizkeho jarka ho vivracil. Ľudze z bľizkosci probovaľi ho viratovac, aľe voda na tim mescu bars bistra, i pre ľadovo krichi ňemohľi ku ňemu dojsc, tak, že še zaľal. Aňi mertve celo jeho vilapic še ňepodarilo.

Binghamton, N. Y. Na amerikanskich žeľezňicoch ňesmirňe veľoraz še stava, že žeľezňica prejdze dajakeho cudzožemca, o chtorim na verch vindze, že z Uherskej krajini pochadzal, aľe amerikaňi jeho meno aňi vipisac, aňi vislovic ňevladaju. Tak veľorazi aňi še ňedozname, že kdze jeden abo druhi život krajanoch našich padňe žeľezňicom v obetu. I teraz čitame v tutejšich binghamtonskich novinkoch «Herald», že žeľezňica prešla jedneho z Uherskej pochadzajiceho robotňika, chtoreho meno bulo Broco McClose. Toto meno pevňe budze značic Miklóša, abo Miklóšiho.[178]

Zempľinska stoľica. Do Ameriki vivandrovaľi minuli mešac 203 ľudze, naj vecej z mihaľovskeho pochodu: 42. Do kraju še 243 ľudze vraciľi.

Prez pasu. Varga Pál a Demeter János občaňi z ňižneho chotara Sárospataku bez pasu chceľi do Ameriki odcestovac. Jak jich košicke rendőre zastaviľi, našľi pri ňich 130 koruni a s tim še vihvaraľi, že poňevač tu vižic ňemožu, zato chceľi vivandrovac. Vraciľi jich domu.

Vlasci zradca. Molnár Zsigmond už od rokoch zapredaval svoju vlasc a krajanoch. Krajanoch, chtorich za dobre peňeži bez pasu do Ameriki prez chotar lifroval; vlasc zapredal, poňevač bars rad, obzvlaštňe takich dopomahal uceknuc, chtore vojopovinne buľi, a tak prave tu vlasc chraňic, ju služic bi povinnovate buľi, on aľe takich od vlasci okradal. I minuli tidzeň Czap Mihály 22, Hatrág János 23, Ferjó Mihály 21 a Kozsnyik János 21 ročneho parobka z obci Nagyruszka (V.-ruszkó) prez chotar prevedol a od každeho po 100 koruni pri-

178 Naša Zastava. 1911, č. 13, s. 17.

jal. Žandare aľe ho dolapeľi a sudu oddaľi. Molnár z Tőketerebes valušni a pri visluchaňu še i priznal svojej vinni.

Okradľl ho. Uhacs József z Ameriki domu cestujuci od veľkej drahi zunaveni na košickim štacioňe vov saľe na lavečki usnul. Jak še prebudzil obačil, že mu bugiľar, v chtorim tristo koruni peňeži buľi chibi. Dokľa spal, dajaki bezsumeňitni človek ho okradnul.

Binghamton, N. Y. Pisaľi sme v predešlim numeru, že tutejše novinki meno jedneho pri žeľezňici ušmerceneho uherskeho robotňika Broco McClose vipisaľi, z tich hieroglifoch sme kombinovaľi, že to dajaki Miklósi abo Barkó budze. Teraz sme še doznaľi od jedneho dopisovateľa našeho, že ušmerceni krajan Baki Miklós še vola, zos Veszprémskej stoľici pochadza, ženu i dva široti zochabil po sebe.

Salt Lake, City. Spomľi sme ňedavno, že jeden zos Budapeštu pochadzajici človek Szirmai Kovács Gyula 14 ročneho chlapca jedneho kupca zastreľil. Teraz bul sud trimani nad ňim, v chtorim mordara porotni sud na šmerc odsudzil. Pri pojednavaňu še preukazalo, že Szirmai ňemal ciľ mordovac, aľe ľem preto vešol do bivaňa rodzičoch Karick Tamášovich, žebi ztamadz daco ukradnuc mohol. Zos ukradzenima vecmi prave še het sbiral, jak ho Karick Tamás zastavil a s ňim še pasovac začal; na to Szirmai vicahnul revolver a Karick Tamáša zastreľil. Szirmai zos Budapeštu pre ukradnute tišic koruni od očima Kovácsa, uceknul do Ameriki. Pochodzil calu Ameriku a vecej mal roboti s poľiciu. Tak vov mesce SanFrancisko tri mešace šedzel v hareštce tiž pre kradež.

Pittsburg, Pa. V tutejšej fabriki National Tube Works už od davňejšeho času pracoval Török József krajan. Tote dňi jedno mašinovo koľeso ho zarvalo, nohu mu zlamalo ai na peršoch ho mocno potluklo. Ňeščesťliveho človeka hňed odvežľi do špitaľa, aľe doktore malo ufnosci maju ku jeho životu.

Wheeling, Wa. Farkas Kálmán krajan poslal do stareho kraju peňeži po svoju starodavnu frajirku. Tota ai prišla aľe ku Farkasovi ňijak ňemala nachiľnosci. Farkas totu vec na teľo vžal ku šerdcu, že sebe život chcel odebrac, streľel do sebe. Doktore bi ho buľi mohľi viratovac, kuľku mu vibraľi, ranu mu zašiľi i zaviľi, aľe on ňijak ňechcel žic, starhnul zos rani všicko i tak vikervačil, zomrel.

Scranton, Pa. Jeden tutejši židovski fiškaľ, Moskovicz poklamal krajanoch i všeľiakich druhich ľudzi a uceknul. Fiškaľska komora sud trimala nad ňim a virekla, že je ňe hodni fiškaľskej diplomi a preto virucila ho zos korporacii fiškaľoch. Škoda, že jak veľo druhe švinstva a škandali, tak ai toto na rachunek druhich statečnich krajanoch uhroch pripisuju amerikanske novinki.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch stavila na cestce z častici jich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla: Vajdulák Teréz, Akermann Etel, Barczuska Karolina Alsózúgó (Szepes), Benda Erzsébet, Széles János, Bröstel

Sarolta Stoósz (Abaúj), Stempel István Zemplén, Titz Ferenc, Mán József, Temlin Mária. Sztupka Pál, Palyaga János, Kovács János Felsőlánc (Abaúj), Czipól János, Fodor András, Kozák László Zemplén, Péter Borbála Szegilony (Zemplén), Bocskor Teréz, özv. Remák Julia (Zemplén), Hegedűs Róza, Jakab Gyula Szeszta (Abaúj), Bauer Katalin, Székely Varga Gergely, Czelner Adám, Sándor József, Rácz Miklós, Sarecki András, Sztopkó Mária Siroka (Sáros), Dutkó Ágnes, Kreszczankó Berta Siroka (Sáros), Vjaranka Paula Nagyvitéz (Sáros), Lipták Johanna, Janó Mária Nagyvitéz (Sáros).

Pottstown, Pa. Zaš o jeden vecej jest chirešnich amerikanskich ľitacich bankaroch. Jeden z ňich Hobek Sándor zunul čekac na to, žebi še pomali zbohacil, počekal ňiž mu našo slovjaci a uherske krajaňi naznašaľi vecej peňežoch a jak mal už v kašše das 10 000 dollare, kervačňe zarobenich peňežoch bidnich krajanoch, uceknul. Medzi škodňikami Csopkó János 246 dollare, a druhe vecej, meňej utraciľi. Jak poľicia kassu otvorila, tri spľešňete centi našla v kašše.

St. Louis, Mi. Na chotaru štatu Kentucki zderiľi še dva žeľezňice. Vecej ľudze zostaľi ušmercene pri tim ňeščescu, medzi druhima ai jeden krajan Illés Sándor utracil život. Žena zos troma dzecmi zostala poňim.[179]

Vlamaňe. Hricz Jánošova, vranovska obivateľkiňa samotna biva doma, bo muž a sin už veľke roki v Ameriki robi. Jeden večar s mľikom mala robotu, chtore na jedno mesco poňesla, za ten čas jakiška zlodzej še do jej chiži vlamal, všicko jej porozrucal, ladu rozbil skadzi 160 koruni ukradnul a uceknul. Doteraz ešči zlodzeja ňeulapiľi.

Vistaveňe pasu. Doteraz taki rozkaz bul, že vivandrujuce, kdiž pas vimeňeľi, povinnovate buľi oznamic totu stranu zkadzi cestovac chceľi, a ministerium ľem na Fiume vidalo pas. Mesto Kassa teraz aľe taki odpis dostalo, že do Ameriki cestujuce ztamadz možu isc na šife, zkadzi sami chcu.

Za 20 roki bez pričini v berecincu. 1891-im roku vibuchnul štrajk v Ameriki v mesce Braddock v Edgar Thompsonovej ociľovej fabriki. Vtedi zabiľi jedneho Quinn menovaneho Irskeho provaditeľa roboti. Poľiciaše dajak še doznaľi, že jeden z vražedelňikoch še Tóth menuje. Na timto zakladu zotrimaľi Tóth Andráša, rodaka obci Lengyelfalva z Abaujskej stoľici, i z jeho dvoma kamaratami, ktere še Szabó Mihály a Rusznyák György menovaľi. Pred prisažni sud jich predstaveľi a všickich troch na šibeňicu odsudzeľi. Ňevinne na šmerc odsudzenich uhroch aľe ňeobešiľi, mesto teho na cali život jich do berecinca zavarľi. Szabó a Rusznyák ľem za 10 – 11 roki vitervaľi a v berecincu umarľi, ľem sam Tóth zostal zos povedomoscu svojej ňevinnosci živi. Minuleho roku v obci Lengyelfalva umar Tóth István, Tóth Andrášuv strični brat, kteri pred 20 rokami v Ameriki tiž štrajkoval, aľe po zavraždžeňu Quinna razom zmiznul zos Braddock. Na svojej šmerteľnej posceľi uznal, že on zabil Quinna, to i pi-

179 Naša Zastava. 1911, č. 14, s. 13.

šemňe i s prišahu potverdzil. Zatim Tóth Andrášovo 4 sinove išľi do Ameriki, že višľebodza svojeho v berecincu ňevinňe cerpiceho otca. Braľi sebe fiškaľa, ten 500 dollare do kešeňi šturel, aľe ňič ňevirobel. Sinove še ňeuspokojeľi, braľi sebe ľepšeho fiškaľa a teraz už vihraľi to, že obnoveňe prava sud vipovedzel a v totich dňoch už budze vec dokončena.

So. Bend, Ind. Tutejše krajaňi s veľku ušilovnoscu a obetovavoscu vistaviľi sebe jeden osobni «Uherski dom», v chtorim všicke spolki mesca mac budu. Pošvicanka s nadhernima slavnoscami na 5 ho februara bula odbavena. V tim čaše aľe prave, jak še ku otvoreňu domu sbiraľi krajaňi, jedno ňemile prekvapeňe jich nadešlo, pokladňik spolkoch totižto Takács Ignác zos kassi uherskeho domu 600 dollare vibral, a na svojo ciľe chasnoval. Teraz stoji sudne pokračovaňe proci ňemu.

Lettford, Ill. Baňasske robotňici zos Wasson-plejzu do Lettfordu prišľi jedneho dňa ňedavno na pivo, medzi ňima buľi ai trojmi krajaňi. V karčme poľakoch našľi už mocno podkuraženich, chtore še zos krajanami naskoro bic počaľi. Koňec bitki bul ten, že Borsos Lajos krajana mocno poraňeneho odvežľi z tej vojni do harrisburgskeho špitaľa, kdze na druhi dzeň umar bez teho, žebi ku pametci bul došol.

Ellis Island. Na šifi «Prinz Friedrich Wilhelm» pricestovaľi veľo vivandrujuce ľudze, medzi tima vecej z našich krajanoch. Z tich osmero ňemaľi passi a pisma svojo v poradku a preto jich komiššia zastavila, a s jednim uradňikom jich odprovadzic dala. Počatňik uradňik aľe ňebul ešči calkom zbehľi vov uradnim pokračovaňu a zamiľel še, ňeodvedol jich do uradu inkvizicii, aľe dzeška indzej blizko štacionu žeľezňičneho. Tam še dzeška na jedno okamžeňe stracil, ľudze aľe pod jeho opaternosc postavene šedľi na peršu žeľezňicu i ucekľi. Ľemže ked jich poľicia – chtorej su oznamene – vinajdze, ta na veki budu vikazane z Ameriki. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže do Ameriki, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, t. j. do stareho kraju nazad cofla: Borda Anna Nagytorna (Zemplén), Schvartz Julia, Mezei János i István, Sztankovics Mária i Anna, Lászlóczky János, Mihók János Korláthelmec (Ung), Kocsik Lőrinc Nagyvitéz (Sáros), Wird Péter, Róth János, Mangur Jozefa, Antolik Mária Róna (Zemplén), Habocsik Anna Antalóc (Ung), Orbán Róza i Julia, Várady Antal, Oláh József, Haufer Sándor, Nagy Pál, Jámbor József, Doncsáz Anna, Szkupa György, Gáspár Mária, Farkas Ferenc, Schvartz Dávid Mátyóc (Ung).

Pittsburg Pa. Minuleho roku še stalo, že na jednim vešeľu krajaňi še popiľi, a jak to už s tim vjedno chodzi, še ai bic počaľi. Jeden konštabler Hobangh bul viposlani, žebi poradek zrobil, a ten ai zahareštoval jedneho krajana, chtori najvekšu šantu robil. Tamte kamaratci ho ňechceľi dac zavrec, a chceľi ho zos rukoch konštablerovich višľebodzic, to še jim ňevidarilo, aľe potom strehľi na konštablera, a chceľi ho bic. Hobangh vicahnul revolver a zastreľil krajana Huzoda Jánoša. Teraz stoji sud v tej zaľežitosci.

Marquette, Mich. Vov fabriki na puškovi prach «Pluto Powder Co.» strašni vibuch še stanul. Tišic funti prachu želatinoveho bulo v jednim mescu, chtori z ňeznamej pričini vibuchnul. Moc vibuchu dzešec robotňikoch na falatki potarhal, jedneho čežko poraňeho našľi. Ľem pred jednu fertaľ hodzinu skorej odvežľi z teho isteho mesca 5000 funti dinamitu, chtori kedbi tam bul zostal ešči strašňejše ňeščesce bi bul zapričiňil. I tak na teľo mocni bul vibuch, že cale žemetrešeňe povstalo, a v mesce všicke oblaki na domoch popukaľi.

Danville, Ky. V predešlim numeru pisaľi sme o tim, že žeľezňica Kentucky prešla jedneho robotňika, Illés Sándora. Teraz še doznavame, že Illés žije. Interessantni pad, chtori še s ňim stanul je nasledujuci. Illés na žeľezňici cestujuc prepatral svojo pisma a ľisti, chtore mu ňetrebalo tote potarhal a rucel na žem. S ňim vjedno išol ai jeden taľian, chtori še s Illéšom do reči puščil. V bešedi jakuška adressu chcel taľian napisac, aľe ňemajuc papiru dzvihnul zos žemi jednu kopertku, chtoru prave Illés odrucil, a na chtorej Illéšovo meno bulo. Na najbľižšej štacii taľian zešol na pivo, aľe na svojo ňeščesce, žeľezňica ho na šmerc prešla. Ňeznaľi, že co je, chto je, ľem vov kašeňi jeho našľi totu kartku s Illéšovim menom, tak mišľeľi tehdi, že on je Illés. Pozdňejši zmilka na verch višla, v peršim radze Illéšovo domaci prestrašene a zarmucene prijaľi ju s veľku radoscu.

Youngstown, O. Na jednim tutejšim vešelu mladež še poštrajtala, a do veľkej bitki dala, pri chtorej Kurucz Józsefa tak čežko pokaľičeľi, že ho v bezvedomim stave našľi pod jednim mostom. Zbitľivcoch poľicia každeho na pokutu 50 – 50 dollaroch odsudzila.

Buffalo, N. Y. Robotňik tutejšej fariki Radiator Works Bácsi Mihály ňiž praca ustala, ľehnul ku pecu. Iskra z ohňa spadla mu na šati, chtore plameňom horic počaľi, a Bácsi tak mocno še popaľil, že nasledkom ucerpenich ranoch po dluhim trapeňu zomrel. Ženu i jedno dzivčatko zochabil po sebe.[180]

Samovraždec na križu. Vrana József, iglovski gazda bars statečňe žil, kim Ameriku ňepochodzil. Ked še ňedavno ztamadzi vracil, žačal pic, dokľi i zdravi rozum ňe prepil. 29 eho marca v noci še na ženu oboril, chtoru na pul mertvu zbil, potim z jednim nožom vlastnu dospelu dzivku porezac chcel, aľe poňevač nuž tupi bul, ta jej ňeuškodzil. Rozzureni chlop mišlel, že ženu i dzivku zmarňil, pošol na cintir a tam še na križ obešil. Dva ľisti našľi u ňeho, jeden pre Pajdussák Máté tamejšeho vikara, druhi pre vov Csontfalva (Čenčice) bivajuceho brata.

Zotrimani zbujňicki vražedelňik. V mesce Trieszt zotrimaľi Seremi Fausta menovaneho 30 ročneho taľiana, kteri še teraz z Ameriki do domu vracel. Pred vecej rokami ho vov Verona na 20 roki odsudziľi, aľe z berecinca uceknul. V mesce Trieszt pred troma rokami vecej fiakrošoch tajnim spusobom zamordovaľi a virabovaľi. Tak dumaju, že Seremi jich ušmercil, a že tiž v tim čaše on

180 Naša Zastava. 1911, č. 15, s. 13.

zaklal na jednim richlovlaku jedneho indžiňira, od ktereho 300,000 liri hotove peňeži ukradnul.

Dillonvale, O. Tricskó József krajan už 20 roki žil v Ameriki, kdze zos ušilovnoscu svoju teľo nagazdoval, že sebe i jeden domik kupic mohol. Ľemže ščesce jeho ňe dluho tervalo. Upadnul do chorosci a utracil zarobek. Medzi tim ai ženu tragičnim spusobom, utracil. V dzeň slaveňa americkej šľebodi ľudze na paradu striľaju, chtoška taki ľehkomišeľni bul, že zos revolvera kuľku vistreľil, chtora prave Tricskovu ženu trafila, a ju na šmerc zabila. Tento čežki uder ešči baržej občežil stav chorosci uboheho Tricskó Józsefa, chtori primušeni bul dzeci svojo do širotskeho domu dac, a sam mušel do špitaľa vejsc, kdze ho doktore piľnovaľi, aľe spomosc mu ňemohľi, po dluhim trapeňu zomrel. Tak teraz široti bez otca, bez matki poslaľi do kraju. Olupila jich Amerika o rodzičoch.

Brantford, Pa. V jednim tutejšim saloňe vecej krajaňi cicho sebe popijaľi. Prišľi na to paru mocno pijanich taľianoch, z chtorich jeden calkom bez pričini uderil jedneho krajana. Gerencsér Mihály chcel napadnuteho kamarata obraňic, ulapil taľiana za kark a ho o žem uderil, medzi tim druhi taľian priskočil zos zadku a Gerencséra preklal. Odvežľi ho do špitaľa, kdze ho doktore piľnuju, aľe ňemaju ufnosci ku temu, žebi še vizdravil.

Bayter, W. Va. Zos Monoku (Zemplén) pochadzajici krajan Hoffer János kovalski majster jednu mašinku vinašol, s chtoru elevatore, v chtorimkoľvek okamžeňu – obzvlaštňe v čas ňeščesca – zastavene bic možu. Hoffer svojo vinajdzeňe predstavil jednej vibornej kancellarii na Patent-i, a tam veľku buducnosc prorokuju vinajdzeňu Hofferovemu.

Morrisdale Mines, Pa. Neit Ambrus vov tutejšej baňi pri dzvihaňu jakejška čežkej veci še preplužil a čežko še pochorel. Doktore ho mušeľi operovac. Po temu kratki čas minul, jak še chorosc ieho obnovila, a znovu je potrebna operacia, ľemže na totu chudobni robotňik ňema peňeži. Obracil še v novinkoch ku miloserdnim ľudzom, žebi mu poskladaľi.

Yonkers, N. Y. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Fodor József ňepozorľivo čiscel svoj revolver, chtori na to vistreľil, a jedno male štiriročne dzivčatko Pokol Gyulovo prave na čoľe trafil. Ľehkomišelneho mladzenca poľicia do hareštu odvedla.

Columbus, O. Vov fabriki Buckeye Steel and Cartuy Co. pracujicemu krajanovi, Skultéty Jánošovi mašina odervala tri paľce z ruki. On zapravocil kompaňiu za odškodne, aľe amerikanske sudi žalobu jeho ňeprijaľi. Tak še potom zaujal jeho veci clevelandski konzulat, a vov teraz trimanim sudze odsudzeľi kompaňiu, žebi tišic dollare placila Skultétymu za utracene tri paľce.

Trinidad, Colo. Vov tutejšej Coakdale uhľovej baňi vibuch še stanul, nasledkom chtoreho 30 robotňici život utraciľi. Poňevač na tim mescu veľo krajanoch robi, obavac še možno, že i z ňich zahinul dachtori pri temu ňeščescu. Ščesce,

že vibuch še v noci stanul, bo inakši vov baňi vedňe viššej dvasto robotňikoch pracuje.[181]

ŇESMAČNE PASKI VEĽKONOČNE. Rozpravka zo života.
Škoda, že ňemal škridla Sariszkeho mali chlapec Imre, bul bi važil ľitac naňich s richloscu telegrafu ku matki, že co jej pani poštarka odkazala:
– Povidz matki, nej pridze na poštu bo peňeži jej prišľi z Ameriki.
Taki zdišeni prišol, že ňevladal aňi dobre vipovedzic odkaz, ľem prave co ho matka zrozumila, že predči ňezapomnul o nas otcec, poslal peňeži na veľkonočne šveta. Pulno soldzoch mala žena v očoch, na calej draže ku pošti sebe jich ucirala. Každemu, s kim še stretla rozpovedzela radosc svojeho šerdca. Perša draha ku sušedi:
– Kmotra, ta predči sebe upečem pasku na veľkunoc! Do richtara tiž zos šmejacu tvaru ňesla recepiss podpisac:
– Vidzice richtaru predči ľem dobri ten muj muž, že me na švjatki pocešil... A jak jej poštarka viplacila sto koruni, a ona peňeži v ruki trimala, ta jakaši pišnosc ju nadešla, a pri temu ščežovaňe na calu krajinu, že tu ňemože človek vižic, že ked ňe Amerika tabi ľudze tu hladom poumiraľi. Buľi tam na poštce ľudze, chtore stranku lapiľi Uherskej, aľe Sariszka še ňedala premozc, ona ľem Ameriku chvaľila.
– Daj Bože, žebi sce ju ňehaňiľi, jak druhe veľo ju haňa, chtorich Amerika sklamala! odpovedala poštarka Sariszkej: Sariszka zos hromadu peňežmi v ruki bežkom še ponahľala domu, jak ten, chto na lutrii vihral, ľedvo znala vičekac okamžeňe, jak doma zos hustečki vitresla bankuvki, a ešči raz počala čitac, že keľo tich peňežoch. Dzeci ju obkľučiľi. Imremu dobre oči ňeviskočiľi jak tote veľo peňeži vidzel. Malu Zuzku meňej interessovaľi, jak kedbi jej duša aňi ňebula doma, aľe dzeška daľeko bludzila za morom. Tam, kdze jej ľubi tatičko – chtoreho aňi ňepozna – kdzeška hľiboko pod žemu uhľe kope. Ľem Imre ju zobudzil s krikom:
– Zužičko, budzeme mac kolače!
– I pasku? pita še Zužička. I pasku vera, i šumne nove šatki dostaňes z tich peňežoch, co otcec poslal, a hejže budzeš rada?
– Radši bi som bula – odpoveda Zužička – kedbi otcec doma bul, hoc bi som aňi šatki nove ňemala. Matka še stresla na tote slova. Popatrila na dzecko, a obačila jak v tich ňevinnich očičkoch soldzi-perli še bľišča. Oblapila dzivčatko, a pripovedala jej:
– Pridze už otcec ňeodluha. – Kedi matko? pita še dzivčatko. Však Imre to poveda, že Amerika bars daľeko, až za veľkim morom, dzeška na druhim švetce.
– Ňič zato, hoc jak daľeko, zato on pridze domu.
– Aľe kedi mamičko? Kedi? – Jak budze mac veľo peňežoch. Vtedi še posbira domu, a priňeše nam veľo peňeži.

181 Naša Zastava. 1911, č. 16, s. 1.

– Veľo peňeži?... šeptalo dzecko. Jak kedbi še od svojej zbudzujucej dušički pitac chcelo:
– Ta či to muši bic veľo peňežoch, žebi ľudze doma ščesťlive buľi.
Nastal potom koňec Veľkeho tiždňa, kdiž še teľo veľo pripravja v dome ku Veľkej noci. Sariszka najradši mala tote švjatki, tote ju upametovaľi na jej ščesťlivu dobu svojej peršej ľubosci. Vov Veľkonočni pondzelek, pri oľivaňu bul ju Sariszki Imre spitovac. Od vtedi z jakimši osobne slavnostnim citom občekovala každi rok veľkonočne šveta. Pan Boh jej udzeľil vše teľo, že bulo z čeho nahotovic ku šveceňu. No aľe teho roku z Ameriki prišlo peňežoch veľo, ta i muka na paski bilša, i šunka vekša, i baranek cifrovaňejši. Jak v perše šveto rano šveceňina še vibirala z koša na stul, vera bohatši bul jak druhe roki. Dzeci šumňe obľečene, jedzeňa nadosc, a predči Boh zna co chibi? Jak kedbi jej coška šerdco ciskalo. Dzeci čekaju, že kedi načne matka pasku, už ju ai prežehnala, naraz jej vipadňe nuž z ruki.
– Co vam matko? pita še Imre.
– Hej! sinu moj! ňit otca, chtori bi načal švecenu pasku! Soldzi ju žaľeju, jak rozdzeľuje dzecom, chtorich še tiž lapa žaľ, jak matka daľej hutori, že co zviknul otcec pripovedac, keď še paska švecena načinala:
– Vera žeňičko, taku krasnu pasku ňichto ňezna upesc jak ti v calej stoľici.
– Hej! jaki ščesťlivi bul, ked to povedal. A vera vtedi ňebula paska aňi taka bila, aňi taka bohata. Prišľi i sušedi
– jak to už običaj taki čas jedno ku druhemu chodzic
– na koštovaňe paski. Bula, chtora to povedala, že predči dobre to, ked z Ameriki peňeži prichodza... Druha zaš inše hutorila, a Sariszka trimala v ruki falatek paski, aľe ju jesc ňemohla. Soldzi a vzdichovaňe jej ňedaľi... ľem teľo hvarela:
– Ňeznace vi, že jak to ňešmakuje paska, ked ňit doma gazda! Ňeznace, jaka horka vec to širotu bic! Vera peňeži ňezrobja človeka ščesťliveho. Sušedi ľem sluchaju ženu plačucu, a ňemožu rozumic, že co jej chibi, však ma všickeho, co ľem jej usta zažaduju.
Dluhi čas prešol. Peňeži še davno prešľi, aľe druhe ňe došľi. Ba pomali aňi ľisti ňedochadzaju.
– Ozdaj še domu sbira.
– Pevňe už ma nagazdovanich peňežoch!
– Ta ked je už vdraže?! Žena ňe hutorela, ňeščežovala, aľe z dňa na dzeň smutňejša ostala. Dzeci še zvedavo pitaľi:
– Kedi už pridze? Matka ňeznala odpovedz dac. Aľe ju korcilo, odpisala ku svojemu bratovi. Koňečňe dojdze odkaz, aľe ňe od muža, od druheho, od brata žeňineho zos ščesťlivej Ameriki. V ľistce ľem teľo stalo:
– Vera tvuj Imre o tebe zapomnul, a amerikanske peňeži z druhu marňi. Strašni meč do šerdca vernej manželki. Aľe ňezufa. Vzdichla ku Bohu, a Jemu poruča pod ochranu samoperše na bludne cesti ďošleho muža. Potom odpisala i mužovi na zakladze manželskich pravoch zaslužene vičitki, i brata pitala, žebi na zlu drahu zabludzeneho švogra še ušiloval nazad cofnuc na cestu čnosci. Od-

povedz dluhi čas ňeišla. Zunula ju čekac. I nato mišľela, že toto vistaňe ľistoch daco planeho znači. Spredala co mala doma, dzeci odevzdala pod ochranu miloserdnich ľudzi, a sama še posbirala do Ameriki, že sama rozbije tote lancuchi, chtore jej dobreho muža uvežňuju.
Ňiž žena na draže ku mužovi, dojdze ľist od brata, v chtorim pisano stoji, že Imre še pokajal, peňeži napredek poslal do kraju, a sam už ľem na drahu chce zarobic a sbira še domu. Čekajce ho s dobrim šerdcom. Jak žena dojdze na toto mesco, kdze jej muž pracoval, do zarmutku a žalobi obkľučeni najdze cali kraj. Pred dvoma dňami še zapaľila baňa, a zahinulo v ohňu vecej sto krajanoch. Sariszka jak šaľena beži ku uradu baňasskemu, žebi še doznala, co še stalo z jej mužom. Odvedľi ju do truparňi, kdze viratovane mertve ľežeľi, a hľe perši medzi tima Sariszki Imre. Dosc cerpela ňeboha Sariszka i na draže, ňe ľem na ceľe, aľe i na duši pre strašnu ňeistotu, chtora ju čekala v tim cudzim kraju. Utrapena duša jej totu novu ranu ňeznala už vicerpic. Puklo jej šerdco od žaľu, a tam spadla mertva ku nohom zabiteho muža. Peňeži došľi do kraju. Prave na Veľkunoc. Vidaľi jich dzecom. I napekľi jim sušedzi zaš bilej paski z amerikanskich peňežoch. Ňiž gazda ňebul doma ňešmakovala jim dobre, teraz utraciľi už ai matku, calkom su široti, ňema jim ju chto načac, na horkosc obracila jim život – ňeščestna Amerika. Ach! jak veľo krajanoch, jak veľo bľižnich našich jedza i tu, i tam za morom tich zos soldzami pohorčenich veľkonočnich paskoch![182]

Zemplén. Do Ameriki z calej stoľici v mešacu marcu 261 ľudze vivandrovaľi a 210 ľudze še navraceľi.

Cleveland, O. Bugacsi Ferenc krajan za kočiša služil pri jednemu budovnemu podňimateľovi. Pisek vožil, a jak do jedneho voza bars veľo pisku nasipaľi, koňe ňevladaľi rušic. Jak potom na veľke šmigaňe predči počaľi cahac hore brehom, na stred drahi stanuľi, vuz še naremňe cofnul a še vivracil. Pisek zos vozom še visipal na Bugacsiho, chtoreho jak robotňici z pod voza vicahľi, už ho umarteho našľi. V tim istim mesce ňedavno zderila še žeľezňica zos jednim električnim vozom, pri čemu še bars veľo ľudze poraňiľi, medzi druhima mena nasledujicich krajanoch čitame : Kaifer Julia, Mederer Viktoria, Priski Ferenc, Lúgoski Gusztáv, Kaveczky Ferenc, Román Vilmos.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch zastavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla nazad: Osvald József, Budovszky István Szepsi, Mikó Mária Szepsi (Abaúj), Károlyi Károly, Holcz Péter, Janicsek Éva, Lakatos Sándor, Oszlovits Anna Tarcadobó (Sáros), Uhlik Viktoria, Andrejkó János (Sáros), Szepper Péter, Ritó István, Speckart Anna, Zlara Emilia (Liptó), Koncz András, Tripsánszky Péter, Tompa Ferenc, Petronya János, Zsuros Simon, Osztermann Adolf, Zákay Ferenc, Zákay Terézia, Pap Terepán Mária.

182 Naša Zastava. 1911, č. 16, s. 20.

Johnstown, Pa. Na tutejšim baňicskim Shoemaker-pľejže Szoller István bars roskošni parobek bul. Ňebula taka bitka, v chtorej bi on ňebul mal častku. Na jednim ňedavnim vešeľu tiž bula bitka, a Szoller s jednim čakanom taku ranu dostal do hlavi, že dva mešace ľežel v špitaľu. Zatim ochoreňom utracil calkom predešle zdrave, jakuška zkazu dostal na šerdcu, chtora ho ustavičňe trapila. Hoc kedi ho zomgľeteho privedľi zos majnoch. Preto mu ai robotu vipovedzeľi, a ľem zos miloserdenstva druhich še vitrimoval. Potom zunul život, a sebe ho strašnim spusobom odebral. Vžal pred očami vecej kamaratoch dinamit do ustoch, zapaľel knut a spokojňe čekal, že vibuchňe. Kamaratci jak vidzeľi ten strašni skutek, ňemaľi šmelosci dinamit mu z ustoch virucic, aľe poucekaľi. V druhim okamžeňu vibuchnul dinamit a Szollerovi i hlavu oderval, i cale celo roztarhal i budinek mocno porontoval.

New-York, N. Y. Bárdos András krajan, chtori vov Eldorado, Ill. pracoval, po dvaročnim ušilovaňu teľo zgazdoval, že še domu mohol sbirac, i prišol do New Yorku kupic sebe šifkartu. Tu še stretnul s jakimši šudirom, s chtorim še dosc ňepozorľivim spusobom ai do karčmi dal, tam še napil, potom ho ten ňeznami odprovadzil na svojo bivaňe, – chtore aľe ňebulo jeho – tam ho uložil a odešol. Ľemže perše odebral od ňeho peňeži 50 dollare ai zlatu hodzinku. Poňevač Bárdos ostatek peňeži do kraju poslal, ňemal očim isc domu, oznamil še pri uherskim spolku, kteri mu robotu vihľedal, žebi sebe zaš na drahu zarobic mohol. Švindlera poľicia ňemohla vinajsc.

Pittsburg, Pa. Zos Nógrádu pochadzajici krajan Dattner István ňedavno utracil manželku. Poňevač tri drobne dzeci mal, mušel še ožeňic, aľe v druhim manželstve ňemal ščesca, bo zos ženu ustavična zvada stala pre dzeci. Dattner ľem toten ňepokoj zunul, aľe i život svoj; možno že od žaľu za peršu ženu še i v rozume pobalamucil a v takim stave otrovu vipil, a život sebe odebral.

Aurora, Ill.. Zos Szatmárskej pochadzajici krajan Kerezsi György navedol Szabó Flóru jedno mlade, 16 ročne dzivče, žebi s ňim ucekla. Dzivče do Kerezsiho zaľubene dalo še nahvaric, vžalo ku sebe peňeži 240 dollare i pošlo s ňim ku žeľezňici, chtora jich odvezc mala het, do daľekeho, ňeznameho kraju. Žeľezňica aľe už odešla a oňi še pešo puščeľi na šinoch zaňu. Na jednim falatku išľi, jak naraz Kerezsi vicahnul revolver a Szabó Flóru zo zadku zastreľil. Potom jak spadla vicahnul jej pugiľar z kešeňi a vracil še nazad do mesta. Dzivče – zdanľive mertve – položil na žeľezňične šini v tej ufnosci, že dachtora prechadzajuca mašina prejdze prez ňu, a on še viratuje od podezreňa mordarstva. Ňeščesťlive dzivče aľe ku sebe prišlo a malo ešči teľo vladi, že do najbľižšej vachtarňi poľezlo. Ztamadzi ju poľicia odvezla do špitaľa, visluchala ju, a potemu pri všickej doktorskej piľnosci umarla. Kerezsi Györgya poľicia ulapila a pred sud postavila, kdze pevňe zos životom zaplaci svoj zločin.

So. Bend, Ind. Mészáros Pál krajan tiž obetu ostal celo i dušu zňivočujucej amerikanskej praci. Z počatku doma chori ľežel, potom aľe višla na ňim šalka, tak, že ho mušeľi do špitaľa odvesc. Tam tiž ňebul dluho, bo še preukazalo, že

je calkom šaľeni, a že aňi calkom ňit ufnosci, žebi dakedi ku rozumu došol. Ňeščesťlivi človek ľem 31 roki ma, žena zos troma dzecmi utraciľi v ňim svoju jedinu podporu.

New-York, N. Y. Pred paru mešacami dal še na drahu ku staremu kraju Blanyár József zos Zempľinskej pochadzajici krajan. V ňesmirňe čežkej praci ošivel, v cele i v duši calkom zroňenim ostal. Dobri praceľ jeho Fried, sin jedneho sušedneho karčmara zempľinskeho ho odprovadzil, a on dal ai domakom na vedomosc, žebi Blanyára domu še sbirajuceho čekaľi. Ľemže tote še ho ňeznaľi dočekac, a jak už i dva mešace prešľi, pisaľi Friedovi, že Blanyára ňit. Ten še začal dovedovac, i doznal še, že Blanyár jak do Hamburgu došol, še ošaľel, a preto ho do Friedrichsburgskeho dom u šaľenich zavarľi. Po paru tiždňovim kurirovaňu Blanyárovi še – vedľa reči direkcii šaľeneho domu – poľepšilo, a sam pital, žebi ho puščiľi von. Od vtedi žaš už dluhi čas prešol a o Blanyárovi ňezna ňichto, že kdze še podzel.[183]

Ambridge, Pa. Jeden slovenski narodnostni apoštol, Harbula Pál, chtori bank trimal ai agenturu na šifkarti, a chtori predek provadzil medzi buriteľami proci Uherskej, zadal uradni oznam o svojim bankrotovaňu, a po temu na ňezname mesco uceknul. Jak še ten ňemili chir jeho zmiznuca rozňesol, take množstvo ľudzoch krajanoch še zbehlo do jeho skľepu, že poľicia mušela zakročic a poradek zrobic, žebi rozzureni narod, nad tam zostalim sinom svoj hňev ňevipelňila. Ľehkoverice krajaňi, poklamane slovjaci viššej 75 tišic dollaroch poskladaľi do banki teho falešneho apoštola. 1500 ľudzi še oznamiľi doteraz o svojo kervačňe zarobene centi, chtore aľe bohužaľ ňikda vecej ňeuvidza. Spravodlivim spusobom bi ten buriteľ aňi ňebul mohol dojsc ku teľim vkladom do svojeho banku, to še mu ľem tak poščescilo, že še vidal za apoštola «za tu našu slovenčinu», to bul ľep, na chtori potom ľehkomišelne krajaňi pošidaľi, apoštol jich polapal, oskubal, a holich nazad puščil, žebi počaľi od predku gazdovac, zaš pre dajakeho druheho slovenskeho apoštola.

Wehrum, Pa. Na jednim tutejšim vešeľu popite baňasi krajaňi še povadziľi. Zos zvadi bitka povstala, v chtorej Riskó János zos jednim revolverom zastreľil Polonkai Istvána, chtori duškom zomrel. Riska vžala poľicia do stoličneho hareštu. Polonkai zos obci Tiszapolgár (Szabolcs) pochadzal, a ešči ľem 21 ročni bul.

Port Clinton, O. Vov tutejšej kamennej baňi gypsonskej pracoval Rohár György krajan. Pred paru tiždňami z pričini veľkeho ňeporadku v baňi panujuceho, zavaľila še naňho jedna veľka hromada kameňoch, a tak mocno mu pravu nohu podruzgala, že mu ju odrezac muša. Clevelandski konzul lapil stranku v jeho pravotnej zaľežitosci proci ňedbanľivej společnosci.

Gary, Ind. Medzi tutejšima murarskima, tak ai všecbecňe budujucima robotňikami štrajk vibuchnul. Budovne podňimateľe nahradnich robotňikoch chceju

183 Naša Zastava. 1911, č. 17, s. 12.

jednac, tote še ałe pre strach od starich robtňikoch ňechcu odvažic vstupic do roboti. Medzi strajkerami jedna trecina uherske krajaňi.

Buttler, Pa. V tutejšim hareštce pre jakeška ňeveľke oklamstvo zavarte šedzeľi dvojmi krajaňi, fabricke robotňici: Nagy János i Gábor Sámuel. Teraz bulo trimane v jich žaľežitosci pojednavaňe pred porotnim sudom, chtori jich za vinnich našol, sud ešči ňebul nad ňima vipovedzeni. Druhe kamaraci tam v hareštce zos žartu nastrašiľi jich, že na šmerc budu odsudzene, i tak še zľekľi od teho, že sebe život chceľi odebrac. Už v ostatňim okamžeňu priskočel ku ňim varjaš, a porvazi, s chtorima še obešic chceľi, tim poodbiral. Tak teraz tich spoluhareštantoch, chtore s ňima ten plani žart zrobeľi, ostro poštrofaľi.

Tonopah, Nev. Striberna baňa Belmont še zapaľila a v ohňu 15 baňasi zomreľi, 9 pulmertvich vicahľi a bars veľo v baňi zostaľi. Do košara, chtori ľudzi vicahuje, tak veľo ľudze še naharľi, že jak s ňima košar višol, v draže štverom vistavajice skali hlavi poodcinaľi. V ratujucej akcii še daľej pokračuje, ałe ňit už ufnosci vecej živich vidostac zos baňi, a preto, žebi oheň še udušil, vchodi do baňi zatrepane budu.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanima cudzožemcami postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, a ňekterich z ňich ai nazad cofla, to jest na deportaciu odsudzela: Farkas Péter, Reznik Ferenc, žena i tri dzeci, Pásztor Antal, Kamp Ferenc, Fogler Mária, Papp Mária, Koncz András,-Mária, Závodszky Mária, Milorad Illés, Feldmann Salamon, Rozner Emil, Lotz Agnes, Révész Erzsébet Mád (Zemplén), Szepesi Julia, Nuszpl Ferenc, Szilágyi Teréz, Skultéti József, Ilona, Margit, Konstantin János, Pocsatkó János Abaúj, Ihász Erzsébet, Mária, István, Sipos Erzsébet, Varga Etel, Körtvély József, Zsekó László Alsószlatina (Ung), Urbán Antal, Mihály, Pásztor Péter, Szálas István, Béla Péter, Németh Miklós, Friedmann Adam Sztropkó (Zemplén), Novák Pál Péteri (Ung), Deák Ferenc, Vodiscsák Ágoston.

Lakewood, O. Fedor Pál ženu svoju zabil s jednim valkom. Zato ho na triročni harešt odsudzeľi. V peršim sudnim pojednavaňu tricec roki mal dostac, ałe preukazalo še, že zos sebeobrani ju zabil, preto zňižeľi mu pokutu na tri roki. S ňim vjedno provadzeľi do hareštu ai Klebán Józsefa, chtori jeden vagon rozbil a z ňeho vikradnul cukru za cenu 75 centoch (3 kor.), zato ho odsudzeľi na 5 ročni harešt.[184]

Napadnuce jedneho v rozume pobalamuceneho. Jeden Mecker Antal menovani uher, kteri pred ošem dňami z Ameriki do domu cestoval, v mesce Berlin na štacioňe jedneho uradňika zos zadku napadnul a mu s nožom do šiji pichnul. Zotrimaľi ho a odvedľi na poľiciu, tu ho skerze doktoroch daľi povizitirovac, ktere vipovedzeľi, že Mecker je na najviššim stupňu v rozume pobalamuceni. Zatim ho z poľicii do šaľeneho domu odšikovaľi.

184 Naša Zastava. 1911, č. 18, s. 11.

Chicago, Ill. V jednej tutejšej fabriki na virobek dreva pracoval Panker János krajan. Jedneho dňa z ňeznamej pričini zvaľela še jedna veľka hromada virobeneho dreva naňho, chtora mu hlavu podruzgala, tak, že až mu oči viskočiľi. Vcalkom mertveho ho vicahľi z pod dreva. Žena i s dzeckom zostaľi poňim.

Dayton, O. V tutejšim hareštce šedzel zavarti Domonkos János, nad chtorim pre spachane mordarstva sud mal bic trimani v najbľižšim čaše. Pevňe plano mušela stac pravotna zaľežitosc jeho, zato predešol sud richtarski a sam sebe zrobel šmerc. Zochabel ai ľisti po sebe, chtore aľe tak pobalamuceno su pisane, že z ňich ai na pomuceni rozum Domonkošuv uzavirac možno. Šnurku zos bogančoch vicahnul a naňu še obešel na mreže oblaka.

Cleveland, O. Ňeščesťiva pijatika zaš rozburila pokoj jednej fameľii a vihašila ai život muža. Kardos Ferenc tamtej jari vžal za ženu Tóth Jánošovu hovaňicu, Tóth Etelu. Z počatku dobre žiľi, aľe už o paru mešace muža odvabiľi kamaratci do karčmi, tak, že vecej šedzel v salonoch, jak doma i vo fabriki dovjedna. Preto zvada povstala medzi manželami, a jak žena už pri mužovi pijakovi vitrimac ňemohla, odešla od ňeho domu. Potemu, kdiž Kardos poľepšeňe sľuboval, zaš še vracela ku ňemu, aľe toto poľepšeňe ňetervalo dluho, pijatika še znovu začala, horša jak predtim, žena zaš odešla domu, muž ju zaš volal nazad, a kdiž še vracic ňechcela, zastreľil še.

New-York. Strašna katastrofa še stanula počatku apriľa v New-Yorku. V jednej dzešec štokovej fabriki na ženske šati Triangle Shirt Waist Company vibuchnul popoladňu oheň, a medzi jednu hodzinu 150 ľudske životi, z vekšej častki židovske dzivčata zahinuľi pri temu veľkemu ňeščescu. Medzi jednim rokom oheň už šestiraz povstal v tej istej fabriki. Tota okoľičnosc isce ňesmirnej ľehkomišelnosci svedkom je, nad chtoru še teraz oheň vimscil.

Aurora Ill. Tutejše krajaňi katoľici schadzku trimaľi, a na tej uzavreľi, že založa farnosc a novi koscel budovac budu.

Winburne, Pa. Jeden agent v ňemoci podporujuceho spolku Modern Brotherhood of Amerika, menom Teitelbaum József chodzil medzi tutejšima krajanami aj ich do spolku ku vstupeňu privabil. Posbiral odňich od každeho vstupne 5 dollare i 30 centi a uceknul, ňit ho ňikdze. Kviti a poľice, chtorej im za peňeži odevzdal všicke hamišnim podpisom su zaopatrene. Počet na ľep teho švindlera šednutich viššej sto obnaša. Najsmutňejše je vo veci, že obeti po calej Pensilvanii roztrešene o tim oklamstve aňi še ňedoznaju tak naskoro, ked jich tehdi ňeščesce, chorosc zascihňe, mišľic budu, že su vov spolku, aľe podpori predči žadnej ňedostaňu.

New-York. Na jednej dosc frekventovanej uľici mesta mal banku krajan Dobrovszky Gyula. Jedneho rana o osmej jak vše otvoril skľep svoj, o fertaľ pozdňejši vešol do skľepu jeho pomocňik Berczelly István, chtori Dobrovszkeho zamor-

dovaneho našol. Peňeži zos banku všicke vikradnute buľi. Gdovu zos štiroma dzecmi zochabil po sebe. Poľicia už je za petami mordarom.[185]

Ulapeni agent viscahovalcoch. Vov minuli štvartek poľicia zaš jedneho agenta viscahovalcoch do Ameriki ulapela, chtori už od mešacoch zaujimoval še zos tim dobrim dochodek donašajucim obchodom. S ňim bul Csumrik György naddzeňnik zos obci Hernádzsadány, od chtoreho agent 30 koruni dostal, žebi prez chotar prez passu ho preprovadzel. Szegegye Györgyöm še piše ten zos Galicii pochadzajici agent, chtori pred kapitanom še priznal, že zos tim od dluheho času še zaujima a teľo peňežoch zarobel, že už ai brata svojeho do Ameriki mohol vislac. Kapitan na 30 dňi ho odsudzel a na 200 korunovu peňežnu pokutu, a z mesta ho vikazal. Jak višedzi svoju pokutu, do Galicii ho odšupuju.

Ešče jeden ulapeni agent. Malyerovics József šusterski tovariš dňa 24-ho apriľa vov jednej karčme takim spusobom keltoval, že podozrivo bulo každemu. Poňevač šati naňim dosc plane buľi, ňebars ho vdzečňe prijaľi vov karčmi. Poľicia jak še o tej veci doznala duškom išla a predstavela mladeho človeka. 383 koruni našľi u ňeho. Jak še ho dopitovaľi, že zkadzi ma teľo peňeži, to hutorel, že pred paru dňami 440 koruni orekoval. Zos telegrammu Sátorújhelyskej poľicii vikvitlo, že Malyerovics ňeorekoval. Prešovska poľicia potom ustanovela, že on je agentom viscahovalcoch do Ameriki, vikvitlo i to, že u ňeho nachadzajice še peňeži su jedneho viscahovalca, chtori na ňeho jich sverel.

Toledo, O. Počet obetoch rodzičovskej ľehkomišelnosci še zaš zvekšil. Henrik Imre krajan zos svoju ženu do roboti pošľi a dva dzeci: jedno calkom male dzecko i jedno triročne dzivčatko doma zochabiľi. Popoladňu kolo druhej sušedzi dim vidzeľi buchac zos oblakoch Henrikoveho bivaňa, jak tam pribehľi, mala triročna Mariska, jak jedna horaca fakla ľitala na rati kričaci po kuchňi zos horacima šatami. Sušedzi zotarhľi z ňeščesťliveho dzecka šatki horace, i oheň v kuchňi zahašiľi. Rodziče tiž naskoro pribehľi a dzivčatko do špitaľa odvežľi, kdze ho doktore s najvekšu ušilovnoscu piľnovaľi, aľe ho viratovac ňevladaľi. Do večara umarlo.

Delray, Mich. Nagy Balázs krajan, tutejši fabricki robotňik jakiška žart chcel zrobic zos svojim stričnim bratom, Lovász Pálom, chtori aľe ňeznal žart, tak, že še zato bars rozhňeval, na teľo, že jedneho večara počekal Nagya a s jednim nožom tak ňeščesťlivo ho poklal, že tam na uľici mertvi ostal. Ňemiloserdneho mordara poľicia ulapila a do hareštu zavarla.

Bath, Pa. Ernst József krajan vov tutejšej cementovej fabriki, na rozkaz panuv viposlani bul ku popravjaňu strechi teho mľina, kdze uhľe mľeľi. Ňiž tam pracoval prach uhľovi še lapil a jeho šati tiž horic počaľi. Na kedi ho zos ňebezpečneho položeňa višľebodziľi, tak mocno še popaľil, že nasledkom ucerpenich ranoch o paru hodzini umar. Ľem tri mešačni mladi ženač bul.

185 Naša Zastava. 1911, č. 19, s. 16.

Woodbridge, Manitoba, Canada. Kocsár Pál krajan štiri mešačni mladi ženač povadzil, ba ai pobil še zo svoju mladu parku. Možno, že on v tej mišľi bul pri tej bitki, že muši preukazac svojej žeňe, že ju ľubi, bo čul už ňektere ženi še i tak ščežovac: «Moj muž me ňerad vidzi, bo me ešči ňebil». Ľemže žena inakšej mišľi bula, ona ňechcela bic bita, a ňeveľo mišľaci oskaržela muža, aňi sama ňeznala, že co z teho vikvitňe. Tak mišľela, že richtar mladeho pana vikriči a potim domu pošľe; ten jak domu pridze, perša vec jeho budze žeňičku oblapic a še s ňu udobric, i potim nastaňe svati pokoj. Aľe inakši še stalo. Kanadaske zakoni su bars ostre, ňepoznaju žadne žarti, ňepoznaju aňi toto na ňekterich našich krajoch panujuce prislovko: «pénz olvasva, asszony verve jó», (peňeži čitane dobre, a žena bita dobra). Aľe toto prislovko je ňedobre, ľepši bi bulo i u nas kanadaske zakoni trimac. Tehdi ai Kocsáruv učinek inakši posudzovaľi. Porotne sudcove, jakkoľvek vidzeľi, že manželka še aňi kus ňehňeva na muža svojeho, predči ho za vinneho vihlašiľi, a okrem vecej tiždňoch, chtore pod inkviziciu vov hareštce strovil, odsudzeľi ho na dvaročni bereciňec i na pejdzešat korbače, chtore – poňevač jich naraz aňi najmocňejši chop vicerpic ňevlada – na dva zavodi po pejcidvacec mu vičitane budu. Kocsár po prečitaňu strašňe ostreho sudu zomgľel, a žena tak horečňe plakac počala, jak kedbi tote pejdzešat korbače jej buľi čitaľi. Kocsára hňed odprovadzeľi do «Stony Mountain» okresneho krajinskeho hareštu ku odšedzeňu pokuti. Korbačovaňe ešči vše v modze vov štatu Canada. Už davňejši čas započaľi akciu proci tej celesnej pokuti, aľe doteraz vše bez visledku.

Cleveland, O. Ňeščestliva paľenka zaš jeden život krajana požadala v obet. Németh István v jeden sobotni dzeň po obšahnutej placi ňe domu, aľe do karčmi mal drahu, tam še opil a ňepokoj robil druhim spokojnim hoscom, z chtorich aľe vecejmi už tiž podkuražne buľi. Németha perše viruciľi von z karčmi, potom aľe, jak zo svoju rebeliu aňi daľej ňechcel prestac, počaľi ho mlacic, jeden z ňich ai nožik vicahnul, koňec pijanstva a bitki bul ten, že Németha na rano poľicia mertveho našla na uľici. Kompaňiu zbitľivcoch poľicia do hareštu zavarla. Medzi ňima su Hollinger József, Németh Lajos i Petrónyecz Pál.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňm čaše nasledujicich krajanoch zastavila na draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest nazad do kraju cofla: Orbán Agnes, István i Anna, Konapecz Tamás, Jakubek Jakab Jászómindszent (Abaúj), Wagner Anna, Péter, Magdolna i Mária, Mátyás Jakab, Gönczi Zsófia, Schüller Anna i József, Barabás József, Bergkessel János, Smuk Mihály, Baksa József, Julia, László, Dömötör Vilma, Schneider Erzsébet i Péter, Richtmann Berta, Csányi András, Boskó Julia Vinná (Ung), Csapulák András, Dupály György Parnó (Zemplén), Szakács Borbála i János Hidasnémeti (Abaúj), Vajó Julianna i Erzsébet Vaján (Ung), Simkó József, Dunyák Mária, Mihály, András Rudabányácska (Zemplén), Spisák Karolin Saca (Abaúj), Nesz Terézia, Ignácz Mihály.

Leisenringen, Pa. V tutejšej Frick Coke Co. baňi Hordós Mihály krajana jeden s uhľami pulni vagon zachvacil pod koľesa, chtore mu ruku i nohu calkom odrezaľi i perši mu mocno potlukľi, tak, že ho mertveho vicahľi z pod koľesoch. Gdova z vecej širotami zostala poňim.

Canonsburg, Pa. Strašňe veľo obeti ľudskich životoch požaduje v amerikanskich majnoch okrem uhľoveho plinu ai tota ľehkomišelnosc robotňikoch, s chtoru pri praci pokračuju. Ňedavaju totižto nadosc pozor na to, žebi verch vikopanich uhľoch nad sebu dobre a pevňe podštemplovaľi. I teraz zaplacil zo životom totu svoju ľehkomišelnosc jeden krajan László Gyula, na chtoreho povala še zavaľila a mladeho čľoveka na šmerc zabila. Žena s dvoma širotami zostala poňim.[186]

Amerika a šmerc. Láng József zos Sárospataku pred vecej rokami do Ameriki pošol. Tam sebe paru koruni zošporoval, a poňevač už i ňevladni bul i roboti ňebars bulo, domu prišol. Tu v Sárospataku v cichosci žil 52 ročni človek, aľe smutno skušoval, že peňeži še mu z dňa na dzeň umenšuju, a on nazad už isc je stari, odhodlal še, že še ušmerci. Svoj skutek ai vikonal – obešel še. Ked ho obačiľi už mertvi bul.

Koňec tancu. V obci Cirókahosszúmező Mészáros János parobek taňec usporadal mladeži. Zos počatku poradňe še zabavjaľi, doki i Juikó Mihály parobek, amerikan še s Mészárošom povadzil, chtoreho s bokserom po cherbetce dvaraz i uderil, a druhe parobci zos žeľeznima vidlami na teľo poštuchaľi, že teraz za 20 dňi v posceľi ľežic budze.

Vivandrujuci agent. Horvát Sándorova, gdova jedneho gazdi obci Laborcszög vivandrujuce ženi do Ameriki, prez chotar preprovadzala. Z Nagymihálya vecej dzivčata odprovadzela až do Vidňa, kdze jich jeden agent ku daľšemu cestovaňu odňej odebral. Ňedavno tiž šesc dzivčata preprovadzala, aľe hraňična poľicia jich zastavila. Hlavni orsacki Horvát Sándorovu na otazku vžal, pre jej prestupek ju na 100 koruni poštrofal a na dva tiždňe zavrec dal.

Modoc, Pa. Na tutejšim baňasskim pľejže ešči tamteho ľeta vešeľe trimaľi, na chtore medzi veľoma hoscami ai Losonczy Ferenc bul povolani zos svojim sinom. Tam buľi ai dvojmi bratca, Alföldi Károlyi István, chtore še hňevaľi na Losonczeho fameľiu. Jak hosce už mocno ponapijane buľi, započala še zvada a hňed ai bitka, pri chtorej Losonczy obidvoch bratoch Alföldovcoch postriľal s revolverom. Károlya na šmerc trafila kuľa, István poraňeni dluhe mešace ľežel chori. Za toto mordarstvo staľi pred sudom obidvojmi Losonczy Ferencove, otcec i sin. Porotne sudcove mladšeho Losonczy Ferenca za vinneho visloviľi, nasledkom teho dvacec ročni harešt ho čeka.

Pittsburg, Pa. Jeden z Uherskej pochadzajici privatni detektiv, žid, Ungár Móric poklamal vecej krajanoch i druhich cudzich ľudzi a uceknul do New-Yorku zos svoju pisarku. Poľicia na obžalovaňe vecej poklamanich počala ho hľedac

186 Naša Zastava. 1911, č. 20, s. 12.

a ho ai vinašla i postavila ho pred sud, kdze ho na 500 dollare pokutu a na šesc mešačni harešt odsudziľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Horváth Julianna, Ruzsáki Imre i žena Terézia, Szénái Mária Sztropkó (Zemplén), Verba József Istvántelek (Zemplén), Balogh Mária, Kovács János Abara (Zemplén), Drozik János, Janicskó Zsuzsanna, Koch János, Spisák György Bárca (Abaúj), Bola János, Bányász József Bártfa (Sáros), Stecz János (Sáros), Gabányi András Felsószalók (Szepes), Gelber Róza Rohonc (Ung), Petró Mária, Pleszka György, Fejedelem Mária Szepsi (Abaúj), Pazsitka János, Szilvást Miklós, Nozár Pál, Nagy Anna Ung, Pipoly István, Hoza Katalin Kassabéla (Abaúj), llyó Mihály, Harmarczák Anna Kassa (Abaúj), Matuska András, Drotár András Felsőmislye (Abaúj), Szabó Verona Tarnóca (Ung), Maicher Katalin, Simon Ferenc Legenye (Zemplén), Vanics István Lénártó (Sáros), Hlancsó János.

Harrisburg, Pa. V tich dňoch bula publikovana ročna sprava o uhľovich majnoch. Vedľa tej ľem vov samim štatce Pennsylvania 1125 ľudzi utraciľi svoj život vov majnoch podčas jednoročnej praci.

Cleveland. Stempa András krajan, ňiž zo ženu v robotce bul, maleho 8 ročneho chlapčika, svojeho Andráša doma zochabil. Ten z dluheho času počal vov kasňoch šukac i do ruki mu prišol otcuv revolver, chtori dosc ľehkomišelňe otcec na takim pristupnim mescu nabiti zochabil. Chlapec še bavil s revolverom, ten vistreľil a na kedi rodziče domu prišľi, dzecko svojo mertve našľi. Šerdco malo prestreľene.

Cleveland, O. Tote dňi bul trimani sud nad Vozár Jánošom, chtori svojeho krajana, kamarata, Németh Istvána s jednim nožom na šmerc prekľal. Sudcove ho sice za vinneho visloveľi, poňevač aľe je ešči maloľetni, preto ho do popravujuceho inštitutu poslaľi. Že keľo roki budze tam, to ešči ňeznac.

Bradley, O. Na tutejšim baňasskim pľejže tote dňi ňeščesce še stalo, chtoremu život jedneho z našich krajanoch padnul v obet. Laki István i Kató Károly vjedno zešľi do majni mašinovac, to jest s mašinu uhľe rezac. Laki še aľe pri robotce pošľisknul a medzi mašinovo koľesa spadnul, chtore mu calu pravu nohu na zdlužku prerezaľi, ai indzej ho mocno pokaľičeľi. Kato doraz zastavil mašinu a ňeščestľiveho kamarata svojeho ratoval, ľemže inakši mu na pomoci bic ňemohol, jak že poľecel po doktora, chtori aľe strašne pokaľičeneho človeka viratovac ňemohol. O paru hodzini umar. Ľem 24 ročni bul.

Cleveland, O. Nagy József krajan od ješeňi chorľavel, aňi roboti ňemal. Jedneho večara išol od kamarata svojeho ku domu. Jak ku Nickel Plate žeľezňici došol rampa še spuščala a takoj v tim okamžeňu i žeľezňica pribehla. Nagy še jej sice vistupil, tak, že žeľezňica kolo ňeho prebehla bez teho, žebi še mu bulo

daco stalo, ale od strachu predči spadnul a jak ho okolo iduce ľudze zo žemi podzvihľi, mertveho ho našľi. I tak chori človek od veľkeho zľeknuca na šerdcu poraženi ostal. Žena zos dvoma dzecmi zostala poňim.

Middletown, O. V tutejšej American Rooling Mills Co. žeľeznej fabriki Takács Jánošovi jedno čežke žeľezo spadlo na nohu a tak mu ju pokaľičelo, že mu ju odrezac mušeľi.[187]

Dikinson, Pa. Vov tutejšej Hebron majni pracoval krajan Kovács Ferenc, kdze zos puškovim prachom rozstriľoval kamenne uhľe. Prach pred časom vistreľil a vov blizkosci pracujiceho Kovácsa tak mocno popaľil, že doraz umar. Poňevač od druhich calkom na straňe robil, ňichto o jeho ňeščescu ňeznal, až jak nočne robotňici prevekslovac prišľi tich, chtore vedňe robiľi, tote ho našľi tam umarteho.

East St. Louis. Mucsi Mihály krajan, chtori už davňejši je v Ameriki, pred dvoma rokami poslal ai po svoju fameľiu, žebi všicke dovjedna čim skorej teľo zarobic mohľi, žebi še domu navracic, a tam s menšima staroscami žic mohľi. Tej ušilovnosci familiarnej vov vihľedavaňu každodzenneho chľeba ostala obetu Mucsi Mihályova manželka, chtora, žebi meňej vidavku bulo na uhľe, tote ai kolo žeľezňicoch sbirac probovala. Pri tej robotce jedneho dňa žeľezňica ju prešla a ju na šmerc zabila. Dvojo dzeci zochabila mužovi zarmucenemu.

Lackawanna, N. Y. Zos Zempľinskej pochadzajuce krajaňi Tóth István i Faragó Mihály od davna v ňepraceľstve žiľi jedno s druhim. Obidvoch totižto viruciľi zos fabriki pre pijanstvo, a potom jeden na druheho ščežoval, že tamten je pričinu jeho viruceňa. Teraz ňedavno stretľi še, naturalna vec, že v karčme, daľi še perše do zvadi, potom ale i do bitki, pri chtorej Faragó s jednima vidlami prevaľil hlavu Tóth Istvánovi. Zpervotku ňebulo ufnosci, že še zos rani vihoji, ale doktore ho triraz operovaľi, i tak še poščescilo mu život oratovac. Koňec pijanstva tehdi, že jeden za tri mešace vov špitaľu ľežel v najvekšim ňebezpečenstve života, v v ňesmirnich boľescoch, kdiž ho doktore rezaľi ; druhi ale vov hareštce strovil štiri mešace. A fameľia medzi tim ňej še paše, abo po žobraňu ňej idze.

Bradley, O. Zos Abaujskej obci Nagyida pochadzajici krajan Szakács János vov Supply Co. majni viposlani bul ku popravjaňu električneho drutu. Dal še do roboti, ale medzi tim chtoška puščil eľektriku a Szakács jak še zos ľevu ruku dotknul ku drutu calkom še popaľil. Ščesce, že druhe robotňici skoro obačiľi ňeščesce i ho višľebodziľi na chitro, ale i tak potrime paru mešace, ňiž budze mohol robic.

Littleton, Ala. Zos ňeščescom, chtore še vov Throop udalo takoj naraz ai vov Littletonu mala šmertka strašňe veľke žňivo, Vov tutejšej uhľovej baňi vibuch še stanul, a pri temu 115 ľudze duškom umarľi, 125 ale za živa privarilo. Robotňici krem pejcoch všicke odsudzene hareštantci muriňi buľi.

---

187 Naša Zastava. 1911, č. 21, s. 13.

Cleveland, O. Na Deabor-uľici jeden novi dom buduju. Pri temu robil jeden krajan Lóry János na druhim štoku, zatočila še mu hlava, i spadnul na uľicu, kdze ho zos calkom potlučenima udami pulmertveho našľi. Ňit ufnosci, že še vizdraveje.

Allegheny, Pa. Spomľi sme už, že krajan Tóth András, chtori zos zmiľki na doživotni harešt bul odsudzeni a z teho dvacec roki – kvet svojeho mladeho života ai odšedzil – teraz, kdiž še ňevinnosc jeho preukazala, jak zohnuti starec višol z hareštu. Ňeščestľivi pad jeho po calej Ameriki veľki ruch vzbudzil, na teľo, že ablegat Stein v legislature harrisburgskej poddal zakonnu predlohu, vedľa chtorej štat Pennsylvania povinnovati je Tóth Andrášovi dzešectišic dollare odškodneho zaplacic, žebi takim spusobom ostatek svojeho života komotňejši strovic mohol. Okrem teho tak čuc, že i zos fondu Carnegie tiž dajaku penziu dostavac budze. Chto zna, či zos všickim tim odškodnim osladzi še jeho horkosc, chtoru prez dvacec roki v hareštce rad, ňe rad uživac mušel.

Keokee, Virg. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Séra István vov tutejšej uhľovej baňi pracoval a pri tej robotce, jak jeden motor, chtori s uhľami pulne vagoni caha za sebu mu na draže vstreti prišol chcel še mu vistupic ale ňebulo mesca kolo mura tak, že ho mašina pripučila, a calkom ho potlukla. Jak druhe robotňici pribehľi ku jeho viratovaňu, už ľem mertve celo jeho vicahľi z popod mašini.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, do Ameriki: Sifter Mária, Keglovics Ida, Bendekovics Terézia, Meilinger György, Bibza György, Sutnka György, Muha József Felsőzugó (Szepes), Gecz János, Borsodi Márton, Beresík Jakab, Felsővadász (Abaúj), Humenyik József, Kecsköc (Sáros), Klc István, Nagy Anna, Levacsics Erzsébet.

Chicago, Ill. Tutejše socialisti veľku demonštraciu richtovaľi gróf Apponyemu, jak do mesta Chicago mal prisc, ale to še jim ňevidarilo. Predek v tej akcii provadzil krajan, Zsíros Pál, chtori nad tim ňezdaru na teľo še meržel, že še až ošaľel. Perše konzul uherski še smiloval nad ňim a dal mu zadarmo šifkartu do stareho kraju, ale na draže prišla naňho šaľka, tak, že ho na šifu ňeprijaľi, ale do newyorkskeho domu šaľenich ho odprovadziľi.[188]

Ucekaju chlapci. V mihalovskim pochodze už dokončiľi assentirku. Povolane buľi 1300 regrutci, a z tich ľem daco vecej jak 300 chlapi še dostaveľi. Bľižko tišic su v Ameriki. Taki visledek je i v druhich višnich pochodoch ; ked vivandrovaňe v takim pomere pujdze, dňeš-jutre aňi jeden chlop ňeostaňe.

188 Naša Zastava. 1911, č. 22, s. 13.

Z Ameriki ku domu. D. János minuli tidzeň prišol z Ameriki. Mesto teho, abi šumňe domu bul išol ku svojim do vlastneho valalu, ostal v Košicoch, kdze še dobre zamulatoval. Od napoju oslabnuti okolo 2. hodzinoch v noci pred Schalkházom pod stromami zaspal. Rendőr ho do voza, co opitich vožu, vložil a do cemňici še vitrižbec odvezc dal. Tam odebraľi od ňeho 200 koruni i zlatu hodzinku. Ščesce jeho, že v karčme to druhi dachto mu ňeurobil. S ňim spolu cestoval V. Mihály z obci Széplak, chtori s ňim vedno v Amerike robil. Toten pred Uránia-diatrom še vivracil a tak sladko spal na trotuaru, jak doma v mekej periňe. I teho do Miklóša vitrižbec privežľi. A tak dvomi kamaratci še i tu vedno zešľi. Pri tim 100 koruni našľi, chtoru summu tiž rendőre pod ochrannu vžaľi.

Throop, Pa. Vov tutejšej Brice Coal Co. majni oheň povstal prave vtedi, ked vňej 400 robotňikoch pracovalo. Veľkej častki robotňikoch še podarilo uceknuc pred plameňami, ale šidzemdzešattrojo predči tam ostaľi, a šmerc sebe našľi; z vekšej častki všicke našo zos Uherskej pochadzajice krajaňi. Mena tich, chtorich umartich zos majni viňešľi, vedľa amerikanskich novinkoch su nasledujice: Kormán Lajos, Sztropkó Zemplén, Znak Jakab, Benkóc Zempl., Barbarics József, Vojtóc Zempl., Dzurisin János, Zempl., Bilik János, Mattyasóc Zempl., Juhász János, Zempl., Sztoják János, Mestiskó (Kishely) Sáros., Balogh György, Hutka Abaúj, Poklemba György, Dubovica (Tarcadobó) Sáros., Csarnogurszky János Nagy-Frank vágás Szepes., Molnár János, Németh István, Gibarszki András Abaúj, Gál Mihály Vörös Kelemen, Varga Gyula, Vaszczinák Emil, Dalczik András, Kurlovicz József, Praski Adám, Burbonis János Rácz Lőrinc, Hart Ede, Piknák Jakab, Valutás Vendel, Matakonás Jakab, Grabóczki József, Barkó Imre, Miller Péter, Navroczki Sándor, Dvorkovszki Lajos, Ditzkus Mihály, Kelvers Mihály, Sztoják János, Zucskis János, Lukács Henrik, Suba József, Padurlya Károly, Bileszki Mihály, Korovak Szaniszló, Prokop Vilmos, Szalai Ferenc, Bicsko Antal, Rotvell Henrik, Pasko Adam, Poseva Leó. Mena tich, chtore zos plameňoch ucekľi su nasledujice: Varga Sándor, Csizsik János, Gáll József, Horváth János, Iván József, ifj. Kovács János, Farkas János, Farkas Gyula. Na malim baňasskim pľejžiku ňit takeho domu, kdze bi mertveho ňebulo bivalo. Po ňeščescu hňed še zjavil ai ňedostatek, bo v ostatňim čaše ľem prave teľo vladaľi robotňici zarobic, keľo na každodzeňnu viživnosc vistarčilo, odložic ňebars mohľi.

Mishawak, Ind. Major Péter krajan z jednim kamaratom svojim na bľizku vodu Ohio višľi ribi lapac. Na stredku vodi še čolnok z ňeznamej pričini prevracel a ribare obidvojmi do vodi spadľi. Jakkoľvek pľivac znaľi, predči še viratovac ňemohľi, bo vov žimnej vodi kurč mušeľi dostac, i obidvojmi zahinuľi vo vodze. Meno Majeroveho kamarata ňežnac, ľem teľo, že zos Zenta pochadza; jeho mertve celo vicahľi, ale Majora ešči ňenašľi.

Phoenixville, Pa. Nagy István krajan, robotňik tutejšej Berkiomskej ceheľňi, na jednim hľiňenim brižku še pošľisknul a prave na take mesco spadnul, kdze robotňici zos dinamitom hľinu rozstriľovaľi, a vistreľeňe dinamitoveho patro-

na čekaľi. Patron v tim okamžeňu vistreľel, a Nagya da na 50 – 60 šuhi visoko virucelo do ľuftu, zkadzi už ľem falatki jeho mertveho cela spadľi na žem.

Detroit, Mich. Jeden vibiti švindler v novinkoch dobru robotu nukal krajanom vov Koloradskich majnoch. Obecal jim, že kompaňia jim ai pul drahi zaplaci, druhu polovičku oňi muša placic. Za totu polovicu drahi peňeži ňej pošľu napredek jem, a on jim žeľezňičnu kartku pošľe. Veľo krajaňi mu šedľi na ľep, ňe ľem ztadzi, aľe i zos mestoch South Bend, Kalamazoo, popošilaľi mu polovicu drahi, paru sto dollare, a čekaľi žeľezňične kartki. Aľe še jich dočekac ňemohľi, počaľi še dopitovac o pana Rónay jeho kdze je, co je, odpovedz ňikadzi ňedostaľi. Ztamadz, zkadzi ľisti za peňežmi nadaval, ai kdze mu peňeži poslaľi (Denver) uceknul.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla : Simon István, Picék József i sin István, Kaszinecz József, Szerednye (Ung), Csuhák Teréz, Mária, Eszter, Szedonia István, Lagyák Júlia, Sztankics György, Roses Mária, Felsöodor (Sáros). Ivancsics Johanna, Ilona i Ferenc, Manhard János i Mária, Szanczer Borbála, Bodvai Lidia i Mária, Szabó János Salkó Anna, Pribera Mihály i Mária, Peczus János Oroszvágás (Zempl.), Kovács József, Butis Zsófia i Éva, Matuska András, Mánkét János i Mária, Csarni András Szárazvölgy (Sáros), Rung József, Tóth György Rozgony (Abaúj), Postel János, Zubács János, Vukovics István, Szabados János Bezsóc (Ung), Károly János Nevicke (Ung), Sajecz János Bezsóc (Ung), Gudzon János Kelen (Zempl.), Dudik János Nevicke (Ung). Demkó Antal, Krokoska Mária i Ilona.

Castalia, O. 28 ročni krajan Czifra László v tutejšej cementovej fabriki mašini mascel zos oľivu. Pri tej robotce še stalo, že še jakoška pošľisknul, a tak ňeščestľivo uderel s hlavu do jedneho veľkeho koľesa, že to to ho v jednim okamžeňu zabilo. Ženu zos troma dzecmi zochabel po sebe.

Fairmont, W. V. Pri budovaňu tutejšej žeľezňici robotňici skali rozstriľovaľi s dinamitom. Pri temu jedna bars veľka skala virucena spadla na cherbet jedneho zos Uherskej pochadzajiceho robotňika Metalics Ferenca, i tak mocno ho potlukla, že duškom umar.

Coper City, Mich. Zos obci Vencselló pochadzajici krajan Encs Mihály v tutejšej majni pracoval. Po robotce dokončenej aľe ňevišol hore jak druhe. Kamaratci vraceľi še po ňeho, aľe ho tam vov baňi mertveho našľi. Poňevač ňebul aňi priva ľeni, aňi inakši na šilu zabiti, mušel na šerdcu poraženim ostac. Ňeprisluchal do žadneho spolku, tehdi na pohreb še mu ľem poskladaľi.

Roanoke, Virg. Vov Pocahontas baňi privaľeľi kameňe troch z Uherskej pochadzajicich robotňikoch. Dvojmi, Káli Sándor i Balia Károly takoj na mescu mertve ostaľi, treceho, Bódi Istvána čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa, aľe tam o hodzinu umar.

Dayton, O. Vov dome zos abaújskeho Nagyszaláncu pochadzajiceho krajana Bagi Józsefa še stalo, že ku jeho dvom chlapcom bavic še prišol 12 ročni Homyák Pál. Chlapci počaľi v chiži prepatrac všeľiňeco, i našľi jeden revolver, s chtorim še bavic počaľi, a v tim Bagi Ferenc zos žartu dzvihnul revolver na Homyák Paleho, že ho zastreľi; revolver v tim okamžeňu vistreľel a kuľka Hornyákovi do hlavi še vrepila. Doktore vov špitaľu počaľi ho ratovac, aľe na darmo, chlapec o paru minuti umar.

Wayne Junction, Pa. V tutejšej žeľezarňi jeden kocel roztopeneho žeľeza še predziravel a puknul. Žirace žeľezo še viľalo na tam stojacich robotňikoch, z ktorich šidzmero šmertelňe a dvanac ľekčejši poraňene ostaľi. Robotňici su z najvekšej častki z našich krajoch pochadzajice slovjaci.

Akron, O. Na tutejšim sudnim pojednavaňu teraz še dokončilo pravo Balázs Józsefa krajana, chtori obviňovani bul, že jedneho serba s nožom na šmerc preklal. Porotni sud ho za vinneho uznal, a ho na 20 ročni harešt odsudzel.

Sebawaing, Mich. Vov budinkoch farmera krajana Báti Petra oheň povstal. Ľudze še skoro zbehľi ku ratovaňu, jak ku jednej maštaľňi prišľi, dzvere otvoric ňevladaľi. Šekeri jim trebalo ku temu, tak rozbiľi dzvere, za chtorima Bátého ženu i s dzeckom zadušenu našľi. Pevňe statek chceľi ratovac, a pri temu jich zascihlo ňeščesce. Odvadzeni statek mušel ku dzverom spadnuc, tak vchod zastavil a Bátiho žena vinsc ňemohla. Ešči žiľi, jak jih vicahľi, aľe nasledkom ranoch od ohňa ucerpenich prave jak muž z poľa domu pribehnul, obidvojo umarľi.

Shelby, O. Na jednej zabave tutejšej pobiľi še napite krajaňi, medzi tim chtoška z revolvera striľac počal, a Kusevics Ferenca krajana trafela kuľka tak ňeščestľivo, že jak ho poraňeneho do špitaľa privežľi, o paru minuti zomrel.[189]

Kalamazoo. Mich. Už minul rok, že krajan Mészáros Lajos do tutejšeho mesta prišol s jednu bars šumnu žensku, chtoru za svoju manželku predstavil svojim kamaratom. Tote dňi aľe pan Mészáros ňespodzivaneho hosca dostal, nad chtorim bars prekvapeni bul; totižto uradňika komiššii nad privandrovanich postavenej, chtori Mészároša s pomocu poľicii do hareštu odprovadzil, a sice z tej pričini, že vov starim kraju tiž ma jednu manželku. Mészáros z počatku počal tajic a protestovac, aľe to mu všicko ňič ňepomohlo, bo poľicia dokazi všicke v ruki mala, ňezbivalo inše, jak še duverňe priznac. Mészároša ai jeho ameriknsku žen, chtorej meno Rankin Vilma urad ellisislandski na deportaciu odsudzil.

Columbus, O. Lax József krajan špišak v tutejšej žeľeznej fabriki jedno žeľezo vezol. Jak ho s kamaratami svojima zebrac chcel, spadlo mu na cherbet a ho na šmerc pripučilo. Odvežľi ho do Mercy špitaľu, aľe už na draže umar. Jedneho brata ma vov South Colombus.

---

189 Naša Zastava. 1911, č. 23, s. 16.

Sanduski, O. Csira Károly, 38 ročni krajan, chtori od davňejšeho času v tutejšej Castalia Co. cementovej fabriki robil, tote dňi na budinku fabriki jakuška reperaciu končil. Medzitim še mu hlava zakrucila, a on z druheho štoku na žem spadnul tak ňeščestlivo, že še na šmerc zabil.

Greighton, Pa. Z našeho kraju pochadzajici robotňik Kluska Mihály v tutejšej uhľovej baňi pracoval. Podčas roboti jedna veľka skala uhľoch še naňho zvaľila. Jak ho kamaratci zpod ňej vicahľi už mertvi bul.

Scalp Level, Pa. Ľehko verice krajaňi zaš šedľi na ľep jednemu švindlerovi, chtori od ňich kervačňe zarobene centi viludzil do svojej banki, a jak mu už na dosc naskladaľi uceknul. Korlat Mihályi tu, i vov Winberu mal banku; klienti jeho najbaržej z našich krajoch pochadzajice slovjaci buľi. Poľicia zaprovedzila doraz inkviziciu a tak višlo na verch, že summ a spreňeverenich peňežoch kolo pejcidvacec tišic dollaroch urobuje. Z počatku ľudze maľi ufnosci, že hocľem jedna častka jich chudobi še prinavraci zos predaňa Korlatoveho domu, chtori das 20 tišic dollare stoji, ľem že švindler še už pevňe na predek richtoval na kradež bo na dom nabral keľo ľem vladal, to jest 16 tišic dollaroch dlužstva.

Painesville, Pa. Kerekes István krajan do domu še sbiral z Clevelandu, aľe poňevač bivaňe jeho daľeko bulo od žeľezňičneho štacionu chcel už skorej skočic zos vagona, jak žeľezňica ešči ňedošla na štacion. Ten ľehkomišelni skutek teľo že zo životom ňezaplacil. I tak še bars potlukol, nohu vitknul, ruku zlamal, tak, že paru mešace ľežic budze.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla: Horváth Mária, Danay Mihály i János, Kubicza Borbála Ordas (Ung), Kovács Erzsébet, Scheininger József Makkoshotyka Zemplén, Román János Szaplonca, Rasavek Terézia i Adam, Péter Margit, Demovics János, Nagy Ferenc, Demján Sándor, Luka Demeter, Fontos Julia i Margita Homok (Ung), Grűnberger József Jászómindszent (Abaúj), Gangl Mihály, Koroszek Mária, Menyo János (Sáros), Hornyák János (Sáros), Bakos Zsuzsanna, Sipos György, Bilanszki Mihály Nagypolony (Zemplén)

Glens Run, O. Zos Szatmárskej pochadzajici krajan, Lengyel József na jednej baňasskej schadzki bul, kdze prezeša taľiaňi napadľi, a ozdaj bi ho i zabiľi buľi, ked bi ho jeho praceľe ňebuľi obklučiľi, a tak ho ochraňiľi. Medzi tima obraňovateľami bul ai Lengyel, chtoreho jeden talian preklal. Vov bezvedomim stave ho vžaľi do špitaľa, tam ho doktore operovaľi, na chviľku prišol ku pameci, aľe potom zomgľel a doktore ho za umarteho vihlašiľi. To ai rodziňe a praceľom daľi doraz na znamosc, a tote prišľi mertvemu na pohreb. Jak jich mňiška odvedla ku ňemu, do tej chiži, kdze vistarti ľežel, zdanlive mertvi naraz stanul a vodi pital i od teho času še mu poľepšilo, tak, že ten, chtoremu už na pohreb prišľi, teraz zaš svoju robotu konči.

Norta Tonawanda, N. Y. Zos Mezőtárkányu pochadzajici krajan 20 ročni Nagy Ferenc pri žeľezňici chodzil, kdze prave jeden vagon šibovaľi. Ňechcel čekac ňiž ho prepňu prešol prez šini, aľe na jeho ňeščesce, bo prave v tim okamžeňu pribehnul z druhej strani jeden druhi cug, chtori Nagya prešol a ho na falatki roztarhal.

Rankin, Pa. Kalya András krajan v tutejšej žeľeznej fabriki pri jednim vibuchu poraňeni ostal. Vžaľi ho do špitaľa, tam aľe pre plane kurirovaňe na treci dzeň zomrel. Po šmerci ho otviraľi, a vtedi višlo na verch, že calkom inakše medecini mu davaľi, jake stav jeho chorosci požadoval.

Dilles Bottom, O. Tóth Jaczko István krajan, chtori v tutejšej Johnson-baňi pracoval, tote dňi skerz jednu veľku skalu uhľoch privaľeni na šmerc zabiti ostal. Žena s dvoma dzecmi zostala poňim.

New-York, N. Y. Tutejši uherski republikanski spolek visokeho hosca mal. President Taft jich navščivil, a na hosciňe ku jeho cti sporadanej še sučastňil. Na tej ai krasnu reč trimal, v chtorej vijevil svojo praceľske citi proci uhrom, a na zdrave uherskeho kraľa Ferencz Jozsefa pohar dzvihnul.

Pittsburg, Pa. Vov majni Jakobs Creek zabilo krajana, 30 ročneho Fazekas Istvána a vov Greensburgskej baňi zaš 25 ročni krajan, Maranyi János utracil život. V obidvoch padoch obetu še staľi bidne krajaňi ľehkomišelnosci amerikanskej, chtora o bezpečnosc robotňikoch ňič ňestoji, pripravi ku jich ochraňe žadne ňema, ľem na to patri, žebi čim vekši dochodek bul, hoc ai robotňici pri tem a o život pridu.

Oxford, N. J. Zos Mándoku pochadzajici krajan, Fodor János v ostatňim čaše ňesmirnej pijatiki še oddal, tak, že še až šalic počal. Zavolaľi doktora ku ňemu, chtori mu pilulki prepisal, z tich každu hodzinu mal jednu vžac, on aľe vžal calu škatuľku naraz a od teho umar.[190]

Slamena gdova. V obci Cselej (Čelovce) Pipa Jánošovi pred 5 rokami na mišel prišlo, že pujdze do Ameriki probovac ščesce, a ženu mladu doma ochabil. Žena mužovi do času verna bula, koňečňe aľe zapomla na lasku a začala hrišnu ľubosc tu z jednim parobkom. Naturalna vec, že ta ľubosc bez ovoci ňeostala, a pred paru dňami jednemu dzecku život dala. Abi še aľe tej haňbi dajak zbula, dzecko 8 hodzini po porodze zamordovala, a na brehu jarka zahrebala. Vec še aľe viznala, hrišnu matku žandare do Ujhelya do cemňici zaprovadziľi.

Vimscel še. Nikolics Lázár zos Tiszahegyes pred paru rokami pre dajaki hrich do Ameriki uceknul. Zatim jeho manželka zos Popor menovanim chlapom začala žic. Teraz še vracel muž z Ameriki, aľe jeho žena aňi čuc ňechce o ňim. Nikolics še vimscic chcel, a jeden dzeň rano, ked Nikolicsova z jej frajirom na vože ku mestu Nagykikinda trimaľi, Nikolics še pri draže do pšeňici skril, a jak še voz ku ňemu

190 Naša Zastava. 1911, č. 24, s. 13.

približoval, dvaraz streľil do zaľubenich. Nikolicsova a Popor ľem ľekčejši buľi pokaličene, skokľi z voza a začaľi ucekac. Nikolics zaňima a ešče šescraz streľel doňich. Popor zostal šmertelňe a žena čežko pokaľičena. Nikolicsa zotrimaľi.

Windber, Pa. Ňedavno sme pisaľi, že jeden Scalp levelski bankar, Korlát Mihály posbiral peňeži krajanoch a uceknul, teraz zas dochadza novina o takim oklamňikovi. Zemány András tutejši bankar už davňejši mušel manipulovac s cudzima peňežmi, klienti, chtore do jeho banki peňeži skladaľi, mušeľi coška obačic, bo po uceknucu Korlátovim veľkima hufami napadľi Zemánya, žebi jim peňeži viplacil. Z počatku paru tišic dollaroch posbiral ku viplacaňu, aľe o paru dňi še vibral na cestu, že idze peňeži serzovac. Pošol – aľe nazad ňeprišol. A vžal zo sebu najmeňej dva-tristotišic dollaroch, naskladanich kervačnich centoch chudobnich robotňikoch, chtorich vekša častka z našich vichodnoslovenskich krajoch pochadzajice krajaňi, slovjaci.

Vansburg, O. Polák Imre krajan pred paru rokami prišol do Ameriki, tu našol robotu, dobre mu išlo, na teľo naskladal peňežoch, že poslal ženu – chtora tiž s ňim bula v Ameriki – domu do kraju svojich rodzičoch navščivic. Ščesťľivo došla domu a o jeden čas dala še na cestu nazad do Ameriki ku mužovi. Došla do Ellis Island, dze ju komiššia aľe pripuščic ňechcela, že ňezdrave oči ma. Apellacia ňič ňestala, bidnu ženu ňepripuščiľi ku mužovi, aľe ju cofľi nazad do stareho kraju.

Middletown, O. Vov tutejšej American Mills Co. žeľeznej fabriki robil Jakovszki Woltka Sándor krajan. Coška pripravjac mal na verchu budoviska, tam še pošľisknul a tak ňeščesťľivo spadnul, že kark zlamal. Jak ho do špitaľa vežľi na draže umar.

Braddock, Pa. V ociľovej fabriki Edgar Thomsonovej Antal András krajana prešol jeden vožik zos žeľezom nakladzeni, chtori ho tak potlukol, že o pul hodzini zomrel. Tricecročni bul i ženu zochabil z vecej dzecmi.

Cleveland O. Zilai Gábor krajan bars ľipkace ruki mal, znaľi o tim ai tote ľudze, u chtorich na kvartiľu bul, tak, že ho ňikda sameho ňezochabiľi v dome, žebi daco ňe spik. On vidzel, že naňho pozor davaju, a že vše dachto kolo ňeho, kdiž jemu rozum prebija, že jakbi še mohol dostac ku gazdiňinim peňežom. I tak zrobil, že ľehnul do posceľi a še za choreho vidal, popital gazdiňu, že ked Boha zna, skoro naj beži po doktora, bo jemu plano, ňedožije fertaľ... Gazdiňa odbehla a ňiž s doktorom vjedno domu prišla, Zilaiho už ňenašla, ľemže to najhorši, že aňi svojich peňežoch ňenašla, vžal jich špekulant zo sebu, a tak ucik, že poľicia ho do dňeš darmo hľeda.

Cleveland, O. Z našeho kraju pochadzajici Osztroczki János dlukši čas chori bul, preto ai robotu utracil, a potom jak še vizdravil, ňedaj Bože druhu, novu robotu dostac. Prešľi dňi, že ňemal falatka chľeba do ustoch. Ku temu chorosc jeho še zaš navracovac počala, nadtim tak zufal, že sebe život odebral, s revolverom še zastreľil.

Muskegon Heights,Mich. Kovács István krajan, chtori poznati veľki pijačisko i ženu taku ma, že on vipije jeden, ona dva. Tota manželska parka v ostatňim čaše tak mocno trajbovala paľenku, že až v rozume pobalamuciľi, višľi obidvojo na uľicu a počaľi na okolo iducich z revolvera striľac. Ščesce, že poľicia jich na skoro ulapila a do hladku položila. Ľemže žena predtim napadla svoju sušedu, chtora jej v draže bula, a bidňicu, chtora ku temu v čeži bula, tak mocno pobila, poraňila, že doktore ňemaju ufnosci ku otrimaňu jej života.

New-Orleans, La. Jeden interessantni pad še udal zos krajanom, Ramják Petrom, chtori na šifi «Eugenia», společnosci AustroAmerican prisluchajicej cestoval, zos stareho kraju do Ameriki. Jeden matroz na šifi, vov veľkej burki rozkaz dostal na samim verchu šifoveho ščažňa (árbóc) jeden porvaz uvadzic; višol hore a cestovatele še pripatraľi na totu jeho ňebezpečňu a šmelu robotu. Naraz bidnemu matrozovi še zatočila hlava a spadnul dolu na tich, chtore še tam na spodku naňho pripatraľi. On sam še na šmerc zabil, a jeden zos pripatračoch Ramják Péter krajan nohu zlamal, ai inakši še mocno pokaličil. Společnosc šifova ho odvesc dala do špitaľu, kdze še vihojil a až tak še dostal pred sud komiššii nad privandrovanich cudzožemcoch postavenej. Tu ho vipuščiľi z totu argumentaciu, že hoc je kalika, aľe poňevač z domu zdravi višol, a ňeščesce še mu na draže stalo, z Ameriki vikazani bic ňemože. Po timto viroku Ramják zapravocil šifovu kompaňiu, a tote dňi mu višol sud, vedľa chtoreho kompaňia povinnovata mu 5100 dollaroch summi zaplacic.[191]

Amerikanski viťaz. Z obci Alsólászló falva jeden mladi chlap pošol do Ameriki, zkadzi po paru rokoch ňedavno še domu vracel. Poňevač aľe vojenskim povinnoscom ešči nadosc ňeurobel, postavel še pred orsackeho. Hericz Márton ho protokollňe visluchal, aľe podčas vipitovaňa še tak ňeslušňe, grobiansko trimal, že ho orsacki napomnuc mušel. Amerikan na to začal orsackemu tikac, hrešic, uderel s dzvermi a ho v amtce ochabel. Na dvore daľej hrešel a každeho, chto mu do drahi prišol, driľel. Orsacki zaňim višol, a poňevač mišľel, že je opiti, dal ho do vitrižbeňa zavrec. Tu začal rezonirovac, dzvere vivažel, a vislovil še, že chto ho zastavic še opovaži, teho prestreľi. Ked to orsackemu oznameľi, višol ku ňemu a ho na otazku cahal. Rozžureni amerikan orsackeho za perši ulapel, uderel, lancušek hodzinkovi rozdrel, a tak še do uceku dal. Orsacki žandaroch poslal zaňim, chtore ho ulapeľi a na pochodni sud do cemňici odvedľi, kdze ho na ľepši mores nauča.

Z Ameriki prišol. Pred rusadlami prišol Beluzsár György Čižmar z Ameriki do Abaújszántó ku žeňe. Od veľkeho ňedostatku calkom zoslabeni a chori bul. Žena ho pilňe obsluhovala, aľe aňi jej laska ňemohla mu tu mišľenku odhnac, žebi še ňezmarňil. Dokľi jeden čas še oddaľila, Beluzsár še zavešil. Jak ho našľi, už mertvi bul.

191 Naša Zastava. 1911, č. 25, s. 13.

Pittsburg, Pa. Zos mister Rovnianekom započati red ňevernich, bezsumeňitnich bankaroch ňechce še na chitro zavrec. Za Rovnianekom Göczel, potom Miller, Korláth Zemanyi všicke jedno za druhim znameňite summi peňežoch bidnich krajanoch pozhartaľi, skľep svoj zavarľi a bankrotovaľi. Teraz v najnovšim čaše počet tich oklamňikoch zaš še rozmnožil: zbankrotoval Klein Jakub pittsburgski bankar, chtori filialki mal ai vov Homestead, a Duquesne; summa preňiverenich peňežoch urobi viššej štverc miľiona dollaroch, tehdi blizko puldruha miľion korunoch v ňašich peňežoch. Oklamane ľudze, z vekšeho všicke našo krajaňi calu revoluciu zrobiľi pri Kleinovich bankoch, tak, že i poľicia mušela zakročic, aľe to všicko nadarmo, Klein zmiznul, možno, že ho aňi ňenajdu, a hoc ho i najdu, peňeži raz prepadnute ňikda še ňenavraca do rukoch bidnich krajanoch.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju cofla: Szeler József, žena i chlapec, Ferenc, König Teréz i Mária, Schultz János, Flischl Magdolna, Koleszár Mihály Parnó (Zemplén), Beke Teréz (Abaúj), Ripics Anna Nagyberezna (Ung), Béres Ferenc (Abaúj), Gazda Mária, István, György, Szladek András, Marosány Mihály, Bach Miklós, žena i dzeci, Denk Emil, Denkán István, Garab János, Vitt Sándor, Donnán József.

Clinton, Iowa. Levinics Mihály z Uherskej pochadzajici robotňik v jednej tutejšej karčme še povadzil zos svojim kamaratom, Milyus István krajanom. Milyus vov zvadi vicahnul revolver a Levinicsa zastreľil. Poľicia ho ulapila a do hareštu zavarla.

Ashland, Wis. Teraz bul sud trimani nad Miller Márton krajanom, chtori v tutejšej deskovej fabriki s jednim kolikom dvoch robotňikoch na šmerc zabil. Porotni sud ho za vinneho vislovil, sud aľe ešči ňevipovedzeni, bo Milleruv fiškaľ nove sudne pojednavaňe pital, počekaju tehdi visledek tej prosbi.

Western, Pa. V tutejšim krajinskim hareštce bul zavarti zos Göncruszka (Abaúj) pochadzajici krajan, Kiss József, chtori pred pejc rokami v Pittsburgu pri jednej bitki na šmerc zakľal jedneho kamarata svojeho. Ešči jeden rok mal odšedzic zos vimeranej pokuti, aľe zunul hareštantski život, a odebral sebe život, skočil dolu zos oblaka hareštu a še zabil. Rodziče jeho v Clevelandze bivaju, tu ho chovaľi.

South Bend, Ind. V tutejšim mesce, jak nam dopisovateľ oznamuje, robota bars plano idze. Zos vecej fabrikoch naraz vipuščiľi robotňikoch. Zos samej pluhovej fabriki Oliver jedentišic robotňikoch puščiľi von z roboti, a v najbližšim čaše vecej fabriki calkom zastavja robotu. To tim baržej vzbudzuje veľki ruch, poňevač, jak pred paru rokami robota stala, prave v tim mesce aňi jedna fabrika ňeprestala robic.[192]

192 Naša Zastava. 1911, č. 26, s. 11.

Zemplinska stoľica. Do Ameriki 240 ľudze vivandrovaľi, a sice z nagymihályskeho pochodu 53, zos pochodu Szinna 39, z vranovskeho a humeňanskeho 26 – 26, z újhelyskeho 25, z bodrogskeho 31, zo szerenčskeho 16, z tokajskeho 5, zo sztropkovskeho 7, a z mezólaborcskeho pochodu 6, z mesta Sárospatak a Újhely 5 – 5. Z Ameriki 270 še navraceľi.

Columbus, O. Lurbitzer Mihály z Uherskej pochadzajici robotňik vtrepal še v noci do bivaňa jedneho amerikana, a ztamadz paru falatki šatoch ukradnul. Dolapiľi ho a vimeraľi naňho pokutu, chtora ňe menša, jak 25 ročni harešt. Turbitzer takoj už započal svoju pokutu odšedzic.

Circleville, O. Jeden murin, niger Thomas Davis zos troma svojima kamaratami zabil a viraboval dvoch krajanoch, Orosz Józsefa i Hegyi Kálmána tutejšich robotňikoch. Davisa odsudziľi na šmerc, tamtich troch na doživotni harešt, chtori takoj už započaľi; ľem Davis apelloval, vikonaňe šmertelneho sudu tehdi še oddaľilo.

South Norwalk, Conn. Szűcs József krajan vešeľe svojo trimal zos Iván Józsefovu dceru. Kolo pulnoci priblukaľi še ku vešeľňikom podnapite šuhaje zos sušednej karčmi, chtore počaľi ňeporadek robic medzi krašňe še zabavajucima, perše jich zo slovami napominaľi, žebi še jak suco spravovaľi, a jak to ňepomohlo, sam družba Gomolycsák István jich virucil z domu. Tote aľe jak kedbi ľem na to buľi čekaľi naraz napadľi Gomolycsáka, štvermi ho ulapiľi z predku, pjati aľe mu takoj nožik vpichnul do zadku do cherbeta. Ňiž doktore pribehľi ku poraňenemu zomrel, vikervačil. Poľicia jich všickich polapala, a do hareštu zaprovadzila. Dvojmi z ňich zos Zempľinskej pochadzaju : Balogh József, Mezózomb i Sallai József, Rad. Prave tote dvojmi su obviňovane s mordarstvom.

De Lancey, Pa. Bachnyák András zos Hnilcsika (Špišska stol.) pochadzajici krajan v tutejšej Adrián baňi pracoval, pri uhľovich vagonoch mal robotu. Jedneho dňa teraz ňedavno spadnul z voza a vagon ho na šmerc prešol. 31 ročni bul, zochabil po sebe manželku zo štiroma drobnima dzecmi.

New-York, N. Y. Zos Uherskej pochadzajici stolarski robotňik, Molnár István, chtori už od štiroch rokoch je vov Ameriki, jedneho dňa, jak z roboti domu prišol, ženu svoju, 23 ročnu rodzenu Seible Annu s jednim nožom na šmerc zarezanu našol. Zos mordarom ňeznamim ňeboha Molnárka veľki boj provadzic mušela, bo i vlasi mala vitarhane. Poľicia je už na dobrim šľidze za okrutnim zločincom.

Braddock, Pa. Zos Špišu pochadzajici krajan, Schmidt János mešarsske remeslo provadzil v tutejšim mesce. Jak druhe podobne remešeľňici, tak ai on i na borg mušel davac. Druhim to ňepoškodzi, jemu poškodzilo, bo takich kundšaftoch mal, z chtorich vecej naraz abo na ňezname mesco pošľi hed do šveta, abo calkom na ňivoč prišli,tak, že zaplacic dlužstvo ňebuľi v stave. Schmidt nasledkom teho veľorazi ňeprijemnosce mal, bo on ňedostal placu, ta ai sam ňevladal zaplacic svojo dlužstvo. Totu ňeprijemnosc potom, jak veľo druhe ňeščestňici, do

paľenki chcel Schmdit utópic, a paľenka potom zavedze človeka do ňeščesca, tak uvedla ai Schmidta.Jedneho dňa še zastreľil.

Steubenville, O. Na tutejšej žeľezňickej štreki cestoval jeden robotňik, chtori ňečul trisk prichadzajuceho cugu, aňi piskaňe žeľezňici, a čuc ňemohol, bo chluchi bul. Žeľezňica pribehla a ňeščesťliveho človeka prešla, duškom umar. Ňepoznal ho ňichto na okoľici, ľem v kešeňi mu našľi jeden ľist zos adresu Marinyák Ferenc, tak mišľa tehdi, že to je meno teho zabiteho.

Duquesne, Pa. Szombathelyi Károly krajan v tutejšej žeľeznej fabriki pracujuci robotňik jakuška čežku žeľeznu hredu mušel dzvihac. Pevňe še v ňim coška urvalo, naraz mertvi spadnul. Ženu zos šesc dzecmi zochabil po sebe.

Negaunee, Mich. V tutejšej Republic Iron & Steel Comp. baňi oheň povstal. Dvasto robotňikoch pracovalo v majni v ten čas, aľe podarilo še jim bľizko všickim uceknuc pred ňeščescom, ľem ošem zostaľi ušmercene plameňami, medzi tima i jeden krajan naš, Puska Ede.

Gallatin, Pa. Cseh Jánoša, 29 ročneho robotňika tutejšich baňoch jeden električni voz prešol, a ho na šmerc zabil. Do spolku ňeprisluchal, ľem z miloserdenstva druhich ho znaľi pochovac.[193]

Zempľinska stoľica. Za te dzešec roki do Ameriki vivandrovaľi 45 tišic 391 narodu, z chtorich ľem 22 tišic 520 še prinavraciľi a tak 22 tišic 871 ľudze tam ostaľi. Te čisla došvedčuju, že vivandrovane vše ie vekše preto z tej pričini, jak ai preto, že veľo i privandrovaňe še množi ministerium pitaju, abi telefon do Stropkova, Szinna, Mezolaborc čim skorej vovedzeni bul. V minulim štverc roku do Ameriki vivandrovaľi z Ujhelya 12 ľudze z pochodu Szerencs 37, tokajskeho 28, sárospatockeho 18, z ujhelyskeho 74, medzibodrogskeho 67, gálszécsskeho 73, nagymihályskeho 138, vranovskeho 67, humeňanskeho 61, szinňanskeho 96, sztropkovskeho 14 a mezólaborcskeho 14, dovedna 700 ľudze. Nazad prišľi do stoľici 792 ľudze.

Pittsburg, Pa. Spomľi sme v jednim predešlim numeru, že v tutejšim Štatnim hareštce život sebe odebral jeden zos Göncruszka (Abaúj) pochadzajici krajan Kiss József. Historia jeho samovraždi je tota, že s ňim vjedno bul zavarti jeden druhi krajan, zos Csércsu pochadzajuci Kocsis András, chtori v tim mordarstve, pre chtore obidvojmi do hareštu še dostaľi, tiž častku mal, aľe še vikrašoval, že on ňevinni, a dotel mordoval Kissa s tim, že mu na oči virucoval, že ľem pre ňeho šedzi v hareštce, že Kiss od teho veľo prenasledovaňa zunul svoj život.

Pocahontas, W. Va. V tutejšej Consolited baňi pracovaľi dvojmi kamaratci Farbiák Pál i Furdek Miksa krajaňi. Zvaľela še naňich jedna skala a obidvojich na šmerc zabila. V tej istej baňi o dva dňi pozdňejši zaš še stalo ňeščestce, chto-

193 Naša Zastava. 1911, č. 27, s. 13.

reho obetu tiž jeden krajan, zos Szentistvánu pochadzajici Kardián Ferenc še stal. Život sice ňeutracel ale noha še mu na troch mescoch zlamala.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila na draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do kraju nazad cofla: Heimlich Etel i Antonia, Burger Erzsébet, Palkovics András Alsóregmec (Zemplén), Fischer János, Hanics Mária i Etela, Szaniszló József, Fejes István, Czinner Mária, Andrej Adam Szinye (Sáros), Resetkó Márton Lapispatak (Sáros), Demnek Róza, Bacsa József Lócse (Szepes), Paulik Mária Czéke (Zemplén), Hovanyecz Anna Tótraszlavica (Sáros), Köblös Ferenc Nagykapos (Ung), Matyi Mária Szirényfalu (Ung), Csiribán István Gálócs, (Ung), Blahó János, Mária, Mihály, Nagy József Tálya (Zempl.), Demkó Anna i Mária Tapolyhermány.

Braddock, Pa. Zaš došol ku nam smutni chir jedneho defraudovaňa bankarskeho. Klein Jakabovo bankrotovaňe zo sebu cahlo ai prepadnuce banki braddovskej jeho brata Izidora, chtori tiž zavar skľep. Poľicia ľedvo vladala narod zotrimac od teho, žebi Kleina ňezabiľi. Šescidvacec tišic dollaroch bulo v Klein Izidorovej banki vkladu bidnich robotňikoch, a summa peňežoch, chtore ľudze preto mu oddaľi, žebi jich do kraju poslal, urobi tiž viššej pejcitricec tišic dollaroch.

Duquesne, Pa. Ku viššemu chiru pridavame ešči jeden podobni zos mesta Duquesne, kdze zaš jeden bankar rokradnul ľudzi. Béda János mu meno, obvzlaštňe zos pošilaňom peňežoch do kraju še zaobiral, tote peňeži posbiral a s ňima špekuloval, ale mu plano višlo, veľo utracel, a utracel ňe svojo, ale cudze.[194]

Striberne vešeľe v Ameriki. Zos Spišskej stoľici (Szepes váralja) pochadzajici krajan Andrejcsák Román zo svoju manželku Mariu minuleho mešaca v mesce Passaic, N. J. slaviľi striberne vešeľe svojo, 25 ročnu pamjatku svorneho a prikladneho manželstva svojeho. Slavnosc še započala v kosceľe, kdze krajan kňaž Rev. Hajtinger Imre trimal omšu svatu a poňej požehnaňe udzeľil jubilantom. Po koscelnej odprave pri bilim stole mala slavnosc jubilarna svojo pokračovaňe, kdze vecej krajaňi braľi učast tak na serdečnej ovacii jubilantom prichistanej, jak ai na hosciňe bohatej, chtoru manželska para z tej radostnej priležitosci svojim hoscom usporadala.

Pocahontas, W. V. V tutejšej baňi pracujici krajan Forbiák Pál, pri kopaňu uhľoch skerz jednu veľku skalu privaľeni ostal i s jednim druhim kamaratom poľakom. Jak jich viratovaľi už obidvojo mertve buľi. V tej istej baňi, takoj ten isti čas zascihlo ňeščesce Kardián Ferenca krajana, chtoremu jedna zvaľena skala nohu zlamala.

194 Naša Zastava. 1911, č. 28, s. 11.

Cleveland, O. Molnár Sándor krajan, inakši trižbeho rozumu, ušilovni človek, v ľistce podišputoval še zo svojim otcom, pre jakeška peňeži. Otcec mu ňedavno jeden grobianski ľist poslal, nad chtorim še Molnár bars rozzloscel, na teľo, že až i život zunul; vipil otrovi, a žebi pevňejši bul, ešči ai še zastreľel.

Pittsburg, Pa. Cteni Redaktor! Amerikanske «slovaci», pod chtorima tich treba rozumic, chtore zapomľi na podlužnu vernosc ku uherskej vlasti, abo chtore s tima ňevernima trimaju a obcuju, veľku senzaciu maju : «Narodny Slovensky Spolok», ten zos čarnej ňenavisci (proci všickemu, co je uherske) še vitrimujuci spolek panslavski bankrotoval. Bankrot proci spolku dzešec spolkovo udove pitaľi, s tim obviňovaňom hlavnich riditeľoch spolku, že spolek o 20,000 dollare oklamaľi. Pittsburgski sud Common Pleas prijal obvinovaňe a bankrot vipovedzel. Jak kediši jeden zos Uherskej pochadzajici slovenski krajan, menom Slovenski János fundoval časopis «Amerikansko Slovenske Noviny», ai založil slovenski narodni spolek, v ten čas i novinki, i spolek praceľskim duchom še choval ku Uherskej. Pozdňejši odebral ho Rovnianek – ten pre panslavske agitacie z Uherskej viruceni odrodiľec – a od vtedi ten ku humanitarnim, v ňemoci podporujicim ciľom založeni spolek panslavske politicke ciľe počal obsluhovac, a všickich pre narodnostne prestupki pokutovanich agitatoroch i tam, i tu v kraju s peňežmi spolkovich udoch podporoval i teraz podporuje, a ľehko verici ľud, zos heslom «ratujme tu našu slovenčinu», buri, viuživa, šilom gvaltom slovenskich mučedelňikoch tvori.
Všicko to, naturalna vec, ňe na teľo z pričini milovaňa ľudu, jak baržej z pričini milovaňa svojej kešeňi, bo pri totich preveľo sbirkoch vše še ujdze paru dzešec tišic i jednemu i druhemu, i chto zna chtoremu apoštolovi panslavskemu. Ľehko je klaski sbirac popri mandľiku. Jak obačiľi muderci spolkovo, že mister Rovnianek už nadosc vitil, odehnaľi ho od mesneho harka a šedľi oňi ku ňemu: mister Ambrosi, ai redaktor noveho spolkoveho časopisu «Narodnich Novinoch» mister Joščak József. Tote nove vudcove mušeľi bars lačne bic, naraz še chceľi najesc, a ľehkoverice chrobački spolkovo, chtore tak veľo tich mozoľnich centoch svojich skladaju do kassi «za tu našu slovenčinu», mušeľi to na skoro obačic, zaš tich chceju odehnac od mesneho harka a požadaľi od sudu proci spolku vipovedzic bankrot, chtori sud ai pevňe z dostatečnich pričinoch vipovedzel. I druhe chorosce panuju medzi «slovak»-ami. «Jednota» uradne novini podobneho mena narodnostneho spolku už od paru mešacoch prestaľi chodzic, a to tiž pre obžalovaňe, chtore spolkovo udove dzvihľi proci vudcoch spolkovich, a sud zaš zos važnich pričinoch zakazal vidavaňe dalše tich novinkoch. Všicke tote veci a udalosce ozdaj ku rozumu privedu už raz pobludzenich našich slovenskich krajanoch, chtore tim falečnim apoštolom na ľep šedľi, a skerz ňich še viuživac davaju, a ku temu bez pričini kuric, zňespokojovac, proci vlasti do ňenavisci privodzovac, ozdaj uznaju už raz, že praca ňenavisci ňebiva sprovadzana zos Božskim požehnaňom, a že narodnostna agitacia Rovnianeka ňema žadneho zakladu a prava, žebi na tim švetce obstala. K. J.

Akron, O. Zos Tótszentpálu pochadzajici krajan 28 ročni Bogdán István v tutejšej gummovej fabriki Alkali Rober Co. pracoval. Pri robotce mašina ho porvala za ruku, i bi ho bula na šmerc zabila, kedbi spolupracujuce robotňici ňebuľi pribehľi mu ku pomoci. Život mu oratovaľi, aľe ľevu ruku utracil. Mašina mu ju odcala. Tak še množu kaľiki v Ameriki.

Gypsum, O. Ominger Ferenc krajan v pijanim stave zastreľil svojeho kamarata Bényi Józsefa. Teraz bul nadňim sud trimani, Garver portelintonski richtar odsudzil ho na šidzem ročni harešt, chtori takoj započal. Pri vipovedzeňu ostrehu sudu Ominger še zos svojim opilim stavom vihvaral, aľe richtar prave to považoval za vekšu vinu, že opiti bul.

Cleveland, O. Dankó György krajan, chtori pri automobiloch robil, jedneho večara pušku čiscel, zapomnul na to, že v jednej ruri nabitek bul, pocahnul kohuta, puška vistreľila, a Dankó mertvi na žem spadnul.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do kraju nazad cofla : Korpics Lina, Zlebics Mária, Balogh Mihály Mokcsa (Ung), Pál Gyula, Megyás János Kisvészlő (Sáros), Markovics Mária, Brenner Lujza, Varga Mihály Kánya (Abaúj), Melnik György Perecsény (Ung), Klacsko István Szedlák Teréz (Abaúj), Cseh Sándor, Kották Erzsébet, Krisztina i Anna, Schadl Erzsébet, Rizsák Mihály i Borbála, Nehéz Jánosné i Mária Kistoronya (Zemplén), Gergely Mihály (Zemplén), Kiácz Ferenc, Fagyas Borbála Vaján (Ung), Ochodnyiczky Anna, Tálló Anna, Meznárics Ferenc, Zvanziger János, Kopáczi Terézia i Anna, Jurcza Judit, Szennai István, Hujder Katalin, Vágó Jenő, Bálint Ferenc, Rigelsky József Domány (Szepes), Gedeon Dezső Alsómecenzéf (Abaúj), Krizsák Mihály.

Williamson, W. Va. Z Uherskej pochadzajici krajan, Szíjártó István v tutejšej uhľovej baňi ňeščestlivo pochodzil, privaľeľi ho uhľe, take čežke rani dostal, že po trapeňu dvoch hodzinoch zomrel. Už 17 roki bul v Ameriki, ženu zochabil po sebe, dzeci ňemaľi. Vov sušednej baňi tej istej kompaňii tiž uhľe privaľiľi Dutkovics Józsefa krajana, chtori ženu zos 5 dzecmi zochabil po sebe.

Wilkesbarre, Pa. Vov Larksvillskej baňi Delaware & Hudson Co. z ňeznamej pričini oheň povstal. Baňasom še poščescilo uceknuc pred ňeščescom, aľe štirmi predči tam zhoreľi. Jeden Fender György, druhi Moldis János, tamtim dvojim mena ňezname, ľem teľo, že z Uherskej pochadzaľi.

Bruceton, Pa. Németh Ferenc krajan vov Pittsburg & Buffalo Coal Co. baňi pracoval, jedneho dňa jak z roboti domu išol prešla ho žeľezňica, na mescu mertvi ostal. Dzeci i ženu zochabel po sebe.

Fremont, O. Ňedaľeko teho mesta veľke žeľezňične ňeščesce še stalo, pri chtorim veľo ľudzi najbaržej našo krajaňi zahinulo, medzi tima trojmi zomreľi: Turza Ferenc Buzita (Abauj), Papp József i Fischer József Egerszalók, pejcmi

bars čežko poraňene ostali: Nagy János, Bozsik Sándor, Beck János, Keller András, Fehér József.

Wheeling, W. Va. Tote dňi veľki oheň povstal v totim mesce, zhorel slovenski katoľicki koscel. Zos horaceho budoviska ľem s čežkim trapeňom še podarelo pľebanovi svatosc oltarnu viratovac. Škoda cirkevnej obci je bars veľka.

Butler, Pa. Jeden uherski robotňik tutejšej fabriki na žeľezňične vagoni, 45 ročni Korniczky György, chtori pri bars čežkej robotce bul postaveni, pevňe še mušel preplužic vov čežkej praci, teraz ňedavno, jedneho dňa jak do fabriki išol, spadnul na draže mertvi.[195]

Ukradnuti rukov ľancušek. Friedmann Ignác zos Girált pochadzajici, terajši americki obivateľ minuli štvartek večar zos svoju 18 ročnu dceru do mesta Eperjes pricestoval zos New-Yorku. Vov mesce na čarnim Orľe zešol na jednu noc, bo druhe rano do Giraltovcoch chcel odcestovac, žebi rodzinu svoju čim skorej mohol navščivic. Rano predčim bi na koč bul šednul, obačel, že rukovi lancušek jeho dceri, chtori 300 – 400 koruni ceni ma zos chiži skapal. Duškom vec oznamel poľicii, Gál János rendőrführer do podezreňa vžal Sztraka Andráša hotelneho sluhu, chtori perše tajel, pozdňejši aľe še priznal a odprovadzel rendora ku pecu, kdze braziletu skril. Poľicia o sebe zapomnuteho sluhu duškom zotrimala.

Cleveland, O. Zazračnim spusobom zachraňil Boh male pultreca ročne dzecko krajana Kest Sámuela. Spadlo zos treceho štoku jedneho domu na cementovu žem uľici, i jak ho zo žemi posbiraľi ňe ľem že žilo, aľe i hutoric i chodzic počalo. Krem strachu ňič še mu ňestalo. Take čudne viratovaňe še s ňim už na druhi zavod stalo. Raz jak mu ľem paru mešace bulo, vežla ho služňica na jednim vožiku, zochabila ho na chviľku, i ňeznac, jak dostal še vožik pod koľesa jednej žeľezňici, chtora vožik na marne falatki potriskala, dzecko z vožika na paru šahi von virucilo, aľe še mu inše ňič ňestalo.

Chicago, Ill.. Jeden z Uherskej pochadzajici slovenski skľepar, Ernest Ede, chtori ai zos pošilaňom peňežoch do kraju še zaobiral tote dňi zmiznul, ňichto ňezna kdze še podzel. Tak mišľi aľe poľicia, že uceknul do kraju, preto do všickich pristavoch telegrafovaľi zaňim, a opis jeho osobi porozpošilaľi. Dvacec tišic dollare chibuju vov skľepe, teľo nasbiral Ernest bankar od krajanoch.

Little Joint, Ind. Smutni pad zavisci dava nam na znamosc jeden tutejši krajan. Američaňi všeľiakima prostredkami še ušiluju našim bidnim krajanom život občežovac, i teraz jich vikazaľi z jednej fabriki. Majitel vipušcil jich z roboti a povedzel jim, že jich pozdňejši zaš nazad prijme, aľe teraz jim ňemože dac roboti pre amerikanoch, chtore mu zos štrajkom hroža, ked uherskich robotňikoch do roboti prijme. Krajaňi cerpeľi, a čekac chceľi, ňiz še amerikaňi uspokoja, aľe to še ňestalo.. Amerikaňi jak vidzeľi, že še našo krajaňi dobrim spusobom vistu-

195 Naša Zastava. 1911, č. 29, s. 14.

pic ňechcu, jednu noc zapaľeľi nad ňima chižu, tak, že ľem čežkim trapeňom še znaľi viratovac zos ňebezpečenstva, chtore jejich životu hrožilo.

Cleveland, O. Somogyi József krajan už vecej roki pracoval v jednej tutejšej žeľeznej fabriki, aľe utracil robotu i mušel hľedac indzej svoj zarobek, pošol do sušedneho mesta Diroit, tam robil prez dzeň a na noc domu chodzil. Jedneho večara pijani prišol domu, počal svoju ženu potvirac, že mu je ňeverna, potom v zlosci vžal nož a ženu čežko poraňil. Tak mišľel, že ai umarla, ozdaj od strachu nad tim učinkom svojim višol na pujd a tam še obešil. Jak ho našľi už zdrevňeti bul. Žena jeho še vizdravila.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do kraju nazad cofla: Szafes Margit Migléc, (Abauj), Valak Mária, Urbancsik István Forró (Abauj), Csernák János, Gécs Erzsébet, Varholya Julianna Mikóháza (Zempl), Urban György Malyóc (Ung), Szedlák Teréz Kánya (Abauj), Man János Magyarlápos (Ung), Jablonovszki Antal Szomolnok (Szepes), Karaffa László Kavicsos (Sáros), Domokos István, Stopka Anna, Rácz János, Mayer Mihály, Smajda Erzsébet, Jakab Mária Szirénfalu (Ung), Helvig György.

Youngstown, O. Türk Károlyoveho 12 ročneho maleho chlapca, ňiž še s druhima kolo žeľezňičnich šinoch bavil prešla žeľezňica. Tak čežke rani ucerpel, že jak ho do City špitaľa odvežľi, kdze ho doktore operovaľi, o paru fertaľe zomrel.

Alliance, O. V tutejšim mesce tote dňi veľki oheň pustošil. Pri temu ai vecej z našich krajanoch škodu ucerpiľi. Medzi druhima Szölösi János šuster – poňevač oheň v noci bul – ľem čežko znal ai život svoj viratovac. Všicko co v chiži mal to v ohňu prepadlo. On sam še tak mocno popalil, že na veki budze nošic na sebe znaki teho ohňa.

Aurora, O. Pred paru mešacami še stalo, že tutejši krajan Kárászi György zamordoval jedno mlade dzivče, chtore rodziče dzivčecino od ňeho braňiľi. Teraz bul nad ňim trimani sud, pri chtorim ho na doživotni harešt odsudziľi.

Toledo, O. Verhovay spolek, chtoreho udove najbaržej magyare teraz budze trimac svoju pejcidvacec ročnu konvenciu. Dzešec tišic udoch počituje ten najstarši ai najmocňejši podporujici spolek. Na jubiľarnu schadzku všicke 200 filialki pošlu svojich reprezentašoch, tote še radzic budu, jak bi mohľi ešči baržej rozprestrec svojo blahodarne učinkovaňe, s chtorim interessii krajanoch zastavaju.

Columbus, O. Do bivaňa krajana Kerekes Andráša prišol jeden agent s hodzinkami, nukal jich na predaj. Kerekes mal dzeku kupic jednu, aľe še mu draha vidzela. Na to agent mu povedzel, že jeho kamarat dolu tiž ma hodzinki, tote su tunše, ňej zejdze s ňim dolu na uľicu, a ňej sebe jednu tunšu hodzinku vibere. Kerekes ai zešol, aľe ňemal času aňi še ozvac, jeden z tich agentoch zlodzejoch ho po hlave zahmaľil, druhi mu nož vephnul do rebroch, a peňeži mu vikradľi.

Pulmertveho ho odvežľi do špitaľa; doktore ňemaju ufnosci, že še vizdraveje, bo je bars čežko poraňeni.[196]

Zempľinska stoľica. Do Ameriki z calej stoľici v minulim mešacu juni 209 vivandrovaľi a 200 še prinavraceľi.

Okradzeni krajan. Padó János, isti krajan z Ungvarskej stoľici z Ameriki ku domu iduc, ked v Košicoch na žeľezňicu šednul, jeden vojak skočel ku ňemu, bugiľar z kešeňi, v chtorim 100 koruni buľi višarpnul a ucekac začal. Havjar rendőr a Drobnyák žeľezňičar dohaňaľi vojaka, chtori jim aľe zmiznul po uľicoch.

Našo amerikaňi, ked ku domu idu, maju ten haňebni običaj, že še tak zrežu, jak kocure. Gyamu Jakab vedľa teho običaju v Košicoch še tak opil, jak mače a začal po uľici vreščec, jak šakal. Na Kossuth uľici na jedneho hauzmajstra še oboril, chtoreho zbic mu dzeka prišla. Hauzmajster aľe vitzneho amerikana za hajštuk ulapel a zaten čas trimal, dokiľ jeden rendőr ho odebral a na poľicajni urad zaprovadzil, kdze ho za ten čas zavreľi, dokľi še vitrižbel a tak jak človek še svojim, chtore ho doma čekaľi, zjavic mohol.

New-York, N. Y. Semsey Károly švedek ňekdejšich slavnich časoch uherskej vojni za šlebodu, 1848/49. honvédónagy tak ai amerikanskej občanskej vojni herdinski bojovňik koncu mešaca junia zomrel. Ňebožčik prez 24 roki bul hlavnim uradňikom ellis-islandskej komissii nad privandrovanich cudzožemcoch postavenej, a v timto uradze veľo dobreho robil našim krajanom, chtore obvzlaštňe tam v tim cudzim daľekim kraju, kdiž najbaržej buľi vistavene ňespravedľivosci amerikanoch a anglikanoch, potrebovaľi zastupca, orodovňika, a teho vov osobe dobreho a laskaveho Semsey Károlya vše našľi. Zname padi, chtore še zos našima rodakami, zos Šarišskej a Zempľinskej pochadzajucima stavaľi, že komissia jich vtedi, jak už prez moro prešľi cofla nazad do stareho kraju, peňeži premarňene, doma ňit co hľedac, co ma v tim dešperatnim padze bidni človek počac? I stalo še, že z nahodi, abo narokom, abo skerz apellaciu, to jest odkazaňe zaležitosci ku najhlavňejšemu vudcovi ellis-islandskej komiššii, chtorim vudcom Semsey bul, taki krajan dostal še pred osobu Semsey Károlya, teho i na tvar dobrotive vipatrajuceho, s krasnu, veľku, šivu bradu ozdobeneho pana, ľem teľo mu trebalo povedzic, že je šariščan, abo po slovenski, v našej reči trebalo še mu ozvac, a popitac, hňed dobre bula jeho vec odbavena, prosba vislišena, a zufanlivosc, strach chtori v tak daľekim cudzim kraju s dupľovanu terhu ciska šerdco človekovo, odehnate.
Tej laskavosci, dobrotivosci zodpovedni bul ai ňebožčikuv pohreb, na chtorim še okrem amerikanskich najviššich uradoch, ňesmirne množstvo našich krajanoch sučastňilo, a vence ku ucti zomreteho priňešene na veľo koče trebalo ukladac. Šidzem dzeci, jedno dzivče a šesc chlapci, všicke tiž vov visokich služboch, zostaľi poňim. Manželka jeho z Ameriki pochadzajica angličanka, paru roki

196 Naša Zastava. 1911, č. 30, s. 12.

skorej umarla. Na brooklinskim Lutheran Cemetery cintiru bula pochovana, Semsey Károlya tiž tam ku ňej pochovaľi.

McKeesport, Pa. Jeden osobni cug žeľezňici Pittsburg & Lake Erie v tutejšim mesce prešol vecej, tam kolo šinoch prechadzajuce dzeci, z chtorich jedneho pulpjata ročneho chlapčika Fekete Józsefa na šmerc zabiľi koľesa žeľezňične, druhe šidzem ročne dzivčatko tiž jedneho našeho krajana Aranyossy Mariska tak čežko poraňene ostalo, že ku vizdraveňu jeho ňit ufnosci, treca šesc ročna Dezsöffy Katica ľekčejše rani obšahla pri tim ňeščescu.

New-York, N. Y. Zos vikazoch šifovich společnoscoch, chtore su teraz ňedavno uverejňene, višvita, že počet z Ameriki do kraju domu iducich, v tim peršim pulroku, od januara, do koncu junia, še znameňite zvekšil, naproci do Ameriki v tim istim čaše o 130,000 ludzi meňej prišlo, jak druhiraz. Pričinu tej okoľičnosci uradňe ustanoviľi, asice v tim, že budovaňe žeľezňicoch še teraz v Ameriki bars zmenšilo, tehdi tak pri budovaňu, jak ai vov fabrikoch, ku žeľezňicom prisluhajicich o veľo meňej robotňikoch potrebuju teraz.

Akron, O. Bekics István, krajan, i jeden druhi, tiž z Uherskej pochadzajici robotňik pri šinoch žeľezňičnich pracovaľi, kdiž prišľi naraz dva cugi, z chtorich jednemu še vistupiľi, druhi medzitim ňeobačeľi, ten jich obidvojich pod koľesa zahvacil, a na marne falatki potarhal. Bekics ženu zos troma drobnima dzecmi zochabil po sebe.

Akron, O. V tutejšim mesce zbankrotoval, a skľep svoj zavar Heshey József, chtori banku trimal, ai šifkarti predaval. Vecej z našich krajanoch znameňitu škodu ucerpeľi pri temu bankrotovaňu, medzi druhima nasledujicich mena su nam zname: Gál György, Palló József, Kulcsár Mária, Kovacsevics Péter, Bicéi Kálmán, Tóth Gáspár, Péter Mihály, Gyana János, Wolfel Ferenc, Demeter János.

Windber, Pa. V tutejšej baňi pracoval už davňejši čas Kovács István krajan. Teraz ňedavno odervala še jedna skala zos baňi a bidneho Kovácsa na šmerc zabila. Žena s vecej dzecmi zostala po ňim.[197]

Obešil še. Koprusák József, 37 ročni obivatel obci Richvald (Kristályfalva) 24-ho julia še z domu ztracil. Po tiždňovim hľedaňu našľi ho v ľeše obešeneho. V rozume chibnul, preto ho už minuli rok i z Ameriki domu poslaľi.

Milwauke, Wis. Jedna mlada parka krajanoch trimala vešeľe svojo v jednim tutejšim saloňe. Tam bul povolani ai krajan Csizmek János, aľe prišľi ai take, chtore ňebuľi povolane, medzi tima jeden moskaľ, Borski, chtori še aľe tam na vešeľu ňeslušňe spravoval, karčmar ho tehdi von virucel. Borski zato še bars pohňeval, a von strehnul na priľežitosc, jak še ma vimscic nad karčmarom. Po pulnoci višol von Csizmek še ohladzic, Borski mišľel, že to karčmar i streľel

197 Naša Zastava. 1911, č. 30, s. 15.

naňho, tak ňeščesťivo, že mu kuľka na usta vešla, a prez hlavu v tim okamžeňu ho ušmercila.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do kraju nazad cofla: Teofan György. Varhola Julianna, Lucz Márta, Jankics Mária, Kardos Mihály, Kocsmári György, Magán György, Gála Mihály, Palóc (Ung), Lajcsák József, Nagyida (Abaúj), Marcz Anna i Elza, Derda Józsefova, Zemko Kiss Magda, Cserdi Emma, Gáspár Zsófia, Potya Zsuzsanna, Vityi Ida, György Julia, Orbán Ágnes, Fekete Erzsébet i Borbála, Papp Etel, Makai Mária, Gollinger János, Remmel Mária, Szivcsó Mihály, Vinna (Ung), Horváth Dávid (Sáros), Horkavi László, Motisán Júlia, Tamás János i Júlia, Janovics Katalin i Anna.

Bridgeport, Conn. Z Uherskej pochadzajici krajan Harcsa János už davňejši čas bival v Bridgeportu, ščesťlivi život provadzil s manželku svoju, chtora aľe še čežko pochorela. Ku temu ňeščescu še pripojilo druhe, Harcsa utracel robotu. Proboval všicko, žebi zaš ku zarobku došol, aľe še mu to ňevidarilo. Potim še odebral od manželki svojej a pošol na okoľicu mesta Roseton, N. J., kdze še mu dajaki zarobek nukal, aľe či našol, a že kdze je to, ňichto ňezna. Medzi tim časom žeňina chorosc co raz čežša ostala, koňečňe ai zomrela, od každeho opuščena, medzi cudzima ľudzmi, chtore še aľe postaraľi, žebi pochovana bula. Bidni Harcsa chodzi daľej za robotu, a aňi ňemišľi, jaki ho smutek čeka doma.

West Pullman, Ill. Németh István krajan zaľubel še do dzivčeca krajana Buczkó Pála, chtori aľe jak tvardi kalvin, ňechcel dceru svoju za Németha, katoľika dac. Németh še nadtim rozžaľil a še zastreľel.

Homestead, Pa. V tutejšej Carnegie fabriki Gönczi István krajan pri kamennim mľiňe mal robotu. Ňeznac z jakej pričini naraz mľin stanul, patreľi tamte robotňici, že čom še to stalo, i vtedi obačiľi že Gönczeho ňit. Ňeodluha ho našľi pod mľinskima koľesami mertveho, do ňepoznaňa potlučeneho. Pevňe ho koľeso zarvalo spadnul a tam šmerc našol.

Youngstown, O. Pletenik János z vecej praceľami šedzel v jednim tutejšim salonu, kdiž naraz še zjavil tam v opilim stave chirešni zbitľivec, zos Zempľinskej pochadzajici Szufela János, a bez všickeho slova vibral jakiška nož i pokľal s ňim Pletenika, chtoreho do špitaľa, Szujetu aľe do hareštu vžala poľicia.[198]

Hamišne hraňične rendőre. V Humenim še stalo, že Demszky Vilmos, Milkovics János, Hybai Sámuel a Dutko Lajos tovariše, poňevač ňedzeľa jim ku temu kratka bula i v pondzelek še mocno mulatovaľi. Ked jim už peňeži višľi a kačmar jim vecej borgovac ňechcel, puščiľi še na drahu ku štacionu veducej. V oči jim išol Borovics József čižmar humeňanski. Demsky Vilmošovi duškom na mišeľ prišlo, že ňedavno, ked krajanoch prez chotar do Ameriki provadzil, abi

198 Naša Zastava. 1911, č. 32, s. 11.

Borovics ho ňeprezradzil, mu 30 koruni dal. Rozpovedzel to chitro kamaratom, chtorich Borovics ňepoznal a oňi ustanoviľi, že Borovicsa jak hraňične rendőre napadňu, abi jim te 30 koruni vracil. I tak še stalo, Borovics še všickemu od strachu priznal aľe peňeži pri sebe ňemal, vracic ňemohol. Hamišne rendőre ho zvaľiľi zo šatoch vibľekľi, paru koruni, chtore pri sebe mal, mu odebraľi a tak ho zobľečeneho zochabiľi. Žandare na skarchu Borovicsa hamišnich rendőroch vistopovaľi a kr. sudu oznamiľi.

Kraľovstvo za jednu kuru. Melhera kapitan, kteri še teraz vracel z jednej dluhej cesti, zridkave veci piše v amerikanskich novinoch o obivateľoch a o ich predzivnich zvičajoch. Kedbi dachto chov dobitku tam ustanovil, preveľike bohatstvo i calu krajinu bi sebe nadobudnuc mohol. Melhera kapitan za jednu kuru jeden cali ostrov dostal, preto jim i vecej daroval. Jeden predstaveni teho naroda mu povedzel, že za jedneho kohuta a kuru všicke jeho 9 dzivki za ňeho vida. Kapitan aľe od totej ščedrosci še uľeknul, duškom še pohnul daľej zos svoju šifu, žebi dajak tote v polovici dzive dzivčata mu na kark ňeprišiľi.

Cleveland, O. Erdei Bálint krajan v tutejšej automobilovej fabriki robel na piľe, chtora mu v jednim okamžeňu ruku zahvacila, a tak mocno mu ju potlukla, že vecej mešace poterva, ňiž zaš do roboti pujdze. Ňeščesce toto bidni krajan tim čežši znaša, poňevač prave teraz vstupil – po dvamešačnim odpočivaňu – do roboti.

San Angelo, Tex. Dvojmi krajaňi, Pogány Imre i Jelkup Mihály vibraľi še do šveta za robotu. Pogány ai našol robotu a stanul do službi. Jelkupa o paru dňi po temu, jak ho s Pogányom vjedno vidzeľi, našľi zabiteho. Poľicia podezreňe ma na Pogánya, chtoreho ai do hareštu zavarľi.

South Bend, O. Ľem vonekdi padľi v obetu dvojmi krajaňi v mesce Mishawaka, že še vov vodze St. Joseph zatopiľi, teraz zaš vov South Bend še stalo podobne ňeščesce zos krajanom Nagy Józsefom, chtori s jednim druhim kamaratom svojim pošol na ribi, spadnul do vodi i še zaľal.

Cincinnati, O. Jedna z Uherskej pochadzajica diatralistka, chtora vov Vaudeville diatroch hrac zvikla, tote dňi s jednim praceľom na vodze Ohio čolnokovala, jedna šifa čolnok prevracila a oňi obidvojo do vodi spadľi a še zaľaľi.

Zanesville, O. Tu dzeška na našim kraju vichodnoslovenskim, v jednim cichim malim valaľiku štvero male dzeci premeňiľi svoju vešelosc na smutek, matka jim žalobnu čarnu hustku vžala na hlavu, viľivaju soldzi jak z kanvi, vlasi svojo dru zos zufanľivosci nad ľistom, v chtorim smutna novina stoji, že otcec jich, Bálint Ferenc krajan a manžel ňebudze jim už vecej amerikanskich dollaroch pošilac, bo mu vov fabriki Marks Manufacturing Co. žirace žeľeza obidva nohi odcaľi a spaľiľi. Pul mertveho ho odňešľi do špitaľa, aľe hoc bi ostal na životce, nohi mac ňebudze, jak večna kaľika ľem druhim ľudzom na terchu žic bi mohol.[199]

199 Naša Zastava. 1911, č. 33, s. 10.

Anna, Ill. Antal István krajan ešči ľem rok jak do Ameriki prišol. Tu aľe še mu ňesmirňe clo za domom a za mladu manželku, i za chtorich vov dosc smutnich okoličnoscoch zochabil v kraju. Robotu tiž ňedaj Bože bulo mu najzc, nad tim všickim veľka zufanľivosc ho opanovala, pre chtoru ai v rozume pobalamuceni ostal. Vžaľi ho do štatneho špitaľa, zkadzi ňeodluha Ellis Islandska komissia ho na deportaciu odsudzila, posadziľi ho na šifu, odkazaľi žeňe, žebi ho vov Fiume čekala. Zdraveho ho poslala, teraz ňeščestna Amerika ho rozumu zbavila.

Roebling, N. J. Z Uherskej pochadzajici krajan Erdei János v jednej tutejšej fabriki pracoval, kdiž mu pri robotce jeden veľki tlumak drutu spadnul na nohu, a mu ju tak strašňe pokaľičel, že mu ju odrezac mušeľi.

Granite City, Ill.. Wolf Mária ešči minuleho roku v apriľu prišla do Ameriki. Pri vistupeňu zos šifi pred amerikanskima uradami, jak še jej pitaľi, že ku kemu idze, to povedala, že idze ku mužovi Wolf Jakabovi. Pozdňejši višlo na verch, že Wolf Jakab ňe jej muž, aľe ľem švoger. Pre toto hamištvo dostala še pred sud ellis-islandski, a tam ju na deportaciu odsudziľi.

Trenton, N. f. Jeden šternac ročni chlapec Molnár István, chtori v tutejšim skľepe Bon-Ton bul za učňa, kradeži še dopuščil, na vecej zavodi dovjedna viššej dvasto dollaroch peňeži ukradnul svojemu panovi zo skľepu. Poľicia ho ulapila, dorvala na kradeži, i tak še dostal pred sud, kdze ho do popravujuceho domu zavrec rozkazaľi.

Greensburg, Pa. Tutejši naš dopisovateľ nam oznamuje, že ten veľki štrajk, chtori medzi tutejšima baňasami už 14 mešace terval, teraz koňečňe prestal. Vonekdi trimaľi vov Irwin 75 baňasske spolki konvenciu, a na tej uzavreľi, že lapja še do roboti.

Barberton, O. Zetkó András robotňik, krajan, pri popravjaňu zapsuteho električneho drutu, dotknul še takeho drutu, v chtorim elektrika s calim prudom išla, i v tim okamžeňu spadnul mertvi na žem.

Bridgeport, Conn. Uradňik jednej tutejšej banki Bridgeport Bank & Trust Co. Fúzy Viktor krajan vov sušednim mesce Barton mal jakuška robotu. Jak ku večaru domu še sbiral, pri jednim ľešiku viskočiľi dvojmi zlodzeje a napadľi ho s revolverom, žebi jim peňeži dal. Fúzy ňebul ľeňivi, skoro vicahnul tiž svoj revolver a streľel na zlodzejoch, chtore triraz vistreľeľi a Fűzeho na boku poraňeľi. Či oňi dostaľi ranu, to ňeznac, bo ucekľi. Poľicia jich mocno hľeda.

Ellis Island. Ňedarmo nazivaju našo krajaňi toto mesco ostrovu pekelnich mukoch, na chtorej najňemiloserdňejšim spusobom mučene bivaju, teraz i z druhej strani prišvedčuju, že toto zaobchadzaňe, v chtorim bidne privandrovane cudzožemci tu častku maju, je v najviššej mire ňespravodlive. Baron Wartegg, chirešni spisovateľ austriacki referuje v jednim ňemeckim časopisu, a zos opisovaňom skutečnich padoch ňeludskosci amerikanskich uradoch vziva pozornosc kompetentnich verchnoscoch na to, žebi ňecerpiľi tote ňepravosce,

a žebi čim s vekšu energiu ochraňovaľi interessi privandrovanich cudzožemcoch, s chtorima uradi ellisislandske tak zaobchadzaju, jak s dajakima najvekšima zločincami.

Lethbridge, Alta. Jeden bars drični sin krajana Bakos Jánoša, 15 ročni György dobri dziak St. Bonifác collegiumu kupal še s jednim kamaratom svojim vov vodze Seine, pevňe kurč mušel dostac na šerdco, zamuril še do vodi i vecej aňi ňevišol z ňej. Dluhi čas tervalo, ňiž mertve celo jeho z vodi vicahľi a smutnim rodzičom priňešľi.

Pittsburg, Pa. Ňektere novinki amerikanske pisaľi, že robota še popravja, zarobek še ľepši. Naproci tich ňepravich chiroch dňeš došol ku nam dopis jedneho našeho amerikanskeho spolupracovňika, v chtorim medzi inšim ai to stoji, že vov jednej tutejšej najvekšej fabriki koksovej naraz 650 pece zavarľi, nasledkom teho vecej jak tristo našich krajanoch robotu svoju na dluhi čas utraciľi.

Toledo, O. Dvojmi krajaňi ľiptaci, chtore dosc ušilovne buľi vov šimfovaňu uherskich okoličnoscoch, že jak tu v Uherskej muča slovjakoch zos magyarščinu, chtore aľe jak nahľe do Ameriki pridu, hňed zapominaju na svojo šovinisticke pravidla, hoc jak ňeznaju po angľicki ľem teľo, že yes-yes, abo no-no, predči aňi za dukat ňevibere z ňich človek jedno slovenske slovo, s tima krajanami jeden z ňich Liška János, druhi Vedko Lajos prišľi do jedneho tutejšeho paradneho balbirskeho skľepu. Už ai na dzveroch vidzeľi napisano, že v tim skľepe ai po slovenski, ai po magyarski hutoric može, no aľe co bi oňi še prezradzovaľi, že či su slovjaci, ta ozdaj ai s prišahu bi buľi zapreľi, že aňi slova ňeznaju po slovenski. Vidaľi še tehdi za angľičanoch, a rozkaz vidaľi – pravda ľem s rukami ukazaľi na hlavu – žebi jim balbire hrivu oštrihaľi, a bajusi i bradu slovensku, na angľicku furmu obrobiľi. Vov skľepe veľo panoch bulo, mušel i mister John i mister Louis kus čekac.
Toto čekaňe ku temu chasnovaľi, že sebe ten krasni skľep poopatraľi: sami baršoň, same džveredla, parada preveľika, všicko še jim pačilo. Prišol čas, že i naňich prišol red, naraz trojmi, štvermi tovariše še lapiľi do obrabjaňa našich mistroch. Sameperše bundu jim z hlavi zebraľi, potom do bradi a do bajusoch še lapiľi. Medzi tim, jak to už običaj u baľbiroch pitaľi še panoch mistroch, že jak rozkažu to abo hento? – Oil massage? Mister John a Louis na všicko ľem to povedaľi, že : yes-yes. Pomasciľi jich s pachnucim oľejom, potom še pital tovariš, či ma vikolmovac vlasi? Odpovedz zaš ľem yes-yes, za kolmovaňom zaš druha procedura nasledovala. Kuščik še čudovaľi obidvojmi, že tote baľbire teľu veľku robotu za dvacec centi konča. (Bo tak bulo vipisano na dzveroch.) Jak jich už potom po veľkim a všeľiakim šmarovaňu vipušča baľbire z rukoch, okrem dvacec centoch po gavaľirski ešči po pejc centi diškrecii priložiľi pre baľbiroch na stoľik. Teľo aľe že še obraca, postavi še pred ňima jeden pan s pismom, zos rachunkom za rozkazanu baľbirsku robotu, chtori rahunek jednemu mistrovi prave 8 dollare i 15 centi urobil. Na to aľe višľi našo mistrove z angľickej koľeji prestaľi yes ovac, no-kovac a počaľi po slovenski hrešic, tak mocno, že koňečňe

i poľicia še mušila zamišac do veci, a od našich yes mistroch vera vibigľovala poradne 16 dollare i 30 centi za baľbirsku robotu, na dorucku daľi jim pri poľicii tej nauki, že chto ňezna po angľicki, ten ňej ňehvari po angľicki. No aľe tote še teraz hraňa od tich slovoch yes a no, obzvlaštňe vov baľbirskich skľepoch, ňevipovedzeľi bi jich aňi zaco. Od vtedi i to už povedaľi, že take švinstvo še predči aňi vov Ružomberku, aňi ňikdze v Uherskej ňestaňe, žebi za jedno slovo yes-yes viššej 80 koruni trebalo človekovi placic.[200]

Čudna šmerc. Das pred šidzem tiždňami umrel v Harakovcoch Jurik György tamejši gazda. 5-eho teho mešaca skarha prišla, že Jurik ňe naturalnu šmercu zomrel, aľe že ho Walkó János zamordoval. Urad inkviziciu duškom zaprovadzil, Walka, chtori medzi tim do Ameriki odešol, skerz hraňicnich rendőroch ulapic a nazad prišikovac dal. Mertvolu takoj vikopaľi, aľe mordarstvo na ňej konštatirovac už ňemožno, poňevač mertvola hňic začala.

Zempľinska stoľica. O privandrovaňu americkim vidaľi počet. Nasledkom teho mešaca julia 196 ľudzi vivandrovaľi, a z Ameriki privandrovaľi 139 ľudzi.

New York, N. Y. Ku tutejšemu konzulatu prišol z kraju telegraf, že Szilágyi Istvánova manželka ochabila muža i dzeci a ucekla s jednim gavaľirom, chtoreho pevňe za svojeho muža budze vidavac tam v Ameriki. Ellis islandski urad už čekal frišnu parku. Perše všicko tajiľi, potom aľe vidzeľi, že tu panove vševeduce, ta še priznaľi. Nasledkom teho s totu istu šifu s chtoru do Ameriki prišľi, takoj jich nazad poslaľi.

Pocahontas, Virg. V tutejšej Bigvain baňi vecej našo krajaňi robiľi pri rozvožovaňu kamennich uhľoch, chtore skerz lokomotiv cahane buľi. Naraz še ošem pulne vozi odtarhľi a s veľku richloscu zbehľi na šini, kdze krajana Pocsik Ferenca na šmerc zabiľi, mladšeho brata jeho aľe barz čežko poraňiľi.

Ellis Island. Potrebu viššej udaneho ministerskeho rozkazu došvedčuje ai ten pad, o chtorim sme še prave teraz doznaľi. Klebusics Erzsébeta, 27 ročna krajanka ku svojemu mužovi prišla do Ameriki. Priňesla aľe zo sebu ai jedno 7 ročne dzivčatko Krizmanics Máriu, širotu bez otca, bez matki, chtore bačik jeho dal prišikovac ku sebe. Zakoni predpisuju, že maloľetnim dzecom ňižej 16 rokoch ľem zos svojima rodzičami šľebodno prisc do Ameriki. Krizmanics Máriu tehdi odsudziľi na deportaciu, to aľe ňedosc s ňu vjedno deportuju ai Klebusics Erzsébetu, chtora dzecko privedla a teraz ho ai nazad odprovadzic muši. Ellis islandska komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do kraju nazad cofla: Damjanovics István, Remmel János, Mészáros József, Pfeifer Teréz, Svager Ádám. Boka Bertalan, Tóth Anna, Kontras Zsuzsánna i s dvoma dzecmi, Csoltkó Borbála, Mojsze Erzsébet, Fodor Gyula, Hermán Vilma, Palaczki György, Orosz Péter, Riskó Mihály, Sasovecz Rozália.

---

200 Naša Zastava. 1911, č. 34, s. 16.

New-York, N. Y. Zos hodnoverneho mesca nam oznamuju, že robotne a zarobkovo pomeri vov Spojenich Štatoch Ameriki, v najnovšim čaše su bars plane. Privandrovane krajaňi po uľicoch a parkoch mesta še blukaju v najvekšej psoti a ňedostatku. Na konzulatoch každodzeňne 50 – 60 krajanoch še oznamuju a dopominaju o pomoc, abo pitaju, žebi jich nazad do kraju domu poslaľi. Amerikanske uradi zaš s najvekšu ostroscu applikuju predpisi zakona, vedľa chtoreho taki človek, co bi štatu jakimkoľvek spusobom na terchu mohol spadnuc, ňemiloserdňe nazadcofnuti budze. Dachtori dzeň viššej 300 krajanoch deportuju nazad do stareho kraju. Ženske, maloľetne, chtore ku svojej rodziňe cestuju do Ameriki dobre zrobja, ked už predkem daju sebe poslac od rodziňe uradne amerikanske višvedčeňe, v chtorim to stoji, že v Ameriki prebivajica rodzina na sebe prijme calu zodpovednosc za tich, chtorich do Ameriki pricahuje, a kedbi tote zarobku ňemaľi povinnovate su zaňich všicke keľčiki znašac, žebi amerikanskemu štatu ňijak na terchu ňepadľi. Ked take višvedčeňe mac budu, prepuščene budu do Ameriki, inakši vecej mešace tervac može, ňiž toto pismo dostaňu, a za ten čas na svoj keľčik cerpic muša vov ellis-islandskim hareštce, a možno, že jich komiššia, pri všickemu ušilovaňu ku višvedčeňu dojsc ňedozvoľi a predči naskoro domu vraci. V najnovšim čaše slabše ľudze, abo z jakehokoľvek ohľedu zakažene, hrome, škurľave, krive, na priklad ľem jeden paľec ňemajuce ľudze, abo i take, chtorim nohec chibi z paľca duškom cofnute bivaju, tak ai ľudze, chtore viššej 50 rokoch maju, tiž nazad bivaju cofnute.

New-York, N. Y. Koczulyak Fedor krajan za tri roki bul v Ameriki, doma zochabil mladu ženu, o chtorej še doznal, že ho s druhim oklamala. Jak domu došol ženu s jednim porvazom do poli na šmerc obil, pri ňej ľežuce dzecko zadušil a potom višol na pujd a še obešil. Dosc česti pridavek je – taki pad – chirešneho amerikanskeho požehnaňa, za chtorim našo krajaňi tak bars žadosc maju.

Terre Haute, Ind. Uherske robotňici tutejšej fabriki Malleable Iron Co. višľi ku Wabash vodze še okupac. Pri dobrej dzeki še ihraľi vo vodze, jak naraz jedno strašne volaňe na rati zobudzilo pozornosc kamaratoch na krajana 16 ročneho Antal Bálinta, chtoreho bistri prud vodi zahvacil a do hľibokosci cahal. Kovács Márton, 23 ročni mladzeňec pripľivnul ku ňemu, žebi ho viratoval, aľe na jeho ňeščesce, bo ho voda tiž porvala do bandžura, a doraz obidvojmi zmizľi vo vodze. Dudás Balázs proboval tam pľivac, aľe vidzel ňebezpečnosc, v chtorim bi pevňe zahinul, vracil še tehdi. Mertve cela dvoch vernich kamaratoch voda až na druhi dzeň virucila. Obidvoch zarmucene rodziče zos strašnim prekvapeňom navščivene od zufaňa šmerc sebe chceľi zrobic. Podobne ňeščesce še postavaľi vov: Scranton, Pa., kdze Takács Sándor krajan ňedaľeko Gibsyn-baňi tiž še kupac išol, kurč dostal vo vodze i tam zahinul. Taktiž vov So. Bend, Ind. 17 ročni krajan Bihacsics Gyula vov jarku St. Joseph utracil pri kupaňu život svoj.[201]

201 Naša Zastava. 1911, č. 35, s. 12.

Portage, Pa. Zos Kortvélyešu (Abaúj) pochadzajici krajan Kecsey Péter v tutejšej kamenej baňi pracoval. Jedneho dňa ho kameňe privaľiľi a tak čežko ho poraňiľi, že po vecej tiždňovim trapeňu vov johnstownskim Memorial špitaľu zomrel.

Ellis Island. Zos Villámošu (stoľ. Vas) telegraf poslaľi do New-Yorku, že 16 ročni Schuh János ukradnul 2000 koruni, ked dojdze do Ameriki treba ho zotrimac. Jeden 18 ročni mladzeňec Ernst János calkom tak vipatra, jak opisani Schuh, zotrimaľi tehdi teho, a tam ho trimaju ňiž še ňepreukaže, či je opravdzive Ernst, abo ľem s hamišnim menom cestuje. Ellis islandska komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kedves Sándor, Szilágyi Béla, Ellenberger János, Steinbach Teréz Kövesdi János, Metlika Mihály zos ženu, Reitenbach Katalin, Kovács Anna, Dóka Júlia, Sütő Antal, Dvorszky-Karkalik Anna, Orisek Gábor, Pejcsák Ilona, Batizfalu (Szepes m.); Blaskó Johanna, Orbán Róza, Pazsina József Grics Rezsó, Szabolcsik Erzsébet, Mária i Anna, Havas Verőn, Protzner Károly, Rankfüred (Abaűj m.); Dulin Katalin, Korompa (Szepes m.).

Keystone Park, Florida. Ešči tamteho roku v novembru zjevil še jeden isti Weber Gusztáv, chtori še vidal za bohateho majiteľa žemoch, a vivabil das 50 famelie našich krajanoch z okolici New-York do štatu Florida, ňedaľeko mesta Keystone Park, na svojo farmi. Posbiral od každeho 150 dollaroch zadavku a teraz jich tam zochabil. Zos farmeroch vecej bi še vracic hceľi, aľe ňemaju očim. Zadaľi skarhu ku konzulatu austriackouherskemu, kdze vov tej veci še teraz inkvizicia provadzi. Koňec ešči ňit v tej calej veci, aľe teľo už na verch višlo, že Weber ňema žaden majetek, on ľem opciu dostal na kupeňe teho majetku. Ku tej manipulacii trebalo bi mu bulo 50 tišic dollaroch požički, aľe ju ňemohol dostac, tehdi še ztracil. Teľo už tiž pravda, že našo ľehkoverice krajaňi veľo utraca svojo čežko zarobene centi.

New-York N. Y. Ten veľki ňeporadek, chtori še zos privandrovanima cudzožemcami vov Ellis Islandze vodzi, a o chtorim sme už vecejrazi spominku čiňiľi, teraz jak čujeme už ai na diplomatične pojednavaňe dal pričinu. Austriacko-uherske cudzožemske ministerium totižto vidalo rozkaz konzulovi washingtonskemu Hengelmüller barónovi, žebi obširne oznameňe poslal o pričinoch česteho cofaňa našich krajanoch z Ameriki nazad do kraju. Ministerium to chce, žebi v zakoňe calkom zretedelňe bulo vipovedzeno, že chto žebi na žaden spusob do Ameriki prizc, žebi takim spusobom privandrovane bidne cudzožemci, daremnich ňeprijemnoscoch a a keľčikoch ňemaľi.

East Chicago, Ill. Preveľika horučosc amerikanska i v tim mala obeti ľudskich životoch, že predňu ľudze do vodi še utikaľi a v tej bars često še zaľaľi. Tak pochodzil ai bidni krajan Nagy Ignác, chtori še s vecejoma kamaratami v tutejšim jarku kupal. Jarek bars hľiboki bul, prave ho ňedavno s mašinu hľibšim zrobiľi, Nagy pľivac ňeznal, prud vodi ho zahvacil, i zahrnul vo vodze. 32 ročni mladi človek bul, ženu i dzeci zochabil po sebe vov starim kraju.

Goultown, N. J. Gelb József krajan na jednim automobiľe cestoval prez tutejši valal i zo svoju fameľiu. V tim valaľe same muriňi bivaju. Tak išol na draže, stanuľi mu v streti a ňechceľi še mu vistupic. Jeden čarni parobek skočil ai na schujdu automobilu, tak ňeščesťivo, že koľeso mu prez perši prešlo. Na to muriňi všicke napadľi Gelb Józsefa a tak ho zbiľi, že polmertveho ho odvežľi domu.

Cleveland, O. Strašna horučosc, chtora minuleho času po calej Ameriki panovala, veľki počet ľudskich životoch požadovala v obet. Tiž teraz ňedavno priňešľi do tutejšeho špitaľa 35 ročneho krajana z Toledo, O. Pokorný Ferdinánda, chtori od horučosci še ošaľel. V jednim okamžeňu še ztracil, i ho našľi obešeneho a sice za nohi, na jednim skritim mescu špitaľa.

Barberton, O. Tutejše krajaňi jeden veľki piknik trimaľi, nachtorim pijane ľudze po pulnoci do bitki še daľi; dvojmi z ňich Kriszten István i Csuhi Miklós v tej vojňe bars čežko poraňene ostaľi.

Barberton O. V tote dňi veľka burka precahla prez toto mesto, chtorej še obetu stal jeden zos Szatmáru pochadzajici krajan Indre János. Uderil doňho perun i zabil ho na šmerc.

Sikesville, Pa. V tutejšej Cascade Coal. Coke baňi veľke ňeščesce še stalo, chtoremu vecej ľudskich životoch padlo v obet. V čas ňeščesca 27 robotňikoch robilo v baňi, kdiž naraz uhľovi plin ňeznac z jakej pričini zapaľil še a vibuchnul. Cala tota častka baňi, kdze baňasi uhľe kopaľi do ľuftu bula virucena, aňi jeden z bidnich robotňikoch ňeviratoval še. Zos zabitich ľem 21 mertve cela našľi tamtich aňi ňenašľi. Z pomedzi 21 mertvich osmero su z našeho kraju pochadzajice slovjaci.[202]

Philadelphia, Pa. Glazer Zsigmond ňebezpečnej passii kartoch holdoval. To už veľo ľudzom kark zlamalo, i jemu še to stalo. Prehral všicke peňeži, i od zufanľivosci nadtim, ručil še pod koľesa jednej žeľezňici, chtora ho na marne falatki potarhala.

New-York, N. Y. Chirešni kšeft provadzil majiteľ Collins Medikai inštitutu obvzlaštňe medzi našima ľehkovericima krajanami jeden švindler vražec, chtori še za doktora vidal a ľudzi trul i klamal. Poľicia po vecej obžalovanich padoch inkviziciu zaprovadzila proci temu inštitutu, pravo še dluho vľeklo, až teraz vžalo koňec, a sice taki, že calu bandu teho inštitutu odsudziľi, dvojmi z ňich na dva ročni harešt zostaľi odsudzene, a jeden na jeden rok budze pokutovac v hareštce.

Cleveland, O. Dvojmi ňezname ľudze še biľi tu na uľici, jak kolo ňich prešol krajan Záti János. Chcel jich odlučic jedno od druheho, aľe na svojo ňeščesce, bo tote obidvomi še naňho oboriľi, a okrem veľkej bitki i to mu zrobiľi, že mu

202 Naša Zastava. 1911, č. 36, s. 11.

nos odrezaľi. Jedneho z ňich menom Lewis Lazello poľicia ulapila a do hareštu zavarla. Co že z teho, ked od teho ubohemu Zárimu nos pevňe ňevirostňe.

Denver, Colo. Bľizko teho mesta vibuch preveľiki še stanul. V magadziňe fabriki na puškovi prach Du Pont Powder Co. zapaľilo še 5000 funtoch nitroglicerinu. Robotňici na ščesce prave ňebuľi vo fabriki, ľem tromi ostaľi na vartce, tich zos roztarhanima udami našľi na dvasto metre od fabriki virucenich. Domi na calej okoľici všicke popukaľi.

Coalbuff, Pa. Zos Beregskej stoľici pochadzajici krajan Nagy János vjedno pracoval vov River Coal Co. baňi zos svojim švekrom Varga Lajošom. Vonekdi jich privaľiľi uhľe obidvojich. Varga še mocno poraňil, Nagya aľe pribehnute spolupracovňici už ľem mertveho vicahľi z pomedzi kameňoch.

Yougstown, O. Zos Tolcsvi (Zemplén) pochadzajici krajan Kvisz Kálmán ľem pred troma rokami še ožeňil. Ustavičňe trapil svoju švekru, žebi majetek, chtori mu s jej dceru obecaľi, na jeho meno prepisac dala, bo ked ňeda ta sebe šmerc zrobi. Jedneho dňa zaš o tim bula reč, švekra ňechcela pristac. Kvisz vicahnul revolver i še zastreľil, takoj i zdanľive mertvi spadnul na žem, zomgľel. Prišol doktor, hľedal kuľku i ju ňenašol. Višlo na verch, že revolver ľem zos šľepim patronom bul nabiti. Jak to Kvisz obačil, porval otrovu, chtora pre patkaňoch nastavena bula, i vipil ju. Na treci dzeň umar.

Omaha, Nebr. Barzsó József krajan bars rad mal napoj, radši jak život svoj, tak tehdi dal život za napoj. V jednej karčme popijal zos krajannmi Rendes László i Jánošom. Tote vidzeľi, že Barzsó už bars spiti, hutoriľi karčmarovi, žebi mu ňedal vecej napoju. Barzsó še zato pohňeval a perše do zvadi, potom ai do bitki še dal s dvoma bratcami, chtore mu aľe priložiľi daskeľa na cherbet i ucekľi. O chviľku Barzsó šedzi na stolku a prave dopija s pohara, jak naraz še prevraci a mertvi na žem spadňe. Poľicia zaprovadzila inkviziciu proci bratoch Rendes, bo Barzó rani mal po ceľe, aľe doktore jak ho otviraľi to ustanoviľi, že pričina šmerci Barzsóvej ňemirňe uživani napoj bul, tak tehdi jich višľebodziľi z hareštu.

Roosevelt, N. J. Z Uherskej pochadzajici krajan Balázs Sándor haňebni skutek spahal proci jednemu malemu 7 ročnemu dzivčecu. Sud vov New-Brunswicku bul trimani nadňim, tam ho na tricec ročni harešt odsudziľi.

New-York, N. Y. Goldberg Vilmos z Uherskej pochadzajici žid nabral od jedneho zlatňika všeľiake zlate i striberne veci na odpredaňe v ceňe kolo tišic dollaroch. Jednu častku vracil nazad, druhu zotrimal pri sebe. Teraz še ztracil dzeška. Ňeznaju či do stareho kraju uceknul, abo či ho tu dakdze dajake zlodzeje ňezabiľi.

Cleveland, O. Branyácz Julia, 17 ročne dzivče, chtore s rodzičami prišlo do Ameriki pred štiroma rokami, poznamstvo mala s jednim mladzencom. Raz še aľe nad čimška poštrajtaľi, mladzeňec ožimňel, a dzivče to na teľo vžalo ku šerdcu, že vipilo otrovu a život sebe odebralo.

Harbor, Ind. Vov tutejšej Inland Steel Co. žeľeznej fabriki pracujuci krajan Jaczkó János pri rozľivaňu roztopeneho žeľeza viľal na žem kus ľacini, chtora mu ai na nohi viprisla, a tak čežko ho poraňila, že pevňe cali život svoj na kuľagoch budze mušic chodzic.

Uniontown, Pa. U krajana Tatár Józsefa na burdze bul jeden človek Kondás Mihály, chtori še zakrucoval kolo Tatárovej žeňe. Tatár i jeho žena mu to zakazaľi, aľe on jim ešči zos zastreľeňom brožil. Na to Tatár obskaržil Kondáša na poľicii, jak aľe konštabler prišol po ňeho, Kondás vicahnul revolver a pejcrazi streľel na konštablera. Aňi jedna kuľka ňetrafila, aľe konštablerovo kuľki, chtore na Kondáša vistreľil poraňiľi ho, spadnul na žem i tak ho do hareštu zavarľi.

Cleveland, O. Od vecej tiždňoch tervajici štrajk tutejšich krajčirskich robotňikoch ai vov kervačnej vojňe mal pokračovaňe. Pred bivaňom krajana Olexa Imre štrajkujuce striľac počaľi na konštableroch, tote tiž nazad striľaľi, tak, že po vojňe vecej krajanoch poraňenich odvežľi do špitaľa. Najčežše rani obšahľi Kállay Lajos i Sipöcz Ferenc.

New-York, N. Y. Z Uherskej pochadzajica Reich Laura vov februaru prišla do Ameriki a do službi stanula. V službe še aľe pochorila, tak, že ju do špitaľa odvežľi a poňevač naskoro druhu službu ňemala, ľem pri jednej daľšej rodziňe še pretrimovala, verchnosc ju dala odvesc do Ellis Islandu, kdze vipovedzeľi nadňu, že poňevač je na terchu krajini deportovana bic muši. Takoj ju posadziľi na šifu a poslaľi ju do stareho kraju nazad.

Bluefield, W. Va. Spomľi sme v jednim predešľim numeru, jake ňeščesce zpotkalo dvoch bratoch Pocsikovich v tutejšej uhľovej baňi; Ferenc duškom umar, mladšeho brata Balázsa čežko poraňeneho odvežľi do bluefieldskeho špitaľa. Teraz nam sdzeľuju, že Balázs po dvoch dňoch v okrutnich boľescoch zomrel.

Rankin, Pa. Kossuth György krajan pre famiľiarni ňepokoj streľil na svoju ženu ai na sebe. Žeňe še ňič ňestalo, aľe jemu prešla kuľa prez hardlo, nasledkom tej rani zomrel.

Pimcacle, West Va. Zos Zempľinskej pochadzajici 32 ročni krajan Lovas Áron v tutejšej Coal and Coke Co. baňi kameňe rozstriľoval. Po dokončenej nočnej roboti ňeprišol domu, to domakom do uč padlo, perše ho po mesce hľedaľi, potom aľe pošľi do baňi, a tam ho našľi pod jednu skalu pripučeneho. Kameňe ho na šmerc privaľiľi.[203]

Kradež. Michlein Pál, americki občan koncu minuleho mešaca z Ľevoči pozdaval še zo Szuchy Amáliu, perše rano manželskeho života veľke prekvapeňe zascihlo Michleina, poňevač mu z bugiľara, chtori v nohavicoh mal, chtoška 1060 koruni ukradnul. Dollare aľe v bugiľaru ochabil Zbujňika hľedaju.

Zempľinska stoľica. Do Ameriki vivandrovaľi 232 ľudze a nazad prišľi ľem 157.

---

203 Naša Zastava. 1911, č. 37, s. 14.

Chicago, Ill. V jednim malim domku zempľinskej obci Bodrogzsadány pevňe veľku radosc zapričiňil ľist z Ameriki, chtori zos jednu krasnu stocatku bul vifutrovani, a okrem teho to stalo v ňim, že buducneho mešaca ňečekajce stocatku, aľe mesto ňej mňe sameho. Ten ľist Béréi Sándor pisal svojej milej žeňe i dzecom. Už štiri roki bul het z domu. Vov žeľezňickej fabriki Illinois Central mal bars dobru robotu, tak, že každi mešac sto zlati poslal domu. Ľemže može bic, že prave vtedi, jak domaci ten radostni chir čitaľi v ľistce stalo še, že bidni krajan Béréi Sándor zos fabriki domu iduci prešol prez drahu, kdze prave jeden automobil bežel, chtoremu še vistupic ňevladal. Autom obil Bereiho tak mocno poraňil, že o paru minuti zomrel. Bidna gdova a dzeci darmo budu tehdi čekac svojeho starostliveho gazdu, žebi domu prišol. Ňepridze už vecej aňi on, aňi stocatki.

Zanesvile, O. V tutejšej žeľeznej fabriki pracujice krajaňi Báli András i Halász József še načimška poštrajtaľi i pobiľi. Vov tej vojňe Halász prehral, a poňevač to zňesc ňevladal pobehnul domu po revolver, pristrehnul na Halásza domu iduceho i počal naňho striľac. Ten še dal do ucekaňa pred svojim ňepraceľom, i dobehnul ku jednej farmi, kdze ho gazda farmer prituľil, a tamteho odehnal. ľem že kuľki vistriľane predči trafiľi Baliho, tak, že ho čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa. Balázsa poľicia ulapila a do hareštu zavarla.

New-York, N. Y. Kaczer Anna krajanka pred troma rokami ogdovela, muža jej v baňi zabilo. Od teho času še bars trapela, čežko robela, tak, že až sebe zdrave zahubela a do čežkej chorosci upadla. Od zufanľivosci nadtim život sebe odebrala.

Cleveland, O. Kreutz János krajan ešči ľem pred paru mešacami prišol do Ameriki na zarobek, ai našol robotu, ľemže bars čežku, tak, že ju končic ňevladal, preplužil sebe udi, do chorosci upadnul, tak, že v noci ňespokojne sni mal, po vonka chodzil v šňe. Jednej noci tiž tak von višol, zamiľel dzvere, mesto dzveroch prez oblak prešol, vipadnul von na uľicu a na šmerc še zabil.

Ellis Island. Interessantni pad še stanul tote dňi tutak. Galleta Istvánova manželka už dlukši čas vabila svojeho muža do Ameriki, on aľe o tim aňi čuc ňechcel. Ňecerpežliva manželka ucekla mužovi i pošla sama do kraju zasľubeneho prave vtedi, jak muž dzeška daľeko od domu robotoval. Jak muž domu prišol a doznal še, že žena mu ucekla, ucek zaňu. Ona išla na Fiume, muž aľe še zchopel v rozum a pošol z jednim richlim parňikom prez Bremen. Jak žena do Ellis Islandu došla, stavila ju komiššia, a vipitovala še jej, že preco a naco tu prišla. Ona počala še krašic i krucic, aľe to jej ňič ňechasnovalo, aňi jej dobre ňeišlo. Malo še chibelo, že ju na deportaciu ňeodsudzeľi, už ai vipovedzeľi nad ňu sentenciu, jak naraz še postavi v Ellis Islandu sam muž, a ženu svoju – chtora od čudovaňa zomgľela, na teľo še zľekla muža – potim višľebodzil a komiššii všicko porozpovedal. Tak jich obidvojich vipuščeľi.
Ellis islandska komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szabó Vilmošova, Bizek András,

Göre Ferenc, Paulik János, Kuli Mátyás i Katalin, Runt Katalin, Mollár Ferenc, Papp László, Szánder Péter, Benkó Mihály (Zemplén), Jakó Sándor, Matusovics Imre, Zboró (Sáros), Majer Ferenc, Szendrei Sámuel, Csárszki Mátyás, Stall Borbála, Szidak Mária, Brodi Zsófia, Novák Erzsébet, Kisszeben (Sáros), Balla Eszter, Hadrián Mihály, Reisz Borbála, Szinoviczki Erzsébet, Kerschner Béla i žena, Kracsuinszki Lajos, Turdics Mihály, Kuró (Sáros), Smolecz István.

Banning, Pa. Z Uherskej pochadzajici krajan Mártonyi István pri štacioňe žeľezňici Baltimore Ohio čekal na jeden cug. Medzi tim prišol jeden lastcug, chtoremu še vistupic trebalo, Mártonyi še ai vistupil, aľe na planu stranu prave stamadzi išol jeden druhi lokomotiv, chtori ho zarval, a tak mocno ho poraňil, že ľem za dzešec minuti žil.

Bridgeport, Conn. Grich Vince zos obci Polony (Sáros) pochadzajici 28 ročni krajan na električnej žeľezňici išol viter mu zdul kalap s hlavi a on tak ňeščesľivo skočel za ňim z vagona žeľezňici, že še v ňim coška urvalo. Konal, jak ho do špitaľa vežľi.

Bridgeport, Conn. V tutejšim mesce pred dvoma tiždňami jedneho dňa naraz dva ňehodi še stanuľi z našima krajanami. Zos mesta Kassa pochadzajici krajan Pukala István spadnul z jedneho roštovaňa a bars mocno še potlukol. Laczko Ferencz krajan zos fabriki, kdze pracoval, domu išol na bicikľu, zderil še z jednim automobilom, chtori ho prešol a bars mocno ho poraňil, tak, že čežko na životce obstoji.

Cleveland, O. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Gál Kálmán, mladi ženač kvartilňikoch trimal u sebe, medzi druhima i jedneho poznateho rodaka Szoták Bertalana, chtori še zaľubil do Gálovej ženi, tota aľe ľubosc jeho prijac ňechcela. Szoták nad tim še bars rozzloscel, vžal revolver a perše ho na Gála, potim na sebe vistreľel. Kuľki trafiľi a obidvoch dosc čežko poraňiľi. Gál ozdaj še vizdraveje, Szoták aľe čežko dožije.[204]

Zastreľel ženu. Kraly András, gazda z obci Tarna pred štiroma rokami vivandroval do Ameriki a doma ochabil mladu ženu, Csorej Annu. Muž za vodu ušilovňe robel a pošilal zarobek žeňe, chtora tu v kraju dobre žila, ba i chlapcoch rada mala. Ľudze to Kralyovi odpisaľi, ai to zvestovaľi, že žena za ten čas už i dzecko mala. Muž duškom na šifu šednul a prosto domu prišol. Žena prave na poľu bula, kdze on zaňu višol. Ked ho žena bľižic še zbačela, s radoscu ku ňemu ho vitac bežela. Ľem že Kraly vicahnul revolver a na ženu triraz streľel, chtora po jednim dňovim trapeňu umarla. Jedna kuľka i dzecko, chtore na poľu zo sebu mala, poraňila. Kraly po temu, jak chto svoju robotu dobre skončel, zmiznul, a žandare ho aňi doteraz ňeulapeľi.

204 Naša Zastava. 1911, č. 38, s. 12.

Lansford, Pa. Szabó Terézia, 17 ročne dzivče veľku žadosc dostala za Ameriku. Malo mala peňežoch na drahu, passu tiž ňemala, žebi tehdi svoj umišel – zašľubeni kraj Ameriki vidzic – vipulňic mohla, a skerz chotarnu poľiciu na draže stavena ňebula, v žimušnim čaše posbirala še pešo na drahu. Pozornosci rendőroch še vistupila, ale na draže nohi jej odmaržľi, tak, že jak do Ellis Islandu došla, tam ju do špitaľa daľi, paľce z nohoch jej odrezac mušeľi, a z tej pričini, vedľa amerikanskich zakonoch deportovana bic mala. Jej zaležitosc až do teraz še cahala, kdiž ju jedna tutejša, lansfordska paňi posanovala, a žebi ju od deportacii višľebodzila, prijala ju za svoju, i tak zostac mohla v Ameriki, kdze s tak veľkima prekažkami a čežkoscami dojsc žadala.

Newburg, O. Turóczy Vilmos, 37 ročnemu krajanovi, jak prez uľicu išol spadnul na hlavu jeden električni drut, kabel, od chtoreho skerz elektriku tak mocno popaľeni ostal, že še mu cali cherbet zpaľil. Odvežľi ho do špitaľa, doktore ho pilnuju, ale ňemaju ufnosci, že še vizdraveje.

Scranton, O. Veľki ruch vzbudzil všadzi po Ameriki ten pad, chtori še minuleho roku v mešacu juniu udal, kdiž z Uherskej pochadzajici židovski bankar Moskovitz Móric, po veľkich defraudacioch a kradeži prave vtedi uceknul z Ameriki, jak ho poľicia už zavrec mala. Všadzi ho hľedaľi, ale ho najsc ňemohľi. Teraz po rokovi, antverpenska poľicia telegrafovala do Scrantonu, že kurentovani zlodzej prišol na ľep, tam ho ulapiľi. Privežu ho do Ameriki, a tam budze odpovedovac za všicke svojo zločinstva, chtore ku škodze tak veľo bidnich krajanoch našich porobil, ľemže poňevač peňeži premarňil, tote už ňenavraci ňikda.

Pittsburg, Pa. Do tutejšeho špitaľa priňešľi vonekdi jednu krajanku, Lendvai Jánošovu, chtora od veľkej roboti višiľena blizko šmerci stala. Doma na burdze trimala kvartiľňikoch, s tima ňesmirňe veľku robotu mala, ale še ušilovala, žebi mužovi na pomoci bula, žebi čim skorej dlužstvo odplaciľi a tak še nazad domu vracic mohľi. Prešiľela še v robotce, tak, že vov špitaľu už blizko šmerci stala, doktore to povedaľi, že kedbi jej do žiloch dobrej, zdravej kervi vľac mohľi, vtedi bi ožila, a še vizdravila. Na burdze u Lendvaiki bul jeden bars bidni a chudobni krajan Makai Sándor, chtori Lendvaiki už vecej mešace dlužen bul za kvartiľ i za kost, a poňevač zarobek plani mal dlužstvo svojo viplacic ňevladal. Lendvaika zato predči cerpežľiva bula s ňim. Makai jak še doznal, že co jeho domašnej gazdiňi chibi, pošol do špitaľa, a tam še predstavil doktorom, že on hotovi zos svojej kervi teľo dac, keľo jim ku vizdraveňu Lendvaiki potrebno. Doktore jeho predlohu prijaľi, krev mu zpuščiľi, zdravi, človek bul, tehdi ai jemu dosc kervi zostalo, krev precedziľi do Lendvaiki, chtora ozdravila, a ku moci prišla. Ešči je v špitaľu, ale ňeodluha vindze z ňeho. Pevňe opušči dlužstvo Makaiemu, však ho zos svoju vlastnu kervu zaplacil.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kreitmajer Julia i Erzsébet, Chudzik Zsuzsanna, Kurucfalu (Zemplén), Ádám Erzsébet, Kravcsik Katalin,

Drozd Anna, Hévízi János, Szabol István, Sirényfalu (Zemplén), Frech János, Tóth Bertalan, Céke (Zemplén), Leskő Anna, Nagyruszka, Fekete Mihály, Kereknye (Ung), Boldizsár János.

Bridgeport, Conn. Jeden tutejši krajan Kiss Mihály, 24 ročni mladzeňec, s jednim amerikanskim dzivčecom, 17 ročnu Steels Zuzannu na čolnoku šedzaci pľival po vodze. Dzivče še prešednuc chcelo na druhu stranu, pritim čolnok še prevracil a obidvojo do vodi spadľi. Dzivče duškom zmizlo vov vodze, Kiss aľe skočil, zahmuril še do vodi, dzivče vicahnul posadzil ju na vivraceni čolnok, tak ju oratoval, sam aľe zos pľivaňom še chcel viratovac, pritemu i čolnok cahal za sebu, co take čežke bulo, že jak Kiss už ku kraju vodi dochadzal, kurč mu ulapil udi, spadnul do vodi, a ňikda vecej z ňej ňevišol. Kdiž tehdi druheho život oratoval, sam svoj utracil.

Big Mine Run, Pa. Vov tutejšej, kompaňii Philadelphia and Reading Coal & Iron Co. prisluchajicej baňi žem še zavaľila na troch baňasskich robotňikoch, chtore tam pod žemu našľi svoju šmerc. Dvojmi z ňich tu z našeho kraju horňanskeho pochadzaju, aľe mena jich še nam ňepodarilo doznac.

Clay Center, Ill. Zos Garamszécsú pochadzajici krajan 34 ročni Pilák János vov tutejšej baňi pracoval. Teraz jedneho dňa zos dinamitom rozstriľal skaľi, dinamit pred časom vistreľil, a Pilák Jánoša na falatki roztarhal.

Fort Rüssel, Wy. Szoha Gyula krajan pri tutejšemu amerikanskemu vojsku služil jak kanoňir, tote dňi jedneho dziveho koňa mu daľi vidressirovac. Ten ho aľe pod sebe strepal a tak mocno ho poraňil, že čežko na životce obstoji.

Pittsburg, Pa. Vov tutejšej fabriki Jones Laughlin Elis Farnace, kdze už teľo veľo krajanoch našich zahinulo, teraz zaš jeden prišol o svoj život. Mészáros József, 39 ročni kovaľski robotňik pri visokich pecoch robil, jeden kocel vibuchnul a Mészároša zos potlučenima udami našľi na žemi. Odvežľi ho do špitaľa, kdze aľe medzi paru hodzinami, pri okrutnich boľescoch zomrel.[205]

100 ročne jubileum cirkvi. Zridkava priľežitosc še ponuknula obivatelom obci Felsósom, abi svoju bohabojnosc, duvernosc ku cirkvi a naboženstvu preukazac mohľi. V tich dňoch 100 roki bulo temu, jak predkove v spomenutej obci chram Božski fundovaľi. Jich potomci, terajše verňici zos svojim pracovitim duchovnim už od jari prihotoveľi še, abi ten radostni rok pre svoju cirkev, pre sebe i svojich potomkoch na dluhe časi pametlivim učiňiľi. Společňe zos v Ameriki še pretrimujucima krajanami, chtore na ten ciľ i na jedne nove rizi viššej 300 korunoch poslaľi, chram Božski obnoveľi, s blahu zakriľi i s keramitom viburkovaľi. Okreme aľe pred cirkev i jeden krasni kamenni sv. križ daľi na tu 100 ročnu pamjatku vistavic. Pošvicanka v pritomnosci vecej sto sušednich občanoch i intelligencii dňa 21-eho septembra, jak v šveto narodzeňa Panej Marii, Patronki tej cirkvi bula otrimana skerz – od ošv. biskupa pelnomoc-

205 Naša Zastava. 1911, č. 39, s. 13.

neho – namestňika okresu sebinovskeho. Krasnu, šerdca rušajucu sv. kazeň dr. Beszkid Miklós, direktor biskupskej kancellarii trimal, a na koncu ohlašel verňikom radostnu novinu, že ošv. biskup jich dričneho, pracoviteho, široko ucteneho i obľubeneho duševneho pastira, Andrásko Istvána pre jeho zasluhi i trudi za radcu biskupskej konzistorii vimenoval. Po cirkevnich odpravoch hosce na fare pri bohato zakritim stoľe i dobrej dzeki do pozdneho večara še zabaveľi, kdiž i vešelich toastoch, medzi chtorima spomňeme domašneho gazdi i dr. Szmandray Šimona, professora i vicerektora seminarii, a na kermešoch majstra toastoch – ňechibelo.

Hibbing, Minn. V tutejšej kovovej baňi veľke ňeščesce še stalo. Pri vchodu nashromaždžene kameňe pošliskľi še do vchodu, chtori prisipaľi, a spolu s tim ai tam pracujucich robotňikoch, chtorich kolo šidzemdzešat bulo. Ňeščesce še v noci stalo, druhe robotňici hňed pribehľi na pomoc, a do rana podarilo še jim zrucaňinu odpratac, a prisipanich baňasoch viratovac, ľem trojmi buľi z ňich tak mocno prisipane, že už jich ľem mertvich vicahľi. Všicke trojmi z našeho kraju pochadzaju.

Dante, Va. Z Uherskej pochadzajici krajan Horváth András, 23 ročni mladi človek v tutejšej uhľovej baňi robil. Jedneho dňa, jak robotňici do baňi vchadzaľi Horváth, chtori v ostatňim vožiku šedzel, jak vagon zdirgnul, on z ňeho vipadnul. Spadnul pod jednu hromadu vikopanich uhľovich skaloch, z chtorich jedna še skuľala na ňeho, a nohu mu tak mocno poraňela, že nasledkom teho nasledujuceho dňa zomrel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kórdi Ilona, Neupauer Julia, Ólubló (Szepes), Cubor Mária, Kovács Anna, Bambuska Júlia, Salzmann Emma, Sztankó Katalin, Pata (Zemplén), Litz Róza, Kucsera András, Juhász Gizella, Kcseész Mária, Bobacsik Ilona, Hernádvécse (Abaúj), Maurer Mátyás, Stósz (Abaúj), Hajló]ozsef, Hacker Izidor i Samuel, Togyaremete (Ung), Hrecha Mária, Kakasfalu (Sáros), Halb Ferenc, Holúbka Anna zos dzecmi Katalin, Anna i József, Csárnik (Szepes), Pavelka Mária, Molnár István, Sipula Mária i Flóra, Javodics Rozália, Vincze Alajos, Nemerschein Péter, Adamik András, Nagybukóc (Zemplén), Buta András, Ernest János, Sas János, Kokoranda Anna, Mártin Borbála zos šescoma dzecmi, Mitró Mihály, Csornai Anna, Harapós (Abaúj), Gala Katalin, Nagysolymár, Csorda Zsuzsana, Hornyák Jánošova, Eisenlöffel Katalin, Jakab fi. Kálmán, Rück Erzsébet zos peje dzecmi, Lukacsevics György i žena Terézia. Figula Márton zo ženu i s troma dzecmi, Antejko Mária, Zsuzsanna i Anna.

Cleveland, O. Našo krajaňi veľo všickeho skušuju v Ameriki, dakedi i dobreho, aľe vecej planeho. Tak na priklad ňesmirna je jich ľehkomišelnosc z ohledu na zbroj revolvere, puški, preveľo životoch našich krajanoch vipustošiľi v Ameriki. Ňe menša je jich ľehkomišelnosc a ňepozornosc pri všeliakich mašinoch, a najvecej ňeščesca še stavaju s ňima pri žeľezňicoch. Vichadzaju, schadzaju na

vagonoch s taku ľehkomišeľnoscu, chtoru i dzecom malim za zle bereme, ňe to ľudzom dospelim. Takej svojej ľehkomišelnosci stal še obetu krajan Korinszki János, skočil z vagona jednej iducej žeľezňici, noha mu pod koľesa spadla, chtore mu ju odrezaľi. Amputovaneho človeka do špitaľa odvežľi, a chto zna, či okrem nohi ešči ai život ňestraci.[206]

Ely, Newada. Od jedneho tutejšeho krajana, chtori vov eleyskej majni robi, dostaľi sme chir, že v baňi nasledkom vibuchu gazoveho oheň povstal, pri chtoremu šidzem robotňici život utraciľi, okrem teho ai vecej poraňene ostaľi. Tak medzi mertvima, jak ai medzi poraňenima jest jeden z Ungváru a jeden zo Spišskej stoľici pochadzajici krajan, mena jich aľe tak plano su pisane, že jich počitac ňemož.

Trenton, N. J. Na tutejšej uľici automobil jedneho maleho chlapčika, 10 ročneho Szabó Jánoša prešol tak ňeščestlivo, že mu pravu nohu calkom odcal. Kaizer János, tutejši karčmar uherski do pivňici išol po vino, tam še s ňim jedne dzvere zavaľiľi a on spadnul dolu do hľibokosci, hlavu sebe potlukol tak mocno, že čežko obstoji na životce.

West Eminence, Mo. V tutejšej žeľeznej fabriki, v chtorej bars veľo krajanoch robilo, oheň povstal, chtori calu fabriku zpustošil. Ňeščescu temu ľudski život ňepadnul v obetu, aľe vov fabriki taka škoda še stala, že teho roku už vibudovana bic ňemože, krajaňi našo tehdi zarobek svoj calkom utraciľi.

Ellis Island. Komišša nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kozarics Katalin, Hasz Anna, Király Verőn Szemán István Kisszeben (Sáros), özv. Kovalszky Jánošova (Zemplén), Teicher György, Bajer Magdalena, Hartstein Mária, Rohács Éva, Mízsikáv György (Korompa, Szepes), Tiszler Ferencova s dvoma dzecmi, Kis Mária, Marton Erzsébet, Glokner Éva, Spisák Irén, Takács Zsuzsanna (Abauj), Kalenda Miklós, Móré Hermann (Abauj), Milasin Laura, Cserte Anna, Takács Erzsébet, Stengel Mihály, Luki Julia, Diszler Mihály zo ženu (Szepes).

Youngstown, O. Vov eastyoungstownskej fabriki Shet and Tube Co. vibuchnul jeden napaľeni kocel a šidzem robotňikoch bars čežko poraňil, medzi tima dvojmi z Uherskej pochadzajice krajaňi, jedneho meno z ňich Lyuterán András.

Bronsville, Pa. Zos Beregu pochadzajici krajan Molnár János 24, ročni mladi ženač, jak z fabriki domu išol, cesta ho kolo žeľezňici vedla. Mašina ho zarvala a ho na šmerc poraňila.

Pittsburg, Pa. V tutejšej fabriki žeľeznej Jones Laughlin Elvis Furnace krajana Mészáros Józsefa zascihlo šmertelne ňeščesce. Jedna mašina ho zarvala a tak mocno ho poraňila, že o paru hodzini vov špitaľu zomrel.

---

206 Naša Zastava. 1911, č. 40, s. 12.

Fort Wayne, Ind. Pap János prišol ku svojemu dobremu kamaratovi Horváth Sándorovi na navščiveňe, našol na stoľe jeden revolver nabiti, vžal ho do ruki a ho opatral. Pocahnul z ňezdobački ai kohuta, revolver vistreľil a kuľka prosto Horváthovi do hlavi sľecela. Naraz dva fameľie oširotcene ostaľi v tim tragičnim padom, jednej dopatrovateľa zavarľi do hareštu, druhej gazdu pochovaľi predčasňe na cintir.

Cleveland, O. Tutejšeho krajana Lediner Jánošova dcera, 18 ročna Lujza, chtora apatikarku bula jedneho dňa pozdňejši prišla domu, zaco ju rodziče vikričeľi. Dzivče ten prihroz na teľo ku šerdcu vžala, že še otrula. Jak otrovu vžala, pevňe pobanovala skutek, a bežela ku rodzičom, chtorim pred očami spadla na žem. Jak ku ňej pribehľi, vtedi už umarta bula.

Stewartsville, O. Vov tutejšej Gordon Coal Co. baňi pracujici krajan Bodnár János, jak z roboti domu išol stretnul še na draže s jednim poznatim amerikanom Colletom, chtori z poľuvki še vracal. Jak Bodnár ku ňemu prišol počal še s ňim žartovac, že ňič ňezastreľil, že ňezna striľac, že on bi ľepši znal trafic atd., pri temu vše šahal Colletovi za pušku, za co še ten bars hňeval, až na teľo, že vov šľepej zlosci ulapil nabitu pušku a vistreľil z ňej obidva nabitki na Bodnára, chtori mertvi na žem spadnul. Mordara poľicia hňed ulapila, všicke ľudze s najvekšim čudovaňom patriľi na totu tragediu bidneho Bodnára, poňevač i o Colletovi ľem to znaľi, že je cichi a spokojni človek, hňed vidzel každi, že to ľem zos pobalamucenim rozumom učiňic mohol. Jak ho povjazaľi, ta ai vidzeľi, že je taki spiti, jak bez rozumu džvir. Paľenka mu odebrala rozum, a učiňila ho mordarom. Bodnár 55 ročni bul, manželku zochabil v kraju s dzecmi.

Phoenixwille, Pa. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Iski Károly pred paru mešacami utracil svoju mladu manželku, po chtorej dvojo male dzeci zostaľi. Jedno z ňich do širotskeho domu dac mušel, bo mu ešči ľem tri mešace bulo, a s vekšim chlapcom vjedno robil, ľemže mu vipovedzeľi kvartiľ, hľedal druhi, v tim zaš ňemohol dluho ostac, bo gazda pošol do kraju. Chlapec še mu pochorel, ňemal ho chto dopatrovac, aňi mu od dzecka, aňi do roboti. V tim zufalim stave až v rozume pobludzil, pošol na cintir, a tam na hrobe svojej manželki odebral sebe život.

Canonsburg, Pa. V tutejšim mesce v jednim diatru oheň povstal za kortinu. Oheň sam v sebe ňebul bi žadne veľke ňeščesce zapričiňil, aľe narod naraz chcel vinsc, preto taki veľki cisk povstal, že v tim vecej jak 25 ľudze mertve ostaľi a bars veľo čežko še poraňiľi. Medzi mertvima čitame ai meno jedneho krajana 23 ročneho Nagy Lajoša.[207]

Wilkesbarre, Pa. Čežku pracu konajice krajaňi našo v amerikanskich majnoch medzi tišicami ňebezpečenstvami vihľedavaju ten zarobek, chtori bars često s jich vlastnu kervu skropeni je. Jakkoľvek su tehdi zviknute popatrac šmerci do

207 Naša Zastava. 1911, č. 41, s. 14.

oči, pevňe jich mrački obejdu pri čitaňu teho padu, chtori še v tutejšej Merkle Coal. Co. majni udal. Podčas praci zavaľila še scena uhľoch na dvoch robotňikoch krajanoch Markovics Antala a Szolimán Sándora. Szolimán od jednej veľkej uhľovej skali trafeni mertvi spadnul na svojeho kamarata Markovicsa, chtori teho umarteho tam pod žemu za cale dluhe 24 hodzini na rukoch trimal, ňiž tamtim robotňikom še podarelo, po dluhim a čežkim robotovaňu odkopac zavaľene uhľe, a Markovicsa z teho strašneho mesca višľebodzic, Markovics od tej strašnej noci zmoreni še pochorel. Szolimán, chtori ešče ľem 42 ročni bul v starim kraju zochabil po sebe manželku gdovu zo štiroma širotami.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szobonya Agnes, Szántó (Abaúj), Stilka Mária i Zsuzsanna, Laki Mária, Kiss Ged János, Gulda Lajos, Sotkó Klára s troma dzecmi, Gapel Erzsébet, Valkó János, Harakóc (Ung), Szidor Anna, Remenye (Sáros), Unhold Mihály, Bauer Lajos, Velják János, Bernitzki István, Lajcsák József, Viszoka, Horhos Ágost, Nagy Verőn i József, Miló Mihály Stropkó (Zemplén) Wagner György, Begenda Ilona Ördögvágás (Ung), Mitson György, Homonna (Zemplén), Tóth Julia, Benyei László, Illés Klára zo šidzem dzecmi, Hajniczki Anna i Mária Őrmező (Zemplén), Kosztka Sándor.

Bridgeport, Conn. Z Uherskej pochadzajici krajan Nagy Máthé pred ošem mešacami prišol na treci zavod do Ameriki, a žebi čim vecej zarobic mohol, privedol zo sebu ai 16 ročne dzivče svojo, s chtorim na Columbiastreetce vjedno bival. Jedneho večara Nagy še vibral do karčmi, kdze še bars opil, že kedi prišol domu ňeznaju. Rano z domu vichadzajice ľudze obaciľi, že Nagy na štred dvora ľeži, mišľeľi, že špi, počaľi ho tehdi budzic, až vtedi vidzeľi, že je umarti. Zabila ho paľenka.

Cleveland, O. Pred paru mešacami sme pisaľi o tim oklamstve, chtoreho še na škodu našich krajanoch dopuščil Leutelbaum Móric židovski agent, chtori do spolku sbiral udoch, aľe pravo ňemal ku temu. Vstupne 10 – 15 dollare vžal od každeho, chto mu na ľep šednul, a potom dal mu kvit, chtori ňič ňestoji, žadnej platnosci ňemal. Mal ai kompaňistu v tim oklamstve, teho poľicia ulapila, aľe Teutelbaum až doteraz znal pozornosci poľicii še vistupic, až teraz ho ulapiľi, a do Pittsburgu ho zaprovadziľi do hareštu, kdze šedzic budze, a jak še višľebodzi daľej klamac počňe. A jak še našľi doteraz obeti, tak še najdu ai potom ľehko verice krajaňi, chtore vov svojej ňevirozumnosci ňedaju sebe povedzic, žebi hockemu ňeveriľi.

Detroit, Mich. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Kopcsó Dezső opiti išol zos jednej zabavi, zkadzi i druhe ľudze veľkim počtom še harľi, a všicke chceľi vinsc na električnu žeľezňicu, chtora aľe – poňevač už prepulňena bula s cestovateľami – ňeostala stac na tim mescu, kdze Kopcsó s druhima vecejoma tiž čekal. Kopcsó to obačil, a už napredek hrožil, že taki mocni človek je, že zastavi ai žeľezňicu. Druhe ho od tej glupej mišľenki odhvaraľi, on aľe zos zbalamucenu

od paľenki pulnu hlavu predči to učiňil, a žeľezňica električna ho s taku mocu odrucila, že zos roztrepanu hlavu mertvi na žem spadnul. Pri temu spadnucu i druhich dvoch okolo stojicich tak mocno uderil, že jich vov bezvedomim stave do špitaľa odvezc mušeľi.
V tutejšej žeľeznej fabriki Michigan Malleable Iron Co. krajan Pongrácz Nándor pri parovemu mlatku mal roboti, chtori mu v jednim ňespodzivanim okamžeňu spadnul na ruku a tri paľce mu odcal. Doktore primušene buľi calu ruku mu odrezac.

Cleveland, O. Simon Lajos krajan mocno še zakrucal kolo jedneho dzivčeca, chtoremu aľe on še ňijak ňepačil, tak, že ona za druheho, za Vincsik Jánoša pošla. Simon i napozatim ňeprestal za Vincsek Jánošovu chodzic, teraz ňedavno raz v noci vtrepac še chcel ku ňej prez oblak, chtori už ai vivažil. Jak to Vincsekova zbačila vžala revolver a streľila na Šimona, chtori zo šmerteľnu kuľu trafeni na žem spadnul. Odvežľi ho do špitaľa, doktore hutora, že ňeobstoji na životce. Ženu poľicia zavarla do hareštu.

Canonsburg, Ind. Na pohrebe ňeščesťivich obetoch zhoreneho diatru, jak truni ňešľi, a prave kolo jedneho stroma išľi uderil perun, mladzenci, chtore tam pri strome najbližše buľi, vipuščiľi z ruki trunu mertveho maleho chlapčika krajana Moscsovics Istvána, jeden z ňich Hódi János od hromu udereni calkom bez pameci ostal, aľe ho okrišeľi, tak, že pohreb daľej pokračovani bic mohol.

Everett, Mass. Z Uherskej pochadzajici krajan Kohus Pál v tutejšej koksovej fabriki vratka jedneho kotla čiscel. Spadnul z jednej visokosci pri tej praci, a tak mocno še poraňil, že po dluhim 18 dňi tervajicim trapeňu zomrel. Kohus 28 ročni, ňeženati mladzeňec bul.[208]

Stoľična sessia v mesce Lőcse bula vitrimana, na chtorej veľo viborňici še zešľi. Vicišpan predložil veci uradne a medzi veľo važnima člankami spomnul i o vivandrovaňu do Ameriki. Od peršeho julia do 1-eho oktobra 259 passi vidaľi, tehda o 63 passi meňej, jak minuli rok v takim čaše. Na Zempľine do Ameriki vivandrovaľi 241 ľudze. Z Ulyhelya 4, zo szerenčskeho pochodu 3, z tokajskeho 4, zo sárospatakskeho 1, z újheľskeho 21, z medzibodrogskeho 26, z gálszéčskeho 25, z mihaľovskeho 30, z humeňanskeho 75, z vranovskeho 17, zo szinňanskeho 27 a z mezólaborcskeho 8. Z Ameriki navraciľi še 110 ľudze, to jest o 131 meňej, jak višľi.

Okradzeni cestovateľ. Minuli tidzeň pricestoval do Ujhelya Szlovján György z Ordarma (Ungska st.) pochadzajuci gazda, chtori po 4 ročnim robeňu v Ameriki, ku svojim še vracil. Šednul do cugu, chtori ku Csapu še rušil. Prave vtedi obačel, že mu bugiľar s 800 korunami chibi. S ňim cestovaľi i cigaňi z Ordarma, chtore ho i poznaľi. Kradež duškom oznamil, a ciganoch rendőre na zastavenim

208 Naša Zastava. 1911, č. 42, s. 12.

cugu povizitirovaľi. Peňeži pri ňich ňenašľi, bo zo sebu jich tote kamaratci vžaľi, chtorim še udarilo uceknuc. Polapanich zaprovadziľi a inkviziciu zakročiľi.

Bridgeport, Conn. Mazolin István, 52 ročni krajan pri tutejšej žeľezňici šľepire vožel. Jedneho dňa spadlo mu z voza jedno drevo na koňe, chtore še od teho splašeľi, ňeboraka Mazolina pod voz scahľi, a tak mocno ho potlukľi, že o paru dňi, medzi okrutnima mukami naproci všickej doktorpomoci v špitaľu zomrel.

Cleveland, O. V minulich dňoch zos roztrepanu hlavu privežľi do tutejšeho Lakeside špitaľa krajana Marincsics Mihálya, dzeška v karčme ho potlukľi, od totej bitki aľe ňe ľem hlava zaboľela Marincsicsa, aľe i inakšu ňeprijemnosc dostal. Poľicia nadňim inkviziciu trimala, a medzi tim na verch višlo, že Marincsics je ten isti, od roka hľedani ptaček, chtori pri jednej bitki Bronkás János krajana postriľal. Zos špitaľa odprovadziľi ho tehdi prosto do hareštu, kdze za ten davňejši hrich odpovedac muši.

Roosevelt, N. J. Z Uherskej pochadzajici Szabó Lajos v tutejšim mesce poštarom bul. Pozdňejši kupil sebe jeden hotel, do chtoreho veľo krajanoch v tutejších fabrikoch pracujicich robotňikoch chodzilo. Bars mu dobre išlo, a okoľične krajaňi na šľepo duverovaľi v jeho pocľivosci. A on to ai dobre znal viužic, navedol krajanoch, žebi peňeži svojo jemu daľi odkladac, a on od ňich dzešec procentovi interess obecal jim placic. Pred paru dňami Szabó še ztracil z mesta Roosevelt, obeti jeho še doznaľi o tim, i hňed podaľi ho na poľiciu, chtora ho po kratkim hľedaňu našla v New-Yorku, ulapila ho a do hareštu zavarla. Z doterajšej inkvizicii višlo na verch, že kolo tricectišic dollaroch nasbiral od ľehkovericich krajanoch, chtore teraz pevňe všicke peňeži svojo utraca, bo Szabó ňema ňič svojeho. Medzi druhima Suhajda Lajos krajan tišic, a Majos Mihály šidzemsto dollare chudobi svojej oplakuju u Szabó Lajoša.

Tomhike, Pa. V tutejšej baňi dvojmi krajaňi Budai József i Pintér József v jednej šachti kopaľi uhľe. Jedneho dňa, jak už dva vagoni uhľoch maľi nakopano, Pintér obačil, že nad hlavu jedna veľka skala uhľoch še odvaľuje, napomnul kamarata, že dobre bi ju bulo napric vivalic. Budai aľe perše tote uhľe na žem spadnute chcel spratac, Temže na ňešcesce skala uhľoch z verchu še urvala, Pintér zavčasu odskočil, Budaiho uhľe prisipaľi. Druhe kamaraci hňed pribehľi na pomoc, Budajeho vikopaľi zpod uhľoch odvežľi ho do špitaľa, doktore ho piľnovaľi, aľe život mu oratovac ňevladaľi, po veľkim trapeňu umar.

Detroit, O. Minuleho mešaca z priľežitosci slavnosci Labor day tutejše krajaňi jeden veľki piknik usporadaľi, na chtorim še jich viššej tristo sučastňilo. Jak še domu vracaľi, pevňe vecej medzi ňima podkuražene, čekaľi na električnu žeľezňicu, chtora še ai pribľižovala, a sice dva vagoni jedno za druhim. Poňevač aľe perši vagon calkom prepulňeni bul s ľudzmi, ten ňechcel stac ostac na štacioňe. Temu zodpovedňe ai take signali daval, že ňeostaňe stac, našo krajaňi aľe to ňerozumeľi, abo dachtore popite ňechceľi rozumic, i tak še stalo, že vagon s calim chitrim behom prešol prez hromadu krajanoch na šinoch stojacich, troch

z ňich na šmerc zabil (ľem jedneho meno zname Konrád János) a das petnac poraňenich odvežľi do špitaľoch.

Cleveland, O. Dakrajek János tutejši krajan po dokonanej nočnej praci ku domu išol. Na rochu jednej uľici skrucil še ku svojemu bivaňu, i v tim okamžeňu chtoška z revolvera vistreľil, a Dakrajek šmerteľňe trafeni mertvi na žem spadnul, sušedzi poviskakovaľi z domoch aľe ňikeho ňevidzeľi. Ňichto aňi pochopu ňema, že chto bi mohol bic mordarom teho dričneho 25 ročneho človeka, chtori s každim v dobrim praceľstve žil a ňikemu ňepreviňil.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Koller Hermín, Groszmann Károly, Kormos Mária zos 11 ročnim bratom Bajorvágás (Sáros), Maurer Róza Kassa, Hausner Ignác Gálszécs (Zemplén), Horváti András Brezina, Kreisler Lina Köble (Ung), Skukár Róza Bisztrica, Sávár András Hegedűsfalva (Zemplén), Robel Vilmos, Keresztes Julia, Oleján János Finta (Sáros), Hajnal József, Nőjél Teréz, Belágyi Anna, Glattstein Jakab Felsőszalók (Szepes).

Joungstown, O. Dravecz József krajan ušilovňe pracoval v Ameriki už od štiroch rokoch, žebi svoju milu manželku ku sebe pricahnuc mohol. Ľemže štiri roki su čas ňe kratki, mlada ňevesta še zabanuje, chce še jej, ta ju pocešuje druhi. Dravecz darmo odkazoval, a pošilal peňeži po ženu svoju, ona ňechcela isc do Ameriki, bo jej še už i tak ňeclo. Muž totu smutnu okoľičnosc na teľo vžal ku šerdcu, že teraz jedneho dňa sebe život odebral, zastreľil še.

Shelburn, Ind. Ňedaľeko tutejšej baňi jeden farmer drevene slupi kladol na voz. Jak o pul štvartej zahučela truba ku nočnej roboti, farmerovo koňe še od teho zľekľi, a še zdziveľi, počaľi cvalovac. Prave tam išol jeden krajan z roboti, Gulácsi György teho strepaľi pod sebe a zlamaľi mu ruku ai nohu. Odvežľi ho do špitaľa, aľe doktore ňemaju ufnosci, že še vizdraveje.

Connorville, O. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Goga Szabó János s vecej kamaratami kopal uhľe v tutejšej baňi, zgruhotala še naňho jedna kopa uhľoch i ho pripučila. Jak tamte robotňici ho z pod uhľoch vikopaľi, vtedi už umarti bul. 35 ročni bul a už na tri zavodi bul v Ameriki, ňiž koňečňe šmerc ho zascihla.

Cleveland, Ohio. Katoľickeho biskupa Koudelka M. Józsefa preložila svata stoľica z Clevelandu do mesta Milwaukee, Wisc. Tutejše krajaňi bars sanuju, že milovaneho arcipastira utraca. Koudelka bars rad vidzel našich krajanoch, na teľo, že še ai po magyarski hutoric naučil, žebi svojim vericim, medzi chtorima veľo uhroch bulo – čim užitečňejšim mohol bic[209]

Zaš pre paľenku. Zlatohlavi István z Haniski (Eperjesenyicke) do Ameriki pošol. Ženu ai chlapčika doma ochabel. Teraz jich chcel za sebu scahnuc. Aľee

209 Naša Zastava. 1911, č. 43, s. 12.

paľenka precahla rachunki jeho. Prešovske furmaňi išľi prez Hanisku, pri karčmi stanuľi, koňe, vozi von ochabeľi. Oňi aľe vešľi še kus pomocovac. Ňiž furmaňi dnuka popijaľi, koňe še rušiľi, potom še od čehoška zľekľi, začaľi ľecec, furman ňebul s ňima, ta pultreca ročneho chlapčika Zlatohlavi Istvána na šmerc pokaličeľi. V 13-im oktobru pochovaľi totu mladu obetu paľenki a ňeopaternosci.

South Bend, Ind. Britko olupiľi dvojmi amerikanske švindlere jedneho tutejšeho karčmara, krajana našeho Odor Zsigmonda. V minulich dňoch dvojmi «veľke panove» vešľi do Odorovej karčmi, zo zlatima hodzinkami, lancuchami, persceňami na rukoch, drahe napoje rozkazaľi sebe, a jak trebalo placic, vibraľi bugiľar, pulni zo samima stocatkami, a na drobne peňeži co jim z jednej stocatki vidaľi aňi ňepatreľi. Od teho času vecejrazi prez dzeň obnoviľi svojo viziti a bars še popačiľi karčmarovi. Bez chibi hutoreľi po angľicki a jeden, chtori še Kovácsom dal nazivac ai po magyarski znal. Druhi še za francuza vidal, a bars plano hvarel po uherski. Karčmar v bešedovaňu opital še jich, že jakeho su remesla, oňi aľe odpovedzeľi, že ňemaju žadneho remesla, ňerobja ňič a zo šmihom odpovedzeľi že vera glupi je ten, chto robi, kdiž i bez roboti može čľovek sebe dobre, po paňski žic. Odor Zsigmond zvedavi bul znac, že jakbi to mohlo bic, bez roboti po paňski žic. Na to jeden z «panoch» pokrijome mu pošepnul, že oňi bankuvki robja. A sice takim spusobom, že maju jednu čudnu vodku, s chtoru poľeju dva opravdzive bankuvki, medzi chtorima še jeden čisti papir nachadza a tak, co na bankuvki je drukovano, skerz totu čudnu vodku prešakňe na bili papir, i hotova je bankuvka. Tak tehdi medzi tri bankuvki dva papire vloža, i tak sebe robja bankuvkoch, keľo še jim pači. Poňevač Odora za «statečneho» človeka trimaju, chtori jich ňeprezradzi, hotove su ai jemu ukazac spusob teho remesla. A žebi ňemišľel, že dajake oklamstvo robja, calu proceduru kumštovneho hotoveňa bankuvkoch v jeho vlastnej chiži budu robic, a jemu tiž zos každich troch dobrich bankuvkoch dva nove bankuvki zrobja. Karčmar s calu duvernoscu še choval ku tim svojim elegantnim panom, chtore ľem tak rozšivaľi peňeži v jeho karčme, a jeho tiž uhvacil duch mamuni, peňežoch sam tehdi ponuknul všicko, co zgazdovaneho mal i doma, i vov banki odloženo, dovjedna 1300 dollare. Jak prišol čas na predek uridzeni postaviľi še «fabrikantci» peňežoch do karčmi Odorovej, priňešľi zo sebu jednu vekšu ladičku žeľeznu, v chtorej ešči jedna druha menša bula. V tej menšej jeden paklik čistich papiroch bulo, vov veľkosci običajnich bankuvkoch. Kraje mokre maľi tote papiriki, od tej vodki, chtoru pri fabrikacii bankuvkoch chasnuju. Hňed ai začaľi ukladac Odorovo bankuvki opravdzive, medzi tote papire mokre, chtore zo sebu priňešľi, s veľku pozornoscu medzi dva papire jednu bankuvku. Jak s tim hotove buľi, cala ladička pulna bula, zamkľi ju s kľučom, položeľi ju do vekšej ladički a odevzdaľi to všicko Odor Zsigmondovi s tim rozkazom, žebi to položil na jedno veľhotne, cmave mesco, kdze za ošem hodzini zostac muši, teľo času treba ku temu, žebi bankuvki hotove buľi. Po ošem hodzinoch pridu a viberu peňeži. Na tim še uložeľi, aľe o paru minuti še namišľeľi, a hu-

tora Odorovi: «Však jim vekšej ladički ňetreba, ňech ľem to nazad daju, vekšu ladičku vežmeme zo sebu, a ľem totu s peňežmi zochabime tu.» Pravda, že mi ju ňetreba, odpovedal Odor, a dal, žebi majstrove vžaľi veľku ladičku. Ľemže tu še stalo prave oklamstvo, bo vov vekšej ladički ňe jedna, aľe dva meňše ladički buľi, chtore Odor ňezbačil. Menšu ladičku mu tehdi oddaľi nazad, aľe v tej ľem papire buľi ľežace, a tamtu ladičku, vov chtorej dobre bankuvki Odorovo buľi vžaľi zo sebu, a vera ňenavraceľi oňi še oošem hodzini, jak povedzeno bulo, aňi o ošem dňi. Odor Zsigmond čekal paru dňi, potom sam otvoril ladičku, v chtorej na strašne prekvapeňe, aňi novich, aňi svojich bankuvkoch ňenašol, ľem ľedace papire. Oznamil vec poľicii, aľe zbujňikom vibitim aňi chiru, aňi slichu.

Windber, Pa. Korlát Mihály bankara, chtori po ukrivdzeňu veľo bidnich ľudzi uceknul, v mesce San Francisco poľicia ulapila. Z hareštu odkazal tim okradnutim ľudzom, chtore ho na pravo cahaju, že štvarcinu svojeho dlužstva viplacic hotove je, ľem ňej ho vipušča. Tote aľe ňechcu na to pristac, a Korláta, okrem šternac defraudacioch ai pre oklamstvo cahaju na pravo, bo on na svojo majetki dlužstva narobil, prave tidzeň pred svojim bankrotovaňom, amerikanski zakon aľe calkom mudro to predpisuje, že dlužstva bankrotovaneho ľem take še uznavaju, chtore šesc mešace pred bankrotovaňom še zrobiľi.

Mount Carmel, Pa. Kubelik Sándor krajan povadzil še zo svojim domašnim gazdom Olsavszky Vilmošom, na chtoreho vov zlosci s revolvera vistreľil, a ho poraňil. Poľicia pribehla a Kubelika ulapic chcela, on aľe še zavar do chiži, a tam s dvoma revolverami ozbrojeni hrožil každemu, chto ku ňemu pristupic še opovaži, že ho zastreľi. Prez cale šidzem hodzini tervalo toto nacahovaňe, ňiž koňečňe podpaľiľi dom, v chtorim Kubelik bival, žebi ho primušiľi ku poddaňu. On še aľe aňi tak ňepoddal, vov horacej chiži zastreľil še, tak, že poľicia ho už ľem mertveho našla.

Dallas. Tex. Zeni Ferenc krajana, robotňika tutejšej cementovej fabriki mašina pri robotce za šati porvala, a ruku mu vitarhala. Odvežľi ho do špitaľa, kdze aľe doktore životu ho oratovac ňeznaľi. O paru hodzini zomrel.

Siney, N. S. Molnár József krajan už druhu noc nočnu robotu dostal v tutejšej koksovej fabriki. Jak treceho večara zaš do roboti še mal lapic, sen ho ukonal i ľehnul sebe tam ňedaľeko, kdze robel, pri vagonoch, chtore koks rozvožovaľi. V šňe spadnul na šini, i mašina mu hlavu odervala. 36 roki mu bulo; ženu i tri dzeci zochabil.

Cleveland, O. Diósi Mihály, 26 ročni, ženati krajan, robotu prišol hľedac na ten kraj, stretnul še s jednim davnim poznatim, Kleiner Vilmošom, chtori v opitim stave pital Dióseho, žebi mu pohar piva rozkazal. Ten aľe všickich peňezoch pejc centi mal ľem pri sebe, ňechcel mu tehdi gvuľi zrobic. Na to še Kleiner tak rozzloscil, že vicahnul revolver a Dióseho zastreľil. Odvežli ho do Lakewodo špitaľa, kdze o paru hodzini zomrel. Kleiner uceknul, poľicia ho hľeda.

Cleveland, O. Pred tutejšim uradom civilnim postaviľi še paru ľudze, Vojvodszky Ignác i Valós Anna, že chceju do stavu manželskeho vstupic. Visluchaľi jich do podrobna, i všicke pisma v poradku našľi, počal tehdi uradňik už protokol pisac. Jak s pomocu tlumača ku tej otazki došľi, či chce v tim stave manželskim na vše zostac? Vojvodszki to povedzel, že on bi ľem tak da na tri roki chcel manželstvo na probu uzavrec, bo on tak čul, že to v Ameriki i tak može. Jak ho z uradu vihnaľi, rozhoršeno še radziľi von, že co maju robic, na koncu še namišľeľi, vraciľi še do uradu i vijeviľi, že «poručeno Panu Bohu, ta ľem ňej nas rača zdac na vše, na staru módu».[210]

Cleveland, O. Németh Erzsa pred 7 rokami pošla do Ameriki. Dlukši čas služela v jednim skľepe. Jak to s mladima dzivčatami zviklo bic, i vecej mladzenci še kruceľi kolo ňej. Teraz ju dvojo pitaľi. Ona aľe aňi ku jednemu ňechcela isc, aľe doma pri rodzičoch še zastreľela. Už teraz tam odpočiva v cudzej žemi.

Connorville, O. Varga Mihály, robotňik z Uherskej, zunoval život, bo mu žena umarla. Poproboval koňec zrobic temu horkemu životu, šak ňemal už ňikeho v tim cudzim kraju. Perše žiľi sebe prerezal s britvu, potom aľe ai šiju. Teraz v špitaľu ľeži.

Cleveland, O. Poták Antal, 34 ročni krajan obešel še od žaľu, že mu male dzecatko umarlo, a že žena mu už tiž s jednu nohu v hrobe. Už umarteho ho našľi jeho rodaci na jednim strome. Mlada žena vo veľkim zarmutku a vo veľkej psotce zostala. Tak hutora, že še v rozume pobalamucel.

Dayton, O. Jedneho dňa rano do roboti išol Matkin János, 42 ročni robotňik. Na uľici prešol prez ňeho jeden voz, a pravu ruku i nohu mu polamal. Do špitaľa ho odňešľi.

McKeesport, Pa. Buris Anna ešče ľem 14 roki mala. Jej mladi život hrozna šmerc zňivočila. Obed sebe chcela zohrac, aľe uhľe ňebars chceľi horec, dzivče s petróleumom poľalo jich, petróleum vibuchnul na šati dzivčeca, chtore od strachu aňi pomosc sebe ňeznalo, aľe viľecelo von na uľicu, kdze jak horaca fakľa ľitala, ňiž ľudze ňeztarhaľi z ňej šati. Aľe spomosc jej už ňemohľi doktore, mušela tam umrec za mlada v cudzim kraju.

Cincinnati, o. Šmerteľne ňeščesce dotklo krajana Viola Ferdinanda, robotňika. Pri budovaňu jedneho tunela robel, raz ľem jedna veľka skala spadla mu na perši, a tak ho pokaľičela, že o dva dňi umar v špitaľu.

So. Bend. O. Baranyai Pál, 24 ročni robotňik žeľeznej fabriki, pri robotce še prehladzel, pochorel še na zapaľene pľuca, a o paru dňi skončel svoj mladi život. Otcec stari darmo už čeka pomoc z Ameriki od sina svojeho.

---

210 Naša Zastava. 1911, č. 44, s. 13.

Cleveland, O. Józsa János krajan, vo fabriki na gummi robel v jednej bečki, kdze gummu umivaju. Naraz ľem mašinu rušiľi, aľe jemu ňepovedzeľi, žebi višol z bečki, ta ho vera mašina zahvacila a na šmerc polamala.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Popovics István, Grosz Sámuel Tolcsva (Zemplén), Katona János Hrabóc (Zemplén), Butscher Terézia, Lichvár Anna, Pecz János, Brondos Mária, Hauzer Ádám, Büki Ferenc Venczel Rozália, Holiczky Franciska, Péntek István Tarnóc (Ung), Stirba Mária, Ribnikar Anna, Mrác Anna Remenye (Sáros), Béres Mária Boldogkőváralja (Abaúj), Kocsis Zsuzsanna, Gavula Erzsébet Koromlada (Ung), Tóth György, Csobay Márton, Kiss Krisztina, Smid Apollonia, Nagy Róza.

Dayton, O. Baranyai István už vecej roki robil v Ameriki, teraz še domu sbiral s calu fameľiu. S ňim chcel domu še vracic i Száreczki Imre, aľe ňemal o čim. Preto požičic chcel od Baranyajeho, aľe Baranyai na jeho dlukše pitaňe ľem vše to odpovedzel že ňeda mu ňič. Preto Száreczki s revolverom streľil do ňeho, potom aľe sam na sebe streľil. Na taku hroznu vec ho priňesla Amerika, zkadzi domu chcel isc, a ňemohol.[211]

Veľke dedičstvo. Prockl Sándor, pisar pri morskim uradze vo Fiume ľist dostal z Ameriki od svojeho brata, že pred vecej rokami do Ameriki vivandroval jim jeden bačik, chtori puldruha miľiona dollaroch na Prockl Frigyeša, budapeštčanskeho švičkara ochabil. Jeden amerikanski publični notar mu i vekšu summu na zadavek pošľe, ľem ňech potrebne pisma mu odda.

South River, Pa. Uherska fabrika Menyhért Istvánova, chtora na zakladze akcioch utvorena bula, tote dňi zbankrotovala. S veľkim reklamom rozširovaľi oneho času akcie. Fabrika aľe ňijak ňechcela prošperovac, ňiž koňečňe zavrec ju mušeľi. Krajaňi našo veľku škodu ucerpiľi skerz bankrotovaňe tej fabriki, a sice ňe ľem southriverske, aľe ai vov mestoch New Brunswick, Perth Amboy i Newark.

Bridgeport, Conn. Szombati János krajan, še vov karčme povadzil zos kamaratom Boros Istvánom, chtori na to vicahnul nož a tak ňeščestľivo štuchnul ho do Szombateho, že calkom vov bezvedomim stave ho odvežľi do špitaľa, doktore aľe povedaju, že ňit ufnosci ku otrimaňu jeho života.

Cleveland, O. Pisaľi sme už o tim, že 16 ročni krajan Gersics Béla jak matróz bul na jednej šife, tam še v opitim stave povadzil s jednim kamaratom, chtoreho v zlosci zastreľil. Vov štatu Wisconsin na take mordarstvo pokuta 14 až do 25 rokoch je vipovedzena. Poňevač veľo okoličnosc pri sudu ku Gersicsovej vihvarki prijate buľi, sud pokutu najňižšu vipovedzel naňho, tehdi takoj započal harešt 14 ročni.

---

211 Naša Zastava. 1911, č. 45, s. 12.

Chicago, Ill. Vov starodavnich stredovekovich časoch še stavalo ľem take daco, že na lotroch v berecincoch zapomľi, tam jich zochabiľi, ňiž hladom ňezahinuľi, a takoj tam zpľešňeľi. Tak, abo podobňe pochodzil Marko Pál krajan, chtori pre jakiši menši prestupek, za chtori zos hareštom na jeden mešac bul pokutovani, odsudzeni višedzel puldruha roka, ňiž še mu podarilo svoju vec viššej verchnosci na znamosc dac a tak ho višlebodziľi. Zadal teraz patričneho richtara do prava, a pita odškodne i za haňbu, i za mitrežeňe času, chtori ňevinňe vov berecincu strovic mušel.

Cleveland, O. Ku cti biskupa do Milwauke preloženeho Koudelka Józsefa, verice tutejše veľku ovaciu usporadaľi, a od milovaneho arcipastira serdečňe še odprošiľi. V tej ovacii ai našo krajaňi še veľkim počtom sučastňovaľi, poňevač Koudelka biskup ku ňim vše najuprimňejšu, dobru vuľu preukazoval. Jak odchadzal, kuratore cirkevne štiritišic dollarovi darunek chceľi dac biskupovi, on to aľe ňeprijal, aľe na koscel, ai pre chudobnich vericich daroval.

Austin, Pa. Pri tutejšej papirňi jedna veľka hac stala, chtora še vonekdi pretarhla, a jak še obrovske množstvo vodi z ňej viľalo, take pustošeňe povstalo v mesce, že všicke domi pozrucalo, koscel, bankovo budovisko calkom na ňivoč prišľi, tak ai papirňa, v chtorej pracovaľi vecej z našich krajanoch. Tote teraz ňe ľem veľku škodu ucerpiľi skerz ňesmirnu potopu, aľe ai zarobek svoj, chtori pri papirňi maľi utraciľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Iker Teréz, János, József i Ilona, Csorba Mária, Czecho Balázs, Perezer Mária (Ung), Zári János Stetiger Gizella i Károly, Popovics István, Szvinyák Lajos, Koleszár János, Kelemen János, Fidler Gizella, Bogics István, Leitner Terézia, Kovaly Terézia zo sinom Ferencom, Deczkó Pál (Ung), Kalács Mihály, Zsarkovics Anna, Simon János, Batyányi Mária Garram (Zemplén), Heilman Mária, Miczutka Anna, Billi Ferenc zo ženu, Raikovich Emil, Kék József, Dénes Ernó.

Chicago, Ill. Robotňici Harrimanskich žeľezňicoch bľizko štiracectišic ľudze, medzi ňima pre veľo z našich krajanoch do štrajku vstupiľi, a sice ňe ľem tu v Chicago, aľe všadzi, kdze Harrimanske žeľezňice chodza. Tak veľiki štrajk i v Ameriki je zridkavi, a nakeľo zos znakoch predpovedac možno, ňit vihľedu, žebi naskoro ustal. Všicke žeľezňice stoja, bo kompaňia doteraz ňeznala vecej robotňikoch cudzich dostac, jak dovjedna dva-tri sto.

Delisle, Canada. Bugyik Lajos na jednej tutejšej farmi bival a gazdoval s fameľiu svoju. Mal žeca, chtori bars ňeporadni život provadzil a vše ňepokoj robil. Ženu ustavičňe mučil, tak, že ho ochabic mušela a pošla ku rodzičom. To še žecovi ňepačilo a preto posbiral še do Delisle «poradki robic». Ten poradek v tim pozostaval, že Bugyik Lajoša i jeho ženu na šmerc zabil, najmladšu jich dceru aľe

tiž pokaľičil, tak, že je bez pameci a čežko na životce obstoji. Beštialneho žeca poľicia ulapila a do hareštu zavarla.

New-York, N. Y. Jedneho tutejšeho uherskeho fotografa Belgren Gusztáva 6 ročne male dzivčatko z ňezdobački zapaľilo sebe šatki, pri baveňu s druhima dzecmi, chtore jak vidzeľi ňeščestľive dzecko horic, poucekaľi, a malu Kláru tam zochabiľi v ňesmirnich ranoch, od chtorich medzi paru hodzinami zomrelo. [212]

Po amerikanski. Jurankó István z Ameriki domu prišol a perša štacia jeho karčma bula. Do karčmi «Nyúl» nazvanej še zaril, a pil a daval sebe vihravac. Naraz vicahnul revolver a začal na jedneho cigana striľac. Jurankó sice cigana – chtori od strachu zo skuri mal viskočic – ňetrafil, predči rendőr viťažneho amerikana do hladku zaprovadzel, abi še vitrižbel.

Delisle, Canada. V minulim numeru sme pisaľi o tim mordarstve, chtoreho še Elek Imre, 30 ročni krajan dopuščil nad krajanom, farmerom Bugyik Lukácsom ai jeho ženi. Teraz v oktobru bul trimani sud v tej zaľežitosci, v chtorim udove poroti mordara na šmerc odsudziľi. Po vihlašeňu sudu odprovadziľi delikventa do Princealbertonskeho hareštu, a na 28-eho novembra budze nadňim orteľ šmerci vikonani.

Cleveland, O. Jedno strašne a osobitňe zridkave ňeščesce še pridalo v jednim tutejšim saloňe našeho krajana Klinger Antala, u chtoreho vecej krajaňi šedzeľi v karčme za stolom. Jednemu z ňich Sipka Józsefovi prišlo do mišľi coška odkazac svojej žeňe na telefoňe. Vešol do sušednej chiži, kdze telefon stal, i teľo že še ho ulapi, naraz vibuchňe iskra z telefonu, zaňim ohňovo plameňe, a Sipka od moci elektriki trafeni mertvi na žem spadňe. Priľeci kuňemu Klinger, žebi ho ratoval, aľe plano obstal bo električna moc i jeho poraňila a o žem rucila. Jak to Klingeruv švoger Szedlák Lajos obačil, vjedno zos sluhom Slovacsek Jánošom chcel tim ňeščestlivo pochodzenim na pomoc prisc, perše sluha pristupil ku telefonu, a chcel ho mertvemu Sipkovi z ruki vibrac, prešla elektrika i do ňeho, a ho zabila na šmerc. Chviľku času prešlo, ňiž cali telefon od ohňa električneho še spaľil, druti še roztopiľi a potarhaľi, tak pribehla i poľicia, a poraňeho Klingera odvezla do špitaľa, a tamtich dvoch mertvich do šmertňici mescickej. Pričina teho strašneho ňeščesca to bula, že druti električneho švetla na telefonovo druti spadľi.

Youngstown, O. V tutejšej karčme Miglecz Jánošovej dvojmi krajaňi Galgan András i Szűcs Lajos vjedno popijaľi. Jak už mocno podkuražene buľi, viplaciľi cechu a braľi še domu. Aľe na draže počaľi prepiti keľčik naznovo rachovac, i preukazalo še, že plano rachovaľi, Szucsovi bi bulo trebalo doplacic paru centi. On aľe to ňechcel zrobic, počaľi še vadzic, potom do bitki še daľi. Medzi tim domu došľi – bo na jednim kvartiľu bivaľi – tam Szucs vbehnul po revolver, napadnul Galgana, a tri kuľki vistreľil. Perše dva ľem do ruki i nohi vešľi,

212 Naša Zastava. 1911, č. 46, s, 13.

aľe treca do ustoch vľecela, tota tak veľku ranu vbila Galganovi, že ňiž ho do špitaľa dovežľi, na draže umar. Szücsa poľicia ulapila a do hareštu odvedla, v chtorim ňedavno za dva roki šedzel tiž pre mordarstvo. Galganova žena zos troma dzecmi vibrala še do kraju ku navščiveňu svojich rodzičoch, prave je na draže teraz ku Ameriki, ta vera darmo pridze, bo muža pochovaneho najdze, a to všicko pre paľenku, pre pijatiku.

Cleveland, O. Ducsai István krajan zaľubel še do amerikanki Miss Maud Millerovej, i ku domu chodzil, a dzivče spital od rodzičoch, chtore privoľiľi i takoj rukovini še odbuľi. Prišol aľe dzivčecin brat domu zos sušedneho mesta, i jak še o rukovinoch doznal, tak še rozhňeval nadtim, že šestra jeho za magyara, «hunkey» še vidava, že od teho času Ducsajemu vše ňeprijemne slova dopovedal. Časom ten hňev až na teľo išol, že Maudčin brat, jedneho dňa s revolverom v ruki napadnul Ducsajeho a ho vihnac chcel z domu. Ľem že Ducsai mocňejši i šikovňejši bul, ulapil brata za pľeca i ho virucil. Z teho povstalo potom pravo, obraženi brat pred sudom bars povstal proci brajthina svojej šestri, vislovil še, že on zato bul hňevaci, bo za haňbu trime to, že šestru jeho jeden «hunkey» magyar bere. Richtar aľe ňeprijal vihvarku jeho, a vipovedzel v svojim sudze, že žadneho človeka ňešľebodno pre jeho narodnosc odsudzic, bo ňe narodnosc placi, aňi reč, aľe vnuternosc, karakter, a on (richtar) prave je prešvedčeni o tim, že magyare su najužitečňejšima udami amerikanskich robotňikoch, zasluža to, žebi od amerikanoch ňe prenasledovane abo spoňevažene, aľe prave visoko ucťene buľi.

Cleveland. Krajnýák József krajan jedneho dňa dvoch ňeprijemnich hoscoch dostal do karčmi svojej na Croton Ave še nachadzajicej, včas rano vcalkom opite še postaviľi ku ňemu a na borg pitaľi napoju. Krajnyák jim ňechcel dac, na to še do zvadi daľi, a jeden z ňich i s revolverom hrožil. Krajnyák še pohňeval, revolver jim odebral a obidvoch virucel z karčmi. Tote cali dzeň indzej piľi daľej, potim v noci zadurkaľi Krajnyákovi na dzvere, žebi jim otvorel. On aľe otvoric ňechcel, naco tote rozbiľi dzvere. Krajnyák vistreľel z revolvera prez dzvere na obidvoch napastňikoch, jedneho hňed trafel, na to druhi vibil oblaki, ztamadzi zaš Krajnyákova žena vistreľela naňho, a tiž šmertelňe ho trafila. Zastreľenich poľicia odvezla do špitaľa, kdze doktore ustanoveľi, že obidva rani šmertelňe, Krajnyáka aľe zavarľi do hareštu.

Lewis, Colo. V tutejšej baňi prave na najňebezpečňejšim mescu, kdze dinamit bul zloženi, povstal oheň. Naskoro še rozširil i dostal še ai ku dinamitu, chtori zo strašnu detonaciu vibuchnul. Nasledkom teho 12 robotňici zabite, veľo poraňene ostaľi, a viššej 40 ľudzi uhľe i žem prisipaľi. Z calej okoľici pozbehovaľi še baňasske robotňici, žebi prisipanich kamaratoch z popod žemi višľebodzeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: László Mária, Sárközi Etel, Anna i Róza, Markot Mihály, Kurovszky Ferenc, Csordás János, Binkis János zo

ženu, Cseh Sándor (Zemplén), Bér Anna, Kuminszky Mária (Zemplén), Franko Zsuzsanna, Gönc (Abaúj), Faber János, Jakubján (Szepes), Petrov Anna, Kuzmik Mária, Zvarja Mária i s dzecmi, Mandrosevics István, Skobel János, King Ferenc, Geczik Lina (Zemplén), Mezei György, Loncsár Miklós, Senimant József.[213]

Zempľinska stoľica. Do ameriki vivandrovaľi 292 ľudze. Vraciľi še 110. V minulim mešacu 263 pasi pitaľi a 262 vidaľi a jednu prosbu odopreľi.

Brandenville, Pa. Burik Emil gr. kat. duchovni, chtori za pejc roki v Clevelandze učinkoval, preloženi je skerz biskupsku verchnosc do mesta Brandenville. Clevelandske verice milovanemu duchovnemu ku odproščanki veľke a šerdečne ovacie robiľi, a na rozlučanku na pamjatku mu krasni darunek, jeden zlati križ darovaľi.

Pittsburg, Pa. Pajkos György, zos Ungdaróc pochadzajici parobek z Ameriki domu še posbiral. 600 koruni peňežoch zarobenich ňesol zo sebu. Na draže še aľe opil a peňeži stracel. Nadtim taki dešperatni ostal, že še obešel.

Sheppton, Pa. Amerikanske uhľovo majni zaš maju jednu obetu ľudskeho života. Reidmajer István krajan kočišom bul pri uhľovich vozoch. Jak vozi už napulňene buľi s uhľami, jeden z ňich še odkapčal. Reidmajer skočel dolu, žebi to do poradku priňesol, aľe vozi še skorej rušeľi, kdiž on zos svoju robotu ešči hotovi ňebul, tak, že še dostal pod vozi, chtore prez ňeho prešľi a ho na šmerc pripučiľi.

New-York, N. Y. Z Uherskej pochadzajica Benderi Anna od kedi do Ameriki prišla, bars zabanovana bula za domom. Prežalostne ľisti pisala domu matki, aľe v ostatňim ľistce už vidno bulo, že v rozume chibla. Ňeodluha po tim ľistce prišlo uradne oznameňe ku matki, že dceru jej šaľenu priňešľi do kraju, ňech pridze poňu do pristavu Fiume, kdze skerz amerikansku verchnosc deportovana ostala.

Johnstown, Pa. Dzevec ročni chlapčik tutejšeho gr. kat. duchovneho Szabados Endreho, jak še obľikal, jednu gombičku gaľirovu do ustoch položil. Jak še mu medzi tim zhiľic trebalo, gombička mu do harla vľecela, tak, že ňe ku žaludku, aľe ku pľucom spadla. Ňeščesťlive dzecko nasledkom teho še zadušilo.

Cleveland, O. Polics János krajan pri elektriki robil. Jedneho dňa coška popravjac mu trebalo na verchu jedneho domu. Pristavil jednu drabinu, chtora še aľe s ňim pri robotce zvaľila a on še okrutňe pokaľičel. Od vežľi ho do špitaľa, kdze ho doktore opatruju, aľe malo ufnosci maju ku jeho životu.

So. Norwalk, Conn. Na jednim tutejšim vešeľu jedneho krajana parobci še nad čimška povadzeľi, a potim, jak to už prekľata običaj zo sebu donaša, ai z revolvera začaľi pukac. Jedna kuľka trafela na šmerc krajana Gomojcsák Istvána. Poľicia vihľedala ľehkomišelneho striľača v osobe Balog Józsefa, chtori teraz stal pred sudom pre svojo zločinstvo. Skerz porotni sud na 12 ročni harešt bul odsudzeni.

---

213 Naša Zastava. 1911, č. 47, s. 15.

Edry, Pa. Csabai István krajan pre ňemirne uživaňe napoju utracil robotu. Nadtim še smucic počal, a žebi smutek zapomnul ešči baržej počal pic. Ľemže organizmus jeho to ňezňesol, napoj mu tak poškodzil, že až i o rozum prišol. Jedneho dňa še zarezac chcel, aľe ho obačiľi a oddaľi ho poľicii, chtora ho do šaľeneho domu zavarla, doteľ, ňiž ellis islandska komiššia ho deportovac ňeda.

New-York, N. Y. Tutejše krajaňi še už od davňejšeho času zaobiraju s mišľenku, že jeden uherski špitaľ daju vistavic, ku temu ciľu s jednim krokom zaš bližej še dostaľi. Uherski spolek totižto na jednej ostatňej sessii ku temu cilu 2000 dollarovi darunek prisudzil totej komišii, chtora uherski špitaľ budovac ma. Dobri priklad spolku hňed mal ai nasledovňikoch, bo takoj na tej istej sessii darovaľi krajaňi Somlyó Arnold 200 dollare, Stern Adolf 100 dollare, Burger József tiž 100 dollare.

Pittsburg, Pa. Balogh Sándor, v tutejSej Carnegie fabriki pracujuci krajan kolo žeľeznich vozoch mal robotu. Vonekdi tak ňeščestlivo spadnul pri jednim vože, že koľesa mu jednu nohu odcaľi.

New-York, N. Y. V Amerikanskich kosceloch često panuje običaj, že tam ňepušča človeka dnuka ľem tak, ked vstupne zaplaci, abo ked ma viarendovane mesco. Tak chudobni človek vera veľoraz aňi do koscela še dostac ňemože. Ten poradek, teraz apoštolska delegacia zrušic chce, a poslala kurrenš ku všickim amerikanskim biskupom, žebi totu koscelnu porciu sbirac najostrejši zakazaľi.

So. Bend, Ind. Giczi Géza v tutejšej Studebaker fabriki pracujuci krajan, po dzeňnej robotce na bicikľu domu še sbiral. Draha kolo žeľezňičnich šinoch provadzi, kdze prave predvečarom jednu jamu kopaľi a ju ňezakriľi, Giczi to ňeobačil, spadnul do jami s bicikľom a še bars ňebezpečňe poraňil.[214]

Vivandrovaňe na Špišu. Jak to Sebők János, gazdovski uredňik obci Szepesárki (Jamnik) časopisu «Szepesi Lapok» oznamuje, iste vivandrujuce agentci narod špišski tajemnim spusobom za šumni zarobek do Ameriki nočnim časom preprovadzuju prez chotar. Tak ostatňi tidzeň z Krušova, z Hrasci, Vitkovec, z Odorina kolo 15 mladich ľudzi prevedol, doteraz ešči ňeznami agent. Od každej personi po 30 koruni dostaňe, a sice na telegrafe zos keľčikom cestujuceho od jeho rodzičoch, dakdzi až pri more, ked su na pevnim mescu už. Taki agent aľe i od kompaňii svojeho spolku je dobre placeni. Dostaňe penziu, a ked skerz urad ulapeni je, a dajaku škodu ma, kompaňia mu ju prinavraci.

Okradzeni cestovateľ. Vizgyák János, gazda obci Pálháza z Ujhelyu ku Košicom cestoval. Ciľ jeho cestovaňa Amerika bula. Za drahu še aľe napil a vov vagoňe zaspal. Ked blizko Košicoch še zobudzil, obačil, že s ňim spolu cestujuce trojmi panove už zmizľi, aľe spolu s ňima zmizľi mu zo žimušneho geroku i štiristo

214 Naša Zastava. 1911, č. 48, s. 16.

koruni. Vec oznamil poľicii v Košicoch, ale chto zna, či s kamaratami a zo štiri stocatkami še ešči dakedi stretňe.

Oklamana kucharka. Jánosi Karola kucharka, ktera v Budapeštce na Murányi uľici pod 26 tim numerom biva, 24. novembra meldovala na poľicii, že jeden klamač odňej 480 koruni viklamal. Kucharka povedzela, že v novinkoch čitala, že jest takeho človeka, kteri i bez pasu zna ľudzi do Ameriki prevesc. Verbovszky Váradi Imre še menuje. Ten duškom vipital odňej všicke peňeži a hutorel, že až ku šifovej štacii pri ňemu muša bic. Medzitim dakdze išol s tim, že v traktirňi Róma še stretňu. Kucharka še tam na čas ustanovela, Verbovszky ale i s peňežmi zmiznul. Poľiciaše ho hľedaju.

Cleveland, O. Kopnecz István i Sárosi Mihály krajaňi v jednim tutejšim saloňe popijaľi, a jak to už koňec zviknul bic pijatiki, ai še povadzeľi. Karčmar jich virucel, tehdi bitka še pokračovala na uľici, a končela še s tim, že Kopnecz na Sárošeho nuž vicahnul a ho bars britko pokaľičel. Zbitľivca poľicia ulapela a do hareštu zavarla.

Republic, Pa. Zaš zavarľi dvojmi ľitace bankare svoj skľep, posbiraľi peňeži od ľehkovericich krajanoch, potim zbankrotovaľi a ucekľi. Krauszi Farkas, obidvojmi židzi, trimaľi tutak banku, preňeveriľi ľudske peňeži, a o tim še ľudze až vtedi doznaľi, jak jeden z ňich po svojo peňeži išol, žebi jich vibral z banki; jak ju ale zavartu našľi, veľki hurk še stanul medzi ľudzmi, napadľi banku, rozbiľi ju, ale na to poľicia pribehla a narod odehnala. Jeden z bankaroch už vecej jak dva mešace uceknul, ňeznac kdze, pravdipodobňe do Europi, a druhi pred mešacom poslal svoju fameľiu do kraju, on sam še ztracel tiž ňeznac kdze, poľicia ho vov New-Yorku hľeda. Čože z teho všickeho ked peňežom koňec, tote už ňichto ňenajdze, a bidne krajaňi ľem plakac budu za svojim kervačnim zarobkom.

Cleveland, O. Interessantni ľubostni pad še stanul v tim mestce s jednim grekom, chtori še zaľubil do jednej krajanki Juliški, chtora za kucharku bula vov uherskej karčmi na West uľici. Grecki mladzeňec, Philip Antoniades, bars rad jedol kurecinu, a zos kurki obvzlaštňe zužik miloval, teho še mu ale ňeušlo, bo na to inakšej potrebi maľi v karčme. Philip ale tak dluho še zakrucoval kolo Juliški, ňiž ona vislišela jeho vrele prosbi, sameperše straňiva zužikoch, po druhe ale i o samu Julišku, chtoru Philip popri zužikoch ai za ženu spital. Ona mu privoľila, a obecunku svoju potverdzovala zos bars hojnima darunkami v kurich zužikoch. Raz ale zjavel še v karčmi jastrab, chtori Julišku mocňejšim, šikovňejšim spusobom napadnul, ona še do ňeho naskoro zaľubila, a ten ju raz-dva za ženu vžal, i s ňu odcestoval dzeška daľeko, na druhu stranu mora. Bidni Philip na lepku ostal, vov svojim preveľikim zarmutku ňeznal co počac, pošol ku sudu i zapravocil Julišku, že ho zvedla, obecala, že pujdze za ňeho, a ona pošla za druheho. Sud prijal Philipovo obžalovaňe, ale ľem s totu podminku, ked predstavi dokumenta, s chtorima preukazac može to, že Juliška mu manželstvo šlubila. «Či možu preukazac to, že Juliška jim manželstvo

šlubila?» «Možem – odpoveda Philip – i storaz prišahnuc možem». «Prišaha tu ňič ňestoji, mili praceľu – odpoveda richtar –, aľe dokumenta muša predložic, kdze maju tote dokumenta?» «Kdze? ta ňemam jich, bo som jich zjedol.» «Ta jak že, to oňi i papire jedza?» «Aľe cobi? však to ňebuľi papire, aľe zužiki z kurčatoch, s tim preukazovala Juliška pevnosc svojeho šľubu, chtori mňe učiňila.» «Hja, mili pracelu, v zakonoch amerikanskich ňestoji ešči doteraz to, žebi še zužiki z kuroch za dokumenta prijac mohľi, tehdi preto jich žalobu prijac ňemožeme.» Tak tehdi Philip odešol zarmuceni, a prišlubil, že ňikda vecej zužiki jesc ňebudze.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to iest do stareho kraju nazad cofla: Szuhozsa Miklós, Borsi (Zemplén), Fehér Terézia, Csug Anna s dvoma dzecmi, Csitári István, Kandrác s Zsuzsanna s troma dzecmi Szeretva (Zemplén), Weber Margit, Amrich János Licsérd (Sáros), Jánoska Erzsébet Morva (Zemplén), Lorencz Pál, Radonics Katalin i Verona, Kuhotics Anna, Mezei Terézia, Lachmann Mihályova i s dzecmi, Bisztricz Regina, Imre, Karolina s dzecmi, Gittó Adam zo ženu i s dzecmi, Vas József, Stein Ferenc Szinna (Zemplén), Zsíros Mária Gereny (Ung), Csopkó Péter, Baronek István, Bálint Borbála Torna (Abaúj), Nagy Sándor, Sztárják Mária Szuhoja (Ung).

Cleveland, O. Németh Sándora krajana dva ročne dzivčatko ňiž matka von višla na dvor šati višac, spadlo do jedneho šafľa vodi a še zaľalo. Jak matka do chiži vešla dzecko už umarte bulo.[215]

Ulapene vivandrujuce agentci. Daskeľa budapeštčanske tajemne rendőre razziu trimaľi v Zempľinskej za agentami, chtore tamejši narod do Ameriki vivabjaľi a preprovadzaľi. Sameperše ulapiľi vov sprostim preblečeňu detektivi Janók Jánoša v obci Alsókohány, u chtoreho mladež obci še mulatovala. Ten čas ulapiľi Szudina Mihálya obivateľa obci Zuhogó a Janovszky Jánoša gatályskeho obivateľa, chtorich prave vtedi ulapiľi, jak vivandrujucich prez hraňicu v noci vedľi. Ten isti osud zascihnul Kabula Vojteka, z poľskej pochadzajuceho, chtori na jurmaku v Humenim s vivandrujucima prave vtedi hotovi stal, – Markovics Gábora, čemerňanskeho cigana, chtori v Humenim vivandrujucich sbiral, – Kajcsik Jánošovu z Nagykemence, chtora na poľske odpusti vedla vivandrujucich, – Ralinovszky Mátyáša mihalovskeho obivateľa, chtori v šečovskim a sobrancskim pochodze mocno učinkoval, Penczdk Bonifaca z Tárjova, Figlar Mihálya z Mihalovec, Gujda Jánoša z Laborcszög, Glada Vaszily z Hájagoša a Lezmanszky József do poľskej ucekľi. Zotrimaľi Klapak Ferka, Szovák Jánošovu z Gálszécsa, Bakajsza Andrášovu s Vimra, Mazut Mihálya a Kovacs Jánoša z Alsókánya, chtore tiž s vivandrovaňom še zaobiraľi. Všicke na ruku Grosz Jakabovu pre Společnosc Pól nazvanu pracovaľi, a tak povedaju, že po

215 Naša Zastava. 1911, č. 49, s. 15.

4 – 5 zlatuvki odbiraľi od vivandrujucich, chtorich prez Lupkov za tajemne lesne pešňiki a drahi provadzeľi do poľskej do Sanok. Taktiž zotrimaľi Molnár Lajoša trebišovskeho a Juhász Györgyik Jánoša radáčskeho obivateľa, chtore – jak še i došvedčilo – od každeho po 200 koruni prijaľi, a Grósz Jakabovi vivandrujucich odvedľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Miglesz Márta, Senget Mátyás, Skerlics Paulina, Kocsár Julia, Pál, Erzsi, Rahl Anna, Gurka Katalin Busóc (Szepes), Csanádi József, Kirschner Simon i Julia, Hriczo János, Rajnyák Gyula Hatkóc (Abaúj), Mayer János, Matyuska Anna Csemernye (Zemplén).

Hamburg. Do Ameriki cestujice rodaci v Hamburgu obšahľi teraz od biskupoch Uherskej krajini jedneho katoľickeho duchovneho v osobe košickeho kaplana Moravecz Istvána, chtori povinnosc ma vikonac duchovne zaľežitosce ňe ľem tich krajanoch, chtore do Ameriki vandruju, aľe ai tich, chtore še na okoľici mesta Hamburg usadomiľi, a sice z tej pričini, že jim verchnosce hamburgske ňedozvoľeľi na šifu vistupic. Menovani kaplan 1385 takich krajanoch našol tam, a sice v mestce Altona 735 och, Wilhelmsburg 200, Harburg 100, Schiffbeck 300, Betrgedorf 50, v Offensee i Barmbeck daskeľa. Tote všicke v najvekšej psotce a ňedostatku še nachadzaju, a ňemaju o čim aňi do Ameriki prejsc, aňi domu do kraju še vracic.

Youngstown, O. V tutejšej fabriki verch jedneho peca, v chtorim žeľezo roztopuju, maľi robotňici popravjac. Zrobeľi jedno roštovaňe, chtore še na čigi spuščalo a dzvihalo. Jedenac robotňikoch bulo na roštovaňu, chtore ňeščestľivim spusobom na jednej straňe še vidzvihovalo, na druhej straňe aľe, ňeznac z jakej pričini, rinvi še zahaceľi, cale roštovaňe še prehiblo, a bidne robotňici z visokosci 60 šuhoch spadľi dolu. Z ňich dvojmi hňedka zomreľi, dvojmi vov špitaľu vidaľi ducha, a dvojmi bars čežko poraňene ostaľi. Mena zomretich su: Csintala Mihály zemplinski rodak, Tóth József, Alsóvadász (Abaúj), Fülöp Benjamin (Bereg), Répást István, Bodrogolaszi (Zemplén). Z poraňenich jeden je Fülöpuv brat Gusztáv, druhi Vadnay József.

Springfield, O. Tutejši richtar Link sud trimal nad vecej krajanami, chtorich poľicia pre škandalozne opilstvo privedla ku sudu. Každemu vimeral pokutu 5 – 5 dollaroch, ľem s jednim krajanom Jenő Petrom zrobil viminku. O ňim še richtar doznal, že každi mešac 10 dollare zviknul bul predtim pošilac do kraju žeňe svojej ai trom dzecom. Teraz v ostatňich mešacoch oddal še pan Jenó ňemirnemu opilstvu, tak, že všicek zarobek prepil, a už vecej mešace prešľi, že žeňe do kraju ňič ňeposlal. Opital še ho, že keľo ma tu odloženich peňežoch? Odpovedz dostal, že 80 dollare. Na to taki sud vipovedzel: Teraz še posbiraš s jednim poľiciašom na poštu, nadaš žeňe 50 dollare, bo už 5 mešace ši jej ňič ňeposlal. Recepis od peňežoch priňešeš tu, tak budzeš z hareštu vipuščeni,

a napozatim každeho peršeho predstaviš na sudu recepis od 10 dollaroch do kraju poslanich, a ked to ňezrobiš, zameškaš, ta ti budzeš sam poslani do kraju, to jest deportovani budzeš. Isce to mudri sud bul.

Rosoford, O. Na tutejšim pľejže, kdze veľo z našich krajanoch robi, viplat bul, chtori običajňe s veľku pijatiku je spojeni. Pri jednei ostatňej takej priľežitosci Csonka Gábor i Veres József krajaňi še poštrajtaľi, Veres vicahnul revolver a Csonka Gábora na šmerc zastreľil. Poľicia ho ulapila.

Swedetown, Pa. Komisch Ádám 30 ročni krajan na električnu žeľezňicu mal šidac, aľe še mu noha podšpocila, spadnul pod koľesa, chtore ho tak mocno poraňiľi, že medzi dvoma hodzinami zomrel vov špitaľu Cottaye State, kdze ho praceľe po udanim ňeščescu odvežľi.

New-York. Maticsis József i Plesko Jozefina krajaňi na jednej šifi cestovaľi do Ameriki, pred komiššiu vidaľi še obidvojo jak muž i žena. Inšpektor aľe jakeška podezreňe mal, že oňi ňehutora pravdu, dal ľepši prepatric pismna tich obidvojich, a poňevač še preukazalo, že obidvojo cigaňiľi, že i muž ma svoju ženu, v kraju, i žena svojeho muža v Ameriki, odsudzeľi jich obidvojich na deportaciu, a na osobnich šifoch jich nazad poslaľi do kraju.[216]

Pre Ženu. Huszár András, obivateľ obci Szegipuszta prez vecej roki v Ameriki bul. Doma ostala mlada žena, chtora za ten čas s mužovim bratňakom Huszár Jánošom še ľubila. Ked še jej stari navracil, i ona še ku ňemu vracila, co še aľe mladšemu ňepačilo. Ňedavno vedno buľi na jednim vešeľu, a mladši Huszár staršeho napadnul a nož doňho šidzemrazi uderil, nasledkom čeho ten duškom ušmerceni spadnul.

So. Bend, Ind. Interessantni pad še stanul s jednim bidakom krajanom Turnel Józsefom, chtori pre ňedostatek drobnich peňežoch ňemal na žeľezňicu, chcel še tehdi dajak zadarmo prevezc dac do mesta Chicago, kdze robotu hľedal. Skočel na jeden nakladni cug, tak, že ňichto ho ňeobačel, ľemže predči ňemohol sam cestovac, bo prave v tim istim vože cestoval tiž jeden poťa-pašašir, a ten takoj poznatim bul Turnelovi. Jak do mesta Chicago došľi, pred štacionom viskočeľi z vagona a na druhej straňe do jedneho druheho vagana vešľi. Jak tam vstupiľi, našľi jednu stribernu tašku na žemi, v chtorej paru centi peňežoch ai daskeľa bankovich čekoch bulo. Na jednim štacioňe poľicia prepatrovala vagoni, bo jakehoši zlodzeja hľedaľi, i našľi tich dvoch tuňich ptačkoch cestovateľoch, hňed jich ulapeľi, prepatreľi co pri sebe maľi, a jak stribernu tašku našľi, bars še zradovaľi v tich mišľenkoch, že našľi tich zlodzejoch, ktere pred paru dňami jednu kišasonku virabovaľi na uľici, odebraľi jej stribernu tašku i bankovo čeki v ňej. Turnel i s kamaratom pri richtarskemu visluchu ňič z tej kradeži na sebe prijac ňechceľi, aľe poľicia jim viri dac ňemohla, bo všicke znaki vonkajše proci ňim svedčiľi. Turnel še na teľo bal od odsudzeňa, že v hareštce na tri

216 Naša Zastava. 1911, č. 50, s. 12.

zavodi še obešic chcel, každiraz ho odrezaľi. Ostatňi dzeň jak jich zaľežitosc pojednavana bic mala, naraz še obrat stal vo veci. Prišol toťižto pre richtara telegraf, že opravdziveho zbujňika stribernej taški ulapeľi v mestce Elkhart, kdze jeden z ukradnutich bankovich čekoch odpredac chcel. Ten isti še ai priznal, že on bul, chtori totu kišasonku viraboval i stribernu tašku jej ukradnul, aľe jak ucekal na žeľezňici, a z jedneho bežiceho vagona na druhi preskočil, vtedi tašku vo vagoňe zapomnul. Tak še dostala taška do rukoch tich dvoch cestovateľoch, chtore malo še chibelo, že poňevinňe odsudzene ňebuľi. Na to poľicia obidvoch vipuščela.

Hibernia, N. J. V tutejšej Warton Steel baňi veľke ňeščesce še stalo. Rozstriľovaľi uhľe, a pri temu še zvaľil jeden mur, ku chtoremu veľka četerňa vodi bula pribudovana. Voda še do baňi viľala, ju calkom napulňila, a v ňej pracujucich dvanac robotňikoch života zbavila. Mertve cela jejich ľem mohľi vidostac, že za dva tiždňe pumpovaľi vodu z baňi. Zos ušmercenich robotňikoch jedenac z Uherskej pochadzajice krajaňi, chtorich mena aľe ňezname.

Harrisburg, Ill. V jednej baňi O'Gara, ňedaľeko teho mesta veľki vibuch še stanul, chtori život ošem baňasoch vihašil. Ščesce, že prave taki čas še stalo ňeščesce, kdiž robotňici še premiňaľi, tehdi v tim čaše ľem šestnac jich tam v baňi bulo. Veľka častka robotňikoch prave višla na verch, kdiž strašna detonacia jim prišla ku ušom. Nasledkom vibuchu povstali oheň naskoro zahašiľi, a podarilo še robotňikom ai mertve cela ušmercenich baňasoch vidostac na verch. Ošem z ňich mertve buľi, a troch bars čežko poraňenich do harrisburgskeho špitaľa od vežľi. Tote poraňene všicke trojmi našo krajaňi buľi, z ušmercenich ľem dvojmi pochadzaľi z Uherskej. Mena jich ňezname.

Perth Amboy, Pa. Ňeverneho, ňesvedomiteho bankara Sameth Emila, chtori veľo z našich krajanoch ukrivdzel, skorej doscihnul trest, jak to še mišľic mohlo. Dluhi čas še pretrimoval v New-Yorku, tam še ukrival, ňiž poľicia ho vinašla a ulapila. Teraz naskoro budze sud trimani nadňim, odsudza ho na paru roki, abo ozdaj ľem na mešace, potom ho vipušča, može daľej klamac. A bidne krajaňi darmo budu plakac za svojima peňežmi, za svojima kervačňe zarobenima centami.

Lorain, O. Langer János krajan jak v sobotu po robotce placu vidostal, mocno še opil. Jak ku domu išol prechadzal prez žeľezňične šini, ňezbačil mašinu, chtora z veľku chitroscu bežela, Langera pijaneho zarvala, a na šmerc ho prešla. Odecatu hlavu jeho na vecej metre od šinoch odrucenu našľi.

Cleveland, O. V calim štatce Ohio medzi baňasami veľki ňepokoj panuje, pre planu a bars ňizku placu, chtoru majiteľe majnoch ňijak podviššic ňechcu. Ustavične sessie trimane bivaju medzi robotňikami, na chtorich uzavreľi, že ked še jim zarobek ňepoľepši, vtedi na 1-eho apriľa roku 1912-eho vipovedza veľki, všeobecni štrajk. Tota do vihľedu položena zarobkova vojna veľku utratu značí ai pre našich krajanoch, bo strajki veľke peňeži stoja, vtedi še všicek

naskladani zarobek premarňi, a po štrajku zridka nastaňe daco ľepšeho. Ked robotňikom podvišši paru centi, hňed z druhej strani dvaraz teľe terhi kladu naňich, tak, že zo štrajkom ňikda ňevihraľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Rajkovics Roza, Ulrich Katalin, Schvartz Árpád Hunfalu (Szepes), Jolán Ilona, Urbancsik Franciska Jászómindszent (Abaúj), Merle Márton, Nalepka Mária Frigyesvágás (Szepes), Tomajkó Mária, Lux Anna.

Florida. Z mesta Kassa pochadzajiceho krajana Pekarik Mihályа, 14 ročni Sándor do blizkeho mesta bul poslani od rodzičoch. Cesta jeho kolo vodi vedla, kdze jeden z jeho kamaratoch ribi lapal. I jemu prišla dzeka na ribareňe, i odebral, sak ňiž kamarat jeho Klárik János do chiži vešol. Jak še Klárik vracil, Pekarika ňenašol pri vodze, aňi sak ňenašol. Mišľel, že dajaki žart zrobil s ňim kamarat jeho, i še uspokojil. Rodziče medzi tim čekaľi sina domu, aľe jak ňeprišol, pošľi na druhi dzeň po ňeho ku Klárikovim. Vtedi už všicke znaľi, že zos Sándorom še dajaka ňehoda stanuc mušela. Išľi ku vodze, i prave v tim okamžeňu virucila voda mertve celo bidneho chlapca, chtoreho pevňe sak s dajaku veľku ribu do vodi scahnul, tak, že še zatopil.

New-York, N. Y. Tutejša poľicia na obžalovaňe jedneho kupca Stanleyho ulapila, a do hareštu zavarla jednu parku, s Uherskej pochadzajicich Schvarcz Pétra, ai jeho frajirku Joseph Ellu, chtora u Stanleyho služila, a tam od gazdi svojeho všeľiake zlate veci v ceňe 1000 dollaroch, a šati v ceňe 500 dollaroch pokradla, a frajirovi dala, žebi jich do zaloghauzu odňesol. Schvarcza, jakožto podvoditeľa odsudzeľi na pultreca roka, a Joseph Ellu daľi do napravujuceho inštitutu.[217]

Cleveland, O. Pred paru mešacami daskeľa oduševňene krajaňi še radziľi, že jakim spusobom bi še mohol v tim mesce, kdze počet krajanoch 50 tišic previšuje jeden uherski špitaľ vibudovac. Mišľenka še na chitro rozširila, našla horľivich apoštoloch, chtore tich dňoch už ai od verchnosci obšahľi dovoleňe, ku preprovadzeňu teho šľechetneho umislu svojeho. Teraz kurrenš vidaľi ku všickim spolkom krajanoch, žebi tote na svojich sessioch peňežnej podpori prisudzeľi ku budovaňu špitaľa. Ňektere z tich spolkoch krašňe obetovaľi, tak, že teraz pevnej ufnosci jest, že na druhi rok ten davno potrebni ustav už ai učinkovac budze mohol ku dobremu krajanoch.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Czauner Lina i János, Csabala János, Bobják József, Takács Pál, Sütő András, Szuromi Mária, Kaskó István, Baltás András, Hajer András, Vinovics Katalin, Bíró Miklós, Kocsis Éva, Né-

217 Naša Zastava. 1911, č. 51, s. 15.

meth Eszter, Virth Ádám, Szurinyi Ilona Nagymihály (Zemplén), Kovács István, Kramer Erzsébet, özv. Lakatos Mária (Abaúj), Hustyi György, Grap Anna (Zemplén), Reinhardt Anna, Mária, János, Hahn Péter i žena, Vojcsics Anna, Tóth István, Hunyadi Mária, Farkas István.

Port Clinton, O. Vov ščestlivim manželstve žil Szaics Miklós krajan, chtoreho pre jeho statečnosc a ušilovnosc každi ucťil a miloval. Mlada žena jeho ľem pred paru mešacami prišla s kraju ku mužovi, chtori vo fabriki American Gypsum Co. pracoval. Každi tak vidzel, že v manželstve najkrajša svornosc panuje a prave preto najvekše prekvapeňe zapričiňel ten chir, že mlada manželka jedneho rana, jak jej muž z nočnej roboti domu prišol, še zastreľela a zomrela. Poľicia ustanovila, že v rozume mušela pobalamucic, zato sebe život odebrala. Amerikanski život ňemohla zňesc, poškodzil jej.

McMechen, W. Va. Vov uhľovej baňi Hichmanovej pracoval zos Zempľinskej pochadzajici krajan Ferenczi József. Jak uhľe kopal, spadla zos sceni jedna veľka skala uhľoch a uboheho krajana pripučela. Ešči žil jak ho do špitala odvežľi, aľe tam o paru hodzini zomrel. 51 ročni bul, ma v kraju ženu i štiri dzeci.

Punxtawney, Pa. V tutejšej baňi Rochester and Pittsburgh Coal. Kompaňii prisluchajicej še strašni vibuch stanul, chtori vecej robotňikoch života zbavil. Doteraz ošem mertvich vicahľi z bňti, tak čuc, že všicke ošem z Uherskej pochadzaľi. Ostatňich ešči hľedaju, ratuju, aľe ku horacej baňi pristupic ňevladaju.

Bridgeport, Conn. V ostatňich tiždňoch prez noc vecej skľepi i karčmi tutejše jedno za druhim rozbite a virabovane našľi. Tak Varga Istvánovu karčmu, Foglár Józsefuv skľep takoj jednej noci viraboval chtoška. Poľicia piľňe hľedala zlodzeja ňiž še jej koňečňe poščescilo ho doparic v osobe, 26 ročneho krajana Szalai Józsefa, chtori še o rabovaňu ai priznal. Sud ho odsudzil na dva ročni harešt, aľe poňevač apelloval, pevňe ešči vekšej pokuti obšahňe za svoj zločin.

Columbus, O. Tutejši bankar Puky Béla pred paru tiždňami veľke reklami vidaval, žebi ľudze čim vecej skladoch davaľi do jeho banki na visoke interessi. Podarilo še mu daskeľoch gimpľoch dorvac na ľep; tote še sice naskoro obačiľi, že tam kolo Pukyho krejdi jakaška chiba, aľe to už pozdno bulo. Jak z ňich vecej naraz prišľi do banki, dzvere z vonka otvorene buľi, aľe v skľepe ňikeho, ai ňičeho ňenašľi, ľem prazdnu kassu. Kolo 20 tišic dollaroch ľudskich, najbaržej od našich krajanoch pochadzajicich peňežoch preňeveril, ňesvedomiti bankar, chtori uceknul, a co ňepohnuteľnej chudobi mal, to všicko na svojej ženi meňe stoji. Poľicia ho mocno hľeda, a ufnosci jest, že ho i naskoro dohvaci, ľemže peňežoch predči ňebudze.[218]

Cleveland, O. Czigler György krajan, robotňik tutejšej fabriki Window Cleaning Co. pri čisceňu oblakoch spadnul, a tak čežko še poraňil, že dluho ľežel vov špitaľu v najvekšim ňebezpečenstve života, zkadzi ho teraz už vihojeneho

218 Naša Zastava. 1911, č. 52, s. 15.

vipuščeľi, aľe ku praci je na vše ňeschopni. Teraz zadal do prava fabričnu kompaňiu a dzešectišic dollare odškodneho pita.

Barton, O. Vov tutejšej Crescent-baňi kolo dvatišic majneroch štrajkuje, bo kompaňia ňechce jim zaplacic za električnu žeľezňicu, chtora jich ku majnom privožuje. Indzej tiž čežkosce ma tota ista kompaňia preto, bo z roboti vipuščenich robotňikoch nazad prijac ňechce. Ked tote ňepokoje še ňeulahoja, obavac še možno ešči vekšeho štrajku, a to je vše zos veľku utratu našich krajanoch spojeno.

Duquesne, Pa. Tutejšeho krajana, robotňika fabriki Edgar Thomsonovej, 40 ročneho Szabó Jánoša prešla fabrična žeľezňica. Jak prechadzal prez rampu, mašina ho zahvacila, strepala ho pod koľesa, chtore ho tak čežko poraňiľi, že o paru fertaľe po tim ňeščescu, medzi strašnima boľescami vidal ducha.

Dunelle, N. Y. Locskai József, 44 ročni krajan život svoj utracil pre ňepozorľivosc, chtora je všadzi – obzvlaštňe aľe v Ameriki duplom – ňebezpečna. Jak z roboti domu išol, vešol do karčmi, tam zos paľenku še kus zahlušil, a na draže ňezačul mašinu, chtora zaňim išla. Odbila ho zos štreki, pritim tak veľke rani dostal, že o paru hodzini zomrel. Žena i dvojo dzeci zostaľi poňim.

McKeesport, Pa. Davna žadosc tutejšich katoľickich krajanoch bula, žebi jich dzeci skerz mňiški vichovane buľi. Tota žadosc teraz še už vipelňi. Kupeľi jeden dom na Park Streetce, ňedaľeko koscela sv. Štefana, ten dom na klaštor budze prepraveni, do chtoreho pejc mňiški daľi priňesc zos stareho kraju, tote su už na draže, a od noveho roku už oňi budu učic dzeci katoľickich krajanoch.

Webb City, Mo. Vov majnoch kompaňii Wedmore jedna baňa še zavaľila a tam pracujucich robotňikoch prisipala. Šescmi život utraceľi, bars veľo z ňich aľe čežko poraňene ostaľi.

Newark, N. J. Muka Jánošova rodzena Tóth Gizella jak male dzivčatko stracila še od matki. Temu už 25 roki. Vtedi ňeznala aňi meno svojo, pozdňejši aľe zos všeliakich bočnich okoľičnoscoch na verch višlo, že jej meno Tóth Gizella. Zatim počaľi hľedac jej rodzičoch. Otcec aľe davno umar, zabilo ho v jednej majni, matka ňebulo znac kdze še podzela. Teraz ňedavno dala Tóth Gizella do novinkoch že hľeda svoju matku, a chto jej ku temu dopomože, teho vdzečňe obdaruje zos vekšu summu peňežoch. Ten ohlas ňeufaneho visledku došol, matku vinašľi dobre ľudze, a tote privedľi ju ku dzivčecu, chtora od 25 rokoch ňeustajňe hľedanu matku s veľku radoscu prijala a na šerdco pricisla.

Elyria, O. V tutejšej žeľeznej fabriki robil 43 ročni krajan Nagy János, na furiku žeľezo rozvožoval. Na jednim mescu še pošlisknul, spadnul; furik zos žeľezom naňho, tak mocno še potlukol, že na poli mertveho odvežľi ho do špitaľa, kdze ho doraz operovac mušeľi, to jest dva zlamane rebra mu viňaľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deporta-

ciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Jonyar András, Rusznyák Mária a Katarina Hatkóc (Abaúj), Seiko Anna, Zigler Julia i József, Zsigmond József, Erdey György, Kupi János, Feit Mária, Katócs Erszébet, Valkó Berta, Rajik Verona i Róza, Kosik Anna Mosóc (Ung), Kopcsik Mária, Borkész Mária Királyhelmec (Zemplén), Szilics Veron, Dományi András.[219]

219 Naša Zastava. 1911, č. 53, s. 14.

Vichadzaju každi tidzeň v hedzel'u | Rok 6. ■ Eperjes, 23-ho junia 1912. ■ Nr. 25. | Jedno numero : 6 fillére. :

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia: Eperjes, Rózsa-u. 6.
Numero telefonu :: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo: u Kósch Árpáda Fő-utca 59.
Numero telefonu vidavatel'stva 16.

Cheque-numero uh. kr. pošlovej šparkassi :: 10,653. ::

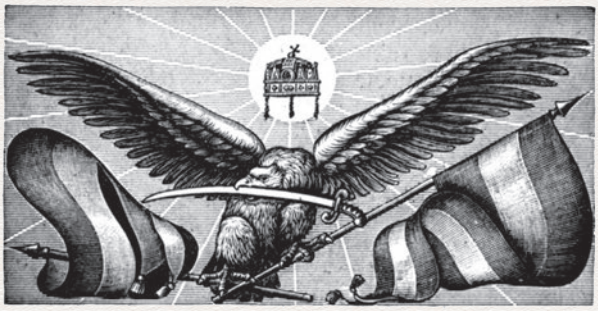

Predplatna cena na 1912. rok:
pre Uhersku krajinu 3 koruni;
pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu 5 koruni;
do druhich krajoch 8 koruni 75 fillére;
do Ameriki 1 dollar 75 centi.

Odepchaňe doma v Ameriki.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 20 strani, 7 obrazki.

Pittsburg, Pa. Varga (Vanyó) János mišľel, že v Ameriki Boh zna jak ľehko može prisc ku peňežom, ochabel ženu a dva male dzeci, vžal še do noveho kraju. Tam do uhľovej baňi še dostal, žebi sebe každodzenni chľeb vihľedal. V baňi vonekdi ňeščesce še stalo, a Varga János i ešče druhe 50 robotňici tam našľi šmerc pod žemu. Domu, do obci Vilmány, už ľem ten smutni chir prišol, že ho davno pochovaľi, žebi ho už ňichto ňečekal domu.

New-Brunswick, Pa. Šumnu summu bi urobiľi tote peňeži, chtore ľem tak prepadľi medzi tima bankarami, chtore s peňežmi uherskich robotňikoch manipulovaľi. I verchnosc obačila to, a posanovala robotňikoch, chtore bars čežko muša tam robic, ňiž zošporuju tote paru centi, chtore potom dzeška še straca u bankara. Preto ostri zakon ustanoviľi proci tich bankaroch. V Perth Amboy ulapiľi Sameth Emil bankara, bo kolo 15 tišic dollare ukrad z kervačneho zarobku krajanoch našich; a hos veľku pokutu potrestaľi. Tak obcuju ňesumeňitne ľudze s peňežmi ubohich krajanoch našich.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostaňtim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Rozsán Miklós Cseterics Antal, Tóth Sándor, Balog István i Katalin, Goszmann Benjamin i Ernó, Szabad Albert, Peskó Mária, Jakab Julianna, Friesel Ferenc i Anna, Marcz Ádám, Deák István, Korach Frigyes, Lucz György, Jancsó Paula, Miller Anna zo štiroma dzecmi, Szikora Mária.

Cleveland, O. Dvacecštiri ročni Balázs Mihály tiž sanuje, že do Ameriki pošol. V jednej žeľeznej fabriki pri robotce jeden veľki falat žeľeza mu spadlo na nohi, a tak pokaľičelo teho dričneho, mladeho chlapa, že dluhe mešace mušel v špitaľu ľežec. Teraz še višľebodzel zo špitaľa, aľe smutno mušel skušic, že ho ňikdze ňechcu prijac do roboti. Preto ku verchnosci še obracel o pomoc. Teraz v robotnim dome je, vo svojim mladim veku na pomoc cudzu še muši spuščic.

Edgehill, O. V uhľovej baňi edgehillskej veľke ňeščesce še stalo, chtoremu obeta jeden mladi uherski robotňik zostal. Páli Lajos s vecej robotňikami robel pri uhľoch, naraz jedna skala še odtarhla a prave mlademu krajanovi na hlavu spadla. Ňiž ho viňešľi z pod žemi, už umarti bul.

New-York, N. Y. Linder János krajan ešče pred 10 rokami pošol do Ameriki zo ženu. Jak do noveho kraju prišľi, obecaľi sebe, že še postaraju, žebi po šmerci v starim kraju mohľi odpočivac. Teraz umarla žena Linderova, a on dal spaľic ju, popel zapakoval, a vracel še do kraju, kdze aľe katoľicki kňaž ňechcel pochovac ten popel, co zostal po žeňe. Tak obracel še ku luteranskemu duchovnemu, chtori i vipelňil žadosc Linderovu.[220]

220 Naša Zastava. 1912, č. 1, s. 11.

Ulapene vivandrujuce agentci. Michalovske žandare v obci Vásárhely v jednej maštaľňi isteho gazdi zotrimaľi Gladics Vaszily a Jávorszky György z Poľskej pochadzajicich vivandrujucich agentoch, chtorich tam ozbrojenich ulapiľi. Te bezsumeňitne ľudze obvzlaštňe ňižno-hrušovskej okoľici vojopovinnovatich parobkoch sbiraľi a prez Lemberg ku moru do Ameriki preprovadzaľi. Tu spomňeme, že žandare zastaviľi, a do Ordasfalva na prislušne mesco vraciľi Lázár Máriu nazvanu dzivku, chtora ku Ameriki cestovala. Odebraľi odňej 1060 koruni chtoru summu michalovskemu orsactvu oddaľi.

Alliance, O. Pobočkanej po angľicki «kiss» še vislovuje, chtoremu krajanovi tehdi Kiss je meno, ten je už ai s menom svojim prijemni amerikanom. Aľe Kiss József krajan hoc jak prijemni bul amerikanom, co z teho, ked ho žena ňemohla vistac a ňechcela mu «kiss» dac. On še preto pohňeval a ženu odehnal. Tota aľe ho zadala na pravo, kdze še aľe manželska para viglajhala, a takoj pred richtarom še ai po «kissovali». Richtar sud ňevipovedzel, aľe totu radu dal manželom, žebi napozatim ľepši trimaľi pred očami angľicki smišel a obšah svojeho mena: Kiss.

Massilon, O. Kobozka Jánoša krajana, šarišskeho rodaka pre jakiška ňeporadek viruciľi z roboti. On še nadtim tak rozzloscil, že na svojeho «bas»-a revolver dzvihnul a naňho vistreľil. Poľicia ho ulapila, a do hareštu zavarla, zkadzi vera ňebars skoro vindze, bo raňeni «bas» čežko obstoji v životce.

Vivian, W. Va. Vov Bottorn Creek baňi veľki vibuch plinu še stanul, pri chtoremu dzešec robotňikoch a štiroch indžiňiroch zahinulo. Ľem štiroch druhich majneroch znaľi zos životom viratovac, chtore prave ňedaľeko vchodu maľi robotu. Po vibuchu oheň povstal, chtori še ľem po vecej hodzini tervajucej roboti dal zahašic. Po temu še mohľi lapic až ku ňebezpečnej roboti viratovaňa mertvich. Zahinute indžiňire amerikaňi buľi, a zos dzešec robotňikoch štirmi muriňi buľi, tamte z našeho kraju pochadzajice ľudze.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Heibel Katalin s troma dzecmi. Varga Erzsébet, Szimon Mária zo sinom, Bender Krisztina, Hankovszky Pál, Paket Henrik, Hóber Éva, Vasas János zo ženu i s dzecmi, Ajtai János, Jonyár András, Rusznyák Mária, Selkó Anna, Zigler Júlia, Zsigmond József, Erdey Gyögy, Pildner Dániel, Azjános, Sebald Mátyás, Kovácsik Zsuzsánna, Tóbiás Mária, Erdöközi György, Klopp Anna, Vanczás György, Halsdorfer Vilmos, Krajdics Mihály, Paprik Mihály.

South Bend, Ind. Galambos Péter dlužni bul jednemu poznatemu. Už še domu sbiral z Ameriki, aľe dlužstvo ňeznal zaplacic, preto bez všickej odproščanki chcel uceknuc ztamadz ľemže poľicia ho ulapela, a oddala ho sudu. Tak mušel Galambos Péter všicko vracic, co ľehkomišelňe napožičal.

Elgin, Ill. Malala Mihály krajan veľku žadosc dostal za domašnim krajom svojim, zaumeňil sebe, že tu žadosc vipelňi. Ľemže ženi i dzecom tak še zapačil amerikanski život, že oňi Ameriku zochabic ňechceľi. Nadtim še Matala pohňeval a počal vojovac s revolverom, že všickich domakoch vipustoši, ked s ňim ňepujdu domu. Zamišala še do teho životom ňebezpečneho hrožeňa ai poľicia, a rabiatneho krajana do hareštu zavarla.

Pittsburg, Pa. Štat Pennsylvania novi zakon priňesol na bankaroch, chtore napozatim pod krajinsku kontrollu prisluhovac budu. Privatne banki ľem take obstoja napozatim, ked najmeňej od 7 rokoch pozostavaju. Kaucia je vov 50 ai v 100 tišic dollaroch ustanovena. Nasledkom teho ostreho zakona naraz 150 banki prestavaju vov Pennsylvanii.

So. Bend, Ind. Gergely András, 18 ročni mladzeňec preplužil še v čežkej robotce na teľo, že ai v rozume še pobalamucel. V takim stave vibral še do ľesa a tam sebe život odebral. Zarmucene rodziče až o tidzeň našľi mertvolu sina svojeho.

Beaver Dam, Wn. Kripák Simon, mladi robotňik z Uherskej, povadzel še s kamaratami, na teľo, že ho i dobre pobiľi, ba vera i do ruk poľicii še dostal, kdze ho poštrofaľi na 5 dollare. Placic aľe ňemal z čeho, preto moc dal poľicii, žebi pokutu z placi mu scahľi. Ľemže to zaš plano mu vipadlo, bo ňemal z čeho dlužstvo viplacic. S takima čežkima mišľenkami puščel še domu z roboti, aľe ňedošol domu: prišol ku šinom jednej žeľezňici, tam položil hlavu na žimne žeľeza, a mašina odrezala mu hlavu. Na druhi dzeň našľi ľudze teho ňeščestľiveho krajana našeho, chtori v starosci svojej na teľo še zapomnul, že odrucel od sebe mladi svoj život.[221]

Muža okradla. Tkacsik András gazda oznamel svoju ženu, že ukradla od ňeho jednu šparkassovu knižku od 2075 korunoch, vibrala z ňej 1000 koruni a zos dceru svoju do Ameriki ucekla.

Vivandrovaňe. Z obci Richvald pod kratkim časom okolo 30 ľudzi do Ameriki vivandrovaľi.

Bellevue, Mich. Tiž ňepozorľivosci a ľehkomišelnosci zostaľi obetu dvojmi krajaňi, chtore z fabriki domu iduce na žeľezňičnich šinoch išľi. Prišol jim v streti jeden nakladni vlak, chtoremu še vistupic chceľi, prešľi na druhe šini, kdze prave pribehnul jeden lokomotiv, chtoremu še už vistupic ňemaľi kdze, aňi ňemaľi času. Dvoch mašina na stranu odrucila, a dvojmi tak ňeščestlivo spadľi, že še pod koľesa dostaľi, a tam še zabiľi. Jeden Marton János, druhi Szabó Lajos, obidvojmi ženate, zos vecej dzecoch pozustavajicu fameliu zochabeľi.

Passaic, N. J. Kukoda Ferenc krajan utracil robotu. Vidal še na cestu, žebi sebe dajakeho zarobku najsc mohol. Z jedneho mesca na druhe prechadzal, aľe ňijak ňemal ščesca. Žebi tunši ho stala draha, na žeľezňičnich šinoch chodzil pešo,

221 Naša Zastava. 1912, č. 3, s. 13.

možno, že z ňepozorľivosci abo i zos zufaňa narokom pod žeľezňicu še dostal a tam na šinoch našľi mertve celo jeho. Manželku i s dzecmi zochabil po sebe.

Scranton, Pa. Pataki István krajan da pred štiroma rokami prišol do Ameriki. Teraz še sbiral domu. Takoj še vidal na cestu s peňežmi, že sebe kupi šifkartu. Na jednej uľici prejsc mušel prez žeľezňične šini, na chtorich prave vtedi išla jedna žeľezňica. Pataki še jej zavčasu ňevistupil, zahvacila ho, i tak čežko ho poraňila, že duškom umar. Gdova zos štiroma širotami zostaľi poňim. Do spolkoch ňeprisluchal, bo prave zato, že še už do domu sbiral, vistupil zo spolkoch.

Toledo, O. Vatina Ferenc krajan do čežkej chorosci upadnul. Všicko zmarňil na doktoroch, co zgazdovano mal, tak, že na koncu už ľem do chudobneho domu ho prijaľi a tam ho piľnovaľi. Teraz po dluhim trapeňu dokončil svoj život, umar. Na pohrib še mu miloserdne ľudze naskladaľi.

Berlin, W. Va. Forrai István z abaujskej pochadzajici krajan vonekdi jak z roboti domu išol vešol do karčmi a tam tak mocno še oserbal, že ľedvo na nohoch stac vladal. Vov blukaňu spadnul na žeľezňične šini a tam ai ľežic ostal. Prišol cug i ho tak mocno pokaľičel, že čežko obstoji na životce, a hoc bi ai ostal, na veki karika budze; a to všicko pre paľenku.

Wheeling, W. Va. Dulics András krajan sebe jeden krivi dzeň, to jest baržej noc chcel zrobic. I zrobil sebe, ľemže mu to až bars krivo vipadlo. Vov lumpovaňu odňesol ho ďabol ai na najhorše mesco, kdze ňit počlivosci. Tam usnul, a jak še zobudzil obačel, že mu sto dollare chibuju z kešeňi. Nadtim še tak rozloscil, že vicahnul revolver a na toto dzivče, na chtore podezreňe mal, že ona mu peňeži vikradla, dvarazi vistreľil. Tak ju ňebezpečňe poraňil, že ľedvo obstoji na životce. Dulicsa poľicia vžala pod opaternosc. Tam horko budze odbečovac i krivi dzeň svoj, i planosc a ľehkomišeľnosc svoju.

Cleveland, O. Zos abaujskeho Mecenzéfu pochadzajici krajan, 45 ročni Stromp Károly pri fabričnej roboti utracil zrak svojich očoch, nadtim tak dešperatni ostal, že sebe život odebral. Žena jeho cali dzeň na robotce bula, jak večar domu prišla, našla muža zastreľeneho. Zochabil pismo, v chtorim piše, že voli umrec, jak šľepim bic.

Cleveland, O. Vanyerka Gyula krajana trojo dzeci, ňiž matka jich na uľicu višla, otvoreľi jakoška pipu gazovu, gaz še zapaľil, a s veľkim vibuchom do plameňa priňesol calu chižu. Matka še na skoro domu vracila a duškom obačila ňeščesce, aľe do chiži vejsc ňemohla, bo dzvere zavarte buľi z dnuka. Ňiž jich rozbiľi, doteľ všicke tri dzeci na uheľ zhoreľi. O paru dňi pozdňejši take iste ňeščesce še stalo zos Simcsó Andrašovim dzeckom, chtore tiž samo zostalo doma, došlo jakoška ku švabľikom, zapaľeľi še mu šatki i zhorelo.

Lincoln, Neb. Stancsics Teodor pred paru mešacami podpaľil jedneho krajana, preto ho odsudzeľi na šidzem rečni harešt. Teraz ho privežľi do štatneho hareštu, kdze še na posceľi obešil. Jak vartaše harešt otvoreľi, mertveho ho našľi.

Cicero, Hl. Marsák Mihály krajan ukazoval svojemu kamaratovi Berensovi svoju pušku, pritim še mu kohut jakoška zavadzil na šatoch, puška vistreľila, a Berensovi kuľka prosto do hlavi vľecela.

Chicago, Ill. Poľicia tutejša na štacioňe Sheffield našla jednu mertvu ženu, o chtorej še dovedľi, že to krajanka Boglis Mária. Pri inkvirovaňu višlo na verch, že mala zošporovano 300 dollare, tote peňeži ňenašľi. Tak še nazdava, že ju pre tote peňeži dachto zmarňic mušel, a sice zadušil ju zos gazom.

Etnaville, O. Ľem pred paru mešacami prišol do Ameriki krajan László András, dostal roboti vov bľachovej fabriki. Tu aľe hňed na druhi tidzeň pri mašiňe uražil sebe paľec. Doktore ho hojiľi, aľe to ňeišlo, vžaľi ho do špitaľa a tam mu perše paľec odrezaľi, potom už calu ruku, aľe i tak mu život ňeznaľi oratovac, krev sebe otrovil i zomrel. Žena zos dvoma dzecmi zostaľi poňim.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tkacsik Erzsébet, Febet József, Repászky Borbála, Vilt Antal, Grenya János, Sánta Mihály, Nemes Illés, Kovácsik István, Dancs Péter, Bajtos János Csütörtökhely (Szepes), Karlovszky Emil, Ambrózi Jenő, Obermajer Márton, Bálint Bertalan, Kraft Julia, Weizer János Sátoraljaújhely (Zemplén), Vidák József, Dirgár György zo ženu (Sáros), Resetár Julia (Ung).[222]

Krasni dar. Mlade gazdove Csekan György i János, chtore še teraz v Ameriki pretrimuju i pomedzi vericima za Haňigovsku cirkev, blizko 200 koruni zakollektovaľi, zos svojej kešeňi okrem tich peňežoch 125 koruni obdarovaľi na jednu hadbabnu, prekrasnu plaščeňicu do spomnutej cirkvi, kteru duchovni pošvecel i pri tej priľežitosci podzekoval jich ščirodar, chtori sam še chvaľi. Taki isti dar offerovaľi ščirim šerdcom do Džačovskej cirkvi Miklus András i jeho žena rodz. Czuprák Mária. Ňech Pan Boh laskavo prijme te offeri i bohatu vinahradu da.

Nahla šmerc. V obci Honig Adzima Andráša žena rodz. Pocsatkó Júlia, minuli pjatek na sv. službi v cirkvi bula, poobedze i večar zdrava še čula, večar svate pišňički pobožňe špivala, ľem raz skriknula i nahľe vidala dušu. V životce na buľ šerdca veľo cerpela. Trojo drobne dzeci ostaľi, otcec jich v Ameriki. V ňedzeľu pri shromaždžeňu veľo ľudzi bul jej krasni pohrib otrimani.

Domu prišol umrec. Bilszky Károly, 29 ročni obivateľ obci Frigyesvágása 13-eho januara večar domu še navracil i zo svojim puldruharočnim chlapčikom z Ameriki, abi tu odpočinul sebe od americkej čežkej praci, a napadnute zdrave skerze čežku robotu napravil. Utrapeni od dluheho cestovaňa ľehnul sebe, aľe o ňedluho kašeľ ho zobudzil, krev še mu puščila a mladi chlap o paru hodzini zomrel.

---

222 Naša Zastava. 1912, č. 3, s. 13.

Elyria, O. Dankó Ádám krajan totu huncutsku naturu mal, že je bars pajedni, a ked še mu dzivčata tej jeho ňeporadnej žadosci hňed podac ňechceju, ta jich ňemilosardňe zbije. Už vecejrazi bul pre taki skutek štrofani, teraz zaš pred poľiciu še dostal, kdze ho aľe už ostrejši pokutovaľi, bo na dva mešace ho odsudzeľi s tim dodatkom, že ked ešči raz budze skarha naňho, vtedi ho von viruca z Ameriki, deportovani budze.

Prince Albert, Canada. Na dvore tutejšeho sudneho domu v 28 tim novembru obešiľi krajana Elek Imreho, nad chtorim porotne sudcove vipovedzeľi šmertni sud preto, že vov svojej surovosci zle zaobchadzal zos svoju ženu, tak, že tota še pri ňemu obstac ňemohla, pošla ku otcovi. Elek zaňu pošol do otca, a volal ju nazad, ona aľe isc ňechcela; zamišaľi še do veci ai rodziče žeňino, chtore dzivku svoju ku surovemu mužovi nazad puščic ňechceľi, na to Elek vicahnul revolver a všicke trojo, i ženu, i jej rodzičoch jedno za druhim na šmerc zastreľil. Za toto trojnasobne mordarstvo ho obešiľi.

Ellis Island. Komišša nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Miklós Zsuzsánna, Dancsó István, Kovács Mária, Lukács János, Lari András, Krestics István, Kocsis Mária, Durik Julia, Pittner György, Vaszily Mária Nádasd (Abauj), Spiegel József, Blaznek Anna, Szikszai Róza, Féder Mária, Baumli Ilona, Lenyuszki Mária, Grilák Gizella, Koch Terézia, Vancza Mária (Ung), Szántó Miksa, Gájzler Karolin, Barkóczi Julia, Grumbir Erzsébet, Istenes Erzsébet Rudnok (Abauj), Nagy Katalin, Lopsál Eszter, Sókuti Etelka, Hornyák Anna, Akkermann Erzsébet, Fazekas András, Kusnyir Anna Zemplénvásárhely, Makrai Katalin, Kocián Terézia, Krecsin János, Katona György Kassa (Abauj), Leit Ignác, Spisák Mária, Német István, Buhala János, Horváth Pásztor Rozália, Kolárszki Emil.

Z Ameriki. V ostatňim čaše nasledujice šmertelne padi našich krajanoch nam oznamuju. Vov mestce Homestead, Pa. zomrel Varga János, 30 ročni krajan z Csicser (Ung); Tóth József, 42 ročni z Felsögagy (Abauj), v St. Louis, Miss.; László András, 40 ročni vo Wheeling, W. Va.; Kaluzsa István, 42 ročni z Abaujszántó v Cleveland, O.; Bálint Sándor, 38 ročni v Youngstown, O.; Luri István, 23 ročni v Pittsburg.

Boulder, Colo. Majnere tutejšej Industrial Mine Co. baňi, medzi chtorima polovica robotňikoch z našich krajanoch je, do štrajku stupiľi. Compaňia naturalňe sponahľila še skeboch, to jest nahradnich robotňikoch serzovac, z chtorich aľe strajkere jedneho zastreľiľi, aľe pred sudom to potverdzuju, že ňe oňi, aľe sama poľicia teho isteho zastreľila, žebi tim ňemiloserdňejši mohla zaobchadzac zos strajkerami. Po timto padze ňepraceľstvo a ňepokoj še ľem zvekšil, a aňi ňit vihľedu, žebi še naskoro ulahojiľi.

Bunker Hill, Ind. Strašnemu ňeščescu padnul v obetu 52 ročni krajan Kutsa Dániel. Stal pri žeľezňičnich šinoch, kdze prave jeden cug išol. Pre ňedopaternosc konduktoroch, z jedneho vagona zos dučka jakehoška žeľezni lancuch

višel, chtori pri šinoch stojaceho krajana zahvacil, a jak na rožeň zavadzeneho bľizko na kilometer cesti rozparaneho zo sebu vľekol. Jak ho do špitaľa odvežľi ešči žil, aľe o paru hodzini zomrel.

Duquesne, Pa. Melik András krajanovi odľubil jakiška amerikan ženu. Melik še ušiloval pobludzenu manželku krasnim spusobom nazad privolac ku domu, aľe to ňeišlo, žena ňechcela zos hrišnej cesti še nazad vracic. Nadtim še Melik tak rozzloscil a rozžaľil, že ai život svoj zunul, vipil otrovu. Odvežľi ho do špitaľa, aľe doktore mu už spomosc ňevladaľi.

So. Bend, Ind. Seben Pál, 22 ročni krajan bars zaľubeni bul do Kovacsics Eli, aľe rodziče braňiľi mladim še pobrac. Teraz jedneho večara še posbiral mladzeňec ešči raz poprobovac ščesce, aľe zaš s planim visledkom. To ho na teľo zarmucilo, že jak višol do prikľetu, tam še s revolverom zastreľil. Ňeprisluchal do žadneho spolku, tehdi ľem tak z miloserdenstva druhich ho pochovaľi.

Dunlap, Iowa. Kős Lajos krajan na farme Hoffmanovej bul v službe. Jedneho dňa jakoška robotu mal s koňmi, chcel vinsc na voz, aľe tak ňeščestlivo stupil na dišeľ, že spadnul medzi koňe, chtore še zľekľi, splašiľi, i ucekľi, bidneho kočiša za sebu cahajice. Jak ľudze z okoľici zastaviľi koňe, a Kósa višľebodziľi z lickoch, vtedi už ňebulo v ňim života.

Niles, O. Jedneho dričneho uherskeho robotňika Bata Lajoša, jak do fabriki išol ku svojej običajnej, každodzeňnej robotce, žeľezňica ho prešla. Bľizko všicke vagoni prešľi prez ňeščestľiveho, a čudnim spusobom žil ešči jak ho vicahľi z pod koľesoch, až o hodzinu umar, aňi ku pameci ňeprišol. Ľem 28 ročni bul, ženu s dvoma dzecmi zochabil po sebe.

McKeesport, Pa. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Winter János od preplužeňa v čežkej fabrickej roboti v rozume pohibnul, a v tim stave sebe život odebral s revolverom še zastreľil. 23 ročni bul.

Perth Amboy, N. J. Ľem ňedavno trimaľi tutejše katoľici krasnu slavnosc pošvicanki noveho koscela, teraz veľki, novi, na eľektriku pririchtovani organ zos 16 mutaciami sebe nadobudľi zos ušilovnosci horľiveho duchovneho svojeho Grósz Ferenca. Na pošvicanki Bohm Károly pľeban z Buffalo, Csernitzky István (So. Norwald) i Czizmadia Pál So. Riverske pľebaňi buľi zos ňesmirnim počtom pobožnich vericich pritomne. Interessantna vec, že na ten drahi organi sam ociľovi kraľ, miľioner Carnegie tišic dollare obetoval. Verice 500 dollaroch naskladaľi naňho doteraz.

Alpena, Mich. Tóth József i Kardos János krajaňi vjedno robiľi v tutejših kamennich baňoch, kdze še ai s dinamitom veľo robi. Jedneho dňa dinamit skorej vistreľil, jak bi to buľi čekaľi, a vistreľene kameňe obidvoch robotňikoch tak češko poraňiľi, že doktore špitaľske ňemaju ufnosci ku jich vizdraveňu.[223]

---

223 Naša Zastava. 1912, č. 4, s. 13.

Chicago, Ill. V tutejšim mestce bars veľo bivaju z Uherskej pochadzajice ňemci, švabi, chtore osobni spolek maju tutak. Medzi inšima spolkovima zaľežitoscami v ostatňim čaše jednu bars interessantnu vec pojednavaľi. Stalo še totižto medzi ňima teraz už na štvarti zavod, jedno za druhim, že višľi mužove z kraju do Ameriki sami bez ženoch svojich, a potom tu ňe ľem, že haňebni život provadza s druhima ženami, aľe v tich štiroch predňešenich padoch ai to še stalo, že mužove še s druhima ženami ožeňeľi po amerikanski. Tak udove teho amerikanskeho-ňemecko spolku pisaľi jeden ľist ku stoličnemu vicišpanovi do stoľici Bács, ai do svojeho valalu Szeghegy ku obecnej verchnosci, žebi tote spoľečňe natim pracovaľi, žebi muž bez ženi skraju prisc ňemohol, žebi ho sameho ňevipuščiľi, aľe ľem tak, že ked chce isc do Ameriki, ta ňech bere zo sebu i ženu, bo to hutora v tim spolkovim ľistce, ked to ňezrobja, vtedi po živima mužami ňeodluha vecej gdovoch i širotoch budze v Uherskej, jak po umartima.

San Angelo, Texas. Pogány Imre krajan s jednim druhim kamaratom svojim Jakab Mihályom pochodziľi calu Ameriku, medzi svojim vandrovaňom dostaľi še do Texasu. Tu Pogány vstupil do službi na jednu farmu, Jakabovi še aľe placa malo vidzela, preto odešol od svojeho kamarata, a pošol indzej hľedac robotu. Da o tidzeň potemu našľi Jakaba ňedaľeko mesta San Angelo zabiteho. Poľicia zaprovadzila inkvizicie, a poňevač na Pogánya bulo podezreňe, že on s ňim bul na ostatku, ulapiľi ho a do hareštu ho zavarľi zos obvinovaňom, že on zabil Jakaba. Už bi ho buľi ai odsudzeľi, pravdipodobňe na šmerc, bo Pogány ňeznal sebe najsc fiškaľa, chtori bi ho ratoval, koňečňe še predči trafil jeden fiškaľ, chtori vec prepatril, vinašol, a preukazal, že Pogány je ňevinni, i tak ho teraz porotni sud odmentoval od vinni, a vipuščiľi ho z hareštu.

Cleveland, O. Gonda János krajan už davňejši je v Ameriki, dobri zarobek mal, ľem teľo chibelo ku jeho spokojnosci, že žena i s dzecmi ňebuľi s ňim. Koňečňe na teľo nagazdoval peňežoch, že i dlužstvo mohol viplacic, i žeňe na drahu poslal peňeži. Tota aľe mu odpisala, že ona ňikda do Ameriki ňepridze. Gonda tak mišľel, že temu je ai ňevernosc manželska pričina, preto še nad tu vecu tak bars zarmucil, že až i život svoj zunul, vipil otrovu a od tej medzi paru minutami zomrel.

Trenton, N. J. Tutejša drutova fabrika Roebling tote dňi zhorela, a s tim tristo robotňici utraciľi svoj zarobek, medzi tima dvasto jest z našeho kraju pochadzajicich ľudzi.

Bellevue, Mich. Matton Dénes v tutejšej cementovej fabriki pracujici krajan, jak po robotce domu išol, ňeobačil, že na tej istej draže jedna žeľezňica prechadza, chtora ho porvala za ruku, a strašňe rozfalatovala, gdovu s dzecmi zochabil po sebe.

Smertne padi. Z Ameriki v ostatňim čaše o nasledujucich šmerteľnich padoch sme še doznali: Kaluzsa István, 48 ročni z Abaujszántó (Cleveland O.); Krusovszky Andrášova manželka rodz. Hozza Róza, 36 ročna z Abauj-Encs (Tole-

do, O.); Varga János, 22 ročni z Csicser, Ung (Harrisburg, W.Va.); Simon Istvánova rodz. Jatzko Katalin, 33 ročna zo Szepsi, Abauj (Cleveland, O.); Gál János (New-York, N. Y.); Tóth Józsefova rodz. Riczu Mária, 54 ročna z Abauj-Vizsoly (Bridgeport, Con.); Bányai Jánošova rodz. Szegedi Julia, 25 ročna z Tárcál, Zemplén (De Comp., O.); Király István, 25 ročni z Abauj Vizsoly (Cleveland, O.); Siroczky János, 38 ročni z Kassa (Wilkesbarre, Pa.)

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Davidcsín István, Tokár János, Szurcsik Erzsébet, Bechert Anna i Antal, Kovács Ferenc, Jovanecz László, Berbakos Mihály, Pap György, Szemán György Szilvásujfalu (Zemplén), Grosz Katalin i Teréz, Dudmir László, Ferencz András, Vadász István, Kádár Mihály, Mikó János Perény (Abauj), Weinberger Lina Sasfalu (Ung) Nagy Ignác, Mergel Róza, Kumpanos György, Holcz József, Részéi Ferenc. [224]

Amerikanski-uherski kontrakt spisovateľoch minuli tidzeň vov Budapeštce podpisaľi. Pritomni bul Kerens americki veľvislaňec Eszterházy gróf, sekretar vonkajšeho ministerstva, Tory sekretár ministerstva prava, chtore podpisaľi kontrakt, chtori je vov uherskej a angľickej reči vistaveni. Kontrakt o tim hutori, že prace amerikanskich spisovateľoch a Uherskej a naspak vov ochrani budu, a ked bez dovoľeňa dachto jich preloži abo predloži veľki štrof budze placic.

Agentci vivandrovaňa vov Eperjes. Konca žimi vivandrovaňe zavše še vidzvihovac zviklo. Teraz jak žima už ku koncu dochadza, do roboti stanuľi agentci vivandrovaňa a najme pod assentirku prichadzajicich parobkoch vabja. Poľicia mesta Szepesszombat vov telegrammu dala na znamosc prešovskej poľicii že minulu stredu ztamadz Szopko András jeden ňebezpečni agent odcestoval do mesta Eperjes, žebi ztadzi vecej viscahovalcoch, chtore pas ňemaju do Ameriki viprovadzeľi prez galicijski chotar. Poľicia tak, jak ai chotarna poľicia zos žandarami veľki pozor dava teraz na chotare a na agentoch, chtore narod naš ňemiloserdňe ošudza, o peňeži priňešu a potom jich do najvekšej bidi, do najvekšeho ňeščesca priňešu, ba ňe ľem jich, aľe calu jich fameľiu, a ľem zato, žebi oňi sami pre sebe ľehku viživnosc našľi.

Vivandrovaňe. Z Ujhelya počas januara do Ameriki 5 ľudze odvandrovaľi. Nazad še prez cali mešac ňichto ňevracil.

Toledo, O. Simkó János rim. kat. pľeban tutejšej farnosci Sv. Štefana podzekoval z fari, na jeho mesco Messerschmidt Géza z košickej diecezi pochadzajici rodak naš je viposlani, a na teho mesco do Passaic pošol Simkó, tehdi še s farnoscami počeraľi.

Oxford, N. Y. V tutejšej Empire Steel & Iron Co. fabriki še stalo, že v jednim dňu jedno za druhim trojmi krajaňi robotňici svoj život utraciľi. Na krajana

224 Naša Zastava. 1912, č. 5, 15.

Nagy Mihálya jeden kameň spadnul z verchu fabriki, tak, že ho v minutce zabil. O paru hodzini pozdňejši jeden cali vožik pulni zos žeľeznim kovom spadnul na šesc robotňikoch, štiroch z ňich bars čežko poraňil, a dvojmi menom Nagy István a Jakub Károly tam pod vozom zomreľi. Všicke z našeho kraja pochadzajice krajaňi buľi.

Cleveland, O. Szűcs János krajan pred paru mešacami tragičnim spusobom utracil jedneho dzešecročneho chlapca, zaľal še mu do vodi pri kupaňu. Nadtim še otcec tak zarmucoval, že až v rozume počal pochibovac. Teraz še pochorel, a doktore mu povedzeľi, že chorosc jeho še ľem tak može prevladac, ked predpisane medecini uživac budze. Otcec aľe aňi čuc ňechcel o medecinoch, a vše ľem to povedal, že on pujdze za svojim malim sinačkom. Ňevladaľi aňi na šilu vľac do ňeho od doktoroch podane medecini, i tak o paru dňi zomrel.

Chicago, Ill. Draho zaplacila svoju ňevirozumnu ľehkomišelnosc manželka krajana Veréb Lajoša; prišol kuňej jakiška švindler i nukal jej vecej sto dollaroch hamišnich peňežoch za štvarcinu cenu. Ľehkoverica žena vibrala odložené štiristo dollare i dala mu jich, žebi jej dal štiriraz teľo hamišnich peňežoch. Ten aľe vžal peňeži, i ňiž žena na jedno okamžeňe še na stranu obracela, švindlera už ňebulo ňikdze, viskočel prez oblak, na uľicu a tam ho ňikdze najsc ňemohľi.

Helena, Montana. Sütő János i Mézes György bars tuňo chceľi prejsc do Kalifornii, i pešo i na žeľezňici. Na draže še kuňim pripojeľi trojmi amerikanske vandrovňici, chtore na jednim opuščenim mescu ľesa krajanoch napadľi, s revolverom zastreľeľi a potim jich virabovaľi. Až o paru dňi našľi jich zabitich v ľeše. Poľicia hľeda mordaroch, aľe ňit ufnosci, žebi še vinašľi.

Waren, Kentucky. Kocsis Lajos krajan pri jednej kamenej baňi robil, tam še na ňeho jedna veľka hromada kameňoch zvaľila. Vecej hodzini tervalo ňiž ho z popod kameňoch višlebodziľi, a tam ho čudnim spusobom ešči živeho našľi, aľe calkom bez sebe. Doktore ho ratovaľi, i poščescilo še jim život jeho predlužic, aľe jakim spusobom, na štiri zavodi ho rezaľi, pitvaľi, vibiraľi z ňeho falati polamanich koscoch, ňiž koňečňe od strašnich boľescoch, chtore precerpic ňevladal, po dluhim, šesc tiždňovim trapeňu zomrel. 51 ročni bul, žena i dzeci zostaľi poňim.

Smertne padi. Z Ameriki v ostatňim čaše o nasledujicich šmertnich padoch našich krajanoch sme še doznaľi: Fiala János, drični švedek davnich slavnich časoch, 48/49 honvéd, a potim bojovňik za amerikansku šľebodu, zomrel vov 89-tim roku veku svojeho v mestce San-Francisko; – daľej zomreľi: Berta József (Trenton), Szakács Jánošova rodzena Ország Mária (Wankegan), Ténai Mária (Bridgeport), Tót Józsefova rodzena Riczu Mária, 54 ročna z Abaújvizsoly (Bridgeport).

Spokane, Wash. Interessanti pad še stanul s jednim poľakom v tutejšim mestce. Napadľi ho dzeška na draže dvojmi zlodzeje, povjazaľi ho a vikradľi mu všicke peňeži keľo pri sebe mal, dosc veľo, ľebo 120 dollare ňesol prave na poštu, že

jich pošľe svojej žeňe. Aľe zlodzejom malo bulo tich 120 dollaroch, pitaľi ešči vecej od ňeho, i jak ten ubohi ňemal vecej, chceľi ho už vipuščic, naraz jeden zos zlodzejoch obači, že zlate zubi ma, nosa vibral z kešeňi kľišče i mu jich jedno za druhim dva zlate zubi virval. Ta take daco še tiž ľem v Ameriki može stanuc.

Pueblo, Colo. Kvitko Tamás, z Abaújskej pochadzajici krajan še povadzel zo svojim kamaratom Adamovics Antalom, a v zlosci vibral nuž i tak ňeščestľivo ho šupnul, že mu hlavnu žilu prerezal; Adamovics zomrel, a Kvitko Tamáša poľicia hľeda, bo uceknul.

Cleveland, O. Tutejša poľicia priňesla jedneho mertveho z uľici, na chtorim žadnej aňi ňenašľi, i ňeznaju jaku šmercu umar. V kešeňi mu našľi kňižku, v chtorej stalo meno Veres Gábor, aľe že chto je i zkadzi pochadza, to ešči ňevinašľi.

Cleveland, O. Pavlik Mihály krajan oznamel poľicii, že mu chtoška rozbil kufer a ukradnul z ňeho čežko zošporovane peňeži tristo dollare; poľicia počala vihľedovac zbujňika, i višlo na javo, že ňe ľem peňeži prepadľi z domu, aľe ai 35 ročni Rohacs János, chtori s jednu žensku uceknul, a Pavlikovo peňeži pevňe zo sebu vžaľi na drahu.

Toledo, O. Podobne ňeščesce, jak viššej opisano še stalo zos krajanom Renta Györgyöm, chtoreho tu v mestce Toledo jedna žeľezňica prešla a na šmerc pokaľičela. Prave še na druhi tidzeň sbiral do kraju, i tak ho spotkalo ňeščesce, že ňe do uherskeho, aľe do oveľo dalšeho kraju do kraju večnosci odcestoval. Žena i trojo dzeci ho už darmo budu čekac.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Oskar Jakab zo ženu, Karger Mária, Fedor János zo ženu, Abaúj Jánok, Mák József, Fekete Demeter, Sajer János, Otvös Rozália, Debreczeni Ida, Szemcsán Anna, Vincze Zsuzsanna, Ponderi Anna, Encs (Abaúj), Varga Julia, Verner Krisztina, Ignácz Eszter, Szűrte (Ung), Kovács Mária, Makuch András, Homok (Ung). Brevák József zo ženu i sinom, Tolcsva (Zemplén), Füri István, Esztrajher Antal, Tokár Mátyás, Mach Mária, Pénzes Gábor, Abrahám József, Szeibert Terézia, Gregor György, Berta Lajos, Balla Sándor, Lánczos Mária, Peticse (Zemplén), Pajerman Mária, Fries Karolina, Puskás Eszter, Illár Anna (Ung), Sztán Terézia, Pósza Terézia, Piszka Mihály, Kiskemence (Zemplén), Szabó János, Hanusfalva (Sáros), Czeczer Anna, Homoród (Abaúj), Homolyák Júlia, Hetia Mária, Zurik István (Ung), Albrecht Margit, Jolicska Anna.[225]

Novi stoľar. Duchnovszky Géza, stoľar v mestce Nagymihály po dlukšim pretrimovaňu še v Ameririkі, nazad še navracil a vo vlastnim dome remeslo znovu začal robic. Pita svojich praceľoch a poznatich, jak mescickich tak okoľičnich, abi ho s jich objednaňom uctive podporovaľi.

---

225 Naša Zastava. 1912, č. 6, s. 13.

Ženu zakľal. Meinhert Bertalan, gazda mesta Sárospatak za dlukši čas v Ameriki robil, zkadzi žeňe velo peňeži poslal. Žena peňežom jednu častku na svojo meno do šparkassi dala, druhu častku prekeľtovala, ba i zos žemoch paru roľe predala. Ked muž še domu vracil, žeňe preto na oči virucoval z čeho ňepokoj nastal medzi ňima, a každi dzeň še vadzeľi. Koňečňe še i rozlučiľi. Žena perše z Pataku odcestovala, pozdňejši še aľe vracila a osobňe bivala. Meinhert pital ženu, abi še vracila ku ňemu, aľe ona ňechcela ho posluchac. Minuli tidzeň Meinhert pohľedal ženu zaš a začaľi še vadzic. Meinhert koňečňe nuž uhvacil a do ženi parurazi štuchnul a zakľal.

Granberry, W. Va. Ňezmescil še do skuri v opitim stave Bufó András krajan, šilom-gvaltom striľac chcel, aľe revolvera ňemal, ta vžal dinamit, chtori zos baňi kdze robel ukradnul, i s tim chcel streľic aľe patron skorej vibuchnul, jak on to mišľel, i toto vistreľeňe bars mocno ho poraňilo, jednu ruku mu odervalo, oko mu viceklo, ai inakši tak veľo kervi utracil pri temu glupemu žartu, že ľedvo na životce obstoji.

Cleveland, O. Hrubi György, krajan zos švegerinu svoju Petricskovu Krisztinu, do mesta išľi kupovac coška. Cesta jich vedla kolo žeľezňici Nickel Plate, i jak to še už teľo razi stalo, i tich dvoch ňeščesťivich krajanoch žeľezňica prešla. Petricskova takoj zomrela tam pod koľesami, a Hrubi György tak čežko je poraňeni, že čežko na životce obstoji.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Fedőt István, Nagy Anna, Regécke (Abaúj), Benyó Pál, Fülöp László, Wemer Róza, Takatics Ferenc, Batbics Krisztina, Czibak Erzsébet, Szeleczki Mária, Gönczöl Katalin, Fessel Nándor, Turcsán Antal, Stuvinyecz József, Zálics Paula, Legacs Matis, Putera János, Pohlopnyik Helén, Suszter Mihály, Soltész István, Szikszó (Abaúj), Bomba György Bártfa, Bartos Anna, Stuhlik Franciska, Mikusz Mihály, Poprádófalu (Sáros), Markovszki Zsófia (Szepes), Karafa János, Szirák Mária (Zemplén), Podzanszki István, Grexa György, Lucsivna (Szepes), Hrehor János, Bolyár (Sáros), Pagor Lajos, Timcsák József Nagysáros, Sándor István Sátoraljaújhely.

Chicago, Ill. Sztupnyák Katarina zos stareho kraju posbirala še za svojim mužom do Ameriki, aľe ňepisala ňič mužovi, bo že ho prekvapic chcela. Ľemže z ňezdobački jej muž Sztupnyák Tomáš tiž tej istej raišľi bul, tiž še dal na cestu do stareho kraju, a tiž ňepisal žeňe. Jak manželka do Ameriki došla a svojeho muža tu ňenašla, nadtim še tak zarmucila, že še ňebezpečno pochorela, a aňi privolane doktore jej spomosc ňeznaľi, zomrela. Muž ešči na draže na šife, aňi mu na znamosc ňeznaľi dac, že mu žena umarla.

Cleveland, O. Ináncsi István vov jednej tutejšej karčme mocno še opil, a v tim stave veľku pataľiu robic počal, ňiž ho druhe trižbejše krajaňi napomľi, žebi še spokojňejši spravoval, bo ho inakši z karčmi viruca. Na to še rebeľiant bars

pohňeval, poľecel domu a priňesol revolver, i počal striľac prez zavarte oblaki na tich, chtore dnuka buľi. Jedneho zos hoscoch, prave takeho, chtori še ku ňemu aňi ňeozval, Bradó Sándora trafila kuľka, tak čežko, že ľedvo na životce obstoji. Poľicmaňi naskoro pribehľi a rabiatneho striľača do hareštu zavarľi.

Bryceville, Tenn. Pri ňeščescu, chtore še v tutejšej Gross Mountain baňi udalo, veľo robotňikoch pracuje na viratovaňu v majni zavartich kamaratoch, aľe tota robota bars čežko idze. Ponachadzaľi s krejdu značene napisi, v chtorich to stoji, «ucekľi sme ztadzi do tricatej šachti». Bidne obeti pevňe ňemohľi vitrimac pred ohňom i tak ratovaľi še daľej. Aľe že kdze še podzeľi, ňichto ňezna. Aňi ňit ufnosci, že jich najdu. Doteraz 35 mertvich vicahľi hore, aľe ešči viššej sto jich tam zostava. Ratujuce robotňici v jednej šachtce našľi dvoch robotňikoch, z tich ňeščesťivo pochodzenich, chtore ucekľi pred ňima, a ňedaľi še viratovac.

Chicago, Ill. Nádasy Otília, krajanka mala službu pri tutejšim austriacko uherskim konzulatu. Muž jej dzeška indzej mal robotu. Jedneho dňa še doznala, že muž do stareho kraju odešol, nadtim še tak bars zarmucila, že še chcela perše zastreľic, priňesla revolver, aľe ňeznala z ňeho vistreľic, na svojim kvartiľu ju obešenu našľi, pri ňej nabiti revolver bul.

Cleveland, O. Kervava, ľubostna tragedia še stala tutak v minulich dňoch. Fodor János dlukši čas žil s jednim dzivčecom, Dobos Erzsébetu, ovoc teho poznanstva bul jeden chlapčik. Jedneho dňa še Fodor posbiral i Dobos Erzsu zochabel, ňichto ňeznal kdze še podzel. Naraz o rok, jak ona še už za druheho vidala, za Vlas Šimona, postavil še Fodor do domu Vlas Šimona, a tam svojej starodavnej frajirki na oči virucoval jej ňevernosc. Ňeznac co še medzi ňima stalo, ľem naraz sušedzi na veľke striľaňe še pozbehovaľi do domu Vlasoveho, a tam našľi Vlasovu mocno poraňenu, Fodor Jánoša aľe na šmerc zastreľeneho. Tote ubohe pevňe od hladu a od veľkeho trapeňa rozum utraciľi.

Chicago, Ill. Kubicsek József krajan z jedneho vagona električnej žeľezňici zostupil a prejsc chcel na druhu stranu uľici, kdiž prave jeden druhi vagon pribehnul, a uboheho krajana, chtori še mu vistupic už ňemal času na šmerc prešol. Mertve celo medzi koľesami na daľeku cestu še vľeklo, ňiž vagon s calu richloscu bežici zastavic še podarilo.

Šmerteľne padi. Z Ameriki v ostatňim čaše o nasledujicich šmertnich padoch sme še doznali: Himó Béla (Cleveland), Bányai Jánošova rodz. Szegedi Júlia z Tarcal (Decamp O.) Király István, Bodnár János z Tálya (New-York), Csáky Mihály (Middletown), Burger István (Milwaukee). [226]

East Youngstown, O. V tutejšej Sheet & Tube fabriki v minulich dňoch jedneho dňa naraz dva ňehodi še stanuľi, chtorich obidvojich obeti našo krajaňi buľi, Nagy Ignáca jedno žeľezo poraňilo, tak, že sebe drik zlamal, Varga Józsefovi

226 Naša Zastava. 1912, č. 7, s. 13.

ałe noha še pošliskla pri veľkich ociľovich nožňicoch, i nožnice mu nohu odrezaľi, obidvoch odvežľi do špitaľa, kdze jich ešči daľej rezac, operovac budu.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Búzás József, Mária i János, Dobsza (Abaúj), Piczu Mihály, Szűcs István (Zemplén), Cseh György, Bauet Julia, Francz Antal, Ilkó Pál, Tincs Mátyás, Méder Lajos, Diczkó Teréz, Kurej György, Petics (Zemplén), Bakos Gyula, Rózsa József, Hörcsők Zsuzsanna, Lázár Ilona, Dugosics Margit, Varga András, Matava János, Podolin (Szepes), Bobák Adam i András, Galbavi Mihály, Adamik József, Szemelnye (Sáros), Szlivka Miklós, Kispoly (Zemplén), Marton Erzsébet, Kecerkosztolány (Sáros), Amrogovics András, Szemelnye (Sáros), Zachár József, Batizfalu (Szepes), Szikora János, Zavadszki Bálint, Szentpál (Szepes), Petri Katalin, Perény (Abaúj).

Cleveland, O. Horbalti Györgyova žena bars smutnu novinu dostala zos stareho kraju, pisaľi jej, že jedna z jej najmilšej rodzini zomrela. Mlada žena še nadtim tak bars zarmucila, že ňedaj Bože ju bulo rozhvaric, až tak išlo už s ňu, jak kedbi od rozumu bula odchadzala. Muž še zľeknul, a pobehnul do sušedstva po svoju švegerinu, žebi prišla ženu rozhvaric, a jej dajak z hlavi vibic toten veľki smutek. I ňeščesce jich predči ňeobešlo, jak muž zos švegerinu ku domu še pribľižovaľi, chceľi po kratšej drahi prejsc prez šini, ałe prave v tim okamžeňu pribehla jedna žeľezňica, chtoru ňeobačiľi dosc skoro, i obidvojich na šmerc prešla.

Z Ameriki. V ostaňtim čaše o nasledujicich šmertnich padoch našich krajanoch sme še doznaľi: Eckbauer János (Lorain), Lechner Pál (Cleveland), Daray József z Hangács (West Pullmann, Ill.) Szeredy Julia (New York), Váradi Ödön (Cleveland), Nádasig Bertalan z Abaújszántó (Bridgeport), Steiner Géza (New-York), Kovács János (Franklin Furnace, N. J.), Szűcs Mihály (Athens, O.), Majorosi János z Abaúj Fony (Cleveland).

Bridgeport, Conn. Zos Abaújskej pochadzajict krajan Elias Gyula v tutejšej Warner fabriki podčas roboti z jednej štokovej visokosci spadnul tak ňeščestľivo, že sebe obidva ruki zlamal, i okrem teho tak mocno še potlukol, že ňeznac či na životce obstoji.

New-York, N. Y. Lúgos Elemér krajan pri jednemu ňedavnemu ohňu trojo dzeci svojo ľedvo že viratoval z plameňoch. Vidostal jich sice živich, ałe od veľkeho strachu všicke trojo dzeci še tak čežko pochoreľi, že dvojo z ňich už umarľi, trece tiž čežko obstoji na životce.

Cleveland, O. Jedneho tutejšeho krajana Schürger Jánoša triročne male dzivčatko ňiž žena na jedno okamžeňe von višla spadlo do vraceho luhu, i jakkoľvek ho doraz vicahľi ai doktor bul pri dome, chtori ho duškom ratovac počal, predči mu život zahraňic ňemohľi, zomrelo.

So. Bend, Ind. Dvojmi bratca Fálfi Ferenc i Pál ňijak ňebuľi kontentne zos tutejšima robotnima okoľičnoscmi, pevňe i to jich merželo, že pri rodzičoch še pretrimovac mušeľi, a tote jich ozdaj ostrejši zaopatrovaľi, jak to še mladzencom pačilo, chceľi tehdi šľebodi. A tej šľebodi vov West Virginii hľedaľi, kdze še jim ai vidarilo najsc robotu, ľemže ňe taku jaku oňi ufaľi, aľe o veľo čežšu a ňebezpečňejšu, tak, že ju vera naskoro zunuľi, a počľi banovac zatim, že od rodzičoch odešľi. Obzvlaštňe mladši, 18 ročni Ferec še takoj už sbiral domu, bo že on tu ňevitrime dlukši. Na ňedzeľu mal še rušic na cestu, aľe Boh s ňim inakši uridzel, ostatňi dzeň pred odchodom zvaľila še naňho v baňi jedna skala i ho na šmerc zabila. Starši brat Pál mertve celo svojeho ňeščestľiveho brata privezol do So. Bend zarmucenim rodzičom, tu s veľkim posanovaňom všickych krajanoch pochovaľi obetu amerikanskich ňemiloserdnich majnoch.

Buena Vista, Pa. Obetu amerikanskej ľehkomišelnosci še staľi zaš trojmi z našich krajanoch tu v tim mestce, kdze jedneho rana do fabriki še sbiraľi. Jak už bľizko ňej buľi, išol jim v streti jeden lokomotiv, chtoremu še vistupiľi, aľe v tim okamžeňu na druhich šinoch išla druha žeľezňica, tota jich vo veľkej molhi ňeobačela, i jich prešla, tak ňeščestľivo, že všicke trojmi umarľi. Pintér Mihály i Kertész Károly z Abaújskej, a Ajtai József zos Beregskej stoľici pochadzaľi. Mašiňista tej ľehkomišelnej žeľezňici skočil dolu z mašini, bo na tej istej draže už predkem prešol prez jedneho čľoveka, chtoreho tiž ňevidzel, tehdi bal še, že ho poľicia ulapi, uceknul, i ho ňemožu najsc.

Jersey City, N. J. Zos Beregskej pochadzajici krajan Simon Sándor pri tutejšej žeľezňici pracoval jak robotňik. Koncu minuleho mešaca veľka molha bula, Simon kolo šinoch mal roboti, z jednej na druhu preskakoval, vše še vistupoval prechadzajucim lokomotivom, i predči jeden ho zarval a na šmerc prešol. Ten isti dzeň a na tim istim mescu ošem ľudzi pochodzeľi tak išňe ňeščestľivo.[227]

Galveston, Tex. Na uľici tutejšeho mesta našľi mertveho človeka, v chtoreho kešeňi jedna robotňicka kňižka na meno Chizmas bula vistavena. Pri ňemu bul takej ai revolver, z chtoreho jedna kuľka chibela. Jak ho ľepši poopatraľi našľi mu ranu pod pazuchu, tam vešla kuľka, chtora mu život vžala. Višlo na verch, že Csizsmár György mu meno bulo, 27 ročni robotňik bul, ňichto ňezna z jakej pričini sebe mohol život odebrac, abo či ho ozdaj dachto ňezamordoval.

Wasson, Ill. Dvojmi bratca Kaczkós József i György vjedno prišľi zos stareho kraju do Ameriki, tu do majnoch wassonskich, kdze jim bars dobre robota išla, nagazdovaľi sebe teľo, že še takoj o tidzeň do kraju sbiraľi. Ľemže Boh s ňima inakši uridzel, György starši še pochorel na tifus a zomrel, József aľe pri dopatrovaňu a piľnovaňu svojeho brata tiž še obral chorosci, a o 6 dňi po bratovej šmerci ho tiž pochovaľi.

227 Naša Zastava. 1912, č. 8, s. 15.

New-York, N. Y. Jak telegrafične spravi sdzeľuju, vov Severnej Ameriki taka veľka žima panuje, na jaku še už od dzešec rokoch ňepametaju. Žima už i bars veľo ľudskich životoch žadala za obetu. Na žeľezňici Pacific, je cestovaňe takrečeno ňemožne, bo bez malej viminki na calej štreki še metrovi šňih nachadza. Cestovaňe zos farmoch do mestoch je ňeprekonateľne, ňebohe farmere su skerze veľki šňih od šveta odlučene. Obivateľe bľizko jazeroch Michigan a Erie bars veľo cerpja od žimi. Amerikanske verchnosce tak spomožu na tim, že na uľicoch pece postavja, abi še od žimi dotrapeni ľud zohrac mohol. Chudobne obzvlaštňe bars veľo cerpja.

New-Haven, Conn. Dulin József krajan vov trižbim stave tiž ňebars spokojnim čľovekom bul, keď aľe še napil, ta cali rebeľiant še stal z ňeho. Tej planej naturi jeho še stal obetu Rich János karčmar tutejši, chtori od Dulina za jednu fľašku paľenki, chtoru ukradnul peňeži pital, bo inakši mu gerok ňevida. Dulin placic ňechcel, zochabil gerok v karčme, poľecel domu po revolver, vracil še nazad a prosto na karčmara vistreľil, chtoreho pri peršoch prestreleneho do špitaľa odvežľi, chto zna, či še vizdraveje. Dulina aľe vžala poľicia do hareštu.

Uniontown, Pa. Ňeznac jak, aľe pevňe z ňeopaternosci vibuchla jedna uhľova baňa, takrečeno do ľuftu virucilo dva domi tam vibudovane. Na ščesce ľem jeden človek utracil život, aľe i ten ubohi bul uher, mladi, 21 ročni, Gabos András. Ňeboraka na falatki potarhalo, ľem tak hev-tam hľedaľi mu nohi, ruki. Dvojo druhe bars pokaľičene zostaľi v tim ňeščescu, Klimkó Verőn a Stuba Pál robotňici baňaske. Ozdaj jich doktore zotrimju na životce.

New-York, N. Y. Simon Péter krajan salonu mal na 74-tej uľici. Tam zvikľi chodzic zo sušednich uľicoch uherske a čechske robotňici, a do pultrecej rano tam zostaľi najvecejraz. Tich dňoch Simon kolo pultrecej oslovil svojich hoscoch, žebi už odešľi, bo salonu muši zavrec. Robotňici aľe ho na teľo zbiľi zato, že ňiž ho do špitaľa priňešľi na draže umar.

Elgin, Ill. Köteles Mihály krajan vivandroval do Ameriki. Tam bars statečni život provadzil. Na ňijake zabavi ňeišol, jediňe ľem o koscel viri svojej še staral v cudzim kraju, ostatňi zarobek odložel. Sporoval, žebi čim skorej mohol še vracic ku svojim domu. Pred hodami prišol do stareho kraju, akuratňe na ščedri večar. A ten mladi, zdravi Köteles jak spatrel pod jezulankom ženu a dzeci svojo, mesto pozdraveňa naraz ľem spadnul ku nohom svojim milim a prestal vecej žic. Od radosci mu šerdco puklo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Vaczlavik János, Paraczki Géza, Cvetko Paulina, Fiasko Józšéfova, Sagovics Zsófia, Karandusovszki András, Udva (Zemplén), Leskovszki Anna, Lebeda György, Jaczko Ferenc, Márton József, Kris János, Vazul Imre, Miskő Irén, Goldfeier Izsák, Csanda Lajos, Elias János, Fibiczer Márton, Szlovacsek József, Klébon Péter, Lomna (Zemplén),

Szadrecz Mihály, Súgó (Zemplén), Csira János, Márk (Zemplén), Chronics Károly, Pala József, Szemelnye (Sáros), Sefik Pál, Márton József, Alsómislye (Abaúj), Noszkó István, Kolyega Pál, Szécskeresztur (Zemplén), Babják Erzsébet, Lapispatak (Sáros), Damkó Mária, Somoly (Abaúj), Francs Mária, Kristóf József, Szepsi (Abaúj), Csízek Erzsébet, Sátoraljaújhely, Mészáros Julia, Karos (Zemplén), Perencz Lídia, Kisgéres (Zemplén), Opalnik Mihály, Havaskő (Ung), Szmetanka József, Papháza (Zemplén), Stefinger Mária, Felsömislye (Abaúj, Pap Gyula, Kassa, Vizi János, Felsővadász (Abaúj), Beresnyák Mihály, Kisgombás (Sáros), Bundzik József, Eperjes, Mercsak Ilona (Zemplén), Janiga Mihály, Orló (Sáros), Szmutkó József, Ungvár, Petra Borbála, Kecerlipóc.

Chicago, Ill. Nádaskay Imre na kratki čas vracil še z Ameriki nazad do kraju, ženu ale na ten čas zochabel v Ameriki, kdze žena do službi stanula a cerpežlivo čekala, že muž še ľem vraci ku ňej. Jak ale vidzela, že muž ňeidze nazad ku ňej, od žaľu odrucela od sebe život, obešela še, už ľem žimnu ju našľi.

Maynard, O. Hnatik József krajan ušilovni robotňik bul pri uhľoch. Pri robotce raz še jedna skala odervala, a prosto na našeho krajana spadla. Už ľem potlučene celo vicahľi pod skali. V kraju darmo čekaju ho žena a štiri dzeci.

Tomkins Cove, N. Y. Ňemiňe tiždňa, ba ozdaj aňi jedneho dňa, žebi tutejše majni dajaku obetu ľehkomišeľnosci a ňedbanľivosci amerikanskej ňepožadovaľi z našich krajanoch, pre chtore ňeščesca običajňe verchnosc majnova je odpovedna, poňevač ňeda pozor, žebi poradki predpisane zotrimane buľi. Totu ňedbanlivosc teraz ai jeden zos inšpektoroch majnovich mušel zaplacic zos svojim životom. Robotňici na predek napominaľi inšpektora, žebi dal popravic spodek mašini parovej, bo še smika dolu. Ale popravjaňe vše ľem na daľej bulo odkladane, tehdi še ai stalo ňeščesce, tak, jak to robotňici na predek prorokovaľi. Mašina cala še zosmikla, a superintendenta i s druhima dvoma robotňikami na šmerc privaľila. Škoda, že medzi tima dvoma robotňikami ai jeden zos Zempľinskej pochadzajici krajan, 26 ročni Németh István bul. On ešči najľepši obstal pri temu ňeščescu, bo jeho živeho vicahľi z popod mašini, ale zato mu nohu tak mocno potluklo, že mu ju takoj doraz odrezac mušeľi, tehdi na veki kaľiku ostal.

Z Ameriki. V ostatňim čaše o nasledujicich šmertnich padoch sme še doznaľi: Lörincz Ferenc z Abaújszilas (Albany, Pa.), Köteles Anna z Abaújfalu (Muskegon, Mich.), Pásztor Ferencova rodz. Iványí Erzsébet zos Zemplén (New-York), Nagy János. Detroit, Mich. Z Abaújskej pochadzajica krajanka Váradi Józsefova rodz. Kovács Margita bars plano žila s mužom svojim, chtori še pri temu ňeščestľivemu životu od zufaňa do pijatiki dal a s tim ľem rozmnožil ňepokoj. Jedneho dňa še opil a jak domu prišol ženu bic počal, tota še umkla dzeška na stranu, vipila otrovu i zomrela.[228]

228 Naša Zastava. 1912, č. 9, s. 15.

Uceknuti agent. Orsacki pochodu humeňanskeho sdzeľuje, že Grossmann Armin, obivateľ obci Felsőkohány, chtori je jak agent viscahovalcoch do Ameriki poznati a na 150 korunovu peňežnu pokutu odsudzeni, uceknul. Vipuščena je proci ňeho kurentacia.

Cleveland, O. Veľkeho viznačeňa staľi še tutejše uherske novinki «Szabadság», chtorich redaktorom je drični rodak Šarišskej stoľici, Kohányi Tihamér. Tote dňi trimaľi dvacecročni jubileum, od kedi novinki «Szabadság» vichadzaju, s veľku slavnoscu, a na tej, tojest na veľkej hosciňe ku cťi redaktora Kohányi Tihaméra trimanej pritomni bul ai sam prezident Taft, tam krasnu reč trimal, v chtorej bars vichvaľil našich krajanoch, a vislovil ai to, že vtedi jich trime za najužitečňejšich udoch Amerikanskich Spojenich Štatoch, ked zostaňu pritim vernima, a dobrima občanami svojej vlasti. Vov veľkim počtu shromaždžene krajaňi veľke ovacie usporadovaľi tak prezidentovi Taftovi, jak ai jubilantovi Kohányi Tihamérovi, chtoremu jedno zlate pirko kupiľi na pamjatku. Podobnim spusobom oslavovaľi krajaňi toto jubileum ai v New-Yorku.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bucsolics Katalin. Balázs János, Habosik Mária, Pelró Julia (Zemplén), Svandrik Julia Laborcfő (Zemplén), Scsavnyiczky Imre Szinyeújfalu (Sáros), Stelinger Mária (Abaúj), Sankó András (Szepes), Palánszky József, Bakos József (Ung), Dudás Antal, Marosik János, Hnaczík Bertalan, Szikora János, Zavadszky Bálint (Szepes), Lajda Pál, Bódi József, Szedlacsek István, Kosik Mihály, Klímák János, Stefi István, Kuzma István Őrmező (Zemplén), Hudák Mária, Szerelmes (Zemplén), Demó Pál, Gyuris András, Pjator András.

Kemmerer, Wys. V tutejšej uhľovej baňi stanul še veľki vibuch, chtori pejc robotňikoch zbavil života. I to ľem z ňehodi je tak maľi počet obetoch ňeščesca, bo vibuch še v ňedzeľu stanul, kdiž tota častka majni prave vipuščena bula z roboti. Štvero zos ušmercenich su amerikaňi, a jeden zos špišskej stoľici pochadzajici Koleszár János.

Ambridge, Pa. V dome jedneho z našich krajanoch Kovaly Mihálya lapil še petroleum v lampe, prave vtedi, jak Kovalyova dzeci svojo do posceľi ukladala, horaci gaz viľal še na dzeci, chtore obidvojo na šmerc zhoreľi. Rodziče pri ratovaňu dzecoch tiž veľke rani obšahľi. A ňedosc, že dzeci zhoreľi, aľe i chiža še lapila, i cali dom horic počal, ľem s veľkim namahaňom sušedoch podarilo še oheň udušic.[229]

Brutalne mordarstvo. Medzi obivateľami obci Litinye minuli štvartek rano strašna, ňeveriteľna novina še rozširela. O tim bula reč, že Maslyár Medár Štefana žena, chtora v druhim položeňu še nachadzala, v noci prez oblak visko-

229 Naša Zastava. 1912, č. 10, s. 11.

čela tak ňeščestľivo, že še zabila. Obivateľom ňeišlo do rozumu, že jak bi še bula mohla tota hruba žena prez oblak prepchac. I dňeš tak ukazuje vec, že pod mordarskima rukami svojeho spomnuteho muža skončela ňeboha život svoj. Muž jej ňedavno z Ameriki domu še vracel, i jak še prešvedčel, že v jeho daľekobitcu žena ho s druhima oklamala, a temu hrišnemu vjazku i nasledki budu, rozhňeval še, pobil ju, dachtore hvara, že i vecejraz. Minuli štvartek v noci pred polohom stala, naco – pevňe od paľenki rozpaľeni – muž v jej i tak veľkich boľescoch bil ju s paľicu, dušel, mučel, ňiž ju ňezadušel. Temu strašnemu učinku švedkom bulo jeho 7 ročne dzivčatko, chtore teraz proci svojeho vlastneho otca švedčelo. Doktore i od kr. sudu vislane tiž tej mišľenki su, že tu od ruki muža pochadzajuce strašne, brutalne mordarstvo še stalo. Maslyár Medár István do teho času ňepriznal še, no v hareštce, kdze ho povjazaneho žandare odvedľi, budze mac dosc času zos svojim sumeňom do poradku prisc i duverne viznaňe zložic, ked vov pravdze vinni je. Na pohrebe smutnim, chtori v ňedzeľu poobedze bul odkenčeni, veľke množstvo i zos sušednich valaloch še sučastňilo.

Odsudzene agentci. Jak z Királyhelmecu pišu, trojmi budapeštčanske tajomne rendőre od vecej dňoch štopovaľi za agentami ňebezpečnima, chtore ľudzi vabja na vivandrovaňe do Ameriki. Po višetrovaňu zotrimaľi pejcoch agentoch, chtorich na harešt a na veľku peňežnu pokutu odsudzeľi.

Chicago, Ill. Csech József zastreľil otca svojeho, sud ho v tich dňoch za vinneho uznal a odsudzel ho na 25 roki. Csech še s tim vihvaral, že ho otcec na to chcel nahvaric, žebi matku svoju zastreľil. Sud mu aľe ňeveril, ľebo temu calkom inakša bula pričina.

Wharton, Ill. 38 ročni krajan Kokela V. prišol 1908. roku zo stareho kraju do Ameriki, kdze sebe našol robotu v uhľovich majnoch vo Wharton. Pri robotce dotknul še električneho drutu a na skutku zabilo ho. Poňevač Kokela zo svoju vlastnu ňeopaternoscu prišol o život, ňechcela dac společnosc matki zabiteho ňijake odškodne. Na zakročeňe sudu aľe predči 500 dollare poslala společnosc matki do stareho kraju, jak vinahradu za jej zabiteho sina.

Fort Francis. Ont. Vov mestce Fort Francis, pri jednej žeľezňičnej roboti dinamit vibuchnul a 12 robotňici umarľi pri temu. Nova žeľezňica prez veľke huri vedze, tak, že ai zoz dinamitom trebalo robic a tak še stalo, že dinamit prave v tim okamžeňu vibuchnul, jak robotňici ešči vov jame še pretrimovaľi. Moc vibuchu vecej tišic metre žemi virucela, chtora žem potim z visosci nazad spadla a robotňikoch za živa zasipala. Mena robotňikoch ňeznaľi sme še doznac, aľe pevna vec, že vecej krajaňi buľi medzi ňima.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tóth József, Mészáros István, Torna (Abaúj), Barna Mária, Viszloczki Pál (Szepes), Kristóf József (Abaúj), Kelemen János, Nagykapos (Ung), Moravcsik Gáspár, Motily János, Jurkovics

Johanna i Verona, Gyana Zsuzsánna (Zemplén), Hrinyák Anna, Szulin (Sáros), Holub Anna, Dávidvágás (Zemplén), Gyuranecz Anna, Ggelka, Stefanics József.

Bridgeport, Conn. Czimbalmos Borbála, žena Csákó Mártona, krajana z Abaúj-Hejce v tich dňoch naremňe zomrela. Večar ešči v dobrim zdravju ľehla, kolo pulnoci aľe naraz plano še jej stalo, a jak doktore ustanoviľi, na šerdco ju poražilo.

Cleveland, O. V minulu ňedzelu Nagy János krajan hoľel še a pritim žartoval še zos triročnim dzeckom svojim. Žebi vekši bul žart, vžal Nagy zos stola revolver do ruki a začal na chlapca ciľovac. Nagy v tej mišľenki bul, že revolver ňenabiti, zacahnul kohuta a v tim okamžeňu ai dzecko na šmerc poraňene spadlo. Pomoci už ňebulo, o paru minuti umarlo.

Cleveland, O. Pred štiroma mešacami prišol do Ameriki 35 ročni Fábián János a usadomil še v Clevelandu. Ku roboti aľe ňeschopni bul, ľebo suchu chorosc mal a každi dzeň chodzel do špitaľa. O jeho chorobe še doznal inšpektor nad privandrovanich cudzožemcoch postaveni, abi Fábián ňepadnul na terchu Spojenim Štatom, na deportaciu ho odsudzel. Jak aľe komiššia prišla po ňeho, Fábián už umarti bul.

New-York, N. Y. Kosin János krajan, s tim sebe chľib zarabjal, že oblaki umival. Minuli tidzeň v New-Yorku, na Nasau-uľici robel na jednim veľkim dome, jak še mu hlava zakrucela a zos 23. štoku spadnul a na šmerc še zabil. Ňeveľo chibelo i bul bi zabil zos padom svojim ai daskeľo ľudze, chtore še ai tak bars zľekľi, jak paru kroki pred ňima ľežela mertvola ňeščestľiveho.

So. Norwalk. Jedno ňekaždodzeňne ňeščesce še stalo v tich dňoch s jednim našim krajanom Iván Józsefom i s jeho ženu. Iván i žena na jednim vože do domu hnaľi, jak ku jednej pari žeľezňičnich šinoch došľi, kdze še potom s jednim automobilom, kteri še jim už ňeznal vistupic, ľebo tak mocno hnal. Automobil še na to naremňe skrucil ku koču, aľe tak ňeščestľivo, že ňe ľem v koču šedzacich virucel, aľe i koč na marne falatki potrepal. Ivánovo še čežko poraňeľi. Gazdu automobila T. S. Glover poľicia zotrimala a ľem jak 200 dollare zložil, puščeľi ho.

Lorain, O. Horváth Ferenc krajan pred paru dňoma trimal svojo vešeľe zos šumnim, mladim dzivčecom Tóth Rozáliu. Veľka ľubosc spojovala mladu parku. Vešeľe bars veľke bulo. Poňim da o tri dňi pošol Horváth do salonu zaplacic keľčiki vešeľne, prave še chvaľil, že jaki je ščestľivi zos svoju manželku, jak naraz pristupil zo zadku jeden človek i vštuchnul Horváthovi nuž perše do chribta, potom jak še ten obracil ta i do peršoch, a toto druhe štichnuce takoj ušmercilo Horvátha. Mordar dal še do ucekaňa, aľe ho poľicmaňi ulapiľi, a do hareštu zaprovadziľi. Tam še priznal, že on zaľubeni bul do Tóth Rozálii a zos vimsceňa nad Horváthom, chtori mu ju odľubil spachal toto mordarstvo. Pevňe zos životom svojim zaplaci ai on ten svoj zločin.

Bruceton, Pa. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan, Kantor Balázs v tutejšej majni robel pri vagonoch, na chtorich uhľe vožeľi. Jeden zapsuti vagon viskočel zos šinoch i prešol na šmerc uboheho krajana. Žena i dva široti zostaľi poňim.[230]

Trenton, N. J. Ešči pred dvoma rokami še stalo, že žena Szalay Józsefova – ňiž on na robotce bul, – zochabela svoj kvartiľ ai svoju fameľiu, ztracela še zos Trentonu. Jak muž domu prišol, a o ženu še dopitoval, doznal še od sušedoch, že vera ňe sama, aľe zos jednim už ňemladim panom pošlahet. S jednim taľianom menom Marolda Antonio, s bohatim skľeparom žila až doteraz, vov Chicago, jak muž jich našol a dal taľiana do prava, a 2500 dollare pital odsudzic zato, že taľian ňe ľem familiarni život jeho, aľe i calu buducnosc mu na ňivoč priňesol. Tri dňi trimal sud a richtar taľiana na 1700 dollare odsudzel, okrem teho aľe i všicke keľčiki processovo mušel zaplacic.

Trenton, N. J. Radoczy Károly, trentonski rim. kat. pľeban v tich dňoch došahnul dzešati rok svojeho uradovaňa. Z tich 10 rokoch 3 i pul roki vov Perth Amboy-u bul, ostatňe roki vov Trentonu. Verice jeho na toto šumne šveto jeden zlati kalich za 200 dollare a jednu stribernu tacku mu kupeľi, a tote darunki zos jednu šumnu reču oddal mu Mészáros Pál prezeš cirkvi. Duchovni, chtori o tim ňič ňeznal zos šumnima slovami podzekoval še a prišľubil, že jak doteraz, ai na potim vše tak budze pracovac, žebi verice jeho kontentne buľi s ňim. Na obed veľki banket bul, na chtorim bars veľo zos šumnima toastami pozdravovaľi jubilanta.

Bridgeport Conn. Jedno tajemne mordarstvo stalo še v jednej papirovej fabriki, vov kterej v tich dňoch umarteho našľi nočneho vachtara, krajana Szovák Mártona. Fabrika v noci ňerobi, a od večara do rana jeden vachtar dava pozor na fabriku a zos jednu električnu mašinu dava na znamosc, že ňešpi a pozor dava. Taki vachtar bul ai Szovák Márton, kteri vše z najvekšu ušilovnoscu končel službu svoju. V tej noci, kolo jednej hodzini obačeľi uradňici od telegrafu, že ňedostaľi signal od Szováka a zaraz poslaľi jedneho kontrollora, žebi še doznal, co temu pričina. Jak ten kontrollor došol ku fabriki, dzvere zavarte našol, tak, že ešči jedneho mušel sebe na pomoc zavolac, s kterim potom dzvere vilamaľi, vešľi do fabriki a tak našľi v magadzinu medzi papirami ľežaceho Szováka, aľe už umarteho. Zaraz zavolaľi poľiciu, a jak tota ustanovila, Szováka zos zadku zastreľel chtoška, kuľa mu za ľevim uchom vešla a na šmerc ho zabila. Mordara ňeznaľi vinajsc doteraz.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tóbiás Márton, Szinyeújfalu (Sáros), Pazsitka Ferenc Eperjes, Jakubcsó András Eperjes, Szolét Pál Petroc (Szepes), Plehács András, Kiskőrösfő (Sáros), Liszkai György, Korlát (Abaúj),

230 Naša Zastava. 1912, č. 11, s. 13.

Lupták Mihály, Felsősebes (Sáros), Gergely István, Nagygéres (Zemplén), Szeredai János, Hanusfalva (Sáros), Urbán Adám, Perény (Abaúj), Drab Mihály, Görögfalu (Szepes), Bándi Anna, Szécsegres (Zemplén), Hudák József, Monok (Zemplén), Czopák György, Görögfalu (Szepes), Lázár János i Katalin, Boldogkőváralja (Abaúj), Gönczi Erzsébet, Csicser (Ung), Karlovics László, Muzelka Mária Tibavárad (Ung), Belus István, Abaújnádasd, Uhlig Erzsébet.

Cleveland, O. Vecejraz sme spominaľi už, že tutejše krajaňi zaumeňiľi sebe jeden novi špitaľ vibudovac. Ku temu ciľu obetovavosc všickich krajanskich spolkoch sebe vipitaľi, a tote chvaľitebnim spusobom vdzečňe prišľi špitaľskej komiššii na pomoc. Komissia ňe ľem vibrala mesco na ten špitaľ, aľe takoj ai jeden bars zodpovedni dom kupila vov Clevelandu na East 55 uľici, kteri dom na špitaľske ciľe prepraveni budze takim spusobom, že v ňim 80 posceľe budu mac mesca. Teraz ňedavno trimala komiššia poradu, na chtorej pritomne buľi ai poslove jednotľivich spolkoch, poopatraľi dom, chtori še jim bars pačel; tak tehdi krasni umišel krajanoch ňeodluha do skutku preprovadzeni budze.

Peekskill, N. Y. 29 ročni krajan Halász Gyula, jak v noci na posceľi ľežaci čital a pri temu zaspal, mušel zrucic lampu, chtora še vivracela, gaz še viľal a v chiži oheň povstal. Od veľkeho dimu Halász še dušic počal, zobudzil še, skočel z posceľi, aľe na ten čas už cala posceľ plameňom horela, ai jeho šati še lapeľi. Ubohi človek na ňeščesce aňi dzvere ňevladal otvoric, ľem sušedzi z ňezdobački obačeľi ňeščesce a počuľi jeho o pomoc volajuci hlas, tak pribehľi ku ňemu i pulmertveho ho vicahľi zos plameňoch, a zos bars čežkima ranami odvežľi ho do špitaľa.

Chicago, Ill. Vanyo János krajan po tižďňovim viplatu ňeišol domu, aľe jak to už običaj (dosc plani) perše do karčmi. Tam še s vecej krajanami štretnul, mocno še opil a do tancu še dal s jakimši ňepoznatim človekom, chtori mu pri každim obraceňu do kešeňi šahnul, a potim jak taki co robotu dobre skončel, višol von z karčmi. Jak Vanyo do dzeki še vitancoval, puščel še domu, chce viplacic svoj rachunek, všahňe do kešeňi, aľe v kešeňi aňi grajcara ňema. Pretancoval 50 dollare. Jak domu prišol, ženu dobre obil a dzeci od hladu hiňu. To všicko pre paľenku.[231]

Smutna novina pre našich krajanoch. Z New-Yorku pišu: Znova smutnu novinu maju našo krajaňi v Ameriki. Rosett Mór, jeden od nas pochadzajuci amerikanski bankar, chtori v Ameriki pejc banki mal i od našich krajanoch sgazdovane peňeži (vkladi) odbiral, teraz zbankrotiroval, a s tim veľo z našich rodakoch džadami zrobel. Pred 35 rokami chudobno počal svoj obchod, potom aľe z dňa na dzeň bohatšim ostal, bo uherske, slovenske i poľske robotňici zos svojima vkladami, s kterima on na počatku ščestlivo špekuloval, šľepo podporovaľi ho. Domi stavjal, funduše kupoval, fabriki fundoval, ňiž še mu ščesce ňeobracelo. Dňeš tak ukazuje, že najvekša častka prepadňe našim krajanom. Doteraz ešči

231 Naša Zastava. 1912, č. 12, s. 12.

ňeznac, či ňeprepadľi v jeho rukoch i take peňeži, chtore mu krajaňi našo odevzdaľi, abi jich pribuznim abo rodziňe do stareho kraju poslal.

Pittsburg, Pa. Bahor Jánošova, rodačka zos Gagy (Abaúj), v tich dňoch višla zos berecinca, kdze zato prišla zavarta ešče pred rokami, že muža zabila, jak povedaju zato, žebi še chraňela od ňeho. Muž naňu dvaraz streľel, naco ona nuž hvacela a zos taku mocu štuchla doňho, že zaraz na šmerc ho zaklala. Sud ju na 10 roki odsudzil, aľe teraz ľebo še dobre spravovala, po 6 i pul rokoch ju na šľebodu puščeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Turek János, Hubura (Zemplén), Salamon János, Gálos (Ung). Damóczy Zsófi, Leányvár (Zemplén), Krisztián Anna, Véke (Zemplén), Réder Anna, Filo Margit, Pretz Bálint, Németh József, Nagyida (Abaúj), Madiuk Mari, Balkó János, Gildnyi István, Tisza-Salamon (Ung), Páhel János, Kocsis András, Girált (Sáros), Husivarga József, Kelembér (Sáros), Kiss Bertalan, Gesztely (Zemplén), Csemuch József, Humenyi Ferenc, Hajkó Mihály, Nyitray Mari, Gönc (Abaúj).

Bridgeport, Conn. 11 ročni mali sin rodaka bardiovskeho krajana, skľepara Meilitz Károlya minuleho mešaca zos dvoma tiž mladima kamaratami na malich kopaňičkoch išol še sankovac na moro zamarznute. Ľad aľe vera už začal meknuc, a jak da o pul hodzinu maľi chlapčik daľej še opovažel vejsc, ľad še naraz zalamal podňim a chlapčik spad do vodi. Kamaratci zaraz zbačeľi ňeščesce, aľe ratunku ňebulo, voda chlapca vžala, zmiznul na veki. Ňemohľi ho najsc aňi rodiče zarmucene, aňi poľicia.

Indiana Harbor, Ind. Veľke ňeščesce došahlo krajana, Vozár Andráša, rodaka zos gömörskej. Zos Zempľinskej Oliszka vžal sebe ženu Schmidt Máriu, chtora ho bars duverňe piľnovala i vtedi, jak Vozár na obidva oči ošľepnul. Drična žena še pred 5 dňami pohorela, aľe hoc jak ju piľnovaľi, na zapaľeňe mozgu umarla a muža ňeščestľiveho, šľepeho samim zochabela zos 6 dzecmi. Najstarše ma 14 roki, najmladše puldruha ročne.

New-York, N. Y. Bars smutni sud bul trimani v tich dňoch vov New-Yorku, na chtorim Károlyi S. Anna to pitala, žebi ju od muža rozlučeľi. Károlyi S. Anna pred dzešec rokami še vidala, aľe muž jej už zos koscela uceknul, a jak jeden šalepi za tri dňi bludzel v jednim cintiru. Jak ho našľi, do domu ho privedľi, zkadzi aľe ňeodluha zaš ucik, tak, že žena ho ľem o pejc roki našla vov jednim šaľenim dome, ľemže už obidva nohi a pravu ruku odrezanu mal. Doktore še tak visloveľi, že Károlyeho už ňehodzen vihojic, tak, že sud ňeščestľivu ženu rozlučel od muža.

Derby, N. Y. Pred ošem rokami po druhiraz še dal do Ameriki Rencsisovszky Bertalan zos Zsarno (Abaúj) a bars ušilovňe pošilal dollare do stareho kraju. Tak še mu dobre vedlo, že ai svoju 16 ročnu dceru Marišku dal ku sebe došikovac.

V tich dňoch, jak rano o 6-tej hodziňe še do roboti richtoval, višol na schujdi a tak ňeščesťlivo stupel, že dolu hlavu spadnul a až na perši štok še skuľal, kdze ho potom domašne našľi, viňešľi ho, položeľi ho do posceľi. Ratunku už ňebulo, ku sebe už ňeprišol a večar kolo 6 tej vidal dušu.[232]

Bridgeport, Conn. Matyár László krajan, chtori v Abaújskej, v obci Fony prebival i tam ženu mal, od veľkej roboti prepluženi v rozume še pobalamucil. Jeden čas mu doktore spomahaľi, ae to dluho ňetervalo. Od strachu, že ho chtoška prenasleduje zarezal še s jednu britvu. Čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa, kdze še pevňe vizdraveje, aľe potom ho deportuju, do domu višupuju. Ten sud je nad ňim vipovedzeni.

Esland, W. Va. Bars vešele a rozpuščene buľi tutejše trojmi krajaňi v jednej karčmi, kdze še na teľo popiľi, že až jich karčmar virucic mušel z karčmi. S taku pomučenu hlavu še daľi na cestu ku domu, jak jednemu z ňich prišla mišľenka, že viskoča na jednu žeľezňicu, s chtoru skorej dojdu domu, a aňi jim placic ňebudze treba, zadarmo še povežu, ňeuvidzi jich ňichto. I čudnim spusobom podarilo še jim ten až nad to šmeli učinek, poviskakovaľi na žeľezňicu, ľem až jak naňej buľi obačeľi, že ňe na dobru šedľi. Co vistac inšeho od takich spitich ľudzi, uridzeľi, že totu chibu naskoro vireparuju, a dolu poskakaju zos žeľezňici, ľemže na vtedi cug už skorej išol. Perši skočel Német József, jak kedbi vimeral bul prosto do koľesa, chtore ho na marne falatki potarhalo. Kamaratci ľehkomišeľne vidzeľi ten strašni pad, aľe še predči ňebaľi skočic, z nahodi še stalo, že tim dvojim še ňič ňestalo, ľem še naraz vitrižbeľi, a posbiraľi falatki svojeho ňeščetľiveho kamarata, obeti jejich ľehkomišelnosci.

Lehig, Okla. Vov majnoch, chtore su vlastnoscu Western Mine and Coal Co. povstal veľki oheň, chtori spustošil vchod do majnoch, tak, že dolu pracujice ubohe robotňici ňevladaľi vinsc a še z ňeščesca viratovac. V perši dzeň po ňehodi podarilo še ošem mertvich viňesc z baňi, a tam dolu zostaľi v ohňu kolo dvacec. Všickich robotňikoch počet bul 200, z tich 30 zahinuľi a tamtim 170 podarilo še do jednej opuščenej šachti uceknuc, zkadzi še potom na von dostaľi.

Redington, Pa. Na žeľezňičnich šinoch Lehigh Valley štreki jednu strašňe pokaľičenu mortvolu našľi, chtora do ňepoznaňa bula potarhana. Ľem vov kešeňi našľi jeden ľist od jednej ženskej, chtora še podpisala, tvoja verna Sestra Kis Mária. Za tim šľidom počala poľicia vihľedovac, i podarilo še – ľemže až o tidzeň po pohrebe ňeščesťliveho – doznac, že meno jeho je Kis Péter, zos Abaujskej pochadzajici krajan, chtori v mesce Redington robil.

Starford, Conn. Tutejši krajan Pusztinger József z fabriki, kdze pracoval domu še ponahlal, žebi skorej došol domu, vibral sebe kratšu drahu kolo žeľezňičnich šinoch. Na jednim mescu, kdze še štreka kruci naraz obačel, že mu jeden lokomotiv v streti idze, chcel še mu vistupic i naraz odskočil na bok na druhe

232 Naša Zastava. 1912, č. 13, s. 10.

šini, kdze prave v tim okamžeňu druha žeľezňica pribehla, chtora ňeščesťliveho krajana na falatki potarhala, tak, že poľicia ňedovoľila rodičom aňi mertvolu svojeho ušmerceneho sina opatric.

Homestead, Pa. Zos Királyhelmecu (Zemplén) pochadzajuci krajan Bajusz József bars pišni bul na svojo bajusi, ňebul bi jich dal aňi zaco. Tim baržej padlo do uč jednemu kamaratovi jeho to, že ho zos ohoľenima bajusami vidzel jedneho rana še ponahľac kdzeška ku žeľezňici. O paru hodzini še potom doznaľi kvartiľňici pričinu, že čom zebral Bajusz József svojo bajusi, zato bo predkem zebral zgazdovane dollare dazkeľo svojich kamaratoch z ladi, ňiž tote na nočnej roboti vo fabrikoch buľi, a uceknul s peňežmi, a žebi ho po veľkich bajusoch poľicia ňepoznala, zhoľil sebe bajusi, i tak uceknul. Teraz tehdi už i poľicia še doznava, že kdze še podzel pan Bajusz.

Bridgeport, Conn. Zos Abaújskej obci Viszolay pochadzajici krajan 50 ročni Hunyor János bars radostni ľist dostal, že žena jeho zo stareho kraju ku ňemu idze do Ameriki. Ľem to škoda, že totu radosc do paľenki zatopil, pošol do karčmi nadtim še radovac, a jak ztamadz ku domu išol, vecej ho aňi ňevidzeľi. Čekaľi ho doma, hľedaľi ho sem a tam, aľe doteraz ho ešči ňenašľi. V tim istim čaše vidzeli matrozi pri more jedneho chlopa še topic, ňiž aľe priľeceľi ku ňemu zos porvazom ku ratovaňu, zmiznul vo vodze, ľem čapku mu vicahľi z vodi. Mertvolu ňeznameho človeka doteraz ňenašľi. Dachtore ľudze povedaľi, že čapka z vodi vicahnuta je Hunyorova, i opis osobi še zrovnava s tim človekom, chtoreho matrozi še topic vidzeľi.

New-York, N. Y. Juhász János krajan utracil svoju mladu manželku, s chtoru ľem jeden rok žil, prave vtedi, kdiž tota jednemu dzecku život dala. Nadtim še mladi muž tak zarmucel, že až i rozum utracil, a nasledkom teho s jednim revolverom perše dzecko, potom i sam še zastreľel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Gabrik János, Lócseszentanna (Szepes), Mazarovics József, Kukulka Márton, Palóczi József, Kaiyera Borbála, Hludrik János, Antalháza (Ung), Popovics Mária, Mikula Ilona, Feit Antal, Hőnyik Verona, Bajo János, Nagymihály (Zemplén), Popovics Mihály (Ung), Knapik György, Pusztamező (Sáros), Varga József, Valyó Kocsis Borbála, Szenna (Ung), Prokop István, Kucharik Mária, Neibert Anna, Rozgony (Abaúj), Laskodi Matika Erzsébet, Pálóc (Ung), Nyitrai Mária, Gönc (Abaúj), Kocsis András, Girált (Sáros), Kaleja József, Hermány (Sáros), Demkó Miklós, Legyesbénye (Zemplén).

Detroit, Mich. V minulich dňoch dvom krajanom stalo še take ňeščesce, že zos šmercu mušeľi svoju ňepozornosc zaplacic. Pred 10 rokami prišol tu krajan Borsits Mihály a pri elektriki našol robotu. V tich dňoch jak dva vozi chcel zakapčac, tak plano stupel medzi ňima, že mu ľevu ruku zahaplo a ňiž doktor

prišol, teľo kervi ztracel, že už ho ňemohlo bulo ratovac. Druhi ňeščestľivi Szántó Péter krajan bul, kteri pri poľovački tak ňepozorňe trimal pušku, že všicke broki mu do uč vešľi a po tiždňovim čežkim trapeňu umar.

New-York, N. Y. V Ameriki teho roku budu noveho prezidenta Spojenich Šatoch volic a z tej pričini už teraz začinaju kandidati kortešovac. Jeden taki kandidat je Woodron Wilson, president vov štatu New Jersey, chtori ale doteraz bars plano stoji. Pričina temu to, že Woodron pred 10 rokami napisal jednu kňižku, v chtorej še o našich krajanoch bars ňešumňe vislovil, preto všicke krajaňi jednu sessiu trimaľi, na tej osloveľi Woodron Wilsona, žebi slova svojo, ktere všickich krajanoch ai Uhersku krajinu obražuju, nazad cofnul. Woodron na to jeden ľist napisal, v kterim še bars šumňe vislovuje o našich rodakoch, jich za bars ušilovnich, pocľivich ľudzi trime. Predca ale bars malo ufnosc ma na to, žebi ho vivoľiľi, žebi krajaňi našo na ňeho daľi vota svojo.

Essexville, Mich. Už davne časi vov veľkim hňeve žiľi vjedno dva krajaňi, menom Tötök György ai Cseke István. Ten veľki hňev še v tich dňoch do kervi zaľal, poňevač Török od Csekeho jednu kuľu dostal do peršoch. Jak Török čul, že je postriľani, začal ucekac, ňiž ňespadnul, kdze ho potom Cseke ešče kopac začal, ňiž bez sebe ňezostal. Ňeščestľivemu še pozdňejši podarelo še postavic a do jedneho baru še zavľesc, zkadzi ho potom do špitaľa odňešľi, kdze mu kuľu vibraľi, ale ku jeho životu ňemaju ufnosci. Cseke ho zato chcel zastreľic, ľebo še bal, že Török ho pobije.[233]

West Berwick, Pa. Ešči pred dvoma rokami še stalo, že na jednim tutejšim burdze spolu bivajice krajaňi Földi Miklós i Bársony István še na čimška poštrajtaľi, zos zvadi ai bitka povstala, chtora še s tim skončela, že Földi svojeho kamarata tak ňeščestľivo uderil, že nasledkom rani zomrel. Pred sudom Földi uceknul do kraju, rodzina ale zadala pravo, a nasledkom teho teraz amerikanski sud skerz konzula Philadelphii dal Földeho ulapic a zotrimac v mestce Eger, kdze Földi bivaňe ma. Visluchane budu švedkove tej bitki, a od jich švedčeňa zaviši, či Földeho odvedu do Ameriki, abo ňe.

Pittsburg, Pa. Ladnyánszky István krajan ešči pred troma rokami v kraju bul i tam še stalo, že jedneho dňa zavolaľi doktora ku jeho žeňe, bo že ju ceľe bars mocno poraňilo. Doktor poopatral ženu a to našol, že rana ňe od ceľeca pochadza, ale chtoška zos šekeru zarubal ženi do hlavi. Žandare trimaľi inkviziciu, i tak višlo na verch, že sam muž zabil ženu zos šekeru. Ňiž inkvizicia stala, Ladnyánszky odcestoval do Ameriki, do Pittsburgu. Teraz po troch rokoch v tich mišľenkoch, že to še mu už prepeklo, pošol nazad do kraju, sud še o tim doznal, i tak ho daľi zavolac, zotrimaľi ho, ňiž sudne pojednavaňe nad ňim trimane budze.

233 Naša Zastava. 1912, č. 14, s. 13.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kollár Pál, Jakol Miklós, Bodá Pál, Luciák József, Duczki János, Koszec András, Sztricsák József, Mondok András, Varannó (Zemplén), Dsunyik Erzsébet, Anna i Magdalena, Késmárk (Szepes), Glazer Miklós, Klimó Julia, Barkó Erzsébet, Pálfölde (Zemplén), Szopkő Mihály, Viszoka (Ung), Szilva Zsuzsanna, Talárom Borbála, Végardó (Zemplén), Noviczki Mária, Csécs (Abauj), Szedlacskó Mária, Szepesedelény, Tulin Mihály, Pálóc (Ung).

Pittsburg, Pa. Godis János krajan, chtori v tutejšich baňoch uhľovich robil s dinamitom v kešeňi ňesol jakuška električnu batteriu, z chtorej jedna iskra viľecila, dinamit podpaľila, a uboheho krajana na marne falatki potarhalo.

Chicago, Ill. Manželka Kaprovics Jánošova ku tutejšej poľicii na skarchu prišla proci svojemu mužovi, že vov pijanim stave ju bije, životu jej hroži, a v ostatňim čaše dvaraz še stalo, že svojo vlastne dzecko virucil zos koľiski, tak, že ľem kus še hibelo, že še ňezabilo. Poľicia visluchala sušedoch, a poňevač i tote prišvedčiľi bešedi obžalujucej, suroveho manžela zavarľi na šesc mešace do hareštu.

Cleveland, O. Muzsik János, 50 ročni krajan z ňeščestľivej ňezdobački prišol o život. Bul še u ňeho odebrac jeden jeho znami, chtori odchadza do stareho kraju, viprovadzel ho šumňe až pred dzvere, a jak še vracil, pošľisknul še na schujdoch a tak ňeščestlivo spadnul, že ňeodluha vov špitaľu St. Clark zomrel.

Cleveland, O. Tutejši krajan 27 ročni Bucholcer András ľem pred dvoma rokami še ožeňil. Bars ščestlivi život provadziľi manželove, ňiž še manželka ňepochorela, a sice tak čežko, že do špitaľa ju mušeľi odvezc, aľe i ztamadzi ju vipuščiľi, bo ňebulo poratunku preňu. Od teho času mlada ženska upadovala, a na teľo še zarmucovala, že raz i v rozume pohibovala. Jedneho dňa, jak muž pri stoľe frištikoval, porvala jebo pušku nabitu, i prestreľila ho na cherbetce, tak, že v jednim okamžeňu mertvi spadnul, potemu obracila druhu kuľku do sebe, a tiž še streľila. Sušedzi ňeznaľi, ňečuľi ňič co še stalo, až jak vidzeľi, že z bivaňa dlukši čas ňichto ňevichadza, otvoreľi dzvere, a vtedi našľi manželsku paru tam zabitu.

Braddock, Pa. 1911. rok bul bars ňeščestľivi pre bankaroch, to jest baržej pre tich, chtore še skerz ňich prevezc daľi, medzi tima bul ai Klein Izidor bankar, chtori bankrotoval a sice hamišnim spusobom, tak, že ho vkladateľe postaviľi pred sud. Sudne pojednavaňe teraz bulo trimane a na tim porotni sud ho odsudzil na tri ročni harešt ai na zaplaceňe 9500 dollaroch.[234]
Americki motorovi pluch. Tu predstavjame čitateľom našim jeden motorovi pluch, chtori teraz vov Ameriki chasnuju. Ňetreba už vecej voli abo koňe ku oraňu. Dobre še zatopi zos benzinom do plucha a ore, že ľem passia. Naturalna

234 Naša Zastava. 1912, č. 15, s. 13.

vec, že taki pluch teraz je ešče dosc drahi, tak, že ňe každi mali gazda je v stave sebe snadobudnuc, ale časom tunše budu naisce i tote pluchi.

Veksle falšujuce ženi. Žandare mesta Szatmár zotrimaľi gdovu Pozsonyi Andrášovu a Mátyás Lászlóvu manželku, bo še vijevilo, že na meno v Ameriki žijucich chlopoch 22 veksle na 400 – 600 koruni falšovaši. Pri visluchaňu hutoreľi, že veľka psota jich na toten hrich privedla. Ale ňehutoreľi pravdu, bo i jedna i druha žena ma svoj vlastni dom, koňe a kravi. Zotrimane zostaľi.

Cleveland, O. Ľem šmelosci a vdzečnej pomoci sušedoch može dzekovac Németh Ferenc krajan, že zos calu svoju fameľiu v plameňoch ňezahinul. V plameňoch stal spodňi skľep, nad chtorim Némethovo maľi svojo bivaňe, a vov najtvardejšim spaňu še nachadzaľi, jak plameňe už na oblaki buchaľi. Jak še pozobudzovaľi, na vtedi schujdi už horeľi, tak, že ztamadzi še viratovac ňemohľi. Ňič inše ňezbivalo, jak na oblaki poviskakovac. Sameperše pejc dzeci jedno za druhim povirucovaľi ľudzom do rukoch, chtore jich tak ščestlivo ulapeľi, že aňi jednemu še ňič ňestalo. Némethova manželka še poraňila pri skakaňu, ai nohu sebe zlamala. Na ostatku viskočil Németh, chtoremu še ňič ňestalo. Cali dom na uheľ zhorel. Kedbi sušedzi plameňe zavčasu ňebuľi obačeľi, cala fameľia bi bula zahinula.

Chicago. Tömzsik Jánošuv 6 ročni mali chlapec uvešil še na uľici na jeden iduci vuz. Kočiš ho zbačel a žehnal ho dolu s bičom. Chlapec skočel dolu a chcel poľecic na pašňik, ale v tim dobehnul jeden nakladni automobil jedneho tamejšeho skľepara, chtori ho prave pod koľesa uhvacil. Vodzič automobilu chcel stanuc, ale už ňe skoro bulo, dzecko ľeželo v kervi. Položek ho na automobil a odvežľi ho do špitaľu, ale ňiž tam došľi, už ňežive bulo.

Shiocton, Wis. Manželka krajana Stark Jánoša napulňovala lampu s petroľejom, chtori vibuchnul a počal horic, lapeľi še aj jej šati. Jak horaca živa fakľa bežela ku mužovi, chtori oheň zahašic še ušiloval, pri temu še mocno popaľel, manželka ale tak veľke rani dostala, že o paru hodzini zomrela.

Chicago, Ill. Manželka krajana Nebozsko Józsefa, matka troch dzecoch dlukši čas cerpela na čežku chorosc, chtora še ňijak viľičic ňedala. Pevňe v rozume še pobalamucela, a v takim stave spachala samovraždu. Manželovi zochabela ľist, v chtorim ho pita, žebi ju ňedal pochovac, ale žebi jej mertve celo spaľel. I ten ľist o tim švedči, že ňebula pri zdravim rozume, jak sebe život odebrala. 11 ročni chlapec Hora Károly še javel s vecej kamaratami na uľici a viskakoval na vagoni. Raz spadnul, a tak ňeščestľivo, že mu koľesa nohu i ruku odrezaľi. Odvežľi ho doraz do špitaľa, kdze mu ruku i nohu odrezac mušeľi, ale doktore tak hutora, že aňi s tim mu život ňebudu mosc oratovac.

Macsek Fülöp krajan na draže, jak včas rano do fabriki išol na robotu, stretnul še s dvoma zlodzejami, chtore mu do uč stanuľi a zos hrožeňom šmertelnim peňeži od ňeho pitaľi. Macsek še ale ňezľeknul, jednemu z ňich vibil z ruki revolver a do druheho še sam lapel, ľemže ten še mu z ruki višmiknul a uceknul.

Potim še dal zaňim do ucekaňa, aľe ho ňedohoňil, medzi tim druhi zlodzej tiž zmiznul. Poľicia jich hľeda.
Kupcsik György, 45 ročni krajan dlukši čas bul chori na žaludkoveho raka. Do roboti chodzic ňevladal, a calu fameľiu svoju do ňedostatku vidzel upadovac. V tim zufalim stave jedneho dňa, jak manželka višla von, vžal revolver a še zastreľel. Dva široti zostaľi poňim.

Chicago, Ill. Palkovszki Pál i Kolin József do zvadi prišľi pre jakiška jeden dollar, chtori Palkovszki svojemu kamaratovi dlužen bul a mu ho vracic ňechcel. Jedneho rana našol domašni gazda Palkovszkeho zabiteho. Kolin uceknul, aľe poľicia ho našla a do hareštu zavarla. Pri visluchaňu še priznal o vraždi, aľe povedal, že i společňika mal pri temu, menom Malcsovszkeho, chtoreho teraz poľicia hľeda.

Passaic, N. J. S veľkim poľutovaňom še doznavame, že Messerschmid Géza, bivali passaicki, teraz toledovski pľeban, kňaž biskupstva košickeho, chtori od 10 rokoch učinkoval v Ameriki v Passaicu a tam krasni koscel vibudoval, nahlu šmercu zomrel. Ňebožčik uprimnim praceľom a ušilovnim dopisovateľom bul «Našej Zastavi». Ľem 37 ročni bul, v mesce Kassa končil gimnazie ai seminariu. Ňe ľem jeho verice, aľe ai košicka dieceza zarmucuje še nad utratu jedneho dričneho pracovňika vo viňici Pana.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bak József, Fischer Miklós, Szlavik János, Ubrezs (Ung), Kolradi György, Tarcaló (Szepes), Zűz-János, Szomenek Mária, Sankovics János, Martinyák Huba Gábor, Kancsár Mihály, Csanda Mária (Szepes), Nagy Verőn, Gerzán István, Krajnyák József, Márta i Katalin, Balázsvágás (Sáros), Vrabecz Mária, Volesko Mária, Áuzmán István, Holub Mihály, Martin József, Koreny István, Flosz András, Subái József, Goga György (Zemplén).[235]

Ulapeni agent. Poľicia mescicka minulu sobotu jedneho ňebezpečneho agenta viscahovalcoch menom Sztraka Jánoša prave vtedi ulapela, jak štiroch mladich chlapcoh chcel odšikovac do Ameriki. Kapitan na 40 dňi ho zamknul a zos 150 korunovu peňežnu pokutu ho potrestal. Okrem teho trestane buľi i mlade viscahovalci i jejich rodiče tiž zos peňežnu pokutu. Naisce odejdze jim dzeka v buducnosci bez pasoch do Ameriki še puščac.

Zastavene vivandrujuce. Pogymár János, Sándor János a Kádár Imre bez pasu chceľi do Ameriki isc, chtorich aľe košicke rendőre zastaveľi a na prislušne mesco oddaľi.

Cleveland, O. Semsey Árpád šarišski rodák, sin ňeb. Semsey Gyűli giraltovskeho fiškaľa, na 24-eho marca po kratkej, aľe bars čežkej chorosci zomrel. Ňebožčik

235 Naša Zastava. 1912, č. 16, s. 13.

oficirom bul tutak v kraju, potom uradňikom pri direkcii krajinskich žeľezňicoch, jak taki pred ošem rokami višol do Ameriki, z pervotku pri uherskim konzulatu mal službu, potom založil tam bankovi obchod, v chtorim našim krajanom všemožňe na pomoci bul. Už rok, jak počal chorľavec, z davnej chorosci še aľe vizdravel, ľem teraz ňenadaľe ho prekvapilo jedno zapaľeňe, chtore životu jeho mlademu – ľem 36 ročni bul – koňec učiňilo. Manželka rodzena baronessa Ghillány Ilona oplakuje v ňebožčikovi svojeho milovaneho manžela, a štiri male široti svojeho starostliveho otca.

Welch, W. Va. Vov majnoch pri mestečku Jed še nachadzajicich na 27. marca veľki vibuch še stanul, chtori veľo ľudskich životoch požadoval v obet. Bohužaľ z najvekšej častki uherskich krajanoch. Mena dzevetnac takich obetoch uverejňuje teraz amerikanski urad, chtore z Uherskej pochadzaju. Z vichodnoslovenskich stoľicoch zos Zempľinskej Szatmári István (Agárd), Zábeczki András (Felsóregmec), Szilágyi Bertalan, Nagydobrony (Bereg) su medzi obetami, tamte ostatňe z druhich obdalňejšich stoľicoch pochadzaju.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Pollák Ferenc, Bene István, Szeszta (Abaúj), Kovács István i Julia, Ovecska Lénárd, Bagarecz Anna, Krajcsovics Anna, Pachmajer Teréz (Szepes), Várkondi György, Zemplénvásárhely, Jusurák János, Lipták Lajos, Tornyosnémeti (Abaúj), Rácz Mária, Szobránc (Ung), Fuksz István, Koncháza (Ung), Sztankó Tur Mária, Pálóc (Ung), Vinszur György, Kisökrös (Zemplén).

Wilkesbarre, Pa. Na plejže Askam, blizko teho mesta ľežucim hrozne ňeščesce še stalo s jednim poľakom, chtori z Uherskej vivandroval do Ameriki. Milik István mu meno. V bivaňu nočneho času, jak všicke spaľi povstal oheň, a tak nahľe še rozširil, že jak sušedzi plameňe obačiľi, a vov tvardim spaňu ľežacu fameľiu Milikovu zobudzic chceľi, na vtedi už všicke zadušene buľi, i Milik, i žena, i trojo drobne dzeci. Ľem na uheľ spaľene mertve cela jich vicahľi z ohňa.

Bridgeport, Conn. Zos abaújskej obci Szepsi pochadzajici krajan Borsodi József v karčme pil zos kamaratom Rácz Pálom. Obidvojo še mocno skrochmaľeľi, aľe Rácz baržej bul opiti, tak, že ňevladal aňi na nohoch stac. Borsódi ho tam zochabel na draže ľežic, a žebi mu dachto peňeži ňevikradnul, vibral mu jich sam, možno, že zos statečnim umislom, že mu jich na druhi dzeň vraci. To vidzeľi aľe i okolo iduce ľudze, chtore vec oznamiľi poľicii, tota potom obidvoch, i Borsódeho i Rácza do hareštu vžala. Na druhi dzeň jich pred sud postavila, Rácza štrofaľi zato, že še opil, a Borsódeho zato, že mu peňeži vikradnul až na višši sud podaľi a vov hareštce na daľej zochabeľi. Darmo še Borsodi vihvaral, že on bi Ráczovi peňeži bul vracil, ňechceľi mu veric. Nadtim še Borsodi tak zľeknul a dešperoval, že vov hareštce še obešil. Zaš obeta paľenki a pijatiki.

Toledo, O. Tutejši katoľicki koscel minulich dňoch jeden zlodzej rozbil a z ňeho všicko, co drahe bulo zlato i stribro, i peňeži zos buksoch vikradnul. Na jednej blizkej farme našľi potom ľudze dva striberne švičňiki, chtore zlodzejovi pevňe občižne buľi, ňeznal s ňima co počac, ta jich odrucil. Poľicia hľeda živana, a tak čuc, že jest ufnosc ho dohvacic.[236]

Draha vdzečnosc. Hrabovszky Lajoša popital švoger, abi mu pomohol do Ameriki še dostac. Hrabovszky pisal ľist v tej zaľežitosci ku jednej šifovej kompaňii, chtora ten ľist na ministerium zaslala. Nasledkom teho ľista zaprovadziľi oproci Hrabovszkyho inkviziciu, vedľa chtorej na 40 koruni bul štrofani, že učasc mal pri viprostredkovaňu ku vivandrovaňu.

Ulapene agentci. Chotarna poľicia Ladislaus Jánosa, Varcabuk Yasila a Melniček Junova agentoch, chtore z ungskej stoľici narod do Ameriki vabeľi, ulapela a oddala kraľovskemu fiškaľovi.

So. Bend, Ind. V tutejšej fabriki na pluhi v jednim tiždňu dvojmi z našich krajanoch pochodziľi ňeščestľivo pri robotce. Jeden Tóbiás András pri žeľeznim mľiňe robil, porvala ho mašina za šati. Potarhala naňim všicke šati, a ruku jednu mu virvala. Druhi Simon György, kolo paroveho mlatku chodzel, prave vtedi, kdiž ten s obrovsku silu spadnul. Pri temu falatek žeľeza odľecelo prosto do Šimona, a tak čežko ho poraňil, že ľedvo obstoji na životce.

Willock. Pa. Bencze Lajos i Kosiczki János krajaňi už od davna še hňevaľi jedno s druhim, ľem priľežitosc čekaľi, kedi bi ten hňev do kervi zaľac mohľi. Jednu ostatňu ňedzeľu v karčme še stretľi obidvojmi opite buľi. Kosiczki započal bitku, potom vicahnul nuž, a štuchnul ho do Benczeho, chtori viňal revolver, a Kosiczkeho na šmerc zastreľel. Benczeho poľicia ulapila, a teraz v hareštce čeka svoj zasluženi trest.

Yorkville, Pa. Bacsa Mihály i Lukács Vendelin krajaňi počuľi, že vov sušednim mestce ustanoviľi pozaviraňe všickich karčmoch, chtore nasledkom teho verchňeho rozkazu primušene buľi svojo napoje čim skorej za najňižše ceni popredac. Na taku tuňu paľenku še posbiraľi i tote dvojmi krajaňi, žebi še na dlukši čas zaopatreľi zos tuňim napojom. Ňemišľeľi, že ten napoj draho zaplaca, až zos svojim vlastnim životom. Jak totižto ku domu išľi, mušeľi bic pijane, išľi kolo žeľezňici, kdze prave še dva cugi stritaľi. Jednemu še chceľi vistupic, v tim čaše aľe dobehnul druhi lokomotiv zos zadku, i obidvoch krajanoch na šmerc prešol. Obidvojmi inakši dosc trižbi život provadziľi, i veľku fameľiu maľi, dobre gazdovaľi, tak, že sebe prave teraz i jeden, i druhi po jednim domku vibudovaľi. A žebi jim na dva mesca placic ňetrebalo, prestaľi do spolkoch placic. Teraz že zomreľi, fameľia žadnej podpori ňedostaňe.

236 Naša Zastava. 1912, č. 17, s. 12.

Steelton, Pa. Matuška Mihály krajan drični, ušilovni, trižbeho života robotňik bul pri tutejšej ociľovej fabriki. Bars čežku pracu konal, a ušilovňe pošilal peňeži manželki svojej do kraju, žebi čim skorej viplacila dlužstvo, a potom prišla s dzecmi ku mužovi. Ľemže z teho už ňič ňebudze, aňi peňežoch aňi otca-muža svojeho ňeuvidza. Jedneho dňa verch jedneho kotla mal otvoric, aľe ho para zahvacila, i starhlo ho dolu do kotla, kdze prave roztopeni ociľ vrel, medzi jednim okamžeňom na paru še ohradi.

Cleveland, O. Medzi baňasskima robotňikami amerikanskich majnoch vibuchnul veľki štrajk, nasledkom chtoreho štiristokrattišic robotňici višľi z majnoch. 150 tišic z tich pri tvardich, a 250 tišic pri mekich uhľoch robia. Na sami štat Ohio 50,000 strajkeroch padňe. Požaduju robotňici 20% procentovo podzvihnuce placi, to aľe majiteľe majnoch vipelňic ňechceju, bo jak hutora, vtedi bi silene buľi mocno vidzvihnuc ai cenu uhľoch, na každej tonni zos 50- 70 centami. Na philadelphickim kraju veľo cudzich robotňikoch priňešľi na mesco starich, aľe robota ňeidze tak, jak bi mala isc, obvzlaštňe preto, bo obivateľstvo zos strajkerami trime, cudzim robotňikom (takzvanim skebom) jedzeňa dac ňevladaju majnere, a obivateľstvo dac ňechce, ufnosc jest, že robotňici spušča daco zos svojich požadavkoch, a majiteľe majnoch už nachiľne su 10% procentovo podviššeňe dac robotňikom, tak tehdi pokoj zaš navstaňe.

Toledo, O. Pohreb ňebožčika pľebana Messerehmidt Gézi s veľkim sucastňeňom obecenstva calej okolici še odbavoval. Cirkevne obradi sam biskup končil, s veľku assistenciu, a v pritomnosci najmenej 50 kňažoch. Na mesco ňebožčikovo biskup vimenoval za pľebana Szilágyi Oszkára, tiž našeho krajana, zos mesta Gálszécs (Zemplén) pochadzajiceho, chtori doteraz vov East Chicago, Philadelphia, New-York a Louisiana učinkoval jak duchovni.

Ellis Island. Komisia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla : Mókus Erzsébet, Magyar József, Csánvi József, Werkman István, Jendik Margit. Petrovi es György Orbán Mária, Szerencs (Zemplén), Filip Anna, Pelsömerse (Sáros). Cservenvák Margit, Tornahorváti (Abauj), Dienes Anna s troma dzecmi, Boldogkőváralja (Abauj), Kacsmar András, Göröginye (Zemplén), Uhlyár Mihály, Bajorvágás (Sáros), Molnár Teréz, Konglovics Róza, Volk Zsófia, Burin József, Binde Róza, Kava Jozefin, Fedorcsák Anna i János, Kökény (Sáros), Knapik András. (Sáros), Tóth Imre, Perbenyik (Zemplén), Jedla Hermina Eperjes (Sáros), Oravec József i András.[237]

Beštialni brat. Z mesta Homonna nam oznamuju: Závislýak József pred 10 rokami do Ameriki vivandroval. Vov novim švetce čežko pracoval vov majnoch a tak zarobene peňeži domu poslal, kdze žena zos jednim mladim kočišom všicko skeľtovala. Pred dvoma rokami Zavislyakova život dala jednemu zdravemu

237 Naša Zastava. 1912, č. 18, s. 14.

chlapčikovi a uložela ho u Bednar Ciprianovej. Minulu ňedzeľu Bednárova do sušednej obci išla a maľučkeho zbizovala na Zavislyak Rudolfa, sina staršeho Zavislyakakovej. Ľem prave co nohu z bivaňa viložela, plaňik do luftu dzvihnul chlapčika a s hlavu mu buchnul o žem, jak vidzel, že ešči život v ňim jest, ulapel ho za hardlo a ho dodušel, potom uceknul.

Uceknul. Láng József, redaktor jednich socialdemokratnich novinkoch v mestce Eszék ukradnul vecej tišice a do Ameriki uceknul. Procivko ňeho i pre uražeňe veľičenstva še pravo provadzi.

Toledo, O. Zos životom mušel zaplacic krajan Vincz János svoju ňemirnosc v napoju. Za cale dva dňi lumpoval, tak, že po temu tak chodzel, jak vov šňe, jak v tim saloňe, kdze za dva dňi pil zostupic chcel zos štoku dolu, podšpocil še na schujdoch a tak ňeščestľivo spadnul, že še na šmerc potrepal. V tim istim mesce še stalo, že 6 ročni chlapec krajana László Bálinta na uľici še bavil, jak prišol vuz električni a ubohe dzecko na šmerc prešol.

Welch, W. Va. Zos 83 baňasoch, chtore vov baňi Ted zasipane buľi ešče vše chibuje 38 chlopoch. Robotňici s ňeunavnu ušilovnoscu pracuju, žebi mertvoli tich ňeščestňikoch našľi, ale všeobecňe tak rozmišľaju, že z ňich malo chtori budze ešči na životce, bo baňa ešči i teraz je prepulňena zos jedovitim plinom.

Cleveland, O. Na East 50-tej uľici še nachadzajici skľep krajana Jira Jánoša je rohovi dom, na chtorim pripravena jest jedna žeľezna ladička, v ňej še švicaci gas trime. Jedneho dňa z tej ladički čuc bulo šmerdzaci gas vichadzac. Dzeci v bľizkosci še baviľi, obačiľi to, i chtoriška z ňich podpalil gas, chtori prez jednu dzirečku vichadzal. Na to veľki vibuch še stanul, a dzecom počtom šidzem lapiľi še šatki, a jak ucekac chceľi tim baržej še rozširoval plameň. Tak jich ratovac počaľi, jedno z ňich už ňežive bulo, tamte šesc zos bars čežkima ranami odvežľi do špitaľa. Najvecej dzeci z ňich buľi našich krajanoch Hronak István, Kuba Vili, Podojil János, Biľos Ferenc i Busák József jich meno.

Columbia, Pa. Foltanovics István krajan utracil svoju robotu i vidal še na cestu, že sebe dakdze inakši zarobek hľedac budze. Medzi tim pokeltoval peňeži a roboti vera ňenašol, od hladu už aňi chodzic ňevladal, jak išol na draže stretnul še s jednu žeľezňicu, na chtoru še uvadzic chcel. To še mu ale ňepodarilo, tak ňeščestlivo spadnul, že koľesa mu jednu ruku odcaľi, tak čežko pokaľičeneho odvežľi ho do špitaľa. Teraz, ked še vizdraveje, pevňe na deportaciu budze odsudzeni.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla : Mizsik Mária, Galisin Dániel (Zemplén), Dengler János, Matejka Katalin, Miklus Mária, Csáklyó (Zemplén), Vint Lajos, Matiszkó Ferenc, Lakatos Ferenc, Petruska János, Nagymihály (Zemplén), Forgács János.

Chicago, Ill. Na South Kedzie-uľici še križuju dva šini žeľezňicoch Alto i Illinois. Natim mescu zderiľi še tote dňi jeden nakladni cug zos uľičnim vagonom, na chtorim še ľudze vežľi. Zdereňe všickich cestovateľoch virucilo von z voza a pri temu štvero zomreľi a 18 cežko poraňene ostaľi, medzi ňima jeden z Uherskej pochadzajici krajan še nachadza, chtoremu meno aľe ňezname. V tim istim mestce še stalo, že 19 ročni krajan Motis István, jak zos fabriki domu išol, napadnuti bul skerz troch zlodzejoch, chtore ho cežko poraňeneho na draže zochabiľi a co ľem mal pri sebe peňežoch i hodzinku, to mu všicko vikradľi. V takim stave ho našla poľicia, chtora ho odvesc dala do špitaľa, tam ho doktore do pilnosci vžaľi, aľe stav jeho je bars ňebezpečni. Vondriska Ferenc čiscil na Throop uľici oblaki, pri tej roboti spadnul z visokosci na uľicu a tak čežko še poraňil, že ľedvo obstoji na životce.[238]

Ňebezpečni agent. Ľubocinske žandare dňa 9-eho maja ulapeľi jedneho ňebezpečneho agenta viscahovalcoch, menom Szegegya Vazul. Ten mladi, 19 ročni agent prave 35 osobi chcel prevesc prez chotar. Ten agent už vecejraz bul štrofani pre vabeňe viscahovateľoch do Ameriki. Žandare zavedľi ho do mesta Eperjes, kdze je oddani kraľovskemu fiškaľiušovi.

Mladi zlodzej. Gdova Najpavel Zsuzsanna v Hétháršu od svojich dzecoch z Ameriki vecej peňeži podostavala. Od jedneho času obačela, že keľoraz do koscela odešla v ten čas chtoška peňeži podežmil, ačprave klatku vše zamknutu našla. To še jeden dluhi čas tak vedlo, jak už bľizko pejdzešatki jej chibelo. poskaržila še ľudzom, chtore jej tej radi daľi, abi še v ňedzeľu do sušednej stani skrila, a tak na zbujňika pristrehla, i tak še jej podarilo ptačka dolapic v osobe Poklemba Jánoša, čižmarskeho tovariša, jak oblak vibral a do chiži vešol. Viššej menovani pre kradež už štrofani bul, ľebo na hétháršskim štacioňe automata-ladičku otvorel a z ňej cukerki a peňeži pokradnul. Žandare ho vžaľi.

Perth Amboy. N. J. Zoz Ungvarskej stoľici pochadzajici krajan Gere János v jednej tutejšej fabriki skerz jednu mašinu porvati bul, chtora ho tak mocno pokaľičela, že mu doktore vov špitaľu jednu ruku odrezac mušeľi, ai tak ňeveľo ufnosci maju v tim, žebi ho na životce otrimac mohľi.

Canton, O. 11 ročne dzivče krajana Dávid Györgya zos šestru svoju išlo po uľici, jak na jednim mescu prejsc chceľi na druhu stranu uľici, pribehla električna žeľezňica, chtorej še dzivčatko vistupic chcelo, pri temu aľe ňeobačilo, že z druhej strani zaš druhi vagon beži, temu še vistupic už ňedoscihla, sestra menša še zazračnim spusobom jakoška zdravo vidostala, aľe 11 ročna Dávid Gizella tak čežko poraňena ostala, že ňiž ju do špitaľa privežľi, na draže zomrela.

Jobs, Pa. Mudi András krajan, chtori zos zempľinskej obci Deregnyő pochadza v tutejšej baňi nohu zlamal, a sice tak ňeščesťivo, že na veki kaľika ostaňe.

---

238 Naša Zastava. 1912, č. 19, s. 12.

Ku temu jeho ňeščescu še pripojilo takoj druhe, jeho mlada manželka po dluhej a čežkej chorosci zomrela. Tri drobne široti zostaľi poňej.

East St. Louis, Ill. Győri István krajan, chtori už na treci zavod je v Ameriki v tutejšej žeľeznej fabriki na vagoni uhľe nakladal. Naraz mašina porvala vagon, a on medzi iduce vagoni spadnul, kdze ho koľesa na šmerc zabiľi. V starim kraju žena zos štiroma dzecmi oplakuju v ňebožčikovi svojeho utrimovateľa.

So. Bend, Ind. Luczik János krajan zos jednim kamaratom svojim, Vrublovszkim, višol do ľesa na poľuvku. Ňedaľi pozor, rozešľi še, Vrublovszki čul vov huščini še rušac, streľel na totu stranu, i zastreľil svojeho kamarata Luczika, chtoreho odvežľi do špitaľa, kdze teraz zos šmercu še pasuje. Ňit ufnosci, žebi še vizdravic mohol. Ten isti dzeň še stalo tiž na tim plejže, že Tulok Ferenc krajan mušel še v čežkej robotce preplužic. Jak višol z fabriki na dvur, ňezdobrilo še mu a spadnul, odvežľi ho do špitaľa, aľe ešči na draže zomrel.

Bridgeport. Conn. Molvár László krajan s veľku ušilovnoscu pracoval a še prešiľoval, ľem žebi čim skorej mohol sebe teľo peňežoch nasbirac, žebi dlužstvo viplacil, a sebe na drahu zgazdoval, žebi čim skorej domu, do stareho kraju ku žeňe i dzecom svojim došol. Pevňe še preplužil v robotce, tak, že v ten isti dzeň, ked už na žeľezňicu šidal ku domu, pobalamucil še v rozume, a v takim stave s jednim nožom še zarezal. Ešči žil, jak ho do špitaľa odvežľi, doktore ho piľnovaľi, aľe život jeho oratovac ňevladaľi. Co mu teraz po všickej jeho čežkej a ňemirnej robotce, co mu zos nagazdovanich peňežoch?

Pueblo, Col. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Kvitko Tamás povadzil še s kamaratom Adamovics Antalom na jednim dzivčecu, ku chtoremu obidvojo chodzic chceľi. A poňevač še zlahodzic ňeznaľi, a Kvitko rabiatňejšej naturi bul, vžal jedneho dňa revolver ku sebe, jak še sbiral ku dzivčecu – Ladamus Katarina jej bulo meno – prave tam našol svojeho kamarata, i zastreľil ho na šmerc. Na peršim porotnim sudze richtare ňebuľi jednej mišľi, preto nove pojednavaňe budze trimane nadňim.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Marcz Péter, Juhász István, Petróczy László, Hildák Zsuzsanna, Pár Ferenc, Zurin Máté, Molnár József, Mező János, Marczi Erzsébet, Iske (Ung), Dzvornyik György, Solymos (Ung), Lilik János, Csendespatak (Sáros), Tarhoveczki Zsuzsanna, Galcsik Anna, Lapispatak (Sáros), Kardos Mária, Forgó János, Fasztus Franciska, Kovács Gábor, Udvaros András, Husti Julia, Csosko György.

Chicago. Ill. Vancsura Ferenc krajan už vecej razi bul obžalovani od sušedoch na poľicii, že ženu i dzeci bije a jim na vichovu dac ňič ňechce, ľem všicko prepije. Poľicia ho zato pred sud postavila, kdze richtarovi šľuboval, že pic ňebudze a žeňe na vichovu zos svojeho zarobku každi tidzeň 9 dollare placic budze. Toten šlub aľe ňezotrimal, naznovo poľicii prišol do ruki, bo take škandaľi robil

zos ženu i s dzecmi, že to sušedzi aňi patrec ňemohľi, tak ho teraz sud na jeden ročni trestni harešt odsudzil, kdze robic muši a sud všicek zarobek z hareštu, okrem svojeho vitrimaňa, žeňe i dzecom viplaca.
Pakur Paulina prez jeden oblak prehiľela še von zos dva štokoveho domu na uľicu, zatočila še jej hlava, i spadla dolu na kameňe. Jednu ruku sebe zlamala i z dnuka take čežke rani obšahla, že ľedvo obstoji na životce. Sivec Jánošova, krajanka šati vivarovala, zochabila dzecko v dome a sama vibehla na jedno okamžeňe von na uľicu, ňiž še vracila, dzecko na sebe zvaľilo harnek s horucu vodu, i oparilo še tak mocno, že o paru hodzini zomrelo.[239]

Harrington Park, N. J. Tutejše katoľici s veľku slavnoscu slaviľi založeňe fundamentalneho kameňa noveho koscela, chtori ku cťi P. Marii budovac maľi. Slavnosc aľe veľku ňehodu še dokončila, častka vibudovanich muroch zos roštovaňom vjedno še zavaľila a ku slavnosci shromažděnich mocno poraňila. Jeden chlop i jedna žena od zvaľenich cehloch zabite ostaľi, a viššej dvacec osobi čežko še poraňiľi.

Winnipeg, Can. Varga Mihály krajan, chtori ľem pred paru tižďňami prišol zos stareho kraju do Ameriki, zabavjal še zos svojima kamaratami, chtorich potom večar domu odprovadzal. V noci aľe domu ňeprišol, i rano ho darmo čekaľi domaci, pošľi ho hľedac, i našľi ho zos prevaľenu hlavu medzi žeľezňičnima šinami mertveho. Ňeznac pevno, že co še mu stalo, či ho dachto zabil, abo či spadnul na šini, a pri tim še tak mocno uderel, že zomrel. Poľicia zaprovadzila v tej veci inkviziciu.

Chicago, Ill. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Géczi István, chtori už dlukši čas v čežkej chorosci še trapil, tote dňi zomrel. Mladeho manžela žena zos troma dzecmi oplakuje. S veľkim posanovaňom sprovadzaľi ho krajaňi na ostatňu cestu, ľebo bars mili a prijemni človek bul, chtori tak vov společenskim životce, jak ai vov spolkovim učinkovaňu veľke zasluhi sebe nadobudnul.

New-York. N. Y. Tutejši Uherski Podporujuci Spolek na primluvu konzula Nuber Sándora, prešovskeho krajana našeho veľku podporu dostal. Na ostatňim shromažděňu spolek ňe ľem protokollarne podzekovaňe hlasoval zasluženemu konzulovi, aľe ku jeho ucťi ai veľku hoscinu trimaľi, na chtorej Nuber predmetom bul veľkej a serdečnej ovacii.

So. Bend, O. Paidli József krajan zazračnim spusobom oratoval svoj život z ňeščesca, chtore mu hrožilo. Zos vagona jednej žeľezňici višol, aľe vov veľkim diždžu ňezbačil, že na šinoch druhi lokomotiv idze, chtori ho zahvacil, aľe čudnim spusobom ľem ho odrucil, tak, že krem ranoch, chtore na ruki dostal, inše še mu ňestalo.

---

239 Naša Zastava. 1912, č. 20, s. 12.

New-York, N. Y. Na zahinutej šifi Titanic vecej uherskich krajanoch cestovalo, viratovaľi še Kisik Antal i žena jeho Lujza, ai dzivče tiž Lujza, chtore zos stoľici Sopron do Ameriki še sbiraľi; viratovala še ai Hoffer Mária. Zatopiľi še brat i šestra Kisik Antalova Kisik Vince ai 18 ročna Kisik Mária. Viratovane cestovateľe na šifu «Karpathia» pošidaľi, chtora tiž vivandrujucich krajanoch ňesla nazad do kraju stareho, rozpravjaňe viratovanich cestovateľoch šifi Titanic aľe tak ostrašilo ľudzi, že vecej z ňich nazad še vraciľi a prišlubiľi, že ňikda vecej na šifu ňešedňu. Dr. Lengyel Árpád doktor šifi «Karpathia» daval peršu doktorsku pomoc viratovanim, on povedal to, že viratovane ňeščestňici doslovňe primarznute šati maľi ku celu.

Marblehead, O. 18 ročni sin tutejšeho krajana Klemensa zos jednim kamaratom svojim še čolnokoval na vodze St. Joseph River. Viter mu kalap porval, a jak Klemens za kalapom šahnul čolnok še prevracel a oni obidvojo do vodi spadľi, Tamtemu še vidarilo odpľivnuc ku slupu mostovemu, kdze mu podaľi porvaz a tak ho vicahľi, aľe Klemensa vidzeľi še paru razi še zahmuric do vodi i zaš ho voda virucila, aľe potom vecej z vodi už ňevišol; ratujuce robotňici doraz išľi zaňim, aľe už ľem mertve celo jeho znaľi vicahnuc z vodi.

Homestead, Pa. Zos zemplinskeho mesta Sátoraljaújhely pochadzajici krajan Stefan János pred mešacom odešol z domu, i od vtedi ňit o ňim žadneho chiru. Ňeznac či pošol dakdze, abo či še dajake ňeščesce ňestalo s ňim. Žena jeho zos vecej dzecmi zostala, a nad prepadnucom svojeho muža še na teľo rozžaľila, že ju zos čežku choroscu pracujucu odvežľi do špitaľa, dzeci aľe vžaľi do širotskeho domu.

Cleveland, O. Tutejše športovne spolki angľicke i cudzozemske veľke dohadovaňe trimaľi tote dňi, na chtorich vicežstvo spolek našich uherskich krajanoch ziskal. Szikula András krajan premohol angľikoch, a za toto vicežstvo zlatim metalom zostal ozdobeni.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Biró Julia, Ziegler Mihály, Egyed Péter, Molnár Ferenc, Rosetter Katalin, Kerbonár János, Kubik Júlia, Mihalidesz Mária, Túró György, Bodnár József, Zalavszki Anna, Irbanyecz Gyula, Kassa (Abaúj), Szabó Pál, Laczkó Anna, Mikóháza (Zemplén), Simányi Julia, Jászony Mária, Rudnok (Abaúj), Sinka Ignác, Kasza Lajos, Zahvajder Mária, Kassaújfalu (Abaúj), Vékony Anna, Doktor Julia, Tatár László, Kata Mária, Diónké János, Csáklyó (Zemplén), Szabó Anna, Kovacsik Pál, Szokolics Mária, Pétrés Béla, Sujda István.[240]

240 Naša Zastava. 1912, č. 21, s. 14.

Braddock. Pa. Klimek István krajan, jak išol na uľici, dostal še z ňespozornosci pod jeden vagon električnej žeľezňici, chtori ho bars mocno poraňil, tak, že čežko obstoji na životce.

Chicago, Ill. 15 ročni sin krajana Miklusicsák János na Alport-uľici prejsc chcel na druhu stranu, jednemu automobilu še mušel vistupic, aľe nadešol prave lokomotiv eľektričnej žeľezňici, chtori on ňezbačil, ten ho pod sebe strepal a bars ňebezpečňe ho poraňil. Doktore vov špitaľu to povedaľi, že ľedvo obstoji na životce.

Chicago, Ill. Novák János krajan jak večar zos karčmi domu išol, stretnul še s jednim zlodzejom, chtori ho napadnul a peňeži od ňeho pital. Novák še ňezľeknul, aľe počal še zos ňeznamim zločincom pasovac; medzi tim aľe tamten šikovňejši bul, vicahnul nožik, a odrezal Novákovi kešeň s peňežmi, i dal še do ucekaňa. Novák zavolal poľiciu, a ľeceľi za zlodzejom, aľe ho dohoňic ňemohľi, skrucel še do jakejši ulički, a zmiznul. Ukradnutich peňežoch viššej sto dollaroch bulo.

Chicago, Ill. 18 ročna dcera krajana Dolezsal Jánoša z ňeznamej pričini še otrovila. V dzeň samovraždi bula vov fabriki, kdze dobru placu mala, tam bars vešela bula, a ňebulo poznac naňej ňič take, žebi pre daco život sebe odebrac chcela. Jak domu prišla na obid, matka jej ľehla na chviľku, a zobudzela še na strašne jojčeňe, chtore od jej dceri pochadzalo. Fľaška zos karbolovu otrovu bula priňej vipražňena. Doraz privolaľi doktora, kim aľe prišol, dzivče medzi hroznima boľescami umarlo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanieh cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Balia Erzsébet, Csap (Ung), Fitz Anna, Radakovics János, Zarazko János, Hanusfalva (Sáros), Turkovics József, Kovács Erzsébet, Lakatos Ferenc, Kapitány János, Hajós Gábor, Kis Erzsébet, Kun András, Herczeg Anna, Losinszki Ferenc, Kuzsiczki György, Maszni János, Zsarnai Béla, Göncruszka (Abaúj), Bogárdi Irma, Kim Mária, Margetics Anna, Plavcsan Anna, Héthárs (Sáros), Golozin István, Kompás Ferenc, Moroz György, Szabó Lajos, Máté Róza, Klebus Anna.

New-York, N. Y. Na šife «Mount Temple», chtora ňechcela prisc na pomoc topjacej še šifi «Titanic», bul medzi cestovateľami ai krajan Mlinarcsik János, chtori v tim čaše, jak še s «Titanic»-om ňeščesce stalo, von bul, a s vecej matrozami vidzel raketi, s chtorima šifa «Titanic» chcela privolac v bľizkosci še nachadzajice šifi na pomoc, aľe kapitan proci všickemu napominaňu ňechcel isc na pomoc šifi «Titanic» doraz, aľe až na rano, jak šifa «Titanic» už pod vodu bula. Proci šifovej společnosci je už zadati perši proces o odškodne skerz židuvku Robisonovu, chtora 50 tišic dollaroch požaduje za zatopeneho muža svojeho. S veľkim interessom še očekuje, že keľo podobnich processoch uvadza společnosci šifovej White Star Line na kark, pre ucerpene ňeščesce.

Chicago, Ill. Nehvalszki József krajan, chtori pri murarskemu remeslu robil višol na drabinu na sami verch jedneho domu, ałe ščebel na drabiňe še zlamal, a on z visokosci spadnul dolu, Na poli mertveho odvežľi ho do špitaľa, kdze ho doktore vžaľi pod opaternosc, jednu ruku i nohu ma zlamano, a možno, že i na hlave taku ranu obšahnul, že ho o život priňeše, bo vecej dňoch prešlo, co ňeprišol ku sebe. Pevňe na mozgu dostal dajakej zkazi.

Hackett, Pa. Duba József krajan pracoval na dvore pred domom svojim, jak zbačil, že jeho najmladši sinaček 5 ročni, chtori še pred chviľku bavil v zahradze, kdzeška še podzel. Počaľi ho hľedac všadzi, ňiž ho koňečňe našľi zohnuteho nad jednu bečku, pulnu zos diždžovu vodu. Hlavu mal vo vodze, a bul už mertvi.

New-York, N. Y. V jednej tutejšej fabriki drutovej Bilcsilc Bálint krajan na bok stupil pri jednej mašini, chtora mu nohu porvala, a tak mocno mu ju polamala, že mu ju mušeľi odrezac.

Cleveland, O. Kordijak Antal, 28 ročni krajan vov opitim stave išol domu zos vecej kamaratami. Draha vedla prez jeden most, chtori ałe prave preto, že ho reparovaľi, zavarti bul, a zakazano bulo prez ňeho prechadzac. I osobitni poľicajt stal pri mosce, chtori ałe pozdno priskočil ku Kordijakovi, žebi mu zabranil prez most prejsc, v tim okamžeňu, jak ku ňemu došol, Kordijak už spadnul zos visokosci 100 šuhoch do vodi, kdze še duškom zaľal. Mertve celo jeho doraz našľi, a odvežľi ho do špitaľa.

Chicago, Ill. Petrik János krajan, na uľici dostal še pod jeden vagon uľičnej žeľezňici, chtori ho na šmerc zabil. Petrik je otcec štiroch dzecoch, chtore teraz zos matku vjedno do najvekšeho ňedostatku upadľi.[241]

Chicago, Ill. Flaska Károly krajan v karčme Langovej rozbil jednu lampu, za chtoru karčmarovi mušel zaplacic jeden dollar. Zaplacil zos hňevom, ałe potim še doznal, že Lang ma svojo všicke veci assekurovane proci rozbijaňu, i že takoj ai dostal za lampu assekuraciu dvoch dollaroch. Tak potim pital od Langa svoj dollar nazad, a poňevač ten mu ho vracic ňechcel, povadzeľi ai pobiľi še, Lang Flaskovi vibil všicke zubi, potim ho ai zažaloval pred sudom, kdze ho zas pokutovaľi na pejc koruni.

St. Louis, Mo. 35 ročni krajan Spicska János hroznu šmercu prišol o svoj život. Vov fabriki Boeckellerovej mal robotu, tam še jedna veľka hromada dreva zvaľila naňho, chtora ho zasipala calkom. Jak kamaratci ho vicahľi, ešči bulo v ňim života, ałe ňiž ho odvežľi do špitaľa, na draže zomrel.

Tarentum, Pa. Vov tutejšej uhľovej baňi našľi mertve celo 11 ročneho krajana Gusu Vladimira. Tak mišľa, že dajaka skala uhľa mu spadla na hlavu a od tej poraňeni mušel umrec.

---

241 Naša Zastava. 1912, č. 22, s. 11.

Chicago, Ill. V tutejšim mestce od dlukšeho času jakiška zlodzej vivabil dzivčata všeliakim titulom zo sebu a jim varkoče poostrichoval. Na ostatku tri slovenske dzivčata Martin Kristinu, Szobcsák Annu i Emmu popital, žebi mu dzeška drahu ukazaľi, tote ho viprovadziľi, potim jich dzeška zavrel a jednej už takoj odrezal varkoč, tamtim še vidarilo uceknuc, poľeceľi na poľiciu, chtora zlodzeja zlapala a ho odsudzeľi na 500 dollare štrof ai na šesc mešačni harešt. Vov bivaňu jeho našla poľicia calu veľku ladu pulnu zos ženskima varkočami.

So. Bend. Ind. Tutejši katoľicki pľeban Kovács Bajos z ohľedu zdravotneho s dovoľeňom biskupovim prečeral še na faru zos south bethlehemskim pľebanom Várlaki Sándorom. Kovács veľke zasluhi sebe nadobudnul vov usporadaňu tutejšej farnosci, verice ho bars radzi vidzeľi, a jak odchadzal, veľke ovacie mu robiľi. Várlaki takoj ten isti tidzeň odobral faru.

Chicago, Ill. Safranek János krajan pred paru dňoma bul zažalovani pred sudom pre ňemirnu pijatiku a obražovaňe svojej manželki. Poľicia ho odsudzila na 25 dollare pokuti, poňevač aľe tote zaplacic ňemohol, vžaľi ho do robotarňi: tu od ňemirneho pijanstva počal balamucic v hlave, i o paru dňi zomrel.

Cleveland. Vov tutejšej fabriki Steel & Wire Po. vibuchnul jeden veľki kocel zos roztopenim ociľom, pri temu 5 robotňici život utraceľi a kolo 30 bars čežke rani dostaľi. Medzi tima zabitima su ai krajaňi : Husek András, Zelacs János, Polak János, Vramics András, a vecej poraňene.

Chicago, Ill. V garbarskej fabriki Elston Bronicska Adalbert krajan z ňepozornosci spadnul do jednej kadzici vapna. Robotňici skoro mu prišľi na pomoc, aľe ňeborak vov horucim vapňe tak mocno še popaľel, že o kratki čas zomrel. Ten isti dzeň jeden chlapec, 14 ročni Novák Mátyás lapal ribi v ňedaľekej vodi, spadnul do vodi i še zatopil. Mertve celo jeho až o štiri dňi vicahľi z vodi.

Whiwet, Pa. Tamás János krajan v tutejšej Moning baňi rozstriľoval kameňe, zapaľovaňe patronoch zos dratom še končilo. Patron ňevistreľel, tehdi Tamás pošol opatric pričinu, že čom ňevistreľi, medzi tim patron vibuchnul a Tamás ušmerceni spadnul pod hromadu kameňoch, Vistreľeňe ho roztarhalo, a kameňe rozfalatovane celo jeho prisipaľi, ľem tak po falatku ho vibiraľi kamaratci. Žena zos dvoma dzecmi zostala poňim.

Chicago, Ill. Jeden z Uherskej pochadzajici žid Hirsch Náthán jakkoľvek doma ženu mal, predči na draže ku Ameriki še rozpoznal s jednu ňepocťivu žensku, chtoru za svoju manželku zameldoval komiššii. Klamstvo jeho aľe višlo na verch, tak tehdi obidvojo zavarľi do hareštu a odsudzeľi jich na deportaciu.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sátán Judit, Szita Rozália, Juhász Erzsébet, Darabán Julia, Popovics Mária, Hegedűs Teréz, Moglics János, Kobli Julia, Oláh Julia, Rajcz Anna, Perecsény (Ung), Butonovics Jakab, Kovács Erz-

sébet, Gajdos János, Jelics András, Sárospatak, Kudelka Katalin, Turóczi Mihály, Beckcr Krisztina, Pap Anna, Vancsó Ferenc, Klemhora Pál, Opra Katalin, Sebastian Teréz, Kristóf Mihály, Módos Zsuzsanna, Vincze Ilona, Boda Gyula.

Moquah. Wis. Hudacsek János krajan, chtori tutak farmu mal, pošol na poľovačku, puška mu z ňezdobački vistreľila, kuľka mu pľuca prestreľila, tak, že ňiž mu na pomoc prišľi, nasledkom rani zomrel. Manželka jeho prave na draže bula zo stareho kraju ku ňemu do Ameriki, možeme sebe mišľic, jak strašňe ju prekvapila tota novina smutna, že muž jej už umar.

Toledo, O. Zos Abaújskej obci Csécs pochadzajicu krajanku tutejšu Szopkó Mihályovu, veľki smutek zascihnul, medzi dvoma tiždňami zomrel jej muž ai jeden 18 ročni sin parobek. Obidvomi su obetami preplužeňa vov mordarskej amerikanskej praci, chtora ľudzom dollare placi, ale ľudze jej život, a zdrave svojo placic muša.

Sandvich, Ill. Garnics Péter krajan, jedneho dňa do bľizkeho mesta mal isc, odňesc peňeži zgazdovane do šparkassi. Šednul na žeľezňici ku jednemu cudzožemcovi, pevňe zaspal na draže, i jak še zobudzil, bugiľar s peňežmi kolo 50 dollaroch mal vikradnuti. Poľicia počala vihľedovac zbujňika tich peňežoch, ale to daremna vec bula.[242]

New-York, N. Y. Jedno z Uherskej pochadzajice dzivče, 22 ročna Kicsér Mária zos jednim ženatim mužom dala še do hrišneho poznanstva. Prišlo to do uši mužovej žeňe tota Kicser Máriu zadala do prava, chtore ju odsudzilo na tri mešačni harešt, po chtoreho višedzeňu deportovana budze do stareho kraju.

Washington. Pred senat tutejšeho parlamentu podaľi predlohu zakona, v chtorej privandrovaňe cudzožemcoch bi ešči o veľo čežšim še stac malo. Medzi inšima predpisami nachadza še ai ten že takeho človeka, chtori čitac-pisac ňezna, ňepripuščeľi bi do Ameriki, ba kedbi taki človek, chtori už davňejši v Ameriki, medzi tim prejdze domu do stareho kraju, a potom še vracic chce do Ameriki a čitac-pisac ňezna, tiž ho ňepušča do Ameriki. Totu takzvanu Dillingham-predlohu všicke cudzožemci za bars ňespravedľivu trimaju a preto v mestce Cleveland še shromaždžeľi na veľku protestujucu demonštraciu, v chtorej še veľo viborne mužove, medzi ňima biskupove Farelly a Bradley tiž sučastňovaľi. Či ten protest budze mac dajake visledki praktičňe, o tim še až pozdňejši dozname.

Bridgeport, Conn. Vasenszki János, zos Košic pochadzajici krajan dlukši čas še odal do veľkej pijatiki, tak, že dzeci chtorich počet 12 bul, ňemaľi co jesc. Vecejrazi ho podaľi ai na poľiciu, kdze trestani bul, ale to mu všicko ňič ňespomahalo. V ostatňim čaše še žena, chtora zos čežku pracu vihľedavala chľib svojim dvanac dzecom, ňemohla už vitrimac toto mučeňe, s chtorim ju muž pijak trapil, i pošla s dzecmi do druheho mesta. Vasenszki še doznal o tim, po-

242 Naša Zastava. 1912, č. 23, s. 15.

šol zaňu, i po kratkim štrajtaňu vicahnul nuž, a žeňe tak hľiboko ho všturel do peršoch, že še až zlamal. Sušeda pribehla Vasenszkej ku pomoci, i ona plano obstala, bo rabiatni človek i ju mocno dokaľičel. Obidvojich vžaľi do špitaľa, kdze medzi najvekšim ňebezpečenstvom života še nachadzaju. Vasenszkeho poľicia do hareštu zavarla.

Bridgeport. Conn. Barta Károly krajan v jednej veľkej bitki karčmovej zabil zos obci Felsőméra (Abaúj) pochadzajiceho krajana Sinku Istvána. Zato ho na doživotni harešt odsudzeľi, chtoru pokutu vov tutejšim krajinskim pokutnim dome vipulňoval, aľe zunul ten život, z chtoreho še višľebodzic žadnej ufnosci ňemal, i v tej zufanľivosci zrucil še zos štvarteho štoku hareštu, i doraz na mescu mertvi ostal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kokán Mihály, Nemes Katalin, Tóth András, Nagybár (Zemplén), Klup József, Todoruv János, Spenik László, Csabonya György, Drugetháza (Ung), Dimics Mihály, Noga Márton, Angyal János, Szabó Etel, Gálos (Ung), Kertész József, Györécske (Ung), Csizmadia József, Gábor Erzsébet, Tegenye (Ung), Cseh Anna, Lanicza Pál. Orosz Terézia, Szezehovicz János, Alsólápos (Szepes), Krelin György, Jankó Katalin, Máta József, Olyha Miklós, Bártfa (Sáros), Szalavszki Borbála, Fancsal (Abaúj).

Pottsville, Pa. V tutejšej baňi od paru dňoch veľki štrajk panuje, v chtorim na obidvoch strankoch veľke rozhorčeňe povstalo. To teraz do kervi še zaľalo, bo strajkere ňechceľi posluchac poľiciu, začaľi veľku bitku, na to prišlo virukovane vojsko, chtore vecejrazi streľilo na strajkeroch, z chtorich trojmi duškom umarte zostaľi a bars veľo poraňenich jest medzi tima vecej z našich krajanoch.[243]

Na pravim boku ma šerdco. Maralja András ku jednemu doktorovi išol, žebi ho povizitiroval, bo v peršoch vše boľesce čuje. Doktor s podzivovaňom obačel, že Maralja šerdco na pravim boku ma. Maralja hutorel, že to mu už i jeden amerikanski doktor povedal.

Monessen, Pa. Zvlaštne ňeščesce še stalo vov fabriki Pittsburg Steel Co. Kolo dvacec robotňikoch ňešľi jeden čežki žeľezni slup, jak naraz še zabľisklo, a v tim istim okamžeňu uderil perun, od chtoreho robotňici všicke popadaľi na žem, a dvojo z ňich tak ňeščestlivo še dostaľi pod žeľezo, že zos čežkima ranami jich do špitaľa mušeľi odvezc, aňi ňit ufnosci na jich vizdraveňe.

Ironvood. Mich. V tutejšej dvatišic šuhoch hľibokej majni v minuľich dňoch trinac robotňici baňasske buľi zasipane. Pejcmi z ňich takoj na šmerc ostaľi privaľene, a ostatne tam mušeľi ostac pod žemu zasipane, aľe žive, pri svojich zabitich kamaratoch. Jakeška dluhe ruri jim podaľi do hľibokosci, prez chtore

243 Naša Zastava. 1912, č. 23, s. 12.

jim jedla spuščaju, žebi jich na životce zotrimaľi, ňiž jich dajakim spusobom von vicahňu.

Cleveland, O. V tutejšim Brooksideparku pod jednim krakom našľi mertvolu jedneho človeka kolo veku 35 rokoch, a pri ňemu ľežel revolver, z chtoreho kuľka chibela, aľe zato ustanovic še ňedalo, že či isti zabiti človek je zamordovani, abo či sebe sam život odebral. Zos pismoch, chtore še pri ňemu našľi toto višlo, že meno jeho Kapocs András, a že zos Uherskej pochadza.

Bridgeport, Conn. Tragičnim spusohom utraciľi život tutejše trojmi krajaňi. Vov burdze Valkó Józsefovim bivaľi vecej krajaňi. Jedneho dňa do uč padlo sušedom, že jakkoľvek už prešlo rano, a v tim dome predči ňikeho ňevidno stavac. Perše zaklopkaľi, potom i dzvere rozbiľi, a vtedi vidzeľi, že všicke trojmi krajaňi od gazu zadušene mertve ľeža. Jeden z ňich Buda János zos abaujskej obci Szolnok, druhi tiž tamejši rodak Fedor András, treci zos Győru pochadzajici Kálóczy József.

So. Bend, Ind. 30 ročni krajan Nyerges József v tutejšej fabriki bars čežku robotu končel; pevňe še v tim preplužil, tak čuc, že i napoju veľo užival, v ostatňich dňoch chorľel, aľe do roboti zato chodzil. Teraz jedneho dňa na jednim skritim bočnim mescu našľi ho vo fabriki umarteho, pevňe še mu ňezdobrilo, i mušelo ho na šerdco poražic.

Chicago, Ill. Kocsovszki Mária, 16 ročne dzivče zufalo nad šmercu svojeho milovaneho otca, chtori pred troma tiždňami zomrel. Z pervotku ľem bars zadumana chodzila, tak, že počaľi i domaci pozor davac naňu, potom aľe v jednim ňespozorovanim okamžeňu vipila otrovi, i tak sebe život odebrala. Skutek jej doraz obačiľi doma, i doktoroch privolaľi, aľe ňiž tote ku ňej pribehľi, ona už mertva bula.

Cleveland. O. V tutejšej ociľovej fabriki American Steel and Iron Co. udalo še strašne ňeščestce. Vibuchnul jeden pec, pri čim trojo robotňici buľi na mescu ušmercene, a viššej dvacec jich bulo bars ňebezpečňe poraňenich, z tich stav dvojich je bez ufnoscu. Dvojmi robotňici buľi tak mocno spaľene, že jich aňi poznac ňebulo možno. Vibuch še stanul vtedi, jak kocel čisceľi, a pevňe z tej pričini, že bul v ňim ňebezpečni plin. Zos ušmercenich jeden, a zos poraňenich kolo dzešec su z našich krajanoch.

Saint Quentin, Cal. Szafcsur Sándor krajan ochabil ženu svoju, a do hrišneho obcovaňa še dal s jednu naňičhodnu osobu, chtora ho zvedla, naňivoč priňesla, ňiž potom on še zos dešperacii odal do pijatiki, a v takim stave od tej planej osobi inakši še ošľebodzic ňeznajice, zabil ju. Za ten zločin svoj na šmerc ho odsudzeľi. Pokuti možno, žebi še bul mohol ošľebodzic, kedbi zos fiškaľom ňebul zle obstal. Ten ho okradnul, a potom pred sudom Szafcsur sam stal, ňemal ho chto obraňovac, i tak ho odsudzeľi. Medzi tim štat California pojednava nad predlohu jedneho zakona, vedľa chtoreho šmerteľňe pokuti prestac bi maľi. Szafcsur obracil še vov svojim zufalim položeňu ku svojej peršej, ľeh-

komišelňe zochabenej žeňe, chtora posla ku konzulovi a vipitala, žebi hocľem zaten čas, ňiž ten zakon potverdzeni budze, pokuta šmerci nad jej mužom na pozdňejši čas oddaľena bula. Konzul zos Filadelfii Grivicsics György vipelňil žadosc ňeščesťivej ženi, a viprostredkoval, že pokuta šmerci oddaľena ostala. Život Szafcsuruv tehdi teraz v rukoch senata californijskeho ľeži, kdze zakon o zmazaňu pokutu šmerci priňešeni bic ma.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Farkas Lajos, Lebovics Ignác, Szobránc (Ung), Rodics Katalin, Baróka József, Dobrovszki Mária, Kovács János, Grenyó László; Murin József, Locsmándi István, Mizerák Anna, Héthárs (Sáros), Herma Anna, Bodzár Kálmán, Varga Róza, Horváth Eszter, Karber Mária, Kozák András, Komlóskert (Szepes), Kocsi Erszébet, Ricse (Zemplén), Regula József, Petrovay László, Mezolaborc (Zemplén), Bidzala Mihály, Budzás András, Hiblár Franciska, Valatniczki Stefánia.[244]

Toledo, O. Mrocsko Mihály krajan v tutejšej baňi pri robotce utracel život. Gdova zos troma širotami zostala poňim. Zapravocila kompaňiu baňi, chtora jej ľem 350 dollaroch odškodne chcela dac. Ona aľe prostredkom konzulatu uhorskeho apellovala proci temu. Teraz bul sud trimani v tej zaľežitosci, i odsudzeľi kompaňiu na placeňe 6000 dollaroch.

New-York, N. Y. Predloha zakona takzvaneho Dillingham, v chtorim reč bula o ostrejšich predpisoch straňiva privandrovanich cudzožemcoch, teraz bula pojednavana pred komiššiu ablegatoch, kdze ju aľe ňeprijaľi.

So. Bethlehem, Pa. Ku ucti odchadzajiceho pľebana, krajana našeho Várlaky Sándora, veľku ovaciu usporadaľi jeho verice. Na jeho mesco zos New-Yorku prišol Kovács Lajos, chtoreho minule dňi s najvekšu slavnoscu prijimaľi a serdečňe vitaľi.

Republic, Pa. Ňedaľeko teho plejzu stalo še ňeščesce s jednim našim krajanom Kovács Istvánom, penzionatnim učiteľom a orgaňistom obci Nagyladna. Višol v noci zos svojeho bivaňa i napadľi ho dvojo muriňi, biľi ho, kopaľi, a jeden z ňich i z revolvera streľel doňho. V mišľenkoch, že je už mertvi, virabovaľi ho a ucekľi. Ňeščesťiveho zos čežkima ranami vžaľi sušedzi do špitaľu, kdze mu doktore kuľku zos karku vibraľi, a teraz jest ufnosci, že še vizdraveje.

Buffalo. N. Y. Tutejša katoľicka cirkev veľku slavnosc mala. Nadherni koscel maju budovac, chtoreho zakladni kameň teraz še ma položic s veľku paradu. Obradi cirkevne sam kardinal-biskup newyorkski Farley budze odbavovac.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deporta-

244 Naša Zastava. 1912, č. 25, s. 12.

ciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kopp Róza, Bender Anna, Vehéc (Zemplén), Selyem Péter, Piscsák Zsófia i Anna, Leibic (Szepes), Gömöry János, Muska Mária, Bánóc (Zemplén), Pál Mihály, Papirnyik János i Katalin.

Chicago, Ill. Porotni sud tutejši poslal do šaľeneho domu krajana Cvalik Jánoša, chtori še pre ňemirne užívaňe paľenki ošaľil. Postaviľi ho pred sud pre jakiši vistupek, aľe doktore ustaľiľi, že on na teľo zapsuti ma rozum od paľenki, že bľizko vše je vov bezvedomim stave.[245]

Ušmercil še pre matku. Na chotaru obci Tiszaszászfalu strašňe rozdruzganu mertvolu jedneho dzecka našľi robotňici na žeľezňičnich šinoch. Vov mertvole Szocskó Pála, 14 ročneho chlapčika poznaľi. Žandare duškom začaľi višetrovaňe a še preukazalo, že Palko še sam ušmercil. V noci na šini ľehnul a žeľezňica ho na šmerc rozdruzgala. Višetrovaňe ešče i druhu cmavu vec višvetľilo. A sice to, že chlapčik še pre matku ušmercil, bo še bal od totej familiarnej tragedii, ktera še už bars približovala. Szocskó Pál, otcec chlapčika pred paru rokami vivandroval do Ameriki. Medzi tim jeho manželka zos jednim parobkom še zdala. Ľubosc ňezostala bez nasledkoch. Plani chir došol až do Ameriki a doznal še o veci i tam prebivajuci muž. Pisal ľist žeňe, že oňedluha do domu pridze, a ked to pravda, že je ňeverna ku ňemu, ta ju zamorduje. Toten ľist prečital i ten ňeščestľivi chlapčik. Všicko porozumel a prehrožňe še uľeknul od nasledujuceho ňeščesca. Ustanovel v sebe, že še ušmerci, co i vikonal. Jak totu vec čuľi obivateľe obci Tiszaszászfalu, chceľi Szocskovu zabic, ľem žandare ju znaľi oratovac. Chlapčika pri veľikej spoluuterpnosci caleho valala vov 30-tim juniu pochovaľi.

New-York, N. Y. Viborneho hosca maľi tutejše krajaňi v osobe Fraknói Vilmoša, chirešneho historikera, pošveceneho biskupa, chtori na svojim cestovaňu teraz ai Ameriku navščivel. Bars še mu pačeľi tutejše ustavi krajinske a humanitarne, a obzvlaštnu pochvalu vislovil na tutejši spolkovi život krajanoch, s chtorim čežkosce viživnosci tak krašňe premahane bivaju.
Druha interessantna udalosc, chtora še tu stala je, že chirešni poeta Rudnyánszky Gyula po dluhim vihnanstve dobrovoľnim, teraz še vracil domu, do stareho kraju. Veľo cerpel za tote roki ňiž v Ameriki prebival, nasbiral veľo skušenoscoch, chtore pevňe našej uherskej ľiteraturi ku chasnu obracac budze teraz.

Keasbey. N. J. Tote dňi veľki oheň pustošil v tutejšej cehelňi Didier March Co., chtora nasledkom ohňa calkom na ňivoč prišla, s tim ňe ľem majiteľe veľku škodu ucerpeľi, poňevač škoda viššej miľion dollaroch urobi, aľe ai našo krajaňi, chtore počtom kolo 600 buľi tam jak robotňici, utraciľi svoj zarobek.

Perth Amboy, N. J. Viššej udanemu ňeščescu podobne še stalo ai v tutejšim mestce, kdze na koncu mesta ľežica asfaltova fabrika zhorela, a tu tiž z najvekšej častki našo krajaňi maľi robotu, chtoru teraz utracic muša a s tim položeňe jejich, chtore pre pribľižujuce še voľbi prezidentske ai tak bars plane je, tim horše ostalo.

---

245 Naša Zastava. 1912, č. 26, s. 13.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše naslednjicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Platinger Mihály, Tóth László, Perbenyik (Zemplén), Gero Bertalan, Hajnal András, Tomás Mihály, Bánóc (Zemplén), Kermán Pál, Zsetéyi József, Hejce (Abauj), Balázs Karolina, Illár Mária, Kisrád (Ung), Mravecz Simon, Vaskovics Erzsi, Klozán Mihály, Smolkovics Pál, Szladicska György, Molnár József, Koska Elek, Duliczki Lajos, Hejce (Abaúj), Csobolya Mihály, Jencsák József, Homonna (Zemplén).

Washington, Pa. Strašni pad dzivosci še stanul v tutejšim štatnim hareštce, kdze Ribarik János krajan, pre trojnasobne mordarstvo svojej ženi ai dvoch praceľoch, chtore tam na burdze buľi, šedzel a za svoj zločin odsudzeni ostal na šmerc, chtori sud teraz bul nadňim vikonani. Pri sudnim pojednavaňu jeho vlastna dzivka Antonia švedčila na otca. Pred popraveňom pripušceľi ku Ribarikovi jeho dceru, chtora še od otca svojelio odprošic chcela. Ribarik ai vcalkom vdzečňe ju prijal, ľem jak vartaše še na jedno okamžeňe obraciľi, naraz skočel na dceru svoju a ju za šiju dušic počal. Bul bi ju i zadušel, kedbi ňebuľi priskočeľi vartaše, chtore ho napadľi, aľe až zos žeľeznim drukom ho bic mušeľi, žebi dceru z rukoch dziveho otca višľebodzeľi. Vcalkom bez sebe ostal od tej bitki, ľem tak ho okrišeľi. Na druhi dzeň na šibeňici dokončel svoj ňepravi život.

Roebling. N. J. Agócs József krajan zos svojim sinačkom, 4 ročnim Joškom išol po štreki žeľezňičnej. Prišol jeden vlak, chtoremu še vistupic chceľi, aľe tak ňeščestľivo prave nad brehom veľkej vodi, že obidvojo do vodi spadľi. Otcec vipľivnul, aľe maľi chlapčik še zatopel.[246]

Cleveland. O. Z pomedzi našich krajanoch velo še pochoreju, pokaľiča v Ameriki, a potom jak do amerikanskeho špitaľa jich priňešu tiž bars veľo z ňich zahiňu zato, bo jich tam v amerikanskini špitaľu ňichto ňezrozumi, ňeznaju reč, ňeznaju vislovic žadosc svoju, co mu amerikan rozkaže temu še bez podminki poddac muši. Ešči čestejši še stava to že naš krajan tam medzi cudzima za ňič trimani biva, tam ho ňichto ňesanuje, ňichto oňho ňestoji, «ňeškoda zaňho, však to ľem hunky». Prave z tich pričinoch viznamna je tota akcia, v chtorej sme už spominku čiňiľi, že našo krajaňi tu v Clevelandze jeden veľki špitaľ buduju. Osobni spolek založeľi ku podporovaňu budovaňa, chtoreho spolku udove zos placeňom jedneho abo pejc dollaroch vekše-menše prava obšahňu vov ridzeňu viboru, abo ai vov uživaňu prednoscoch, chtore chorim vov špitaľu še ujdu. Ludvig Ernő konzul clevelandski je prezešom spolku, Baracs Henrik je sekretarom a Szepessy L. József (Cleveland. O. 9117. Buckeye Rd) je kassirerom. Slušna vec, žebi tento spolek zos stranki našich krajanoch tiž čim baržej bul podporovani.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu od-

246 Naša Zastava. 1912, č. 27, s. 12.

sudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tóth Róza, Karoczki György, Sima Mária, Densa Anna, Kollár Zsuzsanna, Talai Mária, Mikóháza (Zemplén), Bancs János, Faler Ferenc, Loboda Ferenc, Punp Mátyás, Koves Borbála, Koczák Mitró (Sáros), Racskó Pál, Tucsovcsák István, Tatás János, Netreba Anna, Garely Mihály, Csizmadia István, Kugler Helén, Pulai Károly, Hódi Mihály, Hank Lajos.

Salt Lake City, Ut. Minuleho mešaca vikonaľi šmertni sud nad krajanom Sz. Kovács Gyűlöm, chitori jedneho chlapca zabil a bivaňe chlapcovich rodičoch viraboval. Z počatku tajil zločin svoj, a povedal, že ho ňevinňe odsudzuju, pred šmercu aľe še priznal, a vipovedzel ai to, že žadnich společňikoch ňemal vov mordarstve. Osobitnu milosc obšahnul od sudu, že sebe vipital, abi mu zos zastreľeňom život odebraľi, co mu ai zrobeľi.

Cleveland, O. V tutejšim mesce po dlukšej chorosci zomrel zos abaújskej obci Csécs pochadzajici krajan Stopák András, chtori už od 30 rokoch prebival v Ameriki. 53 ročni bul, žena i tri široti zostaľi poňim.[247]

Ostatňa žadosc. Dňa 13-eho julia zos oderbergsku žeľezňicu do mesta Eperjes prišol zos fameľiu svoju Bialko János, 23 ročni robotňik, chtori pred paru rokami zos veľkima ufnoscami do Ameriki odcestoval. Ňemal aľe ščesca, ba co vecej ešči i zdrave svojo utracel. Prez vecej mešace ňerobel, a ňedavno šednul sebe na šifu, žebi še vracel do kraju svojeho, žebi, ked už ňe je v stave ho ľekarska znalosc životu otrimac, hocľem vov domamišej žemi odpočival. Dňa 13-eho julia prišol do mesta Eperjes už bars chori. V noci vov Oroszlán-hoteľe še pochorel, zavolani ľekar dr. Horovitz Imre ustanovel, že šerdco ma plane. Rano daľej chcel cestovac, aľe jak na žeľezňicu šidal, umar. Do obci Szánkó še ušiloval, tam chcel obšahnuc večni pokoj.

Port Clinton. O. Sirák Mihály z Nagymihályu tu v jednej fabriki robil, jak mašinovi montör. Jeden večar odproščel še od svojej malej fameľii a s dzeku išol do roboti. O paru hodzini už ľem vo falatkoch ho posbiraľi pomedzi koľesoch mašinovich. Ňeščestľiveho 27 ročneho krajana bars veľo uhrove odprovadzeľi na ostatňu jeho cestu, na cintir. Mlada gdova vo veľkim ňedostatku zostala s dvoma širotkami. Ešče ščesce, že tamejše krajaňi na pomoci jej buľi, a za paru dňi 110 taľare jej poskladaľi.

Newburg, O. Fazekas István, tuteiši krajan ukradnul kamaratovi Horvath Istvánovi 400 dollare a pošol do sušedneho mesta še zamulatovac. Horváth aľe kradež naskoro obačel, telefonoval poľicii, chtora Fazekaša perv ňiž bi še lapil bul do rozmarňeňa ukradnutich peňežoch ulapila a do chladku zaprovadzila.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Toma András, Gáspár Mihály, Megyfalu (Zemplén), Hanusz Mária, Rebics Péter, Peti István, Jenei Julianna,

247 Naša Zastava. 1912, č. 28, s. 11.

Papczum Mária, Jekelfalu (Szepes), Lukács Pál, Sztranka Anna, Kopasz István, Bodrogmezö (Zemplén), Petrik Johanna, (Csütörtök, Szepes), Wagner János, Csernák Pál, Jurány András, Kunstek Pál, Orviczky Mihály, Martontuk József, Marecsek András Zboró, Marincsák András. Megyfalu (Abaúj), Suszter Mária.[248]

Chicago, Ill. Kuliga János krajan v tutejšej ocilarňi vicahoval žeľezo, medzi tim falat žeľeza spadlo mu na hlavu, a na mescu ho zabilo. Žena zos štiroma širotami zostaľi poňim, tim čežši pada naňich ňeščesce, poňevač Kuliga ňebul vov žadnim spolku, tehdi bez všickej podpori zostaľi.

So. Bend. Ind. Na tutejšim ribňiku vonekdi trojmi krajaňi, Novák István, Vince ai Budnik Károly ribi lapaľi. Medzi tim, jak zos pulneho čolnoka na breh vistupic chceľi, čolnok še prevracil, a všicke trojmi do vodi spadľi. Budnika jakoška s veľku čežobu viratovaľi, tamte dvojmi braca Novakovo aľe še zatopiľi. Mertvola jedneho z ňich še vinašla, tamteho aľe calkom ňit. Obidvojmi ženate buľi, a vecej dzecoch maľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzozemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Albert Anna, Szemancsik Heléna, Feketekút (Sáros), Mizsik Mária, Lucsivna (Szepes), Mindek Katalin, Feketepatak (Sáros), Sevcsik György, (Ung), Gajdos Mária, Méhesfalva (Zemplén), Melnik János, Szőllősrosztoka (Ung), Lagojda László, Bacsova (Ung), Csepernyák János, Szajkó (Ung), Viszlai István, Pacziga István, Koledin László, Gyalla (Abaúj), Lipcsák János, Nagyszeretva (Ung), Hutman Mihály (Zemplén).

Pittsburg. Pa. Majher János viludzil krajana kamarata svojeho Melák Mihálya do Pittsburgu s tim obecaňom, že mu dobru, a ľehku robotu najdze, vidaľi še na cestu, kdze vov mestce Hegérisch prenocovaľi. Tu Majher napadnul Meláka, vikradnul mu z kešeňi všicke peňeži ai zmiznul. Poľicia teraz hľeda faľešneho kamarata.

New-York. N. Y, Nad jednu škandaloznu zaležitoscu bul trimani v totich dňoch sud, chtori še zos odsudzeňom Horin Mihályovim ai jeho nanželki dokončil. Tote vibite ľudzce cali gšeft provadzeľi s tim, že ňeskušene mlade dzivčata privabiľi ku sebe, Horin Mihályova vidala za brata svojoho muža, ten pod ukladom každemu dzivčecu kurizovac počal, potom ho ai spital, potom, jak už ku prišahi maľi isc, viludzil peňeži od svojich obecoch, a tam jich zochabil. V ostatňim padze krajanka Ranisz Helena še dostala do pazuroch tich piokrovcoch, tota aľe oznamila vec poľicii, chtora počala višľedovac švindleroch, a jich ulapila. Horin Mihály dostal dzešec roki, jeho žena tiž teľo, a spolupracovňica jejich, 17 ročna Hordi Mária na dva roki do napravneho ustavu krajinskeho je zavarta.[249]

---

248 Naša Zastava. 1912, č. 29, s. 10.
249 Naša Zastava. 1912, č. 30, s. 11.

Ňevolani hosc. Trudics Péter obivateľ obci Geréb ňedavno prišol zos Ameriki. Od kedi ľem doma bul zavše rozgardie robel vov obci, tak, že opravdzivim trestom zostal. Vov minulich dňoch Hnat Andráša tamejšeho gazdu navščivel vov dome svojim vlastnim, kdze tiž ňeporadek chcel robic. Hnát András ho oslovel, žebi ochabel jeho dom, naco ho ten s jednim koľikom tak šapnul, že čežke rani cerpel.

Johnstown. Pa. Veľki ruch vzbudzila tu to ta novina, že tutejši pľeban Fényes Lajos zochabil svoju farnosc, a odešol tak, že ňichto ňezna o ňim, kdze je. Ňeprijemna okoľičnosc je pri temu, že farňici obviňuju svojeho duchovneho i s tim, že vov gazdovskim provadzeňu jejich chudobi veľkeho ňeporadku še dopuščil.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Muravecz János, Adám Anna i Erzsébet, Vidas György, Veres Ilona, Erős Erzsébet, Sifrik Júlia, Vihur Verőn, Liszkovszki Ilona i Róza, Kovácsevics Teréziá i Borbála, Koleman Mária, Janek Mihály, Czugos Róza i Margit, Nagymihály (Zemplén), Mahek István, Balog Róza, Mihalyik Anna Olajospatak (Sáros), Pamper Julia, Szarvas Rozália, Fogaras Mária.

Stamford, Conn. Jeden švindlerski žid Farkas Ignác prišol do teho mesta, povedal hamišne meno, že še Molnár István vola, a že je agentom jednej krajčirskej fabriki, pre chtoru beštelovaňe prijima na chlopske šati, a od každich šatoch, na chtore mertuch bral, posbiral po dva dollare zadavkoch. Jednemu krajanovi do mišľi prišlo z bľizka popatric do jeho pismoch, a poňevač podezreňe mal, že tu dajake hamišstvo še vodzi, privolal poľicmana, chtori Farkaša odvedol na poľiciu a tam višlo na verch, že hamišne meno chasnoval, že totej krajčirskej fabriki, pre chtoru objednaňa sbira ňit ňikdze, že podobnich švindlerstvoch še dopuščil ai v druhich mestoch, koňečne ai sam Farkas še priznal, nasledkom teho odsudzeľi ho na jeden rok do hareštu.

Duquesne, Pa. Lukács János, 9 ročni sin zos Szirmabesenyő pochadzajiceho krajana jediňe pošol še kupac s vecej kamaratami do bľizkeho jarku Monogahela, v kupaňu kurče dostal na šerdco, zatopil še do vodi, tak, že ho mertveho z ňej vicahľi.

South Norwalk, Conn. Tutejše katoľici veľku slavnosc maľi v minulich dňoch, slavnostnim spusobom pošvical jim biskup, jich novi koscel, chtori skerz horľivosc noveho pľebana svojeho Csernyitzki Istvána sebe vibudovac daľi. Koscel bars krasni, v tim štilu je budovani, jak koscel mesta Kőbánya, ľemže je kus menši, 75 tišic dollaroch stal.

Corning, N. Y. Dva žeľezňice še zderiľi pri timto mestu, a pri temu štiracec ľudze ostaľi zabite a šescdzešat ucerpeľi menše-vekše poraňeňe. I z našich krajanoch buľi medzi ňima, aľe mena jich ešči ňezname su.[250]

---

250 Naša Zastava. 1912, č. 31, s. 10.

Corning. N. J. Na tri miľe od Gibson dva žeľezňice še zderiľi a kolo 40 ľudze še zabiľi, viššej 60 aľe poraňene ostaľi. Ňeščescu to bula pričina, že mašiňista pre molhu ňeobačel znaki, žebi zastavel mašinu, a tak s veľku mocu uderel do druhej žeľezňici, z nasledkom čeho tak veľo ňeščesťlive zostaľi.

Hudzon. W. Karbeczki Sándor išol koňa umivac. Jak kuň vo vodze stal, naraz še čehožka zľeknul a kočiša do hľibokej vodi rucel, kdze ňeborak Karbeczki še utopel.

McKeesport. Pa. Kolo 7000 krajanoch bulo pritomno pri tej veľkej slavnosci pošvicaňa tamejšeho slovenskeho koscela. Vo vibudovaňu teho koscela veľku zasluhu mal pľeban Panuska, chtori može še radovac, že jeho verice dobre zahovaľi svojo nabožensťvo, zo stareho kraju priňešľi zo sebu tam do cudzej daľekosci.

Chicago, Ill. Csapelek Ferenc a Opyc János krajaňi nakladaľi tovar do jedneho vagona. Jak s pracu hotove buľi, viskočeľi z vagona, aľe na ňeščesce prave vtedi preľecel ztamadz jeden vlak a ňeboraci robotňici na šmerc pokaličene tam zostaľi ľežic na šinoch.

Moundsville, W. Va. V tutejšej uhľovej baňi veľke ňeščesce še stalo. Jak robotňici zešľi do baňi a lapeľi še do roboti, naraz veľki vibuch še stanul a osem robotňici o život prišľi. Dvoch viratovaľi, aľe i tote tak pokaľičene su, že dosc čežko zostanu v životce.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Ender István, Fuchs Ferenc, Darovics András, Deák Erzsébet, Kocsis Laura, Szabó János, Immrik Anna, Katalin i Anna. Pilhó (Szepes), Bihari István, Fritz Mária. Duka Róza, Jarmoczki Tamás, Dirta Zsófia, Hanusfalu (Szepes), Varga János. Kóbis János, Góldinák Anna, Rudi Mária. Hunadej János, Kassaújfalu (Abaúj), Csigás Róza, Nagymihály (Zemplén), Sipos Julia, Veczés István Kassa.[251]

Chicago, Ill. Jankovics József prišol z roboti domu opiti. Ženu a sina ňenašol doma, ta še bars pohňeval, že večeru ňema hotovu. Višol na uľicu a tam našol svojich. Ulapel sina a rucel ho na šini pouličnej žeľezňici. Na ščesce aľe sušedzi ošľebodzeľi chlapca, ňiž bi še mu bulo daco stalo. Poľicia Jankovicsa odvedla do hladku, potom aľe sud Jankovicsa odsudzel na zaplaceňe 200 dollaroch, co to znamena, že ked ňema z čeho zaplacic, muši za rok v robotarňi robic.

Chicago, Ill. Na tutejšim sudze Mali József krajan oskarženi bul, že še na verejnim mescu plano spravoval. Mali še s tim vihvaral, že vtedi napiti bul. Aľe v Ameriki to ňevihvarka, sudca ľem na to patrel, že to še ešči ľem perširaz stalo, a preto ľem na 50 dollare ho odsudzel. Tak ožobračuje našich krajanoch pijatika i v Ameriki, ňe ľem doma.

---

251 Naša Zastava. 1912, č. 31, s. 11.

St. Louis. Mo. V smutnim položeňu še nachadzaju široti jedneho tutejšeho krajana, Gera Jánoša, chtori už dlukši čas bez roboti, bez podpori chori ľeži. Žena še mu od veľkej praci, a od veľkej starosci a sužovaňa ošaľela, vžaľi ju do špitaľa, a tam zomrela. Trojo dzeci zostaľi po ňej, chtore bez všickej podpori na miloserdenstvo druhich ľudzi su odkazane. Matka v ostatňim čaše, jak jim už chľeba vihľedac ňevladala, obracila še ku ženskim spolkom, žebi dzeci dachto za svojo prijal, aľe doteraz toto oslovene ešči žadneho visledku ňema.

New-York, N. Y. Csincsár György krajan zos Zempľinskej, obci Topolyán prišol do Ameriki, jak aľe vistupic mal zos šifi, ňemal ľem šidzem dollare všickich peňežoch, ňechceľi ho vipuščic. Un sebe aľe tak chcel spomosc, že jednemu spolucestovateľovi ukradnul peňeži. O tim še aľe doznaľi, a Csicsára mesto Ameriki do hareštu zaprovadziľi, zkadzi pevňe deportovani budze.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kleman Miklós, Polánszky János, Utroba Pál, Máli Erzsébet, Véber Mária, Rozgony (Sáros), Csonka György. Baskó (Abaúj), Mihalik Anna, Szalmán Mária, Csik Erzsébet, Taskovics János, Sebeskellemes (Sáros), Tóbiás Anna, Szinyeújfalu (Sáros)

New-York, N. Y. Veľki ruch vzbudzilo svojeho času toto defraudovaňe, chtore še v mestce Budapest na škodu Pesti Magyar Kereskedelmi Bank stanulo, kdiž blizko 300-krat tišic koruni viludziľi dvojmi švindlere na hamišne veksľe. Jeden z ňich Richliczky še doraz ulapil, druhi Bauer Lajos aľe uceknul do Ameriki ešči v mešacu februaru. Tu ho aľe poľicia spoznala, a ho ulapiľi. Uradne pokračovaňe straňiva vidaňa je už dokončene, a Bauer v najbližšim čaše vov sprovadzaňu jedneho Amerikanskeho detektiva do Uherskej deportovani budze.

New-York, N. Y. Amerikanske notare, agenci, kupcove, bankare veľorazi dopuščaju še všelijakeho zňeuživaňa uhorskeho cimeru, z tej pričini, žebi krajaňi vidice cimer tak mišľeľi, že isti obchod, abo notariušstvo je skerz uherski štat podporovani, abo potverdzeni, abo že za taki ustav uherska krajina dajaku garanciu trime. Proci temu zneuživaňu veľo še bojovalo, aľe bez visledku, zato bo ňebul v Ameriki zakon proci temu. Teraz Nuber Sándor krajan, konzul New Yorski vov štatu New-Jersey viprostredkoval, žebi še zakon priňesol proci temu zňeuživaňu. Zakon še ai prijal, a na junia 5-eho potverdzeni platnosci dostal.[252]

Ňechceľi ho pochovac. Gebé Demeter, bivali gr. k. ešpereš v minulich dňoch zomrel v obci Munkács-Oroszvég. Za 25 roki v ungvarskej seminarii professorom bul, aľe v 1898-im roku mušel seminariu ochabic. Odešol do Ameriki, vo Filadelfii vivoľeľi ho za pľebana ňespojenich grekoch, v 1904-im roku vracel še do Munkača, a pred troma rokami utracel zrak. Tu faru ňedostal, ľebo cirkev a viru svoju premeňil, a tak zostal až do šmerci. Teraz aňi gr. katoľici, aňi ňe-

252 Naša Zastava. 1912, č. 33, s. 14.

spojene greci ňechceľi ho pochovac; perše preto, že ňeprisluchal medzi ňich, druhe zato, ľebo to mišľeľi, že nazad ho privedol ku jeho starej viri jeho sin, chtori je tiž kňaž. Koňečňe kaľvinski farar z Munkáč ho pochoval.

Cleveland, O. Neményi Nándor krajan, robotňik jednej tutejšej fabriki v tich ostatňich dňoch, jak tota veľka horučka panovala, rozhoručeni napil še ľadovej vodi, chtora mu na teľo poškodzila, že o paru minuti mertvi še vivracel.

Wheeling, V. Wa. V tutejšej Franklin Co. Panama baňi v minulich dňoch veľki a ňebezpečni vibuch še stanul, chtori ošem ľudzi na šmerc zabil, veľo poraňil, tak, že i z tich trojo ľedvo na životce obstoja.

Stamford, Conn. Vov tutejšej žeľeznej fabriki Gulár Józsefovi zos ungvarskej obci Nagykapos pochadzajicemu krajanovi jedno vedro roztopeneho žeľeza še viľalo na nohi, a tak mocno ho popaľilo, že čežko poraňeneho ho odvežľi do špitaľa, kdze pravdipodobňe obidva nohi mu odrezac muša, ked ho chcu na životce otrimac.

Bridgeport, Conn. Mali chlapčik Csik Józsefa, tutejšeho krajana vidrapal še na uľici na jeden vuz, chtori ľad rozvožoval, a chcel ukradnuc falatek ľadu. Medzi tim koňe s vozom rušeľi a dzecko še dostalo pod koľesa, chtore mu prešľi prez hlavu a tak čežko ho poraňiľi, že ľedvo obstoji na životce.

So. Bend, Ind. Nad tutejšim mestom pred paru tižďňami ňesmirňe veľka burka prešla, chtora na veľo mescoch domi povivracala ai električne druti potarhala. Takeho roztarhaneho drutu še dotknul 9 ročni chlapec krajana Szabó Jánoša, tak ňeščestľivo, že calkom na šmerc spaľeneho ho zos drutu zebraľi.

Guidi, Ten. V tutejšej uhľovej baňi zavaľil še jeden vchod, chtori štiroch robotňikoch (medzi ňima bul jeden z Uherskej pochadzajici krajan) prisipal. Jedneho robotňika živeho vicahľi z pod kameňoch, aľe tamtich trojich na šmerc zadušenich našľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kálmán Mária, Gönczi Margit, Ujhely (Zemplén), Dufincz Mihály, Molnár Lajos, Hureny Ferenc, Rolinger János, Kramer Bertalan, Kovács Kálmán, Hutka István, Pusztafalu (Abauj), Kubinyi Károly, Péter Ferenc, Raski Mária, Pányok (Abauj), Hajdú Gábor, Lőrincz Julianna, Jelenik Ágnes.[253]

Bridgeport. Conn. Zos abaujskej obci Boldogkőváralja pochadzajici krajan Pavelkó János ku sebe dal priňesc milovanu matku svoju gdovu, rodzenu Kurila Annu, chtorej aľe cesta morska tak škodliva bula, že cežko choru ju zosadziľi zos šifi a o paru dňi potemu jak prišla zomrela.

---

253 Naša Zastava. 1912, č. 24, s. 13.

McKees Rocks. Pa. Dvojmi chlapci tutejšeho krajana Schneider Fülöpa, jeden ošem, druhi dzešec rocni, pošľi še kupac do bľizkeho jarku, chtori pri mestce ceče, a do veľkej River vodi scika. Teraz ňedavno veľke diždže buľi, od chtorich veľke vodi prišľi, maleho chlapčika prudka voda porvala, a hoc starši brat mu doraz na pomoc skočel za ňim, ňijak ho dohoňic ňemohol. Dobre, že ešci un zos životom uceknul. Menši chlapčik še zatopil, a mertvolu jeho ňijak najsc ňemohľi.

Uniontown. Pa. Koncu minuleho mešaca ňesmirna burka prešla tu ponad mesto, chtora uhľovu baňu Frickovej kompaňii prisluchajicu zaľala, a v ňej ai vecej robotňikom ňe ľem drahu ku vichodu zahacila, aľe trojmi takoj tam vov baňi še zaľali. Ščesce, že tamte ostatne zavčasu še daľi do ucekaňa, tak še dostaľi na jakeši višše mesco, kdze voda ňedošla, i potom prišľi druhe robotňici, chtore jich zos ňebezpečneho položeňa višľebodzeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Pipa Borbála, Franusz János, Róna (Sáros) Tomasovszki Pál, Tuló Mária, Margitfalu, Csicsjak János, Bodzásújlak (Zemplén), Borszuk György, Scik Rezső, Zvonyár Ferenc, Nahaj Gáspár, Iszpravnyik János, Kovács Julia, Nagygejöc (Ung), Kerekes Zsuzsanna, Vámosújfalu (Zemplén) Mészár József, Oszturnya (Szépes), Jakab Zsuzsanna, Csicser (Ung), Dirga István, (Sáros), Kozics Mihály, Molnár Mária, Agárd (Zemplén), Lulya János.[254]

New-York, N. Y. Pri jednim mescickim parku našľi okoloiduce ľudze jedneho čudneho človeka, chtori pri mure stal, a bez prestaňa bočkal kameňe. Ľudze ho obkľučeľi, prišol i poľicman na to, nac htoreho osloveňe ňeznami človek ukazal svojo pisma i z teho še doznaľi, že meno jeho je Varga János, a z Uherskej pochadza. I to je vipisano v uradnim pišme, že ľem po slovenski rozumi. Poňevač šaľenim bic še nazdaval, odvedľi ho do špitaľa.

Cleveland, O. Šmeli zlodzej še vtrepal do domu Slifka Jánoša krajana, chtori na Franklin-uľici skľep ma. Rano na dodňa začula manželka Slifkova, že chtoška kasňu otvira v skľepe, popatri na oblak, a vidzi, že dzvere z vonka otvorene, a dnuka jakiška zbujňik peňeži vibira. Naraz viskočela do druhej chiži, zlodzej še zľeknul, peňeži z ruki mu vipadľi, aľe teľo času sebe vžal, že zos revolvera vistreľil na žensku, chtoru aľe ňetrafel. Kuľka prez dva dzvere prebila, a vov trecej chiži špjace dzecko male trafela, aľe rana ňe je ňebezpečna. Zbujňik uceknul, a poľicia darmo zaňim hľeda.

New-York. N. Y. V Ameriki teraz maju prezidenta voľic. Jak to každi amerikan dobre zna, v taki čas bars plano idu tam roboti. I teraz tižtak še stalo, a preto veľo krajaňi našo bez roboti zostaľi. Teraz v 29-tim juliu na šife «President Lincoln» do Hamburgu tak veľo krajanoch prišlo, že na dvoch osobitnich mašinoch

254 Naša Zastava. 1912, č. 34, s. 12.

jich šikovaľi do Ruttki. Bars veľo bulo medzi ňima z Abaújskej Zempľinskej, Spišskej a Šarišskej stoľici.[255]

So. Bend., Ind. Veľki zarmutek dotknul Szabó István krajana. Male, 8 ročne dzivčatko jeho še na dvore bavelo pri matki. Medzi tim matka na kratki čas do chiži vešla. Jak aľe nazad višla, dzecka už ňikdze ňebulo. Po dluhim hľedaňu v otvorenej studňi našľi malu Agnesku už zaľatu.

St. Paul, Mich. Smutni koňec života došol Boros János, robotňik uherski. Jak z roboti domu chcel isc, ešče na dvore fabriki prešla prez ňeho jedna mašina, vov falatkoch ostal ležic na šinoch. Ešče ľem kratki čas bul v Ameriki. Ku ňijakemu spolku ňeprisluchal. V kraju gdova a 7 dzeci darmo ho čekaju, už tu ľeži v cudzim kraju.

Cleveland. O. Pred šesc mešacami do Ameriki prišla Boka Zsuzsanna. Z domu ozdaj pre haňbu odešla. Pravda, tu bars davaju pozor na taku vec, aľe na ňej ňič ňeobačeľi. Poščescilo še jej prisc do Clevelandu. Tu do službi stanula. Teraz jednemu dzecku dala život. Aľe na poradu jednej kamaratki, dzecko viložela na uľicu, kdze ňebožatko ai umarlo. Ľemže poľicia vihľedala ňesumeňitnu matku, chtoru perše dobre pokutovac budu, potom ju aľe nazad pošľu do kraju.

Chicago. Ill. Mikuleczka Kristina už das dzevec roki bula v Ameriki. Teraz še s ňu jeden amerikan srukoval. O kratki čas malo bic vešeľe. ľemže medzi tim amerikan bars zridka navščivil Mikulecku, chtora od žaľu z mosta do vodi skočila, a tak še ušmercila.

Hastingson Hudson, N. Y. Boleráczky Mihály krajan šlepire vožil. Jak z jedneho brižka dolu išol, vuz bars chitro še puščel, šľepire na Boleráczkeho spadľi, a ho na žem zruceľi tak ňeščestľivo, že nohi polamal.

Youngstown, O. Murin Sándor krajan tutak dobri obchod majucu karčmu mal, spokojňe a ščestľivo žil zo svoju ženu i s dzecmi. Jedneho dňa še odebral z domu na dlukši čas, i jak še vracil, ženu ňenašol, ucekla zos kelnerom, že kdze, ňichto ňeznal. O chviľku dostal ľist jeden Murinuv poznati od Gasztonyeho (tak še volal ňeverni kelner), žebi mu požicel 60 dollare, bo Esztera (to bulo meno ňevernej ženi Murinovej) chora a na jej kurirovaňe potrebne su te peňeži. Ľist zos mesta St. Louis prišol, nasledkom teho Murin še ponahľal do mesta St. Louis a s pomocu poľicii našol svoju ňevernu manželku v špitaľu, jak aľe tam prišol, už zos šmercu pracovala, ľem teľo, že ho poznala, o prebačeňe pitala manžela, do laski poručala dzeci, a tak medzi paru minutami zomrela.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Suha Mihály, Nedoroscsik Jakab, Helivágás (Szepes), Boga Anna, Szirtes (Zemplén), Marján István, Krajcsir Má-

255 Naša Zastava. 1912, č. 35, s. 13.

ria, Pipa Borbála, Vörösalma (Sáros), Gujta György (Ung), Bíró Mária, Lakatos Mária, Szilágyi Mária, Szlovenszki Mihály, Felsoszálók (Szepes), Sefcsik Katalin, Ilandagó Mária, Újbojna (Zemplén), Balog Teréz, Noviczki Emil, Mihalek András. Hámbor (Sáros), Bucskó János, Ungvar.[256]

Wyano. Pa. Kovács József krajan na jednim tutejšim poľskim vešeľu bul pritomni zos vecej kamaratami, chtore kus hlasnejši še mulatovaľi, zato jich na poradek pozor davajici sherif zos vešeľneho domu vihnal. Jak ku domu išľi, Kovács zos roskošu vistreľil zos revolvera do žemi. Nadtim še sherif rozzloscel a takoj hňed vistreľil tiž z revolvera jednu kuľku, chtora prosto do hlavi vešla Kovács Józsefovi, tak, že na mescu mertvi spadnul. Ňemiloserdneho sherifa poľicia vžala do hareštu.

Dayton. O. Tutejše katoľicke krajaňi na horľive nahvaraňe svojeho duchovneho Polacsek Károlya koscel vibudovaľi, chtori tote dňi s veľkima slavnoscami bul pošvicani. Na pošvicanki sam biskup Wiliam Hicky bul pritomni, taktiž veľki počet krajanoch, chtore pod spolkovima zastavami shromaždžene buľi v kosceľe. Po odpravoch kosceľnich veľka hoscina bula.

New-York, N. J. V jednej tutejšej majni na 106-tej uľici Central Park Ave. veľki vibuch še stanul pri vertajucemu nastroju, chtori ňezdobački uderil ku dinamitu. Dvanac robotňikoch pracovalo vtedi pri kopaňu, štvero na mescu zabite ostaľi, šescero bars čežke rani obšahľi. Poňevač ľem zos numerami buľi značene, mena tich robotňikoch ňemohľi še ustaľic. Ľem teľo pišu novinki, že bľizko všicke z Uherskej pochadzaľi.

New-York, N. Y. Vedľa uradneho vikazu v peršich štiroch mešacoch roku, vov samich amerikanskich majnoch 768 ľudze prišľi o svuj život. To bi na cali rok urobilo 2204 šmerteľne padi. To je znameňite poľepšeňe ku minulemu roku, ked 2834 ľudze utraciľi život svuj v majnoch uhľovich. Tote smutne numera na každi spusob to značа, že majiteľe baňoch ňebars veľku starosc maju o to, žebi ľudski život, chtori jim jich miľioni z pod žemi vikopuje, jak še svedči zahraňeni bul.

Cleveland, O. Spravovaňe tutejšej grecko katoľickej cirkvi, chtorej duchovnim doteraz krajan Kizák Viktor bul, odebral Korba Mihály, chtori zos Duquesne prišol tu. Verice ho zos veľkima ovaciami prijaľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szabol Mihály Kapronca, Kis Erzsébet, Lazánszki Miklós, Opaliczki József, Vampetics Anna, Szinkay József, Basiszta Pál Szepestölgyes, Kotóla Gábor, Szopkó Mária Szepes, Dunyák János, Dán Illés, Vlaskalics Mihály, Horváth József.[257]

---

256 Naša Zastava. 1912, č. 36, s. 10.
257 Naša Zastava. 1912, č. 37, s. 15.

Assentirka. Z okresu humeňanskeho (Homonna) 744 vojopovinne buľi povolane na assentirku. Postaveľi še 164, z chtorich odebraľi 52. Ostatňe 580 hňedka všicke v Ameriki še pretrimuju.

Steubenville. O. Kerekes Bálint krajan v tutejšej fabriki La Belle Iron Works pracoval. Jeden drutovi porvaz, na chtorim čežke žeľezo bulo zavešene, še urval a spadnul na Kerekeša, chtoreho čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa. Doktore ho pooperovaľi, aľe ňit ufnosci ku jeho vizdraveňu.

Oquitana, Mo. Tragični koňec vžal život jedneho tutejšeho krajana, Bogdány Rudolfa, chtori cali majetek svuj popredal, a pošol do Ameriki farmu kupic. Peňeži v jednej banki mal odložene; jak farmu odebrac mal, pošol po svojo peňeži, aľe jak še vracel ku domu zos peňežmi, napadľi ho dvojmi muriňi. Zabiľi ho, a všicke peňeži od ňeho virabovaľi. Jedneho z mordaroch poľicia ulapila, aľe co že z teho, hoc bi še ai peňeži našľi, život zabiteho bidaka ňevraci vecej ňichto.

Daysitown, Pa. Nahlu šmercu zomrel tu jeden všeobecňe znami a ucteni krajan, Ando József tote dňi. Ešči cali dzeň v majnoch robel. Mušel pevňe dajaku bars čežku robotu mac, jak z ňej višol, calkom bez sebe spadnul na žem, a jak ku ňemu okolo stojice pribehľi, už ňeživi bul. Bars mocno še učastňoval vov všeľiakim spolkovim živoce, všeobecňe ho sanuju.

Washington, Pa. Kardos Antal krajan, pred štiroma rokami požičel peňeži svojej nenuši do stareho kraju. Tak ostala napozatim vec, že ňemal žadnej ufnosci svojo peňeži nazad dostac. Kardoša ňedavno do hareštu zavarľi pre jakuška kradež, chtorej še zos dešperacii, že ňemal z čeho žic, dopuščel. Teraz pred paru dňoma radostnu novinu mu priňesla pošta do hareštu. Zomrela mu cetka, a všicko co mala, jemu poručila. Chudoba cala urobi viššej jedneho miľiona korunoch.

Pittsburg, Pa. Zos šarišskej, obci Mátévágás pochadzajici krajan Bzdey György, pred inšpektorom privandrovanich priznal še, že v starim kraju zavarti bul pre bitku. Zato ho sud na deportaciu odsudzil. Un še meržel nad tim, že druhim še podari cigaňic, a jemu ňe, zapredal i kamarata svojeho, Kruczko Andráša, že un tiž šedzel v harešce zato, že zaklal raz v karčme jedneho parobka, tak ho poľicia tiž ulapela, a teraz obidvoch do stareho kraju nazad prišupovala.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla; Szegi Gyula, Kerekjártó Mária, Hídalmás (Abaúj), Hurin Márton, Vadász Mária, Parnó (Zemplén), Hermina Katalin, Fales Katalin, Szabó Jolán, Mihucza Anna, Mihályecz Paulina, Kernye Ágnes, Rupert Anna, Janderlics Anna, Schek Mária.

Bridgeport, Conn. Jedneho tutejšeho krajana, zos zempľinskej pochadzajiceho Kordás Józsefa, pred poľiciu obskaržeľi, že ňemravne veci robi s malima dzivčatami. Postaveľi ho pred sud, a poňevač še obvinovaňe za pravdu preukazalo, odsudzeľi ho na pulročni harešt, ai na tritišic dollare peňežnu pokutu.

Tutejšeho krajana Iván Józsefa poľicia na draže mocno poklateho našla, odvežľi ho do špitaľa, kdze viznal, že ho kamarat Balog Kálmán poraňil. Iván čežko obstoji pri živoce.
Jászka János, 53 ročni krajan tutak v mesce Bridpeport še zastreľel preto, že ho chlapec jeho sluchac ňechcel. Kuľka mu prez šerdco prešla, a doraz ho zastreľela.[258]

Ulapene agenci. Žandare szerednyejske doznaľi še, že na okoľici vecej agentoch jest, chtore pomahaju parobkom do Ameriki uceknuc, žebi še od vojska ošľebodzeľi. Tak ulapeľi vecej z ňich a odvedľi jich na kraľovski sud. Ulapene agenci su nasledujice: Markovics Juda z Nagygejöc, Markovics Adolf z Nagylaz, Gutics András z Bércsényifalva, Markovics Sámuel z Horlyova, Lebovics Jankel z Ungcsertesz, Lopuch János zo Szerednye a Weiss Lipót z Mélyút.

Zmiznuti fabrikant. Kubránszky Béla cehlovu fabriku ma v mesce Galgóc. Narobil 50,000 koruni dlužstva a uceknul do Ameriki.

Chicago, Ill. Hroznu šmercu zešol zo šveta dzešec ročni Vonaszek György, sin gdovej Vonaszek Anni. Pred paru dňami ukušel ho pes, matka aľe aňi z daľeka ňemišľela na to, že to bi dajake smutne visledki mac mohlo. Chlapca odvedla matka do doktora, chtori mu ranu vičiscil a zavjazal. Rana še pomali zahojela, chlapec še vizdravil a matka še cešila, že še všicko tak ščestlivo skončilo. Aľe jedneho dňa večar nastala smutna premena. Chlapec strašne kurče dostal, ručil še o žem a hrozne boľesce cerpel. Matka ho probovala uspokojic, aľe bez visledku. Koňečňe jak vidzela, že sebe ňezna s ňim radi dac, vibehla na uľicu a s pomocu vecej krajanoch uložiľi chlapca do koča a jak še na chviľku ucišil, odvežľi ho do doktora, chtori ustanovil na ňim, že vipukla na bidnim chlapcu strašna chorosc zbešňelosci. Medzi paru hodzinami zomrel chlapec vov rukoch doktoroch.

Bridgeport. Conn. 26 ročna krajanka Bodnár Anna na električnej žeľezňici išla, kazala konduktorovi, že kdze ma stanuc, ten aľe mušel to pripomnuc, vagon ňezastavel a poňevač Bodnár Anna bars pilňu robotu mala, skočela zos iduceho vagona tak ňeščestľivo, že bars čežko še poraňela. Odvežľi ju do špitaľa, kdze doktore ufnosc visloveľi nadtim, že še vizdraveje, aľe to dluho budze tervac.

Abernant, Ala. V tutejšej baňi v minulich dňoch strašni vibuch še stanul, pri chtoremu 19 ľudze prišľi o život. Jakkoľvek v tej baňi najbaržej muriňi pracuju, predči buľi medzi ňima i paru z našich krajanoch, chtore aľe život svuj oratovaľi.

Chicago, Ill. V jednej tutejšej mešarňi pracoval krajan Jurcsák Pál. Jedneho dňa remeň z mašini ho porval za šati, a tak mocno ho poraňilo koľeso, že čežko poraňeneho odvežľi ho do špitaľa, kdze aľe doktorom ňepodarilo še ho životu oratovac. Nasledkom veľkej utrati kervi o paru dňi zomrel.

258 Naša Zastava. 1912, č. 38, s. 13.

New-York. N. Y. Tutejši uherski nacionalni spolek dzešecročne jubileum pošvicaňa svojej spolkovej zastavi budze tote dňi švecic zos veľkima slavnoscami. Zastavu teho času na darunek dostaľi od jedneho uherskeho spolku.

Bridgeport, Conn. Fazekas Ferenc zos Zempľinskej, obci Gálszécs pochadzajuci krajan na motorovim bicikľu išol, jak še sderil s jednim automobilom, chtori mu bicikeľ calkom potrepal, a jeho sameho bars mocno pokaľičel, na teľo, že ho ai operovac mušeľi, ai tak chto zna či na živoce obstoji. Fazekašova manželka zos sinom ľem pred paru tiždňami prišla do Ameriki, možeme sebe predstavic jich smutne položeňe.

Philadelphia, Pa. «Ulapil som turka – aľe me bere» toto prislovko bi sebe mohla pripovedac krajanka Ofcsák Irma, chtora zos tureckim mužom svojim Macsata Augusztom zos Konstantinápolyu do Ameriki prišla. Ellis Islandska komiššia jim aľe ňe ľem ňedozvoľila vistupic do Ameriki, aľe deportovane budu stotu istu šifu, s chtoru do Ameriki prišľi. Tota Ofcsák Irma dakus zahmurenu minulosc mala. Doznaľi še o ňej, že už vecej turkoch ulapila, tak tehdi sud ňeprijal za poradne manželstvo toto ostatňe jej spojeňe zos Macsata Augusztom, chtori tiž vecej ženi mal.

New-York. N. Y. Tóth Augusta krajanka pred paru mešacami ostala gdova, tu jej zabilo muža v jednej fabriki. Teraz še posbirala na drahu domu do stareho kraju zos dzecmi. Jedno dzecko še aľe odtarhlo od ňej, tak, že dlukši čas minul ňiž ho poľicia našla a ku matki na drahu vihotovenej až po uplinucu štiroch dluhich tiždňoch privedla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Podák Miklós, Mois György, Vukovics Tamás, Matuscsek János, Németjakabfalu (Sáros), Kereszi Kálmán, Pap András, Bihari András, Keresti (Ung), Polák Katalin, Barta Mária, Tóth András, Agárd (Zemplén), Lakota György, Mozgai Borbála, Kertész Mária, Sterbák Mihály, Kisszalók (Szepes), Székács Borbála, Rozmán István, Turjanicza János, Csuma Mária Ungvár, Lenhard György, Verkulya Pál, Parnó.[259]

Ulapeni agent viscahovalcoch. Iglovske drične rendőre, Jozefcsik József a Tatarkó István za ten čas s chvaľitebnu ušilovnoscu višetrovaľi, dokla udarilo še jim jedneho agenta viscahovalcoch ulapic, chtori na iglovskej okolici vojopovinnich do Ameriki preprovadzal. Ten viborni agent Lefcsik József bul, chtori už v cemňici svuj zasluženi trest občekava. Lefcsik totižto viscahovalcoch do Kosárfalva, do Trencsénskej stoľici odprovadzil, zkadzi do Moravskej prez huri zaš druhi kamarat jeho jich šikoval. Peňeži ľem teľo ku sebe vžaľi, že jim tam starčilo, potrebnu summu telegrafičňe za ňima poslaľi, s chtoru potom ku moru a daľej petovaľi.

---

259 Naša Zastava. 1912, č. 39, s. 13.

Vivandrujuce. Répás Tivadara, Balog Pétra, Bironás Györgya, Girdán Lászlóvá a Pintye Tógyera na poľiciu predstaviľi, o chtorich každi to povedal, že sami rozhlašovaľi, že hoc jim verchnosc potrebni pas ňevida, oňi odpor temu do Ameriki pujdu.

Vraciľi ju. Kapusztej Mária košicka obivateľkiňa do Ameriki chcela isc. Vraciľi ju aľe nazad, bo samotne ženske cestovac ňešmi.

Uniontown, Pa. Nasledkom veľkeho a dluheho diždžu voda v Uniontown, Evans, Dunbar, Connelsville, všicke uheľne doľini na visokosc pejc šuhoch podrostla, tak, že pri Evans došahla ai vchod do baňi a mocnim prudom vľala še do ňeho, ženi i dzeci ušilovaľi še vchod s dačim zatrepac, aľe to še jim ňepodarilo. Vecej ľudze, medzi ňima i šescmi z našich krajanoch še zaľali. Mena zaľatich Gelléri József, Levinski Vazul, Polovica András, Pólyák András, Valko András, Salamon Pál i Kubizna János. Všickich zaľatich dovjedna 14 bulo, 51 robotňikom še podarilo uceknuc pred ňebezpečenstvom.

Sharon, Pa. Tutejše katoľicke verice krasnu a pametnu slavnosc šveciľi tote dňi. Pošvicanka bula totižto zakladneho kameňa noveho koscela, chtori zos chvalitebnu obetovavoscu vibudovac započaľi. Pošvicanku namestnik biskupski, Ashenmaeher trimal zos assistenciu pľebanoch Bogár Pála, Danielovics Jánosa ai Ross Mihályа.

Charleston, W. Va. V tutejšich uhľovich baňoch vipuknul obrovski štrajk. Na praceľsku zlahodu ňe ľem že ňit žadnich vihľedoch, aľe položeňe z dňa na dzeň je horše a medzi robotňikami veľki ňepokoj panuje. Na veľo mescoch poľicia slaba bula ku temu, žebi medzi ňespokojnim narodom poradek trimac mohla, zato verchnosc vojsko poslala na pomoc, tak, že puldruha tišic vojakoch jest na tim kraju, na chtorim cala vojna še provadzi. Visledek vojni na predek vidno: robotňici vikeľtuju svojo odložene peňeži, zameškaju, utraca vecej mešacovi zarobek, ňekterich viruca z roboti, druhich vojsko i poľicia postiľa, do hareštu pozavira, potemu všickemu majiteľe majnoch daľej tak išňe budu placic robotňikoch, jak doteraz.

So. Bend, Ind. Dobre za dobre ňečekaj. Teho prislovka pravdu skušel ai Károlyi Mihály krajan, chtori jedneho zos Budapeštu prišleho ucisnuteho krajana prijal do domu zadarmo, ňiž sebe robotu najdze. Tam bul u ňeho paru dňi, každi dzeň vichadzal za robotu, i jedneho dňa ňevracil še už vecej. Ľemže ňe ľem un sam prepadnul, aľe prepadľi jedneho druheho, u Károlyeho prebivajuceho krajana Dobák Jánosa uskladane peňeži sto dollare ai jedna zlata hodzinka. Ten bidak prave už mal šifkartu vimeňenu do stareho kraju, druheho dňa mal odejsc, ta tak mu prešol ten prefikaňec prez rozum. Ňeznaju mu aňi meno, aňi zkadzi pochadza, tehdi viskumovaňe poľicii zaňim je bars občižne. Malo jest vihľedu, žebi še vinašol, a s ňim ai peňeži Dobákovo.

Washington, Pa. Na tutejšej okoľici prestal všicek obchod pre veľku povoc diždžovej vodi. Prejdu vecej tiždňe, ňiž žeľezňice do poradneho behu pridu a tote veľke škodi, chtore voda zapričiňila, na mesco postavene budu. Ľem na samich popsutich mostoch jest dva miľioni dollaroch škodi. Vecej tišic ľudze zostaľi bez bivaňa, bo domi zabrala voda a ňe ľem domi, aľe i všicko co v ňich maľi, bo povoc v noci prišla a ľudze ľem vov nočnim obľečeňu ucekľi von, žebi sebe život oratovaľi.

Pittsburg, Pa. Zos Felsökelecsényu pochadzajici krajan Lovász Bertalan ľem pred jednim mešacom prišol do Ameriki. Doraz dostal ai robotu, chtora mu aľe poškodzila, nahle še pochorel, vžaľi ho do špitaľa, tam ho mušeľi doktore operovac, aľe operaciu ňeprežil, jak mu zaspac daľi, vecej še aňi ňezobudzel. Doma rodičoch ai mladu ženu zochabil.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Benyeloides Mihály, Nebel Mátyás, Radanovics György, Egyedi Erzsébet, Topolya Anna, Kuklesin Mária, (Ung), Gál Borbála, Kuncz Katalin.[260]

Uceknuti rendőr. Mihálzo Gábor tak vidzel, že život jedneho rendőra je bars smutni a zavše jednaki. Smutno, zo spuščenu hlavu stal co dzeň pri štacioňe a patrel, jak žeľezňica daľeko bere každi dzeň cestovateľoch. I jeho cožka začalo cahac ľem daľeko, čim dalej, i un bi chcel ochabic Eperjes. Teľo rozdumoval, zakľa koňečňe dňa 30-eho septembra poobľikal še paradňe, ku sebe vžal služebni revolver a šednul do trecej klassi i hibaj do Ameriki. Bo tak hvara, že do Ameriki še dal. Poľicia ho všadzi kurrentuje.

Cleveland, O. Sajdek Bálint krajan jednu farmu chcel kupic, a pri temu prostredkovaňe agenta Simonyi Lajoša používal, chtori aľe ho oklamal, a zos 450 dollaroch kupnu cenu uceknul. Sajdek ho dal do prava ku poľicii, chtora ho ai visluchala, aľe na zaruku fiškaľa ho vipuščeľi. Pozdňejši še preukazalo calkom zreteľelňe, že Simonyi planej vuľi človek, a že už vecej take krucilstva porobil, nasledkom teho tehdi poľicia ho zavarla, a teraz sud budze trimani.

Chicago, Ill. Jedno 18 ročne mlade dzivče, Kulovszky Karolina, vibrala še jedneho dňa von z domu, i vecej še ňevracilo. Poľicia ju hľedala aľe ju ňenašľi. Teraz vicahľi jej mertvolu zos vodi Highland. Ňichto ňezna, jak še tam dostac mohla, ai to je tajna vec, že jakim spusobom našla šmerc.

Cleveland, O. Ahik Anna, 16 ročna krajanka zaľubena bula do jedneho gavaľira, chtoreho jej rodiče braňiľi, nadtim še mlade dzivče tak mocno zarmucilo, že sebe život odebrac chcelo. Otvorela gazovu pipu, i tak še chcela zmarňic. Matka aľe zavčasu ju hľedac počala, i našla ju na poli mertvu. Daľi zavolac naskoro doktora, chtori ju viratoval.

---

260 Naša Zastava. 1912, č. 40, s. 11.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Berki Mária, Tufla János, Rajki István. Laposa Kálmán, Márton Szidónia, Pisla Mária, Papik András, Glazer Mária, Repócs Viktor, Gerics Julia, Csatlós Ilona.

Youngstown, O. Sós János i Sipöcz Sándor krajaňi od dlukšeho času veľke hňevňici buľi jedno-druhemu. Sós jeden večar pristrechnul na kamarata svojeho, ten aľe jak vidzel, že život mu je v ňebezpečenstve s jednim drukom tak mocno zahmaľel Sósa, že mertvi spadnul na žem. Sipöcz še sam oznamel na poľicii.

Cleveland, O. 17 ročna dcera krajanki Simkó Istvánovej gdovi, Margita, jedneho dňa pošla z domu do roboti, a vecej še ňevracila, aňi ňichto pochop ňema, že kdze bi še bula mohla podzec. Poľicia clevelandska z tej priležitosci veľku razziu trimala, a ulapila 200 takich ľudzi, chtore žadnej roboti ňemajice, po uľici še blukaju. Tak ufala poľicia, že medzi tima še vinajdze ai Simkó Margita, aľe doteraz ešči žadneho šlidu o ňej.[261]

Spišska stoľica. Od 1-eho julia do 1-eho oktobra 313 ľudze do Ameriki vivandrovaľi.

Šmerc z Ameriki do kraju iducemu. Partika Lőrinc, zos Szepesszentlőrinc (Butovce) valušni robotňik z Ameriki do kraju na Fiume iduc, v Budapeštce jak na žeľezňicu mal šednuc, spadnul, a na skutku umrel. V Ameriki totižto v čežkej robotce o zdrave a moc prišol na teľo, že od slaboti zomrel. Poľicia ľem z pismoch, chtore pri ňemu našľi, doznala še, že zkadzi je valušni. Vekšu summu peňeži našľi pri ňemu, chtore jeho stara matka dostala. Co že jej aľe teraz z ňich, ked sina utracila.

New-York. N. Y. Szabó Bélova, krajana gdova, rodzena Mencsik Róza še rozpoznala s jednim amerikanskim fiškaľom, Gibsonom, chtori inakši ňebars čisti, statečni život provadzil. Szabó Bélova mala i peňeži, za tima mal žadosc Gibson. Jedneho dňa višľi Szabóva i Gibson na viľet ku jednemu jazeru. Jak še čolnokovaľi, čolnok še prevracil, Szabó Bélova spadla do vodi, i še zaľala. Teraz po uplinucu dlukšeho času višlo na verch, že Gibson viludzil od Szabó Bélovej, chtora mala chudobi viššej dzešec tišic dollaroch, jedno pismo, vedľa chtoreho un budze jej dedičom. Tam na tim jezeru, jak še čolnokovaľi zadušel žensku, a tak ju potom rucil do vodi, a povedzel, že še čolnok prevracil, a že ona z ňezdobački spadla do vodi. Mertvolu Szabó Bélovej vibraľi z hrobu, a pri otviraňu še preukazalo, že zadušena bula. Gibsona poľicia zavarla do hareštu, aľe doteraz všicko taji.

261 Naša Zastava. 1912, č. 41, s. 9.

Bridgeport, Conn. Z Uherskej pochadzajici krajan, Vatomán Mihály, v jednej tutejšej žeľeznej fabriki oľivu naľival do lampoch, jak naraz zos ňeznamej pričini bečka oľivi vibuchla, a na Vatomana še viľala. Na veľki krik jeho spolurobotňici pribehľi, a z ňeho, jak zos horacej fakľi oheň pridušeľi, aľe šati naňim calkom zhoreľi, a pri temu ai na ceľe tak čežke rani obšahnul, že na poli umarteho ho odvežľi do špitaľa. Tu medzi strašnima boľescami na treci dzeň umar.

Tarritown, N. Y. Chirešni miľionar Rockefeller vov svojich tutejšich fabrikoch z vekšej častki taľianoch mal za robotňikoch. V ostatňim čaše otcec jeho dostaval vihražajuce ľisti, že ho zabiju. Nasledkom teho všicke robotňici taľianske budu vipuščene z roboti, a na jich mesco rozkazal Rockefeller uhroch najimac, chtore počtom dvatišic takoj ai vstupeľi do roboti.

Elizabeth, N. J. Szakolczky Nándor, 18 ročni mladzeňec, vov tutejšej Braun Foundry fabriki pracoval pri dopatrovaňu rašpľoch. Jeden rašpeľ viskočel zos mašini, a Szakolczkeho tak mocno uderel po žaludku, že zomgľeti spadnul na žem. Odvežľi ho do špitaľa, kdze ho ai operovaľi, aľe už pozdno bulo; tak veľke vikervaveňe mal v žaludku, že operaciu ňeprevladal, zomrel.

Chicago, Ill. Kocska János, 81 ročni starec, otcec tutejšeho karčmara krajana ošľepnul, i manželku svoju utracel. Nadtim še tak bars zarmucil, že až v rozume pobludzil, a jedneho dňa v takim pobalamucenim stave otrul še, i zomrel.

Bridgeport, Conn. Pap i Ferenc, 29 ročni krajan, vov opitim stave vešol do karčmi tutejšeho krajana Bazsó József a, a tam 77 ročnu staru matku karčmarovu zos ľubestnim napadovaňom prenasledoval. Zato ho poľicia pred sud postavila, kdze ho na dvaročni harešt odsudzeľi.
V tim istim mesce Lörincz Károlya krajana, poľicia tiž na 6 mešačni harešt i 100 dollarovu peňežnu pokutu odsudzila pre ukradnuce jedneho bicikľa.

Cleveland. O. Marx Jánošova zos svojim triročnim chlapčikom išla po uľici, jak naraz še jej dzecko na okamžeňe vidostalo z rukoch, a v druhej minuti pod koľesa električnej žeľezňici še dostalo, i tam ho vagon pred očami ňeščestľivej matki na falatki roztarhal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Mestsik Mihály, Lukász Mária zo sinom, Csendespatak (Sáros), Tomáš Ferenc, Fulöp Mihály, Kiss Ferenc, Druzsik János, Lukács Mihály, Pazdics (Zemplén), Kövér Mihály i Pál (Zemplén), Zaratka Pál (Ung), Kosa Anna, Rekási Irma, Tihor Erzsébet, Telek György, Breznicsár Antal.[262]

Westville, Dl. Péter Ferenc krajan, chtori doteraz v tutejšich majnoch robotu mal, zunul svuj doterajši stav, a chcel sebe ho poľepšic, pošol do sušedneho Har-

262 Naša Zastava. 1912, č. 42, s. 12.

risburgu, a tam hľedal robotu. Na draže prišol na žeľezňične šini, po chtorich jeden lokomotiv pribehnul, a ňeopaterneho Péter Ferenca prešol. Ľem falatki z cela mu posbiraľi po šinoch, a priňešľi jich v jednim mechu do Westvillu, žeňe i širotom.

Cleveland, O. Zos Abaujskej pochadzajici krajan, Kiss István, jedneho večara vešol do karčmi na jeden poharik. Pevňe i vecej bulo tich poharikoch. Jak višol von, otvorel jedne dzvere, prez chtore še chcel von dostac, aľe zamiľel dzvere, i otvorel pivňicovo dzvere. Spadnul do pivňici, a jak mu na pomoc prišľi, vidzeľi, že calu hlavu ma rozščipenu. Odvežľi ho do špitaľa, kdze mu spomosc ňeznaľi, o pul hodzini zomrel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sipos Ilona, (Abauj), Süveg Julianna, Mizsura Borbála, Makó Mária, Hirsch Margit, SmidtMária, Csapaczky Mária.

New-York, N. Y. Reichman György zlatnikovi bars plano išol gšeft, abo tak mišľel, že inakšim spusobom sebe spomože. Jedneho dňa sušedoch s veľku ľarmu zobudzil, že mu skľep virabovaľi. A v skutku cali skľep bul poprevracani, a co drakšeho bulo v ňim, vikradnute. Poľicia počala hľedac za živanami, i takoj naskoro vinašla živana, v osobe Reichmanna, chtori sam totu komediu vinašol, a na borg nakupene zlate veci pokril, a zaňich zaplacic ňechcel, bo že ho virabovaľi. Poľicia ho takoj zaprovadzela do hareštu.

Slatington, Pa. Huszonics István krajan, povadzel še zos švegerinu svoju, a vov nahlej zlosci streľel naňu z revolvera. Kuľka sice ňetrafela, aľe švegerina zľeknuta volala na pomoc poľiciu, chtora Huszonicsa duškom vzala do hareštu. Tam v noci obešel še na remeň, i zomrel. Obaval še, že švegerinu zastreľel, a že preto mocno pokutovani budze.

Pittsburg. Pa. Thauer Antal, zos Uherskej pochadzajici krajan karčmu mal v tutejšim mesce. Aľe od jedneho času plano mu išlo, ňemal zarobku. Od veľkej starosci pobalamucel še v rozume i odebral sebe život. S mladu ženu svoju vov najvekšej svornosci ľem za tri roki žil.

Beaverdale, Pa. Szluha Pál krajan, zos svojima naskladanima peňežmi na poštu išol, žebi jich do stareho kraju poslal. Tu ho na draže napadľi dva ňezname zbujňici, a chceľi mu peňeži virabovac. Un še jim aľe ščesťivo vikrucil z rukoch, i uceknul; jak ucekal, ohladnul še, či ho ňepraceľe ešči prenasleduju, medzi tim še podšpocil a tak ňeščesťivo spadnul, že i ruku i nohu sebe zlamal. S takima čežkima ranami ho vžaľi do South Forkskeho špitaľa.

Wickhaven, N. Y. Vov tutejšej baňi dričneho mladzenca Nagy Sándora, jedineho podporovateľa matki gdovej kameňe na šmerc prisipaľi. Na tim istim mescu

a v tej istej baňi pred štiroma rokami zabilo ai otca jeho. S veľku spoluuterpnosci sprovadzaľi predčasom zomreleho na večni odpočinek.[263]

Zunul richtarstvo. Firment Péter palocsa-györkvágášski obecni richtar zunul obecne veci končic, preto do Ameriki odcestoval. Voľba na noveho richtara v novembru budze.

Bez pasu chcel vivandrovac. Filkeházi János, mučanski obivateľ bez pasu chcel do Ameriki vivandrovac. Daľeko ňezašol, bo ho v Košicoch zastaviľi a nazad domu cofľi.

So. Norwalk, Conn. Katona Jolana, 18 ročna dcera tutejšeho krajana, rozpoznala še s jednim mladzencom, Gombos Jánošom, i zaľubila še do ňeho. Ten aľe o chviľku še jej priznal, že un už davnejši s druhu srukovani. Nadtim še Jolana tak zarmucila, že še otrula. Privolane doktore ju ratovaľi, aľe už pozdno bulo, umarla vov špitaľu.

Kenosha, Vis. Podolai Viktor krajan, ľem pred paru mešacami prišol do Ameriki, tu doraz bars dobru robotu dostal, aľe zatim ai zavisc druhich ho prenasledovala. Oznamil ho chtoška ellis-islandskej komiššii, že vov starim kraju taki skutek spachal, pre chtori z Ameriki vitvoreni bic može, i tak ho poľicia predstavila, a ked še ňebudze znac vikrašic, ta deportovani budze.

Homestead, Pa. Balog Agnesa krajanka u jedneho tutejšeho gazdi služila, a bars ušilovna, poradna, statečna bula. Od jedneho času aľe prestala hvaric s ľudzmi, a jakaši čudna smutnosc bula viditeľna na jej tvari. Gazda, u chtoreho služila, pošol do duchovneho a povedzel mu to, kebi s ňu do reči stanul, a opital še jej, co jej chibi. Duchovni to ai prisľubil, že na rano pujdze ku ňej. Ona aľe, pevňe v rozume pobalamucena, tej istej noci odebrala sebe život, obešela še.
V tim istim mesce chovaľi tote dňi krajana Nagy Károlya, chtori ľem pred štiroma mešacami prišol do Ameriki. Jedneho dňa pošol do fabriki, tam še mu ňezdobrelo, i priňešľi ho mertveho domu.

New Haven, O. Veľku jubilarnu slavnosc trimaľi tutejše meščaňi na pamjatku založeňa teho mesta, chtore še pred tristo rokami stanulo. Vov slavnoscoch ai tutejše krajaňi našo veľku častku braľi, z tej priľežitosci jednu veľku komiššiu viposlaľi, chtora slavnosc sporadala. Angľicke novinki s veľku oduševňenoscu pišu o uherskej komiššii, chtore oddzeľeňe vov nacionalnej processii jednotľivich krajinoch najkrajše bulo.

Youngstown. O. Tutejši krajan Gruhn János, od preplužeňa vov veľkej a čežkej roboti v rozume pobalamuceni strašni skutek vikonal nad svoju fameľiu, virucil prez oblak zos druheho štoku svoju ženu, a zaňu ai dva male dzeci, z chtorich jedno 6, druhe 10 ročne bulo. Zatim povirucal všicko z chiži, a tak sam viskočel

263 Naša Zastava. 1912, č. 43, s. 12.

prez oblak. Všicke štvero žiľi, jak jich do špitaľa odvežľi, aľe tak čežke su jich rani, že doktore ňemaju ufnosc jich pri živoce otrimac.

Bellevue, O. V tutejšej karčmi spokojňe popijaľi po placeňu tiždňovim krajaňi. Kolo pul noci, aľe dvojmi Horváth Lajos i Bércél Vilmos veľku pataľiu robic v karčme, tak, že tamte jich viruceľi. Zatim tote virucene aľe pošľi po revolvere, vraciľi še do karčmi, i počaľi calu vojnu provadzic. Karvaly József jich chcel ucišic, aľe Horváth dzvihnul revolver i ho zastreľil na šmerc, po temu uceknul. Poľicia ho aľe na druhi dzeň ulapila.

Bridgeport, Conn. Tutejše greckokatoľicke verice krasnu slavnosc maľi minulich dňoch, vtedi bula pošvicanka novej fari ai podňu vibudovanej novej školi. Verice zos chvaľitebnu obetovanľivoscu podporovaľi svojeho chorľiveho duchovneho, Lukacs Jánoša, chtori od davneho času pracoval nadtim, žebi farnosc svoju calkom do poradku priňesol. Na slavnosci sučastňil še ai eastsideiski duchovni, Csornyák Oreszt, chtori šerdca dojimajicu krasnu kazeň trimal.

Brownsville, Va. Horváth János pokladňik tutejšeho krajanskeho spolku, vibral še na šľebodu, z chtorej še o tidzeň mal vracic, aľe vera ňeprišol nazad. Počaľi kassu revidovac, i višlo na verch, že 722 dollare chibuju z kassi. Oznamiľi to poľicii, chtora aľe darmo chľedala ňeverneho kassira, ňenašla ho. Až teraz z nahodi še doznaľi, že kdze še pretrimuje, i tak ho ulapiľi, i zavarľi do hareštu.[264]

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bogári István, Prohászka Anna, Szabó Anna, Bálint Anna, Savó Róza, Major Štefanova, Danko Júlia, Pavel János, Dovák Katalin, Pál Róza, Drobnýák Gergely, Thon Erzsébet, Magashegyi Helén, Odinovics Anna, Beker György, Kersnyák Jakab.

New Comerstown, O. V tutejšim mesce v tich dňoch vistavil svuj šater jeden cirkus. Posbiral še krajan Vendel Elek, že tiž pujdze opatric, co tam vidno. Jak tam došol, popatrel perše prez poňvu dnuka. Na to jeden komediant zvirčel naňho, že co tam patri. Elek mu po grobianski odpovedzel, na to višľi vecej komedianci zos šatra, i počaľi bic Eleka, jeden ho zos jednim dručkom tak ňeščestľivo zahmaľel, že doraz še prevracel, a vov bezvedomim stave ho odvežľi do špitaľa, kdze na druhe rano zomrel. Mordar uceknul, aľe ho potom vov Vheelingu ulapeľi. Co že z teho, ked život mu už ňichto ňeprinavraci, aňi ňeda ho nazad žalostnej gdovi ai širotom.

Toledo, O. Jaczó Péter krajan, v mesce So. Bend robel doteraz, aľe sebe chcel ľepšu robotu najsc, i vibral še do mesta Toledo, kdze v noci došol, a poňevač še ňeviznal kdze ma isc, pital še druhich. I našľi še trojmi vdzečne gavaľire, chtore ho odprovadzeľi na falatek, jak aľe Jaczóvi še dluha vidzela draha, počal podezreňe dostavac – dosc pozno – že do pazduroch živaňskich še dostal, i chcel še

264 Naša Zastava. 1912, č. 44, s. 11.

vracic nazad. Tote trojmi zlodzeje aľe ho ňevipuščeľi, a jak še jim procivic začal, povjazaľi ho, a zobľekľi ho do hola, i tak ho zochabeľi v noci na draže zvjazaneho. Vikradľi mu zlodzeje 29 dollare, ai calkom nove šati. Rano ho poľicia ulapela, bo mišľeľi, že je šaľeni, že holi uceka, tak še potom smilovaľi nadňim, obľekľi ho, i vipuščeľi ho zos tim napominaňom, žebi napozatim pozorňejši bul v tim, ked še zos cudzima, ňeznamima chce oddac.[265]

Zotrimane viscahovalce. Vov obci Nagysáros tamejše žandare vecej abaujskich gazdoch zotrimaľi, poňevač do Galicii chceľi prejsc prez pasoch, žebi potom ztamadz do Ameriki mohľi ľehkim spusobom furknuc. Prešovski orsacki potom na zotrimanich po jednim 200 korunovu pokutu vimeral.

Terajše ňevešti. G. M. Bjacovski gazda pred dvoma rokami pošol do Ameriki a doma ochabel mladu ženu s dvoma dzecmi. Ňevesta za ten čas s jednim parobkom še rozpoznala, chtorej znamosci i visledek ostal. Ešči v marcu tak po cichi porodzila svuj chrišni plod, že dva dzeci, chtore s ňu spaľi, še ňeprebudziľi. Ňevesta dzecko zadušila a v maštalňi zakopala. Valalčaňi premeňenu ňevestu obačiľi, žandarom oskaržiľi, chtore inkviziciu zaprovadzeľi. Ňevesta svuj hrich uznala a sud ju na jeden rok tervajuci harešt odsudzil. Či s tim aľe rozbureni familiarni pokoj uhojeni budze? Zaisce ňe!

Chicago, Ill. Lang János krajan pred pejc rokami prišol do Ameriki, a tu zos zridkavu ušilovnoscu podarilo še mu našporovac 1400 dollaroch. S tima še posbiral na cestu domu, do stareho kraju. Vimeňil sebe šifkartu, a puščel še na cestu. Perša jeho štacia bula mesto Hoboken, kdze v jednim hoteľe prenocovac mušel. Tu še stretnul s dvoma panami, chtore ho pohosceľi, jeden z ňich še mu ai predstavil, povedzel, že chto je, a povedal, že tiž še sbira do Europi s tim istim šifom, na chtori ai Lang vimeňil kartku. Medzi tim ten cudzi pan, vibral svuj pugiľar, a odevzdal ho Langovi s totu prosbu, žebi mu ten pugiľar položel ku svojim peňežom. To Lang ai zrobel. Na to aľe o paru minuti straceľi še dvojmi panove, to do hlavi uderilo Langovi, skoro še ulapel za kešeň svoju, a zos hruzu obačel, že aňi teho cudzeho, aňi svojeho pugiľara ňema, tote dvojmi švindlere mu peňeži všicke, calu jeho čežko zarobenu chudobu ukradľi. Poľicia še doraz lapela do jich vihľedovaňa, aľe to še jej ňevidarelo. Bidni Lang vracel še do svojej davnej roboti, a počina od znova.

Gary, W. Va. Burtyik János, 30 ročni krajan v tutejšej 10-tej uhľovej baňi Gary pracoval. Pri kopaňu uhľoch naraz še zvaľila jedna veľka skala naňho, a ho v tim okamžeňu na šmerc pripučila.

Windber, Pa. Szántai Balázs krajan, v tutejšej Berwind withe baňi pracoval. Jedneho večara, po dokončenej roboti čekal na vagon, chtori jich – vecej robotňikoch – vicahňe dohuri na frišni luft. Medzi tim aľe, jak chcel prejsc ku temu mescu, kdze vagon stava, na jednim bočnim ambice pribehnul jeden električni

265 Naša Zastava. 1912, č. 45, s. 10.

motor, na chtorim ňebulo aňi lampi, aňi ňebrinkal vedľa prikazu, tak tehdi bidni Szántai še mu ňeznal vistupic. Dostal še pod koľesa, chtore ho na šmerc prešľi.

Muskegon, Mich. Poppel János krajan, ukazoval svuj revolver kamaratovi Kondor Józsefovi, medzi tim revolver vistreľil, a broki všicke vistreľiľi do Kondora, chtoreho jak do špitaľa privežľi, doktore v tej mišľi buľi, že ňemože dožič aňi 24 hodzini, aľe čudnim spusobom doteraz mu ľepši, a pevňe še calkom vizdraveje.

Bridgeport, Conn. Vincze István krajan v tutejšej ociľovej fabriki Tube and Stamping Co. pracoval, i spadnul mu na hlavu z visokosci jeden žeľezni kľuč. Čežko poraňeneho odvežľi ho do špitaľa, aľe tam o dva hodzini medzi strašnima boľescami zomrel. Zochabel ženu zos štiroma širotami vov starim kraju.

Trenton, N. J. Ku Ellis Islandskej komiššii prišla skarcha na jednu ženu, chtora zo stareho kraju idze ku Ameriki, a jednej ruki ňema, požaduje tehdi ten isti obžalovatel, žebi ju komiššia deportovala. Žena, Tibor Elizabeta v skutku prišla, i v skutku jednej ruki ňemala, tehdi vedľa zakona deportovana ma bic, aľe pri tej veci še preukazala a i skutečna pričina obžalovaňa, že totižto skarhu sam muž žeňin poslal ku komiššii, a ten muž s druhima plaňicami psi pasol. Doznal še, že žena mu idze, i pataliu budze robic preto, zato ju oskaržel. Žena še dostala ku svojemu bratovi, a muža poľicia ulapila, i predstavela ho pred komiššiu Ellis islandsku, a teraz pevňe un sam budze deportovani pre ňemravni život, a ženu vipušča na šlebodu, poňevač brat jej dal affidavit.[266]

Daysytown, Pa. Gotthard Pál krajan v tutejšej baňi po dokončenej praci domu še sbiral, jak aľe ku vchodu prišol, z ňezdobački ulapil še električneho drutu, a od teho v jednim okamžeňu zomrel. Gotthard vov spolkovim živoce krajanoch veľku učast mal, a všeobecňe obľubeni, drični človek bul.

Martins Ferry. O. Meindre Miklós, 33 ročni krajan v tutejšej Gaylord baňi pracoval, jak v roboce jedna veľka hromada uhľoch ho prisipala. Na strašne volaňe jeho pribehľi kamaraci ho ratovac, i višlebodzeľi ho z popod kameňoch, aľe jak ho do špitaľa privežľi, a tam ho doktore operovac chceľi, zomrel bez teho, žebi ku pameci bul prišol. Pred dvoma rokami prišol do Ameriki. V starim kraju žena i dzeci zostaľi poňim.

Monongahela City, Pa. Csihovics Mihály krajan, zos blizkej baňi tu do mesta prišol jedno-druhe zkupovac. Už še zvečarilo, jak še domu puščel, prave zato kratšu, aľe ňebezpečňejšu drahu sebe vibral ku domu, totižto po žeľezňičnich šinoch. Na jednim mescu chcel še vistupic jednej zaňim iducej žeľezňici, aľe v tim istim okamžeňu z druhej strani prichadzal jeden lokomotiv, chtori ňeborakovi obidva ruki odrezal. S takima strašnima ranami tri miľe daľeko bul od domu svojeho, posbiral ostatne šili svojo, vidzel, že ňebars obstoji na živoce, žebi hocľem vov rukoch svojich domakoch vidal ducha, išol cale tote tri

266 Naša Zastava. 1912, č. 46, s. 12.

miľe pešo do domu. Na draže vecejrazi spadnul, a od veľkeho utraceňa kervi zomgľel, ňiž koňečňe predči došol domu, kdze žena doraz doktoroch privolala, aľe tote ňemaľi už co robic, bo ňeborak Csihovics o paru minuti medzi svojima domakami zomrel.

Yonkers, N. Y. Tutejšemu krajanovi Katz Jánošovi, ňiž zo svoju fameľiu na jednej zabave bul, zos okoričnoscami znami zlodzej ukradnul zos kasňi zlate a striberne veci vov ceňe viššej tišic dollaroch. Katz ponuknul poľicii 100 dollare ku vihľedaňu živana, aľe doteraz bez všickeho visledku.

Cleveland, O. Klatil József i Majovszki Mihály krajaňi vov jednim žeľezňičnim vagoňe bivaľi, do chtoreho jakeška zlodzeje še vtrepaľi v noci, vistreľeľi z revolveroch naňich, a jak tote trafene na žem spadľi, virabovaľi jim všicko co maľi, potom šedľi na jeden koč, chtori jich čekal, i ucekľi. Vistreľeňe ňečul ňichto, tehdi aňi na pomoc jim ňemohol prisc ňichto. Až da o pul hodzini prišol ku sebe Majovszki, chtoremu kuľka usta rozstreľila, a odľezol jakoška ku sušedom, chtorim ľem teľo vladal povedzic, že trojmi taľiaňi... i zatim spadnul bez vedomosci. Na to sušedzi pošľi opatric jich bivaňe, i tam našľi Klátil Józsefa, na šmerc zastreľeneho. Majovszkeho rana tiž tak čežka je, že malo jest ufnosci ku jeho vizdraveňu. Poľicia hľeda mordaroch.

Bridgeport, Conn. V dome krajana Hoffmann Józsefa ľehko take ňeščesce še mohlo stanuc, chtore bi štverom dušom šmerc bulo mohlo priňesc. Hoffmanovo hoscoch maľi, paňi še bars strapila od roboti, na služňicu zochabila povinnosc zahašeňa gazovej lampi, chtora to ai urobela, aľe tak ňešikovňe, že jak gaz zahasnul, takoj še ai otvorila pipa, z chtorej še gaz počal viľivac. Ščesce, že paňi začula, jak jedno zos dzivčatoch skriklo, a še dušic počalo, skoro otvorila oblaki, zavarla pipu, i tak s mužom vjedno vivľekľi dzeci zos chiži bez sebe. Zavolaľi doktoroch, chtore zadušenich ku pameci priňešľi, bars su čežko chore, aľe život jejich oratovani.

Enterprise, W. Va. Szél János krajana v jednej tutejšej baňi uhľe prisipaľi, a tak mocno ho pokaličeľi, že po dluhim dvamešačnim trapeňu zomrel. Szél pred ošem rokami prišol do Ameriki, ženu i dzeci tiž tu mal pri sebe, chtore teraz bez všickej podpori zostaňu.

Cleveland, O. Sertics János krajan, v jednej tutejšej fabriki robel, a nasledkom ňeporadku majiteľa fabriki še mocno pochorel, tak, že od teho času spac ňemože. Teraz zadal skarhu proci fabriki, a pita 20,000 dollaroch odškodne.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Gruber Mária, Barna Margit i Anna, Bisztró Julianna (Zemplén), Irk János, Németh Mária (Abauj), Tatar Bertalan, Soltész Borbála, Nagytornya (Zemplén), Hodosik Mátyás, Pa-

vics Mária, Osbolt Antal, Dzupán Mária, Luka (Zemplén), Horváth István, Jamriska Mária, Marosán Sándor, Kutas Mihály, Korach János, Dankó János.[267]

Vivandrujuce agenci. V Szepesváralja z Moravskej pochadzajici miškar Ruman János s troma sinami še s tim zaobiral, že vivandrujucich prez chotar do Ameriki preprovadzal. Jeden sin jeho József teľo roboti mal, že vžal ku sebe i dvoch poľakoch na pomoc, však še mu to i viplacilo, bo terajši vojnovi čas za každeho vojopovinneho po 60 – 80 koruni dostal. Ňedavno Jožko v podradzkej karčmi u Henseha zo svojima kamaratami mulatoval a karti hral, jak poľicia prave naňich uderila. Ruman József a druhi kamarat ucekľi. Buczek László do ruk rendőrom padnul, chtori svoju vinu uznal.

New-York. N. Y. Prez dluhe roki konal čežku pracu Fityer Mihály krajan. Ovoc svojej ušilovnosci, zgazdovane paru dollare na to chasnoval, že posbiral še zos fameľiu do južnej Ameriki probovac ščesce. Aľe vera ňenašol to ščesce, i teraz vracil še do Trentonu, robotu hľedac. Aľe plane ňikda ňechodzi samo, hňed caha za sebu i inše plane. Pochorela še mu žena, mušel ju odňesc do špitaľa, tam pri visluchovaňu višlo na verch, že americki papir ňema, tak tehdi vedľa amerikanskeho prava nazad do južnej Ameriki budze deportovani, a ztamadzi pevňe do stareho kraju.

Caro, Mich. Pass János krajan, všeobecňe znami bul o svojej rebeliantskej naturi, tak ai o tim zlim običaju, že ženu bez pričini bez ustaňa s druhima potvaral. Teraz jedneho dňa še opil, a v takim stave s revolverom hujukal po dvore. Vešol i do chiži, a zos ženu še počal nadzirac. Ona še mu vše vistupovala, bo vidzela, že je zdziveti. Un aľe ňeprestal rebeľiu robic, i vistreľil revolver na ženu. Šmertelňe trafenu odvežľi ju do špitaľa, jeho aľe do hareštu, a ked še žena ňevizdraveje, pevňe obešeni budze.

New-York, N. Y. Tutejši konzulat pravotne pokračovaňe zaprovadzel proci jednemu agentovi, Uberall Józsefovi, chtori už vecejrazi kradež a oklamstvo spachal, v ostatňim čaše vecej uherskich privandrovanich krajanoch oklamal s tim, že poodbiral jim peňeži, že jich do stareho kraju pošľe, a to ňezrobel, aľe peňeži ukradnul. Štiracectišic dollare urobi tota summa, chtoru naňim vihľeduju. Teraz ho poľicia ulapela a do hareštu zavarla.

Cleveland. O. Nagy Gábor krajan, u Majzik Gyulovich bul na kvartiľu. 23 ročni mladzeňec zaľubil še do gazdovej mladej, 14 ročnej dceri, chtoru šilom-gvaltom takoj za ženu chcel mac. Rodiče, naturalnim spusobom ňechceľi mu ju dac, že je ešči mlada. Prenasledovaňe dzivčeca tak veľke bulo, že rodiče primušene buľi Nagyovi kvartil vipovedzic. Nadtim še Nagy na teľo rozzloscil, že pošol v noci do Majzikovich, a počal striľac z revolvera na špjacu fameľiu. Najbaržej na to mesco striľal, kdze znal, že poscil jeho milej Matildi. Dobre striľal ňeščestňik, bo naraz dzivče zviščelo, i mertve spadlo do rukoch svojich rodičoch. Na veľ-

267 Naša Zastava. 1912, č. 47, s. 12.

ku ľarmu a striľaňe poviskakovaľi i sušedzi, i počaľi mordara hľedac, aľe ho ňebulo. Pozdňejši še doznaľi, že pošol pod jednu žeľezňicu, žebi ho prešla, aľe ho obačeľi, i oddaľi ho poľicii.

Cleveland, O. Pásztor István krajan, zo svoju ženu v najvekšej svornosci žil. Teraz ňedavno na jednim vešeľu buľi, a tam popite ľudze še žartovaľi, ten žart aľe na plano višol, bo jeden sušed Pásztoruv ňeviňe posudzoval jeho ženu zos ňevernoscu. Tota še nadtim na teľo zarmucela, že až od rozumu počala odchodzic, a jedneho večara, jak muž do domu prišol, našol ju, i 7 ročneho chlapčika svojeho na šmerc zastreľeneho. Odebrala i sebe, i ňevinnemu dzecku život.[268]

Zotrimane viscahovalci. Košicka žeľezňična poľicia dňa 26-eho novembra poobedze na štacioňe zotrimala Bene Istvána abošskeho, Takács Józsefa a Tóth Józsefa šomošskich obivateľoch, chtore do Ameriki chceľi isc prez pasoch.

Od vojni še zľeknul. Stefán János obivateľ obci Kassahámor, chtori pri honvédoch služel, vov minulich dňoch uceknul od vojska. Jak domu prišol, obľekol še do civiľnich šatoch, a ku Orlovu še puščel, žebi do Ameriki uceknul. Lubotinske žandare aľe ho zotrimaľi v Orlove, a ho zavedľi nazad ku vojsku. Tak hvara, že od vojni še zľeknul.

Nazad. Z hurneho kraju naš narod na teľo še zaujal, že zaredom bez pasu chcu do Ameriki vivandrovac, co še aľe ľem bars malom udari. V Košicoch na štacioňe rendőre zastaviľi Bene Istvána, Takács Pála a Tóth Józsefa z Drinova valušnich parobkoch, chtore tiž bez pasu ku Ameriki cestovac chceľi.

Zotrimani agent. Jedneho stareho hrišňika podarelo še vov Zempľinskej na galicijskim chotare ulapic vov osobe Schwarcz Ignáca. Schwarcz Ignác už od vecej rokoch stim še zaujimal že viscahovalcoch preprovadzal prez chotar, chtore še do Ameriki bes pasu ušilovaľi. Teraz 14 viscahovalcoch vedol, chtorich žandare na čoľe z agentom zotrimaľi a oddaľi sudu.

Scranton, Pa. Kelemen János krajan, v tutejšej baňi uhľovej pracoval, pri roboce zvarila še naňho jedna veľka hromada uhľoch, i ňeboraka na šmerc pridušila. Jak kamaraci priľeceľi, Kelemen už mertvi bul. Žena i štiri široti zostaľi poňim.

Thacker Mines, W. Va. Ňedaľeko tutejšej žeľezňici na šinoch našľi rozšekane mertve celo ľudske, v chtorim robotňici bľizkej fabriki poznaľi kamarata svojeho, 21 ročneho krajana, Bodá Gábora. Kompania žeľezňici posbirala falatki mertveho cela, a takoj tam pri žeľezňici ho chcela zakopac do žemi v jednej deščenej ladi, bo ňebožčik ňemal tu žadneho poznateho. Kamaraci aľe še poskladaľi, a tak ho poradňe na všeobecňe poskladani keľčik pochovac daľi.

Scranton, Pa. Klein Elemér agent, priobecal krajanom Ruman Mihályovi a Petruska Mihályovi, že jim za 1500 dollare dom vibuduje. I peňeži mu na predek daľi, bo jich s jakimši hamišnim pismom prevedol. Jak aľe pošľi do grun-

268 Naša Zastava. 1912, č. 48, s. 12.

dbuchu, vidzeľi, že aňi pľace prazdne ešči ňestoja na jich meňe, a o budovaňi domoch aňi reči ňebulo, bo Klein peňeži premarňil. Poľicia ho ulapila, a do hareštu zavarla. Aľe bidne krajaňi darmo čekaju prinavraceňe svojich čežko zarobenich peňežoch.

Chicago, Ill. Kozma Imre krajan zos čežku pracu poušiloval še teľo zgazdovac, žebi zos svoju fameľiu še domu, do stareho kraju vracic mohol. Vimeňil sebe kartku na žeľezňicu i na šifu, a zos zvišnima peňežmi 700 dollarami višol na tutejši Dearborn štacion ku žeľezňici i s fameľiu. Už šedzel vo vagoňe, chtori o paru minuti do New-Yorku mal odcestovac. Predkem naraz vešľi dvojmi chlopi do vagona, prosto ku Kozmovi še obraceľi, že su poľicmaňi, chtore maju rozkaz Kozmu predstavic pred poľiciu. Kozma še ňečul v ňičim vinnim, tehdi šmeľe išol za ňima, že še pred poľiciu postavi a tam še ošvedči. Ženi aľe dluho bulo čekac za mužom, višla na perron a patrela za mužom, i naskoro ho ai našla zos prebitu hlavu, a peňeži vikradnute. Ubohi Kozma obetu padnul ňepravim zlodzejom. Poľicia čežko poraňeneho odvezla do špitaľa a za zlodzejami počala še hňed ohľadac, aľe bez visledku.

Cleveland, O. Nad krajanom Nagy Gáborom, chtori 14 ročne dzivče Majzik Matildu z ľubosci zabil, teraz bul trimani perši sud pred richtarom Ford, kdze še Nagy za vinneho uznal. V harešce še tak pobalamuceno spravuje, že doktore ho dopatruju, či ňeodešol od rozumu.

Indiana Harbor, Ind. Tóth Sándor, 30 ročni krajan v tutejšej žeľeznej fabriki pracoval, pri roboce jeden veľki falat žeľeza spadnul mu na hlavu, a tak veľku ranu mu zrobel, že od ňej na štvarti dzeň zomrel. Tóth ňebul ženati, rodičoch i šestri ma v starim kraju.

St. George, Georgia. Boka János krajan na tutejšej charltonskej draže pracoval, a našol na draže jeden dinamitovi patron. Tak vidzel, že knot naňim je už calkom vihoreni, tehdi bezpečňe še lapil doňho, že ho rozbere. V tim okamžeňu patron vibuchnul, od strašneho vibuchu jedno oko mu doraz viceklo, a tvar i celo mu tak popaľelo, že ho vov calkom bezvedomim stave našľi ľežic na draže. Dluho zostaňe vov praci ňeschopnim stave, a medzitim bidna žena s dzecmi hladu su vistavene.

Warren, Ky. Szintai István krajan v tutejšej uhľovej baňi pracoval. Prez obid sebe šednul zobedovac. Teľo co počňe jesc, naraz še zvaľi nad ňim povala i ňeboraka jedna veľka hromada uhľoch prisipala. Jak kamaraci priľeceľi ku ňemu a ňiž ho z pod uhľoch vikopaľi, na vtedi už mertvi bul. Žena zos širotami oplakuju v ňim svojeho živiteľa.

Philadelphia, Pa. Manželka Vanek Imre krajana, pred paru tižďňami tak ňeščesťivo spadla, že sebe nohu zlamala: Na posceľi ľežela bezvladna, dzeci jej dvojo, jedno 7, druhe 5 ročne še v druhej chiži baveľi. Naraz visk še staňe, a vekše dzecko zos horacima šatkami beži do chiži, a vola matku na pomoc. Tota zapomla na nohu, skočela z posceľi, aľe doraz spadla na žem, ňevladala dzecko

ratovac. Jakoška s čežkim trudom še prismikala ku ňemu, i počala z ňeho horace šatki starhovac, dzecko še aľe tak mocno popaľelo, že o paru hodzini zomrelo.

Palmerton, Pa. Obetu svojej ňepozorľivosci še stal Nagy József krajan, chtori nabiti revolver trimal von na stoľe. Prišol ku ňemu jeho kamarat Eberle Antal, vžal revolver do ruki, i počal ho obracac, medzi tim revolver vistreľil, a kuľka Nagy Józsefa trafila. Čežko poraneneho odvežľi do špitaľa, doktore aľe ňemaju ufnosci, žebi ho na živoce zotrimac mohľi.

Chicago, Ill. Tutejši katoľicki koscel uherskich krajanoch minuleho roku zhorel. Od teho času aľe verice ňeustaľi vov chorľivosci, tak še ušilovaľi, že Boh jim pomohol ešči krajši koscel vistavic. To jest ňestoji ešči cali, aľe minulich dňoch založeľi mu s veľkima slavnoscami zakladni kameň, a keľčiki ku vibudovaňu ešči raz tak veľkeho, a pri temu bars krasneho koscela už su všicke dovjedna poskladane.

Cleveland, O. Do tutejšej banki krajana Szepessy Józsefa prišol v minulich dňoch jeden krajan zos bankovu kňižku, v chtorej 600 dollare buľi vipisane jak vklad, a ten isti krajan pital Szepessyho, žebi mu totu bankovu kňižku na peňeži premeňil. Szepessy opatrel ľepši kňižečku, i vidzel naňej, že je falšovana. Oddal ju poľicii, ai teho človeka, co ju priňesol, i tak višlo na verch, že jakiška zlodzej vložel do banki jeden dollar, numera vikorrigoval na 600 dollare, a potom kňižečku predal za 500 dollare jednemu glupemu, chtori še zradoval, že ľehkim spusobom zarobi sto dollare. A un vera ňezarobel, aľe i to co mal, utracel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Jakober Jenő i Erzsébet, Orincsák Mária (Ung), Szelka István, Popura József, Bártfai Sándor, Petrik János, Lukács János, Niklova (Sáros), Gál Mária, Német Mária, Nagy Julia, Ficsovszky Mihály, Folkmár (Szepes), Valasek János Riemer Sándor, Bártfa (Sáros), Markó János, Zachár Emma, Tolna Mihály, Barta József, Misenda Lajos, Igló (Szepes).[269]

Okradnuti zlodzej. Sánta Vaszily, obivatel obci Kelen ešči vov minulim mešacu chcel vivandrovac do Ameriki, a z tej pričini do Galicii še na pešo puščel. V draže vov obci Juhos vešol na nocľik. Rano jak še zobudzel smutno ustanovel, že 500 koruni mu zmizľi, aľe zmiznul i sluha svojeho gazdi, Kopka György. Pravdipodobne bulo tehdi, že Kopka ukradnul peňeži. Minuli tidzeň žandare zotrimaľi Kopku, chtori še priznal, že un ukradnul peňeži, poňevač do Ameriki chcel odejsc. Už blizko bul ku chotaru, jak vov obci Szolinka jeden ňeznami zlodzej ukradnul mu peňeži, a od teho času še kril pred žandarami.

269 Naša Zastava. 1912, č. 49, s. 16.

Oxford, N. Y. Minuli tidzeň István Lajos, rodak z Gömörskej zo sinom ai zos žecom svojim do roboti išol. Všicke trojo v jednej žeľeznej fabriki robeľi. I rano še tam richtovaľi, a žebi skorši došľi, poviskakovaľi na jednu žeľezňicu, chtora do fabriki vagoni cahala. István Lajos zos žecom ľem na boku vagona še trimaľi, tak, že jak žeľezňica ku kapuri došla, pri chtorej vcalkom blizko jeden mur zos žeľeza bul vicahnuti, István Lajos ňemal času skoknuc zos vagona, zostal medzi murom i vagonom, tak, že ho vcalkom rozpučeneho ztamadz vicahľi. István Lajos presbiter bul evangeľickej cirkvi v Oxfordu.

New-York, N. Y. Detektivi v New Yorku jednu ňebezpečnu vražkiňu zotrimaľi, chtora od jedneho doktora, dr. Taudlich Samuela 1000 dollare chcela viludzic. Dr. Taudlich v ostatňich dňoch vecej ľisti dostal, v chtorich to stalo, že ked ňezloži 1000 dollare na jedno viznačene mesco, oznameni budze pri poľicii pre ňedozvolene kurirovaňe. Dr. Taudlich oznamel to sam pri poľicii, vžal zo sebu dvoch detektivoch, chtore še na viznačene mesco skriľi, a potim večar o 9-tej položel tam peňeži. Ľedvo co odešol, prišol jeden chlop, vžal peňeži a oddal vražkiňi, menom Dió Fáni. Detektivi zaraz zaňim išľi a zotrimaľi obidvojich, na kterich teraz vedľa amerikanskich zakonoch čežki trest čeka.

Morray City. O. Vov uhľovich majnoch robel Dubrovszky Károly krajan, najdričňejši parobek v Morray City. Pri vagonoch robel, veksľe stavjal, a tak še stalo, že jak rano jeden vagon prestavel, ten še rušel, zahvacil ho za šati a tak ho pricisnul ku muru, že še mu hlava vcalkom rozpučela. Ňeščesťivi mladzeňec ešči štiri hodzini žil, aľe ku sebe už vecej ňeprišol. Bars veľka rodzina jeho ai dobre ľudze jeho bars šumni pohrib mu usporadaľi.

Milwaukee, Wis. Kerekes András ňedavno prišol bivac do Milwaukee, ňemal ňijakeho poznateho, ta u jednej vcalkom cudzej ženi, menom Tóth Jánošovej vžal kvartiľ. Tóthka ho tak vdzečňe privitala, že rano, jak Kerekes do roboti odešol, svojo zošporovane 1300 dollare pri tej žeňe zochabel, poňevač banki včas rano ešči zavrete. Jak na poladňe domu prišol, žebi peňeži do istotnej banki položel, ňenašol doma ňikeho, Tóthka s peňežmi zmizla. Poľicia ju hľeda.

Cincinnati, O. Tutejša poľicia zotrimala jednu krajanku menom Hennán Évu, na chtoru še dokazalo, že jedno male dzecko novonarodzene, chtore fameľii Sprederovej bars ňeprijemne bulo, za 15 dollare zadušela. Z počatku to povedala, že dzecko še ňežive narodzilo, aľe švedkove švedčiľi, že čuľi dzecko za vecej hodzini plakac. Pri vipitovaňu zbalamucene odpovedze davala, tak ju potom zavarľi do hareštu, inkvizicia še daľej provadzi, a ked še došvedči naňu hrich, s chtorim ju obviňuju, vtedi ju isce ňemiňe električni stolek.

Cleveland, O. Jerabek Zsófia krajanka, jak gdova višla do Ameriki, žebi oširocenim dzecom svojim buducnosc zabezpečic mohla. S veľku ušilovnoscu ai zgazdovala sebe dakus peňežoch, z chtorich poslala staršemu sinovi do stareho kraju, žebi ku ňej prisc mohol. Sin ai prišol, aľe ňeboraka zato, že kus pukľati bul, komiššia ellis-islandska deportovac dala. Matka, chtora svojeho sina aňi

uvidzic ňemohla nad totu vecu še na teľo zarmucila, že zos treceho štoku totej fabriki, kdze robotu mala, skočela dolu na uľicu. Calkom polamanu ju poľicia do špitaľa odvežla, tam aľe o paru dňi zomrela.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Nagy István, Regöc (Abauj), Balázs János, Koscel Mihály, Móré Mária, Budaháza (Ung), Smolko Zsuzsanna, Bognár Mária, Füzér ((Abauj), Fabó János, Kmecz Anna, Kistoronya (Zemplén), Hugyecz Julia, Martos Margit, Komlóskeresztes (Sáros), Kuti József, Németh Mátyás, Topoly János, Antal Zsuzsanna, Stern Berta, Mindszent (Abauj), Tulla János, Folkmár (Szepes), Minczér Irén, Komlóskeresztes (Sáros), Majerovics Sámuel, Szobránc (Ung), Förster Róza, Ábrahámfalva (Szepes).

Ennis. W. Va. V tich dňoch odbivala še slavnosc dvanacročneho jubileumu tutejšeho spolku našich krajanoch, chtora zos veľku zabavu bula spojena. Ľemže še plano a smutno skončila, bo jeden z krajanoch, 20 ročni Tóth Lajos János, zos Korláth-Helmec (Ung) pochadzajici mladzeňec, jak domu išol chcel zadarmo cestovac, uvadzil še na jednu nakladnu žeľezňicu, aľe mušel bic napiti, podšpocel še i spadnul pod koľesa, chtore na šmerc ho potarhaľi.[270]

Crescent, O. Zos Ungvarskej stoľici pochadzajici krajan Orekovszki György od ňezdravej roboti v majnoch mordarskich do suchej chorosci upadnul. Dluho še vľekla tota jeho chorosc. Robic ňevladal, spolek mu za jeden čas daval podporu, aľe potom zunuľi davac, i jakeška čežkosce stavjaľi mu vov assignovaňu podpori. V takim položeňu zos zufanľivosci vžal kamaratu v revolveri zastreľel še. Katoľicki kňaž ho ňechcel pochovac co ai naturalna vec – tak mušeľi še obracic indzej, i tak ho potom kaľviňi sami pochovaľi. Žena i dva dzeci zostaľi poňim.

Huntington, Ind. Na tutejšu poľiciu privedľi jedneho krajana, o chtorim še preukazalo, že v rozume še pobalamucel. Obviňuje še zos takima hrichami a kradežami, o chtorich ňemož še preukazac, žebi pravda buľi. Zos daľšeho vihľedovaňa še dovedľi, že bars veľki pijak bul, aľe meno mu ňeznaju do pevna. Un to poveda, že še Komisz Dávid vola.

Tiltonsville, O. Farkas János krajan pred štiroma rokami prišol do Ameriki. Tu po dluhej, trapnej roboti dostal jakuška ranu na ruku, chtora še mu ňechcela zahojic. Odrezaľi mu ruku. Poňevač do spolku ňeprisluchal, podpori ňemal z ňikadzi, robic ňevladal, zarobku ňemal žadneho, obracil še ku miloserdnim ľudzom, žebi mu hocľem teľo naskladaľi, žebi domu mohol isc ku svojej žeňe a štirom dzecom. Tak ho potom za nasbirane peňeži poslaľi do stareho kraju.

So. Bend. Ind. Molnár Jánošova pošla dzeška z domu, doma zochabela dzeci: 7 ročnu Gizellu ai 3 ročnu Annu. Dzeci še dostaľi ku paľenkovej fľaški, chtoru jich otcec mocno trajboval. I počaľi z ňej obidvojo popijac, tak dluho, ňiž

270 Naša Zastava. 1912, č. 50, s. 9.

še obidvojo vivraceľi bezvedome na žemi. Dzeci vcalkom bez sebe našla matka. Odvežľi jich skoro do špitaľa, tam jedno vzkrišeľi, druhe aľe, vekša, chtora pevňe už priviknuta bula od rodičoch ku paľenki, a chtora i vecej pic mušela, zomrela. Matka ostro budze štrofana.

Spriengfield, Ill. Linek Antal krajana nadešla šaľka, posbiral svojo zošporovane peňeži a doteľ pil a lumpoval, ňiž jich všicke do ostatňeho centa premarnil. Jak už ňemal aňi grajcara, viruceľi ho z karčmi, a un nadtim rozzlosceni vžal revolvera še žastreľil.

Indianopolis, Ind. V tutejšich angľickich novinkoch stalo, že v minulich dňoch jedneho z Uherskej pochadzajiceho krajana Jim Károlya (?) jedno za druhim dva lokomotivi prešľi, a na šmerc ho potrepaľi.

Pittsburg. Pa. Ňedavno zomrel v tej okoľici všeobecňe poznati a milovani agent Csiszárik Viktor; teraz o dva tiždňe zatim zaš še zarmucuju krajaňi nad šmercu jedneho krajana zos Prešova pochadzajici Teöke Miklós, chtori za dluhe roki bul vov banki tutejšeho Roth Józsefa. S veľku spoluuterpnoscu pochovaľi ho krajaňi, chtore še na jeho pohrebe vo veľkim počtu shromaždžeľi.

Murray City, O. Zos zempľinskej obci Hegy (Kopčani) 24 ročni Dobroszki Károly pochadzajici krajan, chtori še v Drehňove viučel kovaľske remeslo jak kovaľ robel v tutejšej majni. Na jednim veksľu stal a čekal vagoni cahajice koňe, chtore kovac zviknul. Prave vtedi jeden motor šiboval vagoni, a jeden vagon tak mocno driľel, že Dobroszki ňemal času še mu vistupic, i ho vagon pripučel ku sceňe. Češko poraňeneho odvežľi do špitaľa, aľe tam o štiri hodzini zomrel. Pohreb jeho zos Drehňova pochadzajice krajaňi braca Popóczi, sinove drehňovskeho koľesara usporadaľi. Ňebožčik všeobecňe usceni bul medzi krajanami a vov spolkovim živoce bars šumnu rolu hral.

Richmond, Va. Koller János, 32 ročni krajan od preplužeňa vo veľkej roboti ošaľel še, a totu planu fix ideu mal, že všicke ženi še doňho zaľubeľi. Tota ňebezpečna chorosc ho vecejrazi i zos poľiciu priňesla do poznanstva, chtora koňečňe primušena bula Kollera do domu šaľenich odprovadzic. Ztadzi pevňe do stareho kraju budze deportovani.

New-York, N. Y. Molnár János krajan še ožeňel v Ameriki zos krajanku Pál Gizellu. Manželstvo z pervotku bars ščestľivim še bic nazdavalo, potom aľe še pohoršelo, a Molnár zochabil ženu v Ameriki, sam pošol do stareho kraju, a tam še druhiraz ožeňel. Doznala še o tim jeho perša žena, napisala do stareho kraju ľist ku kraľovskemu sudu. Vec počaľi viskumovac, i Molnára predstaveľi pred sud, kdze druhe manželstvo za ňeplatne vihlašeľi, a sameho Molnára na tri mešačni harešt odsudzeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzozemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Radoba Mária, Karabiner

Krisztina, Major György, Nagy Mária, Tolcsva (Zemplén), Kovács Mátyás, Hegedűs Anna, Grecsmál György, Szedlák János Abaujkér, Hajdu János, Agárd (Zemplén), Femiák András Torna, Mihálcsik Mária, Ungizsép, Barankovics Béla, Tolcsva (Zemplén), Varga Miklós, Bodolai Borbála, Szogligat (Abauj), Kisiczki Julia, Halyek Mária, Iványos (Sáros), Soltész Mária, Moczni Zsuzsanna, Zbel Mária, Kundrik János, Abauj (Kér).[271]

Marting, W. Va. Szűcs László krajan navščivel svojeho poznateho farmera, jak še v noci domu vracal, zabludzel cestu, a vešol do jedneho druheho farmera opitac še, kdze vedze draha. Ten ale v tich mišľenkoch, že Szűcs dajaki zlodzej, vistreľil naňho, i tak ňeščestľivo ho trafil, že ňeborakovi calu pravu nohu mušeľi v špitaľu odrezac.

Cleveland, O. Somosi István krajan z fabriki domu iduc prez jednu uľicu mal prejsc, jak z jednej strani na druhu chcel preľecic, zahvacil ho jeden automobil, chtori ho pod koľesa strepal a bars mocno poraňil. V calkom bezvedomim stave odvežľi ho do špitaľa. Rani su sice ňešmerteľne, ale dluhi čas poterva, ňiž praci schopni budze.

Connelsville, Pa. Sándor Tamás krajan v jednej tutejšej majni robel, jak naraz še z povali sipac počaľi naňho kameňe. Hňed perši ho tak čežko trafel po hlave, že na žem spadnul a stanuc ňevladal. Kamaraci na jeho volaňe pribehľi ku ňemu i počaľi ho ratovac, medzi tim ale ešči vecej kameňoch počalo ho prisipovac, tak, že ho vcalkom pritrepaľi tam pred ňima. Jak kameňe prestaľi padac, kamaraci jich odharľi, ale vtedi Sándor už mertvi bul.

Pittsburgh. Pa. Na jednim burdze pri etnanskej majni povadzeľi še krajaňi, a zos zvadi povstala bitka, medzi tim i revolver mal roboti, a koňec všickeho, že Hideg Pál zastreľil Németh Jánoša. Preto ho zavarľi do hareštu, teraz ale pisal jednim krajinskim amerikanskim novinkom, že un ňevinni, a že ľem zos sebeobrani chasnoval revolver, bo ho Németh zos ženu zabic chceľi. Teraz ale ňema peňeži na fiskaľa, ta ňema ho chto zastavac pred sudom. Pita krajanoch amerikanskich, žebi še mu poskladaľi na fiškaľa. Uherski spolek še dovedol o veci pri sudu, tam ale totu odpovedz dostal, že švedkove proci Hideg Pálovi švedča. Sudne pojednavaňe ňeodluha budze trimane, tam še prešvedči či je ňevinni.

Braddock. Pa. Jedneho vibiteho švindlera ulapila poľicia v osobe Matus Sándora krajana, chtoremu veľo krutilstva ľežu na sumeňu. Ostatňe bulo, že zos hamišnim obecevaňom manželstva viludzil gdovej Lukács Márii 1100 dollare, za tote peňeži sebe farmu kupel. Matúš dlukši čas bul tlumačom pri sudoch, z tej priľežitosci podoznaval še jedno-druhe o ňekterich krajanoch, obzvlaštňe takich, chtore na viru žiľi, pošol ku ňim a hrožel jim, že jich oznami. Tote, žebi še ňeprijemnosci mentovaľi, vdzečňe daľi mu – poňevač še za štatneho fiškaľa predstavel – 20 – 30 dollare. I to zrobel Matus veľorazi, že vidal še za poľicma-

271 Naša Zastava. 1912, č. 51, s. 14.

na tajneho, a takich krajanoch, o chtorich znal, že peňeži maju, ked najmenši vistupek zrobeľi zotrimal, a odvedol pred svojeho richtara, chtori običajňe dajaki zlodzej bul. Tam potom teho isteho odsudzeľi na 50 – 100 dollare, peňeži zaplacel, a oňi še dvojmi zlodzeje dzeľeľi s peňežmi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sztopka Miklós, Majorszky Erzsébet, Mutics István, Birosa Verőn, Nedec (Szepes), Smihalek József, Késmárk (Szepes), Fugeli György, Migléc (Abauj), Ferencsák István (Zemplén), Kaczkó Mária, Kvasnicsák Zsófia, Veszele (Ung), Stefanek Zsófia s dzecmi, Frigyesvágás (Szepes), Spacsek András.[272]

272 Naša Zastava. 1912, č. 52, s. 10.

Vichadzaju každi tidzeň v nedzel'u | Rok 7. ■ Eperjes, 27-ho julia 1913. ■ Nr. 30. | Jedno numero : 6 fillére. :

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes, Rózsa-u. 6.
Numero telefonu
:: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo:
u Kósch Árpáda
Fő-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.
Cheque-numero
uh. kr. poštovej šparkassi
:: 10,653. ::

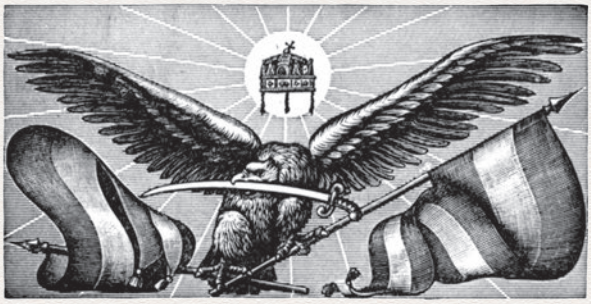

Predplatna cena
na 1913. rok:
pre Uhersku krajinu
3 koruni;
pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu
5 koruni;
do druhich krajoch
8 koruni 75 fillére;
do Ameriki
1 dollar 75 centi.

Žemetrešeňe v Bulgarii.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 20 strani, 7 obrazki.

Nepodarilo še mu. Tri russke dzivčata bez provaditeľa do Ameriki chceľi isc. Zelenyak Miklós košicki murar še podňal, že jich prez chotar prevedze, ked mu každe po 10 koruni zaplaci. Ulapiľi jich, a tak še mu podujace ňepodarilo.

Paulsboro, N. J. Do tutejšeho krajana Tóth Pála prišol jeden človek, chtori povedal, že še Nagy Ferenc vola, a že tu robi v mesce pri telefoňe. Pital na jeden-dva dňi noclik. Tóth dobreho šerdca človek dal mu. Zato še tak odplacel, že jak gazda odešol do roboti, vikradnul i jeho i kvartilňikom jeho všicke peňeži, chtore tam maľi doma, urobilo viššej sto dollaroch, i uceknul. Preukazalo še, že hamišne meno povedzel, a običajni švindler bul, chtori už vecej zlodzejstva spachal, a poľicia ho už davňejši hľeda,

Portage, Pa. Palicza András krajan v tutejšej Miller-majni bul za kočiša, zos uhľami pulne vagoni vožel. Na jednim mescu povala taka, že še každi kočiš zhiľic muši, žebi s hlavu do mura ňeuderil. I un tak robel už viššej roka, ale teraz ňedavno, ňeznac z jakej pričini ňezhiľel še, i tak sebe mocno uderel hlavu do povali, že calkom bez sebe spadnul pod vagon, kdze ho koľesa rozšekaľi. Jak druhe kočiše obačeľi, že vagon jeho a koňe bez gazdi idu, pošľi ho hľedac, ale už ľem falatki mertveho cela jeho našľi.

Ramsey, O. Ňedavno sme pisaľi z teho mesta o šmerci krajana Nagy Ferenca, chtoreho v tutejšej majni uhľe na šmerc prisipaľi, tak teraz še zaš doznavame o podobnim smutnim padze, chtori še takoj teho isteho tiždňa stanul zos druhim krajanom, Gróf Istvánom, chtori podobnim spusobom utracel život.

Connorville. O. V tutejšej uhľovej baňi pracujuceho krajana, Zsebik Andráša minulich dňoch šmerteľne ňeščesce trafilo, jedno veľke žeľezo spadlo naňho, chtore ho mocno potluklo. Zos čežku ranu ho odvežľi do špitaľa, tam mu ale doktore spomosc ňevladaľi, o paru dňi zomrel.

Uniontown, Pa. Jeden angľičan zos dvoma kamaratami svojima kolo pul noci domu išol, jak naraz zos bľizkich krakoch chtoška vistreľil, a jedneho z ňich, 24 ročneho Wooksena šmerteľňe trafil. Tamte dvojmi zľekľi še, a ucekaľi prosto na poľiciu, chtora našla mertveho človeka, a počala vihľedovac za mordarom. Vov najbližšim burdze započala še tota jich praca, chtorej visledek toten bul, že zotrimaľi dvoch krajanoch, Dudás Mihálya i Zetko Lászlóvá, chtore frišňe rani od streľeňa pochadzajice maľi, a o ňich še preukazalo, že v tim čaše, jak še mordarstvo stanulo, doma ňebuľi.

Cleveland, O. Novák Anna krajanka v tutejšim Rockefeller dome bula dlukše roki za pratačku. Jedneho dňa zameškala kus hodzinu, tak, že jak došla, lift, chtori ľudzi vicahuje hore, prave už počal še dzvihac. V tim okamžeňu ulapila ho s ruku, ale sluha liftovi už ňevladal lift zastavic, tak ňeščestlivu žensku žeľezo pricislo ku muru, a tak čežke rani obšahla, že nasledkom ňich zomrela.

Dayton. O. Kolozsvári Ferenc krajan veľki pijak bul. Zaľubel še do jednej gdovi, chtora aľe ňechcela zaňho isc, prave pre jeho pijanstvo. Nadtim še tak zarmucel, že ľehnul na šini jak žeľezňica mala isc, i tak mu koľesa hlavu odcaľi.

Cleveland, O. Dietz Ferenc krajan pred dvoma mešacami oženil še. Bars ščestľivo žiľi vjedno, tak, že muž všicko kupel žeňe, co ľem sebe zažadala. Tak kupel jej ai jednehe maleho pšika, chtoreho mlada žena bars rada mala, vše babuškala. Pšik aľe ňebul bars dobrej naturi, tak, že mlada ňevesta aňi ňezbačila, že pes naraz bars zli zostal, a ju za ruku uškrabnul. Pes aľe už zbešňeti bul tak, že o paru dňi zdechnul, a mladej žeňe začala ruka boľec, pozdňejši še bars čudno spravovala, vodu za švet bi ňebula vipila, tak, že muž ju do špitaľa dal, kdze potim zbešňelosc vibuchla naňej a o paru dňi umarla.

Meriden. Conn. Veľki oheň bul minuli tidzeň v Meridenu. kdze vov dome Ádám Ferenca, rodaka z Hejce (Abauj) doma vibuchnul oheň, a hoc zos calu mocu robeľi ohňohašiče, šumni dom zhorel. Škoda viššej 2000 dollare, a okrem teho škodu maju tote krajaňi, co u ňeho bivaľi.

Bridgeport, Conn. Kurier Antal, prešovskeho rodaka, mešarča žena, Bertalovics Anna, ňedavno dvojňata porodzila, chtore tak jak i matka zdrave su.

Cleveland, O. Čudni sud bul trimani v tich dňoch, na chtorim Kasmarek Julia, jedna poľska žena pitala svoju pocľivosc nazad za 10,000 dollare. Kaszmarecku na jednej sessii vecej «staru bosorku > prezivaľi, tich všickich oznamila, a sud tote 10,000 dollare ai prisudzil jej. Teraz aľe veľka otazka, jak ona tote veľke peňeži ai dostaňe.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Volosni Mihály, Takács Klára, Vizsoly (Abauj), Klecsko Verona, Hernádnémeti (Abauj), Tokár András, Kázmér (Zemplén), Hyrnik János, Bodola (Zemplén), Barbucsák Katalin, Párcafő (Szepes), Szép Julia, Körtvélyes (Abauj), Pendrák János, Kisolsva (Szepes), Solling Mária, Menguszfalva (Szepes), Pirosák Verona, Nedec (Szepes), Koleszár István, Kelese (Zemplén), Vékási Leopoldina, Nagykapos (Ung), Kristófok Imre, Hrinyák János, Bodolló (Abauj), Lukács Pál, Kishuta (Abauj), Semenek János, Felsőmérk (Sáros), Krasko Mária, Szinna (Zemplén), Pakson János, Szobránc(Ung).[273]

Manitowoc, Wis. V ľece prišol tutak zos Pittsburgu krajan Ramar József, a v jednej žeľezovej fabriki dostal robotu. Bars statečňe robel, tak, že kontentne buľi s ňim, ai un kontentni bul, bo dobru placu dostal. Jeden večar s jednim kamaratom tak dluho počerkovaľi dobreho vinka, že jak ztamadz domu išol, už mocno čul v hlave. Na draže stretnul še s 8 poľskima robotňikami, chtore ho

273 Naša Zastava. 1913, č. 1, s. 13.

bez pričini začaľi bic, aľe un še tiž ňedal, a jednemu nožik šturel do šerdca tak, že zaraz umar. Poľicia ho zotrimala, a teraz čeka sud svuj.

Cincinnati, O. Tutejša poľicia zotrimala jednu mladu parku, chtora ňedavno tu še usadomila jak muž i žena. Jeden čas spokojňe žiľi, aľe o chviľku počala poľicia jich pisma požadovac, a medzi tim višvitlo, že su ňeprišahane, že chlop bul na burdze u ženi, chtoru od svojeho muža odľubil, a tu s ňu uceknul. Meno chlopovo Szakács Ferenc, ženi Bőr Szabina. Takoj jich do New-Yorku poslaľi obidvojich, a posadzeľi jich na šifu, na chtorej do stareho kraju budu deportovane.

McKeesport, Pa. Štiri dňi ľežel mertvi jeden ňeščestľivi zempľinski krajan v mertvej komore, bez teho, žebi ho dachto spoznal bul. Czombos János krajan zos zempľinskej Batytyány rodak bul, a tak ho poznaľi, že jak ho ešči raz povizitirovaľi, našľi pri ňemu jeden medaľion, za chtorim ho potom v uherskim mesce začaľi hľedac, a tak še vijavelo, že ňeščestlivi v sobotu večar svojo rodzini prišol opatric zos Princedale do McKeesportu, aľe že jak prišol pod žeľezňicu, chtora ho na ňepoznaňe skaľičela, ňevijavelo še.

Akron, O. Teraz rok prišol tutak krajan Blazsovics József, a teraz pre ľehkomišelnosc amerikanskich fabrikantoch še mu už popod žemu šňije o starim kraju. V jednej džveredľovej fabriki robel, v chtorej remeňe, koľesa tak husto buľi postavjane, že ľem šikovne ľudze mohla fabrika chasnovac. Darmo dal pozor bidni Blazsovics, jeden remeň ho zahvacel, vidzvihnul ho až ku povale, zlamalo mu kosci, hlava še mu na poli rozlamala, tak, že strach bulo naňeho popatric. Smutni otcec teraz ku sudu dal fabriku zato, že ľem ľehkomišeľnosc fabriki pričina temu, že sin mu teraz už na druhim švece.

Akron. O. Vov veľkim smutku žiju akronske krajaňi. Ňe ľem amerikanske rodaci, aľe ai poľicia bars sužuje jich, že preco, to ňeznac. Jak američaňi svojo nacionalne šveto trimaľi, jeden krajan s vecej kamaratami v jednim saloňe še pretrimoval, a v bars dobrej dzeki buľi, kus še povadzeľi, aľe zaraz še i poglajhaľi. Bars zavidzel aľe sušedni salonoš, že v sušedstve tak dobre idze, a dal zavolac poľiciu s tim osloveňom, že uhri bars veľku farmu robja. Poľicia prišla, a Tóth József krajana zotrimac chcela, ten še aľe ňedal, a s jednim prazdnim revolverom chcel poľicistoch postrašic. Tote ho zotrimaľi, a ku sudu ho daľi, kdze ho s tim skaržeľi, že jedneho poľicistu chcel zastreľic. Darmo še mentoval Tóth, darmo stavjal švedkoch, chtore pri ňemu švedectvo zložeľi, sud ho pre mordovaňe odsudzel, tak, že teraz najmenej 10 ročni harešt čeka naňho. Akronske uhri, aľe i všicke amerikanske krajaňi teraz su bars zľeknute, bo ňeznaju, že verchnosc preco še hneva naňich.

South Bend, Ind. Pred dvoma rokami prišol do Ameriki Glozvik János, kdze aľe bars začal pic, tak, že jednu robotu za druhu ztracel. Ňe ľem že domu ňemohol peňeži pošilac, aľe i sam začal hladovac, tak, že zo zufaňa zaumeňil sebe, že še zastreľi. S jednim kamaratom v jednej posceľi spal, a jak ten v noci višol, Glozvik še zastreľel. Kamarat ňič ňezbačel jak nazad prišol, ľehnul ku mertvemu,

a ľem rano še zľeknul tiransko, jak kamarata mertveho vidzel. Glozvik mladu ženu i dva dzeci zochabel v starim kraju.

Newburgh, N. Y. Fleskó András krajan, pred vecej rokami prišol do Ameriki, kdze mu dosc dobre išlo. Z domu uceknul, bo bars veľki ňepokoj mal vo fameľii, chtora behom vecej rokoch aňi ňeznala o ňim ňič, že kdze je, bo Fleskó ňepisal ňikda do kraju. Teraz pred paru mešacami bul u Fleska jeden agent, chtori mu život chcel assekurovac. Z tej pričini še povipitoval o jeho domašne okoličnosce, chtore mu Fleskó duverňe porozpovedal, medzi tim i to mu povedzel, že doma dajakej chudobki bi mal ešči mac, aľe še mu ňechce oňu pisac. Agent na tote slova odpisal do stareho kraju pľebanovi, a dovedoval še o Fleskovi. Ňeodluha prišla odpovedz, v chtorej to stalo, že Fleskovi jedna bohata rodzina umarla, chtora veľku chudobu naňho zochabila. Doteraz ňeznaľi o ňim, že kdze je, aľe teraz ho volaju domu. Tak še ščesťlivi človek posbiral takoj po svojo ňeočekavane ďeďictvo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Dura István, Schram János, Zseli Pál, Varga Julia, Jancsó Márton, Doncsecz Anna, Csepiga János, Popovics József, Soltész Mária, Moravecz Franciska, Heller József, Koczola György, Sebes (Sáros), Stefanik Mária, Szinye, Gres János, Szinyefő (Sáros), Molnár István, Bikál Mihály, Tarina József.[274]

Cleveland, O. Zabiľi jedneho krajana. To jest paľenka ho zabila, ai jeho ľehkomišelnosc. Selmi János, 45 ročni robotňik vov žeľeznej fabriki v jednej karčme pil zos kamaratami svojima troma, Gabona Gábor, Kondás István i Vinyák Ferencom. Jak už popite buľi, počaľi še štrajtac. Medzi inšim Selmi to povedzel tamtim kamaratom, že oni trojmi za dva dňi teľo ňezrobia, keľo un sam za jeden dzeň zrobic vlada. Na to ho tamte napastovaľi, že ked je taki mocni chlopisko, ta ňech vindze s ňima trojima na pasi. Selmi podkuraženi ňedal še veľo napastovac, vistupel na stred karčmi, a počal tamtich troch bic. Jeden z ňich aľe, jak hutora, Gabona vibral nuž z poza sari, a štuchnul Selmi Jánošovi prosto do šerdca, tak, že še mertvi vivracel. Mordaroch poľicia všickich troch ulapila. Jeden z ňich – chtori nuž vibral – pevňe obešeni budze.

Beford, O. Szabó János krajan zo svojima troma kamaratami, Taró Ignác, Katona András i Ihász Gáborom višľi ňedavno poľovac na zajacoch. Medzi tim došľi ku jednemu jarku, chtori preskočic mušeľi. Taró Ignác skočel perši, puška nacahnuta bula, kohut spadnul, a puška vistreľela prosto do hlavi Szabó Jánoša, chtori na mescu mertvi ostal. Žena zos troma širotami zostala poňim.

274 Naša Zastava. 1913, č. 2, s. 12.

Pittsburgh, Pa. Tutejši spolek krajanoch krasnu novu zastavu sebe nadobudnul, chtoru minulich dňoch s veľku paradu, v pritomnosci vecej jak 20 druhich krajanskich spolkoch pošvicaľi, a z tej priľežitosci veľke, a bars krašňe vidarene zabavi usporadaľi.

New-York, N. Y. Mészáros Tivadar mentovac še chcel od svojeho sina, abo baržej od jeho planosci, z chtorej ho ľem tak mišľel vikurirovac, ked ho do Ameriki pošle. Z počatku še mladi Mészáros László v Ameriki dobre spravoval, i robel, aľe pozdňejši še dostal do jednej apatiki, kdze na gazdovo meno jeden ček falšoval. Apatikar ho oznamel poľicii, chtora ho teraz odsudzila na deportaciu.

Ramsey, O. Pirók Károly krajan v tutejšej uhľovej baňi jednu bečuľku puškoveho prachu otviral zos čakanom. Pri tej roboce jakoška jedna iskra viľecela zos čakana, a od teho puškovi prach vibuchnul s taku mocu, že Pirók Károlya moc vibuchu až na uľicu virucela, kdze zos horacima šatami o pomoc volal. Švoger jeho Balzsirák János pribehnul mu sice na skoro na pomoc, aľe na svojo vlastne ňeščesce, bo i jeho šati lapeľi horic, tak, že potom obidvojmi ľem do jednej mlaki še ruceľi, i tak še oheň zahašel. Na vtedi Pirók od veľkich ľanoch zomrel, Balzsiráka aľe bars čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa. Interessantna vec, že ponad pivňicu, kdze še ten vibuch puškoveho prachu stanul, kuchňa bula, chtorej ešči ai povala še zavaľela, a tam bulo jedno male dzecko v koľiski, chtoremu še ňič ňestalo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kocsis Ferenc, Mancsek Mihály, Kis József, Fodor Balázs, Tóth Kálmán, Kelemen József, Nagy Róza, Molnár János, Ekstein Teréz, Piri György, Gander Teréz, Máté György, (Zemplén), Stolcz Pál, Haradik András.[275]

South Bend, Ind. Pákozdi Dénes 30 ročni krajan, chtori v tutejšej fabriki na šijace mašini mal robotu, zos treceho štoku spadnul dolu na žem, a še šmertelňe potlukol.

Clifford, Ill. U krajana Sarkadi Ferenca meno slaviľi vecej krajaňi, jak to už običaj, napiľi, zatim še počaľi došpitovac a ňe ľem zos slovami chceľi pravdu svoju jeden pred druhim preukazac, aľe i zos stolkami, paľicami, prazdnima fľaškami, ba ai zos nožikami. A všicek toten hňev obzvlaštňe na jedneho še scahoval, na Miklusicza Györgya, chtori najtrižbejši, tehdi ai najspokojňejši bul, chcel tamtich uspokojic, ta še jednohlašňe obrušiľi všicke šescmi naňho a tak mocno ho poraňiľi, že nasledkom ranoch na druhe rano umar.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Magyar Rozália, Lelesz

275 Naša Zastava. 1913, č. 3, s. 12.

(Zemplén), Gyiraszin János, Barna Sándor, Ferman Katalin, Kassai Amália, Gálszécs (Zemplén), Markovics Etel, Sátoraljaújhely (Zemplén), Szuczik János, Lakatos Mária, Pusztaradvány (Abaúj), Hornyák Márton, Czipót Mihály, Albrecht Gyula, Gubacsi Károly, Mojzes János, Felsősöm (Sáros), Zárod Mihály, Vészeli Mária, Mosonyi Anna.[276]

Zotrimane vivandrujuce. Poľicia zotrimala Smaga István, Magyar Pál, Varga János, Ujjobbágy János a András gazdoch, chtore prez Košice do Ameriki bez dovoľeňa vivandrovac chceľi.

Zotrimani vivandrujuci agent. Kepes a Lemák, košicke tajemne poľicisti vinašľi jedneho vivandrujuceho agenta, chtori na košickej okoľici veľo vojopovinnich ku Amerike prez chotar preprovadzil. Ten agent Bene István vecejraz trestani človek ostatni čas v Abošu še pretrimoval, zkadzi ho do cemňici zaprovadziľi.

Cleveland, O. Tutejšemu krajanovi Jurás Andrášovi, chtori kušňirski skľep mal na Euclid Ave-uľici, virabovaľi ňezname zlodzeje prez povalu cali skľep, v chtorim viššej tritišic dollaroch tovaru bulo. Pevňe na vecej vozoch, abo automobiloch mušeľi živaňi tote kradzene veci odvľezc.

Dayton, O. Jedna mlada parka prišla tu ňedavno do mesta a na jednim burdze, kdze kvartiľ vžaľi, prestaveľi še jak muž a žena. O paru dňi prišol za ňima Poloma, György krajan a hľedal jich i našol jich u Dulai Józsefa, svojeho ňekdejšeho kvartilňika, chtori s jeho ženu uceknul. Oklamani muž perše zo šumnim spusobom volal ženu ňevernu domu, potom aľe, jak ona ňechcela frajira zochabic, vžal revolver i pejcrazi vistreľil na ňu. Mertva spadla na žem. Dulai medzi tim uceknul i tak še omentoval pevnej šmerci. Poloma tiž uceknul, poľicia ho hľeda.

Cleveland, O. 43 ročni Geiger János už vecejrazi bul štrofani pre veľke pijanstvo. I teraz stal pred sudom, to jest čekal na ambice a medzi tim, poňevac zaš pijani bul, usnul. Jak naňho prišol red, zavolal ho poľicman, un aľe še ňechcel zobudzic. Jak ho počaľi tresc, vidza, že je umarti. Paľenka ho života zbavila.

Cleveland, O. Balku Jánošova bars plani život mala zo svojim mužom, chtori veľkim pijakom bul, ženu i dzeci bars mučel. Jedneho večara tiž pijani prišol domu, ked žena a dzeci od hladu dobre ňepohinuľi. Mesto jedzeňa aľe zaš ľem bitki še jim ušlo. Žena nadtim smutnim položeňu na teľo zufala, že vipila otrovi. Vov bezvedomim stave ju vžaľi do špitaľa.

Onnalinda, Pa. Gergely Márton krajan v tutejšej Loyal Hanna baňi pracoval, uhľe prerucoval na jednim mescu, jak naraz še povala nad ňim zavaľila a Gergelya vcalkom prisipala. Naskoro ho vikopaľi z pod uhľoch, aľe take čežke rani obšahnul, že nasledkom tich o paru minuti zomrel.

---

276 Naša Zastava. 1913, č. 4, s. 12.

Cleveland, O. Tutejši krajan Stoba János za paľira bul pri budovaňu jedneho vecej štokoveho domu, chtori dom, jak už bľizko calkom hotovi bul, zavaľil še, a pri temu vecej ľudze utraceľi svuj život. Tota okoľičnosc tak mocno učinkovala na Stoba Jánoša, že še pochorel a od veľkeho sužovaňa zomrel.

Johnstown, Pa. Krajanku Brindza Jánošovu manželku jedneho rana, jak muž prave v nočnej roboti bul, zamordovanu našľi v bivaňu. S jednim veľkim nožom mala šiju prerezanu. Poľicia visluchala i muža i sušedoch, doznala še, že manželove v najvekšim pokoju žiľi, vihľeduje tehdi mordara, bo pravďipodobna vec, že žena mordarstvu padla v obetu.

Warren, Ky. Szathmáry Jenő, 14 ročni chlapec v tutejšej baňi bul trapperboy, to jest portaš. Na hlavnim gangu išol v baňi, jak mu v streti prišľi tri lokomotivi. Dvom še vistupil, aľe treci ňeobačel, spadnul pod koľesa, chtore ho bars pokaľičeľi. Odvežľi ho do špitaľa, tam mu doktore poraňenu nohu odrezaľi, aľe pre veľku utratu kervi o paru hodzini zomrel.

Edmonton, B. C. Canada. Balaskó György krajan, do jedneho tutejšeho farmera še pojednal za kau-boj-a (bojtara ku statkom.) Farmer mal staršeho sluhu, chtori jednej tamejšej angličanki kurizoval, totej aľe mladši kau-boj še ľepši pačel, tak, že v ňedzeľu, jak do koscela išľi, miss Mera temu Balaskovi dala pirečko za kalap. Nadtim še starši sluha na teľo pohňeval, že vžal revolver, i streľel na svojeho kamarata. Ten aľe tiž v tim istim okamžeňu vicahnul pištoľ, a tiž streľel jedno za druhim. Obidvojich procivňikoch zos šmerteľnima ranami odvežľi do špitaľa.

Calumet, Mich. Molnár János krajan bars še zakrucoval kolo manželki jedneho tutejšeho krajana, chtori bars mudro, ňelapil še revolvera, žebi ňepraceľa svojeho familiarneho pokoja zastreľil, aľe oznamil ho na poľicii. Poľicia ho predstavila pred sud, kdze ho richtar bars ostro sudzic chcel, aľe na prosbu mužovu potom v tim še doložeľi, že ňežada jeho ostre pokutovaňe, ked prišlubi, že še ztadzi posbira, a pujdze het. To Molnár-ai prijal, a pošol. Aľe počal ľisti pisac naznovo žeňe, chtora jedneho dňa še posbirala, a od muža ucekla, i pošla za Molnarom. Muž zaš zaňima, takoj jich ai našol vjedno, oznamel jich obidvojich na poľicii, kdze richtar tutejši o veľo ostrejši sudzil. bo Molnara na dva roki do hareštu dal zavrec.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Krajczer Ferenc, Koleszár János, Botos György, Veszelszky Mária, Hancsisák András, Majszter Mátyás, Jaczkó Anna, Hornyák János, Havrila Borbála, Bábafalu (Sáros), Tomaskovics Rezső, Rumán József, Szepesváralja, Sóska Mária, Eperjes (Sáros), Michalek Mária, Jurkovics Miklós, Kudlovics János, Haragoi János, Zemplén, Balyán Borbála, Dubróka (Zemplén), Ondila Anna, Nagymihály (Zemplén), Dankó Miklós, Hulykó Mihály, Kulich Anna.

St. Louis, Mo. Tutejši krajan Justh Mihály, od čežkej roboti do chorosci upadnul, chtora ho i života zbavila. Ostatna žadosc jeho tota bula, že ked už za živa ňemohol še vracic do svojeho milovaneho rodneho kraju, žebi jeho mertve celo tam spočivalo. Poňevač všicke jeho zgazdovane peňeži na to zochabel, kolo pejcsto dollare, vipelňiľi žadosc jeho, a jak umar, poslaľi mertvolu jeho do stareho kraju!

Toledo, O. Tutejše grecko katoľicke verice jeden krasni novi koscel počinaju budovac, chtori viššej petnactišic dollaroch stac budze, a chtoreho pošvicanku na maja odbavovac budu s veľkima slavnoscami. Koscel, kolo chtoreho budovaňa najvekšu zasluhu ma tutejši duchovni, Szemerszky Ferenc, ku cti sv. Michala budze pošveceni.[277]

Ulapena agentka. Chotarna poľicia vov Mezólaborc vov osobe Kalampai Ferencovej jednu bars ňebezpečnu, narod na vivandrovaňe do Ameriki vabjacu agentku zotrimala. Na 45 dni ju zamkľi.

South Norwalk, Conn. Kervožižňivu zbitľivosc aňi amerikanski harešt ňevlada nadosc vikoreňic zos planej naturi krajanoch. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Sallai József ňedavno častku mal v tim mordarstve, chtoreho obetu še stanul krajan Gomolycsák István. Sallai jeden rok bul zavarti v harešce. Jak nahle višol z hareštu, takoj na treci dzeň še lapel do bitki zos druhim krajanom, z Abaujskej (Vilmány) pochadzajicim krajanom Jobbágy Istvánom. Povadzeľi še na čimška v karčme pri paľenki, i Sallai vžal nuž, i poštichal Jobbágya na štiroch mescoch. Chto zna, či še vihoji zos čežkich ranoch.

Fremont, O. Podražneho pohoscic je isce skutek miloserdenstva, totu lasku aľe ľehkomišelna vec je preukazovac takemu, chtoreho vcalkom ňepozname, o chtorim calkom ňič ňezname co je, zkadzi je. Tej ľehkomišelnosci veľorazi še staľi už obeti našo krajaňi. I teraz še stalo v tim mesce, že do domu krajana Jakab Gyűli prišol jeden mladi človek kvartiľ pitac na jeden dzeň. Prenocoval, a potom posbiral burdušom peňeži i šati, poobľikal še po panski, a tak pošol švet za očami. Burdušom Jakabovim viššej sto dollare ukradnul.

Chicago, Ill. Tutejša poľicia pre blukaňe ai pre podozrive spravovaňe zavarla krajana zos Abaujskej (Gönc) pochadzajiceho Pócs Andráša. Jak ho aľe na poľicii visluchaľi, obačeľi, že je v rozume pobalamuceni, i tak ho daľi odvesc do domu šaľenich. Na poľicii povedzel, že jak še vola jeho rodzina, aľe adressu jich ňezna, a poľicia jich tiž najsc ňevlada, tehdi je už viššej jedneho mešaca tam v dome šaľenich.

Vivandrovaňe. Z dachtorich obcoch maguranskich znovu začina ľud vivandrovac do Ameriki. Z jednej obci minuli čas jednu noc vivandrovaľi dvojo vojopovinne mladzenci a jeden mladi visluženi vojak.

---

277 Naša Zastava. 1913, č. 5, s. 11.

Zotrimane vivandrujuce. Ujhelyska poľicia zotrimala Kratko Katalin, 22 ročne a Czimbák Ágnes, 20 ročne dzivčata, chtore bez pasu chceľi do Ameriki isc. Mescicki kapitan jich poštrofal a dal jich odprovadzic na mesco pretrimovaňa.

Newark. O. Vösák Antal dlukši čas mal poznaňstvo s jednim dzivčecom krajana Bukszár Antala, ňeodluha už ai vešeľe malo bic, jak naraz prišol tu jeden poznati Vösák Antala i prezradzil ho, že un už ma jednu ženu. Na to naturaľna vec, vihnaľi Vösáka z domu, un aľe ňechcel krasnim spusobom vinsc. Prišol jedneho večara ku Bukszarovim, a chcel še s ňima dajak virovnac, a jak to ňeišlo, vibral revolver, i streľel na dzivče, chtore zos bars čežku ranu trafene spadlo na žem. Zatim Vösák streľel do sebe, a naraz šmerteňe trafeni mertvi ostal.

Decatur, Ill. Na tutejšim Stauton štacioňe žeľezňičnim končel službu jeden stari krajan, 63 ročni Keszler János. Teraz jedneho dňa veľka molha bula, ňeobačel žeľezňicu jak prichadzala, dostal še pod koľesa, chtore ho na teľo potlukľi, že jak ho do špitaľa odvežľi, na draže umar.

Muskegon Heights. Mich. Csizsik Tivadar krajan, maľarski remešeľňik z tutejšej karčmi večar kus podnapiti išol domu v noci. Stretnul še zos štiroma cmavima postavami, z chtorich jeden ho zahmarel, a jak spadnul na žem tamte ho tiž napadľi a zos nožami ňebezpečňe poraňiľi. Poľicia hľeda tich mordarskich lotroch, aľe bez visledku. Csizsik možno, že obstoji na živoce, aľe večna kaľika budze.

Toledo, O. László István krajan u tutejšeho Horilinger Mihálya bul za skľepara, aľe o jeden čas opuščil službu a indzej pošol. Horilinger až o mešac obačel, že László ho poklamal, povibiral peňeži od kundšaftoch viššej 200 dollaroch. Zadal ho do prava, kdze ho odsudzeľi na odškodne 200 dollare ai na mešac do hareštu.

Richmond. Va. Koller János krajčir v rozume pobalamuceni še blukal po okoľici; z počatku ňebul ňebezpečni ňikemu, aľe pozdňejši počal ženske prenasledovac, preto ho poľicia ulapila a do domu šaľenich zavarla, zkadzi ňeodluha do stareho kraju deportovani budze. Ňiž zdravi bul, Amerika z ňeho vibrala chasen jeho rukoch, teraz, že še pochorel, pošľu ho nazad do kraju.[278]

Polapane viscahovalci. Jak nam zos Mezolaborcu pišu, v Galicii tamejše žandare zotrimaľi štiroch viscahovalcoch, chtore pod provadzeňom Petruncsák Istvána, obivateľa obci Vendégi do Ameriki chceľi vinsc. Zotrimanich, poňevač ňijakich pasoch ňemaľi, preprovadzeľi až do Mezolaborcu, kdze jich oddaľi uherskim žandarom. Petruncsák, jak ňebezpečni agent viscahovalcoch už je davno znami pred uradami uherskima. Na to ukazuje i tota radosc, s chtoru teho ňebezpečneho agenta žandare privitaľi.

Buffalo, N. Y. Vincze István krajan v napitim stave prišol domu na svuj kvartiľ, ked tamte ostatne kamaraci jeho ešči spaľi, zobudzel jich zos veľku farmu, tak, že daskeľo z ňich še pohňevaľi, a Vinczeho hrešiľi. Potom z teho ai bit-

278 Naša Zastava. 1913, č. 7, s. 10.

ka povstala, všicke še obrušiľi na Vinczeho, tak, že od dzevec veľkich ľanoch kervacajuceho odvezc ho mušeľi do špitaľa. Doktore hutora, že čežko obstoji na živoce. Kedbi zomrel, vtedi mordare jeho, z chtorich dvoch, Tóth Ferenca a Los Andráša poľicia už ai ulapila, veľku pokutu dostaňu vimeranu od sudu.

Pittsburgh, Pa. Zos Abaujskej (Kassa) pochadzajici krajan Klema István ovdovel, ten stav aľe zunul, a po druhiraz še ožeňel. Druhe manželstvo jeho aľe ňebulo ščesťlive, nad dzecami z peršeho manželstva pochadzajicima vše še povadzeli muž zos ženu. Po jednej takej zvadi Klemova žena še zastreľila.

New-York, N. Y. Terényi József krajan zos svoju dceru prišol do Ameriki. Tu v New-Yorku aľe dostal jakuši žaludkovu chorosc, pre chtoru ho komiššia ellisislandska prijac ňechcela, ľem tak, ked sin jeho v Ameriki prebivajici zaňho dobre stoji. Poňevač aľe teho sina najsc ňemože, pevňe ho deportuju.

South Bend, Ind. Medzi tutejšima katoľikami dlukši čas panoval ňepokoj, chtoremu pričina čežka a ňecerpežľiva natura jedneho katoľickeho pľebana Kubinyi Viktora bula. Ňespokojnosc jeho na teľo še viviššovala, že vericich svojich povzbudzil, žebi še od katoľickeho biskupa odtarhľi, a založeľi sebe takzvanu cirkev independent, ňeodvislu. Od teho času še pomeri ešči baržej pohoršeľi, najvecej mušel preto cerpic katoľicki pľeban tamtich vericich Várlaky Sándor. Teraz aľe Kubinyi uznal svoju chibu a calkom še odcahnul od agitacii, vidal jedno vijeveňe. vedľa chtoreho vericich svojich pod disciplinu katoľickeho biskupa postavil a sam zos South Bendu calkom odešol.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Branyek Mária, Szepsi (Abauj), Pusztai Etel, Kán Krisztina, Pál János, Hilz Anna, Vásárhelyi Ferenc, Dénes János, Imro József, Pista Erzsébet.[279]

Odsudzeni. Bleier Gyula z Céke valušni od rokoch še s tim zaobiral, že vojopovinnich prez chotar ku Ameriki preprovadzal. Teraz ho sudna stoľica na 7 mešace tervajuci harešt a na 1000 korunovi trest odsudzela.

Pittsburgh, Pa. Tutejši, pred krajanami všeobecne znami doktor Goldman Simon v tote dňi po dlukšej chorosci zomrel. Vov svojim testamence poručil na gimnazialnu školu vov Iglove dvatišic koruni, žebi zos interessu teho kapitalu dziaci židovske premiu dostavaľi.

Cleveland, O. Barta Imre ai Semler Antal krajaňi tutejše od davňejšeho času veľke procivňici buľi jeden ku druhemu. Teraz pred paru dňoma Semler napadnul kamarata, chtori ho zato s jednu žeľeznu paľicu na šmerc zahmaľel.

Munhall. Pa. Pred paru dňami zos prevaľenu hlavu na šmerc zabitu našľi Matkó Andrášovu, ženu jedneho zos Ungvarskej pochadzajiceho krajana. Že chto ju

279 Naša Zastava. 1913, č. 8, s. 12.

zabil, to ňeznaju, poňevač ale male dzivčatko Matkóvo to švedčelo pred poľiciu, že otcec še v ten dzeň, jak še to ňeščesce stanulo, bars vadzel zos matku. Muža poľicia zaprovadzila do hareštu, ňiž pred sudom še ňevijevi pravda, že chto bul mordarom Matkóvej.

Hocking, O. V tutejšej uhľovej baňi medzi štiroma mešacami pejcmi krajaňi utraceľi život. Pjata obeta je Murvay János, na chtoreho teraz tamtich dňoch spadla jedna ňesmirňe veľka skala, a tak strašňe ho potlukla, že o paru dňi nasledkom čežkich ranoch zomrel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deporteciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Császár Márton, Ivanek Julia, Szekendi Róza, Barbata Anna i Zsófia, Kitter Irén, Deák Julianna, Hackl Antal, Kotró Katalin, Kelemen József, Sevald Mária, Liszkay Gábor (Ung), Bucsei Amália, Maurer Agnes, Lázár Sándor.[280]

Zotrimani vivandrujuci agent. Weiszbeiger Nathan pred paru rokami zos Ungskej stoľici na okoľicu Homonna prišol, zkadzi potom do Ameriki vivandroval. Minuli tidzeň še vracel nazad, ale už zos pulnima kešeňami. Tak hvara, že veľki majetek priňesol zo sebu, a to, i tak hutoreľi, že jakim spusobom še dostal ku temu bohatstvu, ale ňichto ňeznal ňič istotneho. Ľem raz prišol jeden telegram od amerikanskeho uherskeho konzula, nasledkom chtoreho Weiszbergera zotrimaľi a zaprovadzeľi do hotela kraľovskeho fiškaľa. Ten telegram to značí, že ku temu majetku svojemu ňe akuratnim spusobom prišol.

Lindora, Pa. Vov sušednim mesce vecej krajaňi buľi na jednim vešeľu. Jak po zabave domu išľi po žeľezňičnej štreki pribehnul jeden lokomotiv, chtoremu še vistupic chceľi. V druhim okamžeňu ale z druhej straňe tiž jedna mašina išla, chtoru krajaňi ňeobačeľi. Trojmi z ňich prešľi na druhu stranu, štvarti ale Bójáki Jakab, chtori kus mocňejši bul napiti ňevladal še ponahľac i spadnul pod koľesa mašinovo, chtore ho na šmerc potlukľi.

Flint. Mich. Haszonics József krajan od dlukšeho času vov veľkim ňepokoju žil zos svoju ženu, chtoru calkom ňevinňe zos ňevernoscu potvaral. Ten običaj jeho zli na teľo ho opanoval, že pri jednej zvadi zastreľel i ženu svoju i sam še. Obidvojich mertvich našla poľicia, jak do zavarteho bivaňa vešla.

New-Haven, Conn. Zos šarišskej pochadzajici 30 ročni krajan Dulin József pred dvoma rokami povadzil še v karčme s jednim kamaratom, na chtoreho ai z revolvera vistreľil. Sud ho zato na dvacec ročni harešt pokutoval. Teraz pred paru dňoma v harešce zomrel.

Hammond. Ind. Zos Artim József krajanom jeden poľak bars plani žart zrobel v tutejšej fabriki. Pri jednej mašiňe do jednej ruri še sciskuje kompressovani

280 Naša Zastava. 1913, č. 9, s. 11.

luft, chtori ked še vipušči vtedi ai eksplosiu zapričiňovac može. Katara János polski robotňik zrobel toten žart zos svojim kamaratom, tak ňeščesťlivo aľe, že Artim od teho žartu zomrel.

Cleveland, O. Jedna gdova krajanka Gróff Mária dlukši čas do chorosci upadla, vov chtorim položeňu aňi zarobku, aňi žadnej viživnosci ňemala pre sebe a pre svojo široti. Toto smutne jej položeňe na teľo še pohoršilo, že až od rozumu odešla a vov jednim žľabe, z chtoreho koňe pojeľi chcela še zaľac. Voda aľe mala bula, tak, že ju ľudze vicahľi a do špitaľa odňešľi, kdze čežko chora ľeži.

Cleveland, O. Makhegyi Károly krajan še pochorel, privežľi ho do jedneho angľickeho špitaľa, kdze aľe ňichto ho ňerozumel, že co mu chibi. Doktore angľicke ho vizitirovaľi, aľe aňi jeden mu ňeznal trafic na ľik, tak, že medzi paru dňami zomrel. Kedbi še bul dostal do takeho dajakeho špitaľa, v chtorim bi ho buľi porozumeľi pevňe bi ho buľi viratovac mohľi.

Adelaida, Pa. Dienes Gyula krajan tiž svojej ľehkomišelnej ňepozornosci še stal obetu, za chtoru už tak veľo ľudze zos svojim životom placic mušeľi. Pošol zos vecej kamaratami do sušedneho mesta Dawson, zkadzi še kus vov podnapitim stave vraceľi nazad a jak už to običaj, ňeišľi po draže, aľe po žeľezňičnej štreki. Prišla jedna nakladna žeľezňica a uboheho Dieneša, chtori še ňeznal na čas vistupic zarvala pod koľesa. Mašina na krik tamtich kamaratoch ostala stac, aľe Dieneša už ľem mertveho vicahľi z popod koľesoch.

Century, Pa. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Kuti Nagy József zos fabriki domu iduce kratšu drahu sebe chcel vibrac, išol vtedi prez visoki žeľezňični most. Ten aľe bars šľiski bul, Kuti spadnul z ňeho do hľibokosci, kdze ho na šmerc zabiteho našľi o paru hodzini. Gdova zos troma dzecami zostala poňim.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Pillér Mária, Ambrus Anna, Varga Etel, Szabó Mária, Csiroly József, Bohócz Anna, Tóth István, Czeller József, Kosa Mária, Nogács Borbála, Molnár Gizella, Csuvaj Julia.[281]

Kdze še boškaju, aľe i plaču, či bi sce zhadnuľi, že kdze to? Na Ellis Islandze, abo jak veľo z našich čitateľoch volaju, vov Kastelgardze. Jak znamo, v Ellis Islandze každeho cestovateľa perše povizitiruju, a ľem ked vizitirka dobre vipadňe, pušča ho daľej na žem Ameriki. Jest tu jedna veľika sala, do kterej cestovateľoch zavru, ňiž prez vizitirku ňeprejdu. Ňikdze indzej na švece ňe boškaju še, aľe i ňe plaču ľudze teľo, jak v tej sali, chtora je odhradzena tak, že v jednej vekšej častki nachadzaju še cestovateľe, a vonka, v druhej častki čekaju naňich jich amerikaske znajome, rodzina. Jedno s druhim še prez mreže možu dohvarac, pri čemu keľo še boškaju na radosc uvidzeňa ščesťliveho, aľe ešči vecej plaču,

281 Naša Zastava. 1913, č. 10, s. 13.

ked vizitirka plano vipadla. Bo vtedi ňeščesťlivi cestovateľ ňe Ameriku, ale Európu uvidzi, kdze ho nazad lifruju.

Cleveland, O. Bartha Imre krajan na jednej zabave še poštrajtal zos kamaratom Schmeler Antalom, chtoreho tak ňeščesťlivo uderel, že nasledkom rani o paru dňi zomrel. Teraz bul sud trimani nadňim, tu še mu podarilo preukazac, že totu ranu ľem ňezdobački uderil do Schmelera, i tak ho sud vipuščel, a vislovil za ňevinneho.
Zos jedneho salonu tutejšeho krajana Zakarics Mihálya, kdze vecej hoscoch bulo vonekdi večar o 11-ej vešľi dvojmi lotrove, zos revolverami ozbrojene a počaľi hrožic životu všickim. Jeden z ňich zahašel elektriku, a počaľi rabovac, hoscove še hraňeľi, povstala cala vojna, po chtorej das trojmi tak čežke rani obšahľi, že čežko obstoja na živoce. V tim istim mesce še stalo, že zos Abaujskej (Zsebes) pochadzajici krajan Juhász Mihály še pochorel. Doktore mu povedzeľi, že zos tej chorosci ňit poratunku, a on nadtim na teľo zufal, že sebe život odebral. Zastreľeneho ho našľi na uľici, a dluho, vecej dňi tervalo, ňiž še doznaľi o tim, že jak mu meno.

Homestead, Pa. Tóth Lovas László krajan v tutejšej majni dotknul še zos lampu svoju o električni drut, z chtoreho vichadzajica elektrika ho tak mocno uderila, že na vecej metre ho odrucelo na bok, kdze calkom bez sebe zomgľeti zostal. Odvežľi ho do špitaľa, tam prišol ku sebe na paru hodzini, ale na mozgu taku skazu dostal, že nasledkom teho zomrel.

New Castle, Pa. Vov tutejšej Carnegie fabriki jeden parovi kocel vibuchnul a pri temu Gergely János krajan život utracil, vecej robotňici ale čežko poraňene ostaľi.

New Brunswick, N. J. Pintér Gyula krajan od dlukšeho času oddal še ňemirnej pijatiki, pre chtoru už aňi robotu ňemohol dostac. Minuleho mešaca počal od rozumu odchadzac, a stav jeho na teľo še pohoršil, že ho mušeľi zavrec do domu šaľenich.

Toledo, O. Kantrics András krajan i v starim kraju zbitľivi človek bul, a tu v Ameriki až nad to ňeznal še zmescic do skuri i zavarti bul v harešce za dva roki. Ňeodluha, jak še višľebodzel rozhňeval še s jednim kamaratom Belulács Andrášom, chtori še ho ale potemu, jak še povadzeľi vše hraňel. Pred paru tižďňami zešľi še dvojmi hňevňici na jednim vešeľu jedneho abaujskeho krajana Kovács Istvána. Kantrics še doraz lapel do zvadi, a zatim vicahnul revolver i streľel do Belukácsa, chtoreho zos šmerteľnu ranu trafeneho odvežľi do špitaľa. Tam o paru hodzini umar. Kantrics uceknul, teraz ho poľicia hľeda.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Nagy József, Varga Julia, Molnár Terézia, Sánta Károly, Napredi György, Nagy Ferenc, Potok János, Mi-

halek Bálint, Gorjanics Mátyás, Földman Mihály, Svétec József, Kovács Imre, Német Mária, Pariza János, Gargalics György, Salamon Gábor.[282]

Passaic, N. J. Rev. Adzima L. András, rodak z Dubravi pri Prešove, šarišskej stoľici, sin Adzima Andráša Mészárovits Anni, bul pošvicani za kňaža 15-im febr. 1913. skerz O'Conner D. D. newarkskeho biskupa vov seminariumskim kosceľe Ňepoškverňeneho Počaca P. M., kdze ai svojo školi dokončel. Pred šesc rokami prišol do Ameriki, kdze vstupel na teologični kurzus, a za 3 a pol roka skončel predpisane veci. Budze takoj kalanom vov Passaicu, kdze ai jeho rodiče bivaju už veľke roki, a kdze ai un žil prez vakacie jak klerik. Pri pošvicanki pritomni bul ai biskup Kondelka József zos Milwaukee, Wis., kteri prave ten tidzeň pred pošvicanku otrimoval slavnu missiu v Passaicu v slovenskim kosceľe Do ňebavžatej Pannej Marii. Pritomne buľi na primicioch sam rektor seminariumu, chtori bul hlavnim assistentom biskupovi pri pošvicanki, Rev. Hajtinger, Rev. Szémann János z Elizabeth, N. J., Rev. Schimko János P. z Passaic, N. J., Rev. Weisser Károly z Newark, N. J., Rev. Biskovoványi z Guttenberg, N. J., Rev. Szikora János z Bayonne, N. J. Po pošvicanki novi kňaž pošol do Passaicu z jeho rodičami, kdze v ňedzeľu obetoval svoju peršu omšu Panu Bohu. Pri primicijoch kazeň sam biskup Kondelka József trimal. Manuduktor bul noveho kňaža Rev. McLanghlin Thomas H., D. D., kteri z Innsbrucku pred pejc rokami prišol učic do seminarii. Diakon bul Rev. Reichert Simon konškolar noveho kňaža, a subdiakonom mr. Socha Bronislaus. Na primicijoch nasledujuce slovenske spolki buľi pod zastavami pritomne : Spolek Svateho Štefana Kraľa Uherskeho zos svojima 360 udami, Spolek Svateho Jana Ňepomuckeho, Sv. Imricha, Svatich Cyrilla a Methoda, Spolek Chor Sokolski, Slovenska Passaicka Jednota, Ženski Spolek P. Marii Škapularskej, Spolek Sv. Alžbeti, Sv. Anni, Sv. Margiti, Spolek Sv. Ružanca šarišski a špišski, Slov. Ženska Passaicka Jednota, a Spolek Dzecinski Maleho Ježiška. Takže veľki počet bul pritomni školskich dzecoch, ktere pod opaternoscu mňižkoch domiňikanskich buľi tiž zos svoju zastavu pritomne. Prof. Rigasz István, diplomatični učiteľ a orgaňista už šesc mešace pracoval, abi še zaobstaral o dobre špivaňe. Dva chori špivaľi dzivčata a mlade ľudze. Po Omši osobňe požehnaňe dostal každi pritomni a na pamjatku krasni obrazek. Bohu slava za Jeho milosce! Jeden pritomni krajan.

Youngstown, O. V tutejšej cirkevnej obci katoľickej dlukši čas ňepokoj panoval nasledkom chtoreho doterajši duchovni Rev. Gallena svojo preložeňe pital na druhe mesco. Urad svuj teraz pred paru tiždňami odevzdal nastupcovi svojemu, Marczinkó János pľebanovi, chtoreho verice bars vdzečňe prijaľi.

Cleveland, O. Zos Abaujskej, obci Makranc pochadzajici krajan Takács András už 26 roki prebival v Ameriki. Ňemi bul, aľe bars ušilovni. Ešči v tich časoch prišol do Ameriki, ked ňebuľi take bars ostre zakoni pre privandrujucich. Dosc veľkej chudobki sebe nagazdoval. Teraz pred paru tiždňami še na čimška tak

282 Naša Zastava. 1913, č. 11, s. 13.

mocno pohňeval, že ho na šerdcu poraželo. S veľkim posunovaňom odprovadzelo ho veľke množstvo ctiteľoch na jeho pohrebe.

Detroit, Mich. Kuti Vince krajan vov opitim stave prišol jedneho dňa domu, a dzivče svojo do diatru chcel vžac. Matka to – z ohľedu na jeho stav, že ňevlada na nohoch stac – ňechcela dozvoľic. Kuti počal še procivic, a jak už ňemal inakše argumenta, vicahnul revolver a streľel na ženu, chtoru ňebezpečňe poraňenu odvežľi do špitaľa, mordara aľe poľicia zavarla do hareštu.

Warnock, O. Cservenyák István krajan od ošemnac rokoch žil vov svornosci zos svoju manželku do teho času, ňiž pre jednu važnu famiľiarnu zaľežitosc zavolaľi ho domu do stareho kraju na kratki čas, a žena v Ameriki ostala potemu jak še do Ameriki nazad vracel, žena mu zos jednim kvartiľňikom ucekla, Szabó Bálint mu meno bulo. Jak Cservenyák po svoju ženu pošol, Szabó ho napadnul a zos revolverom zastreľil.

Bridgeport, Conn. Szemán János krajan, abaujski rodak, chtori jeden čas v šarišskich Kendzicoch bul za vachtara pri žeľezňici, a potom pred 32 rokami do Ameriki vivandroval. Un bul jedenasti, chtori tu v Bridgeportu še usadomil, a perši dom sebe vibudoval. Preto ho ai pioňirom volaľi. Teraz po dlukšej chorosci zomrel. S veľku spoluuterpnoscu sprovadzaľi teho všeobecňe obľubeneho stareho amerikanskeho krajana na jeho poslednej cesti ku cintiru.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Veber Ferenc, Tokár Anna zos 11 ročnim sinom, Hosszúrét (Sáros), Milnyicsák Terézia (Zemplén), Petkovics Tamás, Vancso János, Lavasics Miklós, Mihalyuv Mihály, Mátyás Eszter, Petrusz Erzsébet, Tokaj (Zemplén), Vanyó András zos ženu, Vilmány (Abauj), Székely János, Tislér János, Molnár Anna.[283]

Assentirka. V lipjanskim pochodze dňa 10 – 11-eho marca bula hlavna assentirka otrimana. Povolane buľi 1062 regrutci, postaveľi še 162, assentirovaľi 49 (lipjanskich 3) vov Ameriki še pretrimuju 900.

Vivandrovaňe. V mešacu februaru zo Zempľinskej stoľici 131 ľudze vivandrovaľi do Ameriki. V tim istim čaše z Ameriki nazad še vraciľi do kraju 142. Slovom, nastal ten zridkavi pad, že vecej prišľi domu, jak odešľi do Ameriki.

Norton, Va. V tutejšej baňi v jednim tiždňu dvojmi krajaňi utraceľi život. Kovács János 33 ročni, rodak zos Abaujskej, obci Nagyida, skerz jeden majnovi motor bul zabiti, druheho, Kassai Sándora zaš jedna hromada uhľoch prisipala na šmerc. Obidvojmi gdovi ai drobne dzeci zohabeľi po sebe.

Cleveland, O. Molnár János krajan pred paru tiždňami z nočnej praci svojej domu išol. Na štoku bival, jak ku verchu došol, vistupil na jedne dzvere, na chto-

283 Naša Zastava. 1913, č. 12, s. 12.

rich ňebuľi garadiče, spadnul, a pri temu še tak mocno uderel na hlave, že na poli mertveho ho odvežľi do špitaľa, kdze potom o paru hodzini takoj i umar.

McKeesport, Pa. Zos Abaujskej pochadzajiceho krajana, Spisák Jánoša, 7 ročni mali chlapčik uvešil še na jeden iduci veľki vuz, chtori veľku terchu vezol. Jak vuz do huri išol, pomali cahaľi koňe, aľe dolu brehom ňevladaľi spirac, ta vuz bars mocno počal še kulac, od čeho še chlapec zľeknul, a počal schadzac z voza, skočic chcel, aľe tak ňeščestlivo skočel, že ho koľeso prešlo, a pri tim še tak mocno potlukol, že o paru hodzini zomrel.

Trenton, N. J. Johó János krajan zos manželku vov veľkim ňepokoju žil, ňepokoj pevňe pre paľenku povstal, a pijatika pevňe pre ňepokoj. Nasledek pijanstva bul ten, že vecejrazi zapozdzil z roboti, preto ho perše štrofaľi, potom ho ai vipuščeľi z roboti. Nadtim taki dešperatni ostal, že še zastreľel, a nasledkom rani o paru hodzini zomrel.

Racine, Wis. Minulich dňoch jedneho na falatki potarhaneho človeka našľi na tutejšich žeľezňičnich šinoch. Ňebulo poznac mu aňi tvari, aňi šati potarhane ňemaľi žadneho znaku, ľem potom jak daľej hľedaľi, našľi jednu ruku, na chtorej zos ihlu vitetovirovano bulo teľo : G. J. 13-ti husarski repiment. Vedľa teho počala poľicia vihľedovac, i tak potom višlo na verch, že zabiti človek je našim krajanom, meno jeho Galya János, a jak v kraju pri husároch služel, vedľa vojenskeho običaju sebe dal vipisac na ruku. Po tim ho spoznaľi, už ho maľi do prikopi pohrebac, tak potom vinašľi še poznate, chtore mu poradni pohreb zrobeľi.

Cleveland, O. Zos jednu tutejšu krajanku, 16 ročnim dzivčecom Svintek Veronu še stalo, že jak jedneho večara zos fabriki domu išla, stretľi še s ňu dva ženske, chtore jej papriki nasipaľi do očoch, a potom ju ulapeľi, i odvlekľi do jedneho planeho domu, kdze ju na ňešľechetne skutki prez cali tidzeň primušovaľi, ňiž še jej podarelo uceknuc. Poľicia teraz hľeda tich zlodzejskich mordaroch pocľivosci, chtore ucekľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Huker Erzsébet, Tuli János, Nagykapos (Ung), Kernya Anna, Sturm Rozália, Geréb Ágnes, Nagy Sándor, Nizsalocky József, Tály (Zemplén), Pap Jakab, Váczi Mária, Holozsai Antal, Kiss Ferenc, Filip János, Kancsó Bálint, Piskóti Teréz, Szikszó (Abauj), Spuklár Mária, Fülöp Anna, Fertely Katalin, Balázs Ferenc, Flaumer Ferenc.[284]

Pokutovane konduktore pre podporovaňe zakazaneho vivandrovaňa. Spomľi sme už o tim hrišnim spolku, v chtorim še okrem prezeša Bene Istvána, sina obišovskeho minara šučastňiľi ňektere konduktore Kassa-Oderbergskej žeľezňici, a chtore ľehkovericich ľudzi prez hraňicu prepomohľi, žebi do Ameriki

284 Naša Zastava. 1913, č. 13, s. 9.

vivandrovac mohľi. Barďiovska poľicia hraňična teraz sudzila v tej zaľežitosci a prestupiteľoch zakona pokutovala od 10 dňoch do 2 mešacoveho hareštu, taktiž zos peňežnu pokutu od 100 korunoch do 600. Společňici štrofane od každeho vivandrovaneho kolo 180 – 200 koruni braľi placi, tak, že dochodek jich urobil kolo 32 tišic korunoch. Společňici dostaľi svoju zasluženu pokutu, aľe hlava tej bandi, chtora druhich šikovala do Ameriki: ucekla. Bene István ňe ľem druhim spomahal do Ameriki prejsc, aľe i sam sebe pomoch, a pred zasluženim trestom uceknul do Ameriki.

Zabiľi ju. Minuli tidzeň na chotaru obci Barkaszo jednu žensku našľi zabitu. Tak povedaju, že to Dikun Mária. Z Ameriki išla domu. Pevňe dakemu zradzila, že peňeži ňeše zo sebu. Pre tote peňeži ju chtoška zabil a okrad.

Jak z Ameriki do domu prišol. Fülöp Ferenc rolňik zos obci Szögyén (stoľica Győr) pred ošem rokami vivandroval do Ameriki, doma zochabel manželku a svojo 4 dzeci. Po ošemročnej kervačnej roboti udarelo še mu das 8 tišic koruni zgazdovac, ktere peňeži žeňe do domu poslal. O manželki ňedavno to pisal mužovi jeden ňeznami do Ameriki, že ona zos Takács Vendelom bars v dobrim praceľstve žije. Fülöp Ferenca meržela tota vec a prišol do domu. Doznal še, že žena vjedno zos Takácsom prekeľtovala peňeži. Zvadi še začaľi zo ženu a zos Takácsom, kteri je jeho sušed. Pred paru dňoma po jednej takej zvadi Takács zos nožom uštichnul Fülöpoveho sina. Vov 20-tim marcu zas še začaľi vadzic pre ženu. Medzi tim stari Fülöp vicahnul revolver a z ňeho dvaraz do Takácsa streľel. Takács ku dzverom svojeho bivaňa došol, tam aľe spadnul a o paru minuti umar. Fülöpa zotrimaľi.

Vivandrovac chceľi. Žandare v obci Beszkid zotrimaľi 5 ženi, chtore s jednim chlopom chceľi bez pasu vivandrovac do Ameriki. Provaditeľ zavčasu obačel žandaroch, i podarelo še mu do ľesa uceknuc. Žandare ho hľedaju.

Wehrum. Pa. Mándoki György krajan na jednej tutejšej farmi bival a gazdoval. Ku gazdovstvu prislucha, jak to už običaj, ai jeden kundis pes, chtori dom vartuje. Mándoki mal jedno 6 ročne dzivčatko, chtore jak raz ku farmi še pribľižovalo, skočel pes naňho, a strašňe ho pokušal. Ňe ľem tri paľce mu z ruki odkušel, aľe i tvar mu tak bars pokaľičel, že prez cali život budze nošic znaki.

Windber. Pa. Zos Abaujskej obci Bodvaszilas pochadzajici krajan Spisák János v tutejšej uhľovej baňi pracoval, jak še naraz povala nadnim zavaľela, a ho na šmerc pridušela. Vov vspolku žadnim ňebul, tehdi na gdovu a široti ňič ňezostalo, pohreb ľem zos milošerdenstva mu zrobila kompania baňova, bo inakši bi še mu buľi skladaľi miloserdne ľudze.

Cleveland. O. Prenner József krajan salon, karčmu ma na tutejšej Lorain-ave uľici. Bivaňe aľe indzej ma. Jak teraz jedneho večara zavrel karčmu a zos utarchovanima peňežmi domu išol napadľi ho pejcmi – jak hutori – slovenske parobci, a jeden z ňich ho zahmaľel zos žeľeznu paľicu, tamte doraz mu peňeži

odebraľi, a jeho na poli mertveho na uľici zochabeľi. O chviľku ku sebe prišol i povedzel poľicii vec, chtora zlodzejoch hľeda.

Charlestow. W. Va. Na tutejšej okoľici medzi baňasskima robotňikami veľki štrajk a ňepokoj panuje. Poňevač strajkere ai rabovac a druhi ňečin počaľi dokazovac, poslaľi vojsko naňich. Strajkere vojsko zos puškami vitaľi na to ai vojaci počaľi striľac, tak, že v tej vojňe 16 ľudze umarľi a viššej štiracec poraňene ostaľi.

Iselin, Pa. Zámbó László krajan s jednim kamaratom svojim nocnu pracu konal vov tutejšej baňi. Pri tim ho jedna uhľova skala pripučela. Kamarat še ušiloval ratovac svojeho spolurobotňika, aľe ňevladal sam. Bľizko ňebulo ňikeho pri ňich, ňiž zos majni višol a druhich ľudzi privedol, doteľ zos Zámbó Lászlóvá duša višla.

Warrensdale, Pa. Električna žeľezňica, chtora medzi mestami Pittsburgh i New Castle chodzi teraz ňedavno prešla jedneho staršeho človeka. Zos taku chitroscu išla, že ho na sto metre odrucela. Mašina stanula, cestovateľe zešľi, čežko poraňeneho človeka dzvihľi a ho daľi ku doktorovi odňesc, aľe na draže zomrel. Ňenašlo še človeka, chtori bi bul znal, že co je za jeden, až potom na treci dzeň ho spoznal jeden robotňik a to povedal, že Szabó János mu meno, a že je poľak. Naturalna vec, že našim krajanom budze.

Scranton, Pa. Bakavecz Albertova višla na paru minuti von z domu coška kupic pre dzeci, chtorich trojich za ten čas vov chiži zochabila. Teľo co višla zos ňeznamej pričini povstal oheň, zhorel cali dom, ba ai popri temu vistavene druhe dva domi, a ňiž matka še domu vracela všicke trojo dzeci tam zhoreľi. Aňi jich mertve cela ňenašľi, na prach še obraceľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Polgár Sándorova zos šesc dzecmi, Beke Éva, Sused Borbála, Kolibar Agnes, Schmid Erzsébet, Kovács János. Kövér Istvánova zos dvoma dzecmi prišla tu, chtore še jej na draže na šarlach pochoreľi. Tu ju zotrimaľi, a dzeci do špitaľa internovaľi, kdze obidvojo umarľi, perv ňiž bi zašľubeni kraj Ameriki uvidzeľi buľi.[285]

Sklamane vivandrovňici. Babin Jánošova a Babin Andrášova z obci Izbugyabéla bez pasu chceľi isc do Ameriki. Szolej Mihály jich provadzel. Hurami, ľesami vedol jich až na hraňicu, tam aľe žandaroch obačeľi. Szolej totu poradu dal ženom, žebi mu oddaľi peňeži, un ucekňe, žandare aľe ženom ňič ňezrobja, ked peňeži ňenajdu pri ňich. Ženi to uveriľi i oddaľi mu 1400 koruni. Až na druhi dzeň ho ulapiľi, aľe peňeži už ňenašľi pri ňemu, ba mocno taji, že dostal od ženoch dajake peňeži.

285 Naša Zastava. 1913, č. 15, s. 10.

Hastings Upon Hudson. N. Y. Vov tutejšej žeľeznej fabriki pracujuci krajan Ress János vikuľoval s druhima vecej chlopami jedno preveľike žeľezne koľeso, coška še stalo pri jednich dzveroch, jeden z robotňikoch še pošľisknul, tamte še od teho na teľo zľekľi, že puščeľi koľeso, chtore spadlo na Hess Jánoša, a ho na šmerc pripučelo.

Dayton, O. V tutejšej žeľeznej fabriki Zapatki József krajan pri roztopenemu žeľezu konal robotu. Pri temu spadlo mu jedno čežke žeľezo na nohu a tak mocno ho potluklo, že mu nohu po koľeno odrezac museľi. Vov tutejšim st. Elisabeth špitaľu ho pilnuju.

Homestead, Pa. Strašna tragedia še stanula v tutejšim mesce pre pijatiku. Zos obci Deregnyő pochadzajici krajan Petro János, poslal do kraju po svoju ženu, chtora zos troma dzecmi takoj i prišla. Petro ju privital pri žeľezňici aľe v takim opitim stave prišol jej v streti, že ľedvo znal na nohoch stac. Jak domu došľi, žena mu na oči virucovala, že jak može bic takim opilcom. Petro na to vicahnul revolver, a streľel na ženu, zatim obracel revolver, a sam še zastreľel. I žena, i un duškom umarľi. A tri široti bez všickej podpori na miloserdenstvo druhich ľudzi zostaľi - pre paľenku.

McKeesport, Pa. Zos abaujskej obci Váralja-Ujfalu pochadzajici krajan Sándor János še pochorel. Dlukši čas ho piľnovaľi vov tutejšim špitaľu, koňečňe ai na operaciu prišlo, s chtoru mu chceľi život oratovac. To še aľe ňevidarilo, bo Sándor nasledkom operacii zomrel. Gdova zos ošem širotami zostala po ňim.

Bridgeport, Conn. Interessantne vešeľe bulo tu teraz ňedavno. Zos abaujskeho Jászóva pochadzajici krajan 64 ročni Szenczi Imre zunul svuj gdovecki stav a ožeňil še. Na vešeľu "mladej" parki veľo krajanoch bulo pritomnich.

New York, N. Y. Minulich tiždňoch bul trimani sud nad tima zlodzejskima agentami, Uberal Józsefom a jeho společňikom Boris Sándorom, chtore medzi našima krajanami manipulovaľi, a zos všeľiakima klamstvami viludzeľi odňich viššej jak 50 tišic dollaroch. Naš uherski konzulat jich pred sud postavil, a tu jich odsudzeľi na štiri ročni i ošem mešačni harešt.

Clifford, Ill. Vojcsik István krajan už 32 roki pracoval vov všeľijakich tutejšich uhľovich baňoch, ňiž koňečňe predči v ňich ztracel život svuj. Jak išol na ambice baňovim, išol zaňim jeden lokomotiv, chtori vezol vecej vagoni zos uhľami pulne. Vistupel še mu, a potom išol daľej. O jedno okamžeňe čuje nove hurčeňe, aľe to ľem v jednej sekundze bulo, chcel še mu vistupic, aľe ňedoscihnul. Zos predešleho cugu odervaľi še tri vagoni, chtore zos veľku chitroscu ľeceľi na prikrich šinoch dolu do baňi. Vojcsik István spadnul pod koľesa, chtore ho na falatki potarhaľi.

Newark, N. J. Vov tutejšej žeľeznej fabriki krajan Bauer Lajos pri brusoch mal robotu. Pri temu odlamal še jeden veľki falat zos brusa, a s veľku chitroscu tak zahmaľel Bauera po hlave, že ho mertveho vžaľi von zos fabriki.

Cleveland, O. Zos Abaujskej pochadzajici krajan Szalay János, ma jedneho sina 17 ročneho, tiž János, chtori bez všickej pričini odešol z domu, a vecej še ňenavracel. Rodiče še obavaju, že dajake zlodzeje ho zamordovaľi, bo krasnu zlatu hodzinku nošel pri sebe. Poľicia ho hľeda, aľe prešľi už vecej tiždňe, a chlapca ňit.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Vas Margit, Kos Borbála, Suha Ilona, Priscsák Teréz, Antal Péter, Jasics Paula, Maruscsak Anna, Hrapkó (Sáros), Petrik István, Palcsó Mária, Koreny Julia, Lesnyák Gyula, Novák János, Nedec (Szepes), Mihalykó Anna, Felsofenyves (Sáros), Lórincz Veron, Hernádvécse (Abauj), Kocsán Borbála, Forró (Abauj), Jakubov János, Csáklyó (Zemplén), Bacskai Julia, Hiszem Iván, Petrik Anna, Hernádvécse (Abauj).[286]

South Bethlehem, Pa. Dvojim švindlerom krajanom pošidaľi na lep ľehkoverice krajaňi tutejše. Poskladaľi svojo peňeži do jich bankoch, chtore potom jedneho dňa prazdne našľi. Meno tich bankaroch na skridloch Mészáros Lajos, druhi Mészáros Gyula. Jedneho poľicia už ulapela v New-Yorku, prave vtedi, jak na šifu šidac mal zos ukradnutima peňežmi. Petnac tišic dollare mu našľi v kešeňoch, druheho poľicia hľeda a už je mu tiž za petami.

Windber, Pa. V tutejšej baňi pracujice krajaňi zos Baújskej pochadzajice Nagy András, Báber János ai Bodnár János vjedno pracovaľi vov Berwind Coal majnoch. Zavaľela še nad ňima povala, dvojmi ostatňe jakoška ščestľivo viskočeľi, aľe treci Nagy už ňevladal vinsc, kameňe ho prisipaľi. Dluhi čas tervalo, ňiž ho z pod preveľikej terchi vicahľi, aľe na vtedi ňebulo už v ňim života.[287]

Assentirka. Na terajšej hlavnej assentirki z obci Erzsébetháza zos všickich troch klassoch 37 vojopovinne povolane buľi, z chtorich še aľe aňi jeden ňepostavel, poňevač su všicke v Amerike. Smutni visledek je to!

Chicago, Ill. West-Pullmanske ribare v minulich dňoch mesto ribi, mertve celo jedneho krajana, zos Abaujskej, Nagyida pochadzajiceho Szűcs Istvána vilapeľi, chtori v rozume pobalamuceni še rucel do vodi pred vecej tiždňami. Jak še aľe ňeščesce stalo, vtedi ho ňijak ňemohľi zos vodi vilapic, až teraz po uplinucu vecej tiždňoch našľi mertvolu jeho. Žena i štvero dzeci zostaľi poňim.

South Bethlehem, Pa. Tutejše katoľicke verice daľi še do chvaľitebnej praci budovaňa jedneho noveho Božeho chramu, chtori viššej pejdzešat tišic dollare stac budze. Veľku zasluhu ma v tim pohibe horľivi katoľicki duchovni Kovách Lajos, aľe častku ma v tej veci ai chirešni, z Uherskej pochadzajici ociľovi miľionar Charles Schvab, chtori vidal rozkaz, že v jeho ociľovich fabrikoch napozatim v ňedzeľu ľem tote budu robic, chtore do pecoch topic maju, a všicka ostatňa praca stac budze. S tim počet tich, chtore ku službom Božim prichadzac zvikľi,

286 Naša Zastava. 1913, č. 16, s. 12.
287 Naša Zastava. 1913, č. 18, s. 10.

tak veľki zostal, že še do terajšeho koscela pomescic ňeznaju, zato mušeľi prisc na mišľenku budovaňa noveho koscela.

Smithton, Pa. Ňesmirňe plani a zos smutnima visledkami storazi spojeni običaj našich amerikanskich krajanoch, že po žeľezňičnich šinoch tak prechadzaju, jak doma na poľu po poľnich chodňikoch. Obzvlaštňe vtedi bi maľi dupľovano pozor davac, ked paľenka v ňich trajbuje. Tak še stavaju potom ňeščesca, jake še i teraz stalo zos dvoma krajanami: Varga Jánošom a Szekeres Jánošom, tutejšima robotňikami, chtore vov podnapitim stave po žeľezňičnich šinoch išľi domu, prišla jedna mašina, chtora obidvojich na šmerc potarhala. Varga ňebul ženati, Szekeres aľe zochabel gdovu zos štiroma širotami; zos Ungvarskej stoľici pochadzal.

Cleveland, O. Pred dvoma rokami še stalo, že krajan Árva Imre bez najmenšeho slova zochabel ženu svoju zos dzecmi, a sam pošol dzeška švet za očami. Ňebulo čuc o ňim žadneho chiru, jakkoľvek žena i na verchnosci oznamela ňevernosc svojeho manžela. Teraz ňezdobački, po dvoch rokoch postavil še domu. Žena aňi ňemala času ku temu, žebi ho privitala bula, prišla poľicia i odvedla ňeverneho manžela do hareštu. Postaveľi ho pred sud, kdze na 200 dollare peňežnu pokutu ai na jeden ročni harešt ho odsudzeľi pre svojo poľovaňe.

Detroit, Mich. Tutejši krajan Magyai Károly pri praci vov jednej fabriki ňezdobački dotknul še električneho drutu. Prud elektriki na šmerc ho zabil. Gdova process zadala proci fabriki.

Braddock, Pa. Hangodi József krajan bars tuňo chcel še prevesc do sušedneho mesta, ňevimeňel kartku na žeľezňicu, aľe na jeden nakladni cug še uvešel, jak už v najvekšim behu bul. Vidrapal še na vagoni a tam šedzel. Naraz obačel, že žeľezňica še indzej kruci, jak kdze un mal isc, skočel zos voza, v noci bulo, aňi sam ňeznal, jak skočil, bo do vodi spadnul a tam še v ňej zaľal.

St. Louis. Barta Károly krajan v tutejšej žeľeznej fabriki pracoval. Pri pecu, kdze še žeľezo topilo, stal še vibuch, chtori ho na teľo popaľil, že ho vov bezvedomim stave odvežľi do špitaľa, kdze ho doktore piľnuju, aľe ňemaju ufnosci ku temu, žebi še vizdravic mohol.

Bridgeport, Conn. Simon Ferenc kupec tutejši na automobiľe išol skupovac coška. Na draže mu v streti išol krajan Gefrovics Pál na bicikľu. Ňemal času še mu vistupic i tak ňeščestlivo ho prešol, že ešči totu istu noc zomrel.

Cleveland. O. Mikó Bertalan bars plano zaobchadzal zo svoju manželku. Ustavičňe ju mučel, bil, tak že sušedzi ho zažalovaľi pred poľiciu, kdze ho ai odsudzel richtar na 25 dollare strof a tricec dňovi harešt.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tóth István, Gavlya Anna, Turzuly Emma, Szokol Magdolna, Harasz Anna, Molnár Julia, Máthé József,

Dudás Erzsébet, Kiss Anna, Lekár János, Szkladani Cecilia, Simon Margit, Szabó János, Kórusa Éva i Mária, Major Julia, Béres Julia, Németh Erzsébet, Ruzsnyák Mihály.[288]

Chesswick, Pa. V tutejšich majnoch Harwich, jeden slovenski robotnik še povadzel zos amerikanskim robotňikom, pri tej zvadi ałe slovjak zvicežil, i tamte kamaraci mu pravdi daľi. Tota okoľičnosc amerikana do takej zlosci privedla, že še chcel vimscic nad slovjakom, pristrehnul naňho v kapure. Jak tak stal ozbrojeni, prišol jeden cudzi krajan, Huszti Mihály prave do teho domu, amerikan ho ňespoznal, i počal naňho striľac, a striľal doteľ, ňiž ňevidzel, že obeta jeho pomsti spadla. Zatim uceknul. Huszteho na šmerc zastreľeneho odvežľi do šmertňici, a mordara hľeda poľicia

Cleveland, O. 31 ročni krajan Tomas Mihály dzeška v mesce chodzel, kdze mal roboti, jak še domu vracel, na uľici Main kolo jedneho tri štokoveho domu išol, kdze robotňici prave zos čerepom zakrivaľi dom. Jak Tomas tam došol, spadnul jeden veľki čerep dolu, a tak čežku ranu zrobel mu na hlave, že jak ho zos kervu zaľateho odvežľi do špitaľa, doktore povizitirovaľi mu ranu, a to povedzeľi na ňu, že čežko zostaňe bidni Tomas pri živoce.

Granite City, Ill. Tutejši krajan Császár György od veľkej praci prepluženi rozum ztracel, a v takim stave v rozume pobalamuceni še zastreľel. Prave ten isti tidzeň mal nadejsc jeho starši brat do Ameriki ku ňemu, chtori teraz ho už ňikda vecej ňeuvidzi.

Cleveland, O. Varga János krajan na pijatiku še dal, co zarobel ta prepil, tak, že už štiri mešace ňepriňesol aňi centa domu. Žena zos dzecmi doma od hladu dobre ňepohinuľi. Sušedzi oznameľi totu okoľičnosc na sudze, kdze richtar calu fameľiu predstavic dal pred sud, a še vipital ženi, či to pravda? Žena od strachu pred rabiatnim mužom tajela, vtedi še obracel richtar ku malemu, dvanac ročnemu dzivčecu Vargovemu po angľicki, že jak še ma vec, poňevač otcec po angľicki ňeznal, šmele vipovedzela pravdu na otca, že pije, matki ňeda ňikda aňi centa, ałe tim vecej bitki. Na toto vipovedzeňe dzecka richtar odsudzel Varga Jánoša na jeden sto dollaroch peňežnu pokutu, a okrem teho zavarľi ho do robotneho hareštu na jeden cali rok, žebi še naučel robic, a co tam zarobi, to žeňe daju.

Huntington, Pa. Zos Abaujskej obci Hernádvécse pochadzajici krajan Palencsár István v tutejšej baňi uhľe kopal, pri tej praci tote dňi spadla naňho jedna preveľika skala, chtoru petnac ľudze odkuľac ňevladaľi; mašinu mušeľi priňesc, a tak ňeboraka Palencsára ztamadz višľebodzic. Ałe jak ho vicahľi, vtedi už mertvi bul. Ženu i drobne dzeci zochabel po sebe.

288 Naša Zastava. 1913, č. 20, s. 9.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Balog Anna, Hamar Vince, Kis Mária, Sefcsik János, Szántai György, Horvát Ivánd, Bordi György, Kleiner Miklós, Pápai György, Tál Jolán, Smik Mihály, Szenesi Eszter, Majer Katalin, Tifik József, Kuti Laura, Nyíri Erzsébet, Molnár Róza, Parsaik Mária, Velejte (Zemplén), Kovács Mária, Szepsi (Abauj), Gödri Kornélia, Rácz Erzsébet, (Zemplén).[289]

Klamar. Szabó Sándor vecejraz trestani agent od Angyal Andráša gazdi obci Széplák a jeho společňikoch 300 koruni viklamal s tim, že jich do Ameriki prevedze. Ked peňeži už v ruke mal, šumňe gazdoch v kraju ochabil sam ale na ňezname mesco uceknul.

Chicago, Ill. Pri žeľeznici Northwesthern Railroad Co. zahinul jeden krajan. Ľem teľo še mohol doznac, že jeden lokomotiv, chtori šiboval, ho prešol, a že meno jeho Megái József. Ostatne okoľičnosce, že chto je pričina jeho šmerci, pevňe ňikda ňichto še ňedozna, bo ostatne robotnici su amerikani, chtore na kompaniu ňič takeho ňebudu švedčic pred sudom, z čeho bi ona škodu mala.

Elyiria, O. Pred paru mešacami v tutejšej ociľovej fabriki jedna mašina odrezala Pintye László krajanovi jednu nohu. Chcel še z počatku virovnac dobrim spusobom zos fabriku, žebi mu zato dajakej vinahradi daľi, ale to tam aňi čuc ňechceľi. Preto calu zaľežitosc oddal konzulatu, kdze fabriku pred sud postaveľi, a teraz pri pojednavaňu odsudzeľi fabriku na 1200 dollare odškodne.

So. Amherst, O. V tutejšej kamennej baňi, kdze doteraz kolo tišic robotňikoch pracovalo, vibuchnul štrajk. Najsmutňejša vec, že medzi ňima kolo 60 famiľie našich krajanoch še tiž nachadzaju, chtore takim spusobom veľku škodu cerpja, a vera ňit ufnosci, žebi štrajk s dajakim – pre robotňikoch dobrim – visledkom še skončil. Našo krajaňi pri takich štrajkoch običajňe ňe ľem na ten čas utraca pracu, ale i potom na jich mesco už ňe krajaňi, ale druhe cudzožemci pridu.

Chicago, Ill. Pred paru tiždňami tutak veľka bitka bula medzi krajanami v jednej karčmi, pri chtorej priľežitosci dvojmi braca Horváth Péter i Károly ai zos nožami vojovaľi, a vo vojne i životi ľudske zahinuľi. Pre totu rozpustlosc buľi postavene pred poľiciu, ale sebe vžaľi fiškaľa, chtori zaňich kauciu 400 dollaroch zložel. Teraz malo bic pojednavaňe pravotne, oňi ale obidvojmi ucekľi. Tak teraz ňe ľem pre perši vistupek, ale i pre kradež kaucii budu pokutovane.

Buffalo, N. Y. Tragična udalosc stala še tu vov fameľii jedneho krajana Básti Lajoša, chtori pred dzešec rokami prišol tu do Ameriki i zos ženu, doma ľem jedneho 5 ročneho chlapca zochabeľi s tim umislom, že ľem jeden-dva roki tam pobudu a potom še i tak vraca domu. Ľemže jim dobre išlo v Ameriki, zos jeden-dva rokoch ostaľi dzešec. Teraz ľem to jim chibovalo ku pelnemu ščescu,

289 Naša Zastava. 1913, č. 23, s. 12.

žebi i jich sinaček s ňima bul. Posbirala še matka do kraju a priňesla sina, chtori už petnac ročnim dričnim šuhajom virostnul. Ľemže jich radosc ňetervala dluho, o tri dňi, jak še z kraju do Ameriki vracel, chlapcu še coška ňezdobrilo, i pri všickej doktorskej pilnosci medzi paru hodzinami zomrel. Tehdi ľem po šmerc sebe prišol do Ameriki.

Homestead, Pa. V tutejšej baňi Steel Corporation uhľovi prach vibuchnul, pri temu pejc robotňici na šmerc še zabiľi, a druhe pejc bars čežke rani obšahľi, medzi tima mertvima buľi dvojmi krajaňi, Ivádi Sándor ai Lukics György.

Beaver Falls, Pa. Zos Zempľinskej (Tája) pochadzajici krajan Magyar Nándor v sušednim mesce bul na zabave, v noci še vracel domu, ale ňeišol po draže, ale žebi sebe zmenšel drahu, prešol prez jeden žeľeznični most, na chtorim ľem čiste šľepire ai šini buľi, a medzi šľepirami, jak to v Ameriki često vidzime, prazdne dziri buľi. Magyar pevňe bul kus nadhnuti, jak na stredek mosta prišol, ňestupel, dobre, noha še mu pošľiskla do dziri, i spadnul do vodi, kdze še zaľal.

Stamford, Conn. Zos Abaujskej Göncruszki pochadzajici krajan Rohály Pál pred dvacec rokami prišol do Ameriki, kdze sebe zgazdoval teľo, že i dlužstvo viplacel, i sebe peňeži naskladal. Pred troma rokami pošol domu do stareho kraju, ale ňebul tam dluho, chcel ešči vecej dollaroch nazbijac, teraz ňedavno vracel še zaš do Ameriki, i počal naznovo robic. Ľemže slabeho zdravja človek čežku robotu ňevitrimal, o kratki čas zomrel, ľem paru dňi bul novim amerikanom.

Bradley, O. Kazal András, 30 ročni krajan od bars čežkej roboti, chtoru tu ušilovňe konal, na teľo še pochorel, že ho do špitaľa vžaľi a tam ho doktore opatreľi. Medzi tim počal rabiatnim bic, i vibuchla naňim calkom šaľenosc, tak, že ho do domu šaľenich zavrec mušeľi. Ňit ufnosci, žebi še vizdravic mohol.

Pittsburg, Pa. Kaimanovszky József vov tutejšich uhľovich majnoch pracoval, a v tej roboce o život prišol. Ked še take ňeščesce staňe dakdze, konzulat počina vihľedovac, či po tim zabitim robotňikovi dachto ňezostal. I po teho Karmanovszkeho šmerci od januara pošilal konzulat ľisti, ale dosc plano, že našo krajaňi na take uradne ohlasi ňič ňedaju. Karmanovszkeho gdova teraz po pejc mešacoch počala še dovedovac o svojim mužovi, ale už pozdno, pravo na vinahradu utracela, tim baržej, že medzi tim časom i tota kompania, kdze ňebožčik robel, tiž prepadla, bankrotirovala.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bogányi Ignác, Balog Mária (Zemplén), Kemény György, Nemes József, Monori József, Mandek Zsófia, Rakata Istvánova zos dzecmi, Józsa Julianna. Lévai Jenő, Sárik Julia, Orsó István, Ilosvay János, Humer Miklós i Terézia, Dacs Károly, Őri Bálint, Vajtos Anna, Bényi Mihály, Pukolek Antal, Drozda György (Ung), Boros Róza,

Hruscsik Mária. Kopcsák Anna, Sadlon Anna, Szabó János, Nagysáros (Sáros), Czink Mihály, Farko Gábor.[290]

Riverside, Cal. Kdzekoľvek še v Ameriki dajake vekše ňeščesce povodzi, zridkava vec, žebi medzi obetami dajedneho z našich krajanoch ňebulo. I teraz še stal jeden dinamitovi vibuch v tutejšej kamenej baňi, pri chtoremu pri dinamitu pracujuce šidzem robotňici na falatki potarhane do luftu virucene buľi, potom nasledkom vibuchu zvaľel še jeden mur na ňižej pracujucich robotňikoch, a z tich triidvacec na šmerc zabil, vecej z ňich okrem teho bars čežko poraňil. Medzi tima zabitima jest jeden krajan, Pákozdi István, ai okrem ňeho druhe šescmi, chtorich mena aľe su ňezname, zato, bo še ňedaľi za uhroch zapisac, aľe za slovjakoch.

Luzerne, Pa. Szűcs István krajan v tutejšej baňi pracoval zos svojima dvoma švograma. Šachta podeparta bula zo slupami, chtore aľe medzi šidzem rokami už zhňite buľi, preto še prelamaľi, a zos povaľi jedna preveľika skala še natich troch robotňikoch zvaľila. Dvojmi z ňich zavčasu odskočeľi, Szűcs aľe še vracel ešči po svuj čakan, chtori potom zo životom mušel zaplacic, skala ho na šmerc pripučela.

East Youngstown, O. Tuloczky János krajan, kovaľski tovariš, zos tutak narobenim dlužstvom prešol do sušedneho mesta Sharon. Tam še mu aľe ňedobre vedlo, tak tehdi še vracel nazad do Youngstownu, kdze od ňeho Schönfeld József skľepar stare dlužstvo pital. Na to še Tuloczky pohňeval, a povedal, že un toto dlužstvo už zaplacel. Na to ho Schönfeld postrašel zos poľiciu, un aľe vibral revolver, a počal na Schönfelda striľac. Kuľki na ščesce ňetrafeľi, Tuloczky uceknul, poľicia ho aľe ulapela a do hareštu zavarla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Pollák Mária i Anna, (Sáros), Sándor Mihály, Fait Terézia, Vindis János, Babics Mária, Szokoly Miklós, Kajnok János, Schaller János, Takács János, (Abauj), Pilger Kálmán, Koscs Helén, Feketekút (Sáros), Halász Katalin, Engi István, Szűcs András, Gombucz Lajos, Panyiczky Lajos, Gergurecz János, Nagy József, Sándor Lajos, Pap Eszter, Radványi Eszter, Venczel János, Andrejka Mária, Holbusz Zsuzsanna, Vodni Julia.

Pittsburgh, Pa. Matus Sándor krajan od Lukács Márii gdovej viludzel tišic dollare s totu obecunku, že ju vežme za ženu. Tote tišic dollare treba mu na jeden lot, kdze sebe domik budovac budu, ai sebe ho zaradza s potrebnima vecami. Lukács Mária oddala mu peňeži, un aľe še posbiral a uceknul. Poľicia ho ulapela, a sud naňho šesc mešačni harešt vimeral pre klamstvo.

Punxsutawney, Pa. Jakeška šveto bulo, v chtorim Kanyár József krajan še potužil, a jak domu prišol, taku larmu robel, že tamte burdoše ňemohľi spac predňim.

---

290 Naša Zastava. 1913, č. 24, s. 12.

Perše ho krasnim spusobom počaľi cišic, potom aľe mu pohrožeľi, že ked ňeucihňe, ta ho viruca. Na to še Kanyár bars pohňeval, vicahnul revolver, a počal striľac do kamaratoch, z chtorich troch ai trafel. Všickich troch čežko poraňenich priňešľi do špitaľa. Kanyár uceknul, poľicia ho hľeda.[291]

Ulapeni agent. Vov minulich dňoch jedneho od davna kurrentovaneho agenta vivandrujucich podarelo še ulapic Klubért Józsefovi, žandárovi zos Sároskőszeg. Už od vecej mešacoch hľedaľi Hermann Jánoša, galicijskeho poddaneho, chtori še s tim zaujimal, že narod do Ameriki vabel. Aľe daremňe ho hľedaľi, ňebul spusob ho ulapic, bo narod sam ho ukrival pred uradami. Teraz aľe na voľbu, 30-eho junia prišol do mesta Eperjes, bo mišľel, že dobri jurmak zrobi zos tima, chtore na voľbu prišľi a vivabi jich do Ameriki. Ľemže plano obstal. Klubért žandar ho rozpoznal a povjazaneho oddal ho poľicii prešovskej.

Buffalo, N. Y. Löké Péter krajanova manželka zunula pocľivi život a ucekla zos jednim mladzencom. Muž ju vinašol a počal ju pitac, žebi še ku ňemu vracela. Ona aľe ňechcela. Nadtim še muž na teľo zarmucel, že sebe život odebral.

Cleveland, O. Kiss István krajan po jednej chorosci na mozgu dostal jakuška skazu, tak, že počal bic bars nervozni a zvadľivi, bez prestaň še vadzel zos domakami. Tota jeho chorosc mu potom ai revolver dala do ruki, s chtorim sebe život odebral. Zos abaujskej obci Pány pochádzajici krajan Meleg a József, chtori od tricec rokoch prebival v Ameriki, a bárs obľubenim a uctenim bul tu medzi krajanami, po dlukšej chorosci zomrel. Ňebožčik udom bul všeľiakich spolkoch, na pohrebe veľki počet narodu bulo pritomnim.

Lorain, O. Csurgovics János gr. kat. duchovni dlukši čas bul pľebanom tutejšich vericich. V ostatňim čaše zdrave mu ňeslužilo, pošol tehdi do stareho kraju. Tu aľe kadzi prišol, ľehnul do posceľi, z chtorej vecej aňi ňestanul. Veľki smutek zapričiňila šmerc jeho medzi lorainskima vericima, chtore vov ňebožčikovi jedneho duverneho a horľiveho dobroďinca svojeho ucťiľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Baranics Ferenc, Bayer Miklós, Csopka Lori, Csant János, Sulek Mihály, Gulyás István, Zimmerman János, Nagy György, Veisz Katalin, Majercsák Mária.[292]

Pocahontas, Va. Szikszay József krajan v tutejšej uhľovej baňi pracoval, jak pri roboce jedna veľka skala naňho spadla a ho tak mocno poraňila, že ňit ufnosci ku temu, žebi še vizdravic mohol.

---

291 Naša Zastava. 1913, č. 25, s. 11.
292 Naša Zastava. 1913, č. 28, s. 10.

Bridgeport, Conn. Vevcsák Anna i Veres Mária dzivčata tuňim spusobom chceľi ku kvitkom dojsc, pošľi tehdi na cintir a kdze najkrajše kvitki vidzeľi na hroboch, ztamadz sebe natarhaľi. Ľemže jich dopatrovateľ cintira dohvacel a podal jich ku sudu, kdze šesc mešačni harešt i 200 dollare peňežnej pokuti vimeraľi naňich, aľe pri apellacii, jak richtara bars mojkaľi a plakaľi, že oni ostrosc teho zakona ňepoznaľi, tak jim opuščeľi pokutu hareštovu, aľe peňežni štrof mušeľi zaplacic.

Cleveland, O. Roskó Mihály krajan, chtori v tutejšej Upson Nut fabriki robel, zos visokeho štoku dolu na žem spadnul a tak mocno še potlukol, že doktore ňemaju ufnosci ku jeho vizdraveňu.

Indiana Harbor, Ind. Chrica János krajan do ňesmirnej pijatiki še dal, a preto bars plani život mal zos svoju manželku, od chtorej vše peňeži chcel viludzic na paľenku. Jedneho dňa, jak mu žena peňeži dac ňechcela, vicahnul revolver, a do ženi triraz vistreľil, všicke tri streľeňe šmerteľne buľi, potom sam na sebe obracel revolver, aľe domašne ho ulapeľi, a revolver mu z ruki vibraľi. Poľicia ho zavarla, ňeodluha budze trimani sud nadňim, chtori pevňe šmerteľni budze.

Cleveland, O. Na tutejšej uľici Prospect Ave špaciroval Marx Bertalan agent zos svoju ženu, rodzenu Kovács Margitu, jak naraz jeden ostri hlas ho oslovi: «co oňi maju do mojej manželki?» Marx še obracel ku temu ostremu panovi, menom Tiliczky Ferencovi, a zos veľkim začudovaňom še pital: «co to za bešeda? Jich žena? Však to moja žena!» Kovács Margita bi bula mala v tej veci rozluku zrobic, a ortaľ vipovedzic, aľe jak vidzela, že dvojmi panove na teľo počaľi jeden s druhim argumentovac, že už ai s rukami bars bľizko ku očom sebe ukazovaľi, ona še ztracela, viparovala jak kamfor. Dvojmi mužove na teľo še povadzeľi, že jich obidvojich na poľiciu odvedľi, tam potom predložeľi pričinu svojej zvadi, poľicia tehdi dala zavolac ai Kovács Margitu, chtoru počal richtar interpellovac o jej podezrive manželstva. Višlo na verch, že ňe ľem dvoch, aľe už štiroch sprišahanich mužoch mala. Jak toto priznaňe Marx i Tiliczky učuľi, podaľi sebe jeden druhemu ruki zos slovami: «Ta či še nam oplaci pre taku plaňicu vadzic?» I višľi von zos poľicii, jak dobre praceľe. Kovács Margitu aľe odsudzeľi na štiri roki, tehdi za každeho muža jeden rok.

Pittsburgh. Pa. Urbán János krajan už vecej roki cerpel na zlu chorosc, chtora ho v ostatňi čas nad ňim trapila na teľo, že mu teraz koňečňe ai život vihašila. Jedneho dňa zaš dostal kurče, v chtorich ai na veki usnul. Pri štacioňe Neville na žeľezňičnich šinoch našľi zabiteho Taran Ferenca. Pevňe še opil, a vov opitim stave ľehnul na šini, kdze ho žeľezňica prešla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Hegedűs Irén, Trinkel Ferenc, Erdei Lajos, Kovács Erzsébet, Szloboda János, Stab András, Hinda Péter, Berkenyéd (Szepes), Hornyák Etel, Bednár Ilona, Herhej (Sáros), Haben István,

Fodor Margit, Domonkos Sándor, Svetovecz Anna, Károly i Mária, Bauer Ede, Kraus Hermina, Gábor Malvin, Magyar György.[293]

UTRATA A CHASEN KRAJANOCH NAŠICH V AMERIKI.

Amerika je daľeko od nas. Veľke moro oddzeľuje malu Europu od ňej. Ľem paru sto roki, že ju vinašol Kolumbus Kristóf, a od vtedi doraz še počaľi do ňej harnuc za bohatstvom dichcive ľudze. To terva i po dňeš. Kemu še tu v krajiňe daco ňedari, hňed na Ameriku mišli. Od mišľenkoch ku učinku ľem mali krok. Nadtim krokom ňe veľo lame hlavu naš ľud. Z valalu do mesta isc čežši še odvaži dachto teraz, jak do Ameriki.

Poznal som jedneho sluhu, chtori zos Kendzicoch do Prešova ňechcel isc služic, bo že to bars daľeko. Jedneho tiždňa v sobotu košel u mňe, na druhi tidzeň v pondzelek ňeprišol už do roboti. Pitam še jeho kamaratoch, že kdze je? – Pošol do Ameriki! Tam isc ňebulo mu daľeko. Ked tak jednemu-druhemu še podari robota v Ameriki, ked odpiše domu, že mu dobre idze: hej! jak to še doraz rozširi ten dobri chir tu doma. No vidziš! jake ščesce ma. Poslal už peňeži žeňe svojej. Ked pošľe sto koruni, chir z jednich ustoch ku druhim ňiž dojdze virostňu tote sto koruni na tišic. Ľemže jest i take, chtore ňedaju o sebe chir! Jak veľo jest takich, chtore zos najkrajšima ufnoscami napulňenima šerdcami še puščaju na drahu, a tam v tich ufnoscoch sklamane bivaju. Prislovko to hvari, že dobri chir skoro chodzi, a plani ešči skorši. Ta s tima chirami zos Ameriki še ňe tak ma vec. Amerikanske plane novini bars pomali dojdu ku nam...

Teraz čitam v amerikanskich časopisoch o jednej takej noviňe, chtora ňiž tu došla, vecej mešacoch času potrebovala. Članek je od slova do slova nasledujici: «Ku austriacko-uherskemu konzulatu bars často prichadzaju oznameňa, že z tich cudzožemskich robotňikoch, chtore vov ociľovich fabrikoch pracuju, jeden abo druhi bez šlidu še ztraci kdzeška, ňezna ňichto o ňim, že kdze še podzel. Na zapadnich krajoch zaš jest cale farmi, chtore ociľovo fabriki zakladaju, a tam doňich pošilaju totich robotňikoch, chtore v ociľovich fabrikoch nohu, ruku utraceľi, abo inakšu dajaku ňehodu cerpeľi. Toto dvojnasobne vihľedovaňe, z chtorich ai internacionalne balamuti povstaľi, teraz na verch vihrebalo to, že ociľovo fabriki každi tidzeň dostavaju sto a sto hunkoch (to je meno našich slovenskich krajanoch v Ameriki), chtorich agenci na predek zavjazuju zos zadavkami a zos takima podminkami, že še aňi hnuc ňešmja. Tote hunki malo chtori že zna slovo dva po angľicki, o amerikanskich zakonoch, rozkazoch aňi najmenšeho pochopu ňemaju, tak, že majiteľe fabrikoch co ľem chcu ta s ňima zrobic možu, i najvekše, procizakoňite ňespravedľivosce.

Obzvlaštňe vov ociľovich fabrikoch južneho kraju Chicago še postavalo, že jeden abo druhi z našich krajanoch še ztracil, tak, že aňi konzulat, aňi rodzina jeho mu na šľid trafic ňeznala. Vibor robotňikoch zložel teraz skarchu spolu zos konzulatom, že v tich ociľovich fabrikoch to še stava, že ked z tich tišicoch

293 Naša Zastava. 1913, č. 29, s. 9.

robotňikoch cudzich dachtoremu še vekša, šmerteľna ňehoda staňe, fabriki, žebi ňemušeľi za ňeho odškodne placic, mertvolu jeho do ociľoveho peca ruca, kdze na prach zhori, a ked ruku abo nohu mu mašina oderve, pošilaju ho do puldzivich zapadnich krajoch Ameriki, kdze jich tiž na vecej roki ku roboti polnej (najbaržej za pastiroch) zavjazuju. Vov odhaľeňu tej strašnej ňespravedľivosci Lindholn J. P. okresni predstaveni ma najvekšu zasluhu. Austriacko-uherski konzulat zaprovadzel ostru inkviziciu. Doterajše skušenosce svojo odpisal svojej vladi, a napomnul ai druhich cudzožemskich zastupiteľoch krajinskich, žebi še v tej veci na pozore maľi, žebi svojim krajanom bidne zahinuc ňedaľi, a ked dachtori z ňich prepadňe, žebi jich hľedaľi, a pozustalim udom fameľii od fabrikoch odškodne zodpovedne vipravoceľi.[294]

V predešlim numeru som uverejňil jeden članek amerikanskich novinkoch, v chtorim reč jest o tim, že vov jednej amerikanskej ociľovej fabriki skerz mašini zabitich ľudzi ňepochovaju, aľe jich do ociľoveho peca ruca, kdze zhora na prach, žebi fabrika ňemušela za ňich odškodne placic. V tej veci konzulat inkviziciu provadzi, bo bars veľo jest takich našich krajanoch, chtore v Ameriki tak prepadľi, že ňichto o ňich ňezna, kdze še podzeľi. Z teho članku vidzime, že jakožto murin v Ameriki ňebiva trimani za človeka, tak ho tam važa, že ľem prave o jeden maľučki stupeň je višši jak hovedo, prave tak ai cudzožemskich robotňikoch, a medzi ňima v peršim radze z Uherskej pochadzajicich krajanoch našich uherskich a slovenskich tiž tak malo važa amerikaňi.

To še už ai z teho ohľedu stava, že ľudze z druhich cudzožemskich krajoch, jakožto ňemci, taľiani, francuzi, tote všicke najdu sebe v Ameriki svojich roveň krajanoch, a mocnich zastupiteľoch; našo bidne krajaňi jednake su zos kinezerskima «kuli»-robotňikami, za ňič jich trime tam každi, ľem teľo stoja, keľo jich robotne ruki vartaju fabrikantovi, a ked tote bidne ruki prestaňu robic, že jich mašina oderve, ked život teho slovenskeho «hunki»-ho zahiňe, ta vtedi i celu jeho zahinuc daju, žebi ňezostalo z ňeho žadneho zradzujuceho znaku, tam je pec, zos roztopenim olovom, tam ho vruca... Tu doma občekuje ho manželka, dzeci, rodiče... darmo ho čekaju! Prach jeho viter roztreše, ňema bidni aňi hrobu, aňi dolka, aňi križik na hrobe... bez pamjatki, bez šlidu zahinul, prepadnul. To je utrata života. A ňe mala. Však ňit medzi tima obrovskima amerikanskima ňeščescami aňi jedneho, žebi v ňim našo krajaňi obetu života ňeprinašaľi; a ked vidzim prez Oderberg našich krajanoch vo veľkich hromadoch a dokončenč nazad prichadzac do domu, ta vera trecina z ňich abo bez ruki, abo bez nohi, abo zos vibitima očami, oparenu tvaru atd. Život je najdrahši, najvažňejši poklad človekuv na tim švece, zato še zaobiram s ňim sameperše.

Zatim nasleduje moralna, mravna utrata. A tota je tiž ňe mala. Však toto striľaňe, revolverovaňe muža na ženu, ženi na muža, chtore še vodza i v Ameriki, i v našim kraju ňe su inšeho pričina, jak teho, že muž odejdze do Ameriki, ženu zochabi doma, ai jedno, i druhe vernosc manželsku zruša. V predešlim

294 Naša Zastava. 1913, č. 30, s. 3.

numeru sme mohľi čitac o tej Kovácsovej Márii, chtora pred poľiciu prišla zato, že troch mužoch mala.
Okrem utrati života a mravnosci ňe je mala ai tota utrata, chtoru na majetku cerpja našo krajaňi. Jakkoľvek je to už ňe novina, že mozoľňe zarobene dollare našich krajanoch všeľiake klamňici bankare preňiveruju, ukradňu, ta i v tim jest zaš novina. V jednim numeru predešleho tiždňa amerikanskich novinkoch «Slovenski Dennik» možeme čitac naraz tri o tim, že banki pittsburgske: First & Second National Bank, potom SavingBank, a po trece National Bank of Mackesport bankrotovali. A vtich bankoch našo čisto vichodno-slovenske krajaňi štiri miľioni dollaroch vkladoch mali. Ešči ňemaľi času našo bidne krajaňi vihojic sebe rani, chtore jim bankrotovaňe Rovnianekovej banki zapričiňilo, kdze tiž veľke miľioni utraceľi, teraz zaš jich olupeľi o jich kervačňe zarobene centi. Na čoľe našeho článku stoji napisano: utrata a chašeň krajanoch našich v Ameriki. Teraz bi malo nasledovac pojednavaňe teho chasnu, chtori našo krajaňi z Ameriki maju. Ta pravda, že prišlo peňežoch do kraju našeho, ľudze sebe veľo roľoch pokupovaľi, i dobre ciľe podporovaľi zos amerikanskima peňežmi, i školi, i kosceli povistavjaľi, to je všicko pravda, aľe ja silňe prešvedčeni, že všicek toten chasen je ňepaterni ku tej životnej, mravnej a peňežnej utrati, chtoru kraj aňi našo z druhej strani cerpic muša. Zato tehdi cofňem slovo, spomnul som chasen z Ameriki, chtori ja za bars malo važim, a narokom som obširňejši pisal o tich veľkich škodoch, chtore še aňi prirovnac ňedaju zos svoju veľkoscu, znameňitoscu a važnoscu ku chasnu amerikanskemu, o chtorim ňemam co vecej pisac. Zadal bi som, žebi nad tima mojima slovami krajaňi našo rozmišľaľi. Ozdaj budu medzi ňima take, chtore už zvjazanu maju zajdku na drahu, žebi še puščeľi do teho vabneho, aľe ňebezpečneho Eldorado kraju klamnich ufnoscoch. Chto zna, či potim rozjimaju nad mojima slovami, dachtori s tich na cestu hotovich krajanoch ňerozvjaže svoju zajdku, a pricišňe, prituľi totu svatu žem Uherskej krajini ku svojemu šerdcu, žebi tu žil a tu umrel.

Ulapene vivandrujuce. Žandare mezőlaboreske zotrimaľi Hoszpodár Jánoša i Schwartz Bernáta, obivateľoch obci Laborcszög, ľebo bez pasu do Ameriki chceľi isc. Žandare zo Szinna tiž troch takich ulapeľi.

Bez pasu. Na chraňicu še ušilovaľi Gutfreund Ernő kočiš i Kmetz János parobci z obci Kurucfalva. Do Ameriki chceľi uceknuc bez pasu. Žandare aľe jich ulapeľi. Teraz v harešce šedza za 15 dňi. Z obci Turcóc štiri parobci i jedna dzivka ucekľi bez pasu. V obci Szinna višveťlilo še o Jakubcsó Jánošovi, že troch parobkoch prevedol prez chraňicu.

New-York, N. Y. Rafinirovanim spusobom oklamal jeden klamňik Grosicki Valenta krajana. Podrucel mu na draže jednu sto dollarovu bankuvku, chtoru Grosicki dzvihnul. Potemu doraz pribehnul ku ňemu švindler a pital, žebi mu dal polovicu zos najdzetich peňežoch, bo inakši ho zada na poľicii. Grosicki še perše vihvaral, aľe potom predči še viglajhaľi na tricecštiri dollare, bo ľem teľo mal pri sebe Grosicki. Švindler zos peňežmi zmiznul, a Grosicki zos sto

dollarami ščestlivim še čul, že taki dobri kšeft zrobel, za 34 dollare dostal 100. Pošol do skľepu kupic coška. Tam potom obačeľi, že sto dollarňik hamišni. Stara bankuvka, chtora už davno ňeplatna.

Youngstown, O. Kozma József, 32 ročni krajan še pochorel. Už dva roki ho kurirovaľi vov špitaľu, kdze še aľe vizdravic ňemohol. Nadtim še tak bars zarmucel, že sebe život odebral. Zos britvu še zarezal.

Bridgeport, Conn. Zos Ungvarskej stoľici pochadzajica krajanka Bódi Júlia od čežkej praci še pochorela, pozdňejši ai o rozum prišla, tak, že ju do domu šaľenich zavrec mušeľi. Za cale šternac roki bula tam za živa pochovana, ňiž teraz koňečňe šmerc ju ošľebodzila od trapeňa.

Omaha, Nebr. Niczky István krajan pri tutejšej Union Pacific žeľezňici robel a s vecejoma vjedno šini pripravjal. Prave na jednim prechodu maľi robotu, jak naraz jeden automobil pribehnul, chtori Niczkeho pod koľesa strepal a bars mocno ho pokaľičel, pravu nohu mu tiž v klube zlamal. Niczky teraz do prava vžal farmera a odškodne pita od ňeho.

Kalamazoo, Mich. Plani običaj panuje medzi tutejšima krajanami s tim, že zakazanim spusobom paľenku meraju. I teraz poľicia dvoch doparla, Nyéki Józsefa ai Orosz Ferenca, chtorich zos peňežnu pokutu 50 dollaroch ai zos tricec dňovim hareštom pokutovala.

Daisytown, Pa. Pervaj László krajan v tutejšej Frick-baňi pracoval, jak jedneho dna še povala kamennich uhľoch nadňim zavaľela. Pomoc naskoro dostal, nasledkom teho život mu oratovaľi, aľe take čežke rani obšahnul, že ozdaj i roki poterva, ňiž še z ňich vihoji.

Baxter, W. Va. Zos zempľinskej obci Monok pochadzajici krajan Petró József od čežkej praci še pochorel. Doktore mu skerz operaciu chceľi spomosc, tota še aľe ňevidarela, tak, že ňeodluha po ňej zomrel. Gdova zos dvoma širotami ai veľka rodzina oplakuje obľubeneho krajana. Na pohrebe jeho bars veľo spolkovo udove še tiž sučastňovaľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Tóth Borbála, Friedel Mihály, Pándi János, Vaskó Erzsébet, Reste (Abaúj), Nagy Pál, Simon Márton, Herold József, Szabó Mihály, Antal József, Pál János, Kocsi József, Vandok János, Lubló, Reidel János, Werner Erzsébet, Korsch Júlia, Datkó Mária, Stotz József, Tolnics Júlia, Sátoraljaújhely (Zemplén), Hada Zsuzsanna, Tóth Mária.[295]

295 Naša Zastava. 1913, č. 30, s. 11.

Peňeži našich krajanoch a konaňe banki Tatra. Vov ňedzeľňejšim čisľe časopisu «Slovenski Denník» pišu o spadnucu First a Second national banki pittsburgskej, jako i o spadnucu Saving banki. V tichto upadnutich bankoch našo slovenske krajaňi okolo 4 miľioni dollaroch, to jest okolo 10 tišic miľioni korunoch vkladu maľi, a kdiž te peňeži jim prepadňu, preveľiku utratu cerpic muša prave tote krajaňi, chtore tak preveľo utraceľi ňedavno skerze upadnutu banku Rovnianekovu.
Z mesta Turócszentmárton aľe oznamuju, že z ohľedu 50 ročneho jubileumu založeňa Matici usporadanej slovenskej slavnosci Tátra banki še tiž zamračilo nasledkom v Ameriki ucerpenej utrati, poňevač dr. Kono Miklós fiškaľ, chtori tiž z tich najhirešňejšich slovenskonarodnostnich vudcoch jednim je, zadal skarhu na kraľovskim sudze v Besztercebánya oproci direktorstvu banki Tátra pre ňeverne učinkovaňe. Banka vedľa prozbi še oproci prestupneho zakona 361. paragrafa viňikom stalo a tak kraľovski sud i potrebnu inkviziciu zaprovadzil.

Šmerc pre hrišnu ľubosc. Z obci Megye pišu, že strašnim spusobom umarla tam jedna ňevesta, Jaczkó Andrášova žena. Muž kolo tri-štiri roki v Ameriki čežko robi, žebi še postaral o svojo dva male dzeci, chtore tu v kraju ochabil zo ženu. Mlada ňevesta aľe teraz zapomla na vernosc, a na planu drahu še dala. Žebi še od haňbi ochraňila, zo švabľikami chcela odrucic mladi život zo sebe, aľe od otrovi i sama utracila život, kadzi porodzila už umarte dzecko.

Odsudzene zbujňici. Gajdos Jánošova iglovska švačka muža v Ameriki ma, a jak taka slamena gdova vdzečňe prijala ked še kolo ňej mlade ľudze zakrucaľi. Bodnár József, 21 ročni robotňik tiž često še našol u Renner Janošovej, u šestri dome v Gajdošovej, kdze ona bivala. Tak še zda, že Bodnár duveru Gajdoškinu, ľebo mu i peňeži požičela. Bodnár še jej s tim odslužel, že s Koncsoly Tihamér nazvanim kamaratom jednu noc vlamaľi še do domu Rennerkinoveho, a od ňej 16, a od Gajdoški 300 koruni ukradľi. Ukradzene peňeži Bodnár Koncsolyovi odložic dal, chtori aľe s calu summu do Košic uceknul. Bodnára za novu kradež v Ľevoči a Koncsolya v Košicoch ulapeľi. Koncsoly 6 mešace, Bodnár aľe 2 roki harešt dostal.

Standford, W. Va. Tóth Ignác, 32 ročni krajan zdravo, vešelo pracoval v baňi už vecej roki, i v ten dzeň, jak mu šmerc už za petami bula, aňi sebe ňemišľel na to, že kdze ho zascihňe. Jeden kamarat jeho prišol ku temu mescu, kdze robel, žebi odvezol nakopane uhľe. Jak do šachti vešol, calkom prestrašeni vidzel, že jedna veľka skala Tóth Ignáca pripučela. Privolal i druhich robotňikoch, chtore Tótha z pod skali viňaľi, aľe na ten čas už ňebulo v ňim života. Gdovu zos štiroma sirotami zochabel.

Grand Rapid, Mich. Opilstvo a ňeustale lumpovaňe krajana Kotyan Józsefa na teľo priňeslo na ňivoč, že manželka jeho nadtim do zufalstva upadla, namočela otrovi zos švabľikoch, a to vipila. Samovraždu aľe sušedzi doraz obačeľi, na skoro doktora zavolaľi, chtori ju oratoval. Muža na poľiciu zavolaľi, kdze calkom skrušeni prišahnul, že ňikda vecej v živoce žaden napoj užívac ňebudze.

Cleveland, O. Kraszny Sándor krajan zochabel svoju manželku, chtora še nadtim tak bars zarmucela, že i život svuj zunula. Otrula še zos sublimatom: ešči živu ju do špitaľa privežľi, aľe o tri dňi zomrela.

Cleveland, O. Tragičnim spusobom zomrel v minulich dňoch Borzi István krajan, chtori jeden dzeň svojo vešeľe trimal, dobremu zdravju še cešil, a na druhi dzeň še mu ňezdobrelo, i zomrel, do veľkeho zarmutku prinašajuc svoju mladu, ľem jednu dňovu manželku.
V tim istim mesce prebivajici krajan Szűr István zos svojim kamaratom Szukics Károlyom popijaľi v jednej karčmi. Jak už vecej poharikoch durkľi, na čimška še poštrajtaľi i pobiľi, tak, že karčmar obidvojich virucel von, kdze še ňe ľem do zvadi daľi, aľe i do bitki. Szukics slabši bul, ta sebe chcel spomosc zos revolverom, z chtoreho vistreľel na kamarata, a kuľka calu klapačku mu odervala zos tvári.

Bridgeport, Conn. Timkó András zos Láncú (Abauj) pochadzajici krajan pred paru mešacami še pochorel. Tak veľke boľesce mal vov svojej chorosci, že až od rozumu odchadzal. Primušene buľi jeho domaci ho do domu šaľenich odprovadzic. Tam aľe pomedzi dvoch tiždňoch zomrel.

Trenton, N. J. Dvojmi žeľezňične robotňici, Molnár András ai Indre Miklós krajaňi medzi šinami pri jednim mosce robeľi. Na teľo buľi zanorene do svojej čežkej praci, že ňeobačeľi pribehujuci lokomotiv, chtori tak nahľe jich napadnul, že ňemaľi času še mu vistupic. Molnár takoj zomrel, Indremu jednu ruku odervala mašina.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Duchony János, Szkanila Anna, Karaba Péter, Nagy Mária, Berhaid János, Bogdán János, Feld Anna, Bodnár Mária, Rád (Zemplén), Ilolhos Mária, Boldizsár Károly, Honner Mihály, Szabó József, Sivacsek Berta, Huszár József, Erzsébetháza (Szepes), Majiroš József, Litinye (Sáros), Dolyák János, Mecenzéf (Abauj), Jaczkó Anna, Legenyemihályi (Zemplén), Pálinkás István, Gönc (Abauj), Ligus Mária, Tapolcsán (Zemplén).[296]

Uceknuc chceľi. Rusz Pavel obivateľa z Felsöszemreg s 15 gazdami zo stoľici Szatmár i Máramaros zotrimaľi na štacioňe Ungvár, poňevač do Ameriki chceľi uceknuc. Pri vivandrujucich 6000 koruni, a pri Ruszovi – chtori jich provadzel – 800 koruni našľi žandare. Priznaľi še, že každi 50 koruni placel Ruszovi zato, žebi jich prez hraňicu prevedol. Tak hutoreľi, že preto chcu ochabic našu žem, poňevač všicek urodzaj jim zahinul pre veľki, a dluho tervajici diždž.

Greensburg. Pa. Jeden tutejši krajan ľist dostal z Prešova od Furman Andráša, chtori še za sinom svojim mladšim Furman Andrášom dopituje. Ostatňi raz v mesce Chicago robel mladši Furman, aľe už vecej roki ňepisal domu. Od jedenac rokoch chori otcec skerz novinki ufa še doznac daco o svojim sinovi.

---

296 Naša Zástava. 1913, č. 31, s. 11

Forbesroad, Pa. Németh Gábor, 44 ročni krajan ňedavno prišol do Ameriki, našol takoj robotu, ale jej užitkoch še už ňedožil. Jak striľal zos dinamitom v baňi uhľe, tak še vidzelo, že tote ňechcu spadnuc, ľem jedna častka z ňich, chtoru počal nakladac na vuz. Teľo co še lapel do roboti, zavalela še cala povala nadňim, i ho uhľe na šmerc prisipaľi.

Heising, Pa. Zos Pácin (Zemplén) pochadzajici krajan Szabó András ľem pred paru mešacami utracel svoju mladu manželku, po chtorej mu tri široti zostaľi. Zos tim vekšu ušilovnoscu jim chcel zarabjac, ale inakši bulo uridzeno pre ňeho u Pana Boha. Spadla naňho v baňi jedna veľka skala, a tak mocno ho poraňela, že o paru minuti zomrel.

Windber, Pa. Süveg Elek krajan v tutejšej baňi uhľe kopal, chtore še naňho vov hromadze viššej štiroch vaggonoch zvaľeľi, a na šmerc ho zabiľi. Ňeboraka mertve celo ľedvo znaľi do truni vložic, tak strašňe bulo potlučene.

Cleveland, O. Barta Kálmán krajan pri tutejšej fabriki robel, kdze ho jedna mašina tak ku sceňe pricisla, že všicke kosci v ňim polamala. Na poli mertveho ho odvežľi do špitaľa.

Buffalo, N. Y. Pisaľi sme už vecejrazi o tich švindleroch, chtore zos hamišstvom zvikľi našich ňeskušenich krajanoch oklamac, ked jim jich peňeži na stare, ňeplatne dollare zvikľi premenovac. Jedneho z ňich teraz poľicia v osobe Schmidt Ottóvá ulapela. Schmidt še priznal, že veľo tišic naklamal takich krajanoch, chtore zos žeľezňici poprichodzeľi, na ľehko mu uvereľi, i dobre peňeži svojo mu odevzdaľi.

Kansas City. Kas. Renger Ferenc i Kusai Imre krajaňi najľepše praceľe buľi. Jedneho dňa v karčme sebe popijaľi. Nad čimška še povadzeľi, i Kusai Rengera po tvare uderel. Renger še mu vistupel, a pošol domu. Kusai ale vov podnapitim stave ňemal pokoja, pošol zaňim domu, a tam ho tiž delem daľej obražoval, ale ho zaš ai uderel. Renger na to vžal revolver, a streľel na Kusaiho. Kuľka mu prešla prez perši, vžaľi ho do špitaľa, kdze ňebezpečno chori ľeži. Rengera poľicia zavarla.

Metuchen, N. J. Vasil Sándor krajan do pulnoci mal roboti vov fabriki. Jak ku domu išol, mušel spadnuc na žeľezňičnich šinoch, a še ozdaj mocno uderel, tak, že ňevladal stanuc. Pribehnul jeden šnelcug, i ho prešol, a zatim prešľi na tim istim mescu das štiri žeľezňice, chtore všicke daľej kaľičeľi mertve celo Vaszilovo. Rano o šestej ho obačeľi, ňeľem na dvojmo prerezaneho, ale na marne falatki pošekaneho. Do spolku ňeprisluhal, tehdi na pohrib še mu ľem poskladaľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Speier Mihály, Nemez Gergely, Koth Anna Ungvár, Polgár Mária, Hadzima Pál, Matisz Tamás, Kovács János (Ung), Stegun Magdolna (Sáros), Rudán Mihály, Tallér Terézia, Hovics

Zsuzsanna (Sáros), Majdei Krisztina, Bozsár János, Végső János, Tóth István, Torma Erzsébet, Adám Illés.

Cleveland, Ohio. 15 ročnej krajanki Fischer Anni mašina porvala vlasi, a calu skuru jej z hlavi ztarhla. Tak pisaľi novinki, že umarla, teraz aľe sme še doznaľi, že žije. Doktore jej novu skuru daľi na hlavu, i tak jej život oratovaľi. Interessantna vec, že štvero kamaratki Fischer Anni obetovaľi po falatku svojej skuri na totu operaciu, s pomocu chtorej Fischer Anna pri živoce ostala.
Zos Mecenzéf (Abauj) pochadzajica krajanka Gedeon Anna na jednim pikniku bula zos svojima rodičami. Jak domu prišľi a zos žeľezňici zešľi, otcec zos menšima dzecami prešol prez šini, Anna na ostatku ostala, prave vtedi jeden lokomotiv pribehnul, chtori ju pod sebe strepal, a na šmerc zabil.[297]

Wilgoo. W. Va. Zos zempľinskej obci Erdőhorváti pochadzajici krajan Biró Ferenc za robotu chodzel. Na cesce ho jedna žeľezňica prešla a celo jeho na marne falatki potarhala.

Toledo, O. Zos obci Felsőrákóc (Rakovčik, Sáros) pochadzajici krajan Maczkó Péter v tutejšej kamennej baňi bul v roboce. Prez obid zaspal, ľehnul sebe bľizko ku mašini a aňi vtedi še ňeprebudzel, jak ho parova truba do roboti volala. Kamaraci jeho ňeobačeľi, že kdze je, aňi ňevidzeľi, kdze ľehnul, tak tehdi puščeľi mašinu, chtora potom Maczkó Petra na šmerc zabila. Ľem teľo vladal ešči vipovedzic, že v ladzički svojej ma peňeži, ňech jich pošlu žeňe i trom širotom. Clevelandski konzul še zamišal do veci, žebi kompaňia baňi odškodne placila pozustalim.

Phoenixville. N. J. Spisak József krajan tutejši plano žil zo svoju manželku, tak, že tota ňevladala toto plane zaobchadzaňe vitrimac, ucekla od muža ku svojej rodziňe. Tu aľe še bars zabanovala, že je taka ňeščesťliva, rodzina ju rozhvarala, aľe to ňespomahalo. Spisakova jedneho dňa še ztracila, na draže še stretla zos jednim poznatim, chtoremu zradzila, že sebe šmerc zrobi. Že kdze pošla, to ňeznač, ľem teľo znaju, že v tim istim čaše prepadnul dzeška ai muž Spisák. Možno, že dajake tragične ňeščesce še stalo zos obidvoma.

West Pullman, Ill. Buczkó János krajan pred ošem rokami višol do Ameriki, kdze mu dosc dobre išlo, tak, že medzi kratkim časom viplacel častku dlužstva svojeho, prišol domu, tu še mu tiž dobre vedlo, aľe ešči bi mu bulo trebalo ostatek dlužstva viplacic, posbiral še tehdi nazad do Ameriki. A to tim vdzečňejši zrobel, bo tam v Ameriki zochabel jednu poznatu, chtora mu milša bula, jak vlastna žena. Jak tota še doznala, že muž jej s druhima psi paše, posbirala še za mužom. Tu v Ameriki za jeden čas dobre žiľi, aľe potom zunul muž statečni život, počal zaš frajirkovac, žena mu zato na oči virucovala, tak sebe potom koňec zrobel životu, jedneho dňa po veľkej zvadi višol von a še zastreľel.

297 Naša Zastava. 1913, č. 32, s. 11.

Chicago, Ill. Trojo dzeci krajana Sass Vilmoša še baveľi na dvore, jak naraz jeden cudzi pes prišol ku ňim, chtoreho dzeci počaľi nahaňac. Ten aľe skočel na ňich a všickich troch pokusal. Jak domaci to zbačeľi, psa zabiľi, pozdňejši i poľicia še doznala o tej veci, dala psa opatric, i višlo na verch, že pes zbešňeti bul. Poňevač aľe rodiče tich dzecoch bars chudobne buľi, ščepeňe veľo peňeži stoji v Americi, krajinski ustav v Ameriki ňit ku temu ciľu, všicke trojo dzeci upadľi do tej strašnej chorosci.

Cleveland, O. Buhala János krajana 48 ročneho poľicia na uľici našla ľežic, tak mišľeľi, že je pijani, až jak ho dzvihľi, obačeľi, že ma hlavu prevaľenu. Ulapeľi dvoch kamaratoch jeho, s chtorima ho na ostatku vidzeľi, tote aľe taja, žebi oňi mu šmerci pričinu buľi. Obidvojich zotrimala poľicia, aľe zato inkvizicia daľej še rozširuje.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Purha Jakab, Oláh Sándor, Bobesik György, Mike József, Jarota Anna, Petruska Manó, (Zemplén), Kokoián Katalin, Orbán Emma, Pityóka Anna, Sas Mária, Pálhegyi István, Matics Mihály, Chmur András, (Ung), Hrabovszky Katalin, Kassa (Abauj), Konyovics István, Moravcsik József, Kötél József Németh Sándor, Bocskor Károly, Péternák József, Béres János, (Ung), Endresz Erzsébet, Servacsik György, Szepesgörgö, Popovics Róza, Makuch József, Polonics Mária, Pribiczki Mária.[298]

Bridgeport Conn. Böcskey Lajos, z Abaujskej pochadzajici krajan s jednim kamaratom svojim kupac še išol do tutejšeho jezera Pruse Pond. Pri kupaňu kurč dostal do nohi i zaľal še. Okolostojice še pripatraľi na ten pad, aľe ňemal ňichto šmelosci, žebi ho bul viratoval. Poľicia za mertvim celom jeho do noci čolnokovala po vodze, ňiž ho koňečňe vicahľi.

Yonkers. N. Y. Hohrein Ádám krajan, krajčirski remešeľňik zos benzinom čiscel šati jedneho kundšafta, jak še mu benzin od cigaretľi lapel, a pri ohňu, chtori naskoro povstal, tak mocno še popaľel, že nasledkom ucerpenich ranoch zomrel.

Butler, Pa. Na jednim tutejšim burdze čijoška meno oslavovaľi dvojmi kamaraci krajaňi Tuha József ai Koronczai József. Jak še popiľi, tak še ai bic začaľi. Bitka taka ostra še stala, že ai nože z poza saroch povicahovaľi a doteľ klaľi jeden do druheho, ňiž obidvojmi ňespadľi. Jeden z ňich še podzvihnul, Koronczai aľe zomrel. Teraz bul trimani sud nad Tuba Józsefom, chtori na dzešec ročni harešt pokutovani ostal.

Smithon, Pa. Szabó János krajan, jak zos fabriki strapeni domu prišol, opar še na štoku na jedne galandre, chtore še s ňim zlamaľi, a un spadnul dolu na žem tak ňeščestľivo, že sebe kark zlamal. Štiri široti zochabel po sebe.

---

298 Naša Zástava. 1913, č. 33, s. 16.

Dillonvalle, O. Zeffer Ferenc krajan v tutejšej kamenej baňi kopal, jedneho dňa ho jedna skala privaľila tak mocno, že od ucerpenej veľkej rani na druhi dzeň zomrel. Ženu zos šidzem dzecami zochabel po sebe.

New Alexandria. Pa. Réthy László krajan prezešom bul tutejšeho krajanskeho spolku. Jednej noci mu zaklopkaľi na oblak, žebi višol von, bo ho jeden ud do spolku volal. Réthy stanul, obľekol še i pošol do spolku, aľe vecej še ňevracel nazad. Druheho dňa ho s jednim kameňom na šmerc zahmaľeneho našľi pri spolku. Pevňe dajaki hňevňik ho zmarňel zos pomsti abo zos zavisci. Poľicia inkviziciu trime za mordarom.

Leechburg, Pa. V tutejšim mesce ňit aňi jednej karčmi, zato še smedne pijaci hutami harňu do sušedneho Hyede Parku. V minulich dňoch das ošemdzešat take potužene ľudze po pulnoci na jednim električnim čolnoku še chceľi prevezc prez vodu Kiski River. Ňeznac co še stalo na vodze, ľem rano še doznaľi ľudze, že všicke ošemdzešat še zatopeľi, medzi ňima vecej krajaňi, chtorich mena ešči ňe su zname.

Braddock, Pa. Tokaji Menyhért krajan veľkim pijakom ostal, robic še mu ňechcelo, vecejrazi bul zavarti v harešce, a tamejši život še mu tak zapačel, že rad bi bul zaš bic zavarti. V tutejšim mesce na uľici ňešľebodno nošic žaden zbroj, Tokaji aľe, žebi narokom prestupil zakon, kupel jeden revolver a chodzel s ňim po mesce. Poľicia ho predstavila pred richtara, chtori Tokajiho na šesc mešace do robotneho domu zavrec dal.

Cleveland, O. Homa Jánošovo 4 ročne dzivčatko še na uľici bavelo, jak jeden automobil prišol, chtoremu še vistupic ňevladalo, tehdi ho pod koľesa strepal a tak čežko ho poraňil, že o paru dňi zomrelo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Márkus Zsuzsanna, Szász Zsigmond, Krizsan Tamás, Kis János, Szesztina Mária, Ando Anna, Moros István, Cabla Anna, Zahala Mária Szepesolaszi, Vajda Rozália, Grabics Róza, Duholy Pál (Ung), Jánoska Mária, Oreskovics Irma, Leber Krisztina, Hajdú László, Szabó Mária, Bilyák Terézia, Bernáth Gergely, Kurták Terézia.[299]

Šmerc. Už pred tiždňami spomnuľi sme, že Kohányi Tihamér naš rodak, amerikanski novinkar a vidavateľ umar po dluhim trapeňu. Mertvolu jeho jak zos Fiume pišu, domu priňešľi na šife «Saxonia». Pohreb vov tich dňoch budze trimani vov rodnim mescu Trocsan, kdze rodiče jeho majeciľi.

Od radosci umar. Z Veiperdu sdzeľuju: Sappe Ferenc, 43 ročni robotňik tote dňi pismo dostal, v chtorim ho uvedomeľi, že jeho ujko, chtori pred veľo rokami do Ameriki vivandroval, 200 tišic dollarovi svuj majetek jemu ochabel. Jak Sappe pismo prečital, poražeňe šerdca dostal, i takoj umar. 11 dzeci ho oplakuju.

---

299 Naša Zástava. 1913, č. 34, s. 11.

Toledo, O. Ňiž u nas človek dobre ňezamarznul v tej planej chviľi, doteľ v Ameriki strašna horučosc panovala. Tej nasledkom su potom tote ňeščesca, chtorim našo ňepozorne a zos okoľičnoscami ňezname krajaňi obetami še staňu, ked še do ňepoznatich vodoch kupac idu. Cseszlár Pál tiž tak pochodzel, pošol še kupac i še zaľal.

Mishawaka, Ind. Minule dňi bul trimani sud nad krajanom Fehér Jánošom, chtori svoju bralta Huszák Teréziu zastreľel ai na sebe streľel, aľe ho ku životu priňešľi, šesc mešace ľežel chori vov harešce, ňiž še vizdravel. Pričina tej tragedii buľi pletki zlich jazikoch. Sud jedenidvacec ročni harešt vipovedzel na Fehér Jánoša, tote pokuti aľe po dvoch rokoch, ked še hareštant dobre spravuje, običajňe odpuščene bivaju.

Pittsburgh, Pa. Jeden tutejši baňas, krajan Barta Miklós še povadzel zos Petty Istvánovu manželku pre dzeci, chtore Bartovi povitarhovaľi kvitki zos zahradki. Zvada taka ostra še stala, že rozzlosceni Barta vicahnul nož a Pettyovu preštuchnul. Čežko obstoji na živoce. Poľicia Barta Miklóša ulapila a do hareštu zavarla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Oreskovics Irma, Szabó György, Rácz Erzsébet Zemplén, Szedlák Vencel Szepes, Szölgz György Ung, Udvari Ilona, Józsa Ferenc, Papp Ferenc, Kiss János, Jakubák Katalin, Riacker Ferenc, Petruska András, Radisics József, Istók Ferenc, Kurucz József, Varga Mária, Pámer Katalin, Várhelyi Sándor, Nozsat Mária, Schneider Anna, Rozsénka Pál, Bilcz János, Lavincsák Mihály.
Musák János krajan svoju ženu pre chorosc očoch domu poslal do stareho kraju, kdze še vihojela i prišla zaš do Ameriki, tu aľe na draže chorosc še jej obnovila, tak, že ju doktore ellis-islandske ňechceľi puščic do Ameriki, i muž prišol po ňu, aľe komiššia ju ňemiloserdňe deportovac dala. Ešči ňemiloserdňejši zaobchadzaľi zos krajanom Bobkó Andrášom, chtori zos Košic pred pejc rokami prišol do Ameriki. Tu še mu dobre vedlo, i dlužstvo viplacel, i po ženu poslal, chtora ai došla do Ameriki, muž aľe nad jej prichodom na teľo še zaradoval, že až od rozumu prišol. Vžaľi ho do jedneho sanatoriumu, kdze še mu aľe poľepšic ňechcelo. Direkcia sanatoriumu vec totu oznamila ellis-islandskej komiššii, chtora i Bobkó Andráša i jeho manželku na deportaciu odsudzila.[300]

Pohreb Kohányi Tivadara. Našeho rodaka Kohányi Tivadara, u Boha pominuleho novinkara amerikanskeho pohreb dňa 6-ho septembra budze trimani vov rodnim mesce Trocsány. Truna je už paru dňi vov tamejšim kosceľe viložena. Vedľa jeho ostatňej žadosci vov domašnej žemi budze odpočivac toto šerdco jeho, chtore ňikda ňezapomnulo za vlasc klopkac aňi za morom.

---

300 Naša Zástava. 1913, č. 35, s. 10.

Scranton, Pa. Všeľiake zdzirňici navščivuju našich krajanoch, teraz v ostatňim čaše jedna osobitna fajta z ňich panuje. Šati v Ameriki su dosc drahe, jeden agent chodzel medzi krajanami a nukal šati vedľa mertuchu šite po dzešec dollare jedno obľečeňe. Nasbiral das dvasto zadavki i uceknul, tak, že aňi šľidu mu ňeznaju najsc.

New-York, N. Y. Benes György krajan dluho chodzel za robotu, ňemohol ňikdze najsc, nadtim še na teľo zarmucel, že od zufaňa sebe život odebral.

St. Paul, Min. Gyarmati József krajan bars plano žil zo svoju manželku. Každodzeňna zvada a bitka tak daľeko išla, že potom už ňe ľem sam bil ženu svoju, aľe i svojich burdošoch nahuckal naňu. Tak, že tote še jedneho dňa zos mužom vjedno obrušiľi na Gyarmateho ženu a ju zadušiľi. Jak žena umarta bula, Gyarmati na rati volal, že žena mu nahle umarla. Vžaľi ju do šmertňici, tam ju doktore otviraľi i ustanoveľi, že je zabita. Muža poľicia do hareštu zavarla.

Johnstown, Pa. V tutejšej Cambria Steel fabriki Vida János, 46 ročni krajan na štoku robel, na chtorim aľe pre ňedbalosc kompaňii žadneho gelendra ňebulo. Jedneho dňa še na tej visokosci podšpocel a spadnul dolu. Mocno potlučeneho doraz odvežľi ho do špitaľa, aľe ešči na draže umar.

Castalia, Pa. Konyár Pál krajan už na treci zavod prišol do Ameriki, na ten treciraz aľe ňeščestľivo pochodzel. Jeden uhľovi vagon še v baňi višľebodzel a prez Konyára, chtori na šinoch robel, prešol. Tak mocno ho potlukol, že o paru hodzini zomrel.

Topeka, Kansas. Interessantni a zridkavi roman še stanul v tim mesce, kdze Etl Ferenc krajan za gazdovskeho robotňika stanul do jedneho bars bohateho miľionera farmera Johnsona. Vecej roki ušilovnim, sumeňitnim a vdzečnim pracovňikom bul svojeho pana, chtoreho mlade, 20 ročne dzivče še rozpoznalo zos Etl Ferencom, zos poznamstva vikvitla ai ľubosc, chtoru otcec tiž vdzečňe vidzel, bo na perše spitovaňe jedinu dceru svoju, krasnu a bohatu Victoriu dal mu za ženu. Teraz bulo vešele vov katoľickim kosceľe bismarkskim, po prišahi pošla mlada parka do Austraľii, kdze na jednej veľkej majetnosci Johnsonovej gazdovac budu.

Pittsburgh, Pa. Luterán János krajan v tutejšej fabriki še uražel na ruki, od teho dostal otroveňe kervi, cale celo mu spuchlo a zatim medzi strašnima boľescami zomrel. Manželku zos dzecmi vov Zempľinskej zochabel oširocene, chtore darmo budu čekac podporu od svojeho živiteľa.

Akron. O. Dvojmi krajaňi a kamaraci Kassay János i Major Jakab vjedno išľi zos sušednej barbertonskej fabriki domu. Na draže jich veľka burka sparla, pred chtoru še pod jeden strom ucahľi. Perun uderel do stroma a obidvoch na šmerc zabil.

Fairport Harbor, O. Zos Nagykapošu (Ungska st.) pochadzajici krajan Szabó István do stareho kraju pošol, jakuška familiarnu zaležitosc svoju vikončic.

Fameľiu svoju zochabel v Ameriki, v tej ufnosci, že ňeodluha jich uvidzi. Ozdaj je už i na draže aňi ňemišľi o tim, že svoju milovanu jedinu dceru Marisku vecej ňeuvidzi. Dzivčatko 13 ročne višlo zos vecej dzecami na jeden bars visoki most a ztamadzi spadla do vodi, tak, že še doraz zaľala, ľem mertve celo jej viňešľi z vodi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Pecsaher Albert, Andrejko Mária, Béres János, Stefánik Mária Podolin (Szepes), Szoroka Ádám, Popovics János, Vagner Teréz, Rakó László, Pap Viktória, Kecskés Illés, Czehelszki Gyula Kassa (Abaúj), Federkó István (Sáros), Moldován György, Fischer József, Grozik Antal, Grund Károly, Lescsák Mária, Kamalszki Julia, Knezevics György, Varga Karolina, Zdibák István, Pritz Antal, Tlartek Teréz, Schneider József, Fink József, Csermák Mária, Stern József Tapolybeszterce (Sáros), Gáspár Márton, Majok Gábor, Madarász Julia, Cika Ambrus.

Leschburg, Pa. Na jednej tutejšej zabave krajanoch medzi parobkami bitka povstala, v chtorej Rádi Imre jedneho zos Gagybátor (Abaúj) pochadzajiceho krajana tak ňeščestľivo preštuchnul s nožom, že o paru dňi nasledkom ucerpenej rani zomrel. Rádi uceknul, aľe poľicia mu za petami.[301]

Kradež na vešeľu. Krasnu šestru Szuchy Károlya ľevočskeho skľepara zamiloval Miechlen Pál bohati americki fabrikant, a ju takoj za ženu vžal. Na vešeľu vikradnul chtoška brajthinovi z bugiľara tišic koruni. Zbujňik bugiľar z dollarami ňerušel. Dluho hľedaľi zbujňika, aľe daremňe, až koňečňe vlastna žena ho prezradzela. Zbujňik totižto Rigelszky János troger ľevočskej ciganskej bandi bul, chtori še zo ženu poštrajtal, a chtora jeho z pomstvi oskaržila. Rigelszkyho na 2 roki, ženu jeho na 3 mešace zavarľi.

Zotrimaľi ho. Popagyucsek Mihálya zotrimala poľicia, poňevač bez pasu do Ameriki vivandrovac chcel.

Cleveland, O. Janacsek Lajos krajan už dlukši čas prebival v tutejšim mesce. Bars ušilovni človek bul, aľe v ostatňim čaše vše chori bul. Doktore mu kazaľi prestac robic, on aľe ňedbal na jich napominaňe, i tak jedneho dňa še mu ňezdobrilo a mertveho ho našľi vov chiži.

St. George, Co. Tutejšeho krajana Enyediy Gábora 10 ročne dzivčatko na dvore še bavelo, jak še naraz jeden ošem šuchovi had prismiknul ku ňemu. Dzecko počalo ucekac, had zaňim až do chiži, tam aľe rodzičom še poščescilo strašnu veľiku potvoru zabic a dzecko od pevnej šmerci viratovac.

Cleveland, O. Zos Abaujskej (Csécs) pochadzajici krajan Bartko József, chtori prez 24 roki veľku častku mal vov tutejšim spolkovim živoce, po dluhej cho-

301 Naša Zástava. 1913, č. 36, s. 11.

rosci zomrel. Ňiž mi tu v kraju od žimi a sloti cerpime, američaňi taku horučosc maju, chtora i obeti života požaduje. Najsmutňejša vec je, že tu prave jeden krajan, zos Abaujskej (Kassahámor) pochadzajuci Dubeczky Mihály padnul v obetu strašnej horučosci, pre chtoru ho na uľici na šerdco poraželo. Žena zos troma širotami zostala poňim.

Detroit, Mich. Zvlaštni spusob šmerci sebe vivoľel Bejczi Bálint krajan, chtori pre svoju ňeviľičiteľnu chorosc život sebe odebral. Privadzel celo svojo zos dluhim porvazom ku jednemu stromu, a sam skočel do vodi, pevňe s tim umišlom, žebi mu mertvolu voda daľeko ňevžala. Na rano ľudze obačeľi porvaz vo vodze i vicahľi zaľateho.

Throop, Pa. Cseszneki Ferenc krajan zo svojim žecom Barát Jánošom v tutejšej uhľovej baňi vjedno pracovaľi, jak še naňich obidvojich povala baňi zvalela. Pribehľi na hitro druhe robotňici ku vyratovaňu svojich kamaratoch i obidvojich vikopaľi s pod kamenich uhľoch, Barat aľe už na šmerc bul zabiti. Csesznek i Ferenca odvežľi do špitaľa zos bars čežkima a ňebezpečnima ranami.

Dayton, O. Balogh János krajanovi v tutejšej žeľeznej fabriki spadlo jedno preveľike žeľezo na obidva nohi, a tak mocno mu jich potluklo, že jak ho operovaľi, tak aj umar.

Calumet, Mich. V tutejšich mosadznich baňoch štrajk vibuchnul, v chtorim kolo puldruha tišic prave takich krajanoch častku ma, chtore z našich vichodnoslovenskich stoľicoch pochadzaju. Vihľedu ňit na zlahodu, zato krajaňi našo opuščuju ten kraj a idu indzej.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Ferencz Lajos, Tamás Margit, Takács András, Juszkó Mihály, Salmat Zsuzsanna, Hornyak Ádám, Tapolytarnó (Sáros), Kovács Mária, Vaskó Anna (Zemplén), Kinsch János Lengyel Tereza, Kovács József, Klein Ida, Kozák Mária, Orava (Ung), Kozó Julia, Fedor Etel.[302]

Pottstown, Pa. Na jeden električni vagon spadnul drut elektriki, chtori cali vagon zapaľel. Poňevač skoro bežici voz naraz zastavic ňevladaľi, viter ešči baržej rozduval oheň a dnuka vov vagoňe šedzace ľudze počaľi viskakovac zos vagonu. Boros Jánošova žena tak ňeščesťivo pochodzela pri temu skakaňu, že še prave takeho žeľezka ulapela, v chtorim elektrika bula. Druhe ščesťivo povichadzaľi zos horaceho vagona, ona aľe od elektriki zabita ostala.

New-York, N. Y. Horváthy János krajan v Mohawk-anskich medzenich baňoch robel, kdze sebe križe polamal, tak, že ňevladal chodzic, ľem ho na vožiku popichaľi. Najľepše doktore ho kurirovaľi, aľe zdrave mu prinavracic ňeznaľi.

302 Naša Zástava. 1913, č. 37, s. 10

Teraz koňečňe še posbiral, že pujdze do stareho kraju, tu ho aľe na šifu prijac ňechceľi, odvežľi ho tehdi do tutejšeho špitaľa.

Nove grecko katoľicke ep. biskupstvo v Ameriki. Doterajši amerikanski gr. kat. russki biskup v United States ošv. Ortinsky Soter, chtori pred šesc rokami od rimskeho Otca vimenovani bul za biskupa amerikanskich russkich gr. kat. vericich tak, že z vecej ohľedoch zavišel od lacinskich biskupoch, vedľa dekretu od sv. Kongregacii Rozšireňa Viri z Rimu 1913. 28-eho maja pod urom 33,346 vislaneho teraz samostojateľnim biskupom s polnu vlascu ostal vimenovanim. Jak taki aňi on, aňi gr. kat. russka cirkev ňezaviši už vecej od lacinskich biskupoch, ľem od apoštolskeho delegata Washingtonskeho. Z tej priležitosci i teľo balamutoch, ňespravedľivoscoch pričina, bulla – ba semper – odkľikana, tak i lacinske biskupi povinovate šicko, co russke oddac. Tota šľeboda gr. kat. russkej cirkvi amerikanskej veľo označi, bo medzi druhima ufnosc je, že rovni, opravdzivi biskup apoštolskeho ducha, duchovenstvo, verice jedno s druhim čoskoro porozumja še, mesto šescročneho ňepokoja zvadi, balamutoch, ňezavisci, svati pokoj, ľubosc, porozumeňa, praca na chvalu Božsku nastanu. Sam biskup ošv. Soter oslovi v krasnim svojim pastirskim ľisce šickich vericich: «Zapomňime šicko, co bulo!» I v pravdze, jak «Budapesti Hírlap» piše, v New-Yorku shromaždžene duchovenstvo vihlašelo, že idze do svojeho arcipastira na poklonu, prebačeňe pitac i poslušenstvo obetovac. Daj Bože, žebi arcipastir zos svojima ovečkami společňe moch pri Jeho pomoci na Jeho chvalu od teraz pracovac na veľo, veľo roki!

Keeferton. W. Va. Zos zempľinskej pochadzajici krajan Halász Ferenc v mindenskej baňi pracoval zos jednim taľianskim robotňikom, jak še naraz povala naňich zvaľela a jich obidvojich na šmerc pripučela. Halász mladu gdovu zos Csicseru, rodzenu Gyule Zsuzsannu zos štiroma širotami zochabel. Konzulát baňassku kompaňiu do prava dal, žebi jim odškodne placila.

Freeburne, Ky. Hocza János krajan v jednu ňedzeľu zos pušku višol na poľo a tam dvaraz na prazno vistreľel. Vidzel to jeden konštabler, chtori za Hoczom až do domu išol, a tam mu pušku chcel odebrac. Hocza še mušel procivic, poľicman vicahnul revolver a streľel naňho tak ňeščestľivo, že mu pľuca prestreľel. Večar vov špitaľu umar.

Bloomongton, Ill. Szabó Imre krajana každi za planeho chiru človeka poznal. Ňe ľem ženu mučel bez prestaňa, aľe i s ľudzmi plano obcoval. I najnovši čas zbil ženu, chtora zunula toto trapeňe a obskaržela svojeho muža pred richtarom, chtori Szabóa na 25 dollare štrofu pokutoval, a poňevač peňeži zaplacic ňevladal, bo ňemal, zavarľi ho do hareštu, tu ho ešči jedno prekvapeňe čekalo Boor ellis-islandski inšpektor vidal proci ňemu hareštovi rozkaz, vedľa chtoreho, jak zos hareštu vindze deportovani budze.

Connelsville, Pa. Smutni osud zascihnul tutejši katoľicki koscel. Pre dlužstvo 19 tišic dollaroch primušena bula obca na licitacii predac koscel. Poňevač aľe

za koscel ľem dzešectišic dostaľi, primušene budu i faru i cintir predac. Tak čuc aľe, že ten angľik, chtori koscel odkupel, hotovi je ho obci nazad vracic, ked mu obca peňeži jeho vraci. Pľeban Kováts Kálmán tehdi jednu veľku sbirku usporaduje, žebi z tej hocľem častku dlužstva viplacic mohol.[303]

Leechburg, Pa. V tutejšim mesce v minulich dňoch veľki oheň pustošel, chtori ľem samim našim krajanom viššej 50 tišic dollarovej škodi narobel. Najsmutňejše je vov veci, že ňiž od ohňa navščivene amerikani skerz assekuraciu vinahradzenu budu mac svoju škodu, z našich krajanoch – medzi ňima Takács János, Kántor József, Lenijén Gyula, Fogcsi István – aňi jeden ňebul assekurovani.

Gary, Ind. Interessantne manželstvo še stalo v tutejšim mesce. Krasna dcera krajana Gatály Jánoša vidala še za jedneho greka Manuela Courtitis. Aňi jedno ňerozumi druheho jazik a predči še znaľi shvaric. Pri matrikarovi tlumača mušeľi chasnovac, žebi na otazki odpovedz dac znaľi.

McKeesport, Pa. Tutejse krajaňi zos svojim duchovnim Kováts Kálmánom každoročňe zvikľi pozdravujuci telegram pošilac najjasnejšemu kraľovi na jeho narodzeni dzeň. Za totu uprimnosc še jim teraz kraľ tak odslužel, že pre jich koscel dal vimaľovac jeden krasni obraz svateho Štefana, a jim ho na darunek poslal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Deák Pál, Gencsur József i Zsuzsanna, Polony (Sáros), Gober János, Vaczo János, Balog Gábor.

Stowe, Pa. Obeta podobnej planosci stala še zos Homonna (Zemplén) pochadzajica žena Talap Jánošova rodzena Fecsó Mária, chtoru muž tiž preto mučel už od počatku svojeho dvaročneho manželstva, že ju v podezreňu mal, že s druhima trime. Jedneho večara spiti prišol domu, počal še vadzic zos ženu, vov zvadzbe vicahnul revolver, a ju na šmerc zastreľel.

South Bend, Ind. Szaradits Mihály še povadzel zos sušedom, Szokol Sándorom, chtori ho aľe premohol. Z tej pričini Szaradits jedneho večara, jak Szokol von šedzel pred dzvermi svojeho domu, z daľeka vistreľel pejcrazi naňho, a sice tak ňeščesťivo, že tri kuľki trafeľi, a Szokola vov bezvedomim stave odvežľi do špitaľa. Szaradits uceknul, poľicia ho hľeda.

Youngstown, O. Tutejše katoľici veľku slavnosc odbavovaľi minule dňi. Biskup Farelli bul tam birmovac. Z tej priležitosci chorľivi pľeban farnosci, Marczinkó József na svoj vlastni keľčik dal koscel z vonka i z dnuka vimaľovac a obnovic. Biskup s veľkima slavnoscami bul prijati v Youngstownu, po birmovaňu na fare veľka hoscina bula, večar zaš švetske farňici še zabavjaľi.

Cleveland, O. Hirják György krajan s ušilovnu pracu nagazdoval 240 dollare, chtore ku sebe vžal s tim umišlom, že jich do banki odloži. Doznal še o tim

303 Naša Zástava. 1913, č. 40, s. 12.

jeho dobri kamarat Burán Ferenc, viludzel ho dzeška do ľesa, tam ho zahmaľel, peňeži mu ukradnul, a sam uceknul. Poľicia ho hľeda. Zos Zempľinskej (Gesztely) pochadzajiciceho tutejšeho krajana Cserbák Ferenca pejc ročne dzivčatko jeden farmer s vozom prešol. Zos Abaujskej (Regeteruszka) pochadzajici Fazekas János, 18 ročni mladzeňec na bicikľu išol po mesce, jak še naraz s jednim električnim motorom stretnul, tak, že še mu vistupic ňemalkedi. Spadnul z bicikľa pod koľesa, ktere mu prez slichi prešľi, a ho na šmerc potlukľi.[304]

New-York, N. Y. Jeden tutejši pekar krajan, Erdélyi Ambrus bez všickej pričini počal ženu svoju v podezreňu trimac, a nasledkom teho ai pijatiki še oddal. V takim calkom pijanim stave streľel na ženu ai na švogra Erhalika, chtori jej na pomoc chcel prisc. Poľicman z uľici jak pribehnul, v tim okamžeňu streľel Erdélyi ai do sebe. Všickich trojich odvežľi do špitaľa, Erdélyeho žena i švoger še ozdaj vizdraveju, aľe jeho sameho rana je šmertelna.

Cleveland, O. Z Uherskej pochadzajici Pavics József ňepozorňe išol kolo šinoch, jeden prichadzajuci lokomotiv ho porval za šati a strepal ho pod koľesa, chtore ho na šmerc pokaľičeľi.

Pittsburgh, Pa. Vov Rockefellerovej oľejovej fabriki najčežše prace našo krajaňi končа, a to običajňe vše s vekšim ňebezpečenstvom zdravja je spojene. Teraz ňedavno zos Csicseru (Ung) pochadzajici krajan Szoták Mihály še stal obetu takej čežkej praci. Jakeška čežke kotli dzvihaľi zos baranom žeľeznim, chtori z visokosci jakoška spadnul, a s tim Szotáka tak mocno pokaľičel, že ho na poli mertveho vežľi do špitaľa.

Aurora, Ill. Jeden tutejši krajan Kopcsa Sándor vinašol i poskladal sam jednu ľitacu mašinu, ľem to chibelo už, žebi próbu ľitaňa bul zrobel. Perše aľe chcel jednu akcionarnu společnosc utvoric, chtora bi ho v jeho podejmaňu podporovala. I nasbiral das 150 akcionaroch a poodbiral od ňich peňeži. Mašina še sice budovala, tam pred jich očami, aľe oni ňerozumeľi ku temu, či ona na ľitaňe dobra budze. Až teraz jak už proba mala bic trimana, naraz Kopcsa Sándor še dzeška ztracel, i ňichto ho ňezna najsc. Tritišic dollare še mu podarilo od ľehkovericich ľudzi, najvecej našo krajaňi viludzic.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatnim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Teibel Márton, Tiber Károly, Artim Lajos, Koszta György, Kovács Borbála, Bolf Márton, Bota Miklós. Novi komissar nove poradki zaprovadzel v tutejšim ustave pre cudzožemcoch. Z tich je najvažňejši ten, že ked vecej udove jednej fameľii pridu do Ameriki a jednemu še daco staňe na draže na priklad še pochoreje, predtim tak bulo, že jedno z domakoch zostalo s ňim v Ellis Islandze, tamtim šľebodno bulo vinsc do Ameriki. Teraz ten poradek je zaprovadzeni, že aňi jedno še ňevipušči do-

304 Naša Zástava. č. 41, s. 10.

teľ, ňiž s tim jednim udom poradku ňit. – I to čuc o novim komissarovi, že bars plani kost dava, a bars ňezdvoriľe, po grobianski zaobchadza zos privandrovanima cudzožemcami.

Steubenville. O. V tutejšej fabriki veľki a bars rozhorčeni štrajk panoval, strajkere staľi pri fabriki a inzultovaľi skeboch, to jest takich robotňikoch, chtore štrajk prelamac chceľi. Nadtim še provaditeľ fabriki rozhňeval a poslal svoju poľiciu proci tim ňespokojnim ľudzom, chtore jak tote tam prišľi, zos veľkim hrešeňom a nadavaňom i potupovaňom prijate buľi. Cale položeňe ňebezpečne bulo, bo provaditeľ počal striľac, na to strajkere tiž povicahovaľi svojo revolvere, a po vojňe potom i jedna i druha stranka posbirala svojich poraňenich; ľemže poľicmanoch ňebulo poraňenich veľo, ľem robotňikoch, a medzi tima dvojmi z našich krajanoch Molnár János ai Csermák Mihály ňe ľem poraňene, aľe na šmerc zabite ostaľi, a medzi tima ostatňima bars čežko poraňenima tiž dvojmi su našo krajaňi.

Bedford, O. V angľickich novinkoch sme čitaľi, že Nagy Jánoša, tutejšeho krajana perun zabil. Teraz došol ku nam chir, že teľo pravda, že Nagy János umar, aľe pričina šmerci jeho ňebul toten perun, chtori z ňeba zviknul padac, aľe ulapel ňeborak električni drut v tutejšej fabriki, kdze robotu mal, a nasledkom teho elektrika ho zabila.

Pottstown, Pa. Pisaľi sme voňekdi, že Talap János krajan zastreľil svoju manželku, zos Humeneho pochadzajicu Fecsó Máriu, a on sam po vikonanim mordarstve uceknul. Poľicia ho všadzi hľedala, ai mu na šlid prišla, ľemže perv ňiž bi ho buľi ulapeľi oznamel še sam na norristown-skej poľicii, kdze ho visluchaľi a do hareštu zavarľi. Sudne pojednavaňe ňeodluha budze trimane.

Passaic, N. J. Izer György krajan v tutejšej fabriki spadnul zos jednej vicahajucej mašini a tak mocno še potlukol, že po jeden tiždňovim veľkim trapeňu zomrel.

Youngstown, O. V tutejšej Sheet & Tube Company ociľovej fabriki jeden preveľiki kocel zos roztopenim ociľom puknul, a na robotňikoch še viľal. Dzevetnac z ňich bars mocno še popaľeľi, dvojmi zomreľi. Zos poraňenich pejcmi su krajaňi, a sice Orbán Dénes, Bodá János z Telkibánya (Abauj), Tóth-Ferenc, Fábián Ferenc, Gáspár István.[305]

Red Jacket, W. Va. Zos Zempľinskej (Mátyásháza) pochadzajici krajan Madár János, chtori ľem teho roku na jar prišol do Ameriki, v tutejšej uhľovej baňi pracoval. Jeden vagon zos uhľami pulni še odtarhnul od tamtich, i tak skoro ľecel dolu po šinoch, že Madár, chtori v bľizkosci robel, ňemal času še mu vistupic, koľesa ho zahvaceľi, i pod sebe strepaľi. Vagon stanul, robotňici skoro pribehľi, žebi kamarata svojeho viratovaľi, aľe už pozdno bulo, o paru minuti vidal ducha. Ňeščesťivi krajan už na druhi zavod bul v Ameriki. V starim kraju ženu i dzeci ma.

305 Naša Zástava. č. 42, s. 11.

Pricedale, O. Ocsai József krajan do hrišneho poznamstva še dal zos Murányi Józsefovu manželku, s chtoru ai uceknul. Murányi jich hľedal, ai jich našol v mesce Homestead, Pa. Tu ňerobel ľarmu, aňi žadne škandali, aľe pošol na poľiciu, a zaľubenu parku dal ulapic, i do hareštu zaprovadzic. Ócsai vov harešce od strachu pred pokutu še obešel.

Hot Coal, W. Va. Zos Késmárku pochadzajici krajan Varga István, chtori pred 25 rokami prišol do Ameriki, dlukši čas robel v mestoch Curtisville, Cannonsburg, Russelton, zunul svoj život plani, odebral sebe ho tehdi, a sice hroznim spusobom. Zos dinamitom rozstreľel sebe hlavu, chtoru mu moc vibuchu na marne falatki roztriskala. Jeho poznate hutoreľi, že ma ženu i dzeci, aľe už od vecej rokoch ňič ňedbal o ňich, aňi jim ňepisal. Tak še nazdava, že teraz pobanoval totu ňedbalosc svoju, zunul svoj opuščeni život, a tak zostal samovrahom. Tamejše baňaši poradu trimaľi nadtim padom, i take uridzeňe priňešľi, že taki človek ňezasluži poradneho pohrebu, i tak ho ňe na cintir chovaľi, aľe do ľesa do jednej jami ho zahrebaľi.

Bridgeport, Conn. V tutejšej ociľovej fabriki Kosa Gusztáv krajan zos druhim kamaratom na jednej mašiňe še vežľi hore, chtora ľudzi vicahovala. Naraz še ociľovi porvaz urval a oňi obidvojo do veľkej hľibokosci spadľi. Mocno še poraňeľi, aľe jest ufnosci, že obstoja na životce.

Buffalo, N. Y. Kozina Pál krajan večar zos fabriki domu išol. Draha ho vedla kolo žeľezňici, ňedal pozor, stupel na šini i jeden lokomotiv pribehnul, a ten Kozma Pála prešol. Tak mu pošekaľi koľesa celo, že vov šidzem falatkoch ho posbiraľi zos šinoch.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Vastag Mihály, Dornyák Zsuzsanna, Murila György, Halmányi Miklós, Paulik István, Lőcse (Szepes), Partos Mária, Lőcse (Szepes), Haupt Vilmos, Paraczko Mária, Koritar Vilma, Rácz Ferenc, Vasztel Cecília, Ondek Mihály, Pelicza János, Sech Anna.[306]

Umrel na štacioňe. Andrék Péter ku Ameriki cestoval, aľe ho z Bremi vraceľi. Minuli tidzeň došol na košicki štacion a daľej ku domu mal kračac, aľe ešči rano zomrel na štacioňe.

Ulapeni agent. Zos Homonna pišu: poňevač bez passu vivandrovaňe i na austriackej žemi už za ňemožne še stanulo, žandare teraz tich agentoch hľedaju zos pomocu, chtorich podarelo še viscahovalcom oproci zakonneho ridzeňa do Ameriki še dostac. Žandare z Tavarna vecej noce obetovaľi temu cilu, zakla voňekdi podarelo še štveroch agentoch, menom: Uram Józsefa, Novák Istvána, Reliczky Sztaniszlava a Kobnolya Vojteka zotrimac.

306 Naša Zástava. 1913, č. 43, s. 11.

Wilkes Barre, Pa. Korsos Mihály krajan dlukši čas robel v tutejšej Cases Mills fabriki, a každi ho za ušilovneho, poradneho a nadevšecko jak bohabojneho človeka poznal, ľemže v tej ostatnej čnosci ňeznal miri. Mušel pevne ai dajaku chibu dostac na mozgu, tak, že počal bludzic v rozume. Z počatku ňikemu ňeškodzel s tim, pozdňejši aľe počal hutoric, že jeho sam Pan Boh poslal na žem, žebi ďabla premohol. Jeden čas v roboce še mu zvidzovalo, že takoj prišol ku ňemu ďabol, i vžal šekeru s chtoru robel, i zarubal s ňu do hlavi ďablovi, ľemže ten ňebul ďabol, aľe forman, predstaveni fabrični, chtori od udereňa v tim okamžeňu mertvi na žem spadnul. Teraz bulo trimane porotne pojednavaňe pred sudom, kdze ho doktore za šaľeneho vipovedzeľi, i tak še ošľebodzel od pokuti šmerci. Zavarľi ho do domu šaľenich.

Cleveland. O. Kimmel Antal krajan še rozpoznal zos Váradi Annu, o chtorej znal, že peňeži ma, i pod tim titulom, že ju za ženu vežme, viludzel odňej paru sto dollare, a zmiznul, jak kamfor. Pozdňejši višlo na verch, že podobne švindlerstva už vecejrazi spachal, poľicia tehdi s veľku ušilovnoscu hľeda klamňika vibiteho.

Mohawk, Mich. Horváth János krajan v tutejšej mošaznej fabriki pracoval, i jedenraz z teho košika, chtori ľudzi dohuri vivožoval tak ňeštčešťivo vipadnul, že še mocno pokaľičel. Doktore ho na vecej zavodi operovaľi, aľe stav jeho chorosci še popravic ňechcel. Rodzina jeho nasledkom teho tak uridzela, že Horvátha do domu, do stareho kraju pošľu, ozdaj tam še mu poľepši. Mladši brat ho chcel odprovadzic. I na šifu ho už ňechceľi prijac, Ľem na veľke pitaňe še smilovaľi nadňim, i mu daľi kartku. Ľedvo aľe, že še šifa rušela, Horváthovi še ňezdobrelo, i na treci dzeň zomrel. I ňevipelňela še jeho vrucna žadosc, žebi vov krajinskej žemi odpočivac mohol. Mertvolu jeho zašiľi do platna, i tak ho spuščeľi do vodneho hrobu, do mora.

New-York, N. Y. Zos Abaujszántó pochadzajuca krajanka Diós i Andrášova manželka rodzena Maklári Róza še pochorela, i doktore jej kazaľi prečerac luft, a isc do stareho kraju. Takoj pošla, a poňevač še calkom vizdravela, nahle še vracela nazad ku mužovi a ku dvom dzecom svojim do Ameriki. Tota draha aľe bars veľo stala, ona malo peňežoch priňesla zo sebu, tak, že v New -Yorku zostala, ňemohla už daľej isc ku mužovi do San Francisko, tu v New-Yorku vstupela do službi s tim umislom, že jak sebe na drahu zarobi, daľej pujdze. Chorosc jej še aľe medzi tim obnovela, nadtim še potom na teľo zarmucela, že še až v rozume pobalamucela. I život sebe chcela odebrac, ľem ju viratovaľi. Tak potom doktore ju daľi do domu šaľenich, a mužovi odpisaľi, žebi prišol ku žeňe poradek robic. Pevňe jich obidvojich deportuju.

Bridgeport Conn. Zos Abaujskej obci Vilmány pochadzajica Bérés Mária šesc roki bula už v Ameriki, vše na bars dobrich mescoch služela, bo ai poradna, dobra bula sama. V ostatňim čaše še rozpoznala s jednim mladzencom, Cservenyák Györgyöm, chtori ju spital, i takoj pred troma tiždňami še pobraľi. Ňeznac co še stalo, ňezbačel aňi muž, aňi druhe domaci, mušela še v rozume

pobalamucic, že še otrula. Doktore ju probovaľi ratovac, aľe to še jim ňevidarelo, medzi strašnima boľescami zomrela.

Derby, Conn. Pusovszky József krajan jednu ňedzeľu do ľesa išol na hubi. Podarelo še mu veľo huboch nasbirac, i takoj na večeru mu jich zrobeľi, a zos domakami še bars hosceľi. Ľemže medzi hubami mušela bic ai dajedna šaľena, tak še otruľi. Pusovszky umar, tamtich aľe ľem zos veľkim piľnovaňom znaľi viratovac.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Csura István, Kántor Erzsébet, Tokai Zsuzsanna, Vili István, Margin a Miklós, Péter Mária, Mihucz Sándor, Oltyán Gábor, Szepesi István, Lázár Róza, Ajakai Borbála, Fekete Mária, Garany (Zemplén), Molnár Ilona, Dusics János, Zsohár Ilona, Kollár Teréz, Barbatai Anna, Kriszten Gábor, Szibila Julia.

South Bend, Ind. Tutejša krajanka Varga Ferencova gdova bars bidňe, chudobno žila, ľem kolo žeľezňičnich šinoch sbirala sebe uhľe na opal. V takej roboce dohvacela ju jedna mašina na šinoch, chtora ju pod koľesa strepala, a na šmerc zabila.[307]

South Fork, Pa. Ňedaľeko tutejšeho štaciona na šinoch zabiteho našľi jedneho človeka, chtori jednu spolkovu kňižečku mal pri sebe zos menom Kovács István. Ňeznac, že co tam robel, jak še s ňim toto ňeščesce stanuc mohlo. Aňi to ňeznala poľicia vijevic, či ma dajaku rodzinu, abo poznatich. Mertvolu jeho pochovaľi do tamejšeho cintira.

Charleroi, Pa. Lambert Frigyes krajan vjedno bival na kvartiľu s jednim krajanom, chtori aľe v ten čas, ked Lambert do bivaňa svojeho vejsc chcel, prave ňebul doma, aľe vov baňi. Lambert še posbiral, že ho pohľeda v majnoch a že pitac budze od ňeho kľuč. Poňevač aľe v majnoch ešči ňikda ňebul, zabludzel cestu, i ňeznal še aňi von vidostac aňi ku kamaratovi, chtoreho hľedal. Za cale 36 hodziny še blukal po všeľiakich ambitoch, ňiž koňečňe vtedi jak už od hladu teľo že nezahinul, doznaľi še ľudze, že Lambert do majnoch vešol. Pošľi ho hľedac, i tak ho našľi, na poli mertveho.

Poughkeepsic, N. Y. Zos ungvarskej stoľici (Vajkóc) pochadzajici krajan, 21 ročni Kondor Mihály, pre svoju ňepozornosc, jak na žeľezňičnich šinoch chodzel, skerz jeden lokomotiv prejdzeti ostal. Čežko poraňeneho odvežľi ho do špitaľa, aľe život mu ňeznaľi oratovac, o paru hodzini zomrel.

Pittsburgh, Pa. Zos Imregu (Zemplén) pochadzajici 19 ročni mladzeňec Iván Mihály v tutejšej žeľeznej fabriki robel, jak jedneho dňa pri žeľeznemu baranovi zos sameho verchu spadnul a tak mocno še potlukol, že na žemi mertvi ostal.

---

307 Naša Zástava. 1913, č. 44, s. 13

Paulsboro, N. J. V tutejšej dinamitovej fabriki veľki vibuch še stanul, pri chtorim štvero ľudze o život prišľi, medzi tima bul ai krajan Domjan Péter. Mertve cela zabitich ľudzi na teľo buľi roztarhane, že ľem vov marnich falatkoch jich posbiraľi. Všickeho teho ľudskeho mesa ňebulo vecej, jak 120 funti, tote rozdzeľeľi na štiri častki, poskladaľi jich do štiroch trunoch, a tak jich osobňe pochovaľi.

Berton, Ill. Na jednej tutejšej zabave poľske robotňici zabiľi dvoch amerikanoch. Nadtim še amerikaňi na teľo pohňevaľi, že vov fabriki vijaveľi, že zos poľakami vjedno robic ňebudu. Direkcia fabriki to jim ai privoľela, ľemže ňezrobeľi rozdziľu medzi poľakami a našima slovenskima krajanami, tak tehdi i totich z roboti viruceľi. Slovjaci totižto od narodnostnich agitatoroch zvedzene na veľo mescoch za slavianoch še davaju zapisovac a zatajuju to že z Uherskej pochadzaju, poľaci to iste robia, tak teraz obidvojo plano obstaľi.

Cleveland. O. Zos Abaujskej obci Szin pochadzajuci krajan Ujag István rozpoznal še s jednim čechom. Jak už praceľstvo medzi ňima veľke bulo, Ujag mal na predaj koňa i vožik, chtore odkupel ten cudzožemec čech na 325 dollare, dal so sebe ai pismo, že peňeži medzi ošem dňoma zaplaci. Na treci dzeň aľe po jurmaku ztracel še čech a teraz ňe ľem orabovani krajan, aľe aňi sama poľicia mu ňezna na šľid traffic.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujucich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho nazad dofla. Bak János, Benko Gergely, Schneider János, Voros Imrel, Pusztai Ferencz, Huck János, Schuller, András, Bodnár Verona, Dornics István, Turkovics Krisztina, Bartfai Zsuzsanna, Botar Paulina, Mandisc Miklos, ten pre falšovaňe peňežoch na 15 ročni harešt bul odsudzeni, teraz še aľe pochorel v harešce, brat jeho zadal prosbu skerz jedneho šikovneho fiškaľa, žebi ho pre dobre spravovaňe prezident na šľebodu vipuščel i podarelo še mu prezident zo z hareštu vipuščel, aľe ľem s totu podminku, že doraz pujdze het z Ameriki, a že še aňi tu ňikda vecej-ňenavraci. Tak ho tehdi teraz tiž deportovaľi.

Clymer, Pa. Sipos Istvánuv mali sin István do školi chodzaci uceknul zos školi, ukradnul otcovi peňeži, kupel sebe cigaretľe, a žebi ho ňichto ňevidzel, jak kuri, skril še na štadioňe za jeden vagon. Mašina počala šibovac, i ňeščesťliveho chlapca zcahla pod koľesa, chtore ho na šmerc potarhali.[308]

Fairport, Pa. Zos ungvarskej stoľici Nagykapos pochadzajici krajan Vaja János robotňikom bul pri tutejšej žeľezňici. Pri tim prave mal prejsc na druhu stranu medzi vagonami, i jak prechadza, v tim okamžeňu jeden šibujuci lokomotiv pophnul vagon, chtori Vaja Jánoša medzi taňirami žeľeznima scisnul a tak mocno ho potlukol, že vov špitaľu, kdze ho na poli mertveho odvežľi, medzi strašnima boľescami zomrel.

---

308 Naša Zástava. 1913, č. 45, s. 12

Trenton, N. J. Zos Göncruszka (Abauj) pochadzajici krajan Kopcsó György ščestľivo žil zos svoju manželku Tirpák Annu, ňiž tota še rozpoznala s jednim mladim človekom, Fekete Károlyom, s chtorim, jak jej muž vičitki robel, ai ucekla. Zastarani muž potim smutnim padu pošol uceknutich hľedac do všeľiakich mestoch, aľe ňenašol jich. Calkom zarmuceni prišol domu, i nad ňevernoscu svojej ženi tak zufal, že sebe život odebral.

Middletown, O. Goari Viktor krajan, chtori pred 18 rokami prišol do Ameriki, v tutejšej Black Diamond baňi pracoval. Pri vožeňu uhľoch do takeho tunela prišol, v chtorim ňešľebodno chodzic. Prišol jeden motor, chtoremu še ňeznal kdze vistupic, i tak mocno ho pricisnul voz ku sceňe, že ňiž ho zos teho strašneho položeňa višľebodzic vladaľi višla z ňeho duša.

Cleveland. O. Jeden tutejši krajan, Furcsák János obetu še stanul svojej ľehkovernosci, mal peňeži 67 dollare, chtore každemu po draže ukazoval. Naraz prišľi ku ňemu dvojmi švindlere, i zos zateržku, že mu peňeži premeňa, odebraľi mu jich, premeňeľi mu peňeži, i na teľo zdvorile buľi, že mu jich do hustečki zavjazaľi, ten še aľe pozdno obačel, že ho oklamaľi. Otvorel zavjazani rožek hustečki svojej a vidzel, že tam mesto peňežoch ľem papire jest. Pravda, švindlere vtedi už dakdze za hurami buľi.

Cleveland. O. Laczkó József krajan ňeduverčivi, a pri tim ňevirozumni človek bul, mesto teho, žebi zarobene peňeži svojo domu bul poslal, abo do dajakej banki bul položel, pri sebe jich trimal v posceľi v stružľaku. Jednej noci prez otvorene oblaki vešol jakiška zlodzej ku ňemu, i ňiž spal, ukradnul mu i všicke peňeži z pod zahlavka i revolver, chtori ku svojej obraňe tam trimal. Šidzemsto dollare, calu chudobu svoju čežko zarobenu utracel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Hajdú Julia, Nagykinisz (Abauj) zos troma dzecmi, Foglein Mihály, Buchta László, Benkö József i Pál (Ung), Méhez Pál, Lupus Péter, Szuchy János, Bilik János, Kovács Ágoston, Kain Hermán, Fedimecz Borbála, Kiss Berta, Kukurugya Borbála, Berger Lina, Kranyecz Róza, Váró László, Gobor Julia, Fritzkin János, Csucsaj György, Meidl András, Hack András, Fóliák Anna, Szánkó Sándor, Lengyel György, Faltusz Matild, Fitzkun János, Farkas Mária, Helmer Ferenc, Csapol Julia.

Stamford, Conn. Szármái Ferenc jedneho večara dlukši bul v roboce, pozdno po dzevjatej bars strapeni išol domu popri šinoch, ňeobačel, že zaňim mašina od ekspress žeľezňici še ponáhľa, zos richloscu jednej kanonovej kuľi. Ňeboraka s taku strašnu mocu odrucela z drahi, že da na sto metre daľeko spadnul. Doraz pribehla ku ňemu pomoc, aľe spomosc mu ňemohľi, bo už mertvi bul. Prave tote dňi še sbiral domu ku svojej mladej žeňe do kraju.[309]

309 Nová Zástava. 1913, č. 46, s. 12

Vracene viscahovalci. Krajnyák András 33, Patrik Tamás 25, Plavcsán Péter 17, a Poláscsik Mihály 17 ročne obivateľe kijovske do Ameriki chceľi vivandrovac. Na galicijskim chotaru v Kaniowe austriacke žandare jich v draže staveľi, kterim to povedaľi, že do Prusskej idu do roboti. Žandare še ňedaľi prevesc, zaprovadzeľi a povizitirovaľi jich, a tak našľi pri Krajnyák Andrášovi 382 kor. 02 fill., pri Petrik Tamášovi 379 kor. 74 fillére v chľebe zahňeceno i vojenske kňižki, pri Plavcsán Péterovi 405 kor. a koňečňe pri Polascsik Mihályovi 400 kor. 50 fill. našľi v spod ňich šatoch zašito. Vtedi še priznaľi, že do Ameriki chceľi uceknuc. Žandare jich oddaľi c. k. starostvu do Biala a ztamadz buľi šupovane až do domu.

Zotrimane agentci. Poľicia na košickim štacioňe zotrimala Osvald Joel a Purklei Xavir švajcirošoch preto, bo Vaszily Mihálya a Koscsik Jánoša, gálszécsskich obivateľoch bez pasu do Ameriki prevesc chceľi. Na 50 koruni buľi poštrofane, chtoru summu duškom viplaciľi.

Ohraľi ho. Váradi Ambrus gazda teľo krasneho o Ameriki čul, že pozbiral svojo šidzem šľivky a v Košicoch vimeňil sebe kartku ku Ameriki. Vo vagoňe rozmišľujuc sebe o buducnim Americkim živoce zaspal. O ňedluho zobudzil še na te slova: «kdze červena – tu červena». Te slova veľoraz opakovac čul, ostal zvedavi a še išol pripatrac tam, kdze prave na peňeži še dvojmi hraľi. Jeden z ňich červenu kartu vše vinašol a veľo peňeži vihral. Zvolaľi še i gazdu hrac, chtori še zvabic dal a začal s ňima hrac. Z počatku mu daľi vihrac das 30 koruni, aľe dokľi cug do Miskolca došol, gazda 120 koruni ztracil. Tu te dvojmi kartoše zmizľi, a gazda bez peňežoch še domu nazad vracic mušel.

Perth Amboy, N. J. Fekete József krajan na bicikľu zviknul isc do fabriki, kdze robel. Jedneho dňa, jak domu išol, večar ňevidzel jednu jamu na draže, spadnul na ňej z bicikľa, a tak mocno še poraňel, že o paru hodzini umar.

Scranton, Pa. Jeden električni vagon na jednej prikrej uľici viskočel zos šinoch a tak mocno uderel do roha uľici, že še roztriskal, polamal a prevracel. Z pomedzi cestovateľoch viššej 20 ostaľi poraňene, medzi tima še nachadzaju ai krajaňi uherske, Géczi József, Papp Sándor, Vajda János ai Pinta Tamás, chtore všicke do processu vžaľi teraz električnu kompaňiu, bo ona bula pričinu ňeščesca, že ňedala hamuľec na vagon poradni.

Cleveland. O. Brinszky Zsigmond gr. kat. duchovni, chtori doteraz na West 14. uľici še nachadzajucu farnosc spravoval, pre chorosc svoju na druhi luft mušeni je prejsc, a sice do Punxtaney Pa. pujdze. Clevelandske farňici jednu hoscinu usporadaľi na odproščanku milovanemu duchovnemu svojemu, chtori za cali čas, ňiž tu bul, od každeho visoko ucteni bul.

Milwauke, Wis. Farkas István krajan ňesmirnemu opilstvu še oddal, jak taki pijani raz domu prišol, žena kričela naňho, a on še nadtim tak bars rozzloscel, že vžal šekeru a počal ženu rubac. Ľem na skoro pribehnute ľudze ju viratovaľi od pevnej šmerci, aľe i tak bars čežko poraňena vecej mešace budze ľežic vov

špitaľu, muž aľe vov harešce, kdze ho zavarľi. A ňevinne dzeci medzi tim časom hladom možu zomrec pre paľenku, pre pijanstvo otcovo.

Duquesne, Pa. Zos abaujskej obci Vizsoly pochadzajici krajan Vasenszky István pred dlukšim časom išol zos svojima kamaratami na uľici. Prišlo mu v streti jedna hromada amerikanoch, chtore počaľi še višmivac zos uhroch. Jak še rozešľi, jeden zos uherskej kompaňii rucel kameň za amerikanami a zatim ucekľi všicke, ľem Vasenszky chtori ňerucal, aňi ňič zleho ňerobel, ostal stac. Priskočel ku ňemu jeden amerikan, menom Knoel, vitnul ho po tvari. Vasenszky nad totu ňespravedľivoscu rozhorčeni vicahnul nožik, a štuchnul ho do Knoela tak ňeščesťivo, že takoj ai umar. Teraz bul sud trimani nad tu vecu, Vaszenszkeho ohľedu na spravodľivu obranu, na 15 mešačni harešt odsudzeľi.

Indiana Harbor, Ind. Už od dvoch rokoch pracovaľi v jedno dvojmi krajaňi z jedneho valalu pochadzajuce Hasza György ai Imre Péter, vov jednej tutejšej žeľeznej fabriki. Do ostatňeho času še jim ňič zleho ňestalo, ľem teraz v oktobru jedneho dňa, jak roztopene žeľezo vipuščaľi, puknul kocel, a roztopena ľacina še naňich viľala. Tak mocno jich popaľela, že jich na poli mertvich odvežľi do špitaľa.

Passaic, N. J. Veľke prekvapeňe zapričiňela tota novina medzi tutejšima katoľickima vericima, že Simkó János jich duchovni zos biskupskim dovoľeňom prečeral faru zos south-bethlehemskim pľebanom, Kovács Lajošom, chtori jak chirešni rečňik zami je v Ameriki. Čeranka takoj doraz preprovadzena budze.

Castleshanon, Pa. Tutejši krajan 25 ročni Tóth Mihály, chtori v uhľovej baňi uhľe kopal, minulich dňoch pri tej roboce život utracel. Zavaľela še mu nad hlavu povala, a ho uhľe prisipaľi. Jak ho z popod kameňoch vikopaľi, na vtedi už umarti bul.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sznopka Anna, Cserepes István, Fábián Mátyás, Szabó Gyula, Tatár Miklós, Marosán Illés, Doszkál Simon, Agan József, Pap György, Kurin János, Hajovics László, Skovranek Anna, Tordinyecz Borbála (Ung), Stekli Mária, Kepes Julia, Somodi (Abauj), Kovács Géza, Varecha György, Kaup János, Sipos Mária, Torok Róza, Plyel János, Broser János, Nagy Borbála, Andicskó János, Ferber Margit, László Erszébet, Simon József.[310]

Holden, W. Va. Zos Uherskej pochadzajici krajan Szedri János od dluhoročnej čežkej praci na pľucoch zkazu dostal, dluho še trapel na kvartiľoch, kdze še prevlačal, bo ho ňechceľi prijac, ňiž koňečňe odsanoval še, že do špitaľa še da odvezc. Šednul na voz, i jak došľi ku špitaľu, zešľi chlopi ku ňemu, že ho zloža z voza, i našľi ho umarteho, na draže zomrel.

310 Naša Zástava. 1913, č. 47, s. 16.

Chagrin Falls, O. Videka Jánoša, tutejšeho farmera žena jedneho dňa sama bula doma zos štiriročnim chlapčikom. Zos rajbaňom mala roboti. Jak počala na dvore šati višac chtoška triraz streľel naňu zos zadku. Jak sušedzi poviskakovaľi na toto striľaňe, Videka Jánošova už mertva ľežela na žemi, a mordarovi žaden šľid najsc ňemohľi. Mali, štiriročni chlapčik teľo povedal, že prišol jeden bačik, a triraz streľel potom uceknul. Poľicia hľeda mordara.

Welch, W. Va. Varga Ferenc krajan prešol do sušedneho mesta ľepšu robotu hľedac, tam naňho spovedzeľi, že chodzi robotňikoch odvabovac, zato ho jeden spolukrajan Virgovics obžaloval pred sudom, kdze ho na šesc mešačni harešt odsudzeľi. Varga teraz apellovac chce proci temu ňespravedľivemu sudu, aľe ňema peňeži pre fiškaľa, tak še obracel ku americkim novinkom našich krajanoch, a jich pita o podporu, žebi ho zos tej ňespravedľivosci viratovaľi.

Bridgeport, Conn. Zos abaujskej stoľici (Forró) pochadzajici krajan Zsiros János takim ňemirnim spusobom lokal paľenku, že upadnul do chorosci deliriumu, chtora mu i rozum pobalamucela, na teľo, že še chcel zarezac. Odvežľi ho do špitaľa, a ztadzi, ked še vizdraveje zos rani zarezaňa, odsudzeni budze na deportaciu. Tak isňe pochodzi ai Glavacs Imre krajan, chtori vov pijanim stave sebe nohu zlamal, a okrem teho tiž je v rozume pobalamuceni. Poněvač žadnej rodzini ňema, tehdi verejnosci na terchu padňe, tiž deportovani budze.

Cleveland, O. Maczkó Mihály zos Cirókajfalu (Zemplén) pochadzajici krajan pomscic še chcel nad jednim kamaratom svojim, Bencze Andrášom, vov bitki vicahnul revolver, a ho zastreľel. To še už davňejši stalo. Teraz bul v tej veci sud trimani, na chtorim Maczkó na doživotni harešt zostal odsudzeni. Tak hutora, že ten harešt taki ňezdravi, že tam hareštanci aňi za pejc roki ňeznaju vitrimac, že jich sucha chorosc dolapi. Tak pevňe i Maczka ľem šmerc budze mohla z teho doživotneho žalara višľebodzic.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Gumo Rozália, Ferenc János, Halász Mihály, Balázs Julia, Borbély Verona, Brinda Mihály, Mertz József, Pál Terézia, Varga György, Mihók András (Abauj), Szucs István, Berger Zsófia, Sztankó István, Nagyhársas (Szepes), Jasincsák József, Osztornya (Szepes), Vlad Imre, Klozik János, Kovacsik Mária i Mihály, Jászó (Abauj), Bellán Miklós.[311]

Pittsburgh, Pa. Proci krajanovi Matyasovics Jánošovi skarchu zrobeľi tri dzivčata, že jim na uľici pokoj ňeda, a jich na ňepoctive veci zvodzic chce. Richtar temu obviňovaňu ňechcel dac viri, poslal tehdi dvoch poľicmanoch, chtore za dzivčatami išľi, a prave vtedi dopadľi Matyasovicsa jak ten jedno z dzivčatoch už takoj na šifu za sebu cahal. Tak ho vžaľi tehdi na horuco do hareštu, ztadzi

311 Naša Zástava. 1913, č. 48, s. 12.

še aľe skerz zložeňe tišic dollarovej kaucii višľebodzel na čas, ňiž sud nadňim trimani a pravotňe pokutovani budze.

Steubenville, O. Borbély László krajan už pejc roki jak do Ameriki prišol zos stareho kraju, kdze ženu svoju choru zochabel, v tej ufnosci že še jej poľepši. Tota ufnosc še aľe vipuľnic ňechcela, chorosc žeňina coraz čežša ostala a bars veľo peňeži prelikala. Nadtim Borbély na teľo zufal, že až v rozume pobalamuceni ostal a v jednim okamžeňu sebe život odebral.

Granite City, Ill. Poľicia zotrimala tu jedneho krajana Benák Pála, chtori na tutejšim štacioňe ľudzi shromažďoval kolo sebe a nahlas še modľel i jim kazňe trimal, ľemže v tich jeho kazňoch ňebulo žadneho mudreho slova, ľem čista šaľeňina. Doktore opatraľi Benáka a ustanoveľi, že je v rozume pobalamuceni.

Dawson, New Mexiko. V tej strašnej katastrofi majnovej, v chtorej viššej tristo robotňikoch o život prišlo, vedľa najnovšich chiroch tote štiri mena z Uherskej pochadzajicich krajanoch še podarilo doznac: Jakab János, Gulyáš Mihály, Oláh András, Kifer Jakab. Aľe tak še doznavame, že počet tich ňeščesťlivich je o veľo vekši, bo na priklad slovjaci - pevňe pobuntovane skerz narodnostnich buriteľoch - ňedaľi še zapisac, že su uhrove, aľe že su slaviaňi, tak jich tehdi aňi do vikazu uhroch ňevložeľi.

Indiana, Pa. Pallagi István krajan pred dvoma rokami zabil jedneho amerikanskeho richtara. Pre ten zločin odsudzeľi ho na šmerc, šmertni sud aľe ňemohol bic vikonani, bo Pallagi še medzi tim ošaľel. Doktore aľe teraz vipovedzeľi, že chorosc jeho še da vihojic, tehdi je zreti na šibeň. Popraveňe Pallageho na 25-teho novembra še malo stanuc.

East Chicago, Ind. Tutejše katoľici bars horľiveho noveho duchovneho dostaľi v osobe Varga Istvána, chtori zos sušedneho mesta Gary Ind. je preloženi skerz biskupa do East Chicago. Ešči ľem kratki čas učinkuje tu, aľe společenski život katoľikoch taki pokrok robi, že na najkrajše ufnosce jest vihľedi.

Twin Roks, Pa. Bezsumeňitnosc majnovej kompaňii zaš jedneho krajana našeho o život priňesla. Električni drut ňebul vedľa predpisu okruceni, Galos András krajan, jak robotu svoju končel, dotknul še druhu, i takoj od elektriki trafeni mertvi spadnul na žem.

South Bend, Ind. Kurnyák János krajan v jednej tutejšej fabriki, pre ňedbalosc fabrikantoch, utracel pravu ruku svoju. Do jednej mašini, chtora gummu mangľovala, aľe chtora zos sakom obkľučena mala bic, spadnul, a prava ruka mu do mangľu žeľezneho prišla. Odvežľi čežko poraňeneho krajana do špitaľa, kdze mu doktore primušene buľi calu ruku odrezac, bo inakši ai život jeho bi v ňebezpečenstve še bul nachadzal.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nalsedujucich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju, nazad cofla: Egri Eszter i Sán-

dor, Mihók József Kisgéres (Zemplén), Berzevici István, Gavaró István Leibitz (Szepes), Barkácz Gábor, Vintila Mária, Balog Terézia, Kelemen Róza, Soltész Mária, Lelesz (Zemplén), Stefkó Zsuzsana, Noszek József, Balázs Márton, Pap Katalin, Fekete Zsuzsana, Misik János, Rusfai József, Ketlinger Róza, Gyuricsek Ádám, Harakaj György, Stekovics István, Frank Róza, Plechta Erszébet Mecenzéf (Abauj), Stófa Mária (Ung), Lech Anna (Sáros), Suster Mihály, Lukács Mária (Ung), Molnár József, László János.[312]

Homestead, Pa. Zos abaujskej pochadzajici krajan Kralik István, ňeznac z jakej pričini, jakuška ustavičňe smutnu a zarmucenu mišeľ dostal, ňeznal ho ňichto ku ľepšej dzeki nahvaric. Koňec tej jeho chorosci bul ten, že še na burdze krajanki Janocskovej obešel. Doma v starim kraju žena zos dzecmi ho oplakuje.

Starjunction, Pa. Tiž zos abaujskej obci Áj pochadzajici krajan Hajdu Pál, chtoreho každi za statečneho, dričneho človeka poznal, zos pobalamucenim rozumom na vecej zavodi chcel sebe život odebrac. Vše ho viratovaľi, aľe teraz v ostatňim padze mu už život zahraňic ňeznaľi. Streľel sebe do peršoch, doktore kuľku vibrac ňeznaľi, nasledkom rani tehdi zomrel. Hajdu ľem 30 ročni bul, ňebars mu išla robota, zabanoval še za domakami, i z tej zufalosci perše o rozum prišol, potom i život.

Crescent, O. Turi Miklós krajan kerscini trimal, na chtore vecej kamaratoch svojich povolal. Jak še popiľi, počaľi še vadzic, i do bitki še daľi, zatim jeden z ňich Benedek József revolver počal ukazovac, sam aľe ňemal šmelosci striľac. Naraz mu chtoška virval revolver z ruki, zatim čuc bulo ai jedno streľeňe, po chtorim Sós László krajan poraňeni na žem spadnul. Doraz še postavela na mescu ai poľicia, chtora vihľedala mordara v osobe Nemet Jánoša, Sósa odvežľi do špitaľa, kdze mu doktore kuľku vibraľi, aľe mušel dostac otroveňe kervi, nasledkom toho na druhi dzeň rano umar. Tak Németa, jak ai Benedeka poľicia do hareštu zavarla.

Kearsarge, Mich. Vov michiganskich medzenich baňoch veľki strajk panuje, zos strajkeroch vecej še aľe do praci daľi, to jest strajk zlamaľi, medzi tima našo krajaňi Remák János, Molnár Zsigmond i Tóth János, chtorich teraz pre toto zlamaňe štrajku na teľo prenasleduju strajkere, že primušene su odejsc het z kraju, a poňevač še to do všickich novinkoch vipisuje, ai spolkom na vedomosc dava, ozdaj ai z Ameriki.

Cleveland, O. Ňe všicko je zlato, co še bľišči. O pravdze teho prislovka ňichto baržej še ňeprešvedčel, jak krajan Nagy Gábor, chtori jeden stodollarňik premeňel u jedneho ňeznameno švindlera, dal mu zaňich 50 dollare papirovich peňežoch, tamte pejdzešat aľe v "zlace". Ľemže pozdňejši jak cudzeho už ňebulo ňikdze vidno, preukazalo še, že zlate peňeži ľem še bľiščeľi, aľe žadnej ceni ňemaju, običajne bľaški buľi, s chtorima še pri kartoch placi.

312 Naša Zastava. 1913, č. 49, s. 11.

South Bend, Ind. Német György krajan oznamel na poľicii, že manželka jeho zos jednoročnim dzeckom ho zochabela, ucekla. Plani život provadzeľi, možno, že Németh bi aňi ňebars bul dbal o to, že žena ho zochabi, ľemže ona posbirala ai zgazdovane peňeži viššej dvasto dollare, zatim baržej boľelo šerdco Németha, jak na ženu, chtora od jedneho času ňeporadňe še spravovala.

Pittsburgh, Pa. Gazdik József krajan jedneho kamarata odprovadzal večar domu, v tim šednul na jeden električni vagon, jak še už domu vracal. Jak aľe vistupel, ňevidzel, že zaňim jeden druhi vagon idze, spadnul pod koľesa, chtore mu ruku i nohu odrezaľi. Ešči živeho ho priňešľi do špitaľa, tu aľe pre veľku utratu kervi zomrel.

Hoopston, O. Zos zempľinskej obci Gálszécs pochadzajici krajan Benedek Mihály, chtori od vecej rokoch bul už v Ameriki, a všeobecňe znami, ušilovni trižbi človek bul, jedneho dňa vedľa običaju pošol do roboti. Vov fabriki še mu naraz ňezdrobrelo, a v okamžeňu mertvi spadnul na žem. Poražeňe dostal na šerdcu. Spolek zaňho 1000 dollare poslal gdovi a dzecom do stareho kraju.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena, v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Voda Simon, Bród Julian, Majoros György, Zerkó János, Szakács Helén, Szucs Anna, Krebs Antal, Kalas Károly, Nagy Julia, Csuprinka Anna (Ung), Szaladnya Erszébet (Zemplén), Voros Róza, Bodor István, Kallos Ilona, Wimmer József, Peczók Erszébet, Darab Gyula, Fulop Gáspár, Lutro János, Doller Anna, Kis István, Soltész Mária, Lelesz (Zemplén), Balog Teréz, Lelesz (Zemplén), Dozsán Ilona, Ovecska Anna i Márton.[313]

Jemore, Ark. Zos Zempľinskej obci Lelesz pochadzajici krajan Balog István, chtori v tutejšej mošadznej fabriki robel, na električnich lampoch chcel coška popravjac, bo še zapsuľi. Pri tim ňepozorľivim spusobom še dotknul električneho drutu, tak ňeščesťivo, že jak perunom trafeni v jednim okamžeňu zabiti ostal, a mertvi na žem spadnul z visokosci.

Newark, N. J. Od dlukšeho času veľki ňepokoj panoval tutak vov cirkevnim ohľedze medzi katoľikami. Ňemaľi slušneho duchovneho. Teraz po dluhim dohadovaňu koňečňe dostaľi bars dričneho pľebana v osobe Sasváiy Ferenca, chtori jak mladi kaplan ľem teho roku prišol do Ameriki zos jagerskej diecezi.

Lorain, O. Interessantna vec je, že v tutejšim mesce, kdze prave teraz končela jedna krajinska komiššia totu pracu, že rozdzeľovala licence na karčmi (saloni) šidzemnac z Uherskej pochadzajicim krajanom udzeľeľi toto karčmarske pravo. Medzi inšima tote mena su vipisane z novich karčmaroch: Pap János, Kalapos György, Lovász István, Czap György, Dobos Miklós, Mitró András, Kocsiscsák István, Andorka Ferenc, Krajnyák János, Krajnyák István, Drextel

313 Naša Zastava. 1913, č. 50, s. 13.

Pál, Dacs József, Újhelyi Antal, Rosenfeld János ai Schvartz Dávid, tamtim ostatňim dvom mena su ňezname.

Westville, Ill. V tutejšej uhľovej baňi zavaľela še povala ponad hlavu dvoch mladich robotňikoch, z chtorich jeden Pufler József, 19 ročni mladzeňec z Uherskej pochadzajuci krajan bul. Jak jich ňeščestlivich z pod uhľoch vicahľi, vtedi už mertve buľi. Trecemu kamaratovi jich zavčasu še podarilo uceknuc a život svoj viratovac.

Ashland, O. Medzi tutejšima amerikanskima robotňikami a našima krajanami v ostatnich dňoch pri paľenki veľka bitka povstala. Amerikani popite počaľi uhroch napadovac, tote še s pervotku chceľi jim vistupic, pozdňejši aľe ai oňi dvojmi z krajanoch Ugi Aladár i Szili Gyula porvaľi zbroje do bitki i dvoch zos amerikanoch tak čežko poraňiľi, že jich na vože vežľi do špitaľa. Ščesce, že ňezomreľi, bo ľem ľehke rani obšahľi, aľe krajaňi i tak do hareštu prišľi a okrem teho veľki štrof naňich vimeral sud.

Cincinnati, O. Tragičnim spusobom vihinula tutak jedna fameľia krajana Rátz Petra. Medzi dvoma tiždňami tri pohrebi mal. Žena mu už davňejši chora bula, chorosci še obraľi ai dvojo z dzecoch, i žena umarla, i obidvojo dzeci.

Alton, Ala. V tutejšej baňi minulich dňoch veľki vibuch še stanul, chtore obetu, jak spravi donašaju, kolo dvacec ľudskich životoch padlo v obetu. Običajňe šidzemdzešat robotňikoch zviklo robic v majni, aľe ten dzeň z viminki prave meňej jich bulo. Tak pišu novinki, že veľka častka robotňikoch su cudzožemci, aľe nachadzaju še medzi ňima ai z našeho kraju pochadzajice ľudze.

Hastings Upon Hudson, N. Y. Trojmi s tutejšich uherskich krajanoch pošľi ribi lapac, aľe vžaľi zo sebu ai paľenki a še opili. Nasledek piatiki bul ten, že dvojmi z kamaratoch na stranu pošľi, a jak še vraceľi ku čolnoku, treceho kamarata svojeho už ňenašľi. Pošľi domu v tich mišľenkoch, že še jim ozdaj skril a pošol tiž na predek domu, aľe bars buľi začudovane, jak domu prišľi a ho ňenašľi. I ňeukazal še on vera za tidzeň, až teraz ňedavno pošľi druhe amerikaňi ribi lapac, i jednemu še do saka coška čežkeho ulapilo. Jak sak z vodi vicahnul, vidzel v ňim mertveho človeka, zaľateho krajana Slajder Pála.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kerekes Sándor, Nagyvati Mária, Pecsar Antal, Zalai Lajos, Szatmári Endre, Ruda András, Csűrös Mária, Rácz Illés i György, Zsatkó András, Czizlár József, Minik János, Kompár György, Domokos Mária, Adamcsik Anna, Popovics Miklós, Majerka István, Szokob Márton, Szladek Katalin, Schultz Mihály, Kocsis József, Spitkó Márton (Szepes), Kopler Mária (Zemplén).[314]

314 Naša Zastava. 1913, č. 51, s. 11.

Homestead, Pa. Bulyko Jánošovo male dzivčatko, ňiž matka do chiži vešla, spadlo do horucej vodi, a še oparelo. Matka na veľki visk skoro pribehla, i dzecko z horucej vodi vicahla, ale život mu oratovac ňemohľi.

Glouster, O. Kocsis József krajan jedneho dňa, ked roboti ňemal, višol na poľuvku, ale vecej še živi ňenavracel. Ňeznac, jak še mu stanulo ňeščesce, ale zos okoľičnoscoch pravďipodobňe še vidzi, že spadnul na žem, kohut na puški še mu uvadzel do dačeho, puška vistreľila, i tak ňeščestľivo ho trafila, že umar. Až o tri dňi ho našľi v leše.

Soda Springs, Idaho. Márton János krajan zos svojim kamaratom pošľi na vože svoju daľeku roľu opatric. Na drahu vžaľi zos sebu ai puški. Na draže naraz zahurčeľi na jednim mescu dzive kuri, z chtorich Márton chcel jednu zastreľic. Jak ale z voza vicahoval nabitu pušku, tota vistreľila a mu pravu ruku bars mocno poraňela. Skoro še ponahľaľi domu, kdze doraz ku doktorovi išľi, chtori Mártonovi odrezal ruku, tak ufal, že mu oratuje život. To mu ale ňespomohlo, bo od veľkej utrati kervi zomrel Márton.

Milwauke, Wis. Farkas István tutejši krajan vov pijanim stave zos šekeru poraňel ženu svoju. Ženu odvedľi do špitaľa, jeho ale do hareštu. Teraz bul sud v tej zaležitosci, a jakkoľvek i sama manželka Farkašova na koľenoch pitala sudcoch, žebi jej mužovi miloscive buľi, predči ho odsudzeľi na tri ročni harešt. Zkadzi ked še višľebodzi, deportovani budze vjedno zos ženu, chtoru takoj teraz odsudzeľi na deportaciu, bo ňema še naňu chto starac.

Trenton, N. J. Zos obci Zsujta (Abauj) pochadzajici krajan Baranyai Béla ščestľivi život provadzel zos svoju ženu, rodzenu Szántó Juliannu. Ňeznac z jakej pričini, naraz žena počala v rozume balamucic, pošla ku vodze i skočela doňej. Ľem mertve celo jej vicahľi tote, chtore ju ratovac chceľi.

Cleveland. O. Forgács József, 22 ročni mladi krajan v tutejšej drutovej fabriki robel. Jedneho dňa moc drutu viprobovaľi, že keľu terchu vlada potrimac. Pri tej probi, jak jedna dva centi čežka vaha bula na druce, Forgács z ňezdobački prešol po pod drut, chtori še v tim okamžeňu pretarhnul a Forgácsa po hlave trafel. Pri živoce ostal, ale ňit ufnosci, žebi še vizdravel.

Jerome. Pa. Zaš zos životom zaplacel jeden krajan ten plani običaj, že po žeľezňičnich šinoch chodzel. Klement József do sušedneho mesta išol s jednim kamaratom svojim, Szlávik Pálom za robotu. Večar še vraceľi ku domu po šinoch. Jak začuľi mašinu hurčic, obidvojo še rozešľi, jeden na jednu, druhi na druhu stranu, Klement ale tak ňeščestľivo bľizko stanul ku mašini, že ho pod koľesa strepala a na šmerc zabila.

South Bend, Ind. Horváth Ferenc krajanovi prišol jeho mladši brat Imre na navščivu. Brata ňenašol doma, až na druhi dzeň mal prisc. Žebi še ňezunoval, vžal bratovu pušku, a pošol na poľuvku. Prez jeden plot chcel prekročic, pri temu še puška do drutu zavadzela, i vistreľela tak ňeščestľivo. že mu calu ruku potrepala na teľo, že mu ju calkom mušeľi doktore odrezac.

Indiana, Pa. Pallagi Lajos pri jednemu strajku rozhňevani zastreľel jedneho poľicmana. Zato ho na šmerc odsudzeľi, a jakkoľvek jeden doktor preukazal, že Pallagi chibi v rozume, predči vikonaľi nad ňim šmerteľni sud, i v minulich dňoch ho v tutejšim harešce obešeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Hutnyik Mária, Szepes-Szulin, Bugyi János, Knap József, Jakab Sándor, Kiss Julia, Leber Antal, Róka József, Fodor János, Kincses Bálint, Horváth Mária ai Miklós, Dihenes Mária, Boldogkőváralja (Abaúj), Dankó János, Balogh István, Kistárkány (Zemplén).[315]

315 Naša Zastava. 1913, č. 52, s. 10.

Vichadzaju každi tidzeň v nedzel'u

Rok 8. ■ Eperjes, 18-ho januara 1914. ■ Nr. 3.

Jedno numero : 6 fillére. :

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes, Rózsa-u. 6.
Numero telefonu
:: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo:
u Kósch Árpáda
Fő-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.

Cheque-numero
uh. kr. poštovej šparkassi
:: 10,653. ::

Predplatna cena
na 1914. rok:

pre Uhersku krajinu
3 koruni;

pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu
5 koruni;

do druhich krajoch
8 koruni 75 fillére;

do Ameriki
1 dollar 75 centi.

1914

Pohrib Semsey Boldizsára.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 20 strani, 7 obrazki.

New-York. N. Y. Zos bivaňa krajana Pásztor Józsefa jedneho rana veľki smrud gazu še vaľel, sušedzi chceľi vejsc dnuka, aľe dzvere zamknute buľi. Zavolaľi poľiciu a po otvoreňu dzveroch našľi Pásztor Józsefa i jeho ženu na žemi mertvich. ňeznac či z ňezdobački zochabeľi gazovu pipu otvorenu, či narokom otvoreľi, a takim spusobom še zos šveta zmarňic chceľi.

Prince Albert, Sask. Canada. Dvojmi sušedzi Simon József i Janik Ferenc krajaňi farmere ustavične še vadzeľi pre škodi poľne, chtore jich dzeci jedno druhemu robeľi. Zos zvadi ai veľka ňenavisc povstala medzi dvoma fameľiami, chtorej visledek bul, že Šimonovo dzivče Katarina s jednim riľom tak mocno uderelo po hlave Janikovo dzivče Ilonu, že nasledkom rani umarlo. Ňeodluha budze trimani sud v tej veci.

East Chicago. Ind. V tutejšim mesce pri voľboch vivoľelo za senatora Tenkely János krajana, a za mescickeho richtara Fúzy Vilmoša zos Göncruszka (Abauj) pochadzajiceho krajana. Zridkave a veľke viznačeňe je znakom duvernosci, chtora vivoľenim ku ucti a našim krajanom zaisce ku chasnu budze.

Dayton, O. Tutejšeho krajana Tóth Jánoša dzešecročne dzivčatko, jak zos školi domu išlo prešol jeden automobil poľicii. Tak mocno ju potlukol, že o paru minuti umarla.

San Francisko. Inglott János krajan, 18 ročni barbirski tovariš na bicikľu išol ku jednemu kundšaftovi, jak prechadzal pred jednu električnu žeľezňicu, koľeso še mu zavadzelo medzi šini, spadnul a v tim okamžeňu pribehnul vagon žeľezňici, chtori ho pod koľesa strepal a na šmerc zabil.

Akron, O. Ňeporadnej zlosci obetu še stala tu manželka Benes Jánoša krajana. Muž jej prišol domu z roboti, a obid ňenašol hotovi. Nadtim še tak mocno rozzloscel, že vžal pušku, a na ženu dvarazi vistreľel. Jak vidzel, že spadla, tak še zľeknul, že i sebe do hlavi puščel jednu kuľku. Obidvojich vžaľi pulmertvich do špitaľa, aľe doktore ňemaju ufnosci ku jich životu.

Bridgeport, Conn. Dvojmi drične krajaňi, chtore už od davna v Ameriki buľi, teraz jedno za druhim nahlu šmercu umarľi v tutejšim mesce, obidvojo zos Zempľinskej pochadzaju, jeden Szabó Imre zos Tarcalu na vodňačku umar, druhi Kulhaj József zos Királyhelmecu na zapaľeňe. Obidvojmi veľku častku maľi vov spolkovim živoce našich krajanoch všeobecňe ucťene buľi, to še ukazalo ai na jejich pohrebe, na chtorim veľke množstvo krajanoch pritomnich bulo.

McKeesport, Pa. Medzi šinami tutejšej žeľezňici našľi mertvolu jedneho človeka, chtoreho ňeznaľi spoznac, bo ňemal žadne pismo pri sebe, ľem odznak spolkovi. Zatim vihľedovaľi, že chto može bic, i tak še doznaľi, že meno jeho Pap Lajos, zos sušedneho mesta Versailles prišol tu, a jak domu išol v noci, prešla ho žeľezňica. Hodzinka mu o 10-tej stanula v kešinki, tak mišľa tehdi, že v tim čaše še stanulo s ňim ňeščesce, tak tehdi medzi tim časom das dzešec žeľezňice mušeľi prez ňeho prejsc v noci, ňiž ho potom na rano rozbalatovaneho našľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bán István, Lehman Frigyes, Gergely Albert, Kiss József, Drotár János, Felsőmislye (Abaúj), Szilágyi István, Milankovics Mária, Jakab Miklós, Marta Julia, Kosa Sándor, Tóth János, Stumpf Jozefin, Benedek István, Bodnár Katalin, Mandli Gizella, Kosos Anna, Erdei Mária, Csűri Julianna, Hajdú Lajos, Labancz László, Nagyhídi Erzsébet, Ambro Géza, Molnár Terézia, Jager György (Ung), Bartusz Julia, Szabó Krisztina, Máté Lajos, Szécsi Ferenc, Futika István (Zemplén).[316]

Scranton, Pa. Veľke a nadherne vešeľe bulo trimane vo viššej spomnutim mesce amerikanskim. Dr. Julius Stronczer, sin z Hétháršu pochadzajiceho Stronczer Istvána, vedol ku oltaru Boszák Marienku, krasnu dceru Boszák Mihály krajana, hlavneho pokladňika I. K. S. J. spolku. Z tej priľežitosci cali koscel zos živima kvitkami, ružami a leliami prekrašňe bul dekorovani. Vešeľňici na automobiloch prišľi do koscela, kdze ščestľivu mladu paru Rev. Jan Kubasek z Jonkers, N. J. pri assistencii Rev. Komorovszkeho zdaval a priležitostnu kazeň trimal. Po sobašu veľka a bohata hoscina bula vov svadzebnim dome Boszák Mihálya, po kterej mlada para na zapad na svadzebnu cestu še puščela, po kterej še v NewYorku usadomja, kdze dr. Julius Stronczer jak lekar praktizuje.

Barton, O. Zos abaujskej Szinna pochadzajici krajan Tejman Mihály, 18 ročni mladzeňec v tutejšej uhľovej baňi pri muľicoch kočišil. Jedna muľica ho tak mocno kopla, že na žem spadnul, pri tim takoj pod voz zos uhľami napulňeni še dostal, tak ňeščestľivo, že ho mertveho vicahľi z pod koľesoch.

Aurora. Ill. Tutejšeho krajana Hajdú Józsefa manželka po porodu, pevňe pre dajaku žensku chorosc počala bludzic v rozume, i nasledkom teho jednu noc ucekla z domu i skočela do vodi. Dluhi čas ju hľedaľi vov vodze i poľicia, i ribare, ňiž koňečňe po dvoch tižďňoch sam muž ju ulapel vov vodze do saka.

Torrington, Conn. Halász Gábor krajan farmu mal bľizko teho mesta. Jednej noci mu chtoška chižu podpaľel i zhoreľi mu všicke budinki. Pri temu ohňu žena še mu tak mocno prechladzela, že nasledkom teho umarla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Gebhard Anna, Schneider Mihály, Rád Mihályova, Danilo János, Drinya Péter, Marucza Irén, Bazsó József, Domokos Lőrinc, Manyó József, Matyóc (Ung), Reinhardt Lajos, Nagymihály (Zemplén), Zentkó Mari, Busóc (Szepes), Szidor Illés, Kopcsó Erzsébet, Szente József, Popovics Jakab, Horváth József, Széki Irma, Weisz Róza, Pap József i Ágnes, Bán Antónia, Németh Katalin, Bánik Simon.

---

316 Naša Zastava. 1914, č. 1, s. 12.

McKeesport, Pa. Ostro učinkuje tutak spolek na ochranu ptačkoch. Petrás Ferenc krajan dostal na darunek dva herľički, chtore v kľitki zavarte trimal. Na oznameňe jedneho uda spolkoveho poľicia mu herľički odebrala a ňe ľem na šľebodu jich pred jeho očami von do ľesa puščela, aľe ai jeho na 49 dollarovu peňežnu pokutu odsudzela.

New-York, N. Y. Ľem ňedavno sme pisaľi o ňeščescu jednej manželskej pari, chtore život utraceľi, bo gasovu pipu otvorenu zochabeľi, teraz podobna ňehoda še stanula. Horváth István večar po 9-tej še vracel domu z roboti, aľe dzvere svojeho bivaňa zavarte našol. Jeden čas čekal, že či ozdaj žena dakdze von ňevišla, potom aľe otvorel oblak a tak vešol do chiži, z chtorej mocni pach gasu vichadzal. Tam našol ženu i dvaročne dzecko bez sebe zadušene na žemi ľežic. Dzecko už mertve bulo, a ženu na poli mertvu odvežľi do špitaľa.

Toledo, O. Zos abaujskej Göncruszka pochadzajici krajan Béres György veľkej pijatiki še oddal, pre chtoru perše žena ho ochabila, potom ho ai rozum ochabel, tak, že še počal šalic. Komiššia cudzožemcoch ho na deportaciu odsudzila i do stareho kraju odšupovac dala.

Beaver Falls, Pa. Wagner Jánošova manželka ľem teraz pred dvoma mešacami prišla do Ameriki, jak 19 ročne dzivče. Ku svojemu bratjhinovi prišla, s chtorim doraz ai prišahla. Na draže še aľe pochorela, potom prave preto ju ai na ostrove Ellis Island dluho trimaľi. Tote ňeprijemnosce na teľo ju vov calim ceľe napadľi, že počala v rozume bludzic, a sice takim rabiatnim spusobom, že i vov dome šaľenich, kdze ju odvežľi vše zvjazanu ju trimaju.[317]

Kdze ňit chlopoch. Vov stoľici Bihar taka psota panuje, že jest obce, z chtorich všicke chlopi do Ameriki vivandrovaľi. Z obci Telkesd i predstavene še teraz do Ameriki sbiraju. Richtar pisal hlavnemu orsackemu ten smutni oznam: «Pan veľkomožni Orsacki! Zos boľescu oznamujeme, že svoj urad daľej provadzic ňebudzeme, bo tu ňemožeme vižic, ta sme prinucene zos krajini vivandrovac. Pitame jich, žebi totu vec na vedomosc račeľi brac. – Predstavene obci Telkesd.» Poznačic mušime, že v tej malej obci už ľem tote predstavene buľi zos chlopoch, bo tamte zdrave chlopi už 2 roki su vov Ohio. Ked teraz i tote predstavene še poberu na drahu, ňezostanu doma ľem ženi, dzeci a take stare chlopi, ktere už robic ňevladaju. Vov totej stoľici i z druhich obcoch še preveľo ľudze sbiraju do Ameriki.

Mudri chlapec. Geleji Frigyes spisovateľ novinkoch v mesce Sopron ma jedneho 14 ročneho sina, chtori teraz do pjatej realki chodzi. Ten chlapčik zos preveľiku passiu čita všicko, co o najnovších vinalozkoch pišu, a on sam tiž vše sebe rozum lame, že co bi on mohol daco noveho vimudrovac. Teraz vikumštoval taki električni nastroj, zos chtorim všicke pri električnich mašinoch nastavajuce ňeščesťlive ňehodi prekažic može. Pisal po angľicki Edisonovi do Ameriki,

317 Naša Zastava. 1914, č. 2, s. 13.

chtori mu i odpovedel. Pochvaľel ho a šľubuje mu, že budze ešči študirovac nad jeho vinaľeznutim električnim nastrojom, to aľe už napred mu može povedzec, že bizovňe še i viplaci. Z takich dzecoch budu chirešne, a calemu človečenstvu užitečne ľudze.

Gary, Ind. Jedneho vibiteho švindlera, chtori še za doktora vidal, Sveigental Gyulu ulapela tu poľicia, a pred sud ho postavela, kdze na verch višlo, že obzvlaštňe z našich slovenskich krajanoch vecejoch ošudzel. Vereľi mu, že on doktor, a on ňikda aňi ňevidzel doktorsku školu, aľe jakimška balbirom bul a jak doktor i po štiri-pejc roki kuriroval chorich, naturalna vec takich, chtorich za cali čas dojic mohol. Sud ho na 200 dollorovu peňežnu pokutu štrofal, ai cali ustav jeho zavrec dal.

McAdoo, Pa. Tutejši rim. katoľicki koscel sv. Štefana, chtori verice ňedavno s veľku obetovavoscu budovaľi, v minulich dňoch zhorel. I sam duchovni Schaffer Sándor ľedvo vladal svoj život oratovac vov fari, chtora ku koscelu pribudovana, tiž calkom zhorela.

Whiting, Ind. Szálar János, zos Zempľinskej obci Deregnyö pochadzajici krajan, chtori pred 13 rokami prišol do Ameriki, jedneho dňa skorej pošol z roboti domu, kdze spakoval svojo veci, a s totu zateržku, že na druhi burd idze, pošol het. Do jedneho salonu vešol, kdze zos smutnu tvaru še skaržel karčmarovi, že ňemože isc nazad na kvartiľ, bo tam ho jeho kamaraci burduše zabic chceju. Ztamadz do kaľvinskeho popa pošol, chtori obačel, že je v rozume pobalamuceni, telefonoval na poľiciu, chtora ňeščestľiveho krajana, inakši bars dričneho, ušilovneho a trižbeho života človeka do domu šaľenich odprovadzela.

St. Paul, Min. Dvoch krajanoch Gyarmati Józsefa i Osik Jánoša odsudzel tutejši sud na doživotni harešt pre toten zločin, o chtorim sme pred paru dňami pisali. Gyarmati Józsefova manželka na tišic dollare mala život assekurovani. Gyarmati zos kamaratom chcel jednu karčmu otvoric, žebi tehdi ku peňežom dojsc mohol, spojel še zos Osik Jánošom, a s jeho pomocu ženu svoju zadušel, i peňeži dzvihnul. Zlodzejstvo aľe na verch višlo, postaveľi jich pred sud, a ľem z nahodi še stalo, že jich ňeobešeľi, aľe na doživotni harešt jich odsudzeli.

Cleveland, O. Begányi János zos Regeteruszka (Abauj) pochadzajici krajan pred 18 rokami vjedno žil zos Czakóczi Annu, od chtorej ai jedno dzecko mal. Potom pošol do Ameriki, a pozdňejši i Czakóczi Anna zaňim prišla, aľe še vracela nazad domu, kdze za jeden čas zostala, a potom zaš pošla nazad do Ameriki. Jak aľe na ten druhi zavod do Clevelandu prišla, našla Begányeho ožeňeteho zos jednu druhu žensku. Už bi ai v tim še bula uspokojela, jak naraz še doznala, že Begányi s pomocu faľešnich pismoch predal jej dom ai roľe, chtore mala v Regeteruszki. Czakóczi Anna ho zapravocila, a pred sudom višvitlo, že Begányi vžal terajšu ženu svoju ku notarovi, a ju predstavel jak Czakóczi Annu. Notar vistavel pisma, že Czakóczi Anna predava majetek, i tak potom na zakladze tich pismoch Begányi prišol ku Czakóczi Annovemu majetku, chtori aľe sud pevňe odbere, a doloži mu ešči daco inše ku temu.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Mónis Teréz, Kallós Matild, Szénián Pál i Anna (Zemplén), Klein Katalin, Igló (Szepes), Haas Gizella Zsolna, Sebők János, Karpa László, Kulcsár József, Hideg János, Delanszky Mária, Kiss József, Steiner Róza, Halia István, Cigánd (Zemplén), Spisák István, Sebeskellemes (Sáros), Tóth János, Karácson Ferenc, Guttman Abraham, Világ (Zemplén), Szalay Katalin, Redelsteiner Mária, Káposztafalu (Szepes).[318]

Ulapene viscahovalci. Žandare z Mezolaborcu 15 viscahovalcoch ulapeľi, chtore bez pasoch še ušilovaľi do Ameriki. Všicke 15 vojnopovinne buľi ešče, tak, že oddane su chotarnej poľicii, chtora na isce vimera na ňich trest zasluženi.

Bridgeport, Conn. Jedneho dňa dvojmi krajaňi chceľi sebe život odebrac, jeden zos Zempľinskej pochadzajici Csejovszky György, chtori pre jakuška ľubostnu historiu še zastreľel, aľe kuľki mu vibraľi, tehdi ufnosc jest, že še vizdraveje. Druhi Bagti István počal v rozume bludzic, a v takim stave še s jednim rašpľom prekľal. Za jeden čas žil, aľe potom dostal otroveňe kervi, a od teho umar.

Derby, Conn. Krajana Koletár Gázu, chtori zos abaujskej obci Szepsi pochadza veľke ňeščesce spodkalo. Mlada 22 ročna manželka jeho, dcera zos Košicoch pochadzajuceho krajana Pusovszky Józsefa jak zos električnej žeľezňici, pred bivaňom jej zešla, jeden dzivo bežici automobil prešol a tak mocno ju potlukol, že nasledkom ucerpenich ranoch medzi paru minutami umarla. Automobil sama ženska Mrs. Pope bohata amerikanka provadzila, chtoru poľicia zotrimala, a ňe ľem pre ňedovoľenu richlosc budze pokutovana, aľe ai na odškodne ju fameľia obžalovala.

New-York, N. Y. Podobne ňeščesce še stalo zos ošem ročnim malim chlapčikom krajana Kálóczy Mátyáša, chtori še na uľici zabavjal, jak naraz jeden zos veľku terchu naladovani voz prihurčel, chtoreho kočiš doraz obačel dzecko vopred koňoch, aľe čežki voz naraz ňevladal zahamovac. Predňe koľesa, jakoška skrucel naskoro na bok, aľe zadňe koľesa prave prez hlavu prešľi dzecku, a ho na mescu ušmerciľi.

Bridgeport. Conn. Nagy István krajan od štiroch rokoch pracoval v Ameriki a tak šumňe še zagazdoval, že poslal ai po ženu, žebi s dzecmi vjedno zaňim višla. Tote še ai puščeľi na drahu a odpisaľi na predek otcovi, že kedi pridu. Nagy vibral jedno bivaňe, chtore chcel na predek vitopic. Drevo v pecu mu ňechcelo horic, vžal gasu a počal ho poľivac, žebi še plameňom lapelo. Naraz oheň vibuchnul, petroleum še viľal na Nagya, chtori jak živa fakľa ucekal dolu garadičami, ňiž sušedzi na strašni krik jeho višľi a oheň zahašeľi. Nagya vžaľi do špitaľa, tam aľe od veľkich ranoch o paru hodzini umar. A bidna fameľia ňe ľem do žimneho, aľe ai do oširoceneho bivaňa pridze, ked ešči deportovana ňebudze.

318 Naša Zastava. 1914, č. 3, s. 12.

Bridgeport, Conn. Ňeprajne fabricke a robotňicke okoličnosce obzvlaštňe v žime rozmnožuju počet takich ekzistencioch, chtore inakši ňeznaju ku zarobku, ku peňežom dojsc, ta od strachu pred hladom kradňu, a ked inakši ňeidze, ta i rabuju. Teraz v tutejšim mesce jedno za druhim dzešec rabovaňe še stanuľi, z tich v troch padoch našich krajanoch virabovaľi zlodzeje. A sice vedňe zos revolverami ozbrojene lotrove še vtrepaľi do skľepu Klein Istvána, Fellner Henrika ai Kovács Józsefa, vov všickich troch skľepoch dosc veľku summu peňežoch ukradľi a ucekľi. Poľicia jich hľeda. V tim istim mesce zos abaujskej obci Gagybátor pochadzajiceho krajana Stefán Jánoša ulapela poľicia zato, bo pri jednej bitki, v chtorej poľicmaňi poradek chceľi robic zos nožikom poštuchal.

Martins Ferry, O. Csomoi István tutejši krajan pošol jedneho dňa svojeho kamarata navščivic. Medzi tim še stretnul zos svojima davnima hňevňikami, Kovács Lajos, Dul István i Simon Mihályom, chtore še do ňeho doraz zavadzeľi, a jakkoľvek od ňich ucekal, ulapeľi ho a bars ňebezpečňe ho zos nožami poštuchaľi. Na poli mertveho ho odvezla ambulancia do špitaľa, kdze ho doktore piľnuju, aľe ňit ufnosci ku temu, žebi na živoce obstac mohol.

New-York, N. Y. Nagy József cimerman, 30 ročni krajan utracel robotu i ňijak ňeznal ku zarobku dojsc, žebi ženu i dzeci vichovac mohol. Od dlukšeho času tak hladovaľi, že dobre od hladu ňepoumiraľi. Nagy József še v tim ai pochorel, medzi tima smutnima okoličnoscami od zufaňa še obešel.

Cleveland, O. Vanyik Johanna krajanka tutejša do zvlaštnej chorosci upadla. Ňiž doma bula, ňič jej ňechibelo, ľem naraz na uľici počala še tak čudňe spravovac, že okolo iducim do uč padlo. Jak vešla do jedneho skľepu tam na ňej obačeľi, že v rozume bludzi. Ňijak ňeznaľi od ňej vidostac, že jak še vola, chto jej muž, kdze biva, ľem poľicia mušela všicko to viskumac.

Cleveland, O. Szuvák Mihály, šternac ročni sin tutejšeho krajana slovenskeho vidrapal še na jednu bežicu žeľezňicu a chcel še požic. Medzi tim spadnul a koľesa mu jednu nohu calkom odcaľi, druhu aľe tiž tak mocno pokaľičeľi, že mu ju vov špitaľu odrezac mušeľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Buncsa Mária, Kaminszki Anna, Szabó János, Szívós József, Uhelyszki Mihály, Bégért József, János, Anna i Mátyás, Manesz József, Szabó György, Szarka János, Hartig Krisztina, Szucs Lajos.[319]

Ľem 160 procenta bral. Izrael Samu, obivateľ obci Turc teraz stal pred sudom preto, že ucisnutim ľudzom na 160 procenta borgoval. Priznal še. Jeho fiškaľ aľe zos tim okrašľoval vec, že Izrael peňeži ľem tim borgoval, chtore do Ameriki chceľi isc na vekši zarobek, tehdi on ňe žebi bul vichasnoval ucisnute polo-

319 Naša Zastava. 1914, č. 4, s. 12.

žeňe ľudzoch, aľe jim ešči ku ľepšemu a ľekčejšemu životu bul na pomoci. Sud toto braňeňe za dobre uznal a miloserdneho Izraela ľem na dva tiždňe zavrel. 160 procenta brac a pri tim ľem 2 tiždňe šedzec, to je vera kuščik malo.

Norton, Pa. Čežka boľesc trafela jedneho v širokim kraju ucťeneho krajana Császár Károlya. Na jar troch sinoch pochoval medzi jednim tiždňom, a teraz zaš mušel jeden smutni pohreb trimac. Manželka jeho tak še zarmucela za sinami svojima, že od žaľu i ona umarla, pošla ku sinom svojim. Tragedia Császárova v calim mesce bars veľki žaľ urobela.

Tampa, Fla. Ňeprijemna vec še stala zos Sztrakos Györgyöm. Ešci vov ješeňi dostal ľist od švogra Bogdany Lajoša, v chtorim mu bars rajel, žebi prišol ku ňemu do Memphis Tenu. Obecoval mu roboti a všicko dobre. Sztrakos še na ten ľist ai posbiral, tak, že pred Hodami došol do New-Yorku, kdze aľe ho ňichto ňečekal. Bludzel po uľicoch, ňiž mu chtoška porajel jednu kancellariu, kdze kartki predavaľi. Tak on sebe ai kupel jednu kartku do Memphis, šednul na žeľezňicu, chtora aľe ňe do Memphis išla, aľe do Tampa. Zaš bludzel, ňiž ho dobre ľudze dovedľi ku jednemu krajanovi. chtori po veľkim dopitovaňu mohol še ľem doznac, že švoger jeho vera už preloženi je z Memphis, a tak naremno mušel odejsc, že teraz aňi jeho panove ňeznaju, že kdze še pretrimuje. Ňeborak Sztrakos teraz v novinkoch še doznava za švogrom svojim, bo v najvekšej ňeprijemnosci še nachadza.

Detroit, Mich. Šmerteľne ňeščesce še stalo pri električnej fabriki vov Detroit, chtoremu ňeščescu zaš jeden naš krajan padnul v obetu. Marencsák János, 45 ročni robotňik, rodak zos Vadász (Abaujska st.) v uhľovim magadzinu robel, jak naraz teľo uhľe še zvaľeľi na ňeho, že ho na šmerc pripučeľi. Jak ho do špitaľa ňešľi, ešči bulo v ňim života, ratunku aľe už ňebulo. Medzi čežkima boľescami zomrel. V starim kraju zasmucenu gdovu a vecej široti zochabel.

Pittsburgh, Pa. Kolo Pittsburghu zaš malo roboti. Jedna z najvekšich fabrikoch: Westinghouse fabriki 4500 robotňikoch, Jones and Laughlin fabriki 1500 robotňikoch puščeľi. Okrem tich aľe ešči vov vecej menšich fabrikoch puščaju robotňikoch, aľebo v najľepšim padze robotni čas zmenšuju. Jest take fabriki, v chtorich robota calkom prestala.

Calumet, Pa. Strašne ňeščesce še stalo vov Calumet prave na Hodi, na svatu viľiu. Vecej jak tišic ľudze še shromaždžeľi vov viľiu do jednej veľkej sali, kdze pri jednemu jezulanku chudobne dzeci obdarovaľi zos šatami, zos zabaviskami. Prave začaľi darunki rozdzeľovac, jak chtoška pri dzveroch zos okrutnim hlasom skriknul: Oheň, oheň, ratujce še! Naraz v calej saľe začaľi kričic, ucekac, krucic še. Rodiče dzeci na ruki položice, chlopi, babi všicke naraz še ku dzverom ciskaľi, začaľi še bic, trepac, každi perši chcel bic vonka. Mocňejše slabšich strepaľi pod sebe, ked dachto še podšpocel, ai 30 ho potalabaľi. Medzi paru minutami viššej jak na dva metre hrubo ľeželi ľudze. Jak še potom zos čežku bidu uspokojeľi, vijavelo še, že oheň ňebul ňikdze, chtoška plani špas

sebe dozvolel. Ľemže už vtedi 72 umarte, potlučene ľudze ľežeľi, medzi ňima ai vecej z našich krajanoch. Poľicia lotra, chto ten plani špas robel, mocno hľeda.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Vitományi Anna, Kriviány Mihály, Tállya (Zemplén), Dudzik András, Felsőzugó (Szepes), Riczu Mária, Gaevtner Hermann, Barta Juli, Madl Ágnes, Cseszuk Anna, Hegedűs Mari, Ináncs (Abauj), Marksz Anna, Weisz Dezső Tömör (Abauj), Mamaj Mari, Mezölaborc (Zemplén), Janováry Mihály, Pendekei Margit, Kovács Borbála, Garadna (Abauj), Valigurszky Viktoria, Alsózugó (Szepes), Szabol Dorottya, Kisfalu (Sáros), Zákány Gábor, Tokaj (Zemplén).

Darien, Conn. Mantlik József, 25 ročni mladi krajan, rodák zos Hernádszentistván (Abauj), v tich dňoch vov South Norvalku na bicikľu še ponahľal prez mesto, aľe tak ňeščestľivo, že pod jednu električnu žeľezňicu spadnul, chtora ho tak mocno poraňela, že ňiž ho do špitaľa odňešľi, medzi veľkima boľescami umrel. Mantlik še pred troma rokami žeňel, vžal sebe Köves Erzsébetu, rodačku zos Kistárkány (Zemplén). Smutna gdova ai trojo dzeci ho oplakuju.[320]

Detroit, Mich. Zsigalov András pred dvoma mešacami odproščel še od ženi, že pujdze do Philadelphii novu robotu hľedac. Ľedvo prišol tam, pohorel še tak, že ho do špitaľa trebalo odňesc. Zsigalov od vtedi vše tam je, hoc še už vizdravel, a sice zato, bo ňema peňeži, a ňezna keľčiki zaplacic. Darmo pisal žeňe svojej, bidna žena ňema aňi centa, ku mužovi ňemože odcestovac, bo še boji, že robotu ztraci.

Alpena, Mich. Ľem kus, ta o život buľi bi prišľi dvojmi krajaňi. Csala Gergely ai Harcsa János vjedno robeľi v jednej majni. Minulu ňedzeľu ňeznaľi čas zmitrežic, vžaľi še, a pošľi na poľuvku. Už tri jeľeňe ai paru zajace zastreľeľi, jak raz ku jednej dziri došľi, z chtorej s veľkim murčeňom jeden tiranski medzvec na dvoch nohoch prave naňich ľecel. Darmo striľaľi naňho, medzvec še ňepodal, zvaľel obidvoch pod sebe, čežko jich už poraňel, jak še jim podarelo medzvedza s nožikami doklac.

New-York, N. Y. Teraz še vidaľi štatistične data o Ellis Islandu, vedľa chtorich porachovaľi, že behom minuleho roku viššej dvacec tišic ľudze cofľi nazad z Ameriki. Teľo osobi na darmo išľi na totu veľku drahu, teľo osobi premarňeľi svoju chudobku tu v kraju. Robota še teraz ňesmirňe zmenšela v Ameriki, tehdi očekavac treba, že ten počet cofnutich ľudzi ňebudze menši, aľe vekši. Zato i uherski ministerium vedľa prikladu druhich krajinoch vidalo napominaňe, žebi ľudze pozor daľi, jak še na drahu pušča, či všicko maju v poradku, bo teraz ňemiloserdňe cofnute budu, ked ľem dajaka procizakonna chiba budze naňich.

320 Naša Zastava. 1914, č. 5, s. 11.

West Brownsville, Pa. U jedneho poznateho krajana každodzeňna bula taka zvada, že mlada žena Kálmán Gáborova primušena bula muža zochabic, a pošla ku svojemu bratovi. Popitala svojeho sušeda, chtori vše priňej trimal, žebi jej bul na pomoci, a ju odvedol do South Bend. Sušed jej aľe – jeden amerikan – ňebul taki statečni, jak vipatral, bo vera odvedol ju, aľe ňe ku bratovi, aľe do jedneho planeho domu. Jak Kálmán Gáborova obačela, že kdze ona prišla, ucekla, a pri peršemu poľicmanovi oskaržela svojeho sušeda, chtori zaraz vešol do teho isteho domu, a falešneho sušeda prave vtedi za gaľir ulapel, jak prez zadňe dzvere chcel uceknuc. Sud naňho jeden rok harešt vičital.

New-York, N. Y. Strašnemu ňeščescu še stal obetu jeden krajan, chtori svoju šikovnosc na to chasnoval, žebi druhim ľudzom peňeži z kešeňi vicahoval. Ňedavno na podžemskej električnej žeľezňici, jak zos roboti domu išol, poproboval svojemu sušedovi bugiľar z kešeňi vicahnuc, aľe še mu ňepodarelo, bo ho zbačeľi, jak ruku vicahnul. Zaraz ho ulapeľi, on še aľe dajak vismiknul zos rukoch, viskočel zos vagóna, aľe tak ňeščesťlivo, že sebe hlavu calkom prevaľel, ostatne koľesa vagonovo mu obidva nohi odrezaľi, ai perši mu polamaľi. Jak ho do špitaľa vedľi, stretla še s ňim gazdiňa jeho, poznala ho, a tak še vidarelo, že mu Fürst Salamon meno. Ratunku už aľe ňebulo, medzi paru hodzinami umar.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szorkás János, Németvágás (Ung), Mezei József, Pfaff Erzsébet, Guttmann Mayer, Pálóc (Ung), Láng Anna, Konkoly István, Tokaj (Zemplén), Szabó János, Abara (Zemplén), Hulyuk Zsuzsanna, Farkas Iván, Lang János, Ficzek Mária, Notti Hermina, Horváth András, Nagy Anna, Rauer János, Palya János, Németfalu (Sáros), Reif Mihály, Földvári Mihály, Teleki Mária, Károly Gáspár, Leginszky Mária, Doniba Katalin, Franczkó Zsuzsanna, Abara (Zemplén), Reimann Anna, Bodnár Mária, Regitkó Márton, Velenczi Borbála, Bene Terézia, Rád Zsuzsanna, Kovács Anna i Julianna, Perecsény (Ung), Hazslinszki György, Szekcsőalja (Sáros), Müller János, Csehi István, Szabó László, Kadala Anna.

Rhoda, Va. Od kedi americke fabriki teľo robotnikoch puščaju, roboti ňemajice krajaňi po calej Ameriki vandruju, robotu hľedaju, a vera ňevibiraju, že jaka robota. Tak še staňe potom, že lapaju ai do takej roboti, ku chtorej ňič ňerozumja. Tak še stalo s krajanom Sztancs Jánošom. Dostal robotu v jednej majni, kdze aľe tak ňepozorňe robel, že žem še naňho zvaľela, a ho na šmerc pokaľičela. V starim kraju pejc dzeci ai chudobnu gdovu zochabel.[321]

Žena, ktera še ňepocľivo spravuje. Z obci B. sdzeľuju nam totu haňebnu vec. Muž kervačňe v Amerike robi. Čežko zarobene peňeži do domu pošila, žebi mala jeho manželka a dzeci z čeho žic, a daco žebi i na buducnosc zostalo. Človek bi

321 Naša Zastava. 1914, č. 6, s. 12.

mišľel, že manželka je zato vdzečna, laskavo še rozpomina na svojeho manžela, a modľi še i zos svojima dzecmi, žebi mu Božičko bul na pomoci, a pri dobrim zdravju ho do domu privodzil. Tak bi malo bic, i tak robja z vekšej častki statečne ženi... Ňe tak ale robi jedna ňevesta v obci B., bo ona s jednim ciganom še dala do vjedna. Jaki priklad da taka žena svojim dzecom? Teraz ešče ňevipišeme jej meno, ked še ale ňepokaje, najbľižej ju vidrukujeme.

Colombus, O. Ňedozretej a všetečnej ľubosci obetu stalo še jedno mlade, 14 ročne dzivče, Baran Irma, chtoreho rodiče dosc ľehkomišeľne buľi, že dozvoľeľi takemu dzecku, že frajira trimalo v osobe Horváth Kálmána. Ťak še vidzi, že ten ľubostni pomer ai visledki mal, nad chtorima še ľubestna para zľeknuc mušela, shvareľi še, že sebe život odberu. Horváth kupel revolver, s chtorim perše Baran Irmu zastreľel, tak, že doraz mertva ostala, potom do sebe streľel, ale še plano trafel. Doktore mu kuľku vibraľi, tak tehdi pred sud pridze, kdze pre mordarstvo pokutovani budze.

Rend City, Ill. Boroska János krajan vecej hoscoch povolal ku sebe, kdze popijaľi dlukši čas, ňiž še calkom ňepopiľi, a jak še to už v takim stave prida, perše še povadzeľi, potom še bic počaľi, višľi ai revolvere zos kešeňoch, koňečňe jeden horvat zastreľel Boroska Jánoša, chtori gdovu zos troma drobnima dzecmi zochabel. Mordar uceknul, poľicia ho doteraz ňeulapela.

Monessen, Pa. Veľki ňepokoj panuje tu medzi vericima russkeho naboženstva, chtore še po konvencii zos biskupom Ortinskim na tri častki rozdzeľeľi, jedne chcu uznac Ortinskeho, druha častka chce prestac na pravoslavnu (moskaľsku) viru, treca častka ale chce na rimsko katoľicke naboženstvo prestac. Duchovni farnosci Berecz Balázs tej trecej častki lapel stranku, naco mu verice ňechceľi dovoľic do koscela vstupic, tak, že primušeni bul skerz poľiciu dac otvoric koscel, ai inakši poľicia ho obraňuje, bo ai životu mu hrožu. Cala vec teraz pred sudom, kdze ňeodluha vipovedza sud, že co še stane zos vericima, tak jak ai zos jich duchovnim.

Pittsburgh, Pa. Gazdag István krajan vov majni pracoval, jak ho jedneho dňa jeden vagon zos uhľami pulni ku sceňe pricisnul. Čežko poraňeňeho odvežľi do špitaľa, kdze operovani bul, a tak bulo vidno, že še vizdraveje. Naraz jedneho dňa počala ho zdrava noha bolic, a tota boľesc bula poslom šmertki, bo po ňej otroveňe kervi še objavilo, chtore životu jeho naskoro koňec zrobelo.

Bridgeport, Conn. Zos Zempľinskej pochadzajici krajan Bob József, ňeznac z jakej pričini še otrul. Jakkoľvek na skoro obačeľi samovraždu, a odvežľi ho do špitaľa, ale otrova mocna bula, život mu viratovac ňemohľi. Žena, rodzena Dobrovics Zsófia i štiri dzeci zostaľi poňim.

St. Louis, Mo. Ňebars dobri chir a pocľivosc priňesol na uherske meno tutejši krajan, Goda István, chtori, jak mu žena umarla, dva široti svojo na predaj nukal v jednich novinkoch. Jedno za tišic, druhe za dvatišic dollare. Ňedostaľi sme ešči chir o tim, či našol kupcoch, ale i v tim učinku vidzime smutne oko-

ličnosce amerikanske, kdze ľudze na take mišľenki pridu, že svojo vlastne dzeci predac chceju, jak ňerozumne statki.

Perth Amboy, N. J. Tutejše grecko katoľicke verice jeden davni umišel svoj priňešľi do života, utvoreľi sebe osobnu faru, ai zešľi še ku budovaňu novej cirkvi. Za duchovneho vivoľeľi sebe doterajšeho carteretskeho duchovneho Kovaliczky Viktora. Rimsko katoľicke verice sebe zaš zos stareho kraju tri mňiški daľi priňesc, chtore odebraľi školu, a dzeci viučuju.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Kató Eszter (Zemplén), Kovácsik Mária, Soltész Mária, Papp Borbála, Widmann Mihály, Kron, Margit, Pusztai Rozália, Harsányi Károly, Miller Anna, Bodnár Jolán, Vajkóc (Ung), Berta Eszter, Majszin János, Pollák Berta (Zemplén), Juhász István, Körmendi Eszter, Szabó Imre, Safrán Julia.[322]

Zastaviľi ho. Engl Benjamin bez dozvoleňa chcel do Ameriki vivandrovac, aľe ho poľicia v Košicoch zastavela. Zavarľi ho a inkviziciu oproci ňeho zaprovadzeľi.

Bridgeport, Conn. Z Uherskej pochadzajica krajanka, Csacskovics Katka ľem pred ošem mešacami prišla ku svojim šestrom do Ameriki, kdze še nahľe pochorela, a jakkoľvek ju doraz do špitaľa vžaľi ai ju operovaľi, predči život jej viratovac ňemohľi.

Chicago, Ill. V ostatňim čaše jedno za druhim dvojmi krajaňi utraceľi život pri žeľezňicoch. Jeden Antal József, chtoreho v blizkim Keasbey dohoňel jeden lokomotiv, chtoremu še vistupic ňemal času, koľesa ho potarhaľi. 21 ročni bul. Druhi krajan v mesce Chicago 40 ročni Nalepka Albert na draže, kdze še draha križuje zos žeľezňicu prechadzal, dorvani bul skerz jednu žeľezňicu, chtora ho na falatki rozšekala. Ku spolku ňeprisluchal, tehdi ľem zos posbiranich centoch mu kupeľi trunu kamaraci, a pľeban Soltész István ho zadarmo pochoval.

Akron, O. Tilics Henrik krajan utracel robotu, a od vecej tiždňoch darmo hľedal dajakeho zarobku, ňemohol dostac ňič. Nad totu vecu zufal a še obešel. Žena i dzeci ostaľi poňim.

Milwauke. Wiss. Csifkó János dobre majici gazda bul v starim kraju, aľe prepil všicko, zos ostatňima grajcarami svojej chudobi potom še posbiral do Ameriki novi život počinac. Ľemže ten život vov všickim bul novi, ľem vov pijatiki ostal starim. Na ostatku še ošaľel, a v takim stave še zastreľel. Tri dňi še trapel zos strašnu ranu, ňiž skonal. Gdovu zos troma širotami zochabel po sebe v starim kraju.

Barberton, O. Farkas Pál s jednim krajanom Kajzer Mihályom od davna v ňepraceľstve žiľi. V ostatňich dňoch še poštrajtaľi ai pobiľi, preto jich poľicia obi-

322 Naša Zastava. 1914, č. 7, s. 11.

dvoch zavarla. Na ňeščesce ałe do jedneho hareštu jich dałi obidvojich, kdze še znovu tak mocno potlukłi, že až rebra jeden druhemu polamal. Obidvojich vžałi do špitała, a až potom, ked še vizdraveju postavene budu pred sud.

Aurora, Ill. Pred paru tiždňami še stanulo, že Hajdú Józsefova manželka v rozume pobalamucena skočela do vodi a še załała. Teraz totu istu šmerc sebe vibrala druha krajanka Németh Józsefova takoj sušeda Hajdú Józsefovich, chtora še zos mužom povadzela, bo ju v podezreňu trimal, že je mu ňeverna. Vžala dzecko paru tiždňovo zo sebu, takoj napisala łist mužovi, že ho privjaže ku sebe, a tak skoči do vodi. Muž złeknuti doraz pošol na połiciu totu vec oznamic, ałe doteraz ešči še ňedoznałi ňič pevneho, že či naozdaj sebe život odebrala, či łem pošla dakdze.

Hastings Upon Hudson, N. Y. Marek György krajan pri tutejšej drutovej fabriki bul robotňikom, kdze še s ňim v minulich dňoch veľke ňeščesce stanulo. Jak žiraci drut zos mašini vichadzal, a on ho na jeden cilinder zvijal, cali cilinder spadnul mu na nohu, a žiraci drut mu prešol prez nohu tak ňeščestłivo, že mu takoj calu nohu odpałel, odšekal. Direkcia fabriki bula pričina temu ňeščescu, bo mašina plana bula. To i sami uznałi, bo poslałi ku Marek Györgyovi svojeho fiškała, a Marekovi nukałi dobrim spusobom 400 dollare odškodne za nohu. On ałe fiškałovi to povedzel, že na zlahodu ňepristaňe, ałe pravocic budze. Jak ho fiškał bars unoval na zlahodu, Marek mu povedzel, že ked on (fiškał) sam łem jeden pałec z nohi, ňe calu nohu sebe da z drutom žiracim odrezac, ta on sam mu da 400 dollare na darunek a zlahodzi še ai zos fabriku.[323]

St. Paul, Minn. Gyarmati Józsefovu manželku pred vecej mešacami zamordovanu našłi na svojim bivaňu. Doraz muža vžala połicia do podezreňa, chtori ałe do mordarstva za učastňika zapłetol ai kamarata svojeho Oszik Józsefa, jakkołvek Oszik do konca ňechcel še priznac, a hutorel, že je ňevinni. Sud obidvojich na doživotni harešt odsudzel. Teraz v harešce Gyarmati József dostal hrižeňe sumeňa. Pital še pred richtara, a tam še priznal, že Oszik József kamarat jeho je ňevinni, a łem zato zamišal svojeho kamarata do teho mordarstva, bo mišłel, že takim spusobom še łekčejši viratuju dvojmi, jak on sam. Na toto vizvaňe sud znovu še zešol, a poňevač še prešvedčełi, že Gyarmati pravdu hutorel, Oszik Józsefa, chtori od pul roka ňevinňe v harešce šedzel, teraz na 20-eho januara vipuščełi na šłebodu.

Cleveland, O. V tutejšim mesce na mescickim dome pospisovałi tich łudzi, chtore z roboti vipuščene bułi a roboti ešči doteraz ňemaju. Počet jich viššej dzešec tišic obnaša. Položeňe tich robotnikoch je tim čežše, že každi dzeň 400 – 500 łudze prichadzaju tu nove, chtore tiž za robotu chodza. Tak, že v tutejšim mesce co raz horši idze o zarobek.

323 Naša Zastava. 1914, č. 8, s. 13.

Columbus, O. Ňedavno še stalo, že Horváth Kálmán krajan ľubostni pomer mal s jednim mladim, 13 ročnim dzivčecom, Baranyai Irmu, chtora aľe, jak vcalkom ňezrete dzivče aňi čuc ňechcelo o manželstve. Nadtim še Horváth na teľo rozhoršel, že dzivče zastreľel na šmerc ai na sebe dvaraz streľel, aľe ňedobre še trafel, vov špitaľu še vizdravel, a teraz pred sud še dostal, kdze še s tim vihvara, že zos společnim porozumeňom še shvareľi obidvojo, že sebe život odberu. Rodiče dzivčeca aľe povedaju, že to ňepravda. Nasledkom teho Horváth pre mordarstvo obžalovani, a pevňe na doživotni harešt budze odsudzeni.

Rochester, N. Y. Kis Márton zo svoju dceru Katarinu do tutejšeho mesta še usalašel za robotu, chtoru aľe najsc ňemohol. Vecej mešace trovel v najsmutňejšim položeňu, pokeľtoval ostatneho centa, tak, že pejc dňi prešľi, že falatka jedzeňa ňemal v ustoch. V takim položeňu chodzel na mescicki dom, žebi mu daľi dajakej roboti, chodzel i po žobraňu, aľe to v Ameriki je tiž zakazano, koňečňe, jak vidzel, že sebe inakši spomosc ňemože, odvažel še, že dokaže daco, žebi ho do hareštu vžaľi, predči ľepši je v harešce šedzic, jak na uľici od hladu zomrec. Tak vžal kameň a na jednu električnu žeľezňicu rucel ten kameň, tak, že jeden oblak rozbil, aľe ľudzom žadnemu še ňič ňestanulo. Za toten skutek ulapela ho poľicia, postavela ho pred sud, kdze ho zo strašňe čežku pokutu triročneho hareštu štrofaľi. Teraz dcera jeho še ušiluje otca z tej nad miru veľkej pokuti višľebodzic.

Vintondale, Pa. Jeden tutejši krajan Balázs János spadnul zos štoku. Zos rozčipenu hlavu zabiteho ho našľi mertveho na dvore. Jak ho aľe do špitaľa vžaľi, tam doktore obačeľi, že zos nožom mal zaštuchnuto do šiji, ai pri otviraňu ustanoveľi to, že nasledkom utraceňa kervi umar, ňe pre spadnuce. Poľicia teraz inkviziciu provadzi, že jak še ten pad stanul; bo podezreňe jest na to, že ho dachto zarezal a až potom rucel dolu zos štoku na dvor.

Withmann Creek, W. Va. Tutejši krajan Kovács Barna zos vecej kamaratami še zabavjal v jednej karčme. Jak už kus napite buľi, vekša ľarma še stanula, aľe zato ňič zleho ňerobeľi. Prišol jeden konštabler do karčmi a napominal jich, žebi cicho buľi. Kovács še nadtim napominaňom pohňeval a chcel virucic poľicmana von zos karčmi. Ten vibral revolver a zastreľel Kovácsa, chtori bez slova mertvi spadnul na žem. Poľicmana aňi štrofac ňebudu, bo tak sud vipovedzel, že zos spravedľivej sebeobrani streľel na Kovácsa.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z nich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Házi Mária, Zvojka (Szepes), Sztoján György, Iván Anna, Pony (Abaúj), Gecse András, Fratila János, Linhart Ferenc, Petri Éva, Piskorán Péter, Csesznák Szidónia, Medvigy László, Lőrincz Pál. Hornyák Baki Róza, Lelesz (Zemplén), Prekup György, Kosztén Katalin, Moltsán Miklós, Komán János, Borbély József, Dogyej Mihály, Prekup Illés.[324]

---

324 Naša Zastava. 1914, č. 9, s. 12.

Ňeverna poštarka. Schramkó Ludmilla poštarka v obci Szepesjakabfalva vlastneho choreho otca zastupovala, však aľe sverene uradne peňeži za pul roka okolo 4 tišic koruni zňeverila. Te peňeži tak chcela prinavracic, že americke peňežne ľisti vipražňila. Už ľem 1600 koruni mala zložic, chtore z jedneho ľistu už i vibrala. Na tim učinku ju aľe dolapeľi a tak ju, jak jej zvoditeľa zavarľi. Poštu direkcia z Jakabfalva do Ófalu preloži.

Dante, Va. V tutejšej kamenej baňi na krajana Oravetz Istvána jedna bars veľka, viššej dzešec centi čežka skala spadla, chtora uboheho robotňika na šmerc zabila. Do spolku ňeprisluchal, tehdi ľem zos nasbiranich milodaroch miloserdnich spolukrajanoch ho pochovaľi.

Bridgeport, Conn. Zos zempľinskej obci Mezözombor pochadzajici krajan, 19 ročni Csejovszky György, ňeznac z jakej pričini streľel do sebe zos revolvera. Kuľka aľe ho šmerteľňe ňeporaňela : dluhe tiždňe ľežel chori, aľe koňečňe na teľo še mu poľepšelo, že ho zos špitaľa vipuščeľi a zatim ho doma piľnovaľi. Naraz še mu aľe ňezdobrilo, doktor ho kazal nazad priňesc do špitaľa, kdze ho operovaľi, to mu aľe ňespomohlo, po operacii zomrel.

Hamilton, O. Vörös György krajan už od štiroch rokoch robel v tutejšej Coke Otto gazovej fabriki. V minulich dňoch jednu mašinu mascel, chtorej jedno zubate koľeso ho zahvacelo za šati, tak, že ho koľeso vcalkom polamalo. Jak druhe robotňici zastaveľi mašinu, na vtedi Vörös už mertvi bul. V starim kraju ženu i dzeci zochabel.

Detroit, Mich. Molnár János krajan, chtori v tutejšej električnej fabriki robel, zos vlastnej ľehkomišelnej ňedopaternosci svojej pod koľeso jednej mašini spadnul a mašina ho na šmerc potlukla. V starim kraju gdova i dzeci zostaľi poňim, chtore tim vov smutňejšim položeňu še nachadzac budu, bo pri takemu ňeščescu fabrika žadne odškodne ňeda.

Akron, O. Kutan György krajan pred puldruha rokami jednemu zridkavemu ňeščescu padnul v obetu, šednul na jeden električni vagon, aľe mesca dnuka ňebulo, ta viložel nohi vonka z vagona, a na takim mescu, kdze še uľice križuju, jeden vagon popri druhemu tak uzko prechadzal, že mu vagon jednu nohu odcal. Pre ňedopaternosc konduktoroch zapravocel kompaňiu. Process še teraz skončel, a sice takim dobrim spusobom, že Kutan György za totu jednu nohu 5120 dollare dostal.

Cleveland, O. Bíró Sándor krajan skerz preplužeňe vov čežkej roboti do chorosci upadnul, tak, že i vov rozume bludzel. Zavarľi ho do newburgskeho domu šaľenich, zkadzi še jakimška spusobom višlebodzel a sem a tam po švece bludzel. Jedneho dňa našľi jedneho človeka skerz žeľezňicu na šmerc zabiteho, o chtorim ňeznaľi, že chto je za jeden. Teraz, jak ho i zos domu šaľenich po dlukšim čaše hľedac počaľi, višlo na verch, že to Biró Sándor bul.

Oak Creek, Colo. V tutejšich uhľovich baňoch už viššej pulroka štrajkuju robotňici, tak, že kompania ľem zos daľekich krajoch sprivabenima robotňikami vlada jakoška čezkim spusobom robotu daľej provadzic. Pravda, že agenci chodza a sbiraju takich «skeb»-och, chtore aľe ňeznaju naco jich vichasnovac chceju, až jak tam pridu na mesco, vtedi še doznaju o pravdze. Vtedi aľe už pozdno, bo tam pod dopaternoscu vojska a poľicii muša robic najmeňej tak dluho, ňiž zadavki, chtore jim priciskaju, ňeodrobja. Škoda, že najvekša častka tich poľutovaňa hodnich skeboch zos našich krajanoch še posbira.

Martins Ferry, O. V tutejšej kamenej baňi Tin Plate Mill na 23 ročneho krajana Pál Istvána spadla jedna veľka skala, chtora ho vcalkom pripučela. Robotňici ostatne naskoro pribechľi mu na pomoc a ho z podňej višľebodzeľi, aľe tak mocno bul potlučeni, že vov špitaľu, kdze ho odvežľi, medzi paru hodzinami zomrel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z nich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Matus Mária, Krizsán János, Lagajda Mihály, Fülöp László, Csiki György, Keszlár Gizella, Barat Gábor, Kola Borbála, Toldi Albert, Jankovszky István, Bereczki Sándor, Udricz László, Fedics Borbála, Szabó Zsuzsanna, Kocsis Borbála, Monok (Zemplén), Angyal Kálmán, Gyurecskó Mihály, Pályi (Ung), Leganszki Ilona, Svenk Erzsébet, Abaújszina, Bon a Mária, Perény (Abaúj), Juriga János, Egbél (Zemplén), Grei Mária, Zboró (Sáros), Guricsa József, Pojercsin János, Batizfalva (Szepes), Szász Mária, Szőke Anna, Kajcsa Rozália, Felsődebrőd(Abaúj).[325]

Ellhorn, W. Va. Szmutkó Mihály krajan prez dluhe roki pracoval vov majnoch, ňiž sebe teľo zgazdoval, že sebe jednu malu farmu kupel; za chtoru tak veľiku žadosc mal, žebi ľekčejši, a svojej naturi primeraňejši život provadzic mohol. Takoj pred paru mešacami odešol na nove bivaňe svojo do Kossuthville, prez žimu aľe, poňevač na farme ňemal roboti chcel tiž daco zarobic i chodzel do majni. Teraz pred v minulich dňoch zvaľela še naňho povala uhľoch kamennich a jakkoľvek mu naskoro prišľi na pomoc, jak ho vikopaľi už mertvi bul. Žena zos pejc dzecmi zostala, z chtorich aňi najvekšemu ňit vecej jak dzevec roki. A muž ňebul vov spolku.

Newyork, N. Y. Stierheim Gyula krajan, chtori od jedenac rokoch za tlumača služel pri krajanoch našich na Ellis Islandu minuleho mešaca ňeznac z jakej pričini zastreľel ženu i dva dceri svojo a tak i sam še zastreľel. Rodzina a poznate bars še čudovaľi, že Stierheimovich prez dva dňi ňevidzeľi vinsc z domu. Až jak zos uradu prišol sluha še dopitovac, že preco ňeidze konac službu, vtedi otvoreľi bivaňe i našľi štiri mertvoli vov chiži, ľist priňich bul, v chtorim pišu, že všicke samochcac do šmerci idu.

325 Naša Zastava. 1914, č. 10, s. 11.

Regina, Sask. Canada. Tutejši pľeban Érdújhelyi Menyhért natim pracuje, žebi do mesta Regina mňichi karmelitanske še usadomeľi. Pojednavaňa zos amerikanskim biskupom už na teľo še skončeľi, že ešči tej jari viposlane budu Sós István bivali provincial karmelitanski ai vecej udove radu karmelitanskeho, chtore v Ameriki peršu uhersku Seminariu pre kňežoch založa.

Mount Pleasant Pa. Bodnár József krajan mal jakuška robotu v mesce chtoru jak odkončel na teľo še mu ňezdobrilo, že spadnul bezvedomi na uľici, i poľicia ho odvezla do špitaľa. Tu aľe ňeprišol ku sebe, na druhi dzeň zomrel. Ňichto ho ňepoznal, pri pameci ňebul jak umar, ňichto še ňeoznamel o mertve celo jeho, poslaľi tehdi mertvolu do doktorskej školi do Philadelphii, kdze ju maľi rozrezac na falatki, a na tich še uča potom doktore. Prešol tidzeň, jak kamaraci Bodnarovo še doznaľi, že jich praceľ umar vov špitaľu. Skoro še trojmi posbiraľi i pošľi do špitaľa, tam aľe jim povedzeľi, žo mertveho poslaľi pred tiždňom do Philadelphii. Kamaraci i tam pošľi, i z nahodi našľi ešče mertve celo Bodnarovo v tim doktorskim ustave, bo prave vecej mertvich bulo, jak druhiraz, ta zvišne mertvoli kladzu na ľad, kdze zamaržňu, a daju še trimac i za vecej mešace, ňiž potom do doktorskich rukoch, to jest nožoch pridu. Jakuška malu taksu zaplaceľi i vidostaľi kamarata svojeho mertve celo, chtore potom poradňe pochovaľi.

Woodbridge, N. J. Tóth József i Mécséi Mihály krajaňi obidvojmi jednemu taľianskemu dzivčecu kurizovaľi, chtora z počatku obidvoch mladzencoch jednak viznačovala, potom aľe jedneho dňa priňešľi chir Tóthovi, že Dalfoto Marianna taľianka še srukovala zos Mecseim. Nadtim še Tóth na teľo pohňeval, že vžal revolver, pošol na jich bivaňe, kdze srukovanu parku prave vjedno našol, i na obidvoch trirazi vistreľel z revolvera. Dzivče čežko poraňene ostalo, Mecseiho aľe smerteľňe trafila kuľka. Mordara poľicia ulapela. V bruswickskim harešce šedzi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sóvágó Zsigmond, Holló József, Jozefka Pál, Morvái Ágnes, Zoltáni Mihály, Molnár János, Varga Mihály (Sáros), Szalay Ferenc, Tiszakarád (Zemplén), Burger Heléna, Szabanos András, Eperjes (Sáros), Margita József, Bíró József, Bacsók Mihály, Molnár János, Dragomir Róza, Metzner Lina, Ballai János, Hornyák János (Abauj), Spanics János, Garabics Anna gdova zos dceru Juliu i s dvoma dzecmi, Buzita (Abauj), Mohácsi János, Sohl Antal.

Somerset, Pa. Ešči v ľece še stalo, že zos Zempľinskej obci Csörgő pochadzajici krajan Madár Mihály na jednej zabave pre frajirku še povadzel a potom ai pobil s jednim kamaratom svojim Dudla Istvánom. V tej bitki Madár vicahnul i bičak a tak ňeščesťivo štuchnul do kamarata, že ten nasledkom rani zomrel.

Madár Mihálya poľicia ulapela, teraz bul trimani sud nadňim, chtori ho na šmerc odsudzel; sud je už ai potverdzeni.[326]

Kulpmont, Pa. Tutejša katoľicka farnosc, chtora ňedavno založena a čežkosce počatku ešče ňeprežila znamenitu škodu ucerpela, bo v kosceľe katoľickim, chtori ešči ňeviplaceni, oheň povstal v minulich dňoch. Ľem pozornosci pľebanovej Reseterics József možno dzekovac, že calkom ňezhorel. Pľeban aľe za včasu obačel oheň, i zadzvoňel na gvalt, tak pribehľi ľudze, chtorim še podarelo oheň zadušic. I muri popukaľi i hredi daskeľa prehoreľi, taktiž koscelne šati a oltar calkom zhorel škoda viššej 5000 korunoch urobi.

Gary, Ind. Bazsó István krajan na jednim prebehovaňu bicikľovim tak ňeščestľivo spadnul, že sebe nohu na troh mescoch zlamal. Ňesmirne muki vistal pri temu inakši ňe tak preveľikemu ňeščescu. Doktore tak ňešikovňe s ňim zaobchadzaľi, že na šidzem zavodi mušeľi mu napravjac nohu, ňiž koňečňe, jak Bazsó vidzel, že noha še popravic ňechce, pošol do druheho mesta, kdze veľku operaciu nadňim vikonaľi, a tak še podarelo ho vizdravic.

Terre Haut, Ind. Vov St. Louis še stalo, že jeden krajan zastreľel svoju manželku a potom uceknul. Poľicia ho davala hľedac, i tak še stalo, že poľicmaňi zahareštovaľi jedneho krajana Tóth Dániela, chtori bars bije na totu fotografiu, chtoru o mordarovi maju. Tóth Dániel ňema pri sebe aňi pisma, aňi poznatich, chtore bi švedčeľi pri ňemu, co je ai pravda, že on ňikda ženu ňemal, tak ho tehdi trimaju zavarteho, ňiž pridu take švedkove, chtore ho zos vežeňa višľebodza.

Bridgeport, Conn. Tutejšemu grecko katoľickemu duchovnemu verice z priležitosci ročnej sessii veľku ovaciu zrobeľi, žebi preukazaľi, na keľo ho radzi vidza a jak spokojňe su zos jeho uradovaňom. Krasni darunek mu daľi, chtori zos oduševňenima slovami cala obca mu oddala. Lukács už pjati rok na tej fare, chtoru bars do poradku priňesol.

Leisenring, Pa. V tutejšej Frick Coke baňi ňeščesce še stanulo zos krajanom Szepesi Józsefom, jedna mašina obidva nohi mu zlamala. Čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa, kdze ho doktore piľnuju, a vedľa jich vipovedzi jest ufnosc, že še vizdraveje.

Roebling, N. J. U tutejšeho krajana vešele kerscini trimaľi, na chtorich ai krajan Ros Péter pritomni bul. Po pulnoci mocno opiti išol domu; jak došol na most, podšpocel še i spadnul do vodi, kdze še i zaľal. Mertve celo mu aňi doteraz ňeznaľi najsc. Gdova zos troma širotami zostaľi poňim.

Congers, N. Y. Čudni pad še stanul tu s jednim krajanom Arvay Jánošom. Jak išol kolo jezera Rocklandskeho večar, čul jakeška viskaňe dzecka. Ponahľal še ku vodze i vidzel, že dzecko spadlo do vodi, kdze še už topi. Skoro skočel

326 Naša Zastava. 1914, č. 11, s. 14.

zaňim, vicahnul ho zos pevnej šmerci, až jak calkom von bul z vodi opatrel ho ľepši i obačel, že svojo vlastne dzivčatko viratoval.

Chicago, Ill. V minulich dňoch jedneho robotňika prešla tu električna žeľezňica, o chtorim dluhi čas ňeznaľi, že co je za jeden. Až na treci dzeň še našol, chtori vov ušmercenim človekovi spoznal svojeho spolukrajana z Uherskej pochadzajiceho Egri Mihálya. Ľem pred troma tiždňami prišol do teho mesta zos Pittsburghu. Ženu i dzeci zochabel v starim kraju.

Hemlock, O. Vojtkó Sándor i Suhajda Ferenc krajaňi, jak v noci zos fabriki domu išľi, na šinoch žeľezňičnich zos zlamanu nohu našľi jedneho ňeznameho človeka, chtori vov veľkej žime calkom zamarznuti mertvim bic še nazdaval. Jak mertveho ho privežľi do najbľižšeho domu, kdze še jim podarelo ho ku životu priňesc. Jeden cudzi amerikan bul, chtori tak ňeščestľivo spadnul, že nohu zlamal rušic še ňevladal, tak ked tote miloserdne ľudze ňepridu, pevňe bi bul zamarznul.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Sillai Károly, Frim Mihály, Mocsisák György, Pécsújfalu (Sáros), Bérci Borbála, Bulin János, Eperjes (Sáros), Flesó Anna, Pánti Antal Ungvár, Kovács Mária, Szakács Zsuzsanna, Kozma Júlia i Ilona, Petrovics Ágnes, Macsánszky Zsuzsanna, Gécz Katalin, Liszt Sámuel, Tóth Mária, Rohán Ilona, Kovács János, Tógyer János, Károvi József, Erdöbénye (Zemplén), Szász András, Mészáros Péter, Szakács Erzsébet, Gergely Irma, Markovics Mihály, Leipold Teréz, Takács János, Csipák Mária, Hengely Pál.

Red Ash, Va. Sramli Lajos krajan v tutejšej uhľovej baňi pracujuce tak ňeščestľivo obstal, že še povala uhľoch nadňim zavaľela. Ňiž ho z pod uhľoch vidostaľi už mertvi bul.[327]

New Brunswick, N. Y. Z ňezdobački a pre svoju ňepozornosc dostal še do ruki poľicii jeden z Uherskej uceknuti švindler, chtori jednu poštu vikradnul v starim kraju a potom podarelo še mu do Ameriki uceknuc. Tu dlukši čas pod hamišnim menom prebival, i bul bi mal pokoja, kedbi še ňebul dal zaš na planstvo. Odľubel jednemu mužovi ženu a tiž uceknul; pod hamišnim menom bival, poľicia aľe ho vinašla, a jak še o jeho meňe dovedovaľi zamiľel še, a prezradzel toto stare meno svojo, pod chtorim v starim kraju kradnul. Tak še potom priznal, poľicia ho odevzdala sudu, zkadzi ho do Ellis Islandu odprovadza a deportovani budze do stareho kraju, prosto do hareštu.

Toledo, O. Zos Vilmányu (Abauj) pochadzajici krajan Csobádi János karti še hral zos kamaratom Csortos Imrom. Z počatku jim šumňe išlo, potom aľe Csobádi počinal prehravac, pri temu obidvojo napite buľi, povadzeľi še, i bit-

327 Naša Zastava. 1914, č. 12, s. 11.

ka povstala, koňečňe Csobádi vicahnul revolver a kamarata svojeho zastreľel. 22 ročneho Csortoša pochovaľi a Csobádeho do hareštu zavarľi.

Aurora. Ill. Manželka tutejšeho krajana Ninács Miklóša rodzena Csuka Mária obid chcela varic. Ňechcelo še jej drevo lapic, poľala ho zos benzinom, chtori še lapel, vibuchnul pri temu i ten bľašeňak, v chtorim ho trimaľi, povstal oheň, v chtorim še uboha Ninácsova tak mocno popaľela, že jak ju odvežľi do špitaľa ku doktorom, na draže umarla. Jedno 6 ročne dzecko zostalo poňej.

Passaic, N. J. V tutejšej farnosci duchovni život nabozenstva ucešeňe prekvita. Veľiki, krasni novi koscel každu ňedzeľu prepulňeni, verice vdzečňe obetuju na nabozenske ciľe, tak, že ufnosc jest, že medzi najkratšim časom ai novu školu budu mac, v chtorej mňiški uherske budu dzeci viučovac. Mniški z Uherskej už takoj i prišľi, dovoľeňe založeňa klaštora dostaľi, a s tim naisce napomahac budu dobre a pobožne vichovaňe dzecoch našich krajanoch. A v tim všickim veľku zasluhu ma Kovács Lajos tutejši (predtim south-bethlehemski) pľeban, chtori ňeunavňe pracuje nad všemožnim vidzvihovaňom nabozenstva medzi svojima vericima. Isce radostna vec, ked o tej ňeščestľivej Ameriki i daco dobreho čuje človek, ňe ľem ňeustale ušmerceňe a mordarstva, chtore počet našich krajanoch vjedno zos majnami tak bars preridzuju.

Alpha, N. J. Veľku radosc maju tutejše katoľicke farňici, jedneho dričneho, noveho pľebana dostaľi v osobe Czirbusz Józsefa, našeho mileho rodaka zos šarišskej obci Nagy vitéz. Czirbusz v Temesváru končel seminariu, visoko učeni, šidzem reče bešedujici, mili človek, na chtoreho veľke ulohi čekaju na novej fare; ufame, že jim s calu miru zodpovedac budze.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Ruzza Mária, Dvorin József Megyaszai János, Tóth Borbála, Okos József, Pitu György, Szpál Katalin, Tyimok János, Szatmáry Teréz, Kotan András, Iglai Anna, Frigyesvágás (Szepes). Feller Ferenc, Burger Mátyás, Kari József, Bolyki Márton, Gáspár János, Miklóska Ferenc, Opalynik László, Jakubik János, Bálint Júlia, Becze Mária, Leves Róza, Leitner Julia.[328]

Vivandrujuce na automobiľe. 25-eho marca prez obec Márkusfalva jeden automobil prebechnul. Janecskó Andorovi, tamejšemu okr. notariušovi do podezreňa vpadlo, že v automobiľe take ľudze šedza, chtore ňezvikľi takim spusobom cestovac, preto duškom telefonoval tu okolnosc iglovskej poľicii, chtora automobil na žeľezňičnej rampe zastavela. Pri visluchaňu cestujuce še priznaľi, že zaisce do Ameriki chceľi vivandrovac, a poňevač pasi ňedostaľi, pojednaľi sebe jeden automobil v Košicoch za 600 koruni, chtori jich až do Hamburgu mal vivesc. Vivandrujuce z abaújskej obci Lengyelfalva su, menovito Mács Györ-

328 Naša Zastava. 1914, č. 13, s. 10.

gy, Lahánszky András, Tóth András, Zameskó András, Mraskó János parobci, chtorim 2120 koruni odebraľi a jich hraňičnej poľicii odevzdaľi.

Šmerc na žeľezňici. Gdova Domcsa Ivanova z Ameriki ku domu išla a na šife porodzila. Dzecko až do Košic priňesla a ono v 7-mim dňu umrelo na stacioňe. Choru matku do špitaľa odňešľi.

Alperina, Mich. Do tutejšej kamennej baňi robotňici jednu ladu dinamitu priňešľi, chtoru na kraj baňi postaveľi a zaten čas inakšu robotu končeľi. Naraz ňeznac z jakej pričini dinamit zo strašnu detonaciu vibuchnul a z tich robotňikoch troch na falatki roztarhal, oštatňich aľe bars čežko poraňel. Medzi ušmercenima dvojmi z Uherskej pochadzajice krajaňi: Gyíkos György a Galbur János.

Cresson, Pa. Reskó Ferenc krajan v tutejšej baňi pracoval pri lifce, na chtorim še uhľe do huri vicahuju. Jak vagon vicahnuti ma bic, vše jeden robotňik zos brinčkom znak da na to. Jeden amerikanski robotňik žarti robel, skorej dal znak zos brinčkom, a tak Reskó do 600 šuchi hľibokej šachti spadnul vjedno zos vagonom. Na šmerc še potlukol na teľo, že ho aňi spoznac ňemohol. Ľem vov falatkoch ho posbiraľi.

Somerset, Pa. Zos zempľinskej obci Csörgő pochadzajici krajan Madár Mihály, chtori vov pijanstve do bitki še dal a v tim človeka zabil, jak sme už pisaľi na šmerc odsudzeni ostal na sudze. Teraz pittsburgski konzulat zadal prosbu, žebi mu pardon daľi, aľe malo ufnosci ku temu.

South Bend, Ind. Kovács Péter krajan pred ošem rokami vov starim kraju na poľuvki bul zos jednim kamaratom svojim Kolompár Rudolfom. Zastreľeľi jednu sarňu, aľe še s ňu ňeznaľi rozdzeľic, aňi jeden ňechcel popuščic, povstala medzi ňima bitka, chtora na teľo še zdzivela, že Kovács dzvihnul pušku na svojeho kamarata a ho zastreľel. Naskoro uceknul do Ameriki, poščescilo še mu tehdi vismiknuc z ruki sudu. Tam v Ameriki ho tiž hľedaľi, aľe ho ňenašľi. Kovács na teľo še pevnim čul, že to še mu už prepeklo, že še ai ožeňel, i štiri dzeci ma. Teraz, po ošem rokoch poľicia ho vinašla a ho odvedľi ku sudu, zkadzi do stareho kraju deportovani budze. Že co še staňe zos ženu i s dzecmi, ňeznac.

New Brunswick, N. J. Nad Tóth József krajanom, chtori svojeho kamarata zastreľel, teraz bul trimani sud, kdze ho pre mordarstvo na šmerc odsudzeľi. Takoj v mešacu marcu ho maju posadzic do električneho stolka.

Milwauke, Wis. Szabadi Géza karčmar, krajan jedneho bars planeho, placic ňechcejuceho kunšafta mal, Zvikla Istvána, chtori okrem teho zarobek svoj indzej, v druhej karčmi premarňoval, ňeznac či preto, či ozdaj i z druhej pričini pohňeval še naňho a ho zastreľel. Potim i na sebe streľel, a sice sebe sameho na šmerc poraňel, obeta jeho, Zvikla István aľe možno, že še vizdraveje.

Bridgeport, Conn. Csépke András krajan pred ošem rokami višol do Ameriki s tim umislom, že dotel še ňevraci, ňiž teľo ňezarobi, žebi i dlužstvo viplacel i ešči daco zvišel, a zato falatek žemi dokupel. Žena s veľku žadoscu čekala toten

čas, kedi še to vipelňi, ňiž koňečňe teraz pred mešacom dostala ľist, žebi čekala muža, bo še domu sbira. Ta vera on ňeborak ňedošol domu, pošol daľej jak domu, bars daľeko, zkadzi še vecej ňenavraci. Ostatňi dzeň, jak pošol do baňi, doscihlo ho ňeščesce, vibuch še stanul vov Vulcan baňi, kdze Csépke pracoval, ňesmirňe veľo ľudze o život prišľi, a medzi ňima jedini krajan Csépke András.

Akron, O. V jednim tutejšim dome prišol na dvor cudzi človek, chtori pri studňi še zastavel. Obivateľe tak mišľeľi, že vodi chce pic. O kratki čas aľe obačeľi, že ten isti otvori studňu a skoči doňej. Skoro pribehľi a vicahľi ho, aľe jakkoľvek ho ai do špitaľa odvežľi, životu ho predči utrimac ňemohľi, bo bars sebe hlavu potlukol. Meno jeho Csapó Antal, zos Uherskej pochadzajici krajan, chtori zo zufaňa, že utracel robotu a ňijakeho zarobku najsc ňemohol, život sebe odebral.

Terre Haute, Ind. 32 ročni krajan, zos Abaújskej pochadzajici Csizmár Pál bars še oddal ňemirnemu uživaňu napoja, preto ňikdze ňemohol dostac stalej roboti. Nasledkom teho pravda, že še mu plano vedlo, a nadtim tak zufal, že v ostatne dňi vov opitim stave rucel še pred žeľezňicu, chtora prešla prez ňeho, obidva nohi mu odrezala, aľe jak ho do špitaľa odvežľi, ešči žil. Doktore ho piľnuju, či obstoji na živoce, ešči ňepevno.

Pittsburgh, Pa. Csipke Pál krajan v tutejšim mesce hľedal roboti, aľe ňepodarilo še mu najsc, tak še vžal z domu, že idze do majnoch. Od teho času še ztracel a ňichto ňezna o ňim, i poľicia ho hľedala, aľe bez visledku. Tak mišľa, že dakdze, jak ňeznami už pochovani budze.

Ellis Island. Comiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Cslenyák László, Szijgyártó István, Pályin (Ung), Szabó Etelka, Jurus Anna i István, Kisszeben (Sáros), Getyma Gábor, Juhász Erzsébet, József i Lajos, Nagy István, Krón Magdolna, Bubán Mihály, Viter Róza, Drechsler József, Németh Rákhel, Cigánd (Zemplén), Dóczi Emil, Topcser János, Kun Sándor, Galamb Antal, Koncz Borbála, Kiss Lajos, Mészáros Lajos.

Cleveland, O. Do mesta East Chicago postavel še jedneho dňa jeden agent, a verboval ľudzi do Clevelandu ku ociľarňovej roboti, pri chtorej prez dzeň najmeňej 4 dollare može zarobic. Verbovane robotňici sameperše še to pitaľi, či ňit tam štrajk, a až jak jim agent prišahnul, že calkom spokojne okoličnosce, daľi še na drahu. Jak aľe v nocnim čaše jich tu privežľi, hňed vidzeľi, že agent cigaňel, bo vera cala fabrika zos vojskom bula obkľučena a štrajk už tri mešace terval. Jich tehdi za zlamačoch štrajku, za skeb-och najaľi. Doraz vipovedzeľi, že totu robotu ňeprijimaju, aľe za tri dňi jich predči ňevipuščeľi mušeľi tam robic a po troch dňoch ľedvo paru centi jim daľi do rukoch, z chtorich aňi polovica drahi še jim ňeprinavracela.[329]

329 Naša Zastava. 1914, č. 14, s. 13.

South Betlehem, Pa. V tutejšej Hill-uľici v minulich dňoch veľki oheň povstal, medzi druhima zhorel ai veľki tri štokovi dom krajana Ortvein Györgya, zos všickima pobočnima budinkami. Škoda jeho sameho previššuje tricectišic dollare. U ňeho bivaľi okrem druhich amerikanoch ai tri fameľie krajanoch, chtore v tim ohňu tiž calu chudobu utraceľi.

Marianna, Pa. Matócsi András krajan v tutejšej Pittsburgh-Buffalo Coal. Coke baňi pracoval, a z jednej šachti do druhej še prevlačal zos sersanami. Na dva zavodi mu trebalo to zrobic, jak druhiraz prechadzal, vidzel, že na šinoch jeden motor idze, na križnu drahu vibehnuc už ňemal času, tehdi še pricisnul ku sceňe a tak mišľel, že mu motor ňič ňezrobi, že še premesci kolo ňeho. Aľe ňetak še stalo, bo tam draha uzka bula i ňeborak Matócsi od teho motora zarvati a calkom na šmerc zabiti ostal. Gdova i dzeci zostaľi poňim.

Passaic, N. J. Tragičnim spusobom umarla tu v minulich dňoch gdova krajana Pásztor Istvána. Muž jej ľem pred paru mešacami zomrel a ona še na jeho šmercu na teľo zarmucovala, že ju ňichto ňijak pocešic ňeznal. Domaci ju rozhvaraľi, pocešovaľi, aľe darmo. Jedneho dňa dala še nahvaric, žebi jej čas prešol, a žebi dajak inakše mišľenki dostala, pošla do mozidiatru. Tam aľe pri jednim šmerteľnim tragičnim predstaveňu na teľo ostala pohnuta, že zomgľeta na žem spadla. Hňed ju počaľi ratovac, aľe vera vecej aňi ňeprišla ku sebe.

Niles, O. Zos Abaújskej obci Kupa pochadzajici krajan Varga János v tutejšej žeľeznej fabriki pracoval. Ňeznac z jakej pričini, predziravel jeden kocel, v chtorim žeľezo še roztopovalo a tota žiraca massa še viľala na ňeboraka Varga Jánoša, chtori od ucerpenich ranoch popaľena o paru minuti zomrel. Gdova a štiri široti zostaľi poňim.

Michigan City, Ind. V tutejšim okresnim harešce vikonaľi v minulich dňoch šmerteľni sud, chtori nad krajanom Chirka Jánošom bul vipovedzeni preto, že svoju manželku, chtora mu na paľenku peňeži dac ňechcela, zastreľel. Pred sudom totu okoličnosc, že pijani bul, prave za zvekšeňe hrichu považovaľi, a preto ho na šmerc odsudzeľi. Popraveňe jeho na električnim stolku še stalo, a jak amerikanske novinki pišu, za ošem minuti tervalo, ňiž mu elektrika život vihašela.

Franklin, Wash. V tutejšej uhľovej baňi, pri kopaňu uhľoch jedno žiridlo še otvorelo, z chtorej takim mocnim prudom počala voda vibuchovac, že calu šachtu napulňila, a robotňici ľem zos sporim ucekaňom vladaľi život svoj viratovac, ľemže ňe všicke, bo prave dvojmi z našich krajanoch, zos Popradu (Szepes) pochadzajici Csernyik András, a zos šarišskej pochadzajici Babcsány Mihály ňevladaľi uceknuc a tam še zaľaľi vo vodze. Babcsányeho mertve celo vžala voda, tak, že ho aňi ňenašľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Barbari Katalin, Pintz Mátyás, Dankói János, Murzsa Erzsébet, Magyai Sámuel, Buczkó Lajos, Schvartz

Jenő, Horváth Mária, Bales István, Véber Eszter, Szabó Lajos, Vilszki Paulina Alsólechnitz (Szepes), Visovszky Paulina, Mathes Mihály, Fábián Róza, Kovács Mihály, Nagy János, Blasz Eszter, Kovács István, Ferencz András, Bruckner Mihály, Őri József, Molnár József, Bereczky Sándor, Rund Péter, Muntyán István, Neumann Dezső, Szilágyi Dániel, Versecz Pál, Kocsis János.

Aurora, Ill. Gergely András, krajan do jakejška planej společnosci še dostal, tak, že vonkoncom jakuška novu viru chcel vinajsc, a ku ňej i druhich privabic. V tej ušilovnosci calkom zaňedbal fameľiu svoju, tak, že žena ho zochabila. Gergely nadtim še rozzloscil, pošol po ženu, a jak tota s ňim vracic še ňechcela vicahnul revolver a ju zastreľel, potom aľe i sebe hardlo podrezal. Žena še ozdaj vizdraveje, aľe on sam, vedľa vipovedzeňa doktoroch ňemože obstac na živoce.

Holden, W. Va. Strašnu šmercu pošol z teho šveta tutejši krajan Galambos János. Ňesol do baňi jednu bečku, v chtorej pejdzešat funti puškoveho prahu bulo na rozstriľovaňe skaloch. Ňeznac pričinu, že či uderel bečku, či dajaka iskra spadla naňu, s jednim slovom vibuchla, a moc vibuchu ňe ľem ušmercila Galambosa, ale i mertve celo jeho na teľo rozfalatovala, že ho aňi posbirac, aňi poznac ňemohľi.[330]

Z AMERIKI.
Z uherskeho: Miko Pál.

Odprošča še matka od sina svojeho:
Piš mi često, dušo, z kraju daľekeho!
Na starosc to budze mi radosc jedina,
Keď vše ľist dostaňem od tebe: od sina.
Kedbi ce dotkalo dakedi trapeňe,
Mišľi namňe: mojo šerdco otvorene.
Mili sinu, ľem ti, jak vo vodze ribi,
Ľem piš mi čestejši, či ci ňič ňechibi.

Jak do Ameriki došol sin bez moci,
Robil ustavičňe od rana do noci.
Znoj s kervu vidaval, ľem žebi mal chľeba,
Ľebo tam peňeži tiž ňeleca z ňeba.
Perši ľist čekani z Ameriki pridze:
«Zdravi som, a tu mi storaz ľepši idze.
Mila matko, žijem, jak vo vodze ribi,
Všicko dobre mam tu, a ňič mi ňechibi.»

Ňeborak ňevladal veľike sužeňe,
Od hroznej chorosci ma lica rumene.
Majni ho stroviľi. – Jaka je širota!
Celo samu kosc ma. Do špitaľa špota.

330 Naša Zastava. 1914, č. 15, s. 21.

Už v posceľi ľeži, už ňet žadnej ľiki,
Zaš pridze drahi ľist z veľkej Ameriki:
«Mila matko, žijem,- jak vo vodze ribi,
Tvar mi sama ruža, a ňič mi ňechibi.»

Na šmertnej posceľi mladzeňec bars slabi
Ku kamaratovi dohvarac še lapi:
«Znam, že už tu koňec, že co še mi staňe;
Tu daskeľa ľisti zavrete, spisane,
Pošilaj po jednim do domu, do kraju,
Ňech tam stara matka z ňich radosc čitaju.»

Teraz ho provadza cicho bez paradi.
Na koncu cintira ma hrob človek mladi.
Mu na smutne hrudi kvitki ňeposadza.
Z veľkej Ameriki novi ľist prichadza;
Pišno ukazuje ľist matka ňeboha:
«Bars, bars mi tu dobre, hvaľim preto Boha,
Mila matko, žijem, jak vov vodze ribi,
Vov hadbabe ľežim, a ňič mi ňechibi.»

A po dlukšim čaše… ostra, tvarda žima…
Už i staru matku s ruku šmerc objima.
Už ľem malo žije, už ciň je na poli…
Kachaňec života hňedka jej vihori.
V slabim ceľe šerdco še ešče raduje…
Však ľist z Ameriki od sina zaš tu je:
Čita: «Mamko, žijem, jak vo vodze ribi,
Bars dobre še čujem, a ňič mi ňechibi.»[331]

Bayonne, N. J. V jednej tutejšej mošažnej fabriki Constable Hok pracoval jeden krajan Boda, Sándor, chtori pri kotloch roztopenej mošaži mal roboti. Jeden kocel ňedaľeko oblaka bul postaveni, z chtoreho pri odmeku šňih še zgruhotal, od teho vibuchnul kocel a roztopena mošaz še viľala na robotňika, chtori še na teľo popaľel, že cala skura mu zešla. Mertveho ho viňešľi zos fabriki.

Chicago, Ill. Na jednej tutejšej uľici, kdze najbaržej krajaňi bivaju, povstal jednej noci veľki oheň, pri chtorim Németh Istvánuv krasni veľki dom ai okrem teho jeho obivateľom, chtore tiž krajaňi našo, všicko co vov bivaňu maľi, medzi inšim ai hotove peňeži vecej sto dollare zhoreľi. Némethova škoda skerz assekuraciu še z častki vinahradzi, aľe tamte bidaci ňebuľi assekurovane.

331 Naša Zastava. 1914, č. 15, s. 25.

Cleveland, O. Jedneho tutejšeho krajana Károli Józsefa prešla električna žeľezňica, jak ho aľe otviraľi, našľi doktore, že kolo šerdca ma jednu ranu, chtora od revolverovej kuľki pochadza. Zaprovadzeľi tehda inkviziciu, že co še s ňim stalo.

Cincinnati, O. Jedneho tutejšeho krajana Valent Józsefa 16 ročni sin, tiž József še ztracel a ňichto ňezna, že kdze še podzel. Jakkoľvek ai poľicia ho hľeda, bľižše višvetleňe ňichto ňezna dac o ňim. Podezreňe ma poľicia, že ho zamordovaľi, bo mal pri sebe ai peňeži.

Cleveland, O. Fetcher János krajan zos stareho kraju i ženu svoju privedol do Ameriki, ona aľe tu ňijak ňechcela priviknuc. Jakkoľvek muž jej vše prihvaral, to ňič ňechasnovalo, po dvoch rokoch pošla nazad domu. Fetcher od teho času še bars zarmucel, tak, že až v rozume še pobalamucel, a v takim stave raz ho obešeneho našľi, od zufaňa sebe život odebral.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szabó Pál, Majoros Ilona Ináncs (Abaúj), Takács István, Fábián István, Vavra Mária, Budai György S.-A.-Újhely (Zemplén), Blaha János, Pelöcz Júlia, Gargás Mária, Pösze Péter, Dávid Bálint, Kárpáti Ernő, Varga Erzsébet, Dobos József, Orosz Péter, Bednár Zsuzsanna, Balog Gábor, Beracska Mihály, Bagi József, Boros József, Szombat Pál.

Bridgeport, Conn. Korponay Zsigmonda krajana manželka rodzena Pap Terézia pri jednej lampi coška robela, knot vihorel a spadnul do lampi, od teho še gas lapel a vibuchnul, tak, že ai Korponayki počaľi šati horic. Zos čežkima ranami odvežľi ju do špitaľa, kdze aľe doktore ňemaju ufnosci, žebi še vizdravic mohla.[332]

Crescent, O. Minuleho roku še stalo, že u krajana Turi Jánoša kerscini trimaľi, na chtorich pritomni bul ai Németh János, chtori še pri pijatiki povadzel zos kamaratom Sós Lászlóvom. Zos zvadi ai bitka še stala, a pri tej Németh vicahnul revolver a Sósa zastreľel. Teraz bul sud trimani v tej veci, na tim Németh na 20 ročni harešt ostal odsudzeni.

Youngstown, O. Tutejše katoľici uridzeľi, že novu faru budu budovac, a na ten ciľ jednu sbirku započaľi, chtora už ai doteraz viššej tišic dollarovi visledek došahla. Ufnosc jest, že fara ešči behom teho ľeta še budovac počňe.

Pittsburgh, Pa. Zvlaštna okoličnosc zapričiňuje tutak calemu mestu ňespokojnosc. Jeden krajan Gregor Pál, chtori pri vodze Monongahela vodu pumpoval pre majneroch, še ztracel. Ňichto ňezna co še s ňim stanuc mohlo, či do vodi spadnul a še zaľal, abo či inakši zahinul. Fameľia jeho v najvekšim ňedostatku ostala, primušena je na podporu miloserdnich ľudzi še opirac.

---

332 Naša Zastava. 1914, č. 16, s. 9.

Thiensville, Wisc. Trinac ročne dzivče jedneho krajana Obermayer Ilona pomahala v kuchňi matki svojej. Jak oheň skladala ku bigľovaňu ňechceľi še jej uhľe lapic, poľala jich tehdi zos benzinom, chtori v tim okamžeňu jej vibuchnul. Tak mocno še popaľela, že ňit ufnosci v jej živoce.

Wheeling, W. Va. Trapl József krajan dobre iducu karčmu mal tutak. Teraz ňedavno priňešľi zakon vov W. Virginia štatce, že karčmi maju bic pozavirane. Nad totu vecu Trapl Józsefova cala fameľia bars še zarmucela, obzvlaštňe aľe Trapl Józsefova mlada manželka na teľo vžala to ku šerdcu, že sebe život odebrala, zastreľela še.

Elizabethporth, N. J. Blascsák Jánošovi krajanovi 4 ročne dzivčatko prešla električna žeľezňica, aľe ho ľem mocno poraňelo, tak, že dlukši čas chore ľeželo. Otcec zapravocel električnu kompaňiu, chtora v tich dňoch na 400 dollare odškodneho odsudzena ostala.

New Brunswick, N. J. Király István krajan v jednej tutejšej karčme šedzel, a tak čudňe še spravoval, že to i karčmarovi do uč padlo. O malu chviľku, rozkazal sebe čarne kave, do chtoreho jeden prašek visipal a zatim ho vipil. Prašek mocna otrova bula, aľe naskoro ho vžaľi do špitaľa, tam mu žaludek vimiľi i tak mu oratovaľi život, chtori zato zunul, jak piše v jednim ľisce, že ho žena jeho ňerada vidzi. Doktore aľe mu i rozum viskumuju, bo podezreňe maju, že je ňezdraveho rozumu.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Apács Mária Bottyán (Zemplén), Vucskó József, Juhász Júlia i János (Abaúj), Weher Mária, Jencsó János Vaján (Ung), Szász Albert, Hochold József, Schnaufer Mária, Vass József, Fucskó György, Zsainay Károly, Horváth Róza, Barabás László, Kuncz György Konyuta József Pány (Abaúj), Szora Imre, Molnár József, Markó György, Hauser Ádám, Podovay Róza, Nidermayer János, Bánya Erzsébet, Ples Anna, Csapás József, Vankó József, Fehér István, Márton Gáspár, Kazsimir János, Lazor György Felsőkánya (Sáros), Szabó Pál, Stefan Franciska, Mór György, Balla Gábor (Zemplén), Mihalkó Anna Céke (Zemplén), Lagujda János, Szabó Ilona.[333]

Scranton, Pa. Zos abaújskej obci Pálháza pochadzajiceho krajana Géczy Józsefa 23 ročni sin András pošol za robotu do štatu Florida. Tam ho ňeščesce dovjedna priňeslo zos jednim zlostnim, plani chir majucim amerikanom, s chtorim še povadzel. Poňevač Géczy mal pravdu, tamten še pohňeval a procivňika svojeho zos pomsti na šmerc preklal.

Port Clinton, O. Ešči minuleho roku še stalo, že na draže ku mestu Gipsum zabiteho našľi krajana Elek Mihálya. Poľicia počala v tej veci vihľedovac a to ustanovela, že mordarom Elekovim ňemohol ňichto druhi bic, hibaľ Blana Is-

333 Naša Zastava. 1914, č. 17, s. 12.

tván, tiž krajan, chtoreho zavarľi, a jakkoľvek vše potverdzuje, že je ňevinni, porotni sud ho odsudzil na 20 ročni harešt.

Racine. Wis. 42 ročni krajan Gaskó János, chtori pred šidzem rokami prišol do Ameriki a bez prestaňa pisal domu ženi i dzecom. žebi zaňim prišľi. Oňi aľe ňechceľi. Nadtim še Gaskó tak zarmucel, že vov svojim zufaňu sebe život odebral.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Szabó Mária, Homonnai János, Dobrov István, Girsics Róza, Tóth András, Patzmann Agnes, Veleki Pál, Kiss János, Bolgár Péter, Csitári András, Halász Zsuzsanna, Novák Márton, Nyulák Ferenc, Varga István, Szeg Ferenc, Szabó Zsófia., Szabó Miklós (Zemplén), Bilecz Mihály, Csergő (Zemplén), Veres Mihály, Kenykész Julia, Danielics András, Mátyás Ferenc, Szalmajer Antal, Áros Péter, Vass Imre, Eliás Antal.

Bridgeport, Conn. Manželka krajana Szegő Lászlóvá v mesce bula coška kupic. Bars še ponahľala domu, zato kratšu drahu sebe vivoľela kolo šinoch žeľezňičnich, kdze na jednim mescu prejsc chcela na druhu stranu, ňeobačela aľe jeden druhi lokomotiv, chtori še ponahľal z druhej strani. Ten ju porval za šati, strepal ju pod koľesa a tak mocno ju poraňel, že medzi paru minutami zomrela.

West Brownsville, Pa. Ňedopaternosc baňasskich kompaňioch zaš o život priňesla dvoch krajanoch, Kalincsák Jánoša a Kis Mihálya, chtore ľem pred paru mešacami prišľi do Ameriki a tu vmajnoch robeľi. Zos jednej podžemskej žeľezňici, chtora zos uhľami pulne vagoni cahala, tri vagoni še odtarhľi a nazad spadľi s taku veľku richloscu, že dvojmi spomnute krajaňi ňemaľi času še jim vistupic. Obidvoch mertvich vicahľi z pod koľesoch. Treci krajan Boros János tiž tam bul bľizko, ten aľe ľem še mocno potlukol, inakši pri živoce obstal.

Omaha, Nebr. Zos abaujskej obci Nádasd pochadzajici krajan Kovalik András jedinu vrucnu žadosc mal, chtoru chcel vipulňenu mac, žebi jeho matka zos stareho kraju ku ňemu prišla do Ameriki. Dluho tervalo pišemne nahvaraňe, ňiž koňečňe na drahu še puščela Kovalikova matka. Dostal jeden ľist, žebi ju čekal, zatim aľe druhi ľist prišol, chtori mu to oznamoval, že matka na draže umarla. Jakuška chibu mušela mac na šerdcu, pre chtoru poražeňe dostala.

Somerset, Pa. Na šmerc odsudzeni krajan Madár Mihály omilostňeni ostal, druhi krajan, tiž na šmerc odsudzeni, apelloval, apellaciu mu prijaľi, a ňiž nadňu sudzic budu, doteľ popraveňe je oddaľene.[334]

Duševni život farnosci Kristályfalva. Farnosc Kristályfalva (Richvald) minuli rok 557 doma žijuce duše počitovala a sice v Kristályfalva 434, a v Hóka 123, okolo 400 su v Amerike. Cali rok 1040 še spovedaľi a 1274 prijaľi. Do spolku strižľivosci 26 vstupeľi, chtori spolek koncu roka 130 udi mal. Do spolku

334 Naša Zastava. 1914, č. 18, s. 12.

sv. Vojteka vstupeľi 14, a 37 udi su dovedna. Oddzeľ Kath. Jednoti 74 udi ma, v chtorim spolku 13 poučne prednaški vitrimane buľi. «Krestan» v 44, a inše slovenske spisi v 74 ekzemplaroch chodza. Z biblioteki mladeži 118 kňižki čitane buľi. Na reparovaňe koscela domašne a Amerikanske farnici 1329 koruni daľi. Od dvoch vericich 62 kor. na koscelne šati dano bulo. V ostatne tri fašengovo dňi narod husto do koscela chodzel poklonu čiňic prevelebnej Oltarnej Švatosci a nasledkom teho karčmi prazne a obec cicha bula. Minuli rok z Ameriki 30 tišic koruni prišlo do obci, v pred idici rok aľe 60 tišic koruni.

Sandusky, O. V Ameriki ostre zakazi su proci pustošeňu ptačkoch, chtore ňetrimal pred očami krajan Roma János. Zastreľel jednu žolnu, zato mu odebraľi pušku, na 40 dollare pokutu ai na 40 dňovi harešt ho odsudzeľi.

Pittsburgh. Pa. Zos Nagyida (Abaúj) pochadzajici krajan Bene János v tutejšej ociľovej fabriki z ňezdobački še podšpocel a spadnul na žirace žeľeza, chtore ho tak mocno popaľeľi, že doktore malo ufnosci maju ku jeho vizdraveňu.

Cambridge, O. Na jedno tutejše krajanske vešeľe zavolaľi za muzikanta Pal Imre krajana, chtori za jeden čas ai hral tancujucim, jak aľe vidzel, že še všicke popiľi odešol. Ľemže zapomnul vžac zo sebu žimušni gerok, vracel še tehdi poňho, a to bulo jeho ňeščesce. Jak popite vešeľňici obačeľi Pál Imreho, že še vracel, počaľi ho šiľic, žebi daľej hral, a jak to zrobic ňechcel, jeden zos najbaržej opitich krajanoch Benko András ulapel Pál Imreho za šiju, a tak ho priciskoval, medzi tim ai nožik vibral. Jak Pál vidzel, že je v ňebezpečenstve, virval Benkovi nožik z ruki, a tak ňeščesťivo ho uklal na šiji, že mu veľku žilu prerezal, a Benko takoj tam medzi vešeľňikami umar.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Boros Imre, Boros Károly, Smith Gyula, Korompa (Szepes), Borsoso József, Királyhelmec (Zemplén), Pázmándi Vince, Oltyán János, Tóth Amália, Legenyemihályi (Zemplén), Czibulya Péter, Szabó István, Andrasek András, Lőrincz Julia, Daróczi Imre, Nagy János, Kocsis Ferenc, Demko András, Mester János, Hidvégardó (Abaúj), Gesztesi Anna, Bencsik Márton, Bábunyák Róza, Gyura Lídia, Kisgéres (Zemplén), Glavács András.

Philadelphia, Pa. Hejne Erzsébet za frajcimirku bula u jednej tutejšej miľionerki, a taku passiu mala, že ked jej paňi ňebula doma poobľikala še do jej najdrakšich šatoch a v tich še dala fotografovac, obrazki potim popošilala domu svojej rodziňe, žebi vidzeľi, jaka ona veľka paňi. Pri temu veľkemu panstvu aľe tote krasne šati a paradi taki vipliv maľi na dzivče, že jakiška zlati lancuch raz zapomla vov svojej ladi. Paňi to obačela, oznamela na poľicii, chtora počala vihľedovac prepadnuti lancuch, a našla ho vov ladze frajcimirki. Tak prišla na verch, tota passia frajcimirki, pre chtoru ju viruceľi zos službi, a okrem teho i do hareštu prišla.

St. Clairsville, O. V tutejšej kamennej baňi jedna veľka skala spadla na krajana Pataki Kálmána, chtori od šidzem rokoch v Ameriki robi. Tak mocno ho poraňila, že jak ho vibraľi z popod ňej už ňebulo v ňim života.

Pallas, Colo. Csizmadia Gábor krajan v tutejšej uhľovej baňi uhľe striľal zos dinamitom, pri temu ai podpora drevena calej šachti spadla. Jak Csizmadia počal rozrucene uhľe sbirac a na vagon klasc, zapomnul podpori na mesco položic, zato še povala zavaľela a Csizmadiu na šmerc pripučela.[335]

Ľevoča. Organ, na kterim chirešni majster O. Riger pracuje, koncom mešaca junia budze dohotoveni a oddati. Organ budze dzešectišic koruni koštovac. Zos vdzečnim šerdcom pospominame, že sme na organ z Ameriki od našich krajanoch 4300 koruni dostaľi, ktere horľivi velebni otcec Szuhy József v Johnstowne nasbiral. Zo serdečnim pozdravenom Kompanyik Celesztin, pľeban ľevočski.

Lorain, O. Kocsiscsák Tamás, 21 ročni krajan na gangu svojich rodičoch poradek robel, medzitim še pošľisknul a spadnul na galandre, chtore še zlamaľi a on spadnul zos štoku dolu na žem, kdze še tak mocno potlukol, že doktore malo ufnosci maju ku jeho vizdraveňu.

Trenton, N. J. Nagy György krajan dzeška na zabave bul a pozdňejši še vracel domu, kdze dluho durkal, ňiž mu otvoreľi. Béres János krajan bul ten, chtori mu totu vdzečnosc zrobel, ľem že ňebulo v tim podzekovaňa, bo Béres bars hňevaci bul, že mu sen prerivaju. Povadzeľi še dvojmi burdoše, medzitim Béres vicahnul nožik, a odrezal Nagy Györgyovi nos, chtoreho zos veľku ranu odvežľi do špitaľa, žebi mu tam doktore nos nazad prišiľi. Či še to aľe dobre vidari to ňeznac.

Whiting, Ind. Tutejšeho krajana čežko poraňeneho našľi medzi šinami žeľezňici, vov bezvedomim stave privežľi ho do špitaľa, kdze aľe ňeprišol ku sebe, aľe o paru dňi zomrel.

New Brunswick, N. Y. Interessantnu stavjačku zrobeľi tutejše dvojmi krajaňi. Vági Pál karčmar vše užiral kamarata svojeho, Menyhért Istvána, žebi sebe krasnu bradu oštrihac dal, ten mu to odpovedzel, že ju oštriha pod totu podminku, ked ho Menyhért na furiku odveže do mesta San Francisko na vistavu. Doteľ še nadziraľi, ňiž obidvojo pristaľi na stavjačku, a takoj ju ai preprovadzeľi, daľi sebe zrobic jeden furik zos aluminium, a v tim še daľi na cestu, chtora za cali rok tervac ma, ked každi dzeň pejc hodzini cesti zrobja. Na draže še davaju fotografovac, a zos predaňa totich fotografioch še chceju vitrimac za cali čas. A potom, jak še vraca do domu, slavnim spusobom budze brada oštrihana. Ta vera mohľi bi i daco mudrejšeho vimišľic.

Trenton, N. J. Merk György krajan na svojim vože išol zos farmi na plac do mesta zos žeľeňinu. Koňe še mu od čehoška zľekľi i še splašeľi, i počaľi cvalom

335 Naša Zastava. 1914, č. 19, s. 12.

ucekac, zastavic jich ňichto ňevladal. Merk spadnul z voza, a koľeso mu prešlo prez hlavu, a tak mocno še poraňel, že čežko obstoji na živoce.

Perth Amboy, N. J. Oszkay Vince krajan pred paru tiždňami vov fabriki ľem zos zazračnim ščescom vihnul še šmerci. Teraz brat jeho János na totu istu robotu še dostal a tak ňeščesťlivo obstal, že na tim istim mescu, kdze brat jeho tak plano pochodzel mašina ho porvala i ušmercila.

Lakewood, O. Balga Pál krajan navščivel svojeho kamarata Hornyák Józsefa, chtori mu ukazoval všicko, co vov kufriku svojim ma. Tam bul ai jeden revolver, chtori Balga proboval, v tim probovaňu revolver vistreľel a kuľka prosto do žaludka pošla Hornyák Józsefovi, chtori bez sebe spadnul na žem a medzi paru minutami zomrel. Balga še zľeknul a uceknul. Poľicia ho hľeda.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Korin György, Hernádszentistván (Sáros), Zilahi László, Azari Róza, Nagy József, Garadna (Abaúj), Janicsák Imre, Janovics Piroska, Malszky Terézia, Borovszky Mátyás, Hernádtihany (Abaúj), Bakó János, Nagy János, Gajdácsy György, Grósz Berta, Zsacsek Heléna s dzecmi, Győri Béla, Varga János, Gáspár Piroska, zos dzivčecom, Szin (Abaúj), Weiler András, Lakatos Mária, Veréb Lajos (Abaúj), Tóth Károly.[336]

Toledo, O. Z mesta Toledo zarmucene rodiče prišľi do detroitskej uherskej kolonii a o 15 ročnim dzivčecu a o jednim kolo 30 rokoch majucim zakopcenej tvari mladim človekovi še dopitovaľi. Dopitovateľe buľi krajan Németh Antal a jeho žena, a keho starostľivo hľedaľi, ňebul ňichto druhi, jak jich dcera Ilonka, chtorej zakopcenej tvari Radóczi Pali toledojski cigan-muzikant hlavu zakrucel šumnemu dzivčecu. Radóczi a Németh Ilona ešče minuleho mešaca še ztraceľi z Toledo. Teľo še podarelo ustanovic, že do Detroit ucekľi. Zarmucene rodiče, jaknahle še doznaľi o zmiznucu dceri, zaraz odcestovaľi do Detroit, abi dorvaľi a nazad odvedľi mlade dzivče, a Radóczi Paleho odevzdaľi poľicii. Jak do Detroit prišľi, perša jich robota bula, doznac še na stoličnim dome, či vov notariušskim uradze vibraľi už dozvoleňe na sobaš; kdze še zarmuceno o tim doznaľi, že Radóczi i Németh Ilonka buľi už pri uradnikovi, od chtoreho pitaľi i dostaľi sobašne dozvoľeňe.
– Však našo dzivče ma ešče ľem 15 roki, hutora zarmucene rodiče.
– Na 19 roki še povedzelo dzivče, a poňevač je dobre vivinute, ňemohľi sme v tim pochibovac
– odpovedal notariuš.
Rodiče v tim ufaľi, že jich dzivče vecej rozumu ma a ňevida še za ciganmuzikanta, ucekaľi po všickich sobaš vjazajicich uradoch a doznavaľi še, či už zavjazaľi manželstvo. Na to jim aľe aňi uherske aňi druhe kňažove ňeznaľi dac

336 Naša Zastava. 1914, č. 20, s. 13.

odpovedz, bo zaľubena para ešče ňebula pred kňažom. Zarmucene rodiče teraz zos detroisku poľiciu na tim še ušiluju, abi zavjazaňe manželstva zamedziľi.

Cleveland. O. Ešče 3-eho februara še stalo, že od uherskich rodičoch pochadzajici 19 ročni Suleczki Ferenc ztracel še zos bivaňa na Literary-uľici še nachadzajiceho. Rodiče oznameľi vec na poľicii, chtora hľedala chlapca, aľe ňemohla ho najsc. Rodiče to mišľeľi, že chlapec indzej išol robotu hľedac, a ked mu dobre pujdze pisac budze. Minula ňedzeľa aľe smutni chir priňesla rodičom. Vov Cuyahoga potoku našľi jednu mertvolu, v chtorej rozpoznaľi ztraceneho chlapca. Schibley detektiv zaraz upovedomel Byrne doktora, chtori potverdzel, že mertvola už vecej tiždňe ľežela v potoku. Tak mišľa, že o vraždi je reč, nasledkom čeho poľicia inkviziciu zaprovadzela.

Canton. O. Jak na všicko še daju našo krajaňi v Ameriki tak še daľi štiri krajaňi i na robeňe falešnich peňežoch. Zotrimane še nasledujico volaju: Jorva Tamás, Balog Gyula, Gajdos Ferenc a Kovács György, chtorich teraz predstaviľi pred Day richtara, chtori jich na tricec dňovi harešt odsudzil. Odsudzene s radoscu vžaľi na znamosc maľi trest, chtorich zaraz odvežľi do mesta Canton do hareštu, žebi svoj trest započuľi.

Cleveland, O. V mesce še ten chir rozňešol, že Fábián Elek – chtoreho mocno pokaľičeno do špitaľa zavežľi nasledkom veľkej utrati kervi zomrel. Ten chir še za ňepravi preukazal bo Fábián Elek žije, hoc aľe jeho stav je bars plani. Doktore to hutora, ked dajaka kompľikacia ňenastaňe, vtedi v živoce zostaňe. Pusztai József, a Trill József, chtorich poľicia zos vraždu obviňuje, taja jim pripisovanu vraždu, a hutora, že oňi ňikeho ňepoklaľi, ai to hutora, že aňi nože ňemaľi pri sebe. V pritomnosci Baker Eleméra jich visluchaju, chtori to tverdzi, že rozpozna tich, chtore jeho a Fábiána postuchaľi. Obviňovanich zaležitosc od teho zaviši, či Fábián v živoce obstaňe.

Brownsville, Pa. Brownsvillske a okolične krajaňi smutnu veľku noc maľi. Sárady Emil od firmi Sárady a Pachuta banki bez stopy zmiznul, ňiž druheho uda firmi Pachuta Miklósa dorvaľi a zavarľi. Medzi krajanami veľki strach panuje, poňevač bezpochibna vec, že mozoľni zarobek, chtori krajaňi do tej banki odložic daľi, prepad. Pred zamknutu banku sto a sto uhri, slovjaci, ruteňi a horvati stoja, a zos solzavima očami pojednavaju utratu. Že še oškodzene do banki ňevlamaľi, to ľem poľicii možno dzekovac. Sárady ešče 3-eho apriľa pošol s Brownsville, a ňedal žaden znak o sebe. Poľicia vinašla, že Sárady v Pittsburghu bul, kdze vov hoteľe zos čekom placel, chtori aľe plani bul, a majiteľ ho pre klamstvo oznamel a poľicia ho teraz hľeda. Na oznameňe Kállay Györgya poľicia zotrimala Pachuta Mikloša, chtora ho ľem pri 1000 dollarovej kaucii chce na šlebodu pušcic, poňevač aľe Pachuta peňeži ňema a a druhi človek še ňenajdze, chtore bi zaňho žadanu kauciu zložel, Pachuta v hareštce zostaňe. Poňevač še poľicia obava, že oškodzene ho ulinčuju odvežľi ho s poľicajneho uradu do uniontownskeho okresneho hareštu. Vedľa peršeho potverdzeňa Sárady a Pachuta bľizko zos 7000 dollarami okradľi našich krajanoch, a počet okradzenich

100 abo 150 urobi. Ukradzene peňeži s najvekšej častki take buľi, chtore jim našo krajaňi odevzdaľi ku zaslaňu do stareho kraju.

Cleveland, O. Strašľiva famiľiarna drama še odbavila 19. apriľa na East 75. uľici, kdze Zsűri János zamordoval svoju manželku a potim i sam še ušmercil. Strašľivi skutek zato vikonal, poňevač jeho manželka odvracela še od ňeho ai rozlučic še chcela za ten čas, ňiž on na navščivu bul v starim kraju. Zsóri János v Gömörskej v obci Tamási pred šesc rokami vstupel do stavu manželskeho. Po dvoch rokoch vivandrovaľi do Ameriki a v Cleveland še usadomiľi. V Ameriki še jim jedno dzivčatko, zlatovlasa Irmuška narodzela, chtora teraz je tri ročna. Zsóri je 34 ročni, a jeho manželka 28 ročna, blaženi život bul medzi ňima do teho času, ňiž Zsóri do stareho kraju ňeodcestoval v zaležitosci orekovaňa. Jak v apriľu še navracel, obačel, že jeho žena ožimňela oproci ňeho a aňi žic ňechce s ňim. Toto ožimňeňe to zapričiňelo, že za ten čas ňiž muž v kraju bul, jeden mladi človek prekrucel hlavu ženi. Žena na tim zakladze chcela rozlučeňe, že je pijak, ľeňivi v roboti a grobian, chtori fameľiu vcalkom opuščel. Zsóriho ten chir na teľo zarmucel, že po prichodu aňi ňehľedal robotu, aľe na kvartiľ pošol do Bódi Ambrusa. Zsóri dlukši čas pital manželku, žebi še ku ňemu vracela, manželka aľe ňechcela to urobic. Zsóri često išol do švogra Boholy Jánoša, a pital jeho manželku, abi svoju šestru nahvarela na navraceňe, aľe i to daremne bulo. Zsóri še potim odhodlal na ostatňi krok, že ňe ľem sam sebe zmarňi, aľe i svoju manželku. Zsóri večar ľist pisal, a potemu narichtoval veker na na 6-tu, žebi ho vtedi zobudzela. Spolubivateľe ňič planeho ňemišľeľi, jak Zsóri rano z domu odešol. Na šmerc odhodlani muž na žeňin kvartiľ pošol, aľe ju ňenašol doma, poňevač žena ostatňi čas u šestri nocovala, bo še obavala, že ju muž dachtoru noc napadňe. Zsóri bivaňe zamknute našol, aľe prez jeden oblak vešol do bivaňa, kdze čekal na ženu, bo znal, že tota každe rano domu pridze. I tak še stalo, kolo 9-ej rano prišla domu, žebi mľiko vžala pre dzivčatko. Jak do bivaňa vstupela, zamkla za sebu dzvere. Že co še stalo dnuka, to sebe mišľic možeme. Boholyki čudno bulo, že šestra tak dluho tam zostaňe, i išla zaňu, do bivaňa aľe ňemohla vejsc, bo dzvere zamknute buľi; jak popatrela prez oblak do chiži, strašni obraz še jej prestrel pred ocami. Sestra a Zsóri v kervi ľežeľi na žemi. Na jej volaňe zbehľi še sušedzi, chtore upovedomeľi poľiciu. Jeden poľicman vešol prez oblak a otvorel dzvere; jak sušedzi dnu vešľi, už obidva mertve buľi. Žena na tvari ľežela, a Zsóri bokom na stred chiži. Krev jim ešče cekla z ranoch na šiji. V jednim kutku ľežela kervava britva, a v Zsóriho ruki bul kervavi nož. Ženi pul šija a mužovi jedna trecina šiji bula prerezana. Doktor už ľem šmerc mohol ustanovic. V Zsóriho kešeňi ľist našľi, v chtorim piše, že ten život daľej ňemohol zňesc, a mušel tak sebe, jak svoju manželku zamordovac, daľej pita rodzinu, žebi jim šumni pohrib usporadaľi; ostatna jeho prosba to bula, žebi še postaraľi o jeho zlatohlavim anďeliku, o Irmuški, bo on už ňič ňemože zrobic. Ľist tak dokončel: «A teraz ňech ce Boh požehna ti moja draha maľučka širota Irmuška!»

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatnim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bodon Károly, Kondis Imre, Dávid Antal, Hegyi Gáspár, Vesztengom Antal, Adám István, Ellenbogen Lajos, Frecskó Pál, Áros András, Spieler Erzsébet, Bajusz Ferenc Sátoraljaújhely, Bencze Dénes, Csurkás Tivadar, Tóth István, Móricz Mihály, Markó János, Mikes Fulöp, Czifra Lajos.[337]

Bridgeport. Conn. Farkasdy Mihály ľem pred pul rokom še ožeňel, za ženu vžal Takács Juliannu, s chtoru aľe ňežil dobre, tak, že še chcel od ňej rozlučic dac. Manželstvo v tim čaše jeho kamarat Csőszi Gyula zos svoju ženu priňešľi dovjedna, Farkasdy tehdi teho kamarata pital na to, žebi mu bul na pomoci ai v tim, žebi še zos svoju ženu rozlučic mohol. Poňevač aľe Csőszi o tim aňi čuc ňechcel, Farkasdy še na teľo pohňeval, že vžal revolver a tak kamarata Csőszi Gyulu, jak ai jeho manželku zastreľel na šmerc. Mordara poľicia ulapela.

Toledo, O. Kovács Bárodos István krajan teraz pred paru dňami prišol do Ameriki, kdze skerz svoju rodzinu najuprimňejšim spusobom bul prijati, i robotu mu našľi, on aľe ňijak še ňeznal rozvešeľic nad totu buducnoscu, chtoru mu tutak ružovima barvami maľovaľi, jednak smutni bul a še mu clo za domom. Na druhi dzeň, jak do roboti še lapel, naraz spadnul na žem mertvi; na šerdco ho poražilo.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatnim čaše nasledujucich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Molnár Antal, Szilágyi Mihály, Rehner Antal, Altmajer József, Molnár János, Nagy János, Jakab György, Kovács Sándor, Tóth Gábor, Ditrich János, Szarvas József, Szeli Mihály, Szuler András, Terényi Henrik, Kékes József, Hartman János, Szilágyi László, Menyesz János, Tóth Ferenc, Lukács Sándor, Lehrer Anna, Pácon János, Lehmajer Péter, Steiner Gusztáv, Farkas László, Brad Anna, Tamás Mária, Lompej Miháy, Olejnik Mária (Szepes), Lóki Margit, Olasz Sándor, Géczi Sándor, Pető Sándor, Dudás István, Konnerth János, Bérezni Fedor, Alsómerse (Sáros), Kurás Albert, Dudás János, Olsaviczkv János, Rudnok (Abaúj) Fazekas Péter, Mihalics József, Bagoly Dániel, Dani Katalin, Uzaczki János, Szabados Anna, Somosiujfalu (Sáros), Szima János, Kornis Antal.

Pittsburgh, Pa. Zos abaujskej obci Faj pochadzajici krajan Gregor Pál pred štiroma mešacami zos fabriki kdze robel, še ztracel, ňichto ňeznal o ňim, kdze še podzel. Prez vecej dňi ho hľedaľi, ňiž teraz koňečňe po štiroch mešacoch našľi jednu mertvolu vov vodze Monongahela, v chtorej po šatoch, ai po vecoch, v kešeňi mal poznaľi ľudze, že mertve celo je Gregor Pálovo, chtori z nahodi dajak do vodi mušel spadnuc, a tam še zaľal. Gdovu zos šesc širotami zochabel po sebe.

---

337 Naša Zastava. 1914, č. 21, s. 12.

Cleveland, O. Katoľicke kňažstvo tutejšeho zapadneho kraju shromaždžeňe cirkevne trimalo tote dňi v mesce Cleveland, O., na chtorim nasledujice pľebaňi braľi častku: Ratz János, Johnstown, Bognár Pál, Connelsville, Klenner Hubert, Detroit, Várlaky Sándor, South Bend, Marcinkó József, Youngstown, Eördögh Elemér, Toledo, Radóczy Károly, Trenton, Liktor Endre, Lorain, Kovács Kálmán, McKeesport, ku tim še pripojeľi druhe 16 kňažove, chtore ku shromaždžeňu prisc ňemohľi. Na shromaždžeňu o spusobe vidzvihnuca naboženskeho života bula reč.[338]

Ňeverna služňica. Od Petrus Jánošovej, chtora z Ameriki ku domu cestovala, na žeľezňičnim štacioňe v Košicoch gdova Takács Mihályova, vecejraz trestana služňica 57 koruni ukradla. Poľicia ju zotrimala.

Britgeport. Conn. Balázs Paula, 19 ročne dzivče zos obci Agárd (Zemplén) pochadzajice jak zos jednej zabavi domu išlo, dostalo še medzi dva automobil koče, z chtorich jednemu še vistupela, druhi aľe pozdno obačila, ten ju za šati porval pod koľesa strepal a tak čežko poraňil, že nasledkom ranoch na druhi dzeň umarla, bez teho, žebi vecej ku pameci bula prišla.

Southwestern, Colorado. Na tutejšim baňasskim kraju veľki štrajk vibuchnul medzi majnerami, chtori ňemiloserdnim spusobom biva udušeni, tak, že vojsko štatne mašinovo puški priňeslo a tak striľalo na štrajkujucich majneroch. Ženi a dzeci do bľizkeho ľesa poucekaľi, aľe vojsko i tam striľalo za ňima, tak že po tej vojňe trinac dzeci a dva ženi našľi ušmercenich.

Eccles, W. Va. Obeti strašneho vibuchu, chtori še v tutejšich majnoch stanul, ešči vše vidostac ňemohľi. Doteraz 67 poraňenich vicahľi, pri chtorich jest ufnosci, že še vizdraveju, a 178 robotňici tam zostaľi v čarnej majni ušmercene, a ku temu aňi jich mertvoli ňevladaju viňesc zos mesca očiscoveho. Medzi obetami pevňe ai vecej krajaňi še nachadzaju. Pevni register robotnikoch ešči ňemame, aľe zos angľickich novinkoch čitame nasledujice prekrucene mena, z chtorich uzavirac možeme, že to su mena našich krajanoch. Tak čitac medzi ušmercenima mena Kodman Antala, a tak daľej čitame mena Kálmán Péter, Hagara Ferenc, Bródi János, Kalsay János, Taki János, Kálmán András, Oláh János, Pór József atd. Tich ostatňich dvoch krajanoch mertvoli viňešľi von z majni, o tich tehdi pevna vec, že z našich ľudzoch pochadzaju. Oláh zo stoľici Bereg pochadza, žena ostala poňim zos pejc širotami.

Crescent. O. Major Jánoša krajana, jak žartovľiveho mladzenca poznal tutak každi, ňebars velo daľi na jeho slova, ked figľoval, ľem jedno dzivčatko, Piros Mihályova dcera ňepoznala žart a kurizovaňe mladeho človeka za opravdzive peňeži trimala. Zakrucal še kolo ňej a okrem teho i važne slovo obecunki manželstva pred ňu vipovedzel, a počinal už ai tote prava uživac, chtore taka srukovana parka sebe dozvoľic zvikla. Piros Juliska čekala. že kedi še premeňi

338 Naša Zastava. 1914, č. 22, s. 10.

už tota obecunka na drobne peňeži, aľe jak už čas vešeľa dochadzal, Major János še tak vislovel, že on vera še žeňic ňebudze, bo on ľem zos žartu hutorel, že ju za ženu vežme. Ľemže Pirošova Juliska ňe zato bula američanka, žebi take žarti zo sebu robic dovoľela zadarmo, mladzenca zapravocela pred sudom pre zrušeňe obecunki manželstva, a sud mladeho človeka vera odsudzel na 550 dollare pokutu, chtoru mušel viplacic a s tim fľajster priľepic na boľace šerdco Piros Juliski. V tim padze tehdi žarti Major Jánošovo še ňebars dobre vidareľi. Major toťižto še žartoval, aľe na koncu ňe on še šmjal, aľe Piros Juliska še šmjala, chtora zos 550 dollarami v ladze sebe naskoro najdze brajthina.

So. Bellaire, O. Gagyi János krajan zos ňevernoscu potviral svoju ženu, podezreňe svojo na jedneho burdoša Novák Ágosta obracal, chtoreho, jak raz pri svojej žeňe našol, veľka bitka povstala medzi ňima, v tej Novák Gagyeho na šmerc zastreľel, perše aľe Gagyi svoju ženu šmerteľňe poraňel.

Johnstown, Pa. Tutejše krajaňi katoľici v minulich dňoch nadhernu slavnosc trimaľi. Vibudovaľi totižto na mesco stareho dreveneho koscela krasni murovani a zos žoltima cehlami vikladani koscel, chtoreho slavna pošvicanka skerz biskupa altoon-skeho na julia še ma vikonac, aľe za ten čas tamejši pľeban dostal dovoľeňe, žebi koscel otvorel, požehnal a verejnej ucťi odevzdal. Tote obradi še končeľi v minulich dňoch. Rátz János pľeban zo svoju horľivoscu pri utvoreňu teho koscela veľku zasluhu sebe nadobudnul, aľe ňe menša je zasluha tich pobožnich krajanoch, chtore zo svoju chvaľiťebnu obetovavoscu možno učiňiľi, že teraz už vov krasnim, Panu Bohu hodnim chrame možu še klaňac Bohu a pri odpočinku od praci ku svojemu čežkemu a mozoľnemu životu pomoc a požehnaňe Boha sebe viprosic.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Gábor Ferenc, László József, Tiger Ferenc, Sinkó József, Fülöp András, Kecskés Eszter, Vajdácska (Zemplén), Petrus György, Lusinszky Julia, Erdőbénye (Zemplén), Ser József, Kicsán József, Molnár József, Tóth Erzsébet, Filiczky György, Higel János, Plyucik György, Pap Lajos, Fülöp István, Elekes Erzsébet, Lador Mária, Borger János, Kirschner István, Huzó György.[339]

Salina, Pa. Fülöp János krajan prez vecej roki ušilovňe robel v Ameriki, žebi čim skorej nagazdovac mohol teľo peňežoch, keľo mu do domu potrebne. Jak tota davno žadana chviľa nastala, puščel še na drahu, aľe še na šifi pochorel, tak, že ho mušeľi operovac. Stav jeho aľe še ňijak poľepšic ňechcel, jak zos svojima poznatima domu došol ľem ľehnuc doscihnul, doraz umar.

McKeesport, Pa. Tutejši pľeban Kovács Kálmán už od davna pracoval natim, žebi vov jeho farskich školoch dzeci krajanoch skerz uherske mňiški buľi cviče-

339 Naša Zastava. 1914, č. 23, s. 13.

ne a viučovane. Podarelo še mu štiri mňiški dostac z našeho kraju a sice oberka zos Győru prišla mater Sabina, a tri mňiški Cassiana zos obci Boldogkőváralja Friderika zos obci Miklóshalma a Berchmana zos mesta Sopron. Ušilovňe mňiški ňe ľem vov školľe konča a najľepšim visledkom svojo povinnosce, aľe i koscelne poradki oňi provadza a šestra Berchmana organuje, špev konči, slovom orgaňistski urad zastava.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Jugovics Dezső, Nagy Sándor, Zettl Ferenc, Lévay István, Pintye Sándor, Kovács Mihály, Jandrák Ferenc, Putnoki József, Muszáj Ilona, Hulej János, Spatur István, Dezső József, Bojta Dániel, Olejnyik Mária, Nagysáros (Sáros), Filep Mihály, Farkas Ferenc, Murajda Anna, Sárosbogdány (Sáros), Márkus József, Holbig Lajos, Fucskó Mária, (Ung) Nánai István, Pető József, Plavcsán Anna, Héthárs (Sáros).

Lorain. O. Čitame v jednich angľickich amerikanskich novinkoch pochvalu našich krajanoch, že jak Spojene štati zos krajinu Mexiko do vojni stavac maľi tutejše krajaňi perše buľi, chtore še do vojni zverbovaľi. I mena jich podavaju novinki nasledujice: Ács István, Ács Sándor, Dobos József, Kocsis Pál, Sánta Viktor, Szakács István, Hornyák Ferenc, Csapó József, Csapó András, Dargó István, Takács János, Takács Imre, Béres Imre, Varga Sándor, Pozsgai Ferenc, Pozsgai Vilmos, Barangozó Imre, Pánczél Vince, Likavetz István, Szász Albert.[340]

Sharpsville. Pa. Lázár László tutejši krajan še opil, a jak to už zla obišaj u spitich a suroveho sumeňa ľudzi, ženu svoju bars pobil. Sušedzi ho oskaržeľi pred richtarom, chtori ho na jedenac i pul mešačni harešt odsudzel.

Bridgeport, Conn. Farkasdy Mihály krajan popital svojeho kamarata Csőszi Gyulu, žebi mu bul na pomoci v tim, žebi še ožeňic mohol. Totu pomoc ai dostal, aľe še zaňu plano odplacel. Zos ženu svoju bars plano žil, zato ho Csőszi raz napomnul, nadtim še aľe Farkasdy na teľo pohňeval, že zos revolverom zastreľel i Csőszi Gyulu i jeho manželku. Obidva obeti duškom umarľi, Farkasdyho ulapila poľicia a do hareštu ho dala, zkadzi pevňe ľem pod šibeň pujdze.

Scranton, Pa. Szamáti István krajan v tutejšej fabriki pracoval, s jednu dzvihacu mašinu prekladal vagoni z jednich šinoch na druhe. Pri tej roboce urval še lancuch, i vagon jeden zos uhľami pulni spadnul na ňeščestľiveho krajana. Na šmerc ho zabil.

Columbus, O. Soltész Ferenc plani bul v kraju a ešči planšim še stal v Ameriki. Vecejraz bul pokutovani, naostatku pre vlamaňe na dzešec roki do tutejšeho hareštu, kdze še tiž tak plano spravoval, že vecej hladoval v lancuchoch. Povadzel še jedneho dňa zos jednim hareštantom, chtori ho potom vov zvadze s jednim žeľezom na šmerc zabil.

---

340 Naša Zastava. 1914, č. 24, s. 11.

South Bend, Ind. Baranyai József, 25 ročni krajan zo svojim otcom na jurmak pošol koňe kupovac. Jak še domu vraceľi, pevňe dobre podkuražene, splašeľi še jim koňe, počaľi cvalovac, a na jednej kire prevraceľi voz. Sin zos otcom vipadľi z voza a tak mocno še poraňeľi, že sin takoj umar, otca aľe zos čežkima ranami do špitaľa odvežľi.

Bridgeport. Conn. Na tutejšu uprazdňenu katoľicku faru svateho Štefana Hartford-ski biskup John Nilan vimenoval našeho zempľinskeho rodaka a dričneho kňeža košickej diecezi Csernitzky Istvána, doterajšeho southnorwolk-skeho pľebana, chtori zo svojim doterajšim horľivim učinkovaňom veľke zasluhi sebe nadobudnul.

South Bend. Ind. Jedneho tutejšeho krajana Lassú Ferenca henteša koňe, jak zos tovarom pred jednim skľepom stanuľi zľekľi še od jednej žeľezňici, porvaľi voz za sebu, a calkom splašene počaľi cvalovac. Kočiš jich zastavic ňijak ňevladal, medzi tim tri male dzeci Kenna Kelemenovo dostaľi še na draže medzi tote splašene koňe, chtore jich tak mocno potlukľi, že jedno z ňich doraz umarlo, tamte dvojo čežko poraňene ostaľi.

Cardiff, Pa. Na jednej zabave poštrajtaľi še našo krajaňi, tak hrubo, že ňe ľem do bitki še daľi, aľe i nože poza saroch povicahovaľi a na jednim najslabšim krajanovi, na chtoreho zub maľi, še vimsceľi, tak mocno ho poštuchaľi s nožami, že mertvi ostal na mescu. Meno zabitej obeti Kis Mihály, mordare jeho še volaju: Nik Károly, Janis Mihály, Juhász József a Sámuel József.[341]

Pittsburgh, Pa. Kervave vešele ostala tota zabava, chtoru vešelňici našich krajanoch na vešeľu Sándor Józsefa a Spisák Rózi usporadac chceľi, jakkoľvek jim poľicia na zabavu dovoľeňe ňedala. Prave preto jeden zos hoscoch, Papp István še postavel na vartu, že kedbi poľicia predči rozhaňac chcela vešelňikoch, žebi jim zavčasu na znamosc dal to. Jeden poľicman takoj prišol, a Papp Istvána, chtori ho medzi vešelňikoch puščic ňechcel, driľel, na to Papp porval revolver poľicmanuv a vistreľil ho naňho, tak ňeščestlivo, že mertvi na žem spadnul. Na to pribehnul druhi poľicman, chtori zaš Papp Istvána na šmerc zastreľil.

Trenton, N. J. Zos zempľinskej obci Ricse pochadzajici krajan Vági János še sbiral do kraju a na odproščanku povolal kamaratoch. Tam jim ukazoval, co ňeše domu z Ameriki, naturalna vec, že revolver ňechibi z tich vecoch, chtore našo krajaňi domu ňešu, žebi ukazovaľi ňeznam co, či moc svoju, či paradu, či mudrosc, že striľac znaju,... či gluposc..., že chceľi bi še vinašac, aľe ňerozumja ku temu. Pri totej ukazovački potom revolver vistreľel a Vági János zastreľel jedneho z kamaratoch. Zato ho na dvacec roki do hareštu odsudzeľi, z chtoreho bi še zos potverdzovaňom svojej ňevinnosci rad višlebodzic, aľe ňema fiškaľa, chtori bi še za jeho zaležitosc starac chcel. Prosba jeho zadala še ku konzulatu.

341 Naša Zastava. 1914, č. 25, s. 12.

Leisenring, Pa. Kapolka Mihály krajan pred troma mešacami pri roboce zlamal nohu, dluhi čas mušel bic preto v špitaľu, jak še višľebodzel, ňevladal chodzic, pevňe preto zufal a zunul život svoj, prerezal sebe harlo. Na štoku bival, a až po dlukšim čaše obačeľi samovraždu, jak krev z ňeho vicekla, počala precikac prez povalu do spodneho bivaňa, tak obačeľi, višľi na verch a tam našľi už mertveho Kapolka Mihálya. Prave v tim čaše sebe odebral život tiž vov tutak bľizkim mescu Ambridge prebivajici krajan Berzits Mihály, ňeznac z jakej pričini.

Gary, Ind. Tutejše katoľici noveho pľebana dostaľi v osobe Érdújhelyi Menyhérta, chtori doteraz v kraju Kanada učinkoval s bars dobrim visledkom medzi krajanami. Farnosc prave teraz kupela jeden novi funduš na koscel za 5000 dollare.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Acs Julia, Hricz György (Abaúj), Drasovszky János, Sznopek József, Papp Mária, Kalmár Sándor, Bodnár István, Jánok (Abaúj), Hocza János i Mária, Gagyvendégi (Abaúj), Farkas Ferenc, Nagy Anna, Milanovics Mihály, Bakonyi Mihály, Tozsa Mária.[342]

Oznam z ľubovenskeho pochodu. Vedľa oznamu dr. Kurovszky Géza hl. orsackeho znamo je, že pričina na tej okoľici vivandrovaňa je žadoscivosc ľudu za žemu. Narod totižto preto vivandruje do Ameriki, abi tam zarobene a zošporovane dollare domu poslal premeňic na našo peňeži, a sebe tu gazdovstvo, to jest žeme nakupil. Preto zdražeľi žeme tu na teľo, že za jednu ošminu 2600 a 3 tišic koruni placa. Občaňi gminoch Berkenyéd a Harsád jak drutare a badogoše pochodza Romaniu a Serbiu, zkadzi zo zarobkom o paru mešace še domu navraca.

Vibiral peňeži zos amerikanskich ľistoch. Obivateľe obci Merk (stoľica Szabolcs) meldovaľi, že od jedneho času ňedostavaju tote peňeži, chtore jim vov ľisce vše značа. Žandare ustanoveľi, že peňežne ľisti prišľi na poštu, aľe tam jich zos ľista vibraľi, preto poštarskeho majstra zotrimaľi. Poštar 10 dzeci ma, jeho zotrimaňe prave preto preveľiku senzaciu urobilo.

Dunmore, Pa. Dórák József krajan na pohrib svojeho v baňi ušmerceneho kamarata Szamati Istvána še ponahľal, vichadzal z baňi, aľe vov ponahľaňu ňedal pozor, spadnul zos vicahovacej mašini tak ňeščestľivo, že umar.

Dorchester, Va. V jednej tutejšej baňi v jednej šachce robeľi dvojmi krajaňi, zos dinamitom strilaľi uhľe, poňevač aľe v tejto roboce ňebuľi zbehle, ňepozorňe zaobchadzaľi s dinamitom, zos paľcami pchaľi ho do uzkej vivertanej dzirki, dinamit pred časom vistreľel a jedneho zos krajanoch, Hajdú Mártona tak mocno poraňel, že hoc ai v živoce ostaňe, na cali svoj život kaľika budze.

342 Naša Zastava. 1914, č. 26, s. 10.

Johnstown, Pa. Jeden dzivo bežici automobil na uľici še zabavujuce dzecko, 9 ročneho chlapca krajana Kokron Domonkoša prešol na šmerc. Poľicia ulapela šaľeneho šoffora a do hareštu ho zavarla.

Chicago, Ill. Demeter Mihály krajan, gdovec, 27 ročni zaľubel še do krajanovej dceri Tobisz Erzsiki i spital ju za ženu, ona mu aľe košik dala. Nadtim Demeter tak mocno zufal, že dzivče navščivel a pod kratkim rozhvaraňom vicahnul z kešeňi revolver a dzivče zastreľel na šmerc. Potom obracel revolver na sebe a dvaraz jedno za druhim streľel na sebe, mertvi spadnul na žem.

Cleveland, O. Veľku slavnosc maľi tutejše katoľici koscela sv. Elizabethi v minulich dňoch. Jeden interimalni koscel otvoreľi, chtoreho pošvicanka še odbavovala teraz. Stari koscel je už mali pre farnosc, chtora viššej dzešec tišic duše počituje. Interimalni koscel už vcalkom viplaceľi a na novi koscel, chtori še takoj budovac počina, nasbiraľi už 40 tišic dollaroch. Cali ten pokrok v naboženskim živoce dzekovac može farnosc horľivemu duchovnemu svojemu Szepessy Gyulovi, pod chtorim farnosc bars še vidzvihla v každim ohľedze.

Midvale. O. Ľehkomišeľna bezsumeňitnosc baňickej kompaňii ostala pričinu ňeščesca, chtore jedneho krajana, chtoremu aľe z nahodi ľem kerstne meno Péter zname (ostatne kompania zatajela) života zbavila. Nad baňu bula jedna dzira, prez chtoru ňezdravi, jedoviti luft pumpovaľi von zos baňi, a tota dzira ňebula zakrita. Spadnul doňej kalap jedneho krajana, chtori, jak kalap vibrac chcel zos dziri, jedovite gazi ho zacahľi a on bez pameci spadnul do jami. Jak to vidzeľi okolo stojice chlopi, trojmi z ňich zešľi tiž do dziri, žebi kamarata svojeho višľebodzeľi, aľe i oňi tak obstaľi, jak on. Zatim potom Medveczki János krajan dal sebe opasac porvaz prez poli, tak sebe usta zakrucel, žebi dichac ňemušel, spuščeľi ho do jami na porvaže, a jak dal znak, žebi ho cahaľi, vicahľi ho. Pod pazuchu trimal jedneho zos zomgľetich krajanoch; povinašal všickich štiroch, troch vzkrišeľi ku životu, ľem peršeho už ňezobudzeľi, mertvi bul. Zatim kompania Medveczkemu rozkazala, žebi o tej veci ňikemu ňehutorel, aňi meno mertveho ňezjaveľi a daľi podpisac všeľijake pisma zos Medveczkim, o chtorich ňeznal, co v ňich stoji, on aľe calu vec oznamel konzulovi, tak teraz trime konzulat inkviziciu, žebi še doznac mohľi, chto bul ten Péter, a žebi pre jeho pozostalich odškodne virobic mohľi.

Duquesne, Pa. Bernát Mihály krajan z pričini veľkej horučosci višol na dva štokovi dah domu a tam še uložel spac i naskoro usnul. Ňespokojni sen mušel mac, abo ozdaj pijani bul, skuľal še z teho dahu, spadnul na žem a bars mocno še potlukol.

Lorain, O. Kovács István krajan ogdovel, zos dvoma širotami zostal. Nad totu vecu na teľo zufal, že zunul život, odebral sebe ho, zastreľel še v jednej karčme. V kešeňi jeho ľist našľi, v chtorim pita verchnosc, žebi mertve celo jeho bez pohrebu spaleľi, jak še švedči ku vernemu «socialistovi». Tak to idze, ked človek

bez Boha žije, prikazi jeho ňechova, otrovi še od jedu socialistoch, a tak ztraci rovnovahu duši svojej a ju na veki zatraci.

Cleveland, O. V minulich dňoch jedneho zos Spišskej stoľici pochadzajiceho krajana Goldmann Leona, chtori Mozidiater trimal, jak večar po predstavjaňu domu išol zos peňežmi, chtore teho večara zarobel, napadľi ho jakeši lotrove a na šmerc zastreľeľi a virabovaľi. O mordaroch žaden šľid ňenašla poľicia.

McKeesport, Pa. Martinko András krajan poštrajtal še zo svoju manželku rodzenu Pekár Máriu pre jakuška maľučkosc. Martinkova matka, chtora pri ňich bula, pri tej zvadi sinovi lapila stranku, nad tim žena na teľo še rozzloscela, že vžala revolver a streľila do sebe. Zos šmerteľnu ranu odvežľi ju do špitaľa, kdze doktore vibraľi z ňej kuľku, a zatim ufaju, že na živoce obstaňe.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Novák János, Lófalu (Sáros), Falk Magdolna, Breja János, Lesnica (Szepes), Schmalzel József, Katz Bertalan, Kóczán József, Tokár Róza, Somodi (Abaúj), Dringud Borbála, Nagyida (Abaúj), Vajda Gábor, Sztolyár András, Rebrény (Ung), Hajmási Teréz, Nemes János, Schepner Anna, Kecskés József, Fazekas Erzsébet, Kreszczankó Anna, Szinye (Sáros), Paksi Lídia, Gulovecz Lajos, Korpics Mária, Hozza András, Dudás Katalin, Felsövisnye (Abaúj), Waisz Margit, Mocsonyi István, Kaufmann Klára, Riskó Pál, Gotdiner Anna, Flok András.[343]

Ňepodarene samoušmerceňe. Fecsko János 40 ročni ženati gazda z obci Lácfalva ňedavno prišol domu z Ameriki. Jak še vidzi okrem paru sto dollaroch i veľo šlebodneho ducha zos sebu priňesol, bo ľem co domu prišol, už od otca svojeho žadal, žebi ešče v živoce svojim z majetkom še dzeľel, na co aľe otcec jeho pristac ňechcel. Preto vše veľka svadba v domu bula. V minulu sobotu Fecsko še tak rozhňeval že v Homonna pištoľ kupel a stim pred očama otca svojeho sebe do brucha streľel, od čeho doraz še skľagal. Otcec jeho do špitaľa v Homonna zavesc ho dal, kdze dr. Hazay doktorovi še podarelo kuľu z brucha vibrac, tak, že teraz ozdaj še podari Fecsko životu oratovac.

Castle Shannon. Pa. V jednej tutejšej baňi už od davnich rokoch pracujici krajan Varga Ferenc, chtori zos obci Szűrte (Ung) pochadza, pochorel še na lamaňe. Spolki ho jeden čas podporovaľi i vov chorosci, aľe potom, jak už vov reguloch spolkovich predpisani čas podporovaňa višol, prestaľi mu placic. On nad tim na teľo zufal, že sebe život odebral, obešel še.

Trenton, N. J. V tutejšim harešce šedzi jeden krajan Balázs Elek, chtoreho pre ňemravni skutek odsudzeľi na tricec roki, a jak on hvari ľem zato, bo jeho bešedu, s chtoru še braňel, ňerozumeľi aňi sudcove, aňi tlumač, chtori ju prekladal na angľicku reč. Teraz še obracel ku redakcii jednich uherskich novinkoch

343 Naša Zastava. 1914, č. 27, s. 16.

zos totu prosbu, žebi mu jeho ľist, v chtorim cali pad višvetľuje, preložeľi na angľicku reč, a tak pošľe to ku sudu, kdze ufa, že zaležitosc jeho naznovo počňu pojednavac, a on še takim spusobom za ňevinneho preukaže a zos tricec ročneho hareštu višľebodzi.

Maryd. Pa. Svojej ňecerpežľivosci a ľehkomišeľnosci staľi še obetu tutejše ošem robotňici baňicke, medzi ňima ai jeden krajan. V jednej baňi pracovaľi; zos spodku jich jeden lift vicahoval, mašiňista liftu ňebul pritomni, vžaľi a puščeľi sami mašinu, chtoru aľe zastavic ňerozumeľi. Tak še stalo, že jich lift vicahnul o veľo viššej, jak oňi chceľi, a potom tam na verchu lift to zrobel s ňima, co i zos uhľami zviknul zrobic, visipal jich všickich ošem. Dvojmi še čehoška ulapeľi, tak život svoj oratovaľi, tamte šescmi spadľi do hľibokej prepasci a še zabiľi. Jeden medzi ňima zos Šarišskej pochadzajici Novák Tamás.

Bridgeport Conn. Nagy Antal krajan už vov starim kraju rozlučeno žil od svojej manželki rodz. Szekeres Erzsébet. Muž prišol skorej do Ameriki, žena z ňezdobački tiž na toto iste mesco prišla, kdze še zhvareľi, že naznovo spolu žic budu. Nagy aľe v podezreňu trimal ženu svoju, že je mu ňeverna, a jak ju nad tim ai dolapel, povadzeľi še, Nagy vov zlosci vicahnul nož a ženu preklal. Ona še vizdravela zos rani, jeho odsudzeľi na 5 ročni harešt.

Galveston, Pa. Zos zempľinskej obci Deregnyő pochadzajici, 29 ročni krajan Dudás János, stoľar zos Bridgeportu, kdze mu zdrave ňeslužilo, pošol hľedac robotu do tutejšeho mesta Galveston. Serdečna chorosc jeho aľe še mu doraz na draže pohoršela, tak, že ho už zos šifi na poli mertveho zosadzeľi, odvežľi ho do tutejšeho špitaľa, kdze ešči teho isteho dňa zomrel. Mertve celo jeho manželka zos Torna (Abaúj) pochadzajica Juhász Mária domu do Bridgeportu dala privezc, kdze ho Csernyitzky István pľeban pochoval. Dva dceri zos ženu gdovu ai zos matku Szoták Jánošovu ho oplakuju.

Perth Amboy. N. J. Goldfinger Albert, chtori predtim u Rosetta bul za kassirera, potom aľe samostatnu kancellariu otvorel, zos peňežmi, chtore naňho našo krajaňi sveri uceknul. Poľicii podarelo še po dluhim hľedaňu ptačka vov štatu Texas ulapic. Postaveľi ho pred sud, kdze na tri ročni harešt odsudzeni ostal. Co že z teho, že on šedzic budze, ked peňeži našich bidnich krajanoch še ňenavraca.

Youngstown, O. Tutejša rim. kathoľicka farnosc pre svojeho duchovneho doteraz arendovala jedno budovisko na bivaňe. Zato aľe tak veľo placic mušeľi, že teraz gmina farska uridzela, že svoju faru vibuduju. Marczinkó József pľeban s veľku horľivoscu provadzi pracu kollektovaňa peňežoch a budovaňe, chtore Hermann budovni majster vžal na sebe. Nova fara na dzeň patrona koscela sv. Štefana na 20-eho augusta ma bic hotova.

Columbus. O. V tutejšim mesce robotňici – z vekšej častki našo krajaňi ai rumuňi – pri ukladaňu gazovich ruroch pracovaľi, medzi tim z ňepozornosci jedna rura še otvorela, gaz še z ňej viľal, zapaľel a zos strašnu detonaciu vistreľel, s tim viššej petnac robotňici čežko poraňene ostaľi a pejcoch na šmerc zabilo.

Medzi tima pejcoma bohužaľ štvero su našo krajaňi: 37 ročni Szabó István, 38 ročni Sándor Elek, 42 ročni Seffla Jakab a 35 ročni Buksza Péter. Z pomedzi čežko zraňenich krajaňi Szantyin János, Guzman János, Jenka György, Miklós György i Csicsai András su bľizko šmerci.

Topeka, Kansas. Veľoraz bula už reč o tim, že našo krajaňi v Ameriki najčežšu a najňebezpečňejšu robotu konaju tak vov baňoch, jak ai vov fabrikoch, naproci temu ľehka, zdrava a dosc dobri zarobek ponukajuca praca poľna na farmoch je v ruki amerikanoch. Teraz sme še aľe doznaľi, že i v tej veci ozdaj dobra preminka še staňe, tak čujeme, že na žňiva 200 z našeho kraju pochadzajice ľudze stanuľi tu do roboti.[344]

Columbus, O. V tim ňeščescu, chtore pri vibuchu gazovich ruroch še teraz ňedavno stalo a vecej krajanoch zabilo, kompaňia, žebi zodpovednosc od sebe odvracela, z počatku potverdzovala, že robotňici sami su pričinu svojeho ňeščesca, bo dachtori z ňich na cigaretľu mušel zapaľic, od teho ohňa še potom stanul vibuch. Teraz inkvizicia aľe preukazala, že oheň od roztopovaňa olova, chtore ku spojovaňu ruroch bulo potrebne, še stalo, a za totu robotu už pevňe sama kompaňia odpovedna.

Pittsburgh, Pa. Stolični biskup Regis Canevin dovoľeňe dal tutejšim uherskim farňikom, žebi na South Side koscel vibudovac mohľi, taktiž noveho pľebana jim dal v osobe krajana Major Dezsőva, chtori dlukši čas v mesce Bridgeport s najľepšim visledkom učinkoval.

Cleveland. O. Už na druhi zavod zastihuje veľke ňeščesce fameľiu krajana Bencze Jánoša. Tamteho roku zastreľel na šmerc jeden amerikan 22 ročneho sina Andráša, teraz zaš tote dňi druhi sin, 15 ročni István pošol še kupac i zaľal še do vodi Cuyahoga. Za pul dňa tervalo, ňiž mertve celo jeho vinašľi.

Bridgeport, Conn. Ňit teho tiždňa, žebi sme o dajakim ňeščescu ňedavaľi chir našim čitateľom, chtore še s tim stava, že krajaňi našo ňepozorne skerz žeľezňice prejdzete zabite bivaju. Teho tiždňa naraz tri take šmerteľne ňeščesca še stanuľi. V Bridgeportu prešla žeľezňica krajana Hoffman Józsefa, 71 ročneho stareho človeka vov Easton, Pa. Baran János krajan ostal ušmerceni od žeľezňici, a vov St. George, Ga. zaš Enyedi Gábor krajan podobnim spusobom utracel život.

Virginia City, Pa. Na tutejšim pľejže otviraľi novu baňu, vecej z našich krajanoch buľi pri tej roboce, jak kopaľi žem, naraz še jedna veľka častka žemi z huri zosmikla a robotňikoch privaľila. Chtore maľi času viskočic z ňebezpečenstva, tote še viratovaľi, aľe Zajda Antal krajana žem vcalkom zasipala, tak, že jak ho vikopaľi, už mertvi bul.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na depor-

344 Naša Zastava. 1914, č. 28, s. 12.

taciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Vrabely László, Murczkó Mihály, Karabín Erzsébet (Ung), Zegli Ágnes, Keller Sándor, Demeter Máté, Toboz Erzsébet, Komjáti (Abaúj), Benc Júlia, Jurkó János, Rakaczky Anna, Alsógagy (Abaúj), Herzog Teréz.[345]

Kenmore, O. Fütő József krajan v tutejšej soľnej fabriki konal nočnu robotu. Jeden vagon zo soľu pulni phal pred sebu na šinoch, na jednim mescu aľe spodek diľoch proci poradku bul otvoreni, Fűtő József prez totu dziru spadnul da na pejc šahi hľiboko a bars mocno še potlukol. Jedno oko mu viceklo, ruku i nohu zlamal, vcalkom pokaličeneho ho odvežľi do špitaľa. Fabricku kompaňiu zapravocel skerz konzulat, chtori še zaujal jeho zaľežitosci.

Lowber, Pa. Gál József krajan v tutejšej uhľovej baňi pracoval a kopaňe uhľoch zos dinamitom sebe poľekčoval. Ošem patroni mal v jednej škatuľki ku temu ciľu, jak aľe jeden patrón vibrac chcel, vibuchlo mu v ruki všicko, tak, že mu ruku dzeška daľeko do šachti rucelo, aňi ju ňenašľi, jeho tvar i celo bars mocno popaľelo. Na živoce ostal, aľe doktore ňemaju ufnosci, že še vizdraveje. Tamte robotňici, chtore kolo ňeho buľi, tiž vecejmi čežko poraňene ostaľi.

Winnipeg. Man. Can. Jedno šternac ročne dzivče krajana Furván Jánoša uceklo z domu a vidac še chcelo samo za Binder Pála, s chtorim už davňejši poznamstvo malo. Pred matrikarom, jak še jej vek pitaľi, to hutorela. že jej 16 roki. Vedľa tutejšich zakonoch štatu Canada aľe najmenši vek ku manželstvu potrebni je 16 roki, rodiče tehdi kroki zrobeľi, žebi manželstvo zrušene bulo. 14 ročna ňevesta aľe hrožela rodičom, že ked ich rozluča, ta do vodi skoči.

Whiting, Ind. V tutejšej oľejovej fabriki Kazár György taku robotu končel vov najvekšej horučosci, chtoru človek najvecej za dzešec minuti vlada vitrimac. V minulich dňoch coška popravjaľi vov fabriki, a običajne gelendre, na chtore še robotňici na tim ňebezpečnim mescu opiraľi, posbiraľi, aňi jich nazad ňepoložeľi. Kazár to ňeznal, a jak v noci višol z veľkej pekelnej horučosci še ohladzic, chcel še ulapic geľendroch, aľe jich ňebulo, ta spadnul zos veľkej visokosci a tak mocno še potlukol, že na druhi dzeň zomrel.

Hillerest, Can. Až teraz še doznavame o menoch tich krajanoch, chtore pri ňedavnemu tutejšemu ňeščescu život utraceľi. Obeti su nasledujice: Bányai István, Klek Sándor, Héber János, Majovics István, Podraczki Béla, Podraczki József, Kancsuk Fülöp, Barbar János, Botta Sándor, Zacska Miklós, Demcsak Miklósi Gábor, Reitko Gábor, Kurjác Ferenc, Snadulák Pál a Kvorjancsik Miklós.

Milwauke, Wis. Už davňejši še stalo, že Kovács Sándor krajana v tutejšej baňi zabilo. Popravjal v baňi jeden slup, chtori še zlamal, bo zhňiti bul, povala še zavaľela a veľka terha kameňoch prisipala Kovácsa; jak ho vikopaľi z pod kameňoch, už mertvi bul. Kompaňia po šmerci Kovácsovej 500 dollare chcela dac gdovej odškodneho, ona to aľe ňeprijala, u konzula hľedala pomoc, žebi jej

345 Naša Zastava. 1914, č. 29, s. 12.

slušne, jej veľkej utrati zodpovedne odškodne virobel. Process še ešči ňeskončel, aľe ufnosc jest, že summa odškodneho na každi spusob vekša budze, jak keľo kompaňia nukala.

Trenton, N. J. Tutejše grecko-katoľicke verice novi koscel počaľi budovac, chtori jeden z najkrajšich budoviskoch širokeho kraju budze. Tote dňi bula trimana slavnosc založeňa zakladneho kameňa, chtoru sam biskup Ortynski trimal. Vov posbiraňu peňežoch ku budovaňu potrebnich Kovalchik József duchovni ma najvekšu zasluhu.[346]

Federal, Pa. Teleki Lajoša krajana jedna uhľova skala pripučela. Čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa, aľe doteraz ho ňevladaľi ku pameci priňesc.

Cleveland, O. Haraszta Pál krajanovi ňeverna ostala manželka, rozlučeľi še; nad tim še Haraszta zarmucel a v tutejšim Brookvide Parku še zastreľel.

Cleveland, O. Zos abaújskej obci Jászó pochadzajici krajan Kadus János ňebars dobre žil zos manželku svoju, chtora mu ňeverna bula. Teraz ňedavno ho ai zochabela, a nadtim še Kadus na teľo zarmucel, že až i život svoj zunul a s revolverom še zastreľel. Jak ho poľicia do špitaľa vezla, na draže umar.

McKeesport, Pa. V minulich dňoch medzi veľkima slavnoscami bula trimana pošvicanka teho oltarneho obraza Sv. Štefana, chtori kraľ daroval tutejšej farnosci našich krajanoch. Na slavnosci pritomni bul i pittsburghski uherski konzul barón Hauser Lothár.

Cleveland, O. Zos abaújskej obci Jászó pochadzajuceho krajana Gadus Jánoša zochabela manželka. Gadus še nadtim zarmucel, vžal revolver i triraz streľel na ženu. Aňi jedna kuľka ňetrafela, štvartiraz na sebe obracel revolver a taku čežku ranu dal sebe, že po 12 hodzinovim trapeňu od tej rani zomrel.

Sheridan, Ore. Lövi Pál krajan še opil, a ženu i dzeci bil. Tote ho zadaľi sherifovi, chtori ho do šaľeneho domu dal zavrec. Nadtim še Lövi zahaňbel a rozzloscel, od zufaňa še obešel.

Mohawk, W. Va. Zos Ungvarskej stoľici pohadzajici krajan Nyets János v tutejšej baňi robel, zavaľela še nadňim povala, a ho zabila. Naskoro pribehľi kamaraci jeho, aľe už mertvi bul jak ho vikopaľi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Toporcsan János, Kovács Ágnes, Kiss József, Dragon Tamás, Geréb (Sáros), Bak György, Tekel János, Krucz Károly, Ilosvay József, Bakosi Borbála, Radeczky Márta, Petro Borbála, Ördögvágás (Ung), Szabó Júlia, Juksz Mária, Péntek István, Misik Ágnes (Sáros), Nagy Lajos (Zemplén), Gerbin Zsófia, Dzurilla Anna, Polony (Sáros),

346 Naša Zastava. 1914, č. 30, s. 12.

Mandi Ferenc, Urbán Katalin, Nagymihály (Zemplén), Krupa János, Szűcs Erzsébet, Szürke (Ung).[347]

Nazad z Ameriki! Vlast naša v ňebezpečenstvu je. Na každeho ruki-nohi majuceho občana potrebu mac možeme. Trebalo še nam tehda postarac, abi do cudzeho kraju, obzvlaštňe aľe do Ameriki vivandrujuce vojopovinne domu še vracic mohľi. Pre dezentiroch vidana kraľovska amnestia upevňuje milosc každemu ba i cestu mu krajina prinavraci. Minister vnutra vidal rozkaz teraz ku uradom, abi ku pomoci prispeľi vivandrujucim, abi čim ľehčejši mohľi še domu navracic. Tento rozkaz nasledujico zňeje: Veľo su take, chtore zapoverhľi pravo vojopovinnosci svojej a zaňehaľi vlast svoju, a chtorich vzdzaľeno ľem boj od praveho trestu trime. Jeho Veličenstvo, najjasňejši kraľ v roku 1914-tim 2-eho maja vidal svoj najvisši rozkaz o uverejňeňu obecnej amnestii (milosci) a tak nasledkom teho šmelo še može každi domu vracic. Tote, chtore narukovac maju, u najbľižšeho konzula keľčik caleho cestovaňa obšahnuc možu, kdze še duškom ohlašic maju. Minister naposledi uradi vizval, abi tento rozkaz čim visledňejši vipelňili. P.K.[348]

Cleveland, O. Kernács János, zos abaújskej obci Debro pochadzajici krajan še pochorel, dvaraz ho operovaľi, robotu utracel, nadtim tak bars zufal, že až v rozume še pobalamucel. Zavarľi ho do domu šaľenich. Bidna žena jeho bez všickej podpori ostala, a ľem miloserdne ľudze ju spomahaju, žebi zos dzecmi od hladu ňezahinula.

Flint, Mich. Szamor János krajan pri tutejšej žeľezňici pracoval. Na malim vožiku išol po šinoch coška vizitirovac, jak naraz jeden cug prišol, chtoremu še zavčasu vistupic ňevladal. Mašina ho prešla, a tak mocno ho potlukla, že o paru minuti zomrel.

Aurora, Ill. Tutejši krajan Gergely András pre pijatiku preklal ženu svoju, a sam še poraňel; obidvojo še vizdraveľi. Pre ten zločin Gergely pred sud bul postaveni, kdze ho na jeden ročni harešt odsudzeľi.

Muddy, Ill. Jeden tutejši krajan Lakatos Gusztáv zos diatru išol v noci domu, na tej draže ho chtoška postriľal a take čežke rani mu dal, že jak ho odvežľi do špitaľa, o paru hodzini umar. Tak čuc, že jedna amerikanska žena bula jeho mordarku. Inkvizicia še provadzi.

Congo. O. Takács Mihályuv mladši sin Mihály tote dňi še ztracel kdzeška. Pošľi ho hľedac i našol ho sam krajan Király József v jednej 32 šuchi hľibokej šachti opuščenej ľežaceho bez sebe. Aňi ňemišľel na to, co za pričina sina tam priňesla, spuščel še do šachti, žebi vicahnul chlapca, aľe tam na spodku jakeška jedovite gazi buľi, zakrucela še mu hlava od ňich, i on spadnul bez sebe ku sinovi. Géczi András krajan jak to vidzel spuščel še tiž za ňima, žebi hocľem otca naskoro

347 Naša Zastava. 1914, č. 31, s. 12.
348 Naša Zastava. 1914, č. 34, s. 4.

vicahnul, ałe prave tak pochodzel, jak perše dvojmi. Na ten čas už ałe pribehłi vecej łudze, chtore s maskami na hlavi zešłi do šachti a vicahłi všickich troch. Király Józsefa priňešłi ku sebe, ałe Géczi András zos chlapcom už mertve bułi.[349]

Amnestia. Jak všeobecnu mobilizaciu uridziłi, na to každi ku vojsku povinni duškom še mal meldovac, hoc teraz ai v cudzim kraju biva. Veło bułi take, chtore ešče pred assentirku odešłi do cudzeho kraju – na priklad do Ameriki – teraz tote bez všickeho strachu možu domu prisc, łebo pokuta, chtoru bi za zameškane assentirki bułi dostałi, teraz je vcałe opuščena. Preto každi ňech piše svojemu prislušnemu do cudzej žemi, žebi še jak skorej meldoval tu, łebo inakši bez ostrej pokuti už ňikda ňebudze mohol prisc do kraju.

Warren, O. Jókay József stari vachtar tutejšej fabriki Forge & Poot šekeru sebe chcel vibrušic na fabrickim brušu. Kołeso mu ałe virucelo šekeru z ruki a s taku mocu mu uderila šekera do nohi, že ho vikervačeneho, mertveho našłi pod kołesom.

Pittsburg, Pa. Zos abaújskej stołici obci Homrogd pochadzajici krajan Makranczi János zos fabriki išol strapeni domu, na draže ňezačul prichadzajicu žełezňicu, chtora jak ho dohoňela, porvala ho za šati i strepala ho pod kołesa. Nohu jednu mu odrezala i ruku zlamala. Na poli mertveho ho odvežłi do špitała, kdze ho doktore piłnuju, ałe ňemaju ufnosci, žebi mu život viratovac mohłi.

Painesville, O. Kovács Ignác krajan chodzel robotu hłedac. Žebi mu draha kratša bula, po šinoch išol. Tam ho jedna žełezňica dohoňela a ho na šmerc prešla.

Chicago, Ill. Morócz János krajan skłep trimal v Ameriki, chtori mu ałe plano išol, nadtim tak bars zufal, že napisal svojej manželki łist, že sebe život odbere. Odešol z domu i doteraz ňeznaju, že co še s ňim stalo. Žena še teraz v novinkoch dopituje o ňim.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Bodog Imre, Oláh Julia, Haranza Tamás, Kőváry Gergely, Hauptmann Károly, Groholy Márton, Székéres István, Csécs, (Abaúj), Majer Károly, Hirt Anna, Puszár Katalin, Jaczkó Mihály, Nagysáros (Sáros), Hegedűs Mária, Pilár József, Mlinár Mátyás, Német Mária, Mészáros Teréz, Gavrácz György, Magera György, Kardos Zsuzsanna, (Abaúj), Mózer Lajos, Rácz Károly, Seiler Mihály, Schein Mátyás, Kovács József, Bojnár József, Aladár Gyula, Kuhn Lipót, Kormos István, Mólnár Imre, Korhűt Ignác, Felsöcéce, (Abaúj), Márta Károly, Hajda Mihály, Lengyel László, Perl József, Weisz József, Tipánczi János, Nagy Sára, Maricz Albert, Jaczkó Mihály, Laborcfő (Zemplén), Nagy Ferenc, Árok (Ung), Kalinoczky János, Szerencs (Zemplén), Kuzmics István, Pilán János, Hreskó Mihály, Popovics Péter, Fekete Julia, Petrovics Jenő, Bogdán György, Kiss István, Muntán Simon, Popovics Ist-

349 Naša Zastava. 1914, č. 34, s. 7.

ván, Marinkovics Konrád, Blaha Róza, Vilmai Éva, Mlinár Mátyás, Dér László, Leither András, Nusi Stefánia, Szabó Ferenc, Kmetti János, Ferenczy Anna, Eperjes, Szurgent Péter, Gelencsér Róza, Béres Erzsébet, Szentandrás (Abaúj).[350]

Cleveland, O. Bulok István krajana pred paru mešacami jakeška živaňi na draže v noci napadľi a mocno ho po hlave udereľi. Od teho času boľeňe hlavi mal na teľo, že še šaľic počal. Zavarľi ho do špitaľa šaľenich, kdze še mu aľe stav ešči baržej pohoršel, ňiž teraz pred paru dňami umar.

Saskatown, Can. Dr. Móricz Dezső krajan vidal še tutak za agenta jednej mašinovej fabriki, a na tim zakladze viludzel od jedneho amerikana, chtori krajanku jeho mal za ženu 500 dollare. Pozdňejši višlo na verch že je švindler, peňeži vracic ňeznal, postaveni bul tehdi pred sud, kdze ho do hareštu odsudzeľi.

Stone, Ky. Piškót Mihály krajan v tutejšej baňi pracoval. Jak še do roboti mal lapic podeprel zos novima drevami povalu nad sebu, ľedvo aľe do ruki vžal čakan svoj, v tim okamžeňu zavaľelo še nadňim všicko s tak veľkim hurkom, že i spolupracujice kamaraci hňed mu pribehľi na pomoc, aľe mu spomosc už ňemohľi. Jak ho popod kameňoch vikopaľi už umarti bul.

Cleveland, O. Lukacska Miklós krajan po uľici išol spokojňe, jak še ňedaľeko od ňeho hurk stanul, ľudze jedneho človeka napadľi, chtori žebi jich postrašel vistreľel z revolvera. Ľudze še ňeostrašeľi, aľe kuľka zabludzela do nohi Lukácska Miklósa, chtoreho zos čežku ranu do špitaľa odvežľi.

New Orleans, La. Steiner Lajos krajan zos troma kamaratami svojima na jednim parovim čolnoku chcel prejsc prez jezero Salvador, jak še naraz čolnok uražel na jednim drevenim trome, tak mocno, že počal še topic do vodi. Cestovateľe skoro poobľikaľi ratujuce pasi, i poskakaľi do vodi, kdze prez tri hodzini pľivaľi, už už še topic maľi od veľkeho prešiľeňa, jak jim jedna šifa na pomoc prišla a jich na poli mertvich z vodi povicahovala. Všicke trojmi še pochoreľi od žimi ai od veľkeho strachu.

Uniontown, Pa. V juliu še stalo že jedneho krajana 51 ročneho Kovács Józsefa baňasa, popri žeľezňičnich šinoch mertveho našľi. Z počatku tak mišľel každi, že ho žeľezňica prešla, aľe pri otviraňu cela še preukazalo, že ho dachto zabic mušel, zato teraz nova inkvizicia še zaprovadzela, žebi vinašľi, že chto bul jeho mordarom.

Steubenville, O. Na jednej tutejšej žeľezňici iducej detektiv jedneho rozzlosceneho človeka ucišoval. Doraz porozumeľi, že to dajaki šaľeni. Jak žeľezňica ku štacionu Jewett še pribľižovala, naraz še šaľeni z rukoch detektiva vitarhnul, a von oblakom otvorenim viskočel. Žeľezňica doraz stanula, pošľi ku viskočenemu človekovi, chtoreho aľe ľem mertveho dzvihľi zos žemi. Poopatraľi mu pisma i višlo na verch, že do New-Yorku še sbiral pevňe do stareho kraju, pri

350 Naša Zastava. 1914, č. 35, s. 13.

sebe mal šifkartu i das dvacec dollare, meno jeho Sveda Tamás, doteraz robel v Canadi, v baňi.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla Donnauer Margit, Model Margit, Somogyi János, Bojnár József, Novák Teréz, Sándor Mária, Varkocsko Zsófia, Kuhár Anna, Eperjes (Sáros), Boros János, Árvái János, Messner Mihály, Armán József, Popovics Ferenc, Artim János, Molnár Anna, Dandli Mária, Sinkendorf Márton, Prevics Erzsébet, Kovács Ferenc, Németh József, Terge Károly, Papp Flórián, Kovács Mária, Wenczel Frigyes, Popovics Ferenc, Ferderber Benjámin, Gyuricza József, Bolyos Pál, Kosa Rozália Nagybánya (Zemplén), Béres Eszter, József i Imre, Szentandrás (Abaúj), Matula Jusztin, Borchner János, Nándor József Királyhegy (Zemplén), Paics Helén, Bagó Lajos Nagypolány (Zemplén), Mándi Károly, Jedlicska András Gölniczbánya (Szepes), Kassel Márton, Király Éva, Horeczky János, Kosa Julia Bodrogszerdahely (Zemplén).[351]

Detroit, Mich. Ňedaľeko tutejšej kasarňi zos vodi Detroit umartu vicahľi jednu žensku, chtora v kešeňi jednu uhersku modľacu kňižečku mala. Za tim potom šľedzeľi a vihľedaľi, že to manželka krajana Lukács Istvána. Lukács už davňejši čas obačoval na svojej žeňe, že v rozume balamuci. Pred paru dňami še dzeška podzela, zos šaľenu hlavu pevňe do vodi skočela.

Slocum Island, O. Trentonska poľicia jedneho holeho človeka našla v ľeše, chtoreho arretirovala. Pri visluchovaňu na verch višlo, že ňeščestľiveho, chtoremu Keszey Mihály meno, a v Detroit prebivajici krajan je, jak prez ľes išol zlodzeje napadľi, virabovaľi ho do hola, ňeznal tak holo domu isc, čekal tehdi dakeho, ňiž mu falatka šati priňeše.

Burnside, Ill. Tutejše a okoľične krajaňi vecej tišic svojich horko zarobenich dollaroch utraca. Bul tu jeden bankar Schwartz Albert, chtori peňeži odbiral a do stareho kraju pošilal. Podavaľi mu na pošilaňe vecej tišic, s chtorima uceknul. Konzulat v mesco Chicago še zaujal tich uškodzenich ľudzi, žebi jim, kedbi možno bulo, daco viratoval zos odevzdanich peňežoch.

Bridgeport, Conn. Asztalos Pál, Vágásy István (Gönc, Abaúj) ai Kálnoky Lajos krajaňi pošľi na moro prez cali dzeň ribi lapac. Vžaľi zo sebu i viživnosci i napoju, od chtoreho še popiľi a dvojmi z ňich do mora spadľi: Asztalos i Vágásy. Treci Kálnoky ňe ľem že jim ňepomahal vinsc z vodi, aľe vedľa švedectva vartaša turňoveho bil jich zos lopatu, žebi skorej zahinuľi. Poľicia ho vžala.[352]

New-York, N. Y. Karczag Ede chirešni peštčanski fabrikant kočoch, chtori pred paru rokami bankrotiroval a zatim do Ameriki pošol, tutak v tich dňoch nahle umar.

---

351 Naša Zastava. 1914, č. 37, s. 9.
352 Naša Zastava. 1914, č. 39, s. 10.

Whitschett, Pa. Fekete András krajan ku domu še sbiral do stareho kraju. Prave išol sebe šifkartu kupic. Draha jeho prez žeľezňične šini išla, na chtorich vagoni zos uhľami naladovane staľi. Fekete chcel sebe drahu skradzic, ňechcel dluhu žeľezňicu obchadzac, prešol popod jedneho vagona. V tim okamžeňu mašina še rušela a bidneho Feketeho na šmerc prešla.

Milan, Mich. Dudás János krajan zaľubeni bul do jedneho dzivčeca Koszorú Julii, chtora aľe do druheho bula zaľubena a s tim ai še srukovala. Už takoj vešeľe malo bic, bralta še obľikala, jak naraz otvoreľi še dzvere a Dudás zos revolverom streľel do bralti, chtoru poraňel, aľe ňe na šmerc s tim slovom, že ked jeho ňebudze, ta aňi druheho ňebudze. Potemu i na sebe vistreľel zos revolvera aľe tiž ľem ľekčejšu ranu sebe zrobel.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Remiás Borbála (Abaúj), Kozma Ágnes, Troszter Mária, Bakos Anna, Brill Mária, Tomasin Mária, Szilágyi Gábor, Csorna Mária, Monok (Zemplén), Pataki Viktória, Verlin György, Müller Hermina, Lelenkó András, Siket János, Csornyák János, Haluska Lajos, Németh Róza, Fazekas Károly, Baván László, Ruszinkó József, Lukó (Sáros), Udvari Jolán, Balázs Julia (Abaúj).

Youngstown, O. Pivár Mátyášova manželka, chtora na žaludek chora bula mesto medecini skerz zmiľki otrovi vipila. O paru minuti umarla.

Grand Town, W. Va. Mali chlapčik krajana Béres Imreho do horucej vodi spadnul a še na šmerc oparel.[353]

Upozorňeňe. Minister vnutra vidal vizvaňe ku všickim verchnoscom, vov chtorim na znamosc dava, že tote, chtore na šifi «Empress of Ireland» cestovaľi a ňeščesťivo pochodzeľi, abo dajaku škodu cerpeľi, aľebo dachtore pribuzneho utraceľi, možu odškodne žadac od kompaňii. Ačprave mena cestujucich buľi uverejňene, aľe ňe su spoľahľive, poňevač tote su na teľo v angľickej reči prekrucene, že z teho ňichto ňemože vinsc, nasledkom teho vizivame všickich čitateľoch, že ked z jich poznatich, aľebo rodzini na tej šifi cestoval, abo cestovac mal a na určite mesco ňeprišol, a oňim ňič ňeznaju, ňech to pri verchnosci, totižto obce pri vlastnemu orsackemu, aľebo v mestoch mescickemu kapitanovi jak najskorej na znamosc daľi. Ňektere ňespoľachľive mena su nasledujice: Zufa István, Zemenska Dedma, Árva; Sroba József, Szurinyák Márton, Sinniak András, Zuberec, Árva; Steve Shedlock (Sedlak István?) še viratoval, Kassa; Olecki Onoffrej.[354]

Pittsburgh, Pa. Biskup Canavan vimenoval za tutejšeho rim. kath. pľebana dobre znameho krajana Major Dezsöva, chtori faru svoju už ai odebral.

---

353 Naša Zastava. 1914, č. 40, s. 7.
354 Naša Zastava. 1914, č. 43, s. 11.

Youngstown. O. Hutka István krajan vo veľkej ňelaski žil zos ženu svoju. Zos zufalstva nadtim ňepokojom zunul život a zastreľil še. Ľem 31 ročni bul.

Bridgeport, Conn. Lukács János gr. k. duchovni podzekoval za tutejšu farnosc a do stareho kraju odcestoval. Na jeho mesco verice popitaľi Kovaliczky Viktora perth-amboyskeho duchovneho, chtori ai prijal povolaňe s totu podminku, ked biskup dovoľi to.

Lorain, O. 22 ročna krajanka Soós Anna zaľubena bula do krajana Pálinkás Antala, ňeznac z jakej pričini aľe do manželstva vstupic ňemohľi. Nadtim Soós Anna še tak bars zarmucela, že až o rozum prišla. V takim stave, jak raz na poľicii bula, zos revolverom jedneho poľicmana še zastreľila. Duškom ju vžaľi do špitaľa, aľe na draže umarla.

Ellis Island. Komiššia nad privandrovanich cudzožemcoch postavena v ostatňim čaše nasledujicich krajanoch stavila v draže, ňekterich z ňich ai na deportaciu odsudzila, to jest do stareho kraju nazad cofla: Stofa Anna, Kassaújfalu (Abaúj), Schakler János, Szalma Matild, Gyuricskó Teréz, Andrusz György, Urbán László, Burmann Katalin, Juhász János, Marosán Julia (Ung), Juhász Klára, Oros (Zemplén), Bachlida András, Szabó Károly, Fritz Mária, Paltsik István, Csóka Borbála, Tornyosnémeti (Abaúj), Lépés János, Kapics Anna, Alsómihályi (Zemplén), Fekete Lajos i Ilona, Vajdácska (Zemplén), Zemba Mária, Szepesjakabfalva, Mindala István, Szepesjakabfalva. (Tota deportacia aľe až vtedi budze do skutku provadzena, jak pokoj nastaňe, bo vov vojovnim čaše deportacie ňebivaju.)[355]

South Bend, Ind. Manželka Szabó Dezső krajana, rodzena Gergácz Erzsébet prez šini prechadzala. Vov veľkim vitru ňečula prichadzajicu mašinu, chtora ju pod koľesa strepala, a tak mocno poraňela, že ju mertvu našľi.

Cleveland, O. Pred 19 rokami višľi do Ameriki zos Abaujskej obci Debro pochadzajice krajaňi Kernács János i jeho manželka. V ostatňim čaše žena še pochorela, mušela isc na operaciu, po chtorej tak bars oslabla, že od teho času robic ňevladala a s tim, poňevač i muž chorlel, cala fameľia do veľkeho ňedostatku upadla. Nad tim še muž tak bars zarmucel, že až od rozumu počal odchadzac. Vecejrazi sebe chcel život odebrac, aľe sušedzi ho oratovaľi, ňiž koňečňe tote dňi, jak ho bez opaternosci ochabeľi, obešel še.

Homestead, Pa. Zos Torni (Abaúj) pochadzajici krajan Müller József v tutejšej Cernegie ociľovej fabriki pracoval. Jedna mašina ho porvala za ruku, chtoru mu calkom vidarla. Zos čežku ranu odvežľi ho do špitaľa, tam aľe o paru hodzini zomrel.

355 Naša Zastava. 1914, č. 44, s. 7.

Burdine, Pa. V tutejšej Consolidation Coal Co. baňi pracujici krajan Kiss József pri striľaňu uhľoch zos dinamitom ňepozorňe zachadzal, tak, že patron pred časom vibuchnul, a Kiss Józsefovi calu tvar bars mocno poraňil. Odvežľi ho do špitaľa, kdze ho pooperovaľi, obidva oči mu mušeľi vibrac, aľe i tak ňit veľo ufnosci, žebi na živoce obstac mohol, i zato, bo nasledkom na mozgu ucerpenej rani i v rozume je balamuceni.

Cleveland, O. Uheretzky Ernő krajan otrovu vipil, chtora ho bars popaľela. Vov špitaľu ho ratovaľi, aľe pri všickej pilnosci život utracel. Pričinu samovraždi vov jakejška ľubestnej pričini hľedaju.

Medina, O. Baumann János krajan povadzel še pri paľenki zos sinom, chtoreho tak ňeščesťivo uderel po hlave, že umar. Mordarstvo aľe vtedi ňevišlo na verch, mladeho Baumanna pochovaľi. Pozdňejši še rozešol chir, že sin od otcovej ruki umar. Na to poľicia vibrala mertve celo mladeho Baumanna, otviraľi ho, i nasledkom teho otca do hareštu zaprovadzeľi. Ten sebe aľe od strachu pred pokutu v hareštce život odebral.

Flat Run, W. Va. V tutejšej baňi vibuch nitroglicerinu še stal v ostatne dňi, pri chtoremu vecej z našich krajanoch poraňene ostaľi jeden aľe, chtori ku vibuchu najbľižši bul Krancsák János život utracel.[356]

Trenton, N. J. Zos Szikszóvá (Abaúj) pochadzajici 24 ročni krajan Tóth József, chtori vov Woodbridge, N. J. jedneho kamarata svojeho pre frajirku zabil, teraz stal pred sudom, ku chtoremu apellaciu zadal. Totu mu aľe ňeprijaľi, tak tehdi pravdipodobna vec, že pre mordarstvo zos pokutu šmerci placic muši.

Cleveland, O. Z Gömörskej pochadzajici krajan Mikó Bertalan zos calu svoju fameľiu obetu stal še hubovej otrovi. Kupeľi šaľene hubi, od chtorich še všicke domaci otruľi. Perše dcera Mikóva Gizella umarla, a zaňu otcec sam Mikó Bertalan. Mikó ľem 50 ročni bul a štiriraz še žeňil. Treca žena jeho bula zos Šarišskej (Héthárs) pochadzajica Repely Anna, s chtoru še aľe rozlučel. Jak še process rozlučeňa dokončel, namišľel še Mikó a naznovo še ožeňel zos Repely Annu. V ostatňim čaše aľe zaš rozlučeno žiľi jedno od druheho. Teraz jich rozlučil sam Pan Boh, na veki.

Vermont, Pa. Sveda Péter tutejši krajan pri vicahovaňu jedneho veľkeho kameňa bul v robotce. Naraz še porvaz urval, a kameň spadnul na ňeho. Calkom na šmerc zabiteho ho ztamadzi vicahľi.

Salt Lake City, Utah. Vov tutejšej Eureka baňi na 1600 šuchi pod žemu robeľi majnere, jak še nad ňima povala zavaľela, a tak veľke množstvo skaloch jich priva ľilo, že ňit ufnosci jich ztamadzi vikopac. Medzi ňima šescmi z našeho kraju pochadzajice buľi. Mena jich ešče ňezname.

---

356 Naša Zastava. 1914, č. 45, s. 12.

Memphis, Tenn. Jeden električni vagon stal pred rampu žeľezňici, kdze jeden nakladni cug išol, jak žeľezňica prešla, hňed še dal ai električni vagon na cestu, aľe na svojo ňeščesce, bo ňepozoroval, že z tamtej strani druha mašina prišla, chtorej še už vistupic ňemohol. Zdereňe strašne dzevec mertvich a dvacec raňenich malo za obetu.

Stonega. Va. V tutejšim jarku voda virucela jednu mertvolu, kolo 30 ročneho chlopa, chtori v kešeňoch mal ľisti a z tich višlo na verch, že meno jeho Rácz Pál a že zos Zempľinskej pochadza. Že jak še do vodi dostal, ňeznac. Detektivi za pravdipodobnu vec trimaju, že ho perše zamordovaľi a tak ho do vodi ruceľi. Vov inkvizicii dalej pokračuju.

Dante, Va. V tutejšej baňi uhrovej pracoval Sule Sándor krajan, chtori s jednim kamaratom svojim striľal uhľe. Naraz dva patroni maľi vistreľic. Jeden vistreľel i odvaľel veľo uhľoch, jak aľe ku druhemu išol Sule prave vtedi še odvaľela jedna veľka skala z povali, chtora ňeboraka calkom na šmerc pripučela.

Stotesburq, W. Va. 6 ročni chlapec krajana Dúló Lászlóvá stal pri rampe jednej žeľezňici, chtora stala na mescu. Chlapec chcel prejsc popod koľesa i v tim okamžeňu žeľezňica še rušela a chlapca na šmerc zabila.[357]

Elizabeth, N. J. V tutejšej chemičnej fabriki minulich dňoch veľki vibuch še stanul. Vecej tišic funti vibušnej vatti explodirovalo s taku veľku mocu, že nasledkom vibuchu pejc veľke budoviska zňivočene ostaľi. Počas katastrofi vecej robotnikoch robelo vov fabriki, z chtorich šescmi calkom zahinuľi a bars veľo z ňich poraňene ostaľi. Medzi ňima vecej še ai z našich krajanoch nachadzaju.

Kulpmont. Pa. Egyed István od dlukšeho času bul dričnim robotňikom tutejšej baňi. V minulich dňoch pri praci spadla na ňeho jedna skala, a tak mocno ho poraňila, že nasledkom teho po dva dňovim trapeňu zomrel.

New Brunswick, N. J. Pap János krajan vešeľe trimal zos svoju braltu Monus Györgyovu dceru. Pri vešeľnej hoscine stari Monus György pre coška še rozzloscel, a taku veľku ľarmu zrobel, že cala uľica še temu na čudo zešla. Nad tim škandalom na teľo še zarmucel Pap János, že o paru hodzini po vešeľu še s revolverom zastreľel. Mlada bralta jeho tehdi medzi paru hodzinami gdova ostala.

Cleveland, O. Fecser Pála krajana dzivčatko še bavelo na uľici bez opaternosci. Pobehlo na šini električnej žeľezňici, chtora ju tak ňeščesťivo prešla, že jej jednu nohu calkom odcala. Inakši pravdipodobňe na živoce ostaňe. Teho isteho dňa trojmi male chlapci prepadľi dzeška. Rodiče jich dluhi čas darmo hľedaľi, ňiž jich naraz poľicia vilapala zos vodi Cuyahoga. Jeden šidzem ročni Szedlák József, druhi Gerbics Vilmos, treci dzešec ročni Sinikó János. Poľicii tota vec podezreňe vzbudzila, či tiž dajaki mordar te dzeci ňezmarňel. Inkvizicia zaprovadzena.

---

357 Naša Zastava. 1914, č. 46, s. 11.

Cleveland, O. V interessantnej zaľežitosci budze tu v tich dňoch sud trimani. Z jednej električnej žeľezňici zruceľi krajana Körösi Györgya, chtoremu še sice z teho zruceňa žadne vonkajše poraňene ňestalo, chtori aľe predči do processu dal električnu kompaňiu a požaduje od ňej 25 tišic dollaroch odškodne, bo jak hutori od teho času, že ho zruceľi stracel apetit ai plano špi. Juristove zos veľku zvedavoscu očekavaju visledek teho osobitneho processu.

Aurora, Ill. Petrás Antal krajan pred dvoma rokami rozpoznal še zos krajanku Hollender Tereziu, poznamstvo dlukši čas tervalo, a už ai zos manželstvom malo še skončic, jak naraz Petrás zochabel svoju braltu, počal druhej kurizovac, chtoru potom ai za ženu vžal. Zatim o paru tiždňe stalo še, že Hollender Tereziu chtoška v noci, jak zos spolku išla domu, zabil. Podezreňe na Petrása padlo, chtoreho ai zavarľi, perši sud ho odsudzel, na druhim sudze aľe preukazala še jeho ňevinnosc, sud ho ošľebodzel, a takoj ho vipuščeľi z hareštu, v chtorim vecej mešace šedzel ňevinňe.

Bridgeport, Conn. V tutejšim mesce veľki ruch vzbudzila novina, že banka Burr & Knapp, pri chtorej veľo z našich krajanoch svojo zošporovane peňeži maľi uskladane, zbankrotovala. Prepadnutej banki kňižki prepatreľi a tak našľi, že su v poradku, že napisano vecej jest chudobi, jak dlužstva, aľe že chudoba v takich cennich papiroch je položena, chtore ňebars veľo stoja.[358]

Lucerne, Pa. V jednim tutejšim burdze, kdze sami krajaňi na kvartiľu, povadzeľi še kvartiľňici a perše zos kijami jedno na druhe išľi, potom aľe i revolvere počinaľi striľac, tak še po tej vojňe, chtoru poľicia mušela rozbic Oláh Bertalan i Fedor József krajaňi zos smerteľnima ranami, tamte das dvacec zos lekčejšima ranami pošľi do špitaľoch.

Cleveland, O. 12 ročni chlapec krajana Dudás Jánoša zos rozkošneho huncustva viskočel na jednu nakladnu žeľezňicu, žebi še kus povožel. Jak aľe dolu skočel zos vagonu, podšpocel še a tak ňeščesťivo spadnul, že mu noha pod koľesa padla, a tak mocno še mu potlukla, že mu ju mušeľi doktore odrezac. Tiž tu še stalo v minulich dňoch, že Radel Antal krajana vipuščeľi z roboti, bo teraz pre europejsku vojnu bars malo roboti. Zarobku ňeznal najsc ňikdze, i z dešperacii zastreľel ženu a pre sebe už ňemal patroni, ta še zarezal, aľe ňe nadosc. Žena umarla. On aľe žije.

Steubenville, O. V jednim tutejšim hoteľe tragični pad še udal. Austriackouherski uradňik pittsburgskeho konsulatu, Matusek Emanuel, chtori od davňejšeho času bul zaľubeni do jednej ženskej, chtora še časom vidala za Proskovics Károlya zastreľel perše Proskovicsku, potom sam še. Pričina dvojnasobneho mordarstva pevňe ľubostne poznamstvo.[359]

---

358 Naša Zastava. 1914, č. 47, s. 11.
359 Naša Zastava. 1914, č. 48, s. 8.

Vichadzaju každi tidzeň v hedzel'u | Rok 9. ■ Eperjes, 31-ho januara 1915. ■ Nr. 5. | Jedno numero : 6 fillére. :

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes, Rózsa-u. 6.
Numero telefonu
:: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo:
u Kósch Árpáda
Fő-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.

Cheque-numero
uh. kr. poštovej šparkasai
:: 10,553. ::

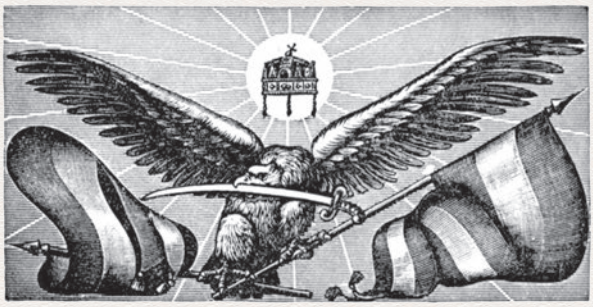

Predplatna cena
na 1915. rok:

pre Uhersku krajinu
3 koruni;

pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu
5 koruni;

do druhich krajoch
8 koruni 75 fillére

do Ameriki
1 dollar 75 centi.

1915

Ľesna vojna.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 20 strani 5 obrazki.

Vlastenectvo v Amerike žijuceho spišskeho krajana. Megla József predal na Špišu svojo žemički a cenu jich offeroval Spolku Uherskeho Červeneho Križu. Tento učinek tim baržej chvaľitebni hodni je, ľebo Megla v Amerike jak jednoduchi robotňik pracuje a tak svoju veľku fameľiu utrimuje. Razom i bars radostni znak je temu, že v Amerike tamejše panslavi už buľi vstave vlasťeňecki cit špišskeho slovjaka umenšic. Jeho krasni učinek už i nasledovňika dostal. Jeho vlastna šestra Jakubesz Józsefova tiž svoju umarščižnu po matke predala a summu višspomnutemu spolku poručila. Te dva uherske slovenske duše krasni priklad ukazaľi temu, jak mame naš vlastenecki cit ňe ľem slovom, aľe i učinkom došvedčic.

Jeden maguranski gazda v moskaľskim vežeňu. Harendarcsik András, gazda obci Kristályfalva, kanoňir v reserve, oproci moskaľoch vojoval, pisal v Ameriki žijucej švegeriňe, abi upovedomila jeho ženu v obci Kristályfalva, chtorej on pisac teraz ňemože, že už štiri mešace je vo vežeňu moskaľoch v Siberii. Tu veľku žimu cerpi a pita od ňej daco peňeži, žebi sebe ceplich šatoch kupic mohol.

Lackawanna, N. Y. Gál Ignác krajan v jednej tutejšej karčme še povadzel zos kamaratami, medzi ňima buľi Borics Miklós, Koch Ferenc, Takács János i braca Selega, chtore ho potom mocno pobiľi ai zos nožami na pejc mescoch poklaľi. Zos čežkima ranami ľeži vov špitaľu, ňiž zbitlivich kamaratoch poľicia hľeda.

Bridgeport, Conn. V tutejšim mesce veľka burka pustošela, chtora vecej telegrafovich slupoch povivracala, medzi inšim ai take slupi, na chtorich električne druti buľi. Ku jednemu takemu drutu še dotkľi dva dzivčata z našeho kraju pochadzajice, Káli Terézia ai Kerticska Ilona, z chtorich ostatňa na šmerc zabita ostala od elektriki, kamaratka jej aľe čežko poraňena. Ku jich ratovaňu pribehnul jeden krajan, Bőgős Mihály, chtori od elektriki tiž mocno poraňeni ostal, tak, že ho vov bezvedomim stave do špitaľa odvežľi.

Zalionople, Pa. Lovász András, zos Göncruszka (Abaúj) pochadzajici krajan v tutejšej žeľeznej fabriki pracoval. Prevožoval zos vecej robotňikami jeden voz pulni zos žeľezom, chtoremu še vismiklo jedno koľeso zos oški, voz še vivracel a Lovásza pricisnul, tak, že ho zos čežkima ranami pokaličeneho piľnuju doktore.

Lorain, O. Katócs András krajan od dlukšeho času ňesvorni život provadzel zos svoju ženu, chtoru zos druhima potviral. Jedneho dňa prišol pijani domu i počal zaš ženu prenasledovac. Tota ňebars znašala tote poňevinne obvinovaňe, i Katócs rozhňevani nadtim vicahnul revolver a vistreľel dvaraz na ženu, chtora na hlave poraňena na žem spadla. Potom na sebe obracel revolver, na vtedi aľe domaci pribehľi i mu zbroj vitarhľi z ruki. Poľicia ho zavarla do hareštu.

New-York, N. Y. Teraz višla uradna štatistika o početu privandrovanich cudzožemcoch. Vedľa totej behom roku 1914- eho polovica teľo cudzožemcoch privandrovalo do Ameriki, jak tamteho roku 1913-eho. Počet nazad iducich do svojich krajinoch še aľe viviššil tiž blizko o 50%, to jest v roku 1913-tim 200 tišic cudze še vraceľi domu, do svojeho kraju, v roku 1914-tim aľe počet navracenich 400 tišic urobel.

Drakes Congo, O. Zos zempľinskej obci Abara pochadzajici krajan Lajos Sándor vov sušednim mesce chodzel po medecinu pre svoju choru ženu. Na draže odpočivac chcel na šinoch i tam zaspal tak mocno, že aňi prichadzajicu žeľezňicu ňeučul, chtora ho prešla a na šmerc poraňila.[360]

Nasledovaňahodne skutki, že vlast je nadevšecko a že jak prirostňu ku ňej jej sinove, že jak ju miluju i tote, chtore teraz v cudzožemskej še pretrimuju, krašňe preukazuju tote dari, chtore od našich rodakoch ustavičňe prichadzaju. V ostatne dňi nasledujuce summi prišľi z Ameriki: Szepessy L. Józsefné rodz. Balczer Irén, prešovska rodzička 250 koruni poslala na potrebi prešovskeho Červeneho križa. Totu summu tote uhri darovaľi, chtore še v terajšim čaše v mesce Cleveland pretrimuju. Doktor János, rodak z obci Palonca, chtori teraz v Ellsworth (Amerika) še pretrimuje, na adressu novinkoch «Naša Zastava» 76 kor. poslal. V ľistce to pita, žebi sme totu summu obraceľi na podporovaňe chudobnich a poraňenich vojakoch 67-eho regimentu, co sme ai urobiľi. Podpora tiž medzi našima rodakami bula usbirana. Viššej vipisani predtim už 206 kor. poslal na potrebi Červeneho križa, chtoru summu tiž našo američani offerovali. Ňech Pan Boh požehna našich vernich krajanoch![361]

Lorain, O. Takács András sebe u jednej vražkiňi karti dal vikladac, i tota mu vičitala z kartoch, že žena jeho s druhim ho oklame. Nad tim še tak rozhňeval, že vžal revolver i ženu svoju zastreľel. Aľe ňedobre ju trafel, tak, že ju ľem čežko poraňel. Ňeodluha še vizdraveje. Jeho do hareštu zavarľi.

Duquesne, Pa. Sepeták János, 40 ročni tutejši krajan vov pijanim stave domu prišol. Domaci o paru minuti pozdňejši veľki durk čuľi na ambice. Višľi von i vidzeľi Sepetáka zos verchňeho štoku spadnuteho dolu. Čežko poraňeneho odvežľi do špitaľa.

Colver, Pa. Bodnár István tutejši krajan pijani prišol domu. Na štoku bival, i mušel še podšpocic, spadnul zos garadičoch. Tak mocno še potlukol, že nasledkom ranoch, o paru minuti umar. Žena i dvojo široti v starim kraju ho oplakuju.

Bridgeport, Conn. Szabó János krajan ňedaľeko od svojej fabriki kdze robel, včas rano jednu chlopsku mertvolu našol, o chtorej aľe ňichto ňič ňeznal višvetleňe dac. I tak po vecej dňoch ho pochovaľi, ľem jeho veci, chtore pri sebe mal, zotrimaľi i calu vec publikovac daľi. Nasledkom teho oznamila še ai Molnár Istvánova žena s totu reču, že muž jej už vecej tiždňe pošol z domu za robotu, a domu še ňevracel. V tich najdzetich vecoch poznala Molnárka, že su to mužovo, vikopaľi mertvolu zos žemi i ona poznala v tim mertvim svojeho muža. Zatim še pokračovalo vov inkvizicii, že jakim spusobom mohol on bic ušmerceni, i doteraz ňeznac ešči visledek, ľem teľo, že z počatku visluchaľi i ženu, i ju jeden čas trimaľi pod visluchaňom, potom ju puščeľi. Teraz, po vecej tiždňoch

360 Naša Zastava. 1915, č. 12, s. 12.
361 Naša Zastava. 1915, č. 13, s. 8.

poľicia mušela na dajaki pevni šlid prisc, bo prišľi po ňu druhiraz i ju vera do hareštu zavarľi s jednim burdošom vjedno, chtori u Molnarovich na kvartiľu bul.[362]

Cleveland, O. Tutejši austr.-uherski konsul Ludvig Ernő vidal jednu angľicku kňižku, v chtorej sebe za ulohu vžal amerikanoch poučic a ošvetľic o položeňu Uherskej krajini ai o spravedľivej vojňe, chtoru krajina ku svojej obraňe na sebe pricisnutu prijac mušela. Tak veľo ciganstvoch, ňepravicii chiroch dojdze skerz zlomišelnich cudzožemcoch ku američanom, z chtorich veľka častka zos Angliu simpatizuje, že bars na mescu je a bars užitečna vec je takich bludaroch poučic, žebi odstraňeľi zos svojej hlavi bludne mišlenki o našej krajiňe Uherskej, chtora je teraz tak bars obkľučena zos ňepraceľami, chtorim vov intereše stoji čim vecej ciganstvoch namazac na nas. Ludvigovu knižku i našo krajaňi amerikanske zos veľku oduševňenoscu čitaju a rozširuju, chcejice i takim spusobom vlasťi svojej dobrovoľnej pomoci priňesc.

Paw-Paw, W. Va. Dvojmi krajaňi tutejše, v najľepšim praceľstve žijuce už od dzešec rokoch, tragičnim spusobom še rozlučeľi. Szegedi Ede i Snebel István vjedno robeľi ai na jednim kvartiľu bivaľi. Jedneho dňa naraz višľi zos fabriki, i po večeri sebe ľehľi, vešelo rozpravjajice o tim, jak oňi domu pujdu, a jak veľku radosc s tim domakom svojim zrobja. Na rano Szegedi še perši zobudzel, i mimovolňe popatrel na posceľ svojeho kamarata, i vidzi, že še ňeruša. Počina ho budzic, naraz obači, že je umarti. Naskoro privolani doktor tiž už ľem šmerc mohol konštatovac, chtorej pričina poražeňe šerdca bula.

Cleveland, O. Múdri Ignác krajan v tutejšim mesce pri vodovich mašinoch trimal službu pod žemu v kanaloch. Tam pri popravjaňu vodovodu spadla naňho jedna hreda, chtora mu nohu zlamala ai hlavu mu mocno poraňila. Položeňe jeho tam pod žemu tim ňebezpečňejše bulo, že bars daľeko, ozdaj na jednu miľu bul od druhich robotňikoch, chtore ňiž ku ňemu prišľi, doteľ bars veľo kervi utracel, aľe ho ešči živeho odvežľi do špitaľa, kdze doktore ufaju v jeho vizdraveňu.

Pittsburgh, Pa. Tompa András krajan vov tutejšich braznelskich majnoch robel. Jedneho dňa čežka hreda mu spadla na hlavu tak ňeščesťlivo, že nasledkom teho po dluhim kurirovaňu čežkich ucerpenich ranoch švetlo očoch utracel. Teraz v Pittsburghu biva a ku miloserdnim ľudzom še obraca, žebi mu v jeho smutnim položeňu na pomoci buľi.

Filoa, O. Dvojmi tutejše krajaňi Jenei Guszti i Csutki János na dzeňnim poradku trimaľi svoj programm pijatiki, že še každi dzeň skuju a zatim običajňe zvada a bitka nasledovala. I teraz še tak stalo, jedneho dňa opite še počaľi vadzic a zatim Csutki vicahnul nož poza sari i preklal Jeneieho, tak ňeščestlivo, že mertvi ostal. Na pohrib še mu ľem poskladaľi krajaňi, bo ňemal ňičeho, všicko prepil. Csutkeho do hareštu zavaril, zkadzi pevňe už ľem na šibeňicu povedze jeho draha.

---

362 Naša Zastava. 1915, č. 13, s. 10.

Adelaide, Pa. Jankó János krajan zos vecej kamaratami kdzeška za robotu chodzel. Cmava noc bula, jak še navraceľi. Prez jeden most jim trebalo prejsc, na chtorim aľe jeden voz stal zos uhľami pulni a za ňim dzira bula na mosce. Ňeščesce chcelo, že Jankó dziru ňeobačel i spadnul do vodi, kamaraci ho chceľi ratovac, pobehľi ku vodze, aľe ho ňikdze ňevidzeľi v jednim okamžeňu še zaľal.

Moiroe, N. Y. Tutejši krajan Füredi Menyhért, jak zos fabriki, v chtorej robel, po žeľezňičnich šinoch išol ku domu. Prave na take mesco prišol, kdze jedna žeľeznica mu vstreti prišla, druha aľe zos zadku. Jednej še vistupel, druhu aľe ňeobačel. Porvala ho za šati i pod koľesa ho strepala a na falatki potarhala. Našľi pri ňemu 41 dollare peňežoch, aľe žadneho pisma, i tak ňeznaju, či mal dakdze rodzinu, chtoru o tim smutnim osudu jeho upovedomic bi trebalo.

Trenton, N. J. V tutejšim mesce na Firth-Ave uľici salon trimal jeden krajan naš, Duch András. V minulich dňoch v noci vtrepal še mu jakiška zos okoličnoscami dobre poznati zlodzej do bivaňa, vilamal mu kassu, i vikradnul z ňej všicke peňeži v hotovich peňežoch viššej tišic dollaroch ai veľo zlatich vecoch. Poľicia doraz počala hľedac za živanom, a tak še vidzi, že je na šlidze zlodzejom, chtore vov společnosci mušeľi toto dobre vidarene vlamane spachac.[363]

Cleveland, O. Chirešni, abo baržej zlopovestni slovenski duchovni Furdák István vov 59-tim roku veku svojeho zomrel. Zos Oravi (Tersztena) pochadzal, v Ameriki uhroch na teľo prenasledoval, že zos cirkevnej obci uherskoslovenskej sv. Ladislava magyare mušeľi še odtarhnuc. Od teho času tim baržej stužel panslavistickim ideom, chtore po calej Ameriki medzi našima slov. krajanami rozširoval.

Mount Carmel, Pa. V tutejšim spolku B. Šerdca J. od davňejšich rokoch bul pokladňikom krajan Poremba András, chtori še na zle skutki oddal a chudobu spolkovu preňeviril. Jak še o ňevernosci jeho doznaľi, daľi ho ulapic zos poľiciu, kdze še priznal, že kolo dvatišic dollaroch vžal zos kassi, aľe še povinnuje jich prinavracic. Zavarľi ho do hareštu, ňiž nad ňim sud trimani budze.[364]

Carlisle, W. Va. V tutejšej New River Coal. Co. baňi veľki vibuch še stanul v minulich dňoch. V baňi običajňe kolo dvasto robotňikoch zviklo pracovac, teraz aľe upadla robota, ňerobeľi ľem jeden sto. Z tich dvacec mertve a veľo poraňene ostaľi pri vibuchu. Tamtim še podarilo uceknuc zos baňi. Do pevna je už ustanoveno, že medzi obetami vecej uherskich krajanoch jest, chtorich mena aľe doteraz še ešči ňeuverejňeľi.

Pittsburgh, Pa. V jednim tutejšim bľizkim ľešiku zastreľeneho našľi Bárczi Jánoša, zos Abaújskej pochadzajuceho krajana. Dva rani vidzeľi naňim, a poňevač doraz revolver ňeobačeľi pri ňemu, tak mišľeľi, že je obetu dajakeho mordarstva. Pozdňejši aľe našľi revolver i višlo na verch, že sam sebe život odebral preto, že bralta jeho ňechcela pristac na to, žebi ešči teho mešaca bulo otrimane jich vešeľe.

---

363 Naša Zastava. 1915, č. 14, s. 11.
364 Naša Zastava. 1915, č. 15, s. 7.

Princ Albert, Sask. Can. Szopkó István krajan na tutejšim kraju sebe jednu farmu kupel a spokojňe chcel gazdovac, kedbi mu buľi sušedzi pokoj daľi. Aľe ustavičnu klopotu mal vše s ňima, tak, že zunul prenasledovaňe i počal premišlac na tim, že prejdze dakdze indzej, takoj i pošol sebe nove mesco hľedac, jak aľe z tej drahi domu prišol, našol cale svojo gazdovstvo dočista virabovane, vikradnute. Oznamel to na poľicii, chtora doraz počala vihľedovac živanoch, aľe doteraz bez visledku.

Pittsburgh, Pa. Gajda József i Zilahi Imre krajaňi od davnejšeho času procivňikami buli. Teraz še jedneho dňa zešľi a počaľi še glajchac, vešľi do jednej karčmi i opiľi še na radosc svojeho udobreňa. Jak višľi von z karčmi Gajda vicahnul nož zos sari i preklal svojeho kamarata Zilaheho, chtoreho zos čežku ranu odvežľi do špitaľa, tam aľe o paru hodzini umar. Zilahi ženu i dzeci zochabel. Gajda Józsefa poľicia do hareštu zavarla. [365]

New Betlehem, Pa. Kis Mihály krajanovo male dzivčatko, jak še pri šparchece bavelo lapeľi še jej šatki, počalo ucekac, to plameň ešči baržej rozdulo. Matka jak dzecko v plameňoch obačela chcela ho ratovac, aľe darmo bulo, dzecko zomrelo, i ona sama še tak mocno popaľela, že dlukši čas chora budze. Ňeščesce ňikda samo ňechodzi, Kis Mihályova prave vtedi 400 dollare hotovich peňežoch mala pri sebe i tote jej zhoreľi.

Belt Line, O. Ňedaľeko tutejšeho žeľezňičneho štacionu na šinoch zabiteho našľi krajana Kollár Tamáša, 22 ročneho mladzenca. Ňeznac či samochcac skočel pod koľesa mašinovo, či ňezdobački ho mašina prešla.

Granite City, Ill. V jednej tutejšej karčme krajana Lakatosa še strašna vec stala. Jedneho večara v pozdňejšich hodzinoch štirmi zlodzeje zamaskirovane a ozbrojene še vtrepaľi a na domakoch revolvere vistreľujuce calu karčmu virabovaľi. Őri Sándor i Pap György krajaňi nasledkom kuľki, chtora jich trafela takoj zomreľi. Poľicia šmelich zlodzejoch hľeda.

Cleveland, O. Gergely László krajan za mlada ňebars znal gazdovac, potom na stare dňi ňemal aňi roboti, aňi z čeho žic i nad tim tak zufal, že sebe život chcel odebrac. Podrezal sebe šiju. Zos čežku ranu odvežľi ho do špitaľa, kdze ho doktore piľnuju. Ten isti dzeň še stalo v Clevelandze, že Pete János krajan na jednim visokim dome dah popravjal, i mušela še mu hlava zakrucic, spadnul na kameňe a tak mocno še potlukol, že čežko obstoji na živoce.

Bridgeport, Conn. Fúró János krajan na trotoaru pošlisknul še i tak ňesčešťivo spadnul, že sebe hlavu precal. Odvežľi ho do špitaľa, kdze mu ranu zaviľi, tak še vidzelo, že mu ňič ňebudze, naraz še mu v noci ňezdobrilo, i umar. Pevňe mozg mal strešeni, i to bula pričina šmerci jeho.

---

365 Naša Zastava. 1915, č. 16, s. 6.

Bridgeport, Conn. Timkó János, 57 ročni zos Abaújskej pochadzajici krajan v jednej baňi pri vibuchu nohu svoju utracel už davňejši. Od teho času, jakkoľvek mu inakši dobre išlo, predči stale smutni bul, a veľorazi spominal, že zunul život svoj. Doteľ to spominal, ňiž koňečňe to ai vipulňil, že sebe život odebral, s revolverom še zastreľel.[366]

Americki dar. Bombára Ferenc z Kristályfalva valušni mladzeňec, chtori ten čas v Amerike v mesce Donglas robi, 5 kor. 10 fillére poslal Spolku Červeneho Križa do Szepesófalu.

West Lodi, O. Jeden robotňik zos kamennej baňi menom Kis Sándor na ľehki spusob chcel ku peňežom dojsc i dal še na plane cesti. Z počatku ľem menše veci kradnul svojim spolurobotňikom, potom aľe še odvažel i na vekše veci, pošol na jednu opuščenu farmu i tam jednu samotnu ženska bohatu zamordoval. Jak potom tote veci, chtore tam naraboval chcel predac, ulapeľi ho. S tim še vihvaral, že to od jedneho amerikana dostal na to, žebi predal. Teraz bul trimani sud nad ňim, kdze ho na doživotni harešt odsudzeľi.

Crescent, O. Zos ungvarskej stoľici pochadzajici krajan Kitlyak József v tutejšim mescc ňeznac pre jaku pričinu sebe život odebral, zastreľel še. Zos čežku ranu odvežľi ho do špitaľa, aľe tam o paru hodzini zomrel, aňi ňeprišol ku sebe. Domaci jeho povedaľi, že ľem od rozumu mušel odejsc, bo od vecej dňoch vidno bulo naňim ňespokojnosc, a to, že še nazad scahnul calkom od obcovaňa s ľudzmi.

St. Louis, Ill. Jeden tutejši krajan mlinarski remešeľňik Jambrik Molnár Imre ňedaľeko svojeho bivaňa popravjal coška na stavoch mlina svojeho. Pri hučeňu vodi mušel ňeobačic, že chto idze mu za chribtom, mušel bic jakiška zlodzej, chtori ho zos zadku zahmaľel, tak mocno, že nasledkom rani na druhi dzeň zomrel.

Steelton, Ind. Sütő Gyula krajan rozlučel še zos svoju manželku, chtora s druhim človekom ho oklamala a s ňim žila na viru. Muž Sütő chcel ženu ku sebe nazad pribavic, pošol jedneho dňa ku ňej, ona aľe ňechcela s mužom isc. Ten už ozbrojeni bul, vicahnul revolver, i perše ženu zastreľel, potom sam še.

Carlisle, W. Va. V jednej tutejšej baňi v minulich dňoch še veľki vibuch stanul, pri chtorim dvasto robotňikom ostala draha ku ratovaňu zavarta. Poňevač na tim kraju i z našich krajanoch bulo daskeľa, obavac še možno, že i tote budu medzi obetami ňeščesca, doteraz aľe ešči bľižše spravi ňemame o vibuchu.

Mount Vernon, N. Y. Jedneho tutejšeho krajana Kovács Sándora pred sud dala postavic jeho vlastna žena zato, že jej ňechcel dac peňeži ku viplaceňu mľika, chtore potrebovala pre famiľiju. Richtar perše krasnim spusobom chcel nahvaric Kovácsa, žebi zos zarobku dostatečnu častku dal žeňe na viživnosc, jak aľe vidzel, že to je daremna vec odsudzel ho na tri mešace do trestneho domu,

366 Naša Zastava. 1915, č. 18, s. 10.

kdze primušeni budze robic, a z teho co zarobi povinnovati budze dac verchnosci pre vitrimaňe ženi svojej na tidzeň šesc dollare.[367]

Greensburg, Pa. Taľiaňi, chtore nam tutak v kraju dosc zarobku odbiraju, ňe ľem v Europi proci nam žura, a ňepraceľstvo chovaju, aľe ňezľudnosc jich i v Ameriki cerpic muša našo krajaňi. Bars često stoji vojna medzi tima taľianami a medzi našima ľudzmi. I minulich dňoch bulo tu take daco, pri tancu jedno dzivče Takács Júlia košik dala jednemu talianovi, potim aľe zos svojim uherskim frajirom daľej tancovala, nadtim še taľian rozhňeval a zos britvu dzivče poraňil. Našo krajaňi nadtim rozzloscene počaľi taľianoch vibijac zos chiži, tote aľe vicahľi revolvere i počaľi striľac. Pri temu Pavlik Adolfa krajana na šmerc a vecej druhich ľekčejši postriľaľi. Poľicia jich polapala a zavarla.

Bridgeport, Conn. Zos Abaújskej stoľici (Somodi) pochadzajicemu krajanovi Petróczy Vilmošovi zomrela mlada žena. Nad tim ňeščescom muž tak dešperoval, že zos dešperacii še oddal pijatiki. V takim stave vše hrožel každeho, že ho zastreľi, a to tak dluho išlo, ňiž ho sudu oznameľi, i potom ho do šaľeneho domu zavarľi. Praceľe jeho aľe ho chceľi ztamadzi višľebodzic, zadaľi prosbu ku sudu, kdze chceľi preukazaňe, že on zdraveho rozumu. Odvedľi ho vartaše na žeľezňici ku temu sudnemu pojednavaňu, aľe ňeščesťivi človek, jak na žeľezňici cestoval, viskočel von oblakom, tak chcel uceknuc pred sudom. Ňezabil še, ľem še mocno poraňil. Nasledkom teho ho odvedľi nazad do šaľeneho domu, zkadzi zaisce už čežši budze teraz za tim padom jeho višľebodzeňe.[368]

Trenton, N. J. Zos abaújskej obci Szikszó pochadzajici krajan Tóth József vjedno še zakrucoval kolo jedneho dzivčeca zos kamaratom Matyi Mihályom. Pri jednej zabave še poštrajtaľi i Tóth použil priľežitosci, žebi še svojeho konkurenta pozbuc mohol, zastreľel ho. Ňeodluha po mordarstve bul trimani sud nadňim, pri chtoremu ho na šmerc odsudzeľi a do elektrišneho stolka ho posadzeľi. Odsudzeneho krajana kaľvinski pop jeho Hamborszky Pál provadzel na popravne mesco.

So. Norwalk, Conn. Szerencsés Péter krajan do doktora še vibral na drahu, bo chori bul, aľe dlukši čas prešol, že še ňevracel domu. Fameľia to oznamela ai na poľicii, zkadzi o paru tiždňe prišol chir, že Szerencsésovo mertve celo našľi vov vodze East River. Že jakim spusobom zahinul, ňeznac, aľe poľicia tak mišľi, že ho ľem zabic mušel dachto, bo 42 dollare peňežoch mal pri sebe, jak z domu odešol, a v kešeňi mu ňenašľi ľem paru centi. Ženu zos troma dzecmi zochabel po sebe.

Wasson, Ill. Kévés András krajan pri tutejšej majni kolo vagonoch mal roboti. Jedneho dňa tak ňeščesťivo spadnul na šinoch., že jeden vagon mu obidva nohi odrezal.

---

367 Naša Zastava. 1915, č. 21, s. 8.
368 Naša Zastava. 1915, č. 22, s. 6.

Oakview, Colo. V tutejšej uhlovej majni Mentur Rezső krajan, jak uhľe kopal, spadla naňho z verchu jedna veľka skala, chtora ho na šmerc pripučela.

Stamford, Conn. Zos Boldogkóváralja pochadzajici krajan Zavodni András občekoval ženu svoju, chtora zos fabriki domu še vracic mala. Ňemohol ju aľe dočekac, pošol jej v streti. Draha jeho prez jeden električni most provadzela, na chtorim še podšpocel a spadnul do vodi, kdze še zaľal.

Detroit, Mich. Bölcsik Mihály krajana 12 ročni chlapec kupac še išol do vodi, tam aľe kurč mušel dostac od žimnej vodi i še zatopil.

Perth Amboy, N. J. Zos zempľinskej stoľici pochadzajici krajan Sulyovszky Ádam dlukši čas odlučeni žil od svojej ženi. Ten stav ho aľe bars trapel, na teľo, že i v rozume počal balamucic. V takim stave zastreľel ženu a sam do studňi skočel, kdze še na šmerc zabil. Dlukši čas še mušel na to sbirac, co dokazal, bo davňejši pisane ľisti našľi po ňim, na tich aľe tiž vidno bulo, že je ňe pri rozume.[369]

Scranton, Pa. V tutejšej uhľovej baňi nasledkom vibuchu dinamitu trinac robotňici umarľi a vecej bars čežko poraňene ostaľi. Jednemu meno Bilinszky Marcin, tamtich mena su ešči ňezname, aľe z vekšej častki su všicke našo krajaňi.

Toms Creeck, Va. Érsek Ignác krajan v tutejšej majni robel. Jedneho dňa, jak uhľe kopal, povala še nadňim zavaľela a skali uhľovo ho na šmerc potlukľi.

Bridgeport, Conn. Bedő Erzsébet krajanka do jedneho gavaľira bula zaľubena zos svoju kamaratku Mádi Idu. Z tej pričini še hňevala naňu a z jedneho revolvera pejcrazi vistreľela naňu, a zatim sama še zastreľela.

Cleveland, O. Zos Metzenzéfu pochadzajice ňemeckeho jazika krajaňi jeden spolek maju v Clevelandze pod prezešstvom Kundtz Tivadara, udove viboru su Giusz Ferdinánd, Wagner János i Friedl János. Ten spolek už na dva zavodi usporadal sbirku na podporovaňe metzenzefskich gdovoch a širotoch vojenskich, perširaz štiritišic koruni, na druhi zavod šesctišic koruni poslaľi na ten dobrotľivi ciľ. Učinek jich šľechetni sam še chvali.

Panama, W. Va. V tutejšej uhľovej baňi v minulich dňoch veľki vibuch še stanul, chtorej obetu veľo z našich krajanoch še staľi. Podčas vibuchu 405 robotňikoch bulo v šachtoch, aľe trinac mertve ostaľi, mertvoli jich povicahovaľi, tamtim všickim podarelo še uceknuc. Vekša častka z ňich su slovjaci uherske, tamte magyare.

Bayone, N. J. Szikora György zos Úszpeklén (Sáros) pochadzajici, ku našej košickej diecezi prisluchajici kňež, duchovni tutejšej farnosci slovenskej sv. Jozefa, po vecej mešačnej chorosci harla zomrel. 36 ročni bul. Na pohrebe pritomne buľi Biskorovány József gutenbergski, Haitinger Imre passaicki, i Vlossák Ferenc south betlehemske pľebaňi.

---

369 Naša Zastava. 1915, č. 25, s. 9.

Cleveland, O. Pri tutejšemu BrooklynBrighton mosce zlamalo še jedno roštovaňe zos robotňikami, chtore pri popravjaňu mosta roboti maľi. Zos jedenac robotňikoch jeden zomrel, štvero šmerteľňe, tamte ľekčejši poraňene ostaľi. Z vekšej častki všicke robotňici našo krajaňi buľi, jak tamejše novinki pišu.

So. Bend, Ind. Böszöri András krajan dlukši čas vov veľkej zvadze žil zos svoju ženu, chtora mu braňela od paľenki. Jedneho dňa, jak zaš pijani išol zos karčmi, pošla mu v streti, počaľi še vadzic, žena medzi tim vicahla z kešeňi revolver i streľela na muža, chtori zos čežku ranu spadnul. Odvežľi ho do špitaľa, ženu aľe poľicia zavarla.[370]

Cokedale, Colo. V tutejšich uhľovich majnoch jedno za druhim dva ňeščesca še staľi v najbľižšich časoch. Jedneho obetu ostal krajan Kukely Mihály, chtoreho jedna veľka skala pripučela, aľe nahľe prišla pomoc i tak ho spolurobotňici viratovaľi, že jakkolvek dluhi čas chorlel vov špitaľu predči še na živoce obstal. Druhu obetu bul Hermán József krajan, 17 ročni mladzenec, chtori vjedno zos svoju matku robel v majnoch, jak še naňich povala zavaľela. Sina na šmerc zabilo, matka ľem poraňena ostala.

Bridgeport, Conn. Metrik József zos abaújskej obci Vilmány pochadzajici krajan jedneho dňa, jak zos karčmi kus napiti domu prišol, spadnul zos garadičoch, tak ňeščesťľivo, že sebe vcalkom hlavu potrepal. Odvežľi ho do St. Vincent špitaľa, tu aľe pri všickej piľnosci, vov ucerpenich ranoch, o paru dňi zomrel.

Cleveland, O. Krasni priklad laski ku vlasťi daľi krajaňi Dudás Vince i jeho manželka, chtori svoj dom vov starim kraju ľežici v cene 24 tišic korunoch pre široti a gdovi vov vojňe spadnutich našich vojakoch darovaľi. Zasluža, žebi pre ten šľechetni skutek pred calim švetom pochvalu dostaľi, okrem tej veľkej vinahradi, chtora še jim pevňe od Pana Boha ujdze, za jich dobre šerdco.

Leechburg, Pa. Becze András krajan dlukši čas plani život vedol, malo kedy bul trižbi. Naturalna vec, že pijanstvo ňikeho ňeprivedlo ešči ku dobremu, tak ai jeho ponuknul v takim stave ďabol na mordarstvo, chtoreho še dopuščel, ked svojeho kamarata Hudák Andráša zos pijanej zvadi zastreľel. Mordara poľicia ulapela. Po zabitim krajanovi gdova zos šesc drobnima dzecmi ostala.

Nettleton, Pa. Tóth István v tutejšej uhľovej majni pracoval, ked tote dňi pri roboce še s ňim ňeščesce stalo. Povala v jednej šachti spadla na ňeho. Jak kamaraci ku ňemu došľi, a ho z popod uhľoch vikopaľi, na vtedi už mertvi bul.

Rahvay, N. J. Lörincz Lajos drični, ušilovni a trižbeho života krajan tutejši. jak prez žeľezňične šini prechadzal še podšpocel a nohu uražel; ňevladal naskoro stanuc zos žemi, pribehla jedna mašina, chtora ho na šmerc zabila.

---

370 Naša Zastava. 1915, č. 26, s. 9.

Kaiser, Pa. Nad krajanom 28 ročnim Horváth Mihályom še v tutejšej majni povala zavaľela a ho na šmerc pripučela.[371]

Obešel še. Knapik Drabisin András, 60 ročni gazda, mladši richtar obci Szulin s čežku choroscu prišol z Ameriki do kraju. Ňijak še ňemohol vihojic, a nad tim še na teľo rozhorčel, že 7-eho julia še obešel i umar.

Brooklyn, N. Y. Vov fameľii jedneho tutejšeho krajana Szalétray Józsefa bars tragični pad še stanul. Jak teraz jedneho dňa všicke pri stoľe šedzeľi 16 ročni mladši Szalétray József vicahnul revolver a streľel na mladšeho brata svojeho 10 ročneho Arthura, chtori od kuľki trafeni mertvi spadnul. Že z jakej pričini še to stalo, ňichto ňezna, pevňe ľem zos ľehkomišelnej zabavi, pre chtoru teraz ňemolňe harešt čeka mladzenca rozkošneho.

Alliance, O. Pri tutejšich krajanoch v minulich dňoch še ukazal jeden ňeznami človek, chtori po uherski i po slovenski hutorel, a za John Smitha še vidal, s tim, že robotňikoch hľeda ku budovaňu jednej drahi. Bars veľku placu obecal, a na drahu zadavki bral od ľudzi po jedenac dollare od jedneho. I našľi še ľehkoverice krajaňi, chtore mu viššej 2000 dollaroch tich zadavkoch nadavaľi, Smith jich ai posadzel na žeľezňicu, a na draže prepadnul, zmiznul dzeška. Pri najbľižšim štacioňe zešľi, oznameľi poľicii totu vec, aľe švindlera vinajsc ňemohľi.

Syracuse, N. Y. Jednej tutejšej amerikanskej fameľii mali chlapčik tri ročni spadnul do vodi i tak še zaľal, že mertve celo jeho vinajsc ňemohľi aňi po vecej dňovim hľedaňu. Verchnosc na prosbu rodičoch uridzela, žebi do vodi dinamit ruceľi, tak še vidostaňe mertvola dzecka na hore. Jak dinamit aľe ku vodze ňešľi, ten jakoška vipadnul ľudzom z rukoch, i vibuchnul, tak strašňe, že šidzem ľudzi duškom umarľi, šidzemnac aľe čežko poraňene ostaľi, medzi tima i trojmi z našich krajanoch, chtorich mena aľe ňestoja napisane v amerikanskich novinkoch.

Bridgeport, Conn. Na tutejšej žeľezňici jedna mašina prešla krajanku Usztics Annu 17 ročne mlade dzivče. Ľem nasledujica mašina obačela ňeščesce, jak potarhane falatki mertvoli vidzela ľežic kolo šinoch. Poľicia višledzila, že dzivče pevňe zos ľubestnich pričinoch sebe život odebrala.

South Norwalk, Conn. Jeden tutejši cimermanski majster Katona Ferencz testament zrobel zos svoju ženu ešči za zdravja, že co še ma stanuc zos jeho chudobu, kedbi zomrel. Ten testament aľe planemu sinovi Katona Ferencza, Lászlóvi ňijak ňepačel, tak že še vihrožoval na otca i na matku. Jedneho dňa revolver obačel pri ňemu otcec, chtori mu z rukoch vitarchnuc chcel, pri temu revolver vistreľel vecejrazi a otca zos troma kuľkami poraňeneho odvežľi do špitaľa, tam aľe na druhi dzeň nasledkom ranoch zomrel. Sina poľicia do hareštu dala.

371 Naša Zastava. 1915, č. 29, s. 8.

Trenton, N. J. Zos abaujskej pochadzajici krajan Vécsei János pre ňešľechetni skutek nad jednim dzeckom spachanim odsudzeni ostal na tricec ročni harešt. Zadal apellaciu proci temu, tota aľe teraz nazad prišla potverdzena, tehdi harešt takoj započac mušel.

Cleveland, O. Jeden tutejši krajan Herman Tivadar pri roboce utracel oko jedno. Zapravocel kompaňiu, dluho še cahal process, ňiž teraz na ostatňej inštancii sud mu za jedno oko 20 tišic dollare prisudzel.[372]

Lorain, O. Molnár István krajan vov tutejšej ociľovej tabriki pracoval. Za jeden čas na šľebodze bul pre chorosc svoju. Zatim zaš stanul do roboti, aľe hňed v perši dzeň še mu ňezdobrilo a mertvi spadnul pri roboce. Davňejša serdečna chorosc zrobela koňec jeho životu.

Sharon, Pa. Jedneho tutejšeho krajana Friedler Jánoša zlodzejske muriňi napadľi a odebraľi mu hodzinku, perscinki zos paľcoch ai všicke peňeži, chtore pri sebe mal. Friedler jich oznamel na poľicii, chtorej še podarilo všickich zlodzejoch ulapic.

Cleveland, O. Už cali rok prešol od teho času, že vov calim štace Ohio veľki baňasski štrajk panuje. Teraz po dluhim pojednavaňu podarilo še pokoj uzavrec obidvom strankom. Baňasske kompaňie puldruha miľiona dollaroch placeľi vov strajkovich podporoch strajkujicim robotňikom, prez cali čas ňiž ňerobeľi, a tota škoda, chtoru majiteľe majnoch maju zato, že jim majni staľi na štiracec miľioni dollare šacuju. Teraz majni ohiovske všicke otvorene budu.

Rockland, Colo. V tutejšej majni v minulim čaše vibuch še stanul, pri chtoremu dvojmi robotňici život utraceľi, dvojmi aľe šmertelňe poraňene ostaľi. Ňeščesce prave našich dvoch krajanoch trafilo, jeden Grecs Mihály zos Tócsaba pochadza, druhi Spak Mihály zempľinčan, obidvojo zomreľi. Tamte dvojmi poraňene poľaci buľi.

Akron, O. Teplanski Pál, 22 ročni mladzeňec v minulich dňoch prez dlukši čas samotu hľedal a vše zarmuceni chodzel. Tak še vidzelo, jak kedbi vov rozume bul počal bludzic. V takim stave jedneho dňa ho zastreľeneho našľi, pri ňemu ľežici revolver švedčel, že sebe život sam odebral.

Allentown, Pa. Vicena György krajan vov ustavičnej pijatiki mučel ženu, doteľ, ňiž ho zochabela a ucekla. Nadtim potom še na teľo rozžaľel, že sebe život odebral, jak doktore ustanoveľi, tiž vov pijanim stave.

Cleveland, O. Zakel Tamás i Hoffer Márton krajaňi v jedno še zabavjaľi vov karčme, tak dluho piľi, ňiž rozum ztraceľi, a jak še to už običajňe stava, perše do zvadi, potom do bitki še daľi. Tak, že cala karčma še dala do bitki. Hoffer medzitim vistreľel zos revolvera, chtori sice ňeporaňel ňikeho, aľe v tim istim okamžeňu Zakel zomgľel a spadnul na žem. Hoffer še zľeknul, že kamarata

372 Naša Zastava. 1915, č. 30, s. 9.

svojeho zastreľel, obracel revolver na sebe i na šerdcu trafeni mertvi ostal. Tiž ľem paľenka ho o život priňesla.[373]

Roebling, N. J. Tutejše uherske robotňici jeden novi spolek založeľi, chtoreho zastavi pošvicanka bula v minulich dňoch trimana zos veľkima slavnoscami. Na slavnosti, chtora vov katholickim kosceľe še započala, pritomne buľi všicke okoľične spolki bez rozdziľu nabožensta, chtorich hlavi, jakožto Horvát Lőrinc katholicki a Koroc Géza kaľvinski duchovni krasne reče trimaľi.

Scranton, Pa. Tutejše a okoličnе krajaňi našo z vekšej stranki do banki Blau Adolfa žida skladaľi svojo peňeži. Tota banka ostatni čas počala slabnuc, jak še o tim ľudze doznaľi, začaľi všicke svojo vkladi vibirac. Blau jeden čas placel, o paru dňi aľe naraz kamforom ostal, to jest uceknul. Poľicia dala banku zavrec, zrobela rachunek a ustanovila, že vkladi obšahuju kolo pul miľiona dollaroch, na tote aľe najviššej ked polovica jest chudobi vov kaucii Blau Adolfovej ai vov jeho dome. Tak čuc, že Blau še zastreľel, aľe i to hutora, že ľem prevesc chce poľiciu, žebi ho ňehľedaľi.

Pittsburg, Pa. Gojda József krajan od davna bul procivňikom kamarata svojeho Zilahi Imreho. Raz še stretľi v jednej karčmi, kdze še obidvojo podkurażeľi, potom še do bitki lapeľi, v chtorej Gojda zos jednim nožom poklal Zilaheho, tak, že ten o paru dňi zomrel. Teraz bul trimani sud nad Gojda Józsefom, pri chtorim za vinneho bul vihlašeni a na dvacec ročni harešt odsudzeni.

Detroit, Mich. Kutor Károly krajan ňeporadni život provadzel, pil, zarobek premarňoval, ňe ľem do domu ňič ňevladal poslac, aľe aňi svoj burd zaplacic. Teho nasledek bul, že ho domašni gazda virucel zos burdu, nadtim še Kutor zarmucel, počal ešči baržej pic, tak že až od rozumu odchadzal, i jedneho dňa zos revolverom še zastreľel. V starim kraju ženu zos štiroma dzecmi zochabel.

So. Bethlehem, Pa. Tutejše krajaňi ku podporovaňu gdovoch a širotoch vov vojňe spadnutich herdinoch našich už na tri zavodi sbirku zaprovadzeľi, nasledkom ostatňej sbirki 6500 koruni poslaľi do ministeriumu našeho zos krasnim ľistom, v chtorim obecuju, že svojim vlasteneckim povinnoscom i zos Ameriki zodpovedac chceju zos calu oduševňenoscu.

Sharpsville, Pa. Károsi Ferenc, 21 ročni krajan zos Zempľinskej pochadzajici, jak na uľici išol, še mu ňezdobrilo, spadnul. Jak ho do špitaľa odvežľi, ešči pri pameci bul, potom aľe o paru hodzini zomrel.[374]

Cleveland, O. Jeden tutejši krajan. Fügédi Pál karčmar vonkoncom chel automobil mac a še paradzic. Vuľa jeho še ai vipelňila, ľemže na jeho ňeščesce. Perši dzeň, jak višol zos svoju fameľiu na automobiľe, sin jeho mašiňista provadzel mašinu, chtoru pozdňejši otcec odebral, aľe mašina naraz še zopsula, to Fü-

373 Naša Zastava. 1915, č. 32, s. 15.
374 Naša Zastava. 1915, č. 33, s. 9

gedeho tak zabalamucelo, že skrucel korbu, auto spadnul do jarku, prevracel še, všicke vipadľi zos koča, chtori ňeščestľivim spusobom prave na Fügedeho še zvaľel a ho na šmerc pripučel. I tamte šedzace tiž ľekčejši poraňene ostaľi.

Youngstown, O. Horváth Mihály krajan vov pijanim stave še povadzel zos ženu, streľel naňu zos revolvera a zatim streľel na sebe i doraz umar. Tota tragedia še vov kuchňi krajanki Spitko Sándorovej stanula.

Cleveland, O. Kádár Ferenc krajan še chcel rozlučic zos svoju ženu. Už zadaľi process, aľe na dzecoch še ňeznaľi pojednac, bo jedneho šesc ročneho chlapca maľi, chtoreho obidva stranki skerz sud sebe vidac zadaľi. V tej zaľežitosti pošol jedneho dňa Kádár ku svojej žeňe, chtora indzej bivala, nad totu vecu še poštrajtaľi, v tim vibral Kádár revolver a streľel na ženu, chtora čežko poraňena na žem spadla. Kádár tak mišľel, že takoj umarla, streľel druhiraz na sebe a na šmerc še trafel. Ženu zos ranu odvežľi do špitaľa.

Cleveland, O. Klincsák Ede krajan do mesta išol kupovac prez jeden ľešik, jak naraz trojmi živaňi ho napadľi, privjazaľi ho ku jednemu stromu i calkom ho virabovaľi. Jedno dzešec ročne dzivče vidzelo to z daľeka, pobehlo ku poľicii, oznamilo to, na to poľicmani skoro še daľi do hľedaňa i podarilo še jim zlodzejoch ulapic a do hareštu zavrec.

Buckeye, O. Jedno dzevec ročne dzivčatko našeho krajana Venglarcsik Jánoša jak na uľici išla, chcela prejsc na druhu stranu, jak naraz pribehnul jeden auto, chtoremu še vistupic ňevladala, a ju prešol. Tak čežke rani dostala, že ľedvo obstoji na živoce. Šofőr automobilu tiž krajan, Kaleta János bul. Poľicia ho zotrimala.[375]

Cleveland, O. Kocsis Ferenc krajan, chtori pri tutejšej žeľezňici bul za baktera, v minulich dňoch nočnu službu mal. Zaspal na šinoch, prišla žeľezňica, i ho na šmerc prešla.

Cincinnati, O. Vov stredňej Ameriki v minulim mešacu strašna povetrica panovala, chtorej obetu veľo sto ľudze še stanuľi. V samim mesce Cincinnati kolo 36 osobi zomreľi. Povihrica cale domi povivracala, šifi utopila, žeľezňice zos šinoch jak pirko zdula.

Bedford, O. Mateja József krajan od dlukšeho času pil, zato s ňim žena žic ňechcela. Raz še posbiral po ňu, že ju ešči raz nahvari, žebi še vracela domu. Aľe toto nahvaraňe ňemalo visladku, nad tim še Mateja tak rozzlosnul, že vicahnul revolver, streľel na ženu, chtoru čežko poraňel, potom na sebe obracel revolver, s tim už ľepši trafel, bo o paru minuti po streľeňu zomrel.

Cleveland, O. V minulim čaše jedneho jedineho dňa bars veľo ňehodoch še stalo zos našima krajanami v Clevelandze. Filip Lajošovo dzecko na uľici jeden automobil prešol. Szobi Antal krajan, jak zchadzal zos električneho vago-

375 Naša Zastava. 1915, č. 35, s. 8.

na, zavadzel še mu gerok do voza, chtori ho da na dvasto metre cahal za sebu, a tak mocno ho potluk, že ho pul mertveho odvežľi do špitaľa. Halier Jánoša tiž jeden čežki nakladni voz prešol, a Petio János krajan, jak na bicikľoch išol, zderil še s druhim, spadnul a ruku sebe zlamal i inakši še bars čežko poraňil. Ütő Árpád tiž teho isteho dňa na automobile išol zos ženu svoju, zderiľi še s druhim autom, obidvojo še bars čežko poraňiľi.

Red Jackett, W. Va. Kurucz Sándor 18 ročni mladzeňec v tutejšej uhľovej baňi pri motorovich vagonoch končel službu. Jedneho dňa prave provadzel motor, jak mu vstreti prišol jeden ošľebodzeni vagon z visok a zos bars veľku richloscu, ňevladal še mu vistupic, aňi uceknuc, motor zos vagonom še zderiľi a uboheho Kurucza tak mocno pokaličeneho vicahľi z popod rumoch vagona, že o paru hodzini pozdňejši zomrel.

Cleveland, O. Jedna stara gdova krajanka Szopko Zsuzsanna, sama bivala vov bivaňu. Jedneho dňa prišol ku ňej jeden amerikan, chtori ju bez slova uderel, tak, že duškom spadla. Na ščesce o paru minuti prišla do bivaňa jej vnučka Farkas Mária zos svojim malim dzivčatkom, jak zbujňika obačela, vicahla revolver, a prave vtedi jak prez oblak viskočic chcel, streľela za ňim. Trafila ho na pľecu i spadnul. Poľicia ho ulapela a do hareštu zavarla.

Coshocton, O. Tömör Márton, 40 ročni krajan a Szabó János, 30 ročni pri tutejšej žeľezňici na štreki robeľi, jak jeden richlovlak pribehnul, chtori oni ňeobačeľi a obidvoch na šmerc prešlo.

Columbus, O. Borsos Istvánova žena od preplužeňa vov veľkej fabrickej roboti, na nervoch še pochorela, tak, že i v rozume počala balamucic. V takim stave jedneho dňa zos revolverom še zastreľela.[376]

Ministerski rozkaz vnuterneho ministeriumu pod nr. 4139. o amerikanskim Spolku «Gr. kath. Sojedenenija». Uradne novinki viššej menovaneho gr. kath. spolki «Amerikanski Russki Viestnik» vov jednim svojim numeru taku žadosc vipisal, že radzi bi buľi, kedbi moskaľe vihraľi vojnu. Z tej pričini tote novinki vikazane ostaľi zos Uherskej krajini, na pošce, na žeľezňici jich pošilac ňešľebodno. Pravidla menovaneho spolku predpisuju, žebi assekuracionalne summi, chtore še v Uherskej krajini maju viplacic pittsburgskemu konzulatu viplaceľi. Vudcove spolku aľe ustanoveľi, že podčas vojni tote summi viplacac ňebudu, bo že teraz pošilaňe peňežoch je ňebezpečne. Tota summa, chtoru viplacic maľi, urobi doteraz kolo 30 tišic dollare. Poňevač spolek, jakkoľvek od konzulatu vecejraz osloveni bul, peňeži viplacic ňechce, potrebno je, žebi skerz konzulatu process zadal proci spolku. Preto oslovuju še všicke interessovane udove menovaneho spolku, žebi še čim skorej oznameľi pri orsackemu, abo pri mescickem u polgármeštrovi, a tam podpisaľi pelnomocenstvo na process, chtori skerz orsackeho abo polgarmeštra ma bic potverdzeni pred dvoma šved-

376 Naša Zastava. 1915, č. 38, s. 8.

kami, a potom ku peštčanskemu konzulatu poslani a tiž potverdzeni. Patrične udove skerz toto oznameňe žadneho keľčiku znašac ňebudu.[377]

Erie, O. V minulich dňoch prez pul Ameriki strašna povetrica prešla, chtora obzvlaštňe od štatu Illinois až ku New - Yorku strašňe veľku škodu narobela. Ľem v samim mesce Erie tak veľki viter, jak ai viľata voda bľizko jeden sto obeti ľudskich životoch zapričiňela a vecej tišic fameľie vcalkom naňič prišľi. Medzi obetami bohužaľ vecej ai z našich krajanoch še nachadzaju.

New-York, N. Y. V tutejšich fabrikoch, chtore municiu hotuju do vojni, vibuchnul strajk, chtori še širi i daľej a caha še ai do mesta Bridgeport, kdze obzvlaštňe našo krajaňi vodza predek vov štrajku, teraz isce spravedľivim, žebi zastaveľi i zos svojej stranki fabrikovaňe municii a s tim prostredek provadzena vojni a dalšeho hubeňa ľudskich životoch.

Chicago, Ill. Už sme spomľi, že v tutejšim mesce trimaľi robotňici viľet na šife Eastland, chtora še na more zatopela a vecej jak tišic obeti životoch ľudskich na ňivoč priňesla. Medzi obetami doteraz nasledujice mena našich krajanoch še nachadzaju: Pataki József mašinista, Aczél Vilmos, Paulovics József ai cala fameľia Andruvicsovsi zos Ruttkoch.

New-York, N. Y. Bogdány József tutejši krajan v ostatňim čaše veľo utracel na svojim podejmaňu pre zle obchodne pomeri. To na teľo vžal ku šerdcu, že až i život zunul, a jedneho dňa zavar še do chiži, otvorel gasovo pipi, i gas ho zadušel. Mertveho ho našľi na rano.

Bens, Creek, Pa. Gyure János krajan zos jednim kamaratom popravjal povalu v tutejšej uhľovej baňi. Pri temu še povala zavaľela a uhľe ho prisipaľi. Jak kamarat jeho privolal tam tich robotnikoch, žebi ho zos společnu pracu vikopaľi, to še jim ai podarelo, aľe na vtedi už ňebulo v ňim života.[378]

Cleveland, O. Kapel János krajan pri budovaňu jedneho tutejšeho domu na štoku robel. Jakkoľvek ho paľir upozorňoval, žebi pri prekročovaňu jednej hredi pozor daval, predči še podšpocel a tak ňeščestľivo spadnul, že na poli mertveho ho posbiraľi a do špitaľa odvežľi.

Cristopher, Ill. V jednej tutejšej uhľovej baňi uhľovi plin vibuchnul, pri temu vecej robotňici mertve zostaľi, ošem šmerteľňe raňenich vžaľi do špitaľoch a jedenac čežke rani obšahľi. Medzi mertvima jeden z našich krajanoch še nachadza Takács Gyula. Medzi raňenima jeden zos zempľinskej obci Rad pochadzajici krajan Gergely János zos sinom tiž Jánošom. V čas ňeščesca 500 majneroch bulo v baňi, aľe poňevač vecej vichodoch jest, podarelo še jim viratovac pred strašnim ohňom.

---

377 Naša Zastava. 1915, č. 38, s. 9.
378 Naša Zastava. 1915, č. 39, s. 8.

Cleveland, O. Teichman Sándor, zos Uherskej pochadzajici žid prave teraz še višľebodzel zos hareštu, kdze pre kradež šedzel. V ten isti dzeň jak ho vipuščeľi, vlamal še do jedneho skľepu, aľe ho nadparľi a po dluhim dohaňaňu ho ulapeľi i zaš do hareštu daľi. Naturalna vec, že vov angľickich novinkoch jak magyara živana ho opisuju.

New-York, N. Y. Tutejši austriackouherski konzul, zos Prešova pochadzajici Nuber Sándor oduševňene osloveňe vidal ku krajanom americkim, žebi svojich šarišskich rodakoch, chtore podčas vojni teraz o svoju chudobu prišľi, všemožňe každi američan podporoval. Na osloveňe veľo krajanoch znameňite milodari poslaľi ku konzulovi.

Massena, N. Y. V tutejšej fabriki na municiu bars veľo krajanoch robi. Z tich tišic robotňici do štrajku stupeľi pod heslom, že oni ňebudu robic v takej fabriki, chtora proci jich vlasťi a krajini municiu fabrikuje. Sheriff až vojsko vikomandiroval proci štrajkujucim, a zos vudcoch trinac zotrimala poľicia. Robota še aľe zato zastavela, aňi ňit vihľedu, žebi še štrajkujuce do praci daľi.

Cleveland, O. Nagy János tutejši kupec krajan, od dlukšeho času chori bul, pevňe v tej chorosci i v rozume pochibnul a vecejrazi chcel sebe život odebrac. Pozor davaľi naňho, aľe jedneho dňa, jak ho z oka spuščeľi, še zastreľel.[379]

Studa, Pa. Simon János krajan jakichška hoscoch zdibal na draže, chtorich tak z daľeka poznal, aľe bľižše okoľičnosce jejich ňeznal, aňi to, jak jich meno, aňi že zkadzi su. Popitaľi še hosce tote, žebi jich Simon prenocoval, co dobroserdečni človek ai urobel. Lemže hosce v noci posbiraľi všicko co draheho bulo v dome a bez odproščeňa ucekľi. Poľicia jich hľeda.

Cleveland, O. Michilicz Károly krajan obetu še stal jakimši švindlerom vibitim. Prišol zos sušedneho mesta do Clevelandu kupovac coška. Jak zešol zos žeľezňici, postaveľi še pred ňim dvojmi chlopi a pitaľi od ňeho legitimacie. On viňal pugiľar v chtorim svojo pisma mal, i poukazoval jim, že jak še vola, že je robotňik, že kupovac prišol, tote ho šumňe visluchaľi, i potom mu oddaľi pugilar a pošľi. Až jak na falatek bul od ňich, prišlo mu do mišľi opatric peňeži, či z ňich ňechibi daco. I obačel, že peňežoch ňit, na vtedi aľe živanom už ňebulo šlidu. Poľicia jich hľeda.

Passaic, N. Y. Gross Vilmos z Uherskej pochadzajici amerikanski bankar veľke peňeži viludzel od našich krajanoch, peňeži ukradnul a uceknul. Poľicia ho ulapela v Galvestoňe, tam ho do hareštu zavarľi, kdze še na mreže obešil i umar. Peňežom kervačnim koňec!

Cleveland, O. Fekete Albert krajan v tutejšej fabriki žeľezňičnej kompaňii Erie robel. Pri roboce zos ňedopaternosci fabrickeho direktora otvorela še jedna damfova pipa, chtorej para Fekete Alberta do ucha trafela, tak, že na toto ucho

379 Naša Zastava. 1915, č. 40, s. 7.

ohluchnul. Teraz zapravocel kompaňiu, chtoru sud na dzešec tišic dollare odsudzel.

Newark, N. J. Zos abaújskej obci Felsőgagy pochadzajici krajan Lipóczki József od jedneho času v rozume balamucel. V takim stave ho jedneho rana v chiži svojej zastreľeneho našľi.

Detroit, Mich. V tutejšej Zug Island fabriki Papp Lajos krajan pri parovemu perľiku pracoval. Jedneho dňa še coška na mašiňe popsulo, perľik spadnul z veľkej visokosci a bidneho Papp Lajoša na šmerc zabil.

Cleveland, O. Kirchner Mátyás gömörski krajan karčmu trime v tutejšim mesce. Jedneho večara, jak už zavirac mal, vtrepaľi še pomaskirovane zlodzeje do karčmi a zos striľaňom prestrašeľi domakoch, zahašeľi lampi a počaľi kradnuc, rabovac co jim do ruk padlo. I domašne striľaľi, pevňe dachtoreho zos živanoch i trafeľi, aľe po veľkej vojňe všicke zlodzeje ucekľi. Ľem daskeľa veci, kalap, falatek zos šatoch, jednu topanku, i jedno pismo ztraceľi. Zatim jich ozdaj poľicia vihľeda. Domašnim v karčme aňi jednemu še ňič ňestalo, jakkoľvek do scenoch najmeňej pejdzešat kuľki trafeľi.[380]

Cleveland, O. Dombi Gábor krajan dlukši čas gdovcom bul, teraz jak starši človek ožeňel še, aľe plano žil zos ženu, bez prestaňa pil, tak, že mu žena ňeodluha vidala drahu, i ho odehnala od svojeho domu. Nad tim še Dombi pohňeval, i jedneho večara zos revolverom ozbrojeni pošol ku domu svojej ženi, počal striľac, aľe zamiľel oblak, druhe ženi postriľal. Poľicia naskoro ho ulapela a do hareštu zavarla. Poraňene ženi ňeodluha še vizdravja.

Cleveland, O. Béres Mihálya dvanacročni chlapec labdi še bavel zos dzecmi. Pritemu jeden chlapec ho zos labdovim kulikom tak ňeščestľivo po slichoch trafel ňechcaci, z ňezdobački, že mali Béres János zabiti spadnul na žem. Mertveho ho ku rodičom priňešľi.

South-Bend, O. Angľia viposlala svojich agentoch i po Ameriki, žebi sbiraľi podpisi na angľicku krajinsku požičku 500 miľion dollaroch. V tutejšim mesce še tiž zjaveľi agenci, aľe jich drični tutejši kathoľicki pľeban Várlaky Sándor vikurel. Perše vericim svojim kazal, žebi agentom ňešedľi na ľep, potom i sami farňici še obrušiľi na ňich a jich zos mesta vihnaľi. To je toto mesto, kdze na uhersku krajinsku vojnovu požičku, naj vecej peňežoch še nasbiralo.

Johnstown, Pa. V tutejšej baňi še vibuch stanul, pri chtoremu vecej jak dvacec robotňikoch zahinulo. Medzi tima ai jeden krajan menom Báldi Imre, 25 ročni mladzeňec.

Youngstown, O. Veľku konšternaciu zapričinel v minulim mešacu ten chir, že tutejši kathoľicki pľeban Marczinkó József svojich farňikoch zochabic chce. Marczinkó na tutejšej fari bars obľubeni bul, a veľo krasneho fundoval. Chir tento

380 Naša Zastava. 1915, č. 41, s. 7.

še ňeodluha za spravni preukazal, a Marczinkó pľeban še takoj ai odebral od svojich farňikoch, chtorich ľem jedno ceši, že nastupca predešleho pľebana jejich tiž drični, energični, a bars pracoviti duchovni Kovács Lajos zos Passaic budze.

Cleveland, O. Lasturka Istvánova ai Medovics Jánošova chudobne ženi tutejše pošľi na žeľezňične šini sbirac uhľe, zos vagonoch pospadane. Pravda, že to ňe je dovoľeno, bo tote uhľe i sama žeľezňica dava sbrac, aľe predči veľka ňemiloserdnosc je, ked o bilim dňu žeľezňični detektiv ňe žebi jich bul polapal, aľe na obidva bidne ženi zos revolvera striľal. Ščesce, že jich ňe na šmerc, aľe ľem zos ľekčejšima ranami trafel. Poľicia rabiatneho detektiva ulapela a do hareštu zavarla.

Cuyahoga, O. Kiss Kálmánuv šidzem ročni chlapčik šednul do jednoho čolnoka, chtori pri vodze Cuyahoga stal prazdni i tam še na vodze zabavjal. Prišľi ku ňemu i vecej dzeci, chtore aľe ňespokojne buľi v čolnoku, prevracel še, dzeci pospadaľi do vodi, tamtich virutovaľi naskoro pribehnute ľudze, mali Kiss Jenő še aľe zatopel.[381]

Charleston, O. Tutejši krajan Urbán Imre obetu še stal vecejraz opakovaneho švindlerstva, chtoremu už vecej z našich ňepozornich krajanoch na ľep šedľi. Jak teraz jedneho dňa do Clevelandu išol a zos žeľezňici zešol, dvojmi ňezname ľudze še ku ňemu prikmotraľi i še ho povipitovaľi všicko, co chceľi. On mesto teho, žebi pozorni bul, viľabdal všicko, kdze idze, naco idze, keľo peňeži ma atd. ostatek sebe už mišľic možeme. O chviľku ho ochabeľi, a jeden zos švindlerskej bandi (treci, chtori skriti bul) preľecel pred Urbánom i ztracel pred ňim pugilar. Urbán ho dzvihnul, tamte švindlere na to pribehľi ku ňemu, prepatreľi i jeho pugilar, potom mu ho nazad daľi, aľe jak še pozdňejši obačel a pugiľar opatrel, ten zos novinkovima papirami bul viphati, a peňeži jeho dobre švindlere ukradľi.

Pittsburgh, Pa. Takács István krajan svoju fameľiu do Clevelandu poslal ku jednej rodziňe, chtoreho adressu aľe sebe zapomnul naznačic. Za fameľiu, o paru dňi pozdňejši i on sam mal odejsc. Jak aľe do Clevelandu prišol, prez cali tidzeň hľedal svojich, ňiž koňečňe še oznamel na poľicii, z chtorej pomocu vihľedaľi še, i po veľkim strachu, chtori prežiľi vov veľkim ňedostatku, tak še potom zešľi.

Duquesne, Pa. Do krajčirskeho skľepu krajana Debnár Józsefa vtrepaľi še zlodzeje v noci. Debnár začul jich, stanul a s jednim žeľezom rucel še za ňima, jak ucekac počaľi. Ulapic jich ňemohol už, ľem na poľicii oznamel, že vecej falati postavu i daskeľa ňehotove šati mu ukradľi. Poľicia hľeda zlodzejoch, chtore vov ucekaňu jeden kalap ztraceľi; ufnosc jest, že gazda kalapu še vinajdze.

Cleveland, O. Szabó János i Polonyi István krajanoch, jak ku večaru do mesta išľi, vecej mlade zbujňici napadľi, povjazaľi jich i jim všicko co maľi, peňeži i hodzinki odebraľi. Mocno zbitich a povjazanich poľicia na uľici našla a zos ňebezpečneho položeňa višľebodzela, živanoch aľe ľem hľeda.

---

381 Naša Zastava. 1915, č. 42, s. 7.

Cleveland, O. Jeden ňeznami automobil šaľenim spusobom išol po uľici, na takim mescu, kdze ľem krokom šlebodno isc. Jeden 12 ročni chlapec krajana Orinszky Vilmoša išol prez uľicu, auto ho prešol i tak mocno ho poraňel, že na poľi mertveho ho odvežľi do špitaľa, kdze ho piľnuju, aľe ňit veľo ufnosci, žebi na živoce obstal.

Cleveland, O. Domby Gábor, 47 ročni krajan v tutejšim stoľičnim harešce šedzi za prestupek šmerteľnej bitki. V minulich dňoch spadnul prez oblak hareštu na dvor a tak mocno še potlukol, že zomrel.[382]

Chicago, Ill. Zboril István i Ferenc dvojmi braca jeden společni salon maju v tutejšim mesce. Vov visluchovaňu hoscoch še reduju. Jedneho večara na Istvánovi bul red, jak naraz dvojmi zlodzeje še vtrepaľi do karčmi a bez jedneho slova vicahľi revolvere i počaľi striľac i na kačmara i na hoscoch. Zboril István ucekнul do druhej chiži, aľe mordare i tam za ňim štirirazi vistreľeľi, kuľki prešľi prez dzvere a Zborila trafeľi smertelňe, tak, že o paru minuti zomrel. Mordare ucekľi, a slaba poľicia ňevlada jim na šlid prisc.

Cleveland, O. Tutejši krajan Kis Pál, chtori zos abaújskej obci Somodi pochadza jeden visoki plot ma na svojej zahradze, na chtori v minulich dňoch sebe šednul, aľe plot še s ňim zvaľel a on spadnul z visokosci, tak ňeščesťlivo, že zomrel, ľemže ňe od ucerpenich ranoch, aľe od strachu ho na šerdcu poraželo.

Greensburg, Pa. Becze András krajan v tutejšim stoličnim harešce šedzi pre mordarstvo. Pre zapričiňenu šmerc druheho človeka tiž šmerc čeka naňho, aľe ľem pre zmiľku, bo on zos vlastnej obrani zabil druheho, ňechcaci, ľemže to pred sudom vipovedzic ňeznal, bo ho tam ňerozumeľi a fiškaľa ňemal. Tak teraz ku amerikanskim uherskim novinkom pisal, žebi vec jeho do obrani vžaľi, a žebi ho z teho ňeščestneho položeňa viratovaľi. Spolek uherski lapel mu stranku, a jest ufnosc, že process obnoveni budze.

Bridgeport, Conn. Viborni, drični kňež košickej diecezi Csernitzky István je tutejšim pľebanom farnosci sv. Štefana. V minulich dňoch zos veľkim vidareňom trimal vov svojej škoľe slavnosc zos školňikami, a ten isti tidzeň započal v kosceľe slavnostne missie, viložeňa prevelebnej Svatosci. Na obidvoch slavnoscoch veľki počet vericich bul pritomni, chtore obďivovaľi horľivu a chvalitebnu pracu teho dričneho duchovneho.[383]

Vojenske dari. Kitz Eduard r. kath. pľeban z mesta Teremtum (Amerika) 100 koruni poslal na vojenske ciľe Kath. Karitašu.

Youngstown, O. Zos špišskeho Ščavňiku pochadzajice krajaňi Megla János i jeho šestra Jakubecz Józsefova rodzena Megla Katarina šerdcom šľechetnim pohnute nad potrebu pilnovaňa vov vojňe poraňenich herdinoch našich, svoj

382 Naša Zastava. 1915, č. 43, s. 9.
383 Naša Zastava. 1915, č. 44, s. 8.

majetek, chtori vov Uherskej maľi, podarovaľi na Uherski Červeni križ. Za toto jejich dobrodzeňe teraz osobnu pišemnu pochvalu Najjasňejšeho kraľa obšahľi, a od hlavneho kommandanta Červeneho križa Ferenc Salvator főhercega obidvojo viznačene ostaľi zos stribernim zaslužnim križom. Nad šľechetnim učinkom svoju uznanľivosc vislovujeme, bars bi ho nasledovaľi i druhe, chtorim Pan Boh vecej dal, jak keľo sami potrebuju; a nad viznačeňom zasluženim svoju šerdečnu radosc vislovujeme. Ňech Pan Boh živi dričnich krajanoch našich a ňech jim za jejich obetovanľivosc tišicraz teľo vinahradzi a jich zos svojim najľepšim požehnaňom obdaruje.

Cleveland, O. Burdzák Miklóša, krajana 23 ročneho na jednej uľici mertveho našľi. Zos nožom zrobene dva rani mal na sebe. Poľicia višľedzila, že mordarom jeho kamarat Hromán Péter bul, chtoreho ai ulapeľi a do hareštu zavarľi. Visluchaľi Hromána, on aľe taji. Tutak prebivajici krajan Stein Gusztáv pri svojim dome mal coška na dachu popravjac. Višol na drabiňe, chtora še aľe zlamala a on tak ňeščestľivo spadnul, že mertvi ostal na žemi. Rúsek Franciška, 16 ročne dzivče minuleho mešaca prepadlo dzeška. Matka ho i na poľicii oznamela i všelijak hľedac dala, aľe bez visledku. Až o paru tiždňe še višľebodzelo dzivče zos vežeňa, vov chtorim ho jakeška bezsumeňitne zlodzeje trimaľi. Dzivče i matka oznameľi totu vec na poľicii, zlodzejoch vinašľi, dzivče jich poznalo, i tak jich všickich štiroch zavarľi.

Hastings, N. Y. Szőke József krajan vecej roki robel v jednej tutejšej fabriki, kdze ho za poradneho človeka trimaľi. Jedneho dňa pošol do sušedneho mesta, kdze prave poľicia hľedala za jednim zločincom, chtori jeden žeľezňični veksel popsul s tim umišlom, žebi še žeľezňica vismikla. Opis osobi pasoval na Szőke Józsefa, i poľicia, jakkolvek ňič ňeznaľi proci ňemu švedčic, ho ulapela a do hareštu zavarla. Po angľicki ňeznal, vihvaric še ňevladal, i tak ho odsudzeľi na dvacec roki harešt. Tam bul už šidzem roki, jak naraz skerz nachodu višlo na verch, že ustanoveľi ten čas, v chtorim še ten žeľezňični veksel popsul, i preukazano ostalo, že v tim čaše Szőke vov fabriki robel, jakožto v tamejšim protokoľe zapisano bulo. Tak ho teraz po šidzem rokoch višľebodzeľi.

Cleveland, O. V jednej tutejšej fabriki mašina odervala calu ruku krajanovi Kotnyik Andrášovi. Zos čežku ranu ho odvežľi do špitaľa, kdze ho doktore pilnuju, aľe tak veľo kervi ztracel, že malo jest ufnosci, žebi pri živoce obstac mohol.

Clairton, Pa. Sütő József i Kis Dániel krajaňi spolu bivaľi na tutejšim plejže, jedneho dňa odešľi rodiče na robotu a štiri dzeci doma zochabeľi. Ňeznac jakim spusobom povstal oheň v dome, i všicke štiri dzeci na uhel zhoreľi. 7 ročni Daniel, 5 ročni Jozef, 3 ročni Lajos i 2 ročna Erzsika. Jak rodiče ku horacemu domu pribehľi, už pozdno bulo dzeci viratovac.

Cleveland, O. Zos abaújskej obci pochadzajici krajan Nagy András ňeporadni život provadzel, z pervotku všicko co zarobel prepil, potom už od dvoch rokoch vcalkom ňič ňechcel robic, ľem žena naňho zarabjala, chodzela po visluhoch,

rajbala, čuchala druhim ľudzom, ale zato muž ju ľem jednak mučel a bil. Jak zunula bitku, obžalovala ho pred sudom i ho takoj odsudzeľi na vecejročni harešt do robotneho domu, zkadzi jakuška malu častku zarobku jej pošilaľi. Nagy ale zos robotneho domu uceknul, a teraz bidnej žeňe, chtora še pochorela, ňič ňepošilaju, tak, že zos dzecmi od hladu umrec ma. Ku miloserdnim ľudzom še obracela v amerikanskich novinkoch, žebi jej na pomoci buľi.[384]

Cleveland, O. V tutejšej fabriki Automatic Machine na puški a municiu vibuchnul veľki štrajk zato, že dvanac mašinistoch zos fabriki bez pričini viruceľi. Poňevač medzi robotňikami viššej tristo uhroch jest, tote sebe zaumeňiľi, že prave preto, že tota fabrika pre angličanoch municiu lifruje, daľej robic ňebudu, ale indzej sebe zarobku hľedac budu.

Pittsburgh, Pa. Tutejše krajaňi jeden veľki spolek maju, do chtoreho ai angličaňi chodza, chtore teraz veľku propagandu robja angľickej krajinskej požički. Našo krajaňi ale zvolaľi sessiu a uridzeľi, že takeho uda, chtori še na krajinsku požičku Angľii podpisac opovaži, ňe ľem zos spolku viruca, ale i meno jeho do takej čarnej kňihi zapišu, chtoru po calej Ameriki medzi krajanami kolovac chceju, žebi na veki popečetovani a spoňevaženi bul taki človek, chtori na požičku, s chtoru angľici jeho rodakoch morduju, dajake peňeži dal. Tak čuc ale, že taki krajan še doteraz ňenašol, ale naopak, tim baržej su horľive všicke v tim, žebi še na uhersku krajinsku vojnovu požičku čim vecej našich krajanoch popodpisovaľi.

Cleveland, O. V jednej tutejšej karčmi še krajaňi popiľi a pobiľi. Kalincsár István jich uspokojic chcel, ale tote še na ňeho obrušiľi, a jak še do ňich ostrejši lapel, povicahovaľi nože i šidzemnac rani mu zrobeľi, v chtorich ai na šmerc vikervačil.

Wheeling, W. Va. Tutejši krajan Laki György vov Beech Bottom majnoch robel. Jedneho dňa, jak z majni vichadzac mal, plano stupel na vicahujucu mašinu, tak, že z veľkej visokosci spadnul a tak mocno še potlukol, že o paru hodzini pozdňejši zomrel.

Connelsville, O. Tutejši kathoľicki koscel pod administraciu reholňikoch radu svateho Franciška, chtoreho provincial viposlal tam za duchovneho Pater Rogorszky honorata. V minulich dňoch trimal tam peršu omšu menovani pater, na chtoreho učinkovaňe farňici bars veľkej ufnosci maju.

Epton, Pa. Na tutejšim banšskim pľejže robota ľepši idze, jak indzej, zos kradežu še zaobirajuce zlodzeje tehdi znaju, že tu vecej še nachadza drobnich peňežoch, jak indzej, zato še tu puščeľi na manipulaciu. Ňeuspokojeľi še ale zos drobnim, ale vikradľi krajanovi Hubicsák Andrášovi zos domu všicke kufre a ladi, roztrepaľi jich na poľu, a co v ňich važňejšeho a drakšeho našľi, všicko zabraľi. Pevňe

384 Naša Zastava. 1915, č. 46, s. 16.

tote iste zlodzeje manipulovaľi na tej istej draže ai u krajanoch Kovács István a a Popovics Sándora. Poľicia jich hľeda, aľe doteraz bez visledku.

Dixon, Ill. Baracskay Lajos v jednej tutejšej fabriki robel, jedneho dňa jak rano do fabriki prišol, od veľkeho diždžu veľo vodi našlo na toto mesco, kdze stal, chcel ju vipuščic, medzi tim še ulapel jedneho drutu električneho, tak ňeščestľivo, že takoj naňim višic ostal, elektrika ho v jednim okamžeňu na šmerc zabila.

McKeesport, Pa. V tutejšim kathoľickim kosceľe na 24-eho oktobra svatosc sv. birmovaňa udzeľoval pittsburghski biskup Regis Canevin. Z tej priľežitosci obľubeni duchovni tutejšej farnosci Kováts Kálmán vecej znameňitich hoscoch mal u sebe.[385]

Grand Rapids, Mich. Jáger János pred troma rokami prišol do Ameriki zos calu svoju fameľiu. Ušilovňe robel, žebi svojich vitrimal. Teraz premeňil robotu a do druhej fabriki še preňesol zos robotu. Peršeho dňa, jak do ňej prišol, pri prevožeňu žeľezoch mal pracovac, jak tam kolo voza chodzel, naraz še jeden dzvere žeľezneho vagona otvoreľi a Jágerovi tak mocno pripučeľi hlavu, že ho mertveho ztamadzi viňešľi.

Numine, Pa. Ňenavisc ňezľudnich taľianoch proci nam še ňe ľem vov vojňe javi, aľe i tu vov spokojnej Ameriki. V minulich dňoch spokojňe iduceho krajana našeho Csöndör Gábora napadľi popite taľiaňi, ten še aľe ňezľeknul od ňich, vžal jeden kijak, a tak s ňim manipuloval medzi taľianami, že zos šescoch štirmi na žem spadľi, dvojmi ucekľi skarchu zložic proci Csöndöra, chtoreho aľe poľicia ošľebodzila, a taľianoch zbitľivich, chtore vojnu započaľi všickich šescoch do hareštu zavarla.

Dante, Va. V tutejšej baňi Cliesfield Coal. pracujici krajan Zalabéri János pri rozvožeňu uhľoch končel robotu. Daskeľa vagoni pulne še vismikľi zos šinoch i jeden s taku richloscu uceknul na jednu prazdnu šinu, na chtorej Zalabéri stal, že še mu vistupic ňevladal, spadnul pod koľesa, chtore ho tak mocno potlukľi, že o paru hodzini po ňeščescu Zalabéri drični 18 ročni mladzeňec zomrel.

Tarentum, Pa. Na jednim vešeľu tutejšim popiľi še krajaňi, a vedľa preklateho običaju počaľi striľac; jedna kuľka trafela krajana Nagy Ferenca a tak čežku ranu mu uderela, že nasledkom jej na druhi dzeň zomrel. Striľačoch ňespokojnich Desics Mihály i Kruba Felixa poľicia ulapela a zavarla.

Holden, W. Va. V tutejšej baňi podčas kopaňa uhľoch zavaľela še povala nad hlavu robotňika Nagy Pála krajana a uhľe ho calkom prisipaľi. Na kedi kamaraci pribehľi a ho z popod uhľoch vikopaľi, už života ňebulo v ňim.[386]

Wilkes-Barre, Pa. Győrfi József krajan, chtori tutak v jednej baňi robel, v minulich dňoch pri kopaňu uhľoch ňeščestľivo pochodzel. Podpora drevena še

385 Naša Zastava. 1915, č. 47, s. 12.
386 Naša Zastava. 1915, č. 48, s. 17.

nad ňim zlamala, a uhľe ho prisipaľi. Jak kamaraci, spolurobotňici ku ňemu pribehľi vtedi už mertvi bul.

Cleveland, O. Tutejša rimsko i grecko katholicka uherska katholicka Jednota v minulich dňoch trimala svoju ročnu konvenciu, shromaždžeňe, na chtorej vivoľeľi novich uradňikoch, a uridzeľi, že zos svojej kassi pejctišic koruni daju na terajšu trecu krajinsku požičku. Prezeš teho spolku je Szepesy Gyula pľeban.

Trenton, N. J. Zos Abaújskej obci Gönc pochadzajici krajan Kaposi István zomrel tu v minulich dňoch. Vibornim a starim udom bul tutejšeho spolku, v chtorim prez 16 roki urad zastaval. 64 ročni bul, a pred 28 rokami prišol do Ameriki.

Detroit, Mich. Bodnár Miklós, 35 ročni krajan v tutejšej Solvay-fabriki pracoval. Pri roboce zos treceho štoku spadnul dolu do jednej ladi, v chtorej amonia ho tak popaľela, že nasledkom teho zomrel.

Harrisburg, Ill. Tutejše katholici krajaňi schadzku trimaľi s tim umišlom, žebi sebe spojeno zos sušednima krajanami mescoch Eldorado, Wasson, Muddy a Ledford jeden koscel vibudovaľi, v chtorim East-St. Louis-ski duchovni Érdujhelyi Menyhért budze trimac službi Bože, ňiž pozdňejši, ked obec še zvekši a zmocňeje samostatnu ostaňe. Vudcom tej akcii je Zvara Ágoston krajan.

Flint, Mich. Na tutejšim pľejže učinkuje od paru rokoch spolek krajanoch pod titulom «Magyarország», chtori v minulich dňoch zos veľku slavnoscu trimal pošvicanku svojej spolkovej zastavi. Slavnosc še v tutejšim poľskim koscele započala zos pošvicanku cirkevnu, zatim veľke shromaždžeňe bulo, na chtorim i cudze spolki sušedne še sučastňovaľi, tu prezeš spolku Jaksa József krajan trimal krasnu reč. Kmotrove zastavi sam tutejši konzul bul zos svoju manželku. Slavnosc še zos dobre vidarenu zabavu dokončela.

Akron, O. Tutejše krajaňi katholicke doteraz do dosc daľekeho Barbertonu mušeľi chodzic do koscela. Solymos Oszkár barbertonski katholicki pľeban teraz na tim pracuje, žebi tam v Akronu nova katholicka farnosc povstala. Službi Božske še už takoj započaľi v oktobru, farnosc je už zorganizovana a ňeodluha samostatna budze.[387]

387 Naša Zastava. 1915, č. 49, s. 12.

Vichadzaja každi tiždeň v nedzel'u

Rok 10. ■ Eperjes, 24-ho septembra 1916. ■ Nr. 39.

Jedno numero : 6 fillére. :

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes, Kossuth L.-utca 28.
Numero telefonu :: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo:
u Kósch Árpád-a
Fő-utca 59.
Numero telefonu vidavatel'stva 16.
Cheque-numero uh. kr. poštovej šparkassi :: 10.653. ::

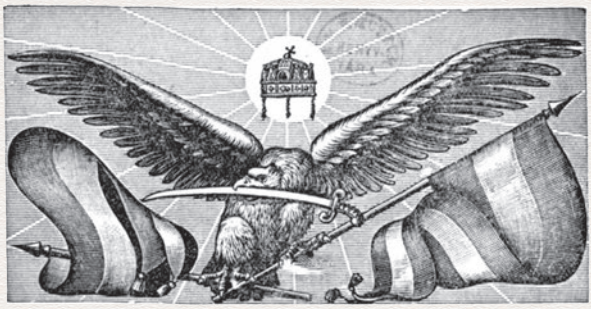

Predplatna cena na 1916. rok:
pre Uhersku krajinu 3 koruni;
pre Austriu, Bosniu, Dalmaciu 5 koruni;
do druhich krajoch 8 koruni 75 fillére
do Ameriki 1 dollar 75 centi.

Prišaha najmladšich officiroch.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 12 strani 4 obrazki.

Dar z Pittsburgu. Krasni priklad ukazaľi vlasteneckemu citu v Amerike žijuce merényske krajaňi. Totižto Hirol Lajos, Meszner Lajos, Herczko János a Arelt Károly medzi v Amerike žijucima krajanami 920 koruni usbiraľi pre gdovi a široti vojenske, jako i pre nudzu cerpicich merényčanoch, chtorim pribuzne vo vojňe su. Totu summu poslaľi Gura Jenő ev. duchovnemu s totu prosbu, abi s pejc udoch pozustavajuca komissa vedľa najľepšeho uznaňa vidzeľila. Te 920 koruni medzi 60 ľudzmi vidzeľene buľi, a sice po 20 kor. dostaľi vgdovi a široti, po 12 koruni uskostľive. Ňech budze veľka povdzečnosc tim dričnim Amerikanom.

Cleveland, O. V tutejšej fabriki Kundtzovej, v chtorej vojenske automobili še vihotovuju vipuknul štrajk, v chtorim dvatišic dvasto robotňici častku maju, z vekšej stranki našo krajaňi. 25 centi podvišeňe dzeňnej placi požaduju ai v inakšich ohľedoch ľepše zaobchadzaňe, bo v tej fabriki bars po tiranski s ňima zaobchadzaju. Tak še nazdava, že štrajk dluho budze tervac, bo fabrika ňechce aňi čuc o tim, žebi zos strajkujucima do reči stanula.

Detroit, Mich. Szalay János krajan pred paru mešacami pre mordarstvo perše na šmerc, potom na doživotni harešt ostal odsudzeni. Jeden tutejši spolukrajan jeho Günsbeig Lajos zadal ku sudu novu apellaciu, v chtorej milosc pita pre Szalay-ho, totu prosbu aľe Willis guverner odrucel, a Szalay doživotni harešt svoj takoj započal.

McKeesport. Pa. Tutejše krajaňi katoľickej farnosci veľku slavnosc maľi v minulim mešacu, pittsburgski biskup Regis Canevin birmoval u ňich viššej tristo vericich. Kováts Kálmán pľeban z tej priľežitosci veľku hoscinu usporadal, na chtorej okrem verchnoscoch ai sušedne pľebaňi pritomne buľi. Slavnostnu kazeň Várlaky Sándor south-bendski pľeban trimal.

Toledo, O. V tutejšej žeľeznej fabriki Burnes, kdze vecej našich krajanoch pracuje, jedneho dňa dvojmi krajaňi prišli o život skerz ňeščestľivu ňedbalosc fabričnej direkcii. Na jednim kotľe, v chtorim roztopene žeľezo bulo, utarchnul še lancuch, kocel spadnul dolu, a viľal še na dvoch robotňikoch, Szaitz Jánoša 25 ročneho, ai na Posán Györgya krajana. Szaitz zos abaújskej obci Szina pochadzal. Posán okrem ženi štiri široti zohabel.

Trenton, N. J. Jeden všeobecňe znami šifkartovi agent Várady Lajos zomrel tu po dlukšej chorosci. Na pohrebe jeho veľo krajanoch še zešlo. 58 ročni bul.

Cleveland, O. Szabó Kálmán krajan v podezreňu trimal svoju ženu s jednim burdošom, chtori u ňich bival. Jedneho dňa v minulim mešacu prešvedčel še o ňevernosci svojej ženi, i to ho na teľo rozhňevalo, že s jednu britvu perše ženu i Csémi Vinceho burdoša mocno poraňel, potom sebe šiju calkom prerezal a zatim umar.

Daisytown, Pa. Balogh István krajan prave na jedno vešeľe še richtoval, aľe jakkoľvek na šľebodu bul puščeni, dokonca chcel vitrimac ai vov roboti, chtoru

započal. Na ňeščesce svojo to zrobel, bo prave pred samim dokončeňom roboti odvaľela še jedna skala v baňi, a Balogha privaľila na šmerc.

Detroit, Mich. Dvojmi braca Hobor János i Gábor v jednej karčmi bitku započaľi, v chtorej Radios István krajana zos nožami tak mocno poklaľi, že nasledkom ranoch zomrel. Poľicia jich hľeda, bo obidvojmi ucekľi.[388]

Clarksburg. W. Va. Tóth Lajos krajan v tutejšej uhľovej baňi pracoval, pri robotce zavaľela še nad ňim povala, i uhľe ho prisipaľi. Gdovu i široti zochabel po sebe v starim kraju.

East-Youngstown, O. V tutejšich ociľovich fabrikoch, kdze municiu fabrikuju ňebezpečni, revolucionarni štrajk povstal. Robotňici calu vojnu započaľi, šesc fabriki zapaľeľi i calkom virabovaľi, pri temu trojo ľudze zomreľi a dzevetnac poraňene ostaľi. Fabrika sama zapaľela jeden most vov svojim dvore, žebi robotňici na druhu častku fabriki prejsc ňemohľi, medzi tim privolala tri milice vojska, chtore na čas zastavelo dalše rabovaňe a mordovaňe. Zapričiňenu škodu na šesc miľion koruni šacuju.

Cleveland, O. V tutejšim Charithy špitaľu doktore še čuduju nad jednim poraňenim krajanovi Kulasz Jánošovi, chtoremu jeden davni hňevňik jeho Ros József zos kuľku prez šerdco prestreľel a predči žije. Pričina teho streľeňa, chtoreho koňec zaisce šmerc budze okrem davneho hňevu to bulo, že še povadzeľi, Kulasz na Ros Józsefa še vihnal s jednu paľicu, a ten še braňel zos revolverom. V tim istim mesce stalo še ňeščesce zos krajanom Horváth Markom, chtori v jednim dome na pjatim štoku oblaki čiscel, pri tej roboti spadnul na uľicu a še na šmerc zabil.

Yocemento, Kansas. Ňedaľeko mesta Randolph vismikla še žeľezňica a vecej ľudze utraceľi pri temu život, bars veľo poraňene ostaľi. Medzi mertvima jest i jeden z uherskej pochadzajici krajan Kozma Sándor.

Passaic, N. J. Marcinkó József tutejši khatoľicki pľeban v minulich dňoch veľke shromaždžeňe zvolal, v chtorim vericich svojich na založeňe jedneho katholickeho kruchu povzbudzel, v chtorim tutejše katholici svojo schadzki trimac ai všeobecňe svojo společenske učinkovaňe ňe vov karčmoch, aľe v timto novim a od pijatiki oddaľenim kruchu budu na platnosc prinašac. Ku založenemu novemu spolku najkrajše ufnosce privjazuju.

Cleveland. O. V jednej tutejšej karčmi pri paľenki še povadzeľi ai pobiľi popite krajaňi. Roszkis Mihály vicahnul nožik a počal s ňim napadovac tamtich, tote še obrušeľi na ňeho a z ňich jeden menom Strika Mihály tiž s jednim nožikom calkom prekľal perši Roszkis Mihályovi.

Youngstown, O. Zos Ungvárskej pochadzajici krajan Juhász István pri svojej robotce na žeľezňici skerz jeden lokomotiv mocno potlučeno ostal, tak, že mu

388 Naša Zastava. 1916, č. 2, s. 12.

mušeľi nohu odrezac. V tej operacii tak veľo kervi ztracel, že nasledkom teho zomrel.

Buffalo, N. Y. Tutejši uradňik konzulatu Pataky Henrik na jednim automobile na poľuvku išol. Na draže auto še prevracel a Pataky z ňeho tak ňeščestľivo vipadnul, že okrem zlamaňa štiroch rebroch i z dnuka še mocno poraňel; doktore aľe ufaju, že na živoce ostaňe.[389]

Cleveland, O. Jeden bezsumeňitni krajan Nyári János zvedol 14 ročne mlade dzivče Fitus Annu, chtora od ňeho dzecko mala. Jak dzecko na švet prišlo, Nyári obecal Fitušovim rodičom, že ju vežme za ženu, už i ustanoveľi termin vešela, Nyári János aľe pred samim vešeľom uceknul s jednim druhim, tiž 14 ročnim dzivčecom, chtore podobnim spusobom do ňeščesca upadlo s tim ľehkomišelňikom. Poľicia hľeda bezsumeňitneho človeka, chtori ked jej do ruki pridze, zaisce ňemiňe zasluženeho trestu, chtori dosc veľki budze.

Manway, O. Zos Abaújskej pochadzajici krajan Horváth István ku večaru do mesta Cleveland še bral. Jak už ku mestu dochadzal, v jednej cmavej uľici skočeľi pred ňeho trojmi ozbrojene chlopi, ulapeľi mu ruki, a jeden z ňich s revolverom nad hlavu, vibral mu z kešeňi peňeži i zlatu hodzinku, i tak potom ucekľi. Virabovani krajan najbľižšemu poľicmanovi oznamel vec, i teraz zlodzejoch hľedaju, aľe bez visledku.

Burnside, Ill. Lakó János krajan pred ošem mešacami utracel robotu svoju i ňijak ňemohol ku dajakemu zarobku dojsc. Nad totu vecu zufajice odebral sebe život a zochabel vcalkom v ňedostatku štvero dzeci i ženu, chtora včeži bula. Žena jeho teraz pri polohu zomrela, i tak bidne štiri široti na miloserdenstvo ľudzi su zochabene.

Cleveland, O. Tomkó János krajan v jednim drevenim skladze robel, kdze dreva ukladal. Ponad ňim električne druti višeľi. Raz še pri roboce pošľisknul, i žebi ňespad, ulapel še drutoch, z chtorich vichadzajica elektrika ho na šmerc zabila.

Roebling, N. J. Horváth Lőrinc, pľeban tutejšej rim. katholickej farnosci zos zdravotnich ohľedoch podzekoval zos fari. Verice aľe obľubeneho duchovneho vipuščic ňechceľi, i tak jim ku vuľi odvolal svojo podzekovaňe, a biskup ku jeho pomoci poslal bivaleho connellsvilleiskeho pľebana Bognár Pála za pomocňika.

Homeville, Pa. Zos Abaújskej pochadzajiceho krajana Bukó Istvána ošem ročni chlapčik zebral otcovu pušku i počal še s ňu bavic s chlapcami. Sušeduv starši sin jak to obačel, kričel na chlapcoch, žebi še zos pušku ňebaveľi, i chcel jim ňebezpečni zbroj odebrac, chtori v tim okamžeňu vistreľel, a maleho Bukó Jánoša tak ňeščestľivo trafel, že nasledkom rani na druhi dzeň zomrel.

Pittsburgh, Pa. Tóth Pál krajan jednemu čudnemu padu stal še obetu, z chtoreho ľem z ňezdobački ho višľebodzel jeden krajinski fiškaľ, tak, že mu stranku

389 Naša Zastava. 1916, č. 3, s. 17.

lapel a ho pred sudom zastaval. Tóth vov opitim stave išol raz na poštu, žebi vibral ľist, chtori na jeho adressu prišol. Pevňe ňedosc virozumňe mušel hutoric na pošce, kdze mu vidaľi ľist jedneho horvatskeho človeka, Dubroviča. Jak Tóth ten ľist odebral, doraz ho poľicman ulapel, bo za tim Dubovičom už od davna strehla poľicia pre jakiška zločin. Tóth Pála viššej dva mešace trapeľi vov všeľijakich hareštoch pod tim podezreňom, že cudze ľisti ukradnul, ňiž še podarelo Zeiger fiškaľovi, chtori mu stranku lapel, preukazac, že tu veľka zmiľka, že Tóth žadnu častku ňema v tim prestupku, pre chtori Dubovica hľedaju. Tak še potom višľebodzel Tóth zos hareštu, do chtoreho upadnul pre pijatiku.[390]

Bestialna matka. Huszár Mihályova, žena gazdi zos Zalacska okrem manželstva porodzene dzecko do šňihu skrila. Minuli tidzeň pastire našľi zamarznute dzecatko. Višetrovaňe ustanovelo potom, že dzecko Huszár Mikályovej. Jej muž od dluhich rokoch vov Ameriki. Bestialna matka priznala še. Žandare ju zotrimaľi a oddaľi ju kraľovskemu fiškaľovi.

Whipple, W. Va. V tutejšej Boomer 2. uhľovej baňi, kdze naraz 357 robotňikoch pracovac zviklo v minulich dňoch veľke ňeščesce še povodzelo, jedno za druhim tri vibuchi še staľi, chtore blizko calu baňu zasipaľi. Keho oheň ňespaľel, ten še zadušel. Medzi robotňikami najvecej bulo taľianoch, aľe i z našich krajanoch tam tiž vecej robeľi. Doteraz ňezname mena v baňi zahinutich ľudzi.

New York, N. Y. Uherskim krajanom, jak zname i v Ameriki zakazuje zakon naš, žebi v takej fabriki, kdze še municia hotovi pre našich ňepraceľoch ňerobeľi. Žebi krajaňi mesto utracenej roboti inakšeho zarobku najsc mohľi povstaľi v mesce New York (Liberty Street 136) a v mesce **Cleveland** (Columbia-Prospect Ave 324) osobitne kancellarie, kdze našo krajaňi zos municiovich fabrikoch popuščane roboti dostac možu. Za povinnosc maju uloženo všicke uhorske krajaňi našo ai to, že ked v takich fabrikoch robja, kdze še municia ňerobi, aľe inše daco, a kdze dajedne mesco še upraždňi, žebi majiteľa fabriki pitaľi, abi takich zos municiovich fabrikoch vipuščenich krajanoch našich v peršim radze do roboti prijal.

South Bend, Ind. Jedna tutejša krajanka Lengyel Miklóšova še pochorela čežko, na chorosc svoju ňikdze ľiku najsc ňemohla, nad tim še tak bars zarmucela, že až od rozumu odešla. V takim bezvedomim stave ju teraz v minulich dňoch zos gazom ušmercenu našľi vov svojim bivaňu.

Cleveland, O. Szekeres Balázs krajan pre pijanosc utracel robotu svoju, chtoru potom prave pre totu ňeščesťivu naturu svoju nazad dostac ňemohol. Nad tim zufal a sebe v minulich dňoch život zos revolverom odebral. V mesce Cleveland bivaľi dva strične šestri, zos Ungvárskej stoľici pochadzajice ženi Bedvis Jusztina ai Szemendra Antonia. Tota ostatňa v minulich dňoch višla na uľicu, kdze prejsc mala na druhu stranu, v tim okamžeňu prišol jeden auto, chtori ju

390 Naša Zastava. 1916, č. 4, s. 11:

na šmerc prešol. Ňeznaľi co je zajedna, odvežľi ju do šmertňici, ňiž kamaratka jej prez dluhi čas ju čekala, že kedi še vraci. Až na druhi dzeň pošla na poľiciu oznamic, že še stracela, tak poľicia odvedla Bedvisku do šmertňici, kdze spoznala svoju zabitu rodzinu.

Toronto, O. V tutejšej uhľovej baňi še dva vagoni zderiľi, pri temu še drut elektriki urval a spadnul na troch robotňikoch, chtorich na šmerc zabila elektrika. Jeden z ňich amerikan, dvojmi aľe našo krajaňi. Perši Újhelyi András zos zempľinskej obci Perbenyik pochadzajici 42 ročni krajan, druhi Szilágyi János tiž 42 ročni. Obidvojmi ženate vecej dzeci zochabeľi po sebe.

Cleveland, O. Zos zempľinskej obci Mátyásháza pochadzajici krajan Jurkó János, chtori jak vojak v Russii do vežeňa upadnul, v munkačovskim regimentu služel skerz amerikanske novinki še dopituje o svojeho švogra Szabó Pála, chtori v Ameriki biva, žebi mu pisal do Siberijskeho mesta Rosdolnoe.[391]

Cleveland, O. Interessantni ľist prišol do Ameriki od uherskich vojakoch vov Russii ulapenich. Jeden učitel ho piše po ňemecki nasledujiceho obšahu: Bars dobre še tu čujeme, všicko mame co treba, ňech budu tak dobre rodičom mojim do stareho kraju dac znac, že žijem, a že som v Siberii zajati. Bars bi še mi dobre pridaľi daskeľa kňižki do čitaňa, a sice nasledujice: Arany János «Obracame še ku dobrim šerdcom.» Petőfi Sándor «Zima do 60 gradoch.» Madách Imre «Hole-bose chodzime.» Vörösmarty Mihály «Každi dzeň jeden zamaržňe.» Tompa Mihály «Pošlice nam skoro pomoci.» Naturalna vec, že kňižki pod totim titulom ňit, aľe zos pisma zretedelňe rozumic može to, že: Bidne zajate našo vojaci v Siberii holo-boso chodza vov strašnej žimi, pitaju pomoci, bo inakši zahiňu. Na ten ľist clevelandske krajaňi našo zaprovadzeľi sbirku a poslaľi na podanu adressu jeden tišic dollaroch.

Akron, O. V minulich dňoch tutejše krajaňi jeden bazar trimaľi, chtoreho čisti dochodek 1114 dollare urobel. Tote peňeži do kraju poslaľi ku podporovaňu cemnich vojakoch, chtore vo vojňe zrak očoch utraceľi.

Farrel, Pa. Malo takich ňeščestlivich mužoch budze v Ameriki, jak bidni krajan tutejši Hartvik János. Pred paru rokami jedno za druhim ošem dzeci pochoval. Tamteho roku mu umarla žena. Zostal mu jeden dzevetnac ročni sin, chtori v starim roku zomrel, a teraz v minulich dňoch zomrelo mu jedno dzivče tiž starše, ostatňe dzecko.

McKeesport. Pa. Jeden od davnich rokoch v Ameriki prebivajici krajan Aszmongya János zomrel tu v minulich dňoch. Vibornim a horľivim udom bul katholickej farnosci, chtorej prez dluhe roki kassu provadzel a častku mal vov všickich pohiboch, chtore še na vivinuce katholickej cirkvi tutejšej zcahovaľi. Zos veľkim žaľom ho sprovadzaľi na poslednu cestu veľki počet krajanoch.

---

391 Naša Zastava. 1916, č. 7, s. 11.

Bridgeport, Conn. Zos Abaújskej stoľici (Pelsöszend) pochadzajici šuster Suber József, chtori viššej dzešec roki prebiva už v Ameriki, od veľkej a čežkej roboti do chorosci upadnul a v rozume počal balamucic, tak, že ho rodzina mušela dac na pilnovaňe do jedneho sanatoriumu. Tak ufaju, že mu ľepši budze.

Connelsville, Pa. Várlaky Sándor krajan, rim. kath. pľeban, chtori na ostatku vov mesce South Bend bul duchovnim, odebral tutejšu farnosc. Obľubeneho pľebana verice zos veľkima ovaciami prijaľi a ku jeho učinkovaňu najkrajšu ufnosc privjazuju.

Cleveland, O. Tutejše katholicke krajaňi novi koscel maju budovac, chtori 150 tišic dollare, a novu školu, chtora 2500 dollare budze stac. Ku temu ciľu sbirki zaprovadzeľi, medzi inšim ai jeden dobročinni bazar, chtoreho visledek vecej tišic dollaroch urobel ku šľechetnemu ciľu.[392]

Sváb István i Ricu János Vizsoly (Abaúj st.), Onuska János Nagymihály (Zemplén st.), Forgács István Gesztely (Zemplén st.), Szabó Antal Szegilong (Zemplén st.), Sári István Nagymihály (Zemplén st.), Mikó János Alpár (Abaúj), tote vov Russii ulapene vojaci našo pitaju prez Ameriku svojich poznatich a rodzinu, žebi jim vov vežeňu na pomoci buľi. Adressi jejich v našej redakcii še nachadzaju.

Johnstown. Pa. Bakos József v tutejšej cehelňi robel pri tim koľeše, chtore hľinu rozrabjalo. Spadnul remeň z koľesa, Bakos ho chcel založic, pri temu mašina še puščela a Bakoša za šati zahvacela. Štiracec razi s ňim zvijalo kolo teho koľesa, ňiž ho višľebodzeľi, čežko poraňeneho, tak, že mu i pravu nohu odrezac mušeľi. Inakši na živoce obstoji.

Cleveland, O. Hanzlik Józsefova, tutejšeho krajana manželka kolo šparchetu mala roboti. Zos otvorenich dzverkoch iskra skočela jej do šatoch, chtore horic počaľi, co raz vekšim plameňom, a bidnu Hanzlikovu tak popaľeľi, že čežko obstaňe na živoce.

Martindale, Pa. Mudrány Jánošova manželka rodzena Balázs Julianna oheň skladala, žebi še jej skorej lapelo, pobila uhľe zos gazolinom, chtori aľe v tim okamžeňu vibuchnul, a cali plameň na ňu še viľal. Tak mocno še popaľela, že nasledkom ranoch do večara umarla.

Cleveland, O. V minulich dňoch jedna električna žeľezňica še zderila zos robotňickim vonatom (cugom), pri temu ňeščescu vecej mertve i poraňene ostaľi. Medzi ňima i o jednim krajanovi Mecska Tamášovi pišu novinki, že mu jedno koľeso zos calej hlavi skuru zdarlo.

Pittsburgh, Pa. Dómján Gyula, 38 ročneho krajana na jednej tutejšej žeľezňici na šinoch mertveho našľi. Poňevač ňemal tam žadnej roboti, aňi pijani ňebul podezreňe ma poľicia, že ho chtoška zabil, a tak zabiteho ho poňesol na šini, kdze ho mašina do ňespoznaňa roztarhala.

---

392 Naša Zastava. 1916, č. 8, s. 10.

Calumeth, Mich. Tóth István, krajan v tutejšej baňi z jednej veľkej visokosci spadnul, a tak mocno še potlukol, že ho čežko raňeneho do špitaľa odvežľi, kdze o kratki čas zomrel. Hlavu mal rozčipenu.

Perth Amboy, N. J. Zos ungvárskej pochadzajica Török Mihályova rodzena Kálmán Erzsébet svoju zviklu cestu robela do cigarovňi, jak na stred uľicu došla spadla a zomrela. Poražeňe na šerdcu dostala.

Bridgeport, Conn. Manželka tutejšeho krajana Takács József špiritus hrala na šparchetce, chtori še jej viľal, a veľkim plameňom horic počal. Ona to chcela zahašic, lapeľi še jej šati, i tak še mocno popaľela, že do večara zomrela.[393]

Dante, Va. Farkas Dezső krajan v tutejšej uhľovej baňi konal pracu. Prave, jak zo svojim foremanom hutorel a rozkazi jeho odebral, zavaľela še nad ňim povala a ho vcalkom prisipala. Farkas to dosc skoro obačel i chcel uceknuc; ozdaj bi še mu to ai podarelo bulo, kedbi še ňebul na ňeščesce podšpocel na svojim čakanu, preto spadnul, za ten čas ho uhľe zabiľi. Mertveho ho vicahľi.

Detroit, Mich. Zos zempľinskej obci Szalók pochadzajici krajan Mitrik Mihály inakši pijatiki mocno oddani povadzel še zos ženu, že mu 50 centi ňechcela dac na paľenku. Žena za ten čas višla na dvor po vodu, a Mitrik vžal remeň i še na dzvere obešel. Žena ho mertveho našla. Jaki život, taka šmerc.

Piney-Fork, O. V tutejšej baňi v ostatňim tiždňu jedno za druhim štiri ňehodi še stanuľi. Kukuk János krajan zos jednim kamaratom, tiž krajanom svojim, chtoreho meno aľe ňezname, v tej baňi robel, jedna skala spadla mu na hlavu tak ňeščestľivo, že ho zabila. Kamaratovi nohu polamaľi zavaľene uhľe, tak, že mu ju odrezac mušeľi.

Cleveland, O. Mázlin János krajan zos South Bend prišol coška kupovac do Clevelandu. Tutak u jednej rodziňe nocoval. V noci vov šňe puščela še mu krev z nosa, tak mocno spal, že še ňevladal zobudzic i še zadušel. Rano ho mertveho našľi v posceľi.

Jenkins, Ky. Rózsa János krajan od davňejšeho času bars plani život provadzel vov svojej fameľii. V minulich dňoch še povadzel i zos svojim 19 ročnim sinom, na chtoreho vov zlosci pušku dzvihnul, že ho zastreľi. Sin aľe v tim istim okamžeňu vicahnul revolver, obidvojo naraz vistreľeľi. Otcec mertvi spadnul na žem, sin aľe do ruki dostal kuľku.

East Youngstown. O. V tutejšej ociľovej fabriki davňejši čas štrajk panuje, chtori še ňe ľem udušic ňedal, aľe v minulich tiždňoch vcalkom še zdzivel, bo štrajkujuce robotňici zos puškami a dinamitom ozbrojene napadľi fabriku, potrepaľi co jim do ruki prišlo, zatim višla miľicia, chtora formalnu vojnu započala zos robotňikami. I jedna stranka, i druha stranka horši striľala, jak dakdze vov russkich dekungoch, tak, že vecej z našich krajanoch v tej bitki i poraňene i mertve ostaľi, bo tam viššej dvatišic krajanoch robi v tej fabriki.

---

393 Naša Zastava. 1916, č. 9, s. 10.

Pittsburgh, Pa. Csáki Károly krajan zadal na sudu kamarata svojeho Bárki Mártona. S tim ho obžaloval, že ho v noci napadnul a že ho virabovac chcel. Jak sudne pojednavaňe še malo konac, čekaju Barkiho, ale ňeprišol. Poslaľi poľiciu poňho, i našľi ho zastreľeneho. Tak hutora, že ňevinni bul a pre haňbu sebe život odebral.

Throop, Pa. Kovács Jánošova rodz. Fodroczki Erzsébet v tutejšim kosceľe medzi pobožnim modľeňom nahlu šmercu zomrela.[394]

Washington. V amerikanskim parlamentce teraz započaľi pojednavac predlohu zakona jedneho senatora Burnetta, vedľa chtoreho do Ameriki še napozatim ľem taki človek privandrujuci pripušči, chtori čitac i pisac zna. Debatta je bars mocna, bo predloha bars energičnich patronoch ma, ale ai prave takich ostrich procivňikoch.

Lorain, O. Z Uherskej pochadzajici tutejši krajan Kamocsár Elek ščestlivi brajthin bul krasneho dzivčeca, s chtorim prave v tich fašengoch prišahac mal. V minulich dňoch, jak zos fabriki domu išol po žeľezňičnich šinoch, na jednej križovej drahi prešla ho žeľezňica, a tak mocno ho potlukla, že nasledkom ucerpenich ranoch na druhi dzeň zomrel.

Hinsdalle, Ill. Tutejše krajaňi v minulich dňoch pri paľenki še povadzeľi ai pobiľi. Vov bitki László Ferenc vicahnul nož a kamarata svojeho preklal. Poraňeni po dlukšej chorosci še vizdravel, to bulo ščesce László-vo, preto ho na terajšim pojednavaňu ľem na pul roka hareštu odsudzeľi.

Daisytown, Pa. Zos zempľinskej obci Zemplén pochadzajici krajan Bordás István v tutejšej uhľovej baňi pracoval, tu še naňho jedna skala zvaľela, chtora ho tak čežko poraňela, že ho z popod ňej mertveho vicahľi.

Lorain, O. Molnár Ernő zos svojima kamaratami še na zabavu richtoval, počal še v jich pritomnosci oblikac do novich šatoch. Zos jedneho geroka chcel vibrac revolver, chtori še ale zavadzel do futra, a pri temu vistreľel, tak ňeščestľivo, že jedneho zos mladzencoch tam pritomnich prestreľel.

South Bend, Ind. Lengyel Miklóšova manželka skerz jedno ňeščesce ňezdobački o život prišla. Zapomla do gazovej hodzinki peňeži vložic, gaz vihasnul, potom otvoreni ostal. Pozdňejši položeľi peňeži do hodzinki, ale zapomľi zavrec pipu, gaz še viľal do chiži a bidnu Lengyelovu, chtora tam spala zadušel.

Kremlin, Okla. Tutejšeho krajana Széles Miklóša jedna banda zlodzejska v noci napadla, zos nožom šesc rani na ňim zrobeľi i šescrazi do ňeho streľeľi. Virabovaľi mu všicke peňeži viššej tristo dollaroch, a tak na poli mertveho ho na žeľezňične šini položeľi. Mašina ale v ten čas už ňeišla po šinoch, našľi ho tam ľežic, odvežľi ho do špitaľa, tam ale o kratki čas zomrel. Vov Siberii ulapene nasledujice vojaci našo, skerz amerikanske novinki še ohlašuju, že su ulapene,

394 Naša Zastava. 1916, č. 10, s. 11.

že žiju, a pomoc pitaju od svojich domakoch: Schmidt Alajos, Fekete László kadett, Renczes Jenő, Székány Viktor. Adressa jich je v našej redakcii ku dostaňu.[395]

Cleveland, O. Na jednej tutejšej uľici prez noc mertveho našľi. Revolver bulo vidno pri ňemu, tehdi samovrahom bul. Poľicia ňenašla pri ňemu žadne pismo, aňi ľudze zos okoľici ho ňepoznaľi. Ľem na geroku mal na pantľički višito meno teho krajčira, chtori mu gerok zrobel. Tak s pomocu teho krajčira še doznaľi, že meno mertveho Czifra Ferenc, a zos Uherskej pochadzajici krajan je. Pričina a okoľičnosce samovraždi su ešči ňezname.

La Belie, Pa. Kovács János, 35 ročni drični krajan, otcec pejc dzecom i manžel jednej poradnej ženi v minulich dňoch zos uhľovej baňi prez vodu Monongahela chcel prejsc na jednim čolnoku. Poňevač aľe veľke ľadovo krichi išľi po vodze, ňevladal še trimac medzi krichami, porvala ho voda do jedneho bandžura ai cali čolnok še vivracel, a bidni Kovács do vodi spadnul. Ľudze na bľizkosci čuľi volaňe jeho, aľe poňevač cmava noc bula, ňevidzeľi, kdze je. Jak obačeľi mesco, zkadzi še hlas ozival, na vtedi Kovácsa už ňebulo, zatopel še do vodi. Mertve celo jeho doteraz ešči ňenašľi.

Pittsburgh, Pa. Kocsis István krajan v tutejšej Carnegie-fabriki pri roboce bars čežko poraňeni ostal na hlave od jedneho žeľeza, chtore mu hlavu potluklo až do mozgu. Doktore ho aľe tak mocno pilňovaľi vov špitaľu, že še jim podarelo ho vihojic. Robotu už končic ňevlada, zato do prava dal kompaňiu, pri chtorej zdrave utracel, i pred sudom mu pejc tišic dollare ustanoveľi za odškodne.

Perth Amboy, N. J. Orosz Ferenc krajan, jak zos fabriki domu išol na jednej električnej žeľezňici, skočel zos voza, a tak ňeščesťlivo, že sebe i hlavu prevaľel. Odvežľi ho zos ranami do špitaľa, tam aľe o paru dňi zomrel.

Youngstown, O. Lengyel Jánošova gdova kolo tutejšich žeľezňičnich šinoch uhľe sbirala. Medzi tim pribehla jedna mašina, chtora ju za šati porvala a pod koľesa strepala. Tak mocno ju potlučenu vicahľi z popod koľesoch, že o paru minuti zomrela.

South Bend, Ind. Tu zaš Horváth Jánošovu manželku prešol jeden automobil. Nasledkom ucerpenich ranoch zomrela.[396]

Copperhill. Tenn. V tutejšim mescu od davňejšeho času še nadziraľi starše chlapci medzi sebu. Toto nadziraňe take zlostne ostalo, že jedneho dňa ňe ľem do bitki še daľi, aľe jeden amerikan i revolver vicahnul a Kovács Mihályoveho sina prestreľel. Mordara poľicia do hareštu dala, zastreľeneho aľe odvežľi do špitaľa, kdze ho po čežkej operacii jakoška na živoce zotrimaľi, aľe chto zna, či zdrave jeho tervace budze?

395 Naša Zastava. 1916, č. 11, s. 10.
396 Naša Zastava. 1916, č. 12, s. 9.

McKeesport, Pa. Pred vecej tiždňami še stalo, že Uida István krajana, jak večar z fabriki domu išol, napadnul jeden zlodzej, a poňevač znal, že viplat bul prave vtedi, počal ho hardušic za peňežmi. Urda mocni chlop bul, pasoval še zos zlodzejom, aľe prave, jak mu chcel vikrucic z ruki revolver, ten vistreľel, a kuľka prešla prez pľuca Urda Istvánovi. Zlodzej uceknul, Urda Istvána vžaľi do špitaľa, a tam podarelo še ho na živoce obtrimac, bo bars veľku piľnosc mal. Poľicia ešči vše ňevinašla zločinca.

Wheaton, Ill. Zos špišskej stoľici, obci Svedlér pochadzajici krajan Kross Mihály, jak krajčirski tovariš višol pred petnac rokami do Ameriki. Tam všelijake roboti započal, v chtorich še mu sice dobre vedlo, aľe on na vecej še čul povolanim. Ušilovňe še učel po angľicki, potom vichodzel školi, dal še zapisac ai na universitu amerikansku, i zložel ekzamenta, a dostal fiškaľsku diplomu. Teraz ho v tutejšim mesce vimenovaľi za krajinskeho notara ku sudom.

Michigan City, Ind. Vov zempľinskej obci Toketerebes rodzeni muzikant, primaš ciganoch Turnaj Gyula plani život mal zos ženu, chtora ho na vecej zavodi ochabela. Raz z ňezdobački še zešol zos uceknutu parku dzeška v karčme, kdze napadnul zvoditeľa svojej ženi zos revolverom, a tak mu prestreľel ruku, že ho operovac, ruku mu odrezac mušeľi. Zato ho sud na šternac ročni harešt odsudzel, aľe zvoditeľ tiž do hareštu prišol. A to je teraz najvekša satira, že Turnay muši vov hareštantskej bandi hrac na hušľoch a zvoditeľ jeho ženi v tim istim harešce še prisluchuje na muziku, jak dajaki pan.

Perth Amboy, N. J. Bergács János krajan v minulich dňoch, jak u svojeho sina bul a od ňeho nazad domu išol, po kratšej drahi chcel skorej dojsc domu, puščel še na žeľezňične šini. Aľe na svojo ňeščesce, bo jedna mašina pribehla, chtorej še Bergács vistupic ňeznal, i ho prešla na šmerc.

Philipsburg, N. J. Bognár József krajan od dlukšeho času ňezdravi bul, jak kedbi ho coška trapelo, bars smutni bul. Pevňe v rozume pochibnul, bo teraz v minulich dňoch ho obešeneho našľi na svojim bivaňu.

Trenton, N. J. Zos zempľinskej obci Szécsegres pochadzajici krajan Hrabatin András v tutejšej Mott-fabriki pracoval. Falatek z jednej mašini še odlamal a s veľku mocu prave do čola mu uderel. Tak ňeščesťivo ho poraňilo žeľezo, že nasledkom rani zomrel. V tim istim mesce bulo teraz ňedavno sudne pojednavaňe, na chtorim jedneho ňeverneho krajana, Binder Miklóša odsudzeľi na 200 dollare pokuti zato, že uherskich krajanoch za zraditeľoch menoval. Tote ho do prava daľi, i sud ho poštrofal. Ta vera i amerikanski sud to mišľi, že ľem ten može bic statečni človek, chtori ked je uher, i dobri vlastenec je.[397]

Duquesne, Pa. Manželku krajanovu Flamm Károlyovu napadla jedna amerikanka zos revolverom a pejcraz na ňu vistreľila. Pričina attentatu bula tota, že amerikanka Flammovu vov podezreňu trimala, jak kedbi jej muža odlubic

397 Naša Zastava. 1916, č. 13, s. 12.

chcela. Flammova zos čežkima ranami ľeži vov špitaľu. Aľe doktore ufnosc maju, že še vizdravi.

Greensburg, Pa. Becze András krajan vov pijanim stave do bitki še dal, a v tej zabil jedneho amerikana, pre chtore mordarstvo na šmerc ostal odsudzeni. Teraz zos tutejšeho hareštu ľist pisal ku redakcii jednich uherskich novinkoch, žebi ho ratovaľi od šibeňi, bo on pri novim procešše preukaže svoju ňevinnosc, chtoru ľem zato ňemohol preukazac pri peršim sudze, bo fiškaľa ňemal, a jeho sameho, poňevač po angľicki dobre ňezna, ňevladaľi dobre rozumic. Redakcia osloveňe vidala na sbirku, žebi bulo na keľčik noveho processu.

Johnstown, Pa. Kárpáthy János krajan v tutejšej Cambria Steel fabriki pracoval. Jedneho dňa v tim okamžeňu, jak medzi malima vagonami prejsc chcel, prave še rušela mašina, i on medzi vagonami rozpučeni ostal.

Scranton, Pa. Blau Adolf tutejši židovski bankar na pulmiľion dollaroch vilu-dzel, naklamal od bidnich krajanoch – najbaržej slovjakoch – peňeži, vkladi a uceknul. Poľicia ho ulapela, teraz bul trimani nad ňim sud, pri chtorim ho na 1200 dollare štrofu ai na šesc ročni harešt pokutovaľi. Banka jeho naturalna vec zbankrotovala, a bidne ľudze teraz darmo plaču za svojo stracene peňeži.

Cleveland, O. V tutejšim mesce, jak ai na veľo krajoch Ameriki zlodzejske švindlere chodza medzi ľudzmi a peňeži sbiraju na vojenske gdovi a široti Uherskej krajini. Poňevač na take sbirki ňichto ňema pelnomocenstvo, clevelandski konzul Ludwig uradni ohlas poslal ku krajanom, žebi še každi chraňil od tich klamňikoch, a ked jich dolapi, žebi jich oznamil na poľicii.

Gary, Ind. V tutejšej Roll Mill fabriki Varga László krajana porvala mašina za šati a ho tak mocno potlukla, že nasledkom ranoch zomrel.

South Bend, Ind. Csenár Ferenc krajan na biciklu išol po uľici, jak ho jeden doktor zos automobilom prešol, a pri zdereňu tak mocno ho poraňel, že zomrel. Sin jeho zapravocil doktora na dzešec tišic dollaroch odškodneho. Teraz ma bic sudne pojednavaňe.

Hubbard, O. Zos ungvárskej obci Polány pochadzajiceho krajana Varga Mihálya mali, tri ročni chlapčik z ňezdobački spadnul do jednej miski horucej vodi. Tak mocno še oparel, že pri všickej rodičovskej pilnosci ňemožno bulo ho na živoce obtrimac.[398]

Philadelphia. Dr. Ortinszky Soter Štefan, amerikanski gr. kath. biskup, pod chtoreho dopaternosc prisluchaľi ai z Uherskej vivandrovane gr. katholici v calej Ameriki, vov 24-tim marcu, na zapaľeňe pľucoch zomrel vov Philadelphii. Ortinszky 50 ročni bul, školi svojo v mesce Drohobyc končel. Jak ošemnacročni bul, vstupel za reholňika ku bazilitom, v roku 1891-im bul višveceni za kňeža. Medzitim na viššich školoch došahnul stupeň doktoratu, pozdňejši predstaveni

398 Naša Zastava. 1916, č. 14, s. 9.

bul klaštora Michailovskeho. Za amerikanskeho biskupa v roku 1907-mim bul postaveni. V calim živoce svojim dobrim, oduševňenim, pobožnim kňežom bul, a zos taku oduševňenoscu a pobožnoscu spravoval ai urad biskupski. Vecejrazi bulo ale čuc, že jak ostri ukrainec, v politiki ňebars lapal stranku našim kňežom a vericim z Uherskej pochadzajicim, a preto velo ňeprijemnoscoch sebe narobel, chtore še ale teraz v ostatňim čaše už ulahojeľi. Už v roku 1907-mim jak on ostal biskupom, sprava še stanula na kompetentnim mescu, že po biskupstvu Ortinszkeho nasledovac budze zos Uherskej pochadzajici biskup v Ameriki.

New-York, N. Y. V tutejšim mesce zos veľkim prospechom učinkuje jeden spolek pod provadzeňom ňemca Libau Hansa, chtoreho uloha je tota, že takich krajanoch ňemeckich a uherskich podporuje, chtore robotu svoju utraca zato, že ňechcu v amerikanskich municiovich fabrikoch mordarske nastroje hotovic proci svojej vlasti.

Massilon, O. Vas István krajan, jak zos fabriki domu išol po šinoch, prave pri jednim križovaňu šinoch na druhu stranu chcel prejsc, jak v tim okamžeňu z druhej strani jeden cug pribehnul. Ľudze ai žeľezňičare kričeľi naňho, žebi še vistupel, ale on jich ňerozumel, i tak ho mašina na šmerc prešla.

Bucyrus, O. Czinder Mihály krajan pred tiždňom vidaval dzivku svoju; veľke vešeľe bulo. Chto bi bul mišľel, že o jeden tidzeň po tej vešelosci bidni človek Czinder už ňebudze na živoce. V tutejšej žeľeznej fabriki Foundrey robel, pri roboce še zvaľel naňho jeden kocel zos roztopenim žeľezom, chtore ho medzi paru okamžeňami na uheľ spaľelo.[399]

Izelin, Pa. Csankó Mihály krajan v tutejšej Buffalo-Rochester baňi pracoval, a jak drični, ušilovni človek bul poznati. V minulich dňoch jeden mali vagon zos uhľami še vismiknul, a bidneho Csankó Mihálya tak pricisnul ku sceňe, že še šmertelňe potlukol. Ženu zos dzevec širotami zochabel.

Hubbard, O. U tutejšeho richtara Kline Eduarda, chtori zos Uherskej pochadza, od davnich rokoch stal v službe Bene Mihály krajan, chtoreho teraz vov 70 ročnej starobe prave ľem z miloserdenstva trimal. Stari Bene od kedi vojna vibuchla v Uherskej, ustavičňe šedzel v novinkoch, a poňevač i sam vojak bul dakedi, zos veľkim interessovaňom rozpravjal o vojnovich padoch, a pri temu všelijake plani robel. V tej veci še mušel v rozume pobalamucic, jedneho dňa še pochorel na influenzu, dostal veľku horučku a v tej skočel na svoju paňu, chtora ho pilnovala i chcel ju zabic. Ľem ščesce, že blizko buľi ľudze, pribehľi, i paňu zos ňebezpečneho položeňa višlebodzeľi, a bidneho Bene Mihálya zavrec mušeľi do domu šaľenich.

Dixon, Ill. Strašne ňeščesce spodkalo bidneho krajana tutejšeho Bozán Jánoša zos calu fameľiu. V minulich dňoch mocno bul napaľeni pec prez noc, od teho še mušel lapic jakoška petrolej, chtori vibuchnul a zapaľel cali dom,

399 Naša Zastava. 1916, č. 16, s. 11.

z chtoreho otcec Bozán János i šidzem ročni chlapec aňi uceknuc ňemal času, matka aľe zos dvoma dzecmi ucekla vonka, medzi tim aľe jedno dzecko jej na ruki zhorelo, druhe, jak von višla dokonalo. Ona sama tiž take rani ucerpela, že na druhi dzeň zomrela. Tak cala fameľia zos pejc udoch pozustavajica medzi jednim večarom zahinula. Smutni pad Bozánovich všeobecne posanovaňe vzbudzel po daľekim kraju.

Universal, Ind. Smutni pad še udal v tutejšim mescu s jednim krajanom Sándor Andrášom. Zavolal ho sušed ku zabijaňu šviňi i s jednim druhim kamaratom Radosevicsom. Sam gazda mekeho šerdca človek, ňechcel ňikda patric na zabijaňe, zato cudzich mušel volac na pomoc. Radosevics zos Sándorom še uridzeľi, že perše streľi šviňi do hlavi zos revolvera, a jak spadňe, vtedi Sándor priľeci a ju zakoľe. Radosevics streľel, aľe tak ňeščesťivo, že kuľka na jeden kameň uderila, ztamadzi odskočela Sándorovi do peršoch a takoj mu hlavnu žilu precala, spadnul a o paru minuti vikervacel. Sándor štiracec ročni bul, ženu i pejc dzeci zochabel po sebe.

Flemington, N. J. Kerekes István krajan ščesťivi život provadzel zos svoju fameľiu, prave nadtim še radovaľi, jak jim Pan Boh pomohol dlužstvo viplacic a okrem teho i domik sebe vibudovac i daco peňežoch zgazdovac. Do tej jich radosci aľe nahle še zamišal križ, chtori Pan Boh na ňich poslal. Muž še čežko pochorel, odvezc ho museľi na operaciu do špitaľa; o paru dňi pozdňejši ženu zobudzel nočni vartaš, žebi stavala, bo chiža hori nad ňu. Ľem teľo mala času, že v jedinej košuľi viskočela zos horaceho domu, chtori o paru minuti še zgruhotal a na prach zhorel zos všickim, co v ňim maľi. Pravda, že daco i assekurovano bulo, aľe zato škoda še bidnim krajanom ňeprinavraci. Sušedzi bars posanovaľi dričnich Kerekešovich i poskladaľi jim šati a daco peňežoch, tak, že daco na počatek noveho budovaňa predči mac budu.

Dixon, Ill. Horváth László krajan v tutejšej cementovej fabriki robel. Jedneho dňa v praci veľka skala spadla mu na nohu i mocno ho potlukla. Odvežľi ho do špitaľa, kdze mu nohu odrezac mušeľi, bo otroveňe kervi dostal, chtore še mu po calim cele skoro širic počalo. Ľemže aňi amputovaňe ňespomohlo mu, na druhi dzeň medzi strašnima boľescami zomrel.[400]

Whittsett, Pa. Zos zempľinskej obci Kisráska pochadzajici krajan 29 ročni Molnár Gyula, jak zos fabriki po žeľezňičnich šinoch domu kračal, jedna pribehnuta mašina, chtorej še vistupic ňemal času za šati porvala, a na šmerc ho potlukla.

Pittsburgh, Pa. Ošemnac ročni sin jedneho tutejšeho krajana Wagner Jánoša i jeho manželki Novák Vilmi vov pijanim stave zos revolverom še zastreľel. Už od davňejšeho času še dal do lumpovaňa, chtoreho koňec tota samovražda ostala.[401]

---

400 Naša Zastava. 1916, č. 17, s. 12.
401 Naša Zastava. 1916, č. 19, s. 12.

Vichadzaju každi tidzeň v nedzel'u | Rok 11. ■ Eperjes, 2-eho septembra 1917. ■ Nr. 35. | Jedno numero 12 fillére

NAŠA ZASTAVA

Politicke a společenske novinki s obrazkami pre vichodnoslovenski l'ud.

Redakcia:
Eperjes, Kossuth L.-utca 28.
Numero telefonu
:: redakcii 72. ::

Vidavatel'stvo:
u Kósch Árpáda
Fő-utca 59.
Numero telefonu
vidavatel'stva 16.
Cheque-numero
ah. kr. poštovej šparkassi
:: 10,653. ::

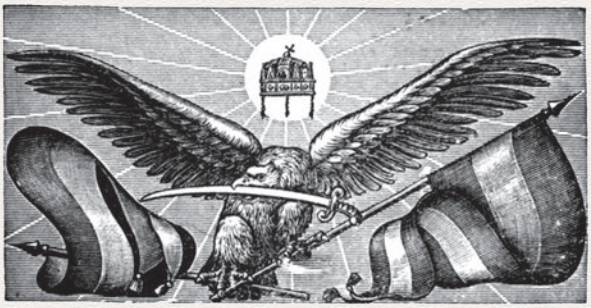

Predplatna
cena
na 1917. rok:
pre Uhersku krajinu
6 koruni;
pre Austriu, Bosniu,
Dalmaciu
8 koruni;
do druhich krajoch
11 koruni 75 fillére

1917

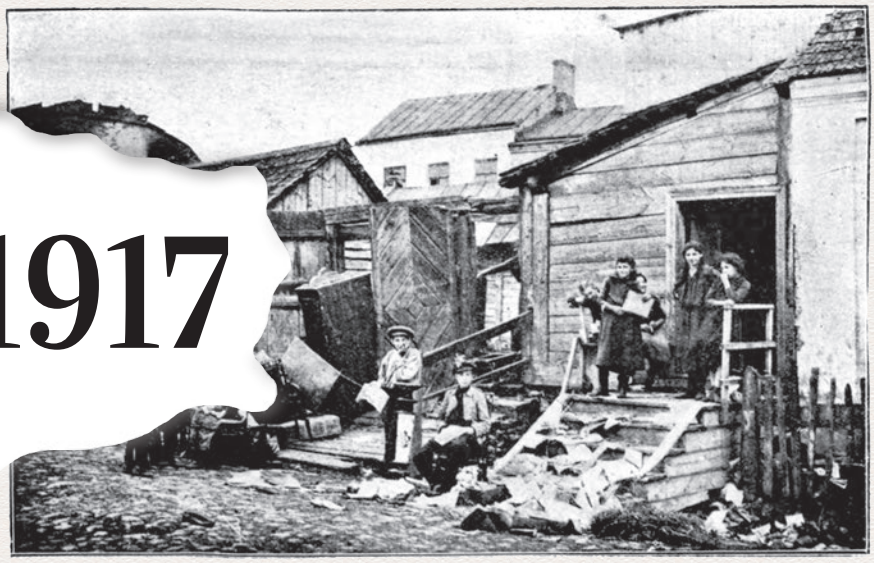

Kdze ňepraceľ prešol.

Dňešejše numero novinkoch obšahuje 8 strani 2 obrazki.

Ľisti do Ameriki. Uherska pošta na vedomosc dava obecenstvu, že od 5-eho januara čiste ľisti a korešpondenc-kartki (žaden inakši tovar) pošilac še možu do Ameriki a do krajinoch za Ameriku prostredkom ňemeckich podmorskich šifoch, pri nasledujicich podminkoch: 1. Ľisti su poddane rozkazu vojenskej cenzuri, tehdi otvorene, kratke, čistim pismom muša bic pisane. 2. Ľist ňešmi bic čežši, jak 60grammi. 3. Za ľisti na predek treba placic, a okrem adressi napisano ma bic na ňich toto slovo « Tauchbootbrief». (To teľo značі, že ten ľist na podmorskej šifi ma isc.) 4. Taksa ľistoch je dvojaka a) do 20 grammoch 25 fill., 20 – 40 gram. 40 fill., 40 – 60 gram. 55 fill. Kartki 10fill. b) Doplatek ku tej viššej taksi do 20 grammoch 3 kor. 20 fill., 20 – 40 gram. 6 kor. 40 fill., 40 – 60 gram. 9 kor. 60 fill. 5. Do Ameriki adressovani ľist še ma položic do jednej vekšej otvorenej kopertki a na totu vekšu kopertku treba napisac teľo: « Tengeralattjáró-levél, Budapest 72.» Nadavateľ muši svojo meno i adressu napisac i na dnukovu, i na vonkovu kopertu. 6. Taksa ľistu še ma na sami ľist vov markoch priľepic. Doplatek aľe ňe na ľist, ľem na vonkovu kopertu. Ked dachto v jednej vonkovej koperti vecej ľisti pošila od každeho ľistu osobni doplatek treba virachovac aľe cali doplatek naraz še može na vonkovu kopertu v markoch priľepic. 7. Take ľisti ňetreba do ladičkoch vrucovac, aľe na pošce samemu uradňikovi oddac, žebi on prepatric mohol, či všicke podminki su dobre prekonane. Ked pri temu všickemu dachto predči do ladički ruci taki ľist, ked je dobre vistaveni pujdze daľej, ked aľe na ňim chiba, vtedi ho nadavateľ nazad dostaňe. V tim padze doplatek ňetreba placic, aľe porto ľistu še muši zaplacic. 8. Že kedi odchadzaju tote pormorske šifi to še oznamovac ňemože. Na každi spusob mušime rachovac, že takim spusobom pošilane ľisti dlukši čas idu, jak običajna pošta.[402]

100 tišic korunovi darunek. Austrouherski konzulat z Washingtonu telegrafičňe uvedomel našu poštovu šparkassu, abi pre uherski Červeni križ viplacela 100 tišic koruni, jak darunek našich krajanoch v Ameriki. Krasni jich učinek sam še chvaľi. Naj jim Boh zaplaci!

Zakazane vovandrovaňe analfabetom. Novinki «Frankfurter Zeitung» pišu z Ameriki: Senat jeden zakonoplan prijal, vedľa chtoreho zakazano bi bulo takim osobom, co pisac, čitac ňeznaju, do Ameriki vstupic. Plan vekša čast udoch senata prijala a ufaju, že z ňeho zakon budze.

Čežši budze vivandrovac do Ameriki. Z Washingtonu pišu, že amerikanski senat zos 62 votami proci 19 prijal ten zakonoplan, vedľa chtoreho takim osobom, chtore čitac, pisac ňeznaju, zakazano budze do Ameriki vstupic.[403]

Ľisti do Ameriki. Spolek červeneho križa vov Genf (Švajcerska) prijima ľisti pre našich krajanoch v Ameriki prebivajicich. V tich ľistoch aľe ňešľebodno ňič pisac o vojni, abo o inakše politicke veci, ľem čisto famiľiarne, osobne zaľe-

402 Naša Zastava. 1917, č. 3, s. 11.
403 Naša Zastava, 1917, č. 10, s. 9.

žitosce šľebodno pisac, to jest, či žije dachto, abo ked umre, abo že je zdravi, abo že co še inšeho stalo vov fameľii atd. I toto pisaňe ľem calkom na kratko ma še stavac. Ku takemu ľistu treba pripojic jednu internacionalnu kartku na odpovidz (válasz-szelvény, coupon-répons), chtora je na poštovim uradze ku dostaňu. Ľist še ma do duplovanej koperti položic. Vov dnukovej koperti ma bic napisana adressa teho, kemu še ľist do Ameriki pošila, na vonkajšej koperti totu adressu treba napisac: «Comité International de la Croix Rouge Agence International desPrisonniers de Guerre, Génévé»[404]

404 Naša Zastava. 1917, č. 43, s. 9.

O NAŠICH RODAKOH V AMERIKI
Správy o vysťahovalcoch z Uhorska v novinách
Naša Zastava (1907 – 1918)

Autor:
doc. PhDr. Martin Javor, PhD.

Recenzenti:
prof. Michael J. Kopanic, PhD., University of Maryland
prof. Peter Šturák, PhD., Prešovská univerzita v Prešove

Sadzba:
Ing. Stanislav Kurimai

Vydalo:
Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove

Všetky práva vyhradené. Akékoľvek reprodukovanie tohto diela
je možné len so súhlasom majiteľa autorských práv.

Prešov 2024

ISBN 978-80-555-3281-3

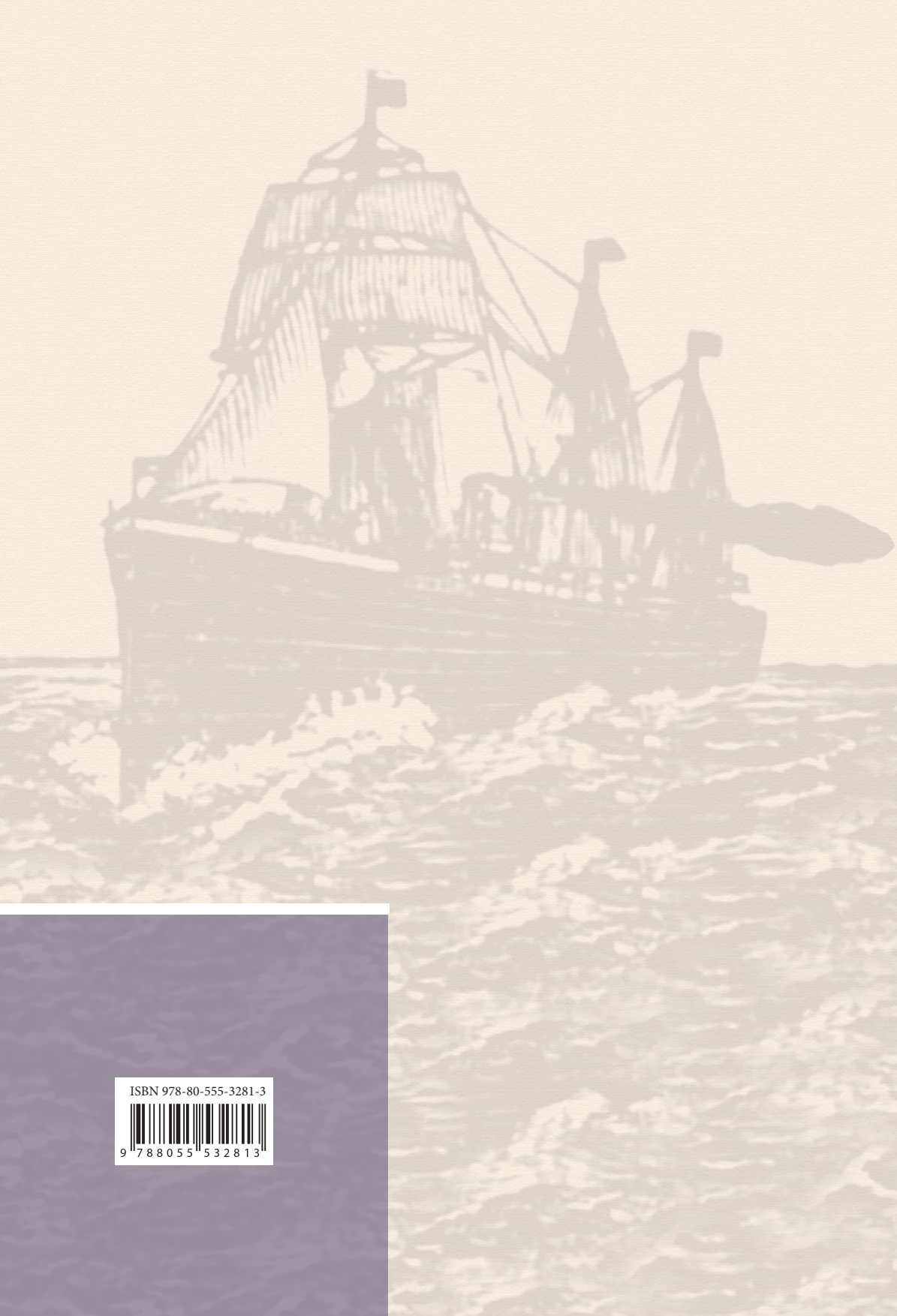

ISBN 978-80-555-3281-3